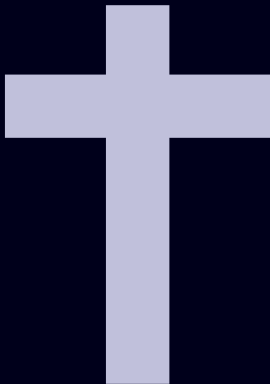

Bali -le 'fluba 'trε Zozi blamin pli Bali man 'e

pee

New Testament in Yaouré

Bali -le 'fluba 'trɛ Zozi blamin pli Bali man 'e 'pee

New Testament in Yaouré

copyright © 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yaouré

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 1999, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Yaouré

© 1999, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

ff06db1d-9f3b-5426-a70e-8791739b38bc

Contents

Matie	1
Mark	64
Luk	102
Zan	167
Drɛwɪ (Actes)	213
Rɔmɛn	270
1 Korɛnti	303
2 Korɛnti	333
Galatɪ	352
Efɛz	362
Filipɒ	372
Kolɔs	379
1 Tesalonik	386
2 Tesalonik	392
1 Timote	395
2 Timote	404
Tit	410
Filemɔn	414
Ebre	416
Zaji	438
1 Piɛri	445
2 Piɛri	453
1 Zan	458
2 Zan	465
3 Zan	466
Zud	467
Apokalis	470

Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn Matie -a crɛn -tɛ

*Zozi Crizi tranun 'tɔ nɛn 'gʊ
(Lk 3.23-38)*

1 Zozi Crizi a David kluda min -a, ɛn e ya "nyian Abraam kluda min -a. Zozi tranun 'tɔ nɛn 'gʊ.

2 Abraam Izak -ya.

ɛn Izak Zago 'ya.

ɛn Zago Zuda 'lee 'e "bɔnnun yaa.

3 ɛn Zuda 'lee Tama bɛ, o Faras 'lee Zara -ya.

ɛn Faras Esrɔm -ya.

ɛn Esrɔm Aram -ya.

4 ɛn Aram Aminada -ya.

ɛn Aminada Naashɔn -ya.

ɛn Naashɔn Salmɔn -ya.

5 ɛn Salmɔn 'lee 'e nan Rab bɛ, o Boazɪ -ya.

ɛn Boazɪ 'lee 'e nan Rut bɛ, o Yobedi -ya.

ɛn Yobedi Jese -ya.

6 ɛn Jese David nɛn e drɛ mingɔnnɛn -a bɛ, -a -ya.

ɛn David Salomɔn -ya 'o 'vale Uri -le -cale -a.

7 ɛn Salomɔn Robɔam -ya.

ɛn Robɔam Abia -ya.

ɛn Abia Asa -ya.

8 ɛn Asa Zozafa -ya.

ɛn Zozafa Zoram -ya.

ɛn Zoram Ozia -ya.

9 ɛn Ozia Zoatan -ya.

ɛn Zoatan Akaz -ya.

ɛn Akaz Ezekia -ya.

10 ɛn Ezekia Manase -ya.

ɛn Manase Amɔn -ya.

ɛn Amɔn Zozi -ya.

11 ɛn Zozi Zekonia 'lee 'e "bɔnnun yaa. E o yaa tɔ nɛn o -ko Izrael 'nɔn 'a Babilɔn bɛ -a man.

12 Zɪ o -kɔ Babilɔn "bɛ -sru "bɛ, ɛn Zekonia Salatɪɛl -ya.

ɛn Salatɪɛl Zorobabel -ya.

13 ɛn Zorobabel Abiudi -ya.

ɛn Abiudi Eliakim -ya.

ɛn Eliakim Azo -ya.

14 ɛn Azo Sadoci -ya.

ɛn Sadoci Akim -ya.

ɛn Akim Eliu -ya.

15 ɛn Eliu Eleaza -ya.

ɛn Eleaza Matan -ya.

ɛn Matan Zago -ya.

16 ɛn Zago Zozɛfɔ nɛn e cɪ Mari -sran -a bɛ, -a -ya.

Mari Zozi nɛn waa laabo min 'sizan 'wɪ 'ji Crizi bɛ -a -ya.

17 Klu pɛɛnɔn zɪɛ -a "nɛn "nɛn 'gʊ:

-E e "sia Abraam da -trilii, -e 'e bɔ David man bɛ, e ya klu -fuda sinjɛn.

-E e "sia David da -trilii, -e 'e bɔ tɔ nɛn o -ko Izrael 'nɔn 'a Babilɔn bɛ -a man bɛ, e ya klu -fuda sinjɛn.

-E e "sia tɔ nɛn o -ko Izrael 'nɔn 'a Babilɔn -trilii, -e 'e bɔ min 'sizan 'wɪ 'ji Crizi man bɛ, e ya klu -fuda sinjɛn.

Bali "e 'nan, o "ta -daa Zozi 'yalɛ

(Lk 2.1-7)

18 Zɪ Zozi 'yanan wɪ cɪ 'gʊ: Mari a Zozɛfɔ 'tɔ da 'nan -e 'e 'pa. Wa'a tian 'o cin -tɔlɛ lɪ 'lee -kɔnnɛn -a dɪ, ɛn Mari 'e 'pɔn 'si Bali lei man.

19 Zozɛfɔ nɛn, e "ta -daa Mari 'palɛ bɛ, e ya min tɪgh 'a. E 'ka "vale 'nan 'e Mari 'ci bɔala dɪ -le "wɛan, yaa nrɔn 'e

'ji 'nan e "cean "man 'e yoodi.
 20 E -fu 'e 'ci "nrōnnan 'wɪ zɪɛ -
 a da, ɛn Bali -le 'pasianōn nɛn
 laji bɛ -a -tʊ -ta "va "nyrinvla.
 E -yrɛ 'nan: «David kluda min
 Zozɛfu, te Mari 'padɪ "klan 'e
 'i 'tɛ dɪ! 'Nɛn nɛn -a -pōn cɪ
 "man "bɛ, e "sia Bali lei va.
 21 Mari "ta -daa 'nɛn 'klōnmōn
 -yalɛ. 'Nɛn zɪɛ 'i 'tɔ 'pa Zozi. -
 Yɛɛ "ta -daa 'yee minnun 'silɛ
 'wɪ 'wɪlɪdɪ "ji.»

22 'Wɪ pɛɛnōn zɪɛ, e drɛ 'wɪ
 nɛn Bali 'lewei vɪzan -a 'vɪ 'e
 'cɛn bɛ -a 'lɛ soodi -a. Koo yaa
 'vɪ 'nan:

23 «"I 'yɪo! Nōnbɛ "nɛn,
 ya'a tian 'kōnnɛn -tɔlɛ dɪɛ,
 'e 'pōn "sia,

-e 'e 'nɛn 'klōnmōn -ya,
 waa 'tɔ "paa Emanuel.»
 Emanuel -ci nɛn 'nan, Bali a -
 kaa 'va.

24 Zɪ Zozɛfu fuw bɛ, 'wɪ nɛn
 Bali -le 'pasiazan -a 'vɪ bɛ yaa
 drɛ, e -kʊ Mari -a 'yee "kōnnɛn,
 ɛn yaa 'pa. 25 'Pian wa'a 'o cin
 -tɔlɛ lɪ 'lee 'kōnnɛn -a "fo 'lɔɔ ɛn
 Mari Zozi 'ya dɪ.

2

'Wɪ 'tōnōn 'si -kōɔbli ɛn o -ta
 Zozi bɔlɛ

1 O Zozi 'ya Betelem 'fla
 Zude 'lɛglōn 'ji, te Erodi 'bɛ cɪ
 Zuif 'nōn -le mingōnnɛn -a.

Zɪ waa -ya bɛ, ɛn 'wɪ 'tōnōn
 nɛn o mlɛn crɛnnun -kōnnɛn
 "paala bɛ, o 'si yidɛ wluan
 "nan 'zia, ɛn o -ta Zeruzalɛm.
 Zɪ o 'bɔla Zeruzalɛm bɛ, 2 ɛn
 waa laabʊ minnun lɔ 'nan:
 «Zuif 'nōn 'le mingōnnɛn nɛn,
 o "sia -a -yanan 'gʊɛ, e ya nyin
 zia? Kʊ -yee mlɛn crɛn 'yɪ yidɛ
 wluan "nan zia, ɛn kʊ -ta -a
 bɔlɛ.»

3 Zɪ mingōnnɛn Erodi 'wɪ
 zɪɛ -a 'man bɛ, -a ci srɛ. ɛn
 Zeruzalɛm 'nōn pɛɛnōn "le 'ci
 srɛ "nyian. 4 Tōōn e Bali -
 pannōn 'tanōn 'lee 'fluba 'ci
 vɪnōn laabʊ, ɛn yaa laabʊ -wlɔ
 'nan: «Nyin zia nɛn, o min
 'sizan 'wɪ 'ji Crizi -yaa?» 5 O
 -yrɛ 'nan: «Waa -yaa Betelem,
 Zude 'lɛglōn 'ji. Koo 'wɪ nɛn
 Bali 'lewei vɪzan -a crɛn -tɛ 'e
 'cɛn bɛ -nyrɛn 'gʊ:

6 «Betelem 'nōn,
 'ka fla a Zude 'lɛglōn 'ji 'fla
 "wɛnnɛn 'a,

'pian e ya 'fla nɛn
 -a 'tɔ -taa vɪlɛ bɛ -a.

Koo 'ka 'va nɛn
 o -taa Minsan -yalɛ,

-yɛɛ si -kōōnman 'mɛn min-
 nun Izrael 'nōn lɛ.»

7 "Bɛ -sru ɛn Erodi 'wɪ 'tōnōn
 zɪɛ o laabʊ 'e yoodi, ɛn yaa
 laabʊ -wlɔ 'nan: «Tʊ "kɔ "ɛn
 'sɛzɛ nɛn, ka mlɛn crɛn zɪɛ -a
 'yɪ?» ɛn waa 'vɪ -yrɛ. 8 -A -
 nan nɛn e 'o 'pa 'sia Betelem,
 yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «-Te ka 'bɔla
 'nan nun bɛ, 'ka 'nɛn zɪɛ -a -
 wɛɛ tɪglɪ! ɛn -te kaa 'yɪ bɛ, 'ka
 'ta "mɛn "vɪ, -e "an -kʊv -a bɔ.»

9 Zɪ e cɛɛn 'wɪ zɪɛ -a vɪdɪ
 man -wlɛ "bɛ, ɛn o -kʊdɪ "sia.
 "Wɛɛ -kōn -kʊnan -sia bɛ, ɛn o
 mlɛn crɛn -tʊwɪ "nɛn, waa 'yɪ
 yidɛ wluan "nan 'zia bɛ -a 'yɪ
 "nyian. E -trɔa o 'lɛ, ɛn e -kʊ -
 tɔlɛ 'kōn nɛn 'nɛn 'bɔ cɪ -ji bɛ -a
 ta lou. 10 Zɪ o mlɛn crɛn zɪɛ -
 a 'yɪ bɛ, ɛn o 'ci nran 'sia 'kpa
 tɪglɪ. 11 O wla 'kōn zɪɛ -a -ji, ɛn
 o 'nɛn 'lee 'e "bʊ Mari 'yɪ. O "po
 soōn, ɛn o 'nɛn zɪɛ -a 'bɔ. O 'wee
 -trɔ flu, ɛn o fɛnun -nōn -yrɛ.
 -Siganun 'lee -lazɪglōnun 'lee
 fɛnun nɛn waa laabo mire bɛ,
 -a 'bɔ nɛn waa -nōn -yrɛ.

12 "Bε-sru "bε, εn Bali 'wι tin 'ba 'wι 'tɔnɔn zιε -wλε "nyrinvla. Yaa 'vι -wλε 'nan: «Te 'ka li "nyian 'ka da Erodi -va dι.» Zι o fuv bε, o -si pee 'sia, εn o -kυ 'wee 'lεglɔn 'ji.

Zozefv 'lee Mari -ta Zozi 'a min tiidii "trɛda

13 Zι 'wι 'tɔnɔn "o -kυv bε, εn Bali -le 'pasiazan -ta Zozefv -va nyrinvla. E -yrε 'nan: «Erodi a "va 'nan 'e 'nen 'gυε -a -tεa. -Yee "wεan 'i 'wluan, 'i 'nen 'lee 'e "bυ 'sia -e 'ka 'kυ tada min tiidii "trɛda Ezipti 'lεglɔn 'ji. 'Ka 'fυ -nan nun -trilii, -te mεin laabυ 'vaa -e 'ka 'ta.»

14 Εn Zozefv wluan, e 'nen 'lee e "bυ 'sia, εn o Ezipti 'lεglɔn 'ji si 'sia 'pei -man. 15 Zι o 'bɔla 'nan nun bε, o -fυ -nan nun -trilii, εn Erodi -ka.

'Wι nen Minsan -a 'vι 'e 'cεn 'e 'lewei vιzan lε bε, zι e 'lε sɔɔ zιε. Kɔɔ yaa 'vι 'nan: «Ezipti 'lεglɔn 'ji nen 'an 'pι cι, εn maan laabυ.»

O nannannun -tεε Betelem

16 Zι Erodi -a 'yι 'nan, 'wι 'tɔnɔn 'e see paa bε, 'bli 'fɔ "ji -wλidι. Εn e minnun 'pa 'sia 'nan 'o 'kυ Betelem 'lee 'e "srɔn 'flanun pεεnɔn da, -e nannannun pεεnɔn nen o lε 'bɔ "fli 'lee o nen o lε 'ka tian bɔlε "fli "dιε, 'o o -tεε. Tυ nen 'wι 'tɔnɔn 'a 'vι Erodi lε bε -a da nen 'e 'ci nrɔn εn e lε "fli 'wι 'vι.

17 'Wι nen Bali 'lewei vιzan Zeremi -a 'vι 'e 'cεn bε, zι e 'lε sɔɔ zιε. Kɔɔ yaa 'vι 'nan:

18 «O -paandι 'lee wu maan Rama 'fla. Rashel 'bε 'yee 'nennun -wua. 'Yee 'nennun kaa, e 'ka "vale 'wee "sii dι, kɔɔ o 'ka "nyian -nan dι.»

Zozefv 'lee Mari 'si Zozi 'a Ezipti 'lεglɔn 'ji

19 Zι Erodi -ka bε, εn Bali -le 'pasiazan 'wι tin 'ba "nyian Zozefv lε nyrinvla Ezipti 'lεglɔn 'ji. 20 E 'nan -yrε 'nan: «'I 'wluan! 'I 'nen 'lee 'e "bυ 'sia -e 'ka li waa 'ka da Izrael 'lεglɔn 'ji! Kɔɔ minnun nen waa -wεεman 'nan 'o 'nen 'gυε -a -tεa "bε, o pεεnɔn kaa.»

21 Zozefv wluan, e 'nen 'lee 'e "bυ 'sia, εn o Izrael 'lεglɔn 'ji si 'sia. 22 'Pian zι yaa 'man 'nan Akelausi 'bε 'tɔ mingɔnnεn -a Zude 'lεglɔn da 'e "tι Erodi "pa 'ji bε, tɔn Zude 'lεglɔn 'bɔ 'ji -nyrandι "klan -a -tε "nyian. -A -nan nen Bali 'wι tin 'ba -yrε "nyrinvla, εn e Galile 'lεglɔn 'ji si 'sia. 23 Zι o 'bɔla 'nan nun bε, εn o -kυ -nyenlεa 'fla nen waa laabo Nazaretι bε -a da.

'Wι nen Bali 'lewei vιnɔn -a 'vι 'e 'cεn bε, zι e 'lε sɔɔ zιε. Kɔɔ waa 'vι 'nan: «Waa laabo Nazaretι min.»

3

*Zan minnun -batize drε
(Mk 1.2-6; Lk 3.1-9; Zan 1.19-23)*

1 Tυ zιε -a man nen min -batize drεzan Zan 'bɔla Zude "bui "da εn yaa vιdι 'sia minnun lε 'nan: 2 «'Ka 'si 'wι 'wλidι "drɛdι man -e 'ka 'fli -nɔn Bali lε! Bali -le mingɔnnεn -bldι 'bɔ -kogo.» 3 Zan -le 'wι nen Bali 'lewei vιzan Ezai -a 'vι 'li. Yaa 'vι 'nan:

«Min -tυ wei 'bε "we "bui "da. Min zιε yaa ve 'nan: <'Ka Minsan -le -si ta drε! 'Ka -yee -sinun ta -sεn 'e cin va!> »

4-Wi nɛn waa laabo Shamo bɛ, -a "cɛsɔ nɛn Zan da, ɛn -wi 'kɔlɛ nɛn 'e 'tɔdɪ "da -a -tien. Srɔ 'lee -srɔ 'nyrɔn nɛn yaa -ble fɛ -a. 5 Min "kaga "kɔ "va. O -mienun "sia Zeruzalem, ɛn o -mienun "sia Zude 'lɛglɔn 'ji, ɛn o -mienun "sia 'yi nɛn waa laabo Zudan bɛ -a "srɔn 'lɛglɔn 'ji. 6 O pɛɛnɔn 'ta ɛn o 'wee 'wɪ 'wɪdɪnɔn 'vɪ Bali lɛ 'wein minnun pɛɛnɔn yie man, te Zan o -batize dra Zudan -va.

7 'Pian zɪ Zan -a 'yɪ 'nan Farizen 'nɔn 'lee Saduze 'nɔn a -tanan 'e 'va "kaga -e 'e o -batize drɛ bɛ, ɛn yaa 'vɪ -wɛlɛ 'nan: «Min -wɪdɪnɔn! -Tɪɛ 'vɪ 'cɛɛ 'nan 'ka 'si Bali -le nyran -blɪdɪ nɛn e "ta -daa "bɛ -a wɪ? 8 'Ka -kɔɔn 'ka drɛ wɪ -a 'nan, ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man. 9 'Pian te 'ka vɪ 'e "tun 'nan, ka 'si 'wɪ 'ji Abraam a 'ka "tra -a -le "wɛan dɪ! Maan ve 'cɛɛ 'nan, -kɔlɛnɔn nɛn 'lagɔɛ, Bali -kɔlaman o drɛdɪ -a Abraam kludanɔn 'a.

10 'Ka "trɔɛn "tɔ -kɔnnɛn 'gɔɛ -yrɛ: 'Bɛ nɛn 'gɔɛ yibanun 'cɛndɪ -le "wɛan bɛ, -saanɛn lɛ a 'e "trandɪ 'va. Yiba "nɛn e baa, te -a 'blv 'ka "yi "dɪɛ, waa "cɛan, -e 'o tuv 'tɛ 'va.

11 'An 'ka -batize drɛ 'yi 'a, -a -kɔɔndɪ -a 'nan, ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man. 'Pian min -tv "ta -daa 'e 'fɔla "da, ɛn -a 'plɛble "mlian 'an da. An 'ka -yee -manwua "tun "da baa "fluzan -a dɪ. Min zɪɛ -yɛɛ 'ka -batize dra Bali lei 'lee 'tɛ 'a. 12 -Yee -klu "a 'e 'lɔ -e 'e fɛ 'lee 'e -flu 'cɛn 'e cin man. Yaa 'wɛlɛ -sɛan 'trɛbɔ -ji. 'Pian yaa -flu 'tɛ 'ble 'tɛ nɛn ya'a 'driman 'mlɔnmlɔn dɪɛ -a va.»

*Zan Zozi -batize drɛ
(Mk 1.9-11; Lk 3.21-22; Zan*

1.29-34)

13 "Bɛ -sru Zozi 'si Galile 'lɛglɔn 'ji, ɛn e -ta Zan va 'yi nɛn waa laabo Zudan bɛ -a man. E -ta 'nan -e 'yee -batize drɛ. 14 Zan "e -yrɛ 'nan: «-Cɛjɛ! 'I 'bɔ nɛn yie 'an -batize dra bɛ, yie ve 'pian 'mɛn 'nan, 'mɛin -batize drɛ?»

15 ɛn Zozi "e -yrɛ 'nan: «'I 'wɪ "man -e 'i drɛ, kɔɔ e ya 'wɪ "yi "a -e 'wɪ nɛn e cɪ Bali cɪ 'sɔa bɛ 'kɔ drɛ.» ɛn Zan 'ka 'wɪ 'pɛe vilɛ "nyian dɪ.

16 Zɪ Zan Zozi -batize drɛ bɛ, Zozi "ɛ 'si 'yia, tɔɔn labli 'lɛ 'sv, ɛn e Bali lei 'yɪ -sɔɔnlanan 'e da "le -plablo -le 'wɪ 'zv. 17 ɛn wei -tv wɪ laji. E 'nan: «Min 'labɛ, e ya 'an 'pɪ nɛn maan ye "yi ɛn -yee 'wɪ 'an 'ci "nran -man bɛ -a.»

4

*Satan Zozi 'man -tan 'nan
'e 'wɪ 'wɪdɪ "drɛ
(Mk 1.12-13; Lk 4.1-13)*

1 "Bɛ -sru, ɛn Bali lei -kɔ Zozi 'a "bui "da, -e Satan 'e man -tan -le "wɛan. 2 Zɪ e fɛ 'sɔn yi -fuba sinjen bodrun funnin bɛ, ɛn dra -a -tɛdɪ 'sia. 3 -A -nan nɛn Satan nɛn min man -tanzan -a bɛ e pli "man, ɛn e -yrɛ 'nan: «-Te i ya Bali -pɪ -a bɛ, 'i 'wɪ 'tv vɪ -e -kɔlɛnɔn 'labɛ 'o lila -blɪfɛ -a!» 4 ɛn Zozi "e -yrɛ 'nan: «E ya 'e 'cɛn -tɛdɪ 'nan: <-Blɪfɛ 'saza 'man "cɛɛ min "belia dɪ.

'Pian weinun pɛɛnɔn nɛn e "sia Bali 'le bɛ, -a da 'ta wɔdɪ man nɛn min "belia.»

5 "Bɛ -sru Satan -kɔ Zozi 'a Zeruzalem, ɛn e -kɔ -a -tɔlɛ Bali -pan 'kɔn 'win -ji lou. 6 -A -nan nɛn e 'nan Zozi lɛ 'nan: «-Te i ya Bali -pɪ -a bɛ, 'i 'sv -e

'i-səonla, kəɔ e ya 'e 'cɾen -tɛdɪ
'nan:

«Bali -a ve 'yee 'pasianən nən
laji bɛ -wɫɛ 'nan,

'wei 'kun 'o 'lɔ lou,

"təgɔ 'i 'cɛin 'e 'lɛ wɔ

-kəlɛ -mie ji -le "wɛan.» »

7 Zozi "e -yrɛ 'nan: «-Cɛjɛ,
ma'an dra dɪ. Kəɔ e ya "nyian
'e 'cɾen -tɛdɪ 'nan:

«Te blamin 'e Bali nən

Minsan -a bɛ -a man -tan dɪ!»

8 "Bɛ -sru, ɛn Satan -kɔ Zozi
'a "nyian pən loulou "tɔ -win
-ji. -A -nan nən e mingənnən
tɾɛnən pɛɛnən nən 'tɾɛda bɛ -a
kəɔn -yrɛ 'o 'vale 'wee fɛnyian
-a. 9 ɛn "e -yrɛ 'nan: «-Te i
"pɔ səonla 'an 'wɫu -e 'yian bɔ
bɛ, mingənnən tɾɛnən pɛɛnən
'labɛ, maan -nəan 'yie.»

10 Təɔn Zozi "e -yrɛ 'nan:
«Satan, 'i -pli 'i -sru! E ya 'e
'cɾen -tɛdɪ 'nan:

«Bali nən Minsan -a bɛ,

-a 'bɔ nən min 'e bɔ,

ɛn -a -tɔwli "cɛ "nən min 'e 'su!»

11 -A -nan nən Satan 'si -a
"srən, təɔn Bali -le 'pasianən
nən laji bɛ, o pli "man, ɛn waa
'su.

*Zozi 'le 'nyranman pou
sianan*

(Mk 1.14-15; Lk 4.14-15)

12 Zɪ Zozi 'a 'man 'nan o Zan
-fɔ -pɔ 'kuin bɛ, ɛn e 'li 'e da
Galile. 13 Ya'a 'fɔɫɛ Nazaretɪ
dɪ, 'pian e -kɔ -nyɛnlɛa Ka-
panamo. 'Fla zɪɛ e ya Galile 'yi
-dan "srən. E ya Zabulən 'lee
Nefɔtali 'lɛglən 'ji. 14 'Wɪ nən
Bali 'lewei vɪzan Ezai -a 'vɪ 'e
'cɛn bɛ, zɪ e 'lɛ sɔɔ zɪɛ. Kəɔ yaa
'vɪ 'nan:

15 «Zabulən 'lee Nefɔtali 'lɛglən
'ji 'nən!

Ka ya 'tɾɛ nən

e ya Galile 'yi -dan "srən "bɛ
-a da 'nən 'a.

ɛn ka ya 'lɛglən nən

e ya Zudan 'yi -sru "bɛ -a -ji
'nən 'a.

Galile nən minnun nən

o 'ka Zuif 'nən 'a dɛ

o -nyɛanla 'nan bɛ

-a -nan 'nən nən kaa!

'Ka "tɾɛn "tɔ 'wɪ 'gɔvɛ -yrɛ!

16 Minnun nən 'o -nyrandɪ
klun tiidii 'va bɛ,

o 'tɛ 'san -dan 'yɪ.

ɛn minnun nən o cɪ -ka -lɔ bɛ,

'tɛ 'san -sɛn o da.»

17 Tɔ zɪɛ -a man nən Zozi
Bali -le 'wɪ vidɪ 'sia. Yaa 'vɪ
'nan: «'Ka 'si 'wɪ 'wɫidɪ "dɾɛdɪ
man -e 'ka 'fli -nən Bali lɛ!
Bali -le mingənnən -blidɪ 'bɔ
'kogo.»

Zozi -srunən tɛdɛ

(Mk 1.16-20; Lk 5.1-11)

18 Yi -tɔ da nən Zozi a ciunan
Galile 'yi 'plo da, ɛn e min

"fli 'yɪ, te o ya 'wee pɔ -tɛ "se
'wɛɛnnan 'yi 'va. Pɔ -tɛnən nən

waa. Simən nən waa laabo

Piɛri bɛ 'lee 'e "bɔvɪ Andre nən.

19 ɛn e 'nan -wɫɛ 'nan: «'Ka -

səonla 'an -sru! An -taa 'ka

dɾɛɫɛ minnun nən o min laabo

'an -sru "bɛ waa.» 20 'Nun təɔn

o 'wee "senun 'tɔvɪ, ɛn o səonla

Zozi -sru.

21 "Yɛɛ -kɔ "nyian 'e 'lɛ bɛ, te

e min "fli "pee ye. Zebede -

pɪ Zaji 'lee 'e "bɔvɪ Zan nən, o

ya 'o 'fɔdɪ -klɔ -ji 'o 'vale 'o "tɪ

Zebede -a, te o 'wee "senun -

peeman. Zozi o laabɔ. 22 'Nun

təɔn min "fli zɪɛ o 'si 'wee -klɔ

-ji, o 'si 'o "tɪ -sru, ɛn o səonla

Zozi -sru.

*Zozi cɪ Bali -le 'wɪ vidɪ -a
Galile 'lɛglən 'ji*
(Mk 1.39; Lk 4.44)

23 Zozi ci Galile 'leḡlōn pēēnōn 'ji. E 'w₁ paa minnūn ji Zuif 'nōn 'le cin y₁ 'kōnnūn -ji. E Bali 'le 'w₁ 'nōnnōn 'v₁ -yee mingōnnēn -blidi da. Minnūn pēēnōn nēn -cē c₁ o man 'lee minnūn pēēnōn nēn o man "yaaman bē e 'o beli. 24 -A -nan nēn waa 'tō 'widi 'man Siri 'leḡlōn pēēnōn 'ji, en minnūn -ta o pēēnōn nēn o c₁ see -blinan -cē 'tō 'tūdū pēēnōn 'lō bē waa -yrē. Min -mienun man 'bē "yaaman, en -yū -wliḡlōn 'bē c₁ min -mienun -sru, en -tūwli "cē 'bē c₁ min -mienun man, en min -mienun a 'o -srandi "tra, o pēēnōn zīe o -ta waa -yrē, en e o beli. 25 -A -nan nēn min "kaga 'kpa -sōnla -a -sru. O -mienun "sia Galile 'leḡlōn 'bō 'ji, en o -mienun "sia 'leḡlōn 'tū nēn waa laabo 'Fla 'fu bē -a -ji, en o -mienun "sia Zeruzalem, en o -mienun "sia Zude, en o -mienun "sia 'yīnēn waa laabo Zudan bē -a -sru 'flanun da.

5

*Zozi Bali-le 'w₁ 'v₁ pōn da
(Lk 6.20-26)*

1 Z₁ Zozi min "kaga zīe o 'y₁ bē, -a -nan nēn e pōn tri, e -nyran, en -a -srunōn pli "man. 2 En e 'w₁ "paadi 'sia o ji. Yaa 'v₁ -wle 'nan:

-T₁ man nēn Bali-le -fēa c₁?

3 «Minnūn nēn waa -tōa 'o 'flī 'lō 'nan, -te Bali 'ka 'palē 'o 'va diē, wa'a 'kolaman fē -tū drēdi -a diē, Bali -le -fēa a o man, kōō -wēē c₁ Bali -le mingōnnēn trēdanōn 'a.

4 Minnūn nēn o c₁ -trunna 'o 'man winun lō bē, Bali -le

-fēa a o man, kōō Bali o "si-iman.

5 Minnūn nēn o c₁ min -trōō -a bē, Bali -le -fēa a o man, kōō 'trē nēn Bali -a 'v₁ bē -wēē c₁ -a da 'nōn 'a.

6 Minnūn nēn Bali -le 'w₁ tḡlī drēdi dra o -tēa "bē, Bali -le -fēa a o man, kōō Bali o c₁ -taa "tra 'w₁ zīe -a drēdi -a.

7 Minnūn nēn min nyrinda -sēan "o da bē, Bali -le -fēa a o man, kōō Bali o nyrinda "sia.

8 Minnūn nēn o 'w₁ dra 'o 'c₁ 'fidaa 'a bē, Bali -le -fēa a o man, kōō o -taa Bali yile.

9 Minnūn nēn waa -wēēman 'nan minnūn yei 'e 'fū -trōō bē, Bali -le -fēa a o man, kōō Bali -taa "o laabōlē 'yee 'nēnnūn.

10 Minnūn nēn o c₁ 'tē 'panan o da Bali c₁ 'sō w₁ drēdi -le "wēan bē, Bali -le -fēa a o man, kōō -wēē c₁ Bali -le mingōnnēn trēdanōn 'a.

11 -Te o 'ka "srōnman 'mēn "wēan oō, -te o 'tē "paa 'ka da 'mēn "wēan oō, -te o 'w₁ 'wliḡlōn 'tō 'tūdū pēēnōn ve 'ka man 'wlu 'a 'mēn "wēan oō, Bali -le -fēa a 'ka man! 12 'Ka 'c₁ 'e "nran 'e 'ciila 'da, kōō 'ka 'kopa -kōan -dan laji. Bali 'lewei vūnōn nēn 'ka 'lō 'e 'flin bē, 'w₁ 'tūwli zīe minnūn -wēē drē.»

*Zozi-srunōn a 'trēda "le -wē -le 'w₁ 'zū
(Mk 9.50; Lk 14.34-35)*

13 «Ka ya 'trēda "le -wē -le 'w₁ 'zū. -Te -wē 'nōnnōn 'si "man "bē, -mē "a nēn waa dra 'nōnnōn? E 'ka fē -tū drēve -a "nyian "fo 'di. Waa wēēnman, -e minnūn 'o "taanla "da.»

*Zozi-srunōn a 'trēda "le 'tē 'san -le 'w₁ 'zū
(Mk 4.21; Lk 8.16)*

14 «Ka ya 'trɛda "le 'tɛ 'san -le 'wɪ 'zʊ. 'Fla nɛn pɔn da lou "bɛ, e 'ka 'e yɔɔdɪ dɪ, -a -tɔwli "nɛn "nyian 'cee vɛ -a. 15 ɛn wa'a -kannɛn -fɔa "nɛn -e 'o yɔɔ -pɔ wlu dɪ. 'Pian waa -tɔala fɛnan 'wein da, -e 'e min pɛɛnɔn nɛn 'kuin bɛ o va drɛ 'wein. 16 'Wɪ 'tɔwli zɪɛ -a 'bɔ nɛn 'cee vɛ -a, minnɔn pɛɛnɔn 'o 'ka 'san yɪ! ɛn 'wɪ "yɪ "nɛn kaa dra bɛ 'o yɪ, -e 'o 'ka "tɪ "nɛn laji bɛ -a 'tɔ drɛ -dan.»

*Zozi 'ta Bali -le -pei 'lɛ sɔɔlɛ
(Lk 16.17)*

17 «Te -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, an -ta Moizi -le -pei klu -sɛnlɛa ji dɪ! Te -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji "nyian 'nan, an -ta Bali 'lewei vɪnɔn wei klu -sɛnlɛa ji dɪ! Ma'an 'talɛ 'wɪnɔn zɪɛ -a klu -sɛnlɛa ji dɪ, an -ta 'nan -e 'an o 'lɛ sɔɔ 'pian. 18 Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, -te labli 'lee 'trɛ 'ka tian 'nyanlɛ dɪɛ, te -pei -le 'wɪ "wɛnnɛn 'tɔwli "cɛ 'ka 'sia "da "dɪ -trilii, -e 'wɪ pɛɛnɔn nɛn -pei -a 'vɪ bɛ 'e 'lɛ sɔɔ. 19 -Yee "wɛan min nɛn e Bali -le -pei "wɛnnɛn 'tɔwli srɛ bɛ, ɛn e 'wɪ paa minnɔn ji 'nan, 'o drɛ "le 'yee 'wɪ 'zʊ bɛ, Bali -le mingɔnnɛn trɛda bɛ, min zɪɛ -yɛɛ -kɔan min "wɛnnɛn 'a. 'Pian min nɛn e 'ta 'wɔla Bali -le -pei da, ɛn yaa "paaman minnɔn ji 'nan 'o 'ta wɔla "da "bɛ, Bali -le mingɔnnɛn trɛda bɛ, min zɪɛ -yɛɛ -kɔan min -dan a. 20 -Yee "wɛan maan ve 'cɛɛ 'nan, -te 'ka drɛ wɪ "yinun 'ka 'mlinlɛ 'fluba 'ci vɪnɔn 'lee Farizen 'nɔn 'le vɛ da dɪɛ, ka'a -ko Bali -le mingɔnnɛn 'trɛda "fo "dɪ.»

*'Wɪ 'wɪdɪ pɛɛnɔn a -tɔwli
(Lk 12.57-59)*

21 «Kaa 'man 'nan, waa 'vɪ -kaa tranun lɛ 'nan:

<Te blamin 'e drɛ min -tɛzan -a dɪ!

Min nɛn e min -tɛ bɛ,

o -ko -a tin 'banɔn 'cɛin -da.»

22 'Pian 'an 'bɔ, "an "ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn 'bli 'fɔ "ji 'e "bɔvɪ man bɛ, o -ko -a tin 'banɔn 'cɛin -da. ɛn min nɛn yaa 'vɪ 'e "bɔvɪ lɛ -blɔzan bɛ, o -ko -a tin 'banɔn -dandan cɛin -da. ɛn min nɛn yaa 'vɪ 'e "bɔvɪ lɛ klinzan bɛ, e ya "le 'o -fɔ 'tɛ nɛn -a va yra yɪdɪ 'leda "ka "dɪɛ, -a va.

23 -Te i -kɔ Bali -panvɛ -a Bali -pannan, ɛn -a -cin -trɔa 'i 'ji 'nan, 'wɪ a 'ka 'vale 'i "bɔvɪ -tɔ -a 'ka yei "bɛ, 24 'i Bali -panvɛ zɪɛ -a 'tɔla Bali -pannan bɛ, -e 'i 'kɔ 'i "bɔvɪ zɪɛ -a va. 'I 'ka yei "sɛn 'e cin va 'vaa -e 'i 'ta 'yie 'srage bɔ Bali lɛ.

25 -Te min -tɔ 'i 'sanman drɛ, ɛn ka "ta -ko -a tin 'balɛ bɛ, 'i 'fɔ 'e 'flin 'i 'ka yei "sɛn 'e cin va, "tɔgɔ 'yei 'nɔn tin 'bazan lɛ, -e tin 'bazan 'e 'i 'fɔ -pɔ 'kuin.

26 Maan ve 'yie 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, "yie vɪnan i bɔla -pɔ 'kɔn zɪɛ -a -ji bɛ, te i cɛɛn -yee "lala pɛɛnɔn bɔladɪ man.»

*Wa'a min nan 'lee min -sran -wɛɛman dɪ
(Mk 9.43-48)*

27 «Kaa 'man 'nan, Bali "e 'nan:

<Te blamin 'e min nan -wɛɛ "dɪ,

ɛn te 'e min -sran -wɛɛ "dɪ!»

28 'Pian 'an 'bɔ, "an "ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn e min nan -nanjɛɛn, ɛn -a 'bli bɔ "man "bɛ, te yaa wɛɛ 'va.

29 -Yee "wεan maan ve 'cεε 'nan, -te 'i 'pε "yi "da yiε 'bε -maan i 'wι 'wliɔ "dra bε, 'i 'si "ji -e 'i tuυ -kɔɔbli! Kɔɔ -te 'i 'man 'mεn -tɔwli "cε sɾε bε, -a "yi "mlian 'i 'bɔ po -fɔɔɔ 'tε nεn -a va yɾa yɔɔɔ 'leda "ka "diε, -a va da. 30 En -te 'i 'pε "yi 'bε -maan i 'wι 'wliɔ "dra bε, 'i 'cεn -e 'i tuυ -kɔɔbli! Kɔɔ -te 'i 'man 'mεn -tɔwli "cε sɾε bε, -a "yi "mlian 'i 'bɔ po -fɔɔɔ 'tε nεn -a va yɾa yɔɔɔ 'leda "ka "diε, -a va da.»

*Min nan bɔladɔ da wι
(Lk 16.18)*

31 «Bali -a 'vι 'nyian 'nan:
<Te min 'ta 'e nan bɔala bε,
'fluba nεn yaa -kɔɔnman 'nan
yaa 'bɔla bε,
'e 'nɔn -yɾε 'vaa -e 'e bɔla.>

32 'Pian 'an 'bɔ, "an "ve 'cεε 'nan, min nεn e nan 'bɔla, te -kɔɔnneɔ -wεεɔɔ man "cεε diε, te min zιε -yεε vɩnan 'e -kɔɔnneɔ -wεε -kɔɔnneɔ pee 'padɔ -a. En min nεn e li zιε -a 'pa bε, te Bali 'lε zia bε e min nan wεε.»

*Zozi -srunɔn 'ka 'wι 'ji -pε
wuanla Bali 'tɔ da dɔ*

33 «Kaa 'man 'nan, waa 'vι -kaa tranun lε 'nan:
<Te blamin 'e 'wlu man -pε
wluan Bali 'tɔ da dɔ!
'Pian 'wι ɔɔ 'wι nεn
'e 'pε wluan 'ji Minsan Bali 'tɔ
bε,
yaa 'lε sɔɔman -kpɔ.>

34 'Pian 'an 'bɔ, "an "ve 'cεε 'nan, te 'ka fε -tɔ -ji -pε wluan "fo "dɔ! En te 'ka labli drε 'cee 'wι nan yɩzan -a "fo "dɔ, kɔɔ e ya Bali -le mingɔnneɔ pεin -a. 35 Te 'ka 'trε drε 'cee 'wι nan yɩzan -a "fo "dɔ, kɔɔ e ya Bali cεin -trɔanan 'a. Te 'ka Zeruzalεm 'trε drε 'cee 'wι

nan yɩzan -a "fo "dɔ, kɔɔ e ya Bali nεn mingɔnneɔ -dan a bε -a 'fla -a. 36 En te 'ka vɩnan 'wι 'e 'bɔ 'ka man 'wι 'tɔ -ji, -e 'ka 'wulo 'e 'kɔ -ji dɔ, kɔɔ ka'a 'kɔlamam 'ka 'wulo "jε pou -tɔwli "cε liladɔ -a 'fuvu dɔ, εn ka'a 'kɔlamam -a liladɔ -a tiidii "dɔ. 37 -Te e ya -inyan -a bε, 'ka vι -inyan! -Te e ya -cεjε -a bε, 'ka vι -cεjε! 'Wι pεεnɔn nεn cεε ve -a -sru "bε, 'e "sia Satan nεn e 'wι 'wliɔ "paa 'nyranman -a bε -a va.»

*Zozi -srunɔn 'ka 'wι 'lεji tɔa
dɔ
(Lk 6.29-30)*

38 «Kaa 'man 'nan waa 'vι 'nan:

<Te min 'i yiε -wi bε,
'i -yee vε -wi!
En -te min 'i 'shε 'sɔ bε,
'i -yee vε 'sɔ!>

39 'Pian 'an 'bɔ, "an "ve 'cεε 'nan, te 'ka 'wι 'lεji -tɔ 'wι 'wliɔ "drεzan lε dɔ. -Te min 'pa 'fɔ 'i 'pε "yi "da 'klanbo "da bε, 'i 'pε bɔ dave -kɔɔn "nyian -yɾε! 40 -Te min a "va 'nan 'e 'ko 'yia tin 'bazan cεin -da, 'yie -tralε 'sidɔ -le "wεan bε, 'i 'ta sɔ nεn -a 'wι cɔ 'i man bε, 'i 'nɔn -yɾε "nyian! 41 -Te min -tɔ -trɔ -tɔ 'i 'win -ji -sa -a, 'nan 'i 'kɔ -a kilo -tɔ da bε, 'i 'pa "da "nyian -tɔ! 42 -Te min fε laabɔ 'i 'lɔ bε, 'i 'nɔn -yɾε. En te 'i kɔda -tɔ min nεn e -ta fε 'fεlε 'i 'lɔ bε -yɾε "dɔ!»

*Zozi -srunɔn 'o 'nan-
mannɔnyε "yi
(Lk 6.27-28, 32-36)*

43 «Kaa 'man 'nan waa 'vι 'nan:
<Blamin 'e bɔεzan -tɔ yɩ "yi,
'pian 'e 'nan 'e 'nanmanzan
man!>

44 'Pian 'an 'bɔ, "an "ve 'cɛɛ 'nan, 'ka 'ka 'nanmannɔn yɪ 'yi, ɛn "nyian bɛ 'ka Bali trv 'ba minnun nɛn o 'tɛ "paa 'ka da bɛ, -wee 'wɪ man!
 45 'Wɪnun zɪɛ -a 'bɔ nɛn 'ka drɛ, -e 'ka 'kɔn 'ka "tɪ nɛn laji bɛ -yee 'nɛnnun tɪglɪ 'a. Kɔɔ e yidɛ wuanla 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'lee 'wɪ 'yi "drɛnɔn da, ɛn e laa -fɛan min -wɪdɪnɪn 'lee min tɪglɪnɪn da. 46 -Te minnun nɛn o 'ka ye "yi "bɛ, o 'saza nɛn ka o ye "yi "bɛ, te -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan Bali -a man "yi 'dra 'cɛɛ dɪ! 'Sukɔlɛ 'sinɔn nɛn 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'a bɛ, 'wɪ 'bɔ zɪɛ -nyɛn "o "dra. 47 ɛn -te 'ka "bɔnɪn 'saza nɛn ka 'o 'tɔ bɔ bɛ, ka 'a 'wɪ -dan drɛlɛ "fo "dɪ. Kɔɔ minnun nɛn wa'a Bali tɔa dɪɛ, 'wɪ 'tɔwɪ zɪɛ -a 'bɔ nɛn "o "dra. 48 'Ka 'kɔn tɪglɪ "le zɪ 'ka "tɪ Bali nɛn laji bɛ e cɪ tɪglɪ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ.»

6

O fɛ -nɔan seenɔn lɛ 'kɔ?

1 «Fɛ oo fɛ nɛn ka "ta -a dra Bali lɛ bɛ, te 'ka -wɛɛ 'nan 'ka dra minnun yɪɛ lɛ 'nan -e 'o 'ka 'tɔ "yi "vɪ dɪ! Kɔɔ -te 'wɪ zɪɛ -a -cin a 'ka 'ji bɛ 'ka "tɪ "nɛn laji bɛ ya'a man "yi 'dra 'cɛɛ "fo "dɪ.

2 -Yee "wɛan fɛ oo fɛ nɛn yia -nɔan seezan lɛ bɛ, te 'i 'nan wɪ fuɪla "man "dɪ! 'Wɪ zɪɛ -a 'bɔ nɛn minnun nɛn o 'wɪ dra min yɪɛ lɛ bɛ, waa dra cin yɪ 'kuin, ɛn waa dra "nyian -guada. Waa -nan wɪ ve 'nan -e minnun 'e 'o 'tɔ "yi "vɪ -le "wɛan. Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, o 'o -kopa 'yɪ 'va. 3 'Pian 'yie vɛ bɛ, -te "yie "lala -nɔn seezan lɛ bɛ, te min pee 'e 'nan yɪ dɪ! 4 'I drɛ zɪɛ 'dɔ -e -a 'wɪ

'e 'fɔ 'e yɔɔdɪ, -e 'i "tɪ "nɛn e fɛ yɔɔdɪ -tɔa "bɛ, 'yɛi -ko 'pa.»

Bali trv 'badɪ da wɪ

5 «ɛn -te ka ya Bali trv 'banan bɛ, te 'ka drɛ "le minnun nɛn o 'wɪ dra min yɪɛ lɛ bɛ, -wee 'wɪ 'zɔ dɪ! O Bali trv 'badɪ ye "yi 'o 'tɔdɪ lou cin yɪ 'kuin 'lee -guada, 'nan -e minnun 'e 'o yɪ -le "wɛan. Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, o 'wee -kopa 'yɪ 'va. 6 'Pian 'yie vɛ bɛ, -te i ya "va 'nan i Bali trv "baa bɛ, 'i wɪa 'yie 'kɔn "bɔ "ji, 'i 'lɛ wɔ, -e 'i "tɪ "nɛn e cɪ fɛ yɔɔdɪ 'bɔ zɪɛ -a -nan bɛ, 'i trv 'ba. -Te i ya -a drɛnan zɪɛ, 'i "tɪ "nɛn e 'wɪ yɔɔdɪ ye bɛ, yɛi -ko "paa.

7 -Te ka ya Bali trv 'banan bɛ, te 'ka 'wɪ "kaga "vɪ "le minnun nɛn wa'a Bali tɔa dɪɛ, -wee 'wɪ 'zɔ dɪ. E ya 'o 'ji "le 'nan 'wee tin "kaga 'padɪ man nɛn Bali 'e "trɔɛn -tɔa 'wɪɛ. 8 Te 'ka drɛ "le -wee 'wɪ 'zɔ dɪ! Kɔɔ 'ka "tɪ "nɛn laji bɛ, "cɛɛ vɪnan 'ka fɛnɪn laabɔ -yrɔ "bɛ, te e 'ka 'man wɪnɪn 'bɔ -tɔa 'va.»

Bali trv 'badɪ (Lk 11.2-4)

9 «Zɪ kɔ 'ka Bali trv 'ba bɛ -nyɛn 'gɔ, 'ka vɪ 'nan:

'Kv "tɪ Bali nɛn laji bɛ,
'i drɛ -e minnun 'o 'i 'tɔ drɛ -dan.

10 'Yie mingɔnnɛn -blɪdɪ 'e 'ta. ɛn 'i drɛ -e minnun 'o 'i 'ci 'sɔ wɪ drɛ 'trɛda,

"le zɪ e dra laji bɛ, -yee 'wɪ 'zɔ.

11 'I 'kɔɛ cɛɛgɔ -blɪfɛ nɛn kv cɪ "va "bɛ, -a -nɔn 'kɔɛ.

12 'Wɪnɪn nɛn kvɔ dra 'yie -wɪdɪ "bɛ 'i 'cɛ 'kɔɛ,

"le zɪ minnun 'wɪ dra 'kɔɛ -wɪdɪ kvɔ "cɛa -wɪɛ "bɛ -yee 'wɪ 'zɔ.

13 Te 'i 'kv 'tvi -e Satan 'e 'kv
'man yi di.

'Pian 'i 'kv 'si -yrō.

[Mingōnnēn -blidi, 'lee 'plēble,
'lee 'tō -dan a 'li 'e 'cēn
'yie vε -a, -trilii. Amēn!]

14 'Wl 'wli di "nēn minnun -a
dra 'cēε bε, -te kaa "cēa -wlε
"bε, 'ka "ti "nēn laji bε, 'winun
nēn kaa drε -yrε "wli di "bε, e
"cēa "nyian 'cēε. 15 'Pian -te
minnun 'wl drε 'cēε, en ka'a
'cēε -wlε "diε, 'ka "ti "nēn laji
bε, 'winun nēn kaa drε -yrε
"wli di "bε, ya'a "nyian "e cēa
'cēε di.»

Fε 'sōndi

16 «-Te ka ya fε 'sōnnan bε, te
'ka 'fli ta drε -trōdrō "le min-
nun nēn o 'wl dra min yie lε bε,
-wee 'wl 'zū di. 'O 'fli ta dra -
trōdrō, -e 'o -kōōn "minnun lε
'nan, 'o ya fε 'sōnnan. Maan
ve 'cēε 'wl tigl 'a 'nan, o 'wee
-kopa 'yi 'va. 17 -Te i ya fε
'sōnnan bε, 'i yra "foe, en 'i -
laziglō -sēn 'i da, 18 -e minnun
'o vīε o -kōnnēn "yi 'nan i ya
fε 'sōnnan di. 'I "ti "nēn e ci fε
yōōdi 'bō zīε -a -nan bε, -yεε -
nan ye 'i 'lō, -e 'yei -ko 'pa.»

Zozi -srūnōn 'o -wεε 'nan 'o
yifēnun 'e 'kōn Bali "srōn

(Lk 12.33-34; 11.34-36;
16.13)

19 «Te 'ka fēnun tre 'ka yife
-a 'trε 'gūε -a da di! Fadrōnēn
'lee mōnnēnnun o srēman,
en crinnōn 'kōn "fōan, -e 'o
"koola. 20 'Pian 'ka fēnun tre
'ka yife -a laji. Fadrōnēn 'lee
mōnnēnnun 'ka 'nan nun -e 'o
fε srε di, en crinnōn 'ka 'nan
nun -e 'o crin wū di. 21 Fε nēn
yaa -maan 'lōō 'an 'wl zīε -a
'vi bε, -yεε ci 'nan, fēnan nēn
min yife ci 'e pladi bε, -a -nan

nēn min -le ci "nrōndi pēēnōn
-kōōn.

22 Min yie 'bε -maan min
fēnan ye. -Te 'i yie a "ji 'kpa
bε, 'te 'san -sēan 'i da, yia -tōa.

23 'Pian -te 'i yie 'ka fēnan ye
diε, 'te 'san -sēan 'i da, yi'a tōa
di. 'I ya tū pēēnōn man klun va.
-Te fε -tū -si -tō 'te 'san -lō en i -
fū klun va bε, te i ya klun tiidii
-dan 'va!

24 Min -tūwli 'ka 'kōlaman -
e 'e drε min "fli 'suzan 'a di.
Kōō -te yaa 'vi 'nan 'e dra bε, e
"naan -a -tū man -e 'e -tū yi "yi.
En -te 'bε "cēε diε, e kōamlan -
a -tū man, -e 'e -tū drε 'e 'pēla
koda. -A -tūwli "nēn "nyian
'cēε vε -a, ka'a 'kōlaman -e 'ka
Bali 'lee "lala yi "yi 'e cin -a di.»

Zozi -srūnōn yi -tēala Bali
da

(Lk 12.22-31)

25 «-Yee "wēan nēn maan
ve 'cēε 'nan, te 'ka 'fū 'ka 'ci
"nrōnnan 'cēε 'trēda da di! -
Yεε ci "le: «-Mε "nēn kva -
ble? -Mε "nēn kva -mlian?
Kva dra 'kō, -e 'kv 'man sōnun
yi? 'Pian -a -cin 'e 'kōn 'ka 'ji
'nan, 'belidi nēn 'ka 'lō bε -a
'yi "mlian -blife da, en 'ka 'kōlε
nēn 'ka da bε, -a 'kpa "mlian
sōnun da.

26 'Ka 'ci "nrōn "lomannun
da! Wa'a 'saa 'fōa di, en wa'a
'saa 'tēa di, en wa'a 'saa 'sēan
'trēbōnun -ji di. 'Pian 'ka "ti
"nēn laji bε e -blife -nōan -
wlε. -A -cin 'e 'kōn 'ka 'ji 'nan
Bali 'lε bε 'ka "yi "mlian o da!
27 'Cēε ci "nrōndi 'cēε 'trēda da
bε, ya'a 'kōlaman -e 'e yi -tūwli
"cē 'pa 'cēε 'belidi da "fo "di.

28 Sōnun nēn 'kō ka 'wū 'ka
man bε te 'ka 'ci "nrōn -a 'wl
'a di! Lunun nēn 'o -fui -tēa
'lua bε, 'ka 'ci "nrōn o da!
Wa'a 'nyranman paa di, en

wa'a 'nanwle 'taan di. ²⁹ 'Pian maan ve 'cεε 'nan, Salomōn nen e ya mingōnne -dan tu a 'li bε, -yee sō -tu fenyian 'ka 'mlinle lu -fuinun zιε -a -tuwli "le fenyian da di. ³⁰ Lu -fui "nen 'bε ci lua, "trε wεε "cεan -e 'wεε 'fō 'te 'va bε, -te Bali 'bε 'man drεve wεε fenyian zιε bε, 'lōō kaa "nun? 'Cee yi -teradū Bali da a "wennōn.

³¹ -Yee "wεan te 'ka 'fū 'ka 'ci "nrōnna -a laabūdi -a 'nan: < -Mε "nen kūa -ble? -Mε "nen kūa -mlian? Kūa dra 'kō, -e 'kū 'man sōnun yi? > ³² Ci "nrōndi nun zιε e ya minnun nen wa'a Bali tōa diε, -wee vε -a. 'Ka "ti "nen laji bε yaa -tōa 'nan fεnun zιε -a 'wι a 'ka man. ³³ 'Ka -wεε 'e tεdε 'nan, Bali 'e mingōnne -bli 'ka da, εn 'ka -wεε "nyian 'nan, 'ka Bali ci 'sō wι dra. "Bε -sru -e Bali 'e fε pεenōn zιε -a drε 'cεε. ³⁴ "Trε "tu 'lee 'e 'ci wι, εn yi -tu 'lee 'yee "koe "nyan. -Yee "wεan te 'ka 'ci "nrōn "trε "wι da di!»

7

Zozi -srunōn 'ka min 'tō 'tεa di
(Lk 6.37, 38, 41-42)

¹ «Te 'ka min 'tō 'tε di, "tōgō tu nen Bali 'trēdanōn 'le 'wι tin "baa bε, 'e tin -tε 'ka da! ² Kōō Bali 'cee tin "baa 'le zι ka minnun -le vε 'pa bε -yee 'wι 'zō. Zι i 'wι dra 'i bōezan -tu -va bε, -a da nen Bali 'yie "dra.

³ -Mε "le "wεan nen i yiba -flunen ye 'i bōezan -tu yie -goei, te 'i 'bō 'le vε nen yiba -dan 'bō ci 'bε 'ji bε, yi'a 'bε 'ye di? ⁴ 'I 'bō nen yiba -dan ci 'i 'yie -goei "bε, -mε "le "wεan nen "yie "ve 'i bōezan le 'nan: < 'I 'tō -e 'an yiba -flu 'si 'i 'yie

-goei! > ⁵ -Blōzan, 'i yiba -dan 'si 'i 'yie -goei 'vaa, -e 'i fεnan yi 'wein. "Bε -sru i -kōlaman yiba -flu 'sidi -a 'i bōezan -tu yie -goei.

⁶ Te 'ka Bali -le fεnun -nōn -plennun le di, "tōgō 'o li 'o da -e 'o 'ka 'wi "cεen 'e cin man! εn te 'ka 'cee -siga -fōla 'srunun le di, "tōgō 'o 'tran "da!»

Zozi -srunōn Bali tru "baa 'nan 'e 'pa 'o 'va
(Lk 11.9-13)

⁷ «'Ka fε tru 'ba, waa -nōan 'cεε! 'Ka fε -wεε, kaa ye! 'Ka 'kōn 'tε, waa 'le "so 'cεε! ⁸ Kōō min nen e fε tru "baa bε, waa -nōan -yrε. Min nen e fε -wεeman bε, yaa ye. εn min nen e 'kōn -tεa "bε, waa 'le "so -yrε.

⁹ Min -tu 'ka 'ka yei, -te 'yee 'nen -blifε tru 'ba -yrō, -e 'e 'kōle -nōn -yrε "di. ¹⁰ εn min -tu 'ka 'ka yei, -te -yee 'nen pō tru 'ba -yrō, -e 'e -mlen -nōn -yrε "nyian di. ¹¹ Ka ya -wli di, 'pian ka fε "yi -tōa -e 'ka -nōn 'cee 'nennun le. 'Ka "ti "nen laji bε, -a ci "yi "mlian 'ka da, -yee "wεan 'ka -tō 'nan, e fε "yi -nōan minnun nen waa laabo -yrō "bε -wle!

¹² 'Wι pεenōn nen ka ya "va 'nan minnun 'o drε 'cεε bε, -a 'wι 'bō -tuwli zιε -nyren 'ka -wee "drε! 'Wι zιε -a 'bō nen Moizi -le -pei -a 'vι 'nan blamin 'e drε. εn -a -tuwli "nen "nyian Bali 'lewei vūnōn -a 'vι 'nan blamin 'e drε.»

-Si nen min -a "siala -e 'e 'beli bε, e ya -tuwli
(Lk 13.23-24)

¹³ «'Kōn -yrε "funen bε -a -ji nen 'ka -wla -e 'ka 'belidi

yi! Koo 'kɔn -yrɛ nɛn min -wlamlan 'ji, te -a 'le 'srannan "nɛn -kadɪ -a bɛ e ya -dan, ɛn -a -si a -gɔɔɔɔ. -Si zɪɛ -a da ta wɔdɪ nɛn min "kaga -a ye "yi. ¹⁴ 'Pian 'kɔn -yrɛ nɛn min -wlamlan 'ji -e 'e 'belidɪ yɪ bɛ e ya "fɪnɔn, ɛn -a -si a "wɛnnɔn. -Yee "wɛan min "soglo 'nɛn 'bɛ 'ta wɔla "da.»

*Yiba 'kpa 'lee yiba -wɪdɪ
(Mt 12.33-35; Lk 6.43-44)*

¹⁵ «'Ka yɪɛ 'tɔ 'ka 'fli -va, minnun nɛn waa ve 'nan Bali 'lewei vɪnɔn nɛn waa, 'pian te o 'ka 'a daɪ -wee "wɛan. 'O 'fli dra 'ka yei 'le 'blanun -le 'wɪ 'zɔ, "tɔɔ te plɔ winun nɛn waa. ¹⁶ O drɛ winun man nɛn ka o -kɔnnɛn "ye. Koo kaa -tɔa 'nan wa'a -lomin naan -tɛin "man dɪ, ɛn wa'a -wɛn bɛwɛ 'naan "trɔɛn 'fɔn lei man dɪ. ¹⁷ Yiba "nɛn e ya 'kpa bɛ -a 'blɔ a "yi, ɛn yiba "nɛn e ya -wɪdɪ "bɛ -a 'blɔ a -wɪdɪ. ¹⁸ Yiba "nɛn e ya 'kpa bɛ -a 'blɔ 'ka 'wɪdɪ "dɪ, ɛn yiba "nɛn e ya -wɪdɪ "bɛ -a 'blɔ 'ka "yi "dɪ. ¹⁹ Yiba "nɛn e baa te -a 'blɔ 'ka "yi "dɪɛ, waa "cɛan -e 'o 'fɔ 'tɛa. ²⁰ -Yee "wɛan minnun zɪɛ, o drɛ winun man nɛn 'ka -taa "o -tɔɛ.»

*Zozi -srɛnɔn tɪɔɔɔ
(Lk 6.46; 13.27)*

²¹ «'An laabɔdɪ Minsan, Minsan bɛ, -a 'saza 'ka 'ko min -a Bali -le mingɔnnɛn trɛda dɪ. 'Pian min nɛn yaan "tɪ "nɛn laji bɛ -a ci 'sɔ wɪ dra bɛ, -yɛɛ ko -nan nun. ²² Yi nɛn an 'trɛdanɔn 'le tin "baa bɛ, min "kaga -taa -a vɪɛ 'mɛn 'nan: «Minsan, Minsan! Kɔ Bali 'lewei 'vɪ 'i 'tɔ da, ɛn kɔ -yɔ -wɪdɪ "pin minnun -sru

'i 'tɔ da, ɛn kɔ 'lebo "fɔ winun drɛ 'i 'tɔ da.» ²³ 'Pian maan ve -wɛɛ 'nan: «Ma'an 'ka 'tɔa "fo "dɪ, 'ka 'si 'an "srɔn "kɔɔɔɔ, ka ya 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'a.»

²⁴ -Yee "wɛan nɛn, 'winun nɛn maan ve 'cɛɛ 'gɔvɛ, -te min nɛn yaa 'man, ɛn yaa ta 'ta 'wɔ bɛ, te -a san a "le 'nan 'wɪ 'tɔzan nɛn e 'yee 'kɔn -klu cɛɛn 'e trɔdɪ, ɛn yaa -pɔ -fɔ 'plɛblɛ bɛ, -yee 'wɪ 'zɔ. ²⁵ Fulɔ fɛɛn, ɛn laa 'fɛn, ɛn 'yi yɔv, -a pɛɛnɔn -sɛn 'kɔn zɪɛ -a man, ɛn ya'a 'wɪɛ dɪ, e ya 'e 'tɔdɪ -kli -le "wɛan. ²⁶ 'Pian min nɛn e 'winun nɛn maan ve 'gɔvɛ -a 'man, ɛn ya'a 'ta wɔɛ "da "dɪɛ, -a san a "le 'nan -blɔzan nɛn e 'yee 'kɔn 'tɔ nyɛn va bɛ, -yee 'wɪ 'zɔ. ²⁷ Fulɔ fɛɛn, ɛn laa 'fɛn, ɛn 'yi yɔv, -a pɛɛnɔn -sɛn 'kɔn zɪɛ -a man, ɛn e wiila 'nan "fo.»

²⁸ Zɪ Zozi cɛɛn 'winun zɪɛ -a vidɪ man bɛ, -yee 'wɪ "paadɪ minnun pɛɛnɔn zɪɛ o 'kan, ²⁹ koo -yee 'wɪ "paadɪ 'ka "le 'fluba 'ci vɪnɔn 'le vɛ zɔ dɪ. 'Pian yaa "paaman "le min nɛn Bali -kɔladɪ -nɔn -yrɛ "bɛ, -yee 'wɪ 'zɔ.

8

*Zozi -kogobe 'tɛzan -tv beli
(Mk 1.40-44; Lk 5.12-14)*

¹ Zɪ Zozi 'si pɔn da bɛ, ɛn min "kaga sɔɔnla -a -sru. ² -A -nan nɛn -kogobe 'tɛzan -tv pli "man, e "pɔ sɔɔn "wɪ, ɛn e -yrɛ 'nan: «Minsan, maan -tɔa 'nan, -te i wɪ "man "bɛ, i -kɔlaman i -kogobe "sia 'an man, -e 'an drɛ 'saun Bali 'lɛ.»

³ Zozi 'e 'pɛ 'sɔ "ji, e klɛ "man, ɛn e -yrɛ 'nan: «'An "we "man, 'I drɛ 'saun Bali

'le!» 'Nun tɔɔn -kogobe 'bɔ 'si
"man, ɛn e dre 'saun Bali 'le.

4 -A -nan nɛn Zozi "e -yrɛ
'nan: «Te 'i -nan sɛɛ wɔ min
-tɔ lɛ 'mlɔnmlɔn dɪ! 'Pian 'i
'kɔ Bali -panzan -tɔ -va, -e 'yei
'nanjɛn! "Bɛ -sru -e 'i 'sraga
bɔ Bali lɛ, "le zɪ Moizi -a cɛn
-tɛ Bali -le 'fluba 'ji bɛ -yee 'wɪ
'zɔ. Tɔɔn -e minnun pɛɛnɔn 'o
-kɔnnɛn "yɪ 'nan i beli.»

*Rɔm min nɛn 'sounjanun
tazan 'a bɛ, e pli Zozi man
(Lk 7.1-10; Zan 4.46-54)*

5 Zozi Kapanamo si 'sia. Zɪ e
'bɔla 'fla zɪɛ -a da bɛ, ɛn 'soun-
janun tazan -tɔ pli "man. Yaa
trɔ 'ba ⁶ -a vɪdɪ -a 'nan: «Min-
san, 'yian 'suzan 'beli! -Cɛ -fɔ
"man, ɛn e -sran "tra. E ya 'e
nyinnandi "kɔnnɛn, ɛn e ya 'e
yra yɪnan -wɪdɪ.»

7 Zozi "e -yrɛ 'nan: «An "ta
"lo, -e 'an -cɛ 'si "man.»

8 ɛn 'sounjanun tazan "e -
yrɛ 'nan: «Minsan, an 'ka min
nɛn i -wɪmlan -yee 'kuin bɛ
-a dɪ, kɔɔ Zuif min "cɛɛ man
dɪ. 'Pian 'i 'wɪ 'tɔ vɪ, -e 'an
'suzan 'e 'beli. ⁹ 'An 'bɔ 'gɔɛ,
'an 'tanɔn 'bɛ 'an "paala, ɛn
'mɛn 'sounjanun bɛ mɛɛn 'o
"paala. -Te maan 'vɪ -a -tɔ lɛ
'nan: <'I 'kɔ>, -e 'e 'kɔ. ɛn -te
maan 'vɪ -a pee lɛ 'nan: <'I 'ta>,
-e 'e 'ta. ɛn -te maan 'vɪ 'mɛn
nɔan lɛ 'nan: <'I 'wɪ 'gɔɛ -a dre
bɛ>, yaa dra.»

¹⁰ Zɪ Zozi 'wɪnun zɪɛ -a 'man
bɛ, 'wɪ -a 'kan, ɛn minnun nɛn
-a -sru "bɛ, e -wɛ 'nan: «An 'wɪ
tɪgɪ ve 'cɛɛ! Ma'an tian min -
tɔ yɪɛ Izraɛl 'nɔn 'va, te e yɪ -
tɛala 'an da tɪgɪ zɪɛ dɪ. ¹¹ Maan
'lɛ "cɛan 'cɛɛ 'nan, min "kaga
"sia yɪɛ wɪuan "nan 'lee yɪɛ

'fɔ -nan "va, o -taa -e 'o "fɛdɪ -
blɪ Bali fla 'o 'vale Abraam 'lee
Izak 'lee Zago nun -a. ¹² 'Pian
minnun nɛn Bali 'o 'si "va 'e
tɛɛ 'yee mingɔnnɛn trɛdave -
a bɛ, Izraɛl 'nɔn nɛn. Bali -
taa -wee 'tu wɔlɛ klun va bei.
Fɛnan nɛn -wɔɔdɪ 'lee 'shɛ da
-blɪdɪ cɪ bɛ -a -nan.»

¹³ Tɔɔn Zozi "e 'sounjanun
tazan zɪɛ -yrɛ 'nan: «'I 'kɔ 'yɪɛ
"kɔnnɛn. 'Wɪ nɛn, i yɪ -tɛra
"da "bɛ 'e 'lɛ sɔɔ 'yɪɛ!» Tɔ 'bɔ
'lein zɪɛ -a wɪu nɛn 'sounja-
nun tazan 'suzan bɛ, e beli.

*Zozi Piɛri 'sɛa 'lee -cɛ -tɛnɔn
"kaga beli*

(Mk 1.29-34; Lk 4.38-41)

¹⁴ "Bɛ -sru ɛn Zozi 'kɔ Piɛri
-le "kɔnnɛn. Yaa nan "bɔ 'yɪ
'e nyinnandi 'kɔlɛ 'tɔndɔn 'lɔ.
¹⁵ E klɛ -a -pɛla man, ɛn -a 'kɔlɛ
'ji 'e 'trɔ -fɔ. 'Nun tɔɔn lɪ zɪɛ e
wɪuan lou, ɛn e fɛ -nɔn -yrɛ.

¹⁶ Zɪ funninmlan 'pla bɛ,
ɛn minnun -ta minnun nɛn -
yɔ -wɪdɪnun cɪ o -sru "bɛ o
"kaga "a Zozi lɛ. Yaa 'vɪ -
yɔ -wɪdɪnun lɛ 'nan, 'o 'si
minnun -sru, ɛn e -cɛ -tɛnɔn
pɛɛnɔn beli. ¹⁷ 'Wɪ nɛn Bali
'lewei vɪzan Ezai -a 'vɪ 'e 'cɛn
bɛ, zɪ e 'lɛ sɔɔ zɪɛ. Kɔɔ yaa 'vɪ
'nan:

«E 'kɔɛ yra yɪdɪ 'si 'kɔ man,
ɛn e 'kɔ 'man -cɛ pɛɛnɔn 'si 'kɔ
man.»

*Zozi -sru 'ta wɔdɪ
(Lk 9.57-60)*

¹⁸ Zɪ Zozi min "kaga 'yɪ 'e
"srɔn "bɛ, ɛn yaa 'vɪ 'e -srɔnɔn
lɛ 'nan: «-Kaa kɔ 'yɪ -sru.» ¹⁹ -
A -nan nɛn 'fluba 'ci vɪzan -
tɔ pli "man, ɛn yaa 'vɪ Zozi
lɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan,
fɛnan pɛɛnɔn nɛn i -ko bɛ, kɔɛ
'ko 'yɪa.»

20 En Zozi "e -yre 'nan: «-Canjannennun nyinnan a, en "lomannun "kœ "a, 'pian Blamin -pi "le "fε -tv -nan "ka -e 'e 'wulo 'pla 'nan dı.»

21 En -a -sruzan 'pee -a 'vı -yre 'nan: «Minsan, 'i 'si -nœn 'mœn -e 'an 'ku 'an "ti "wv 'vaa, -e 'an 'ta.»

22 Zozi "e 'vı -yre 'pian 'nan: «'I -sœnla 'an -sru! Minnun nœn Bali "le 'va o ci 'o 'kadı bε, 'i o 'tvı 'o 'wee min wv.»

Zozi fulɔ 'plɛblɛ 'tv ta -tɔ

(Mk 4.35-41; Lk 8.22-25)

23 Zozi 'fɔ -klv -ji 'o 'vale 'e -srunœn 'a, en o -kvdı 'sia. 24 Tœn fulɔ 'plɛblɛ 'tv "fœndı 'sia 'yi zıε -a yiε da, en 'yi 'sendı 'sia -klv -ji. Tv zıε -a wlv bε, te Zozi "e "yi -tεa. 25 -A -nan nœn -a -srunœn pli "man, waa fuv, en o -yre 'nan: «Minsan, 'i 'pa 'ku 'va, 'ku 'nan "ta -nyaan!»

26 En Zozi "e -wle 'nan: «-Mε "klan 'bε 'ka -tεa? 'Cee yi -teradı Bali da a "wœnnœn!» -A -nan nœn e wluan, en e paan fulɔ 'lee 'yi da 'plɛblɛ. Tœn fœnan -tɔ flu.

27 'Wı zıε e minnun pœœnœn 'kan, en waa laabu 'nan: «-Mε "sv -man min 'bε ci zıε, en 'bε 'wı tin "baa fulɔ 'lee 'yi lε -e 'o drela "da.»

Zozi 'yv -wlıdı "pin min "fli -sru Gadara 'leɣlœn 'ji

(Mk 5.1-20; Lk 8.26-39)

28 Zı Zozi 'bœla 'yi -sru Gadara 'leɣlœn 'ji bε, en min "fli "nœn -yv -wlıdıunœn ci o -sru "bε, o -ta -a 'lε. Min -yre nœn waa bo -kœlε -ji bε -a -mie ji nœn o nyian. O nyran wo -wlıdı "le "wœan, min -tv 'ka 'ciala fε zıε -a -nan dı. 29 Tœn o -paandı 'sia 'nan: «Bali -pi!

-Mε "nœn 'yie 'nan 'e dra 'kœ? I -ta 'tε 'palε 'ku da 'va? Tv nœn Bali -a kœœn bε ya'a tian bœlε dı.»

30 Tv zıε -a wlv bε te 'sru 'pa 'tv a 'e 'blınan. 'Srunun 'bœ 'ka o man -kœœbli dı. 31 En -yv -wlıdıunœn toba -fœ Zozi lε. Waa 'vı -yre 'nan: «-Te i 'ku 'pin bε, 'i 'ku 'pa 'sia 'sru 'pa 'labε -a va.»

32 Zozi "e -wle 'nan: «'Ka 'ku!» Tœn o 'si min "fli zıε o -sru, en o -fœ 'srunun -sru. 'Sru 'pa 'tv zıε, o flan 'sia pœn 'sœan man zia, o -sœn 'yia. En o pœœnœn kaa "fo. 33 Minnun nœn o 'srunun 'bœ 'ta -pian "bε, "o "sœn 'wv 'ji flan -a. O 'bœla 'ji 'fla, en 'wı nœn e dre o yiε man bε, 'lee 'wı nœn e dre minnun nœn -yv -wlıdıunœn "ci o -sru "bε -wle "bε, waa -nan 'sinan 'pa. 34 En 'flanœn pœœnœn 'ku Zozi 'lε. Zı waa 'yı bε, en o toba -fœ -yre 'nan, 'e 'si 'wee 'leɣlœn 'ji.

9

Zozi min -srandı "tra "tv beli

(Mk 2.1-12; Lk 5.17-25)

1 -A -nan nœn Zozi 'fɔ -klv -ji "nyian, e 'yi cœœn, en e 'bœla Kapanamo. 'Fla zıε -a da nœn e -nyœanla. 2 Tœn minnun -ta min -tv nœn e -sran "tra "bε -a -yre "se "ji. Zı Zozi -wee yi -teradı 'e da 'yı bε, en e 'nan min -srandı "tra zıε -yre 'nan: «'An bee, nyen 'e 'si 'i 'ji! 'Wıunœn nœn yia dre 'wlıdı "bε, maan fui!»

3 'Wı zıε -a da nœn 'fluba 'ci vıunœn -mienun -a 'vı 'o 'ji 'nan: «Min 'labε, e Bali srœn!»

4 Zı Zozi -wee ci "nrœndı 'yı bε, en yaa laabu -wlv 'nan: «-Mε "le "wœan nœn ci "nrœndı -wlıdı zıε, e ya 'ka 'ji? 5 -Te

maan 'vɪ -yrɛ 'nan: <'Winun nɛn yia drɛ 'wɫɪdɪ 'bɛ, maan fui>, 'bɛ a -tv. ɛn -te maan 'vɪ -yrɛ 'nan: <'I 'wɫuan, 'i 'tɔ lou, 'i 'ta wʊ>, 'bɛ a -tv. 'Wɪ "fli zɪɛ -a "cɛn "vɪdɪ 'bɛ cɪ 'plɛblɛ? 6 'Pian an "ta -a -ci -kɔɔnman 'cɛɛ 'nan, Bali -kɔladɪ -nɔn Blamin -pɪ lɛ, -e 'e min -le 'wɪ -wɫɪdɪnun fui 'trɛda.» -A -nan nɛn yaa 'vɪ min -srandɪ "tra zɪɛ -yrɛ 'nan: <'I 'wɫuan! 'I 'yie nyinnan "dave 'sia! 'I 'kʊ 'yie "kɔnnɛn!»

7 'Nun tɔɔn e wɫuan lou, ɛn e 'yee "kɔnnɛn "si 'sia. 8 Zɪ min "kaga 'wɪ zɪɛ -a -nan 'yɪ bɛ, "klan -sɛn o ji, ɛn o Bali 'tɔ bɔdɪ 'sia, kɔɔ e -kɔladɪ zɪɛ -a -nɔn blamin lɛ.

Zozi Matie laabv
(Mk 2.13-17; Lk 5.27-32)

9 Zozi 'si fɛ zɪɛ -a -nan. "Yɛɛ -kʊ 'e 'lɛ bɛ, ɛn e min -tv nɛn waa laabv Matie bɛ -a 'yɪ. 'Sukɔlɛ 'sizan nɛn, ɛn e ya 'yee 'nyranman 'bɔ zɪɛ -a 'panan. ɛn Zozi "e -yrɛ 'nan: <'I -sɔɔnla 'an -sru!» Matie wɫuan, ɛn e sɔɔnla -a -sru.

10 "Bɛ -sru Zozi 'lee 'e -srunɔn a 'o -nyrandɪ -blɪfɛ -sru 'kuin. ɛn 'sukɔlɛ 'sinɔn "kaga 'lee 'wɪ 'wɫɪdɪ "drenɔn 'ta, o -nyran fɛ -sru o va. 11 Zɪ Farizen 'nɔn -a -nan 'yɪ bɛ, ɛn waa laabv Zozi -srunɔn lɔ 'nan: <-Mɛ "le "wɛan nɛn 'ka 'san fɛ -ble 'o 'vale 'sukɔlɛ 'sinɔn 'lee 'wɪ 'wɫɪdɪ "drenɔn 'a?»

12 Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'man, ɛn e 'nan Farizen 'nɔn lɛ 'nan: <Minnun nɛn -cɛ 'ka o man dɪɛ, wa'a -dɔdrɔ -sru -wɛɛman dɪ. 'Pian minnun nɛn -cɛ cɪ o man bɛ, -wɛɛ -dɔdrɔ -sru -wɛɛman.

13 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ bɛ -a da. E 'nan:

<Min nyrinda 'e 'sɛn 'ka da!»
'Bɛ cɪ 'wɪ "yi "a, 'pian 'sraga bʊdɪ bɛ 'bɛ a 'e "tun. 'Ka -wɛɛ 'nan 'ka 'wɪ zɪɛ -a -ci maan 'kpa! 'Wɪ 'bɔ zɪɛ -yee "wɛan nɛn an -ta. An -ta 'nan -e 'an 'wɪ 'wɫɪdɪ "drenɔn laabv, -e 'o 'si 'wɪ 'ji. Ma'an 'talɛ minnun nɛn o cɪ tɪglɪ bɛ -wee "wɛan dɪ.»

Zozi 'le 'wɪ "paadɪ a "le fɛ -trɛ -le 'wɪ 'zv
(Mk 2.18-22; Lk 5.33-39)

14 "Bɛ -sru Zan -srunɔn 'ta Zozi 'va, ɛn waa laabv -yrɔ 'nan: <-Mɛ "wɛan nɛn 'kʊ 'vale Farizen 'nɔn 'a, kʊ fɛ "sɔan, te 'i -srunɔn 'ka "o "fɛ sɔan dʊv?»

15 ɛn Zozi "e -wɫɛ 'nan: <-Te minnun a lɪ 'pa "fɛdɪ drenan bɛ, tv nɛn lɪ -trɛ 'pazan a o yei "bɛ, o man 'ka 'kɔan 'yuo dɪ. 'Pian tv nɛn e 'ka "nyian o yei "dɪɛ, -a -nan nɛn o -kɔlaman o fɛ "sɔan.

16 ɛn "nyian bɛ, -a -cin 'e 'tɔ 'ka 'ji 'nan, wa'a sɔ -trɛ 'fʊɪ 'sia -e 'o 'pa sɔ ceje 'fʊɪ bʊnan dɪ. -Te 'bɛ "cɛɛ dɪɛ, sɔ -trɛ zɪɛ e sɔ ceje 'fʊɪ bʊnan "paa "va te e srɛ. 17 Wa'a 'wɛn -trɛ sɛan -wi 'kɔlɛ tre cejenun -ji dɪ. -Te 'bɛ "cɛɛ dɪɛ -wi 'kɔlɛ tre cejenun fɛaman, -e -wɛn 'e 'sran, te 'o srɛ. 'Pian o -wɛn -trɛ -sɛan -wi 'kɔlɛ tre 'trenun -ji, -e -wɛn 'lee -wi 'kɔlɛ 'trenun 'o vɪlɛ 'e srɛ dɪ.»

Plɛblɛ a Zozi 'lɔ fɛ pɛɛnɔn da
(Mk 5.21-43; Lk 8.40-56)

18 Zozi a 'winun zɪɛ -a vɪnan -wɫɛ, tɔɔn ɛn min tazan -tv -ta. E "po sɔɔn "wɫu, ɛn e -yrɛ 'nan: <'An 'lu "sia -kanan 'nun -naagv. 'Pian 'i yra 'si, 'i 'ta 'i 'pɛ 'pla "da, -e 'e 'fʊv!» 19 Zozi wɫuan, ɛn e sɔɔnla -a -sru 'o 'vale 'e -srunɔn 'a.

20 Tɔɔn lɔmɔn -tɔ nɛn nyɛn -sɛanla "man -a -nan lɛ -fuda "fli 'bɔ, te ya'a 'nyan dɛ, e pli Zozi man 'e koda zia, ɛn e klɛ -yee sɔ 'lɛbo "man. 21 Kɔɔ yaa 'vɪ 'e 'ji 'nan: «Te an -kɔla an klɛ 'e "tun -yee sɔ man bɛ an "belia.»

22 Zozi 'e 'man lila, yaa 'yɪ, ɛn e -yrɛ 'nan: «'An 'lu, nyɛn 'e 'si 'i 'ji! 'Yie yi -tɛradɪ 'an da 'i beli.» 'Nun tɔɔn lɔmɔn zɪɛ e beli.

23 Zɪ Zozi 'bɔla min tazan zɪɛ -yee "kɔnnɛn "bɛ, e 'bei 'fɛnnɔn 'lee min "kaga 'yɪ. O -ta -wuɔlɛ -cɛda. 24 ɛn e -wlɛ 'nan: «'Ka bɔla! Nɔnbɛ 'labɛ ya'a 'kalɛ dɪ, 'pian e ya yi -tɛnan.» ɛn waa sɛɛ wɔdɪ 'sia. 25 Zɪ o cɛɛn minnun bɔɔladɪ man bɛ, ɛn Zozi wlala, e nɔnbɛ zɪɛ -a 'kun 'e 'pɛi man, ɛn nɔnbɛ 'bɔ wluan lou. 26 'Wɪ zɪɛ e fuila "man 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji.

Zozi yie 'winɔn "fli "beli

27 Zɪ Zozi 'si fɛ zɪɛ -a -nan bɛ, ɛn yie 'winɔn "fli sɔɔnla -a -sru -paandɪ -a. O -paanman 'nan: «David kluda min Zozi, 'kɔ nyrinda 'e 'sɛn 'i da!»

28 Zɪ e 'bɔla "kɔnnɛn "bɛ, ɛn yie 'winɔn 'bɔ pli "man. Zozi 'a laabɔ -wlɔ 'nan: «Ka yi -tɛala "da 'nan, an -kɔlaman 'padɪ -a 'ka 'va?»

ɛn waa wun -fɔ -yrɛ 'nan: «-Inyan, Minsan!»

29 -A -nan nɛn 'e 'pɛ klɛ o yie man, ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «'Wɪ nɛn ka yi -tɛra "da "bɛ, 'e 'lɛ sɔɔ 'cɛɛ.» 30 ɛn o yie 'lɛ 'sɔ. Zozi 'wɪ 'pla -wlɛ, yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «Te 'ka -nan sɛɛ wɔ min lɛ dɪ.» 31 'Pian o -kɔ, ɛn waa 'sinan 'pa 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji.

Zozi bobo -tɔ beli (Lk 11.14-15)

32 Zɪ min "fli zɪɛ o -kɔ bɛ, ɛn minnun -ta min -tɔ nɛn -yɔ -wɪdɪ -a drɛ bobo -a bɛ -a Zozi lɛ. 33 Zozi -yɔ -wɪdɪ zɪɛ -a -pin -a -sru, ɛn e 'wɪdɪ 'sia. 'Wɪ zɪɛ e minnun 'lɛbo "fɔ, ɛn waa vidɪ 'sia 'nan: «'Kɔ'a tian 'wɪ 'gɔvɛ -a tɛdɛ -nan yɪɛ Izraɛl 'lɛglɔn 'ji 'mlɔnmlɔn dɪ.»

34 'Pian Farizɛn 'nɔn "o 'vɪ 'nan: «-Yɔnɔn tazan -le 'plɛblɛ 'a nɛn e -yɔnɔn -pian "minnun -sru.»

Minnun nyrinda -sɛn Zozi da (Mk 6.34; Lk 10.2)

35 Zozi cɪɪ 'fla -dandannun 'lee 'fla "wɛnnɛnnun pɛɛnɔn da. E 'wɪ paa minnun ji -wee cin yɪ 'kɔnnun -ji. E 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ -wlɛ 'nan, Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ 'bɔ -kogo. Minnun pɛɛnɔn nɛn -cɛ cɪ o man 'lee minnun pɛɛnɔn nɛn o man "yaaman bɛ, e 'o 'beli. 36 Zɪ e minnun 'yɪ "kaga "bɛ, ɛn o nyrinda -sɛn "da. Kɔɔ e o 'yɪ bɛ, o "koe 'ka 'o da dɪ, ɛn o ya 'fogo 'fogo "le 'blanun nɛn o -sru "pinzan "ka -e 'e 'o 'lɛ bɔ tɪglɪ dɛ -wee 'wɪ 'zɔ. 37 -A -nan nɛn yaa 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan: «'Saa 'bɛ tran "kaga "bɛ, 'pian -a -tɛnɔn a "wɛnnɔn. 38 -Yee "wɛan 'ka Minsan nɛn fei zɪɛ e cɪ -yee vɛ -a bɛ -a trɔ 'ba 'nan, 'e -a -tɛnɔn 'pa 'sia -e 'o -yee 'saa bɛ -a -tɛ!»

10

Zozi minnun 'si "va 'yee 'pasianɔn 'a (Mk 3.13-19; Lk 6.12-16)

1 Zozi 'e -srunɔn 'fuda "fli "bɛ o cin 'yɪ, ɛn e -kɔladɪ -nɔn

-wle 'nan, 'o -yυ -wliɔnɔn -
pin minnun -sru, ɛn "nyian 'o
minnun pɛɛnɔn nɛn -cɛ cɪ o
man 'lee minnun pɛɛnɔn nɛn
o man "yaaman bɛ o 'beli.

² Min -fuda "fli "nɛn Zozi o
'si "va 'yee 'pasianɔn 'a bɛ, o 'tɔ
nɛn 'gυ: Simɔn nɛn waa laabo
"nyian Piɛri bɛ, 'lee 'e "bυɪ
Andre, 'lee Zebede -pɪ Zaji
'lee 'e "bυɪ Zan, ³ 'lee Filipυ,
'lee Batelemi, 'lee Toma, 'lee
Matie nɛn e ya 'e tɛdɛ 'sukɔɛ
'sizan 'a bɛ, 'lee Alife -pɪ Zaji,
'lee Tade, ⁴ 'lee Simɔn -tυ nɛn
waa laabo "nyian Zelo bɛ, 'lee
Zudazi Karioti. Min nɛn e
"ta -daa Zozi 'nɔnɛ 'e 'nan-
mannɔn lɛ bɛ, -nyɛn. Min-
nun zɛ o 'bɔ nɛn Zozi o 'si "va
'yee 'pasianɔn 'a.

*'Wɪ nɛn kɔ Zozi 'le 'pasianɔn
'o drɛ bɛ Zozi -a 'vɪ -wle
(Mk 6.7-13; Lk 9.2-6)*

⁵ Min -fuda "fli zɛ, o nɛn
Zozi o 'pa 'sia. 'Wɪ nɛn yaa
'pla -wle 'vaa, ɛn e o 'pa 'sia
bɛ -nyɛn 'gυ. E -wle 'nan: «Te
'ka 'kυ minnun nɛn o 'ka Zuif
'nɔn 'a dɛ o va dɪ! ɛn te 'ka 'kυ
Samari 'nɔn 'le 'flanun da dɪ!
⁶ 'Ka 'kυ 'pian Izrael 'nɔn 'va.
-Wɛɛ cɪ 'blanun nɛn o 'san bɛ
waa! ⁷ 'Ka 'kυ Bali -le 'wɪ vɪ -
wle! 'Ka vɪ -wle 'nan: «Bali -
le mingɔnnɛn -blɪdɪ 'bɔ 'kogo.»
⁸ Minnun nɛn 'cɛ cɪ o man bɛ,
'ka o 'beli! Minnun nɛn o -ka
bɛ, 'ka o 'fυɔ! 'Ka 'kogobe 'si
minnun man -e 'o drɛ 'saun
Bali 'lɛ! 'Ka 'yυ -wliɔnɔn -pin
minnun -sru! 'Ka 'wɪ pɛɛnɔn
zɛ -a drɛ minnun lɛ 'e "tun! Te
'ka fɛ -tυ 'si "man "dɪ, kɔɔ an
'plɛblɛ zɛ -a -nɔn 'cɛɛ 'e "tun.
⁹ Te 'ka -siga 'lee "lala 'sia 'ka
-tɛn "ji dɪ! ¹⁰ Te 'ka 'pada 'sia
dɪ! ɛn te 'ka 'tralɛ 'sia "fli "dɪ!

Te 'ka 'manwua pee 'sia dɪ! ɛn
te 'ka "tonyrin pee 'sia dɪ! Kɔɔ
-a -nɔn da nɛn -e 'nyranman
'pazan 'e 'yee -pan yɪ.

¹¹ -Te 'fla -dan da nɛn ka
'bɔla oo, -te 'fla "wɛnnɛn da
nɛn ka 'bɔla oo, min nɛn e ya
'fla zɛ -a da, e "we "man -e
'e 'ka 'pɛ 'kun bɛ, -a 'bɔ nɛn
'ka -wɛɛ. 'Ka 'fυ -a san va -
trilii -e 'cee -kυ yɪ 'e bɔ. ¹² -
Te ka wla 'kɔn 'tυ -ji bɛ, 'ka
'kɔn zɛ -a -ji 'nɔn 'tɔ bυ! ¹³ -
Te 'kɔn zɛ -a -ji 'nɔn 'ka 'pɛ
'kun bɛ, 'cee -fɛa 'e 'fυdɪ -trɔɔ -
nɔn -wle. 'Pian -te wa'a 'ka 'pɛ
'kun lɛ dɛ, 'cee -fɛa "nɛn 'e 'fυ 'e
"tun. ¹⁴ Minnun nɛn wa'a 'ka
'pɛ 'kun lɛ dɪ, ɛn wa'a o "trɔɛn
"tɔlɛ 'ka 'wei lɛ dɛ, 'ka 'pɛ 'e 'si-
wee 'wɪ 'ji -e 'ka 'si 'o fla, -te 'bɛ
"cɛɛ dɛ, 'ka 'si 'wee "kɔnnɛn -e
'ka 'kυ! ¹⁵ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪɪ
'a 'nan, yɪ nɛn Bali minnun
-le tin "baa bɛ, 'fla zɛ -a da
'nɔn 'o yra ye 'plɛblɛ. E "mlian
Sodɔm 'nɔn 'lee Gomɔr 'nɔn 'le
yra yɪdɪ da.»

*Minnun -taa 'tɛ 'palɛ Zozi 'le
'pasianɔn da*

*(Mk 13.9-13; Lk 12.11-19;
21.12-19)*

¹⁶ «'Ka "trɔɛn "tɔ 'wɪ 'gυɛ -yɛ!
An "ta 'ka "paa -sia 'trɛdanɔn
'va, 'pian ka ya o yei "le 'nan
'blanun nɛn plɔ winun yei "bɛ
-wee 'wɪ 'zυ. -Yee "wɛan 'wɪ
'tɔdɪ -a nɛn 'ka 'ta wυ o yei, ɛn
'ka 'kɔn o va -trɔɔ. ¹⁷ 'Pian 'ka
yɪɛ 'tɔ 'ka 'fli -va minnun -le
"wɛan! Kɔɔ o -taa 'ka -nɔn lɛ,
-e 'o 'ka 'sɔn -
ngble -a Zuif 'nɔn 'le cin yɪ
'kɔnnun -ji. ¹⁸ 'Mɛn "wɛan o -
ko 'ka 'a -kɔnmandannun 'lɛ,
ɛn o -ko 'ka 'a mingɔnnɛnnun
'lɛ. Fɛ zɛ -a -nan nɛn ka 'mɛn

'wɪ 'nɔnnɔn vɪ. Ka dra 'mɛn 'wɪ 'nan yɪnɔn 'a o 'lɛ, ɛn ka dra "nyian 'mɛn 'wɪ 'nan yɪnɔn 'a minnun o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ o 'lɛ. ¹⁹ 'Pian -te o 'ka 'nɔn -wɛ 'bɛ, 'wɪ nɛn kɔ 'ka vɪ bɛ, te -a nyɛn 'e 'kɔn 'ka 'ji dɪ. Kɔɔ -te -a tʊ 'bɔ bɛ, 'wɪ zɪɛ -a -cin -tɔa 'ka 'ji. ²⁰ -Yɛɛ cɪ 'nan 'ka "tɪ Bali lei 'bɛ 'wɪ "paa 'ka 'le, -e 'ka vɪ. Cɛɛ "cɛɛ tin 'baa dɪ!

²¹ Tʊ -tʊ -taa "bɔɛ bɛ, "bʊɪ -mie 'e 'bɔ 'fli "bʊɪ -nɔan "minnun lɛ 'nan 'o -tɛ. ɛn "nyian 'nɛn "tɪ -mie 'yɛɛ 'nɛn -nɔan "minnun lɛ 'nan 'o -tɛ. 'Nɛnnun -mienun wuanla 'o "tɪ 'lee 'o "bʊ "man 'nan minnun 'e o -tɛɛ. ²² 'Mɛn "wɛan bɛ, minnun pɛɛnɔn -taa 'nanlɛ 'ka man. 'Pian min nɛn e -tɔ 'plɛblɛ 'trilii, ɛn e 'bɔla -a 'le 'sran "nan 'bɛ, e "sia 'wɪ 'ji. ²³ -Te minnun a 'tɛ 'panan 'ka da 'fla 'tʊ da bɛ, 'ka 'si 'bɛ 'nan, -e 'ka 'kʊ 'fla 'pɛɛ da. Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, ka'a 'cɛan ciɪdɪ man Izrael 'fla pɛɛnɔn da Bali -le 'wɪ vɪdɪ -a 'vaa -e 'an 'bɔ Blamin -pɪ -tadɪ 'e 'bɔ dɪ.

²⁴ Maan ve "nyian 'cɛɛ 'nan, 'wɪ -tranlazan 'ka 'mlian 'wɪ "paazan da dɪ. ɛn min 'suzan 'ka 'mlian 'e plazan "da dɪ. ²⁵ -Yɛɛ "wɛan te 'wɪ 'e 'ka 'kan dɪ. 'Wɪ nɛn waa drɛ 'wɪ "paazan lɛ bɛ, waa dra "nyian -a -tranlazan "lɛ. ɛn 'wɪ nɛn waa drɛ min plazan "lɛ bɛ waa dra "nyian -a 'suzan lɛ. ɛn "nyian bɛ "kɔnnɛzan ceje 'bɔ bɛ minnun -a laabu -yɔnun tazan Belzebul, -yɛɛ "wɛan 'wɪ nɛn o -taa -a vɪɛ -yɛɛ "kɔnnɛn 'nɔn man bɛ, e "mlianla "da!»

Te 'ka "klan min lɔ dɪ!
(Lk 12.2-9)

²⁶ «Pian minnun nɛn o 'winun zɪɛ -a dra 'cɛɛ bɛ, te 'ka "klan -wɔɔ "dɪ! Kɔɔ 'wɪ nɛn e ya tian 'e yɔɔdɪ minnun man bɛ, -a ta -taa "bɔɛa. ɛn 'wɪ pɛɛnɔn nɛn minnun 'ka tian -a tɔa dɪ, -a -ci -taa 'silɛ -wɛɛ. ²⁷ -Yɛɛ "wɛan 'wɪ nɛn maan ve 'cɛɛ klun tiidii 'va bɛ, 'ka vɪ yidɛa, ɛn 'wɪ nɛn maan ve 'cɛɛ 'sure -ji bɛ, 'ka trɔan -tɔ -guada.

²⁸ ɛn te 'ka "klan minnun lɔ dɪ! O -kɔlaman min po -tɛdɪ -a, te wa'a 'kɔlaman -a lei -tɛdɪ -a dɪ. 'Pian 'ka "klan Bali lɔ! Kɔɔ e -kɔlaman min po -tɛdɪ -a, ɛn e -kɔlaman min lei -tɛdɪ -a. Yaa dra 'tɛ nɛn ya'a 'driman 'mlɔnmlɔn dɪɛ -a va. ²⁹ -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, "loman "wɛnwɛnnɛnnun nɛn min 'ka o taan "lala "kaga 'va dɪɛ, 'ka "tɪ Bali yɪɛ a o da. -A -tʊ 'ka 'sia "va -e 'e 'tria te Bali 'bɔ "cɛɛ 'vɪ dɪ. ³⁰ ɛn 'cɛɛ vɛ bɛ, 'ka 'wulo "jɛ pɛɛnɔn nɛn 'ka 'win -ji bɛ, Bali -a pou "nɛn -tɔa. ³¹ -Yɛɛ "wɛan te "klan -tʊ 'e 'kɔn 'ka 'ji 'mlɔnmlɔn dɪ, Bali 'ka "siala e -cia "lomannun "da.

³² Min nɛn yaa 'lɛ "cɛan minnun 'lɛ 'nan, 'e ya 'an -sruzan 'a bɛ, maan 'lɛ "cɛan "nyian 'an "tɪ "nɛn laji bɛ -a 'lɛ 'nan, min 'gʊɛ 'an -sruzan nɛn. ³³ 'Pian min nɛn e 'ka "vale 'e ve minnun yɪɛ man 'nan, 'e ya 'an -sruzan 'a dɪɛ, an 'bɔ "nyian "an "ve 'an "tɪ "nɛn laji bɛ -a 'lɛ 'nan, 'an -sruzan "cɛɛ dɪ.»

Minnun "cɛan 'e cin man Zozi -le "wɛan
(Lk 12.51-53; 14.26-27; 17.33)

³⁴ «Te 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, an -ta 'trɛda 'nan -e 'ka 'man 'e 'fɔla -trɔɔ dɪ! Ma'an 'talɛ 'nan -e 'ka 'man 'e 'fɔla -trɔɔ dɪ, 'pian

an-ta 'wɪ 'fɔləa 'ka man. ³⁵ Kɔɔ an-ta 'wɪ 'fɔləa 'nɛn -klɔnmɔn 'lee 'e "tɪ yei, ɛn an-ta 'wɪ 'fɔləa nɔnbɛ 'lee 'e "bʊ yei, ɛn "nyian bɛ an-ta 'wɪ 'fɔləa 'nɛn "bʊ 'lee 'e 'pɪ nan yei. ³⁶ ɛn min 'bɔ 'mangulinun 'bɛ -taa "drɛlɛ -a 'nanmannɔn 'a.

³⁷ Min nɛn e "tɪ ye "yi, -te "bɛ "cɛɛ dɪ, 'e "bʊ ye "yi e "mlian 'an da bɛ, ya'a nyɛnlɛ 'an -sruzan 'a dɪ. ɛn min nɛn e 'pɪ ye "yi, -te "bɛ "cɛɛ dɪ, e 'lu ye "yi e "mlian 'an da bɛ, ya'a nyɛnlɛ 'an -sruzan 'a dɪ. ³⁸ Min nɛn e ya "vale 'e -sɔɔnmlan 'an -sru "bɛ, 'e 'wɪ yɾa yɪdɪ man, ɛn 'e 'wɪ -kadɪ man yɪba "plan da! -Te ya'a drɛlɛ zɪ dɪɛ, ya'a nyɛnlɛ 'an -sruzan 'a dɪ. ³⁹ Min nɛn e ya 'e 'ladɪ 'yee 'trɛda da bɛ, ya'a ye dɪ. 'Pian min nɛn 'e 'pɛ 'si 'yee 'trɛda da "fo, ɛn 'e 'fli -nɔn 'mɛn bɛ, yaa ye.»

Min nɛn e 'ka 'pɛ 'kun bɛ Bali -a -ko "paa

(Zan 13.20; Lk 10.16; Mk 9.41)

⁴⁰ «Min nɛn e 'ka 'pɛ 'kun bɛ, te yaan 'pɛ 'kun. ɛn min nɛn yaan 'pɛ 'kun bɛ, te e min nɛn yaan 'pa 'sia bɛ -a -pɛ 'kun. ⁴¹ Min nɛn e Bali 'lewei vɪzan -pɛ 'kun 'nan e ya Bali 'lewei vɪzan -a -le "wɛan bɛ, Bali -a san -ko "paa "le Bali 'lewei vɪzan -le 'wɪ 'zʊ. ɛn min nɛn e min tɪglɪ 'pɛ 'kun 'nan e ya min tɪglɪ 'a -le "wɛan bɛ, Bali -a san -ko "paa "le min tɪglɪ 'le 'wɪ 'zʊ. ⁴² 'An -sruzan nɛn minnun 'ka -a siala fɛ -tʊ -a dɪɛ, min nɛn e 'yi 'kulɛnɛn 'tʊ -nɔn -yrɛ 'nan e ya 'an -sruzan 'a -le "wɛan bɛ, maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, Bali -a -ko "paa 'wɪ nɛn yaa drɛ bɛ -a man.»

11

¹ Zɪ Zozi cɛɛn 'wɪnun pɛɛnɔn zɪɛ -a vɪdɪ man 'e -srɛnɔn 'fuda "fli "lɛ bɛ, ɛn e 'si fɛ zɪɛ -a -nan. E -kʊ 'wɪ "paadi -a minnun ji 'lee Bali -le 'wɪ vɪdɪ -a minnun lɛ fɛ zɪɛ -a "srɔn 'flanun da.

Min -batize drɛzan Zan minnun 'pa 'sia Zozi 'va (Lk 7.18-35)

² Tʊ zɪɛ -a wlu bɛ, te Zan a -pʊ 'kuin. 'Wɪnun nɛn Crizi -a dra bɛ yaa 'man, ɛn 'e -srɛnɔn 'pa 'sia "va, ³ 'nan o laabʊ -yrɔ 'nan: «Yɪɛ cɪ min nɛn kʊa 'man 'nan e -taa "bɛ -a, -baa kʊa pee man -pɛan tian?»

⁴ ɛn Zozi "e -wɛlɛ 'nan: «'Ka 'kʊ! 'Wɪnun nɛn kaa 'man bɛ, 'lee 'wɪnun nɛn kaa -nan 'yɪ bɛ, 'ka 'sinan 'pa Zan lɛ.

⁵ 'Wɪnun zɪɛ -nyrɛn 'gʊ: An yɪɛ 'wɪnɔn yɪɛ 'lɛ 'sʊ. Minnun nɛn o -sran "tra "bɛ an o wluan lou. An -kogobe 'si -kogobe 'tɛnɔn man. An "trɔɛn "wɪnɔn "trɔɛn 'lɛ 'sʊ. Minnun nɛn o -ka bɛ an o fuɔ. ɛn an Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ 'yale -tɛnɔn lɛ.

⁶ Min nɛn e yɪ -tɛra an da ɛn -a -pɛ -sru 'ka tɔalɛ 'mlɔnmlɔn dɪɛ, Bali -le -fɛa a -a san man.»

⁷ Zɪ Zan -le 'pasianɔn zɪɛ o lidɪ 'sia 'o da bɛ, ɛn Zozi Zan -le 'wɪ vɪdɪ 'sia minnun nɛn -nan bɛ -wɛlɛ. Yaa laabʊ -wɛlɔ 'nan: «-Mɛ "lɛ "wɛan nɛn ka -kʊ Zan -nanjenlɛ "bui "da? -Cɛan nɛn fulɔ cɪ -a nyɔɔnnan bɛ, -a yɪnan "cɛɛ ka -kʊ dɪ. ⁸ ɛn -mɛ "lɛ "wɛan nɛn ka -kʊ "mɛn? Min nɛn e sɔ fɛnyian 'wʊ 'e da bɛ, -a yɪnan "cɛɛ ka -kʊ dɪ. Kɔɔ kaa -tɔa 'nan sɔ fɛnyian fɛnyian bɛ, mingɔnnɛn -le 'kuin nɛn waa ye. ⁹ 'Ka 'ci nrɔn 'nan Bali 'lewei vɪzan nɛn, -yee "wɛan nɛn ka -kʊ. 'Wɪ 'kpa nɛn! 'Pian

maan ve 'cεε 'nan, Zan -dan
'mlian Bali 'lewei vızan da.
¹⁰ Kɔɔ e ya 'e 'cɾen -tɛdɪ Bali -le
'fluba 'ji 'nan:

⟨An 'bɔ Bali,

an 'mɛn min -tɔ -tɔala 'i 'lɛ,

-yεε 'i 'lɛ si dra.⟩

Min nɛn Bali -a 'vɪ bɛ Zan
nɛn. ¹¹ Maan ve 'cεε 'wɪ tɪglɪ
'a 'nan, 'trɛda blamin -tɔ -dan
'ka 'mlian min -batize drɛzan
Zan da dɪ. 'Pian minnun nɛn o
ya Bali -le mingɔnnɛn trɛdave
-a bɛ, o va min "wɛnnɛn -dan
'mlian Zan da. ¹² Tɔ nɛn min -
batize drɛzan Zan Bali -le 'wɪ
vɪdɪ 'sia, 'trilii -e 'e bɔ cεεgɔ
yi -a bɛ, minnun a 'o 'tɔdɪ lou
'nan te Bali -le mingɔnnɛn -
blɪdɪ 'e 'kɔ 'e 'lɛ dɪ. En min-
nun 'bɔ nɛn -wee 'wɪ a 'tɔndɔn
zɪɛ, o ya "va 'nan 'e drɛ 'wee
vɛ -a. ¹³ Bali -le mingɔnnɛn -
blɪdɪ pou siadɪ bɛ, Bali 'lewei
vɪnɔn pɛɛnɔn -a 'vɪ 'e 'cɛn, ɛn
'wɪ zɪɛ e ya 'e 'cɾen -tɛdɪ "nyian
Moizi -le -pei 'fluba 'ji. En Zan
'e 'wɪ 'tɔwli zɪɛ -a 'vɪ "nyian.
¹⁴ 'Wɪnun zɪɛ -te ka yi -tɛala
"da 'nan 'wɪ 'kpa nɛn bɛ, maan
ve 'cεε 'nan, Eli nɛn Bali 'lewei
vɪnɔn -a 'vɪ 'nan e -taa 'vaa -
e Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ 'e
pou sia bɛ -a 'bɔ nɛn Zan -a.
¹⁵ Min nɛn 'wɪ man "trɔɛn 'cɪ
-a -wulo -man bɛ 'e man.

¹⁶ -Naagɔnɔn bɛ an o -
kɔɔnman -tɪnun man? O ya
"le nannannun nɛn o ya srɔan
-tɛnan -guada bɛ, -wee 'wɪ 'zɔ.
-A -mienun -a ve 'o bɔɛnun lɛ
'nan: ¹⁷ ⟨Kɔ -pɔ -tɛ 'cεε, 'pian
ka'a 'tanlɛ dɪ. "Drenun nɛn o
min -wulo -man -taa "bɛ kɔa
-fɔ 'cεε, 'pian ka'a 'wuɔlɛ dɪ.⟩
¹⁸ Fɛ nɛn maan 'vɪ zɪɛ -yεε cɪ
'nan, zɪ Zan -ta bɛ, e fɛ 'sɔn,
ɛn ya'a -wɛn mlinlɛ dɪ, 'pian

minnun -a 'vɪ "man 'nan: ⟨-
Yɔ -wlıdɪ 'bɛ cɪ -a -sru.⟩ ¹⁹ 'Bɛ
nɛn 'gɔɛ 'an 'bɔ Blamin -pɪ -
ta, "an "fɛ -ble, ɛn "an "wɛn
-mlian, ɛn minnun -a 'vɪ 'an
man 'nan: ⟨Fɛ -blɪ -lagu nɛn
'maan, ɛn -wɛn -tɛzan nɛn
'maan.⟩ En "nyian minnun -
a 'vɪ 'an man 'nan: ⟨Sukɔlɛ
'sɪnɔn 'lee 'wɪ 'wlıdɪ "drenɔn
bee nɛn 'maan.⟩ 'Pian 'an drɛ
wɪnun 'bɛ Bali -le 'wɪ 'tɔdɪ -cɪ
-kɔɔnman.⟩

*Flanun nɛn -a danɔn 'ka yi
-tɛlɛa Zozi da dɪɛ, Zozi 'wɪ 'pla -
wɛlɛ*

(Lk 10.13-15)

²⁰ "Bɛ -sru ɛn Zozi 'wɪ 'tɔ 'fla-
nun nɛn e 'lɛbo "fɔ wɪ "kaga
drɛ "da "bɛ o man, kɔɔ wɔ'a
'wɪlɛ "man -e 'o 'sɪ 'o drɛ wɪ -
wlıdɪnun man dɪ. Yaa 'vɪ -wɛlɛ
'nan: ²¹ «Koraze 'nɔn, 'wɪ -taa
'bɔlɛ 'ka man! Bezaida 'nɔn,
'wɪ -taa "bɔlɛ 'ka man! 'Lɛbo
"fɔ wɪnun nɛn o drɛ 'ka fla 'gɔɛ,
"te o drɛ Tir 'lee Sidɔn 'flanun
da bɛ, "te o 'tɛ 'yie 'wɪ 'o da -
a -nan 'mɔn, ɛn "te 'o -cɛ bɔ sɔ
cɛɛn 'o man -a -nan 'mɔn. -
A -cɪ -kɔɔndɪ nɛn 'nan o 'sɪ 'o
drɛ wɪ -wlıdɪnun man. ²² -Yee
"wɛan maan ve 'cεε 'nan, yi
nɛn Bali minnun -le tin "baa
bɛ, 'cee yra yɪdɪ 'plɛblɛ "mlian
Tir 'nɔn 'lee Sidɔn 'nɔn 'le vɛ
da. ²³ En kaa nɛn ka cɪ Ka-
panamo 'nɔn 'a bɛ, e ya 'ka
'ji 'nan ka -ko Bali va laji? -
Cɛjɛ, 'pian Bali 'ka -sɔɔnmlan -
kanɔn 'va. Kɔɔ 'lɛbo "fɔ wɪnun
nɛn o drɛ 'ka 'va 'gɔɛ, "te o drɛ
Sodɔm 'nɔn fla bɛ, "te 'fla zɪɛ e
ya -nan tian cεεgɔ yi -a. ²⁴ -Yee
"wɛan maan ve 'cεε 'nan, yi
nɛn Bali minnun -le tin "baa
bɛ, 'cee yra yɪdɪ 'plɛblɛ "mlian
Sodɔm 'nɔn 'le vɛ da.⟩

*Zozi 'e "tɪ 'tɔ 'bɔ
(Lk 10.21-22)*

²⁵ Tυ zιε -a man nɛn, Zozi Bali trɔ 'ba. Yaa 'vɪ 'nan: «'An 'tɪ, yιε cɪ labli 'san -a, ɛn yιε cɪ 'trɛ 'san -a. Mɛɪn 'tɔ 'yɪ "ve 'nan, 'wɪnun nɛn yɪa yɔɔ minnun nɛn 'o 'fli "sɪala 'wɪ 'tɔnɔn -a bɛ o man bɛ, yɪa ta 'bɔla minnun nɛn 'o 'fli drɛ nannannun -a bɛ -wɛ. ²⁶ 'Wɪ 'kpa nɛn, kɔɔ 'wɪ nɛn e cɪ 'i 'ci 'sɔ 'a bɛ, -a 'bɔ nɛn yɪa drɛ.

²⁷ Fɛ pɛɛnɔn 'pɛba a 'e wɔdɪ 'an 'lɔ, 'an 'tɪ yιε drɛ zɪ. 'An 'tɪ 'saza 'bɛ 'an 'bɔ nɛn an cɪ -a -pɪ -a bɛ 'an -tɔa. ɛn 'an 'bɔ nɛn an cɪ -a -pɪ -a bɛ 'an 'saza 'bɛ 'an 'tɪ -tɔa. ɛn "nyɪan 'an 'bɔ nɛn an cɪ -a -pɪ -a bɛ, min nɛn an ya "va 'nan 'an ta bɔala -yrɛ "bɛ, -a san 'bɛ 'an 'tɪ -tɔa.

²⁸ 'Ka pɛɛnɔn, 'ka 'ta 'an 'va! 'Ka "koe 'a 'e 'nyandɪ, kɔɔ -trɔ nɛn 'ka 'wɪn -jɪ bɛ -a cibɛn a, -yɛe "wɛan 'ka 'ta 'an 'va -e 'an 'ka 'trɔa. ²⁹ 'Ka 'wɪ "man -e 'an drɛ 'ka 'tazan -a! 'Ka -sɔnla 'an -sru -e 'ka 'wɪ -tranla 'an 'va! Ma'an 'tɛ 'paa 'ka da dɪ, ɛn "nyɪan bɛ, an 'ka 'tɔdɔ pɛɛnɔn "sɪala min -a. 'An 'va zɪa bɛ, 'ka 'ci yɪa "tra. ³⁰ Kɔɔ -sɪ nɛn maan -kɔɔnmlan 'cɛɛ -e 'ka 'sɪa bɛ, e ya 'ka 'sɪa -sɪ -a. ɛn -trɔ nɛn maan -nɔan 'cɛɛ -e 'ka 'sɪa bɛ, e ya 'fogo 'fogo.»

12

Zozi 'wɪ tin 'ba Zuif 'nɔn 'le 'flinla "yɪ man

(Mk 2.23-28; Lk 6.1-5)

¹ "Bɛ -sru 'flinla "yɪ -tɔ da bɛ, ɛn Zozi 'lee 'e -srɔnɔn fei -tɔ 'cɛndɪ 'sɪa 'jɪ. Tυ zɪε -a wɪlu bɛ, te dra -a -srɔnɔn -tɛa. Fɛ 'wɛ nɛn fei zɪε -a da bɛ, waa cɛɛn, ɛn waa -blɪdɪ 'sɪa. ² Zɪ Farɪzɛn 'nɔn -a -nan 'yɪ bɛ, ɛn waa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «"I 'yɪɔ 'i

-srɔnɔn 'a! 'Wɪ nɛn wa'a dra -cɛe 'flinla "yɪ da dɪε, -a 'bɔ nɛn o cɪ -a drɛnan bɛ.»

³ ɛn Zozi -a laabɔ -wɪlɔ 'nan: «'Wɪ nɛn -kaa tra David -a drɛ 'o 'vale 'yɛe minnun -a bɛ, ka'a tɪan -a ta vɪlɛ dɔv? Te dra o -tɛa "bɛ, ⁴ e wɪa Bali -le 'kuin, ɛn 'kpɔun nɛn waa 'pla Bali -le vɛ -a bɛ, yaa 'sɪa, yaa blɪ, ɛn e 'yɛe minnun "le "nɔn, 'pɪan te -a 'kpɔun 'bɔ zɪε Bali -pannɔn 'saza 'bɛ -ble. ⁵ ɛn "nyɪan bɛ, kaa ta 'vɪ Bali -le 'fluba 'jɪ 'nan, 'flinla "yɪ da bɛ, Bali -pannɔn 'ko 'nyranman 'palɛ Bali -pan 'kuin. 'Flinla "yɪ 'srɔɛn nɛn waa srɛ zɪε, 'pɪan o ya Bali -pan 'kuin -le "wɛan bɛ, min -tɔ 'ka 'wɪ 'tɔa o man dɪ. ⁶ Maan ve 'cɛɛ 'nan, fɛ nɛn 'bɛ -dan "mlɪan Bali -pan 'kɔn da bɛ, 'bɛ a 'gɔ. ⁷ E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'jɪ 'nan:

«Min nyɪrɪnda 'e 'sɛn 'ka da!

'Bɛ cɪ 'wɪ "yɪ "a,

'pɪan 'sraga bɔdɪ bɛ,

'bɛ a 'e "tun.»

"Te ka 'wɪ zɪε -a -cɪ 'man bɛ, 'mɛn minnun nɛn wa'a 'wɪ 'wɪlɪdɪ "tɔ drɛlɛ 'labɛ dɪε, "te ka'a 'wɪ 'tɔa o man "fo "dɪ.

⁸ Fɛ nɛn maan 'vɪ zɪε -yɛɛ cɪ 'nan, 'an 'bɔ Blamin -pɪ mɛɛn cɪ 'flinla "yɪ san -a.»

Min -tɔ nɛn -a -pɛla 'ka 'e man bɛ Zozi -a beli

(Mk 3.1-6; Lk 6.6-11)

⁹ Zozi 'sɪ fɛ zɪε -a -nan, ɛn e -kɔ -wee cɪn yɪ 'kuin. ¹⁰ 'Kɔn zɪε -a -jɪ bɛ, min -tɔ nɛn -a -pɛla 'ka 'e man bɛ, e ya -nan. -A -nan nɛn minnun 'wɪ 'gɔvɛ -a laabɔ Zozi 'lɔ 'nan -e 'o -kɔla 'wɪ 'tɔdɪ -a "man "le "wɛan. O -yrɛ 'nan: «-Cɛe -pɛi -tɔ wɪ -a -sɪ -nɔn 'nan min 'e 'cɛ 'sɪ min man 'flinla "yɪ da?»

11 En Zozi -a 'vɪ -wɫɛ 'nan: «Min -tʊ 'ka 'ka yei, -te -yee 'bla a -tʊwli "cɛ, ɛn e -tɛ -klu -ji 'flinla "yi da bɛ, -e 'e vɪɛ 'e 'si dɪ. 12 Blamin 'wɪ a e -cia 'bla da. -Yee "wɛan -a -si a min lɔ -e 'e 'wɪ "yi "drɛ min lɛ 'flinla "yi da.»

13 En Zozi -a 'vɪ min nɛn -a -pɛla 'ka 'e man bɛ -yrɛ 'nan: «'I 'pɛ 'sʊ "ji!» Min zɪɛ 'e 'pɛ 'sʊ "ji, ɛn -a -pɛ zɪɛ e drɛ "plɔnblɔn "le -a -pɛ -tʊ -le 'wɪ 'zʊ. 14 Zɪ e 'wɪ zɪɛ -a drɛ bɛ, ɛn Farizen 'nɔn 'bɔla bei. O -kʊ 'o cin yɪɛ. Waa 'pla "da 'nan, 'o Zozi 'man -wɛɛ -e 'o -tɛ.

Bali 'suzan nɛn Bali -a 'si "va "bɛ Zozi nɛn (Mk 3.7-12; Lk 6.17-19)

15 'Wɪ nɛn -a -cin cɪ Farizen 'nɔn 'ji 'nan 'o dra bɛ, Zozi -a -kɔnnɛn 'yɪ, ɛn e 'si fɛ zɪɛ -a -nan, e -kʊ. Min "kaga "kɔla -a -sru, ɛn minnɔn nɛn 'o 'man "yaaman bɛ, e -cɛ 'si o pɛɛnɔn man, 16 'pian e 'wɪ 'pla -wɫɛ 'kɫagla 'nan, te 'wee 'tɔ fuila "man "dɪ! 17 'Wɪ nɛn Bali 'lewei vɪzan Ezai -a 'vɪ 'e 'cɛn bɛ, zɪ e 'lɛ sɔɔ zɪɛ. Kɔɔ yaa 'vɪ 'nan: 18 «Bali "e 'nan: 'An 'suzan nɛn maan 'si "va

"bɛ, -nyrɛn "bɛ.

Maan ye "yi ɛn -yee 'wɪ 'an 'ci "nranman.

An 'mɛn lei 'saun -nɔan -yrɛ.

Zɪ an min "siala min tɪgɫɪ 'a 'an 'lɛ bɛ,

-yɛɛ ve 'lɛgɫɔn pɛɛnɔn 'ji 'nɔn lɛ.

19 Ya'a ve -sa -a dɪ, ɛn ya'a -paanman -a vɪdɪ -a dɪ.

En "nyian bɛ,

ya'a ve -guada -trilii dɪ.

20 Maan ve 'cɛɛ 'nan,

-cɛan nɛn e ya 'e 'widɪ bɛ,

'an 'suzan zɪɛ,

ya'a sʊʊmlan "nɛn "dɪ.

En 'tɛ nɛn e cɛɛn "dridɪ man bɛ, ya'a 'driman dɪ.

Yaa dra -bleblɛ zɪɛ -trilii,

-e zɪ an min "siala min tɪgɫɪ 'a 'an 'lɛ bɛ,

minnɔn pɛɛnɔn 'o -ci man.

21 'Trɛdanɔn pɛɛnɔn yɪɛ 'fo -yrɛ 'nan,

-yɛɛ min "sia 'wɪ 'ji. »

Zozi 'wɪ 'pla Farizen 'nɔn lɛ (Mk 3.22-30; Lk 11.14-23; 12.10; 6.43-45)

22 "Bɛ -sru ɛn minnɔn -ta min -tʊ nɛn -yʊ -wɫidɪ "a -a -sru "bɛ, -a Zozi lɛ. Min zɪɛ -yʊ -wɫidɪ 'bɔ -a yɪɛ 'wi, ɛn yaa drɛ bobo -a. Zozi -a beli, ɛn e wɪ, ɛn e fɛnan yɪ. 23 'Wɪ nɛn Zozi -a drɛ bɛ, e minnɔn pɛɛnɔn 'plo 'fɔ, ɛn waa 'vɪ 'o cin yei 'nan: «Min 'labɛ e -kɔan David kluda min -a 'kpagba.»

24 Zɪ Farizen 'nɔn 'wɪ nɛn minnɔn -a 'vɪ bɛ -a 'man bɛ, ɛn waa 'vɪ -wɫɛ 'nan: «-Yʊnɔn tazan Belzebul -le 'plɛblɛ 'a nɛn min 'labɛ e -yʊ -wɫidɪnɔn -pian "minnɔn -sru.»

25 'Wɪ nɛn Farizen 'nɔn 'ji bɛ, Zozi -a -tɔ, ɛn e 'nan -wɫɛ 'nan: «-Te 'lɛgɫɔn 'tʊ -ji minnɔn cɛɛn 'e cin man, ɛn o ya -kuli -tanan 'o cin man bɛ, 'lɛgɫɔn zɪɛ e -wia. -Te 'fla -tʊ da 'nɔn 'bɛ cɪ 'wɪ 'tʊwli zɪɛ -a drɛnan oo, 'fla zɪɛ ya'a 'mɔan dɪ, -e 'e -wi. En -te 'kɔn 'tʊwli 'lɛ "nɛn 'nɔn 'bɛ cɪ 'wɪ 'tʊwli zɪɛ -a drɛnan oo, "kɔnnɛn zɪɛ e -wia. 26 -A -tʊwli "nɛn "nyian Satan 'lee -yee -yʊnɔn -le vɛ -a. "Te -wɛɛ cɛɛn 'e cin man, ɛn o ya -kuli -tannan 'o cin yei "bɛ, "te -yee mingɔnnɛn trɛ -wi -a -nan 'mɔn.

27 Kaa 'vɪ 'an man 'nan, Belzebul 'bɛ 'plɛblɛ -nɔan 'mɛn

en an -yɔ -wliɔ -pian "min-nun -sru, 'lɔɔ 'cee 'nɛnnun -le vɛ bɛ cɛɛ ve -nɔn? 'Wɪ nɛn kaa ve 'an man, -te ka'a ve 'cee 'nɛnnun man dɪɛ, yaa -kɔɔnman 'nan -tin a 'e 'tɛdɪ 'ka da. ²⁸ 'Pian 'mɛn vɛ bɛ, Bali lei 'bɛ 'pleblɛ -nɔan 'mɛn, en an -yɔnun -pian "minnun -sru. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔɔnman 'nan Bali -le mingɔnnɛn -bliɔ 'bɔla 'ka 'va. ²⁹ En "nyian bɛ, maan ve 'cɛɛ 'nan, Satan nɛn e ya min 'pleblɛ 'a bɛ, waa "kuan waa -yrɪman 'vaa, en min -kɔlamɛn 'e -wlamlan -yee 'kuin -e 'e -yee fɛnun "koola.

³⁰ Min nɛn e 'ka 'an 'va dɪɛ, te -a pei a 'e 'padɪ 'an man. En min nɛn ya'a 'paa 'an 'va -e 'kɔ fɛ tre 'e cin man dɪɛ, yaa fuimlan "man. ³¹ E ya "le 'an 'wɪ 'pla 'cɛɛ 'nan, 'wɪ 'wliɔ pɛɛnɔn nɛn min -a dra bɛ, Bali -kɔlamɛn -a 'cɛdɪ -a min lɛ. En "nyian -te min Bali sɔn bɛ, Bali -kɔlamɛn -a 'cɛdɪ -a min lɛ. 'Pian 'wɪ nɛn Bali lei 'saun -a dra bɛ, min nɛn e "we "man -wliɔ "bɛ, Bali 'ka -a cɛa -a san lɛ 'li "fo "dɪ. ³² Min nɛn e 'wɪ 'wliɔ 'vɪ 'an 'bɔ Blamin -pɪ man bɛ, waa "cɛa -yrɛ. 'Pian min nɛn e 'wɪ 'wliɔ 'vɪ Bali lei 'saun man bɛ, -te -a yɪɛ a "man 'trɛda 'gɔ oo, -te e -ka oo, wa'a cɛa -yrɛ "fo "dɪ.

³³ O yiba 'kpa -tɔa 'e 'blɔ man. -Te yiba "a "yi "bɛ, -a 'blɔ -kɔan "yi, en -te yiba "a -wliɔ "bɛ, -a 'blɔ -kɔan -wliɔ. ³⁴ Min -wliɔnun! 'Wɪ "yi 'ka 'kɔlamɛn -e 'e 'bɔla 'ka 'le dɪ, kɔɔ 'ka 'ci wɪ a -wliɔ. -Yɛɛ cɪ 'nan 'wɪ nɛn 'e fadɪ min -ji bɛ -yɛɛ bɔala min 'le. ³⁵ Min nɛn -a ci wɪ a "yi "bɛ, -a 'le nɛn 'wɪ

"yi bɔala, en min nɛn -a ci wɪ a -wliɔ "bɛ, -a 'le nɛn 'wɪ 'wliɔ bɔala. ³⁶ Maan ve 'cɛɛ 'nan, yi nɛn Bali minnun -le tin "baa bɛ, 'wɪ pɛɛnɔn nɛn min a 'bɔla 'e 'le bɛ, yi zɪɛ -a da nɛn min -a -ci ve. ³⁷ Kɔɔ 'wɪ pɛɛnɔn nɛn min -a 'vɪ bɛ, -yɛɛ -tin -tɛa "min da, en -yɛɛ min -le tin dra 'nɔnnɔn.»

*Zozi 'ka 'wɪɛ "man -e 'e 'lɛbo
"fɔ wɪ drɛ dɪ
(Mk 8.11-12; Lk 11.16, 29-32)*

³⁸ "Bɛ -sru en 'fluba 'ci vɪnɔn -mienun 'lee Farizen 'nɔn -mienun 'wɪ laabɔ Zozi 'lɔ. O -yrɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, 'i 'wɪ 'tɔ drɛ -e 'e -ci -kɔɔn 'kɔɛ 'nan i "sia Bali va!»

³⁹ En Zozi "e 'nan -wɛɛ 'nan: «-Naagɔnɔn, ka ya min -wliɔnun -a, ka cɛɛn Bali man, en ka ya "va 'nan, 'an 'wɪ 'tɔ drɛ -e 'e -kɔɔn 'nan 'an "sia Bali va. 'Pian maan ve 'cɛɛ 'nan, Bali 'ka "nyian 'wɪ 'nɔan -kɔɔn "vɛ pee dra 'ka 'va 'gɔ dɪ, -te ya'a 'silɛa 'wɪ nɛn e 'bɔ Bali 'lewei vɪzan Zonazi man bɛ -a dɪɛ. ⁴⁰ 'Wɪ nɛn e 'bɔ Zonazi man bɛ -nyrɛn 'gɔ. E yi drɛ pɔ -dan tɔ pɔn -ji yaaga. 'Wɪ 'tɔwli zɪɛ e bɔa 'an 'bɔ Blamin -pɪ man, an yi dra 'trɛ 'ji yaaga.

⁴¹ Yi nɛn Bali minnun -le tin "baa bɛ, Ninivi 'nɔn 'bɛ 'wɪ -tɔa -naagɔnɔn man. Kɔɔ zɪ Zonazi Bali -le 'wɪ 'vɪ Ninivi 'nɔn lɛ bɛ, o 'si 'wɪ 'wliɔ "drɛdɪ man, en o -sɔɔnla Bali -sru. ⁴² En "nyian bɛ, lɔmɔn -tɔ nɛn 'li e ya mingɔnnɛn -a 'trɛda "tre 'zia bɛ, yi nɛn Bali minnun -le tin "baa bɛ, -yɛɛ 'wɪ -tɔa -naagɔnɔn man. Kɔɔ e 'si 'trɛda fɛnan -kɔɔbli 'nan, 'nan -e 'e Salomɔn -le 'wɪ 'tɔdɪ yɪ. Maan ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn -a -dan

"mlian Salomōn da bε, e ya 'gv.»

-Yv-wlidi "lidi 'e da
(Lk 11.24-26)

43 «-Te -yv -wlidi 'si min -tv -sru "bε, e -cia "wodi -a fεnan -kadinun -nan. E -cia "fεnan -wεedi -a 'nan -e 'e -nyran nan, 'pian -te ya'a yile diε, 44 -e 'e vι 'nan: «An lia 'an da 'mεn 'kōn nεn an ci "nεn "ji bε, -a -ji.» -Te e -ta, te -a -nan a e "koodi, te fεnun a 'e wvvladi "da, εn -a -ci a 'e "tun "bε, 45 tōn e -ko 'e -sru, -e 'e -yv -wlidi 'sōravli "nεn o -wlidi "mlian "da "bε o 'pa 'e 'va, -e 'o 'ta -nyran 'kōn zιε -a -ji. "Yεε 'le 'sran bε, min zιε -yee -kōndi -wlidi "mlian -a tεdε vε da "fo. 'Wι -tōwli zιε -yεε dra -naagōn lε.»

-Tι nεn Zozi -a "siala 'e dri 'a?

(Mk 3.31-35; Lk 8.19-21)

46 Zozi 'fv tin 'banan minnun zιε -wλε, εn -a "bv 'lee -a "bvunun -ta. O -fv 'o 'tōdi bei, εn o 'nan 'o ya "vale 'o 'wι tin "baa -yρε. 47 εn minnun nεn o ci Zozi wei mannan bε, o va min -tv -kv -a vιε -yρε 'nan: «'I "bv 'lee 'i "bvunun a bei, o ya "vale 'o tin "baa 'yιε.»

48 'Pian Zozi "e min zιε -yρε 'nan: «-Tinun 'bε ci 'an "bv "a, εn -tinun 'bε ci 'an "bvunun -a?» 49 Zi e 'wι zιε -a 'vι bε, -a -nan nεn 'e 'pε 'sv "ji 'e -srunōn da, εn e 'nan: «"Ka 'yιō, 'an "bv 'lee 'an "bvunun nεn 'gv. 50 Fε nεn an 'wι zιε -a 'vι bε, -yεε ci 'nan min nεn yaan "ti "nεn laji bε -a ci 'sō wι dra bε, -yεε ci 'an "bv "a, εn -yεε ci 'an "blu -a, εn -yεε ci 'an "bvι -a.»

13

'Saa 'fōzan man -kōnnen
(Mk 4.1-9; Lk 8.4-8)

1 Yi -tōwli zιε -a da bε, Zozi 'si 'kuin, εn e -kv -nyenlεa Galile 'yi 'plo man. 2 Minnun a trenan "man "kaga, -yee "wεan e -kv -fōlε -klv -ji, εn e -nyran. Minnun pεεnōn "o -fvv 'yi 'plo da, 3 εn e 'wι "paadi 'sia o ji -kōnnennun -fōdi -a -wλε. E 'nan -wλε 'nan:

«Min -tv 'bε 'kv 'saa 'fōlε. 4 "Yεε -kōn -a wεennan bε, εn -a 'wλε plōen 'sran si man. "Lomannun -ta, εn waa bli. 5 -A 'wλε -mie -sran "nyian puo da, fεnan nεn 'trε 'ka "kaga "diε, -a -nan. E bōdi 'sia tada, kōō 'trε 'ka "da "kaga "di. 6 'Pian zi yide "ε bōla "ji "bε, 'saa zιε e 'tε bli, εn e -ka, -a "sein 'ka 'kōlε -kōōbli di -le "wεan. 7 εn -a 'wλε -mie -sran "nyian fεnan nεn -tεin -taa "bōlε bε -a -nan. -Tεin zιε e 'tu, yaa -maan 'saa 'ka bōlε di. 8 εn -a 'wλε -mie -sran 'trε "yi "da, e 'bō, e -sεn "da. 'Saa bε -tv 'wλε a "man -yaa tv, εn -a bε -tv 'wλε a "man -fuba 'shεεdv, εn -a bε -tv 'wλε a "man -fuba yaaga. 9 Min nεn 'wι man "trεn "ci -a -wulo -man bε, -a san 'e man!»

-Mε "le "wεan nεn Zozi 'wι tin 'ba -kōnnen "ji?

(Mk 4.10-12; Lk 8.9-10)

10 Zozi -srunōn pli Zozi man, εn waa laabv -yrv 'nan: «-Mε "le "wεan nεn i 'wι tin 'ba minnun 'labε -wλε -kōnnen "ji?»

11 εn Zozi "e -wλε 'nan: «Kaa 'gvε, 'ka lε nεn Bali 'yee 'wι yōōdi nεn 'e min "paala 'a bε -a -ci 'si. 'Pian minnun nεn o 'ka 'an -sru "diε, "o 'wι pεεnōn

maan -kønnən "ji. ¹² 'Wɪ 'kpa nən, kɔɔ min nən e ya -yrɔ "bɛ, -a lɛ nən waa -nɔn, -e 'e -tɔ 'e 'ciɪla "da. 'Pian min nən -yee "ka "dɪɛ, -a "tiennən nən yaa -tɔa "bɛ, waa "sia -yrɔ. ¹³ 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan nən an 'wɪ tin "baa minnūn 'labɛ -wɛɛ -kønnən "ji, kɔɔ o yɪɛ a "ji fɛnan yɪ vɛ -a, 'pian wa'a fɛnan ye dɪ. ɛn 'wɪ man "trɔɛn "a o -wulo -man, 'pian wa'a 'wɪ maan dɪ, ɛn waa 'wɪ 'ci maan dɪ. ¹⁴ 'Wɪ nən Bali 'lewei vɪzan Ezai -a 'vɪ bɛ, -yɛɛ 'bɔ o man. Yaa 'vɪ nan:

<'Ka "trɔɛn -tɔa 'wɪ lɛ 'kpa tɪglɪ, 'pian ka'a -ci maan dɪ.

Ka fɛnan -nanjɛan 'kpa tɪglɪ, 'pian ka'a -kønnən 'ye dɪ.

¹⁵ -Yɛɛ cɪ 'nan minnūn 'labɛ 'o 'bli da -tɔ 'plɛblɛ,

'o 'fli "trɔɛn drɛ "yuyu, ɛn 'o yɪɛ 'lɛ 'wɔ 'o 'bɔ 'a.

Waa drɛ zɪɛ 'nan,

-e 'o vɪɛ 'o fɛnan yɪ dɪ,

ɛn -e 'o vɪɛ 'o 'wɪ man dɪ,

ɛn -e 'o vɪɛ 'o 'wɪ 'ci man dɪ.

'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ waa drɛ 'nan,

"tɔgɔ 'o -sɔɔnla 'an -sru

-e 'an o 'si 'wɪ 'ji.>

¹⁶ 'Pian kaa nən ka cɪ 'an -srunɔn 'a 'gʊɛ, Bali -le -fɛa a 'ka man, kɔɔ 'ka yɪɛ fɛnan ye, ɛn 'ka "trɔɛn 'wɪ 'ci maan.

¹⁷ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, Bali 'lewei vɪnɔn "kaga, 'lee minnūn nən o 'ta 'wɔla Bali wei da bɛ o "kaga -a man wɛɛ 'nan, fɛ nən kaa ye bɛ "o 'ye, 'pian wa'a -kɔlalɛ -a yɪdɪ -a dɪ. ɛn "nyian waa man wɛɛ 'nan, 'wɪ nən kaa maan 'gʊɛ "o maan, 'pian wa'a -kɔlalɛ -a mandɪ -a dɪ.>

Zozi 'saa 'fɔzan man -kønnən "ci 'vɪ
(Mk 4.13-20; Lk 8.11-15)

¹⁸ «Kaa nən ka cɪ 'an -srunɔn 'a bɛ, -kønnən "nən maan -fɔ 'saa 'fɔzan man bɛ, an "ta -a -ci ve 'cɛɛ. ¹⁹ Min -mienun -le vɛ bɛ, 'wɪ nən e 'bɔ 'saa 'wɛɛ nən e -sran -si man bɛ -a man bɛ, -yɛɛ bɔa "nyian -wee "man. 'O "trɔɛn "tɔ Bali -le mingɔnən -blɪdɪ min da 'wɪ lɛ, 'pian o "trɔɛn "yuyu 'tan. Tɔɔn ɛn Bali 'nanmanzan 'ta 'winun nən -a -cin -fɔla o ji bɛ, -a "koolɛ.

²⁰ Min -mienun -le vɛ bɛ, 'wɪ nən e 'bɔ 'saa 'wɛɛ nən e -sran puo da bɛ, -a man bɛ, -yɛɛ bɔa "nyian -wee "man. O Bali -le 'wɪ maan, 'nūn tɔɔn o "we "man ci "nrandɪ -a. ²¹ 'Pian o 'ka 'o 'tɔdɪ "da 'plɛblɛ dɪ, -Te 'wɪ 'tɔndɔn bɔdɪ "sia o man, ɛn minnūn 'tɛ 'padɪ 'sia o da 'nan o wɪ Bali -le 'wɪ man -le "wɛan bɛ, tɔɔn -e 'o 'pɛ 'si Bali -le 'wɪ -sru. ²² Min -mienun -le vɛ bɛ, 'wɪ nən e 'bɔ 'saa 'wɛɛ nən e -sran fɛnan nən -tɛin -taa "bɔlɛ bɛ, -a -nan bɛ, -yɛɛ bɔa -wee "man. O Bali -le 'wɪ maan, 'pian -wee ci "nrɔndɪ 'trɛda fɛnūn da, 'lee -wee "lala yɪdɪ "yɪ "bɔv "bɛ, e -si -tɔa Bali wei lɔ -e 'e 'nyranman 'pa o man. ²³ 'Pian min -mienun -le vɛ bɛ, 'wɪ nən e 'bɔ 'saa 'wɛɛ nən e -sran 'trɛ "yɪ "da bɛ, -a man bɛ, -yɛɛ bɔa "o man. O Bali -le 'wɪ maan, o "we "man, tɔɔn 'nyranman nən Bali wei -a 'padɪ "siala o man bɛ -a "nən bɔala -dan. Te o drɛ "le 'nan 'saa nən -a bɛ -towli 'wɛɛ a "man -yaa tɔ, ɛn -a -towli 'wɛɛ a "man -fuba 'shɛɛdɔ, ɛn -a -towli 'wɛɛ a "man -fuba yaaga bɛ, -yee 'wɪ 'zɔ.>

Zozi -kənnən "fə lu 'wle -wliḏi "da

24 Zozi -kənnən "pee -fə "nyian -wle. E 'nan: «Bali -le mingənnən -blidi min da be, -nyren 'gu. E ya "le min -tu 'be 'yee fei 'pa, en e 'saa 'fə "da. 25 'Pian, zɪ -pei 'tan, en minnun a yi -tenan be, min zɪe -a 'nanmanzan 'ta, e lu -wliḏi 'wle wɛen fei zɪe -a da, en e -ku.

26 'Saa zɪe e 'bə, e -sen "da, en lu -wliḏi "e 'bə 'wv "nyian.

27 Minnun nən 'o yie -təa "fei 'bə 'va te waa man dra be, o -ta -a vɪe fei san le 'nan: «Kv 'san, 'saa 'saza nən yia -fə 'yie fei. E dre 'kə, en lu -wliḏi 'bə 'ji?»

28 En e 'nan -wle 'nan: «'An 'nanmanzan 'be dre.» En -yee minnun 'bə -a 'vɪ -yre 'nan: «Kv "ta -ko -a "suɓɓe?»

29 En e 'nan -wle 'nan: «-Cɛje, te 'ka dre di! "Təgə "cɛe vɪ 'nan ka lu -wliḏi 'sɓa be, 'ka 'saa 'pa 'va. 30 'Ka o 'tvi 'o trv 'e cin va -trilii, -e 'saa 'te tv 'e bə. 'Saa 'te tv -man be, maan ve 'saa 'tenən le 'nan, 'o lu 'wle -wliḏi "suɓa 'e 'flin, 'wɛe -yri, -e 'wɛe 'te 'bli. En 'saa be, 'wɛe 'te, -e 'wɛe 'sen 'men 'trebə -ji.» »

Fei fe 'wle 'tv man -kənnən 'lee 'mannyan man -kənnən

(Mk 4.30-32; Lk 13.18-21)

31 Zozi -kənnən "pee -fə "nyian -wle. E 'nan: «Bali -le mingənnən -blidi min da be, -nyren 'gu. E ya "le min -tu 'be fei fe 'wle "wənnən 'tu 'si, en yaa -fə 'yee fei. 32 Fei fe 'wle zɪe -a "wənnən "mlian fei fe 'wle pɛenən nən min -a -fəa "fei be -a da. 'Pian -te waa -fə en e 'bə be, -a -dan "mlian fei 'wle pɛenən da. E dra "le yiba 'zv,

te "lomannun a o "kəe "tənan -a plan -ji.»

33 En e -kənnən "pee -fə "nyian -wle. E 'nan: «Bali -le mingənnən -blidi min da be, -nyren 'gu. E ya "le limən -tu 'be -fari puu "sonun yaaga 'si, e 'mannyan "wənnən 'wv "va, en yaa baa. 'Mannyan zɪe e -fari -pv 'bə siiman 'e pɛenən.»

-Mɛ "le "wɛan nən Zozi 'wɪ tin 'ba -kənnən 'ji?

(Mk 4.33-34)

34 -Kənnən "ji nən Zozi wɪ pɛenən zɪe -a 'vɪ minnun "kaga "nən 'o cin 'yɪ be -wle. Ya'a 'wɪ 'tv vɪe -wle te e 'ka -kənnən "ji di. 35 Zozi -a dre zɪe 'nan, -e 'wɪ nən Bali 'lewei vɪzan -a 'vɪ be, 'e 'le sɔɔ. Bali 'lewei vɪzan -a 'vɪ 'nan:

«-Kənnən "ji nən an 'wɪ tin "baa minnun le. 'Wɪnun nən o -fv 'e yɔɔdi 'treɗa pou sianan "trilii -e 'e 'bə cɛɛgv yi -a be, maan ve minnun le.»

Zozi lu 'wle -wliḏi "man -kənnən "ci 'vɪ

36 "Be -sru, Zozi minnun "kaga zɪe o 'tvi, en e -ku "kənnən o 'vale 'e -srunən 'a. -A -srunən pli "man, en o 'nan -yre 'nan: «-Kənnən "nən yia -fə lu 'wle -wliḏi "da be, 'i -ci vɪ 'kəe!»

37 En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «Min nən, e 'saa 'fə be, 'an 'bə Blamin -pɪ nən. 38 Fei 'bə be, 'treɗa nən. 'Saa 'wle be, minnun nən o 'ta wɓa Bali -sru "be o nən. Lu 'wle 'wliḏi "be, minnun nən o 'ta wɓa Satan -sru "be o nən. 39 Min zɪe -a 'nanmanzan nən e lu 'wle 'wliḏi wɛen be, Satan nən. 'Saa 'te tv be, yi nən Bali 'treɗanən -le tin "baa be -nyren. En 'saa

-tɛnɔn bɛ, Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ o nɛn. ⁴⁰ O lu 'wɛɛ 'wɛɛɛ dra yi nɛn Bali 'trɛdanɔn -le tin "baa bɛ -a da. ⁴¹ 'Wɛɛ nɛn e -taa "drɛɛ bɛ -nyrɛn 'gɔ: 'An 'bɔ Blamin -pɪ 'an 'mɛn 'pasianɔn nɛn laji bɛ o "paa -sia. 'Wɛɛ 'wɛɛɛɛ "drɛnɔn, 'lee minnɔn nɛn waa dra -e min 'e 'wɛɛ 'wɛɛɛɛ "drɛ bɛ, 'mɛn 'pasianɔn o bo "va minnɔn nɛn Bali mingɔnnɛn -ble o da bɛ o yei. ⁴² O minnɔn zɛɛ o -sɛan 'tɛ -dan 'va. Fɛnan nɛn -wuɔɔɔɔ 'lee 'shɛ da -blɪɔɔ cɪ bɛ -a -nan. ⁴³ Tɔɔɔɔ -e minnɔn nɛn o 'ta 'wɔla Bali -sru "bɛ, o ta 'e 'sɔ 'o "tɪ "le mingɔnnɛn trɛda, te o -san a "le yɪɛ 'san -le 'wɛɛ 'zɔ. Min nɛn 'wɛɛ man "trɔɛn "cɪ -a -wulo -man bɛ -a san 'e man!»

Zozi-kɔnnɛn "fɔ -gan da

⁴⁴ Zozi "e 'nan: «Bali -le mingɔnnɛn -blɪɔɔ min da bɛ -nyrɛn 'gɔ. E ya "le 'nan -gan -tu nɛn 'e yɔɔɔɔ fei -tu da. Min -tu -kɔ, e -gan zɛɛ -a 'yɪ, ɛn "e yɔɔ "nyian. -A cɪ "nranman "bɔɔ -le "wɛan, e 'yɛɛ fɛnɔn pɛɛnɔn 'tan, ɛn e -kɔ fei zɛɛ -a 'lɔɛ -a man "lala -a.»

⁴⁵ ɛn e -kɔnnɛn "pee -fɔ "nyian -wɛɛ. E 'nan: «Bali -le mingɔnnɛn -blɪɔɔ min da bɛ, -nyrɛn 'gɔ. E ya "le 'flɛ 'tanzan -tu 'bɛ cɪ fɛ -tu nɛn -a 'flɛ a "le -sɪga -zɔ bɛ -a -mie -wɛɛnan 'nan -e 'e 'lɔ. ⁴⁶ Fɛ zɛɛ yaa -tu 'yɪ te -a 'flɛ a 'kpa tɪɪɪ. E -kɔ, e 'yɛɛ fɛnɔn pɛɛnɔn 'tan, ɛn e -ta -a 'lɔɛ -a man "lala -a.»

Zozi-kɔnnɛn "fɔ pɔ -te "se "da

⁴⁷ Zozi -kɔnnɛn "pee -fɔ "nyian -wɛɛ. E 'nan: «Bali -le mingɔnnɛn -blɪɔɔ min da bɛ,

-nyrɛn 'gɔ. E ya "le min -tu 'bɛ 'kɔ 'yɛɛ "se 'wɛɛnɛɛ 'yɪ 'va. "Se zɛɛ pɔ 'tɔ 'tɔɔɔ pɛɛnɔn 'sɛn -jɪ. ⁴⁸ Zɪ e 'fa bɛ, minnɔn -a klan 'yɪ 'plo da, o -nyran, ɛn waa fa bɔɔɔɔ 'sia. Pɔ 'kpa nun nɛn "va "bɛ, -wɛɛ -sɛn -pɔ -jɪ, ɛn -a -wɛɛɛɛɛn bɛ, -wɛɛ wɛɛn. ⁴⁹ 'Wɛɛ 'wɛɛɛɛ zɛɛ -yɛɛ dra yi nɛn Bali 'trɛdanɔn 'le tin "baa bɛ, -a da. Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ, o -taa "min -wɛɛɛɛɛn bɔɔɔɔ "va minnɔn nɛn o 'ta 'wɔla Bali -sru "bɛ o yei. ⁵⁰ O minnɔn zɛɛ o -sɛan 'tɛ -dan 'va. Fɛnan nɛn -wuɔɔɔɔ 'lee 'shɛ da -blɪɔɔ cɪ bɛ -a -nan.»

⁵¹ ɛn Zozi -a laabɔ 'e -srunɔn 'lɔ 'nan: «Ka 'wɛɛ pɛɛnɔn zɛɛ -a -cɪ 'man?»

O -yrɛ 'nan: «-Inyan!»

⁵² ɛn e -wɛɛ 'nan: «Kaa 'wɛɛ 'kpa. Maan ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn e Bali -le 'fluba -tɔa ɛn e -sɔɔnɔla 'an -sru "bɛ, te e drɛ "le "kɔnnɛn san ceje -le 'wɛɛ 'zɔ. E 'wɛɛ cejenun 'lee 'wɛɛ 'trɛnɔn "paaman 'yɛɛ "kɔnnɛn 'nɔn 'jɪ.»

Zozi 'kɔ Nazaretɪ (Mk 6.1-6; Lk 4.16-30)

⁵³ Zɪ Zozi cɛɛn -kɔnnɛn "nun zɛɛ -a -fɔɔɔɔ man bɛ, ɛn e 'si 'nan, ⁵⁴ e -kɔ 'e fla. Zɪ e 'bɔla -nan nun bɛ, e 'wɛɛ "paadɪ 'sia -wee cin yɪ 'kuin. Min pɛɛnɔn 'plo 'fɔ ɛn o 'nan: «-Tɪɛ 'wɛɛ 'tɔɔɔ paa "jɪ? ɛn yaa dra 'kɔ 'lɔɔ ɛn e 'lɛbo "fɔ wɪnɔn dra? ⁵⁵ Min nɛn e cɪ -a bɛ, kɔa -tɔa. Yɪba "nyaanzan nɛn 'gɔɛ -a -pɪ nɛn. ɛn Mari 'bɛ cɪ -a "bɔ "a. ɛn -a "bɔnɔn nɛn Zaji 'lee Zozeɔɔ 'lee Simɔn 'lee Zud -a. ⁵⁶ ɛn "nyian bɛ, -a "blunɔn pɛɛnɔn a -kaa fla 'gɔ. -Yɛɛ 'wɛɛ 'tɔɔɔ 'lee 'lɛbo "fɔ wɪnɔn drɛɔɔɔɔ 'labɛ nyin zia nɛn yɛɛ 'si?» ⁵⁷ 'Wɛɛ zɛɛ

ya'a o ci 'sɔle di. -Yee "wɛan nɛn wa'a 'wɪle "man -e 'o yi -tɛra "da "di.

-A -nan nɛn Zozi "e 'nan -wɪle 'nan: «-Te Bali 'lewei vɪzan a 'e fla, ɛn -te 'bɛ "cɛɛ di 'nan e ya 'yee "kɔnnɛn "bɛ, minnun yiɛ 'ka "naan "man "di.»

⁵⁸ Minnun 'ka yi -tɛlɛa Zozi da di -le "wɛan, ya'a 'lɛbo "fɔ wɪ "kaga "drɛlɛ fɛ zɪɛ -a -nan di.

14

Min -batize drɛzan Zan -kanan wɪ nɛn 'gʊ

(Mk 6.14-29; Lk 9.7-9)

¹ Tʊ zɪɛ -a man nɛn, mingɔnnɛn Erodi nɛn e Galile 'lɛglɔn "paala bɛ, e Zozi 'le 'wɪ 'man. ² Yaa 'vɪ 'e 'wlunɔn lɛ 'nan: «Min 'labɛ min -batize drɛzan Zan nɛn! E wluan -kanɔn 'va, -yee "wɛan 'plɛblɛ a -yrɔ ɛn e 'lɛbo "fɔ wɪnun dra.»

³ 'Wɪ nɛn e drɛ 'lɔɔ ɛn Zan 'bɔ 'ka bɛ, -nyrɛn 'gʊ: Erodi 'bɛ 'vɪ 'nan o Zan 'kun, o -yrɪ, -e 'o -fɔ -pʊ 'kuin. Erodi 'e "bʊɪ Filipʊ nan nɛn waa laabo Erodia bɛ -a 'si 'e 'lɔ, ɛn yaa 'pa. ⁴ 'Wɪ zɪɛ e 'nan Zan man, tʊ pɛɛnɔn man bɛ te yaa ve Erodi lɛ 'nan: «-A -si 'ka 'i 'lɔ -e 'i "bʊɪ nan 'pa di.» ⁵ -Yee "wɛan Erodi a 'va 'nan 'e Zan -tɛa. 'Pian "klan a "ji minnun "le "wɛan, kɔɔ min pɛɛnɔn Zan "siala Bali 'lewei vɪzan -a.

⁶ Erodi -ya yi "fɛdi drɛdi 'bɔ. Yi zɪɛ -a da bɛ Erodia 'lu "dre 'tan minnun nɛn Erodi o laabʊ "fɛdi da bɛ o 'lɛ. -Yee "dre 'tandɪ Erodi ci 'sɔ "fo. ⁷ -Yee "wɛan e -tɔ 'e 'wei da nɔnbɛ zɪɛ -yrɛ. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «Fɛ oo fɛ nɛn i ya "va "bɛ, 'i vɪ 'mɛn, maan -nɔan 'yiɛ.»

⁸ -A "bʊ 'wɪ wʊʊ "ji, ɛn e 'nan Erodi lɛ 'nan: «Min -batize drɛzan Zan -wulo -va nɛn an ci. 'I -nɔn 'mɛn -naagʊ "plɛdi da!» ⁹ 'Wɪ zɪɛ e trun -fɔ mingɔnnɛn Erodi man. 'Pian e -tɔ 'e wei da 'va, ɛn "nyian bɛ minnun nɛn "fɛdi da bɛ -wee "wɛan, ya'a 'kɔlaman -e 'e vɪ -cɛjɛ di. -A -nan nɛn e wɪ "man, ¹⁰ ɛn e min 'pa 'sia 'nan 'e 'kʊ Zan -wulo 'cɛn -pʊ 'kuin. ¹¹ Yaa cɛɛn, ɛn e -ta -a "plɛdi da. Waa -nɔn nɔnbɛ zɪɛ -yrɛ, ɛn e -kʊ -a 'e "bʊ "lɛ.

¹² 'Bɛ -sru, Zan -srɛnɔn 'ta Zan -kadɪ 'silɛa, ɛn o -kʊ -a wʊlɛ. 'Wɪ nɛn e 'bɔ "man "bɛ, ɛn o -kʊ -a 'sinan 'palɛ Zozi lɛ.

Zozi 'blɪfɛ -nɔn min -kpi 'soolu lɛ

(Mk 6.30-44; Lk 9.10-17; Zan 6.1-13)

¹³ Zɪ Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, e -fɔ -klʊ -ji, ɛn e 'si fɛ zɪɛ -a -nan. E ya 'vale 'e -kɔan fɛnan nɛn e ci flu bɛ -a -nan. 'Pian min "kaga -a -kɔnnɛn 'yɪ, o 'si 'fla, ɛn o -kula -a -sru 'o 'cɛin ji. ¹⁴ Zɪ e sɔnla -klʊ -ji bɛ, e minnun 'yɪ "kaga, ɛn o nyirinda -sɛn "da. -A -nan nɛn -cɛnɔn nɛn minnun zɪɛ o yei "bɛ e o beli.

¹⁵ Zɪ funninmlan "ta "paala bɛ, ɛn -a -srɛnɔn pli "man, o -yrɛ 'nan: «-Pei "ta taan, min 'ka 'nyɛanla 'gʊ di. -Yee "wɛan 'i vɪ minnun lɛ 'nan, 'o 'kʊ 'fla -e 'o 'wee -blɪfɛnɛn 'lɔ, o -blɪ.»

¹⁶ ɛn Zozi -a 'vɪ 'e -srɛnɔn lɛ 'nan: «O -kɔlaman -o -fo 'gʊ, 'ka 'blɪfɛ -nɔn -wɪlɛ 'ka 'bɔa!»

¹⁷ ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «'Kpɔun 'soolu 'lee pɔ 'fili "cɛ "nɛn 'kʊ 'lɔ 'gʊ.»

¹⁸ ɛn Zozi 'e 'nan: «'Ka 'ta -a 'mɛn!» ¹⁹ 'Bɛ -sru ɛn yaa 'vɪ

minnun "kaga zɪe -wɫe 'nan, 'o -nyran lu da. E 'kpɔun 'soolu 'lee pɔ "fli zɪe -a 'si, 'e yra -tɔ laji, e Bali muo "fɔ. "Bɛ -sru e 'kpɔunnun 'bɔ "nɛn jɛɛn, ɛn yaa -nɔn 'e -srunɔn lɛ 'nan 'o -pli "minnun 'bɔ man. ²⁰ O pɛɛnɔn -a bli, o 'kan. -A plɔɛn nɛn e -fɔ bɛ, waa tre 'e cin man, e saannɛn -fuda "fli 'fa. ²¹ Minnun nɛn waa bli bɛ, o "nɛn bɔa -kpi 'soolu, te wa'a nannannun 'lee limɔnnun "nrɔnlɛ dɪ.

Zozi 'ta 'wɔ 'yi yiɛ da
(Mk 6.45-52; Zan 6.15-21)

²² "Bɛ -sru, ɛn e -tɔ 'e -srunɔn man 'nan, 'o 'fɔ -klɔ -ji 'o 'trɔa 'e 'lɛ 'yi -sru. E -fɔla "da 'nan -e 'e -si -nɔn minnun 'bɛ -wɫɛ. ²³ Zɪ minnun -nyan -nan bɛ, e pɔn -tɔ tri ɛn e -kɔ Bali trɔ 'balɛ 'e 'saza. Funninmlan 'pla te e ya fɛ zɪe -nan 'e 'tɔwli. ²⁴ Tɔ zɪe -a man bɛ, te -klɔ -sru 'bɔ 'kɔɔbli. 'Pian te -klɔ 'bɔ a 'e yra yɪnan 'yi nɛn e 'blɔ -fɔa "bɛ -yrɔ, kɔɔ fulɔ "fɛɛnman o da zia.

²⁵ Zɪ tɔ 'cɛn mannɛn 'wɪdɪ 'sia bɛ, ɛn Zozi 'kɔla o -sru 'ta wɔdɪ -a 'yi yiɛ da. ²⁶ Zɪ -a -srunɔn -a 'yi, te e ya 'ta wɔnan 'yi yiɛ da bɛ, o ci nrɔn 'nan: «Min lei nɛn!» "Klan o -tɛa "le "wɛan o -paandɪ 'sia 'plɛblɛ.

²⁷ ɛn Zozi "e -wɫɛ 'nan: «'Ka 'fɔ flu. Maan nɛn, te 'ka "klan dɪ!»

²⁸ ɛn Pieri "e 'nan -yrɛ 'nan: «Minsan, -te bii nɛn bɛ, 'yian laabɔ -e 'an 'lɔ 'i 'va 'ta wɔdɪ -a 'yi yiɛ da.»

²⁹ ɛn e -yrɛ 'nan: «'I 'ta!»

Pieri 'si -klɔ -ji, ɛn e 'ta wɔladɪ 'sia 'yi 'yiɛ da te e -ko Zozi 'va. ³⁰ 'Pian zɪ yaa 'yi 'nan

fulɔ "fɛɛnman 'plɛblɛ bɛ, "klan -sɛn "ji, ɛn e -wɫadɪ 'sia 'yi 'wlu. -A -nan nɛn e -paandɪ 'sia. E 'nan: «Minsan, 'yian 'sɔ 'yi 'lɔ.»

³¹ 'Nun tɔɔn Zozi 'e 'pɛ 'sɔ "ji, yaa 'kun, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «'Yie yi -tɛradɪ 'an da a "wɛnnɔn. -Mɛ "le "wɛan nɛn 'i 'ci -fɔɔdɪ 'sia?»

³² -A -nan nɛn o -fɔ -klɔ -ji, ɛn fulɔ "fɛɛndɪ 'le 'tɔ. ³³ Tɔɔn ɛn -a -srunɔn 'o "pɔ sɔɔn "wlu, waa 'vɪ -yrɛ 'nan: «-A -sa 'ka "fo 'dɪ, Bali -pɪ nɛn yia.»

Zozi -cɛ -tɛnɔn beli
Jenezaret

(Mk 6.53-56)

³⁴ O 'yi zɪe -a cɛɛn 'ji, ɛn o 'bɔla Jenezaret 'lɛglɔn 'ji. ³⁵ Minnun nɛn o -nyɛanla fɛ zɪe -a -nan bɛ, zɪ o Zozi 'yi bɛ, waa -kɔnnɛn 'yɪ. -A -nan nɛn o minnun 'pa 'sia 'o "srɔn 'flanun da, ɛn minnun -ta -cɛ -tɛnɔn pɛɛnɔn 'a -yrɛ. ³⁶ ɛn o toba -fɔ Zozi lɛ 'nan 'e 'si -nɔn 'wɫɛ -e 'o klɛ -yee sɔ 'lɛbo "tun "man. Minnun pɛɛnɔn nɛn o -kɔla klɛdɪ -a -yee sɔ 'lɛbo "man bɛ, -cɛ 'si o man "fo.

15

Zuif 'nɔn tranun kluda wɪ
(Mk 7.1-13)

¹ "Bɛ -sru, ɛn Farizɛn 'nɔn -mienun 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn -mienun 'si Zeruzalɛm, o -ta Zozi 'va, ɛn waa laabɔ -yrɔ 'nan: ² «-Mɛ "le "wɛan nɛn 'i -srunɔn 'ka 'ta 'wɔla -kaa tranun kluda winun da dɪ? "Wɛɛ fɛnun -bli bɛ, wa'a 'o 'pɛ -man foeman "le zɪ -kaa tranun -a 'vɪ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ dɪ.»

³ ɛn Zozi "e 'nan -wɫɛ 'nan: «'Ka 'bɔ "nun, -mɛ "le "wɛan nɛn -kaa tranun kluda wɪ 'tɔ

'ji bε, ka'a 'ta 'wola Bali -le -pei -tə winun da dɪ? ⁴ Bali "e 'nan: <'I "tɪ 'lee 'i "bʊ "bε, 'i yie 'e 'nan o man.> En yaa 'vɪ "nyian 'nan: <Min nɛn e wu -wliɖɪ 'e "tɪ "lɛ, -te 'bε "cɛɛ dɪ e wu -wliɖɪ 'e "bʊ "lɛ bε, -a san zɪɛ 'o -tɛ.> ⁵ 'Pian 'ka 'bɔ "ka "paaman minnun ji 'nan, min nɛn yaa 'vɪ 'e "tɪ -te 'bε "cɛɛ dɪ 'e "bʊ "lɛ 'nan: <"Lala nɛn 'an 'ci nrɔn 'nan 'an "paa -a 'ka 'va bε, an "ta -a -nɔan Bali lɛ.> ⁶ -A san zɪɛ -te -a yie 'ka 'nanlɛ 'e "tɪ 'lee 'e "bʊ "man dɪɛ, ya'a fɛ -tʊ dra dɪ. 'Wɪ zɪɛ yaa -kɔɔnman 'nan, ka Bali wei klu -sran 'ji 'ka tranun kluda wɪ -a. ⁷ Wei "fliɪvli 'nɔn! 'Wɪ nɛn Bali 'lewei vizan Ezai -a 'vɪ 'ka man bε, 'wɪ 'kpa nɛn. Yaa 'vɪ 'nan:

⁸ <Bali "e 'nan:
Minnun 'labɛ,
waan 'tɔ 'yi "ve 'o 'le lou,
'pian o jinun bε,
o ya 'o 'sidi 'an man -kɔɔbli.
⁹ -Wee 'an 'sudi bε -a "nɛn "ka
"dɪ.
Kɔɔ -peinun nɛn blamin a -tɔ
bε,
-a 'bɔ nɛn waa "paaman min-
nun ji 'nan
-yɛɛ cɪ Bali -le -si -a.> »

-Mɛ "wɪ 'bε min "tri -tɔa Bali
'lɛ?
(Mk 7.14-23)

¹⁰ "Bɛ -sru ɛn Zozi minnun laabv 'e "srɔn "kogo, ɛn e 'nan -wɛ 'nan: <'Ka "trɔɛn "tɔ -e 'ka 'wɪ 'gʊɛ -a -ci man 'kpa! ¹¹ Fɛ nɛn e "sia bei -e 'e -wɪa "min ji bε, ya'a min "tri 'tɔa Bali 'lɛ dɪ. 'Pian fɛ nɛn e "sia min ji -e 'e bɔla bei "bε, -yɛɛ min "tri -tɔa Bali 'lɛ.>»

¹² Tɔɔn ɛn -a -srunɔn pli "man, ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: <'Wɪ

nɛn yia 'vɪ 'gʊɛ, e wɪa Farizen 'nɔn man. Yia -tɔa zɪ?>»

¹³ ɛn Zozi -a 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan: <Fɛ pɛɛnɔn nɛn 'an "tɪ "nɛn laji bε, -yɛɛ "cɛɛ 'wɛ 'fɔ 'trɛ 'ji dɪɛ, o -taa -a "suɛlɛa.
¹⁴ 'Ka o 'tʊ zɪɛ! Yie 'winɔn nɛn waa, ɛn o ya "vale 'o -si -kɔɔnman minnun nɛn o yie a 'e 'widɪ bε -wɛ. -Te yie 'wizan -tʊ a -si -kɔɔnman yie 'wizan -tʊ lɛ bε, o "flinɔn -tɛa "klu -ji.>»

¹⁵ ɛn Pieri -a 'vɪ Zozi lɛ 'nan: <-Kɔnɛn "nɛn yia -fɔ 'nan min "tri -tɔa Bali 'lɛ bε, 'i -ci vɪ 'kʊɛ.>»

¹⁶ ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: <'Ka 'bɔ "nyian, "ka "ya wo tian minnun nɛn wa'a 'wɪ 'ci maan dɪɛ waa? ¹⁷ -Mɛ drɛ ka'a 'wɪ 'ci maan dɪ? Fɛ pɛɛnɔn nɛn e -wɪamlan min 'le bε, e -ko min -pɔn -ji, ɛn -a 'bɔ 'a nɛn o -fɔa "lua. ¹⁸ 'Pian fɛ pɛɛnɔn nɛn e bɔala min 'le bε, e "sia min souba ji, -yɛɛ min "tri -tɔa Bali 'lɛ. ¹⁹ Kɔɔ min souba ji nɛn ci "nrɔndɪ -wliɖɪ pɛɛnɔn "sia: min -tɛdɪ a -tʊ, min nan -wɛɛdɪ a -tʊ, min -sran -wɛɛdɪ a -tʊ, nyinnandɪ lɪ 'lee -kɔnɛn -a te wa'a 'o cin 'palɛ dɪɛ e ya -tʊ, crin wɔdɪ a -tʊ, 'wɪlɪ 'sendɪ minnun man a -tʊ, 'widɪ min man -wliɖɪ "a -tʊ. ²⁰ 'Winun zɪɛ -a drɛdɪ 'bε min "tri -tɔa Bali 'lɛ. 'Pian -te min fɛ -bli 'e 'pɛ -man "tri "a bε, ya'a min "tri 'tɔa Bali 'lɛ dɪ.>»

-Pɛn lɪ -tʊ yi -tɛra Zozi da
(Mk 7.24-30)

²¹ Zozi 'si fɛ zɪɛ -a -nan, ɛn e -kʊ Tir 'lee Sidɔn 'lɛglɔn 'ji.
²² 'Lɛglɔn zɪɛ -a -ji 'nɔn bε Zuif 'nɔn "cɛɛ waa dɪ. -A -nan lɪmɔn -tʊ 'bε 'ta Zozi 'lɛ, ɛn e paan -yrɛ. E 'nan -yrɛ 'nan: <Minsan, David kluda min, 'an nyirinda

'e 'sen 'i da. -Yv -wliḏı "a see 'panan 'an 'lu man.»

²³ 'Pian Zozi 'ka 'wı 'tṵ 'sile "da "man "dı. En -a -srunən pli "man, o toba -fṵ Zozi le 'nan: «'I fε -tṵ drε -e lı 'gṵe 'e lı 'e da, kṵṵ -a -nan 'mən te e -paanman -kaa -sru.»

²⁴ En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «Izrael 'nən 'saza 'va nən Bali 'an 'pa 'sia. -Wεε cı "le 'blanun nən -si 'san -wlı "bε -wee 'wı 'zṵ.»

²⁵ 'Pian lı zıε e -ta 'e "po sṵṵnla Zozi 'wlu en e -yrε 'nan: «Minsan 'i yra 'si, 'i 'pa 'an 'va!»

²⁶ Zozi "e -yrε 'nan: «E 'ka 'wı "yi "a -e min 'e 'yee 'nennun -blife 'si 'e -nən -plennun le dı.»

²⁷ En lı zıε e 'nan: «'Wı 'kpa nən, Minsan! 'Pian -plennun bε, o "tı 'nεan plən nən e -sεanla bε, -nyren waa -ble.»

²⁸ Tṵṵn Zozi "e -yrε 'nan: «'Yie yi -teradı Bali da a -dan. 'Wı nən i cı "va "bε 'e 'le sṵṵ 'yie!» Tṵ 'bṵ 'lein zıε -a wlu nən -a 'lu beli.

Zozi min "kaga beli (Mk 7.31-37)

²⁹ "Bε -sru Zozi 'si fε zıε -a -nan, en e -kṵ Galile 'yi man. E pṵn -tṵ tri, en e -nyran "da.

³⁰ En minnun -tadı 'sia "va "kaga. O -ta 'o 'lṵ le minnun nən o "tun "bo bε waa, 'lee yie 'winən, 'lee minnun nən o man mən -mie -ka o man bε waa, 'lee bobonun, 'lee -cε -tənən "kaga "pee "nyian. O -ta waa en o o -sran -a 'le, en e o pεenən beli. ³¹ Bobonun wı, minnun nən o man mən -mie -ka o man bε e drε "plənblən 'e "pa 'ji, minnun nən o "tun "bo bε o 'ta 'wṵ, yie 'winən fεnan 'yı, zı minnun 'wı zıε -a -nan 'yı

bε, o 'plo 'fṵ, en o Izrael 'nən 'le Bali 'tṵ bṵḏı 'sia.

Zozi 'kpṵun pli min -kpi sinjən man

(Mk 8.1-10)

³² Zozi 'e -srunən laabṵ, en e 'nan -wle 'nan: «Min "kaga 'labε, o nyrinda -sεan 'an da, kṵṵ o yi yaaga nən 'an "srən 'gṵ, en o -blife "ka "nyian dı. An 'ka "va 'nan 'an o lia 'o da 'o 'ci le dra -a dı, "tṵgṵ o "koe 'e 'si 'o da -sia.»

³³ -A -srunən "e -yrε 'nan: «Fεnan nən -kaa cı 'gṵe, min 'ka 'nyεanla 'nan dı. Nyin zia nən kṵ -blife "kaga 'ye -e 'kṵ -nən min "kaga zıε -wle o 'kanve -a?»

³⁴ En Zozi -a laabṵ -wlı 'nan: «-Blife "cε "nən 'ka 'lṵ?»

En o -yrε 'nan: «'Kpṵun 'sṵravli 'lee pṵnən "wenwennen -mie nən 'kṵ 'lṵ.»

³⁵ Tṵṵn Zozi "e 'nan minnun le 'nan 'o -nyran "tra. ³⁶ E 'kpṵun 'sṵravli 'lee pṵnennun zıε -a 'si, e Bali muo "fṵ, en yaa "nən jεen. "Bε -sru yaa -nən 'e -srunən le, en waa pli minnun man. ³⁷ O pεenən -a blı, o 'kan. -A plən nən e -fṵ bε, waa tre 'e cin man, e saannən 'sṵravli 'fa. ³⁸ Minnun nən waa blı bε, o "nən bṵa -kpi sinjən, te wa'a nannannun 'lee lımṵnnun "nrənle dı. ³⁹ Zı Zozi 'si -nən minnun le o -kṵ bε, en e -fṵ -klṵ -ji, e Magadan 'leglən 'ji si 'sia.

16

*Zuif 'nən 'tanən 'ka Zozi -le 'wı 'ci maan dı
(Mk 8.11-21; Lk 12.54-56)*

¹ Farizen 'nən 'lee Saduze 'nən pli Zozi man, en o 'tan 'man 'wı 'tṵ laabṵḏı -a -yrṵ.

Waa 'vɪ -yrɛ 'nan, 'e 'lɛbo "fɔ wɪ -tʊ drɛ laji -e 'o -tɔ 'nan Bali -le 'plɛblɛ a -yrɔ.

² Ɛn Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: [«-Te funninmlan 'pla te laji a 'tɛndɛn bɛ, kaa ve 'nan, "trɛ "bɛ fɛnan -kɔan 'e siadɪ "da. ³ Ɛn bodrun -te fɛnan a -suglɔɔ bɛ, kaa ve 'nan, cɛɛgʊ laa -fɛan. 'Wɪ nɛn e "ta dra laji bɛ, kaa -tɔa. 'Pian 'wɪ nɛn 'bɛ cɪ drɛnan 'ka 'bɔ yɛ man 'gʊɛ, ka'a 'bɛ 'ci maan dɪ.] ⁴ -Naagʊnɔn, ka ya min -wɪdɪn -a, ka cɛɛn Bali man, ɛn ka ya "va 'nan, 'an 'wɪ 'tʊ drɛ -e 'e -kɔɔn 'nan Bali -le 'plɛblɛ a 'an 'lɔ. 'Pian maan ve 'cɛɛ 'nan, Bali 'ka "nyian 'wɪ 'nɔan -kɔɔn "vɛ pee dra 'ka 'va 'gʊ dɪ, -te ya'a 'silɛa 'wɪ nɛn e 'bɔ Bali 'lewei vɪzan Zonazi man bɛ -a dɪɛ.» Ɛn e o 'tʊɪ, e -kʊ.

Zozi 'wɪ 'pla 'e -srunɔn lɛ Farizɛn 'nɔn 'le 'wɪ "paadi da (Mk 8.14-21)

⁵ Te -a -srunɔn "ta -ko 'yi -sru 'zianun bɛ, o ci 'san 'kpɔun siadɪ man. ⁶ Zɪ o 'bɔla 'nan nun bɛ, ɛn Zozi "e -wɛ 'nan: «'Ka yɛ 'tɔ 'ka 'fli -va 'kpa Farizɛn 'nɔn 'lee Saduze 'nɔn 'le 'mannyan 'le "wɛan.»

⁷ -A -srunɔn 'o 'ci nɔn, ɛn waa 'vɪ 'o cin yei 'nan: «-Ka'a talɛ 'kpɔun -a dɪ, -yee "wɛan nɛn e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ.»

⁸ Zozi -a -kɔnnɛn 'yɪ, ɛn e 'nan -wɛ 'nan: «'Cee yi -tɛradɪ Bali da a "wɛnnɔn. -Mɛ "le "wɛan nɛn 'ka 'ci nɔn 'nan, ka'a 'talɛ 'kpɔun -a dɪ, -yee "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ. ⁹ 'Wɪ klɔ 'ka 'ka 'ji dʊv? -A -cin 'e 'tɔ 'ka 'ji 'nan, an 'kpɔun 'soolu pli min -kpi 'soolu man, waa blɪ o 'kan. -A plɔɛn nɛn e

-fʊ bɛ e saannɛn 'fa wɛa? ¹⁰ Ɛn -a cin 'e 'tɔ 'ka 'ji "nyian 'nan, an 'kpɔun 'sɔravli pli min -kpi sinjɛn man, waa blɪ o 'kan. -A plɔɛn nɛn e -fʊ bɛ e saannɛn 'fa wɛa? ¹¹ 'Cee 'wɪ 'ci mandɪ a 'plɛblɛ. Ma'an 'kpɔun -le 'wɪ vɪɛ 'cɛɛ dɪ. 'Pian maan 'vɪ 'cɛɛ 'nan, 'ka yɛ 'tɔ 'ka 'fli -va Farizɛn 'nɔn 'lee Saduze 'nɔn 'le 'mannyan 'le "wɛan.»

¹² Ɛn -a -srunɔn -a -ci 'man "mɛn 'nan, 'mannyan nɛn waa -sɛan 'kpɔun -va bɛ, -yee "wɛan "cɛɛ e 'nan 'o yɛ 'tɔ 'o 'fli -va dɪ. 'Pian Farizɛn 'nɔn 'lee Saduze 'nɔn -le 'wɪ "paadi nɛn yaa ve.

Min nɛn Zozi cɪ -a bɛ Pɛri -a 'vɪ

(Mk 8.27-30; Lk 9.18-21)

¹³ Zɪ Zozi 'bɔla Sezare Filipʊ 'lɛglɔn 'ji bɛ, ɛn yaa laabʊ 'e -srunɔn 'lɔ 'nan: «'An 'bɔ Blamin -pɪ bɛ minnun "o 'nan, -tɪ nɛn 'maan?»

¹⁴ Ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «Min -mienun "o 'vɪ 'nan, min -batize drɛzan Zan nɛn e -ka bɛ, -nyrɛn 'yia. Ɛn min plɔɛn "o 'vɪ 'nan, Bali 'lewei vɪzan Eli nɛn 'li bɛ, -nyrɛn 'yia. Ɛn o -mienun "o 'vɪ 'nan Bali 'lewei vɪzan Zeremi nɛn 'li bɛ, -nyrɛn 'yia. Ɛn -te 'bɛ "cɛɛ dɪɛ, Bali 'lewei vɪnɔn nɛn 'li bɛ -a -tʊ 'bɛ fʊv, -nyrɛn 'yia.»

¹⁵ Ɛn yaa laabʊ 'e -srunɔn 'lɔ 'nan: «Kaa "nun, "ka 'vɪ 'nan, -tɪ nɛn 'maan?»

¹⁶ Simɔn Pɛri "e -yrɛ 'nan: «'I ya Crizi nɛn Bali -a 'pa 'sia -e 'e minnun 'si 'wɪ 'ji bɛ -a. Bali nɛn -a yɛ cɪ "man "bɛ -a -pɪ nɛn 'yia.»

¹⁷ Ɛn Zozi "e 'nan: «Zonas -pɪ Simɔn, 'yie 'wɪ a "yi. Kɔɔ blamin "cɛɛ 'wɪ zɪɛ -a -cin -tɔ 'i

'ji di, 'pian 'an "ti "nen laji be -
yεε -cin -tō 'i 'ji. ¹⁸Maan ve 'yie
'nan, 'i 'tō nen Pieri, -a -ci puo.
En puo zie -a da nen an -taa
'men -leglizi -tōlea. Fe -tu 'ka
'tre 'gυe -a da -e 'e -leglizi zie -
a -wi di. ¹⁹Bali -le mingōnnen
tre be, maan -lagle 'wle -nōan
'yie. Fe oo fe nen yia ve "man
"ceje 'tre 'gυe -a da be, te o -ceje
'vi "man laji. En fe oo fe nen
yia "kuan 'i 'pe "fli "a 'tre 'gυe
-a da be, te waa 'kun o -pe "fli
"a laji.»

²⁰-A -nan nen Zozi 'e -
srunōn "trōen nyuōn 'kagla.
Yaa 'vi -wle 'nan, te 'o -nan seε
wō min le 'nan, min nen Bali -
a 'si "va -e 'e minnun 'si 'wi 'ji
be -nyren 'yaa di.

*Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wlu-
andi -kanōn 'va wi 'vi
(Mk 8.31-33; Lk 9.22)*

²¹-E 'e 'sia tō zie -a man be,
-a -nan nen 'wi nen e "ta -daa
"bōle Zozi man be yaa vidī 'sia
'e -srunōn le. E 'nan -wle 'nan:
«An -ko Zeruzalem. Min ceje-
nun, 'lee Bali -pannōn 'tanōn
'lee 'fluba 'ci vūnōn 'te "kaga
"paa 'an da. Waan -tea, -a yi
yaagazan da -e 'an 'wluan -
kanōn 'va.»

²²-A -nan nen Pieri -a laabu
'o "fli yei, en e 'wi pladi 'sia -
yεε 'kagla. Yaa 'vi -yεε 'nan:
«Minsan, 'wi zie te 'an man 'i da
"fo "di, te Bali 'e -si -nōn di.»

²³Zozi 'e yra -tō Pieri da, en
e -yεε 'nan: «Satan! 'I 'si 'an -
sru! Te 'i 'si -tō 'an 'lō di! 'Wi
nen 'i 'ci "nrōnman "da "be, -
a da "cεε Bali e ci "nrōnman
di. Blamin -le ci "nrōndi nen
'i 'wulo -ji.»

*Zozi -sru 'ta wvdi
(Mk 8.34-9.1; Lk 9.23-27)*

²⁴"Be -sru en Zozi -a 'vi 'e -
srunōn le 'nan: «Min nen e ya
"vale 'e dra 'an -sruzan 'a be,
'e 'wi yra vidī man, en 'e 'wi
'kadī man yiba "plan da, -e 'e
-sōnla 'an -sru. ²⁵Kōō min
nen e ci 'e 'ladi 'yee 'trēda da
be, ya'a ye di. 'Pian min nen
'e 'pe 'si 'yee 'trēda da "fo en
yaa -nōn 'men be, -a san 'be
'belidi nen ya'a 'nyaan diε -
a ye. ²⁶En -te min 'trēda fe
pēenōn 'yi, te 'belidi 'ka -yō
"diε, -a -ci nen 'nōn? Fe -tu 'ka
'tre 'gυe -a da -e min 'e 'yee
'belidi ta pan wō -a di. ²⁷'Wi
pēenōn zie maan -cin -tō 'ka 'ji,
kōō tō nen an -ta pee wō be,
'an 'bō Blamin -pi, an -taa 'an
"ti "le 'te 'san da 'kū 'vale 'men
'pasianōn nen laji be waa. Tō
zie -a man nen min -tō 'e drε wi
man -kopa ye. ²⁸Maan ve 'cεε
'wi tighi 'a 'nan, 'ka pēenōn nen
'an 'le 'gυe, ka'a 'cean -kaadi
man 'vaa -e 'ka yi 'nan, 'an 'bō
Blamin -pi mingōnnen -blidi
'sia di.»

17

*Zozi -srunōn yaaga Zozi 'yi
'yee 'te 'san wlu
(Mk 9.2-13; Lk 9.28-36)*

¹Yi 'shēεdō, "be -sru en Zozi
'kū pōn loulou "tō da 'o 'vale
Pieri 'lee Zaji 'lee 'e "bōi Zan -
a. ²Zozi 'kōle lila o yiε man. -A
yra 'bidi 'sia "le yidē 'le 'wi 'zū,
en -yee sō drε 'fuvu 'yriyri. ³En
o Moizi 'lee Eli 'yi -a "srōn, te o
-seε "wō 'o 'vale Zozi 'a.

⁴-A -nan nen Pieri -a 'vi Zozi
le 'nan: «Minsan, e drε 'wi "yi
"a en -kaa ta 'gυ. -Te 'i wu
"man "be, an segle pannēn
yaaga -tōa. -A -tō -kōan 'yie vε,

-a -tv -kəan Moizi -le ve, en -a -tv -kəan Eli -le ve -a.»

⁵ E -fv 'wɪ zɪe -a tin 'banan, en "lolu -koei "nen e ya 'fuvu 'yɪyɪ bɛ, e -trəa o da. -A -nan nen wei -tv wu "lolu -koei zɪe -a va. Yaa 'vɪ 'nan: «Min 'labɛ, e ya 'an 'pɪ nen maan ye "yi "bɛ -a. E ya 'an 'bli 'pa "da "nen -a. 'Ka "trəen "tə -a wei lɛ!»

⁶ Zi -a -srunən wei zɪe -a 'man bɛ, "klan -sɛn o ji, o tɛɛla 'o 'kələnen, en 'o yra blula.

⁷ 'Pian Zozi pli o man, e klɛ o man, en e -wlɛ 'nan: «Te 'ka "klan dɪ! 'Ka 'wluan lou!» ⁸ -A -nan nen 'o 'wulo wluan lou, en o Zozi 'yɪ 'e 'saza.

⁹ Zi o ya 'sinan pən da -e 'o -səən "ji "bɛ, en e 'wɪ 'pla 'e -srunən lɛ. Yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «'Wɪ nen ka "sia -a -nan yunan 'gʊɛ, te 'ka -nan sɛɛ wʊ min lɛ dɪ, -trilii -e 'an 'bə Blamin -pɪ 'an 'wluan -kanən 'va.»

¹⁰ -A -nan nen -a -srunən 'wɪ laabʊ -yrɔ. Waa laabʊ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nen 'fluba 'ci vɪnən "o 'nan, Eli 'bɛ -taa 'e 'flin 'vaa -e min 'sizan 'wɪ 'ji 'e 'ta?»

¹¹ En Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «-Wee tin a 'nənnən. Eli 'bɛ -taa 'e 'flin, -e 'e fɛnun pɛɛnən -təla 'e "pa 'ji. ¹² 'Pian maan ve 'cɛɛ 'nan, Eli -ta 'va, en wa'a 'silɛa min -a dɪ. 'Wɪ nen o ci "va "bɛ, waa drɛ -yrɛ. 'Wɪ 'tʊwli zɪe -yɛɛ bəa 'an 'bə Blamin -pɪ man, 'an yra ye -wɔ.» ¹³ -A -nan nen -a -srunən -a -ci 'man 'nan, min -batize drɛzan Zan -le 'wɪ nen yaa 'vɪ.

Zozi -yv -wɪdɪ 'si 'nen 'tv -sru

(Mk 9.14-29; Lk 9.37-43)

¹⁴ Minnun nen o ci Zozi 'pennan bɛ, Zozi 'lee 'e -srunən yaaga 'bə o man, en

min -tv -ta 'e "po "sran Zozi 'wlu, en e 'nan -yrɛ 'nan: ¹⁵ «Minsan, 'an 'pɪ nyrinda 'e 'sɛn 'i da! -Tʊwli "cɛ a "man, en e ya 'e yra yunan -yrɔ "wɪdɪ. Tv -mie man bɛ, yaa -tɛa 'tɛ 'va, en tv -mie man bɛ yaa -tɛa 'yi 'va. ¹⁶ An -ta -a 'i -srunən lɛ, wa'a -kələlɛ -a 'belidɪ -a dɪ.»

¹⁷ Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «-Naagʊnən, 'cee yi -tɛradɪ Bali da "ka "dɪ, en ka 'wɪ 'wɪdɪ "dra. 'An "koe -nyaan 'ka man 'e "tun. Tv wɛa nen maan dra "nyian 'ka 'va? 'Ka 'ta 'nen 'bə 'a 'gʊ!» ¹⁸ En Zozi 'a 'vɪ 'yv -wɪdɪ zɪe -yrɛ 'nan: «'I 'si 'nen 'gʊɛ -a -sru.» E 'si -a -sru en 'nen zɪe e beli 'nun.

¹⁹ "Bɛ -sru, zi Zozi 'lee 'e -srunən 'fv 'o 'saza bɛ, en waa laabʊ -yrɔ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nen kʊ'a -kələlɛ -yv -wɪdɪ zɪe -a -pindɪ -a dɪ?»

²⁰ En Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «'Cee yi -tɛradɪ Bali da a "wənnən, -yɛɛ "wɛan ka'a -kələlɛ -a drɛdɪ -a dɪ. Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, -te 'cee yi -tɛradɪ Bali da a "wənnən "le fei fɛ 'wlɛ "wənnen -tv -le 'wɪ 'zʊ bɛ, kaa ve pən 'labɛ -yrɛ 'nan: «'I 'sʊra fɛ 'gʊɛ -a -nan 'i 'trəa -mien», yaa dra. 'Wɪ 'tv 'ka 'kəan, te ka'a 'kələman -a drɛdɪ -a dɪ. ²¹ ['Pian -yv -wɪdɪ zɪe, min fɛ "səan, e Bali trʊ "baa 'vaa en e -kələman -a -pindɪ -a min -sru.»]

Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wluan -nan -kanən 'va wɪ 'vɪ "nyian

(Mk 9.30-32; Lk 9.43-45)

²² Yi -tv da te Zozi 'lee 'e -srunən a ciinan Galile 'lɛglən 'ji, en Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «'An 'bə Blamin -pɪ bɛ, o "ta -daa 'an -nən lɛ minnun lɛ, ²³ -e

'waan 'tε. -A yi yaagazan da -
e 'an 'wluan -kanɔn 'va.» 'Wl
zɪε yaa -srunɔn 'ta drε 'trɔdrɔ
'kpa.

Zozi 'lee Pierei 'sukɔle -pan

²⁴ Lε -tɔdɔ pɛɛnɔn man bε
Zuif 'nɔn nɛn -klɔnmɔnnun -
a bε, o "lala -nɔan Bali -pan
'kɔn 'le vε -a. -Yee "wεan yi
-tɔ da, zɪ Zozi 'lee 'e -srunɔn
'bɔla Kapanamo bε, minnun
nɛn o "lala zɪε -a "sia bε, o pli
Pierei man, εn waa laabɔ -yrɔ
'nan: «"Lala nɛn minnun -a -
nɔan Bali -pan 'kɔn 'le vε -a bε,
'ka 'san "e -nɔan?»

²⁵ Pierei "e 'nan: «-Inyan, yaa
-nɔan.»

"Bε -sru εn e wla 'kuin. -A -
nan nɛn Zozi 'fɔ 'e 'flin, e 'wl
'gɔε -a laabɔ -yrɔ. Yaa laabɔ
-yrɔ 'nan: «Simɔn, 'i 'ci "nrɔn
'wl 'gɔε -a da. Mingɔnnennun
nɛn 'trε 'gɔε -a da bε, -tinun lɔ
nɛn o 'sukɔle "sia? 'O 'bɔ 'le
"kɔnnɛn 'nɔn 'lɔ nɛn waa "sia,
-baa min peenun lɔ nɛn waa
"sia?»

²⁶ εn e 'nan Zozi lε 'nan:
«Min peenun lɔ nɛn waa "sia.»

Zozi "e 'nan -yrε 'nan: «'Wl
'kpa nɛn, wa'a sia 'o 'bɔ 'le
"kɔnnɛn 'nɔn 'lɔ dɪ. ²⁷ 'Pian -te
kɔa drε εn 'wl 'nan o man bε,
e 'ka "yi "dɪ. -Yee "wεan 'i 'kɔ
'yi man, 'i -kopa -fɔla 'yia. Pɔ
tɛdε nɛn e -kopa zɪε -a "siala bε
'i -tε. 'I yie 'tɔ -a 'le! 'Lein 'wlε
nɛn -nan bε, 'i 'si -e 'i -nɔn -wlε
'mɛn vε 'lee 'yie vε -a.»

18

*-Tɪε cɪ Zozi -sruzan -dan a?
(Mk 9.33-37; Lk 9.46-48)*

¹ Tɔ zɪε -a man nɛn, Zozi
-srunɔn pli "man, εn waa
laabɔ -yrɔ 'nan: «-Tɪε cɪ min

-dan a Bali -le mingɔnnɛn
trɛda?»

² Zozi 'nɛn "wɛnnɛn 'tɔ
laabɔ, yaa -tɔ o yei. ³ εn e 'nan
-wlε 'nan: «Maan ve 'cɛε 'wl
tɪglɪ 'a 'nan, -te ka'a lileε -e
'ka 'fli drε "le nannannun -
le 'wl 'zɔ dɪε, ka'a 'ko Bali -le
mingɔnnɛn trɛda dɪ. ⁴ 'Pian
min nɛn 'e 'fli drε "wɛnnɔn bε,
Bali -le mingɔnnɛn trɛda, e ya
min -dan a.

⁵ εn min oo min nɛn e min
nɛn "le 'nɛn "wɛnnɛn 'zɔ -gɔ -a
'kun tɪglɪ 'mɛn "wεan bε, te 'an
'bɔ nɛn yaan 'kun tɪglɪ.»

*'Ka drε 'yi -e 'ka vɪε 'ka 'si
Zozi -sru "dɪ!*

(Mk 9.42-48; Lk 17.1-2)

⁶ «Minnun nɛn o yi -tɛala 'an
da "le nannannun -le 'wl 'zɔ
bε, min oo min nɛn yaa drε εn
-a -tɔwli "cɛ 'si 'an -sru "bε, -a
"yi mlin -e 'o 'kɔlebu -dan -fɔ -
a 'klan -e 'o -fɔ jemie -va.

⁷ 'Wl -taa "bɔle 'trɛdanɔn
'gɔε o man, kɔɔ -wɛε dra -e
'mɛn minnun 'o 'si 'an -sru.
'Wɪnɔn nɛn waa -maan 'lɔɔ -
e min 'e 'si 'an -sru "bε, o ya
'trɛda "kaga. 'Pian min nɛn
yaa drε εn 'mɛn min -tɔ 'si 'an
-sru "bε, 'wl -taa "bɔle -a san
man. ⁸ -Yee "wεan maan ve
'cɛε 'nan, -te 'i 'pɛ, -te 'bε "cɛε
dɪ 'i 'cɛin 'bε -maan 'i 'wl 'wliɔ
"dra bε, 'i 'cɛn -e 'i tɔv -kɔɔbli.
Kɔɔ -te 'i -kɔ Bali va 'i 'pɛ ponɛn
'a, -te 'bε "cɛε dɪ 'i 'cɛin ponɛn 'a
'i man bε, -a "yi mlin 'i 'pɛ "fli
'lee 'i 'cɛin "fli 'o 'fɔ 'i man -e
'wei 'tɔv 'tɛ 'va bε, -a da. ⁹ εn
-te 'i yie 'bε -maan 'i 'wl 'wliɔ
"dra bε, 'i 'si "ji, -e 'i tɔv -kɔɔbli.
Kɔɔ -te 'i -kɔ Bali va yie 'tɔwli "a
bε, 'bε "yi mlin 'i yie "fli 'o 'fɔ
"ji, -e 'wei 'tɔv 'tɛ 'va bε -a da.

10 'Ka drε 'yi! Minnun nεn o yi -tεala 'an da "le nannannun -le 'wι 'zυ bε, te 'ka o drε 'ka 'pela koda dι! Kōō maan ve 'cεε 'nan, Bali -le 'pasianōn nεn o yiε -tōa "minnun zιε o va bε o ya bodrun funnin 'o 'tōdι 'an "tι "nεn laji bε -a 'lε. 'Wι nεn e bōa "minnun zιε o man bε -e 'o -nan 'sinan 'pa -yrε.»

-Te min 'wι 'wλidι drε bε, waa dra 'kō?
(Lk 15.3-7)

11 [«'An 'bō Blamin -pι an -ta 'nan -e 'an minnun nεn o 'san bε o 'si 'wι 'ji.]

12 'Ka 'ci "nrōn 'wι 'gυε -a da! Min -tυ -le 'bla a -yaa tυ, εn -a -tυ 'san "va. Yaa dra 'kō? Maan ve 'cεε 'nan, 'bla -fuba 'sōrasien 'wλε 'sōrasien bε e 'o 'tυε zιε, -e 'e 'kυ 'bla -tυ nεn e 'san bε -a -wεε. 13 -Te yaa 'yι bε, -a ci "nranman. Ci "nran zιε e -ciala 'bla -fuba 'sōrasien 'wλε 'sōrasien nεn wa'a 'sanlε dιε, -wee ci "nran nεn waa -nōan min lε bε -a da. 14 'Ka "tι "nεn laji bε, 'wι 'tōwλι zιε -a 'bō nεn yaa dra. -A ci 'sō 'cεε 'nan, minnun nεn o yi -tεala 'an da "le nannannun -le 'wι 'zυ bε, o -tōwλι "cε 'e 'san "va "dι.

15 -Te 'i bōezan -tυ nεn e ya 'an -sruzan 'a "le 'yie 'wι 'zυ 'nan e 'wι 'wλidι drε 'yie bε, 'i 'kυ "va -e 'ka 'nan wι vι 'ka "fli yei. -Te yei wei 'man bε, te yie drε εn 'ka yei "sεn 'e cin va. 16 'Pian -te e 'ka "va 'nan 'yei wei maan "dιε, 'i min -tυ 'pa 'i 'va, -te 'bε "cεε dι 'i min "fli 'pa 'i 'va, -e 'ka 'kυ 'wι zιε -a -pε 'pa 'e cin man o yiε man. 17 -Te e 'ka "vale 'e 'o 'wei maan "dιε, 'i 'wι zιε -a 'pla -leglizinōn lε. εn -te e 'ka "vale 'e -leglizinōn

wei maan "dιε, 'i "bυι zιε -a 'sia 'sien "le min nεn e 'ka Bali -le 'nennun va dιε, -yee 'wι 'zυ.

18 Maan ve 'cεε 'wι tιglι 'a 'nan, fε oo fε nεn kaa ve "man "ceje 'tre 'gυε -a da bε, te o -ceje 'vι "man laji. εn fε oo fε nεn kaa "kuan 'ka 'pε "fli "a 'tre 'gυε -a da bε, te waa 'kun o -pε "fli "a laji.

19 εn maan ve "nyian 'cεε 'wι tιglι 'a 'nan, -te ka ya min "fli εn 'ka 'ci drε -tōwλι, ka 'wι 'tυ laabu 'an "tι "nεn laji bε -yrō "bε, yaa -nōan 'cεε. 20 Kōō -te min "fli, min yaa 'o cin yι 'nan -e 'waan 'tō drε -dan bε, an ya o yei.»

-Mε "le "wεan nεn Zozizan 'e bōezan man wι "cεa?
(Lk 17.4)

21 εn Pieri -a laabu -yrō 'nan: «Minsan, min nεn e ya 'i -sruzan 'a "le 'mεn 'wι 'zυ bε, -te e 'wι 'wλidι drε 'mεn bε, maan "cεa -yrε 'e 'pa -a wεa? 'An 'cε -yrε -trilii 'e 'pa -a 'sōravli?»

22 Zozi "e -yrε 'nan: «Yi'a dra 'e 'pa 'sōravli "cε "dι, 'pian 'i drε -trilii -fuba 'sōravli 'pa 'sōravli.

23 Fε -le "wεan nεn an 'wι zιε -a 'vι bε, -nyren 'gυ: Bali -le mingōnne -blidι min da bε, e ya "le 'nan mingōnne -tυ 'bε 'vι 'e 'wlunōn lε 'nan, 'yee fiennun nεn o da bε, 'o 'ta -e 'e "nrōn! 24 Zι yaa "nrōndι 'sia bε, εn o -ta min -tυ -a -yrε. 'Bε 'ta fiεn bōa -mlinyōn (1.000.000) "kaga. 25 Min zιε fε -tυ 'ka -yrō -e 'e -yee "lala 'bō bōla dι. -A -nan nεn mingōnne zιε e 'nan, 'o min 'bō 'tan, 'o -a nan 'lee 'yee 'nennennun -tan. εn "nyian

bε, o -a yife pεεnɔn 'tan -e 'o 'yee "lala -mie bɔla.

26 Min zɪe e "po -sɔɔn mingɔnnɛn bε -a 'wlu, ɛn e -yrɛ 'nan: <'An 'san, 'i yra 'si! 'I tɔ -kɔɔn 'mɛn "nyian! An 'yie "lala -wεε "man -blɛblɛ -e 'an pεεnɔn bɔla 'yie.> 27 -A nyrinda -sɛn mingɔnnɛn zɪe -a da, ɛn e fiɛn pεεnɔn 'bɔ 'cɛ -yrɛ, ɛn e 'si "man.

28 "Yεε -kɔ bε, min -tɔ nɛn o 'nyranman -tɔwli "paa 'e cin va bε yaa 'yi. -Yee "lala "wɛnnɛn a 'bε 'lɔ fiɛn -ji. Yaa -blɔ man sɔ 'kun, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: <'Mɛn "lala nɛn 'i 'lɔ bε, 'i -nɔn 'mɛn!>

29 Min zɪe e "po -sɔɔn "wlu, ɛn e toba -fɔdɪ 'sia, -yrɛ. E 'nan: <'I yra 'si! 'I tɔ -kɔɔn 'mɛn! An 'yie "lala -wεε "man -blɛblɛ -e 'an pεεnɔn bɔla 'yie.>

30 'Pian ya'a 'wɪε "man "fo "dɪ. E -kɔ -a -fɔlɛ -pɔ 'kuin. Min zɪe, e 'cɛn -yee "lala -nɔndɪ man 'vaa ɛn 'e bɔla.

31 -A bɔɛnɔn -miɛnɔn nɛn o 'nyranman "paa waa 'e cin va bε, waa -nan 'yi. 'Wɪ zɪe e o 'kan ɛn o -kɔ -a 'sinan 'pale mingɔnnɛn lɛ.

32 -A -nan nɛn mingɔnnɛn 'e 'suzan zɪe -a laabɔ "nyian, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: <'An 'suzan, i ya 'tɛε -wɪdɪ! I toba -fɔ 'mɛn -yee "wɛan fiɛn nɛn 'i da bε, maan pεεnɔn 'cɛ 'yie. 33 'I bɔɛzan nyrinda "sia paan "lɛ 'mɛin nyrinda 'si bε -yee 'wɪ -zɔ!> 34 'Bli 'fɔ mingɔnnɛn zɪe -a ji -wɪdɪ, ɛn yaa -nɔn minnɔn lɛ 'nan 'o 'kɔ 'tɛ 'pa "da -pɔ 'kuin. E cɛɛn -yee "lala -nɔndɪ man 'vaa ɛn 'e bɔla.

35 -A -tɔwli "nɛn "nyian 'cɛe vɛ -a. -Te ka'a cin man wɪ 'cɛlɛ 'ka 'ci 'fɪdaa 'a dɪε, 'an "tɪ "nɛn laji bε 'wɪ 'tɔwli zɪe -nyɛn yaa dra 'cɛε.>

19

Zozi 'wɪ tin 'ba lɪ bɔladɪ da
(Mk 10.1-12; Lk 16.18)

1 Zɪ Zozi cɛɛn 'wɪnɔn zɪe -a "paadɪ man 'e -srɔnɔn 'ji bε, e 'si Galile, ɛn e -kɔ Zude 'lɛglɔn 'fɔɪ nɛn Zudan 'yi -sru 'zia bε -a -ji. 2 Min "kaga "kɔla -a -sru, ɛn minnɔn nɛn -cɛ cɪ o man bε e o beli.

3 -A -nan nɛn Farizen 'nɔn pli "man. O 'wɪ laabɔ -yrɔ -a wei 'kundɪ -lɛ "wɛan. Waa laabɔ -yrɔ 'nan: «-Cee -pei -tɔ wɪ -a -si -nɔn 'nan min -kɔlaman 'e nan bɔala 'wɪ pεεnɔn 'ji 'e "tun?»

4 ɛn Zozi "e 'nan -wɪε 'nan: «'Wɪ nɛn e ya 'e 'cɛn -tɛdɪ Bali -lɛ 'fluba 'ji bε, ka'a ta vɪε dɔɔ? E ya 'e 'cɛn -tɛdɪ 'nan, 'trɛda pou sianan "bε, Bali -kɔnɔnɔn drɛ 'o 'vale lɪmɔn -a. 5 ɛn Bali -a 'vɪ "nyian 'nan:

<-Kɔnɔnɔn "sia 'e "tɪ 'lee 'e "bɔ "srɔn,

-e 'e lɛa 'e nan man,
te o drɛ min -tɔwli "a.>

6 O 'ka "nyian "lɛ min "fli "lɛ 'wɪ 'zɔ dɪ, 'pian te o drɛ min -tɔwli "a. Min "fli zɪε Bali o 'pa 'e cin man. Te min 'e o 'cɛn 'e cin man "fo "dɪ!»

7 ɛn Farizen 'nɔn -a laabɔ -yrɔ "nyian 'nan: «-Mɛ "lɛ "wɛan nɛn Moizi -a cɛn -tɛ "mɛn 'nan, min -kɔlaman 'e nan bɔala, 'pian yaa 'fluba dra -e 'e -nɔn -yrɛ 'vaa -e 'e bɔla?»

8 Zozi "e 'nan -wɪε 'nan: «'Ka "trɔɛn "a "yuyɔ, -yee "wɛan nɛn Moizi -si -nɔn 'cɛε 'nan 'ka lɪ bɔla. 'Pian 'trɛda pou

sianan "bε, 'w1 z1ε e 'ka -nan d1. ⁹ An 'bɔ maan ve 'cεε 'nan, min oo min nεn 'e nan 'bɔla, te -kɔnnεn -wεεd1 man "cεε d1, εn e l1 pee 'pa bε, te e 'w1 'wliɔ d1 d1 e nan 'tɔɔd1 -a εn e l1 pee wεε.»

¹⁰ En -a -srunɔn 'a 'v1 -yrε 'nan: «-Te 'w1 z1ε -yεε c1 -klɔnmɔn 'lee l1mɔn yei "bε, "te e ya 'w1 "yi "a -e min 'e v1ε 'e l1 'pa d1!»

¹¹ Zozi "e 'nan -w1ε 'nan: «'w1 nεn an "sia -a v1nan 'gυε, min pεεnɔn 'ka -a -ci maan d1, 'pian minnun nεn Bali -a -ci 'si -w1ε "bε, -wεε -ci maan. ¹² Min -mienun a bε, o "bυ "o -ya te o 'ka -klɔnmɔn -a d1. En min -mienun a bε, min 'bε o "saa -e 'o 'si -klɔnmɔn -va. En min -mienun a bε, o 'ka "vale 'o l1 "paa d1 -e 'o Bali -le 'nyran-man 'pa 'kpa. Min nεn e 'w1 'ci maan "bε 'e man.»

Zozi -fεa 'v1 nannannun man

(Mk 10.13-16; Lk 18.15-17)

¹³ Minnun a -tanan nannannun -a Zozi lε, -e 'e 'pε 'pla o da, -e 'e Bali trυ 'ba -w1ε 'nan Bali 'e -fεa v1 o man. -A -nan nεn -a -srunɔn 'si -tɔ -w1ɔ 'nan 'o 'li 'o da.

¹⁴ En Zozi "e 'nan -w1ε 'nan: «'Ka nannannun 'tɔɔ 'o 'ta 'an 'va, te 'ka 'si -tɔ -w1ɔ "d1! Kɔɔ minnun nεn "le -wee 'w1 'zυ bε, Bali -le mingɔnnεn trε a -wee vε -a.» ¹⁵ 'E 'pε 'pla o da. "Bε -sru εn e -kυ fε pee -nan.

-Gobonεn fεzan -tv -le 'w1

(Mk 10.17-31; Lk 18.18-30)

¹⁶ Yi -tɔ da bε, -gobonεn 'tυ pli Zozi man, εn e 'w1 'gυε -a laabu -yrɔ. Yaa laabu -yrɔ 'nan: «Bali -le 'w1 "paazan! 'W1 "yi "kɔ "nεn maan dra, -e an

'belid1 nεn ya'a 'nyaan d1ε -a yi?»

¹⁷ Zozi "e -yrε 'nan: «-Mε "le "wεan nεn yia laabo 'an 'lɔ 'nan, 'w1 "cεn 'bε c1 "yi -e 'i drε? Bali -tɔwli 'bε c1 "yi. -Te i ya "vale 'i 'belid1 nεn ya'a 'nyaan d1ε, -a ye bε, 'i 'ta w1a -yee -pei -tɔ winun da.»

¹⁸ En -gobo z1ε yaa laabu Zozi 'lɔ 'nan: «-Yee -pei -tɔ winun 'bɔ "cεn?»

En Zozi "e 'nan -yrε 'nan: «Te 'i drε min -tεzan -a d1! Te 'i min nan -wεε "d1! Te 'i crin wɔ d1! Te 'i 'wlu -sεn min man d1! ¹⁹ 'Iyie 'e 'nan 'i "t1 'lee 'i "bυ "man! En 'i bɔεzan -tυ y1 "yi "le 'yie 'w1 'zυ!»

²⁰ -Gobonεn bε, e 'nan Zozi lε 'nan: «'W1 pεεnɔn z1ε -a da nεn an 'ta w1a. -Mε "w1 'bε kl1 'an man "nyian?»

²¹ En Zozi "e 'nan -yrε 'nan: «-Te i ya "vale 'yie 'w1 'e 'kɔn t1gh1 Bali 'le bε, 'i 'kυ, fεnun nεn 'i 'lɔ bε, 'i -tan, -e 'i man "lala -pli 'yalε -tεnɔn man. E ya "le i ya 'i y1fε planan "laji. "Bε -sru -e 'i -sɔɔnla 'an -sru.»

²² Z1 -gobonεn 'winun z1ε -a 'man bε, -a 'ta drε -trɔdrɔ, εn e -kɔd1 'sia. -A y1fεnun a "kaga "le "wεan.

²³ En Zozi 'a 'v1 'e -srunɔn lε 'nan: «Maan ve 'cεε 'w1 t1gh1 'a 'nan, fεzan -le drεd1 Bali -le mingɔnnεn trεdave -a bε, e ya 'pleble. ²⁴ En maan ve "nyian 'cεε 'nan, -wi -dan nεn waa laabo shamo bε, ya'a -kɔlaman -wlad1 -a 'menzrεn -yrε ji d1. -A -tɔwli "nεn "nyian fεnɔn 'le vε -a. Drεd1 Bali -le mingɔnnεn trεdave -a bε, e ya -w1ɔ 'pleble 'wliɔ.»

²⁵ Z1 -a -srunɔn 'winun z1ε -a 'man bε, e w1a o man -wliɔ,

en waa laabv -yrɔ 'nan: «-Te 'bɛ a zɪɛ, -tɪɛ -kɔlaman -e 'e 'si 'wɪ 'ji "mɛn?»

²⁶ Zozi o -nanjɛɛn, ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «Min 'ka 'kɔlaman 'e 'fli 'sidi -a 'wɪ 'ji di, 'pian Bali -kɔlaman 'wɪ pɛɛnɔn drɛdi -a.»

²⁷ -A -nan nɛn Pɪeri "e -yrɛ 'nan: «Kv 'si fɛ pɛɛnɔn -sru, ɛn kv sɔɔnla 'i -sru. -Mɛ "nɛn "kv "ye -ji?»

²⁸ ɛn Zozi e 'nan -wlɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, tɔ nɛn fɛnɔn pɛɛnɔn dra 'e 'trɛ, te 'an 'bɔ Blamin -pɪ an ya 'an -nyrandɪ 'mɛn tin 'ba pɛin -dan da bɛ, kaa nɛn ka 'ta 'wɔla 'an -sru "bɛ, ka -kɔan 'ka -nyrandɪ "nyian mingɔnɛn pɛin -fuda "fli "da, ɛn cɛɛ Izrael 'lɛglɔn 'fuda "fli "le tin "baa. ²⁹ ɛn min oo min nɛn 'mɛn "wɛan e 'si 'e 'fla, -te 'bɛ "cɛɛ di e 'si 'e "bɔnɔn -sru, -te 'bɛ "cɛɛ di e 'si 'e "blunɔn -sru, -te 'bɛ "cɛɛ di e 'si 'e "tɪ 'lee 'e "bɔ -sru, -te 'bɛ "cɛɛ di e 'si 'e nan 'lee 'yee 'nɛnnɔn -sru, -te 'bɛ "cɛɛ di e 'si 'yee -yɔ -sru "bɛ, -a san zɪɛ yaa pɛɛnɔn zɪɛ -a ye 'e 'pa -a -yaa tɔ. ɛn 'belidi nɛn ya'a 'nyaan diɛ, e dra -yee vɛ -a. ³⁰ Minnɔn nɛn o -trɔa 'si 'lɛ bɛ, o "kaga -taa "fɔlɛa "da, ɛn minnɔn nɛn o -fɔla "da "bɛ, o "kaga -taa "drɛlɛ -si 'lɛnɔn 'a.»

20

'Nyranman 'panɔn 'man -kɔnnɛn

¹ Zɪ Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, ɛn e -kɔnnɛn "tɔ -fɔ -wlɛ. Yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «Bali -le mingɔnɛn -blidi min da bɛ, -nyrɛn 'gɔ, e ya "le fei san -tɔ 'bɛ 'bɔla

bodrun puunɔn ɛn e minnɔn -wɛɛdi 'sia 'nan -e 'o 'kv 'nyranman 'pa 'yee rɛzɛn fei. ² E min -mienun 'yɪ, ɛn o wei drɛ waa -tɔ 'nan yɪ -tɔ nyranman -pan nɛn 'e -nɔan -wlɛ. ɛn o -kv 'yee fei zɪɛ -a da.

³ E 'bɔla "nyian te bodrun yidɛ wluan loulou 'kpa. ɛn e min -mienun 'yɪ 'o -nyrandɪ -guada, te 'nyranman 'ka -wɔ -e 'o 'pa di. ⁴ ɛn "e 'nan -wlɛ 'nan: <'Ka 'kv 'nyranman 'pa 'mɛn fei! Maan man -ko "paa 'cɛɛ.> ⁵ -A -nan nɛn minnɔn zɪɛ o -kv -yee rɛzɛn fei.

Fei san zɪɛ e 'bɔla "nyian te yidɛ 'bɔ min -win -ji 'sɛzɛ, ɛn e 'bɔla "nyian te funninmlan yidɛ tɛɛnla. Minnɔn nɛn e 'bɔ o man bɛ, 'wɪ 'tɔwli zɪɛ -nyrɛn yaa 'vɪ -wlɛ. ⁶ Zɪ yidɛ 'pla plɔ da bɛ, ɛn e 'bɔla "nyian, e 'bɔ min -mienun man -guada, ɛn yaa laabv -wɔ 'nan: <-Mɛ "le "wɛan nɛn ka -fɔ 'ka -nyrandɪ bodrun 'trilii funninmlan, ɛn ka'a 'nyranman 'tɔ 'palɛ di?»

⁷ O 'nan -yrɛ 'nan: <Min -tɔ 'ka 'kv 'silɛ 'nan 'kv 'yee 'nyranman 'pa di.>

ɛn fei san "e 'nan -wlɛ 'nan: <'Ka 'kv 'nyranman 'pa 'mɛn rɛzɛn fei!»

⁸ Zɪ funninmlan 'pla bɛ, ɛn fei san zɪɛ e min nɛn e yɪɛ -tɔa 'yee 'nyranman 'panɔn 'va bɛ -a laabv. E 'nan -yrɛ 'nan: <'I 'nyranman 'panɔn pɛɛnɔn laabv -e 'i o -ko 'pa. 'I 'sia minnɔn nɛn o -fɔla "da "bɛ o da -e 'i 'le 'sran minnɔn nɛn o -trɔa -si 'lɛ bɛ o da.>

⁹ -A -nan nɛn minnɔn nɛn o -kv 'nyranman 'palɛ te yidɛ 'pla plɔ da bɛ o -ta, ɛn e yɪ -tɔ nyranman man "lala -nɔn o

pεεnɔn lɛ. ¹⁰ Yaa drɛ zɪɛ -trilii ɛn e 'bɔ minnun nɛn o -trɔa -si 'lɛ bɛ o da. -A -cin a o ji 'nan 'o -kopa -taa 'ciɫɛa 'da, 'pian yi -tv nyranman man 'lala nɛn waa 'yɪ 'o pεεnɔn.

¹¹ -A -nan nɛn o 'wɪ 'blɪdɪ 'sia fei san va. ¹² Waa 'vɪ -yrɛ 'nan: <Minnun nɛn o -ta 'e -fɔla 'da 'gʊɛ, wa'a 'mɔnɫɛ 'nyranman 'panan "fo "di. 'Kv 'bɔ nɛn kv 'nyranman 'pa yi -tv "fo, ɛn kv -fv yidɛa "trilii bɛ, i 'kv 'pan 'bɔ waa 'e cin man. -Mɛ "le "wɛan yaa drɛ zɪ?>

¹³ ɛn fei san 'wɪ 'si "va o va min -tv lɛ. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: <'An bee! Ma'an 'wɪ 'wɫɪdɪ "drɛɫɛ 'yɪɛ di. Yi -tv nyranman "lala da nɛn 'kv wei -tria, -njɛɛ dʊʊ? ¹⁴ -Yɛɛ cɪ 'yɪɛ vɛ -a, 'i 'si -e 'i 'kv. Min nɛn e -fɔla "da "bɛ, -te maan -ko "paa "le 'yɪɛ 'wɪ 'zʊ oo, e "siala 'an 'bɔ 'a. ¹⁵ 'Wɪ nɛn e 'sɔ 'an 'ji bɛ, -a 'bɔ nɛn maan dra 'an yɪɛ -a. -Te an "yi drɛ min lɛ bɛ, -mɛ drɛ -a 'wɪ "naan 'i man?> »

¹⁶ ɛn Zozi 'a 'le 'sran -wlɛ 'nan: «Minnun nɛn o -fɔla "da "bɛ, zɪ o -taa "drɛɫɛ -si 'lɛnɔn 'a zɪɛ, ɛn minnun nɛn o -trɔa -si 'lɛ bɛ, zɪ o -taa "fɔɫɛa "da zɪɛ.»

Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wluandi -kanɔn 'va wɪ 'pa yaagazan 'vɪ

(Mk 10.32-34; Lk 18.31-34)

¹⁷ Zozi 'lee 'e -srunɔn a -kɔnan Zeruzalem. -A -nan nɛn Zozi 'e -srunɔn 'fuda "fli laabv 'o 'saza, ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: ¹⁸ «-Kaa "ta -ko Zeruzalem 'gʊɛ, minnun 'an 'bɔ Blamin -pɪ -nɔan Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn lɛ. O tin -tɛa 'an da -e 'an 'ka -a 'wɪ 'ji. ¹⁹ Waan -nɔan "minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a

diɛ -wlɛ. Minnun zɪɛ waan sɛɛ wo, waan -sɔan -ngble -a, ɛn waan -pɛinman yiba "plan da -e 'an 'ka. 'Pian -a yi yaagazan da bɛ, -e 'an 'wluan -kanɔn 'va.»

Zaji 'lee 'e "bvɪ Zan bɛ, o "bvɪ "fɛ -tv -si laabv Zozi 'lɔ

(Mk 10.35-45; Lk 22.24-27)

²⁰ "Bɛ -sru ɛn Zebede nan pli Zozi man 'o 'vale -yee 'nɛnnun -a. E "po sɔɔn Zozi 'wlu 'nan -e 'e 'wɪ 'tv -si laabv -yrɔ.

²¹ ɛn Zozi 'a laabv -yrɔ 'nan: «-Mɛ 'va nɛn i cɪ?>

Lɪ zɪɛ e 'nan Zozi lɛ 'nan: «'Mɛn 'nɛnnun "fli 'gʊɛ, tv nɛn i dra mingɔnnɛn -a bɛ, 'i 'wɪ "man -e 'o -nyran 'i "srɔn. -A -tv 'e -nyran 'i 'pɛ "yi "da, -e -a -tv 'e -nyran 'i 'pɛ bʊ da.»

²² ɛn Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «'Wɪ nɛn ka cɪ -a laabv nan bɛ, ka'a 'ci tɔa di. 'Wɪ yɪdɪ nɛn e "ta -daa "bɔɫɛ 'an man bɛ, 'ka 'wulo "sɔa "wlu?>

ɛn -yee 'nɛnnun 'bɔ -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «-Inyan, 'kv 'wulo "sɔa "wlu.»

²³ Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «'Wɪ 'kpa nɛn, 'wɪ nɛn e "ta -daa "bɔɫɛ 'an man 'gʊɛ e bɔa "nyian "cee "man. 'Pian -nyrandɪ 'an 'pɛ "yi 'lee 'an 'pɛ bʊ da bɛ, 'an 'bɔ "cɛɛ -si -nɔan "min lɛ di. Minnun nɛn 'an "tɪ -a pla o 'tɔ man bɛ -wee vɛ 'bɛ cɪ -a.»

²⁴ Zozi -srunɔn 'fu nɛn o -fv bɛ, zɪ o 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn 'bli 'fɔ o ji Zan 'lee 'e "bvɪ Zaji man. ²⁵ -A -nan nɛn Zozi o pεεnɔn laabv, ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «Kaa -tɔa 'nan, 'trɛda mingɔnnɛnnun min "paala -sa wɪ -a. ɛn minnun nɛn o cɪ

min -dandannun -a bε, o -va -ble minnun da. ²⁶ 'Pian te 'w₁ z₁ε -nyren 'e 'k_{on} 'ka yei "di. Min oo min nen e ya "vale 'e dra min -dan a 'ka yei "bε, 'e 'fli 'pla 'ka pεen_{on} 'wlu o 'sudi -a! ²⁷ En min oo min nen e ya "vale 'e dra 'ka 'tazan -a bε, 'e 'fli dre 'ka pεen_{on} 'le n_{on}an -a! ²⁸ 'W₁ 't_wlw₁ z₁ε -a 'b_o n_{en} an 'b_o Blamin -p_i maan dre. Ma'an 'talε 'nan -e minnun 'waan 'su di, 'pian an -ta 'nan -e 'an minnun 'su. En an -ta 'nan -e 'an 'ka -e min "kaga 'o 's_v Satan -le 'plεble 'l_o»

*Zozi yie 'win_{on} "fli yie 'le 'sv
(Mk 10.46-52; Lk 18.35-43)*

²⁹ Z₁ Zozi 'lee 'e -srun_{on} 'si Zeriko bε, min "kaga 'kpa s_{on}la o -sru. ³⁰ Yie 'win_{on} "fli "a 'o -nyrand_i -si man, waa 'man 'nan Zozi a ci_{nan}, en o -paand_i 'sia. O paan 'nan: «Minsan, David kluda min, 'k_v ny_{rinda} 'e 'sen 'i da!»

³¹ En minnun paan o da 'nan 'o 'lεbo 'pla da. 'Pian yie 'win_{on} z₁ε o paan "nyian 'plεble 'kpa. O paan 'nan: «Minsan, David kluda min, 'k_v ny_{rinda} 'e 'sen 'i da!»

³² Zozi 't_o, e o laab_v, en e 'nan -w_{lε} 'nan: «Ka ya "vale 'an dre 'cεε 'k_o?»

³³ O 'nan -y_{rε} 'nan: «Minsan, k_v ya "vale 'i 'k_v yie 'le 's_v!»

³⁴ O ny_{rinda} -s_{en} Zozi da, -a -nan nen 'e 'pε klε o yie man, 'nun t_{on} o yie 'le 's_v, en o s_{on}la -a -sru.

21

*Zozi 'b_ola Zeruzalεm
(Mk 11.1-11; Lk 19.28-40;
Zan 12.12-19)*

¹ Zozi 'lee 'e -srun_{on} a -plinan Zeruzalεm. O 'b_o 'fla nen waa laabo Befaze bε -a "sr_{on}. 'Fla z₁ε e ya Olivie p_{on} man. En Zozi 'e -srun_{on} "fli 'pa 'sia 'o 'lε. ² Yaa 'v₁ -w_{lε} 'nan: «'Ka 'k_v 'fla nen 'ka 'lε bε -a da! -Te 'ka 'b_ola 'nan nun bε, ka -aflumun "b_v "t_v 'lee -yee 'nen ye 'o 'baa -t_odi. 'Ka o baa 's_v -e 'ka 'ta waa 'm_{en}! ³ -Te min -t_v 'w₁ laab_v 'ka 'l_o bε, 'ka v₁ -a san lε 'nan: «Minsan "e 'nan -aflumun 'w₁ a 'e man.» 'Nun t_{on} 'e 'pε sia "da -e 'ka 'ta -a.»

⁴ 'W₁ pεen_{on} z₁ε, e dre 'w₁ nen Bali 'lewei v₁zan -a 'v₁ 'e 'c_{en} bε -a 'lε s_oodi -a. K_oo yaa 'v₁ 'nan:

⁵ «'Ka v₁ Zeruzalεm 'n_{on} lε 'nan:

"Ka 'y₁o, 'cee ming_{on}nen a -tan_{an} 'ka 'va!

E -taala 'e man -tr_o.

E ya 'e -nyrand_i -aflumun da. -Aflumun nen e -tr_o "siala bε, -a 'nen da nen e ya 'e -nyrand_i.»

⁶ Zozi -srun_{on} "fli z₁ε o 'k_v, en 'w₁ nen yaa 'v₁ -w_{lε} "bε waa dre la "da. ⁷ O -ta -aflumun "b_v 'lee -yee 'nen 'a, o 'wee s_{on}un -s_{en} "da, en Zozi -nyran "da.

⁸ Minnun "kaga 'wee s_{on}un paala -a 'lε. En min -mienun yiba "p_{en}ennun c_{en}, en waa 'pla -a 'lε. Z₁ "o min -dan "siala z₁ε. ⁹ Min "kaga y_ra -a 'lε, en min "kaga -f_ola "da -a koda, te o pεen_{on} plaman 'e cin va. Waa ve 'nan:

«-Fεavea o! -Fεavea o!

David kluda min -le -fεavea o!

Bali -le -fεa 'e 'k_{on} min nen Minsan -a 'pa 'sia bε -a man.

Bali 't_o 'e dre -dan laji lou!»

¹⁰ Z₁ e 'b_ola Zeruzalεm bε, -wee pladi Zeruzalεm 'si "fo,

en 'flanən pεənən 'man nyəən -
a laabudı -a 'nan: «-Ti nən min
'bə 'labε -a?»

¹¹ Minnun "kaga "nən waa
si -fə bε, o 'nan: «Zozi nən!
Bali 'lewei vızan nən, e "sia
Nazaretı Galile 'leğlən 'ji.»

*Zozi fənun -tannən 'pin Bali
-pan 'kuin*

(Mk 11.15-19; Lk 19.45-48;
Zan 2.13-17)

¹² "Bε -sru en Zozi 'kə Bali -
pan 'kuin. Minnun nən o ya
Bali -pan fənun -tannan 'lee
minnun nən o ya -a 'lənən
Bali -pan 'kuin bε, e o -pin.
E "lala ta -fəənən 'le 'tablo-
nun 'lee -plablo -tannən 'le
pεinnun fuila "man. ¹³ En e
'nan -wlε 'nan: «E ya e 'crən -
tədı Bali -le 'fluba 'ji 'nan, Bali
'e 'nan: <'Mən 'kən -kəən 'an
trə 'ba 'kən 'a.> 'Pian kaa drε
'cee crin wənan -a.»

¹⁴ "Bε -sru en yiε 'winən 'lee
minnun nən o "tun "bə bε, o
pli Zozi man Bali -pan 'kuin,
en e o beli. ¹⁵ Bali -pannən
'tanən 'lee 'fluba 'ci vınən 'wı
-dandan nən Zozi cı -a drənən
bε -a -nan 'yı. En o nannan-
nun 'yı "nyian te o plaman
Bali -pan 'kuin -a vıdı -a 'nan:
«Bali David kluda min 'tə drε -
dan!»

-A 'wı 'nan o man, ¹⁶ en o 'wı
'pla Zozi lε. Waa 'vı -yrε 'nan:
«'Wı nən o cı -a vınən 'labε, yi'a
maan dıv?»

En Zozi "e 'nan -wlε 'nan:
«Maan maan. -Mε "le "wεən
nən ka 'wı zıε -a laabı 'an 'lə?
'Wı nən 'e 'crən -tədı Bali -le
'fluba 'ji bε ka'a tian -a ta vıε
dıv? Kə e ya 'e 'crən -tədı
'nan:

<Yia drε en nannannun 'lee
'nyənmlin 'nənnun 'i 'tə
'yi 'vı.»

¹⁷ -A -nan nən e o 'tvı, en e 'si
Zeruzalem. E -kə 'fla nən waa
laabo Betani bε -a da, e 'nyin
'nan nun.

*Yiba "tv nən ya'a 'baa dıε
Zozi -a -tε*

(Mk 11.12-14, 20-25)

¹⁸ Tv cεen bodrun en Zozi
Zeruzalem si 'sia "nyian. "Yεε
-kən -kunan 'sia bε, -a -nan
nən dra -a -tədı 'sia. ¹⁹ E fije
yiba 'yı 'si man, en e pli "man
'nan -e 'e 'blv -mie 'cən 'e -blı.
'Pian -a 'la 'saza nən yaa 'yı
"da, en e 'nan fije yiba zıε -yrε
'nan: «Te 'i 'blv -təwlı 'e ba 'i
man 'li "fo "dı!» 'Nun təən fije
yiba 'bə 'ka.

²⁰ Zı -a -srunən 'wı zıε -a -
nan 'yı bε, o 'lebo "fə, en o 'nan
-yrε 'nan: «E drε 'kə, en fije
yiba "ka 'nun zıε?»

²¹ Zozi "e 'nan -wlε 'nan:
«Maan ve 'cεε 'wı tıglı 'a 'nan,
-te ka yi -tεala Bali da bε, en
"nyian -te ka'a 'ci -fəəman dıε,
'wı nən maan drε fije yiba
'labε -yrε "bε, 'ka 'pε "səa -a
drədı -a. En "nyian -te kaa 'vı
pən 'labε -yrε 'nan: <'I 'sura 'gıv,
'i 'kə -trəa jemie -va bε>, yaa
dra. ²² -Te ka yi -tεala Bali da,
en ka fε -tv laabı -yrə -a trə
'badı -a bε, kaa ye.»

*Zozi 'le -koladı "sia nyin
zia?*

(Mk 11.27-33; Lk 20.1-8)

²³ "Bε -sru en Zozi 'kə Bali
-pan 'kuin, e 'wı "paadı 'sia
minnun -ji. -A -nan nən Bali
-pannən 'tanən 'lee min ce-
jenun -ta, en waa laabı -yrə
'nan: «-Koladı "cən "a nən i
'winun zıε -a drε? En -tıε -sı -
nən 'yie?»

²⁴ Zozi "e 'nan -wlε 'nan:
«An 'bə "nyian an "ta 'wı 'təwlı

"ce laabo 'ka 'lo. -Te kaa -sru 'vi 'men be, -koladi nen an 'winun zie -a dre 'a be, maan -ci "sia 'cee. ²⁵ -Tie Zan 'pa 'sia 'nan 'e 'ta min-batize dre? Minnun 'be 'pa 'sia, -baa Bali 'be 'pa 'sia? 'Ka vi 'men!»

-A -nan nen waa vidu 'sia 'o cin yei 'nan: «-Te -kaa 'vi 'nan: <Bali 'be 'pa 'sia be>, e -taa -a laabole -kaa 'lo 'nan: <-Me "le "wean nen ka'a yi -teala 'wi nen Zan -a 'vi be -a da di?> ²⁶ En -te -kaa 'vi 'nan: <Minnun 'be 'pa 'sia be>, minnun peenon -taa 'wunlea -kaa man, koo o peenon Zan "siala Bali 'lewei vizan -a.»

²⁷ -A -nan nen waa 'vi Zozi le 'nan: «Ku'a san -toa di.»

En Zozi "e 'vi "nyian -wle 'nan: «An 'bo "nyian min nen e -si -non 'men en an 'winun zie -a dre be, ma'an -ci sia 'cee di.»

Zozi -konnen "fo 'nen 'klonmøn "fli "man

²⁸ «'Ka 'ci "nrøn 'wi 'gve -a da! Min -tu a, en 'yee 'nen 'klonmønnon a 'fiili. Yi -tu da be yaa 'vi -a ceje 'nenzan le 'nan: <'Men 'nen 'i 'ku 'nyranman 'pa cee'gυ 'men rezen fei.»

²⁹ -Yee 'nen zie e 'nan -yre 'nan: <Ma'an 'ko di>. 'Pian "be -sru -a ci lila, en e -ku.

³⁰ 'Wi 'tuwli zie yaa 'vi "nyian 'yee 'nen 'fola "dazan le. 'Nen zie e wu "man. Yaa 'vi 'e "ti "le 'nan: <'An "ti, maan 'man>, 'pian "be -sru ya'a 'kole di.

³¹ 'Nennun "fli zie o yei "be, -tie 'e "ti 'ci 'so wi dre?»

Minnun tanon nen o ci 'wi zie -a mannan be, o -yre 'nan: «'Nen ceje 'nenzan nen.»

En Zozi "e 'nan -wle "nan: «Maan ve 'cee 'wi tigli 'a 'nan,

'sukole 'sinon 'lee -konnen -weenon -toala 'ka 'le -wladu -a Bali -le mingonnen treda. ³² Zan -ta -si tigli -koonle 'cee, en ka'a yi -telea 'wi nen yaa 'vi be -a da di. 'Pian 'sukole 'sinon 'lee -konnen -weenon yi -tera "da. 'Wi zie kaa -nan 'yi, 'pian ka'a 'wle "man -e 'ka yi -tera 'wi nen Zan -a 'vi be -a da, -e 'ka 'si 'wi 'wli di "dredi man di.»

Zozi -konnen "fo rezen fei 'panon man

(Mk 12.1-12; Lk 20.9-19)

³³ «'Ka "trøn "to -konnen "pee le: Min -tu 'be 'yee rezen fei 'pa, e -klon 'bu "man, e rezen 'blonan dre, en e fe -tu dre, min -toa "da -e 'e fei 'bo 'ta -pin. "Be -sru e fei zie -a -peba 'wu minnun lo 'nan 'o 'nyranman 'pa "da, te o 'yee ve -non. Yaa dre zie, en e -ku 'leglon 'koo'bli 'tu da. ³⁴ Zi rezen nan tu 'bo be, en min zie 'e 'sunon 'pa 'sia minnun nen o 'nyranman "paa 'yee rezen fei be o va, 'nan 'nyranman nen waa 'pa be 'o 'yee ve -non.

³⁵ Fei 'panon zie waa 'sunon 'bo kuun. Waa -tu -son, waa -tu -te, en waa yaagazan -te -kolenun -a. ³⁶ Fei san zie e 'sunon 'pa 'sia "nyian. O "kaga "mlian minnun nen o -ku 'e tede be o da. 'Wi 'tuwli zie -a 'bo nen fei 'panon -a dre -wle.

³⁷ "Be -sru en 'e 'pi 'pa 'sia o va. 'E 'ci nrøn 'nan, o yie -taa 'nanle 'e 'pi man.

³⁸ 'Pian zi fei 'panon -yee 'nen zie -a 'yi be, en waa 'vi 'o cin yei 'nan: <Min 'labē -yee 'e "ti -zia -ble. -Kaa -te, -e -zia zie 'e dre -cee ve -a.> ³⁹ -A -nan nen waa 'kun, o ci 'a -klon -sru, en waa -te.

40 Maan laabo 'ka 'lɔ 'nan, -te fei san zɪe e -ta bɛ, yaa dra 'yee fei 'panɔn lɛ 'kɔ?»

41 ɛn minnun tanɔn nɛn o cɪ 'wɪ zɪe -a mannan bɛ, o 'nan -yrɛ 'nan: «Min -wɪdɪnɔn zɪe, e o -tɛɛman "le 'nan plɔannɔn 'le 'wɪ 'zɔ. "Bɛ -sru -e 'e 'yee fei -pɛba wɔ min peenun lɔ. Yaa -pɛba wo minnun nɛn -te o 'nyranman 'pa, o -yee vɛ -nɔan 'e tɔ man bɛ -wɪɔ.»

42 ɛn Zozi -a 'le 'sran -wɪɛ 'nan: «'Wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, ka'a ta vɪɛ dɔv? Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«-Kɔɛ nɛn 'kɔn 'tɔnɔn -a tuv 'o 'pɛla koda bɛ,

-yɛɛ drɛ 'kɔn 'pɔ -fɔ -kɔɛ -a.

Minsan 'bɛ drɛ,

ɛn -kɔɛ zɪe 'e drɛ 'kɔn 'pɔ -fɔ -kɔɛ -a.

'Wɪ nɛn Minsan -a drɛ bɛ,

e min 'plo -fɔa.»

43 Maan 'nan 'an ve 'cɛɛ 'nan, mingɔnnɛn -blɪdɪ Bali va bɛ Bali -taa -a 'silɛ 'ka 'lɔ. Yaa -nɔan 'lɛglɔn 'pee -ji 'nɔn nɛn, o 'ta 'wɔla -a wei da bɛ -wɪɛ.

44 [Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji "nyian 'nan: «Min nɛn e -trɪa -kɔɛ zɪe -a da bɛ, e -wɪa. ɛn -te -kɔɛ zɪe e -trɪa min da bɛ, yaa pɔɛ "bɔ.» »]

45 Zɪ Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee Farizen 'nɔn -kɔnnɛnnun zɪe -a 'man bɛ, waa -tɔ 'nan 'wee 'wɪ nɛn Zozi -a ve. 46 ɛn o ya "vale 'nan 'o "kuan. 'Pian minnun -le "wɛan "klan a o ji, kɔɔ minnun zɪe o Zozi "siala Bali 'lewei vɪzan -a.

22

Lɪ 'pa "fɛdɪ man -kɔnnɛn (Lk 14.16-24)

1 "Bɛ -sru ɛn Zozi -kɔnnɛn pee -fɔ "nyian -wɪɛ. Yaa 'vɪ -wɪɛ 'nan: 2 «Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ min da bɛ, -nyrɛn 'gɔ. E ya "le mingɔnnɛn -tɔ 'bɛ "ta 'e 'pɪ -le lɪ 'pa "fɛdɪ dra. 3 Minnun nɛn e "fɛdɪ zɪe -a 'wɪ 'vɪ -wɪɛ "bɛ, e 'e 'sunɔn 'pa 'sia 'nan 'o 'kɔ o laabɔ. 'Pian wa'a 'wɪɛ "man -e 'o -ta "fɛdɪ da dɪ.

4 ɛn e 'e 'sunɔn 'pee 'pa 'sia "nyian. E 'nan -wɪɛ 'nan, 'o vɪ minnun zɪe -wɪɛ 'nan: «An cɛɛn -a drɛdɪ man. An trɪnɔn tɛɛ, ɛn an 'blanun tɛɛ. -A pɛɛnɔn 'man, -yee "wɛan 'ka 'ta "fɛdɪ da!»

5 'Pian o 'wɪ zɪe -a -fɔla 'o "trɔɛn -sru. O -mie -kɔ 'wee fei, ɛn o -mie -kɔ 'wee 'flɛ 'tanɛ. 6 ɛn o -mienun -a 'sunɔn 'bɔ kuun, o o -sɔn, ɛn o o tɛɛ.

7 'Bli 'fɔ mingɔnnɛn zɪe a ji -wɪdɪ. E 'yee 'sounjanun 'pa 'sia 'nan 'o min -tɛnɔn zɪe o -tɛɛ, ɛn 'o -wee 'fla 'tɛ 'blɪ.

8 "Bɛ -sru ɛn e 'nan 'e 'sunɔn lɛ 'nan: «An cɛɛn lɪ 'pa "fɛdɪ fɛnɔn drɛdɪ man. 'Pian minnun nɛn maan 'vɪ -wɪɛ "bɛ, o 'ka "fɛdɪ zɪe -a da 'nɔn 'a dɪ. 9 -Yee "wɛan 'ka 'kɔ -si -plannun da. Minnun pɛɛnɔn nɛn ka bɔa "o man bɛ, 'ka vɪ -wɪɛ 'nan 'o 'ta lɪ 'pa "fɛdɪ da.»

10 Mingɔnnɛn 'sunɔn zɪe waa drɛla "da. Minnun pɛɛnɔn nɛn o 'bɔ o man bɛ, o -ta waa. Min -wɪdɪ oo, min "yɪ oo, o pɛɛnɔn 'ta, ɛn o 'kɔn zɪe -a -ci 'fa.

11 Mingɔnnɛn wlala o va 'nan -e 'e minnun nɛn o -ta "fɛdɪ da bɛ o yɪ. E min -tɔ 'yɪ o yei tɛ lɪ 'pa "fɛdɪ da sɔ 'ka "da "dɪ. 12 ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «'An bee, lɪ 'pa "fɛdɪ da sɔ 'ka 'i da dɪ. E drɛ 'kɔ, ɛn i ya 'gɔ?» Min

zɪɛ ya'a -kɔlələ 'wɪ 'tʊ 'sɪdɪ -a
"da "dɪ.

13 -A -nan nɛn mingɔnnɛn -
a 'vɪ 'e 'sunɔn lɛ 'nan: <'Ka min
labɛ -a 'kun, 'ka cɛɪn 'lee -a -
pɛ -yrɪ, -e 'ka tʊv klun va bei,
fɛnan nɛn -wuɔdɪ 'lee 'shɛ da -
blɪdɪ cɪ bɛ -a -nan.> »

14 ɛn Zozi -a 'le 'sran -wlɛ
'nan: «Minnun nɛn Bali o laabu
bɛ, o ya "kaga. 'Pian minnun
nɛn Bali o "sia "va 'yee vɛ -a bɛ,
o ya "wɛnnɔn.»

'Sukələ-pan wɔdɪ da wɪ

(Mk 12.13-17; Lk 20.20-26)

15 "Bɛ -sru ɛn Farizen 'nɔn
'kʊ 'o cin yɪlɛ. Waa 'plɑ "da
'nan 'o Zozi 'kun 'e wei man.

16 -A -nan nɛn o 'wee minnun
'lee Erodi -le minnun 'pa 'sia
'nan 'o 'wɪ laabu Zozi 'lɔ. Waa
laabu -yrɔ 'nan: «Bali -le 'wɪ
"paazan, kʊa -tɔa 'nan i ya
'wɪ tɪɣl vɪzan -a, ɛn i Bali -
sru 'ta wɔdɪ "paaman minnun
ji 'e tɪɣl da. Yi'a 'klanman
min lɔ 'wɪ tɪɣl 'ci 'sɪdɪ -a -yrɛ
dɪ. ɛn yi'a min bo "va "dɪ.
17 -Yee "wɛan kʊa laabo 'i 'lɔ
'nan: <-A -si a -kaa 'lɔ -e -kaa
'sukələ -pan wɔ Rɔm 'nɔn 'le
mingɔnnɛn Seza lɛ, -baa te -
ka'a drɛ dɪ? 'Wɪ nɛn "yie 'ji bɛ,
'i vɪ 'kʊɛ!> »

18 'Pian 'wɪ nɛn -a -cin cɪ o
ji bɛ Zozi -a -kɔnnɛn 'yɪ. ɛn
e 'nan -wlɛ 'nan: «Wei "flivli
'nɔn! Ka ya 'an 'man -wɛɛnan
-wɪdɪ! 19 "Lala nɛn ka 'sukələ
-pan wo -a bɛ, 'ka 'lein 'wlɛ -
tʊ 'si "va -e 'ka -kɔɔn 'mɛn!» -
A -nan nɛn o 'lein 'wlɛ -tʊ kɔɔn
-yrɛ. 20 ɛn Zozi -a laabu -wlɔ
'nan: «-Tɪ -wulo -fodo nɛn 'gʊ?
ɛn -tɪ 'tɔ 'crɛn nɛn 'gʊ?»

21 O 'nan -yrɛ 'nan: «Rɔm
'nɔn 'le mingɔnnɛn Seza nɛn.»

ɛn Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan:
«Fɛ nɛn Seza -le vɛ -a bɛ, 'cɛɛ

'nɔn Seza lɛ! ɛn fɛ nɛn Bali -le
vɛ -a bɛ, 'cɛɛ 'nɔn Bali lɛ!»

22 'Wɪ zɪɛ -a mandɪ o 'plo 'fɔ,
-a -nan nɛn o 'si Zozi "srɔn, ɛn
o -kʊ.

*Minnun nɛn o -kaa bɛ o
wuanla -kanɔn 'va*

(Mk 12.18-27; Lk 20.27-40)

23 Yi 'bɔ 'lein zɪɛ -a da bɛ,
Saduze 'nɔn -mie pli Zozi
man. Saduze 'nɔn "o 've 'nan
-te min -ka bɛ, ya'a 'wuanla
-kanɔn 'va dɪ. Zɪ o pli "man
"bɛ, ɛn waa laabu -yrɔ 'nan:

24 «Bali -le 'wɪ "paazan, Moizi
"e 'nan: <-Te min lɪ 'pa, ɛn -a
san zɪɛ e -ka, te wa'a tian 'nɛn
'yalɛ 'o 'vale 'e nan 'bɔ 'a dɪɛ,
-yee -cale zɪɛ -a "bʊɪ 'e 'pa, -e
'e "bʊɪ klu bɔla!» 25 Bali -le 'wɪ
"paazan, min -tʊ a 'li 'kʊ 'va bɛ
'yee 'nɛn 'klɔnmɔn a 'sɔravli.
-A tɛdɛ lɪ 'pa. Wa'a tian 'nɛn
'yalɛ 'e nan zɪɛ -a dɪ, ɛn e -ka.
-A klu 'ka 'fʊlɛ dɪ, -yee "wɛan
-a -suannɛn 'e "bʊɪ -cale zɪɛ -
a 'pa. 26 'Wɪ 'tʊwli zɪɛ -yɛɛ 'bɔ
"nyian -yee "man, ɛn -yɛɛ 'bɔ
-a yaagazan man. E drɛ zɪɛ -
trilii, ɛn o 'sɔravli cɛɛn -kaadɪ
man. 27 "Bɛ -sru ɛn lɪ 'bɔ -ka.
28 Tʊ nɛn minnun wuanla -
kanɔn 'va bɛ, lɪ zɪɛ e -kɔan -tɪ
nan -a? Kɔɔ o 'sɔravli 'bɔ -a 'pa
lɪ -a.»

29 ɛn Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan:
«Ka'a tian 'wɪ 'tʊ -ci manlɛ "fo
"dɪ. 'Wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali
-le 'fluba 'ji bɛ, ka'a -ci maan
dɪ, ɛn Bali -le 'plɛblɛ bɛ, ka'a
tɔa dɪ. 30 Kɔɔ tʊ nɛn min-
nun wuanla -kanɔn 'va bɛ, -
klɔnmɔnnun 'ka lɪ paa dɪ, ɛn
lmɔnnun 'ka -kɔnnɛn paa dɪ.
O -kɔan "le Bali -le 'pasianɔn
nɛn laji bɛ -wee 'wɪ 'zʊ. 31 -Te
-a -cin a 'ka 'ji 'nan, minnun

nɛn o kaa bɛ wa'a 'wuanla -kanɔn 'va dɛ, te ka ya 'ka 'fli see "paanan. 'Wɪ 'nɛn Bali -a 'vɪ 'yee 'fluba 'ji bɛ, ka'a tian -a ta vɪɛ dɔv? ³² Kɔɔ yaa 'vɪ 'nan: <An ya Abraam -le Bali -a, ɛn an ya Izak -le Bali -a, ɛn an ya Zago 'le Bali -a.> Tɔ nɛn Bali 'wɪ zɪɛ -a ve bɛ, te -kaa tranun zɪɛ o kaa -a -nan 'mɔn. 'Pian Bali 'le 'va bɛ, o yɪɛ a "man tian, kɔɔ Bali a minnun nɛn o yɪɛ cɪ "man "bɛ -wee Bali -a, e 'ka minnun nɛn o kaa bɛ -wee Bali -a dɪ.»

³³ Minnun nɛn o cɪ 'wɪ zɪɛ -a mannan bɛ, Zozi 'le 'wɪ "paadɪ o 'plo 'fɔ.

-Mɛ "wɪ 'bɛ cɪ Bali -le -pei -tɔ wɪ -dan a?

(Mk 12.28-31; Lk 10.25-28)

³⁴ Farizen 'nɔn -a 'man 'nan Zozi Saduze 'nɔn klɪ 'wɪ 'a. -A -nan nɛn o -ta 'o cin yɪɛ Zozi man. ³⁵ ɛn o va min -tɔ nɛn e Bali -le -pei -tɔ wɪnun -tɔa 'kpa tɪgɪ bɛ, e 'wɪ laabɔ Zozi 'lɔ 'nan -e 'e wei man. ³⁶ Yaa laabɔ -yrɔ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, Bali -le -pei -tɔ wɪ pɛɛnɔn bɛ, -a "cɛn 'bɛ cɪ "va -dan?»

³⁷ ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan:

«<I Minsan 'bɔ nɛn 'yɪɛ Bali -a bɛ, -a yɪ "yi 'i 'bli pɛɛnɔn 'a!

'I yɪ "yi 'yɪɛ 'wɪ drɛdɪ pɛɛnɔn 'a! ɛn 'i yɪ "yi 'i 'ci "nrɔndɪ pɛɛnɔn 'a.>

³⁸ 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ cɪ Bali -le -pei -tɔ wɪ tɛdɛ -a, ɛn -yɛɛ cɪ "va -a -dan a. ³⁹ ɛn -a "flizan nɛn o cin 'sia 'a bɛ, -nyrɛn 'gɔv:

<I bɔɛzan -tɔ yɪ "yi 'le 'yɪɛ 'wɪ 'zɔ!>

⁴⁰ 'Wɪ "fli zɪɛ, -wɛɛ cɪ 'wɪ pɛɛnɔn nɛn Bali -le -pei -tɔ wɪnun -a 'vɪ bɛ -a -wulo -a, ɛn -wɛɛ cɪ 'wɪ

pɛɛnɔn nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ bɛ -a -wulo -a.»

-Tɪ -pɪ nɛn Crizi -a?

(Mk 12.35-37; Lk 20.41-44)

⁴¹ "Bɛ -sru ɛn Zozi -a laabɔ Farizen 'nɔn pɛɛnɔn nɛn 'o cin 'yɪ bɛ -wɪɔ 'nan: ⁴² «Crizi nɛn Bali -a 'si "va -e 'e min 'si 'wɪ 'ji bɛ, -tɪ -pɪ nɛn? "Cee 'ji min nɛn e cɪ -a bɛ, 'ka vɪ 'mɛn!»

ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «David -pɪ nɛn!»

⁴³ ɛn Zozi -a laabɔ -wɪɔ 'nan: «-Te Crizi a David -pɪ -a bɛ, -mɛ "le "wɛan nɛn zɪ Bali lei 'saun 'ta 'tɔ David man bɛ, yaa laabɔ 'e 'san? Kɔɔ David -a 'vɪ 'nan: ⁴⁴ «Minsan Bali -a 'vɪ 'an 'san le 'nan:

'I -nyran 'an 'pɛ "yi "da -trilii, -e 'an 'cɛn 'i 'nanmannɔn 'klɪdɪ man.>

⁴⁵ -Te David 'bɔ Crizi laabo 'e 'san bɛ, e drɛ 'kɔ ɛn 'bɛ -kɔan David kluda min -a?»

⁴⁶ Min -tɔ 'ka -kɔlɛɛ 'wɪ 'tɔ 'sidɪ -a "da -yrɛ "dɪ. "Bɛ -sru min -tɔ 'ka "nyian 'wɪ laabɔɛ Zozi 'lɔ 'nan -e 'e wei 'kun dɪ.

23

Te 'ka 'wɪ drɛ "le Farizen 'nɔn 'le 'wɪ 'zɔ dɪ!

(Mk 12.38-40; Lk 20.45-46)

¹ "Bɛ -sru ɛn Zozi 'wɪ tin 'badɪ 'sia 'e -srɔnɔn 'lee minnun pɛɛnɔn lɛ. ² Yaa 'vɪ -wɪɛ 'nan: «'Fluba 'ci vɪnɔn 'lee Farizen 'nɔn 'bɛ Moizi -le -pei -tɔ wɪnun "paaman 'ka 'ji.

³ -Yee "wɛan 'wɪ pɛɛnɔn nɛn waa ve 'cɛɛ bɛ, 'ka 'ta wɪɔ "da! 'Pian te 'ka 'ta wɪɔ o drɛ wɪnun da dɪ! Kɔɔ 'wɪnun nɛn waa "paaman 'ka 'ji bɛ, -a da "cɛɛ 'o 'bɔ "o 'ta wɪɔ dɪ.

⁴ 'Wɪnun nɛn o ya 'plɛɛɛ bɛ, -a 'bɔ nɛn waa -tɛa 'e cin da -e 'o vɪ minnun lɛ 'nan 'o 'ta wɪɔ "da. 'Pian o 'ka "vale o "paa

o va -a dřenan dı. ⁵ -Wee 'wı pɛɛnɔn drɛdı bɛ, e ya min yiɛ 'lɛ. 'Fluba nɛn waa crɛn -tɛa, -e 'o 'pa o nyɛnɔn da bɛ, 'lee -nyɛn waa crɛn -tɛa -e 'o 'pa 'o 'pɛ -da bɛ, 'lee sɔ 'lɛbo "nɛn 'e -plimlan bɛ, -wee vɛ "mlianla "da. ⁶ -Te e ya "fɛdi da -a oo, ɛn -te e ya cin yi 'kuin -a oo, -nyran "nan 'kpagba nɛn waa 'sidı ye "yi. ⁷ Waa ye "yi "le 'nan min 'e 'o 'tɔ bɔ -guada, ɛn waa ye "yi "le 'nan min 'e 'o laabɔ 'fluba "paazan.

⁸ 'Pian 'cee vɛ bɛ, te 'ka -wɛɛ 'nan min -tɔ 'e 'ka laabɔ 'fluba "paazan dı! Kɔɔ 'ka pɛɛnɔn ka drɛ "bɔnɔn -a, ɛn Bali -tɔwli 'bɛ ci 'wı "paazan -a 'ka 'ji. ⁹ ɛn "nyian bɛ, 'trɛ 'gɔvɛ -a da bɛ, te 'ka min -tɔ bɔ -a laabɔdı -a 'nan 'ka "tı "dı, kɔɔ 'ka "tı "a laji lou, Bali nɛn. ¹⁰ Te 'ka -wɛɛ 'nan min -tɔ 'e 'ka laabɔ 'e 'tazan dı! Kɔɔ Crizi -tɔwli 'bɛ ci 'ka 'tazan -a. ¹¹ 'Ka 'va min -dan 'e drɛ 'ka pɛɛnɔn 'suzan 'a. ¹² Min nɛn 'e 'fli drɛ -dan bɛ, Bali -a dra "wɛnnɔn. ɛn min nɛn 'e 'fli drɛ "wɛnnɔn bɛ, Bali -a dra -dan.»

Zozi 'wı 'pla 'fluba 'ci vınɔn 'lee Farizen 'nɔn lɛ
(Mk 12.40; Lk 20.47; 11.39-52)

¹³ «'Fluba 'ci vınɔn 'lee Farizen 'nɔn, ka 'wı dra min yiɛ 'lɛ! 'Wı -taa "bɔlɛ 'ka man! Kɔɔ ka -si -tɔ minnun lɔ 'nan te 'o 'kɔ Bali va dı. 'Ka 'bɔ, ka 'ka "vale 'ka -wla "wo Bali -le mingɔnnɛn trɛda dı, ɛn minnun nɛn o ya "vale "o -wlamlan 'nan bɛ, ka -si 'lɛ 'wɔ -wɔ.

¹⁴ ['Fluba 'ci vınɔn 'lee Farizen 'nɔn, ka 'wı dra min yiɛ 'lɛ! 'Wı -taa "bɔlɛ 'ka man! Kɔɔ ka -calenun -le fɛnun "sia

'o 'lɔ -dawli -a. "Bɛ -sru -e 'ka Bali trɔ 'ba -plɔun 'nan -e minnun 'o 'ka "sia min tıglı 'a. 'Wınun zıɛ -yɛɛ "wɛan Bali -wee tin "paa 'plɛblɛ.]

¹⁵ 'Fluba 'ci vınɔn 'lee Farizen 'nɔn, ka 'wı dra min yiɛ 'lɛ! 'Wı -taa "bɔlɛ 'ka man! Kɔɔ ka -ko min -wɛɛlɛ 'trɛda fɛ -kɔɔbli 'nan, 'nan -e 'o 'ta wola 'cee -pei -tɔ wınnun da. ɛn -te ka min 'yi bɛ, 'cee 'wı "paadı a limlan min -wlıdı "a "fo. -Yɛɛ -kɔndı -wlıdı -ciala 'cee vɛ da 'e 'pa -a "fli.

¹⁶ 'Ka yiɛ a 'e 'widı, ɛn ka ya "vale 'ka -si -kɔnnman minnun lɛ. -Yɛɛ "wɛan 'wı -taa "bɔlɛ 'ka man! Kaa paa minnun ji 'nan, -te min 'e 'pɛ wluan Bali -pan 'kɔn da bɛ, ya'a fɛ -tɔ dra min lɛ dı. 'Pian -te min 'e 'pɛ wluan -siga nɛn Bali -pan 'kuin bɛ -a da bɛ, -yɛɛ ci 'wı -dan a. -A san -a 'ta ta wo -kpɔ. ¹⁷ -Blɔnɔn nɛn kaa, ɛn 'ka yiɛ a 'e 'widı! -Siga bɛ e ya fɛ -tɔ -a, 'pian Bali -pan 'kuin nɛn e dra 'saun Bali 'lɛ. Ka'a tɔa zıɛ dɔvɔ?

¹⁸ ɛn ka paa minnun ji "nyian 'nan, -te min 'e 'pɛ wluan Bali -pan "davɛ da bɛ, ya'a fɛ 'tɔ dra min lɛ dı. 'Pian -te min 'e 'pɛ wluan 'sraga bɔvɛ nɛn Bali -pan "davɛ da bɛ, -a da bɛ, e ya 'wı -dan a. -A san -a 'ta ta wo -kpɔ. ¹⁹ Yiɛ 'winɔn! 'Sraga bɔvɛ bɛ e ya fɛ -tɔ -a, 'pian Bali -pan "davɛ da nɛn e dra 'saun Bali 'lɛ. Ka'a tɔa zıɛ dɔvɔ? ²⁰ Min nɛn 'e 'pɛ wluan Bali -pan "davɛ da bɛ, te 'e 'pɛ wluan Bali -pan "davɛ 'lee 'sraga bɔvɛ pɛɛnɔn nɛn "da "bɛ -a da. ²¹ Min nɛn 'e 'pɛ wluan Bali -pan 'kɔn da bɛ, te 'e 'pɛ

wluan Bali nen e -nyεanla 'ji be -a da. ²² En min nen 'e 'pe wluan labli man be, te 'e 'pe wluan Bali -le mingonnen pein man, en "nyian te 'e 'pe wluan Bali da koo -yee ci 'e -nyrandi pein zie -a da.

²³ 'Fluba 'ci vinon 'lee Farizen 'non, ka 'wi dra min yie 'le! 'Wi -taa "bole 'ka man! Ka fe peenon 'fuzan -non Bali le. En "nyian fe 'finvinnun peenon be, kaa -fuzan -non Bali le, -nyren "le sinwlenun nen waa laabo manti 'lee aneti 'lee -cimen be -wee 'wi 'zu. 'Pian -pei -to winun nen o ci -dan "le 'cee dre be cee "tue. 'Wi tighi dredu a -tu, en min nyrinda 'sidi a -tu, en yi -teradi Bali da a -tu, 'winun zie -nyren kaa dra 'e tede paan 'vaa -e 'ka pee dre "be -sru! ²⁴ 'Ka yie a 'e 'widu, en ka ya "vale 'ka -si -koonman minnun le. -Te 'nyrandru "wennen 'fo 'ka 'blife va be, kaa "sia "va. 'Pian -wi -dandan nen waa laabo shamo be, cee "mean te ka'a -konnen 'ye di.

²⁵ 'Fluba 'ci vinon 'lee Farizen 'non, ka 'wi dra min yie 'le! 'Wi -taa "bole 'ka man! Koo ka 'kulenen 'lee -po man "foeman fenyian, 'pian fenun nen kaa -ble -ji be, crinnan fenun 'lee fenun nen kaa "sia minnun lo 'ka 'bo 'ci 'so winun da be -nyren. ²⁶ Farizen 'non, 'ka yie a 'e 'widu! 'Ka -wee 'nan 'ka 'ci 'e dre tighi 'vaa -e 'ka 'kulenen 'lee -po man "foe.

²⁷ 'Fluba 'ci vinon 'lee Farizen 'non, ka 'wi dra min yie 'le! 'Wi -taa "bole 'ka man! Koo ka ya "le min -yrenun nen o troe 'wu "man "be -wee 'wi 'zu. O man bei "a fenyian,

'pian te o ci a 'e fadu min 'wle 'lee fe foludu peenon 'a. ²⁸ 'Ka 'bo "nyian, minnun 'ka ye min tighinun -a, 'pian te ka 'ka 'be 'a di. Ka 'wi dra min yie 'le, en 'ka 'ci a 'e fadu 'wi 'wli du 'to 'tudu peenon 'a.

²⁹ 'Fluba 'ci vinon 'lee Farizen 'non, ka 'wi dra min yie 'le! 'Wi -taa "bole 'ka man! Koo Bali 'lewei vinon nen -kaa tranun o tee be, ka 'kon dre o -yre da. En "nyian ka min tighinun -yre da dre fenyian fenyian. ³⁰ "Cee vi 'nan kaa 'kon 'winun zie -a drenan be, te kaa ve 'nan: <"Te tu nen 'ku tranun yie a "man, ku ya -nan be, "te ku'a 'pale o va -e 'ku Bali 'lewei vinon -tee "di.> ³¹ En 'winun zie -a vidu -a -koonman 'nan kaa 'vi 'ka 'fli -a 'nan 'ka tranun 'be Bali 'lewei vinon tee. ³² 'Winun nen 'ka tranun -a dre 'li be, -te ka ya "va, "ka "dre 'e 'ciila -wee ve da!

³³ Ka ya min -wli dunun -a! Bali -le tin -tea 'ka da -kpo. Te -a -cin 'e 'kon 'ka 'ji 'nan, 'te nen ya'a 'driman die e 'ka "bluman du! ³⁴ -Yee "wean 'ka "troen "to 'wi 'gbe -yre 'kpa! 'An "ta -daa Bali 'lewei vinon 'lee 'wi 'tonon 'lee 'fluba 'ci vinon 'pale -sia 'cee. Ka o -mie -tea "va, en ka o -mie -tea "o -peindi -a yiba "plan da, en ka o -mie -soan -ngble -a 'cee cin yi 'konnun -ji. Ka 'te "paa o -mienun da 'flanun da, te wa'a 'o 'wulo da ye 'ka 'lo di. ³⁵ 'Winun zie -a dredu 'be -maan -e minnun nen wa'a 'wi 'wli du 'drele di, en 'ka tranun o tee be, o -ka wi 'e 'pa 'ka da zia. Abel nen min tighi 'a be, -a da nen 'ka tranun -a 'sia -trilii, en e 'bo Barashi -pi Zakari nen kaa -te Bali -pan

'kɔn 'lee Bali -pan "dave yei "bɛ -a da. ³⁶ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -yee "wɛan bɛ, Bali -le tin -tɛa 'ka -naagɔnɔn da.»

*Zozi 'wɪɔ Zeruzalem 'nɔn 'le "wɛan
(Lk 13.34-35)*

³⁷ «Zeruzalem 'nɔn, 'cee 'wɪ 'naan 'an man -wɪdɪ! Ka Bali 'lewei vɪnɔn tɛɛ, ɛn minnun nɛn Bali o 'pa 'sia 'cɛɛ bɛ, ka o tɛɛ -kɔlɛnɔn -a. Maan man -wɛɛn 'e 'pa -a "kaga 'nan 'an 'ka treman 'e cin man "le zɪ mɛɪn "bɔ 'yee 'nɛnnun treman 'e -pɛba wɪɔ bɛ -yee 'wɪ zɔ. 'Pian ka'a 'wɪɛ "man "dɪ. ³⁸ -Yee "wɛan an "ta 'an 'pɛ "sia 'ka -sru, -e 'cee Bali -pan 'kɔn 'e 'fɔ 'e "tun. ³⁹ Maan ve 'cɛɛ 'nan, ka'a "nyian 'an yɪ pee wo dɪ, -trilii -e 'ka vɪ 'nan: «Bali -le -fɛa 'e 'kɔn min nɛn e -taa Minsan 'tɔ da bɛ -a man.» »

24

*Zozi Bali -pan 'kɔn 'wɪ wɪ 'vɪ
(Mk 13.1-2; Lk 21.5-6)*

¹ "Bɛ -sru Zozi 'bɔla Bali -pan 'kuin, ɛn e -kɔdɪ 'sia. -A -nan nɛn -a -srɔnɔn pli "man, ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «"I 'yɪɔ, Bali -pan 'kɔn a -mien!» ² ɛn Zozi "e 'nan -wɪɛ 'nan: «-A pɛɛnɔn 'labɛ 'ka -nanjɛn! Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, 'kɔn 'labɛ e -wia. -A -kɔlɛ pɛɛnɔn fuimlan "man, -a -tɔ 'ka 'fo 'e bɔɛzan -tɔ da dɪ.»

*'Wɪ yɪdɪ -dandan bɔa minnun man 'vaa -e 'trɛda -nyan tɔ 'e bɔ
(Mk 13.3-13; Lk 21.7-19)*

³ Zɪ Zozi 'bɔla Olivie pɔn da bɛ, e -nyran, ɛn -a -srɔnɔn -a laabɔ -yrɔ 'nan: «'Wɪ nɛn i "sia -a vɪnan 'gɔvɛ, tɔ "cɛn "man nɛn

e dra? ɛn "nyian -mɛ "wɪ 'bɛ dra 'vaa -e 'kɔ -tɔ 'nan 'i 'ta tɔ 'bɔ? ɛn -mɛ "wɪ 'bɛ dra 'vaa -e 'kɔ -tɔ 'nan 'trɛ 'nyan tɔ 'bɔ?»

⁴ ɛn Zozi "e 'nan -wɪɛ 'nan: «'Ka yɪɛ 'tɔ 'ka 'fli -va! Te min -tɔ 'e 'ka see "paa -e 'ka 'si -si tɪglɪ da dɪ! ⁵ Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, min "kaga -taa "talɛ 'an 'tɔ da. Waa ve 'o 'fli man 'nan, min nɛn Bali -a 'si "va "bɛ -nyren 'waa, -e min "kaga 'o -sɔɔnla o -sru. ⁶ Ka -kuli -tan winun maan, ɛn ka 'fla -kɔɔbli -kɔɔbli da -kuli winun maan. Te 'o 'ka 'cɛn nyɛn -a dɪ! Kɔɔ 'winun zɪɛ -wɛɛ dra 'e 'flin, 'pian 'trɛda -nyan tɔ "cɛɛ dɪ. ⁷ 'Lɛglɔn 'tɔ -ji 'nɔn -taa 'wunlɛa 'lɛglɔn 'tɔ -ji 'nɔn man, ɛn mingɔnnɛn trɛ -tɔ -taa 'wunlɛa mingɔnnɛn trɛ -tɔ man. Dra minnun -tɛɛman fɛ "kaga "nan, ɛn 'trɛ 'nyɔɔnman fɛ "kaga "nan. ⁸ -A pɛɛnɔn zɪɛ e ya "le 'nan 'nɛn 'yadɪ -le ci -yaa pou sianan "wɛnnɛn 'zɔ.

⁹ Tɔ zɪɛ -a man nɛn minnun 'ka "kuundɪ "siala, te o 'tɛ "paa 'ka da, ɛn te o 'ka -tɛɛman. 'Lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji 'nɔn "naan 'ka man, ka drɛ 'an -srɔnɔn 'a -le "wɛan. ¹⁰ ɛn "nyian min "kaga "sia 'an -sru. 'O cin man wɪɛ -fɔa, te o "naan 'o cin man. ¹¹ Minnun nɛn o 'wɪ wɪ "sia -e 'o vɪ, te waa ve 'nan o ya Bali 'lewei vɪnɔn 'a bɛ, o bɔala 'trɛda "kaga. ɛn o min "kaga see "paaman. ¹² 'Wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ faa "da 'trɛda -le "wɛan, min "kaga "le min yɪdɪ 'yɪ 'e 'le -tɔa. ¹³ 'Pian min nɛn e -tɔ 'plɛblɛ -trilii, ɛn e 'bɔ -a 'le 'srannan "bɛ, e "sia 'wɪ 'ji. ¹⁴ Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ min da bɛ, 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn. ɛn 'wɪ zɪɛ minnun -a fuimlan

"man 'trɛda 'nɔn pɛɛnɔn 'va, -
e 'lɛglɔn 'tɔdɔ pɛɛnɔn 'o man.
"Bɛ -sru 'vaa -e 'trɛda -nyan tɔ
'e bɔ.»

*Tɔ nɛn 'wɪ yɪdɪ 'mlianla "da
'bɛ, Zozi-a 'wɪ 'vɪ
(Mk 13.14-23; Lk 21.20-24;
17.23-24)*

15 «Bali 'lewei vɪzan Daniɛl -
a 'vɪ 'nan, 'wɪ 'wɪdɪ "nɔnnɔn
-taa "drɛɛ Bali -le 'kuin. Min
nɛn e 'fluba 'gɔvɛ -a ta ve bɛ 'e
'ci man 'kpa! Tɔ nɛn 'wɪ zɪɛ
kaa -nan 'yɪ Bali -pan 'kuin
bɛ, 16 minnun nɛn o cɪ Zude
'lɛglɔn 'ji bɛ, 'o flan 'bli, 'o 'kɔ
pɔnnun yei! 17 ɛn -te min a
bei "bɛ, te 'e -wla 'yee 'kuin -
e 'e 'kɔ fɛ -tɔ 'sia dɪ! 18 ɛn -
te min a fei bɛ, te 'e li 'e da
'fla -e 'e 'kɔ 'yee -tralɛ 'si 'yee
'kuin dɪ! 19 Lɪmɔnnun nɛn o -
pɔn cɪ 'o man tɔ zɪɛ -a man bɛ,
'lee lɪmɔnnun nɛn 'nɛn 'nyɔn -
mlian -wɔ tɔ zɪɛ -a man bɛ, -
wee yra yɪdɪ "mlianla "da. 20 -
Yee "wɛan 'ka Bali trɔ 'ba 'nan,
te 'wɪ zɪɛ 'e 'tria laa 'fɛn tɔ -
man dɪ, ɛn te 'e 'tria 'cee 'flinla
'yɪ da dɪ! 21 Kɔɔ 'wɪ yɪdɪ -kɔan
-dan 'kpa tɔ zɪɛ -a man. Zɪ Bali
'trɛ drɛ 'li -e 'e bɔ cɛɛgɔ yɪ -a
bɛ, -a sɔman 'wɪ yɪdɪ 'ka tian
drɛɛ dɪ. ɛn 'wɪ yɪdɪ zɪɛ -a pee
'ka 'dra "nyian 'li 'trɛda "fo
"dɪ. 22 Yinun nɛn 'wɪnun zɪɛ o
dra "da "bɛ, Bali -a -mie cɛɛn
"da. -Te ya'a 'wɪ zɪɛ -a drɛɛ
dɪɛ, "te min -tɔ -wulo 'ka -taa
bɔɛa "va "dɪ. 'Pian minnun
nɛn e o 'si 'va 'yee vɛ -a bɛ, -
wee "wɛan e yinun -mie cɛɛn
"da.

23 -Te min -tɔ -a 'vɪ 'cɛɛ 'nan,
min 'sizan 'wɪ 'ji Crizi a 'gɔ, -te
'bɛ "cɛɛ dɪ, Crizi a -miɛn bɛ, te
'ka yɪ -tɛra "da "fo "dɪ! 24 Kɔɔ
minnun nɛn o 'wɪ -sɛan 'nan

'wɛɛ cɪ Crizi -a bɛ, o -taa "kɔnɛ
'trɛda. ɛn minnun nɛn o 'wɪ
wɪnun vɛ, te waa ve 'nan Bali
'lewei vɪnɔn nɛn waa bɛ, o -taa
"kɔnɛ "nyian. O -taa 'lɛbo "fo
wɪ -dandan 'lee -cɛ -sɔn "wɪ -
dandan drɛɛ. Waa dra 'nan -
te 'o 'pɛ 'sɔ 'a bɛ -e 'o minnun
nɛn Bali o 'si 'va 'yee vɛ -a bɛ,
o 'si -si tɪglɪ da. 25 'Wɪnun zɪɛ
maan -cin -trɔa 'ka 'ji 'nan, te
'ka yɪɛ a 'ka 'fli -va.

26 -Yee "wɛan -te min -a 'vɪ
'cɛɛ 'nan, Crizi a "bui "da bɛ,
te 'ka 'kɔ -nan dɪ. ɛn -te waa
'vɪ 'cɛɛ 'nan, e ya 'kɔn 'tɔ -ji bɛ,
te 'ka yɪ -tɛra "da "dɪ. 27 Kɔɔ
tɔ nɛn 'an 'bɔ Blamin -pɪ 'an -
taa "man "bɛ, e dra "le laa -
paan 'zɔ. Laa -paan, 'e 'wlei
-wlei -fɔa, e "sia yɪdɛ wluan
'nan 'zia, -e 'e 'kɔ yɪdɛ 'fɔ -nan
'va 'zia. 'Trɛda 'nɔn pɛɛnɔn -
a -nan ye. 28 -Kaa -tɔa 'wein
'nan fɛnan nɛn -wi -kadɪ cɪ 'e
pladɪ bɛ, -a ta lou "nɛn -wi pɛa
"bli "lomannun 'o 'ble.»

Blamin -pɪ -tadɪ da wɪ

(Mk 13.24-27; Lk 21.25-28)

29 «-Te 'wɪ yɪdɪ -dan zɪɛ, e
cɛɛn -nyandɪ man bɛ, 'nun
tɔɔn yɪdɛ yra klun -tɔala, mlɛn
'bidɪ 'e 'le -tɔa, mlɛn crɛnnun
'sia laji, o -tɛɛmlan "tra, ɛn laji
fɛnun pɛɛnɔn nɛn 'plɛblɛ a -
wɔ "bɛ, o "sia 'o 'kɪ -ji.

30 Tɔɔn minnun pɛɛnɔn -a
-kɔnnɛn ye laji 'nan 'an 'bɔ
Blamin -pɪ -tadɪ 'bɔ "mɛn. "Bɛ
-sru 'trɛda 'nɔn pɛɛnɔn 'an 'bɔ
Blamin -pɪ ye -tanɔn "lolu -
koei "da laji, -e 'o 'wuɔdɪ 'sia.
'Plɛblɛ -dan -kɔan 'an 'lɔ, ɛn
'tɔ -dan -kɔan 'an 'lɔ. 31 Bali
-le 'bei -dan "we, -e 'an 'bɔ
Blamin -pɪ, 'an 'mɛn 'pasianɔn
nɛn laji bɛ o 'pa 'sia 'trɛda fɛ

pεεnɔn 'nan. Minnun pεεnɔn nɛn an o 'si "va 'mɛn vɛ -a bɛ, 'mɛn 'pasianɔn o cin ye. Fɛ -tɔ -nan 'ka 'fɔ 'trɛda, te wa'a min 'silɛ 'bɛ 'nan dɪ.»

'Ka 'man 'e 'kɔn 'e wɔvɔdɪ tɔ pεεnɔn man Blamin -pɪ -tadɪ -le 'wɛan

(Mk 13.28-33; Lk 21.29-33)

³² «'Wɪ nɛn e dra fijie yiba "lɛ bɛ, 'e drɛ 'cee 'wɪ -kɔɔn "manvɛ -a! -Te -a 'la nrindɪ 'sia "da "bɛ, kaa -tɔa 'nan 'munmun tɔ a -tanɔn bɔdɪ -a -kogo. ³³ -A -tɔwli "nɛn "nyian, 'an 'bɔ Blamin -pɪ -tadɪ -le vɛ -a. -Te ka 'winun nɛn maan 'vɪ 'cɛɛ bɛ, -a 'yɪ drɛnan bɛ, 'ka -tɔ 'nan 'an 'tadɪ a bɔnan 'kogo! ³⁴ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪghɪ 'a 'nan, 'ka -naagɔnɔn 'gɔvɛ, ka'a 'cɛan -kaadɪ man 'vaa, -e 'winun zɪɛ 'o drɛ dɪ. ³⁵ Labli 'lee 'trɛ 'nyan tɔ a, 'pian 'an wei -fo -nan 'li 'trilii.

³⁶ Tɔ nɛn an -taa "man "bɛ, blamin -tɔ 'ka -a tɔa "fo "dɪ. ɛn Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ, wa'a tɔa "fo "dɪ, ɛn 'an 'bɔ Blamin -pɪ ma'an tɔa "fo "dɪ, 'pian 'an "tɪ 'bɛ -tɔa 'e 'tɔwli.

³⁷ Tɔ nɛn 'an 'bɔ Blamin -pɪ -taa "bɛ, 'winun dra "lɛ zɪ e drɛ Noe tɔ va bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. ³⁸ Kɔɔ Noe tɔ va 'li te laa -dan 'ka tian 'fɛnlɛ 'trɛda dɪɛ, minnun fɛ bli, o -wɛn mlin, o li 'pa, o -kɔnnɛn 'pa. Waa drɛ zɪɛ -trilii ɛn Noe wla -klu -dan -ji, te waa dra tian. ³⁹ 'Wɪ 'tɔ -cin 'ka o ji dɪ. O -fɔ -a drɛdɪ man zɪɛ -trilii ɛn laa -dan o -nan -nyan "fo. 'Wɪ 'tɔwli zɪɛ -yɛɛ dra 'an 'bɔ Blamin -pɪ -ta tɔ -man. ⁴⁰ Tɔ zɪɛ -a man bɛ, min "fli -kɔan "fei, 'mɛn 'pasianɔn nɛn laji bɛ waa -tɔ "siala -e 'o -tɔ 'tɔɪ. ⁴¹ ɛn "nyian bɛ, limɔn "fli -kɔan 'saa

'sɔnnan, 'mɛn 'pasianɔn nɛn laji bɛ waa -tɔ "siala -e 'o -tɔ 'tɔɪ.

⁴² -Yee "wɛan 'ka 'man 'e 'kɔn 'e wɔvɔdɪ tɔ pεεnɔn man! Kɔɔ yɪ nɛn 'ka 'san -taa "da "bɛ, ka'a tɔa dɪ. ⁴³ 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'gɔvɛ -a da! Tɔ nɛn crinzan -taa "min crin wɔlɛ -pei -man bɛ, "te 'kɔn san -a -tɔa "bɛ, "te -a yɪɛ "fo "man "trilii, ɛn ya'a 'we "man -e crinzan 'e -yee fɛnun "koola dɪ. ⁴⁴ 'Kɔn san 'ka crinzan -ta tɔ tɔa dɪ. -A -tɔwli "nɛn "nyian 'cee vɛ -a, Blamin -pɪ -le -tadɪ bɔa 'ka man kligli, -yee "wɛan 'ka 'man 'e 'kɔn 'e wɔvɔdɪ tɔ pεεnɔn man!»

Min man -kɔan 'e wɔvɔdɪ 'kɔ?
(Lk 12.42-46)

⁴⁵ «Min 'suzan "cɛn 'bɛ 'ta wɔla 'e 'san wei da 'wɪ 'tɔdɪ -a? Min 'suzan nɛn -a tazan 'yee 'kɔn 'pɛba 'wɔ -yrɔ, ɛn yaa 'vɪ -yrɛ 'nan, 'e -blɪfɛ -nɔn min 'sunɔn -mienun lɛ 'e tɔ -man bɛ, -nyrɛn. ⁴⁶ Min 'suzan zɪɛ -te -a tazan 'bɔ "man 'wɪ zɪɛ -a drɛnan bɛ -yee vɛ a "yi. ⁴⁷ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪghɪ 'a 'nan, -a tazan -a -tɔa 'e yɪfɛ pεεnɔn da.

⁴⁸ 'Pian -te min 'suzan -wɪdɪ "nɛn bɛ, zɪ 'e 'ci "nrɔnman 'gɔ. Yaa ve 'nan: <An 'tazan a 'mɔnnan.> ⁴⁹ Tɔɔn -e 'e 'tɛ 'padɪ 'sia minnun nɛn 'e yɪɛ -tɔa "o va bɛ o da, te e ya 'e 'fɔdɪ -wɛn -tɛnɔn -sru, o fɛnun -ble waa, te o -wɛn -mlian "waa. ⁵⁰ Tɔɔn yɪ nɛn -a -cin 'ka "ji 'nan 'e 'tazan -taa "dɪɛ, -e 'bɛ bɔla kligli, ⁵¹ -e -a tazan 'e "nɛn "jɛɛnla 'ji -wɪdɪ. E 'wɪ "nɛn -kɔanman -yrɛ "lɛ zɪ o 'wɪ "nɛn -kɔanman minnun nɛn o 'wɪ dra min yɪɛ lɛ bɛ -wɛlɛ "bɛ, -yee 'wɪ 'zɔ fɛnan

nɛn -wuɔdɪ 'lee 'shɛ da -blɪdɪ cɪ
bɛ -a -nan.»

25

Nɔnbɛ "fu man -kɔnnɛn

¹ ɛn Zozi -kɔnnɛn pee -fɔ
"nyian -wlɛ. E 'nan: «Bali -
le mingɔnnɛn -blɪdɪ min da
bɛ, -nyrɛn 'gʊ. E ya "le nɔnbɛ
"fu 'bɛ 'wee -kannɛnnun 'sia,
ɛn o -kʊ lɪmɔn -tʊ nɛn e "ta
-kɔnnɛn "paa bɛ -yee 'kuin.
Min nɛn e "ta li "paa bɛ waa -
pɛndɪ 'sia, kɔɔ -wɛɛ -ko o 'pale
-sia 'o 'lɔ le 'wee -kannɛnnun
-a. ² Nɔnbɛnɛn zɪɛ -a 'soolu a
"va "bɛ -blɔnɔn nɛn waa, ɛn -a
'soolu a "va "bɛ 'wɪ 'tɔnɔn nɛn
waa. ³ -A 'soolu nɛn -blɔnɔn
'a bɛ, o 'wee -kannɛnnun 'sia,
'pian wa'a 'kunlɛ -a 'yi man dɪ.
⁴ ɛn -a 'soolu nɛn 'wɪ 'tɔnɔn 'a
bɛ o 'wee -kannɛnnun 'sia, ɛn
o 'kun -a 'yi -mie man.

⁵ Min nɛn e "ta li "paa bɛ,
zɪɛ ya 'mɔnnan bɛ, ɛn yi -fɔla
nɔnbɛnɛn zɪɛ o da.

⁶ Zi bada -tɔ bɛ, ɛn minnɛn
pladɪ 'sia. O pla 'nan: «Min
nɛn e "ta li "paa bɛ, e ya -
tanan. 'Ka 'kʊ -a 'si 'sia.»

⁷ -A -nan nɛn nɔnbɛnɛn
zɪɛ o wluan lou, ɛn o
'wee -kannɛnnun drɛ 'kpa.

⁸ Nɔnbɛnɛn 'soolu nɛn -
blɔnɔn 'a bɛ, waa 'vɪ 'o
"luenun lɛ 'nan: «'Ka "kʊɛ 'cee
-kannɛn 'yi 'nɔn, kɔɔ 'kʊɛ -
kannɛnnun "ta "driman!»

⁹ 'Pian nɔnbɛnɛn nɛn 'wɪ
'tɔnɔn 'a bɛ, o 'nan -wlɛ 'nan:
«-Cɛjɛ, kʊ'a 'we "man "dɪ. Ya'a
'bɔa 'kʊɛ vɛ 'lee 'cee vɛ -a dɪ.
'Ka 'kʊ 'cee vɛ 'lɔ -kannɛn 'yi -
tanzan -va!»

¹⁰ ɛn nɔnbɛnɛn zɪɛ o -kʊ -a
'lɔlɛ. Tʊ zɪɛ -a wlu nɛn min
nɛn e "ta li "paa bɛ e 'bɔla. ɛn
nɔnbɛnɛn 'soolu nɛn o man cɪ
'e wʊɔdɪ bɛ, o -kʊ li 'pa "fɛdɪ

da. -A -nan nɛn minnɛn 'kɔn
'lɛ 'wʊɔ o da.

¹¹ "Bɛ -sru ɛn nɔnbɛnɛn nɛn
-blɔnɔn 'a bɛ, o -ta. O 'kɔn -tɛ,
tɛ o -paanman 'nan: «'Kʊ 'san,
'kʊ 'san, 'i yra 'si, 'i 'kɔn 'lɛ 'sʊ
'kʊɛ!»

¹² 'Pian li 'pazan zɪɛ ya'a
'wɪlɛ "man "dɪ. E 'nan -wlɛ
'nan: «Ma'an 'ka 'tɔa dɪ.»

¹³ ɛn Zozi -a 'le 'sran -wlɛ
'nan: «'Wɪ zɪɛ -a bɔdɪ 'ka man
-le "wɛɛn bɛ, 'ka 'man 'e 'kɔn
'e wʊɔdɪ tʊ pɛɛnɔn man, kɔɔ tʊ
nɛn an -taa "man "bɛ, ka'a tɔa
dɪ.»

*Zozi -kɔnnɛn pee -fɔ minnɛn
nɛn 'o man cɪ 'o wʊɔdɪ bɛ o man
(Lk 19.12-17)*

¹⁴ «Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ
min da bɛ, -nyrɛn 'gʊ. E ya "le
min -tʊ 'bɛ "ta -ko 'ta wʊnɔn.
Min zɪɛ 'e 'sunɔn laabʊ, ɛn 'e
yɪfɛ pɛɛnɔn -pɛba 'wʊ -wlɔ. ¹⁵ E
-siga 'wlɛ 'soolu 'nɔn -a -tʊ lɛ,
ɛn yaa -nɔn -a -tʊ lɛ "nyian 'wlɛ
"fli, ɛn yaa -nɔn -a yaagazan lɛ
'wlɛ 'tʊ. Zi min -tʊ -kɔlaman 'e
'pɛ man liladɪ -a bɛ, -a da nɛn
yaa -nɔn -wlɛ. ɛn e -kʊ.

¹⁶ 'Nun tɔɔn min nɛn e -
siga 'wlɛ 'soolu 'yi bɛ, 'e 'pɛ
man lila -siga zɪɛ -a, ɛn -a man
'pa "nyian -siga 'wlɛ 'soolu.
¹⁷ Min nɛn e -siga 'wlɛ "fli 'yi
bɛ, 'wɪ 'tɔwli zɪɛ -a 'bɔ nɛn "e
drɛ. -Yee vɛ man 'pa -siga 'wlɛ
"fli. ¹⁸ Min nɛn e -siga 'wlɛ -
tɔwli 'yi bɛ, e -klu cɛɛn, ɛn yaa
yɔɔ "ji.

¹⁹ -A -nan 'mɔn 'trilii, ɛn o
tazan zɪɛ e -ta. -A -nan nɛn
'e 'sunɔn zɪɛ o laabʊ 'nan -e 'o
'nyranman nɛn waa 'pa bɛ -a
-sru "vɪ 'yrɛ. ²⁰ Min nɛn e -siga
'wlɛ 'soolu 'yi bɛ, e -ta 'e 'lɔ le -
siga 'wlɛ 'soolu -a "nyian. ɛn e
'nan 'e 'san lɛ 'nan: «'An 'san,
-siga 'wlɛ 'soolu nɛn yia -nɔn

'mɛn bɛ, maan drɛ ɛn -a man 'pa 'nyian -siga 'wlɛ 'soolu. - Nyɛn 'gɔ.

21 -A -nan nɛn -a tazan "e 'nan -yrɛ 'nan: <I muo, yia drɛ 'kpa. I ya 'an 'suzan 'kpa -a. Fɛ "wɛnnɛn nɛn maan -pɛba 'wɔ 'i 'lɔ 'gɔɛ, i 'wɪ "yi drɛ 'a. -Yee "wɛan an fɛ -dan -pɛba wo 'i 'lɔ. 'I 'ta -e 'kɔ 'ci 'e "nran 'e cin va.>

22 Min nɛn e -siga 'wlɛ "fli 'yɪ bɛ, e -ta ɛn e 'nan 'e 'san lɛ 'nan: <'An 'san, -siga 'wlɛ "fli "nɛn yia -nɔn 'mɛn bɛ, maan drɛ ɛn -a man 'pa 'nyian -siga 'wlɛ "fli. -Nyɛn 'gɔ.>

23 -A -nan nɛn -a tazan "e 'nan -yrɛ 'nan: <I muo, yia drɛ 'kpa. I ya 'an 'suzan 'kpa -a. Fɛ "wɛnnɛn nɛn maan -pɛba 'wɔ 'i 'lɔ 'gɔɛ, i 'wɪ "yi drɛ 'a. -Yee "wɛan an fɛ -dan -pɛba wo 'i 'lɔ. 'I 'ta -e 'kɔ 'ci 'e "nran 'e cin va.>

24 "Bɛ -sru min nɛn e -siga 'wlɛ -tɔ 'yɪ bɛ, e -ta ɛn e 'nan 'e 'san lɛ 'nan: <'An 'san, maan -tɔa 'nan, i ya min nɛn -yee 'wɪ a 'tɔndɔn bɛ -a. -Te min 'yie 'nyranman 'pa bɛ, -a ta -trɔn pɛɛnɔn nɛn yaa ye bɛ, yia "sia -yrɔ. 25 "Klan -fɔ 'an 'ji 'nan te 'yie -siga 'e 'san 'an 'lɔ dɪ, -yee "wɛan an -kɔ -a yɔɔlɛ 'trɛ 'ji. - Nyɛn 'gɔ, 'i 'si.>

26 ɛn -a tazan zɪɛ e 'nan -yrɛ 'nan: <I ya 'an 'suzan -wɪdɪ "a, ɛn kɔanzan nɛn yia. -Te -a -cin a 'i 'ji 'nan, min 'mɛn 'nyranman "paa, maan ta -trɔn pɛɛnɔn "sia -a san lɔ bɛ, 27 -mɛ "le "wɛan nɛn yi'a -kɔlɛ 'mɛn -siga 'palea fɛnan nɛn -a man "paa bɛ -a -nan dɪ? Yia dra paan zɪɛ, -te an -ta bɛ, -e

'an 'kɔ 'mɛn -siga 'si 'o 'vale 'e 'man 'pa 'a.

28 'Ka -siga 'labɛ -a 'si -yrɔ, - e 'ka -nɔn min nɛn -siga -fu a -yrɔ "bɛ -yrɛ! 29 Kɔɔ min nɛn fɛ a -yrɔ "kaga "bɛ -a lɛ nɛn waa -nɔan, -e -yee vɛ 'e 'pa "da. 'Pian min nɛn fɛ 'ka -yrɔ "kaga "dɪɛ, -a "tiennɛn nɛn -yrɔ "bɛ, waa "sia. 30 'An 'suzan 'gɔɛ, -a -pɛ 'ka 'fɔala 'e man dɪ, 'ka 'ta -a tɔv klun va bei, fɛnan nɛn -wuɔdɪ 'lee 'shɛ da -blɪdɪ cɪ bɛ -a -nan.> »

Blamin -pɪ 'trɛdanɔn 'le tin "baa tɔ -fɔla "da "ji

31 <Tɔ nɛn 'an 'bɔ Blamin -pɪ an -taa 'kɔ 'vale 'mɛn 'pasianɔn nɛn laji bɛ waa bɛ, an -taa 'mɛn 'tɛ 'san da, -e 'an -nyran 'mɛn mingɔnnɛn pɛin -da. 32 'Lɛglɔn pɛɛnɔn 'jinɔn 'o cin ye 'an 'lɛ, -e 'an 'o 'cɛn 'e cin man "fli. Maan dra "le zɪ 'bla -sru "pinzan 'yee 'blanun 'lee 'yee bonun "cɛan 'e cin man bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. 33 E 'blanun -sɛan 'e 'pɛ "yi "da, -e 'e bonun -sɛn 'e 'pɛ bɔ da.>

34 Tɔɔn 'an 'bɔ mingɔnnɛn maan ve 'an 'pɛ "yi "danɔn lɛ 'nan: <Kaa 'gɔɛ, 'an "tɪ -fɛa 'vɪ 'ka man! 'Ka 'ta! Mingɔnnɛn trɛ nɛn 'an "tɪ -a man drɛ 'trɛda pou sianan "bɛ, e drɛ 'cee vɛ -a. 'Ka 'si! 35 Fɛ -le "wɛan nɛn maan -nɔn 'cɛɛ bɛ, te dra 'an -tɛa "bɛ, ka fɛ -nɔn 'mɛn. ɛn te 'yi dra 'an -tɛa "bɛ, ka 'yi 'nɔn 'mɛn, ɛn te an 'lɔ 'ka 'va 'pɛn -a bɛ, kaan 'kun 'ka 'pɛ "fli "a. 36 ɛn te sɔ 'ka 'an da dɪɛ, ka sɔ 'wɔ 'an man, ɛn te 'an 'man "yaaman bɛ, 'ka yɪɛ 'tɔ 'an 'va. ɛn te an ya -pɔ 'kuin bɛ, ka 'lɔ 'an 'nanjɛnlɛ.>

37 Tɔɔn -e min tɪɡlɪnun zɪe 'o laabu 'an 'lɔ 'nan: <Minsan, tʊ "cɛn "man nɛn kʊi 'yɪ te dra 'i -tɛa ɛn kʊ fɛ -nɔn 'yɪe? ɛn tʊ "cɛn "man nɛn kʊi 'yɪ te 'yɪ dra 'i -tɛa ɛn kʊ 'yɪ 'nɔn 'yɪe? 38 Tʊ "cɛn "man nɛn i 'lʊ 'kʊ 'va 'pɛn -a, ɛn kʊi 'kʊn 'kʊ 'pɛ "fli "a? Tʊ "cɛn "man nɛn i ya 'i plɔdɪ, ɛn kʊ sɔ 'wʊ 'i da? 39 Tʊ "cɛn "man nɛn kʊi 'yɪ te 'i 'man "yaaman, ɛn 'kʊ yɪe 'tɔ 'i 'va? Tʊ "cɛn "man nɛn kʊi 'yɪ te i ya -pʊ 'kuin ɛn kʊ 'lʊ 'i 'nanjenle?>

40 Tɔɔn 'an 'bɔ mingɔnnɛn, maan ve -wɫɛ 'nan: <Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪɡlɪ 'a 'nan, tʊ nɛn ka ya 'wɪnʊn zɪe -a drɛnan 'an "bʊnʊn 'ɡʊɛ o va min "wɛnnɛn 'tʊ lɛ bɛ, te 'an lɛ nɛn ka cɪ -a drɛnan.>

41 "Bɛ -sru maan ve minnʊn nɛn 'an 'pɛ bʊ da bɛ -wɫɛ 'nan: <'Ka -pli 'ka -sru "kɔɔbli! Bali wei a 'e pladɪ 'ka man. 'Ka 'kʊ 'tɛ nɛn ya'a 'driman dɪɛ, -a va. Bali -a man drɛ Satan 'lee 'yee 'pasianɔn 'le vɛ -a. 42 Fɛ -le "wɛan nɛn an 'wɪ zɪe -a 'vɪ bɛ, te dra 'an -tɛa "bɛ, ka'a fɛ -nɔnle 'mɛn dɪ. ɛn te 'yɪ dra 'an -tɛa "bɛ, ka'a 'yɪ 'nɔnle 'mɛn dɪ. 43 ɛn te an 'lʊ 'ka 'va 'pɛn -a bɛ, ka'an 'kʊnɫɛ 'ka 'pɛ "fli "a dɪ. ɛn te sɔ 'ka 'an da dɪɛ, ka'a sɔ wʊɫɛ 'an man dɪ. ɛn te 'an 'man "yaaman bɛ, ka'a yɪe -tɔɫɛ 'an 'va dɪ. ɛn te an ya -pʊ 'kuin bɛ, ka'a 'lʊɫɛ 'an 'nanjenle dɪ.>

44 Tɔɔn -e "o laabu 'an 'lɔ "nyian 'nan: <Minsan, tʊ "cɛn "man nɛn kʊi 'yɪ te dra 'i -tɛa? ɛn tʊ "cɛn "man nɛn kʊi 'yɪ te 'yɪ dra 'i -tɛa? ɛn tʊ "cɛn "man nɛn i 'lʊ 'kʊ 'va 'pɛn -a? ɛn tʊ "cɛn "man nɛn i ya 'i plɔdɪ?

ɛn tʊ "cɛn "man nɛn kʊi 'yɪ te 'i 'man "yaaman? ɛn tʊ "cɛn "man nɛn kʊi 'yɪ te i ya -pʊ 'kuin? ɛn tʊ "cɛn "man nɛn kʊ'a 'palɛ 'i 'va dɪ?>

45 Tɔɔn -e 'an vɪ -wɫɛ 'nan: <Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪɡlɪ 'a 'nan, tʊ nɛn ka 'ka 'wɪnʊn zɪe -a drɛnan 'an "bʊnʊn 'ɡʊɛ o va min "wɛnnɛn 'tʊ lɛ dɪɛ, te 'an 'bɔ lɛ nɛn ka 'ka -a drɛnan dɪ.>

46 Minnʊn zɪe, wɛɛ -ko yra yɪdɪ nɛn -a 'leda "ka "dɪɛ -a va. 'Pian minnʊn nɛn o cɪ min tɪɡlɪnʊn -a bɛ, 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, e ya -wee vɛ -a.>

26

Zuif 'nɔn 'tanɔn 'o 'ci 'pa 'nan 'o Zozi 'tɛ

(Mk 14.1-2; Lk 22.1-2; Zan 11.45-53)

1 Zɪ Zozi cɛɛn 'wɪ pɛɛnɔn zɪe -a vidɪ man bɛ, ɛn yaa 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan: 2 «Kaa -tɔa 'nan, e -fʊ yɪ -tʊ -a "fli -e -kaa tranun -le 'sidɪ nɔanba -ji "fɛdɪ drɛdɪ 'e bɔ. Yɪ zɪe -a da nɛn 'an 'bɔ Blamin -pɪ waan -nɔan "minnʊn lɛ, -e 'waan 'tɛ 'an -pɛindɪ -a yɪba "plan da.>

3 Tʊ zɪe -a wɫʊ bɛ tɛ Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee min cejenun a 'o cin yɪnan Bali -pannɔn 'tazan nɛn waa laabo Kaifa bɛ -yee -klɔn -ji. 4 -A -nan nɛn waa 'pla "da 'nan 'o Zozi 'kʊn ci 'cɛn 'a -e 'o -tɛ. 5 'Pian waa 'vɪ 'o cin yɛi 'nan: «Te -kaa drɛ "fɛdɪ yɪ da dɪ! "Tɔɡɔ minnʊn 'o -nan yɪ -e 'o 'wɫʊan -kaa man.>

Lɪmɔn -tʊ 'wɪ 'yɪ drɛ Zozi lɛ
(Mk 14.3-9; Zan 12.1-8)

6 Zozi a 'fla nɛn waa laabo Betani bɛ -a da. E ya Simɔn nɛn -kogobe a "nɛn "man "bɛ

-yee 'kuin. ⁷ O ya fɛnɔn -blɔn, -a -nan nɛn lɔmɔn -tɔ pli Zozi man 'e 'lɔ le -laziglɔ nɛn -a 'flɛ a 'plɛblɛ 'kpa bɛ -a -pɔnɛn 'tɔ -a. ɛn yaa -sɛndɪ 'sia Zozi 'win -ji.

⁸ Zɪ -a -srɔnɔn 'wɪ zɪɛ -a -nan 'yɪ bɛ, -a 'wɪ 'nan o man, ɛn o 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn e -laziglɔ 'kpa bɛ -a srɛ 'e "tun? ⁹ -Laziglɔ 'labɛ yaa -taan paan 'flɛ 'plɛblɛ 'a, -e 'e man "lala -pli 'yalɛ -tɛnɔn man.»

¹⁰ Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'man, ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn ka 'wɪ -tɔa lɪ 'gɔvɛ -a man? E 'wɪ 'yi drɛ 'mɛn. ¹¹ 'Yalɛ -tɛnɔn a 'ka 'va tɔ pɛɛnɔn man, 'pian "an 'ka 'wo 'ka 'va tɔ pɛɛnɔn man dɪ. ¹² -Laziglɔ nɛn yaa -sɛn 'an da 'gɔvɛ, 'an 'man nɛn yaa drɛ 'nan -e 'waan wɔ -a. ¹³ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, fɛnan pɛɛnɔn nɛn minnɔn Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn ve 'trɛda bɛ, 'wɪ nɛn lɪ 'gɔvɛ yaa drɛ bɛ, waa -nan 'sinan "paa, ɛn -yɛɛ -maan 'lɔɔ -e lɪ 'bɔ 'cin 'e 'fɔla minnɔn ji.»

Zudazi 'e pei -fɔ Zuif 'nɔn 'tanɔn 'va
(Mk 14.10-11; Lk 22.3-6)

¹⁴ "Bɛ -sru ɛn Zozi -srɔnɔn 'fuda "fli 'va min -tɔ nɛn waa laabo Zudazi Karioti bɛ, e -kɔ Bali -pannɔn 'tanɔn 'va, ¹⁵ ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «-Tɛ an Zozi 'nɔn 'cɛɛ bɛ, -mɛ "nɛn kaa -nɔan 'mɛn?» -A -nan nɛn o 'lein 'wlɛ -fuba yaaga 'nɔn -yrɛ. ¹⁶ Yi zɪɛ -a da nɛn Zudazi -a man -wɛɛdɪ 'sia 'nan, tɔ "yi 'e 'pla -e 'e Zozi 'nɔn Zuif 'nɔn 'tanɔn 'bɔ lɛ.

Zozi 'lee 'e -srɔnɔn Zuif 'nɔn 'le 'si nɔanba -ji 'fɛdɪ blɪ
(Mk 14.12-26; Lk 22.7-23)

¹⁷ 'Kpɔn nɛn 'mannyan 'ka "va "dɪɛ, Zuif 'nɔn -a "fɛdɪ -ble 'flɛ 'tɔ. Zɪ 'flɛ zɪɛ e 'bɔ bɛ, -a yi tɛdɛ da nɛn Zozi -srɔnɔn -ta -a laabɔlɛ -yrɔ 'nan: «Nyin zia nɛn i ya "vale 'kɔ 'kɔ -kaa tranun 'sidɪ nɔanba -ji "fɛdɪ bɛ -cɛɛ vɛ man drɛ?»

¹⁸ ɛn Zozi min -tɔ 'tɔ 'vɪ -wlɛ 'nan 'o 'kɔ 'va. Yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «'Ka 'kɔ Zeruzalɛm, -e 'ka vɪ -yrɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan "e 'nan, 'kɔ vɪ 'yɪɛ 'nan, 'yee tɔ 'bɔ 'kogo. 'Yie 'kuin nɛn 'e -kaa tranun 'sidɪ nɔanba -ji "fɛdɪ -ble 'o 'vale 'e -srɔnɔn 'a.» ¹⁹ 'Wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ -wlɛ "bɛ -a -srɔnɔn -a drɛla "da, ɛn o "fɛdɪ zɪɛ -a man drɛ.

²⁰ Zɪ funninmlan 'pla bɛ, ɛn Zozi 'lee 'e -srɔnɔn 'fuda "fli "nyran fɛnɔn -sru. ²¹ O ya fɛnɔn -blɔn ɛn Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, min -tɔ a 'ka yei 'gɔ, -yɛɛ 'an -nɔan "minnɔn lɛ.»

²² 'Wɪ zɪɛ e o ta drɛ 'trɔdrɔ "fo, ɛn waa laabɔdɪ 'sia -yrɔ "tɔdɔ 'nan: «Minsan, 'an 'bɔ nɛn?»

²³ ɛn Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «Min nɛn 'kɔ 'vale -a 'kɔ 'pɛ wla 'pɔ -tɔwli "ji 'gɔvɛ, -a san 'bɛ 'an -nɔan "minnɔn lɛ. ²⁴ 'Wɪ 'kpa nɛn, 'an 'bɔ Blamin -pɪ an -kaa, zɪ waa crɛn -tɛ Bali -le 'fluba "ji zɪɛ. 'Pian min nɛn yaan 'bɔ Blamin -pɪ -nɔan "minnɔn lɛ bɛ, 'wɪ -taa "bɔlɛ -a san man. E ya paan -a san -le 'wɪ "yi "a -e 'o vɪlɛ o -ya dɪ.»

²⁵ -A -nan nɛn Zudazi nɛn e "ta -daa -a -nɔnlɛ Zuif 'nɔn 'tanɔn lɛ bɛ, yaa 'si "va. Yaa laabo -yrɔ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, 'an 'bɔ nɛn?»

ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «'Yɪɛ 'bɛ 'vɪ 'i 'bɔ 'a.»

26 O -fʊ fɛnʊn zɪɛ -a -blɪnan, ɛn Zozi 'kɔɔn 'si, e Bali muo 'fɔ, yaa 'nɛn jɛɛn, ɛn yaa -nɔn 'e -srɪnɔn lɛ. E 'nan -wlɛ 'nan: «'Ka 'si, 'ka -bli! -Nyɛn 'gʊɛ, 'an 'kɔlɛ nɛn.»

27 "Bɛ -sru e 'kulɛnɛn nɛn rɛzɛn -wɛn cɪ -ji bɛ -a 'si, e Bali muo 'fɔ, ɛn yaa -nɔn 'e -srɪnɔn lɛ. E 'nan -wlɛ 'nan: «'Ka mlin 'ka pɛɛnɔn! 28 -Nyɛn 'gʊɛ, 'an nyɛn nɛn. -A 'bɔ nɛn Bali 'ta -a "sia -e 'e blamin 'lee 'e 'bɔ yei "sɛn 'e cin va. E 'ta -sɛanla 'nan -e Bali 'e min "kaga 'le 'wɪ 'wɪdɪ 'fui. 29 Maan ve 'cɛɛ 'nan, ma'an 'nyian rɛzɛn -wɛn 'mlian dɪ, -trilii -e yi nɛn -kaa pee -mlian 'e cin va 'an "tɪ 'le mingɔnɛn trɛda bɛ 'e bɔ.»

30 Zɪ o cɛɛn fɛnʊn -blɪdɪ man bɛ, o Bali 'tɔ bɔ "dre 'fɔ. "Bɛ -sru ɛn o -kʊ Olivie pɔn da.

Zozi -a 'vɪ 'nan Piɛri "sia 'e -sru

(Mk 14.26-31; Lk 22.31-34)

31 Tɔɔn Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «Cɛɛgʊ -pei 'gʊɛ -a man bɛ, 'ka pɛɛnɔn 'ci -taa "srɛlɛ, -e 'ka 'si 'an -sru. Kɔɔ e ya 'e 'cɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Bali "e 'nan,

e 'bla -sru "pinzan -tɛa

-e 'blanun 'o fuila "man.»

32 'Pian "bɛ -sru, -te an wluan 'kanɔn 'va bɛ, an -tɔala 'ka 'lɛ Galile 'lɛglɔn 'ji.»

33 ɛn Piɛri "e 'nan -yrɛ 'nan: «-Te 'yie "wɛan min pɛɛnɔn 'ci srɛman -e 'o 'si 'i -sru "bɛ, 'an 'tʊwɪ 'gʊɛ, ma'an 'sia 'i -sru 'li "fo "dɪ.»

34 -A -nan nɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «Maan ve 'yie 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, -pei 'bɔ 'gʊɛ -a man bɛ, yia ve 'e 'pa -a yaaga 'nan,

yi'an 'tɔa dɪ, 'vaa -e manɛn tɛdɛ 'e 'wɪ.»

35 ɛn Piɛri -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «-Te e ya 'nan kʊɛ -kaa 'kʊ 'vale 'yia oo, ma'an dra zɪɛ "fo "dɪ.» ɛn -a -srɪnɔn pɛɛnɔn "o 'wɪ 'tʊwɪ zɪɛ -a 'vɪ "nyian.

Zozi 'kʊ Bali trʊ 'balɛ Zeze -mani

(Mk 14.32-42; Lk 22.39-46)

36 "Bɛ -sru Zozi 'lee 'e -srɪnɔn 'kʊ fei nɛn waa laabo Zezamani bɛ -a da. ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «'Ka 'nyran 'gʊ! An 'ta 'sia 'ka "srɔn -e 'an Bali trʊ 'ba.» 37 E Piɛri 'lee Zebede -pɪ "fli "fɔ 'e -sru, ɛn o -kʊ waa. -A -nan nɛn Zozi 'ta drɛdɪ 'sia 'trɔdrɔ te "klan -a -tɛa. 38 ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «'An 'ta nɛn e drɛ 'trɔdrɔ 'gʊɛ, e "mlianla 'an da. 'Ka 'fʊ 'gʊ, -e -kaa yi 'sɔn 'e cin va!»

39 E pli 'e 'lɛ "wɛnɔn, e blula "tra, ɛn e Bali trʊ 'badɪ 'sia. Yaa 'vɪ 'nan: «'An "tɪ, 'i yra 'si! -Te i "we "man "bɛ, 'kulɛnɛn nɛn 'wɪ yɪdɪ cɪ -ji e -taa 'labɛ, 'i drɛ -e 'e "paala 'an man! 'Pian te 'e drɛ 'an 'ci 'sɔ wɪ -a dɪ, 'i 'bɔ 'ci 'sɔ wɪ nɛn 'e drɛ!»

40 "Bɛ -sru ɛn e 'li 'e da 'e -srɪnɔn yaaga zɪɛ o va. E 'bɔ o man te o ya yi -tɛnan, e Piɛri fuɔ, ɛn yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «'Ka 'a -kɔlalɛ 'padɪ -a 'an 'va -e 'ka yi 'sɔn tʊ "wɛnɛn 'gʊɛ -a wlu dʊv? 41 'Ka yi 'sɔn -e 'ka Bali trʊ 'ba, "tɔgɔ 'wɪ 'wɪdɪ 'e 'ka 'man yɪ! Blamin a "va 'nan 'e 'wɪ "yi "dra, 'pian -a 'plɛblɛ 'ka -yrɔ "dɪ.»

42 Zozi 'li -bei "flizan 'wʊ 'e da, ɛn e Bali trʊ 'ba "nyian. Yaa 'vɪ 'nan: «'An "tɪ, 'i yra 'si! -Te i 'ka "vale 'i "we "man -e

'kulenən nən 'wɪ yɪdɪ cɪ -ji e -
taa 'labɛ, e "paala 'an man dɪɛ,
'i 'ci 'sɔ wɪ nən 'e drɛ!»

⁴³ E 'li 'e da, ɛn e 'bɔ o man
'nyian yi -tɛnan, kɔɔ o "koe
'nyan.

⁴⁴ Zozi o 'tʊɪ "nyian, ɛn e
-kʊ Bali trʊ 'balɛ. -A cɛɪn
yaagazan nən te e 'wɪ 'tʊwli zɪɛ
-a ve Bali lɛ.

⁴⁵ -A -nan nən e 'li 'e da
'e -srunən 'va, ɛn yaa laabʊ -
wɔ 'nan: «Ka yi -tɛa tian, te
ka "flianla 'ka man -a -trɔɔ?
Maan ve 'cɛɛ 'nan, -a tʊ 'bɔ
'mɛn. Tʊ nən, minnun 'an
'bɔ Blamin -pɪ -nɔan 'wɪ 'wɪdɪ
'drenən lɛ bɛ, e 'bɔ. ⁴⁶ 'Ka
'wluan lou, -e -kaa kʊ! Min
nən e 'ta 'an -nɔan "minnun lɛ
bɛ, e ya -plinan 'kogo.»

Zuif 'nən 'tanən Zozi 'kun

(Mk 14.43-50; Lk 22.47-53;
Zan 18.3-12)

⁴⁷ Zozi 'fʊ 'wɪ zɪɛ -a vɪnan,
tɔɔn ɛn Zudazi nən -a -srunən
'fuda "fli 'bɔ 'va min -tʊ -a
bɛ, e 'bɔla. -Wɛɛ cɪ 'o 'vale
min "kaga "a, ɛn sennun 'lee
yibanun a -wɔ. Bali -pannən
'tanən 'lee min cejenun 'bɛ o
'pa 'sia. ⁴⁸ Zudazi -a 'vɪ 'e 'cɛn
minnun zɪɛ -wɛɛ 'nan: «Min
nən an -atu -tɛ "man "bɛ, te
Zozi nən. -A 'bɔ nən 'ka 'kun!»
⁴⁹ -Yee "wɛan zɪ o 'bɔla bɛ, tɔɔn
ɛn e pli Zozi man. E 'nan: «'An
'san, mɛɪn 'tɔ bo.» -A -nan nən
e -atu -tɛ "man.

⁵⁰ ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan:
«'An bee, 'wɪ nən i -ta "man
"bɛ, 'i drɛ!» Tɔɔn minnun nən
e -ta waa bɛ, o Zozi 'kun.

⁵¹ -A -nan nən Zozi -sruzan
-tʊ 'yee sɛn 'sʊ 'ji, ɛn e Bali
-pannən 'tazan 'suzan 'tʊ
'trɔɔn cɛɛn.

⁵² 'Pian Zozi "e 'nan -yrɛ
'nan: «'I 'yie sɛn wʊ 'e 'kɔɛ

'ji! Maan ve 'yie 'nan, min-
nun pɛɛnən nən o sɛn "siala
min man bɛ, sɛn "nən "nən o
-kaala. ⁵³ 'I 'tɔ 'nan, "te an ya
"va 'nan min 'e 'pa 'an va bɛ,
maan ve 'an "tɪ "lɛ 'nan, 'e 'yee
'pasianən nən laji bɛ, o 'pa 'sia
'mɛn. O 'kɔn -kuli 'pa 'tʊdʊ -
fuda 'fili, -e 'waan 'ta kuli -
tan. ⁵⁴ 'Pian -te 'wɪ zɪɛ e drɛ bɛ,
'wɪ nən e ya 'e 'cɛn -tɛdɪ Bali
-le 'fluba 'ji bɛ, ya'a 'kɔlaman
-e 'e 'lɛ sɔɔ dɪ. Kɔɔ e ya 'e 'cɛn
-tɛdɪ 'nan, zɪ 'e drɛ zɪɛ.»

⁵⁵ ɛn Zozi 'a 'vɪ min "kaga
zɪɛ -wɛɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan
nən ka -ta 'an 'kunlɛ 'ka 'lɔ le
sennun 'lee yibanun -a "le ka
-ta crinzan -sru? Tʊ pɛɛnən
man an ya Bali -pan 'kuin, te
an Bali -le 'wɪ "paaman 'ka 'ji,
ɛn ka'an 'kunlɛ dɪ. ⁵⁶ 'Pian 'wɪ
pɛɛnən zɪɛ, e drɛ -e 'wɪnun nən
Bali 'lewei vɪnən -a cɛn -tɛ 'e
'cɛn bɛ 'e 'lɛ sɔɔ.»

-A -nan nən Zozi -srunən
pɛɛnən 'wɪ "man -a -sru, ɛn o
flan bli.

*Minnun -kʊ Zozi 'a tin
'banən 'lɛ*

(Mk 14.53-65; Lk 22.54-55,
63-71; Zan 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Minnun nən o Zozi 'kun
bɛ, o -kʊ Zozi 'a Bali -pannən
'tazan nən waa laabo Kaifa
bɛ, -yee "kɔnnɛn. 'Fluba 'ci
vɪnən 'lee min cejenun 'o cin
'yɪ fɛ zɪɛ -a -nan. ⁵⁸ Piɛri -fʊ -
kɔɔbli, te e -kɔla Zozi -sru. E
-kʊ zɪɛ -trilii, ɛn e 'bɔla Bali -
pannən 'tazan -le "kɔnnɛn. E
wla -yee -klɔn -ji, ɛn e -nyran -
a 'sunən yei, 'wɪ nən e bɔa Zozi
man bɛ -a -nan yɪdɪ -le "wɛan.

⁵⁹ Bali -pannən 'tanən 'lee
tin 'banən pɛɛnən a "va 'nan
o 'wlu wɪ -tʊ "paa Zozi da, -
e 'o -kɔla -a -tɛdɪ -a -le "wɛan.

60 Min "kaga 'wlu 'sen Zozi man, 'pian 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ ya'a tin -tɛɛ Zozi da "fo "dɪ.

"Bɛ -sru min "fli "ta ɛn "o 'vɪ 'nan: 61 «Min 'labɛ e 'nan: <An -kɔlamam Bali-pan 'kɔn 'widɪ -a, -e 'an pee -tɔ yi yaaga 'wlu.> »

62 -A -nan nɛn Bali -pannɔn 'tazan wluan lou, ɛn yaa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «'Wɪ nɛn minnun -a ve 'i man bɛ, yi'a sia "va "dɔv?» 63 Zozi 'ka -a 'silɛ "da -yrɛ "dɪ.

ɛn Bali -pannɔn 'tazan -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'I 'pɛ wluan Bali nɛn -a yɪɛ cɪ "man "bɛ -a 'lɛ! Maan laabo 'i 'bɔ 'nan, min 'sizan 'wɪ 'ji nɛn yia? Bali -pɪ nɛn yia? 'Wɪ zɪɛ 'i -ci 'si 'kɔɛ!»

64 ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «-Nyɛn, yia 'vɪ 'i 'bɔ 'a bɛ. Maan ve 'cɛɛ 'nan, -e 'e 'sia cɛɛgv yi 'gvɛ -a da bɛ, kaan 'bɔ Blamin -pɪ ye 'an -nyrandɪ 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san Bali -pɛ "yi "da. ɛn "bɛ -sru kaan ye "nyian laji, te an ya -tanan "lolu -kɔɛi "da.»

65 -A vɪdɪ zɪɛ e Bali -pannɔn 'tazan ta kli, ɛn 'e 'ta sɔnɔn 'fɔɪ bɔdɪ 'sia. -A -nan nɛn e 'nan: «E Bali srɔn! -Kaa 'ka "nyian -yee 'wɪ 'nan yɪzan pee -va "fo "dɪ. "Srɔn nɛn e "sia -a wɔnan bɛ, kaa 'man 'ka 'bɔ 'a. 66 "Ka "ve -ji 'nɔn?»

ɛn minnun -a 'si "va -yrɛ 'nan: «E 'sɔ -ka vɛ -a.»

67 'Wɪ zɪɛ -a da nɛn, o 'lɛ 'yi 'sɛndɪ 'sia -a yra, ɛn o -fɔɪ wɔvɔdɪ "va 'sia. Min -mienun 'pa -fɔa -a yra, te waa laabo -yrɔ 'nan: 68 «'Yie 'nan min 'sizan 'wɪ 'ji nɛn 'yia. -Yee "wɛan -te i ya Bali 'lewei vɪzan a bɛ, min nɛn e fɛ tuv 'yie bɛ, 'i -kɔɔn 'kɔɛ.»

Pieri yɔɔ "da 'nan 'e 'ka Zozi -sruzan 'a dɪ

(Mk 14.66-72; Lk 22.56-62; Zan 18.15-18, 25-27)

69 Tɔ zɪɛ -a wlu bɛ, te Pieri a tian 'e -nyrandɪ -klɔn -ji. -A -nan nɛn nɔan lɔmɔn -tɔ pli "man, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «Bii 'gvɛ Galile min Zozi -sruzan 'tɔ nɛn 'yia.»

70 'Pian Pieri yɔɔ "da min pɛɛnɔn yie man. E 'nan: «'Wɪ nɛn i cɪ "vale 'i ve bɛ, ma'an tɔa dɪ.»

71 ɛn Pieri -klɔn -yrɛ "nɛn -si 'sia, -a -nan nɛn nɔan lɔmɔn pee -a 'yɪ, ɛn yaa 'vɪ minnun nɛn fɛ zɪɛ -a -nan bɛ -wɛɛ 'nan: «Min 'lagvɛ, e ya Nazaretɪ min Zozi -sruzan 'tɔ -a.»

72 Pieri yɔɔ "da "nyian, yaa -ci -pɛ wluan, ɛn e 'nan: «Min 'labɛ, ma'an tɔa "fo "dɪ.»

73 "Bɛ -sru "nyian, minnun nɛn fɛ zɪɛ -a -nan bɛ, o pli Pieri man ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «'Wɪ 'kpa nɛn. 'I 'bɔ 'gvɛ, -a -sruzan -tɔ nɛn 'yia. 'Yie 'wɪdɪ -a kɔɔn "man zɪɛ.»

74 -A -nan nɛn Pieri "e 'nan: «-Te 'wlu nɛn maan -sɛan "bɛ, Bali 'e 'wɪ "nɛn -kɔɔn 'mɛn. Maan 'vɪ 'cɛɛ 'nan, ma'an min 'labɛ -a tɔa "fo "dɪ.»

Nun tɔɔn ɛn mannɛn wɪɪ. 75 'Wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ Pieri lɛ bɛ, ɛn -a -cin -trɔa Pieri ji. Kɔɔ Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'Vaa -e mannɛn tɛdɛ 'e 'wɪbɛ, te yia 'vɪ 'e 'pa -a yaaga 'nan yi'an 'tɔa dɪ.» -A -nan nɛn Pieri 'bɔla bei, ɛn e -wuɔdɪ 'sia 'wɪ 'nanmandɪ -a.

27

Minnun -kɔ Zozi 'a Rɔm min -kanmandan Pilati 'lɛ
(Mk 15.1; Lk 23.1; Zan 18.28)

¹ Zi tu cεen bodrun bε, en Bali -pannon 'tanon 'lee min cejenun pεenon 'wei 'pa 'e cin man 'nan 'o Zozi 'tε. ² O Zozi yri, "bε -sru en o -kv -a -nōnlε Rōm min -kōnmandan Pilati lε. Mingōnnennun tazan nen Rōm bε, -yεε Pilati -tō 'nan 'e 'lεglōn 'bō 'pla.

*Zudazi-ka-nan wɪ
(Drεwɪ 1.16-20)*

³ Zudazi 'bō nen, e Zozi -nōn minnun lε bε, zi yaa 'yi 'nan minnun tanon tin -tε Zozi da 'nan 'e -ka -a 'wɪ 'ji bε, -a -nan nen 'wɪ 'nandi "man 'sia, en e -kv 'lein 'wle 'fuba yaaga bε -a -nōnlε Bali -pannon 'tanon 'lee min cejenun lε 'e "pa 'ji. ⁴ E 'nan -wle 'nan: «An 'wɪ 'wliɔ drε min nen ya'a 'wɪ 'tū drεlε -wliɔ 'diε, -a -nōndi -a 'cεε.»

-A -nan nen minnun zɪε o 'nan Zudazi lε 'nan: «"Kvε 'man wɪ 'ka 'ji dɪ. 'I 'bō 'lō wɪ nen.»

⁵ Tōōn Zudazi 'lein 'wlenun zɪε -a -sran Bali -pan 'kuin, en e -kv 'e 'blō wōlε baa -ji.

⁶ Bali -pannon 'tanon 'lein 'wlenun zɪε -a koola, en o 'nan: «-A -si 'ka -kaa 'lō -e -kaa "lala 'gυε -a -sεn Bali -pan 'kuin "lala -va dɪ, kōō "lala nen yaa -maan blamin nyen -sran bε -nyren.» ⁷ 'Wɪ nen 'kō 'o drε "lala zɪε -a bε, o wei drε "da -tōwli. -A -nan nen o -kv fei 'lōlε -pō -tōzan -tū -lō. Fei zɪε waa 'lō 'nan -e 'e drε -pennon 'le min wōnan -a. ⁸ 'Bε nen -kaa cɪ cεεgυ yi -a 'gυε, minnun fei zɪε -a laabo nyen fei, kōō "lala zɪε -yεε -maan blamin nyen -sran.

⁹ 'Wɪ nen Bali 'lewei vɪzan Zeremi -a 'vɪ 'e 'cεn bε, zi 'e 'lε sōō zɪε. Kōō yaa 'vɪ 'nan:

«'Lein 'wle 'fuba yaaga nen waa 'si min nen Izrael 'nōn 'a 'flε 'tan bε

-a manve nen.

¹⁰ En "lala -tōwli zɪε

-a 'bō nen waa -nōn -pō -tōzan -le fei man.

Zɪ Minsan -a 'vɪ 'mεn zɪε.»

*Zozi a Rōm min -
kōnmandan Pilati 'lε
(Mk 15.2-15; Lk 23.2-5, 13-
25; Zan 18.29-19.16)*

¹¹ Zi minnun 'bōla Zozi 'a -kōnmandan 'lε bε, en -kōnmandan 'wɪ laabv -yrō. Yaa laabv -yrō 'nan: «Zuif 'nōn 'le mingōnnen nen 'yia?»

Zozi 'e 'nan -yre 'nan: «-Nyren, yia 'vɪ 'i 'bō 'a bε.»

¹² 'Wɪnun nen Bali -pannon 'tanon 'lee min cejenun -a 'vɪ Zozi man bε, Zozi 'ka 'wɪ 'tū 'silε "da "fo "dɪ. ¹³ -A -nan nen Pilati 'e 'nan -yre 'nan: «'Wɪ pεenon nen waa "paa 'i da bε, yi'a maan dūv?» ¹⁴ 'Pian Zozi 'ka 'wɪ 'tū 'silε "da -yre "fo "dɪ. 'Wɪ zɪε e -kōnmandan 'kan 'e 'cila "da.

¹⁵ Lε -tūdū pεenon man bε, -te Zuif 'nōn tranun -le 'sidi nōanba -ji "fēdi drēdɪ 'bō bε, -kōnmandan "sia -pυ 'kōnzan 'tū man. -Pυ 'kōnzan nen minnun cɪ "va 'nan 'o 'si man bε, -a man nen e "sia. ¹⁶ Lε 'bō zɪε -a -ji bε, te min -tū nen e 'wɪ 'wliɔ -dan drε -a 'wɪ a 'e fuiladi "man "bε e ya -pυ 'kuin. Min zɪε waa laabo Barabazi. ¹⁷ -Yee "wεan zi minnun a 'o cin yidi bε, en Pilati -a laabv -wlv 'nan: «Barabazi 'lee Zozi nen waa laabo min 'sizan 'wɪ 'ji bε, -tɪ man nen 'an 'si o "fli yei?» ¹⁸ Pilati -a -tōa 'nan minnun tanon "naan Zozi man 'e "tun, -yee "wεan nen o -ta Zozi 'a 'yre.

19 Pilati a 'e -nyrandi 'yee tin 'ba pɛin -da tin -sru, ɛn -a nan min 'pa 'sia -yrɛ. E 'nan: «Min 'labɛ ya'a 'wɪ 'tu drɛɛ -wɪɪdi "di. Te 'i 'pɛ wɔ -yee 'wɪ 'ji di. Kɔɔ paan 'pei -man nyrin nɛn maan -tɛ bɛ, 'an "koe 'nyan -yee "wɛan 'kpa tɪgl.»

20 Tɔ zɪɛ -a wɪɪ bɛ, Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee min cejenun -a 'vɪ minnun lɛ 'nan, 'o vɪ 'nan Barabazi man nɛn Pilati 'e 'si -e 'e Zozi 'tɛ.

21 -Yee "wɛan nɛn zɪ -kɔnmandan -a laabu -wɪɔ "nyian 'nan: «Min "fli 'gɔvɛ o yei "bɛ, -tɪ man nɛn 'an 'si?»

ɛn o pɛɛnɔn -a 'vɪ 'nan: «Barabazi man nɛn 'i 'si.»

22 Pilati -a laabu -wɪɔ 'nan: «Zozi nɛn waa laabo min 'sizan 'wɪ 'ji bɛ, 'an drɛ -yrɛ 'kɔ?»

ɛn o pɛɛnɔn -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'I -pɛin yiba "plan da.»

23 -A -nan nɛn Pilati -a laabu -wɪɔ 'nan: «'Wɪ 'wɪɪdi "cɛn "nɛn yaa drɛ -yee "wɛan 'an -pɛin yiba "plan da?»

ɛn o pɛɛnɔn paan "nyian 'kpa 'plɛblɛ. Waa 'vɪ 'nan: «'I -pɛin yiba "plan da!»

24 Pilati -a 'yɪ 'nan, 'e 'ka o 'klɪnan 'wɪ 'a di, te minnun plaman "bɔv. -A -nan nɛn e 'yɪ 'si, 'e 'pɛ -man foe minnun pɛɛnɔn yɪɛ man, ɛn e 'nan -wɪɛ 'nan: «Mɛɛn "cɛɛ vɪ 'nan o min 'lagɔvɛ -a -tɛ di. -Te e -ka bɛ, 'ka 'bɔ 'lɔ 'wɪ nɛn.»

25 ɛn minnun wɪɪ "man o pɛɛnɔn. Waa 'vɪ 'nan: «-A -ka wɪ 'e 'pa 'kɔ da, ɛn 'e 'pa 'kɔvɛ 'nɛnnun da.»

26 -A -nan nɛn Pilati 'si Barabazi man, ɛn yaa 'vɪ 'yee 'sounjanun lɛ 'nan, 'o Zozi

'sɔn -ngble -a, -e 'o 'kɔ -a -pɛin yiba "plan da.

'Sounjanun Zozi sɛɛ 'wɔ

(Mk 15.16-20; Zan 19.2-3)

27 -Kɔnmandan -le 'sounjanun -kɔ Zozi 'a -kɔnmandan -le -klɔn -ji. ɛn o 'sounjanun pɛɛnɔn cin 'yɪ "man. 28 O -yee sɔnɔn 'sɔ 'e da, ɛn o mingɔnɛn -tralɛ -gblɔ 'tɛndɛn 'tɔ 'wɔ "da. 29 O lei 'tan, ɛn waa 'wɔ -a -wɪɔ -man "le mingɔnɛn kle 'zɔ. ɛn o -cɛan -kɔ -tɔ -nɔn -a -pɛ "yɪ "lɛ, "le -yee mingɔnɛn "tonyrin -zɔ. -A -nan nɛn 'o "pɔ -sɔɔnladi 'sia "wɪɪ, te waa sɛɛ wɔ. Waa ve -yrɛ 'nan: «Zuif 'nɔn 'le mingɔnɛn, 'tɪ 'tɔ bɔ!» 30 O 'le 'yɪ -sɛan "da, ɛn "nyian o -cɛan -kɔ "sia -yrɔ, -e 'o 'lɛ wɪɔ -a -win -ji. 31 Zɪ o cɛɛn -a sɛɛ wɔdi man bɛ, ɛn o mingɔnɛn -tralɛ zɪɛ -a 'sɔ "da. O -yee sɔnɔn 'wɔ 'e da, ɛn o -kɔ -a 'nan -e 'o -pɛin yiba "plan da.

Zozi -pɛinnan yiba "plan da

(Mk 15.21-32; Lk 23.26-43; Zan 19.17-27)

32 'Sounjanun -kɔdi 'sia Zozi 'a, ɛn 'o cin 'yɪ Sirene min -tɔ nɛn waa laabo Simɔn bɛ -a. 'Sounjanun 'tɔ Simɔn zɪɛ -a -sru "sa -a, 'nan 'e Zozi 'le yiba "plan 'sia.

33 O 'bɔla fɛnan nɛn waa laabo Gɔlgota bɛ -a -nan. Gɔlgota -ci nɛn 'nan, min -wɪɔ klo. 34 -Wɛn nɛn waa baa fɛ -tɔ nyrannyrandi -a bɛ, waa -nɔn -yrɛ 'nan 'e mlin. 'Pian zɪ yaa -nanjɛɛn 'e 'le bɛ, ya'a 'wɪɛ "man -e 'e mlin di.

35 Waa -pɛin yiba "plan da, "bɛ -sru ɛn o -yee sɔnɔn pli 'o cin yei. Waa drɛ 'lein 'wɪɛ

'tuɔladɪ da. ['Wɪ nɛn Bali
'lewei vɪzən -a 'vɪ 'e 'cɛn bɛ, zɪ
e 'lɛ sɔɔ zɪɛ. Kɔɔ yaa 'vɪ 'nan:

«O 'mɛn sɔnɔn pli 'o cin yei,
ɛn o 'mɛn sɔ -gblɔ 'sia
'lein 'wlɛ 'tuɔladɪ da.»]

36 "Bɛ -sru ɛn 'sounjanun
-nyran, te o Zozi 'nanjɛan.
37 'Wɪ nɛn -yee "wɛan o Zozi
-pɛin yiba "plan da bɛ, waa
crɛn -tɛ ɛn waa 'pa -a -wulo da
lou. Waa crɛn -tɛ 'nan:

«Min 'gʊɛ Zozi nɛn,
e ya Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn
-a.»

38 O 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn "fli
pɛin "nyian yiba "plan da.
Waa -tʊ pɛin yiba "plan da
Zozi 'pɛ "yi "da, ɛn waa -tʊ pɛin
yiba "plan da -a -pɛ bʊ da.

39 Minnun nɛn o -ciala fɛ zɪɛ
-a -nan bɛ, o Zozi "srɔnman, te
'o 'wulo nyɔɔnman. 40 Waa ve
'nan: «Yɪɛ "cɛɛ 'vɪ 'nan 'i Bali
-pan 'kɔn -wia -e 'i pee -tɔ yi
yaaga 'wlu 'gʊ dʊʊ? -Te i ya
Bali -pɪ -a bɛ, 'i 'fli 'si 'wɪ 'ji, -e
'i 'si yiba "plan 'labɛ -a da!»

41 Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee
'fluba 'ci vɪnɔn 'lee min ceje-
nun "o sɛɛ 'wʊ "nyian. "O 'vɪ
'nan: 42 «E min peenun 'si 'wɪ
'ji, 'pian ya'a 'kɔlaman 'e 'fli
'sidɪ -a 'wɪ 'ji dɪ. -Te e ya Izraɛl
'nɔn 'le mingɔnnɛn -a bɛ, 'e 'si
yiba "plan da 'e -sɔɔnla -e 'kʊ
yi -tɛra "da. 43 E yi -tɛra Bali
da 'nan Bali "paa 'e 'va, ɛn yaa
'vɪ 'nan 'e ya Bali -pɪ -a. -Yee
"wɛan -te Bali -a ye "yi "bɛ,
Bali 'e 'si 'wɪ "mɛn!»

44 'Wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn nɛn
minnun o pɛin yiba "plan da
Zozi "srɔn "bɛ, "o Zozi srɔn
"nyian 'wɪ 'tʊwɪ zɪɛ -a vɪdɪ -a.

Zozi 'ka -nan
(Mk 15.33-41; Lk 23.44-49;
Zan 19.28-30)

45 Zɪ yidɛ 'bɔ min -win -ji
'sɛzɛ bɛ, ɛn klun -trɔa 'lɛglɔn
pɛɛnɔn 'ji. E -fʊ zɪɛ -trɪlii ɛn
funninmlan yidɛ tɛɛnla. 46 Zɪ
funninmlan yidɛ tɛɛnla bɛ, ɛn
Zozi paan 'kpa 'plɛblɛ. Yaa 'vɪ
'e fla wei -ji 'nan: «Eli, Eli lama
sabatani?» 'Wɪ zɪɛ -a -ci nɛn
'nan: «'Mɛn Bali, 'mɛn Bali, -
mɛ "le "wɛan nɛn 'i 'pɛ 'si 'an
-sru?»

47 Min -mienun nɛn fɛ zɪɛ -a
-nan bɛ, waa 'man, ɛn o 'nan:
«E ya Eli laabɔnan.»

48 'Nun tɔɔn 'sounja min -
tʊ flɔn bli, e -kʊ sɔ 'silɛ, yaa
'wʊ -wɛn 'wlɛ 'cɛn 'va, yaa 'wʊ
'cɛan -kɔ "nɛn, ɛn yaa 'pa Zozi
'lɛbɔ "nɛn 'nan -e 'e 'yi flɔn 'ji.
49 'Pian 'sounja -mienun "o 'vɪ
'nan: «'I 'tɔ -e -kaa -nan yɪ, -te
Eli -taa -a 'silɛ 'wɪ 'ji -o.»

50 Zozi paan "nyian 'kpa
'plɛblɛ, ɛn 'e yɪɛ 'lɛ 'wʊ.

51 'Nun tɔɔn sɔ -dan nɛn 'e
'tɪndɪ Bali -pan 'kuin bɛ, e
'fʊɪ 'bʊ 'ji "fli. E 'fʊɪ bʊdɪ 'sia
lou, ɛn yaa -sɛn "tra. 'Trɛ
nyɔɔn, ɛn puo -kɔlɛnɔn 'fʊɪ
bʊʊ. 52 Min -yɛnɔn 'lɛ sʊʊ, ɛn
Bali -le minnun "kaga wluan
'kanɔn 'va, 53 te o bɔala 'yrɛ -
ji. 'Pian zɪ Zozi wluan 'kanɔn
'va bɛ, -a -nan nɛn o -kʊ 'o 'fli
-kɔɔnɛ. 'O 'fli kɔɔn min "kaga
'lɛ Zeruzalɛm nɛn Bali -le 'fla
'saun -a bɛ -a da.

54 'Sounjanun tazan 'lee
'yee minnun nɛn 'o yɪɛ 'tɔ Zozi
'va bɛ, zɪ 'trɛ nyɔɔn waa -nan
'yɪ bɛ, ɛn 'wɪ pɛɛnɔn nɛn e drɛ
waa -nan 'yɪ bɛ, -a "klan o -tɛdɪ
'sia. -A -nan nɛn waa 'vɪ 'nan:

«'Wl 'kpa nɛn, min 'labɛ Bali -pɪ nɛn.»

⁵⁵ Fɛ 'bɔ zɪɛ -a -nan bɛ, limɔn "kaga "a 'o 'tɔdɪ -kɔɔbli, te o yɪɛ a -nan nun. Limɔnnun nɛn o sɔɔnla Zozi -sru Galile, te o 'nyranman "paa Zozi lɛ bɛ o 'bɔ nɛn. ⁵⁶ Limɔnnun zɪɛ, Madala lɪ Mari a o va, ɛn Zaji 'lee Zozeɸv "bɔ Mari a o va, ɛn Zebede -pinun "bɔ "a o va.

Zozi wɔ -nan

(Mk 15.42-47; Lk 23.50-56; Zan 19.38-42)

⁵⁷ Zɪ funninmlan 'pla bɛ, ɛn fezan -tɔ nɛn e 'sia Arimate bɛ e -ta. Waa laabo Zozeɸv. Zozi -sruzan 'tɔ nɛn. ⁵⁸ E -kɔ toba -fɔlɛ Pilati lɛ 'nan 'e Zozi pa -nɔn 'yrɛ. ɛn Pilati -a 'vɪ 'yee minnun lɛ 'nan 'o -nɔn -yrɛ. ⁵⁹ Zozeɸv Zozi 'kadɪ zɪɛ -a 'si, e sɔ -trɛdrɛ 'pa "man, ⁶⁰ ɛn e -kɔ -a wɔlɛ. Yaa 'wɔ min -yrɛ -trɛ nɛn waa cɛɛn puo -kɔlɛ ji bɛ -a -ji. Waa cɛɛn paan -a 'bɔ 'fli -le vɛ -a. "Bɛ -sru e -kɔlɛ -dan blu, yaa -tɔ -yrɛ zɪɛ -a "nɛn, ɛn e -kɔ. ⁶¹ Tɔ zɪɛ -a wlu bɛ, te Madala lɪ Mari 'lee Mari -tɔ a -nan. O -fɔ 'o -nyrandɪ -yrɛ 'bɔ 'lɛ "nɛn.

'Sounjanun 'o yɪɛ 'tɔ Zozi yrɛ -va

⁶² Zɪ tɔ cɛɛn bɛ, Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee Farizen 'nɔn 'kɔ Pilati -va. Zuif 'nɔn 'le 'flinla "yi da nɛn o -kɔ. -Yɛɛ cɪ Saba yi -a. ⁶³ O 'nan -yrɛ 'nan: «'Kɔ 'san, 'wɪ 'tɔ -cin -trɔa 'kɔ 'ji, -yee "wɛan nɛn kɔ -ta. 'Wluzan 'labɛ, te -a yɪɛ a tian "man "bɛ, e 'nan, -te e -ka bɛ, e yi dra yaaga -e 'e 'wluan 'kanɔn 'va. ⁶⁴ -Yee "wɛan kɔɪ trɔ "baa 'nan 'i vɪ 'yie minnun lɛ -e 'o yɪɛ 'tɔ -a -yrɛ -va -trilii yi yaaga. 'I drɛ zɪɛ "tɔgɔ Zozi -srɔnɔn 'o 'kɔ

Zozi pa 'si -yrɛ -ji, -e 'o 'wlu 'sɛn minnun lɛ 'nan e wluan -kanɔn 'va. 'Wlu zɪɛ 'bɛ 'cibɛn -taa 'mlinlɛ -a tɛdɛ da.»

⁶⁵ -A -nan nɛn Pilati "e 'nan -wlɛ 'nan: «'Sounja 'pa 'tɔ 'labɛ, maan -nɔan 'cɛɛ. 'Ka 'kɔ waa, -e 'o yɪɛ 'tɔ -yrɛ 'bɔ 'va "le zɪ ka cɪ "va "bɛ -yee 'wɪ 'zɔ.» ⁶⁶ O -kɔ, o -yrɛ 'bɔ "kɔnnɛn 'pla, ɛn o 'sounjanun -tɔ -a 'lɛ "nɛn.

28

Zozi wluan -kanɔn 'va

(Mk 16.1-11; Lk 24.1-12; Zan 20.1-18)

¹ 'Mɔnnɛn yi nɛn 'bɛ cɪ Zuif 'nɔn 'le 'flinla "yi -sru "yi -a. 'Mɔnnɛn yi zɪɛ, -a bodrun puunɔn nɛn Madala lɪ Mari 'lee Mari -tɔzan bɛ, o -kɔ -yrɛ da.

² 'Nun tɔɔn 'trɛ nyɔɔn 'kpa 'plɛblɛ. Minsan -le 'pasiazan -tɔ 'bɛ 'si laji, e -kɔlɛ nɛn waa -tɔ -yrɛ "nɛn "bɛ -a 'sinan, ɛn e -nyran "da. ³ E "bia "le zɪ laa 'e 'wlei -wlei -fɔa e "bia bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. ɛn -yee sɔ a 'fuvu, -a -kɔɔn "manvɛ "ka "dɪ. ⁴ Nyɛn 'sounjanun cɛɛn, ɛn o nyɔɔndɪ 'sia. -A -nan nɛn o tɛɛla "tra. O drɛ "le minnun nɛn o kaa bɛ -wee 'wɪ 'zɔ.

⁵ ɛn Bali -le 'pasiazan tin 'badɪ 'sia limɔnnun lɛ. Yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «Te "klan 'e 'ka 'tɛ dɪ! Maan -tɔa 'nan, ka ya Zozi nɛn waa -tɛ yiba "plan da bɛ -a -wɛɛnan. ⁶ E 'ka 'gɔ dɪ. E wluan -kanɔn 'va "le zɪ yaa 'vɪ 'e 'cɛn bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. 'Ka 'ta, -e 'ka yɪɛ 'tɔ fɛnan nɛn waa 'pla bɛ -a -nan. ⁷ "Bɛ -sru 'ka 'kɔ "nyiandɔ -a vɪ -a -srɔnɔn lɛ. 'Ka vɪ -wlɛ 'nan: E wluan 'kanɔn 'va, e -trɔa 'ka 'lɛ Galile, ka bɔa "man "nan nun. 'Wɪ

nɛn an-ta-a vɪlɛ 'cɛɛ bɛ, -nyrɛn zɪɛ.»

⁸ Lɪmɔnnun zɪɛ o 'si "nyɪandv-yrɛ da. Nyɛn o cɛɛn, 'pɪan ci "nrandɪ -dan a -wɔ, ɛn o -kɔ flɪn 'blɪdɪ -a. 'Wɪ zɪɛ o "ta -kɔ -a 'sɪnan 'panan Zozi -srɛnɔn lɛ. ⁹ 'Nun tɔɔn Zozi 'bɔla o 'lɛ, ɛn e 'nan -wɪɛ 'nan: «An 'ka 'tɔ bɔ.» Lɪmɔnnun pli Zozi man, o "pɔ sɔɔn "wɪlu, ɛn waa cɛɪn 'kɪn -a bɔdɪ -a. ¹⁰ -A -nan nɛn Zozi "e 'nan -wɪɛ 'nan: «Te "kɪlan 'e 'ka 'tɛ dɪ! 'Ka 'kɔ -a vɪ 'an -srɛnɔn nɛn o drɛ "le 'an "bɔɪnɪn -zv bɛ -wɪɛ. 'Ka vɪ -wɪɛ 'nan 'o 'kɔ Galɪle. O bɔa 'an man -nan nun.»

Bali -pannɔn "lala -nɔn 'sounjanun lɛ 'nan -e 'o 'wɪlu 'sɛn

¹¹ Te lɪmɔnnun a -kɔnan -sia bɛ, -a -nan nɛn 'sounja -mɪenun 'bɔla Zeruzalɛm 'fla. 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn e drɛ bɛ, waa 'sɪnan 'pa Bali -pannɔn 'tanɔn lɛ. ¹² Bali -pannɔn 'tanɔn zɪɛ 'o cɪn 'yɪ 'o 'vɪlɛ min cejenun -a, ɛn o 'wɪ 'plɪ "da. -A -nan nɛn o "lala "kaga "nɔn 'sounjanun lɛ, ¹³ ɛn o 'nan -wɪɛ 'nan: «'Ka vɪ 'nan, Zozi -srɛnɔn 'ta Zozi pa crɪn wɔlɛ -pɛɪ -man, te ka ya yɪ -tɛnan. ¹⁴ 'Wɪ zɪɛ -te -kɔnmandan -a 'man bɛ, kɔ toba -fɔa -yrɛ, -e 'kɔ 'wɪ 'si 'ka man.» ¹⁵ 'Sounjanun "lala zɪɛ -a 'si, ɛn 'wɪ nɛn Bali -pannɔn 'tanɔn -a 'vɪ -wɪɛ "bɛ, waa drɛla "da. 'Wɪ nɛn waa 'vɪ zɪɛ Zuɪf 'nɔn -a ve tɪan cɛɛgɔ yɪ -a.

Zozi 'e 'flɪ kɔɔn 'e -srɛnɔn lɛ (Mk 16.14-18; Lk 24.36-49; Zan 20.19-23; Drɛwɪ 1.6-8)

¹⁶ Zozi -srɛnɔn 'fuda -tv -kɔ Galɪle, pɔn nɛn Zozi -a kɔɔn -wɪɛ "bɛ -a da. ¹⁷ Zɪ o Zozi 'yɪ bɛ, o "pɔ sɔɔn "wɪlu -a bɔdɪ -a.

'Pɪan te o va min -mɪenun 'o 'ci -fɔɔman.

¹⁸ Zozi pli 'e -srɛnɔn man, ɛn e 'wɪ tɪn 'ba -wɪɛ. Yaa 'vɪ -wɪɛ 'nan: «Bali 'plɛblɛ 'nɔn 'mɛn fɛ pɛɛnɔn da laji, ɛn yaa -nɔn 'mɛn fɛ pɛɛnɔn da 'trɛda. ¹⁹ 'Ka 'kɔ, 'ka 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'jɪ 'nɔn drɛ 'an -srɛnɔn 'a! 'Ka o -batize drɛ -kaa "tɪ Bali 'lɛɛ 'e 'pɪ 'lɛɛ 'yɛɛ lɛɪ 'saun 'tɔ da. ²⁰ ɛn 'wɪ pɛɛnɔn nɛn maan paa 'ka 'jɪ bɛ, 'ka "paa o jɪ, -e 'o 'ta wɔla "da "le "wɛan. ɛn -a -cɪn 'e 'kɔn 'ka 'jɪ 'nan, an -fo 'ka 'va yɪ pɛɛnɔn man 'lɪ 'trɪlɪɪ, -e 'trɛ 'nyan tv 'e bɔ.»

Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn Mark -a crɛn -tɛ

*Zan a Zozi 'lɛ drɛnan
(Mt 3.1-12; Lk 3.1-18; Zan
1.19-28)*

¹ Bali -pɪ Zozi Crizi -le 'wɪ
'nɔnnɔn pou sianan "nɛn 'gɔ.
² E pou 'sia "le 'wɪ nɛn 'e 'crɛn
-tɛdɪ Bali 'lewei vɪzan Ezai -le
'fluba 'ji bɛ, -yee 'wɪ 'zɔ. Kɔɔ e
ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Bali "e 'nan:
«An 'mɛn min -tɔ -tɔala 'i 'lɛ,
-yɛɛ 'i 'lɛ si -tɛa.»

³ Min zɪɛ -a wei "we "bui "da.
Yaa ve 'nan:
<'Ka Minsan -le -si ta drɛ!
'Ka -yee -sinun ta -sɛn 'e cin
va!> »

⁴ Min zɪɛ Zan nɛn. E 'bɔla 'ji
"bui "da, ɛn e Bali -le 'wɪ vidɪ
'sia minnun lɛ. Yaa 'vɪ -wɪɛ
'nan: «'Ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ
man, -e 'ka 'fli -nɔn Bali lɛ! 'Ka
'ta 'ka -batize drɛ, -e Bali 'e
'cee 'wɪ 'wɪdɪ 'fui.»

⁵ Minnun nɛn o -nyɛanla
Zude 'lɛglɔn 'ji 'lee Zeruzalɛm
bɛ, o "kaga "ta Zan wei manlɛ.
O 'wee 'wɪ 'wɪdɪnun 'vɪ 'wein
Bali lɛ minnun pɛɛnɔn yɪɛ
man, te Zan o -batize dra 'yi
nɛn waa laabo Zudan bɛ, -a
va.

⁶ -Wi nɛn waa laabo Shamo
bɛ, -a "cɛsɔ nɛn Zan da, ɛn -
wɪ 'kɔɛ nɛn 'e 'tɔdɪ "da -a -tɪɛn.
Srɔ 'lee -srɔ 'nyrɔn nɛn yaa -
ble fɛ -a. ⁷ E 'nan minnun lɛ
'nan: «Min -tɔ "ta -daa 'e 'fɔla
"da, ɛn -a 'plɛblɛ "mlɪan 'an da.
'An 'ka -yee -manwua "tun
"da baa "fluzan -a dɪ. ⁸ An 'ka
-batize dra 'yi 'a, 'pian -yɛɛ 'ka
-batize dra Bali lei 'saun 'a.»

*Zan Zozi -batize drɛ
(Mt 3.13-17; Lk 3.21-22;
Zan 1.32-34)*

⁹ Tɔ zɪɛ -a wɪlu bɛ, ɛn Zozi
'si Galile 'fla nɛn waa laabo
Nazarɛtɪ bɛ -a da, ɛn e -ta Zan
-va. -A -nan nɛn Zan -a -batize
drɛ Zudan 'yi 'va. ¹⁰ Zozi "ɛ 'si
'yia bɛ, te e labli ye 'e 'lɛ 'sɔdɪ,
ɛn e Bali lei 'yɪ e sɔɔn "da "le
-plablo -le 'wɪ 'zɔ. ¹¹ -A -nan
nɛn wei -tɔ wɪ laji. E 'nan: «ɪ
ya 'an 'pɪ nɛn maan ye 'yɪ ɛn
-yee 'wɪ 'an 'ci "nranman bɛ -
a.»

*Satan Zozi 'man -tan 'nan
'e 'wɪ 'wɪdɪ "drɛ
(Mt 4.1-11; Lk 4.1-13)*

¹² "Bɛ -sru, ɛn Bali lei -kɔ
Zozi 'a "bui "da. ¹³ E yi drɛ
'nan nun -fuba sinjɛn, te Sa-
tan -a man -taan. E ya -winun
va lu -ji, te Bali -le 'pasianɔn -a
"sua.

*Zozi 'le 'nyranman pou
sianan
(Mt 4.12-17; Lk 4.14-15)*

¹⁴ Zɪ minnun Zan -fɔ -pɔ
'kuin bɛ, ɛn Zozi 'li 'e da Galile
'lɛglɔn 'ji. -A -nan nɛn e Bali -le
'wɪ 'nɔnnɔn vidɪ 'sia minnun
lɛ. Yaa 'vɪ -wɪɛ 'nan: ¹⁵ «Tɔ nɛn
Bali -a kɔɔn bɛ, e 'bɔ. Bali -
le mingɔnnɛn -blɪdɪ 'bɔ 'kogo.
'Ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man, -e
'ka 'fli -nɔn Bali lɛ! 'Ka yi -tɛra
Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn da!>»

*Zozi pɔ -tɛnɔn sinjɛn drɛ 'e -
srunɔn 'a
(Mt 4.18-22; Lk 5.1-11)*

¹⁶ Zozi a ciɪnan 'yi -dan nɛn
Galile bɛ -a man, ɛn e Simɔn
'lee 'e -suannɛn Andre 'yɪ, te o
ya pɔ -tɛnan "se "a. ¹⁷ ɛn Zozi
'e 'nan -wɪɛ 'nan: «'Ka -sɔɔnla
'an -sru! An -taa 'ka drɛɛ min-
nun nɛn o min laabo 'an -sru
"bɛ waa.» ¹⁸ 'Nun tɔɔn o 'wee

"senun -sran, en o sɔɔnla Zozi -sru.

19 E -kodi 'sia "nyian 'e 'le, en e Zebede -punun 'yi, te o ya 'wee "senun -peenan -klu -ji. Zaji 'lee 'e "bu Zan nen. 20 Zozi o laabu, -a -nan nen o 'si 'o "ti Zebede 'lee 'wee 'nyranman 'panon -sru, en o sɔɔnla Zozi -sru.

Zozi -yυ -wliɖi "pin min -tυ -sru
(Lk 4.31-37)

21 Zozi 'lee 'e -srunon 'ku 'fla nen, waa laabo Kapanamo be, -a da. 'Flinla "yi da be, e wla -wee cin yi 'kuin, en e Bali -le 'wi "paadi 'sia minnun ji. 22 -Yee 'wi "paadi minnun 'plo 'fo, koo yaa "paaman o ji 'le Bali -a -koladi -non -yre. Ya'a "paale o ji 'le 'nan 'fluba 'ci vinon 'le ve -zυ di.

23 Min -tυ a cin yi 'kon 'bo 'ji be, -yυ -wliɖi "a -a -sru. Min zie e -paandi 'sia, yaa 'vi 'nan: 24 «Nazareti min Zozi, -me "wean nen i -taa 'kve 'wi 'ji? I -ta 'ku klu 'sɔle. Mein -taa. Bali -le min tiɣli nen 'yia.»

25 Zozi 'wi 'pla -yre 'nan: «'I 'ta -to! 'I 'si min 'gυe -a -sru!» 26 -Yυ -wliɖi "min zie -a nyɔandi 'sia 'pleble, te e -paanman, en e 'si -a -sru.

27 'Wi zie e cila min pɛenon da. Waa laabudi 'sia 'o cin lo 'nan: «-Me "su -man wi 'be ci zie? Min 'gυe -yee 'wi "paadi a 'e 'tre, en Bali -a -koladi -non -yre. E -younun -le 'pleble yi -kaa. 'Wi nen yaa ve -wle "be, waa drala "da.» 28 -A -nan nen minnun Zozi 'si -foɖi 'sia 'kpa tiɣli Galile 'leɣlon pɛenon 'ji.

Zozi Simon 'sea 'lee -ce -tenon "kaga beli
(Mt 8.14-17; Lk 4.38-41)

29 Zi Zozi 'bɔla cin yi 'kuin be, en e -ku Simon 'lee Andre -le "konnen 'o 'vale Zaji 'lee Zan -a. 30 "Wee 'bɔla "konnen "be, te Simon nan "bu "a 'e nyinnandi 'kole -wɔandi 'pleble 'lo, en waa 'vi Zozi le. 31 Zozi pli "man, yaa 'kun 'e 'pe -man, en yaa wluan. 'Nun toon -a 'kole 'ji 'e 'tro -fo. -A -nan nen e fe -non -wle.

32 Zi funninmlan 'pla yide 'fo plo va be, en minnun -tadi 'sia -ce -tenon pɛenon 'lee minnun pɛenon nen -yυ -wliɖi "a o -sru "be waa Zozi le. 33 'Flanon "kaga "ta -senle 'kon zie -a 'le "nen. 34 Zozi min "kaga beli -ce 'to 'tuɖυ pɛenon 'sidi -a o man. En e -yυ -wliɖi 'si min "kaga -sru "nyian. Zozi 'ka -yυ -wliɖinun 'tuɖe -e 'o 'wi di, koo min nen Zozi ci -a be waa -taa.

Zozi Bali -le 'wi 'vi Galile 'leɣlon pɛenon 'ji
(Lk 4.42-44)

35 Bodrun te klun a tian be, Zozi wluan, en e 'bɔla bei. E -ku Bali tru 'bale 'fla -sru fenan nen -a -nan ci flu be -a -nan. 36 Simon 'lee Zozi -srunon mienun be, o -ku Zozi -weele. 37 Zi waa 'yi be, en o -yre 'nan: «Minnun pɛenon a 'i -weenan.»

38 En Zozi 'a 'vi -wle 'nan: «-Kaa ku fe pee -nan! -Kaa ku 'fla 'gυe -a "srɔn 'flanun da, -e 'an Bali -le 'wi vi -nan nun. Koo 'wi zie -a man nen an -ta 'tre da.» 39 En e ciɖi 'sia Galile 'leɣlon pɛenon 'ji. E Bali -le 'wi 'vi cin yi 'konnun -ji, te e -yυ -wliɖi -pian "minnun -sru.

Zozi-kogobe 'tezan-tv beli
(Mt 8.1-4; Lk 5.12-16)

⁴⁰ Yi -tv da be, -kogobe 'tezan-tv-ta Zozi 'le. E "po sɔɔn "wlu, en yaa trv 'badi 'sia. Yaa 'vɪ -yre 'nan: «Maan -tɔa 'nan -te i wu "man "be, i -kɔlaman i -kogobe "sia 'an man, -e 'an dre 'saun Bali 'le.»

⁴¹ -A nyirinda -sen Zozi da. 'E 'pe 'sv "ji, e kle "man, en yaa 'vɪ -yre 'nan: «An "we "man! 'I dre 'saun Bali 'le!» ⁴² 'Nun tɔɔn -kogobe 'si "man, en e dre 'saun Bali 'le.

⁴³ Zozi 'wɪ 'pla -yre -a "trɔɔn nyuɔndɪ -a. Yaa 'vɪ -yre 'nan: ⁴⁴ «Te 'i 'wɪ nɛn e dre 'gɔvɛ -a -nan sɛɛ wɔ min -tv le "fo "di! 'Pian 'i 'kɔ Bali -panzan -tv -va -e 'yei 'nanjen! "Be -sru 'sraga nɛn Moizi -a kɔɔn be 'i dre, -e minnɔn 'o -kɔnnɛn "yɪ 'nan, i beli!»

⁴⁵ 'Pian min zɪɛ 'wɪ nɛn Zozi -a dre -yre "be, yaa 'sinan 'padi 'sia min 'tɔdɔ pɛɛnɔn le. -Yee "wean Zozi 'ka -kɔlale "nyian -e 'e 'fli -kɔɔn 'fla di. En e -fv 'fla -sru fɛnan nɛn min "ka "diɛ -a -nan. 'Pian te minnɔn "sia fɛ pɛɛnɔn 'nan, o -ko "va "nun.

2

Zozi min -srandɪ "tra "tv beli
(Mt 9.1-8; Lk 5.17-26)

¹ Yi 'fli yaa "be -sru, en Zozi 'li 'e da Kapanamo. Minnɔn -a 'man 'nan Zozi a "kɔnnɛn, ² en o "kaga "kɔ "va. Min a "kaga "bɔv "le "wean, 'tɔnan 'ka 'fɔle "nyian 'kɔn 'le "nɛn "di. Zozi Bali -le 'wɪ vɪdi 'sia -wle.

³ -A -nan nɛn, minnɔn -tadi 'sia min -srandɪ -tv -a Zozi le. E ya min sinjen lɔ "se "ji. ⁴ 'Pian

wa'a -kɔlale -plidi -a Zozi man di, min a "kaga "le "wean. -A -nan nɛn o 'kɔn tri, waa 'fɔn 'e 'win -ji fɛnan nɛn Zozi cɪ 'e 'tɔdi be -a -nan. O -cezan zɪɛ -a sɔɔnla. ⁵ Zi Zozi -wee yi -teradi 'e da 'yɪ be, en yaa 'vɪ -cezan zɪɛ -yre 'nan: «'An 'pɪ, 'wɪ 'wliɔnɔn nɛn yia dre be maan fui.»

⁶ Bali -le 'fluba 'ci vɪnɔn -mie a min "kaga zɪɛ o yei 'o -nyrandɪ. Waa nrɔn 'o 'ji 'nan: ⁷ «-Me "wean nɛn, min 'labe, e 'wɪ zɪɛ -a ve? E Bali srɔn. -Te ya'a 'silɛa Bali -tɔwli "a diɛ, -tiɛ -kɔlaman min -le 'wɪ 'wliɔnɔn fuidɪ -a?»

⁸ Zozi -wee ci "nrɔndɪ 'yɪ, en yaa 'vɪ -wle 'nan: «-Me "wean nɛn ci "nrɔndɪ zɪɛ, e ya 'ka 'ji? ⁹ -Te maan 'vɪ min -srandɪ 'tra 'gɔvɛ -yre 'nan: «'Wɪ 'wliɔnɔn nɛn yia dre be maan fui», 'be a -tv. En -te maan 'vɪ -yre 'nan: «'I wluan, 'i 'yie nyinnan "dave 'sia, 'i 'ta wɔ», 'be a -tv. 'Wɪ "fli zɪɛ, -a "cɛn "vɪdi 'be cɪ 'plɛble? ¹⁰ 'Pian an "ta -a -ci -kɔɔnman 'cɛɛ 'nan -kɔladi a 'an 'bɔ Blamin -pɪ -lɔ -e 'an min -le 'wɪ 'wliɔnɔn fui 'trɛda.» -A -nan nɛn yaa 'vɪ -cezan zɪɛ -yre 'nan: ¹¹ «'I 'wluan! 'I 'yie nyinnan "dave 'sia! 'I 'kɔ 'yie "kɔnnɛn!» ¹² 'Nun tɔɔn min zɪɛ e wluan, e 'yee nyinnan "dave 'sia, en e 'ta wɔdi 'sia min pɛɛnɔn yie man, e 'bɔla bei. 'Wɪ zɪɛ e cɪla 'o pɛɛnɔn da. O Bali 'tɔ "yɪ 'vɪ, en waa 'vɪ 'nan: «'Wɪ 'gɔvɛ kɔ'a tian 'li -a -nan yɪɛ di.»

Zozi Levi laabv
(Mt 9.9-13; Lk 5.27-32)

¹³ Zozi 'kɔ "nyian Galile 'yi man. Min "kaga "kɔla -a -sru,

en e Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn paa o ji. ¹⁴ "Yɛɛ -kʊ 'e 'lɛ bɛ, te e Alife -pɪ Levi ye 'e -nyrandɪ fɛnan nɛn o 'sukɔlɛ "sia bɛ -a -nan. E ya 'yee 'nyranman 'panan. En Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'I -sɔɔnla 'an -sru!» Levi wluan, en e sɔɔnla -a -sru.

¹⁵ "Bɛ -sru ɛn Zozi 'lee 'e -srunɔn 'kʊ Levi -le "kɔnnɛn fɛnun -blɪɛ. 'Sukɔlɛ 'sinɔn 'lee 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn -mienun yra fɛ zɪɛ -a -sru. Kɔɔ min "kaga 'bɛ 'kɔla -a -sru.

¹⁶ 'Fluba 'ci vɪnɔn nɛn o ya Farizɛn 'nɔn 'a bɛ, zɪ waa 'yɪ 'nan Zozi a fɛ -blɪnan 'o 'vale 'sukɔlɛ 'sinɔn 'lee 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn -mienun -a bɛ, ɛn waa 'vɪ -a -srunɔn lɛ 'nan: «-Mɛ 'le "wɛan nɛn e fɛ blɪ 'o 'vale 'sukɔlɛ 'sinɔn 'lee min -wɪdɪ -mienun -a?»

¹⁷ Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'man, ɛn e 'nan -wɛlɛ 'nan: «Minnun nɛn -cɛ 'ka o man dɪɛ, wa'a -dɔdrɔ -sru -wɛɛman dɪ. 'Pian minnun nɛn -cɛ cɪ o man bɛ, -wɛɛ cɪ -dɔdrɔ -va. En "nyian bɛ minnun nɛn o cɪ tɪgɪ bɛ, -wee "wɛan "cɛɛ an -ta dɪ, 'pian an -ta 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'va. An -ta o laabulɛ -e 'an Bali -le -si -kɔɔn -wɛɛ.»

Zozi 'le 'wɪ "paadɪ a "le fɛ -trɛ -le 'wɪ 'zʊ
(Mt 9.14-17; Lk 5.33-39)

¹⁸ Zan -srunɔn 'lee Farizɛn 'nɔn a fɛ 'sɔnnan. En minnun -ta 'wɪ laabulɛ Zozi 'lɔ 'nan: «-Mɛ 'le "wɛan nɛn, Zan -srunɔn 'lee Farizɛn -srunɔn fɛ "sɔan, te "yie -srunɔn 'ka fɛ sɔan dɪ?»

¹⁹ En Zozi -a 'vɪ -wɛlɛ 'nan: «-Te minnun -a lɪ 'pa "fɛdɪ drɛnan bɛ, tʊ nɛn lɪ -trɛ 'pazan a o yei "bɛ, minnun fɛ "sɔan? -Cɛjɛ, tʊ nɛn lɪ -trɛ 'pazan a o va bɛ wa'a 'kɔlaman fɛ 'sɔndɪ -a dɪ! ²⁰ 'Pian yɪ nɛn lɪ -trɛ 'pazan

-taa 'silɛ o yei "bɛ, -a nyan nɛn o -taa "fɛ 'sɔnlɛ.

²¹ En "nyian bɛ, min 'ka sɔ -trɛ 'fʊɪ 'sia, -e 'e 'pa sɔ ceje 'fʊɪ bʊnan dɪ. -Te 'bɛ "cɛɛ "dɪɛ, sɔ -trɛ -a ceje 'fʊɪ bʊnan "paa "va.

²² En "nyian bɛ min 'ka 'wɛn -trɛ sɛan -wi 'kɔlɛ 'tre cejenun -ji dɪ. -Te 'bɛ "cɛɛ "dɪɛ, -wɛn -trɛ -wi 'kɔlɛ 'tre cejenun fɛaman, te -wɛn 'lee 'trenun 'bɔ srɛ. 'Pian e ya "le min 'e 'wɛn -trɛ -sɛn -wi 'kɔlɛ 'tre -trenun -ji!»

Zozi 'wɪ tin 'ba Zuif 'nɔn 'le 'flinla "yi man

(Mt 12.1-8; Lk 6.1-5)

²³ 'Flinla "yi da nɛn, Zozi 'lee 'e -srunɔn 'ciɪdɪ 'sia fei -tʊ da. Fɛ 'wɛlɛ nɛn fei zɪɛ -a da bɛ, e ya 'lee 'saa 'le 'wɪ 'zʊ. -A -srunɔn 'kɔ -a "cɛɛndɪ -a, te waa -ble. ²⁴ -A -nan nɛn Farizɛn 'nɔn -a 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «'I 'yɪɔ 'wɪ nɛn 'i -srunɔn -a dra bɛ -a. -Cɛɛ 'flinla "yi da bɛ, wa'a 'wɪ 'labɛ -a dra dɪ.»

²⁵ En Zozi "e 'nan -wɛlɛ 'nan: «'Wɪ nɛn -kaa tra David -a drɛ 'li, te dra -a -tɛa 'o 'vale 'yee minnun -a bɛ, ka'a tian -a ta vɪɛ dʊv? ²⁶ E wɪa Bali -le 'kuin, ɛn Bali -le 'kpɔun nɛn Bali -pannɔn 'saza 'bɛ -ble bɛ, yaa 'sia, yaa blɪ, ɛn e 'yee minnun "le "nɔn. Tʊ zɪɛ -a va bɛ, te Abiata 'bɛ cɪ Bali -pannɔn 'tazan -a.»

²⁷ En Zozi -a 'pla "da 'nan: «Bali 'flinla "yi drɛ minnun -le vɛ -a! Ya'a minnun drɛlɛ 'flinla "yi -le vɛ -a dɪ. ²⁸ -Yee "wɛan nɛn 'an 'bɔ Blamin -pɪ, mɛɛn cɪ 'flinla "yi san -a.»

3

Min -tʊ nɛn -a -pɛla 'ka 'e man bɛ Zozi -a beli
(Mt 12.9-14; Lk 6.6-11)

¹ Zozi 'ku pee 'wu "nyian cin yi 'kuin. Min -tu a 'kɔn zɪɛ -a -ji, -a -pɛla 'tu a 'e 'kadɪ. ² Farizen 'nɔn nɛn 'kɔn zɪɛ -a -ji bɛ, o Zozi 'nanjɛndɪ 'sia -gɔɛɛn 'nan, -te e min zɪɛ -a "belia 'flinla "yi da -o. Waa drɛ zɪɛ 'nan -e 'o -kɔla 'wɪ 'tɔdɪ -a "man. ³ Zozi -a 'vɪ -pɛ -kazan lɛ 'nan: «'I 'wluan! 'I 'tɔ min yei 'gɔ!»

⁴ ɛn Zozi -a laabu -wɔɔ 'nan: «-Mɛ "wɪ nɛn -cee -pɛi -a vɪ? -Si a 'e 'nɔndɪ min lɛ 'nan 'e 'wɪ "yi "drɛ 'flinla "yi da, -baa 'wɪ 'wɪdɪ "nɛn e drɛ? ɛn "nyian bɛ, e min "belia, -baa e min 'tɔɛ -e 'e 'ka?» Min -tu 'ka 'wɪ 'silɛ "da "dɪ.

⁵ Zozi o pɛɛnɔn -nanjɛɛn 'tɔdɔ nyran da. -Wee "trɔɛn "yuyu nɛn waa "taan Bali va bɛ, -yee "wɛan -a ta drɛ 'trɔdrɔ. -A -nan nɛn yaa 'vɪ -cɛzan zɪɛ -yɛ 'nan: «'I 'pɛ 'su "ji!» E 'e 'pɛ 'su "ji, ɛn -a -pɛ drɛ "plɔnbɔn 'e "pa 'ji.

⁶ Farizen 'nɔn 'bɔla bei. O -ku Erodɪ -le minnun 'va -a 'palɛa "da 'nan 'o Zozi 'man -wɛɛ -e 'o -tɛ.

*Min "kaga "ta Zozi 'va
(Mt 12.15-16; Lk 6.17-19)*

⁷ Zozi 'lee 'e -srunɔn 'ku Galile 'yi man. Min "kaga 'kɔla o -sru. O -mie 'si Galile 'lɛglɔn 'ji, ɛn o -mie 'si Zude 'lɛglɔn 'ji, ⁸ ɛn o -mie 'si Zeruzalɛm, ɛn o -mie 'si Idume 'lɛglɔn 'ji, ɛn o -mie 'si 'lɛglɔn nɛn Zudan 'yi -sru "bɛ -a -ji, ɛn o -mie 'si 'lɛglɔnnun nɛn Tir 'lee Sidɔn "srɔn "bɛ o ji. Min "kaga zɪɛ o -ta Zozi 'va, kɔɔ 'wɪnun nɛn yaa dra bɛ waa 'man. ⁹ -Yee "wɛan Zozi -a 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan, 'o 'klɔ -tu man wɔɔ, "tɔgɔ minnun

'o trun 'e man "kaga. ¹⁰ Fɛ -le "wɛan nɛn e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ -yɛɛ cɪ 'nan, e min "kaga 'beli, ɛn -cɛnɔn pɛɛnɔn 'o cin -mɛandɪ 'sia 'nan -e 'o klɛ "man. ¹¹ Minnun nɛn -yɔ -wɪdɪ "cɪ o -sru "bɛ, -te o Zozi 'yi bɛ, o -tɛɛmlan "wlu, te o -paanman 'nan: «Bali -pɪ nɛn 'yia.» ¹² Pian Zozi 'wɪ "paala -wɛ lɛ 'kɔglɔ. Yaa ve -wɛɛ 'nan: «Te 'ka min nɛn 'an cɪ bɛ -a ta bɔla minnun lɛ dɪ!»

*Zozi min 'si "va -fuda "fli
yee 'pasianɔn 'a
(Mt 10.1-4; Lk 6.12-16)*

¹³ "Bɛ -sru ɛn Zozi pɔn -tu tri. Minnun nɛn Zozi cɪ "va "bɛ, e o laabu 'e 'va. ɛn o -ku -a "srɔn. ¹⁴ Zi e min -fuda "fli 'si "va zɪɛ, ɛn e o 'tɔ 'pa 'yee 'pasianɔn. Yaa drɛ zɪɛ 'nan, -e 'o 'kɔn -a "srɔn. ɛn yaa drɛ 'nan -e 'o 'ku Bali -le 'wɪ vɪ, ¹⁵ te -kɔladɪ a -wɔɔ -e 'o -yɔ -wɪdɪnun -pin minnun -sru. ¹⁶ Minnun nɛn e o 'si "va "bɛ, o 'tɔ nɛn 'gɔ: Simɔn nɛn yaa 'tɔ 'pa Pɪɛri bɛ, ¹⁷ 'lee Zebede -pinun Zaji 'lee 'e "bɔɪ Zan nɛn Zozi o 'tɔ 'pa Boanɛzi bɛ, -a -ci nɛn 'nan laa -paan "su -man minnun, ¹⁸ 'lee Andre, 'lee Filipɔ, 'lee Batelemi, 'lee Matie, 'lee Toma, 'lee Alife -pɪ Zaji, 'lee Tade, 'lee Simɔn -tu nɛn waa laabo "nyian Zelo bɛ, ¹⁹ 'lee Zudazi Karioti. Min nɛn e "ta -daa Zozi 'nɔnlɛ 'e 'nanmannɔn lɛ bɛ -nyɛn.

Zozi 'le 'plɛblɛ "sia nyin?

(Mt 12.22-32; Lk 11.14-23)

²⁰ "Bɛ -sru ɛn Zozi 'ku "kɔnnɛn. Minnun 'o cin 'yi "nyian "man "kaga "le "wɛan, Zozi 'lee 'e -srunɔn 'ka 'o 'wulo -da yɪɛ -e 'o fɛ -blɪ dɪ. ²¹ Zi

Zozi 'mangulinun 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, o -si 'sia 'nan 'o 'ko -a 'kunɛ. Kɔɔ -a -cin a o ji 'nan, -a -wulo srɛ 'e da.

²² En "nyian bɛ, 'fluba 'ci vɪnɔn nɛn o 'si Zeruzalɛm bɛ, o 'nan, -yɔ -wɪdɪnun tazan nɛn waa laabo Belzebul bɛ, e ya Zozi -sru. En -yee 'plɛblɛ 'a nɛn e -yɔnɪn -pian "minnɪn -sru.

²³ -A -nan nɛn Zozi o laabu, ɛn e 'wɪ tin 'badɪ 'sia -kɔnnɛn "ji. E 'nan: «Satan 'ka 'kɔlaman -e 'e 'bɔ 'fli -pin dɪ. ²⁴ -Te 'lɛglɔn 'tɔ -ji minnɪn cɛɛn 'e cin man, ɛn o ya -kuli -tannan 'o cin man bɛ, 'lɛglɔn zɪɛ, e -wia. ²⁵ En -te 'kɔn 'tɔwɪ 'lɛ "nɛn 'nɔn 'bɛ ci 'wɪ 'tɔwɪ zɪɛ -a drɛnan oo, "kɔnnɛn zɪɛ e -wia. ²⁶ -A -tɔwɪ "nɛn "nyian Satan 'lee -yee -yɔnɪn -le vɛ -a. "Te -wɛɛ cɛɛn 'e cin man, ɛn o ya -kuli -tannan 'o cin yei "bɛ, "te -yee mingɔnnɛn trɛ -wi -a -nan 'mɔn. ²⁷ 'Ka -tɔ 'nan, Satan nɛn e ya min 'plɛblɛ 'a bɛ, min 'ka 'kɔlaman -e 'e -wɪ -yee 'kuin -e 'e -yee fɛnɪn crin wɔ, -te ya 'a Satan 'bɔ -yrɪɛ dɪ.

²⁸ Maan vɛ 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, 'wɪ 'wɪdɪ pɛɛnɔn nɛn min -a dra bɛ, Bali -kɔlaman -a 'cɛdɪ -a min ɛ. En "nyian wei -wɪdɪ pɛɛnɔn min -a -fɔa Bali ɛ bɛ, Bali -kɔlaman -a 'cɛdɪ -a min ɛ. ²⁹ 'Pian 'wɪ nɛn Bali lei 'saun -a dra bɛ, min nɛn e "we "man -wɪdɪ "bɛ, Bali 'ka -a cɛa -a san ɛ 'li "fo "dɪ. 'Wɪ 'kpa, 'wɪ 'wɪdɪ zɪɛ e -fo -yrɔ 'li "fo "le vɛ -a.»

³⁰ Minnɪn nɛn o 'nan, -yɔ -wɪdɪ "a Zozi -sru "bɛ, o 'tɔ 'ji nɛn e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ.

-Ti nɛn Zozi -a "siala 'e drɪ 'a?

(Mt 12.46-50; Lk 8.19-21)

³¹ Zozi "bɔ 'lee -a "bɔnɪn -ta. O -fɔ 'o 'tɔdɪ bei, ɛn o min -tɔ 'pa 'sia 'nan 'e 'kɔ Zozi laabu. ³² Minnɪn "kaga "a 'o -nyrandɪ Zozi "srɔn. Waa si -fɔ. O 'nan -yrɛ 'nan: «'I "bɔ 'lee 'i "bɔnɪn a bei. O 'nan, 'i 'lɔ!»

³³ Zozi "e 'nan -wɛɛ 'nan: «-Tɪnɪn 'bɛ ci 'an "bɔ "a? ɛn -tɪnɪn 'bɛ ci 'an "bɔnɪn -a?»

³⁴ Zɪ e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, e minnɪn nɛn waa si -fɔ bɛ, o -nanjɛɛn, ɛn e 'nan: «"Ka 'yɪɔ! 'An "bɔ 'lee 'an "bɔnɪn nɛn 'gɔ. ³⁵ Fɛ nɛn maan 'vɪ zɪɛ -yɛɛ ci 'nan, min nɛn e Bali ci 'sɔ wɪ dra bɛ, -yɛɛ ci 'an "bɔ -a, ɛn -yɛɛ ci 'an "blu "a, ɛn -yɛɛ ci 'an "bɔ "a.»

4

'Saa 'fɔzan man -kɔnnɛn

(Mt 13.1-9; Lk 8.4-8)

¹ Yi -tɔ da bɛ, Zozi 'wɪ "paadɪ 'sia minnɪn ji "nyian Galile 'yi man. Minnɪn a trenan "man "kaga, -yee "wɛan e -fɔ -klɔ -ji 'yi yɪɛ da, ɛn e -nyran. Minnɪn -fɔ 'o 'sɛndɪ 'yi 'plo da.

² -Kɔnnɛn "ji nɛn e 'wɪ "kaga paa o ji. Yaa 'vɪ -wɛɛ 'nan: ³ «"Ka 'yɪɔ 'wɪ 'tɔ nɛn 'gɔ! 'Ka "trɔɛn "tɔ -yrɛ! Min -tɔ 'bɛ 'kɔ 'saa 'fɔɛ. ⁴ Zɪ e ya -a wɛɛnnan bɛ, -a 'wɛɛ plɔɛn 'sran -si man. "Lomannɪn -ta, waa blɪ. ⁵ -A 'wɛɛ -mie -sran puo da, fɛnan nɛn 'trɛ 'ka "kaga "dɪ -a -nan. E bɔdɪ 'sia tada, kɔɔ 'trɛ 'ka "da "kaga "dɪ. ⁶ Zɪ yɪɛ 'bidɪ 'sia bɛ, ɛn e kaala 'nan, -a "sɛin 'ka 'kɔɛ -kɔɔbli dɪ -le "wɛan. ⁷ -A 'wɛɛ plɔɛn 'sran fɛnan nɛn -tɛin -taa "bɔɛ bɛ -a -nan. -Tɛin zɪɛ e 'tu, e blala 'saa man, wa'a

-kɔlale -sendi -a "da "di, en o kaa. ⁸ -A 'wle plɛn 'sran 'tre "yi "da. 'O 'bɔ, 'o trɔv, en 'o 'sen "da. -A bɛ -tu 'wle a "man -fuba yaaga. -A bɛ -tu 'wle a "man -fuba 'shɛɛɔv. -A bɛ -tu 'wle a "man -yaa tv. ⁹ Min nɛn 'wi man "trɔɛn "ci -a -wulo -man bɛ, -a san 'e man!»

-Mɛ "le "wɛan nɛn Zozi 'wi tin 'ba -kɔnnɛn 'ji?

(Mt 13.10-17; Lk 8.8-10)

¹⁰ "Bɛ -sru, zɪ Zozi 'fɔ 'e 'saza 'o 'vale 'e -srunɔn 'fuda "fli 'lee min -mienun -a bɛ, en waa laabv Zozi 'lɔ 'nan: «-Kɔnnɛn 'nɛn, yia -fɔ 'gɔvɛ, -a -ci nɛn 'nɔn?» ¹¹ -A -nan nɛn Zozi -a 'vɪ -wle 'nan: «Kaa 'gɔvɛ, 'ka lɛ nɛn Bali 'yee 'wi yɔɔɔɔ nɛn 'e min "paala 'a bɛ -a -ci 'si. 'Pian minnun nɛn o 'ka 'an -sru "diɛ, 'o 'wi pɛɛnɔn maan -kɔnnɛn 'ji. ¹² E dre zɪɛ 'nan -e 'o fɛnan -nanjɛn, te wa'a -kɔnnɛn 'ye di, en -e 'o 'wi man, te wa'a -ci maan di, "tɔgɔ 'o 'fli -nɔn Bali lɛ -e 'bɛ -wee 'wi 'wliɔnun fui.»

Zozi 'saa 'fɔzan man -kɔnnɛn "ci 'vɪ

(Mt 13.18-23; Lk 8.11-15)

¹³ Zozi -a laabv -wlv 'nan: «-Te ka'a -kɔnnɛn 'gɔvɛ -a -ci manlɛ diɛ, kaa dra 'kɔ -e 'ka peenun -ci man?»

¹⁴ -A -nan nɛn yaa 'vɪ -wle 'nan: «'Saa 'fɔzan -kv 'yee 'saa 'fɔlɛ, e ya "le 'nan, min -tu 'bɛ 'kv Bali -le 'wi vɪɛ. ¹⁵ 'Saa 'wle nɛn e -sran -si man bɛ, minnun nɛn o Bali -le 'wi maan, 'nun tɔɔn -e Satan 'e 'ta -a 'si o ji bɛ, -wee 'wi nɛn. ¹⁶ En 'saa 'wle nɛn 'e 'sran puo da bɛ, minnun nɛn o Bali -le 'wi maan, 'nun tɔɔn o "we "man ci "nrandi -a bɛ, -wee 'wi nɛn.

¹⁷ Wa'a tvɛ -e -a "sein 'e 'kv -kɔɔbli di. Wa'a 'o "trɔɛn 'tɔala 'ji di. -Te 'wi yidi 'lee 'te 'padi o da a bɔnan o man Bali -le 'wi 'le "wɛan bɛ, tɔɔn -e 'o 'pɛ 'si Bali -le 'wi -sru. ¹⁸ En 'saa 'wle nɛn e -sran fɛnan nɛn -tein -taa "bɔlɛ bɛ -a -nan bɛ, minnun nɛn o Bali -le 'wi maan, o "we "man "bɛ, -wee 'wi nɛn. ¹⁹ 'Pian minnun zɪɛ, o -taa 'o 'ci "nrandi 'silɛa 'trɛda fɛnun "kaga "da. Fɛ yidi o see "paaman. O ya "vale fɛ pɛɛnɔn 'e dre 'wee vɛ -a. 'Wɪ zɪɛ e -si -tɔa Bali wei lɔ, -e 'e vɪɛ 'e 'nyranman 'pa o man di. ²⁰ En 'saa 'wle nɛn o -sran 'tre "yi "da bɛ, minnun nɛn o Bali -le 'wi maan, o "we "man -e 'o 'ta wvɔla "da "bɛ, -wee 'wi nɛn. Tɔɔn 'nyranman nɛn Bali wei -a 'padi "siala o man bɛ, -a "nɛn bɔala -dan. Te o dre "le 'nan 'saa nɛn -a bɛ -tvwli 'wle a "man -fuba yaaga, en -a -tvwli 'wle a "man -fuba 'shɛɛɔv, en -a -tvwli 'wle a "man -yaa tv bɛ, -yee 'wi 'zv.»

-Kannɛn man -kɔnnɛn (Lk 8.16-18)

²¹ "Bɛ -sru en Zozi 'e 'nan -wle 'nan: «Min 'ka -kannɛn 'fɔa "nɛn -e 'e yɔɔ -pɔ wlv di. -Te 'bɛ "cɛɛ "diɛ, -e 'e yɔɔ nyinnan "dave wlv di. 'Pian waa -tɔala fɛnan 'wein da, te minnun pɛɛnɔn -a ye. ²² Maan ve 'cɛɛ 'nan, fɛ -tu 'ka 'fo 'e yɔɔɔɔ -trilii, -e 'e vɪɛ 'e bɔla 'ji di. En 'wi yɔɔɔɔ -tu "ka -e 'o vɪɛ 'o man fɛnan 'wein da di. ²³ Min nɛn 'wi man "trɔɛn "ci -a -wulo -man bɛ, -a san 'e man!

²⁴ 'Ka dre "yi 'wi nɛn ka ci -a mannan 'gɔvɛ -a va! Zɪ ka Bali wei 'man bɛ, -a da nɛn Bali 'wi 'tɔdi "paa "da 'cɛɛ, -e 'e

'kɔ 'e 'lɛ. ²⁵ Kɔɔ min nɛn e cɪ -yrɔ "bɛ, -a lɛ nɛn waa "paa "da. 'Pian min nɛn e "ka -yrɔ "dɪɛ, -a "tiennɛn nɛn -yrɔ "bɛ, o -taa -a 'silɛ.»

Fei fɛ 'wlɛ bɔdɪ da -kɔnnɛn
(Ezai 55.10-11; 1 Ko 3.6-7)

²⁶ ɛn Zozi -a 'vɪ "nyian 'nan: «Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ min da bɛ -nyrɛn 'gɔ. E ya "le min -tɔ 'saa -fɔ 'yee fei. ²⁷ "Bɛ -sru e yi -tɛa "pei -man -e 'e 'fuɔ bodrun. Yaa dra zɪɛ yi -tɔdɔ pɛɛnɔn man. 'Pian fɛ nɛn e dra 'lɔɔ -e 'saa nyriɛn 'e bɔ -e 'e trɔ bɛ, ya'a tɔa dɪ. ²⁸ 'Trɛ -a bɔa 'e 'fli -a. Yaa nyriɛn bɔa 'e 'flin, "bɛ -sru -e 'e 'sɛn "da, -e 'e 'yi mlin. ²⁹ -Te -a 'wlɛ tran bɛ, te -a -tɛdɪ 'bɔ. -A -nan nɛn min zɪɛ e -ko -a -tɛlɛ srɛn 'a.»

Fei fɛ 'wlɛ 'tɔ man -kɔnnɛn
(Mt 13.31-35; Lk 13.18-19)

³⁰ ɛn Zozi -a 'vɪ "nyian 'nan: «Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ min da bɛ, -mɛ "man "nɛn -kaa -kɔnnɛn? -Kɔnnɛn "cɛn "fɔdɪ -a nɛn maan -ci ve 'cɛɛ? ³¹ Maan -kɔnnɛn fei fɛ 'wlɛ 'tɔ man. -A 'wlɛ "wɛnnɛn "mlian 'trɛda fɛ 'wlɛ pɛɛnɔn da. ³² 'Pian -te waa -fɔ bɛ, e bɔa -e 'e trɔ. -A -dan -cia fei sinwlɛ pɛɛnɔn da. 'E plan -tɔa, -e "lomannun 'o "kɔɛ "tɔ -a 'la 'va.»

³³ -Kɔnnɛnnun zɪɛ -a "kaga "fɔdɪ -a bɛ, Zozi Bali -le 'wɪ paa minnun ji "le zɪ o -kɔlaman -a -ci mandɪ -a bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. ³⁴ -Kɔnnɛn 'saza 'ji nɛn e tin 'ba minnun lɛ. 'Pian -te 'o 'vale 'e -srunɔn 'a o -fɔ 'o 'saza bɛ, -e 'e pɛɛnɔn 'ci vɪ -wlɛ.

Zozi fulɔ 'plɛblɛ 'tɔ ta -tɔ
(Mt 8.23-27; Lk 8.22-25)

³⁵ Yi -tɔwli 'bɔ zɪɛ -a funninmlan nɛn, Zozi -a 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan: «-Kaa kɔ 'yi -sru!» ³⁶ O -si -nɔn minnun lɛ. -A -nan nɛn o -kɔdɪ 'sia. -Klɔ nɛn Zozi cɪ -ji paan bɛ, -a -ji nɛn e -fɔ ɛn o -kɔdɪ 'sia. -Klɔ -mienun yra o -sru. ³⁷ ɛn fulɔ 'plɛblɛ 'tɔ "fɛɛndɪ 'sia. 'Yi 'sɛndɪ 'sia -klɔ -ji. 'Sɪɛn vɛ bɛ 'yi "ta -klɔ faa. ³⁸ Tɔ zɪɛ -a wlu bɛ, te Zozi a yi -tɛnan -klɔ pei 'ji. -A -wulo a 'e pladɪ -sunmun da. -A -srunɔn 'a fuɔ, ɛn o -yrɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, 'kɔ 'nan cɛɛn 'nyandɪ man. "Yie 'man wɪ 'ka 'ji dɔɔ?»

³⁹ -A -nan nɛn Zozi wluan, e paan fulɔ da, ɛn yaa 'vɪ 'yi lɛ 'nan: «'I 'ta -tɔ! 'I 'ta "tra!» 'Nun tɔɔn fulɔ "fɛɛndɪ 'le 'tɔ, ɛn fɛnan -tɔ flu. ⁴⁰ Zozi -a laabɔ -wɔ 'nan: «-Mɛ "klan nɛn kaa wo zɪɛ? Ka'a tian yi tɛala 'an da dɔɔ?»

⁴¹ -A -nan nɛn "klan -sɛn o pɛɛnɔn 'ji, ɛn waa laabɔdɪ 'sia 'o cin lɔ 'nan: «-Mɛ "sɔ -man min bɛ cɪ zɪɛ? Fulɔ 'lee 'yi -a wei maan "yi.»

5

Zozi min -tɔ nɛn -yɔ -wliɪ
"cɪ -a -sru "bɛ -a beli
(Mt 8.28-34; Lk 8.26-39)

¹ Zozi 'lee 'e -srunɔn 'bɔla Galile 'yi -sru Geraze 'nɔn 'le 'leɣlɔn 'ji. ² Zɪ Zozi sɔɔnla -klɔ -ji bɛ, min -tɔ 'si min wɔnan zia, ɛn e -ta -a 'lɛ. -Yɔ -wliɪ "a min zɪɛ -a -sru. ³ Min wɔnan nɛn e -nyɛanla. Min -tɔ 'ka 'kɔlaman -a -yrɪdɪ -a dɪ. -Te -bulalɛ baa nɛn oo, wa'a 'kɔlaman dɪ. ⁴ Waa cɛinnun 'lee -a -pɛnun yrɪ -bulalɛ baa 'e 'pa -a "kaga, te yaa "cɛɛnman 'e man. Min -tɔ 'plɛblɛ 'ka 'cia

"da 'lɔɔ -e -a -pɛ 'e 'sɔ -a pladɪ -a dɪ. ⁵ Bodrun funnin, e -cia "min wɔnan 'lee pɔnnun da -paandɪ -a 'plɛble, te 'e 'man 'kɔle buuman -kɔle -a.

⁶ Zɪ e Zozi 'yɪ 'kɔɔbli bɛ, e -ta flan -a, ɛn 'e "pɔ sɔɔnla "wlu. ⁷ -A -nan nɛn e paan 'plɛble, ɛn yaa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Zozi, 'yie -mɛ "wɪ nɛn 'an man? Bali nɛn min ta lou "bɛ, -a -pɪ nɛn yia. Bali 'tɔ 'ji bɛ, te 'i 'tɛ 'pa 'an da dɪ!» ⁸ Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan, 'e 'si min zɪɛ -a -sru, -yee "wɛan nɛn e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ. ⁹ ɛn Zozi -a laabu -yrɔ 'nan: «'I 'tɔ nɛn 'nɔn?»

E 'nan Zozi lɛ 'nan: «'An 'tɔ nɛn -kuli 'pa 'tɔ, kɔɔ kɔ ya min 'gɔɛ -a -sru "kaga.» ¹⁰ ɛn e toba -fɔdɪ 'sia Zozi lɛ 'nan, te 'e 'o 'pin 'lɛglɔn zɪɛ -a -ji dɪ.

¹¹ Tɔ zɪɛ -a wlu bɛ, te 'sru 'pa 'tɔ a 'e 'blinan o "srɔn "pɔn -tɔ da. ¹² ɛn -yɔnun -a 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «'I yra 'si! 'I 'kɔ 'pa 'sia 'srnunun 'labɛ o va -e 'kɔ 'fɔ o -sru!» ¹³ Zozi 'si -nɔn -wɛlɛ, -A -nan nɛn -yɔ -wɪdɪnun 'si min zɪɛ -a -sru, ɛn o -kɔ -fɔlɛ 'srnunun -sru. O flan 'sia pɔn 'sɛan man zia, te o -sɛan 'yia, ɛn o pɛɛnɔn kaa. O ya 'sru -kpi "fli.

¹⁴ Zɪ 'sru -sru "pinnɔn 'wɪ zɪɛ -a -nan 'yɪ bɛ, o -tɛ -ji flan -a, ɛn o -kɔ 'fla 'lee fei -paannun da. 'Wɪ nɛn e drɛ bɛ, waa -nan 'sinan 'pa. Minnun -kɔ 'wɪ zɪɛ -a -nan yɪɛ. ¹⁵ Zɪ o 'bɔ Zozi man bɛ, ɛn o min nɛn blɔgɔ -yɔ "kaga "cɪ -a -sru "bɛ, -a 'yɪ. E ya 'e -nyrandɪ 'e 'ta le sɔ -a, te -a ta 'si. 'Wɪ zɪɛ e o cɛɛn nyɛn -a. ¹⁶ Minnun nɛn o cɪ -nan ɛn Zozi min zɪɛ -a beli bɛ, 'wɪ nɛn

e drɛ bɛ waa -nan 'sinan 'pa -wɛlɛ. ɛn 'wɪ nɛn e 'bɔ 'srnunun man bɛ, waa -nan 'sinan 'pa "nyian. ¹⁷ -A -nan nɛn o toba -fɔdɪ 'sia Zozi lɛ 'nan, 'e 'si 'wee 'lɛglɔn 'ji.

¹⁸ Zɪ Zozi "ta -fɔa "klɔ -ji bɛ, ɛn min nɛn yaa beli bɛ, e 'nan Zozi lɛ 'nan: «'I yra si, 'kɔɛ 'ko 'yia!» ¹⁹ Zozi 'ka 'wɛlɛ "man "dɪ. 'Pian "e 'nan -yrɛ 'nan: «'I 'kɔ 'yie "kɔnnɛn 'i 'man -gulinun va! 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn Minsan -a drɛ 'yie bɛ, 'i 'sinan 'pa -wɛlɛ! ɛn 'i nyirinda nɛn e -sɛn Minsan da bɛ, 'i 'sinan 'pa -wɛlɛ!» ²⁰ Min zɪɛ e -kɔ, ɛn 'wɪ pɛɛnɔn nɛn Zozi -a drɛ -yrɛ "bɛ, yaa -nan 'sinan 'padɪ 'sia 'lɛglɔn nɛn, waa laabu 'Fla 'fu bɛ -a -ji. Minnun pɛɛnɔn nɛn o 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, o 'lɛbo "fɔ.

Zozi Zairus 'lu 'lee li -tɔ beli (Mt 9.18-26; Lk 8.40-56)

²¹ Zozi 'fɔ -klɔ -ji, ɛn e 'li 'e da Galile 'e "pa 'ji. Minnun 'o cin 'yɪ "man "kaga, te e ya tian 'yɪ 'plo da. ²² -A -nan nɛn cin yɪ 'kɔn 'tazan -tɔ nɛn waa laabo Zairus bɛ, e -ta. Zɪ e Zozi 'yɪ bɛ, e -tria "wlu, ²³ ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «'I yra 'si! 'I 'pa 'an 'va "nyiandɔ! 'An 'lu cɛɛn 'e yie 'lɛ wɔdɪ man. 'I yra 'si, 'i 'ta 'i 'pɛ 'pla "da, -e 'e 'beli!»

²⁴ ɛn Zozi sɔɔnla -a -sru, te min -a -mɛan "man -pɛ pɛɛnɔn da.

²⁵ Min "kaga zɪɛ o yei "bɛ, li -tɔ a -nan, -cɛ a "man. -Cɛ zɪɛ e nyɛn -sɛanla "man, -a -nan lɛ -fuda "fli 'bɔ. ²⁶ 'E yra 'yɪ -kɔdɪ -dɔdrɔ "kaga 'va 'le "wɛan, ɛn e 'yee "lala pɛɛnɔn srɛ. 'Pian -yee -cɛ fa 'ka drɛlɛ "yɪ "dɪ, te e -ko 'padɪ -a "da. ²⁷ E Zozi

'le 'wɪ 'man, -yee "wɛan e wla min "kaga zɪe o yei. E pli Zozi man 'e koda zia, ɛn e klɛ -yee sɔ man. ²⁸ Yaa nrɔn 'e 'ji 'nan, -te 'e 'pɛ klɛ 'e "tun -yee sɔ man bɛ, 'e "belia. ²⁹ Nun tɔɔn nyɛn -srandɪ "man 'le 'tɔ, ɛn yaa -kɔnnɛn 'yɪ 'nan 'e beli.

³⁰ Zozi -a -tɔ 'nan, 'plɛblɛ 'tɔ 'bɔla 'e 'ji. -A -nan nɛn 'e 'man lila minnun da, ɛn yaa laabv 'nan: «-Tɪɛ klɛ 'an 'man sɔ man?»

³¹ -A -srunɔn -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «"Wuo! Minnun 'i -mɛan "man -pɛ pɛɛnɔn da bɛ, -e 'i laabv 'nan, -tɪɛ klɛ 'i man?»

³² Zozi 'e yie 'tɔdɪ 'sia 'e man 'nan -e 'e min nɛn e klɛ 'e man bɛ -a yɪ. ³³ -A -nan nɛn lɪ zɪɛ, e -ta nyɔɔndɪ -a. Nyɛn a cɛɛn, kɔɔ 'wɪ nɛn e drɛ -yrɛ "bɛ yaa -tɔa 'e 'bɔ 'a. E "po sɔɔn Zozi 'wlu, ɛn e 'wɪ pɛɛnɔn 'vɪ -yrɛ. ³⁴ Zozi 'e 'nan -yrɛ 'nan: «An 'lu, i yi -tɛra 'an da, -yee "wɛan nɛn i beli. 'I 'kɔ -trɔɔ! 'Yie -cɛ 'si 'i man.»

³⁵ Zozi 'fɔ 'wɪ zɪɛ -a tin 'banan, ɛn Zairus -le "kɔnnɛn 'pa 'sianɔn 'ta -a vilɛ Zairus lɛ 'nan: «'I 'lu 'ka 'va. Te 'i Bali -le 'wɪ "paazan "koe "nyan "nyian dɪ!»

³⁶ Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'man. E 'nan Zairus lɛ 'nan: «Te 'i "klan dɪ! 'I yi -tɛra 'an da!»

³⁷ -Te ya'a 'silɛa Pieri 'lee Zaji 'lee 'e "bɔɪ Zan -a dɪɛ, Zozi 'ka 'wɪɛ "man -e min pee 'e -sɔɔnla 'o -sru "dɪ. ³⁸ Zɪ o 'bɔla Zairus -le "kɔnnɛn "bɛ, Zozi min "kaga 'yɪ 'baba 'fɔ o man, te o -wua. ³⁹ E wla 'kuin, ɛn e 'nan -wɪɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn 'baba 'fɔ 'ka man, te ka -wua? 'Nɛn 'labɛ ya'a 'kalɛ

dɪ, 'pian e ya yi -tɛnan.» ⁴⁰ -A -nan nɛn minnun Zozi sɛɛ wɔdɪ 'sia.

ɛn e minnun pɛɛnɔn 'bɔla bei. E 'nɛn "tɪ 'lee -a "bɔ 'lee 'e -srunɔn yaaga 'sia, ɛn o wla 'kɔn "bɔ "nɛn 'nɛn 'bɔ cɪ -ji bɛ -a -ji. ⁴¹ Yaa 'kun 'e 'pɛ -man, ɛn yaa 'vɪ 'e wei -ji 'nan: «Talita kumu!» -A -ci nɛn 'nan, lɪmɔn 'nɛn, maan 'nan 'yie 'nan, 'i 'wluan lou. ⁴² Nun tɔɔn lɪmɔn 'nɛn zɪɛ e wluan, ɛn e 'ta wɔdɪ 'sia. -A lɛ a -fuda "fli. Zɪ o 'wɪ zɪɛ -a -nan 'yɪ bɛ, o 'lɛbo "fɔ. ⁴³ 'Pian Zozi 'wɪ pla -wɪɛ o "trɔɛn nyuɔndɪ -a. Yaa 'vɪ -wɪɛ 'nan, te 'o -nan sɛɛ wɔ min -tɔ lɛ dɪ! ɛn e 'nan: «'Ka fɛ -nɔn -yrɛ!»

6

*Nazarɛtɪ 'nɔn 'ka yi -tɛlɛa
Zozi da dɪ
(Mt 13.53-58; Lk 4.16-30)*

1 "Bɛ -sru Zozi 'kɔ 'e fla Nazarɛtɪ 'o 'vale 'e -srunɔn 'a. ² 'Flinla "yi da bɛ, ɛn e 'wɪ "paadɪ 'sia minnun ji cin yi 'kuin. Min "kaga "nɛn o -yee 'wɪ "paadɪ 'man bɛ, o 'lɛbo "fɔ. ɛn waa laabv dɪ 'sia 'o cin lɔ 'nan: «Nyin zia nɛn 'wɪ 'labɛ "yɛɛ tranla? -Tɪɛ 'wɪ 'tɔdɪ zɪɛ -a -nɔn -yrɛ? Yaa dra 'kɔ, ɛn e 'lɛbo "fɔ wɪnɔn 'labɛ -a dra? ³ Yiba "nyaanzan "tun "nɛn, ɛn Mari -pɪ nɛn. Zaji 'lee Zoze 'lee Zud 'lee Simɔn nun flinzan nɛn. ɛn "nyian bɛ, -a -suannɛn lɪmɔnnun -nyɛanla -kaa va 'gɔ.» -Yee "wɛan wa'a wei 'silɛa 'wɪ 'a dɪ.

⁴ -A -nan nɛn Zozi -a 'vɪ -wɪɛ 'nan: «Fɛ pɛɛnɔn 'nan bɛ, Bali 'lewei vɪzan 'tɔ a 'e wluandɪ. 'Pian -te e ya 'e 'flanɔn 'lee 'e drɪnɔn 'lee 'e 'mangulinun

yei "bε, wa'a siala min -a dɪ.»
 5 -Te ya'a 'silεa -pε 'pladɪ -a -
 cε -tɛnɔn -mie da -e 'o 'beli dɪε,
 Zozi 'ka -kɔlɔlε 'lεbo "fɔ wɪ pee
 drɛdɪ -a 'fla zɪε -a da dɪ. 6 Yi nɛn
 wa'a -tɛlεa Zozi da dɪε, -a 'wɪ -a
 'kan 'e 'ciɪla "da. "Bε -sru ɛn e -
 kv 'fla peenun da, ɛn e 'wɪ paa
 minnun ji.

*Zozi 'e -srunɔn 'fuda "fli 'pa
 'sia "flivli*

(Mt 10.5-15; Lk 9.1-6)

7 Zozi 'e -srunɔn 'fuda "fli
 laabv, ɛn e o 'pa 'sia "flivli. E
 -kɔladɪ -nɔn -wɫε 'nan -e 'o -yv
 -wɫidɪnun -pin minnun -sru.

8 Yaa 'vɪ -wɫε 'nan: «-Te ya'a
 'silεa "tonyrin -a dɪε, te 'ka 'ta
 wv "man "fε pee 'sia dɪ! Te 'ka
 'blɪfε 'lee 'pada 'lee "lala 'sia
 dɪ! 9 'Ka 'manwua "wv! Te 'ka
 'tralε 'sia "fli "dɪ!» 10 ɛn yaa 'vɪ
 "nyian -wɫε 'nan: «-Te 'ka 'bɔla
 'fla 'tv da bε, 'ka 'fv 'kɔn nɛn, o
 'ka laabv 'ji bε -a -ji, -trilii -e 'ka
 'kvdɪ 'e bɔ. 11 'Pian -te ka 'bɔla
 'fla, ɛn 'fla zɪε -a da nɔn 'ka 'ka
 'silεa min -a -dɪε, ɛn wa'a "trɔɛn
 "tɔlε 'ka wei lε dɪε, 'ka 'kv 'ka
 'lε! "Cεε -kv bε, 'ka 'cɛin -man
 fuɔn -koei "traa o da 'wɪ pladɪ
 -a -wɫε. -A -ci -kɔɔndɪ nɛn 'nan
 'ka 'pε 'si -wee 'wɪ 'ji.»

12 -A -nan nɛn o -kv, ɛn o
 Bali -le 'wɪ vɪdɪ 'sia minnun lε.
 Waa 'vɪ -wɫε 'nan, 'o 'si 'o drε
 wɪ -wɫidɪ "man -e 'o 'fli -nɔn
 Bali lε. 13 O -yv -wɫidɪ "kaga
 "pin minnun -sru. O 'nyrɔn
 ciɪ -cε -tɛnɔn "kaga "man, te o
 "belia.

*Min -batize drɛzan Zan -
 kanan wɪ nɛn 'gv*

(Mt 14.1-12; Lk 9.7-9)

14 Mingɔnnɛn Erodi Zozi 'le
 'wɪ 'man, kɔɔ -a 'tɔ 'wɪdɪ fuɪla
 "man, te minnun -a ve 'nan:

«Min -batize drɛzan Zan 'bε
 wɫuan -kanɔn 'va. -Yee "wɛan
 nɛn -kɔladɪ a -yrɔ ɛn e 'lεbo "fɔ
 wɪnun dra.»

15 ɛn min plɔɛnnun "o 'vɪ
 'nan: «Eli nɛn.»

ɛn min -mienun "o 'vɪ 'nan:
 «Bali 'lewei vɪzan -tv nɛn "le
 Bali 'lewei vɪnɔn 'li bε -wee 'wɪ
 'zv.»

16 Zɪ Erodi 'wɪnun zɪε -a
 'man bε, ɛn e 'nan: «Zan nɛn
 maan -wulo cɛɛn bε, -a 'bɔ
 nɛn. -Yεε wɫuan -kanɔn 'va.»

17 Kɔɔ Erodi 'bε Zan -tɛ. 'Wɪ
 nɛn e drε 'lɔɔ yaa -tɛ bε, -nyrɛn
 'gv. Erodi 'yee minnun 'pa
 'sia, ɛn 'o -kv Zan 'kunlε, waa
 yrɪ, ɛn waa -fɔ -pv 'kuin. Yaa
 drε zɪε Erodi -le "wɛan, kɔɔ lɪ
 zɪε e ya Erodi 'bvɪ Filipv nan
 -a, ɛn Erodi -a 'si "wlu. 18 'Wɪ
 zɪε Zan -a 'lε cɛɛn Erodi lε. Yaa
 'vɪ -yrɛ 'nan: «-Si 'ka 'i 'lɔ -e 'i
 "bvɪ nan 'si 'e 'wlu dɪ.» 19 -A 'wɪ
 'nan Erodi man -wɫidɪ. ɛn e
 Zan -sa 'pla 'nan 'e -tɛa. 'Pian
 -si nɛn kɔ 'e 'ciɪla "da "bε, ya'a
 tɔa dɪ. 20 Kɔɔ -a -sran Erodi 'bɔ
 "e "klan wo Zan -lɔ. -Yaa -tɔa
 'nan, Zan a Bali -le min tɪglɪ 'a,
 -yee "wɛan 'e yɪε -tɔa "va, "tɔgɔ
 'o -tɛ. Erodi Zan wei mandɪ ye
 "yi, 'pian 'wɪ nɛn Erodi "e "yɪ
 -e "e "vɪ Zan lε bε, ya'a tɔa dɪ.

21 Zɪ Erodi -ya lε 'lε sɔɔ yɪ
 'bɔ bε, ɛn Erodi -si nɛn kɔ 'e
 'ciɪla "da -e 'e Zan -tɛ bε -a 'yɪ.
 Yi zɪε -a da bε, Erodi min -
 dandannun 'lee 'yee 'sounja-
 nun tanɔn 'lee Galile min ce-
 jenun laabv 'nan, 'o 'ta "fɛdɪ
 drε 'e 'va. 22 ɛn Erodi 'lu 'kv
 "dre 'tanlε o 'lε. Erodi 'lee 'yee
 minnun pɛɛnɔn 'ci 'sɔ 'e 'ciɪla
 "da.

-A -nan nɛn Erodi -a 'vɪ -yrɛ
 'nan: «Fε nɛn i cɪ "va bε, 'i
 laabv 'an 'lɔ, maan -nɔan 'yɪε!»

23 En Erodi -tə 'e wei da -a vidı -a 'nan: «-Te 'men mingənnən trε va nən i cı bε, maan 'fvi 'tə -nəan 'yiε.»

24 En nənbe zıe e 'bəla, e -kə -a laabule 'e "bυ 'lə 'nan: «-Mε "fε nən 'an laabu -yrə?»

-A "bυ "e -yrε 'nan: «Min -batize drεzan Zan -wulo nən, 'i laabu -yrə!»

25 -A -nan nən e 'li 'e da "nyıandυ mingənnən Erodi -va, en yaa 'vı -yrε 'nan: «Min -batize drεzan Zan -wulo va nən an cı. 'I -nən 'men -naagυ "plēdi da!»

26 Zı Erodi 'wı zıe -a 'man bε, -a ta drε 'trədrə. 'Pian e -tə 'e wei da minnυ nən o -ta "fēdi da bε o yiε man, -yee "wεan ya'a -kələle -a vidı -a -ceje dı. 27 -A -nan nən e 'sounja -tə 'pa 'sia 'nan, 'e 'kə Zan -wulo 'cən. 'Sounja zıe e -kə -pυ 'kuin, en e Zan -wulo cεen. 28 E -ta -a "plēdi da, en yaa -nən nənbe 'bə lε. En nənbe zıe yaa -nən 'e "bυ "lε. 29 Zı Zan -srυnən 'wı zıe -a 'man bε, en o -kə -a -kadı 'sılεa. O -kə -a wəle.

Zozi -blıfε -nən min -kpi 'soolu lε

(Mt 14.13-21; Lk 9.10-17; Zan 6.1-13)

30 Minnυ nən Zozi o 'pa 'sia paan bε, o -ta. 'Wı pεenən nən waa drε bε, 'lee 'wı nən waa paa minnυ ji bε, waa 'sinan 'pa Zozi lε. 31 En Zozi -a 'vı -włε 'nan: «-Kaa 'si fε 'gυε -a -nan! -Kaa kə fεnan nən e cı flυ bε -a -nan, -e -kaa 'flinla "wənnən!» Fε nən e 'wı zıe -a 'vı bε, -yεε cı 'nan, minnυ nən o -ko 'lee minnυ nən o -taa "bε, o ya "kaga "bυυ -le "wεan, wa'a 'o 'wulo -da ye -e 'o fε -blı dı.

32 -A -nan nən Zozi 'lee 'e -srυnən -fə -kə -ji 'o 'saza, en o -kə dı 'sia fεnan nən e cı flυ bε -a -nan. 33 Minnυ o -kənan 'yı. En 'wı zıe min "kaga -a 'man. -Yee "wεan o 'si 'fla pεenən da, en o -trəa o 'lε flan -a fε zıe -a -nan. 34 Zı Zozi sənla -kə -ji bε, e min "kaga zıe 'o 'yı o 'səndı. O nyrında -sən "da, kəə e o 'yı "le 'nan 'blanυ nən o -srυ "pinzan "ka "dıε, -wee 'wı 'zυ. -A -nan nən e 'wı "kaga "paadı 'sia o ji.

35 Zı funninmlan "ta "paala bε, en Zozi -srυnən pli "man. O 'nan -yrε 'nan: «-Pei "ta taan, en min 'ka 'nyεanla 'gυ dı. 36 -Yee "wεan 'i vı minnυ lε 'nan, 'o 'kə fei -paannυn 'lee 'flanυn nən -kaa "srən 'gυε -a da -e 'o 'wee -blıfεnυn 'lə, 'o -blı!»

37 En Zozi -a 'vı -włε 'nan: «'Ka 'blıfε -nən -włε 'ka 'bə 'a!»

-A -nan nən waa laabu Zozi 'lə 'nan: «'Kə dra kə -e 'kə 'blıfε -nən -włε? I ya "vale 'nan 'kə 'kə minnυn "kaga 'labε o -blıfε 'lə yi yaa "fli "da 'nyranman "lala -a?»

38 En Zozi -a laabu -włε 'nan: «'Kpəun wεa nən 'ka 'lə? 'Ka 'kə -a -nanjen!»

Waa laabu 'o cin lə, en o -yrε 'nan: «'Kpəun 'soolu 'lee pə "fli "nən 'kə 'lə.»

39 "Bε -srυ en Zozi -a 'vı 'e -srυnən lε 'nan, 'o min pεenən 'nyran "tra 'e 'kule -a, 'e 'kule -a. 40 En minnυn -nyran 'e 'kule -a, 'e 'kule -a. -A 'kule -mie bəa min -yaa tυ, en -a 'kule -mie bəa min -fuba 'soolu.

41 -A -nan nən Zozi 'kpəun 'soolu 'lee pə "fli zıe -a 'si, 'e yra -tə laji, en e Bali muo

"fɔ. E 'kpɔunnun ta cɛɛn, ɛn yaa -nɔn 'e -srunɔn lɛ 'nan, 'o -pli "minnun man. E pɔ "fli pli "nyian minnun pɛɛnɔn man. ⁴² Min pɛɛnɔn fɛ bli, o 'kan. ⁴³ 'Kpɔun ponɛnnun 'lee pɔnun nɛn o -fɔ bɛ, -a -srunɔn -a -sɛn saannɛn -fuda "fli "ji, yaa 'fa. ⁴⁴ Minnun nɛn o 'kpɔun bli bɛ, -klɔnmɔn a 'o va -kpi 'soolu.

Zozi 'ta 'wɔ 'yi yiɛ da

(Mt 14.22-33; Zan 6.16-21)

⁴⁵ "Bɛ -sru ɛn Zozi 'tɔ 'e -srunɔn man 'nan, 'o 'fɔ -klɔ -ji -e 'o 'trɔa 'e 'lɛ Bezaida fla 'yi -sru. E -fɔla "da 'nan -e 'e 'si -nɔn minnun lɛ, te o -ko -wee "kɔnnɛn. ⁴⁶ Zɪ o pɛɛnɔn cɛɛn 'kɔdɪ man bɛ, ɛn e -kɔ Bali tru 'balɛ pɔn -tɔ da.

⁴⁷ -Pei 'tan, ɛn -klɔ "e 'bɔ 'wɔ 'yi yei, te Zozi a tian 'e 'tɔwli "tra. ⁴⁸ Zozi -a 'yɪ 'nan, 'e -srunɔn a 'o yra yɪnan -klɔ -fɔdɪ -a, kɔɔ fulɔ "fɛɛnman e -taa "o da zia. -Pei -man, mannɛn tɛdɛ -a bɛ, ɛn e -kɔla o -sru 'ta wɔdɪ -a 'yi yiɛ da. E "ta -cia "o da. ⁴⁹ -A -nan nɛn waa 'yɪ, te e ya 'ta wɔnan 'yi yiɛ da. -Wee 'ji "le 'nan min lei nɛn, ɛn o -paandɪ 'sia. ⁵⁰ Waa 'yɪ 'o pɛɛnɔn, ɛn nyɛn -sɛn o ji.

'Pian Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «'Ka -pɔan 'kun! Te 'ka "klan dɪ! 'An 'bɔ nɛn.» ⁵¹ -A -nan nɛn e -fɔ o va -klɔ -ji. 'Nun tɔɔn fulɔ 'ta 'tɔ. 'Wɪ zɪɛ e o 'plo 'fɔ 'e 'ciɪla "da. ⁵² 'Lɛbo "fɔ wɪ nɛn Zozi -a drɛ 'kpɔun -a bɛ, wa'a -ci manlɛ dɪ. -Wee -ci mandɪ a -kɔɔbli -le "wɛan.

Zozi -cɛ -tɛnɔn beli
Jenezaret

(Mt 14.34-36)

⁵³ Zɪ o 'yɪ cɛɛn bɛ, o 'bɔla Jenezaret. ⁵⁴ O sɔɔnla -klɔ -ji, 'nun tɔɔn minnun Zozi -kɔnnɛn 'yɪ. ⁵⁵ O ciɪ fɛ pɛɛnɔn 'nan -a vidɪ -a minnun lɛ. -A -nan nɛn minnun -tadɪ 'sia -cɛ -tɛnɔn 'a "se "ji, fɛnan nɛn waa 'man 'nan e ya bɛ -a -nan. ⁵⁶ Fɛnan pɛɛnɔn nɛn e 'bɔ bɛ, -te e ya 'fla "wɛnnɛn da -a oo, -te e ya 'fla -dan da -a oo, -te fei -paan "da "nɛn oo, minnun -taa "cɛ -tɛnɔn -a -guada. O toba -fɔa Zozi lɛ 'nan, 'e 'yee sɔ 'lɛbo 'fɛndaa 'tɔvɪ -e -cɛ -tɛnɔn 'o klɛ "man. -Cɛ -tɛnɔn pɛɛnɔn nɛn o klɛ "man "bɛ, o beli.

7

Zuif 'nɔn kluda wɪ

(Mt 15.1-9; Lk 11.37-41)

¹ Yɪ -tɔ da bɛ, Farizɛn 'nɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn -mienun 'si Zeruzalɛm, ɛn o -ta Zozi 'va. ² Waa 'yɪ 'nan -a -srunɔn plɔɛn fɛ bli, te wa'a 'o 'pɛ -man "foelɛ "le zɪ o tranun -a 'vɪ 'nan 'o drɛ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ dɪ.

³ Zuif 'nɔn nɛn Farizɛn 'nɔn 'a bɛ, 'lee Zuif 'nɔn pɛɛnɔn bɛ, -te wa'a 'o 'pɛ -man "foelɛ "le zɪ o tranun -a 'vɪ 'nan 'o drɛ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ dɪɛ, wa'a fɛ ble dɪ. ⁴ ɛn -te o 'si 'flɛji bɛ, -te wa'a 'o -srulɛ "le zɪ o tranun -a 'vɪ 'nan 'o drɛ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ dɪɛ, wa'a fɛ ble dɪ. O kluda wɪ "kaga plɔɛn a "nyian. E ya 'yi 'mlin 'kulɛnnun -ci "foedɪ da, ɛn e ya -pɔnun 'lee -daganun -ci "foedɪ da, [ɛn e ya nyinnan "davɛnun -srudɪ da.]

⁵ -Yee "wɛan Farizɛn 'nɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'a laabɔ Zozi 'lɔ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn, 'i -srunɔn 'ka 'wɪ nɛn -kaa tranun -a 'vɪ 'nan -kaa drɛ bɛ

-a dra dra? 'Pian wa'a 'o 'pe -
man dra 'saun Bali 'le 'vaa -e
'o fε -bli.»

⁶ -A -nan nen Zozi "e 'nan -
wle 'nan: «Wei 'flivli 'nōn! 'Wl
nen Bali 'lewei vīzan Ezai -a
cɾen -te 'ka man be, 'wl 'kpa
nen, kōō yaa 'vī 'nan:

«Bali "e 'nan:

Minnun 'labε,

waan 'tō "yi "ve 'o 'le lou,

'pian o jinun be,

o ya 'o 'sidi 'an man -kōōbli.

⁷ -Wee 'an 'sudi be -a "nen "ka
"di.

Kōō -peinun nen blamin a -tō
be,

-a 'bō nen waa "paaman min-
nun ji

'nan -yεε ci Bali -le -si -a.» »

⁸ En Zozi -a 'vī -wle 'nan: «'Ka
"trōen 'si Bali -le -pei -va, en ka
-sōōnla 'ka tranun kluda wl -
sru. ⁹ 'Ka 'ci a 'e 'cendi. Ka
Bali -le -pei tuv 'ka 'pela koda,
en ka lēa 'ka tranun kluda wl
man.

¹⁰ 'Wl nen yaa -kōōnman be
-nyren 'gv. E ya 'e 'cɾen -tēdi
'nan:

«'I yiε 'nan 'i "ti 'lee 'i "bv
"man!»

En "nyian 'nan:

«Min nen,

'e wei 'pla 'e "ti "man,

-te 'be "cεε diε,

'e "bv "man be,

'o san -tē!»

-Pei zīε Bali 'be -nōn Moizi le,

¹¹ 'pian kaa "paaman minnun
ji 'nan, -si a 'e 'nōndi min le -

e 'e vī 'e "ti 'lee 'e "bv "le 'nan:

«Ma'an 'kolaman -e 'an 'pa 'ka

'va di. "Lala nen kō "an -nōn

'cεε be, maan drε Kōrban -a. -

A -ci nen 'nan, maan -nōn Bali

le.» ¹² 'Cee 'wl "paadi zīε e -si

-tōa -yrō -e 'e 'pa 'e "ti 'lee 'e

"bv 'va. ¹³ Zi ka Bali wei klu -

seanla 'ji 'ka tranun kluda wl

-a zīε. En 'wl zīε -a -tōwli "nen
kaa dra 'wl "kaga "ji.»

-Mε "fε 'be min "tri -tōa Bali
'le?

(Mt 15.10-20)

¹⁴ "Be -sru en Zozi min
"kaga laabv "nyian, en e 'nan

-wle 'nan: «'Ka "trōen "tō 'an
wei le -e 'ka 'wl 'gvε -a -ci man

'kpa. ¹⁵ Fε nen e "sia bei, -e
'e -wla "min ji be, ya'a min

"tri 'tōa Bali 'le di. 'Pian fε
nen e "sia min ji -e 'e bōla bei

"be, -yεε min "tri -tōa Bali 'le.

¹⁶ [Min nen 'wl man "trōen
"ci -a -wulo -man be, -a san
'e man!]

¹⁷ Zozi 'si min "kaga yei, en
e wla 'kuin. -A -nan nen -a -

srunōn 'a laabv -yrō 'nan, 'e -
kōōnen "nen yaa -fō be -a -ci

vī 'wle! ¹⁸ En e 'nan -wle 'nan:

«'Ka 'bō "nyian, ka'a 'kolaman
-e 'ka 'wl zīε -a -ci man dūv? Fε

nen e -wlamlan min ji be, ya'a
min "tri 'tōa Bali 'le di. Ka'a tōa

zi dūv? ¹⁹ Kōō ya'a 'wlamlan
min souba ji di, 'pian e -ko

min -pōan 'ji. "Be -sru -e min
'e 'kv -fō -a lua.»

'Wl zīε -a vīdi -a nen Zozi -a
kōōn 'nan, -blife -tv 'ka min "tri

-tōa Bali 'le di.

²⁰ En Zozi -a 'le 'sran 'nan:
«Fε nen, e "sia min ji be,

-yεε min "tri -tōa Bali 'le.

²¹ Kōō blamin souba 'ji nen
ci "nrōndi -wli di pēenōn "sia.

-Kōōnen -wεēdi "kaga 'lee li
-wεēdi "kaga "a -tv, en crin

wōdi a -tv, en min -tēdi a -
tv, ²² en min nan -wεēdi 'lee

min -sran -wεēdi a -tv, en "lala
yīdi "yi "bv "a -tv, en nyannen

drēdi a -tv, en -dawli drēdi a -
tv, en fε -bli di 'lee -wen mlindi
-e 'e 'cila "da "be e ya -tv, en
man bōdi a -tv, en 'wīdi min

man -wliḁi "a -tv, en fli drēḁi
-dandan a -tv, en -blv 'tandi a
-tv. ²³ 'Wl 'wliḁi pēēnōn zīe, o
"sia min ji, en -wēē min "tri
-tōa Bali 'lē.»

*-Pen li -tv yi -tera Zozi da
(Mt 15.21-24)*

²⁴ Zozi 'si fē zīe -a -nan, en e
-kv Tir 'fla "srōn Fenizi 'lēglōn
'ji. E wla 'kōn 'tv -ji. E 'ka "vale
'nan, minnun 'o -tō 'nan e ya -
nan dī. 'Pian ya'a -kōlale drēḁi
-a dī. ²⁵ Līmōn -tv a 'fla zīe -
a da. -Yv -wliḁi "a -a 'lu -sru.
'Nun tōōn e Zozi 'le 'wl 'man,
en e -ta "va, en 'e "po sōōnla
"wlu. ²⁶ -A -nan nēn e toba -fō -
yrē 'nan, 'e 'yv -wliḁi "pin 'e 'lu
-sru. Lī 'bō zīe Zuif li "cēē dī, e
"sia Siri Fenizi 'lēglōn 'ji.

²⁷ En Zozi -a 'vī -yrē 'nan:
«'I nannannun 'tvī 'o fē -blī 'o
'kan 'lō! E 'ka 'wl "yi, -e min
'e nannannun -lō 'kpōun 'si 'e
-nōn -plēnnun lē dī.»

²⁸ En yaa 'vī Zozi lē 'nan:
«'Wl tiglī nēn, yia 'vī, 'an 'san.
'Pian nannannun 'nēan plōēn
nēn e -sēanla bē, -plēnnun nēn
'tablo wlu bē, waa -ble.»

²⁹ En Zozi -a 'vī -yrē 'nan:
«Yia 'vī fēnyian. 'I 'kv, -yv -
wliḁi 'si 'yie 'nēn -sru!»

³⁰ -A -nan nēn lī zīe e 'lī 'e da
'yee "kōnnēn. E 'bō 'yee 'nēn
man 'e nyinnandī -saa da, te
-yv -wliḁi 'si -a -sru.

*Zozi bobo -tv beli
(Mt 15.29-31)*

³¹ "Bē -sru en Zozi 'si 'lēglōn
nēn Tir 'fla "srōn "bē -a -ji. E
ciula Sidōn, en e -kv 'lēglōn nēn
waa laabo 'Fla 'fu bē -a da
Galile 'yi man. ³² -A -nan nēn
minnun -ta bobo -tv -a Zozi lē,
en o toba -fō -yrē 'nan, 'e 'pē
'pla "da, -e 'e 'beli.

³³ Zozi -cēzan zīe -a 'si min-
nun "srōn "kogo, en e -kv -a
-kōōbli fōō. E 'pē 'wle 'wv -a
"trōēn 'ji, en e 'le 'yi 'si, yaa klē
-a nren man. ³⁴ -A -nan nēn 'e
yie -tō laji, e flin -vēē, en yaa 'vī
-yrē 'e wei -ji 'nan: «Efata!» -A
-ci nēn 'nan, 'i 'lē 'sv! ³⁵ 'Nun
tōōn -a "trōēn 'lē 'sv, en -a nren
flu. -A -nan nēn e 'wīdī 'sia
tiglī.

³⁶ Zozi 'wl 'pla minnun lē
'nan, te 'o -nan wī vī min-
nun lē dī! E 'wl "paala -wle
te yaa "paala, 'pian 'bē 'nan
nēn minnun -a fuimlan "man
"bōv. ³⁷ Min pēēnōn 'lēbo "fō
'e 'ciula "da, te waa ve 'nan:
«'Wl pēēnōn nēn yaa dra bē,
e ya 'yi. Yaa drē en "trōēn
"winōn "trōēn 'lē 'sv, en yaa drē
en bobonun nren baa flu.»

8

*Zozi -blifē -nōn min -kpi
sinjēn lē*

(Mt 15.32-34)

¹ Tv zīe -a man nēn, min
"kaga 'o cin 'yi "nyian Zozi
man. En zī o -blifē "ka -e 'o
-blī dīe, -a -nan nēn yaa 'vī
'e -srunōn lē 'nan: ² «Minnun
'labē, o nyrinda -sēan 'an da.
Kōō yi yaaga nēn 'gū, te o ya
'an "srōn, en -blifē -tv 'ka -wlv
"dī. ³ -Te an o 'lī 'o da 'o 'ci
le dra -a bē, o man -taa tōale
-sia. En "nyian bē, o -mienun
'sinan a -kōōbli.»

⁴ -A -srunōn -a 'vī -yrē 'nan:
«Nyin zia nēn min -blifē ye -e
'e -nōn -wle fēnan nēn min 'ka
'nyēanla 'gū dīe -a -nan?»

⁵ En Zozi -a laabv -wlv 'nan:
«'Kpōun a 'ka 'lō wēa?»

O 'nan -yrē 'nan: «E ya
'sōravli.»

6 Tɔɔn e 'nan minnun "kaga zɪe -wɛ 'nan, 'o -nyran "tra. E 'kpɔun 'sɔravli zɪe -a 'si, e Bali muo "fɔ, ɛn yaa "nɛn jɛɛn. Yaa -nɔn 'e -srunɔn lɛ 'nan, 'o -pli "o man. ɛn waa pli o man. 7 Pɔ "wɛnwɛnnɛn -mie a "nyian -wɔ "tiɛnnɔn. Zozi Bali muo "fɔ, ɛn yaa 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan: «'Ka -pli "nyian o man!» 8 Minnun pɛɛnɔn -a bli, o 'kan. ɛn -a ponɛnnun nɛn o -fɔ bɛ, waa tre 'e cin man, e saannɛn 'fa 'sɔravli. 9 Minnun nɛn waa bli bɛ o "nɛn bɔa -kpi sinjɛn. "Bɛ -sru ɛn Zozi -si -nɔn -wɛ 'nan 'o 'li 'o da 'o fla. 10 ɛn Zozi 'lee 'e -srunɔn -fɔ -klɔ -ji. O -kɔ 'trɛ nɛn, waa laabo Damanuta bɛ -a da.

Farizɛn 'nɔn 'ka Zozi 'le 'wɪ 'ci manlɛ dɪ
(Mt 16.1-4; Lk 12.54-56)

11 Farizɛn 'nɔn 'ta, ɛn o -sa -fɔdɪ 'sia Zozi 'va. -A man -tandɪ -le "wɛan, waa laabɔ -yrɔ 'nan, -te -yee -koladɪ "sia Bali va bɛ, 'e 'lɛbo "fɔ wɪ -tɔ drɛ laji. 12 Zozi flin -vɛɛ, ɛn e 'nan -wɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn 'ka -naagɔnɔn, 'lɛbo "fɔ wɪ nɛn kaa -wɛɛman? Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, wa'a 'lɛbo "fɔ wɪ -tɔ -kɔnnɛn 'ka -naagɔnɔn lɛ dɪ.» 13 -A -nan nɛn e 'si o va, e -fɔ -klɔ -ji, ɛn e -kɔ 'yi -sru.

Zozi -srunɔn 'ka Zozi 'le 'wɪ 'ci manlɛ dɪ
(Mt 16.5-12)

14 Zozi -srunɔn 'ci 'san 'kpɔun siadɪ man. 'Kpɔun -tɔwli "nɛn -wɔ "klɔ -ji. 15 ɛn Zozi 'wɪ pladɪ 'sia -wɛ. Yaa 'vɪ 'nan: «'Ka yie 'tɔ 'ka 'fli -va! Erodi 'lee Farizɛn 'nɔn 'le 'mannyan 'le "wɛan nɛn maan ve zɪɛ.»

16 -A -nan nɛn -a -srunɔn -a vidɪ 'sia 'o cin yei 'nan, 'kpɔun nɛn e 'ka -kaa 'lɔ dɪɛ, -yee "wɛan nɛn e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ.

17 Zozi 'wɪ zɪɛ -a -kɔnnɛn 'yɪ, ɛn yaa 'vɪ -wɛ 'nan: «-Mɛ "wɛan nɛn kaa ve 'nan, 'kpɔun -le "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ? Ka'a tian 'wɪ 'ci manlɛ dɔv? ɛn ka'a 'wɪ 'paala 'ka 'ka 'ji dɔv? -Mɛ "le "wɛan 'cee 'wɪ mandɪ 'lɛ 'wɔ? 18 'Ka yie nɛn "ji "bɛ, fɛnan yɪvɛ "cɛɛ dɔv? 'Ka "trɔɛn "nɛn 'ka 'wulo -man bɛ, 'wɪ manvɛ "cɛɛ dɔv? 'Wɪ 'cin 'ka 'fɔala 'ka 'ji dɔv? 19 Tɔ nɛn an 'kpɔun 'soolu -pliman min -kpi 'soolu man -e 'o 'kan bɛ, 'kpɔun ponɛn nɛn, e -fɔ bɛ, e saannɛn 'fa wɛa?»

O -yrɛ 'nan: «-Fuda "fli.»

20 ɛn Zozi 'a laabɔ "nyian 'nan: «Tɔ nɛn an 'kpɔun 'sɔravli -pliman min -kpi sinjɛn man -e 'o 'kan bɛ, 'kpɔun ponɛn nɛn, e -fɔ bɛ, e saannɛn 'fa wɛa?»

O -yrɛ 'nan: «'Sɔravli.»

21 Zozi "e -wɛ 'nan: «-Te 'bɛ a zɪɛ, -mɛ "le "wɛan ka'a tian 'wɪ 'ci manlɛ dɪ?»

Zozi yie 'wizan -tɔ beli Bezaida

22 Zozi 'lee 'e -srunɔn 'bɔla Bezaida, ɛn minnun -ta yie 'wizan -tɔ -a -yrɛ. O toba -fɔ Zozi lɛ 'nan 'e klɛ "man. 23 -A -nan nɛn Zozi yie 'wizan zɪɛ, -a 'kun 'e 'pɛ -man, ɛn e -kɔ -a 'fla lunɛn. ɛ 'le 'yi 'pa -a yie da, ɛn e 'e 'pɛ 'pla min zɪɛ -a da. "Bɛ -sru ɛn yaa laabɔ -yrɔ 'nan: «'I fɛ -tɔ ye?»

24 E fɛnan -nanjɛn, ɛn e 'nan: «An minnun ye. E dra "le 'nan yibanun 'bɛ cɪ 'ta wɔnan.»

25 En Zozi 'e 'pe 'pla "nyian - a yiε da. -A -nan nen min zιε e fenan 'yι 'wein, e beli. 26 Zozi -a 'li 'e da 'e fla 'wι pladi -a -yre. Yaa 'vι -yre 'nan: «'I 'kυ 'i 'mangulinun va, 'pian te 'i 'ciila Bezaida 'fla yei "di!»

*Min nen Zozi ci -a be Pieri -a vι
(Mt 16.13-20; Lk 9.18-21)*

27 Zozi 'lee 'e -srunon a -konan 'flanun nen Sezare Filipu "srōn "bε -a da. O ya -sia, en e 'wι 'gυε -a laabu 'e -srunon 'lō. Yaa laabu 'nan: «Minnun "o 'nan, -ti nen 'maan?»

28 En o 'nan -yre 'nan: «Min -mienun "o 'vι 'nan, min -batize drezan Zan nen 'yia. En min plōennun "o 'vι 'nan, Bali 'lewei vizan Eli nen 'li bε -nyren 'yia. En min -mienun "o 'vι 'nan, Bali 'lewei vinon nen 'li bε, -a -tu nen 'yia.»

29 En Zozi -a laabu -wlo 'nan: «Kaa "nun, "ka 'vι 'nan, -ti nen 'maan?»

Pieri "e -yre 'nan: «I ya Crizi nen Bali -a 'pa 'sia -e 'e minnun 'si 'wι 'ji bε -a.»

30 En Zozi 'o "trōen nyuon 'wι pladi -a -wle 'nan, te 'o 'yee 'wι vι min le "fo "di.

*Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wlu-
andi -kanon 'va wι vι
(Mt 16.21-23; Lk 9.22)*

31 "Bε -sru en Zozi 'wι "paadi 'sia 'e -srunon 'ji. Yaa vidi 'sia -wle 'nan: «Yra yidi "kaga "ta -daa "bōle 'an 'bō Blamin -pi man. Min cejenun 'lee Bali -pannon 'tanon 'lee 'fluba 'ci vinon -taa 'an drelε 'o 'pela koda. Waan -tea. 'Pian -a yi yaagazan da bε, -e 'an 'wluan -kanon 'va.»

32 E 'wι zιε -a 'vι -wle 'wein. -A -nan nen Pieri Zozi laabu 'o "fli yei, en e 'wι 'pla Zozi le. E -yre 'nan: «Te 'i 'wι zιε -a vι "fo "di!»

33 Zozi 'e 'man lila, 'e -srunon 'nanjεen, en e 'wι 'pla Pieri le 'kagla. Yaa 'vι -yre 'nan: «Satan, 'i 'si 'an "srōn "kogo! 'Wι nen 'i 'ci "nrōnman "da "bε, -a 'bō "cεε Bali -a nrōn 'e 'ji di. 'Pian 'yie ci "nrōndi a blamin -le vε da.»

*Zozi -sru 'ta wvdi
(Mt 16.24-28; Lk 9.23-27)*

34 -A -nan nen Zozi minnun pεenon 'lee 'e -srunon laabu 'e "srōn. En e 'nan -wle 'nan: «Te min nen e ya "vale 'e 'ta wola 'an -sru "bε, 'e 'bli 'si 'e 'fli da, en 'e 'wι yra yidi man, en 'e 'wι 'kadι man yiba "plan da 'vaa, -e 'e -sōnla 'an -sru. 35 Min oo min nen e ya 'e 'ladi 'yee 'trēda da bε, -yee 'trēda -taa 'silε -yγō. 'Pian min nen 'e 'pe 'si -yee 'trēda da "fo, en yaa -nōn 'men 'an yidi "yi 'lee Bali -le 'wι 'nōnnon yidi "yi "le "wean bε, Bali -le 'belidi dra -a san -le vε -a. 36 -Te min 'trēda fε pεenon 'yι, en 'belidi 'si -yγō "bε, -a -trōn nen -mε "a? E 'ka "fo "di. 37 Kōo ya'a 'kolaman -e 'e 'belidi zιε -a ta pan wυ 'e 'lō fε -tu -a di. 38 -Naagōnon 'o 'fli cεen Bali man, en o ya 'wι 'wli di "kaga "drenan. Min nen, yra -a -tε o 'le -a vidi -a 'nan 'e ya 'an -sruzan 'a bε, -te 'bε "cεε di, 'men 'wι vidi -wle yra -a -tε bε, Blamin -pi -yee vε yra -tea "nyian tu nen e -taa "man "bε -a man. E -taa 'e "ti "le 'tε 'san 'lee 'e "ti "le 'pasianon 'le 'tε 'san da.»

9

1 En Zozi -a 'le 'sran -a vidı -a 'nan: «Maan ve 'cee 'wı tıglı 'a 'nan, 'ka pεenən nən 'an 'le 'gυε, ka'a 'cean -kaadı man 'vaa -e 'ka yı 'nan Bali mingənnən -blıdı 'sia 'yee 'plεble 'a dı.»

Zozi -srunən yaaga Zozi 'yı yee 'tε 'san wlu

(Mt 17.1-13; Lk 9.28-36)

2 Yi 'shεεdυ "bε -sru Zozi Pieri 'lee Zaji 'lee Zan 'saza 'sia, εn e -kυ waa pən loulou "tυ da. -A -nan nən -a 'kələ lila o yiε man. ³-A man sənun drε 'fuvu 'yryryı. Min -tυ 'ka 'trεda 'gυ -e 'e -a sυman fε 'fuvu drε dı. ⁴En o Eli 'lee Moizi 'yı Zozi 'srən te o ya -sεε "wənan waa.

⁵-A -nan nən Pieri -a 'vı Zozi lε 'nan: «'Kυ 'san, e ya 'wı "yi "a -e -kaa -fυ fε 'gυε -a -nan. Kυ segle pannen yaaga -təa. -A -tυ a 'yie vε -a, -a -tυ a Moizi -le vε -a, εn -a -tυ a Eli -le vε -a.» ⁶Pieri 'wı zıε -a vı 'e lei -sru, kəə nyen o cεεn.

⁷En "lolu -koei "trəa o da. -A -nan nən wei -tυ wı "lolu -koei zıε -a va. Yaa 'vı 'nan: «'An 'pı nən, e 'sə 'mən tıglı bε, -nyrən "bε. 'Ka "trən "tə -a wei lε!»

⁸Nun təən "wεε vınan 'o yiε 'tə o "srən "bε, te o Zozi 'tυwlı 'ye 'e 'tədı.

⁹Zı o pən -səəndı "ji 'sia bε, εn Zozi 'wı pladı 'sia -włε. Yaa 'vı 'nan: «-Te Blamin -pı 'ka tian 'wunłεa -kanən 'va dıε, 'wı nən kaa -nan 'yı 'gυε, te 'ka -nan sεε wυ min -tυ lε "fo "dı!» ¹⁰O 'wı zıε -a 'man 'yi. 'Pian waa laabıdı 'sia 'o cin yei 'nan: «Wluandı -kanən 'va bε, -a -ci nən 'nən?»

¹¹En -a -srunən -a laabu -yrə 'nan: «-Mε "le "wεan nən Bali

-le 'fluba 'ci vıən -a 'vı 'nan, Eli 'bε -taa 'e 'flin 'vaa -e min nən Bali 'si "va "bε 'e 'ta?»

¹²Zozi -a 'vı -włε 'nan: «-Wee tin a 'nənnən, Eli 'bε -taa 'e 'flin, -e 'e 'wı pεenən drε 'e "pa 'ji. 'Pian e ya 'e 'crən -tədı Bali -le 'fluba 'ji "nyian 'nan, Blamin -pı 'e yra ye "kaga, εn minnun -a dra 'o 'pela koda. -Mε "le "wεan nən e ya 'e 'crən -tədı zıε? ¹³Maan vı 'cεε 'nan, Eli -ta 'va, εn minnun 'ka 'a 'sılεa min -a dı. 'Wı nən o cı "va "bε, waa drε -yrε. 'Wı nən e 'bə "man zıε, e ya 'e 'crən -tədı Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cən 'nan 'e dra.»

Zozi -yv -wlıdı 'pin 'nən 'tυ -sru

(Mt 17.14-21; Lk 9.37-43)

¹⁴Zı Zozi 'lee 'e -srunən yaaga zıε, o "ta bəa -a -srunən pləen nən o -fυ pən wlu bε o man bε, εn o min "kaga 'yı, te waa -srunən 'bə 'si -fə. Bali -le 'fluba 'ci vıən a o yei, te o -sa -fəa 'o 'vale -a -srunən 'bə 'a. ¹⁵Zı minnun zıε o Zozi 'yı bε, o drε kligli, εn o -kυ "va "flan -a 'nan -e 'o 'tə bυ.

¹⁶-A -nan nən Zozi -a laabu 'e -srunən 'lə 'nan: «-Mε "sa nən, ka cı -a -fənan 'ka 'vale waa?»

¹⁷En min -tυ -a 'vı Zozi lε minnun yei 'nan: «Bali -le 'wı "paazan, an -ta 'mən 'nən 'a 'yie. -Yυ -wlıdı "a -a -sru, ya'a 'kələman 'wıdı -a dı. ¹⁸-Te e -ta "da "bε, yaa -tiala "tra, te -a 'le -pəε bəa, te e 'shε ta -ble, -e 'e 'tə -jei. Maan 'vı 'i -srunən lε 'nan, 'o 'yυ -wlıdı zıε -a -pin -a -sru. 'Pian 'o 'pε 'ka 'sələ -a drεdı -a dı.»

¹⁹En Zozi -a 'vı 'e -srunən lε 'nan: «-Naagvən, 'cee yi -teradı Bali da "ka "dı. Tυ wεa

nen 'an dre "nyian 'ka 'va, 'vaa -e 'ka yi -tera 'an da? 'An dre "nyian 'cεε 'kɔ? 'Ka 'ta 'nen 'bɔ 'a 'mɛn!»

²⁰ -A -nan nen o -kɔ -a -yrε. Zɪ -yɔ -wliɔ Zozi 'yɪ bε, 'nun tɔɔn e 'nen zɪε -a nyɔɔn 'plɛblɛ, εn e -tria. E kɔɔladi 'sia, te -a 'le -pɔε bɔa.

²¹ Zozi -a laabɔ -a "tɪ 'lɔ 'nan: «Tɔ "cɛn "man nen, e dreɔɔ 'sia -yrε?»

-A "tɪ "e -yrε 'nan: «E dreɔɔ 'sia -yrε -a "wɛnnɛn da. ²² -Yɔ -wliɔ -a -tria 'e 'pa -a "kaga. Tɔ -mie 'bɔ bε, yaa -fɔ 'tɛa, εn tɔ -mie 'bɔ bε, yaa -tɛ 'yia. Yaa dra zɪε 'nan -e 'e 'ka -le "wɛan. 'I yra 'si, -te i -kɔlaman 'wɪ 'tɔ dreɔɔ -a bε, 'kɔ nyirinda 'e 'sɛn 'i da, -e 'i 'pa 'kɔ 'va!»

²³ Zozi "e -yrε 'nan: «-Mε "le "wɛan nen yia 'vɪ 'nan, -te an -kɔlaman? Min nen, e yi -tɛala Bali da bε, -a -pɛ "sɔa 'wɪ pɛɛnɔn dreɔɔ -a.»

²⁴ 'Nun tɔɔn εn 'nen "tɪ -a 'vɪ 'plɛblɛ 'nan: «An yi -tɛala Bali da, 'pian 'i 'pa 'an 'va -e 'mɛn yi -tɛradɪ Bali da 'e 'pa "da.»

²⁵ Zɪ Zozi -a 'yɪ 'nan, min -nun a -tanan "kaga "bε, εn yaa 'vɪ -yɔ -wliɔ "le yra 'tɔndɔn 'a 'nan: «-Yɔ -wliɔ "nen e 'nen 'gɔɔε -a dra bobo -a bε, 'i 'si -a -sru! Te 'i 'ta "nyian -a -sru "fo "dɪ!»

²⁶ -Yɔ -wliɔ 'bɔ -paandɪ 'sia, εn e 'nen 'bɔ nyɔɔn 'plɛblɛ, -a -nan nen e 'si -a -sru. 'Nen 'bɔ yra flu "le min -kadɪ -le 'wɪ 'zɔ. En min "kaga -a vɪɔɪ 'sia 'nan: «E -ka.» ²⁷ 'Pian Zozi -a 'kun 'e 'pɛ -man, yaa wluan, εn e -tɔ lou.

²⁸ "Bε -sru εn Zozi 'kɔ "kɔnnɛn. -A -nan nen -a -srunɔn -a laabɔ -yrɔ 'o 'saza

yei 'nan: «-Mε "le "wɛan nen, kɔ 'a -kɔlale -yɔ -wliɔ zɪε -a -pɪndɪ -a dɪ?»

²⁹ En Zozi -a 'vɪ -wɪε 'nan: «-Yɔ -wliɔnun nen "le 'nan -yɔ -wliɔ 'labε -yee 'wɪ 'zɔ bε, -te ya 'a 'silɛa Bali tru 'badɪ -a dɪε, min 'ka 'kɔlaman o -pɪndɪ min -sru "dɪ.»

Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wlu -andɪ -kanɔn 'va 'wɪ 'vɪ "nyian

(Mt 17.22-23; Lk 9.43-45)

³⁰ Zozi 'lee 'e -srunɔn 'si fε zɪε -a -nan, εn o -kɔɔɔ 'sia 'nan -e 'o Galile 'cɛn. 'Pian Zozi 'ka "vale minnun 'o -kɔnnɛn "yɪ 'nan 'e 'bɔ nen dɪ. ³¹ Kɔɔ e ya 'wɪ "paanan 'e -srunɔn 'ji. -A -nan nen 'wɪ nen e -taa "bɔle "man "bε, yaa -ci 'vɪ -wɪε. E 'nan: «Minnun "ta -daa Blamin -pɪ -nɔnlɛ minnun le -e 'o -tɛ. -A yi yaagan da nen e wuanla -kanɔn 'va.» ³² 'Pian -a -srunɔn 'ka 'wɪ zɪε -a -ci manlɛ dɪ, εn -a -ci laabɔɔ o -tɛa "klan -a.

-Tɪε cɪ Zozi -sruzan -dan a?
(Mt 18.1-5; Lk 9.46-48)

³³ Zozi 'lee 'e -srunɔn 'bɔla Kapanamo. Zɪ o ya "kɔnnɛn "bε, εn Zozi -a laabɔ -wɔ 'nan: «-Mε "sa nen, kaa -fɔa paan 'sia?» ³⁴ 'Pian 'o 'ta -sɛn. Kɔɔ -te o ya -sia bε, o -sa -fɔ 'o cin yei 'nan, -tɪε cɪ o yei Zozi -sruzan -dan a?

³⁵ -A -nan nen Zozi 'nyran, εn 'e -srunɔn 'fuda "fli laabu. E 'nan -wɪε 'nan: «Min nen, e cɪ "vale 'e dra 'an -sruzan -dan a bε, 'e 'fli 'pla min pɛɛnɔn 'wlu 'nan -e 'e 'o 'su!»

³⁶ -A -nan nen Zozi 'nen "wɛnnɛn 'tɔ 'si, εn yaa -tɔ o 'lɛ. Yaa 'si, yaa -fɔ 'e man, εn e 'nan -wɪε 'nan: ³⁷ «Min oo min nen e min nen "le 'nen "wɛnnɛn 'zɔ 'gɔ -a 'kun tɪgli

'men "wεan bε, te 'an 'bɔ nɛn, yaan 'kun tɪglɪ. ɛn min nɛn yaan 'kun tɪglɪ bε, 'an 'tɔwli "cεε yaa 'kun tɪglɪ dɪ, 'pian min nɛn, yaan 'pa 'sia 'trɛda bε, te -a san nɛn yaa 'kun tɪglɪ.»

*Min -tv -yv -wliɪ "pin min-nun-sru
(Lk 9.49-50)*

38 Zan -a 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, kv min -tv 'yɪ, te e -yv -wliɪ -pian "minnun -sru 'i 'tɔ da. ɛn kva 'vɪ -yrɛ 'nan, te 'e drɛ dɪ, kɔɔ ya'a 'ta 'wɔla 'i -sru "le 'kɔvɛ 'wɪ 'zɔ dɪ.»

39 ɛn Zozi "e 'nan: «Te 'ka 'wɪ zɪɛ -a drɛ dɪ! Kɔɔ min -tv "ka -e 'e 'lɛbo "fɔ wɪ drɛ 'an 'tɔ da, "bε -sru -e 'e 'wɪ 'an man -wliɪ "dɪ. 40 ɛn min nɛn, -a pei 'ka 'e 'padɪ -kaa man dɪɛ, te e ya -kaa -sru. 41 Maan ve 'cεε 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, min oo min nɛn e 'yi 'kulɛnɛn 'tv -nɔn 'cεε, 'nan 'ka ya Crizi -le vɛ -a -le "wεan bε, e -taa 'yee -kopa yɪɛ.»

'Ka drɛ 'yi -e 'ka vɪɛ 'ka 'si Zozi -sru "dɪ!

(Mt 18.6-9; Lk 17.1-2)

42 «Minnun nɛn o yi -tɛala 'an da "le nannannun -le 'wɪ 'zɔ bε, min oo min nɛn yaa drɛ ɛn -a -tɔwli "cɛ 'si 'an -sru "bε, -a "yi mlin -e 'o 'kɔlɛbu -dan -fɔ -a 'klan -e 'o -fɔ jemie -va. 43 -Te 'i 'pɛ 'bε -maan i 'wɪ 'wliɪ "dra bε, 'i 'cɛn 'i man! Kɔɔ -te i wla 'i 'pɛ -tɔwli "a 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a va bε, 'bε "yi mlin -kɔdɪ 'tɛ 'va te 'i 'pɛ a "fli "bε -a da. "Tɛ zɪɛ ya'a 'driman 'li "fo "dɪ. 44 ['Wɪ 'kpa, fɛ zɪɛ -a -nan 'tɛ 'ka 'driman 'li "fo "dɪ, ɛn min -le yra yɪdɪ 'leda "ka "dɪ.] 45 -Te 'i 'cɛin 'bε -maan i 'wɪ 'wliɪ "dra bε, 'i

'cɛn 'i man! Kɔɔ -te i wla 'i 'cɛin -tɔwli "a 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a va bε, 'bε "yi mlin -kɔdɪ 'tɛ 'va te 'i 'cɛin a "fli "bε -a da. 46 ['Wɪ 'kpa, fɛ zɪɛ -a -nan 'tɛ 'ka 'driman 'li "fo "dɪ, ɛn min -le yra yɪdɪ 'leda "ka "dɪ.] 47 ɛn -te 'i yɪɛ 'bε -maan i 'wɪ 'wliɪ "dra bε, 'i 'si "ji! Kɔɔ -te i -wla 'i yɪɛ -tɔwli "a Bali -le mingɔnnɛn trɛ da bε, 'bε "yi mlin -kɔdɪ 'tɛ 'va te 'i yɪɛ a "fli "bε -a da. 48 'Wɪ 'kpa, fɛ zɪɛ -a -nan 'tɛ 'ka 'driman 'li "fo "dɪ, ɛn min -le yra yɪdɪ 'leda "ka "dɪ.

49 Fɛ nɛn maan 'vɪ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, Bali -pan wɪ -tɔdɔ pɛɛnɔn bε, o -wɛ -fɔa "man. -A -tɔwli "nɛn "nyian 'cee vɛ -a, 'tɛ -taa 'ka 'tɔdɔ pɛɛnɔn 'nanjɛnɛ.

50 'Wɪ 'kpa, -wɛ a fɛ "yi "a. 'Pian -te -wɛ 'nɔnnɔn 'si "man "bε, -mɛ "a nɛn waa dra "nyian 'nɔnnɔn? E "ka "fo "dɪ. "Le zɪ -wɛ fɛ dra 'nɔnnɔn bε, 'ka 'bɔ "nyian 'ka 'nɔnnɔn 'e 'kɔn 'ka cin man, -e 'ka yɛi 'e 'fɔ -trɔɔ.»

10

*Zozi 'wɪ tin 'ba lɪ bɔladɪ da
(Mt 19.1-9; Lk 16.18)*

1 "Bε -sru Zozi 'si Galile, ɛn e -kv Zude 'lɛglɔn 'fɔɪ nɛn Zudan 'yi -sru "bε -a -ji. ɛn minnun o cin 'yɪ "man "nyian "kaga, -a -nan nɛn e 'wɪ "paadɪ 'sia o ji "le zɪ yaa dra 'e 'cɛn bε -yee 'wɪ 'zɔ.

2 Farizɛn 'nɔn -mie pli "man. O 'wɪ laabɔ -yrɔ -a wei 'kundɪ -le "wεan. Waa laabɔ -yrɔ 'nan: «-Cee -pei -tɔ wɪ -a -si -nɔn 'nan min 'e nan bɔla?»

3 ɛn Zozi -a laabɔ -wɔ 'nan: «-Mɛ "wɪ nɛn Moizi -a crɛn -tɛ -pei 'fluba 'ji 'nan 'ka drɛ?»

⁴Waa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Moizi -a -si -nɔn 'kɔe 'nan, -te min 'ta 'e nan bɔala bɛ, 'e li bɔla 'fluba drɛ -e 'e 'nɔn -yrɛ 'vaa -e 'e bɔla.»

⁵Zozi "e -wlɛ 'nan: «'Ka "trɔɛn "a "yuyu, -yee "wɛan nɛn Moizi -pei zɪɛ -a -tɔ 'cɛɛ.

⁶'Pian zɪ Bali fɛ pɛɛnɔn drɛ bɛ, ɛn e -klɔnmɔn drɛ 'o 'vale lɔmɔn -a. ⁷-Yee "wɛan -klɔnmɔn "sia 'e "tɪ 'lee 'e "bɔ "srɔn, -e 'e lɛa 'e nan man. ⁸-A -nan nɛn o "flinɔn dra min -tɔwli "a. Wa'a 'kɔan "nyian min "fli "a dɪ, 'pian o drɛ min -tɔwli "a. ⁹-Yee "wɛan -si 'ka 'e 'nɔndɪ blamin lɛ 'nan fɛ nɛn Bali -a 'pa 'e cin man bɛ, 'e 'cɛn 'e cin man dɪ.»

¹⁰Zɪ o 'bɔla "kɔnnɛn "bɛ, ɛn -a -srɔnɔn "nyian "o 'wɪ laabɔ -yrɔ 'wɪ zɪɛ -a da. ¹¹ɛn yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «Min oo min nɛn 'e nan 'bɔla, ɛn e li pee 'pa bɛ, te e 'wɪ 'wɪdɪ drɛ 'e nan 'tɔdɪ -a ɛn e li pee wɛɛ. ¹²-A -tɔwli "nɛn "nyian, -te lɔmɔn 'si 'e 'sran wlu, ɛn e -kɔnnɛn pee 'pa bɛ, te e 'wɪ 'wɪdɪ drɛ 'e 'sran 'tɔdɪ -a ɛn e -kɔnnɛn pee wɛɛ.»

Zozi -fɛa 'vɪ nannannun man

(Mt 19.13-15; Lk 18.15-17)

¹³Minnun -ta nannannun -a Zozi lɛ 'nan -e 'e klɛ o man. 'Pian Zozi -srɔnɔn 'si -tɔ -wɔ.

¹⁴Zɪ Zozi 'wɪ zɪɛ -a -nan 'yɪ bɛ, e 'nan "man, ɛn yaa 'vɪ 'e -srɔnɔn lɛ 'nan: «'Ka nannannun 'tɔ 'o 'ta 'an 'va! Te 'ka 'si -tɔ -wɔ "dɪ! Kɔɔ minnun nɛn "le -wee 'wɪ 'zɔ bɛ, Bali -le mingɔnnɛn trɛ a -wee vɛ -a. ¹⁵Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪɪli 'a 'nan, minnun nɛn wa'a 'wɪɛ "man "le zɪ nannannun -le 'wɪ 'zɔ -e Bali 'e mingɔnnɛn -bli o da dɪɛ, wa'a 'wɪlamlan -yee

mingɔnnɛn trɛda dɪ.» ¹⁶-A -nan nɛn e o 'si, ɛn e -fɔ 'e man. 'E 'pɛ 'pla o da -tɔdɔ, te e -fɛa ve o man.

Fɛzan -tɔ -le 'wɪ

(Mt 19.16-30; Lk 18.18-30)

¹⁷Zɪ Zozi 'si 'sia bɛ, tɔɔn min -tɔ -ta -a 'lɛ flan -a, ɛn 'e "po sɔɔn "wlu. Yaa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan tɪɪli, maan dra 'kɔ, -e 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, "an "yɪ?»

¹⁸ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn, yian laabo min tɪɪli? -Te ya'a 'silɛa Bali -tɔwli "a dɪɛ, min -tɔ 'ka tɪɪli dɪ. ¹⁹I Bali -le -pei -tɔ winun -tɔa. Te 'i drɛ min -tɛzan -a dɪ! Te 'i min nan -wɛɛ "dɪ! Te 'i crin wɔ dɪ! Te 'i 'wlu 'sɛn min man dɪ! Te 'i min ta -bli dɪ! 'I yɪɛ 'e 'nan 'i "tɪ 'lee 'i "bɔ "man!»

²⁰E Zozi lɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, -pei pɛɛnɔn zɪɛ, an 'ta wɔladɪ 'sia "da 'an "wɛnnɛn da.»

²¹Zozi -a -nanjɛɛn tɛin, yaa 'yɪ "yɪ, ɛn e -yrɛ 'nan: «'Yɪɛ 'wɪ 'fɔ -tɔwli -yɛɛ klɪ 'i man. 'I 'kɔ, fɛnun nɛn 'i 'lɔ bɛ, 'i 'tan, -e 'i man "lala -pli 'yalɛ -tɛnɔn man! -Te yia drɛ zɪɛ, 'i yɪfɛ -taa "kɔlɛ laji. "Bɛ -srɔ ɛn 'i -sɔɔnla 'an -srɔ!»

²²'Pian zɪ e 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, e -si 'sia, te -a ta a -trɔdrɔ, kɔɔ -a yɪfɛ a "kaga.

²³-A -nan nɛn Zozi 'e -srɔnɔn 'nanjɛɛn 'e "srɔn, ɛn yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «Minnun nɛn, 'trɛda fɛnun cɪ -wɔ "bɛ, e ya 'plɛblɛ -e 'o drɛ Bali -le mingɔnnɛn trɛdave -a.»

²⁴'Wɪ zɪɛ yaa -srɔnɔn 'ci baa 'ji, ɛn Zozi -a 'vɪ -wlɛ "nyian 'nan: «'Mɛn 'nɛnnun, e ya 'plɛblɛ -e min 'e drɛ Bali -le

mingõnnen trɛdavɛ -a. ²⁵ Min nɛn e ya fɛzan -a bɛ, -e 'e drɛ Bali -le mingõnnen trɛdavɛ -a bɛ, e ya "man 'plɛblɛ 'wɪɪdɪ. Kɔɔ 'vaa -e 'wɪ zɪɛ 'e drɛ bɛ, te -wi -dan nɛn waa laabo shamɔ bɛ, e ciɪ 'menzrɛn -yrɛ ji.»

²⁶ -A -nan nɛn -a -srunõn 'ci baa 'ji "mɛn 'e ciɪa "da, ɛn waa vidɪ 'sia 'o cin lɛ 'nan: «-Te 'bɛ a zɪɛ, -tɪɛ -kɔlamán 'sidɪ -a 'wɪ 'ji "mɛn?»

²⁷ Zozi o -nanjɛɛn tein, ɛn e 'nan -wɪɛ 'nan: «Min 'ka 'kɔlamán -e 'e 'fli 'si 'wɪ 'ji dɪ, 'pian Bali 'bɛ -kɔlamán -a drɛdɪ -a. Kɔɔ Bali -kɔlamán 'wɪ pɛɛnõn drɛdɪ -a.»

²⁸ ɛn Piɛri -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Kvɔ "nun? Kv 'si fɛ pɛɛnõn -sru, ɛn kv sɔɔnɪa 'i -sru.»

²⁹ Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, min oo min nɛn e 'si 'yee 'kɔn, 'lee 'e "bɔnɪn, 'lee 'e "blunɪn, 'lee 'e "bɔ, 'lee 'e "tɪ, 'lee 'yee 'nɛnnɪn, 'lee 'yee feinɪn -sru 'mɛn "wɛan 'lee Bali -le 'wɪ 'nɔnnõn 'le "wɛan bɛ, ³⁰ min zɪɛ, e fɛ pɛɛnõn zɪɛ -a ye 'e 'pa -a -yaa tv 'trɛda. Yaa ye 'kɔnnɪn -a, ɛn yaa ye "bɔnɪn -a, ɛn yaa ye "blunɪn -a, ɛn yaa ye "bɔnɪn -a, ɛn yaa ye 'nɛnnɪn -a, ɛn yaa ye feinɪn -a. Minnɪn -tɛ "paa "da, 'pian yaa ye. "Bɛ -sru tv -fɔla "da ji bɛ, 'belidɪ nɛn, ya'a 'nyaan dɪɛ, e dra -yee vɛ -a. ³¹ Minnɪn nɛn o -trɔa 'si 'lɛ bɛ, o "kaga -taa "fɔlɛa "da, ɛn minnɪn nɛn o -fɔla "da "bɛ, o "kaga -taa "drɛlɛ -si 'lɛnõn 'a.»

Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wluandɪ -kanõn 'va wɪ 'pa yaagazan 'vɪ

(Mt 20.17-19; Lk 18.31-34)

³² Zozi 'lee 'e -srunõn a -kɔnan Zeruzalɛm, ɛn Zozi nɛn 'si 'lɛ. -Kɔdɪ Zeruzalɛm "klan -a -srunõn 'fuda "fli 'bɔ 'tɛdɪ 'sia, ɛn minnɪn nɛn o -sru "bɛ, nyɛn a "nyian -wee 'ji. Zozi 'e -srunõn 'fuda "fli laabv 'o 'saza, ɛn 'wɪ nɛn e "ta -daa "bɔlɛ "man "bɛ yaa vidɪ 'sia -wɪɛ. E 'nan: ³³ «-Kaa "ta -ko Zeruzalɛm. -Te -kaa 'bɔla 'nan nɛn bɛ, minnɪn Blamin -pɪ -nɔan Bali -pannõn 'tanõn 'lee 'fluba 'ci vɪnõn lɛ. O tin -tɛa "da 'nan 'e 'ka. Waa -nɔan "minnɪn nɛn o 'ka Zuif 'nõn 'a dɪɛ -wɪɛ. ³⁴ Minnɪn zɪɛ, waa sɛɛ wo, 'o 'le 'yi -sɛan -a yra, waa -sɔan -ngble -a, ɛn waa -tɛa. 'Pian -a yi yaagazan da bɛ, -e 'e 'wluán -kanõn 'va.»

Zaji 'lee 'e "bɔv Zan fɛ -tv -si laabv Zozi 'lɔ
(Mt 20.20-28)

³⁵ Zebede -pɪ Zaji 'lee 'e "bɔv Zan pli Zozi man. O -yrɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, kv ya "vale 'wɪ nɛn kv "ta -a laabo 'i 'lɔ 'gɔvɛ, 'i drɛ 'kɔvɛ.»

³⁶ ɛn Zozi -a laabv -wɔ 'nan: «-Mɛ 'va nɛn, ka ci?»

³⁷ O 'nan -yrɛ 'nan: «-Te i mingõnnen -blidɪ 'sia bɛ, 'i 'wɪ "man -e 'kv -nyran 'i "srõn! Min -tv -kɔan 'i 'pɛ "yi "da, -e min -tv 'e 'kɔn 'i 'pɛ bɔ da.»

³⁸ Zozi "e -wɪɛ 'nan: «'Wɪ nɛn ka ci -a laabɔnan bɛ, ka'a 'ci tɔa dɪ. 'Wɪ yidɪ nɛn e "ta -daa "bɔlɛ 'an man bɛ, 'ka 'wulo "sɔa "wlu? ɛn 'tɛ nɛn o "ta -daa -a 'palɛ 'an da bɛ, 'ka 'wulo "sɔa "wlu?»

³⁹ O -yrɛ 'nan: «-Inyan, 'kv 'wulo "sɔa "wlu.»

ɛn Zozi "e -wɪɛ 'nan: «'Wɪ tɪglɪ nɛn, 'wɪ yidɪ nɛn e "ta -daa "bɔlɛ 'an man bɛ, e bɔa "nyian "cee "man. ɛn 'tɛ nɛn minnɪn

"ta -daa -a 'palε 'an da bε, waa "paa "nyian "cee "da. ⁴⁰ 'Pian -nyrandi 'an 'pε "yi 'lee 'an 'pε bu da bε, 'an 'bɔ "cεε -si -nɔan "min lε di. Minnun nɛn Bali -a pla o 'tɔ man bε -wee vε 'bε ci -a.»

⁴¹ Zozi -srunɔn 'fu nɛn o -fu bε, zɪ o 'wɪ zɪε -a 'man bε, ɛn 'bli 'fɔ o ji Zaji 'lee Zan man. ⁴² -A -nan nɛn Zozi o pɛɛnɔn laabu, ɛn e 'nan -wɛ 'nan: «Kaa -tɔa 'nan, min tanɔn 'le min pladi 'bε ci -sa wɪ -a. ɛn minnun nɛn o ci min -dandannun -a bε, -wɛε -va -ble minnun da. ⁴³ 'Pian te 'wɪ zɪε -nyrɛn 'e 'kɔn 'ka yei "di. Min oo min nɛn e ya "vale 'e dra min -dan a 'ka yei "bε, 'e 'fli 'pla min pɛɛnɔn 'wlu o 'sudi -a! ⁴⁴ ɛn min oo min nɛn e ya "vale 'e dra 'ka 'tazan -a bε, 'e 'fli drɛ 'ka pɛɛnɔn 'le nɔan -a! ⁴⁵ 'Wɪ 'tɔwli zɪε -a 'bɔ nɛn Blamin -pɪ -a drɛ. Ya'a 'talε 'nan -e minnun 'o 'su di, 'pian e -ta 'nan -e 'e minnun 'su. ɛn e -ta 'nan -e 'e 'ka -e min "kaga 'o 'su Satan -le 'plεblε 'lɔ.»

*Zozi Batime yie 'lε 'sv
(Mt 20.29-34; Lk 18.35-43)*

⁴⁶ Zozi 'lee 'e -srunɔn cila Zeriko, te o "ta -ko Zeruzalɛm. "Wɛε 'si Zeriko bε, minnun "kaga sɔɔnla o -sru. Time -pɪ Batime yra 'e -nyrandi -si man, te e fɛnun trɔ "baa -a yie a 'e 'widɪ -le "wɛan. ⁴⁷ Zɪ yaa 'man 'nan, Zozi nɛn 'e "sia Nazaretɪ bε, e ya cinan bε, ɛn e -paandi 'sia 'nan: «Minsan, David kluda min, 'yian nyrinda 'si!»

⁴⁸ ɛn minnun paan "da 'nan 'e 'lɛbo 'pla da. 'Pian e paan

"nyian 'kpa 'plεblε 'nan: «Minsan, David kluda min, 'yian nyrinda 'si!»

⁴⁹ -A -nan nɛn Zozi 'tɔ, ɛn e 'nan: «'Ka vɪ -yrɛ 'nan, 'e 'ta 'gɔ!»

Waa 'vɪ Batime lε 'nan: «'I -pɔan 'kun! E 'nan, 'i 'lɔ!» ⁵⁰ Tɔɔn e 'yee sɔ 'si 'e da, e wluan lou -blu, ɛn e -kɔ Zozi 'va.

⁵¹ Zozi 'e -yrɛ 'nan: «-Mɛ "nɛn i ya "vale 'nan 'an drɛ 'yie?»

ɛn yie 'wizan -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'An 'san, an ya "vale 'yian yie 'lε 'su!»

⁵² ɛn Zozi 'e -yrɛ 'nan: «'I 'ku! 'Yie yi -tɛradɪ 'an da 'i beli.» 'Nun tɔɔn Batime yie 'lε 'su, ɛn e -sɔɔnla Zozi -sru.

11

*Zozi 'bɔla Zeruzalɛm
(Mt 21.1-11; Lk 19.28-40;
Zan 12.12-16)*

¹ Zozi 'lee 'e -srunɔn a -plinan Zeruzalɛm. O 'bɔ 'flanun nɛn o o laabo Befaze 'lee Betani bε -a "srɔn. 'Flanun zɪε o ya Olivie pɔn man. ɛn Zozi 'e -srunɔn "fli 'pa 'sia 'o 'lε. Yaa 'vɪ -wɛ 'nan: ² «'Ka 'ku 'fla nɛn, 'ka 'lε bε -a da! -Te ka 'bɔla 'nan nun bε, ka -aflumun planɛn ye 'e 'baa -tɔdi. Min 'ka tian 'fɔlε "da "di. 'Ka baa 'su -e 'ka 'ta -a 'mɛn 'gɔ! ³ -Te min -tɔ -a laabu 'ka 'lɔ 'nan, -mɛ "nɛn kaa dra -yrɛ "bε, 'ka vɪ -yrɛ 'nan: «Minsan "e 'nan, -aflumun 'wɪ a 'e man. 'Pian e -taa "a -naagu.»

⁴ O -kɔ, ɛn o 'bɔ -aflumun planɛn man 'e 'baa -tɔdi 'kɔn 'tɔ -kpɛin "man bei -si man. ɛn waa baa 'su. ⁵ -A -nan nɛn minnun nɛn o ci -nan

bε, o -mienun -a laabu -wlo
'nan: «-Mε "nεn kaa dra? -
Mε "le "wεan nεn kaa baa
'su?»⁶ 'Wl nεn Zozi -a 'vι -
wle "bε, -a 'bɔ nεn waa 'vι -
wle. En minnun o 'tɔl, waa
dre. ⁷ O -kɔ -aflumun planen
zιε -a Zozi lε. O 'wee sɔnun
paala -a koda, εn e -nyran "da.
⁸ Minnun "kaga 'wee sɔnun
paala -a 'lε. En min -mienun
yiba "pεnennun cεen, εn waa
'pla -a 'lε. ⁹ Minnun nεn Zozi
'lε bε, 'lee minnun nεn o -sru
'bε, o pladı 'sia -a vıdı -a 'nan:

«-Fεavea o! -Fεavea o,
Bali -le -fεa 'e 'kɔn min nεn
Minsan -a 'pa 'sia bε -a man!

¹⁰ Bali -le -fεa
'e 'kɔn mingɔnnεn -blıdı nεn,
e "ta -daa "bε -a man!
'Kɔ tra David -le mingɔnnεn -
blıdı nεn.

Bali 'tɔ 'e dre -dan laji lou!»

¹¹ Zı Zozi wlala Zeruzalem
zıε. En e -kɔ Bali -pan 'kuin
'nan -e 'e fε pεεnɔn -nanjεn. Zı
-pei "ta taan "bε, εn e 'bɔla, e
-kɔ Betani 'o 'vale 'e -srunɔn
'fuda "fli "a.

*Yiba "tv nεn ya'a 'baa dıε
Zozi 'e wei 'pla "man
(Mt 21.18-19)*

¹² Tɔ cεen εn Zozi 'si Betani
'o 'vale 'e -srunɔn 'a. "Wεε -
ta -sia bε, εn dra Zozi 'tedı 'sia.
¹³ -A -nan nεn e fijie yiba "tv
'yı -kɔɔbli te -a 'la a "da. En
Zozi 'kɔ -a -nanjεnlε 'nan -te -
a 'blɔ a "maan? Zı e 'bɔ yiba
zıε -a wlu bε, -a 'la 'saza nεn
yaa 'yı "da. Kɔɔ fijie ba tv "cεε
dı. ¹⁴ En Zozi -a 'vı yiba zıε -yrε
'nan: «Te min -tv 'e 'i 'blɔ -blı
'lı "fo "dı!» -A -srunɔn 'wı zıε
-a 'man.

*Zozi fεnun -tannɔn 'pin Bali
-pan 'kuin*

*(Mt 21.10-17; Lk 19.45-48;
Zan 2.13-16)*

¹⁵ "Bε -sru o 'bɔla
Zeruzalem, εn Zozi wla Bali
-pan 'kuin. Minnun nεn o
cı Bali -pan fεnun -tannan,
'lee minnun nεn o cı -a 'lɔnan
bε, e o -pıdı 'sia. E "lala ta
-fɔɔnɔn 'le 'tablonun, 'lee -
plablo -tannɔn 'le pεinnun
fuila "man. ¹⁶ En ya'a min -tv
'tvıε -e 'e 'cı fε -tv -a Bali -pan
'kuin dı. ¹⁷ Zozi 'wı 'pla -wle.
E 'nan: «E ya 'e 'cɔn -tedı Bali
-le 'fluba 'ji 'nan, Bali 'e 'nan:
<'Mεn 'kɔn -kɔan 'tɔdanɔn
pεεnɔn 'le Bali tvɔ 'ba
'kɔn 'a.»

'Pian kaa dre crin wɔnan -a.»

¹⁸ Zı Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee
'fluba 'cı vıɔn 'wı zıε -a 'man
bε, εn o Zozi 'man -wεεdı 'sia
'nan -e 'o -tε. Kɔɔ nyen o 'cendı
'sia, -yee 'wı "paadı nεn e ya
'sɔnan minnun pεεnɔn lε bε, -
yee "wεan.

¹⁹ Zı funnin 'pla bε, εn Zozi
'lee 'e -srunɔn 'si Zeruzalem.

*Yiba "nεn Zozi 'e wei 'pla
"man "bε e -ka
(Mt 21.20-22)*

²⁰ Tɔ cεen εn Zozi 'lee 'e -
srunɔn lıdı 'sia 'o da "nyian
Zeruzalem. O fijie yiba zıε -a
'yı, te e -ka e 'bɔ 'e "sein "man.
²¹ Tɔɔn 'wı nεn Zozi -a 'vı fijie
yiba zıε -a man bε, -a -cin -
tɔ Pıeri ji. En yaa 'vı Zozi lε
'nan: «Bali -le 'wı "paazan, "i
'yıɔ! Fijie yiba "nεn 'i wei 'pla
"man "bε, e -ka.»

²² En Zozi -a 'vı 'e -srunɔn
lε 'nan: «'Ka yı -tεra Bali da!
²³ Maan ve 'cεε 'wı tıglı 'a 'nan,

-te min -tu -a 'vɪ pɔn 'labɛ -
 yrɛ 'nan: <I 'sɔra 'gʊ, 'i 'kʊ -
 tɛ jemie -va, > ɛn min zɪɛ ya'a
 'e 'ci -fɔɔlɛ dɪ, 'pian e yi -tɛra
 "da 'nan Bali -a 'lɛ sɔɔman 'yrɛ
 bɛ, e dra. ²⁴ -Yee "wɛan maan
 ve 'cɛɛ 'nan, fɛ pɛɛnɔn nɛn kaa
 laabo Bali 'lɔ te ka ya Bali tru
 'banan bɛ, 'ka yi -tɛra "da 'nan
 kaa 'yɪ 'va, tɔɔn kaa ye! ²⁵ ɛn
 -te ka "ta Bali tru "baa, te min
 -tu man wɪ a 'ka 'ji bɛ, 'ka 'cɛ -
 yrɛ! 'Ka drɛ zɪɛ -e 'ka "tɪ "nɛn
 laji lou "bɛ, 'wɪnɪn nɛn kaa
 drɛ -yrɛ "wɪdɪ "bɛ, 'e 'cɛ 'cɛɛ.
²⁶ ['Pian -te ka'a min man wɪ
 cɛa dɪɛ, 'ka "tɪ "nɛn laji lou "bɛ,
 'wɪnɪn nɛn kaa drɛ -yrɛ "wɪdɪ
 "bɛ, ya'a "nyian "e cɛa 'cɛɛ dɪ.»]

*Zozi 'le -kɔladɪ "sia nyin
 zia?*

(Mt 21.23-27; Lk 20.1-8)

²⁷ "Bɛ -sru Zozi 'lee
 'e -srɪnɔn 'bɔla "nyian
 Zeruzalɛm. ɛn Zozi 'ciɪdɪ 'sia
 Bali -pan 'kuin. -A -nan nɛn
 Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba
 'ci vɪnɔn 'lee min cejenun pli
 "man. ²⁸ Waa laabu -yrɔ 'nan:
 «-Kɔladɪ "cɛn "a nɛn i 'wɪnɪn
 zɪɛ -a drɛ? ɛn -tɪɛ -si -nɔn 'yɪɛ?»

²⁹ ɛn Zozi -a 'vɪ -wɛɛ 'nan:
 «An 'bɔ "nyian an "ta 'wɪ 'tɔwɪ
 "cɛ laabo 'ka 'lɔ. -Te kaa -
 sru 'vɪ 'mɛn bɛ, -kɔladɪ nɛn an
 'wɪnɪn zɪɛ -a drɛ 'a bɛ, maan
 -ci "sia 'cɛɛ. ³⁰ -Tɪɛ Zan 'pa
 'sia 'nan 'e 'ta min -batize drɛ?
 Minnun 'bɛ 'pa 'sia, -baa Bali
 'bɛ 'pa 'sia? 'Ka vɪ 'mɛn!»

³¹ -A -nan nɛn waa vɪdɪ 'sia
 'o cin yei 'nan: «-Te -kaa 'vɪ
 'nan: <Bali 'bɛ 'pa 'sia bɛ, > e
 -taa -a laabulɛ -kaa 'lɔ 'nan:
 <-Mɛ "le "wɛan nɛn ka'a yi -
 tɛala 'wɪ nɛn Zan -a 'vɪ bɛ -
 a da dɪ?» ³² ɛn -te -kaa 'vɪ

'nan: <Minnun 'bɛ 'pa 'sia bɛ, >
 minnun pɛɛnɔn -taa 'wunɛa
 -kaa man.» Zuif 'nɔn 'tanɔn
 zɪɛ, "klan a o ji, kɔɔ minnun
 pɛɛnɔn Zan "siala Bali 'lewei
 vɪzan -a.

³³ -Yee "wɛan nɛn waa 'vɪ
 Zozi ɛ 'nan: «Kʊ'a san tɔa dɪ.»

ɛn Zozi -a 'vɪ -wɛɛ 'nan: «An
 'bɔ "nyian min nɛn e -si -nɔn
 'mɛn ɛn an 'wɪnɪn zɪɛ -a drɛ
 bɛ, ma'an 've 'cɛɛ dɪ.»

12

*Zozi -kɔnnɛn "fɔ rɛzɛn fei
 panɔn man*

(Mt 21.33-46; Lk 20.9-19)

¹ Zozi 'wɪ tin 'badɪ 'sia -
 wɛɛ -kɔnnɛn 'ji. Yaa 'vɪ -wɛɛ
 'nan: «Min -tu 'bɛ 'yee rɛzɛn fei
 'pa, e -klɔn 'bʊ "man, e rɛzɛn
 'blɔnan drɛ, ɛn e fɛ -tu drɛ, min
 -tɔa "da -e 'e fei 'bɔ ta 'pin.
 "Bɛ -sru e fei zɪɛ -a -pɛba 'wʊ
 minnun lɔ 'nan 'o 'nyranman
 'pa "da, te o 'yee vɛ -nɔn. Yaa
 drɛ zɪɛ, ɛn e -kʊ 'lɛglɔn 'pee -
 ji. ² Zɪ rɛzɛn nan tu 'bɔ bɛ,
 ɛn min zɪɛ 'e 'suzan 'tu 'pa
 'sia minnun nɛn o 'nyranman
 "paa -yee rɛzɛn fei bɛ o va,
 'nan 'nyranman nɛn waa 'pa
 bɛ 'o 'yee vɛ -nɔn. ³ 'Pian waa
 'suzan zɪɛ -a 'kun, waa -sɔn,
 ɛn waa 'li 'e da 'e 'lɔ 'a 'e "tun.
⁴ "Bɛ -sru ɛn e 'suzan 'pee 'pa
 'sia "nyian o va. Wɛɛ 'kun, wɛɛ
 'sɔn 'e 'wulo -man, wɛɛ srɔn.
⁵ Yaa yaagazan 'pa 'sia, ɛn wɛɛ
 'tɛ. "Bɛ -sru min "kaga 'le vɛ
 drɛ "nyian zɪ, waa -mienun -
 sɔn, ɛn waa -mienun tɛɛ.

⁶ Min -tɔwɪ "nɛn, e -fʊ fei
 san zɪɛ -yrɔ "bɛ, -yɛɛ cɪ -a 'bɔ 'pɪ
 -tɔwɪ "nɛn, e 'sɔ -yrɛ tɪglɪ bɛ -a.
 Yaa 'pa 'sia fei 'panɔn zɪɛ o va

'e -fɔla "da. Yaa 'vɪ 'e 'ji 'nan, o -taa 'yra -tɛɛ 'e 'pɪ man.

7 'Pian fei 'panɔn -a 'vɪ 'o cin lɛ 'nan: <Min 'labɛ -yɛɛ 'e "tɪ -zia -ble. -Kaa -tɛ, -e -zia zɪɛ 'e drɛ -cee vɛ -a.> 8 -A -nan nɛn waa 'kun, waa -tɛ, ɛn waa -kadɪ tuv fei lunɛn -klɔn -sru.

9 'Wɪ zɪɛ -a -ji bɛ, -mɛ "wɪ nɛn fei san -taa -a drɛɛ? Maan ve 'cɛɛ 'nan, e -taa -e 'e 'yee fei 'panɔn zɪɛ o -tɛɛ, -e 'e 'yee rɛzɛn fei 'bɔ 'nɔn min peenun lɛ. 10 'Wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, ka'a ta vɪɛ dʊv? Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

<-Kɔɛ nɛn 'kɔn 'tɔnɔn -a tuv 'o 'pɛla koda bɛ, -yɛɛ drɛ 'kɔn 'pʊ -fɔ -kɔɛ -a.

11 Minsan 'bɛ drɛ ɛn -kɔɛ zɪɛ 'e drɛ 'kɔn 'pʊ -fɔ -kɔɛ -a.

'Wɪ nɛn Minsan -a drɛ bɛ, e min 'plo -fɔa.> »

12 Zɪ Zuif 'nɔn 'tanɔn -kɔnnɛn zɪɛ -a 'man bɛ, waa -tɔ 'nan 'wee 'wɪ nɛn Zozi -a ve. -Yee "wɛan o ya "vale 'o "kuan, 'pian minnun lɔ "klandɪ -le "wɛan waa 'tʊɪ, ɛn o -kʊ.

'Sukɔɛ -pan wɔdɪ da wɪ

(Mt 22.15-22; Lk 20.20-26)

13 "Bɛ -sru ɛn Zuif 'nɔn 'tanɔn zɪɛ o Farizɛn 'nɔn -mienun 'lee Erodi -le minnun -mienun 'pa 'sia Zozi 'va -a man -wɛɛdɪ 'nan -e 'o wei 'kun 'le "wɛan. 14 O -kʊ, ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, kʊa -tɔa 'nan, i ya 'wɪ tɪglɪ vɪzan -a. Yi'a 'klanman min lɔ 'wɪ tɪglɪ ci 'sɪdɪ -a -yrɛ dɪ. ɛn yi'a min bo "va "dɪ. 'Pian i Bali -sru 'ta wɔdɪ "paaman minnun ji 'e tɪglɪ da. -Yee "wɛan kʊa laabo 'i 'lɔ 'nan, -a -si a -kaa 'lɔ -e -kaa 'sukɔɛ -pan wɔ Rɔm 'nɔn 'le mingɔnnɛn

Seza lɛ, -baa te -ka'a drɛ dɪ? 'I vɪ 'kʊɛ!»

15 'Pian 'wɪ nɛn -a -cin cɪ o ji bɛ, Zozi -a -kɔnnɛn 'yɪ, ɛn yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn, ka ya "vale kaan wei "kuan? 'Ka 'ta 'lein 'wlɛ 'tʊ -a 'mɛn -e 'an yɪ!»

16 Waa -tʊ -nɔn -yrɛ. -A -nan nɛn Zozi -a laabʊ -wɔɔ 'nan: «-Tɪ -wulo -fodo nɛn 'gʊ? ɛn -tɪ 'tɔ 'crɛn nɛn 'gʊ?»

O -yrɛ 'nan: «Rɔm 'nɔn 'le mingɔnnɛn Seza -le vɛ nɛn.»

17 ɛn Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «Fɛ nɛn Seza -le vɛ -a bɛ, 'cɛɛ 'nɔn Seza lɛ! ɛn fɛ nɛn Bali -le vɛ -a bɛ, 'cɛɛ 'nɔn Bali lɛ!»

'Wɪ zɪɛ -a mandɪ o 'plo 'fɔ.

Minnun nɛn o -kaa bɛ o wuanla -kanɔn 'va
(Mt 22.23-33; Lk 20.27-40)

18 "Bɛ -sru ɛn Saduze 'nɔn -mie pli Zozi man. Saduze 'nɔn "o "ve 'nan, -te min -ka bɛ, ya'a 'wuanla -kanɔn 'va dɪ. Zɪ o pli "man "bɛ, ɛn waa laabʊ -yrɔ 'nan: 19 «Bali -le 'wɪ "paazan, 'wɪ nɛn Moizi -a crɛn -tɛ 'kʊɛ bɛ, -nyrɛn 'gʊ: <-Te min lɪ 'pa, ɛn -a san zɪɛ e -ka, te wa'a tian 'nɛn 'yalɛ 'o 'vale 'e nan 'bɔ 'a dɪɛ, -yee -cale zɪɛ -a "bʊɪ 'e 'pa, -e 'e "bʊɪ klu bɔla!» 20 Min -tʊ -le 'nɛn -klɔnmɔn a 'sɔravli. -A tɛdɛ lɪ 'pa, ɛn e -ka, te wa'a 'nɛn 'yalɛ 'e nan 'bɔ 'a dɪ. 21 -A "flizan "e -cale -tʊwli zɪɛ -a 'pa, ɛn e -ka, te wa'a 'nɛn 'yalɛ dɪ. -A yaagazan 'le vɛ drɛ "nyian zɪ. 22 O 'sɔravli "lɪ zɪɛ -a 'pa, ɛn o pɛɛnɔn kaa, te wa'a 'nɛn 'yalɛ dɪ. "Bɛ -sru ɛn lɪ 'bɔ "e "ka 'wɔ "nyian. 23 Tʊ nɛn minnun wuanla -kanɔn 'va bɛ, lɪ zɪɛ e -kɔan -tɪ nan -a? 'I vɪ 'kʊɛ! Kɔɔ o 'sɔravli 'bɔ -a 'pa lɪ -a.»

24 En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «Ka'a tian 'wɪ 'tʊ -ci manlɛ "fo "dɪ. 'Wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, ka'a -ci maan dɪ, ɛn Bali -le 'plɛblɛ bɛ, ka'a tɔa dɪ. 25 Kɔɔ tʊ nɛn minnun wuanla -kanɔn 'va bɛ, -klɔnmɔnnun 'ka lɪ paa dɪ, ɛn lɪmɔnnun 'ka -kɔnnɛn paa dɪ. O -kɔan "le Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ -wee 'wɪ 'zʊ. 26 -Te -a -cin a 'ka 'ji 'nan, minnun nɛn o kaa bɛ wa'a 'wuanla -kanɔn 'va dɪɛ, te ka ya 'ka 'fli see "paanan. 'Wɪ 'nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Moizi -le 'fluba 'ji bɛ, ka'a tian -a ta vɪlɛ dʊʊ? Kɔɔ tʊ nɛn Bali a yiba "kpizɛnnɛn 'va ɛn e 'wɪ tin 'ba Moizi lɛ bɛ, yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: <An ya Abraam -le Bali -a, ɛn an ya Izak -le Bali -a, ɛn an ya Zago 'le Bali -a.> 27 Tʊ nɛn Bali 'wɪ zɪɛ -a ve bɛ, te -kaa tranun zɪɛ o kaa -a -nan 'mɔn. 'Pian Bali "le 'va bɛ, o yɪɛ a "man tian, kɔɔ Bali a minnun nɛn o yɪɛ cɪ "man "bɛ -wee Bali -a, e 'ka minnun nɛn o kaa bɛ -wee Bali -a dɪ. -Yee "wɛan ka'a 'wɪ 'tʊ -ci manlɛ "fo "dɪ.»

-Mɛ "wɪ 'bɛ cɪ Bali -le -pei -tɔ wɪ -dan a?
(Mt 22.34-40; Lk 10.25-28)

28 'Fluba 'ci vɪzan -tʊ -sa zɪɛ -a 'man. Zɪ yaa 'yɪ 'nan Zozi -a -ci 'vɪ Saduze 'nɔn lɛ fɛnyian bɛ, e pli Zozi man, ɛn yaa laabʊ -yrɔ 'nan: «Bali -le -pei -tɔ wɪ pɛɛnɔn bɛ, -a "cɛn 'bɛ cɪ "va -dan?»

29 En Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «Bali -le -peinun pɛɛnɔn 'va bɛ, -pei -dan nɛn 'gʊ: <Izraɛl 'nɔn, 'ka "trɔɛn "tɔ! -Kaa 'san Bali 'bɛ cɪ Minsan -a 'e 'tɔwli.

30 En 'i Minsan 'bɔ nɛn 'yɪɛ Bali -a bɛ, -a yɪ "yɪ 'i 'bli pɛɛnɔn 'a! 'I yɪ "yɪ 'yɪɛ 'wɪ drɛdɪ pɛɛnɔn 'a! 'I yɪ "yɪ 'yɪɛ cɪ "nrɔndɪ pɛɛnɔn 'a! 'I yɪ "yɪ 'yɪɛ 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'a!> 31 En -a "flizan nɛn 'gʊ: <'I bɔɛzan -tʊ yɪ "yɪ "le 'yɪɛ 'wɪ 'zʊ!> Bali -le -pei -tɔ wɪ pee -dan 'ka 'mlɪan -pei "fli zɪɛ o da dɪ.»

32 En 'fluba 'ci vɪzan -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, yɪa 'vɪ fɛnyian. 'Yɪɛ tin a 'nɔnnɔn -a vɪdɪ -a 'nan, Minsan 'bɛ cɪ Bali a 'e 'tɔwli, -a pee "ka "dɪ. 33 -Yee "wɛan min 'e Bali yɪ "yɪ 'e 'bli pɛɛnɔn 'a, 'lee 'yee cɪ "nrɔndɪ pɛɛnɔn 'a, 'lee 'yee 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'a! En 'e bɔɛzan -tʊ yɪ "yɪ "le 'e 'bɔ 'le 'wɪ 'zʊ! 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ -dan "mlɪan 'sraga nɛn waa 'tɛ 'ble Bali lɛ bɛ, -a da. En -a -dan "mlɪan 'sraga pɛɛnɔn bʊdɪ Bali lɛ da.»

34 Zɪ Zozi -a 'yɪ 'nan, min zɪɛ yaa -sru 'vɪ 'wɪ 'tɔdɪ -a bɛ, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «E -fʊ "wɛnnɔn -e Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ 'e pou 'sia 'i 'va.» "Bɛ -sru 'wɪ laabʊdɪ -yrɔ "cin 'ka "nyian -tolɛ min -tʊ ji dɪ.

-Tɪ -pɪ nɛn Crizi -a
(Mt 22.41-46; Lk 20.41-44)

35 Zozi a 'wɪ "paanan minnun ji Bali -pan 'kuin. En yaa 'vɪ -wle 'nan: «E drɛ 'kɔ ɛn 'fluba 'ci vɪnɔn "o 'nan, min 'sizan 'wɪ 'ji Crizi a David kluda min -a? 36 Kɔɔ David 'bɔ -a 'vɪ, tʊ nɛn Bali lei 'saun 'ta 'tɔ "man "bɛ, -a 'nan: <Minsan Bali -a 'vɪ 'an 'san lɛ 'nan: 'I 'nyran 'an 'pɛ "yɪ "da -trɪlii,

-e 'an 'cɛn 'i 'nanmannɔn 'klɪdɪ
man.›

37 -Te David 'bɔ Crizi laabo 'e
'san bɛ, e drɛ 'kɔ ɛn 'bɛ -kɔan
David kluda min -a?»

Min "kaga "trɔɛn "a 'e 'tɔdɪ -
yrɛ ci "nrandɪ -a.

38 ɛn yaa 'vɪ "nyian 'yee 'wɪ
"paadɪ 'bɔ 'va 'nan: «'Ka yie 'tɔ
'ka 'fli -va! -Te 'ka 'wɪ drɛ 'le
'fluba 'ci vɪnɔn 'le 'wɪ 'zɔ! O -
tɔdɪ ye 'yi -tralɛ -gblɔnɔn nɛn
fɛnyian bɛ -a -ji. ɛn waa ye "yi
'le 'nan min 'e o 'tɔ bɔ -guada.

39 -Te e ya cin yi 'kuin -a oo, ɛn
-te e ya "fɛdɪ da -a oo, -nyran
"nan 'kpagba nɛn waa 'sidɪ ye
'yi. 40 O fɛnun "sia -calenun lɔ
-dawli -a. "Bɛ -sru -e 'o Bali trɔ
'ba -plɔun 'nan -e minnun 'o o
"sia min tɪglɪ 'a. 'Wɪnɔn zɪɛ -
a drɛdɪ -le "wɛan Bali -wee tin
"paa 'plɛblɛ 'kpa.»

*-Cale seezan -le fɛ -nɔndɪ 'wɪ
(Lk 21.1-4)*

41 "Bɛ -sru ɛn Zozi 'kɔ -
nyɛnlɛa -gbogbo nɛn minnun
"lala -sɛan "ji Bali -le vɛ -a bɛ -
a "srɔn. Minnun nɛn o ci "lala
-sɛnnan -ji bɛ, e o -nanjɛndɪ
'sia. Fɛnɔn "kaga "ta, ɛn o "lala
-sɛn -ji "kaga. 42 "Bɛ -sru ɛn
-cale seezan -tɔ -ta, e -bablu
'wɛ 'tɔdɔ -fɔ -ji "fli.

43 -A -nan nɛn Zozi 'e -
srɔnɔn laabo 'e "srɔn, ɛn yaa
'vɪ -wɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ
tɪglɪ 'a 'nan, -cale seezan 'labɛ,
e fɛ -nɔn Bali lɛ e mlin minnun
pɛɛnɔn nɛn waa -nɔn 'gɔɛ o da.

44 Kɔɔ o pɛɛnɔn nɛn waa -nɔn
'gɔɛ, "lala a -wɔ "kaga. 'Pian
li 'labɛ, "lala pɛɛnɔn nɛn -yrɔ -
yee fɛ -blɪ "man "vɛ -a bɛ, -a 'bɔ
nɛn yaa -nɔn Bali lɛ.»

13

*Zozi Bali -pan 'kɔn 'wɪ wɪ 'vɪ
(Mt 24.1-4; Lk 21.5-7)*

1 Zozi a bɔlanan Bali -pan
'kuin, ɛn -a -sruzan 'tɔ -a 'vɪ -
yrɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan,
'i 'yɪɔ, Bali -pan 'kɔn bɛ, waa -
tɔ -kɔlɛ fɛnyian -a. ɛn waa -tɔ
-dandan 'e pɛɛnɔn.»

2 ɛn Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan:
«'Kɔn -dandannɔn nɛn kaa -
sɪ -fɔa 'labɛ, yi nɛn o -wiiman
bɛ, e ya -tanɔn bɔdɪ -a. -A -tɔ
-kɔlɛ pɛɛnɔn fuimlan "man, -a
-tɔ 'ka -fo 'e bɔɛzan da dɪ.»

*'Wɪ yɪdɪ -dandan bɔa min-
nun man 'vaa -e 'trɛda -nyan tɔ
'e bɔ*

(Mt 24.4-14; Lk 21.8-19)

3 "Bɛ -sru ɛn Zozi 'kɔ -
nyɛnlɛa Olivie pɔn da te -a
yra a Bali -pan 'kɔn da zia. -
A -nan nɛn Pɛri, 'lee Zaji, 'lee
Zan, 'lee Andre 'wɪ laabo -yrɔ
'o 'saza yei. O 'nan: 4 «'Wɪ nɛn i
"sia -a vɪnan 'gɔɛ, tɔ "cɛn "man
nɛn e dra? ɛn -mɛ "man nɛn,
waa -kɔnnɛn "ye 'nan 'wɪnɔn
zɪɛ o "ta dra? 'I vɪ 'kɔɛ!»

5 Zozi -a vɪdɪ 'sia -wɛ 'nan:
«'Ka yie 'tɔ 'ka 'fli -va! Te min
-tɔ 'e 'ka see "paa -e 'ka 'si -
si tɪglɪ da dɪ! 6 Min "kaga -
taa "talɛ 'an 'tɔ da. Waa ve
'nan, 'wɛɛ ci Crizi -a. ɛn o -
taa minnun "kaga see "paalɛ
-e 'o 'si -si tɪglɪ da. 7 Ka -kuli
-tan wɪnɔn maan, ɛn ka 'fla -
kɔɔbli -kɔɔbli da -kuli wɪnɔn
maan. 'Wɪnɔn zɪɛ te 'o 'ka 'cɛn
nyɛn -a dɪ! Kɔɔ 'wɪnɔn zɪɛ -
wɛɛ dra 'e 'flin, 'pian 'trɛda -
nyan tɔ "cɛɛ dɪ. 8 'Lɛglɔn 'tɔ -ji
'nɔn -taa 'wunlɛa 'lɛglɔn 'tɔ -ji
'nɔn man, ɛn mingɔnnɛn trɛ -
tɔ -taa 'wunlɛa mingɔnnɛn trɛ
-tɔ man. 'Trɛ -taa 'nyɔnɛ fɛ

"kaga "nan, en dra -dandan -
taa "minnun -tεεε. 'Wι yidi
pou sianan "nen. 'Pian -a
pεεnɔn zιe e ya "le 'nan 'nen
'yadi -le ci -yaa pou sianan 'zv.

9 'Ka yie 'tɔ 'ka 'fli -va!
Minnun 'ka "kuan -e 'o -kɔ 'ka
'a tin 'banɔn 'cεin -da. Zuif
'nɔn -taa 'ka 'sɔnlε sɔnba "a
'wee cin yι 'kɔnnun -ji. En
'nyian bε, minnun -taa "kɔlε
'ka 'a -kɔnmandannun 'lee
mingɔnnennun cεin -da 'mɛn
'wεan. -A -nan nen ka dra
'mɛn 'wι 'nan yɔnɔn 'a o 'lε.
10 Kɔɔ Bali -le 'wι 'nɔnnɔn
fuimlan "man 'lεglɔn 'tɔvɔ
pεεnɔn 'ji, 'vaa -e 'trɛda -nyan
tɔ 'e bɔ.

11 -Te minnun 'ka 'kun, en
o -kɔ 'ka 'a tin 'banɔn 'cεin -
da bε, 'wι nen kɔ 'ka vι bε, te
-a nyen 'e 'kɔn 'ka 'ji dɪ! 'Pian
'wι nen Bali -a -cin -tɔa 'ka 'ji,
te -a tɔ 'bɔ bε, -a 'bɔ nen 'ka
vι! Ya'a 'taa 'silε 'ka 'bɔ 'va dɪ,
'pian Bali lei 'saun 'bε "paa 'ka
'lε.

12 "Bɔi -mie -taa 'e 'bɔ 'fli "bɔi
-nɔnlε minnun lε 'nan 'o -tε.
En 'nen "tɪ -mie -taa 'yee 'nen
'nɔnlε minnun lε 'nan 'o -tε.
En 'nennun -mie -taa 'wunlεa
'o "tunun 'lee 'o 'bɔnun man
'nan minnun 'e o -tεε. 13 Ka
drε 'mɛn vε -a -le "wεan bε,
min pεεnɔn -taa 'nanlε 'ka
man, wa'a 'taa 'ka yilε "yι "dɪ.
'Pian min nen e -tɔ 'plεblε, en
e 'bɔ -a 'le 'srannan "bε, e "sia
'wι 'ji.»

*Tv nen 'wι yidi "mlianla "da
'bε, Zozi -a 'wι 'vι*

(Mt 24.15-28; Lk 21.20-24)

14 «Tv -tɔ -taa "bɔlε bε, 'wι
'wlidɪ "nɔnnɔn -taa "kɔnlε
fɛnan nen e 'ka "le 'e 'kɔn dɪe
-a -nan. Min nen e 'fluba 'gɔvε
-a ta ve bε, 'e 'ci man 'kpa! Tv

nen 'wι zιe kaa 'yι drɛnan Bali
-pan 'kuin bε, minnun nen o cɪ
Zude 'lεglɔn 'ji bε, 'o flan 'bli, 'o
'kɔ pɔnnun yei! 15 En -te min
a bei "bε, te 'e -wla 'yee 'kuin
-e 'e 'kɔ fε -tɔ 'sia dɪ! 16 En -
te min a fei bε, te 'e li 'e da
'fla -e 'e 'kɔ 'yee -tralε 'si 'yee
'kuin dɪ! 17 Lɪmɔnnun nen o -
pɔn cɪ 'o man tɔ zιe -a man bε,
'lee lɪmɔnnun nen 'nen 'nyɔn
-mlian -wɔ tɔ zιe -a man bε,
-wee yra yidi "mlianla "da.
18 'Ka Bali trɔ 'ba 'nan, te 'wι
zιe 'e 'tria laa 'fɛn tɔ -man dɪ!
19 Kɔɔ 'wι yidi -kɔan -dan 'kpa
tɔ zιe -a man. Zɪ Bali 'trε drε 'li
-e 'e bɔ cεεgɔ yι -a bε, -a sɔman
'wι yidi 'ka tian drεlε dɪ. En 'wι
yidi zιe -a pee 'ka 'dra "nyian
'li 'trɛda "fo "dɪ. 20 Yinun nen
'winun zιe o dra "da "bε, Min-
san Bali -a -mie cεen "da. -Te
ya'a 'wι zιe -a drεlε dɪe, "te min
-tɔ -wulo 'ka -taa bɔlεa "va "dɪ.
'Pian minnun nen e o 'si "va
'yee vε -a bε, -wee "wεan e
yinun -mie cεen "da.

21 -Te min -tɔ -a 'vι 'cεε 'nan,
min 'sizan 'wι 'ji Crizi a 'gɔ,
te 'bε "cεε dɪ, e ya -mɛn bε, te
'ka yι -tɛra "da "fo "dɪ! 22 Kɔɔ
minnun nen o 'wlu -sɛan 'nan
'wεε cɪ Crizi -a bε, o -taa "kɔnlε
'trɛda. En minnun nen o 'wlu
winun ve, te waa ve 'nan Bali
'lewei vɪnɔn nen waa bε, o -taa
"kɔnlε "nyian. O -taa 'lεbo "fo
wι -dandan 'lee -cε -srɔn "wι -
dandan drεlε. Waa dra 'nan,
-te 'o 'pε 'sɔ 'a bε -e 'o minnun
nen Bali o 'si "va 'yee vε -a bε, o
'si -si tɪglɪ da. 23 'Cee vε bε, 'ka
yie 'tɔ 'ka 'fli -va 'kpa! An 'wι
pεεnɔn 'vι 'cεε 'va.»

Blamin -pɪ -tadɪ -le 'wι

(Mt 24.29-44; Lk 21.25-33)

24 «-Te 'wɪ yɪdɪ -dan zɪɛ, e cɛɛn -nyandɪ man bɛ, 'nun tɔɔn yidɛ yɪa klun -tɔala, mlɛn 'bidɪ 'e 'le -tɔa, 25 mlɛn crɛnnun "sia laji, o -tɛmlan "tra, ɛn laji fɛnun pɛɛnɔn nɛn 'plɛblɛ a -wɔb "bɛ, o "sia 'o 'klu -ji. 26 Tɔɔn te minnun pɛɛnɔn 'an 'bɔ Blamin -pɪ ye -tanan "lolu -koei "da. 'Plɛblɛ -dan -kɔan 'an 'lɔ, ɛn 'tɔ -dan -kɔan 'an 'lɔ. 27 Bali-le 'pasianɔn nɛn laji bɛ, an o "paa -sia 'trɛda fɛ pɛɛnɔn 'nan -e 'o minnun nɛn an o 'si "va 'mɛn vɛ -a bɛ, o o cin yɪ. Fɛ-tv -nan 'ka 'fo 'trɛda, te wɔ'a min 'silɛ 'bɛ 'nan dɪ.

28 'Wɪ nɛn e dra fijie yɪba "lɛ bɛ, 'e drɛ 'cee 'wɪ -kɔɔn "manvɛ -a! -Te -a 'la nrindɪ 'sia "da "bɛ, kaa -tɔa 'nan 'munmun tv a -tanan bɔdɪ -a -kogo. 29 -A -tɔwli "nɛn "nyian, 'an 'bɔ Blamin -pɪ -tadɪ -le vɛ -a. -Te ka 'wɪnun nɛn maan 'vɪ 'cɛɛ bɛ, -a 'yɪ drɛnan bɛ, 'ka -tɔ 'nan 'an 'tadɪ a bɔnan -kogo! 30 Maan vɛ 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, 'ka -naagɔnɔn 'gʊɛ, ka'a 'cɛan -kaadɪ man 'vaa -e 'wɪnun zɪɛ 'o drɛ dɪ. 31 Labli 'lee 'trɛ 'nyan tv a, 'pian 'an wei -fo -nan 'li 'trilli.

32 Tv nɛn an -taa "man "bɛ, blamin -tv 'ka -a tɔa "fo "dɪ. ɛn Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ, wɔ'a tɔa "fo "dɪ, ɛn 'an 'bɔ Blamin -pɪ ma'an tɔa "fo "dɪ, 'pian 'an "tɪ 'bɛ -tɔa 'e 'tɔwli. 33 -Yee "wɛan 'ka yɪɛ -tɔ 'ka 'fli -va! Te 'ka yɪ -tɛ dɪ! Kɔɔ tv nɛn, 'wɪ zɪɛ e dra "man "bɛ, ka'a tɔa dɪ.

34 -A -kɔɔn "man wɪ nɛn 'gʊ. Min -tv 'bɛ "ta -ko 'ta -kɔɔbli wɔnan. E 'yee 'kɔn 'pɛba 'wɔ 'e 'sunɔn 'lɔ. Min -tv 'lee 'yee 'nyranman -a 'bɔ nɛn yaa -nɔn

o -tvɔv pɛɛnɔn lɛ. ɛn yaa 'vɪ min nɛn 'e yɪɛ -tɔa -klɔn -yrɛ "nɛn "bɛ, -yrɛ 'nan, te 'e yɪ -tɛ dɪ.

35 -A -tɔwli "nɛn "nyian 'cee vɛ -a. -Yee "wɛan te 'ka yɪ -tɛ dɪ! Kɔɔ tv nɛn, 'kɔn san lia 'e da "man "bɛ, ka'a tɔa dɪ. -Te funninmlan nɛn oo, -te bada nɛn oo, -te mannen tɛdɛ -a nɛn oo, -te bodrun nɛn oo, ka'a tɔa dɪ. 36 -Yee "wɛan te 'ka yɪ -tɛ dɪ! "Tɔgɔ e 'bɔ 'ka man kligli te ka ya yɪ -tɛnan. 37 'Wɪ nɛn an cɪ -a vɪnan 'cɛɛ 'gʊɛ, e ya min pɛɛnɔn 'le vɛ -a. Te 'ka yɪ -tɛ dɪ!»

14

Zuif 'nɔn 'tanɔn 'o 'ci 'pa 'nan 'o Zozi 'tɛ

(Mt 26.1-5; Lk 22.1-2; Zan 11.45-53)

1 Zuif 'nɔn tranun -le 'si nɛn waa 'wɔ nɔanba -ji bɛ, -a "fɛdɪ yɪ -fɔ "fli -e 'e bɔ. "Fɛdɪ zɪɛ -a da nɛn minnun 'kpɔun nɛn 'mannyan 'ka "va "dɪɛ -a -ble. Tv zɪɛ -a man bɛ, te Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn a Zozi 'man -fɔɔnan 'nan, -e 'o 'kun cɪ 'cɛn 'a -e 'o -tɛ. 2 'Pian waa 'vɪ 'o cin yei 'nan: «Te -kaa drɛ "fɛdɪ yɪ da dɪ! "Tɔgɔ minnun 'o -nan yɪ -e 'o 'wluvan -kaa man.»

Lumɔn -tv 'wɪ 'yɪ drɛ Zozi lɛ

(Mt 26.6-13; Zan 12.1-8)

3 Zozi a Betani. E ya Simɔn nɛn -kogobe a "nɛn "man "bɛ -yee 'kuin 'e -nyrandɪ fɛnun -sru. -A -nan nɛn lumɔn -tv pli Zozi man 'e 'lɔ le -pɔnɛn 'tv -a. -Laziglɔ nɛn waa laabo nard bɛ, e ya -ji. E 'ka 'e baadɪ fɛ -tv -a dɪ, ɛn -a 'flɛ a 'plɛblɛ 'kpa.

Yaa 'le 'sv, en yaa -sen Zozi 'win -ji.

⁴W₁ z₁e e 'nan min -mienun man, en waa 'v₁ 'o cin yei 'nan: «-Mε "le "wεan nen e -laziglō 'kpa bε -a srε 'e "tun? ⁵-Laziglō 'labε yaa -taan paan. -A 'flε bōa yi -yaa yaaga 'nyranman "lala -a, -e 'o -pli 'yalε -tenōn man.» En o 'w₁ bli lumōn z₁e -a va.

⁶'Pian Zozi -a 'v₁ -w₁lε 'nan: «'Ka li 'labε -a 't₁ flu! -Mε "le "wεan nen, ka 'w₁ -tōa "man? E 'w₁ "yi drε 'mεn. ⁷'Yalε -tenōn a 'ka 'va t₁ pεenōn man. En t₁ nen e 'sō 'cεε bε, ka -kolaman 'w₁ "yi "drēd₁ -a -w₁lε. 'Pian 'mεn vε bε, an 'ka 'ka 'va 'g₁ t₁ pεenōn man d₁. ⁸'W₁ nen e -kolaman -a bε, -a 'bō nen yaa drε. -Laziglō nen yaa -sen 'an da 'g₁ε, 'an 'man nen yaa drε 'nan -e 'waan w₁ -a. ⁹Maan ve 'cεε 'w₁ t₁gl₁ 'a 'nan, fεnan pεenōn nen minnun Bali -le 'w₁ 'nōnnōn ve 'trēda bε, 'w₁ nen li 'g₁ε yaa drε bε, waa -nan 'sinan "paa, en -yεε -maan 'lōō -e li 'bō 'cin 'e 'fōla minnun ji.»

Zudazi 'e pei -fō Zuif 'nōn 'tanōn 'va
(Mt 26.14-16; Lk 22.3-6)

¹⁰"Bε -sru en Zozi -srunōn 'fuda "fli 'va min -t₁ nen waa laabo Zudazi Karioti bε, e -k₁ Bali -pannōn 'tanōn 'va, 'nan -e 'e Zozi 'nōn -w₁lε. ¹¹Z₁ e 'w₁ z₁e -a 'v₁ -w₁lε "bε, e o ci nran. -A -nan nen o -tō "da 'nan, 'o -taa "lala -nōnlε -yrε. Yi z₁e -a da nen Zudazi -a man -wεεd₁ 'sia 'nan, t₁ "yi 'e 'pla -e 'e Zozi 'nōn Zuif 'nōn 'tanōn 'bō lε.

Zozi 'lee 'e -srunōn Zuif 'nōn 'le 'si nōanba -ji "fēdi bli
(Mt 26.17-30; Lk 22.7-20; Zan 13.21-30)

¹²"Fēdi nen Zuif 'nōn 'kpōun nen 'mannyan 'ka "va "d₁ε, -a -ble "da "bε e 'bō. -A yi tēdε da nen o 'blanun -tεεman -e 'o tranun 'si nōanba -ji "fēdi -bli. En Zozi -srunōn -a laab₁ -yrō 'nan: «Nyin zia nen i ya "vale 'nan 'k₁ 'k₁ "fēdi fεnun -tōen 'y₁ε?»

¹³En Zozi 'e -srunōn "fli 'pa 'sia. Yaa 'v₁ -w₁lε 'nan: «'Ka 'k₁ Zeruzalem! Ka bōa min -t₁ man. 'Yi 'tōbō -kōan -yrō. 'Ka -sōōnla -a -sru! ¹⁴'Kōn nen, e w₁ 'ji bε, 'ka v₁ -a san lε 'nan: «Bali -le 'w₁ "paazan "e 'nan, 'k₁ laab₁ 'i 'lō 'nan, 'kōn "b₁ "nen 'k₁ 'vale 'an -srunōn 'a, k₁ -kaa tranun 'sid₁ nōanba -ji "fēdi -ble -ji bε, e ya nyin zia?» ¹⁵E -taa 'kōn "b₁ -dan t₁ -kōōnlε 'cεε 'kōn 'ta lou, te -a -ci a 'e drēd₁ 'va. Fε z₁e -a -nan nen 'ka -cεε fεnun -tōen!»

¹⁶-A -nan nen -a -srunōn z₁e, o -k₁ 'fla. Waa 'y₁ "le z₁ Zozi -a 'v₁ -w₁lε "bε, -yεε 'w₁ 'z₁. En o 'si nōanba -ji "fēdi fεnun man drε.

¹⁷Z₁ funninmlan 'pla bε, en Zozi 'ta 'o 'vale 'e -srunōn 'fuda "fli "a. ¹⁸T₁ nen o yra fεnun -sru "bε, en Zozi -a 'v₁ -w₁lε 'nan: «Maan ve 'cεε 'w₁ t₁gl₁ 'a 'nan, -kaa nen -kaa c₁ fεnun -blinan 'g₁ε, 'ka 'va min -t₁ 'bε -taa 'an 'nōnlε minnun lε.»

¹⁹-A -srunōn 'ta drε 'trōdrō, en waa laab₁ 'sia -yrō "t₁ 'nan: «'An 'bō nen?»

²⁰En Zozi -a 'v₁ -w₁lε 'nan: «'Ka min -fuda "fli "nen, -kaa c₁ fεnun -blinan 'e cin va 'g₁ε, 'ka 'va min -t₁ nen. ²¹'W₁ t₁gl₁ nen, Blamin -p₁ "ta -daa "kalε "le z₁

waa cɾɛn -tɛ Bali -le 'fluba 'ji bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. 'Pian min nɛn, e Blamin -pɪ -nɔan "minnun lɛ bɛ, 'wɪ -taa "bɔlɛ -a san man. E ya paan -a san -le 'wɪ "yi "a -e 'o vɪlɛ 'o -ya dɪ.»

²² O -fʊ fɛnun -blɪnan, ɛn Zozi 'kpɔun 'si. E Bali muo "fɔ, yaa "nɛn jɛɛn, ɛn yaa -nɔn -wlɛ. E 'nan -wlɛ 'nan: «'Ka 'si! -Nyɾɛn 'gʊɛ, 'an 'kɔlɛ nɛn!»

²³ "Bɛ -sru e 'kulenɛn nɛn rɛzɛn -wɛn cɪ -ji bɛ -a 'si. E Bali muo "fɔ, yaa -nɔn -wlɛ, ɛn waa mlin 'o pɛɛnɔn.

²⁴ Yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «-Nyɾɛn 'gʊɛ, 'an nyɛn nɛn. -Yɛɛ "ta -sɛanla -e 'e drɛ min "kaga -pli "vɛ -a "nyian Bali man 'e 'pee. ²⁵ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, ma'an "nyian rɛzɛn -wɛn pee mlian dɪ -trilii, -e yi nɛn maan -mlian 'e 'pee Bali -le mingɔnnɛn trɛda bɛ 'e bɔ.»

²⁶ Zɪ o cɛɛn fɛnun -blɪdɪ man bɛ, o Bali 'tɔ bɔ "dre "fɔ. ɛn o -kʊ Olivie pɔn da.

Zozi -a 'vɪ 'nan Pieri "sia 'e -sru

(Mt 26.31-35; Lk 22.31-34; Zan 13.36-38)

²⁷ -A -nan nɛn Zozi -a 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan: «'Ka pɛɛnɔn 'ci -taa "srɛlɛ -e 'ka 'si 'an -sru. Kɔɔ e ya 'e 'cɾɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Bali "e 'nan, e 'bla -sru "pinzan -tɛa -e 'blanun 'o fuila "man.»

²⁸ 'Pian "bɛ -sru, -te an wlɪuan 'kanɔn 'va bɛ, an -tɔala 'ka 'lɛ Galile 'lɛglɔn 'ji.»

²⁹ ɛn Pieri -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «-Te 'yie "wɛan min pɛɛnɔn 'ci srɛman -e 'o 'si 'i -sru "bɛ, ma'an 'sia 'i -sru "fo "dɪ.»

³⁰ -A -nan nɛn Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Maan ve 'yie 'wɪ tɪglɪ

'a 'nan, -pei 'bɔ 'gʊɛ -a man bɛ, yia ve 'e 'pa -a yaaga 'nan, yi'an 'tɔa dɪ, 'vaa -e mannɛn "flizan 'e 'wɪ.»

³¹ ɛn Pieri -a 'vɪ "nyian 'nan: «-Te e ya 'nan kʊɛ -kaa 'kʊ 'vale 'yia oo, ma'an dra zɪ "fo "dɪ.» ɛn -a -srunɔn pɛɛnɔn "o 'wɪ 'tʊwli zɪɛ -a 'vɪ "nyian.

Zozi 'kʊ Bali trʊ 'balɛ Zeze -mani

(Mt 26.36-46; Lk 22.39-46)

³² "Bɛ -sru Zozi 'lee 'e -srunɔn 'bɔla fei nɛn waa laabo Zezɛmani bɛ -a da. Yaa 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan: «'Ka 'nyran 'gʊ! An "ta -ko Bali trʊ 'balɛ.» ³³ E Pieri, 'lee Zaji, 'lee Zan -fɔ 'e -sru, ɛn o -kʊ waa. -A -nan nɛn nyɛn Zozi 'cɛndɪ 'sia ɛn "klan -dan 'kpa -a -tɛdɪ 'sia. ³⁴ ɛn yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «'An 'ta nɛn e drɛ 'trɔdrɔ 'gʊɛ, e "mlianla 'an da. 'Ka 'fʊ 'gʊ! Te 'ka yi -tɛ dɪ!»

³⁵ E pli 'e 'lɛ "wɛnnɔn, e blula 'tra, ɛn e Bali trʊ 'badɪ 'sia 'nan, -te e -kɔlaman drɛdɪ -a bɛ, tʊ -wɪdɪ 'gʊɛ 'e 'si 'e man -kɔɔbli. ³⁶ Yaa 'vɪ 'nan: «'An "tɪ -baba! I -kɔlaman 'wɪ pɛɛnɔn drɛdɪ -a. 'Kulenɛn nɛn 'wɪ yidɪ cɪ -ji 'gʊɛ, 'i drɛ -e 'e "paala 'an man! 'Pian te 'e drɛ 'an 'ci 'sɔ wɪ -a dɪ, 'i 'bɔ 'ci 'sɔ wɪ nɛn 'e drɛ!»

³⁷ ɛn e 'li 'e da, e 'bɔ 'e -srunɔn yaaga 'bɔ man, te o ya yi -tenan. -A -nan nɛn Zozi -a 'vɪ Pieri lɛ 'nan: «Simɔn, i yi -tɛ 'va? Yi'a -kɔlale -e 'i tʊ "wɛnnɛn 'gʊɛ -a drɛ, te 'i yie a "man "dʊʊ? ³⁸ Te 'ka yi -tɛ dɪ! 'Ka Bali trʊ 'ba, "tɔgɔ 'wɪ 'wɪdɪ 'e 'ka 'man yɪ! Blamin a "va 'nan 'e 'wɪ 'yi "dra, 'pian -a 'pleblɛ 'ka -yrɔ "dɪ.»

39 "Bε -sru εν e -kv "nyian Bali trv 'balε, te e 'wι 'tɔwli zιε -a ve. 40 Εν e 'li 'e da 'e -srunɔn 'va. E 'bɔ o man "nyian yi -tenan. Kɔɔ o yiε 'cibɛn -tɔ. En wa'a 'wι 'tɔ yιε -e 'o vι -yrε "dι.

41 Zozi 'cεin yaagazan da bε, εν yaa 'vι -wlε 'nan: «Ka yi -tεa tian, te ka "flianla 'ka man -a -trɔɔ? E -nyan, -a tɔ 'bɔ "mɛn. Minnun "ta -daa Blamin -pι -nɔnλε 'wι 'wλidι "drenɔn λε. 42 'Ka 'wluan lou, -e -kaa kv! Min nɛn e "ta 'an -nɔan "minnun λε bε, e ya -plinan 'kogo.»

Zuif 'nɔn 'tanɔn Zozi 'kun

(Mt 26.47-56; Lk 22.47-53; Zan 18.3-12)

43 Zozi 'fɔ 'wι zιε -a vɪnan, tɔɔn εν Zudazi nɛn -a -srunɔn 'fuda "flι 'bɔ 'va min -tɔ -a bε, e 'bɔla. -Wεε cι 'o 'vale min "kaga "a, εν sɛnnun 'lee yibanun a -wlɔ. Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'lee min cejenun 'bε o 'pa 'sia.

44 Zudazi nɛn e wlε -fɔ bε, yaa 'vι 'e 'cɛn minnun zιε -wlε 'nan: «Min nɛn an -atu -tε "man "bε, te Zozi nɛn. -A 'bɔ nɛn 'ka 'kun -e 'ka 'kv -a! 'Pian 'ka 'kun "man 'kpa!» 45 -Yee "wεan zι e 'bɔla bε, tɔɔn εν e pli Zozi man. E 'nan -yrε 'nan: «'An 'san.» Εν e -atu -tε "man. 46 -A -nan nɛn minnun nɛn o cι waa bε, o Zozi 'kun. 47 Tɔɔn minnun nɛn -nan bε, -a -tɔ 'yee sɛn 'sɔ 'ji, εν e Bali -pannɔn 'tazan 'suzan 'tɔ "trɔɛn cɛn.

48 Zozi -a 'vι -wlε 'nan: «-Mε "le "wεan nɛn ka -ta 'an 'kunλε 'ka 'lɔ le sɛnnun 'lee yibanun -a "le ka -ta crinzan -sru? 49 Tɔ pɛɛnɔn man an ya 'ka yei Bali -pan 'kuin, te an 'wι 'paaman minnun ji, εν ka'an 'kunλε dι. 'Pian 'wι pɛɛnɔn zιε, e dre -e

'wɪnun nɛn 'e 'cɛn -tɛdι Bali -le 'fluba 'ji bε 'e 'λε sɔɔ.» 50 -A -nan nɛn -a -srunɔn pɛɛnɔn 'wi "man -a -sru, εν o flɔn bli.

51 -Gobonɛn 'tɔ sɔɔnla Zozi -sru 'e 'ta le sɔ -tɔwli "cε "a, Minnun -a 'kun, 52 'pian e 'si 'yee sɔ man, εν e flɔn bli 'e plɔdι.

Minnun -kv Zozi 'a tin 'banɔn 'le

(Mt 26.57-68; Lk 22.54-55, 63-71; Zan 18.13-14, 19-24)

53 Minnun -kv Zozi 'a Bali -pannɔn 'tazan -dan 'va. Bali -pannɔn 'tanɔn, 'lee min cejenun, 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'o cin 'yι fε zιε -a -nan. 54 Pieri -fɔ -kɔɔbli, εν e -kɔla Zozi -sru -trilii, εν e wla Bali -pannɔn 'tazan -dan le -klɔn -ji. E -nyran -a 'sunɔn yei, te e 'tε "klanman.

55 Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee tin 'banɔn pɛɛnɔn 'wι 'tɔ -wεɛdι 'sia 'nan -e 'o 'pa Zozi da -e 'o -kɔla -a -tɛdι -a -le "wεan. 'Pian wa'a 'wι 'tɔ yιε "fɔ "dι. 56 Min "kaga 'wlu 'sɛn Zozi man, 'pian o wei 'ka dreλε -tɔwli "dι.

57 Min -mienun wluan εν o 'wlu 'gɔvε -a -sɛn "man. Waa 'vι 'nan: 58 «Kɔva 'yι -a vɪnan 'nan: «Bali -pan 'kɔn nɛn blamin -pε -a -tɔ bε, maan -wia, -e 'an pee -tɔ yi yaaga 'wlu. 'Kɔn nɛn blamin "cεε -tɔ 'e 'pε -a dιε, -a 'bɔ nɛn maan -tɔa.» 59 'Wι 'bɔ zιε 'bε da oo, minnun wei 'ka "nyian dreλε -tɔwli "dι.

60 Εν Bali -pannɔn 'tazan -dan wluan, e -tɔ minnun yei, εν yaa laabv Zozi 'lɔ 'nan: «'Wι nɛn minnun -a ve 'i man bε, yi'a sia "va "dɔv?» 61 'Pian

Zozi 'ta -fɔ flu, ya'a 'wɪ 'tɔ 'sile
"da "di.

En Bali -pannɔn 'tazan -
dan -a laabɔ -yrɔ "nyian 'nan:
«Min 'sizan 'wɪ 'ji Crizi nɛn
'yia? Bali -pɪ nɛn 'yia?»

62 Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «-
Inyan, -a 'bɔ nɛn 'maan. En 'ka
pɛɛnɔn, ka -taa Blamin -pɪ yɪɛ
'e -nyrandɪ 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san
Bali -pɛ 'yi "da. En ka -taa -a
yɪɛ 'sinan laji "lolu -koei "da.»

63 -A -nan nɛn Bali -pannɔn
'tazan -dan 'e 'ta sɔ 'fɔɪ 'bɔ, ɛn
yaa 'vɪ 'nan: «-Kaa 'ka "nyian -
yee 'wɪ 'nan yɪzan pee -va "fo
"di. 64 Bali srɔn nɛn yaa 'wɔ bɛ,
kaa 'man. "Ka "ve -ji 'nɔn?»

En minnɔn -a 'si "va -yrɛ
'nan: «E 'sɔ -ka vɛ -a.» 65 En
min -mienun 'le 'yi 'sɛndɪ 'sia
Zozi da. O sɔ 'pa -a yra, ɛn o
'pa 'fɔ -a yra, te waa laabɔ -yrɔ
'nan: «Bali 'lewei vɪzan, -tɪɛ fɛ
tuɔ 'yie? 'I -kɔɔn 'kɔɛ!» En Bali
-pannɔn 'sunɔn -a 'kun, te o -
ko -a -sɔndɪ -a.

*Pieri yɔɔ "da 'nan 'e 'ka Zozi
-sruzan 'a di*

*(Mt 26.69-75; Lk 22.56-62;
Zan 18.15-18, 25-27)*

66 Tɔ zɪɛ -a wlu bɛ, te Pieri a
tian -klɔn -ji. En Bali -pannɔn
'tazan -le nɔan lɪmɔn -tɔ -ta.
67 E Pieri 'yɪ 'te "klannan. Yaa
-nanjɛɛn tɛɪn, ɛn yaa 'vɪ -yrɛ
'nan: «'I 'bɔ "nyian Nazaretɪ
min Zozi -sruzan 'tɔ nɛn 'yia.»

68 'Pian Pieri yɔɔ "da. E 'nan:
«'Wɪ nɛn i cɪ "vale 'i ve bɛ,
ma'an tɔa di, ɛn ma'an ci man
di.» Tɔɔn e 'wluan, e -kɔ bei -
sia, ɛn mannɛn -tɔ wlu.

69 "Bɛ -sru nɔan lɪmɔn zɪɛ, e
Pieri 'yɪ "nyian, ɛn yaa vɪdɪ 'sia
minnɔn nɛn o cɪ -nan bɛ -wɛ

'nan: «Min 'lagɔɛ e ya 'o 'va.»
70 Pieri yɔɔ "da "nyian.

Fɔɔnɔn minnɔn nɛn fɛ zɪɛ
-a -nan bɛ, waa 'vɪ "nyian -
yrɛ 'nan: «'Wɪ 'kpa nɛn. 'I 'bɔ
'gɔɛ, -a -sruzan 'tɔ nɛn 'yia, kɔɔ
Galile min nɛn 'yia.»

71 Tɔɔn Pieri -a vɪdɪ 'sia: «-Te
'wlu nɛn maan -sɛan "bɛ, Bali
'e 'wɪ "nɛn -kɔɔn 'mɛn. Maan
'vɪ 'cɛɛ 'nan, ma'an min 'labɛ -
a tɔa "fo "di.»

72 'Nun tɔɔn mannɛn "flizan
wlu. 'Wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ Pieri
lɛ bɛ, -a -cin -trɔa Pieri ji. Kɔɔ
Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'Vaa -e
mannɛn "flizan 'e 'wɪ bɛ, te yia
'vɪ 'e 'pa -a yaaga 'nan yɪ'an
'tɔa di.» Tɔɔn e -wuɔdɪ 'sia.

15

*Minnɔn -kɔ Zozi 'a Rɔm
min -kɔnmandan Pilati 'lɛ*

*(Mt 27.1-2, 11-14; Lk 23.1-
5; Zan 18.28-38)*

1 Zɪ tɔ cɛɛn bodrun bɛ, ɛn
Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee min
cejɛnɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn
nɛn o ya Zuif 'nɔn 'le tin
'banɔn 'a bɛ, o wei 'pa 'e cin
man 'nan 'o Zozi yrɪ, -e 'o 'kɔ
-a -nɔn Rɔm min -kɔnmandan
Pilati lɛ.

2 Pilati -a laabɔ Zozi 'lɔ 'nan:
«Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn nɛn
'yia?»

Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «-
Nyɛn, yia 'vɪ 'i 'bɔ 'a bɛ.»

3 En Bali -pannɔn 'tanɔn 'wɪ
"kaga 'pa Zozi da. 4 -A -nan
nɛn Pilati -a 'vɪ -yrɛ "nyian
'nan: «'Yi'a 'wɪ 'tɔ ve dɔɔ?
'Winun nɛn, waa "paa 'i da bɛ,
yi'a maan dɔɔ?»

5 'Pian Zozi 'ka 'wɪ 'tɔ 'sile
"da "di. 'Wɪ zɪɛ e Pilati 'kan.

Minnun 'o 'nan Pilati 'e Zozi 'tɛ!

(Mt 27.15-26; Lk 23.13-25; Zan 18.39-19.16)

⁶ Lɛ -tɔdɔ pɛɛnɔn man bɛ, -te Zuif 'nɔn tranun -le 'sidi nɔanba -ji "fɛdi drɛdɪ 'bɔ bɛ, -kɔnmandan "sia -pɔ 'kɔnzan 'tɔ man. -Pɔ 'kɔnzan nɛn minnun ci "va 'nan 'o 'si "man "bɛ, -a man nɛn e "sia. ⁷ Lɛ 'bɔ zɪɛ -a -ji bɛ, min -tɔ nɛn waa laabo Barabazi bɛ, te e ya -pɔ 'kuin 'o 'vale 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn nɛn, o 'wɪ 'fɔla minnun 'lee min tanɔn yei, ɛn o min -tɛ 'wɪ zɪɛ -a -ji bɛ waa. ⁸ Minnun "kaga "kɔ Pilati -va, ɛn 'wɪ nɛn yaa dra -wɪɛ -wee "fɛdi da -tidi bɛ, waa laabɔ -yrɔ.

⁹ Pilati -a laabɔ -wɔ 'nan: «Ka ya "vale 'nan, 'an 'si Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn man?»

¹⁰ Kɔɔ Pilati -a -kɔnnɛn 'yɪ 'nan, Bali -pannɔn 'tanɔn "naan Zozi man 'e "tun, -yee "wɛan nɛn o -ta Zozi 'a 'yrɛ. ¹¹ Bali -pannɔn 'tanɔn -tɔa minnun man, -e 'o vɪ Pilati lɛ 'nan, Barabazi man nɛn 'e 'si.

¹² ɛn Pilati -a laabɔ minnun "kaga zɪɛ -wɔ 'nan: «-Mɛ 'va nɛn ka ci 'nan, 'an drɛ min nɛn kaa laabo Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn bɛ -yrɛ?»

¹³ -A -nan nɛn o paan 'nan: «'I -pɛin yiba "plan da!»

¹⁴ Pilati -a laabɔ -wɔ 'nan: «'Wɪ 'wɪdɪ "cɛn "nɛn yaa drɛ?»

'Pian o paan "nyian 'kpa 'plɛblɛ. Waa 'vɪ 'nan: «'I -pɛin yiba "plan da!»

¹⁵ Minnun ci "nrandɪ 'sɔ Pilati lɛ, -yee "wɛan e 'si Barabazi man. ɛn e Zozi 'nɔn 'yee 'sounjanun lɛ 'nan 'o -sɔn -ngble -a, -e 'o 'kɔ -a -pɛin yiba "plan da.

'Sounjanun Zozi sɛɛ 'wɔ

(Mt 27.27-31; Zan 19.2-3)

¹⁶ 'Sounjanun -kɔ Zozi 'a -kɔnmandan -le -klɔn -ji. ɛn o 'sounjanun pɛɛnɔn cin 'yɪ "man. ¹⁷ O mingɔnnɛn -tralɛ -gblɔ 'tɛndɛn 'tɔ 'wɔ Zozi da. O lei 'tan, ɛn waa 'wɔ -a -wulo -man "le mingɔnnɛn kle 'zɔ. ¹⁸ -A -nan nɛn waa 'tɔ bɔdɪ 'sia, te waa ve 'nan: «Kvɪ 'tɔ bɔ, Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn!» ¹⁹ Waa -sɔndɪ 'sia 'e 'wulo -man -cɛan -kɔ -a, te o 'le 'yɪ -sɛan "da. ɛn 'o "pɔ -sɔnmlan "wɔ, te o "kuannan -a 'lɛ. ²⁰ Zɪ o cɛɛn -a sɛɛ wɔdɪ man bɛ, ɛn o mingɔnnɛn -tralɛ zɪɛ -a 'sɔ "da. O -yee sɔnun 'wɔ 'e da, ɛn o -kɔ -a 'nan -e 'o -pɛin yiba "plan da.

Zozi -pɛinnan yiba "plan da

(Mt 27.32-44; Lk 23.26-43; Zan 19.17-27)

²¹ 'Sounjanun -kɔdɪ 'sia Zozi 'a, ɛn 'o cin 'yɪ Sirene min -tɔ -a. Waa laabo Simɔn, e "sia fei. Alɛzandre 'lee Rufus "tɪ "nɛn. 'Sounjanun 'tɔ Simɔn zɪɛ -a -sru "sa -a 'nan -e 'e Zozi 'le yiba "plan 'sia. ²² O -kɔ Zozi 'a fɛnan nɛn waa laabɔ Gɔlgota bɛ -a -nan. Gɔlgota -ci nɛn 'nan, min -wulo klo. ²³ -Wɛn nɛn waa baa 'yile nɛn waa laabo mire bɛ -a bɛ, o ya "vale 'nan 'o -nɔan -yrɛ. 'Pian Zozi 'ka -a mlinlɛ dɪ. ²⁴ ɛn waa pɛin yiba "plan da, "bɛ -sru ɛn o -yee sɔnun pli 'o cin yei. Waa drɛ 'lein 'wɛ 'tuɔladɪ da.

²⁵ Waa pɛin yiba "plan da bodrun te yidɛ wluan fɔɔ. ²⁶ 'Wɪ nɛn waa -tɛ "man "bɛ, waa crɛn -tɛ yiba 'fɔɪ da, ɛn waa pɛin Zozi 'ta lou. Waa crɛn -tɛ "da 'nan:

«Min 'gʊɛ,
Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn nɛn.»

27 O 'wɪ 'wɫɪdɪ "dɾɛnɔn "fli pɛɪn yɪba "plan da. Waa -tʊ pɛɪn yɪba "plan da Zozi 'pɛ "yi "da, ɛn waa -tʊ pɛɪn yɪba "plan da -a -pɛ bʊ da. 28 ['Wɪ nɛn e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, zɪ e 'lɛ sɔɔ zɪɛ. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan: «Minnun -taa -a 'silɛa 'wɪ 'wɫɪdɪ "dɾɛzan -a.»]

29 Minnun nɛn o -ciala fɛ zɪɛ -a -nan bɛ, o Zozi "srɔnman, te 'o 'wulo nyɔnman. Waa ve -yrɛ 'nan: «Ee! Yiɛ "cɛɛ 'vɪ 'nan 'i Bali -pan 'kɔn -wia -e 'i pee -tʊ yi yaaga 'wlu 'gʊ dʊʊ? 30 'I 'fli 'si 'wɪ 'ji, -e 'i 'si yɪba "plan 'labɛ -a da!»

31 Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn "o sɛɛ 'wʊ "nyian. "O 'vɪ 'o cin lɛ 'nan: «E min peenun 'si 'wɪ 'ji, 'pian ya'a 'kɔlamɔn 'e 'fli 'sidɪ -a 'wɪ 'ji dɪ. 32 -Te e ya min 'sizan 'wɪ 'ji Crɪzi nɛn, e cɪ Izraɛl 'nɔn 'le mingɔnnɛn -a bɛ, 'e 'si yɪba "plan da! -Te 'kʊ 'wɪ zɪɛ -a -nan 'yɪ bɛ, kʊ yi -tɛala "da.» ɛn min "fli "nɛn minnun o pɛɪn yɪba "plan da Zozi "srɔn "bɛ, "o Zozi srɔn "nyian.

Zozi-ka-nan

(Mt 27.45-56; Lk 23.44-49; Zan 19.28-30)

33 Yɪdɛ 'bɔ min -win -ji 'sɛzɛ, ɛn klun -trɔa 'trɛ pɛɛnɔn da. E -fʊ zɪɛ -trɪlii, ɛn funninmlan yɪdɛ tɛɛnla. 34 Zɪ e 'bɔ zɪɛ, ɛn Zozi paan 'kpa 'plɛblɛ. Yaa 'vɪ 'e fla wei -ji 'nan: «Eloi, Eloi, lama sabatani?» 'Wɪ zɪɛ -a -ci nɛn 'nan: «'Mɛn Bali, 'mɛn Bali, -mɛ "le "wɛan nɛn 'i 'pɛ 'si 'an -sru?»

35 Min -mienun nɛn fɛ zɪɛ -a -nan bɛ, waa 'man, ɛn o

'nan: «'Ka "trɔɛn 'pla! E ya Eli laabɔnan.»

36 'Sounja min -tʊ flan bli, e -kʊ sɔ 'silɛ, yaa 'wʊ 'wɛn 'wɫɛ 'cɛn 'va, yaa 'wʊ -cɛan -kɔ 'nɛn, ɛn yaa 'pa Zozi 'lɛbo "nɛn 'nan -e 'e 'yi flɔn "ji. ɛn min zɪɛ e 'nan: «'Ka 'tʊ -e -kaa -nan yɪ, -te Eli -taa -a 'silɛ yɪba "plan da -o.»

37 'Pian Zozi paan 'plɛblɛ, ɛn 'e yɪɛ 'lɛ 'wʊ.

38 -A -nan nɛn sɔ -dan nɛn 'e 'tɪndɪ Bali -pan 'kuin bɛ, e 'fʊɪ 'bʊ 'ji "fli. E 'fʊɪ bʊdɪ 'sia lou, ɛn yaa -sɛn "tra.

39 Zɪ 'sounjanun tazan nɛn 'e 'tɔdɪ Zozi 'lɛ bɛ, yaa -kanan 'yɪ bɛ, e 'nan: «'Wɪ 'kpa nɛn, min 'labɛ Bali -pɪ nɛn.»

40 Fɛ 'bɔ zɪɛ -a -nan bɛ, lɪmɔn -mienun a 'o 'tɔdɪ -kɔɔbli, te o yɪɛ a -nan nun. Madala lɪ Mari, 'lee Salome, 'lee Mari nɛn, e cɪ Zaji -gobonɛn 'lee Zoze "bʊ "a bɛ, o ya 'o yei. 41 Tʊ nɛn Zozi a Galile bɛ, lɪmɔnnun zɪɛ o sɔɔnla -a -sru, te o 'nyranman "paa -yrɛ. Lɪmɔn -mienun nɛn 'o 'vale Zozi nun -a, o -kʊ Zeruzalɛm bɛ, "o ya "nyian -nan.

Zozi wʊ -nan

(Mt 27.57-61; Lk 23.50-56; Zan 19.38-42)

42 Yi zɪɛ, yaa yi nɛn, ɛn Zuif 'nɔn 'le 'flinla "yi "ta 'e pou "siala. -Yee "wɛan zɪ funninmlan 'pla bɛ, 43 Arimate min Zoze fʊ -kʊ Pilati -va. E -pɔan 'kun 'plɛblɛ, ɛn e toba -fʊ Pilati lɛ 'nan 'e Zozi pa -nɔn 'yrɛ. Zoze fʊ zɪɛ, e ya Zuif 'nɔn 'le 'wɪ tin 'banɔn 'va min -dan tʊ -a. ɛn e ya -a man -pɛnnan 'nan Bali 'e mingɔnnɛn -blɪdɪ 'sia 'yee minnun da. 44 Pilati

'plo 'fɔ -a mandɪ -a 'nan Zozi 'ka 'va. En e min 'pa 'sia 'sounjanun tazan laabunan. Zi e -ta bɛ, ɛn yaa laabu -yrɔ 'nan: «Zozi 'ka -a -nan 'mɔn?» ⁴⁵ Zi Pilati 'sounjanun tazan wei 'man bɛ, ɛn e Zozi pa -nɔn Zozeɸv lɛ. ⁴⁶ Zozeɸv sɔ fɛnyian 'lɔ, e Zozi 'kadɪ 'si yiba "plan da, ɛn yaa 'pa "man. -A -nan nɛn e -kɔ -a wɔlɛ -yrɛ nɛn waa 'bɔ puo -kɔlɛ ji bɛ, -a ji. "Bɛ -sru e -kɔlɛ -dan blu, ɛn yaa -tɔ -yrɛ zɪɛ -a "nɛn. ⁴⁷ Madala li Mari 'lee Zoze "bɔ Mari bɛ, fɛnan nɛn o Zozi 'wɔ bɛ, waa -nan 'yɪ.

16

Zozi wluan -kanɔn 'va
(Mt 28.1-8; Lk 24.1-12; Zan 20.1-10)

¹ Zi Zuif 'nɔn 'le 'flinla "yi ciɪ bɛ, Madala li Mari, 'lee Salome, 'lee Zaji 'bɔ Mari -kɔ tɔɔ nɛn -a -koei "a 'nɔnnɔn bɛ -a 'lɔlɛ. Kɔɔ o ya "vale 'nan 'o 'kɔ -a wɔlɛ Zozi man. ² En 'mɔnnɛn yi nɛn 'flinla "yi -sru "yi "a bɛ, -a bodrun puunɔn, te yidɛ "ta wuanla bɛ, limɔnnun zɪɛ o -kɔ -yrɛ da. ³ Waa vɪ 'o cin lɛ 'nan: «-Tɪɛ 'ta -tɔa -kɔlɛ -dan nɛn -yrɛ "nɛn "bɛ -a man -cɛɛ?»

⁴ 'Pian "wɛɛ 'o yɪɛ 'tɔ bɛ, waa 'yɪ 'nan, -kɔlɛ -dan 'bɔ nɛn -yrɛ "nɛn "bɛ, e ya 'e "bludɪ. ⁵ -A -nan nɛn o wla 'yrɛ 'bɔ 'ji, ɛn o -gobonɛn 'tɔ 'yɪ. -Tralɛ -gblɔ 'fuvu a "da, ɛn e ya 'e -nyrandɪ 'o 'pɛ 'yi "da. Nyɛn o cɛɛn.

⁶ 'Pian min zɪɛ e 'nan -wlɛ 'nan: «Te nyɛn 'e 'ka 'cɛn dɪ! Ka ya Nazaretɪ min Zozi nɛn waa pɛin yiba "plan da bɛ, -a -wɛɛnan. E 'ka fɛ 'gɔvɛ -a -nan dɪ, e wluan -kanɔn 'va. "Ka 'yɪɔ,

fɛnan nɛn waa 'pla "nɛn "bɛ, -a -nan nɛn 'gɔ. ⁷ 'Ka 'kɔ -a vɪ -a -srunɔn 'lee Pɪɛri lɛ 'nan, e -trɔa o 'lɛ Galile. Ka bɔa "man 'nan nun, "le zɪ yaa 'vɪ 'cɛɛ 'e 'cɛn bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ.»

⁸ O 'bɔla 'yrɛ -ji "nyiandu flin -a, gligli o 'kun. En wa'a -kɔlɛ -a -nan wɪ vidɪ -a min -tɔ lɛ dɪ, nyɛn 'plɛblɛ o cɛɛn 'le "wɛan.

Zozi 'e 'fli kɔɔn Madala li Mari lɛ

⁹ Zozi wluan -kanɔn 'va 'mɔnnɛn yi nɛn 'flinla "yi -sru "yi "a bɛ, -a bodrun puunɔn. 'E 'fli kɔɔn 'e tɛdɛ Madala li Mari lɛ. Li zɪɛ -a -sru "nɛn e -yɔ -wɪdɪ 'sɔravli "pin. ¹⁰ Minnun nɛn o ci "nɛn Zozi -sru "bɛ, trun -fɔ o pɛɛnɔn man, te o ya -a -wuɔnan, ɛn li zɪɛ e -kɔ -a vɪlɛ -wlɛ. ¹¹ 'Pian zɪ yaa 'vɪ 'nan, Zozi a 'e 'belidɪ bɛ, wa'a yi -tɛlɛa "da "dɪ.

Zozi 'e 'fli kɔɔn 'e -srunɔn 'fli lɛ

(Lk 24.13-35)

¹² "Bɛ -sru Zozi 'e 'fli kɔɔn 'e -srunɔn "fli "lɛ, te o ya -kɔnan 'fla "wɛnnɛn 'tɔ da. 'Pian 'e 'fli kɔɔn 'e 'kɔlɛ pee -a. ¹³ O 'li 'o da, ɛn waa -nan wɪ 'vɪ -a -srunɔn -mienun lɛ, 'pian wa'a yi -tɛlɛa "da "dɪ.

Zozi 'e 'fli kɔɔn 'e -srunɔn 'fuda -tɔ lɛ

(Mt 28.16-20; Lk 24.36-49; Zan 20.19-23)

¹⁴ "Bɛ -sru Zozi 'e 'fli kɔɔn 'e -srunɔn 'fuda -tɔ lɛ, te o ya fɛ -blunɔn. E 'o "trɔɛn nyuɔn, kɔɔ -wee yi -tɛradɪ 'wɪ da "ka "dɪ, ɛn o "trɔɛn a "yuyu. -Yɛɛ ci 'nan, minnun nɛn waa 'yɪ 'nan e 'beli ɛn waa 'vɪ -wlɛ bɛ, wa'a yi -tɛlɛa o da dɪ.

15 "Bε -sru e 'nan -wle 'nan:
 «'Ka 'kɔ 'trɛda fɛ pɛɛnɔn 'nan
 -e 'ka Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ
 minnun pɛɛnɔn lɛ! 16 Min oo
 min nɛn e yi -tɛra "da ɛn waa
 -batize drɛ bɛ, e -taa 'silɛ 'wɪ
 'ji. 'Pian min oo min nɛn, ya'a
 yi -tɛlɛa "da "dɪɛ, ya'a 'belidɪ
 nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a ye dɪ.
 17 Minnun nɛn o yi -tɛra "da
 "bɛ, o 'lɛbo "fɔ wɪnɪn 'gɔvɛ -
 a dra. O -yɔ -wɪdɪnɪn -pian
 "minnun -sru 'an 'tɔ da, ɛn o
 wei 'trɛ -fɔa. 18 -Tɛ o -mlɛn
 'kun 'o 'lɔ oo, -tɛ o min -tɛ 'yile
 mɪn oo, ya'a fɛ -tɔ dra -wle "dɪ.
 'O 'pɛ "paala -cɛ -tɛnɔn da, -e 'o
 'beli.»

*Zozi 'li 'e da Bali va
 (Lk 24.50-53)*

19 Zɪ Minsan Zozi cɛɛn
 'wɪnɪn zɪɛ -a vɪdɪ man bɛ, ɛn e
 wɪuan, e -kɔ laji, ɛn e -nyran
 Bali -pɛ "yi "da. 20 -A -srɪnɔn
 'kɔ Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪɛ fɛ
 pɛɛnɔn 'nan. Minsan Zozi 'pa
 o -va. ɛn 'wɪ nɛn waa 'vɪ bɛ,
 Bali 'bɔ -a -ci kɔɔn 'nan 'wɪ tɪglɪ
 nɛn, kɔɔ e ciɪla o va, ɛn o 'lɛbo
 "fɔ wɪnɪn drɛ.

Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn Luk -a crɛn -tɛ

¹ Tu Teofil,

'winun nɛn o drɛ 'kʊ 'va 'gʊɛ, minnun "kaga -a man wɛɛ ɛn waa crɛn -tɛ. ² Minnun nɛn 'winun zɪɛ o drɛ o yɪɛ man -a pou sianan "bɛ, -wɛɛ 'sinan 'pa 'kʊɛ. ɛn 'o 'bɔ nɛn Bali o 'pla 'nan 'o 'yee 'wɪ 'nɔnnɔn fuila "man. ³ -Yee "wɛɛn, zɪ an cɛɛn 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a pou -wɛɛdɪ man 'e klɔʒi bɛ, 'an 'bɔ, "an 'yɪ "nyian 'kpa, ɛn 'an "yie crɛn -tɛ 'e "nɛn 'e "nɛn. ⁴ Maan drɛ zɪɛ 'nan -e 'wɪ pɛɛnɔn nɛn minnun -a paa 'i ʒi bɛ, 'i -tɔ 'nan 'wɪ tɪglɪ nɛn.

Bali 'e 'nan o 'ta -daa Zan -yalɛ

⁵ Tu nɛn mingɔnnɛn Erodi Zude 'lɛglɔn 'paala bɛ, -a -nan nɛn 'wɪ 'gʊɛ 'e drɛ. Tu zɪɛ -a va bɛ, te min -tu a, waa laabo Zakari. E ya Bali -panzan -tu -a Abia nun va. ɛn waa nan laabo Elizabetɪ. Bali -panzan -tu nɛn 'li, waa laabo Arɔn bɛ, -a kluda lɪ nɛn. ⁶ Min "fli zɪɛ o ya min tɪglɪ 'a Bali 'lɛ. ɛn -wee 'wɪ drɛdɪ 'lee -wee 'ta wɔdɪ Minsan -le -pei da bɛ, -a -pɛ -tɔwli 'ka "va "wɪdɪ 'dɪ. ⁷ 'Pian -wee 'nɛn "ka "dɪ, kɔɔ Elizabetɪ a lɪmɔn nɛn ya'a nɛn 'yaa dɪɛ -a, ɛn o "flinɔn drɛ "nyian ceje.

⁸ Yi -tu da bɛ, ɛn Zakari -kʊ 'yee Bali -pan 'nyranman 'palɛ Bali -pan 'kuin. Kɔɔ Bali -pannɔn nɛn e cɪ o va zia bɛ o da nɛn e 'bɔ. ⁹ 'Wɪ nɛn Bali -pannɔn -a dra -tidi bɛ, -a 'bɔ nɛn waa drɛ. ɛn cɛɛgʊɛ, Zakari

da nɛn e -tria. E wla Bali -pan 'kuin, ɛn e -kʊ fɛ -tu nɛn -a -koei "a 'nɔnnɔn bɛ, -a 'tɛ 'blɪɛ Bali lɛ. ¹⁰ Tu zɪɛ -a wlu bɛ, te minnun "kaga "a 'o 'sɛndɪ 'kɔn 'lɛ "nɛn bei Bali tru 'banan.

¹¹ -A -nan nɛn Bali -le 'pasiazan nɛn laji bɛ, -a -tu 'e 'fli kɔɔn -yrɛ. E ya 'e 'tɔdɪ lou, fɛnan nɛn o fɛ zɪɛ -a 'tɛ 'ble bɛ -a -pɛ "yɪ "da. ¹² Zi Zakari -a 'yɪ bɛ, nyɛn -a cɛɛn, ɛn "klan -a -tɛdɪ 'sia. ¹³ ɛn Bali -le 'pasiazan 'e 'nan -yrɛ 'nan: «Zakari, te "klan 'e 'i 'tɛ dɪ! 'Wɪ nɛn yia laa 'bʊ Bali lɔ bɛ, e wɪ "man. 'I nan Elizabetɪ 'ta -daa 'yie 'nɛn 'klɔnnɔn -yalɛ. 'I 'tɔ 'pa Zan. ¹⁴ E -kɔan 'yie ci "nran wɪ -dan tu -a, ɛn -a -yadɪ min "kaga 'ci "nranman. ¹⁵ E -kɔan min -dan tu -a Minsan 'lɛ. Ya'a 'wɛn mlɪan dɪ, ɛn -wɛn nɛn e min -tɛa "bɛ, ya'a mlɪan dɪ. -A -srandɪ man 'e "bʊ 'pɔn -ʒi bɛ, -e Bali lei 'saun 'e 'ta "da. ¹⁶ -Yɛɛ dra -e Izrael 'nɔn 'o -sɔɔnla "nyian Minsan nɛn -wee Bali -a bɛ -a -sru 'e 'pee. ¹⁷ Min nɛn Bali -a -trɔɔ Minsan 'lɛ bɛ, -nyɛn. E dra Bali 'lewei vɪzan -a "le zɪ Eli cɪ 'li Bali 'lewei vɪzan -a bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ. 'Plɛblɛ 'lee Bali lei 'saun nɛn Eli -lɔ 'li bɛ, -yɛɛ -kɔan -yrɔ. E 'nɛn 'lee 'e "tɪ -sɛan 'e cin va. Minnun nɛn wa'a 'yra tɛa Bali man dɪɛ, yaa dra -e 'o -sɔɔnla -si tɪglɪ da. ɛn "nyian bɛ, yaa dra -e min "kaga 'o 'man wɔʊ Minsan -pɛndɪ -a.»

¹⁸ Zi Zakari 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn e 'nan Bali -le 'pasiazan zɪɛ -yrɛ 'nan: «Maan dra 'kɔ -e 'an -tɔ 'nan 'wɪ 'kpa nɛn yia ve? Kɔɔ an drɛ ceje ɛn 'an nan drɛ "nyian ceje.»

19 En Bali -le 'pasiazan "e 'nan -yrε 'nan: «'An 'tō nen Gabriel, mēen cī Bali 'lε. Bali 'an 'pa 'sia, 'nan -e 'an 'wī tin 'ba 'yiε, -e 'an 'wī 'yi zιε -a vī 'yiε. 20 'Wī nen maan 'vī 'yiε 'gυε e dra te -a tū 'bō. En yi'a yi-tēlεa 'an wei da dī. -Yee "wεan i dra bobo -a. Yi'a 'we 'lōō -e -a drε yi 'e bō dī.»

21 Tυ zιε -a wlu bε te minnun "kaga "a Zakari -pennan tian. En 'wī o 'kan 'nan e ya 'mōnnan Bali -pan 'kuin "būv. 22 Zι e 'bōla bε, ya'a -kōlale 'wī tin 'badī -a -wle "dī. Tōōn 'o 'cī nrōn 'nan Bali 'e 'fli kōōn Zakari ε Bali -pan 'kuin. -A -nan nen e 'wī tin 'badī 'sia 'e 'pε -a, te ya'a 'we dī.

23 Zι -yee 'nyranman 'pa yi -nyan bε, en e -kv 'yee "kōnnen.

24 "Bε -sru -a -nan 'ka 'mōnlε dī, en -a nan Elizabetī 'e 'pōn 'si. E -fū 'e yōōdī "kōnnen mlen 'soolu, te yaa ve 'nan: 25 «Minsan 'pa 'an 'va. En 'wī nen e 'yra "sia 'an yiε man minnun yei "bε yaa drε 'men.»

Bali "e 'nan o "ta -daa Zozi 'yalε

(Mt 1.18-25)

26 Zι Elizabetī -pōn mlen 'shēεdū 'bō bε, en Bali 'yee 'pasiazan Gabriel 'pa 'sia Galile 'fla 'tū nen waa laabo Nazaretī bε -a da. 27 Yaa 'pa 'sia nōnbε 'nen 'tū -va. Nōnbε zιε, -a 'tō nen Mari, en ya'a tian 'kōnnen -tōlε "fo "dī. 'Pian e ya Zozεfū 'tō da 'nan -e 'e 'pa. Zozεfū zιε, David kluda min nen. 28 Bali -le 'pasiazan wlala "va, en e 'nan -yrε 'nan: «Mein 'tō bō. Bali "yi drε 'yiε, en Minsan yiε a 'i 'va.»

29 'Wī zιε e Mari cēen nyen -a, en yaa laabo 'e 'fli -lō 'nan, 'tō budī "cēn 'bε cī zιε?

30 En Bali -le 'pasiazan "e 'nan -yrε 'nan: «Mari, te "klan 'e 'i 'tε dī! Bali "yi drε 'yiε. 31 I "ta -daa 'i 'pōn 'silε, -e 'i 'nen 'klōnmōn -ya. 'Nen zιε 'i 'tō 'pa Zozi! 32 E -kōan "min -dan tū -a, en waa laabo Bali nen min ta lou "bε -a -pī. Minsan Bali -a -nyeanla mingōnnen pein nen -a tra David -nyran "da "bε -a da. 33 E mingōnnen -ble Zago kludanōn da 'li 'trilii, en -yee mingōnnen -blidī 'le 'ka 'tōa dī.»

34 En Mari "e 'nan Bali -le 'pasiazan zιε -yrε 'nan: «'Wī zιε 'bε dra 'kō -e 'bε drε? Kōō ma'an 'kōnnen tōa dī.»

35 En Bali -le 'pasiazan "e 'nan -yrε 'nan: «Bali lei 'saun 'bε dra. Bali nen min ta lou "bε, -yee 'plεblε -taa 'i 'va "le fulō -le 'wī 'zū. -Yee "wεan 'nen nen i "ta -daa -a -yalε bε, waa laabo Bali -pī. E ya Bali -le vε -a. 36 En "nyian bε, 'i drī līmōn Elizabetī "e 'pōn 'si 'e ceje da. E "ta -daa 'nen 'klōnmōn -yalε. Līmōn nen minnun -a ve "nen 'nan, ya'a 'nen 'yaa dīε, -a -pōn mlen 'shēεdū nen 'gū. 37 Kōō 'wī 'tū 'ka 'kōlaman Bali 'klidī -a dī.»

38 En Mari "e 'nan: «An ya Bali 'suzan 'a, 'wī nen e cī "va "bε -nyren 'e drε 'men.» -A -nan nen Bali -le 'pasiazan 'si -a "srōn.

Mari -kv Elizabetī -va

39 "Bε -sru en Mari -kv "nyiandū Zude 'lēglōn 'ji 'fla 'tū nen e ya pōn da bε -a da. 40 E wla Zakari -le 'kuin, en e Elizabetī 'tō 'bū. 41 Zι Elizabetī Mari -le 'tō budī 'man bε, en

'nen nyoon -a -pon -ji. -A -nan
nen Bali lei 'saun 'ta Elizabeti
da. ⁴² En e paan wei 'pleble 'a
'nan: «Bali -fea 'vi 'i man limon
nun va. En 'nen nen 'i 'pon
-ji be, Bali -fea 'vi "man. ⁴³ -
Ti nen 'maan en 'men Minsan
'bu -taa 'an 'va? 'Wi zie yaan
'ci "nranman -dan. ⁴⁴ Zi an
'yie 'to budt 'man be, 'nen "le
'ci nran "nyian, en e nyoon 'an
'pon -ji. ⁴⁵ Bali -le -fea a 'i man,
koo 'wi nen Bali -le 'pasiazan
-a 'vi 'yie be, i yi -tera "da 'nan
e 'le sooman.»

Mari "dre "fo

⁴⁶ En Mari "e 'nan:
«An Minsan 'to baa 'tandan.
⁴⁷ Bali nen yaan 'si 'wi 'ji be,
-yee "wean ci "nran -dan a 'an
'lo.
⁴⁸ Koo 'an 'bo nen
an ci -a 'suzan "tun "a be,
'an 'cin -traa "ji.
-E 'e 'sia ceegv man be,
blamin peenon -a ve 'an man
'nan Bali -le -fea a 'an man.
⁴⁹ Koo 'pleble peenon 'san Bali
'wi -dandan dre 'men.
E ya Bali nen "tri 'ka "man "die
-a.
⁵⁰ En e ya "yi 'li 'trilii
minnun nen waa ye "yi,
en waa baa "be -wle.
⁵¹ E -pe 'pleble 'ci koon
'wi -dandan dredt -a.
Minnun nen fli dredt -dan bli
a o ji be,
e o fuila "man.
⁵² E mingonennun 'sia 'wee
mingonnen pein -da.
En minnun nen min 'ka o siala
fe -tv -a die,
e o wluan lou.
⁵³ Minnun nen dra o -tea "be,
e man yife "kaga "non -wle.
En e fenon 'li 'o da 'o 'lo 'a 'e
"tun.

⁵⁴ E -ta 'pale Izrael nen yaa 'si
"va
'nan 'e 'yee 'nyranman 'pa be
-a va.
"Yi "nen e 'nan 'e dra -yre "be,
-a -cin -traa "ji.
⁵⁵ 'Wi zie yaa 'vi 'e 'cen -kaa
tranun le.
E 'nan 'e "yi dra 'ku tra
Abraam
'lee 'e kludanon le 'li 'trilii.»
⁵⁶ Mari -fu Elizabeti -va
mlen yaaga, "be -sru en e 'li
'e da 'e fla.

Zan -ya tv 'bo

⁵⁷ Zi Elizabeti pon plala be,
en e 'nen 'klonmon -ya. ⁵⁸ -
A "srannon 'lee -a drinun -
a 'man 'nan Minsan "yi dre
Elizabeti le, en o ci nran 'o
'vale waa.
⁵⁹ En -a yi 'srazan da be, o
-ta 'nen zie -a -fole -klonmon -
va. O ya "vale 'o laabu 'e "ti
'to 'a Zakari. ⁶⁰ 'Pian -a "bu
'ka 'wile "man "di. E 'nan: «'O
laabu Zan.»
⁶¹ En minnun zie o 'nan -yre
'nan: «Wa'a 'i dri 'tv laabo 'to
zie -a di. -Me "le "wean nen yie
'nan 'o laabu Zan?»
⁶² -A -nan nen o 'wi laabudt
'sia -a "ti 'lo 'o 'pe -a. Waa laabu
'nan: «'Nen 'bo 'to nen 'non?»
⁶³ En Zakari yiba 'founen 'tv -
nan laabu 'nan -e 'e 'cenen -te.
Yaa cenen -te "da 'nan: «-A 'to
nen Zan.» En 'wi o peenon
'kan. ⁶⁴ 'Nun toon -a nren flu
en e 'widt 'sia te e Bali 'to baa.
⁶⁵ Minnun peenon nen o -
nyeanla fe zie -a -nan -kogo be,
nyen o cenen. 'Wi zie -a -nan
see nen waa wo Zude ponnun
peenon da. ⁶⁶ Min -todv peenon
nen o 'wi zie -a maan "be, 'o
'ci "nrondt "siala 'nan: «-Me "a
nen 'nen zie e -taa "drele?» Koo
waa -toa 'wein 'nan Bali -pe -
traa a 'e padt 'nen 'bo da.

Zakari Bali muo "fo "dre "a

67 Zakari nen 'nen z1ε -a "t1
"a bε, Bali lei 'saun 'ta "da, εn
e Bali 'lewei v1d1 'sia. E 'nan:

68 «Minnun pεεnɔn 'o Minsan
'tɔ bɔ!

-Yεε c1 Izraεl 'nɔn 'le Bali -a.
E -ta 'palε 'yee minnun va,
εn e o 'si nɔanba -ji.

69 Bali -ta min 'plεblε nen
e -kɔlaman e min "sia 'w1 'ji bε
-a -cεε.

-Yee 'nyranman 'pazan David
kluda min nen.

70 'W1 z1ε yaa 'pa 'e 'lewei
v1nɔn 'saun 'le 'e 'cεn,
εn waa 'v1 -a -nan lε 'ka lε va
d1.

Yaa 'pa o 'le 'nan:

71 E -kaa "sia -kaa 'nan-
mannɔn 'le nɔanba -ji,
εn minnun pεεnɔn nen o

"naan -kaa man bε,
e -kaa "sia -wee 'plεblε 'wlu.

72 'Bε nen 'gυε,

e "yi drε -kaa tranun lε,
εn cibɔ "da "w1 'saun nen
yaa 'v1 bε -a -cin -trɔa "ji.

73 'W1 z1ε e -tɔ 'e wei da -a -kaa
tra Abraam lε.

Yaa 'v1 -yrε 'nan:

74 E -kaa "sia -kaa 'nan-
mannɔn 'le 'plεblε 'wlu,
'nan -e -kaa -kɔla 'yee 'nyran-

man 'pad1 -a,
te nyen 'ka -kaa 'ji d1.

75 En "nyian

te -kaa ya -yee vε -a,
εn -kaa 'ta wɔla 'e wei da
tɔ -tɔdɔ pεεnɔn man -trilii,
-e -kaa ka yi 'e bɔ.

76 'Mεn 'nen, minnun -taa 'i
laabulε Bali nen

min ta lou "bε -a 'lewei v1zan.
Kɔɔ yiε -tɔala Minsan 'lε

-e 'i -yee -si man drε.

77 Yiε ve -yee minnun lε 'nan,
o 'sizan 'w1 'ji a -tanan,

εn -yεε -wee 'w1 'wli d1
"fuiman.

78 Kɔɔ -cee Bali ci a "yi,

εn e min ye "yi.

-Yee "wεan e 'tε 'san 'si lou,
εn e bii -kaa da

"le yidε 'bε c1 wluannan.

79 Yaa drε z1ε 'nan

-e -yee 'tε 'san 'bɔ 'e minnun
nen o c1 klun "va,

te o "klanman -ka -lɔ bε,

o man drε 'wein.

En "nyian 'nan

-e 'e 'w1 'tɔd1 nen

e blamin -fo -trɔɔ bε,

-a "paa -kaa 'ji.»

80 Z1 Zan drε ceje bε, εn -yee
'w1 'tɔd1 'pa "da. "Bε -sru εn e

-kɔ "bui "da, e -fɔ -nan nun -
trilii, εn yi nen e bɔala 'ji Izraεl

'nɔn 'lε bε, e 'bɔ.

2

Zozi 'ya tv 'bɔ

1 'W1 nen e drε Zozi
'ya tv man bε, -nyren 'gυ.

Mingɔnnennun tazan nen
Rɔm bε, waa laabo Ogust. E

'nan, minnun pεεnɔn nen 'e
mingɔnnen -ble o da bε, o o

"nrɔn. ²Min "nrɔnd1 tεdε nen.
E drε te Cirini 'bε c1 Siri 'lεglɔn

da -kɔnmandan -a. ³En min -
tɔdɔ pεεnɔn 'kɔ 'o 'tɔ 'crεn -telε

'o 'ya 'trε -da.

4-Yee "wεan Zozεfɔ 'si Galile
'lεglɔn 'ji, 'fla nen waa laabo

Nazaret1 bε -a da. En e -kɔ
Zude 'lεglɔn 'ji, 'fla nen waa

laabo Betelem bε -a da. 'Fla
z1ε -a da nen, o Zuif 'nɔn 'le

mingɔnnen David -ya. Zozεfɔ
a David kluda min -a, -yee

"wεan nen e -kɔ -nan nun. ⁵E
-kɔ 'e 'tɔ 'crεn -telε 'o 'vale Mari

nen e "ta -daa "drεlε -a nan -a
bε -a, te Mari 'pɔn a 'e man.

6 Zi o 'bōla Betelem bε, en -yee 'nen 'ya tᵛ 'bō. 7 -A -nan nen Mari 'nen tede -ya -klōnmōn -a. E sō 'pa 'nen zīe -a man, en yaa 'nyinnan -winun -le fε -blīve -ji. Kōō wa'a nyinnan "nan "yīle -pēn 'nōn nyinnan dī.

Bali-le 'pasianōn 'wī tin 'ba 'bla -sru 'pinnōn lε

8 Betelem 'fla 'bō zīe -a "srōn "bε, 'bla -sru "pinnōn a -nan. 'O yīe -tōa 'wee 'blanun da -pei -man. 9 -A -nan nen Minsan -le 'pasiazan -tᵛ 'bōla o va, en Minsan -le 'te 'san o si -fō. Nyen -dan sen o ji, 10 'pian Bali -le 'pasiazan "e -wlε 'nan: «Te "klan 'e 'ka 'tε dī! An -ta 'wī nen e minnun pēēnōn 'ci "nranman tīglī bε -a vīle 'cēē! 11 'Wī zīe -nyrēn 'nan, min nen e "ta -daa 'ka 'silē 'wī 'ji bε, waa -ya cēēgv David fla. Crizi nen Minsan -a bε -nyrēn! 12 'Ka 'kᵛ -a -nanjēn! -A -kōnnēn 'yī vε nen 'gv: Ka bōa 'nen 'tᵛ man, te sō a 'e -bladī "man, te e ya 'e nyinnandī -winun -le fε -blīve -ji. 'Nen zīe -nyrēn.»

13 'Nun tōōn Bali -le 'pasianōn "kaga 'si laji, en o -ta trele 'pasiazan tede bε -a "srōn, en o Bali 'tō bōdī 'sia. Waa 'vī 'nan:

14 «'Tō -dan a Bali -le vε -a laji lou.

En e -fudī -trōō -nōn 'trēdanōn pēēnōn nen e o ye "yī "bε -wee vε -a.»

15 Zi Bali -le 'pasianōn 'li o da laji bε, en 'bla -sru "pinnōn a vidī 'sia 'o cin lε 'nan: «-Kaa kᵛ Betelem, 'wī nen Minsan -a 'vī -cēē bε -a 'yī.» -A -nan nen o -si 'sia.

16 Zi o -kᵛ, o 'bōla 'nan nun bε, o 'bō Mari 'lee Zozefᵛ man. En o 'nen zīe -a 'yī 'e nyinnandī -winun -le fε -blīve -ji. 17 Zi waa 'yī bε, tōōn 'wī nen Bali -le 'pasiazan -a 'vī -wlε 'nen zīe -a man bε, waa vidī 'sia minnun pēēnōn lε. 18 Minnun nen o 'wī zīe -a 'man bε, 'wī o 'plo 'fō. 19 'Pian Mari "e 'winun pēēnōn zīe -a klō "paala 'e 'ji, te 'e 'ci "nrōnman "da.

20 "Bε -sru en 'bla -sru "pinnōn 'li 'o da, te o Bali 'tō bōa 'winun nen waa 'man 'lee waa -nan 'yī bε -yee "wēan. Kōō 'wī nen Bali -le 'pasiazan -a 'vī -wlε "bε -a da nen e drē.

21 Zi 'nen zīe -a yī 'sōrazan 'bō bε, en waa -fō -klōnmōn -va. -A -nan nen o Zozi 'tō 'pa 'man. 'Tō zīe Bali -le 'pasiazan 'bε 'vī, te -a "bᵛ 'ka tian 'e 'pōn 'silē dī.

O -kᵛ Zozi 'a Bali -pan 'kuin

22 Tᵛ nen o Mari -sruman -e 'e drē 'saun Bali lε "le zī Moizi -le -pei -a 'vī bε -yee 'wī 'zᵛ bε e 'bō. -A -nan nen o -kᵛ Zozi 'a Zeruzalem, 'nan -e 'o -kōōn Minsan lε, 23 "le zī Minsan -le -pei -a 'vī bε -yee 'wī 'zᵛ. Kōō e ya 'e 'crēn -tēdī 'nan:

«Fε pēēnōn 'nen flin nen, waa -yaa te e ya 'e 'kōnnēn -a bε,

'o 'pla Minsan lε kōnglōn -yee vε -a.»

24 O -kᵛ -nan nun, 'nan -e 'o Bali -pan "le zī e ya 'e 'crēn -tēdī Minsan -le -pei -a bε -yee 'wī 'zᵛ. 'Yalē -tēnōn -a -nōan -plablo "fli, -te 'bε "cēē dī, -plablo 'nen "fli. -A 'bō nen Zozi 'mangulinun "o "nōn.

25 Min -tᵛ a Zeruzalem. -A 'tō nen Simeōn. Min zīe e ya min tīglī 'a, en e 'ta 'wōla Bali

wei da. E ya min nen e "ta -
daa Izrael 'nɔn 'silɛ 'wɪ 'ji bɛ -
a -pɛnnan. Bali lei 'saun a -
yrɔ. ²⁶ En Bali lei 'saun 'bɔ -a
'vɪ -yrɛ 'nan, min 'sizan 'wɪ 'ji
nen Minsan Bali -taa "talɛ -a
bɛ, yaa ye 'e yiɛ 'a 'vaa ɛn e -
kaa.

²⁷ Bali lei 'saun -a -cin -tɔ
Simeɔn -ji 'nan 'e 'kɔ Bali -pan
'kuin, ɛn e -kɔ. Nun tɔɔn Zozi
'tɪ 'lee -a "bɔ wla 'o 'lɔ le 'nen
'linɛn 'bɔ 'a. 'Wɪ nen Bali -le -
pei -a 'vɪ bɛ -a 'bɔ nen o "ta -a
dra -yrɛ. ²⁸ Simeɔn Zozi 'si 'e
'pɛ -ji. E Bali 'tɔ 'bɔ, ɛn e 'nan:

²⁹ «'An 'san,
'i 'si "mɛn 'i 'suzan man,
-e 'e 'ka -trɔɔ,

kɔɔ 'wɪ nen yia 'vɪ bɛ, e drɛ.

³⁰ -Yɛɛ cɪ 'nan,

an min nen e min "sia 'wɪ 'ji bɛ
-a 'yɪ 'an yiɛ 'a.

³¹ Min nen yia 'si "va

'trɛdanɔn pɛɛnɔn 'le vɛ -a bɛ -
nyrɛn.

³² -Yɛɛ cɪ 'tɛ 'san nen,

e 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji dra 'wein bɛ
-a,

ɛn -yɛɛ 'yiɛ minnun Izrael 'nɔn
'tɔ dra -dan.»

³³ 'Wɪ nen Simeɔn cɪ -a
vɪnan Zozi man bɛ, e Zozi "bɔ
'lee -a "tɪ 'plo 'fɔ. ³⁴ Simeɔn -
fɛa 'vɪ 'o man, ɛn e 'nan Zozi
'bɔ Mari lɛ 'nan: «'Nɛn 'gɔvɛ
Bali -a 'si "va 'nan, Izrael 'nɔn
'va bɛ min "kaga -tiala -yɛɛ
"wɛan, ɛn min "kaga wuanla
-yɛɛ "wɛan. En Bali -a 'si "va
'nan -e 'e 'kɔn 'wɪ 'nɔan -kɔɔn
"vɛ nen e 'wɪ "paala minnun lɛ
bɛ -a. 'Pian minnun 'o 'ci "paa
"man. ³⁵ 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ bɛ,
e o ci wɪ yɔɔdɪ ta bɔala 'wein.
En bii nen i cɪ -a "bɔ "a bɛ, 'wɪ
-taa 'nanlɛ 'i man 'le srɛn 'bɛ 'i
'fɔn.»

³⁶ En "nyian bɛ Bali 'lewei
vɪzan lumɔn -tɔ -nyɛanla
Zeruzalɛm 'bɔ 'nan nun. Waa
laabo Anne, Panuel -le 'nen
nen Aser -le 'lɛglɔn 'ji. E ya
ceje 'kpa. E -kɔnnɛn 'pa 'e
nɔnbɛ "da, ɛn o lɛ drɛ 'e 'sran
-a 'sɔravli 'vaa ɛn -a -sran 'bɔ
'ka. ³⁷ E -fɔ -cale -a -trilii, ɛn
-a lɛ 'bɔ -fuba 'sɔra 'wlɛ sinjɛn.
E ya Bali -pan 'kuin, tɛ e Bali
'sua bodrun funnin fɛ 'sɔndɪ
'lee Bali trɔv 'badɪ -a. ³⁸ Tɔ nen
Simeɔn a 'wɪ zɪɛ -a vɪnan 'nen
man bɛ, tɛ e ya -nan. -A -nan
nen lɪ zɪɛ, e Bali 'tɔ bɔdɪ 'sia. E
Zozi 'le 'wɪ vidɪ "sia minnun
pɛɛnɔn nen o cɪ Zeruzalɛm -
le 'sidɪ nɔanba -ji -pɛnnan bɛ
-wlɛ.

³⁹ Zɪ Zozi "tɪ 'lee -a "bɔ cɛɛn
-a drɛdɪ man "le Minsan -le -
pei -a 'vɪ bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ bɛ, ɛn
o 'li 'o da 'o fla Nazaretɪ Galile
'lɛglɔn 'ji. ⁴⁰ Zozi drɛdɪ 'sia
ceje, ɛn e -tɔdɪ 'sia 'plɛblɛ. E 'wɪ
'tɔdɪ 'sia 'kpa tɪglɪ, ɛn Bali -le -
fɛa a 'e vidɪ "man.

Zozi lɛ 'bɔ 'fuda "fli

⁴¹ Lɛ -tɔdɔv pɛɛnɔn man
bɛ, Zozi 'mangulinun -ko
Zeruzalɛm Zuif 'nɔn 'le 'si
nɔanba -ji "fɛdɪ da. ⁴² Zɪ Zozi
lɛ 'bɔ 'fuda "fli "bɛ, -wɛɛ -kɔ
waa "fɛdɪ zɪɛ -a da "le zɪ waa
dra 'e 'cɛn bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. ⁴³ Zɪ
"fɛdɪ drɛdɪ -nyan bɛ, Zozi "tɪ
'lee -a "bɔ 'o fla si 'sia. Zozi -
fɔla "da Zeruzalɛm nun, 'pian
wa'a -kɔnnɛn "yɪlɛ dɪ. ⁴⁴ E ya
o ji 'nan, Zozi a minnun nen
o -taala waa bɛ o va. Zɪ o yi
drɛ 'sia -tɔ bɛ, ɛn waa -wɛɛdɪ
'sia o drɪnun 'lee o beenun
va. ⁴⁵ Wa'a yɪlɛ dɪ -le "wɛan,
o 'li 'o da "nyian Zeruzalɛm -a
-wɛɛdɪ -a.

46 -A -wεεdɪ yi yaagazan da nɛn o -kʊ bɔlɛ "man Bali -pan 'kuin. E ya 'e -nyrandɪ Bali -le 'fluba 'ci vɪnɔn -dandan yei, te -a "trɔɛn yra 'o wei lɛ, te e 'wɪ -mienun laabo -wɔ, ɛn te o -yee -mie laabo 'e 'lɔ. 47 Minnun pɛɛnɔn nɛn o "trɔɛn "ci -a wei lɛ bɛ, -yee 'wɪnun laabɔdɪ 'lee -yee 'wɪnun -ci vidɪ o 'plo 'fɔ.

48 Zɪ -a "tɪ 'lee -a "bʊ "ta bɔlɛ "man 'kɔn zɪɛ -a -ji bɛ 'wɪ o 'kan. -A -nan nɛn -a "bʊ "e -yɾɛ 'nan: «'Mɛn 'nɛn, -mɛ "wɛan nɛn yia dra 'kʊɛ zɪ? 'Kʊ 'vale 'i "tɪ "a, kʊi -wεεdɪ 'sia, 'kʊ 'ci -tɔ lou.»

49 ɛn Zozi "e -wlɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn, kaan -wɛɛman? ɛnan nɛn 'an "tɪ "man wɪ ci bɛ -a -nan nɛn an -kɔan. Ka'a tɔa zɪ dʊv?»

50 'Wɪ nɛn, yaa 'vɪ -wlɛ "bɛ, wa'a -ci manlɛ "fo 'dɪ.

51 "Bɛ -sru ɛn Zozi 'lee 'e "tɪ 'lee 'e "bʊ 'li 'o da Nazaretɪ. Yaa 'sia 'e "tɪnun 'wei -da. Mari 'wɪnun zɪɛ -a 'pla 'e 'ji. 52 Zozi trʊ ɛn 'yee 'wɪ 'tɔdɪ 'pa "da. 'Wɪ zɪɛ e minnun ci nran, ɛn e Bali ci nran.

3

Zan minnun -batize drɛ (Mt 3.1-12; Mk 1.3-8)

1 Tʊ nɛn 'wɪ 'gʊɛ e drɛ "man "bɛ, te Tiber 'bɛ ci mingɔnnɛnnun tazan -a Rɔm. -A lɛ -fuda 'sooluzan nɛn, te e ya mingɔnnɛn -a 'lɛglɔn pɛɛnɔn da. ɛn tʊ zɪɛ -a va bɛ te Rɔm min Ponzʊ Pilati 'bɛ ci -kɔnmandan -a Zude 'lɛglɔn da. ɛn te Erodɪ 'bɛ ci Galile 'lɛglɔn 'tazan -a, ɛn -a "bʊ Filipʊ 'bɛ ci Iture 'lɛglɔn 'lee Trakoni 'lɛglɔn 'tazan -a. ɛn te Lisania 'bɛ ci Abilenɛn 'lɛglɔn

'tazan -a. 2 ɛn te Ane 'lee Kaifa 'bɛ ci Bali -pannɔn 'tanɔn 'a. Tʊ zɪɛ -a man nɛn Bali 'wɪ tin 'ba Zakari -pɪ Zan lɛ "bui "da.

3 -A -nan nɛn Zan ciɪdɪ 'sia 'yi nɛn waa laabo Zudan bɛ -a "srɔn 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji, te e 'wɪ tin "baa minnun lɛ. Yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «'Ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man -e 'ka 'fli -nɔn Bali lɛ! 'Ka 'ta 'ka -batize drɛ -e Bali 'e 'cee 'wɪ 'wɪdɪ 'fui!»

4 'Wɪ nɛn e ci 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali 'lewei vɪzan Ezai -le 'fluba 'ji bɛ, zɪ 'e 'lɛ sɔɔ zɪɛ. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Min -tʊ wei 'bɛ "we "bui "da. Min zɪɛ yaa ve 'nan:

'Ka Minsan -le -si ta drɛ!

'Ka -yee -sinun ta -sɛn 'e cin va!

5 'Ka pɔn -klo pɛɛnɔn 'ji -sɛn 'e cin va!

'Ka pɔnnun 'lee pɔn 'nɛn 'ta "nyaan -e 'o 'ta 'tra!

ɛn 'ka 'si plinnan pɛɛnɔn 'sʊ 'ji tɪglɪ!

ɛn "nyian bɛ 'ka 'si srɛdɪ pɛɛnɔn 'ta drɛ "yi!

6 'Ka drɛ zɪɛ

-e minnun pɛɛnɔn 'o -kɔla min 'sizan 'wɪ 'ji nɛn

Bali -ta -a bɛ -a yɪdɪ -a.»

7 Minnun -ta Zan -va "kaga, 'nan -e 'e 'o -batize drɛ. -

A -nan nɛn yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «Min -wɪdɪnun! -Tɪɛ 'vɪ 'cɛɛ 'nan, 'ka 'si Bali -le nyran -

blɪdɪ nɛn e "ta -daa "bɛ, -a wlu? 8 'Ka -kɔɔn 'ka drɛ wɪ -a 'nan,

ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man. 'Pian te 'ka vɪ 'e "tun 'nan, ka

'si 'wɪ 'ji Abraam a 'ka tra -a -le "wɛan dɪ. Maan ve 'cɛɛ 'nan,

Bali -kɔlaman e -kɔlɛnun 'labɛ o dra Abraam kludanɔn 'a.

9 'Ka drɛ "yi! Tʊ nɛn o yibanun "cɛan bɛ, e 'bɔ 'va. Yiba "nɛn e

baa te -a 'blʊ 'ka "yi "dɪɛ, waa "cɛan -e 'o tʊv 'tɛ 'va.»

10 -A -nan nen minnun nen o -ta "va "be, waa laabu -yrgo 'nan: «Kva dra "men 'ko?»

11 En Zan "e 'nan -wle 'nan: «Min nen -trale -a -yrgo "fli "be, 'e -tu -nən min nen -yee "ka "die -yrgo. En min nen -blife -a -yrgo "be, 'e bəezan "le "nən.»

12 -Va "lala 'sinən "o "ta wu 'nyian 'o -batize drɛɛ, en waa laabu Zan -lə 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, "ku "dre 'ko?»

13 En Zan "e 'nan -wle 'nan: «Te 'ka -va "lala 'si 'e 'cila -nyren waa 'vɪ 'cɛɛ be -a da dɪ!»

14 En 'sounjanun "o laabu 'nyian -yrgo 'nan: «Kuu "nun, "ku "dra 'ko?»

E 'nan 'wle 'nan: «Te 'ka "lala 'si minnun lə -sa -a dɪ! En te 'ka 'si 'wlu wɪ man dɪ! 'Pian 'ka 'pan 'be cɪ 'cee vɛ -a!»

15 Minnun nen fe zɪɛ -a 'nan be, 'wɪ nen Bali "e 'nan, e -taa "dreɛ be -a -cin a o ji. -Yee "wean 'o 'ci nrən 'nan, Zan -kəan Crizi nen e min "sia 'wɪ 'ji be -a. 16 Təən en Zan "e 'nan o pɛɛnən le 'nan: «"An 'ka -batize dra 'yi 'a. 'Pian min nen -a 'pleble "mlian 'an da be, e "ta -daa. An 'ka -yee -manwua "tun "da baa "fluzan -a dɪ. -Yee 'ka -batize dra Bali lei 'saun 'lee 'te 'a. 17 -Yee -klu "a 'e 'lə, -e 'e fe 'lee 'e -flu 'cɛn 'e cin man. Yaa 'wle -sean 'yee 'trebɔ -ji, 'pian -a -flu "be yee -sean 'te nen ya'a 'driman 'mlənmənlən dɪɛ -a va, -e 'e 'te 'blɪ.»

18 'Wɪ zɪɛ 'lee 'wɪ "kaga "pee nen Zan -a 'vɪ minnun le Bali -le 'wɪ 'nənnən 'a. 19 En "nyian be, Zan 'wɪ 'pla Galile 'leɟlən 'tazan Erodi le. Kəə Erodi 'e "buɪ nan Erodi 'pa, en e 'wɪ 'wɪdɪ "pee dre "nyian "kaga. 20 "Be -sru en e 'wɪ 'wɪdɪ dre "nyian Zan -fɔdɪ -a -pu 'kuin.

Zan Zozi -batize dre
(Mt 3.13-17; Mk 1.9-11;
Zan 1.32-34)

21 Minnun pɛɛnən -ta 'o -batize dreɛ Zan -va. En Zozi "e "ta 'wɪ "nyian "e -batize dreɛ. "Be -sru zɪ Zozi Bali tru 'badɪ 'sia be, en labli 'le 'sv.

22 -A -nan nen Bali lei 'saun sɔən "da -goezee "le -plablo -le 'wɪ 'zv. En wei -tu wu laji. Yaa 'vɪ 'nan: «ɪ ya 'an 'pɪ nen maan ye "yi en -yee 'wɪ 'an 'ci "nranman be -a.»

Zozi Crizi tranun 'tə nen 'gʋ
(Mt 1.1-17)

23 Zozi le a -fuba yaaga, en e Bali -le 'wɪ 'nənnən vɪdɪ 'sia. Waa "siala 'nan Zozefu nen Eli -pɪ -a be, -yee 'nen nen.

24 Mata -pɪ nen Eli -a en Levi -pɪ nen Mata -a en Meci -pɪ nen Levi -a en Zanayi -pɪ nen Meci -a en Zozefu -pɪ nen Zanayi -a.

25 Matatia -pɪ nen Zozefu -a en Amən -pɪ nen Matatia -a en Naun -pɪ nen Amən -a en Ezli -pɪ nen Naun -a en Nagayi 'pɪ nen Ezli -a.

26 Maati 'pɪ nen Nagayi 'a en Matatia -pɪ nen Maati 'a en Semeyi 'pɪ nen Matatia -a en Yose 'pɪ nen Semeyi 'a en Yoda -pɪ nen Yose 'a.

27 Yoana 'pɪ nen Yoda -a en Reza 'pɪ nen Yoana 'a en Zorobabel -pɪ nen Reza -a en Salatiel -pɪ nen Zorobabel -a

en Neri 'pɪ nen Salatiel -a.

28 Meci -pɪ nen Neri 'a en Adi 'pɪ nen Meci -a en Kozan 'pɪ nen Adi 'a en Emadan -pɪ nen Kozan 'a en Eri -pɪ nen Emadan -a.

29 Yesua 'pɪ nen Eri -a

en Elieze -pɪ nɛn Yesua 'a
 en Yori 'pɪ nɛn Elieze -a
 en Matatia -pɪ nɛn Yori 'a
 en Levi -pɪ nɛn Matatia -a.
 30 Simeɔn -pɪ nɛn Levi -a
 en Zuda -pɪ nɛn Simeɔn -a
 en Zozeɸv -pɪ nɛn Zuda -a
 en Yonan 'pɪ nɛn Zozeɸv -a
 en Eliakim -pɪ nɛn Yonan 'a.
 31 Melea -pɪ nɛn Eliakim -a
 en Menan -pɪ nɛn Melea -a
 en Matata -pɪ nɛn Menan -a
 en Natan -pɪ nɛn Matata -a
 en David -pɪ nɛn Natan -a
 32 Jese -pɪ nɛn David -a
 en Yobedi -pɪ nɛn Jese -a
 en Boazɪ -pɪ nɛn Yobedi -a
 en Sala -pɪ nɛn Boazɪ -a
 en Naashɔn -pɪ nɛn Sala -a
 33 Aminada -pɪ nɛn
 Naashɔn -a
 en Adimɛn 'pɪ nɛn Aminada
 -a
 en Ani 'pɪ nɛn Adimɛn 'a
 en Esrɔm -pɪ nɛn Ani 'a
 en Faras -pɪ nɛn Esrɔm -a
 en Zuda -pɪ nɛn Faras -a.
 34 Zago 'pɪ nɛn Zuda -a
 en Izak -pɪ nɛn Zago 'a
 en Abraam -pɪ nɛn Izak -a
 en Tera 'pɪ nɛn Abraam -a
 en Nawo -pɪ nɛn Tera 'a.
 35 Seru 'pɪ nɛn Nawo -a
 en Rago -pɪ nɛn Seru 'a
 en Pele 'pɪ nɛn Rago -a
 en Ebe 'pɪ nɛn Pele 'a
 en Salmɔn -pɪ nɛn Ebe 'a.
 36 Jena 'pɪ nɛn Salmɔn -a
 en Apaza 'pɪ nɛn Jena 'a
 en Sɛm -pɪ nɛn Apaza -a
 en Noe -pɪ nɛn Sɛm -a
 en Lame 'pɪ nɛn Noe -a.
 37 Matuzale 'pɪ nɛn Lame 'a
 en Enɔk -pɪ nɛn Matuzale 'a
 en Yarɛdɪ -pɪ nɛn Enɔk -a
 en Malalɛ 'pɪ nɛn Yarɛdɪ -a

en Jena 'pɪ nɛn Malalɛ 'a.
 38 Eno 'pɪ nɛn Jena 'a
 en Setɪ -pɪ nɛn Eno 'a
 en Adan -pɪ nɛn Setɪ -a
 en Bali -pɪ nɛn Adan -a.

4

*Satan Zozi 'man -tan 'nan
 'e 'wɪ 'wɪdɪ 'drɛ
 (Mt 4.1-11; Mk 1.12-13)*

1 Bali lei 'saun a Zozi 'lɔ, en
 e 'si Zudan 'yi "srɔn. Bali lei
 'saun 'kɔ -a "bui "da. 2 -A -
 nan nɛn 'wɪ 'wɪdɪ "drɛzan nɛn
 waa laabo Satan bɛ, e Zozi
 'man -tandɪ 'sia "bui zɪɛ -a da.
 Zɪ e yi -fuba sinjɛn drɛ, te ya'a
 fɛ ble dɪɛ, en dra -a -tɛdɪ 'sia
 'plɛblɛ.

3 -A -nan nɛn Satan "e 'nan
 -yrɛ 'nan: «-Te Bali -pɪ nɛn yia
 bɛ, 'i vɪ -kɔlɛ 'labɛ -yrɛ 'nan 'e
 lila "da -blɪfɛ -a.»

4 En Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan:
 «E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan: «-Blɪfɛ
 'saza man "cɛɛ min "belia dɪ.»
 »

5 "Bɛ -sru en Satan -
 kɔ -a "nyian loulou, en e
 mingɔnnɛn trɛ pɛɛnɔn nɛn
 'trɛda bɛ -a kɔɔn -yrɛ. 6 -A -
 nan nɛn e 'nan Zozi lɛ 'nan:
 «'An 'plɛblɛ -nɔan 'yɪɛ -e 'i drɛ
 mingɔnnɛn trɛ 'lee 'e da fɛnun
 fɛnyian pɛɛnɔn 'labɛ -a tazan
 -a. -A pɛɛnɔn 'labɛ waa -nɔn
 'mɛn, en "an -nɔan "min nɛn
 an ya "va "bɛ -yrɛ. 7 -Te 'i "po
 sɔɔnla 'an 'wɪlɔ en yian 'bɔ bɛ,
 -a pɛɛnɔn zɪɛ te e drɛ 'yɪɛ vɛ
 -a.»

8 En Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan:
 «E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan: «Bali
 nɛn Minsan -a bɛ, -a 'bɔ nɛn
 min 'e bɔ. En -a -tɔwɪ "cɛ "nɛn
 min 'e 'su.» »

9 "Bɛ -sru en Satan -kɔ Zozi
 'a Zeruzalɛm. En e -kɔ -a -tɔlɛ

Bali -pan 'kən 'win -ji lou. -A -nan nən e 'nan -yrɛ 'nan: «-Te i ya Bali -pɪ -a bɛ, 'i 'si 'i 'fli man -e 'i 'kɔ "tra. ¹⁰ Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Bali -a ve 'yee 'pasianən lɛ 'nan 'wei 'kun,

¹¹ 'o 'lɔ lou,

"tɔgɔ 'i 'cɛin 'e 'lɛ wɔ -kɔlɛ ji -le "wɛan.»

¹² ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «-Cɛjɛ ma'an dra dɪ. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ "nyian 'nan:

«Te blamin 'e Bali nən Minsan -a bɛ -a man -tan dɪ!»

¹³ Zɪ Satan "koe "nyan Zozi 'man -tandɪ man bɛ, ɛn e 'si -a "srɔn, -a man -tandɪ pee man -pɛndɪ -a.

Zozi 'le 'nyranman pou sianan

(Mt 4.12-17; Mk 1.14-15)

¹⁴ "Bɛ -sru ɛn Zozi 'li 'e da Galile 'lɛglɔn 'ji. Bali lei 'saun 'le 'plɛblɛ a -yrɔ. ɛn -a 'tɔ 'widɪ 'sia fɛ pɛɛnən 'nan. ¹⁵ E -cia Zuif 'nɔn 'le cin yɪ 'kɔnnun -ji te e Bali -le 'wɪ "paaman minnun ji. -A 'tɔ "yɪ "a min pɛɛnən 'le.

Nazaretɪ 'nɔn 'ka yɪ -tɛlɛa Zozi da dɪ

(Mt 13.53-58; Mk 6.1-6)

¹⁶ Zozi 'bɔla Nazaretɪ, 'fla nən waa 'lɛ 'bɔ "da "bɛ -a da. Zuif 'nɔn 'le 'flinla "yɪ bɛ, waa laabo Saba. -A -tɔ da nən e wlala -wee cin yɪ 'kuin "le zɪ yaa dra 'e 'cɛn bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. E wluan lou 'nan -e 'e Bali -le 'fluba ta vɪ. ¹⁷ ɛn o Bali 'lewei vɪzan Ezai -le 'fluba 'nɔn -yrɛ. Yaa 'lɛ 'sɔ, ɛn fɛnan nən 'wɪ 'gɔɛ e cɪ 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ, yaa 'yɪ. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

¹⁸ «Minsan lei 'saun a 'an 'lɔ,

kɔɔ yaan 'si "va, 'nan -e 'an Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ 'yalɛ -tɛnɔn lɛ,

'nan -e 'an minnun nən o cɪ 'o yra yɪnan bɛ, o 'si 'wɪ 'ji.

'Nan -e 'an minnun nən o yɪɛ a 'e 'widɪ bɛ, -a 'lɛ 'sɔ,

'nan -e 'an minnun nən o cɪ 'tɛ 'panan o da bɛ o 'si 'wɪ 'lɔ.

¹⁹ 'Nan -e lɛ nən Minsan 'yee "yɪ -kɔnnman -ji bɛ, 'an vɪ 'cɛɛ.»

²⁰ Zɪ e cɛɛn 'fluba zɪɛ -a ta vɪdɪ man bɛ, yaa 'lɛ 'wɔ, ɛn yaa -nɔn cin yɪ 'kuin 'pasiazan lɛ. -A -nan nən e -nyran. Minnun pɛɛnən nən cin yɪ 'kuin bɛ, 'o yɪɛ 'sɛn "da. ²¹ -A -nan nən e 'nan -wɛlɛ 'nan: «'Wɪ nən kaa 'man Bali -le 'fluba 'gɔɛ -a -ji bɛ, 'e 'lɛ sɔɔdɪ 'sia cɛɛgɔ.»

²² ɛn minnun pɛɛnən 'tɔ -a -sru. 'Wɪ 'nɔnnɔn nən e bɔala -a 'le bɛ e o 'plo 'fɔ, te waa ve 'nan: «Zozɛfɔ -pɪ "cɛɛ dɔv?»

²³ ɛn Zozi "e 'nan -wɛlɛ 'nan: «Maan -tɔa 'nan -kɔnnɛn 'gɔɛ ka -taa -a -fɔlɛ 'mɛn. -Kɔnnɛn zɪɛ -nyrɛn 'nan: «Min 'belizan, 'i 'fli 'beli 'i 'bɔ 'a!» ɛn ka -taa "nyian -a vɪlɛ 'mɛn 'nan, 'wɪ pɛɛnən nən yɪa drɛ Kapanamo kɔa 'man bɛ, 'i drɛ 'i 'fla 'gɔ!

²⁴ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, minnun 'ka Bali 'lewei vɪzan 'tɔ siala -dan 'e 'bɔ fladɪ. ²⁵ ɛn e ya "le 'an 'wɪ 'gɔɛ -a -cin -tɔ 'ka 'ji. Tɔ nən Bali 'lewei vɪzan Eli a 'li bɛ, laa cɛɛn lɛ yaaga mɛn 'shɛɛdɔ, ɛn dra -dan -ta 'fla pɛɛnən da. Tɔ zɪɛ -a man bɛ te -cale "kaga "a Izraɛl, ²⁶ 'pian Bali 'ka Eli 'palɛ -sia o -tɔ -va dɪ. -Pɛn

li -tv nen e ya -cale -a Sidon 'leglon 'ji 'fla nen waa laabo Sareta be -a da be, -a va nen Bali Eli 'pa 'sia. ²⁷ En "nyian tv nen Bali 'lewei vuzan Elize a 'li be, te -kogobe 'tenon "kaga "a "nyian Izrael. -Kogobe 'ka 'sile min -tvwli "man di, 'pian Siri min Naaman man nen -kogobe 'si.»

²⁸ Zi minnun 'w1 z1e -a 'man be, 'bli 'fo o pēenon 'ji cin y1 'kōn 'bō 'ji. ²⁹ O -sen lou, en o Zozi 'bōla bei "sa -a. -A -nan nen o -kv -a 'fla lu "nen, 'nan -e 'o 'ta 'tō "man pōn -yro -ji. Kōō -wee 'fla 'bō a pōn da. ³⁰ 'Pian Zozi 'bōla o yei 'e "tun, en e -kv.

Zozi -yv -wliđi "pin min -tv -sru

(Mk 1.21-34)

³¹ Zozi 'bōla Kapanamo. E ya Galile 'leglon 'fla 'tv -a. En -wee 'flinla "yi da be e Bali -le 'w1 "paadı 'sia -wee cin y1 'kuin. ³² -Yee 'w1 "paadı minnun 'plo 'fo, kōō yaa ve "le Bali -a -koladı -nōn -yre.

³³ Min -tv a cin y1 'kōn 'bō 'ji be, -yv -wliđi "a -a -sru. E -paandı 'sia 'pleble. Yaa 'v1 'nan: ³⁴ «Nazaretu min Zozi, -me "wean nen i -tōa 'kve 'w1 'ji? I -ta 'kv klu 'sōle. Mein -tōa. Bali -le min tigl1 nen 'yia.»

³⁵ En Zozi -a -tera -a 'nean, e -yv -wliđi "le 'nan: «'I 'ta -tō! 'I 'si min 'labē -a -sru!» -A -nan nen -yv -wliđi "min z1e -a -tria minnun yei, ya'a fe -tv drele -yre "di, en e 'si -a -sru.

³⁶ 'W1 z1e e min pēenon 'kan, en waa 'v1 'o cin le 'nan: «-Me "sū -man w1 'be c1 z1e? Yaa ve -yv -wliđinun le 'yee 'pleble 'lee 'yee -koladı -a, 'nan 'o 'si minnun -sru -e 'o drela "da.»

³⁷ 'W1 nen Zozi 'a dre z1e, -yee "wean -a 'tō "yi "vıdı 'pa "nyian "da Galile 'leglon pēenon 'ji.

Zozi Simōn Pieri 'sea 'lee -ce -tenon "kaga beli

(Mt 8.14-17; Mk 1.29-34)

³⁸ Zi Zozi 'bōla cin y1 'kuin be, en e -kv min -tv nen waa laabo Simōn be -yee "kōnnen. Tv z1e -a man be, te Simōn nan "bū "a 'e yra ynan 'kōle -wōandı 'pleble 'lō. -A -nan nen minnun Zozi tv 'ba 'nan 'e -nanjen. ³⁹ Zozi 'kunnan li z1e -a da, en e 'nan 'kōle -wōan "ce le 'nan: «'I 'si li 'gve -a man.» Tōōn en -a 'kōle 'e 'trō -fo. -A -nan nen e wluan, en e fe -nōn -wle.

⁴⁰ Zi funninmlan 'pla be, en minnun -tvđv pēenon nen -ce 'tō 'tvđv pēenon c1 o man be, o -ta waa Zozi le. 'E 'pe 'pla o -tvđv pēenon da, en e o beli. ⁴¹ E -yv -wliđinun -pin min "kaga -sru "nyian. O "sia o -sru -paandı -a. O -paanman 'nan: «Bali -p1 nen 'yia.» 'Pian Zozi 'ka o 'tvle -e 'o 'w1 di, kōō waa -tōa 'nan Zozi a min 'sizan 'w1 'ji -a.

Zozi Bali -le 'w1 'v1 Galile 'leglon pēenon 'ji

(Mk 1.35-39)

⁴² Zi tv cēen be, en Zozi 'si 'fla. E -kv fenan nen -a -nan c1 flu be -a -nan. 'Pian minnun -kv -a -weēdi -a, en o -kv bōle "man. O ya "vale o dra 'nan -e 'e v1e 'e 'si 'o "srōn "di. ⁴³ -A -nan nen e 'nan -wle 'nan: «Bali 'be c1 mingōnnen -a fe pēenon da. E ya "le 'an 'kv -yee mingōnnen -bliđi 'w1 v1 min peenun le "nyian, kōō 'w1 z1e -a man nen Bali 'an 'pa 'sia.» ⁴⁴ En Zozi 'kv Bali -le 'w1

vle 'leglon pɛɛnɔn 'ji -wee cin
yɪ 'kɔnnun -ji.

5

Zozi-srunɔn tɛdɛ
(Mt 4.18-22; Mk 1.16-20)

¹ Yi -tu da, te Zozi a 'e
'tɔdɪ 'yɪ nɛn waa laabo "nyian
Jenezaret bɛ -a 'plo da, ɛn min-
nun tredɪ 'sia "man "kaga,
'nan -e 'o Bali -le 'wɪ man. ² -A
-nan nɛn e -klɔ 'fli 'yɪ 'e 'tɔdɪ 'yɪ
'bɔ zɪɛ -a 'plo man, te pɔ -tɛnɔn
sɔɔnla 'ji, 'nan -e 'o 'wee pɔ -tɛ
"se -sru. ³ Zozi 'fɔ -klɔ zɪɛ -a -
tu -ji, te Simɔn -le vɛ nɛn. ɛn
e 'nan Simɔn 'bɔ lɛ 'nan: «'Kɔ
'si 'yɪ 'plo man -kogo.» Tɔɔn ɛn
e -nyran. E -fɔ -klɔ -ji, ɛn e 'wɪ
"paadɪ 'sia minnun ji.

⁴ Zɪ e cɛɛn -a 'widɪ man bɛ,
ɛn e 'nan Simɔn lɛ 'nan: «'I -pli
"klɔ -a fɛnan nɛn 'yɪ -klu cɪ bɛ
-a -nan, -e 'ka 'cee "se 'wɛɛn -e
'ka pɔ -tɛ.»

⁵ ɛn Simɔn 'e 'nan -yrɛ 'nan:
«'Kɔ 'san, kɔ 'nyranman 'pa
paan 'pei -man "fo, ɛn fɛ -tu
'ka 'fɔlɛ 'kɔɛ "se "ji dɪ. 'Pian 'i
wei da nɛn, an "ta "se 'gɔvɛ -a
wɛɛnman.»

⁶ Zɪ waa drɛ bɛ, ɛn pɔ -
sɛn -wee "se "ji "kaga 'kpa.
-Yee "wɛɛn -wee "se "ta 'fɔɪ
bɔɔman. ⁷ -A -nan nɛn o pɔ -
tɛnɔn nɛn -klɔ -tu -ji bɛ o laabu
'nan, 'o 'ta 'pa 'o 'va. Zɪ o -ta bɛ,
ɛn o 'wee -klɔ "fli 'bɔ 'fa pɔnɛn
'a. -Klɔ "fli zɪɛ o ya "vale 'o 'ko
'sɪɛn 'yɪ 'wlu.

⁸ Zɪ Simɔn Piɛri 'wɪ zɪɛ -a -
nan 'yɪ bɛ, 'e "po sɔɔnla Zozi
'wlu, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «Min-
san, 'i 'si 'an "srɔn "kogo, kɔɔ
an ya min nɛn e 'wɪ 'wliɪ "dra
bɛ -a.» ⁹ Pɔ "kaga "nɛn waa
-tɛ bɛ, -yee "wɛɛn "klan -dan

sɛn Simɔn 'lee o pɛɛnɔn nɛn
o cɪ waa bɛ o ji, ɛn e 'wɪ zɪɛ -
a 'vɪ. ¹⁰ 'Wɪ 'tɔwli zɪɛ -yɛɛ drɛ
"nyian Zebede -pinun Zaji 'lee
Zan nɛn Simɔn "srɔn "bɛ -wle.

ɛn Zozi 'e 'nan Simɔn lɛ
'nan: «Te nyɛn 'e 'i 'cɛn dɪ! -Pɔ
-tɛzan nɛn 'yɪa, 'pian -e 'e 'sia
cɛɛgɔ man bɛ, i drɛ min nɛn e
-taa "minnun laabulɛ 'an -sru
"bɛ -a.» ¹¹ "Bɛ -sru ɛn o -ta 'wee
-klɔ -a 'yɪ 'plo man. O 'si fɛ
pɛɛnɔn zɪɛ -a -sru, ɛn o sɔɔnla
Zozi -sru.

Zozi-kogobe 'tɛzan -tu beli
(Mt 8.1-4; Mk 1.40-45)

¹² Yi -tu da bɛ, ɛn Zozi 'lee
min -tu 'o cin 'yɪ 'fla 'tu da. Min
zɪɛ -kogobe a 'kɔlɛ pɛɛnɔn da
'si "fo. Zɪ e Zozi 'yɪ bɛ, 'nun
tɔɔn 'e "po sɔɔn "wlu, ɛn 'e yra
blula. -A -nan nɛn e toba -
fɔdɪ 'sia -yrɛ. E 'nan: «Minsan,
maan -tɔa 'nan, -te i wu "man
"bɛ, i -kɔlaman i -kogobe "sia
'an man, -e 'an drɛ 'saun Bali
'lɛ.»

¹³ ɛn Zozi 'e 'pɛ 'sɔ "ji, e klɛ
"man, ɛn yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «An
"we "man. 'I drɛ 'saun Bali
'lɛ!» 'Nun tɔɔn ɛn -kogobe 'si
"man.

¹⁴ "Bɛ -sru Zozi 'e -yrɛ 'nan:
«Te 'i vɪ min lɛ 'nan, mɛin beli
dɪ! 'Pian 'i 'kɔ Bali -panzan -tu
-va, -e 'yɛi 'nanjɛn! "Bɛ -sru -e
'i 'sraga bɔ Bali lɛ, "le zɪ Moizi
-a crɛn -tɛ Bali -le 'fluba 'ji bɛ
-yee 'wɪ 'zɔ. Tɔɔn -e minnun
pɛɛnɔn 'o -kɔnnɛn "yɪ 'nan, i
beli.»

¹⁵ Zozi 'tɔ "yɪ "a min -tɔdɔ
pɛɛnɔn 'le fɛ pɛɛnɔn 'nan, te
minnun -taa "va 'nan -e 'o wei
man -e 'e 'wee -cɛ 'si 'o man.
¹⁶ 'Pian Zozi 'si o va, ɛn e -kɔ
fɛnan nɛn -a -nan cɪ flu bɛ -a -
nan, 'nan -e 'e Bali trɔ 'ba.

Zozi min -srandi "tra "tv
beli

(Mt 9.1-8; Mk 2.1-12)

17 Yi -tv da, te Zozi a Bali
-le 'wɪ "paanan minnun ji
bɛ, Farizen 'nɔn 'lee 'fluba 'ci
vɪnɔn a -nan. O 'si Galile 'lee
Zude 'fla pɛɛnɔn da, ɛn o -mie
'si "nyian Zeruzalem. Bali -le
'plɛblɛ a Zozi 'lɔ, te e minnun
'belia -a.

18 -A -nan nɛn minnun -tadɪ
'sia, te min -srandɪ -tv a -wɔɔ
"se "ji. O ya "vale 'o min zɪɛ -a
-wɔɔlan 'kuin 'nan -e 'o 'pla
Zozi 'lɛ. 19 'Pian wa'a -kɔlɛ -
a -wɔɔlɔ -a dɪ, kɔɔ min -a -nan
"kaga. Tɔɔn ɛn o 'kɔn tri. O
'kɔn bɔ 'fɔn 'e 'win -ji lou, ɛn
o -ɛzan zɪɛ -a sɔɔnla "se "ji
minnun pɛɛnɔn yei Zozi 'lɛ.

20 Zi Zozi -wee yi -teradɪ 'e
da 'yɪ bɛ, ɛn e 'nan -ɛzan
zɪɛ -yrɛ 'nan: «An 'yie 'wɪ
'wɔɔɪnɔn fui.»

21 -A -nan nɛn 'fluba 'ci
vɪnɔn 'lee Farizen 'nɔn 'o 'ci
'nrɔndɪ 'sia, ɛn o 'nan: «-Tiɛ
Bali 'tɔ sɛman zɪɛ? Min -tv 'ka
'kɔlaman -e 'e blamin -le 'wɪ
'wɔɔɪdɪ "fui dɪ, -te ya'a 'silɛa Bali
-tvwɪ "a dɪ!»

22 'Pian Zozi -wee ci
'nrɔndɪ 'yɪ, ɛn yaa laabv -wɔɔ
'nan: «-Mɛ "wɛan nɛn 'ka 'ci
'nrɔnman zɪɛ? 23 -Te maan 'vɪ
-yrɛ 'nan: <'Winun nɛn yia drɛ
-wɔɔɪdɪ "bɛ, maan fui>, 'bɛ a -tv.
ɛn -te maan 'vɪ -yrɛ 'nan: <'I
'wɔɔn, 'i 'tɔ lou, 'i 'ta wɔ>, 'bɛ
a -tv. 'Wɪ "fli zɪɛ -a "cɛn "vɔɔdɪ
'bɛ ci 'plɛblɛ? 24 'Pian an "ta
-a -ci -kɔɔnman 'cɛɛ 'nan, Bali
-kɔɔlɔdɪ -nɔn Blamin -pɪ lɛ, -e
'e min -le 'wɪ 'wɔɔɪnɔn fui
'trɛda.» -A -nan nɛn yaa 'vɪ
min -srandɪ "tra zɪɛ -yrɛ 'nan:
«'I 'wɔɔn! 'I 'yie nyinnan
"davɛ 'sia! 'I 'kɔ 'yie "kɔnnɛn!»

25 'Nun tɔɔn min zɪɛ e wɔɔn
o yie man, ɛn e 'yee nyin-
nan "davɛ 'sia, ɛn e -kɔɔdɪ 'sia
'yee "kɔnnɛn, te e Bali 'tɔ bɔa.
26 'Wɪ zɪɛ e min pɛɛnɔn 'plo 'fɔ,
ɛn o Bali 'tɔ bɔdɪ 'sia. O klan
Bali lɔ, ɛn waa vɔɔdɪ 'sia 'nan:
«Cɛɛgɔ nɛn, kɔ -cɛ "srɔn winun
zɪɛ -a -nan 'yɪ.»

Zozi Levi laabv

(Mt 9.9-13; Mk 2.13-17)

27 "Bɛ -sru, ɛn Zozi 'si fɛ zɪɛ
-a -nan. "Yɛɛ -kɔ 'e 'lɛ bɛ, ɛn
e 'sukɔlɛ 'sizan 'tv 'yɪ, te e ya
'yee 'nyranman 'panan. Waa
laabo Levi. Zozi 'e 'nan -
yrɛ 'nan: «'I -sɔɔnla 'an -sru!»
28 Levi fɛ pɛɛnɔn 'tvɪ, e wɔɔn,
ɛn e sɔɔnla -a -sru.

29 "Bɛ -sru ɛn Levi 'fɛdɪ -
dan da fɛnɔn tɔɛn Zozi lɛ 'yee
"kɔnnɛn. 'Sukɔlɛ 'sinɔn 'kaga
'lee min -mienun 'bɛ ci 'o -
nyrandɪ 'o 'vale Zozi nun -a fɛ
-sru. 30 Farizen 'nɔn 'lee 'wee
minnun nɛn o 'fluba 'ci ve bɛ
o ci 'ka 'e 'sɔdɪ dɪ. -A -nan
nɛn waa laabv Zozi -srunɔn
lɛ 'nan: «-Mɛ "wɛan nɛn ka
fɛnɔn -ble, 'e cin va 'sukɔlɛ
'sinɔn 'lee 'wɪ 'wɔɔɪdɪ "drɛnɔn
'a? ɛn -mɛ "wɛan nɛn ka 'yɪ -
mlian 'e cin va waa?»

31 ɛn Zozi 'e 'nan -wɛɛ 'nan:
«Minnun nɛn -cɛ 'ka o man dɪ,
wa'a -dɔdɔ -sru -wɛɛman dɪ.
'Pian minnun nɛn -cɛ ci o man
bɛ, -wɛɛ ci -dɔdɔ -va.» 32 ɛn
e 'nan "nyian -wɛɛ 'nan: «Min
tɪgɔn -le "wɛan "cɛɛ an -ta
dɪ. 'Pian an -ta 'nan -e 'wɪ
'wɔɔɪdɪ "drɛnɔn 'o 'si 'wɪ 'wɔɔɪdɪ
"drɛdɪ man, -e 'o -sɔɔnla Bali -
sru.»

Zozi 'le 'wɪ "paadɪ a "le fɛ -
trɛ -le 'wɪ 'zv

(Mt 9.14-17; Mk 2.18-22)

33 Minnun -a 'vɪ Zozi lɛ 'nan:
«Zan -srunɔn 'lee Farizen 'nɔn
-srunɔn fɛ "sɔan yi -mie da, te

o Bali trv "baa. 'Pian "yie -srunən fε -ble, te o 'yi -mlian.»

³⁴ Zozi "e -wlε 'nan: «-Te minnun -a lı 'pa "fedi drēnan bε, tı nən lı -trε 'pazan a o yei "bε, wa'a fε sɔan dı. ³⁵ 'Pian tı -tı -taa "bɔle bε, o lı -trε 'pazan "sia o yei. Tı zıε -a man nən o fε "sɔan.»

³⁶ En Zozi -kɔnnən "tı -fɔdı 'sia -wlε. Yaa 'vı 'nan: «Min -tı 'ka sɔ -trε 'fıı 'bɔ, -e 'e 'pa sɔ ceje 'fɔnnan dı. -Te 'bε "cεε dıε, sɔ -trε 'bɔ 'fıı 'bı 'e "tun, en o yie 'ka 'kɔan 'e cin va dı.

³⁷ En "nyian bε, e 'ka "le 'o -wən -trε -sən -wi 'kɔle 'tre cejenun -ji dı. -Te 'bε "cεε dıε, -wən -trε -wi 'kɔle 'tre cejenun fεaman -e -wən 'e 'sran, te -wi 'kɔle 'trenun wii. ³⁸ 'Pian o -wən -trε -sɔan -wi 'kɔle 'tre -trenun -ji!

³⁹ En "nyian bε, min nən -wən 'cən 'mlındı -trɔa -a bε, ya'a 'wən -trε ye "yi "dı. Kɔɔ yaa ve 'nan: «-Wən 'cən 'mlındı 'bε cı "yi.» »

6

Zozi 'wı tin 'ba Zuif 'nən 'le 'flinla 'yi man

(Mt 12.1-8; Mk 2.23-28)

¹ 'Flinla "yi da nən, Zozi 'lee 'e -srunən fei -tı 'cendı 'sia 'ji. Fε 'wlε nən fei zıε -a da bε, -a -srunən 'ko -a 'cendı -a. Waa plɔmlan "man 'o 'lɔ, te waa -ble. ² -A -nan nən Farizen 'nən -mienun -a 'vı -wlε 'nan: «-Mε "nən kaa dra bε? -Si 'ka -kaa 'lɔ 'nan -kaa 'wı zıε -a drε -cee 'flinla "yi da dı.»

³ En Zozi "e 'nan -wlε 'nan: «'Wı nən -kaa tra David -a drε 'li, te dra -a -tεa 'o 'vale 'yee minnun -a bε, ka'a tian -a ta vıle dıv? ⁴ E wla Bali -pan

'kuin, en 'kpɔun nən waa 'pla Bali -le vε -a bε, yaa 'sia, yaa bli, en e 'yee minnun "le "nɔn. 'Wı zıε yaa drε, 'pian te e ya 'e vıdı 'nan Bali -pannən 'saza 'bε -ble.» ⁵ En Zozi -a 'le 'sran -wlε 'nan: «'An 'bɔ Blamin -pı mεen cı 'flinla "yi san -a.»

Min -tı nən -a -pela 'ka 'e man bε Zozi -a beli

(Mt 12.9-14; Mk 3.1-6)

⁶ 'Flinla "yi pee 'bɔ "nyian, en Zozi wla cin yı 'kuin. E Bali -le 'wı "paadı 'sia minnun ji. Min -tı a 'kɔn zıε -a -ji, -a -pε "yi "pela a 'e 'kadı 'e man. ⁷ En 'fluba 'ci vıɔn 'lee Farizen 'nən Zozi -nanjendı 'sia -gɔεen. O ya -a -nanjennan 'nan -te e -ce "sia min man 'flinla "yi da -o. O ya -a man -wεenan 'nan -e 'o 'wı tı yı, -e 'o -kɔla 'wı 'tɔdı -a "man.

⁸ 'Pian Zozi -wee cı "nrɔndı 'yı, en e 'nan min nən -a -pela cı 'e 'kadı 'e man bε -yrε 'nan: «'I 'wluan lou -e 'i 'tɔ min yei 'gı!» E wluan, en e -tɔ lou minnun yei.

⁹ -A -nan nən Zozi -a laabı -wı 'nan: «-Mε "wı nən -cee -pei -a 'vı? -Si a 'e 'nɔndı min lε 'nan 'e 'wı "yi "drε 'flinla "yi da, -baa te 'e drε dı? En "nyian min -kɔlaman e min "belia, -baa yaa "tve -e 'e 'ka?»

¹⁰ Zozi o pεenən 'nanjendı 'sia 'tɔdı, en e 'nan min nən -a -pela 'ka 'e man bε -yrε 'nan: «'I 'pε 'sɔ "ji.» Min zıε yaa drε, 'nun tɔɔn en -a -pε drε "plɔnblɔn. ¹¹ 'Wı zıε e 'bli 'fɔ Zozi 'nanmannən 'ji, en o 'wı nən o "ta -daa -a drεle -yrε "bε, -a -sa -fɔdı 'sia 'o cin yei.

Zozi min -fuda 'fli 'si 'va
yee 'pasianən 'a

(Mt 10.1-4; Mk 3.13-19)

¹² Yi -tɔ da ɛn Zozi 'kɔ Bali
trɔ 'balɛ pən -tɔ da. E -fɔ Bali
trɔ 'banan -trilii, ɛn tɔ cɛɛn.
¹³ Zi tɔ cɛɛn bɛ, ɛn 'e -srɔnən
laabɔ. E min 'si o va -fuda 'fli,
e o 'tɔ 'pa 'yee 'pasianən. ¹⁴ O
'tɔ nɛn 'gɔ: Simən nɛn yaa 'tɔ
'pa Piəri bɛ, 'lee 'e 'bɔi Andre,
'lee Zaji, 'lee Zan, 'lee Filipu,
'lee Batelemi, ¹⁵ 'lee Matie,
'lee Toma, 'lee Alife -pɪ Zaji,
'lee Simən -tɔ nɛn waa laabo
'nyian Zelo bɛ, ¹⁶ 'lee Zaji -pɪ
Zude, 'lee Zudazi Karioti. Min
nɛn e 'ta -daa Zozi 'nɔnlɛ 'e
'nanmannən lɛ bɛ -nyrɛn.

Min "kaga "ta Zozi 'va

(Mt 4.23-25; 12.15-16; Mk
3.7-12)

¹⁷ Zozi pən sɔən 'ji o 'vale
'yee 'pasianən 'bɔ 'a, ɛn e -tɔ
fɛnan pablanɛn 'tɔ -nan. Min
"kaga "a 'o 'sendɪ fɛ zɪɛ -a -
nan 'o 'vale -a -srɔnən "kaga
"a 'nyian. Minnun zɪɛ o 'si
'lɛglɔn 'tɔdɔ pɛɛnən 'ji, ɛn o -ta.
O -mie 'si Zude 'lɛglɔn 'ji, ɛn o
-mie 'si jemie "srɔn Sidən 'lee
Tir 'lɛglɔn 'ji. ¹⁸ O -ta 'nan -
e 'o Zozi wei man, ɛn 'nan -
e 'e -cɛ 'si 'o man. Minnun
nɛn -yɔ -wliɔ "ci o -sru "bɛ, o
beli. ¹⁹ ɛn minnun pɛɛnən -a -
wɛɛman 'nan 'o kla Zozi man,
kɔɔ 'plɛblɛ 'tɔ bɔala "ji, te e -cɛ
"sia o pɛɛnən man.

-Tɪ man nɛn Bali -le -fɛa ci?
(Mt 5.1-12)

²⁰ Zozi 'e yiɛ 'tɔ 'e -srɔnən
'va, ɛn e 'nan:

«Kaa nɛn ka ya 'yalɛ -tɛnən
'a bɛ, Bali -le -fɛa a 'ka man,

kɔɔ ka ya Bali -le mingɔnɛn
trɛdanən 'a.

²¹ Kaa nɛn dra ci 'ka -tɛnan
bɛ, Bali -le -fɛa a 'ka man, kɔɔ
ka -taa 'kanlɛ.

Kaa nɛn 'ka ci -wuɔnan bɛ,
Bali -le -fɛa a 'ka man, kɔɔ 'ka
'ci -taa "nranlɛ.

²² -Te minnun "naan 'ka
man Blamin -pɪ -le "wɛan oo,
ɛn -te minnun 'ka 'si o 'va
Blamin -pɪ -le "wɛan oo, ɛn -te
minnun 'ka "srɔnman Blamin
-pɪ -le "wɛan oo, ɛn -te minnun
'ka 'tɔ srɛman Blamin -pɪ -le
"wɛan oo, Bali -le -fɛa a 'ka
man.

²³ 'Wɪ zɪɛ 'e 'ka 'ci "nran, ɛn
'ka 'sɔ lou ci "nran -a, kɔɔ 'ka
-kopa a -dan laji. -A -cin 'e
'kɔn 'ka 'ji 'nan, 'wɪ -tɔwli zɪɛ o
tranun -a drɛ Bali 'lewei vɪnən
lɛ 'li.

²⁴ ɛn "nyian bɛ, kaa nɛn ka
ci fɛnən 'a bɛ, 'wɪ -taa "bɔlɛ 'ka
man, kɔɔ ka ya 'cɛɛ vɛ drɛnan
'va.

²⁵ ɛn kaa nɛn ka ci 'ka kandɪ
bɛ, 'wɪ -taa "bɔlɛ 'ka man, kɔɔ
dra "ta -daa 'ka 'tɛlɛ.

ɛn kaa nɛn ka ci 'shɛ 'blɪnan
bɛ, 'wɪ -taa "bɔlɛ 'ka man, kɔɔ
ka "ta -daa "wuɔlɛ "le -cɛ 'bɔ
'ka da.

²⁶ -Te minnun -cɛɛ 'wɪ "yi
"ve bɛ, 'wɪ -taa "bɔlɛ 'ka man.
-A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, 'wɪ
'tɔwli zɪɛ o tranun -a drɛ min-
nun nɛn o Bali 'lewei 'vɪ 'li
'wlu 'a 'bɛ -wɛlɛ.»

Zozi -srɔnən 'ka 'wɪ 'lɛji tɔa
dɪ

(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ «Kaa nɛn 'ka "trɔɛn "ci
'mɛn bɛ, maan ve 'cɛɛ 'nan:
'Ka 'ka 'nanmannən yi "yi! 'Ka
"yi "drɛ -wɛlɛ! ²⁸ 'Ka 'fɛa vɪ
minnun nɛn o -yɔ -saanman
'ka man bɛ o man! Minnun
nɛn o 'tɛ "paa 'ka da bɛ, 'ka

Bali trv 'ba -wle! 29 -Te min 'pa 'fɔ 'i 'klanbo "tu da bε, 'i -tu -tɔ "nyian -yrε. En -te min 'yie -sen "dasɔ 'si 'i 'lɔ bε, te 'i 'si -tɔ -yrɔ 'yie -tralε 'sinan dɪ.

30 Min oo min nen e fε -tu laabv 'i 'lɔ bε, -te e ya 'i 'lɔ, 'i -nɔn -yrε. -Te min 'yie fε 'si 'i 'lɔ, te yie "cεε -nɔn -yrε "dɪε, te 'i vɪ -yrε 'nan 'e 'leji bɔla 'yie dɪ.

31 'Wɪ nen ka cɪ "vale minnun 'o drε 'cεε bε, -a 'wɪ 'lein zɪε -nyrɛn 'ka -wee "drε.

32 -Te minnun nen o 'ka ye "yi "bε, o 'saza nen ka o ye "yi "bε, te -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan Bali -a man "yi "dra 'cεε dɪ! 'Wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn "nyian, min nen e o ye "yi "bε, -nyrɛn waa ye "yi. 33 Minnun nen o "yi "dra 'cεε, -te o lε nen ka "yi "dra bε, te -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan Bali -a man "yi "dra 'cεε dɪ! 'Wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn "o "dra "nyian zɪ. 34 -Te ka fε "fεa minnun nen kaa -tɔa 'nan waa 'leji bɔla bε -wle "bε, te -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan Bali -a man "yi "dra 'cεε dɪ! 'Wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn fε "fεa 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn lε, 'nan -e 'o 'leji bɔla.

35 Te 'cee vε 'e 'kɔn zɪ dɪ! 'Pian minnun nen o "naan 'ka man bε, 'ka o yɪ "yi! 'Ka "yi "dre -wle! En "nyian bε 'ka fε 'fε min lε 'e "tun. Te 'ka 'ci "nrɔn 'nan, e -kɔlaman -a 'leji bɔladɪ -a dɪ. -Te ka ya 'winun zɪε -a drɛnan bε, 'ka -kopa -kɔan -dan. En ka -kɔan Bali nen lou "bε -yee 'nennun -a. -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, Bali "yi "dra minnun nen wa'a min 'tɔ "yi 've dɪε -wle, en e "yi "dra nyannɛnɔn lε. 36 -Yee "wεan 'ka 'ci 'e 'kɔn 'yi "le zɪ 'ka "tɪ Bali ci cɪ "yi "bε -yee 'wɪ 'zɔ.»

Zozi -srɛnɔn 'ka min 'tɔ 'tεa dɪ
(Mt 7.1-5)

37 «Te 'ka min 'tɔ 'tε dɪ, "tɔgɔ tu nen Bali 'trɛdanɔn 'le tin "baa bε, 'e tin -tε 'ka da! Te 'ka 'wɪ bɔ min man dɪ, "tɔgɔ tu nen Bali 'trɛdanɔn 'le tin "baa bε, 'e 'wɪ bɔ 'ka man! 'Ka 'wɪ 'cε min lε, -e Bali 'e "cee 'wɪ 'cε! 38 'Ka fε -nɔn min lε, -e Bali 'e "cee "nɔn! Bali -a faa 'coun -e 'e -sen 'ka 'man sɔ -ji. Zɪ i 'wɪ dra 'i bɔεzan -tu -va bε, -a da nen Bali "yie "dra.»

39 En Zozi 'wɪ 'tu 'vɪ -wle -kɔnɛn "ji. E 'nan: «Yie 'wizan 'ka -si kɔnman 'e bɔεzan yie 'wizan lε dɪ, -te 'bε "cεε dɪ, o "flinɔn -tεa "klu -ji. 40 En min nen e cɪ 'wɪ -tranlanan "bε, ya'a 'mlian 'wɪ "paazan da dɪ, 'pian min nen e 'wɪ 'tɔ tɪgɪ bε, e dra "le min nen e 'wɪ paa "ji "bε -yee 'wɪ 'zɔ.

41 -Mε "le "wεan nen i yiba -flunɛn ye 'i bɔεzan -tu yie -goei, te 'i 'bɔ 'le vε nen yiba -dan 'bɔ cɪ 'bε 'ci bε, yi'a 'bε 'ye dɪ? 42 'I 'bɔ nen yiba -dan a 'i 'yie -goei te yi'a 'ye dɪε, -mε "le "wεan nen yie ve 'i bɔεzan lε 'nan: <'An 'bɔv, 'i 'tɔ -e 'an yiba -flu 'si 'i 'yie -goei!> -Blɔzan, 'i yiba 'si 'i 'yie -goei 'e 'flin 'vaa, -e 'i fεnan yɪ 'wein. "Bε -sru i -kɔlaman yiba -flu 'sidɪ -a 'i bɔεzan -tu yie -goei.»

Yiba 'kpa 'lee yiba -wɪdɪ
(Mt 7.16-20)

43 «Yiba 'kpa 'ka 'baa yiba "bεwle 'wɪdɪ "a dɪ! En yiba -wɪdɪ 'ka 'baa yiba "bεwle "yi "a dɪ. 44 O yiba -tɔa 'e 'blɔ man, kɔɔ kaa -tɔa 'nan wa'a -lomin

'naan -tein "man dı, en wa'a -wen bewle 'naan "trɔen 'fɔn lei man dı.

⁴⁵ Min nen -a ci wı a "yi "be, -a 'le nen 'wı "yi bɔala. En min nen -a ci wı a -wlıdı "be, -a 'le nen 'wı 'wlıdı bɔala. -Yee ci 'nan, 'wı nen 'e fadı min ji be, -yee bɔala min 'le.»

Zozi-srunɔn tıglı

(Mt 7.24-27)

⁴⁶ «-Mε "le "wean nen kaan laabo Minsan, Minsan, 'pian 'wı nen maan ve 'cee be, te ka'a dra dı? ⁴⁷ Min nen e dre 'an-sruzan 'a, te yaan wei maan, en e 'ta wɔla "da "be, an "ta -a-kɔnman 'cee. ⁴⁸ E ya "le min nen e "ta 'yee 'kɔn -tɔa, yaa -klu cee 'e trudi, en yaa -pu -fɔ 'pleble be, -yee 'wı 'zv. -Te 'yi 'fa, 'yi nen e "yro "be, ya'a 'kolaman 'kɔn zıe -a -wıdı -a dı, kɔɔ e ya 'e 'tɔdı -kli. ⁴⁹ 'Pian min nen yaan wei 'man, en ya'a 'ta wɔlea "da "dıe, -a san a "le min nen e 'kɔn 'trɔa nyren va, en ya'a -pu -fɔle 'tre 'ji dıe, -yee 'wı 'zv. Zı 'yi 'fa be, e ween "man, en 'kɔn zıe e -wi 'nun. E wiila 'nan "fo.»

7

Rɔm min nen 'sounjanun tazan 'a be e pli Zozi man

(Mt 8.5-13; Zan 4.46-54)

¹ Zı Zozi cee 'wı tin 'badı man minnun le be, en e -kɔ Kanamo. ² 'Sounjanun tazan -le nɔan -tv man "yaaman 'fla zıe -a da. -A -kadı -fɔla tv, en -a tazan 'bɔ -a ye "yi 'kpa tıglı. ³ Zı e Zozi 'le 'wı 'man be, en e Zuif min ceje -mienun 'pa 'sia "va, 'nan 'e 'ta 'yee nɔan 'beli. ⁴ Minnun zıe o -kɔ, en o 'bɔ Zozi man. O kɔala "man

-a trv 'badı -a. Waa 'vı -yre 'nan: «'Sounjanun tazan 'labε, e ya "le 'i 'wı zıe -a dre -yre. ⁵ E -cee 'leglɔn ye "yi, en -yee 'kve cin yı 'kɔn 'tɔ.» ⁶ En Zozi 'kodı 'sia 'o 'vale waa.

"Yee -pli 'sounjanun tazan zıe -yee vε -nan "srɔn "be, en min zıe e beenun 'pa 'sia 'nan 'o vı -yre 'nan: «Minsan, te 'i 'fli "koe "nyan dı! An 'ka min nen i -wıamlan -yee 'kuin be -a dı, kɔɔ Zuif min "cee 'maan dı. ⁷ 'Wı zıe -yee "wean nen ma'an 'fli yıle tıglı -e 'an 'lɔ 'i 'va 'an 'bɔ 'a dı. 'Pian an ya "vale 'i 'wı 'tv vı -e 'men nɔan 'e 'beli. ⁸ Kɔɔ 'an 'bɔ 'gve, 'an 'tanɔn 'be 'an "paala, en 'men 'sounjanun be meen o "paala. -Te maan 'vı -a -tv le 'nan: <'I 'kɔ>, -e 'e 'kɔ. -Te maan 'vı -a pee le 'nan: <'I 'ta>, -e 'e 'ta. -Te maan 'vı 'men nɔan le 'nan: <'I 'wı 'gve -a dre be>, yaa dra.»

⁹ 'Sounjanun tazan -le 'wı nen yaa 'pa 'e beenun 'le be, zı Zozi -a 'man be, yaa 'kan. -A -nan nen 'e man lila minnun "kaga nen o -kɔla -a -sru "be o da, en e 'nan: «Maan ve 'cee 'nan, Izrael 'nɔn 'va be, ma'an min -tv yıle te e yi -teala Bali da tıglı zıe dı.»

¹⁰ Minnun nen 'sounjanun tazan o 'pa 'sia be, "wee li 'o da "kɔnnen "be, te -ce 'si nɔan zıe -a man "fo.

Zozi min -kadı -tv fuw

¹¹ "Be -sru en Zozi 'kɔ 'fla 'tv nen waa laabo Naen be -a da. -Wee kɔ 'o 'vale 'e -srunɔn 'lee minnun "kaga "a. ¹² Zozi "ε vınan 'e -pli 'fla zıe -a man -klɔn -kpein "srɔn "be, te o "ta -ko min -kadı -tv -a -yre da. -Cale lımɔn -tv -le 'nen

-tɔwli "nɛn yaa -ya bɛ, -nyrɛn. 'Flanɔn "kaga 'lee -cale 'bɔ 'bɛ cɪ -kɔnan. ¹³ Zɪ Mɪnsan lɪ zɪɛ -a 'yɪ bɛ, -a nyɪrɪnda -sɛn "da, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «Te 'i 'wuɔ dɪ!»

¹⁴ -A -nan nɛn Zozi pli 'e 'lɛ, e klɛ-planɛn man. ɛn minnun nɛn -planɛn 'bɔ cɪ o -win -ji bɛ, o -tɔ. ɛn Zozi "e 'nan: «-Gobonɛn, 'an 'bɔ "e 'yɪɛ 'nan, 'i 'wluan lou!» ¹⁵ Min -kadɪ zɪɛ e wluan lou, ɛn e 'wɪdɪ 'sia. ɛn Zozi "e 'nan -a "bu "lɛ 'nan: «'Yɪɛ 'nɛn nɛn 'gɔ.»

¹⁶ Nyɛn minnun pɛɛnɔn cɛɛn, ɛn o Bali 'tɔ bɔdɪ 'sia 'nan: «Bali 'lewei vɪzan -dan 'bɔla -kaa 'va, ɛn "nyɪan, Bali -ta 'palɛ 'yɛɛ minnun va.»

¹⁷ 'Wɪ nɛn Zozi -a drɛ zɪɛ, e fuɪla "man Zude 'lɛglɔn 'lee 'e 'srɔn 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji.

Min -batize drɛzan Zan minnun 'pa 'sia Zozi 'va (Mt 11.2-19)

¹⁸ ɛn Zan -srunɔn 'kɔ 'wɪ zɪɛ -a 'sinan 'palɛ Zan lɛ. 'E -srunɔn "fli laabu, ¹⁹ ɛn e o 'pa 'sia Mɪnsan -va. E 'nan -wlɛ 'nan: «'Ka laabu -yrɔ 'nan, -yɛɛ cɪ min nɛn kɔa 'man 'nan e -taa "bɛ -a, -baa 'kɔ min pee man -pɛn tian?»

²⁰ Zɪ o 'bɔ Zozi man bɛ, ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «Min -batize drɛzan 'kɔ 'pa 'sia 'i 'va, 'nan -e 'kɔ laabu 'i 'lɔ 'nan, min nɛn kɔa 'man 'nan e -taa "bɛ, -nyrɛn 'yɪa, -baa 'kɔ min pee -pɛn?»

²¹ Tɔ 'bɔ zɪɛ -a wlu bɛ, te Zozi man "yaa 'nɔn "kaga beli, ɛn e -cɛ -tɛnɔn "kaga beli, ɛn e -yɔ -wɪdɪ "pin min "kaga -sru, ɛn e yɪɛ 'winɔn "kaga yɪɛ 'lɛ 'sɔ. ²² Zozi "e 'nan Zan -le 'pasianɔn zɪɛ -wlɛ 'nan:

«'Wɪ nɛn -kaa -nan 'yɪ 'lee 'wɪ nɛn -kaa 'man bɛ, ka 'kɔ -a 'sinan 'pa Zan lɛ. 'Ka vɪ -yrɛ 'nan: Yɪɛ 'winɔn yɪɛ 'lɛ 'sɔ, "tun "bɔnɔn 'ta 'wɔ, -kogobe 'si -kogobe 'tɛnɔn man, "trɔɛn "winɔn "trɔɛn 'lɛ 'sɔ, ɛn minnun nɛn o kaa bɛ o fuɔ, ɛn 'yalɛ -tɛnɔn Bali -le 'wɪ 'nɔnɔn 'man. ²³ ɛn "nyɪan bɛ, min nɛn e yɪ -tɛra an da ɛn -a -pɛ -sru 'ka tɔalɛ 'mlɔnmlɔn dɪɛ, Bali -le -fɛa a -a san man.»

²⁴ Zɪ Zan -le 'pasianɔn 'kɔ bɛ, ɛn Zozi Zan 'bɔ 'le 'wɪ vɪdɪ 'sia minnun lɛ. Yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn ka -kɔ Zan -nanjɛnɛ "bui "da? -Cɛan nɛn fulɔ cɪ -a nyɔɔnnan bɛ, -a -nanjɛnnan "cɛɛ ka -kɔ dɪ. ²⁵ ɛn -mɛ "le "wɛan nɛn ka -kɔ "mɛn? Min nɛn e sɔ fɛnyɪan 'wɔ 'e da bɛ, -a -nanjɛnnan "cɛɛ ka -kɔ dɪ. Kɔɔ kaa -tɔa 'nan minnun nɛn o sɔ fɛnyɪan wɔ 'o da, te 'o 'cɪ sɔ wɪnɔn dra "lala -a bɛ, o -nyɛanla mingɔnnɛn -le 'kuɪn. ²⁶ 'Ka 'cɪ nrɔn 'nan Bali 'lewei vɪzan nɛn -yɛɛ "wɛan nɛn ka -kɔ. 'Wɪ 'kpa nɛn! 'Pian maan ve 'cɛɛ 'nan, Zan -dan "mlɪan Bali 'lewei vɪzan da. ²⁷ Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Bali "e 'nan:

An 'mɛn min -tɔ -tɔala 'i 'lɛ, -yɛɛ 'i 'lɛ si dra.»

Min nɛn Bali -a 'vɪ bɛ Zan nɛn. ²⁸ Maan ve 'cɛɛ 'nan, 'trɛda blamin -tɔ -dan 'ka 'mlɪan Zan da dɪ. 'Pian minnun nɛn o ya Bali -le mingɔnnɛn trɛdave -a bɛ, o va min "wɛnnɛn -dan "mlɪan Zan da.

²⁹ Minnun pɛɛnɔn Zan wei 'man "yɪ. ɛn 'sukɔlɛ 'sinɔn "nyɪan "o wei 'man "yɪ. O pɛɛnɔn zɪɛ, waa -tɔ 'o 'fli -a

'nan, Bali -le tin a 'nənnən, en Zan o -batize drɛ. ³⁰ 'Pian Farizen 'nən 'lee 'fluba 'ci vɪnən 'ka 'wɪlɛ 'wɪ nən Bali -a "vale 'e dra -wɛlɛ "bɛ -a man dɪ. -Yee "wɛan wa'a 'wɪlɛ "man -e Zan 'e o -batize drɛ dɪ.»

³¹ En Zozi "e 'nan "nyian 'nan: «-Tɪ man nən an -naagɔnən -kənnman, en -tɪ nən waa 'sia? ³² O ya "le 'nan nannannun nən o ya srəan -tɛnan -guada bɛ, -wee 'wɪ 'zv. -A -mienun -a ve 'o bəɛnun lɛ 'nan: «Kv -pv -tɛ 'cɛɛ, 'pian ka'a 'tanlɛ dɪ. "Drenun nən o min -wulo -man -taa "bɛ kvə -fə 'cɛɛ, 'pian ka'a 'wuɔlɛ dɪ.» ³³ Fɛ nən maan 'vɪ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan zɪ min -batize drɛzan Zan -ta bɛ, e fɛ 'sən, en ya'a -wɛn mɪnlɛ dɪ, en kaa 'vɪ "man 'nan: «-Yv -wɪdɪ "a -a -sru.» ³⁴ 'Bɛ nən 'gʊɛ 'an 'bɔ Blamin -pɪ -ta, "an "fɛ -ble, "an "wɛn -mlɪan, en ka 'vɪ 'an man 'nan: «Fɛ -blɪ -lagu nən 'maan, en -wɛn -tɛzan nən 'maan, en 'sukɔlɛ 'sɪnən 'lee 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnən bee nən 'maan.» ³⁵ 'Pian minnun nən o drɛ Bali -le 'nɛnnun -a bɛ, -wɛɛ Bali -le 'wɪ 'tɔdɪ -ci -kənnman.»

Zozi 'kv Farizen min Simən -va

³⁶ Farizen min -tv nən waa laabo Simən bɛ, e Zozi trv 'ba 'nan 'e 'kv fɛnun -blɪ 'e 'va. Zozi wla Farizen min zɪɛ -yee 'kuin en e -nyran fɛnun -sru. ³⁷ Lɪmən -tv nən e -kənnən -wɛɛman 'fla zɪɛ -a da bɛ, yaa 'man 'nan Zozi a fɛnun -blɪnan Farizen min zɪɛ -yee 'kuin. -A -nan nən e -ta -kɔlɛ -tv nən waa -ci 'bv "le -pɔ -zv bɛ -a. E ya 'e fadɪ 'nyrən nən -a -koei "a 'nənnən, en waa wo min man bɛ -a. ³⁸ E -tɔ Zozi 'cɛin "srən, en e -wuɔdɪ 'sia te -a yɪɛ yɪ -sɛan Zozi 'cɛin -da.

E -sɛan "da te yaa bʊʊman 'e 'wulo "jɛ "a, te yaa cɛin 'bɔ lɛaman 'e man. "Bɛ -sru en e 'nyrən 'bɔ 'sɛn -a cɛin -da.

³⁹ Zɪ Farizen min Simən 'bɔ 'wɪ zɪɛ -a -nan 'yɪ bɛ, en 'e 'ci "nrɔndɪ 'sia 'nan: «"Te min 'labɛ Bali 'lewei vɪzan nən bɛ, "te lɪ nən e klɛ "man 'labɛ yaa -tɔa 'nan 'wɪ 'wɪdɪ "drɛzan nɛn.»

⁴⁰ En Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «Simən, an ya "vale 'an 'wɪ 'tv ve 'yɪɛ.»

En Simən "e 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, 'an "trɔɛn "a 'yɪɛ.»

⁴¹ -A -nan nən Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «Min -tv 'bɛ "lala 'fɛ min "fli "lɛ. Min -tv "e 'si -kpi yaa tv, en min -tv "e 'si -kpi fu.

⁴² Zɪ fɛ -tv 'ka -wɔ -e 'o -yee "lala bɔla dɪɛ, en e "lala zɪɛ -a 'cɛ o "flinən lɛ. Min "fli zɪɛ o yɛi "bɛ, -tɪɛ min nən e "lala 'fɛ -wɛlɛ "bɛ -a ye "yɪ "bʊʊ? 'I vɪ 'mɛn.»

⁴³ En Simən "e 'nan -yrɛ 'nan: «"Mɛɛn 'jɪ "le 'nan, min nən e "lala "kaga 'cɛ -yrɛ "bɛ -a san nɛn.»

En Zozi 'a 'vɪ Simən lɛ 'nan: «Yia -tɛ.»

⁴⁴ -A -nan nən Zozi 'e 'man lila lɪ zɪɛ -a da. E 'nan Simən lɛ 'nan: «Lɪ 'gʊɛ yia ye? An wla 'yɪɛ 'kuin, yɪ'an cɛin -man "foe yɪ -nɔnlɛ dɪ. 'Pian "yaan cɛin -man foe 'e yɪɛ 'yɪ 'a, en yaa man bʊʊ 'e 'wulo "jɛ "a. ⁴⁵ Yɪ'a -atu -tɛlɛ 'an man dɪ. 'Pian -yee vɛ bɛ, zɪ an wla paan 'i 'va 'gʊɛ, ya'a tian 'flinlɛ 'an 'cɛin lɛadɪ -a 'e man dɪ. ⁴⁶ Yɪ'a 'nyrən 'sɛnlɛ 'an 'wɪn -jɪ dɪ. 'Pian "e 'nyrən nən -a -koei "a 'nənnən bɛ -a -sɛn 'an 'cɛin -da. ⁴⁷ -Yee "wɛan maan ve 'yɪɛ 'nan, Bali -yee 'wɪ 'wɪdɪ fui. En lɪ 'bɔ -a

-ci kōōn 'an yidi 'yi -dan zɪɛ -
a. Min nɛn Bali -yee 'wɪ 'wɪɪɪɪ
"wɛnnɛn fui bɛ, min zɪɛ ya'a
yidi 'yi -dan ci kōōnman Bali
ɛ dɪ.»

48 ɛn Zozi "e 'nan lɪ zɪɛ -yrɛ
'nan: «Bali 'yie 'wɪ 'wɪɪɪɪ fui.»

49 Minnun nɛn o cɪra waa
fɛnun -sru "bɛ, 'o 'ci "nrɔndɪ
'sia 'nan: «Min 'labɛ, -tɪ nɛn?
ɛn 'bɛ -kɔlaman blamin -le 'wɪ
'wɪɪɪɪ "fuidɪ -a?»

50 ɛn Zozi 'a 'vɪ "nyian lɪ zɪɛ
-yrɛ 'nan: «'Yie yi -tɛradɪ Bali
da 'i 'si 'wɪ 'ji. 'I 'fɔ -trɔɔ.»

8

Lɪmɔnnun -kɔla Zozi -sru

1 "Bɛ -sru ɛn Zozi 'kɔ
'fla -dandan 'lee 'fla
"wɛnwɛnnɛnnun da, te e -kɔ
Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪɪɪ -a -
yee mɪngɔnnɛn -blɪɪɪ da. -Wɛɛ
cɪ 'o 'vale 'e -srunɔn 'fuda "fli
'a. 2 ɛn lɪmɔn -mɪenun nɛn e
-yɔ -wɪɪɪɪ "pin o -sru, ɛn e -cɛ
'si o man bɛ o -kɔla Zozi -sru
"nyian. Mari nɛn waa laabo
Madala bɛ e ya o va. Zozi -yɔ -
wɪɪɪɪ 'sɔravli "pin lɪ zɪɛ -a -sru.
3 ɛn lɪmɔn -tɔ nɛn waa laabo
Zanɛn bɛ e ya "nyian o va. Lɪ
zɪɛ -a -sran 'tɔ nɛn Suza, -yɛɛ
yie -tɔa Erodi -le 'kɔn 'va. ɛn
lɪmɔn -tɔ waa laabo Sizanɛn
bɛ e ya o va "nyian, 'lee lɪmɔn
-mɪenun nɛn o 'pa Zozi 'lee 'e
-srunɔn 'va 'wee fɛnun -a bɛ
-Wɛɛ cɪ.

'Saa 'fɔzan man -kɔnnɛn

(Mt 13.1-9; Mk 4.1-20)

4 Yi -tɔ da bɛ minnun "kaga
"ta Zozi 'va. O 'si 'fla 'tɔɔv
pɛɛnɔn da, ɛn o -ta. ɛn Zozi 'wɪ
"paadɪ 'sia o ji -kɔnnɛn "ji. Yaa
'vɪ -wɪɛ 'nan:

5 «Min -tɔ 'bɛ 'kɔ 'yee 'saa
'fɔɛ. "Yɛɛ 'saa 'wɛɛn bɛ, -a 'wɪɛ

plɔɛn 'sran -si man. Minnun
taanla "da, ɛn "lomannun -ta,
waa blɪ. 6 -A 'wɪɛ -mie -sran
puo da. "Yɛɛ 'bɔ bɛ, ɛn e -ka,
'yi 'ka "man "dɪ -le "wɛan. 7 -
A 'wɪɛ -mie -sran fɛnan nɛn -
tɛin -taa "bɔɛ -a -nan. -Tɛin zɪɛ
e 'tu, e blala 'saa man, ɛn yaa
-tɛ. 8 -A 'wɪɛ plɔɛn 'sran 'trɛ "yi
"da. E 'bɔ, ɛn e -sɛn "da. -A bɛ
-tɔ 'wɪɛ "a "man -yaa tɔ.»

ɛn Zozi -a 'le 'sran -wɛɛ 'nan:
«Min nɛn 'wɪ man "trɔɛn "cɪ -a
-wulo -man bɛ, -a san 'e man!»

-Mɛ "le "wɛan nɛn Zozi 'wɪ
tin 'ba -kɔnnɛn "ji?

(Mt 13.10-17; Mk 4.10-12)

9 ɛn Zozi -srunɔn -a laabu
Zozi 'lɔ 'nan: «-Kɔnnɛn "nɛn
yia -fɔ zɪɛ, -a -ci nɛn 'nɔn?»

10 ɛn Zozi "e 'nan -wɪɛ 'nan:
«Kaa 'gɔvɛ, 'ka ɛ nɛn Bali 'yee
'wɪ yɔɔɪɪ nɛn 'e min "paala 'a
bɛ -a -ci 'si. 'Pian minnun nɛn
o 'ka 'an -srunɔn 'a dɪɛ, "o 'wɪ
pɛɛnɔn maan -kɔnnɛn "ji. Bali
-a drɛ zɪɛ 'nan -e 'o fɛ -nanjɛn,
te wa'a -kɔnnɛn 'ye dɪ, ɛn -e 'o
'wɪ man, te wa'a -ci maan dɪ.»

Zozi 'saa 'fɔzan man -
kɔnnɛn "cɪ 'vɪ

(Mt 13.18-23; Mk 4.13-20)

11 ɛn Zozi "e -wɪɛ 'nan: «-
Kɔnnɛn "nɛn maan -fɔ bɛ, -a -ci
nɛn 'gɔ: 'Saa 'wɪɛ bɛ -yɛɛ cɪ "le
Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'le 'wɪ 'zɔ.

12 Min -mɪenun -le vɛ bɛ, 'wɪ
nɛn e 'bɔ 'saa 'wɪɛ nɛn e -sran
-si man bɛ -a man bɛ, -yɛɛ bɔa
"nyian -wee "man. O Bali -le
'wɪ 'nɔnnɔn maan, 'nun tɔɔn -
e Satan 'e 'ta -a 'si o ji. Kɔɔ e
'ka "vale 'o 'ta wɔla "da -e 'o
'si 'wɪ 'ji dɪ. 13 Min -mɪenun
-le vɛ bɛ, 'wɪ nɛn e 'bɔ 'saa
'wɪɛ nɛn e -sran puo da bɛ -a
man bɛ, -yɛɛ bɔa "nyian -wee
"man. O Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn

maan, 'nun tɔɔn o "we "man ci "nrandi -a. 'Pian wa'a tɔe -e -a "sɛin 'e 'kv -kɔɔbli dɪ. O yi -tɛala "da tu "wɛnnɛn 'a, 'pian -te 'wɪ 'tɔndɔn bɔdɪ 'sia o man bɛ, tɔɔn -e 'o 'si Bali -sru. 14 Min -mienun -le vɛ bɛ, 'wɪ nɛn e 'bɔ 'saa 'wlɛ nɛn e -sran fɛnan nɛn tɛin -taa "bɔlɛ bɛ -a -nan bɛ -yɛɛ bɔa "nyian -wee "man. O Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn maan, o "we "man. Minnun zɛ 'o 'ci "nrɔndɪ "siala 'trɛda fɛnun "kaga "da. Fɛ yɪdɪ o see "paaman. O ya "vale fɛ pɛɛnɔn 'e dre -wee vɛ -a. 'Wɪ zɛ -yɛɛ -si -tɔa Bali wei lɔ, -e 'e vɪlɛ 'e 'nyranman 'pa o man dɪ. 15 Min -mienun -le vɛ bɛ, 'wɪ nɛn e 'bɔ 'saa 'wlɛ nɛn e -sran 'trɛ "yi "da bɛ -a man bɛ, -yɛɛ bɔa "nyian -wee "man. O Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn maan 'o 'ci 'fɪdaa 'a. Waa paala 'o 'ji te o 'ta wɔla "da -e -a "nɛn 'e bɔla.»

*-Kannɛn man -kɔnnɛn
(Mk 8.21-25)*

16 "Bɛ -sru ɛn Zozi "e 'nan -wlɛ "nyian 'nan: «Min 'ka -kannɛn 'fɔa "nɛn 'vaa -e 'e yɔɔ fɛ -tu -a dɪ, -te 'bɛ "cɛɛ dɪɛ, -e 'e yɔɔ nyinnan "dave wlu dɪ. 'Pian yaa -tɔala fɛnan 'wein da, 'nan -e minnun nɛn o -wlamlan 'yee 'kuin bɛ, 'o -san yɪ. 17 Maan -cin -tɔa 'ka 'ji 'nan, fɛ -tu 'ka 'fo 'e yɔɔdɪ -trilii, -e 'e vɪlɛ 'e bɔla 'ji dɪ. ɛn 'wɪ yɔɔdɪ -tu "ka -e 'o vɪlɛ 'o man fɛnan 'wein da dɪ. 18 'Wɪ nɛn maan vɛ 'cɛɛ bɛ, 'ka "trɔɛn "tɔ -yɛɛ 'kpa tɪglɪ! Kɔɔ min nɛn yaa 'pla 'e 'ji bɛ, -a san lɛ nɛn maan "paa "da "nyian. 'Pian min nɛn ya'a 'palɛa 'e 'ji dɪɛ, -a "tiennɛn nɛn -yrɔ "bɛ, waa "sia -yrɔ.»

-Ti nɛn Zozi -a "siala 'e dri 'a?

(Mt 12.46-50; Mk 3.31-35)

19 ɛn Zozi "bɔ 'lee Zozi "bɔunun -ta. 'Pian minnun "kaga "le "wɛan wa'a -kɔlɛ -plɪdɪ -a Zozi "srɔn "dɪ. 20 Tɔɔn ɛn minnun -a 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «'I "bɔ 'lee 'i "bɔunun a bei, o ya "vale 'wei 'man ye.»

21 ɛn Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «Minnun nɛn, o Bali wei maan, te o 'ta wɔla "da "bɛ, -wɛɛ ci 'an "bɔ "a, ɛn -wɛɛ ci 'an "bɔunun -a.»

Zozi fulɔ 'plɛblɛ 'tv ta -tɔ

(Mt 8.18, 23-27; Mk 4.35-41)

22 Yi -tu da bɛ, Zozi 'fɔ -klɔ -tu -ji 'o 'vale 'e -srunɔn 'a, ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «Kaa kv 'yi -sru.» ɛn o -si 'sia. 23 "Wɛɛ -kɔn -kɔnan 'yi yɪɛ da bɛ, ɛn yi -fɔla Zozi da. Tɔɔn fulɔ 'plɛblɛ 'tv "fɛɛndɪ 'sia 'yi zɪɛ -a yɪɛ da, ɛn 'yi 'sendɪ 'sia 'klɔ -ji. 'Wɪ nɛn e 'bɔ o man bɛ, e ya 'plɛblɛ.

24 -A -nan nɛn -a -srunɔn -pli "man, ɛn waa fuɔdɪ 'sia. Waa 'vɪ -yɛɛ 'nan: «'Kv 'san! 'Kv 'san! 'I 'fuɔ! 'Kv 'nan cɛɛn 'nyandɪ man.»

ɛn Zozi wluan, e paan fulɔ 'lee 'yi da 'plɛblɛ. 'Nun tɔɔn fulɔ "fɛɛndɪ -ta "tra, ɛn 'yi 'ta "tra. ɛn fɛnan -tɔ flu.

25 "Bɛ -sru ɛn Zozi 'a laabu 'e -srunɔn 'lɔ 'nan: «'Ka'a yi teala 'an da dɔv?»

'Wɪ nɛn Zozi "sia -a dre nan bɛ, e o cɛɛn nyɛn -a, ɛn e o 'lɛbo "fɔ. Waa laabudɪ 'sia 'o cin lɔ 'nan: «-Mɛ "sɔ -man min 'bɛ ci zɪɛ? Yaa 'vɪ fulɔ 'lee 'yi lɛ 'nan, 'o 'ta -tɔ, ɛn waa wei 'man "yi.»

*Zozi min nɛn -yv -wɪdɪ "ci -a -sru "bɛ -a beli
(Mt 8.28-34; Mk 5.1-20)*

²⁶ Zozi 'lee 'e -srunon Galile 'yi cεen 'ji, en o 'bōla Geraze 'nōn 'le 'lēglōn 'ji. Geraze 'lēglōn 'lee Galile 'lēglōn a 'o cin yra 'seze, 'pian 'yi 'bē o "cεan 'e cin man. ²⁷ Zi Zozi 'si -klv -ji, e sōnla "tra "bē, en 'fla zīe -a da min -tv -ta -a 'lε. Min zīe -yv -wliđi "kaga "a -a -sru. -A -nan 'mōn 'kpa te ya'a sō wo 'e man dī, en ya'a 'nyian 'kuin dī, 'pian e nyian min -yrε da. ²⁸ Zi e Zozi 'yi bē, en e paan. E "po sōn Zozi 'wlu, en yaa 'vī -yrε wei 'plēble 'ji 'nan: «Zozi, 'yie -mε "wī nēn 'an man? Bali nēn min ta lou "bē -a -pī nēn yia, maan -tōa zī. 'I yra 'si, te 'i 'tε 'pa 'an da dī!» ²⁹ Zozi a -a vnan -yv -wliđi "lε 'nan, 'e 'si -a -sru. -Yee "wεan nēn e 'wī zīe -a 'vī.

Min zīe -yv -wliđinun a -a -sru -a -nan 'mōn. Minnun -a -pε -yrīman -bulalε baa -a, -e 'o -bulalε -fō -a cēin -man. 'Pian e baa zīe -a "cεenman 'e man, -e -yv -wliđinun 'o 'kv -a "bui "da.

³⁰ Zozi -a laabv -yrō 'nan: «'I 'tō nēn 'nōn?»

En e 'nan Zozi lε 'nan: «'An 'tō nēn -kuli 'pa 'tv.»

-Yv -wliđi "kaga "nēn -a -sru, -yee "wεan nēn e 'wī zīe -a 'vī.

³¹ -A -nan nēn -yōnun 'bō toba -fōđi 'sia Zozi lε 'nan: «'I yra 'si, te 'i 'tō 'kv man 'nan 'kv 'kv -klu nēn -a 'leda "ka "dīe, -a ji dī.»

³² Tv zīe -a wlu bē, te 'sru 'pa 'tv a 'e 'blīnan o "srōn "pōn -tv da. En -yv -wliđinun -a 'vī Zozi lε 'nan: «'I yra 'si, 'i 'kv 'pa 'sia 'srunun nēn 'labε o va -e 'kv 'fō o -sru.» -A -nan nēn Zozi 'si -nōn -wlε, en o -kv. ³³ -Yv -wliđinun 'si min zīe -a -sru, en

o -fō 'srunun -sru. 'Srunun 'bō flān 'sia pōn 'sean man zia, en o pēenōn 'sen 'yi 'va, te 'yi o -tεεman.

³⁴ Zi 'sru -sru "pinnōn 'wī zīe -a -nan 'yi bē, o -tε -ji flān -a. O -kv -a -nan 'sinan 'palε 'fla 'lee fei -paannun da. ³⁵ -A -nan nēn minnun -kv 'wī nēn e drε bē -a -nan ylε. O 'bō Zozi man, en o min nēn -yōnun 'si -a -sru "bē, -a 'yī. Sō a "da 'e wōđi, en e ya 'e -nyrandi Zozi 'cēin -man, te -a ta 'si. Zi o 'wī zīe -a -nan 'yi bē, "klan -sen o ji. ³⁶ Minnun nēn 'wī zīe e drε o yīe man bē, zī e drε 'lōō en -yv -wliđi 'si min zīe -a -sru "bē, waa -nan 'sinan 'pa -wlε. ³⁷ -A -nan nēn Geraze 'nōn "kaga toba -fōđi 'sia Zozi lε 'nan, 'e 'si 'wee 'lēglōn 'ji. Kōō 'wī nēn Zozi -a drε bē "klan -dan -sen o ji. En Zozi 'fō -klv -ji, 'nan -e 'e 'li 'e da.

³⁸ Min nēn Zozi -a beli bē e 'nan Zozi lε 'nan: «'I yra 'si, 'kvε 'ko 'yia!» 'Pian Zozi 'e -yrε 'nan: ³⁹ «-Cεje! 'I 'kv 'yie "kōnnēn, -e 'wī pēenōn nēn Bali -a drε 'yīe bē, 'i -nan 'sinan 'pa!» E -kv, en 'wī pēenōn nēn Zozi -a drε -yrε "bē, yaa 'sinan 'pa 'fla yei fε pēenōn 'nan.

Zairus 'lu 'lee li nēn e kle Zozi 'le sō man bε

(Mt 9.18-26; Mk 5.21-43)

⁴⁰ Zi Zozi 'li 'e da Galile 'lēglōn 'ji bē, e 'bōla, te min "kaga "a -a -pēnnan. O -ta -a 'silε -sia. ⁴¹ -A -nan nēn Zuif 'nōn 'le cin yī 'kōn 'tazan -tv nēn, waa laabo Zairus bē, e -ta Zozi 'va, e "po sōn "wlu. E Zozi trv 'badī 'sia 'nan 'o 'kv -a 'yee 'kuin. ⁴² Kōō -yee 'nēn 'tōwli "a -kanan. 'Nēn zīe līmōn nēn, en -a lε a -fuda 'fili.

En Zozi sɔɔnla -a -sru, te minnun -a -mɛan "man -pɛ pɛɛnɔn da. ⁴³ Minnun zɪe o yei "bɛ, li -tu a -nan, -cɛ a "man. -Cɛ zɪe e nyɛn -sɛanla "man, -a -nan lɛ -fuda "fli 'bɔ. [E-dɔdrɔ drɛ "kaga "bɔv "le "wɛan, -yee "lala pɛɛnɔn 'nyan -yrɔ.] 'Pian -dɔdrɔ -tu 'ka -kɔlale -yee -cɛ zɪe -a 'yile yɪdɪ -a "fo "dɪ. ⁴⁴ Lɪ zɪe e pli Zozi man 'e koda zia, ɛn e klɛ -yee sɔ 'lɛbo "man. 'Nun tɔɔn, nyɛn -srandɪ "man 'le 'tɔ.

⁴⁵ En Zozi 'a laabv 'nan: «-Tɪɛ klɛ 'an man?»

Zɪ min -tu 'ka 'wɪlɛ dɪɛ, ɛn Pieri "e 'nan Zozi lɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, min "kaga 'i 'si -fɔ, ɛn minnun 'i -mɛan "man -pɛ pɛɛnɔn da.»

⁴⁶ 'Pian Zozi "e 'nan: «'Wɪ 'kpa, min -tu klɛ 'an man. Maan -tɔa 'nan 'plɛblɛ 'tu 'bɔla 'an 'ji.»

⁴⁷ Zɪ lɪ zɪɛ, yaa -tɔ 'nan, Zozi -a -kɔnnɛn 'yɪ bɛ, e nyɔɔndɪ 'sia, ɛn e -ta. E "po sɔɔn Zozi 'wlu. 'Wɪ nɛn e drɛ 'lɔɔ, ɛn 'e klɛ Zozi man bɛ, yaa 'vɪ minnun pɛɛnɔn yɪɛ man. ɛn e 'yee -cɛ -nyandɪ wɪ 'vɪ "nyian. ⁴⁸ -A -nan nɛn Zozi "e -yrɛ 'nan: «An 'lu, i yi -tɛra 'an da, -yee "wɛan nɛn i beli. 'I 'fɔ -trɔɔ!»

⁴⁹ Zozi 'fɔ 'wɪ zɪɛ -a vɪnan, ɛn cin yɪ 'kɔn 'tazan Zairus -le "kɔnnɛn 'pasiazan -tu -ta, ɛn e 'nan Zairus lɛ 'nan: «'I 'lu 'ka 'va. Te 'i Bali -le 'wɪ "paazan "koe "nyan "nyian dɪ.»

⁵⁰ Zɪ Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn e 'nan Zairus lɛ 'nan: «Te 'i "klan dɪ. 'I yi -tɛra 'an da, -e 'e 'beli.»

⁵¹ Zɪ o 'bɔla "kɔnnɛn "bɛ, Zozi 'ka 'wɪlɛ "man -e min -tu 'e -wla -a -sru 'kuin dɪ. 'Pian yaa -si -nɔn Pieri 'lee Zan 'lee

Zaji 'lee 'nɛn "tɪ 'lee 'nɛn "bɔ "lɛ 'nan 'o -wla. ⁵² Minnun nɛn 'kuin bɛ, o pɛɛnɔn a -wuɔnan, te o -pɛ a 'o 'win -ji. En Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «Te 'ka 'wuɔ dɪ! 'Nɛn 'gɔvɛ ya'a 'kalɛ dɪ, 'pian e ya yi -tɛnan.»

⁵³ Minnun -a sɛɛ wɔdɪ 'sia, kɔɔ waa -tɔa 'nan e -ka. ⁵⁴ 'Pian Zozi 'nɛn 'bɔ 'kun 'e 'pɛ -man, ɛn yaa 'vɪ wei 'plɛblɛ 'ji 'nan: «'Nɛn, 'i 'wluan lou!» ⁵⁵ 'Nun tɔɔn 'nɛn zɪɛ e fuɔ, ɛn e wluan lou. Zozi "e 'nan, 'o fɛ -nɔn -yrɛ 'e -blɪ. ⁵⁶ 'Wɪ nɛn Zozi -a drɛ bɛ, e 'nɛn "tɪ 'lee -a "bɔ 'kan. En Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «Te 'o 'wɪ zɪɛ -a -nan sɛɛ wɔ min -tu lɛ dɪ.»

9

Zozi 'e -srunɔn 'fuda "fli 'pa 'sia 'flivli

(Mt 10.1, 5-14; Mk 6.7-13)

¹ Zozi 'e -srunɔn 'fuda "fli "bɛ o cin 'yɪ. E -kɔladɪ 'lee 'plɛblɛ -nɔn -wɛ 'nan -e 'o -yv -wɪdɪnɔn -pin minnun -sru, -e 'o -cɛ 'si minnun man. ² E o 'pa 'sia 'nan 'o 'kɔ -a vɪ minnun lɛ 'nan Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ 'bɔ, te o -cɛ "sia minnun man. ³ Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «Te 'ka fɛ -tu 'sia dɪ! -Yɛɛ cɪ "le "tonyrin -le 'wɪ 'zɔ, ɛn "le 'pada 'le 'wɪ 'zɔ, ɛn "le -blɪfɛ -le 'wɪ 'zɔ, ɛn "le "lala -le 'wɪ 'zɔ. -A pɛɛnɔn zɪɛ, te 'ka -tu 'sia "fo "dɪ! ɛn te 'ka 'tralɛ 'sia "fli "dɪ. ⁴ Kɔn nɛn 'ka wla 'ji 'nan o 'ka 'sia tɪgɪ bɛ, -a -ji nɛn 'ka 'fɔ, -e 'ka 'kudɪ 'e 'bɔ. ⁵ -Te ka 'bɔla 'fla 'tu da, ɛn -a -nannɔn 'ka 'ka 'silɛa dɪɛ, ɛn wa'a "trɔɛn "tɔlɛ 'cɛɛ dɪɛ, 'ka 'si 'fla zɪɛ -a da. 'Pian "cɛɛ 'si 'fla 'bɔ da bɛ, 'ka 'cɛin -man fuɔn -koei "trɔa o da, -a -ci -kɔɔndɪ nɛn 'nan 'ka 'pɛ 'si -wee 'wɪ 'ji.»

⁶ Zozi -srunən 'fuda "fli zɪɛ, o -kʊ. O ciɪ 'flanun da, te o Bali -le 'wɪ 'nənnən ve minnun lɛ, te o -cɛ "sia minnun man fɛ pɛɛnən 'nan.

*Erodi ci 'kla "tra "di
(Mt 14.1-2; Mk 6.14-16)*

⁷ Erodi nən e Galile 'lɛglən "paala bɛ, 'wɪ pɛɛnən nən Zozi ci -a drɛnan bɛ yaa 'man. En zɪ kɔ 'e ci "nrən bɛ, ya'a tɔa dɪ. Kɔɔ min -mienun -a ve 'nan: «Min -batize drɛzan Zan nən e -ka bɛ, -yɛɛ fuɔ.» ⁸ En min plɔɛnnun -a ve 'nan: «Bali 'lewei vɪzan Eli nən 'li bɛ, -yɛɛ 'ta 'e 'fli -kɔɔnlɛ.» En min -mienun "o 'vɪ 'nan: «Bali 'lewei vɪnən nən 'li bɛ, -a -tʊ 'bɛ fuɔ.» ⁹ Pian Erodi "e 'vɪ 'nan: «'An 'bɔ 'gʊɛ, 'mɛn minnun 'bɛ Zan -wulo cɛɛn. En min nən an -yee 'wɪ maan 'gʊɛ, -tɪ 'bɛ "mɛn 'bɛ 'a?» -Yee "wɛan Erodi -a man -wɛɛdɪ 'sia 'nan 'e Zozi ye.

*Zozi -blifɛ -nən min -kpi
'soolu lɛ
(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44;
Zan 6.1-14)*

¹⁰ Zozi 'le 'pasianən 'fuda "fli "bɛ o 'li 'o da. En 'wɪ pɛɛnən nən, waa drɛ bɛ, waa 'sinan 'pa Zozi lɛ.

"Bɛ -sru en Zozi 'kʊ o 'saza 'a 'fla 'tʊ nən waa laabo Bɛzaida bɛ -a "srən. ¹¹ Min "kaga "o -kʊnan 'yɪ, en o -kɔla Zozi -sru. Zozi 'ka o lilɛ 'o da dɪ. E Bali -le mingɔnnən -blidɪ 'wɪ 'vɪ -wɛɛ, en minnun nən -cɛ ci o man bɛ, e -cɛ 'si o man.

¹² Zɪ funninmlan "ta "paala bɛ, en Zozi -srunən pli Zozi man. O 'nan -yrɛ 'nan: «'I vɪ minnun lɛ 'nan, 'o 'kʊ fei -paannun 'lee 'flanun nən -pago 'gʊɛ -a da, -e 'o -blifɛ

'lee nyinnan "nan "yɪ. Kɔɔ fɛnan nən -kaa ci 'gʊɛ, min 'ka 'nyɛanla 'nan dɪ.»

¹³ En Zozi "e -wɛɛ 'nan: «'Ka 'bɔ, 'ka 'blifɛ -nən -wɛɛ!»

En o 'nan -yrɛ 'nan: «'Kpɔun 'soolu 'lee pɔ "fli "nɛn 'kʊ 'lɔ "cɛ. I ya "vale 'nan, 'kʊ 'kʊ minnun "kaga 'labɛ o -blifɛ 'lɔ?» ¹⁴ Minnun nən -nan bɛ, -klɔnmən a 'o va -kpi 'soolu.

En Zozi -a 'vɪ 'e -srunən lɛ 'nan: «'Ka o -nyran 'e cin da -fuba 'souzou.» ¹⁵ Waa drɛla "da, en o pɛɛnən 'nyran. ¹⁶ Zozi 'kpɔun 'soolu 'lee pɔ "fli zɪɛ -a 'si, 'e yra -tɔ laji lou, en e Bali muo "fɔ. E 'kpɔunnun "nɛn jɛɛn, en yaa -nən 'e -srunən lɛ 'nan 'o -pli "minnun zɪɛ o man. ¹⁷ O pɛɛnən -a bli, o 'kan. En -a -mie nən e -fʊ bɛ waa -tɛ 'e cin da, e saannən 'fa -fuda "fli.

*Min nən Zozi ci -a bɛ Pieri -a
'vɪ
(Mt 16.13-20; Mk 8.27-30)*

¹⁸ Yi -tʊ da Zozi a Bali trʊ 'banan 'e 'saza, te -a -srunən a -a "srən. En yaa laabʊ -wɔ 'nan: «Minnun "o 'nan, -tɪ nən 'maan?»

¹⁹ O -yrɛ 'nan: «Min plɔɛn "o 'vɪ 'nan, min -batize drɛzan Zan nən 'yia. Min -mienun "o 'vɪ 'nan, Bali 'lewei vɪzan Eli nən 'li bɛ, -nyrɛn 'yia. En o -mienun "o 'vɪ 'nan, Bali 'lewei vɪnən nən 'li bɛ, -a -tʊ 'bɛ fuɔ, -nyrɛn 'yia.»

²⁰ En Zozi -a laabʊ -wɔ "nyian 'nan: «Kaa "nun, "ka 'vɪ 'nan, -tɪ nən 'maan?» En Pieri "e -yrɛ 'nan: «'I ya Crizi nən, Bali -a 'pa 'sia -e 'e minnun 'si 'wɪ 'ji bɛ -a.»

21 En Zozi 'w₁ 'pla -wle 'klagla 'nan, te 'o 'w₁ z₁ε -a v₁ min -t₀ lε 'ml₀nml₀n d₁!

Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wlu-and₁-kan₀n 'va w₁ 'v₁

(Mt 16.21-23; Mk 8.31-33)

22 Zozi 'a 'pla "da "nyian -wle 'nan: «E ya 'e v₁d₁ 'nan, Blamin -p₁ 'e yra ye "kaga. En "nyian bε, min cejenun 'lee Bali -pan₀n 'tan₀n 'lee 'fluba 'ci v₁n₀n -a dra 'o 'p₁ela koda, en o Blamin -p₁ -tεa. -A y₁ yaagazan da -e 'e 'wlu₀n -kan₀n 'va.»

Zozi -sru 'ta wv₁d₁

(Mt 16.24-28; Mk 8.34-9.1)

23 "Bε -sru en Zozi "e 'nan o pε₀n₀n lε 'nan: «Min nεn e ya "vale 'e dra 'an -sruzan 'a bε, 'e 'w₁ t₀ pε₀n₀n man yra y₁d₁ man, en 'e 'w₁ -kad₁ man yiba "plan da -e 'e -s₀0n₁la 'an -sru.

24 K₀0 min nεn e c₁ 'e 'lad₁ 'yee 'trεda da bε, -yee 'trεda -taa 'silε -yr₀. 'Pian min nεn 'e 'pε 'si 'yee 'trεda da "fo, en yaa -n₀n 'mεn bε, -a san 'bε 'belid₁ nεn ya'a 'nyaan d₁ε -a ye. 25 -Te min 'trεda fε pε₀n₀n 'y₁, en 'belid₁ 'si -yr₀ "bε, -a -ci nεn 'n₀n? -A -ci "ka "d₁. 26 Min nεn, 'yra -a -tεa -a v₁d₁ -a 'nan 'e ya 'an -sruzan 'a bε, en -te 'bε "cεε d₁, 'mεn 'w₁ v₁d₁ min pee lε yra -a -tεa "bε, Blamin -p₁ -yee vε yra -tεa "nyian t₀ nεn e -taa "man "bε -a man. E -taa 'e 'b₀ 'le 'tε 'san 'lee 'e "t₁ "le 'tε 'san 'lee 'e "t₁ "le 'pasian₀n 'le 'tε 'san da. 27 Maan ve 'cεε 'w₁ t₁gl₁ 'a 'nan, min -mienun a fε 'g₀vε -a -nan bε, wa'a 'kaa 'vaa -e 'o -t₀ 'nan Bali ming₀n₀n -blid₁ 'sia d₁.»

Zozi -srun₀n yaaga Zozi 'y₁ 'yee 'tε 'san wlu

(Mt 17.1-9; Mk 9.2-10)

28 Zozi 'w₁ z₁ε -a 'v₁, -a -nan y₁ 's₀ra "bε -sru, en e Pieri 'lee Zan 'lee Zaji 'sia, en o -k₀ Bali t₀v 'balε p₀n -t₀ da. 29 E ya Bali t₀v 'banan, en -a yra lilad₁ 'sia, en -yee s₀ drε 'fuvu 'y₁y₁r₁.

30 -A -nan nεn 'o 'vale min "fli "a o -sεε "w₀d₁ 'sia. Min "fli z₁ε Moizi 'lee Eli nεn waa. 31 Bali -le 'tε 'san o si -f₀, en 'w₁ nεn e "ta -daa "drεε Zozi lε Zeruzalem bε, waa -nan w₁ v₁d₁ 'sia -yrε.

32 T₀ v₁ z₁ε -a wlu bε, te y₁ -f₀la Pieri 'lee min "fli "nεn o -k₀ waa bε, o da "fo. 'Pian o fuv en o Zozi 'y₁ Bali -le 'tε 'san wlu. En o min "fli 'y₁ "nyian 'o 't₀d₁ -a "sr₀n. 33 Minnun z₁ε "wεε 'si Zozi 'sr₀n "bε, en Pieri "e 'nan Zozi lε 'nan: «'An 'san, e drε 'w₁ 'y₁ "a en -kaa ta 'g₀v. K₀ segle pannεn yaaga -t₀a. -A -t₀ a 'y₁ie vε -a, -a -t₀ a Moizi -le vε -a, en -a -t₀ a Eli -le vε -a.» 'W₁ nεn Pieri -a 'v₁ bε, yaa 'v₁ 'e lei -sru.

34 Z₁ Pieri a 'w₁ z₁ε -a v₁nan bε, en "lolu -koei "tr₀a o da. "Lolu -koei "a -tr₀anan Zozi -srun₀n da "fo. -A -nan nεn nyen o cεen. 35 'Nun t₀0n wei -t₀ w₁ "lolu -koei 'b₀ 'va. E 'nan: «'An 'p₁nεn, maan 'si "va "bε, -nyren "bε. 'Ka "tr₀en "t₀ -a wei lε!» 36 Z₁ wei z₁ε e w₁ bε, en Zozi 'f₀ 'e 't₀w₁. 'W₁ nεn Zozi -srun₀n 'a -nan 'y₁ bε, wa'a -nan sεε w₀lε min -t₀ lε "fo 'vaa en Zozi 'k₀ laji d₁.

Zozi -yv -w₁l₁d₁ "pin 'nεn 't₀ -sru

(Mt 17.14-21; Mk 9.14-27)

37 Z₁ t₀ cεen bε, en o p₀n s₀0n "ji. Min "kaga "ta Zozi 'silε -sia. 38 Minnun 'b₀ z₁ε o y₁e

"bɛ, min -tʊ -paandɪ 'sia. Yaa 'vɪ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, mɛin trʊ "baa, i 'mɛn 'nɛn 'gʊɛ -a -nanjɛn! -Yɛɛ cɪ 'mɛn 'nɛn 'tʊwli "a. 39 -Yʊ -wɪlɪdɪ "tʊ -taa "da, 'nun tʊɔn -e 'e -paandɪ 'sia. -Yʊ -wɪlɪdɪ 'bʊ -a "cɛan "da, te yaa 'le -pʊɛ bʊa. "Yɛɛ vɪnan 'e 'si "da "bɛ, te e 'tɛ 'pa "da "kaga. 40 Mɛin -srɪnɔn trʊ 'ba 'nan, 'o 'yʊ -wɪlɪdɪ zɪɛ -a -pin -a -sru. 'Pian wa'a -kʊlɛ -a dɪ.»

41 ɛn Zozi "e 'nan: «-Naagʊnɔn, 'cee yi -tɛradɪ Bali da "ka "dɪ. 'Ka 'wɪ 'wɪlɪdɪ "dra. Tʊ wɛa nɛn "nyian maan dra 'ka 'va? 'An "koe -nyaan 'ka man 'e "tun. 'I 'ta 'yie 'nɛn 'a 'gʊ!»

42 Zɪ 'nɛn 'bʊ "ɛ -pli Zozi man bɛ, ɛn -yʊ -wɪlɪdɪ -a -tria "tra. Yaa cɛɛn "da. 'Pian Zozi 'e yra 'tʊn 'tʊ -yʊ -wɪlɪdɪ "da, ɛn e 'nan -yɛɛ 'nan: «'I 'si 'nɛn 'gʊɛ -a -sru.» Zɪ Zozi -a beli bɛ, ɛn e 'nan -a "tɪ "lɛ 'nan: «'Yie 'nɛn nɛn 'gʊ.» 43 Bali -le -dan 'lee -yee 'plɛblɛ min pɛɛnɔn 'kan.

*Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wlu-
andi-kanɔn 'va wɪ 'vɪ "nyian*

(Mt 17.22-23; Mk 9.30-32)

'Wɪ nɛn Zozi -a drɛ bɛ, min pɛɛnɔn 'plo 'fʊ 'e 'fʊdɪ. -A -nan nɛn Zozi 'a 'vɪ 'e -srɪnɔn lɛ 'nan: 44 «'Ka "trʊɛn "tʊ 'wɪ 'gʊɛ -yɛɛ 'kpa tɪglɪ! Minnun "ta -daa Blamin -pɪ -nɔn lɛ minnun lɛ -e 'o -tɛ.» 45 -A -srɪnɔn 'ka 'wɪ zɪɛ -a -ci man lɛ dɪ. -A -ci a 'e yʊɔdɪ -wɪɔ, 'dʊ -e 'o vɪlɛ 'o -ci man dɪ. 'Pian -a -ci laabʊdɪ "klan o -tɛ.

*-Tɛ cɪ Zozi -srɪzan -dan a?
(Mt 18.1-5; Mk 9.33-37)*

46 "Bɛ -sru -sa -tʊ -tria Zozi -srɪnɔn yei. -Sa zɪɛ -nyɛɛn 'nan, -tɛ cɪ o yei Zozi -srɪzan -dan a? 47 Zozi 'a -kʊnnɛn

'yɪ -wɪɔ. -A -nan nɛn e 'nɛn "wɛnnɛn 'tʊ 'si, yaa -tʊ 'e "srɔn, 48 ɛn e 'nan -wɪlɛ 'nan: «Min nɛn e 'nɛn "wɛnnɛn 'gʊ -a 'kun tɪglɪ 'mɛn "wɛan bɛ, te 'an 'bʊ nɛn yaan 'kun tɪglɪ. ɛn min nɛn yaan 'kun tɪglɪ bɛ, te min nɛn yaan 'pa 'sia 'trɛda bɛ, -a 'bʊ nɛn yaa 'kun tɪglɪ. Maan ve 'cɛɛ 'nan, 'an -srɪzan nɛn 'e 'fli drɛ 'nɛn "wɛnnɛn 'a bɛ, -a san 'bɛ cɪ -dan.»

*Min -tʊ -yʊ -wɪlɪdɪ "pin min-
nun -sru*

(Mk 9.38-40)

49 ɛn Zan "e 'nan Zozi lɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, kʊ min -tʊ 'yɪ, te e -yʊ -wɪlɪdɪ -pian 'minnun -sru 'i 'tʊ da. ɛn kʊa 'vɪ -yɛɛ 'nan, te 'e drɛ dɪ, kʊɔ ya'a 'ta 'wɪɔ 'i -sru "le 'kʊɛ 'wɪ 'zʊ dɪ.»

50 ɛn Zozi "e 'nan -yɛɛ 'nan: «Te 'ka 'wɪ zɪɛ -a drɛ dɪ! Kʊɔ min nɛn, -a pei 'ka 'e 'padɪ 'ka man dɪɛ, te e ya 'ka 'va.»

Zozi Zeruzalɛm si 'sia

51 Tʊ nɛn Bali Zozi "sia 'trɛ 'gʊɛ -a da -e 'e 'kʊ -a laji bɛ, e 'bʊ 'kogo. -A -nan nɛn Zozi 'nyin -nan 'e 'fli da, ɛn e Zeruzalɛm si 'sia. 52 E minnun 'pa 'sia 'e 'lɛ. Minnun zɪɛ o -kʊ, ɛn o 'bʊla Samari 'nɔn fla. O nyin -nan "nan -wɛɛdɪ 'sia Zozi lɛ 'fla zɪɛ -a da. 53 'Pian Samari 'nɔn 'ka 'wɪlɛ "man "fo "dɪ, kʊɔ Zeruzalɛm nɛn e "ta -ko.

54 Zɪ Zozi -srɪnɔn Zaji 'lee Zan 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn waa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Minsan, i ya "vale 'kʊ 'tɛ 'si laji -e 'e o -nan -nyan?» 55 Zozi 'e man lila o da, ɛn e 'wɪ 'pla -wɪlɛ 'kɪglɛ. [Yaa 'vɪ -wɪlɛ 'nan: «Min nɛn ka drɛ -yee 'nɛnnun -a bɛ -a -cin 'san 'ka 'ji 'va? 56 Kʊɔ 'an 'bʊ Blamin -pɪ ma'an 'talɛ

'trɛda 'nan -e 'an minnun -tɛɛ
 "di. 'Pian an -ta 'nan -e 'an
 minnun 'si 'wɪ 'ji.]-A -nan
 nɛn o 'fla pee da si 'sia.

*Zozi-sru 'ta wvdi
 (Mt 8.19-22)*

57 Zi o ya -kɔnan -sia bɛ, ɛn
 min -tɔ "e 'nan Zozi lɛ 'nan:
 «Fɛnan pɛɛnɔn nɛn i -ko bɛ, kʋɛ
 'ko 'yia.»

58 ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan:
 «-Canjannɛnnun nyinnan a,
 ɛn "lomannun "kɔɛ "a, 'pian
 Blamin -pi "le "fɛ -tɔ -nan "ka
 -e 'e 'wulo 'pla 'nan di.»

59 ɛn Zozi 'a 'vɪ min -tɔ lɛ
 'nan: «'I -sɔɔnla 'an -sru!»

Min zɪɛ e 'nan Zozi lɛ 'nan:
 «Minsan, 'i 'si -nɔn 'mɛn, -e 'an
 'kʋ 'an "tɪ "wɔ 'vaadrɔ.»

60 Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan:
 «Minnun nɛn Bali "le 'va o cɪ 'o
 'kadɪ bɛ, 'i o 'tʋɪ 'o 'wee min wɔ.
 'Pian 'i 'bɔ 'i 'kʋ -a vɪ minnun lɛ
 'nan Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ
 'bɔ.»

61 ɛn min pee -a 'vɪ 'nan:
 «Minsan, an -taa -sɔɔnla 'i -
 sru, 'pian an ya "vale 'i 'si -nɔn
 'mɛn -e 'an 'kʋ -si trʋ 'ba 'an
 'mangulinun lɔ.»

62 ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan:
 «-Te min -si -tɔ 'sia, te -a
 "trɔɛn "a 'e koda bɛ, -a san zɪɛ
 ya'a dra Bali -le mingɔnnɛn
 trɛdavɛ -a "fo "di.»

10

*Zozi 'e -srunɔn pee 'pa 'sia
 "flivli*

(Mt 9.37-38; 10.5-16)

1 "Bɛ -sru ɛn Minsan min -
 fuba 'sɔravli 'wɛ "fli 'si "va, ɛn
 e o 'pa 'sia "flivli 'e 'lɛ. Yaa 'vɪ
 -wɛ 'nan 'o 'kʋ 'fla 'lee fɛnan
 pɛɛnɔn nɛn 'e "ta -ko bɛ -a -
 nan. 2 ɛn Zozi "e 'nan -wɛ
 'nan: «'Saa 'bɛ tran "kaga "bɛ,

'pian -a -tɛnɔn a "wɛnnɔn. -
 Yɛɛ "wɛan 'ka Minsan nɛn fei
 zɪɛ e cɪ -yɛɛ vɛ -a bɛ -a trʋ 'ba,
 'nan 'e -a -tɛnɔn 'pa 'sia -e 'o -
 yɛɛ 'saa bɛ -a -tɛ. 3 'Ka -si 'sia!
 'Pian 'ka drɛ "yi, kɔɔ an "ta 'ka
 "paa 'sia "le 'bla 'nɛnnun nɛn
 o "ta -ko plɔ winun yei "bɛ -
 wee 'wɪ 'zʋ. 4 Te 'ka "lala 'lee
 'pada 'lee -manwua 'sia di, ɛn
 te 'ka 'mɔn -sia min minnun
 'tɔ bʋdɪ -a di.

5 -Te ka wɪa 'kɔn 'tɔ -ji bɛ,
 'ka -a -ji 'nɔn 'tɔ bʋ 'nan, Bali
 'e 'fʋdɪ -trɔɔ -nɔn -wɛ! 6 ɛn -te
 min -tɔ a 'kɔn zɪɛ -a -ji, te e ya
 -fʋdɪ -trɔɔ -wɛɛnan bɛ, 'cee -fɛa
 -fʋdɪ -trɔɔ -nɔn -yrɛ. 'Pian -te
 'bɛ "ka "dɪɛ, 'cee -fɛa "nɛn "fo 'e
 "tun. 7 'Kɔn nɛn -a 'lɛ "nɛn 'nɔn
 'ka 'pɛ 'kun bɛ, -a -nan nɛn 'ka
 'fʋ. ɛn fɛ o o fɛ nɛn waa -nɔn
 'cɛɛ -ji -blɪvɛ -a 'lee mɪnɪvɛ -a
 bɛ, 'ka -blɪ ɛn 'ka mɪn. Kɔɔ
 min nɛn e ya 'nyranman -tɔ
 'panan bɛ, -a -nɔn da nɛn -e
 -a -pan 'e 'kɔn. 'Pian te 'ka 'cɪ
 'kɔn 'lɛ "nɛn -tɔɔladɪ -a "da "di.

8 'Fla nɛn ka 'bɔla "da, ɛn o
 'ka 'kun tɪglɪ bɛ, fɛ nɛn o -taa
 'cɛɛ bɛ, 'ka -blɪ. 9 'Ka -cɛ 'si min-
 nun man 'fla zɪɛ -a da, ɛn 'ka vɪ
 -wɛ 'nan, Bali -le mingɔnnɛn
 -blɪdɪ 'sia 'ka 'va. 10 'Pian -te
 ka wɪa 'fla 'tɔ da, ɛn 'fla zɪɛ -
 a danɔn 'ka 'o yɪɛ 'tɔlɛ 'ka yɪa
 dɪɛ, 'ka 'kʋ -wee -guada, -e 'ka
 vɪ 'nan: 11 <'Ka -tɔ 'nan, Bali -
 le mingɔnnɛn -blɪdɪ 'bɔ 'kogo.
 'Pian ka'a 'wɛɛ "man "di. -
 Yɛɛ "wɛan 'ka fla fuɔn nɛn e -
 fʋ 'kʋ 'cɛɪn -man bɛ, kʋa -tɔala
 'ka da. -A -kɔɔndɪ nɛn 'nan 'kʋ
 'pɛ 'si 'cee 'wɪ 'ji. 12 Maan ve
 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, yɪ nɛn Bali
 'trɛdanɔn 'le tin "baa bɛ, 'fla
 zɪɛ -a da 'nɔn 'le yɪa yɪdɪ 'plɛblɛ
 "mlian Sodɔm 'nɔn 'le vɛ da.»

'Flanun nen-a da 'nən 'kay i
-tələa Zozi da diē, Zozi 'wī 'pla-
wlē
(Mt 11.20-23)

13 En Zozi -a -tō "nen -a vidī
 -a 'nan: «Koraze 'nən, 'wī -taa
 'bōlē 'ka man! Bezaida 'nən,
 'wī -taa "bōlē 'ka man! Kōō,
 "te 'lēbo "fō winun nen o drē
 'ka yīe man 'gōē, 'nan o drē 'fla
 nen waa laabo Tir 'lee Sidōn
 bē -a da bē, "te -a da 'nən 'si
 'o drē wī -wliđī "man -a -nan
 'mōn. En "te o 'te 'yīe 'wī 'o da
 -a -nan 'mōn, en "te o -cē bō
 sō cēen 'o man -a -nan 'mōn.
 14 -Yēe "wēan nen maan ve
 'cēē 'nan, yī nen Bali minnun
 -le tin "baa bē, 'cēē yra yidī
 'plēble "mlīan Tir 'lee Sidōn
 'nən 'le vē da. 15 En kaa nen ka
 cī Kapanamo 'nən 'a bē, e ya
 'ka 'jī 'nan ka -ko Bali va laji?
 -Cēje, 'pīan Bali 'ka -sōōnmlan
 -kanōn 'va.

16 Min nen e 'ka wei 'man
 "yī "bē, te 'an 'bō nen yaan wei
 'man "yī. En min nen ya'a 'e
 yīe 'tōlē 'ka yra diē, te 'an yra
 nen -a san 'ka 'e yīe 'tōlē dī. En
 "nyīan bē, min nen ya'a 'e yīe
 'tōlē 'an yra diē, te -a san 'ka 'e
 yīe 'tōlē min nen yaan 'pa 'sia
 'trēda bē -a yra dī.»

Min -fuba 'sōravli 'wlē "fli
"bē o 'li 'o da

17 Min -fuba 'sōravli 'wlē "fli
 "nen Zozi o 'pa 'sia bē o 'li 'o da
 cī "nrandī -a. En waa 'vī Zozi
 lē 'nan: «'Kv 'san, 'kvē cī -yv -
 wliđīnun da. 'Wī nen kvā 'vī -
 wlē 'i 'tō da 'nan 'o drē bē, waa
 dra.»

18 En Zozi "e 'nan -wlē 'nan:
 «Maan -tōa zī. An Satan yī
 'sinan laji, te e "ta -sōōnman
 "le laa -paan 'zū. 19 'An 'bō

mēen -kōladi -nōn 'cēē, 'nan -
 e 'ka 'ta wōla -sanjre 'lee -
 mlēn 'lee Bali 'nanmanzan 'le
 'plēble pēēnōn da. 'Wī 'tv 'ka
 'dra 'cēē "fo "dī. 20 En te 'ka
 'cī 'e "nran 'nan, cēē cī -yv -
 wliđīnun da dī! 'Pīan 'ka 'cī 'e
 "nran 'nan, 'ka 'tō a 'e 'crēn -
 tēđī Bali va!»

Zozi 'e "tī 'tō 'bō
(Mt 11.25-27)

21 Tv zīē -a wlu bē, Bali lei
 'saun cī "nrandī -nōn Zozi lē. -
 A -nan nen Zozi "e 'nan: «'An
 "tī, yīe cī labli 'san -a, en yīe
 cī 'trē 'san -a. Mēin 'tō "yī
 "ve 'nan 'winun nen yīa yōō
 minnun nen 'o 'fli "siala 'wī
 'tōnōn -a bē o man bē, yīa ta
 'bōla minnun nen 'o 'fli drē
 nannannun -a bē -wlē. 'Wī
 'kpa nen, kōō 'wī nen e cī 'i 'cī
 'sō 'a bē, -a 'bō nen yīa drē.

22 Fē pēēnōn 'pēba a 'e wōđī
 'an 'lō, 'an "tī yīe drē zī. 'An "tī
 'saza 'bē 'an 'bō nen an cī -a -pī
 -a bē 'an -tōa. En 'an 'bō nen an
 cī -a -pī -a bē, 'an 'saza 'bē 'an
 "tī -tōa. En "nyīan 'an 'bō nen
 an cī -a -pī -a bē, min nen an ya
 "va 'nan 'an ta bōala -yre "bē,
 -a san 'bē 'an "tī -tōa.»

23 Zozi 'e 'man lila 'e -
 srunōn 'saza da, en yaa 'vī -
 wlē 'nan: «Bali -le -fēa a kaa
 nen ka 'wī zīē -a -nan ye bē
 'ka man. 24 Maan ve 'cēē 'nan,
 Bali 'lewei vūnōn "kaga 'lee
 mingōōnnēnnun -a man wēē
 'nan, 'wī nen kaa -nan ye bē,
 "o "ye, 'pīan wa'a yīe dī. En
 'nan 'wī nen kaa maan "bē, "o
 maan, 'pīan wa'a manlē dī.»

Zozi -kōnnēn "fō "yī "drezan
-tv man

(Mt 22.34-40; Mk 12.28-31)

25 'Fluba 'cī vīzan -tv wluan
 'nan -e 'e Zozi wei 'kun. En

yaa laabu Zozi 'lɔ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, maan dra 'kɔ-e 'an 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪe -a yɪ?»

²⁶ Zozi "e -yrɛ 'nan: «Bali -le -pei 'fluba 'ji bɛ, e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'kɔ? -Mɛ "wɪ nɛn yia 'man 'ji?»

²⁷ ɛn e 'nan: «'I Minsan Bali yɪ "yi 'i 'bli pɛɛnɔn 'a! 'I yɪ "yi 'yie 'wɪ drɛdɪ pɛɛnɔn 'a! 'I yɪ "yi 'yie 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'a! 'I yɪ "yi 'i 'ci "nrɔndɪ pɛɛnɔn 'a! ɛn "nyian 'i bɔɛzan -tɔ yɪ "yi "le 'yie 'wɪ 'zɔ.»

²⁸ Zozi "e -yrɛ 'nan: «Yia 'vɪ 'kpa. 'I drɛ zɪ -e 'i 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪe -a yɪ.»

²⁹ 'Fluba 'ci vɪzan zɪe e ya 'yee tin 'nɔnnɔn -wɛɛnan, -yee "wɛan yaa laabu "nyian Zozi 'lɔ 'nan: «-Tɪɛ cɪ 'an bɔɛzan -tɔ -a?»

³⁰ ɛn Zozi 'wɪ zɪe -a -sru 'vɪ -kɔnnɛn "fɔdɪ -a. E 'nan -yrɛ 'nan: «Min -tɔ 'si Zeruzalɛm, e "ta -ko Zeriko. Zɪ e 'bɔ -si yei "bɛ, ɛn crinnɔn 'bɔ "man, o 'wɔ "da, ɛn o -yee fɛnun pɛɛnɔn koo -yrɔ. Waa -sɔn -trillɪ -a -kadɪ -fɔla tɔ, ɛn o 'si -a -sru.

³¹ "Bɛ -sru ɛn Bali -panzan -tɔ -si -tɔwli zɪe -a 'sia. Min nɛn crinnɔn -a -sɔn bɛ, yaa 'yɪ, ɛn e paala "man -kɔɔbli, e -kɔ. ³² "Bɛ -sru ɛn min -tɔ nɛn e 'nyranman "paa Bali -pan 'kuin bɛ e -si -tɔwli zɪe -a 'sia "nyian. Min zɪe Levi min nɛn. 'Wɪ -tɔwli "nɛn Bali -panzan -a drɛ bɛ, -nyrɛn yaa drɛ. Min nɛn crinnɔn -a -sɔn bɛ, yaa 'yɪ, ɛn e paala "man "kɔɔbli, e -kɔ.

³³ ɛn "nyian bɛ Samari min -tɔ "ta -ko 'ta wɔnan. E -si -tɔwli zɪe -a 'sia. E 'bɔ min zɪe -a man.

Zɪ yaa 'yɪ bɛ, ɛn -a nyrinda -sɛn "da. ³⁴ E pli "man, ɛn yaa mlɔnnun yra bɔɔ 'nyrɔn 'lee -wɛn -a, ɛn yaa ta yɪ. Zɪ e cɛɛn "man "bɛ, ɛn yaa 'si 'yee -sɔ da, tɔɔn ɛn e -kɔ -a -pɛnnɔn nyin -ji 'kuin, ɛn 'e yie 'tɔ "va.

³⁵ -A ta tɔ cɛɛn, e 'lein 'wɛlɛ 'si "fli, yaa -nɔn -pɛnnɔn nyin -ji 'kɔn san lɛ, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «'I yra 'si, 'i yie 'tɔ min 'gɔɛ -a va 'mɛn! "Lala nɛn i "ta -a srɛman -a -wulo -wlu bɛ, -te an -ta bɛ -e 'an bɔla 'yie.»

³⁶ ɛn Zozi -a laabu 'fluba 'ci vɪzan zɪe -yrɔ 'nan: «"Yie 'ji, min yaaga zɪe o yei "bɛ, -tɪɛ drɛ min nɛn crinnɔn -a -sɔn bɛ, -a bɔɛzan -tɔ -a? 'I vɪ 'mɛn!»

³⁷ ɛn 'fluba 'ci vɪzan "e 'nan: «Min nɛn yaa nyrinda 'si bɛ, -a san nɛn.»

ɛn Zozi -a 'le 'sran -yrɛ 'nan: «'I 'kɔ! 'I 'bɔ "i "drɛ "nyian zɪe!»

Zozi 'kɔ Mat 'lee Mari -va

³⁸ Zozi 'lee 'e -srunɔn a -kɔnan -sia, ɛn o 'bɔla 'fla 'tɔ da. Lɔmɔn -tɔ a 'fla zɪe -a da, waa laabo Mat. E "yi drɛ Zozi lɛ 'e 'bɔ 'le "kɔnnɛn. ³⁹ -A "blu -tɔ a, wɛɛ laabo Mari. Mari zɪe e -nyran Minsan cɛin -man, ɛn yaa wei mandɪ 'sia. ⁴⁰ Tɔ zɪe -a wlu, te Mat "le yra 'kla "tra "dɪ, fɛnun -tɔɛndɪ 'lee 'wɪ "kaga "drɛdɪ -le "wɛan. Tɔɔn e -ta, ɛn e 'nan Zozi lɛ 'nan: «Minsan, 'an "blu 'an "tɔɛ 'an 'tɔwli fɛnun drɛnan. 'Wɪ zɪe yɪ'a siala 'wɪ 'a dɔɔ? 'I vɪ -yrɛ 'nan 'e 'pa 'an 'va!»

⁴¹ ɛn Minsan "e 'nan -yrɛ 'nan: «Mat, 'i 'ci "nrɔnman 'wɪ "kaga "da, ɛn 'i yra 'kla "tra "dɪ. ⁴² 'Pian maan ve 'yie 'nan, 'wɪ nɛn e cɪ tɪglɪ bɛ e ya -tɔwli

"cε. -A 'bɔ nɛn 'i "blu Mari -a -
si 'sia 'gɔ, ɛn min 'ka -a sia -yrɔ
"fo "dɪ.»

11

Bali trɔ 'badɪ (Mt 6.9-13)

¹ Yi -tɔ da bɛ, Zozi Bali trɔ
'badɪ 'sia fɛ -tɔ -nan. Zɪ e cɛɛn
"man "bɛ, ɛn -a -sruzan 'tɔ "e
-yrɛ 'nan: «Minsan, 'i Bali trɔ
'badɪ "paa 'kɔ 'ji "le zɪ Zan -a
paa 'e -srɔnɔn 'ji bɛ, -yee 'wɪ
'zɔ.»

² ɛn Zozi -a 'vɪ 'e -srɔnɔn lɛ
'nan: «"cɛɛ vɪ 'nan ka Bali trɔ
'ba bɛ, 'ka vɪ 'nan:

'Kɔ "tɪ Bali,

'i drɛ -e minnun 'o 'i 'tɔ drɛ -
dan!

'Yie mingɔnnɛn -blɪdɪ 'e 'ta!

³ Yi -tɔdɔ pɛɛnɔn da bɛ,

'i 'kɔ 'blɪfɛ nɛn kɔ cɪ "va "bɛ -a
-nɔn 'kɔɛ.

⁴ 'Winun nɛn kɔa dra 'yie -
wlɪdɪ "bɛ, 'i 'cɛ 'kɔɛ!

Kɔɔ min 'wɪ dra 'kɔɛ -wlɪdɪ "bɛ,
kɔa "cɛa -yrɛ.

Te 'i 'kɔ 'tɔɪ -e Satan 'e 'kɔ 'man
yɪ dɪ!»

⁵ "Bɛ -sru ɛn Zozi -kɔnnɛn "tɔ
-fɔ -wlɛ. E 'nan: «Min -tɔ a 'ka
yei, ɛn -a bee -tɔ -a. Bada -tɔ,
ɛn e -kɔ 'e bee zɪɛ -a -va. Yaa 'vɪ
-yrɛ 'nan: <'An bee, 'i yra 'si, 'i
"mɛn 'kpɔun yaaga 'fɛ! ⁶ Min
-tɔ "sia 'ta wɔnan, e 'bɔla 'an
'va. ɛn fɛ -tɔ 'ka 'an 'lɔ -e 'an
-nɔn -yrɛ "dɪ.»

⁷ Tɔɔn -a bee zɪɛ, -e 'e vɪ -
yrɛ 'nan: <'Yian 'tɔɪ flɪ! 'An
'kɔn 'fɔ -ji 'va. 'Kɔ 'vale 'mɛn
'nɛnnun -a kɔ ya yɪ -tɛnan.
Ma'an 'wuanla -e 'an 'kpɔun -
nɔn 'yie dɪ.»

⁸ -Te min zɪɛ e 'ka "vale 'e
wuanla 'e bee -le "wɛan dɪɛ,
maan ve 'cɛɛ 'nan, e wuanla

'nan 'e bee a 'e man drɛnan -
wluwlu -le "wɛan.

⁹ -Yee "wɛan maan ve 'cɛɛ
'nan: 'Ka fɛ trɔ 'ba, waa -nɔan
'cɛɛ! 'Ka fɛ -wɛɛ, kaa ye! 'Ka
'kɔn 'tɛ, waa 'lɛ "so 'cɛɛ! ¹⁰ Kɔɔ
min nɛn e fɛ trɔ "baa bɛ, waa
-nɔan -yrɛ. ɛn min nɛn e fɛ -
wɛɛman bɛ, yaa ye. ɛn min
nɛn e 'kɔn -tɛa "bɛ, waa 'lɛ "so
-yrɛ.

¹¹ Min "tɪ "tɔ 'ka 'ka yei, -te
'yee 'nɛn pɔ trɔ 'ba -yrɔ "bɛ -e
'e -mlɛn -nɔn -yrɛ -a "pa 'ji dɪ.

¹² ɛn "nyian bɛ, min "tɪ "tɔ 'ka
'ka yei, -te 'yee 'nɛn mannyrɛn
trɔ 'ba -yrɔ "bɛ -e 'e -sanjre -
nɔn -yrɛ -a "pa 'ji dɪ. ¹³ Ka ya
min -wlɪdɪ "a, 'pian ka fɛ "yi
-tɔa -e 'ka -nɔn 'cɛɛ 'nɛnnun
lɛ. 'Ka "tɪ "nɛn laji bɛ, -a cɪ
"yi "mlɪan 'ka da, -yee "wɛan
'ka -tɔ 'nan, e lei 'saun -nɔan
minnun nɛn waa laabo -yrɔ
"bɛ -wlɛ.»

Zozi 'le 'plɛblɛ "sia nyin?

(Mt 12.22-30; Mk 3.22-27)

¹⁴ Yi -tɔ da bɛ, ɛn Zozi bobo
-tɔ beli. -Yɔ nɛn e min zɪɛ -a
drɛ bobo -a bɛ, Zozi -a -pin -a
-sru. Zɪ -yɔ zɪɛ e 'si bobo -sru
"bɛ, ɛn min 'bɔ 'wɪdɪ 'sia. Tɔɔn
minnun pɛɛnɔn nɛn -nan bɛ,
'wɪ o 'plo 'fɔ.

¹⁵ 'Pian min -mienun "o 'vɪ
'nan: «-Yɔnun tazan nɛn waa
laabo Belzebul bɛ, -yɛɛ 'plɛblɛ
'nɔn Zozi lɛ, ɛn e -yɔ -wlɪdɪnun
-pian "minnun -sru.» ¹⁶ ɛn
"nyian bɛ min -mienun -a
laabo Zozi 'lɔ 'nan, 'e 'lɛbo "fɔ
wɪ -tɔ drɛ, -e 'o 'tɔ 'nan e "sia
laji.

¹⁷ Zɪ 'wɪ nɛn -a -cin cɪ o ji
bɛ, Zozi 'a -kɔnnɛn 'yɪ bɛ, ɛn e
'nan -wlɛ 'nan: «-Te 'lɛglɔn 'tɔ
-ji minnun cɛɛn 'e cin man, ɛn

o ya -kuli -tannan 'o cin man be, 'leglɔn zɪe e -wia. 'Kɔnnun -wiiman 'o cin da. ¹⁸ -A -tɔwli "nɛn "nyian Satan 'lee -yee -yɔnɔn -le vɛ -a. "Te -wɛɛ cɛɛn 'e cin man, ɛn o ya -kuli -tannan 'o cin yei "bɛ, "te -yee mingɔnnɛn trɛ -wi -a -nan 'mɔn. -Yee "wɛan -te 'ka ve 'an man 'nan Belzebul 'bɛ 'plɛblɛ -nɔan 'mɛn, ɛn 'an -yɔ -wɫidɪnɔn -pian "minnɔn -sru "bɛ, 'cee tin 'ka 'nɔnnɔn dɪ. ¹⁹ ɛn -te 'wɪ nɛn ka 'vɪ zɪɛ e ya 'wɪ 'kpa 'a bɛ, 'lɔɔ 'cee minnɔn bɛ, -tɪ -le 'plɛblɛ 'a nɛn "o "yɔ -wɫidɪnɔn -pian? 'Ka 'bɔ 'le minnɔn 'bɛ -kɔɔnman 'nan 'cee tin 'ka 'nɔnnɔn dɪ. ²⁰ 'Ka -tɔ 'nan, Bali -le 'plɛblɛ 'a nɛn an -yɔ -wɫidɪnɔn -pian "minnɔn -sru. ɛn 'wɪ zɪɛ -a drɛdɪ 'bɛ -kɔɔnman 'nan, Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ 'bɔ 'ka 'va.

²¹ Min 'plɛblɛ nɛn -kuli -tan fɛnɔn cɪ -yrɔ, ɛn -a yɪɛ a 'yee 'kɔn 'va bɛ, -a yɪfɛnɔn pɛɛnɔn 'man yra flu. ²² 'Pian min nɛn -a 'plɛblɛ -cia "da "bɛ, -te e -ta, ɛn yaa klɪ bɛ, e -yee -kuli -tan fɛnɔn nɛn e yɪ -tɛra "da "bɛ -a "kooman -yrɔ -e 'e -a yɪfɛnɔn -pli.

²³ -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, min nɛn e 'ka 'an 'va dɪɛ, te -a pei a 'e 'padɪ 'an man. ɛn min nɛn ya'a 'paa 'an 'va -e 'kɔ fɛ tre 'e cin man dɪɛ, yaa fuimlan "man.»

Zozi -yɔ -wɫidɪ "lidɪ 'e da 'wɪ 'vɪ
(Mt 12.43-45)

²⁴ «-Te -yɔ -wɫidɪ 'si min -sru "bɛ, e -cia "wɔdɪ -a fɛnan -kadinɔn -nan. E -cia "fɛnan -wɛɛdɪ -a 'nan -e 'e -nyran -nan. 'Pian -te ya'a yɪɛ dɪɛ, -e 'e vɪ

'nan: «An lia 'an da 'mɛn 'kɔn nɛn an cɪ "nɛn "ji bɛ, -a -ji.» ²⁵ -Te e -ta, te -a -nan a 'e "koodɪ, te -a -nan fɛ pɛɛnɔn yra "cɛɛɛ, ²⁶ tɔɔn -e 'e 'kɔ 'e -sru, -e 'e -yɔ -wɫidɪ 'sɔravli "nɛn o -wɫidɪ "mlian "da "bɛ o 'pa 'e 'va, -e 'o 'ta -nyran 'kɔn zɪɛ -a -ji. "Yɛɛ 'le 'sran bɛ, min zɪɛ -yee -kɔndɪ -wɫidɪ "mlian -a tɛdɛ vɛ da.»

²⁷ Zɪ Zozi cɛɛn 'wɪnɔn zɪɛ -a vɪdɪ man bɛ, tɔɔn ɛn lɪmɔn -tɔ wei wɪ minnɔn yei. Yaa 'vɪ 'nan: «Bali -fɛa 'vɪ lɪmɔn nɛn yei 'ya ɛn e 'nyɔn 'nɔn 'yɪɛ bɛ -a man.»

²⁸ 'Pian Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «Min nɛn e Bali wei maan te e 'ta wɔla "da "bɛ, -a san man nɛn Bali -le -fɛa cɪ.»

Zozi 'ka 'wɪɛ "man -e 'e 'lɛbo 'fɔ wɪ drɛ dɪ

(Mt 12.38-42)

²⁹ Zɪ minnɔn a trenan "kaga "bɛ, tɔɔn Zozi "e 'nan: «-Naagɔnɔn, ka ya min -wɫidɪnɔn -a. Ka ya "va 'nan, 'an 'wɪ 'tɔ drɛ -e 'e -kɔɔn 'nan 'an "sia Bali va. 'Pian maan ve 'cɛɛ 'nan, Bali 'ka "nyian 'wɪ 'nɔan -kɔɔn "vɛ pee dra 'ka 'va 'gɔ dɪ, -te ya'a 'silɛa 'wɪ nɛn Bali 'lewei vɪzɔn Zonazi -a drɛ bɛ -a dɪɛ. ³⁰ Kɔɔ Blamin -pɪ -taa "drɛɛ 'wɪ 'nɔan -kɔɔn "vɛ -a -naagɔnɔn lɛ, "le zɪ Zonazi -a drɛ 'li Ninivi 'nɔn lɛ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ.

³¹ ɛn lɪmɔn -tɔ nɛn 'li e ya mingɔnnɛn -a 'trɛda "tre 'zia bɛ, yɪ nɛn Bali minnɔn -le tin "baa bɛ, -yɛɛ 'wɪ -tɔa -naagɔnɔn man. Kɔɔ e 'si 'trɛda fɛnan -kɔɔbli 'nan, 'nan -e 'e Salomɔn -le 'wɪ 'tɔdɪ yɪ. Maan ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn -a -dan "mlian Salomɔn da bɛ, e ya 'gɔ. ³² ɛn "nyian bɛ, yɪ nɛn

Bali minnun -le tin "baa bε, Ninivi 'nɔn 'wɪ -tɔa -naagɔnɔn man. Kɔɔ zɪ Zonazi Bali -le 'wɪ 'vɪ -wɪε "bε, o 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man, ɛn o -sɔɔnɪa Bali -sru. Maan ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn -a -dan "mlian Zonazi da bε, e ya 'gʊ.»

Min nɛn e Zozi -tɔa "bε e ya 'tɛ 'san da

(Mt 5.15; 6.22-23; Mk 4.21)

33 ɛn Zozi -a 'le 'sran 'nan: «Min 'ka -kannɛn 'fɔa "nɛn -e 'e yɔɔ dɪ, -te 'bε "cɛɛ dɪ, -e 'e wɔ -pɔ wɪ dɪ. 'Pian yaa -tɔala fɛnan 'wein da, -e minnun "ɛ -wɪa 'kuin bε, te waa -san ye.

34 Min yɪε 'bε -maan min fɛnan ye. -Te 'i yɪε a "ji 'kpa bε, 'tɛ 'san -sɛan 'i da, yia -tɔa. 'Pian -te 'i yɪε 'ka fɛnan ye dɪε, 'tɛ 'san -sɛan 'i da, yɪ'a tɔa dɪ. I ya tʊ pɛɛnɔn man klun va. 35 -Yee "wɛan 'ka drɛ "yi, te fɛ -tʊ 'e 'si -tɔ 'tɛ 'san -lɔ, -e 'ka 'fʊ klun va dɪ. 36 Kɔɔ -te 'tɛ 'san a 'e -sɛndɪ 'i fɛ pɛɛnɔn 'nan, ɛn 'i fɛ -tʊ -nan 'ka 'fʊlɛ klun va dɪε, 'i man -kɔan 'wein "fo "le zɪ -kannɛn 'i 'man dra 'wein bε, -yee 'wɪ 'zʊ.»

Zozi 'wɪ 'pla Farizɛn 'nɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn lɛ

(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40)

37 Zozi 'fʊ 'wɪ tin 'banan, ɛn Farizɛn min -tʊ -ta -a trʊ 'balɛ. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan, 'e 'kʊ fɛnun -blɪ 'yee "kɔnnɛn. Zozi wɪ "man. Zɪ e -kʊ, e wɪa -yee 'kuin bε, 'nun tɔɔn ɛn e -nyran fɛnun -sru. 38 'Wɪ zɪε e Farizɛn min 'plo 'fɔ. Kɔɔ Zozi 'ka 'e 'pɛ -man "foelɛ "le zɪ 'o tranun -a 'vɪ bε -yee 'wɪ 'zʊ dɪ.

39 -A -nan nɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «'Ka Farizɛn 'nɔn bε, ka 'kulenɛn 'lee -pɔ man bei

"foeman fɛnyian. 'Pian 'ka 'pɔn -ji a 'e fadɪ crin -pɔan 'lee nyannɛn -pɔan "a. 40 Ka ya -blʊ -a! Bali nɛn e fɛ man bei drɛ bε, -yɛɛ fɛ -ji drɛ. 41 -Yee "wɛan fɛ nɛn e cɪ 'cee 'kulenɛn 'lee 'cee -pɔ -ji bε, -nyrɛn 'ka -nɔn 'yalɛ -tɛnɔn lɛ, -e 'ka 'kɔn 'saun Bali 'lɛ.

42 Farizɛn 'nɔn, 'wɪ -taa "bɔlɛ 'ka man! Kɔɔ sinwɪɛnɛn nɛn waa laabo manti 'lee ru bε, 'lee 'cee sinwɪε pɛɛnɔn bε, kaa -fuzan -nɔan Bali lɛ. 'Pian ka'a Bali ye "yi "dɪ, ɛn ka'a va wɪ dra "yi "dɪ. Te 'wɪ zɪε -yɛɛ cɪ "le blamin 'e drɛ 'vaa -e 'e fɛ -fuzan -nɔn Bali lɛ.

43 Farizɛn 'nɔn, 'wɪ -taa "bɔlɛ 'ka man! Kɔɔ -te ka ya cɪn yɪ 'kuin bε, ka -nyran "nan 'kpagba 'sidɪ ye "yi. ɛn -te ka ya -guada bε, ka ya "vale min yɪε 'e 'nan 'ka man -e 'e 'ka 'tɔ bʊ.

44 'Wɪ -taa "bɔlɛ 'ka man! Kɔɔ ka ya "le min -yrɛ nɛn -a ta a 'e 'sandɪ bε -yee 'wɪ 'zʊ. -Te min 'tran "da bε, -e fɛ nɛn "ji "bε 'e min 'tri "tɔ Bali 'lɛ.»

45 Zɪ Zozi 'wɪ zɪε -a 'vɪ bε, -a -nan nɛn 'fluba 'ci vɪzan -tʊ -a 'si "da. Yaa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, -te yia vɪ zɪε, te i ya "nyian "kʊε "srɔn wɔnan.»

46 ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «'Fluba 'ci vɪnɔn, 'wɪ -taa "bɔlɛ "nyian "cee "man! Kɔɔ 'wɪ 'plɛblɛ nɛn kaa ve minnun lɛ 'nan 'o drɛ, te ka'a 'paa o va -a drɛnan dɪ.

47 'Wɪ -taa "bɔlɛ 'ka man! Kɔɔ Bali 'lewei vɪnɔn nɛn 'ka tranun o tɛɛ bε, ka 'kɔn drɛ o -yrɛ da. 48 'Wɪ nɛn 'ka tranun -a drɛ bε, e ya 'ka 'ji 'wɪ "yi "a, -yee "wɛan nɛn ka 'kɔn

drε Bali 'lewei vɪnɔn zɪε o -
yrε da. ⁴⁹ Bali nɛn 'wɪ 'tɔdɪ
pɛɛnɔn a -yrɔ "bɛ, e 'wɪ zɪε -a
'vɪ 'e 'cɛn. Yaa 'vɪ 'nan: <An -
taa 'an 'lewei vɪnɔn 'lee 'mɛn
'pasianɔn 'a -wɫɛ, 'pian o o -
mie -tɛa, ɛn o 'tɛ "paa o -mie
da.> ⁵⁰ -Yee "wɛan Bali 'lewei
vɪnɔn nɛn minnɔn o tɛɛ 'trɛda
pou sianan "bɛ, -naagɔnɔn
da nɛn Bali -a nyran -sɛan.
⁵¹ E 'sia Abɛl da -trilii, ɛn e
'bɔ Zakari nɛn waa -tɛ Bali -
pan 'kɔn 'lee Bali -pan "dave
yei "bɛ -a da. Maan ve 'cɛɛ
'nan, -naagɔnɔn da nɛn Bali -
a nyran -sɛan.

⁵² 'Fluba 'ci vɪnɔn, 'wɪ -taa
'bɔɫɛ 'ka man! Kɔɔ -si nɛn
minnɔn -a "siala -e 'o 'kɔ Bali
va bɛ kaa 'lɛ 'wɔ. 'Ka 'bɔ 'ka -
si 'bɔ zɪε -a da dɪ, ɛn "nyian bɛ
minnɔn nɛn o ya "vale 'nan 'o
'si zɪε -a "siala bɛ, ka -si -tɔ -
wɫɔ!»

⁵³ Zɪ Zozi cɛɛn 'wɪ zɪε -a vɪdɪ
man bɛ, ɛn e 'bɔla Farizɛn min
zɪε -yee 'kuin. 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn
Zozi 'a 'vɪ bɛ, e 'bli 'fɔ 'fluba 'ci
vɪnɔn 'lee Farizɛn 'nɔn 'ji "fo.
-Yee "wɛan -e 'e 'sia tɔ zɪε -a
man bɛ, o 'wɪ laabɔ 'siɛn -yrɔ
"kaga. ⁵⁴ Waa dra zɪε 'nan -e
'o wei 'kun -e 'o 'kɔla 'wɪ 'tɔdɪ
-a man.

12

*'Ka wei 'e 'kɔn 'tɔwɫi!
(Mt 10.26-27)*

¹ ɛn minnɔn tredɪ 'sia
"nyian Zozi man "kaga 'kpa
'nan -e 'o wei man. O ya "kaga
"bɔvɔ "le "wɛan o "taanmlan 'o
cin cɛinla da. 'Pian Zozi 'wɪ
tin 'badɪ 'sia 'e tɛdɛ 'e -srɔnɔn
ɫɛ. Yaa 'vɪ -wɫɛ 'nan: «'Ka yɪɛ
'tɔ 'ka 'fli -va Farizɛn 'nɔn 'le
'mannyan 'le "wɛan. O wei a
'flivɫi, -yɛɛ cɪ "le 'mannyan 'le

'wɪ 'zɔ. Te 'wɪ zɪε 'e 'ka 'sa -e
'ka 'wɪ drε "le -wee 'wɪ 'zɔ dɪ.

² Maan -cin -tɔa 'ka 'ji 'nan,
fɛ -tɔ 'ka 'fo 'e yɔɔdɪ -trilii, -e 'e
vɪɫɛ 'e bɔla 'ji dɪ. ɛn 'wɪ yɔɔdɪ
-tɔ "ka -e 'o vɪɫɛ o man fɛnan
'wein da dɪ. ³ -Yee "wɛan 'wɪ
pɛɛnɔn nɛn kaa ve klun va bɛ,
o -taa -a manɫɛ yidɛa. ɛn 'wɪ
nɛn kaa ve 'sure -ji min ɫɛ 'kɔn
"bɔ "ji bɛ, o -taa -a trɔan -tɔɫɛ
min yei.»

*Te 'ka "klan min ɫɔ dɪ!
(Mt 10.28-33; 12.32)*

⁴ «'An beenun, maan ve
'cɛɛ 'nan, te 'ka "klan min-
nɔn nɛn o min po -tɛa, te
wa'a 'kɔlaman "nyian fɛ pee
drɛdɪ -a dɪɛ, -wɫɔ "dɪ. ⁵ Min
nɛn 'kɔ 'ka "klan -yrɔ "bɛ,
maan -kɔɔnman 'cɛɛ. 'Ka
"klan Bali ɫɔ, kɔɔ e -kɔlaman
e min -tɛa, ɛn e -kɔlaman e -
ko min -a yra yɪdɪ nɛn ya'a
'nyaan dɪɛ -a -nan. ⁶ -A -
cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, "loman
"wɛnwɛnnɛnnɔn 'bɔ nɛn min
'ka o taan "lala "kaga 'va dɪɛ,
Bali yɪɛ a o -tɔdɔ pɛɛnɔn da.
⁷ ɛn 'cee vɛ bɛ, Bali 'ka 'wɫɔ
"jɛ "pou -tɔdɔ pɛɛnɔn "nɛn -
tɔa. -Yee "wɛan te nyɛn 'e 'kɔn
'ka 'ji dɪ! Bali 'ka "siala e -cia
"loman "kaga "da.

⁸ Maan ve 'cɛɛ 'nan, min
nɛn yaa 'lɛ "cɛan minnɔn
pɛɛnɔn 'lɛ 'nan, 'e ya 'an -
srɔzan 'a bɛ, 'an 'bɔ Blamin -pɪ
maan 'lɛ "cɛan "nyian Bali -le
'pasianɔn 'lɛ 'nan, min 'gɔvɛ 'an
-srɔzan nɛn. ⁹ 'Pian min nɛn
e 'ka "vale 'e ve minnɔn yɪɛ
man 'nan, e ya 'an -srɔzan 'a
dɪɛ, 'an 'bɔ "nyian "an "ve Bali
-le 'pasianɔn yɪɛ man 'nan, 'an
-srɔzan "cɛɛ dɪ. ¹⁰ ɛn min nɛn
e wɫɪ 'wɫidɪ Blamin -pɪ man bɛ,

Bali -a man wɪ "cɛa. 'Pian min nɛn e wɪ 'wɪdɪ Bali lei 'saun man bɛ, Bali 'ka -a cɛa -yrɛ "fo "dɪ.

11 -Te o -kɔ 'kaa tin 'banɔn 'cɛin -da bɛ, 'wɪ nɛn 'kɔ 'ka vɪ bɛ, te -a nyɛn 'e 'kɔn 'ka 'ji dɪ. -Te Zuif 'nɔn 'le cin yɪ 'kuin nɛn oo, ɛn -te min tanɔn 'cɛin -da nɛn oo, ɛn -te mingɔnnɛnnun cɛin -da nɛn oo, 'wɪ nɛn 'kɔ ka vɪ bɛ, te -a nyɛn 'e 'kɔn 'ka 'ji dɪ.

12 Kɔɔ 'wɪ nɛn 'kɔ 'ka vɪ bɛ, Bali lei -a "paaman 'ka 'ji tɔ zɪɛ -a wɪu.»

Fɛzan man -kɔnnɛn

13 Min -tɔ nɛn minnun yei "bɛ, e 'nan Zozi lɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, 'i vɪ 'an "bɔɪ lɛ 'nan, 'kɔ "tɪ -zia fɛnun bɛ, 'kɔ -pli!»

14 ɛn Zozi "e 'nan min zɪɛ -yrɛ 'nan: «-Tɪɛ 'vɪ 'yɪɛ 'nan maan nɛn 'an drɛ 'ka yei fɛ -plidɪ da tin 'bazan 'a?» 15 ɛn Zozi -a 'vɪ minnun nɛn -nan bɛ -wlɛ 'nan: «'Ka yɪɛ 'tɔ 'ka 'fli -va! Te 'ka -wɛɛ 'nan fɛ pɛɛnɔn 'e 'kɔn 'ka 'lɔ dɪ! Kɔɔ -te min a fɛzan -a 'kɔ oo, -yee 'belidɪ 'ka 'sia 'e lɔ fɛ man dɪ.»

16 -A -nan nɛn Zozi -kɔnnɛn 'gɔvɛ -a fɔdɪ 'sia -wlɛ. E 'nan: «Fɛzan -tɔ -a, ɛn -yee fei -a. -Yee fei zɪɛ -a ta fɛ 'bɔla "kaga 'kpa. 17 -A -nan nɛn yaa "nrɔndɪ 'sia 'e 'ji 'nan: «Maan dra 'kɔ? Kɔɔ fɛ pee -nan "ka "nyian -e 'an 'mɛn fɛnun -sɛn -nan dɪ.»

18 Tɔɔn 'wɪ 'tɔ -cin -tɔ "ji. -Nyɛn 'nan: «'An 'mɛn fɛnun tre 'kɔnnun -wia, -e 'an pee -tɔ 'kpa -dan. "Bɛ -sru -e 'an 'mɛn fei fɛ 'wlɛ 'lee 'an yɪɛ pɛɛnɔn -sɛn -ji, 19 -e 'an vɪ 'an 'fli lɛ 'nan: 'An bee, i yɪɛ a "kaga lɛ "kaga 'wɪu vɛ -a. 'I 'flinla

'e "tun, ɛn 'i fɛ -blɪ 'e "tun, ɛn 'i 'wɛn mlin 'e "tun, -e 'i 'ci 'e "nran 'e "tun!»

20 'Pian Bali -a vɪ -yrɛ 'nan: «-Blɔzan! Cɛɛgɔ 'pei 'gɔvɛ -a man bɛ, 'yie vɛ -nyaan 'trɛ da. Fɛnun pɛɛnɔn nɛn yia tre bɛ, -tɪ -lɔ nɛn e -fo?» »

21 ɛn Zozi -a 'le 'sran 'nan: «'Wɪ 'tɔwɪ zɪɛ -yrɛ bɔa min nɛn 'e yɪɛ -wɛɛman 'e 'bɔ 'le vɛ -a bɛ -a man. Kɔɔ -a san 'ka fɛzan -a Bali 'lɛ dɪ.»

Zozi -srunɔn yi -tɛala Bali da!

(Mt 6.25-34)

22 "Bɛ -sru ɛn Zozi -a 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan: «-Yee "wɛan maan vɛ 'cɛɛ 'nan: Te 'ka 'fɔ 'ka 'ci "nrɔnnan 'cɛɛ 'trɛda da dɪ! -Yɛɛ ci "le: «-Mɛ "nɛn kɔa -ble? ɛn kɔa dra 'kɔ, -e 'kɔ 'man sɔnɔn yɪ?» 23 Kɔɔ 'belidɪ nɛn 'ka 'lɔ bɛ -a "yi "mlian -blɪfɛ da. ɛn 'ka 'kɔlɛ nɛn 'ka da bɛ -a 'kpa "mlian sɔnɔn da.

24 'Ka 'ci "nrɔn "lomannun da -tɔ! Wa'a 'saa 'fɔa dɪ, ɛn wa'a 'saa 'tɛa dɪ, ɛn -wee fɛ 'ka 'e tredɪ fɛ -tɔ -nan dɪ, ɛn -wee fɛ trenan "ka "dɪ, 'pian te Bali -blɪfɛ -nɔan -wlɛ. -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan Bali 'lɛ bɛ, 'ka "yi "mlian "lomannun da! 25 'Cɛɛ ci "nrɔndɪ 'cɛɛ 'trɛda da bɛ, ya'a 'kɔlaman -e 'e yi -tɔwɪ "cɛ 'pa 'cɛɛ 'belidɪ da "fo "dɪ. 26 -Te ka'a 'kɔlaman 'wɪ zɪɛ 'bɛ drɛdɪ -a dɪɛ, -mɛ "le "wɛan nɛn 'ka 'ci "nrɔnman 'wɪ pɛnɔn da?»

27 'Ka 'ci "nrɔn lu -fuinun da "nyian -tɔ! 'Ka -wee drɛdɪ yɪ! Wa'a 'nyranman 'paa dɪ, ɛn wa'a sɔ taan dɪ. 'Pian maan vɛ 'cɛɛ 'nan, Salomɔn nɛn e ya mingɔnnɛn -dan tɔ -a 'li bɛ, -yee sɔ -tɔ fɛnyian 'ka 'mlinlɛ lu -fuinun zɪɛ -a -tɔwɪ

"le fenyian da di. ²⁸ Lu -fui "nen 'be ci lua, "tre wee "cean -e 'wee -fō 'te 'va be, -te Bali 'be 'man dre ve wee fenyian zie be, 'lōō kaa "nun? 'Cee yi -teradi Bali da a "wennōn.

²⁹ -Yee "wean fe nen 'kō 'ka -bli 'lee fe nen 'kō 'ka mlin be, te 'ka 'fū 'ka 'ci "nrōnnan "da "di! ³⁰ Kōō minnun nen wa'a Bali tōa die, -wee ci "nrōnman 'winun zie -a da. 'Pian 'ka "ti Bali -a -tōa 'nan, fenun zie -a 'wī a 'ka man. ³¹ 'Cee ve be, 'ka -wee 'e tēde 'nan Bali 'e mingōnnen -bli 'ka da. "Be -sru -e -a 'bō 'e 'wī pēenōn zie -a dre 'cee.

³² Te nyen 'e 'kōn 'ka 'ji di! Ka ya "le 'bla 'pa "wennēn 'zō. Kōō 'ka "ti Bali 'ka 'si "va 'nan 'yee mingōnnen tre a 'cee ve -a.

³³ 'Ka 'ka yifenun -tan, -e 'ka man "lala -nōn 'yale -tenōn le. Fe nen ya'a sremān die, -a 'bō nen 'ka -wee! -Yee ci min yife nen laji be -a. Crinnōn 'ka 'pliman fe zie -a -nan di, en fe sre bebē 'ka 'nan di. ³⁴ Kōō fenan nen min yife ci be, -a -nan nen -yee ci "nrōndi pēenōn 'kōan.»

*'Ka Blamin -pī man -pen
(Mt 24.43-51)*

³⁵ «'Ka 'man 'e 'kōn 'e wōōdi, en 'cee -kannēn 'e 'fū 'fōdi "nen! ³⁶ 'Ka 'kōn "le minnun nen o ci 'o 'tazan -pennan be -wee 'wī 'zō. Minnun zie, -te o tazan 'si lī 'pa "fēdi da 'nan e -ta, en e 'kōn 'te be, -wee 'le "so -yre. ³⁷ Bali -le -fēa a minnun nen Minsan bōa o man, te o yie a "man "be o man. Maan ve 'cee 'wī tighi 'a 'nan, 'e 'man wōōman, -e 'e o -nyran fenun -sru, -e 'e -wee fe 'pa. ³⁸ E -ta

bada oō, en -te 'be "cee di, e -ta tv "nen "tv -a oō, -te e 'bō o man te o yie a "man "be, Bali -le -fēa a o man. ³⁹ Maan ve 'cee 'nan, tv nen crinzan -taa "min crin wōle be, "te 'kōn san -a -tōa "be, "te -a man -kōan 'e wōōdi tv pēenōn man, en ya'a tve -e 'e 'yee 'kōn 'fōn di. ⁴⁰ -Yee "wean 'ka 'bō "nyian 'ka 'man wōō! Kōō Blamin -pī -taa tv nen -a -cin 'ka 'kōan 'ka 'ji die -a man.»

⁴¹ -A -nan nen Pieri -a laabu Zozi 'lō 'nan: «Minsan, -kōnnen "nen yia -fō zie, 'kū 'saza 'le ve nen, -baa min pēenōn 'le ve nen?»

⁴² En Minsan "e 'nan -yre 'nan: «Min 'suzan "cēn 'be 'ta wōla 'e 'san wei da 'wī 'tōdi -a? Min 'suzan nen -a tazan 'yee 'kōn 'pēba 'wō -yre, en yaa 'vī -yre 'nan, 'e -blife -nōn min 'sunōn -mienun le 'e 'tv -man be -nyren. ⁴³ Min 'suzan zie -te -a tazan 'bō "man 'wī zie -a drenan be, -yee ve a 'yi. ⁴⁴ Maan ve 'cee 'wī tighi 'a 'nan, -a tazan -a -tōa 'e yife pēenōn da.

⁴⁵ 'Pian -te min 'suzan zie 'e ci nrōn 'nan: «'An 'tazan -a 'mōnnan.» Tōōn -e 'e 'te 'padi 'sia minnun nen 'e yie -tōa "o va be o da, te e ya "fēdi -blīnan 'saza, en e ya -wēn mlīnnan 'saza. ⁴⁶ Tōōn yi nen -a -cin 'ka "ji 'nan 'e 'tazan -taa "die, -e 'be bōla kligli, -e -a tazan 'e "nen "jēenla 'ji -wli di. E 'wī "nen -kōōnman -yre "le zī Bali 'wī "nen -kōōnman minnun nen wa'a yi -tēlēa 'e da die -wle "be -yee 'wī 'zō.

⁴⁷ Min 'suzan nen 'e 'tazan 'ci 'sō winun -tōa, 'pian e 'ka "vale 'e 'ta wōla "da "die, waa -sōan "kaga 'kpa. ⁴⁸ En "nyian

bε, min nɛn e 'wɪ 'tʊ dre 'wɪdɪ
'e 'tazan lɛ, te ya'a ci 'sɔ winun
tɔa dɪɛ, waa -sɔan, 'pian waa -
sɔan "wɛnnɔn. -A -cin 'e 'kɔn
'ka 'ji 'nan, min nɛn Bali fɛ
"kaga "nɔn -yrɛ "bɛ, yaa laabo
-yrɔ "nyian "kaga. ɛn min nɛn
Bali fɛ "kaga "pɛba 'wʊ -yrɔ
"bɛ, -a san lɔ nɛn e 'wɪ "kaga
laabo.»

*Minnun "cɛan 'e cin man
Zozi -le "wɛan
(Mt 10.34-36)*

⁴⁹ «'An -ta 'tɛ 'fɔlɛ "nɛn 'trɛ
da. An ya "vale 'e 'kɔn 'e 'bidɪ
'va. ⁵⁰ 'Pian e ya "le 'mɛn yra yɪ
tʊ 'e bɔ 'vaa, -e 'e 'bidɪ 'sia. 'Bɛ
nɛn 'gʊɛ, an ya -a -pɛnnan 'an
'cɪlɛ nyɛn -a, 'nan 'wɪ zɪɛ 'e dre.
⁵¹ Te 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan 'an -ta
'trɛda, 'nan -e minnun man 'e
'fɔla -trɔɔ dɪ! 'Pian an -ta 'wɪ
'fɔlɛa minnun man. ⁵² Maan
ve 'cɛɛ 'nan, -te min a 'soolu
'kɔn 'tʊwɪ 'lɛ "nɛn "bɛ, o "cɛan
'e cin man 'mɛn "wɛan. Min
yaaga -taa "kɔnlɛ -pɛ -tʊ -a, -e
min "fli 'o 'kɔn -pɛ -tʊ -a. ⁵³ ɛn
'nɛn "tɪ 'lee 'e 'pɪ yei 'ka 'taa -
a -blɪlɛ dɪ. ɛn 'nɛn "bʊ 'lee 'e lu
yei 'ka 'taa -a -blɪlɛ dɪ. ɛn -sran
"bʊ 'lee 'e 'pɪ nan yei 'ka 'taa -a
-blɪlɛ dɪ.»

*Minnun 'ka "vale 'o Zozi 'le
'wɪ 'ci maan "dɪ
(Mt 16.2-3; 5.25-26)*

⁵⁴ Zozi -a 'vɪ "nyian minnun
nɛn -nan bɛ -wɛlɛ 'nan: «-Te laa
wla "ji yidɛ 'fɔ -nan "va 'zia bɛ,
'nun tɔɔn kaa ve 'nan, laa "ta
-fɛan, -e 'e drɛ zɪ. ⁵⁵ ɛn -te fulɔ
nɛn e "sia 'trɛda "tre 'zia bɛ, ka
'yɪ "fɛɛnnan bɛ -a 'yɪ bɛ, 'nun
tɔɔn ka ve 'nan, 'tɛdɛ "ta -daa,
-e 'e drɛ zɪ. ⁵⁶ Ka 'wɪ dra min
yɪɛ 'lɛ! Fɛ nɛn e "ta dra 'trɛ da
bɛ, 'lee fɛ nɛn e "ta dra laji bɛ,
'cɛɛ -tɔa. 'Pian 'wɪ nɛn 'an cɪ

'bɛ drɛnan tʊ 'gʊɛ -a bɛ, ka 'ka
"vale 'cɛɛ -tɔa "dɪ. ⁵⁷ ɛn 'wɪ nɛn
'bɛ cɪ tɪgɪ "le 'cɛɛ drɛ bɛ, ka 'ka
"vale 'cɛɛ tɔa dɪ. -Mɛ "le "wɛan
nɛn kaa dra zɪ?

⁵⁸ 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'gʊɛ -a
da -tʊ! -Te min -tʊ 'i 'sanman
drɛ, ɛn ka "ta -ko -a tin 'balɛ
bɛ, 'i 'fɔ 'e 'flin 'i 'ka yei "sɛn
'e cin va, "tɔgɔ 'yei 'nɔn tin
'bazan lɛ, -e tin 'bazan 'e 'i 'fɔ -
pʊ 'kuin. ⁵⁹ Maan ve 'yɪɛ 'nan,
'yɪɛ vɪnan i bɔla -pʊ 'kɔn zɪɛ -
a -ji bɛ, te i cɛɛn "lala pɛɛnɔn
bɔladɪ man.»

13

'Ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man!

¹ Tʊ zɪɛ -a man bɛ, -
kɔnmandan Pilati Galile 'nɔn
-mienun tɛɛ Zeruzalɛm. E o
tɛɛ te o ya Bali -pannan Bali
-pan 'kuin. -A -nan nɛn min
-mienun -ta 'wɪ zɪɛ -a 'sinan
'palɛ Zozi lɛ. ² ɛn Zozi "e 'nan
-wɛlɛ 'nan: «E ya 'ka 'ji 'nan,
Galile 'nɔn zɪɛ o 'wɪ 'wɪdɪ drɛ e
cɪla Galile 'nɔn -mie -le vɛ da,
-le "wɛan 'wɪ zɪɛ e 'bɔ o man?
³ -Cɛjɛ, e 'ka zɪ "fo "dɪ! 'Pian -te
ka'a 'silɛ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man
-e 'ka -sɔɔnla Bali -sru "dɪɛ, ka
-kaaman "le -wee 'wɪ 'zʊ. ⁴ ɛn
"nyian bɛ, min -fuda 'sɔra nɛn
'kɔn loulou o tɛɛ Siloe bɛ, e ya
'ka 'ji 'nan, o 'wɪ 'wɪdɪ drɛ e
cɪla Zeruzalɛm 'nɔn pɛɛnɔn
da? ⁵ -Cɛjɛ, e 'ka zɪ "fo "dɪ!
'Pian -te ka'a 'silɛ 'wɪ 'wɪdɪ
"drɛdɪ man -e 'ka -sɔɔnla Bali
-sru "dɪɛ, ka -kaaman "le -wee
'wɪ 'zʊ.»

*Zozi -kɔnnɛn "fɔ fɪjɛ yɪba
"nɛn ya'a 'baa dɪɛ -a man*

⁶ ɛn Zozi -kɔnnɛn 'gʊɛ -a -
fɔdɪ 'sia. E 'nan: «Min -tʊ -le
fɪjɛ yɪba "a 'e 'tɔdɪ 'yɛɛ rɛzɛn
fei. Min zɪɛ e -ta -a 'blʊ -wɛɛlɛ
"man, 'pian ya'a yɪɛ "fo "dɪ.

7 -A -nan nen yaa 'vɪ min nen 'e yiε -tɔa rɛzɛn fei 'bɔ va bɛ -yrɛ 'nan: <Lɛ yaaga nen 'gʊ, te 'an -taa fijie yiba 'gʊɛ, -a 'blɔ -wɛɛɛ "man, te ma'an ye dɪ. - Yee "wɛan 'i yiba 'cɛn! Kɔɔ e ya -nan 'e "tun.>

8 ɛn min nen 'e yiε -tɔa "fei 'bɔ va bɛ, e 'nan min zɪɛ -yrɛ 'nan: <Minsan, 'i 'tʊɪ "nyian lɛ -tʊ! Maan "srɔn "kluman, -e 'an 'bli -sɛn "man 'dʊ -e 'e ba. 9 Lɛ pee -te ya'a balɛ dɪɛ, -e 'i 'cɛn.> »

Zozi lɪmɔn -tʊ beli

10 Zuif 'nɔn 'le 'flinla "yi bɛ, waa laabo Saba. -A -tʊ da nen, te Zozi a Bali -le 'wɪ "paanan minnun ji -wee cin yɪ 'kuin.

11 Lɪmɔn -tʊ a 'kɔn zɪɛ -a -ji. - A lɛ -fuda 'sɔra 'bɔ, te 'e yra ye -yʊ -wɪdɪ "tʊ -ɔ. -A 'klɔn 'tɔ 'siɛn, ɛn ya'a "nyian 'kɔlaman wluandɪ -a dɪ. 12 Zɪ Zozi lɪ zɪɛ -a 'yɪ bɛ, yaa laabʊ, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «'Yie -cɛ 'e 'si 'i man!» 13 -A -nan nen 'e 'pɛ 'pla lɪ zɪɛ -a da. 'Nun tɔɔn ɛn e 'sʊ "ji, ɛn e Bali 'tɔ bɔdɪ 'sia.

14 'Wɪ nen Zozi 'a drɛ bɛ, e 'bli 'fɔ cin yɪ 'kɔn 'tazan ji, kɔɔ Zozi min beli Saba yi da. ɛn e 'nan minnun lɛ 'nan: «Yi a 'shɛɛdʊ, -a da nen blamin 'nyranman "paa. Yinun zɪɛ -a -tʊ da nen, 'ka 'ta, -e 'o 'ka 'beli. 'Pian te 'ka 'ta Saba yi da "fo "dɪ!»

15 ɛn Minsan "e 'nan -yrɛ 'nan: «Ka ya min -wɪdɪ "a, ka 'wɪ dra min yiε 'lɛ. Saba yi da bɛ, ka "we "man, -e min 'e 'yee trʊvɛ baa "flu 'e 'blifɛ -sru, -e 'e 'kʊ 'yi 'nɔn -yrɛ. -Te e ya tri a oo, ɛn te 'bɛ "cɛɛ dɪ, -te e ya -aflumun a oo, kaa dra zɪ, -njɛɛ dʊʊ? 16 'Pian ka 'ka "vale 'an

baa 'si Abraam kluda lɪ 'gʊɛ -a man Saba yi da dɪ. Kɔɔ Satan -a yrɪ -a -nan lɛ -fuda 'sɔra nen 'gʊ.»

17 Zɪ Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, ɛn 'yra -a 'nanmannɔn 'tɛdɪ 'sia. 'Pian te min pɛɛnɔn 'ci "nranman 'wɪ "yi 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn nen Zozi a dra bɛ -yee "wɛan.

Fei fɛ 'wɛɛ man -kɔnnɛn 'lee 'mannyan man -kɔnnɛn
(Mt 13.31-32; Mk 4.30-32)

18 "Bɛ -sru Zozi -kɔnnɛn 'fɔdɪ 'sia minnun lɛ. E 'nan: «Bali -le mingɔnnɛn -blidɪ min da bɛ, -mɛ "man nen 'an -kɔlaman maan -kɔnnɛn? 19 E ya "le min -tʊ 'bɛ fei fɛ 'wɛɛ "wɛnnɛn 'tʊ 'si, ɛn yaa -fɔ 'yee fei. E bɔa -e 'e drɛ yiba "a, te "lomannun a o "kɔɛ "tɔnan -a plan -ji.»

20 ɛn e -kɔnnɛn pee -fɔ "nyian -wɛɛ. E 'nan: «Bali -le mingɔnnɛn -blidɪ min da bɛ, -mɛ "man nen 'an -kɔlaman maan -kɔnnɛn? 21 E ya "le lɪmɔn -tʊ 'bɛ -fari puu "sonun yaaga 'si, e 'mannyan "wɛnnɔn 'wʊ 'va, ɛn yaa baa. 'Mannyan zɪɛ e -fari -pʊ 'bɔ siiman 'e pɛɛnɔn.»

-Si nen min -a "siala -e 'e 'beli bɛ e ya -tʊwɪ

(Mt 7.13-14, 22-23; 8.11-12; 25.10-12)

22 "Bɛ -sru Zozi Zeruzalem si 'sia "nyian. E -kʊ Bali -le 'wɪ "paadɪ -a minnun ji 'flanun nen -si -a bɛ -a da. 23 ɛn min -tʊ -a laabʊ -yrɔ 'nan: «'An 'san. 'Wɪ 'kpa, min "nen "wɛnnɛn nen Bali -a "sia 'wɪ 'ji?»

ɛn Zozi -a vidɪ 'sia minnun lɛ 'nan: 24 «'Ka man -wɛɛ 'nan 'ka -wɪlamlan 'kɔn -yrɛ "funɛn 'ji -e 'ka 'belidɪ yɪ! Maan ve 'cɛɛ

'nan, min "kaga -taa -a man -wεελε 'nan 'o -wlamlan 'kōn zιε -a -ji, 'pian wa'a 'bōala 'nan nun dι. ²⁵ Tυ -tυ -taa "bōλε βε, -te 'kōn san "ta 'yee 'kōn -fōa "ji, te ka -fυ bei. Ka 'kōn 'tεdι "siala, te ka "ta -a ve -yrε 'nan: <'Kυ 'san, 'i 'kōn 'lε 'sυ 'kυε!> Yaa ve 'cεε 'nan: <Ma'an 'ka 'tōa dι.> ²⁶ Tōōn -e 'ka vι -yrε 'nan: <Kaa fε -blι 'e cin va, εn -kaa 'yi mlin 'e cin va. Εn i Bali -le 'wι paa 'kυ fla.>

²⁷ "Bε -sru yaa ve 'cεε 'nan: <Ma'an 'ka 'tōa "fo "dι. Ka ya 'wι 'wliδι "drεnōn 'a, 'ka 'si 'an "srōn "kogo!>

²⁸ Tυ zιε -a man βε, te ka Abraam 'lee Izak 'lee Zago 'lee Bali 'lewei vιnōn pεεnōn ye Bali -le mingōnnen trεda. 'Pian ka -fo bei, -e 'ka -wuōdι 'sia te 'ka 'she da -ble. ²⁹ Minnun "sia yide wluan "nan 'zia, εn o "sia yide 'fō -nan "va 'zia, εn o "sia 'trεda lou 'zia, εn o "sia 'trεda "tre 'zia, -e 'o "fεdi -dan -blι Bali -le mingōnnen trεda. ³⁰ Minnun nen o -fōla "da "bε, o "kaga -taa "dreλε -si 'lenōn 'a. Εn minnun nen o -trōa -si 'lε βε, o "kaga -taa "dreλε min -fōla "danōn 'a.»

Zozi 'wι 'pla Zeruzalem 'nōn lε
(Mt 23.37-39)

³¹ Tυ zιε -a man βε, Farizen 'nōn -mie -ta -a vιλε Zozi lε 'nan: <'I 'kυ, 'i 'si 'gυ! Erodi a 'i -wεεnan 'nan -e 'yei 'tε.>

³² Εn Zozi 'a 'vι -wλε 'nan: <'Ka 'kυ -a vι -dawlizan 'labε -yrε 'nan, an -yυ -wliδι -pian "minnun -sru, εn an minnun "belia cεεgυ 'lee "tre "a. -A yi yaagazan da -e 'an 'cεn "man. ³³ 'Wι 'kpa, maan dra cεεgυ,

εn maan dra "tre, εn maan dra "bε -sru. Εn an bōala Zeruzalem, kōō -nan nun nen Bali 'lewei vιzan -kaa.

³⁴ Zeruzalem 'nōn, ka Bali 'lewei vιnōn -tεεman. Εn minnun nen Bali -taa "waa 'cεε βε, ka o -tεεman -kōλεbu -a. Maan man wεε 'e 'pa -a "kaga 'nan 'an 'ka treman 'e cin man, "le zι mεin "bυ 'yee 'nεnnun treman 'e 'pεba 'wlu βε -yee 'wι 'zυ. 'Pian ka'a 'wιλε "man "dι. ³⁵ -Yee "wεan Bali "ta 'e 'pε "sia 'cee Bali -pan 'kōn -sru. Εn 'an 'bō 'gυε, ka'a "nyian 'an 'ye dι. 'Pian ka -kōlaman 'an yιdι -a 'e 'pee yi nen kaa vιdι "siala 'nan: <Bali -le -fεa 'e 'kōn min nen Minsan -a 'pa 'sia βε -a man!> »

14

Zozi min -tυ beli 'flinla "yi da

¹ Zuif 'nōn 'le 'flinla "yi nen waa laabo Saba βε -a -tυ da nen, Zozi wlala Farizen 'nōn 'tazan -tυ -le 'kuin 'nan -e 'e fε -blι. Minnun nen 'kōn zιε -a -ji βε, te o yie a Zozi 'va. ² Εn min -tυ -ta -tōλε Zozi 'lε. Min zιε -a 'kōλε pεεnōn a 'e -tōladι -cε -tυ -lō. ³ Tōōn εn Zozi -a laabυ 'fluba 'ci vιnōn 'lee Farizen 'nōn 'lō 'nan: <-Mε "wι nen -cee -pei -a 'vι? -Si a 'e 'nōndι min lε 'nan 'e 'cε 'si min man 'flinla "yi da?> ⁴ 'Pian o 'ka "vale 'o 'wι "sia "da "fo "dι. Tōōn Zozi klε -cεzan zιε -a man, εn yaa beli. E -si -nōn -yrε, εn e -kυ.

⁵ -A -nan nen Zozi -a vιdι 'sia 'fluba 'ci vιnōn 'lee Farizen 'nōn lε 'nan: <Min -tυ 'ka 'ka yei, -te -yee 'nen 'fō 'yi 'klu -ji 'flinla "yi da βε, -e 'e vιλε 'e 'si dι. Εn -te -yee tri -fō 'yi 'klu -ji 'flinla "yi da βε, -e 'e vιλε 'e 'si

di. -Njεε duv?» ⁶ Wa'a -kɔlale -e 'o 'wɪ zɪε -a -zi -fɔ -yrε "di.

-Ti lε nɛn Bali -nyrannan fenyian-nɔan?

⁷ Zozi -a 'yɪ 'nan minnun nɛn o -taa "bε, o -nyrannan tɪglɪ tɪglɪ "sia, te o -nyɛanla. -A -nan nɛn e -kɔnnɛn 'gʊε -a -fɔdɪ 'sia -wɫε. E 'nan: ⁸ «-Te min 'i laabv 'nan 'i 'lv "fɛdi -bli 'e 'va bε, te 'i 'nyrannan tɪglɪ 'si di! Kɔɔ -a -mie da bε, te min nɛn 'bε a min -dan a e -cia 'i da bε, wεε laabv "nyian. ⁹ Min nɛn e 'ka laabv bε, yaa ve 'yɪε 'nan: <'I pɛin 'labε -a -nɔn min 'gʊε -yrε!> Tɔɔn te i "ta wuanla 'yra -a, -e 'i 'kʊ -nyran pɛin -fɔla "dazan da. ¹⁰ -Yee "wεan -te min 'i laabv 'nan, 'i 'lv "fɛdi -bli 'e 'va bε, 'i -nyran pɛin -fɔla "dazan da! Min nɛn yei laabv bε, -te yei 'yɪ bε, -e 'e 'ta -a vɪ 'yɪε 'nan: <An bee, 'i 'ta -nyrannan tɪglɪ 'gʊε -a 'si!> -Te e drε zɪε, min pɛɛnɔn nɛn ka "ta -nyɛanla waa bε, 'yra "sia 'i yɪε man o yei.»

¹¹ En Zozi -a 'le 'sran 'nan: «Min nɛn 'e 'fli drε -dan bε, Bali -a dra "wɛnnɔn. En min nɛn 'e 'fli drε "wɛnnɔn bε, Bali -a dra -dan.»

¹² "Bε -sru en Zozi 'wɪ tin 'badɪ 'sia min nɛn e Zozi 'bɔ laabv 'nan 'e 'lv "fɛdi -bli 'e 'va bε, -yrε. Yaa 'vɪ -yrε 'nan: «-Te 'i "ta minnun laabo "fɛdi fε man bε, te 'i beenun laabv di! En te 'i "bɔɪnun laabv di! En te 'i 'mangulinun laabv di! En te 'i bɔɛnun fɛnɔn laabv di! "Tɔgɔ -wee vε da, -e 'wei laabv te 'e drε fε 'lɛji bɔladɪ -a. ¹³ 'Pian -te 'i "ta minnun laabo "fɛdi fε man bε, 'i 'yalε -tɛnɔn laabv! En minnun nɛn -cε cɪ o man bε 'i o laabv! En minnun nɛn

o "tun "bo bε 'i o laabv! En minnun nɛn o yɪε 'wi bε 'i o laabv! ¹⁴ -Te i 'wɪ zɪε -a drε bε, Bali -fɛa ve 'i man, kɔɔ wa'a 'lɛji bɔala 'yɪε di. 'Pian Bali -a 'lɛji bɔala 'yɪε, tʊ nɛn min tɪglɪ nun wuanla -kanɔn 'va bε, -a man.»

"Fɛdi -dan man -kɔnnɛn (Mt 22.1-10)

¹⁵ -A -nan nɛn min -tʊ nɛn fε zɪε -a -nan bε yaa 'vɪ Zozi lε 'nan: «Min nɛn e fε -ble Bali -le mingɔnnɛn trɛda bε, Bali -le -fɛa a -a san man.»

¹⁶ En Zozi -kɔnnɛn "tʊ -fɔdɪ 'sia -yrε. E 'nan: «Min -tʊ 'bε "ta "fɛdi -dan dra, en yaa 'wɪ 'vɪ min "kaga "lε. ¹⁷ Zi "fɛdi yi 'bɔ bε, en 'e 'suzan 'tʊ 'pa 'sia 'nan 'e 'kʊ o laabv. 'E vɪ -wɫε 'nan: <'Ka 'ta! O cɛɛn fɛnun drɛdi man.>

¹⁸ 'Pian o -tʊdʊ pɛɛnɔn 'wɪ 'tʊ 'yɪ, en waa 'vɪ -yrε. Min tɛdɛ -a 'vɪ -yrε 'nan: <An "sia fei -tʊ 'lɔnan. An "ta -ko -a -nanjɛnlε. -Yee "wεan 'i 'yra 'si, ma'an 'kɔlaman 'lɔdɪ -a di.>

¹⁹ En -a -tʊ "e 'vɪ -yrε 'nan: <An tri 'lɔ -fu. An "ta -ko o -nanjɛnlε, -te o 'nyranman "paa 'kpa -o. -Yee "wεan 'i 'yra 'si, ma'an 'kɔlaman 'lɔdɪ -a di.>

²⁰ En -a pee "e 'vɪ 'nan: <An "sia lɪ 'panan. -Yee "wεan ma'an 'kɔlaman 'lɔdɪ -a di.>

²¹ Min 'suzan zɪε e 'li 'e da 'e 'tazan -va. 'Wɪ nɛn o pɛɛnɔn -a 'vɪ bε yaa 'sinan 'pa -yrε. -A -nan nɛn 'bli 'fɔ -a tazan 'bɔ 'ji, en e 'nan 'e 'suzan lε 'nan: <'I 'kʊ tada 'fla yei, -e 'i vɪ 'yalε -tɛnɔn lε, en 'i vɪ minnun nɛn -cε cɪ o man bε -wɫε, en 'i vɪ minnun nɛn o yɪε 'wi bε -wɫε, en 'i vɪ minnun nɛn o "tun "bo bε -wɫε, -e 'ka 'ta waa!>

22 En min 'suzan zɪe e -kʊ
 "nyian. Fɔɔnɔn, en e -ta -a vɪe
 'e 'tazan lɛ 'nan: <'An 'san, 'wɪ
 nɛn yia 'vɪ bɛ, maan drɛ, 'pian
 -nyrannan -mie a tian 'nan.>

23 -A -nan nɛn -a tazan -a
 'vɪ "nyian -yrɛ 'nan: <'I 'kʊ -
 siblv 'nɛnnun da, en 'i 'kʊ fei -
 paannun da, -e 'i vɪ minnun lɛ
 'nan 'o 'ta. 'I 'tɔ o man, -e 'o 'wɪ
 "man, 'dʊ -e 'mɛn 'kuin 'e fa!>
 »

24 En Zozi -a 'le 'sran 'nan:
 «Maan ve 'cɛɛ 'nan, minnun
 nɛn Bali o laabv, en wa'a 'wɪlɛ
 "man "dɪɛ, o -tv 'ka 'taa "fɛdi -
 blɪlɛ 'an 'va dɪ.»

*-Tɪe -kɔlamaman drɛdi -a Zozi -
 sruzan -a?*

(Mt 10.37-38)

25 "Bɛ -sru en Zozi
 Zeruzalɛm si 'sia "nyian. Min
 yra -a -sru "kaga 'kpa. -A -
 nan nɛn Zozi 'e 'man lila, en
 e 'nan -wɪlɛ 'nan: 26 «Min nɛn e
 ya "vale 'e -sɔɔnmlan 'an -sru
 "bɛ, 'yaan 'sia e 'mlin 'e "tɪ 'lee
 'e "bv "da. En 'yaan 'sia e 'mlin
 'e nan 'lee 'yee 'nɛnnun da. En
 'yaan 'sia e 'mlin 'e "bvɪnun
 'lee e "blunun "da. En 'yaan
 'sia e 'mlin 'e 'bɔ 'le 'belidɪ
 da. -Te ya'a drɛlɛ zɪ dɪɛ, ya'a
 'kɔlamaman -e 'e drɛ 'an -sruzan
 'a "fo "dɪ. 27 En "nyian bɛ, min
 nɛn e ya "vale 'e -sɔɔnmlan 'an
 -sru "bɛ, 'e 'wɪ yra yɪdɪ man,
 en 'e 'wɪ -kadɪ man yiba "plan
 da! -Te ya'a drɛlɛ zɪ dɪɛ, ya'a
 'kɔlamaman -e 'e drɛ 'an -sruzan
 'a "fo "dɪ.

28 -A -kɔɔn "man wɪ -tv nɛn
 'gʊ. Min -tv a 'ka yei, en e
 ya "vale 'e 'yee 'kɔn -dan -tɔa.
 Min zɪɛ zɪ 'kɔ 'e drɛ bɛ, yaa
 "nrɔnman 'e 'ji 'vaa, en yaa -
 si "siala. E 'yee "lala -nanjɛan,
 -te e bɔa -yee 'kɔn 'tɔvɛ -a -o.

29 "Tɔgɔ -te e 'yee 'kɔn 'pʊ -fɔ
 'trɛ 'ji bɛ, -e 'e vɪlɛ 'e 'cɛn "man
 "dɪ. Tɔɔn minnun nɛn o 'wɪ
 zɪɛ -a -nan ye bɛ, waa sɛɛ wɔdɪ
 "siala -a vɪdɪ -a 'nan: 30 «Min
 'labɛ e 'kɔn 'tɔdɪ 'sia, 'pian ya'a
 -kɔlalɛ 'cɛndɪ -a "man "dɪ.»

31 En -a -kɔɔn "man wɪ -tv
 nɛn "nyian 'gʊ. Mingɔnnɛn -tv
 "ta -ko -kuli man mingɔnnɛn
 -tv -va. Mingɔnnɛn zɪɛ zɪ 'kɔ
 'e drɛ bɛ, yaa "nrɔnman 'e 'ji
 'vaa, en e -kuli -si "siala. 'E
 'ci "nrɔnman 'nan, 'yee min-
 nun -kpi fu (10.000) 'gʊɛ, o -pɛ
 "sɔa min -kpi yɔ -tv (20.000) -
 a? 32 -Te yaa -tɔ 'nan 'e 'pɛ 'ka
 'taa 'sɔlɛ -kuli -a dɪɛ, e minnun
 "paa 'sia mingɔnnɛn -tv zɪɛ -a
 va, te 'bɛ a tian 'kɔɔbli. E toba
 -fɔa -yrɛ 'nan, te 'o 'kuli -tan
 "nyian dɪ.»

33 En Zozi -a 'le 'sran 'nan:
 «'Wɪ 'tɔwɪlɪ zɪɛ -nyrɛn 'e drɛ
 'cɛɛ vɛ -a! -Te min 'ka 'e 'bli
 'silɛ 'yee fɛ pɛɛnɔn da dɪɛ, ya'a
 'kɔlamaman -e 'e drɛ 'an -sruzan
 'a "fo "dɪ.

34 'Wɪ 'kpa, -wɛ a fɛ "yi
 "a. 'Pian -te -wɛ 'nɔnnɔn 'si
 "man "bɛ, -a drɛ vɛ "ka "nyian
 'nɔnnɔn dɪ. 35 E 'ka "nyian "yi
 fɛ -tv drɛ vɛ -a 'trɛda dɪ. En
 e 'ka -angle -a dɪ. 'Pian waa
 wɛɛnman 'e "tun. Min nɛn 'wɪ
 man "trɔɛn cɪ -a -wulo -man
 bɛ, -a san 'e man!»

15

*'Bla nɛn e 'san bɛ waa 'yɪ
 (Mt 18.12-14)*

1 Yi -tv da 'sukɔlɛ 'sinɔn
 "kaga pli Zozi man 'nan -e 'o
 wei man. En minnun nɛn o
 'tɔ 'wɪlɪdɪ "a "nyian minnun 'le
 bɛ, o "kaga "ta "nyian. 2 'Wɪ zɪɛ
 ya'a Farizɛn 'nɔn 'lee 'fluba 'ci
 vɪnɔn 'ci 'sɔlɛ "fo "dɪ. -A -nan

nɛn waa vɪdɪ 'sia 'nan: «Min 'labɛ, e ta -kli "wɪ dra. E 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn "kuan 'e 'pɛ "fli "a, ɛn o fɛ -ble waa 'e cin va.»

³ -A -nan nɛn Zozi -kɔnnɛn "fɔdɪ 'sia -wɛ. E 'nan: ⁴ «Min -tɔ -le 'bla a -yaa tɔ, ɛn -a -tɔwɪ "cɛ 'san "va. Min zɪɛ yaa dra 'kɔ? Maan ve 'cɛɛ 'nan e 'bla -fuba 'sɔrasɪɛn 'wɛ 'sɔrasɪɛn "tɔɛ "bui "da, -e 'e 'kɔ -a -tɔwɪ "nɛn e 'san bɛ -a -wɛɛ. -Njɛɛ dɔv? ⁵ -Te yaa yɪ bɛ, -a ci "nranman 'kpa tɪglɪ. Yaa "sia -e 'e -fɔ 'e 'plabei da. ⁶ -Te e 'bɔla "kɔnnɛn "bɛ, 'e beenun 'lee 'e "srɔnnɔn laabo 'e va. Yaa ve -wɛ 'nan: «Ka 'ta -e -kaa ci 'e "nran 'e cin va! An 'mɛn 'bla nɛn e 'san bɛ -a 'yɪ.»

⁷ 'Wɪ 'tɔwɪ zɪɛ -yɛɛ dra Bali lɛ. -Te min -tɔwɪ "cɛ 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man, ɛn 'e 'fli -nɔn Bali lɛ bɛ, Bali ci "nranman. Ci "nran nɛn min -tɔwɪ zɪɛ, yaa -nɔan Bali lɛ bɛ, e "mlian min -fuba 'sɔrasɪɛn 'wɛ 'sɔrasɪɛn nɛn o ya tɪglɪ 'va bɛ -wee ci "nran nɛn waa -nɔan Bali lɛ bɛ -a da.»

'Lein 'wɛ nɛn e 'san bɛ waa yɪ

⁸ ɛn Zozi -a 'vɪ "nyian -wɛ 'nan: «-Te ɪmɔn -tɔ -le 'lein 'wɛ a -fu, ɛn -a -tɔwɪ "cɛ 'san "va "bɛ, e -kannɛn -fɔa "nɛn, -e 'e 'yee 'kuin "koodɪ 'sia. Yaa -wɛɛman -trilii, -e 'e yɪ. ⁹ -Te yaa yɪ bɛ, 'e "luenun 'lee 'e "srɔnnɔn laabo 'e 'va. Yaa ve -wɛ 'nan: «Ka 'ta -e -kaa ci 'e "nran 'e cin va! An 'mɛn 'lein 'wɛ nɛn e 'san bɛ -a 'yɪ.»

¹⁰ 'Wɪ 'tɔwɪ zɪɛ -yɛɛ dra Bali 'le 'pasianɔn nɛn laji bɛ -wɛ. -Te min -tɔwɪ "cɛ 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man, ɛn 'e 'fli -nɔn Bali lɛ bɛ, Bali -le 'pasianɔn 'ci "nranman.»

'Nɛn "tɪ 'lee 'yee 'nɛnnun "fli "le 'wɪ

¹¹ Zozi -kɔnnɛn "tɔ -fɔ "nyian -wɛ. E 'nan: «Min -tɔ a, ɛn -yee 'nɛnnun a "fli. ¹² Yi -tɔ da bɛ, ɛn -a "tiennɛnzan -a 'vɪ 'e "tɪ "lɛ 'nan: «An "tɪ, 'an 'blunɛn nɛn e -taa "kɔnlɛ 'mɛn vɛ -a bɛ, 'i -nɔn 'mɛn!» -A -nan nɛn o "tɪ 'e yɪfɛ cɛɛn 'e cin man -wɛ.

¹³ Yi "fli, yaa, "bɛ -sru ɛn -a "tiennɛnzan 'bɔ 'yee vɛ pɛɛnɔn 'tan. Yaa man "lala 'si, ɛn e -kɔ -a -blɪlɛ 'fla 'kɔɔbli 'tɔ da, te 'e 'ci 'sɔ winun dra. ¹⁴ "Yɛɛ 'cɛn -a -blɪdɪ man bɛ, te dra -dan 'lɛ "so 'fla zɪɛ -a da. -A -nan nɛn 'e yra yɪdɪ 'sia. ¹⁵ ɛn e -kɔ toba -fɔlɛ 'fla zɪɛ -a da min -tɔ lɛ, 'nan -e 'e 'nyranman "va. Min zɪɛ 'bɛ 'pa 'sia 'nan 'e 'kɔ 'e yɪɛ 'tɔ 'yee 'srunun va lua. ¹⁶ Dra -a -tɛa, e ya "vale 'e 'srunun -blɪfɛ -ble, 'pian min -tɔ 'ka -a -nɔan -yɛɛ "fo "dɪ.

¹⁷ ɛn 'e 'wulo 'ji "nrɔndɪ "sia. Yaa 'vɪ 'e 'ji 'nan: «An "tɪ "le 'nyranman 'panɔn 'bɛ fɛ -ble -miɛn, te e o "kle. 'Pian mɛɛn -kaa "dra lɔ 'gɔ. ¹⁸ 'Wɪ nɛn an -taa -a drɛlɛ bɛ -nyɛn 'gɔ. An lia 'an da 'an "tɪ 'va -e 'an vɪ -yɛɛ 'nan: «'An "tɪ, 'i yra 'si! 'An 'wɪ 'wɪdɪ drɛ Bali wɪ, ɛn 'an 'wɪ 'wɪdɪ drɛ 'yɪɛ. ¹⁹ E 'ka "le 'waan laabɔ "nyian 'yɪɛ 'nɛn "fo "dɪ. 'I yra 'si, 'yian drɛ 'yɪɛ 'nyranman 'pazan 'tɔ -a!» >

²⁰ -A -nan nɛn e 'li 'e da 'e "tɪ 'va. E -fɔ "kɔnnɛn "man -kɔɔbli, ɛn -a "tɪ -a 'yɪ. -Yee 'nɛn nyɪnda -sɛn "da, ɛn e -kɔ -a 'lɛ flɛn -a. Yaa 'kun, ɛn e -atu -tɛ "man.

²¹ -A -pɪ "e -yɛɛ 'nan: «An "tɪ, an 'wɪ 'wɪdɪ drɛ Bali wɪ, ɛn an 'wɪ 'wɪdɪ drɛ 'yɪɛ. E 'ka "le

'waan laabv "nyian 'yie 'nen
"fo "di.)

22 'Pian -a "ti -a 'vi 'yee
nɔannun lɛ 'nan: <'Ka 'ta
"nyiandv sɔ -trɛ fɛnyian -a, -e
'ka wv 'mɛn 'nen 'gʊɛ -a da! 'Ka
sɔɔnwɛ wv -a -pɛ 'wɛ man,
-e 'ka 'manwua "wv -a cɛin
-man! 23 'Ka 'ta tri -blonɛn
bɔadi bɛ -a, -e 'kaa -tɛ -yrɛ! E
ya "le -kaa "fɛdi -bli, -e -kaa ci
'e "nran 'e cin va. 24 Kɔɔ 'an 'pɪ
nɛn kaa ye 'gʊɛ, e -ka, ɛn e fuɔ.
E 'san, ɛn maan 'yɪ.) Tɔɔn ɛn o
"fɛdi drɛdi 'sia.

25 Tv zɛ -a wlv bɛ, te -yee
'nɛn cɛjɛnzɛn a tian fei. Zi
e 'si fei, e ya -tanɛn bɛ, "yɛɛ
-pli "kɔnnɛn "man bɛ, ɛn e
"dre 'man. 26 -A -nan nɛn e
nɔan -tv laabv, ɛn e "kɔnnɛn
"wɪ laabv -yrɔ. 27 'Bɛ 'vɪ -yrɛ
'nan: <'I -suannɛn 'bɛ 'ta. 'I "ti
tri -blonɛn bɔadi bɛ -a -tɛ -yrɛ,
'nan 'wɪ 'tv 'ka drɛɛ -yrɛ "di -le
"wɛan.)

28 'Wɪ zɛ e 'bli 'fɔ "ji, ɛn e 'ka
"vale 'e -wɪamlɛn "kɔnnɛn "di.
Tɔɔn ɛn -a "ti 'bɔla. E toba -fɔdi
'sia -yrɛ 'nan 'e -wɪla "kɔnnɛn.
29 'Pian e 'nan 'e "ti "lɛ 'nan:
<'An lɛ "kaga 'kpa nɛn 'gʊ, te
'an 'nyranman "paa 'yie, ɛn
ma'an tian 'li -a vɪɛ 'yie 'wɪ 'tv
man -cɛjɛ di. 'Pian yi'a tian
bo 'nɛn 'tvwɪ "nɔnlɛ 'mɛn, -e
'kʊ "fɛdi -bli "va 'kʊ 'vale 'an
beenun -a di. 30 'I 'yɪɔ, 'wɪ
nɛn yia drɛ bɛ -a! 'I 'pɪ nɛn e
'yie "lala pɛɛnɔn bli limɔnnun
man bɛ, zi e -ta bɛ, ɛn i tri -
blonɛn bɔadi bɛ -a -tɛ -yrɛ.)

31 ɛn -a "ti "e -yrɛ 'nan: <'Mɛn
'nɛn, tv pɛɛnɔn man bɛ, i ya 'an
'va 'gʊ, ɛn 'an yɪɛ pɛɛnɔn bɛ e
ya 'yie vɛ -a. 32 E ya "le -kaa
"fɛdi -bli, -e -kaa ci 'e "nran

'e cin va. -Ka'a 'kɔlaman -e -
kaa 'wɪ 'pɛɛ drɛ "fo "di, kɔɔ 'i
-suannɛn 'gʊɛ e -ka, ɛn e fuɔ, e
'san, ɛn maan 'yɪ.) »

16

*'Ka 'man wv, "trɛ "wɪ -le
"wɛan!*

1 "Bɛ -sru Zozi -kɔnnɛn "tv -
fɔdi 'sia 'e -srunɔn lɛ. E 'nan:
«Fɛzan -tv a, ɛn min -tv 'bɛ 'e
yie -tɔa -a yɪɛ pɛɛnɔn 'va. ɛn
minnun -a -nan sɛɛ 'wv fɛzan
zɛ -yrɛ 'nan, min nɛn 'e yie -
tɔa -a yɪɛ va bɛ, yaa "sia "va
te 'e man wɪ dra -a. 2 -A -nan
nɛn fɛzan -a laabv, ɛn e 'wɪ
'gʊɛ -a laabv -yrɔ. E 'nan: <-Mɛ
"wɪ nɛn maan 'man 'i man 'gʊ?
Yi'a 'kɔlaman -e 'i 'fʊ 'an yɪɛ
da "nyian "fo "di. -Yee "wɛan
'nyranman pɛɛnɔn nɛn yia 'pa
bɛ, 'i -sru "vɪ 'mɛn!>

3 ɛn min nɛn 'e yie -tɔa -a
yɪɛ va bɛ, 'e 'ci "nrɔndi 'sia.
Yaa 'vɪ 'e 'ji 'nan: <'An 'san "ta
'mɛn 'nyranman "sia 'an 'lɔ. -
Mɛ "nɛn an -taa -a drɛɛ 'mɛn?
'An "koe "ka -e 'an fei 'pa di, ɛn
'tra 'tɛdi 'yra 'an -tɛa. 4 'Pian
'wɪ nɛn 'kɔ 'an drɛ -e minnun
'o 'an yɪ "yi "bɛ, maan -tɔa. 'Wɪ
zɛ -a 'bɔ nɛn maan dra, 'bɛ 'le
vɛ bɛ, -te 'an 'san 'si 'an man
bɛ, -e minnun 'waan 'kun 'o
'pɛ "fli "a 'wee "kɔnnɛn.)

5 -A -nan nɛn minnun nɛn
-a san -le fiɛn ci o da bɛ, e o
laabvdi 'sia 'tvɔv. Yaa laabv -a
tɛdɛ -lɔ 'nan: <'An 'san -le fiɛn
a 'i da wɛa?)

6 "Bɛ -yrɛ 'nan: <E ya 'nyrɔn
"tugu -yaa tv!>

ɛn e -yrɛ 'nan: <'I 'yie 'fluba
'si, 'i -nyran "nyiandv, -e 'i
crɛn -tɛ -fuba 'soolu!>

7 "Bε-sru yaa laabv "nyian - a -tv -lɔ 'nan: «Bii "nun? E ya "yie 'lɔ wεa?»

"Bε-yrε 'nan: «E ya 'saa 'wλε 'plablu -yaa tv.»

En e -yrε 'nan: «'I 'yie 'fluba 'si, -e 'i cren -te -fuba 'sɔra!» »

8 En Zozi -a 'le 'sran 'e -srunɔn lε 'nan: «Min 'suzan 'wliɔ zιε, e 'wι 'tɔ wι dre. Maan ve 'cεε 'nan, minnun nen wa'a Bali tɔa dιε, o 'wι -tɔa 'o cin yei e "mlian minnun nen o ci Bali -le vε -a bε o da.

9 -Yee "wεan 'wι zιε -a da nen 'ka 'ci "nrɔn -e 'ka 'wι dre! 'Ka bee -wεε "lala nen e ya 'wι 'wliɔ 'tɔ 'tɔv pεenɔn pou -a bε -a! -Te ka 'wι zιε -a dre bε, tv nen "lala 'wι 'ka 'kɔan "nyian dιε, o 'ka "kuan 'o 'pε "fli "a Bali fla.

10 -Te min dre wι a tigl 'wι 'sεzenen pεenɔn 'ji bε, min dre wι -kɔan tigl 'wι -dandan ji. En -te min -dawli ye "yi 'wι 'sεzenen pεenɔn 'ji bε, min -dawli ye "yi 'wι -dandan ji. 11 -Yee "wεan -te minnun 'ka yi -telea 'ka da "lala nen e ya 'wι 'wliɔ 'tɔ 'tɔv pεenɔn pou -a bε -a va dιε, Bali 'ka fε nen e ci tigl bε -a nɔan 'cεε dι. 12 En -te minnun 'ka yi -telea 'ka da fε nen e 'ka 'cee vε -a dιε -a va dιε, fε nen Bali -a 'pla 'cee vε -a bε, ya'a nɔan 'cεε dι.

13 Maan ve 'cεε 'nan, nɔan -tv 'ka 'kɔlaman -e 'e min "fli 'su 'e cin -a dι. E lεaman -a -tv man, te ya'a -tv ye "yi "dι. Fε -le "wεan nen an 'wι zιε -a 'vι bε, min nen e "lala ye "yi "bε, ya'a 'kɔlaman -e 'e Bali yι "yi "dι.»

14 Farizen 'nɔn nen -nan bε, zι o 'winun zιε -a 'man bε, en o Zozi 'she bli. Kɔɔ o "lala ye

"yi. 15 -A -nan nen Zozi "e 'nan -wλε 'nan: «'Ka 'fli dra min yie lε min tiglɔnun -a. 'Pian Bali 'cee ci "nrɔndι ye. En fε nen minnun -a "siala 'nan, ka ya 'wι -dan drenan bε, Bali 'le 'va bε, e ya 'wι 'wliɔ "a "fo.

16 -Pei -tɔ winun nen Bali -a -nɔn Moizi lε bε, 'lee 'winun nen Bali 'lewei vɔnɔn 'a 'vι bε, -a da nen minnun 'ta 'wɔla -trilii en Zan -ta. 'Pian zι e -ta bε, en Bali -le 'wι 'nɔnnɔn nen 'nan -yee mingɔnnen -bliɔ 'bɔ 'kogo bε, waa vιɔ 'sia minnun lε. -A -nan nen minnun "kaga -a "vale 'nan Bali 'e mingɔnnen -bli 'o da. 17 'Pian -te labli 'lee 'tre 'ka tian 'nyanlε dιε, te -pei -le 'wι "wennen 'tɔwli 'ka tian 'silε "da "fo "dι.

18 -Yee "wεan min nen e 'si 'e nan man en e lɔ pee 'pa bε, te e lɔ wεε 'e nan ceje man. En "nyian bε, min nen e lɔ nen -a -sran -a 'bɔla bε -a 'pa bε, te min nan wεε.»

Fεzan -tv 'lee Laza man -kɔnnen

19 "Bε-sru Zozi -kɔnnen "tv -fɔ "nyian. E 'nan: «Fεzan -tv a. Min zιε mingɔnnennun da sɔ nen -a 'fle ci bε, -nyren yaa wo. En tv -tɔv pεenɔn man te -a ci a 'e 'sɔdι, te e "fedi -ble. 20 En 'yalε -tezan -tv a "nyian. Wεε laabo Laza. Min zιε mlɔn "a -a 'kɔle pεenɔn da. En e ya 'e nyinnandi fεzan zιε -yee -klɔn -yrε "nen. 21 E ya "vale 'e fεzan 'nean pɔnnen nen e -seanla bε -a -ble. 'Pian min -tv 'ka -a -nɔnlε -yrε "dι. E ya 'e nyinnandi fε zιε -a -nan, te -plennun -a mlɔnnun 'ji flanman.

22 Yi -tu 'bɔ en 'yalɛ -tezan zɪɛ e -ka. -A -nan nɛn Bali -le 'pasianɔn -a 'si, o -ku -a Abraam "srɔn.

"Bɛ -sru en fɛzan "e "ka 'wɔ "nyian, en wɛɛ 'wɔ. 23 Zi e 'bɔla -yremo fla bɛ, en 'e yra yidi 'sia. -A -nan nɛn 'e yie 'tɔ lou, en e Abraam 'yɪ 'kɔɔbli, te Laza yra -a "srɔn. 24 En e -paandi 'sia. E 'nan: <Kv tra Abraam, 'an nyirinda 'e 'sen 'i da! 'I yra 'si, 'i Laza 'pa 'sia 'e 'ta 'e 'pɛ 'wɛ wɔ 'yia, -e 'e 'tɔ 'an 'le! Kɔɔ 'an ya 'an yra yunan 'tɛ 'gʊɛ -a va.>

25 En Abraam "e -yrɛ 'nan: <Mɛn 'nɛn, -a -cin 'e 'tɔ 'i 'ji 'nan, tɔ nɛn i ya 'trɛda bɛ i "yi 'yɪ, te Laza "e yra ye. -Yee "wɛan 'bɛ nɛn 'gʊɛ, -a "sii tɔ 'bɔ en 'yie yra yɪ tɔ 'bɔ. 26 En "nyian bɛ -klu -dan -kaa cɛɛn 'e cin man. -Te min a "vale 'nan 'e "sia 'ku 'va 'gʊ -e 'e 'lɔ 'ka 'va nun bɛ, ya'a 'kɔlaman -a drɛdɪ -a dɪ. En -te min a "vale 'nan 'e "sia 'ka 'va nun -e 'e 'ta 'ku 'va 'gʊɛ, ya'a 'kɔlaman -a drɛdɪ -a dɪ.>

27 Tɔɔn fɛzan -a 'vɪ -yrɛ 'nan: <Kv tra Abraam, 'pian mɛin tru "baa, 'i Laza 'pa 'sia 'an "ti "le "kɔnnɛn! 28 'An "bɔɪnun a 'soolu, -e 'e 'wɪ tin 'ba -wɛɛ, "tɔgɔ 'o 'ta fɛnan nɛn 'an yra ye 'gʊɛ -a -nan.>

29 En Abraam "e -yrɛ 'nan: <Bali -le -pei -tɔ wɪnun nɛn yaa -nɔn Moizi ɛ bɛ, e ya o va nun. En 'wɪnun nɛn Bali 'lewei vɪnɔn 'a 'vɪ bɛ, e ya o va nun. 'O "trɔɛn "tɔ -yrɛ -e 'o 'ta wɔla "da!>

30 En fɛzan -a 'vɪ -yrɛ 'nan: <Kv tra Abraam, 'bɛ 'ka 'bɔa waa "fo "dɪ. 'Pian -te min 'si -kanɔn 'va, en e -ku 'wɪ tin 'balɛ

-wɛɛ "bɛ, waa wei maan. O "sia 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man, -e 'o -sɔɔnla Bali -sru.>

31 -A -nan nɛn Abraam -a 'vɪ -yrɛ 'nan: <Te wa'a 'o "trɔɛn 'tɔa Bali -le -pei -tɔ wɪnun nɛn yaa -nɔn Moizi ɛ bɛ -yrɛ "dɪɛ, en -te wa'a 'o "trɔɛn 'tɔa 'wɪnun nɛn Bali 'lewei vɪnɔn 'a 'vɪ bɛ -yrɛ "dɪɛ, te wa'a 'kɔlaman "nyian -e 'o "trɔɛn "tɔ min nɛn e 'si -kanɔn 'va bɛ -a wei ɛ dɪ.> »

17

Zozi 'wɪ 'pla 'e -srɔnɔn ɛ
(Mt 18.6-7, 15, 21-22; Mk 9.42)

1 "Bɛ -sru en Zozi -a 'vɪ 'e -srɔnɔn ɛ 'nan: <'Wɪnun nɛn o -kɔlaman o min "sia Bali -sru "bɛ, o ya 'trɛda "kaga. 'Pian min nɛn yaa drɛ en 'wɪ zɪɛ 'e bɔ min -tɔ man bɛ, 'wɪ -taa "bɔɛ -a san man. 2 E ya "le 'o -kɔɛbu -fɔ min zɪɛ -a 'klan, -e 'o tuw jemie -va. 'Bɛ "yi mlin, "tɔgɔ 'e drɛ -e 'mɛn 'nɛn 'tɔ 'e 'si 'an -sru. 3 'Ka drɛ "yi 'ka 'fli -va!

-Te 'i "bɔɪ -tɔ 'wɪ 'wɪdɪ drɛ bɛ, 'i 'wɪ tɪgɪ tin 'ba -yrɛ. -Te yaa -tɔ 'e 'fli -lɔ bɛ, -e 'i man wɪ 'cɛ! 4 En -te e 'wɪ 'wɪdɪ drɛ 'yie 'e 'pa -a 'sɔravli yidɛ 'wɛ 'tuwli 'wlu, te e lia 'e da 'i 'va 'e 'pa -a 'sɔravli, te yaa ve 'yie 'e 'bɔ 'a bɛ, 'i man wɪ 'cɛ!>

5 -A -nan nɛn Zozi 'le 'pasianɔn -a 'vɪ Minsan 'bɔ ɛ 'nan: <'I 'kɔɛ yi -tɛradɪ 'i da 'pa "da!>

6 En Minsan "e 'nan: <-Te 'cee yi -tɛradɪ Bali da a "wɛnnɔn "le fei fɛ 'wɛ 'tɔ -le 'wɪ 'zɔ bɛ, kaa ve yiba -dan 'gʊɛ -yrɛ 'nan: <'I 'sɔra, 'i 'ku -tɔ jemie -va,> yaa dra.>

Zozi -sruzan 'nyranman
'paa 'e 'ci -a -tɔwli

⁷ «'Ka 'ci 'nrɔn 'wɪ 'gʊe -a da!
'Cee nɔan a, ɛn e 'nyranman
'paa 'cee fei, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, 'e
yɪɛ -tɔa 'cee -winun va. Min
-tʊ 'ka 'ka yei, -te nɔan zɪɛ e
'si lua, e -ta bɛ, -e 'e vɪ -yrɛ
'nan: <'I 'ta "nyianɔv -nyran fɛ
-sru "dɪ?> ⁸ 'Pian yaa ve -yrɛ
'nan: <'I fɛnun -tɔɛn "nyianɔv,
'i 'man wɔv, -e 'i 'ta 'mɛn fɛ
'pa! -Te an fɛ bli, an 'kan, ɛn
an 'yi mlin bɛ, -e 'i 'yie vɛ -bli.>
⁹ ɛn "nyian bɛ, min -tʊ 'ka 'yee
nɔan muo 'fɔa 'nyranman nɛn
yaa 'pa bɛ -a man dɪ. ¹⁰ Zɪ ka
cɪ Bali lɔ zɪɛ. -Yee "wɛan -te ka
cɛɛn Bali -le 'nyranman nɛn e
'nan 'ka 'pa bɛ -a man bɛ, 'ka
vɪ 'nan: <Nɔan "tun "nɛn 'kɔa.
'Wɪ nɛn e cɪ "le 'kʊ drɛ bɛ, -a 'bɔ
nɛn kɔa drɛ.> »

Zozi -kogobe 'si min -fu
man

¹¹ Te Zozi a -kɔnan
Zeruzalɛm zia bɛ, e ciɪladɪ
'sia Samari 'lɛglɔn 'lee Galile
'lɛglɔn yei. ¹² Zɪ Zozi "ta bɔala
'fla 'tʊ da bɛ, ɛn -kogobe -tɛnɔn
'fu -ta -a 'lɛ. O -fu "man "kɔɔbli,
¹³ ɛn o -paandɪ 'sia -yrɛ. Waa
'vɪ 'nan: «'Kʊ 'san Zozi! 'I yra
'si! 'I 'kʊ nyrinda 'si!»

¹⁴ Zɪ Zozi o 'yɪ bɛ, ɛn e 'nan
-wɛɛ 'nan: «'Ka 'kʊ 'ka 'fli -kɔɔn
Bali -pannɔn lɛ.» "Wɛɛ -kɔn -
kɔnan -sia bɛ, ɛn -kogobe 'si o
pɛɛnɔn man.

¹⁵ Zɪ o va min -tʊ -a 'yɪ 'nan,
-kogobe 'si 'e man bɛ, ɛn e 'li 'e
da Zozi 'va. E Bali 'tɔ bɔdɪ 'sia
wei 'plɛblɛ 'a. ¹⁶ Zɪ e 'bɔ Zozi
man bɛ, ɛn e "pɔ sɔɔn "wlu,
'e yra blula, ɛn yaa muo "fɔdɪ
'sia. Min zɪɛ e "sia Samari,
Zuif min "cɛɛ dɪ.

¹⁷ ɛn Zozi -a laabʊ minnun
lɔ 'nan: «-Kogobe 'si min -fu
bɛ, o pɛɛnɔn man. ɛn min
'sɔrasɪɛn a nyin zia? ¹⁸ -Mɛ "le
"wɛan nɛn min nɛn e 'ka Zuif
min -a dɪɛ, -yɛɛ 'si o yei, ɛn e
-ta Bali 'tɔ "yi "vɪɛ?» ¹⁹ -A -
nan nɛn Zozi -a 'vɪ min zɪɛ -yrɛ
'nan: «'I 'wluan, 'i 'kʊ! 'I yi -
tera 'an da, -yee "wɛan 'i beli.»

Bali mingɔnnɛn -ble min da
'kɔ?

(Mt 24.23)

²⁰ Farizen 'nɔn -a laabʊ
Zozi 'lɔ 'nan: «Tʊ "cɛn "man
nɛn Bali mingɔnnɛn -blɪdɪ
"siala?» ɛn e -wɛɛ 'nan: «Bali
-le mingɔnnɛn -blɪdɪ 'ka 'taa
"le fɛ nɛn waa ye bɛ -yee 'wɪ
'zʊ dɪ. ²¹ ɛn wa'a 'kɔlaman -
e 'o vɪ 'nan, -yɛɛ 'bɔla -miɛn
dɪ, ɛn -yɛɛ 'bɔla 'gʊ dɪ. Maan
ve 'cɛɛ 'nan Bali mingɔnnɛn
-blɪdɪ 'sia 'ka yei 'va.»

Zozi 'le -tadɪ pee dra 'kɔ?

(Mt 24.26-28, 37-41)

²² "Bɛ -sru ɛn Zozi -a 'vɪ 'e
-srɔnɔn lɛ 'nan: «Tʊ -tʊ -taa
"bɔɛ bɛ, te ka ya "va 'nan 'ka
Blamin -pɪ ye. -Te e ya yi -
tɔwli "cɛ "a oo, ka ya "vale 'ka
ye -kpɔ, 'pian ka'a 'kɔlaman -a
yɪdɪ -a "fo "dɪ. ²³ Tʊ zɪɛ -a man
nɛn minnun -a ve 'cɛɛ 'nan, e
ya -miɛn, ɛn e ya 'gʊ. 'Pian te
'ka 'kʊ -nan dɪ, ɛn te 'ka sɔɔnla
o -sru "dɪ. ²⁴ Kɔɔ tʊ nɛn Blamin
-pɪ -taa "man "bɛ, e -taa "le laa
-paan "le 'wɪ 'zʊ. E 'wlei -wlei
-fɔa, -e -a -san 'e labli 'cɛn 'ji
"fo. ²⁵ 'Pian e ya "le Blamin -pɪ
'e yra yɪ, ɛn -naagʊnɔn 'o 'nan
"man 'vaa, -e 'wɪ zɪɛ 'e drɛ.

²⁶ Tʊ nɛn Blamin -pɪ -taa
"man "bɛ, 'wɪnɔn nɛn min-
nun -a drɛ 'li Noe tʊ va bɛ,
waa dra "nyian. ²⁷ Kɔɔ Noe tʊ

va bε, minnun fε bli, o -wεn mlin, o li 'pa, εn o -kōnnen 'pa. Waa dre zιε -trilii, εn tv nεn Noe -wlamlan -klv -dan ji bε e 'bɔ. Tv zιε -a man nεn laa -dan fendi 'sia, εn o pεεnɔn 'nan -nyan.

28 Εn "nyian bε, 'wunun nεn minnun -a dre 'li Lot tv va bε, waa dra "nyian. Minnun fε bli, o -wεn mlin, o fεnun lɔɔ, o fεnun taan, o feinun paa, o 'kōnnun tɔɔ. 29 'Pian yi nεn Lot 'si Sodɔm bε, -a -nan nεn Bali 'te 'lee 'te nyin nεn -a -koei "min -tea "bε, -a -fεn laa 'a 'fla zιε -a da. Εn o pεεnɔn 'nan -nyan.

30 'Wl 'tɔwli zιε -a 'bɔ nεn minnun -kɔan -a drεnan, εn Blamin -pɪ -taa. 31 Tv zιε -a man bε, min nεn e cɪ 'yee 'kɔn 'le "nεn "bε, te 'e -wla 'kuin fε -tv 'sinan dɪ! Εn min nεn fei bε, te 'e li 'e da 'fla dɪ! 32 'Wl nεn 'li e 'bɔ Lot nan man, te 'e yie 'tɔ 'e koda bε, 'e 'wɪ 'cin -trɔa 'ka 'ji! 33 Min nεn e cɪ 'e 'ladɪ 'yee 'trɛda da bε, ya'a ye dɪ. 'Pian min nεn 'e 'pε 'si 'yee 'trɛda da "fo, εn yaa -nɔn 'mεn bε, -a san 'bε 'belidɪ nεn ya'a 'nyaan dɪε -a ye.»

34 Εn Zozi -a 'le 'sran 'nan: «Maan ve 'cεε 'nan, -pei zιε -a man bε, min "fli -kɔan 'o nyin -nandɪ -saa -tɔwli "da, waa -tv "siala, -e -a -tv "e -fɔv. 35 Εn lɪmɔn "fli -kɔan "fε -sɔnnan, waa -tv "siala, -e -a -tv "e -fɔv. 36 [Εn min "fli -kɔan fei -tɔwli "da, waa -tv "siala, -e -a -tv "e -fɔv.»]

37 -A -nan nεn Zozi -srunɔn -a laabv -yrɔ 'nan: «'Kv 'san! 'Wl zιε nyin zia nεn e dra?»

Εn e 'nan -wλε 'nan: «Fεnan nεn -wi -kadɪ cɪ 'e pladɪ bε, -

a ta lou "nεn -wi pεa "bli "lo -mannun 'o 'ble!»

18

Zozi -kōnnen "fɔ tin 'bazan 'tv 'lee -cale -tv man

1 "Bε -sru εn Zozi -kōnnen "tv -fɔdɪ 'sia -wλε. E ya "vale 'e -kɔanman -wλε 'nan 'o Bali trv 'ba tv pεεnɔn man, te o "koe 'e 'nyan dɪ. 2 E 'nan -wλε 'nan: «'Fla 'tv da bε, tin 'bazan 'tv a -nan. Min zιε ya'a 'klan man Bali lɔ dɪ, εn -a yie 'ka 'naan min man dɪ. 3 Εn -cale -tv a "nyian 'fla -tɔwli 'bɔ zιε -a da. Tv pεεnɔn man bε, e -taa 'yee 'wɪ 'a tin 'bazan zιε -yrε. Yaa ve -yrε 'nan, 'e 'tɔ 'e -sru -e 'yee tin 'e 'te 'e 'nanmanzan da.

4 -A -nan 'mɔn 'wɪ zιε -a drεnan, te ya'a -yee tin 'baa "fo "dɪ. 'Pian zɪ yi -tv 'bɔ bε, εn 'e 'ci "nrɔndɪ 'sia. Yaa 'vɪ 'e 'ji 'nan: «Ma'an 'klan man Bali lɔ dɪ. Εn 'an yie 'ka 'naan min man dɪ. 5 'Pian -cale 'gɔε, e see "paa 'an man "bɔv, -yee "wεan an -yee tin dra 'nɔnnɔn. Maan dra zιε -e 'e vɪε 'e 'wɪ 'wɪdɪ "dre 'mεn dɪ.»

6 Εn Minsan -a 'le 'sran -wλε 'nan: «'Wl nεn tin 'bazan 'wɪdɪ zιε e 'sia -a vɪnan bε, kaa 'man 'kpa? 7 E ya 'ka 'ji 'nan, minnun nεn Bali o 'si "va 'yee vε -a te o -paanman -yrε "tv pεεnɔn man bε, 'e "trɔεn "sia o va? -Cεje, ya'a dra "fo "dɪ. 8 Maan ve 'cεε 'nan, Bali 'ka 'mɔan dɪ, te e -tɔ o -sru -e 'e tin 'nɔnnɔn 'nɔn -wλε. 'Bε a zɪ, 'pian tv nεn Blamin -pɪ -taa "nyian 'trɛda bε, e bɔa min -nun nεn o yi -tera Bali da bε o man?»

Zozi -kōnnen "fɔ Farizen min 'lee 'sukɔle 'sizan 'tv man

⁹ Zozi -kønnen "tv -födi 'sia minnunun nen 'o 'fli 'siala min tiglunun -a, te wa'a 'o bœnun siala min tiglunun -a diæ, o man. E 'nan: ¹⁰ «Min "fli 'bæ 'kv Bali trv 'balæ Bali -pan 'kuin. Min -tv a Farizen min -a, en -a -tv a 'sukøle 'sizan 'a. ¹¹ Farizen min a 'e 'tödi lou, en e Bali trv 'badı 'sia 'e 'ji. E 'nan: «Bali, meın muo -föa 'nan an 'ka "le min peenun -le 'wı 'zuv dı. Koo o crin wo, en o ya 'wı 'wlıdı "drænön 'a, en o ya min nan -wæenön 'a. En "nyian bæ meın muo -föa 'nan an 'ka "le 'sukøle 'sizan 'labæ -yee 'wı 'zuv dı. ¹² Koo an fe "soan yi "fli 'fle 'tv -ji, en fe pœenön nen maan ye bæ, maan -fuzan -noan 'yie.»

¹³ Tv zıæ -a wlu bæ te 'sukøle 'sizan a 'e 'tödi -købli, en e ya Bali trv 'banan. 'E 'wulo -fö 'e 'wlu, en 'e 'pæ 'pa 'e 'kolæ "nen. En yaa vıdı 'sia 'nan: «Bali 'i yra 'si! 'Wı 'wlıdı "dræzan nen maan, 'yian nyrında 'si!» »

¹⁴ En Zozi -a 'le 'sran 'nan: «Maan ve 'cæe 'nan, 'sukøle 'sizan zıæ, 'o 'vale Bali -a o yei "sen 'e cin va, en e -kv 'yee "kønnen. 'Pian Farizen min 'lee Bali yei 'ka 'senle 'e cin va dı. Koo min nen 'e 'fli 'siala -dan bæ, Bali -a dra "wænnön. En min nen 'e 'fli dræ "wænnön bæ, Bali -a dra -dan.»

Zozi -fæa 'vı nannannun man

(Mt 19.13-15; Mk 10.13-16)

¹⁵ Yi -tv bæ, en minnunun -tadı 'sia nannannun -a Zozi læ, 'nan -e 'e klæ o man. 'Pian zı -a -srunön 'wı zıæ -a -nan 'yı bæ, en o -si -tö -wlv. ¹⁶ -A -nan nen Zozi nannannun laabv 'e 'va, en e 'nan 'e -srunön læ 'nan: «'Ka nannannun 'tvı 'o 'ta 'an 'va! Te 'ka 'si -tö -wlv

"dı! Koo minnunun nen "le nannannun -le 'wı 'zuv bæ, Bali -le mingönnen træda si a 'e 'le 'södı -wlv. ¹⁷ Maan ve 'cæe 'wı tıglı 'a 'nan, minnunun nen wa'a yi tæala Bali da "le zı nannannun yi -tæala 'o "tı "da bæ -yee 'wı 'zuv dıæ, Bali 'ka mingönnen ble o da "fo "dı.»

Fæzan -tv -le 'wı

(Mt 19.16-30; Mk 10.17-31)

¹⁸ "Bæ -sru en min tazan -tv -ta 'wı laabv læ Zozi 'lv. E 'nan: «Bali -le 'wı "paazan, i ya min tıglı 'a. Maan dra 'kø, -e 'an 'belıdı nen ya'a 'nyaan diæ, -a yi?»

¹⁹ En Zozi "e 'nan -yræ 'nan: «-Mæ "le "wæan nen, yia ve 'nan an ya min tıglı 'a? Min -tv 'ka tıglı dı, -te ya'a 'silæ Bali -tvwlı "a diæ. ²⁰ Bali -le -pei -tö wınun 'gvæ, yia -töa. -Nyren 'nan:

«Te 'i min nan -wæe "dı!

Te 'i dræ min -tæzan -a dı!

Te 'i crin wo dı!

Te 'i 'wlu 'sen min man dı!

'I yie 'e 'nan 'i "tı 'lee 'i "bv "man!» »

²¹ En e 'nan Zozi læ 'nan: «'Wı pœenön zıæ, maan drædı 'sia 'an "wænnen da, en an dræ ceje.»

²² Zı Zozi 'wı zıæ -a 'man bæ, en e 'nan -yræ 'nan: «'Pian 'yie 'wı 'fv -tv. -Nyren 'nan, 'i 'yie fenun pœenön 'tan, -e 'i man "lala -pli 'yalæ -tænön man. -Te yaa dræ zıæ, laji fenun nen, wa'a sræman diæ, o dra 'yie ve -a. "Bæ -sru -e 'i -söönla 'an -sru!»

²³ Zı e 'wı zıæ -a 'man bæ, en -a -pæ -sru -töa, koo -a yıfæ a "kaga.

²⁴ Zı Zozi -a 'yı 'nan -a ta dræ 'trödrö bæ, en e 'nan: «Min -nunun nen, o yıfæ a "kaga 'træda

bε, -wee -səɔnladı Bali -sru "a 'təndɔn. ²⁵ Maan ve 'cɛɛ 'nan, -wi -dan nɛn waa laabo shamo bε, ya'a 'kɔlaman -wladı -a 'mɛnzrɛn -yrɛ ji dı. -A -tɔwli "nɛn "nyian fɛnɔn 'le vɛ -a, -wee -səɔnladı Bali -sru "a 'plɛblɛ 'wlıdı.»

²⁶ Zı minnun 'wı zıɛ -a 'man bε, ɛn o 'nan: «-Tɛ 'bɛ a zıɛ, -tɛ -kɔlaman 'sıdı -a 'wı 'ji "mɛn?»

²⁷ ɛn Zozi "e 'nan -włɛ 'nan: «'Wı nɛn min 'ka 'kɔlaman -a drɛdı -a dıɛ, Bali -kɔlaman -a drɛdı -a.»

²⁸ -A -nan nɛn Pıɛri -a 'vı -yrɛ 'nan: «Mınsan, 'kɔ 'bɔ 'gɔvɛ, kɔ 'si 'kɔvɛ fɛnun pɛɛnɔn -sru, ɛn kɔ sɔɔnla 'i -sru!»

²⁹ ɛn Zozi -a 'vı -włɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wı tıglı 'a 'nan, min oo min nɛn e 'si 'yee "kɔnnɛn, -tɛ 'bɛ "cɛɛ dı, e 'si 'e "bɔvınnun 'lee 'e "blunun -sru, -tɛ 'bɛ "cɛɛ dı, e 'si 'e "bɔ 'lee 'e "tı -sru, -tɛ 'bɛ "cɛɛ dı, e 'si 'yee 'nɛnnun -sru, 'nan -e Bali 'e mingannɛn -blı 'e da -le "wɛan bε, ³⁰ -a san zıɛ e fɛ pee ye "kaga 'trɛda. ɛn "bɛ -sru tɔ nɛn Bali fɛ pɛɛnɔn limlan bε e 'belıdı nɛn ya'a 'nyaan dıɛ -a ye.»

Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wlıwandı -kanɔn 'va wı 'pa yaagazan 'vı

(Mt 20.17-19; Mk 10.32-34)

³¹ "Bɛ -sru ɛn Zozi 'e -srunɔn 'fuda "fli 'saza laabv. ɛn e 'nan -włɛ 'nan: «-Kaa "ta -kɔ Zeruzalem, -e 'wı pɛɛnɔn nɛn Bali 'lewei vınnɔn -a 'vı Blamin -pı man bε, 'e 'lɛ sɔɔ. -Nyɛn 'nan: ³² Minnun -a -nɔan minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dıɛ -włɛ, -e 'o -tɛ. Minnun zıɛ, waa sɛɛ wo, o 'le 'yi -sɛan -a yra, ³³ waa -sɔan -ngble -a, -e 'o 'kɔ

-a -tɛ. 'Pian -a yi yaagazan da bε, -e 'e 'wlıuan -kanɔn 'va.»

³⁴ -A -srunɔn 'ka 'wı zıɛ -a -ci manlɛ dı. -A -ci -fɔ 'e yɔɔdı o man. 'Wı nɛn Zozi "e 'nan 'e ve bε, wa'a -tɔlɛ dı.

Zozi yie 'wızan -tɔ beli

(Mt 20.29-34; Mk 10.46-52)

³⁵ Zozi a -plinan Zeriko 'fla "srɔn, te yıɛ 'wızan -tɔ yra 'e -nyrandı -si man, te e fɛnun trɔ "baa. ³⁶ Zı yıɛ 'wızan zıɛ, e minnun -cin 'man 'ciɔnan bε, ɛn yaa laabv 'nan: «-Mɛ 'bɛ drɛ?»

³⁷ O -yrɛ 'nan: «Nazaretı min Zozi 'bɛ cı ciɔnan!»

³⁸ -A -nan nɛn e -paandı 'sia. E 'nan: «David kluda min Zozi, 'i yra 'si, 'yian nyırında 'si!»

³⁹ ɛn minnun nɛn o cıra 'si 'lɛ bɛ o paan "da 'nan 'e 'lɛbo 'pla "da. 'Pian e paan "nyian 'kpa 'plɛblɛ 'nan: «David kluda min, 'yian nyırında 'si!»

⁴⁰ ɛn Zozi 'tɔ, e 'nan minnun lɛ 'nan 'o 'ta yıɛ 'wızan zıɛ -a 'e 'va 'gɔ. Zı e pli "man "bɛ, ɛn Zozi -a laabv -yrɔ 'nan: ⁴¹ «-Mɛ "nɛn i ya "vale 'an drɛ 'yie?»

ɛn e 'nan Zozi lɛ 'nan: «Mınsan, an ya "vale 'yian yie 'lɛ 'sɔ!»

⁴² ɛn Zozi -a 'vı -yrɛ 'nan: «'I yıɛ 'e 'lɛ 'sɔ! 'Yie yi -teradı 'an da 'i beli!» ⁴³ 'Nun tɔɔn -a yıɛ 'lɛ 'sɔ, ɛn e sɔɔnla Zozi -sru, te e Bali 'tɔ bɔa. Zı min pɛɛnɔn 'wı zıɛ -a -nan 'yı bε, ɛn o Bali 'tɔ drɛ -dan.

19

Zashe -le 'wı

¹ "Bɛ -sru ɛn Zozi 'bɔla Zeriko 'fla. E 'fla zıɛ -a 'cɛndı 'sia 'ji. ² Fɛzan -tɔ a 'fla 'bɔ da, waa laabo Zashe. 'Sukɔle

'sinɔn 'tazan nɛn. ³ Min zɪɛ e ya "vale 'e Zozi ye. 'Pian e ya tounɔn, ɛn min "kaga "le "wɛan ya'a 'kɔlaman -a yɪdɪ -a dɪ. ⁴ -A -nan nɛn e -trɔa o 'lɛ flan -a, ɛn e yiba "tɔ nɛn waa laabo Sikomor bɛ -a tri. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -te Zozi a cinan "wlu "bɛ -e 'e yɪ.

⁵ Zɪ Zozi 'bɔ fɛ zɪɛ -a -nan bɛ, ɛn 'e yɪɛ 'tɔ lou. Yaa 'vɪ Zashe lɛ 'nan: «Zashe, 'i-sɔɔnla tada! Kɔɔ e ya "le cɛɛgɔ 'an -nyran 'yie "kɔnnɛn.» ⁶ ɛn Zashe sɔɔnla "nyiandɔ. E -kɔ Zozi 'a 'yee "kɔnnɛn, ɛn e "yɪ drɛ -yrɛ ci "nrandɪ -a.

⁷ Minnun nɛn waa -nan 'yɪ bɛ, o Zozi 'man wɪ vɪdɪ 'sia. Waa 'vɪ 'nan: «E wla 'wɪ 'wɪdɪ "drezan zɪɛ -yee 'kuin.»

⁸ Zashe pli Minsan man, ɛn e -yrɛ 'nan: «Minsan, an "ta 'an yɪfɛ "cɛan 'e cin man "fli, -e 'an -tɔ -nɔn 'yalɛ -tɛnɔn lɛ. ɛn "nyian bɛ, "lala nɛn maan 'si minnun lɔ 'e 'ciɪadɪ "da "bɛ, an min -tɔ -le vɛ 'lɛji bɔala 'e 'pa -a sinjɛn.»

⁹ Tɔɔn ɛn Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Cɛɛgɔ, Bali 'kɔn 'gɔvɛ -a 'lɛ "nɛnnɔn 'si 'wɪ 'ji. Kɔɔ yia kɔɔn 'nan Abraam kluda min nɛn 'yia. ¹⁰ Blamin -pɪ -ta 'trɛda 'nan -e 'e min nɛn e 'si Bali man -kɔɔbli bɛ, -a 'si 'wɪ 'ji.»

Zozi-kɔnnɛn "fɔ nɔan yaaga man
(Mt 25.14-30)

¹¹ Zozi a -plinan Zeruzalem "srɔn "kogo, -yee "wɛan 'wɪ nɛn Zozi 'sia -a vɪnan bɛ, zɪ minnun -a 'man bɛ, ɛn 'o ci "nrɔndɪ 'sia 'nan, Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ 'bɔ 'kogo.

Zozi -a -kɔnnɛn 'yɪ, ɛn e -kɔnnɛn "fɔdɪ 'sia -wlɛ. ¹² E 'nan: «Mingɔnnɛn kluda min -tɔ 'bɛ "ta -ko 'lɛglɔn -kɔɔbli 'tɔ da. E "ta -ko 'nan -e 'wee 'tɔ mingɔnnɛn -a. "Bɛ -sru -e 'e 'ta mingɔnnɛn -blɪ 'e 'ya trɛ da. ¹³ "Yɛɛ -kɔ bɛ, 'e 'sunɔn laabɔ -fu, ɛn e -siga 'wlɛ nɛn -a 'flɛ -kɔan tɪglɪ bɛ, -a pli o man -tɔdɔ. E 'nan -wlɛ 'nan: <'Ka fɛ -wɛɛ "a -trilii, -e 'an 'tadɪ 'e bɔ.>

¹⁴ Min zɪɛ -yee 'lɛglɔn 'jinɔn 'ka -a ye "yɪ "dɪ, -yee "wɛan o minnun 'pa 'sia -a -sru 'nan 'o 'ka "vale 'e 'tɔ 'o da mingɔnnɛn -a dɪ.

¹⁵ 'Pian e drɛ mingɔnnɛn -a, ɛn e 'li 'e da.

Zɪ e 'bɔla bɛ, ɛn 'e 'sunɔn nɛn e -siga pli o man bɛ o laabɔ. Yaa drɛ zɪɛ 'nan, -e 'o 'nyran -man nɛn waa 'pa bɛ -a -sru "vɪ 'yrɛ.

¹⁶ -A tɛdɛ -ta, ɛn e -yrɛ 'nan: <'An 'san, -siga nɛn yia -nɔn 'mɛn bɛ, an -siga 'yɪ "man "fu.>

¹⁷ ɛn -a tazan -a 'vɪ -yrɛ 'nan: <'I muo, yia drɛ "yɪ. I ya 'an 'suzan 'kpa -a. Fɛ "wɛnnɛn nɛn maan -pɛba 'wɔ 'i 'lɔ 'gɔvɛ, i 'wɪ "yɪ drɛ 'a. -Yee "wɛan an 'fla 'fu -nɔan 'yɪɛ -e 'mɛin 'tɔ o tazan -a.>

¹⁸ "Bɛ -sru ɛn -a "flizan 'ta. E -yrɛ 'nan: <'An 'san, 'yɪɛ -siga nɛn yia -nɔn 'mɛn bɛ, an -siga 'yɪ "man 'soolu.>

¹⁹ ɛn -a tazan -a 'vɪ -yrɛ 'nan: <'I muo, yia drɛ "yɪ "nyian. -Yee "wɛan an 'fla 'soolu -nɔan 'yɪɛ -e 'mɛin 'tɔ o tazan -a.>

²⁰ "Bɛ -sru ɛn -a pee -ta. "Bɛ 'vɪ -yrɛ 'nan: <'An 'san, 'yɪɛ -siga nɛn yia -nɔn 'mɛn bɛ, maan 'pa sɔ -ji ɛn maan 'pla 'yɪɛ. -Nyren 'gɔ. ²¹ "Klan -fu

'an 'ji 'i 'va zia, kɔɔ 'yie 'wɪ a 'tɔndɔn. Fɛ nɛn 'yie vɛ "cɛɛ dɪɛ, yia "sia. ɛn -te min 'yie 'nyranman 'pa bɛ, -a ta -trɔn pɛɛnɔn nɛn yaa ye bɛ yia "sia -yrɔ.»

²² ɛn -a tazan -a 'vɪ -yrɛ 'nan: <I ya 'an 'suzan 'wɪdɪ "a. 'I wei 'i -tɛa. Yia -tɔa 'nan, 'mɛn 'wɪ a 'tɔndɔn, ɛn yie 'nan: «Fɛ nɛn e 'ka 'mɛn vɛ -a dɪɛ, maan "sia. ɛn -te min 'mɛn 'nyranman 'pa bɛ, -a ta -trɔn pɛɛnɔn nɛn yaa ye bɛ, maan "sia -yrɔ.»

²³ -Te i 'wɪ zɪɛ -a -tɔa "bɛ, -mɛ "le "wɛan nɛn yia 'mɛn -siga 'palea fɛnan nɛn -a man "paa "bɛ -a -nan dɪ? Yia dra paan zɪɛ -e "mɛn vɪnan 'an 'ta bɛ, te -a man 'pa.»

²⁴ Tɔɔn ɛn mingɔnnɛn zɪɛ yaa 'vɪ minnɔn nɛn o cɪ -nan bɛ, -wɛ 'nan: <'Ka -siga bɛ -a 'si -yrɔ, -e 'ka -nɔn min nɛn -siga -fu a -yrɔ "bɛ -yrɛ!>

²⁵ ɛn minnɔn 'bɔ -a 'vɪ -yrɛ 'nan: <'Kv 'san, -siga a -yrɔ -fu 'va.»

²⁶ -A -nan nɛn mingɔnnɛn -a 'vɪ 'nan: <Min nɛn e ya -yrɔ "bɛ, -a lɛ nɛn waa -nɔan. 'Pian min nɛn -yee "ka "dɪɛ, -nyrɛn -yrɔ "bɛ waa "sia.» ²⁷ ɛn yaa 'vɪ 'nyian 'nan: <'An 'nan-mannɔn nɛn wa'a yɪɛ "yi 'nan 'an 'tɔ 'o da dɪɛ, 'ka 'ta waa 'an 'lɛ 'gv, -e 'ka o -blɔ "cɛɛn!> »

²⁸ Zɪ Zozi cɛɛn 'wɪ zɪɛ -a vɪdɪ man bɛ, ɛn e Zeruzalɛm si 'sia "nyian.

*Zozi 'bɔla Zeruzalɛm
(Mt 21.1-11; Mk 11.1-10;
Zan 12.12-16)*

²⁹ Zɪ Zozi 'bɔ Befaze 'lee Betani "srɔn "bɛ, ɛn 'e -srɔnɔn "fli 'pa 'sia 'o 'lɛ. 'Fla "fli zɪɛ o ya Olivie pɔn 'sɛan man. ³⁰ E

'nan -wɛ 'nan: «'Ka 'kv 'fla nɛn 'ka 'lɛ bɛ -a da. -Te ka 'bɔla 'nan nun, ka -aflumun planɛn ye 'e 'baa -tɔdɪ. Min -tv 'ka tian 'fɔlɛ "da "dɪ. 'Ka baa 'sv, -e 'ka 'ta -a 'mɛn 'gv! ³¹ -Te min -a laabv 'ka 'lɔ 'nan: <-Mɛ "le "wɛan nɛn ka cɪ -a baa 'sɔnan bɛ>, 'ka vɪ -yrɛ 'nan: <Minsan "e 'nan, -aflumun 'wɪ a 'e man.» »

³² Minnɔn nɛn e o 'pa 'sia bɛ, o -kv. O 'bɔ "man "le zɪ yaa 'vɪ bɛ -yee 'wɪ 'zv. ³³ Zɪ o ya -aflumun baa "flunan bɛ, ɛn minnɔn nɛn -wee vɛ cɪ -a bɛ, waa laabv -wɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan ka ya -a "flunan?»

³⁴ ɛn o 'nan -wɛ 'nan: «Minsan "e 'nan, -aflumun 'wɪ a 'e man.»

³⁵ -A -nan nɛn o -kv -aflumun zɪɛ -a Zozi lɛ. O 'wee sɔnɔn paala -a koda, ɛn o Zozi -nyran "da. ³⁶ ɛn e -kvɔdɪ 'sia. Minnɔn 'wee sɔnɔn "paaladɪ 'sia "wɪu, te e -kɔla "da.

³⁷ Zɪ e Olivie pɔn sɔɔn "ji ɛn e 'bɔ Zeruzalɛm "srɔn "kogo bɛ, -a -nan nɛn -a -srɔnɔn pɛɛnɔn Bali 'tɔ bɔdɪ 'sia 'ci "nrandɪ -a. 'Lebo "fɔ wɪnɔn nɛn waa -nan 'yɪ bɛ, ³⁸ -yee "wɛan waa vɪdɪ 'sia 'nan: «Bali -le -fɛa 'e 'kɔn mingɔnnɛn nɛn

Minsan -a 'pa 'sia bɛ -a man! Bali -a drɛ ɛn kv -fɔdɪ -trɔɔ 'yɪ. -A 'tɔ 'e drɛ -dan laji lou!»

³⁹ Farizen 'nɔn -mienun a o yei. Zɪ o 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn waa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, 'i -paan 'i -srɔnɔn da!»

⁴⁰ 'Pian Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'nan, -te 'o 'lɛbo 'pla "da "bɛ, -kɔlɛnɔn 'bɛ -taa 'wɛlɛ o "pa 'ji.»

*Zozi 'wuɔ Zeruzalɛm 'nɔn
'le "wɛan*

41 Zi Zozi Zeruzalem 'fla 'yɪ
'e 'lɛ bɛ, ɛn e -wuɔdɪ 'sia. 42 E
'nan: «Zeruzalem 'nɔn, -fɔdɪ -
trɔɔ a paan 'cee vɛ -a, -mɛ
"le "wɛan nɛn ka'a 'wɪlɛ "man
"dɪ? "Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ, ka'a
"nyian -kɔlaman -a yɪdɪ -a dɪ.
43 Tʊ -tʊ -taa "bɔlɛ bɛ, 'ka 'nan-
mannɔn 'ka 'si -fɔa "klɔn -a, -e
'o 'kuli -tɔ 'ka man -pɛ pɛɛnɔn
da. 44 O 'ka 'fla -wia, ɛn o
minnun pɛɛnɔn -tɛɛman. Fɛ -
tʊwli 'ka 'fo 'fla 'bɔ da dɪ. 'Wɪ
pɛɛnɔn zɪɛ e bɔa 'ka man, kɔɔ
tʊ nɛn Bali -ta 'palɛ 'ka 'va bɛ,
ka'a 'wɪlɛ "man "dɪ.»

*Zozi fɛnun -tannɔn 'pin Bali
-pan 'kuin*

*(Mt 21.10-17; Mk 11.15-19;
Zan 2.13-16)*

45 "Bɛ -sru ɛn Zozi 'kʊ Bali
-pan 'kuin. Minnun nɛn o
Bali -pan fɛnun -taan "bɛ, e o
-pɪndɪ 'sia 'kɔn zɪɛ -a -ji, 'nan
'o bɔla bei. 46 Yaa 'vɪ -wɪlɛ
'nan: «Eya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le
'fluba 'ji 'nan, Bali "e 'nan:
'Mɛn 'kɔn -kɔan 'an trʊ 'ba
'kɔn 'a.»

47 "Bɛ -sru te Zozi 'ko Bali
-le 'wɪ "paalɛ yɪ -tʊdʊ pɛɛnɔn
man Bali -pan 'kuin. ɛn Bali
-pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci
vɪnɔn 'lee minnun tanɔn Zozi
'man -wɛɛdɪ 'sia, 'nan -e 'o -tɛ.
48 'Pian 'wɪ nɛn 'kɔ 'o drɛ -e 'o -
kɔla -a man yɪdɪ -a bɛ, wa'a tɔa
dɪ. Kɔɔ Zozi 'le 'wɪ "paadɪ 'sɔ
min pɛɛnɔn lɛ, ɛn "nyian bɛ o
Zozi 'bɔ ye "yɪ.

20

*Zozi 'le -kɔladɪ "sia nyin
zia?*

(Mt 21.23-27; Mk 11.27-33)

1 Yɪ -tʊ da Zozi a Bali -le 'wɪ
"paanan minnun ji Bali -pan

'kuin. ɛn e Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn
vɪdɪ 'sia -wɪlɛ. -A -nan nɛn Bali
-pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci
vɪnɔn 'lee min cejenun -ta "va,
2 ɛn waa laabʊ -yrɔ 'nan: «-
Kɔladɪ "cɛn "a nɛn i 'wɪnɔn zɪɛ
-a dra? ɛn -tɛɛ -si -nɔn 'yɪɛ? 'I vɪ
'kʊɛ!»

3 ɛn Zozi "e 'nan -wɪlɛ 'nan:
«'An 'bɔ "nyian an "ta 'wɪ 'tʊwli
"cɛ laabo 'ka 'lɔ. 4 -Tɪɛ Zan 'pa
'sia 'nan 'e 'ta min -batize drɛ?
Minnun 'bɛ 'pa 'sia, -baa Bali
'bɛ 'pa 'sia? 'Ka vɪ 'mɛn!»

5 -A -nan nɛn waa vɪdɪ 'sia 'o
cin yei 'nan: «-Te -kaa 'vɪ 'nan,
Bali 'bɛ 'pa 'sia bɛ, yaa laabo
-kaa 'lɔ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan
nɛn ka'a yɪ -tɛlɛa -a wei -da
dɪ? 6 ɛn -te -kaa 'vɪ 'nan, min-
nun 'bɛ 'pa 'sia bɛ, min pɛɛnɔn
'kɔlɛ wɛɛndɪ "siala -kaa 'va -
e 'o -kaa -tɛɛ. Kɔɔ -a -cin a
o pɛɛnɔn 'ji 'nan Zan a Bali
'lewei vɪzan -a.»

7 -A -nan nɛn waa 'vɪ Zozi lɛ
'nan: «Min nɛn e Zan 'pa 'sia
bɛ, kʊ'a tɔa dɪ.»

8 ɛn Zozi "e 'nan -wɪlɛ 'nan:
«'An 'bɔ "nyian min nɛn e -si -
nɔn 'mɛn, ɛn an 'wɪnɔn zɪɛ -a
dra bɛ, ma'an -ci sia 'cɛɛ dɪ.»

*Zozi -kɔnnɛn "fɔ rɛzɛn fei
'panɔn man*

(Mt 21.33-46; Mk 12.1-12)

9 ɛn Zozi -kɔnnɛn 'gʊɛ -a -
fɔdɪ 'sia minnun lɛ. E 'nan:
«Min -tʊ 'bɛ 'yɛɛ rɛzɛn fei 'pa,
ɛn yaa -nɔn minnun lɛ 'nan 'o
'nyranman 'pa "da, te o 'yɛɛ
vɛ -nɔan. Yaa drɛ zɪɛ, ɛn e -kʊ
'lɛglɔn 'kɔɔbli 'tʊ da, e "mɔan -
nan nun, 10 Zi rɛzɛn nan tʊ 'bɔ
bɛ, ɛn min zɪɛ 'e 'suzan -tʊ 'pa
'sia, 'nan 'e 'kʊ 'yɛɛ vɛ 'si. Fei
'panɔn -a 'suzan zɪɛ -a 'kun,
waa -sɔn, ɛn o 'si "man. Wa'a

fe -tu -nɔnle -yre "di. ¹¹ "Be -sru en 'e 'suzan 'pee 'pa 'sia "nyian. Waa -sɔn, waa srɔn, en waa 'li 'e da 'e 'lɔ 'a 'e "tun. ¹² "Be -sru en yaa yaagazan 'pa 'sia "nyian. Wɛɛ 'sɔn -trilii, nyen 'bɔ 'bɛ da, en wɛɛ 'pin.

¹³ -A -nan nen fei san 'bɔ "e 'nan: <Maan dra 'kɔ? -A -cin -tɔ 'an 'ji. 'An 'pi nen e 'sɔ 'men tɔgli be, -a 'bɔ nen maan "paa -sia o va. Maan ye "le o yiɛ -taa 'nanle 'bɛ man.>

¹⁴ 'Pian zɪ fei 'panɔn 'nen zɪɛ -a 'yi 'tanɔn be, en waa 'vɪ 'o cin yei 'nan: <'Nen 'labɛ, -yɛɛ -taa "drele 'e "tɪ -ziazan -a. -Yee "wɛan -kaa -tɛ, -e fei 'e 'fɔ -kaa 'lɔ.> ¹⁵ Waa 'kun, en o -kɔ -a rɛzɛn fei -sru "sa -a, en waa -tɛ.

'Wɪ zɪɛ -a -ji be, -mɛ "wɪ nen fei san -taa -a drele minnun nen o -yee fei dra be -wle? ¹⁶ Maan ve 'cɛɛ 'nan, e -taa -e 'e 'yee fei 'panɔn zɪɛ o -tɛɛ, -e 'e 'yee rɛzɛn fei 'bɔ 'nɔn min peenun le.>

Minnun nen -nan be, o 'nan: <'Wɪ nen i "sia -a vɪnan 'labɛ, ya'a dra di.>

¹⁷ Zozi o -nanjɛndɪ 'sia, en yaa 'vɪ -wle 'nan: <'Wɪ nen 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji be, -a -ci nen 'nɔn? Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

<-Kɔle nen, 'kɔn 'tɔnɔn -a tuv 'o 'pɛla koda be, -yɛɛ dre 'kɔn 'pɔ -fɔ -kɔle -a.>

¹⁸ Min nen e -tria -kɔle zɪɛ -a da be, e -wia. En -te -kɔle zɪɛ e -tria min da be, yaa pɔle "bo.>

¹⁹ Zɪ 'fluba 'ci vɪnɔn 'lee Bali -pannɔn 'tanɔn 'wɪ zɪɛ -a 'man be, en waa -tɔ 'nan, 'wee "wɛan nen Zozi -kɔnnɛn zɪɛ -a -fɔ. -A -nan nen o ya "vale 'o

Zozi "kuan -nan nun, 'pian o klan minnun lɔ.

'Sukɔle -pan wɔdɪ da wɪ

(Mt 22.15-22; Mk 12.13-17)

²⁰ Tɔ zɪɛ -a man nen 'fluba 'ci vɪnɔn 'lee Bali -pannɔn 'tanɔn Zozi 'man -fɔɔdɪ 'sia. -Yee "wɛan o minnun 'pa 'sia "va, 'nan 'o 'fli dre min tɔglɪnun -a, -e 'o Zozi wei 'kun. O ya "vale 'o 'wɪ 'tɔ ye -e 'o -kɔla Zozi 'nɔndɪ -a -kɔnmandan le. ²¹ Minnun zɪɛ o 'wɪ laabɔ Zozi 'lɔ. O 'nan: <Bali -le 'wɪ "paazan, kɔa -tɔa 'nan, i 'wɪ "paaman 'wɪ tɔgli 'a. En kɔa -tɔa "nyian 'nan, yi'a min bo "va "di. En "nyian be, 'wɪ nen Bali "e 'nan blamin 'e dre be, -a tɔgli 'bɔ nen yia "paaman minnun ji. ²² -Yee "wɛan kɔ "ta 'wɪ 'gɔvɛ -a laabo 'i 'lɔ. -Nyɛn 'nan: -Si a 'e 'nɔndɪ -cɛɛ, -e -kaa 'sukɔle -pan wɔ Rɔm 'nɔn 'le mingɔnnɛn Seza le, -baa te -ka'a dre "fo "di?>

²³ 'Pian Zozi -wee -dawli -kɔnnɛn 'yi. En e 'nan -wle 'nan: ²⁴ <'Ka 'ta 'lein 'wle 'tɔ -a 'mɛn -e 'an yi! -Tɪ -wulo -fodo nen 'gɔ? En -tɪ 'tɔ 'crɛn nen 'gɔ?> O 'nan -yre 'nan: <Rɔm 'nɔn 'le mingɔnnɛn Seza nen.>

²⁵ En Zozi "e 'nan -wle 'nan: <Fɛ nen Seza -le vɛ -a be, 'cɛɛ 'nɔn Seza le! En fe nen Bali -le vɛ -a be, 'cɛɛ 'nɔn Bali le!>

²⁶ Wa'a -kɔlale Zozi wei 'kundɪ -a minnun yiɛ man "fo "di. En 'wɪ 'bɔ nen Zozi -a 'vɪ be e o 'kan, -yee "wɛan wa'a "nyian 'wɪ 'tɔ vɪle "fo "di.

Minnun nen o -kaa be o wuanla -kanɔn 'va

(Mt 22.23-33; Mk 12.18-27)

²⁷ "Be -sru en Saduze 'nɔn -mie pli Zozi man. Saduze 'nɔn "o "ve 'nan, -te min -ka be, ya'a

'wuanla -kanon 'va di. Zi o pli "man "be, en waa laabu -yru 'nan: ²⁸ «Bali -le 'wi "paazan, 'wi nen Moizi -a cren -te 'kue be, -nyren 'gu: <Te min li 'pa, en -a san zie e -ka, te wa'a tian 'nen 'yale 'o 'vale 'e nan 'bo 'a di, -yee -cale zie -a "bu 'e 'pa, -e 'e "bu klu bola!» ²⁹ Min -tu -le 'nen -klonmon a 'soravli. - A tede li 'pa, en e -ka, te wa'a 'nen 'yale 'e nan 'bo 'a di. ³⁰ - A "flizan "e -cale -towlu zie -a 'pa, en e dre "nyian zi. ³¹ En -a yaagazan "e -cale -towlu zie -a 'pa, en e dre "nyian zi. 'Wi 'towlu zie e 'bo o 'soravlinon man. Wa'a 'nen 'yale di, en o pegenon kaa. ³² "Be -sru en li 'bo "e "ka 'wu "nyian. ³³ Tu nen minnun wuanla -kanon 'va be, li zie e -koon -ti nan -a? 'I vi 'kue! Koo o 'soravli 'bo -a 'pa li -a.»

³⁴ En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «Minnun nen 'tre 'gve -a da be, -wee li 'lee -konnen "paa. ³⁵ 'Pian minnun nen Bali o 'yi tigli 'tre pee dave -a, en e o wluan -kanon 'va be, wa'a li 'lee -konnen 'paa di. ³⁶ En wa'a 'kolaman "nyian -kadi -a di. O -koon "le Bali -le 'pasianon nen laji be -wee 'wi 'zv. Bali o wluan -kanon 'va, en o dre -yee 'nennun -a. ³⁷ 'Ka Saduze 'non, -a -cin a 'ka 'ji 'nan, min 'ka 'wuanla -kanon 'va di. Ka ya 'ka 'fli see "paanan, koo 'wi nen Moizi -a 'vi 'li be, yaa -ci -koonman 'nan, minnun nen o kaa be, o wuanla -kanon 'va. 'Wi nen Moizi -a -nan 'yi te 'te nren a yiba "kpirzennen 'va be, -nyren 'gu. Yaa cren -te 'nan: <Minsan "e 'nan, 'e ya Abraam -le Bali -a, en 'e ya

Izak -le Bali -a, en 'e ya Zago 'le Bali -a.» ³⁸ Tu nen Bali 'wi zie -a ve be, te -kaa tranun zie o kaa -a -nan 'mon. 'Pian Bali 'le 'va be, o yie a "man tian, koo Bali a minnun nen o yie ci "man "be -wee Bali -a, e 'ka minnun nen o kaa be -wee Bali -a di.»

³⁹ -A -nan nen 'fluba 'ci vinon -mienun -a 'vi -yru 'nan: «Bali -le 'wi "paazan, yia -ci 'vi tigli.» ⁴⁰ En wa'a "nyian 'wi 'pee laabule Zozi 'lo di.

-Ti -pi nen Crizi -a?

(Mt 22.41-46; Mk 12.35-37)

⁴¹ "Be -sru en Zozi -a laabu minnun lo 'nan: «E dre 'ko en minnun "o 'nan, min 'sizan 'wi 'ji Crizi a David kluda min -a? ⁴² Koo David 'bo -a 'vi "dre 'fluba 'ji 'nan:

<Minsan Bali -a 'vi 'an 'san le 'nan:

'I 'nyran 'an 'pe "yi "da -trilii,

⁴³ -e 'an 'cen 'i 'nanmannon 'klidi man.»

⁴⁴ -Te David 'bo Crizi laabo 'e 'san be, e dre 'ko en 'be -koon David kluda min -a?»

Te 'ka 'wi dre "le 'fluba 'ci vinon 'le 'wi 'zv di!

(Mt 23.1, 6-7, 14; Mk 12.37-40)

⁴⁵ Zi minnun pegenon a Zozi wei mannan be, en e 'wi pladi 'sia 'e -srunon le. E 'nan -wle 'nan: ⁴⁶ «Te 'ka 'wi dre "le 'fluba 'ci vinon 'le 'wi 'zv di! O -todi ye "yi -trale -gblonun nen fenyian be -a -ji. En waa ye "yi "le 'nan min 'e o 'to bu -guada. -Te e ya "fedi da -a oo, en -te e ya cin yi 'kuin -a oo, -nyran "nan 'kpagba nen waa 'sidi ye "yi. ⁴⁷ O fenun "sia -calenun lo -dawli -a. "Be -sru -e 'o Bali tru 'ba -ploun 'nan -e minnun 'o o

"sia min tıghı 'a. 'Wınun zıe - a drɛdı -le "wɛan Bali -wee tin "paa 'plɛblɛ 'kpa.»

21

-Cale seezan -le fɛ -nɔndı 'wı (Mk 12.41-44)

¹ Zı Zozi cɛɛn 'wı zıe -a vıdı man bɛ, "yɛɛ yıe 'tɔ 'e "srɔn Bali -pan 'kɔn 'bɔ 'ji bɛ, te e fɛnɔn ye. O ya "lala nɛn kɔ 'o -nɔn Bali ɛ bɛ -a -sɛnnan -gbogbo -tv -ji. ² En Zozi -cale seezan -tv 'yı, te e ya -bablu 'wlɛ 'tɔdɔ "fli "fɔnan -ji. ³ -A -nan nɛn e 'nan 'e -srɔnɔn ɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wı tıghı 'a 'nan, -cale seezan 'labɛ, e fɛ -nɔn Bali ɛ e mlin minnun pɛɛnɔn nɛn waa -nɔn 'gɔvɛ o da. ⁴ Kɔɔ o pɛɛnɔn nɛn waa -nɔn 'gɔvɛ, "lala a -wɔ 'kaga. 'Pian li 'labɛ, "lala pɛɛnɔn nɛn -yrɔ -yee fɛ -blı "man "vɛ -a bɛ, -a 'bɔ nɛn yaa -nɔn Bali ɛ.»

Zozi Bali -pan 'kɔn 'wı wı 'vı (Mt 24.1-2; Mk 13.1-2)

⁵ Tv zıe -a wlu bɛ, te min -mienun a -a vınan 'nan: «"li, Bali -pan 'kɔn bɛ, waa -tɔ -kɔlɛ fenyian -a! 'Ka 'yie 'tɔ fɛnun fenyian nɛn minnun -a -nɔn Bali ɛ bɛ -a 'bɔ 'a nɛn waa 'man drɛ.» En Zozi "e 'nan 'wlɛ 'nan: ⁶ «Tv -tv -taa "bɔlɛ bɛ, fɛnun nɛn ka o ye 'labɛ, minnun -a -wiiman 'e pɛɛnɔn. -A -kɔlɛ pɛɛnɔn fuimlan "man, -a -tv 'ka 'fo 'e bɔɛzan da dı.»

'Wı yıdı -dandan bɔa min -nun man 'vaa -e 'trɛda -nyan tv 'e bɔ (Mt 24.3-14; Mk 13.3-13)

⁷ Minnun -a laabv Zozi 'lɔ 'nan: «Bali -le 'wı "paazan, tv "cɛn "man nɛn, 'wınun zıe o

dra? En -mɛ "man nɛn, waa -kɔnnɛn "ye 'nan 'wınun zıe o "ta dra?»

⁸ En Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «'Ka yie 'tɔ 'ka 'fli -va! Te min -tv 'e 'ka see "paa -e 'ka 'si -si tıghı da dı! Fɛ nɛn maan ve zıe -yɛɛ cı 'nan, min "kaga -taa "talɛ 'an 'tɔ da. Waa ve 'nan, 'wɛɛ cı Crizi -a. En waa ve "nyian 'nan, 'trɛda -nyan tv 'bɔ! Te 'ka -sɔɔnla minnun zıe o -sru "dı! ⁹ Ka -kuli -tañ wınun maan, en 'lɛglɔn 'tv -ji 'nɔn wuanla 'o cin man, kaa -nan wı maan. Te 'o 'ka 'cɛn nyɛn -a dı! Kɔɔ 'wınun zıe -wɛɛ dra 'e flin, 'pian 'trɛda -nyan tv "cɛɛ dı.»

¹⁰ En Zozi "e 'nan "nyian -wlɛ 'nan: «'Lɛglɔn 'tv -ji 'nɔn wuanla 'lɛglɔn 'tv -ji 'nɔn man, en mingɔnnɛn trɛ -tv wuanla mingɔnnɛn trɛ -tv man. ¹¹ En "nyian bɛ, 'trɛ 'nyɔɔnman fɛ "kaga "nan. Dra -dandan -taa, en -cɛ -wlıdı -kɔan fɛ "kaga "nan. En "nyian bɛ, nyɛn 'cɛn wı -dandan 'lee 'wı 'nɔan -kɔɔn "vɛ -dandan dra laji.

¹² Maan ve 'cɛɛ 'nan, 'vaa -e 'wınun zıe 'o drɛ bɛ, minnun 'ka "kuan, o 'tɛ "paa 'ka da. Ka drɛ 'mɛn vɛ -a -le "wɛan bɛ, minnun -ko 'cee tin 'palɛ 'wee cin yı 'kuin, en o 'ka -fɔa "pɔ 'kuin. En "nyian bɛ, o -ko 'ka 'a mingɔnnɛnnun 'lee -kɔnmandannun 'ɛ. ¹³ Tv zıe -a man bɛ, ka dra 'mɛn 'wınan yınɔn 'a o 'ɛ. ¹⁴ 'Wı nɛn kɔ 'ka vı -e 'cee tin 'e drɛ 'nɔnnɔn bɛ, te -a nyɛn 'e 'kɔn 'ka 'ji dı! ¹⁵ Kɔɔ 'an 'bɔ 'bɛ 'wı 'tɔdı -nɔan 'cɛɛ, en "nyian bɛ 'wı nɛn kɔ 'ka vı bɛ, maan -cin -tɔa 'ka 'ji. -Yee "wɛan 'ka 'nanmannɔn 'ka 'kɔlaman -e 'o -zi -fɔ dı.

16 'Ka "tɪ 'lee 'ka "bʊ 'bɛ -taa 'silɛ 'ka -sru. -Te 'bɛ "cɛɛ dɪ, 'ka "bʊnʊn 'lee 'ka "blunʊn 'bɛ -taa 'silɛ 'ka -sru. -Te 'bɛ "cɛɛ dɪ, 'ka drɪnʊn 'lee 'ka be-nʊn 'bɛ -taa 'silɛ 'ka -sru. O pɛɛnʊn "sia 'ka -sru -e 'o 'ka -nʊn minnʊn lɛ. 'Wɪ zɪɛ -a -ji bɛ, 'ka "kaga 'wulo -ko -ji. 17 Ka drɛ 'mɛn vɛ -a -le "wɛan bɛ, min pɛɛnʊn -taa 'nanlɛ 'ka man, wa'a 'taa 'ka yɪlɛ "yi "dɪ. 18 Maan vɛ 'cɛɛ 'nan, 'ka 'wulo "jɛ "pou -tʊwli 'ka 'saan "va "dɪ. 19 'Pian 'ka -pʊan 'e 'sɔ -e 'ka 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a yɪ.»

Zozi Zeruzalɛm srɛ tʊ 'wɪ 'vɪ (Mt 24.15-21; Mk 13.14-19)

20 ɛn Zozi "e 'nan -wɛ "nyian 'nan: «Tʊ nɛn ka Zeruzalɛm 'yɪ tɛ -a 'nan-mannʊn 'lɛ 'sounjanʊn -a si -fɔ bɛ, 'ka -tɔ 'nan, -a -nan srɛ tʊ 'bɔ 'kogo. 21 Tʊ zɪɛ -a man bɛ, minnʊn nɛn Zude 'lɛglɔn 'ji bɛ, 'o flan 'bli, 'o 'kʊ pʊnnʊn yei! ɛn minnʊn nɛn Zeruzalɛm bɛ 'o 'si 'nan! ɛn minnʊn nɛn fei -paan "da "bɛ, tɛ 'o li 'o da Zeruzalɛm dɪ! 22 Tʊ nɛn Bali minnʊn -lɛ tin "baa bɛ, -a pou siadɪ nɛn. ɛn 'wɪnʊn nɛn 'o 'crɛn -tɛdɪ Bali -lɛ 'fluba 'ji bɛ, -a 'lɛ sɔɔ tʊ nɛn. 23 Lɪmʊnnʊn nɛn o -pʊn -kʊan 'o man tʊ zɪɛ -a man bɛ, 'lee lɪmʊnnʊn nɛn 'nɛn 'nyʊn -mlian -wɔ tʊ zɪɛ -a man bɛ, -wee yɪa yɪdɪ "mlianla "da. Kɔɔ minnʊn pɛɛnʊn -taa 'o yɪa yɪlɛ -wɪdɪ 'lɛglɔn zɪɛ -a -ji. Bali -lɛ nyran -bli tʊ nɛn o va. 24 O min -mienʊn -tɛɛman srɛn 'a. O -ko o -mienʊn drɛlɛ nʊannʊn -a 'lɛglɔn peenʊn -ji. Minnʊn nɛn wa'a Bali tɔa

dɪɛ, o Zeruzalɛm srɛman "fo. 'Pian -wee tʊ 'bɔ 'leda a.»

Blamin -pɪ -ta pɛɛ wo "nyian 'trɛ da

(Mt 24.29-35; Mk 13.24-31)

25 ɛn Zozi "e 'nan -wɛ "nyian 'nan: «Fɛ -nʊan -kʊan "vɛ -kʊan yidɛ yɪa, ɛn e -kʊan mlɛn yɪa, ɛn e -kʊan mlɛn crɛnnʊn yɪa. 'Wɪ zɪɛ e "klan -dan -sɛan 'lɛglɔn pɛɛnʊn 'ji minnʊn ji. ɛn "nyian bɛ, jemie 'blʊ 'fɔdɪ 'lee -a -klundɪ 'plɛblɛ o "cɛan nyɛn -a. 26 Minnʊn -kaa "klan -dan 'lɔ, tɛ o ya 'wɪ nɛn e "ta -daa "drɛlɛ 'trɛda bɛ -a man -pennan. Kɔɔ laji fɛnʊn 'plɛblɛ pɛɛnʊn 'nyʊnnʊnman. 27 Tʊ zɪɛ -a man nɛn, minnʊn pɛɛnʊn Blamin -pɪ ye 'sinan laji 'lolu -koei "da. -Kɔladɪ 'plɛblɛ 'lee 'tɔ -dan -kʊan -yrɔ. 28 -Te 'wɪnʊn zɪɛ -a drɛdɪ "ta 'e pou "siala bɛ, 'ka -pʊan 'kun, -e 'ka 'wulo wɪuan lou, kɔɔ tɛ 'ka 'sidɪ 'wɪ 'ji a -plinan 'kogo.»

29 "Bɛ -sru ɛn Zozi -a vidɪ 'sia -kʊnnɛn "ji 'nan: «Yiba "tʊ nɛn waa laabo fijie bɛ, 'ka drɛ 'cɛɛ 'wɪ -kʊan "manvɛ -a 'lee yiba -mienʊn "nyian! 30 -Te -a 'la nrindɪ 'sia "da "bɛ, kaa -tɔa 'nan 'munʊn tʊ a -tanʊn bɔdɪ -a -kogo. 31 -A -tʊwli "nɛn "nyian Bali -lɛ mingʊnnɛn trɛ -tadɪ -lɛ vɛ -a. -Te ka 'wɪnʊn zɪɛ -a 'yɪ drɛnan bɛ, 'ka -tɔ 'nan Bali -lɛ mingʊnnɛn trɛ -tadɪ 'bɔ 'kogo.

32 Maan vɛ 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, 'ka -naagʊnʊn 'gʊɛ, ka'a 'cɛan -kaadɪ man 'vaa -e 'wɪnʊn zɪɛ 'o drɛ dɪ. 33 Labli 'lee 'trɛ 'nyan tʊ a, 'pian 'an wei -fo -nan 'li 'trilii.

³⁴ 'Ka yiε 'tɔ 'ka 'fli -va! Te 'ka 'fli -nɔn -wɛn lɛ 'e 'ciɪa "da "dɪ! ɛn tɛ 'ka 'fli -nɔn 'trɛda ci "nrɔndɪ lɛ 'e 'ciɪa "da "dɪ! "Tɔgɔ tin 'ba yi 'e bɔ 'ka man kligli. ³⁵ Kɔɔ yi nɛn Bali 'trɛdanɔn pɛɛnɔn 'lɛ 'wɪ tin "baa bɛ, e dra kligli. E dra "lɛ zɪ "sɛ -sɛanla pɔnɔn da kligli bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. ³⁶ -Yɛɛ "wɛan tɛ 'ka 'ci 'e 'san 'ka 'fli man dɪ! 'Ka Bali trɔ 'ba tɔ pɛɛnɔn man, -e 'ka "kɔɛ 'e 'kɔn 'ka da! 'Ka drɛ zɪ, -e 'wɪ pɛɛnɔn nɛn e -taa "bɔlɛ 'ka man bɛ 'ka 'sɔ -yrɔ, -e 'ka 'kɔla -plidɪ -a Blamin -pɪ man.»

³⁷ Yi -tɔdɔ pɛɛnɔn man bɛ, Zozi 'kɔ Bali -lɛ 'wɪ "paalɛ minnɔn ji Bali -pan 'kuin, 'pian -pei -man bɛ, -e 'e 'kɔ Olivie pɔn da. ³⁸ Tɔ "lɛ 'cɛndɪ man bodrun puunɔn bɛ, tɛ minnɔn pɛɛnɔn a -kɔnan Zozi 'va Bali -pan 'kuin 'nan -e 'o wei man.

22

Zuif 'nɔn 'tanɔn 'o 'ci 'pa 'nan 'o Zozi 'tɛ

(Mt 26.1-5; Mk 14.1-2, 10-11; Zan 11.45-53)

¹ Zuif 'nɔn tranun -lɛ 'si nɛn waa 'wɔ nɔanba -ji bɛ, -a "fɛdi "ta bɔa. "Fɛdi zɪɛ -a da nɛn minnɔn 'kpɔun nɛn 'mannyan 'ka "va "dɪɛ -a -ble. ² Tɔ zɪɛ -a man bɛ, tɛ Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn a Zozi 'man -fɔɔnan, 'nan -e 'o -tɛ 'e yɔɔdɪ. Kɔɔ "klan a o ji minnɔn -lɛ "wɛan.

Zudazi 'e pei -fɔ Zuif 'nɔn 'tanɔn 'va

(Mt 26.14-16; Mk 14.10-11)

³ Satan -fɔ Zudazi nɛn waa laabo "nyian Karioti bɛ -a -sru. Zozi -srunɔn 'fuda "fli

'bɔ 'va min -tɔ nɛn. ⁴ Zudazi zɪɛ e -kɔ Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee minnɔn tanɔn nɛn o yiε -tɔa Bali -pan 'kɔn 'va bɛ o va. ɛn 'wɪ nɛn kɔ 'e drɛ 'lɔɔ -e 'e Zozi 'nɔn -wlɛ "bɛ, yaa 'vɪ -wlɛ. ⁵ 'Wɪ zɪɛ e o ci nran. -A -nan nɛn waa 'vɪ -yrɛ 'nan, o "lala -nɔan -yrɛ. ⁶ E wɪ "man, ɛn zɪ kɔ 'o drɛ 'lɔɔ -e 'o Zozi 'kun tɛ minnɔn 'ka 'nan dɪɛ, yaa man -wɛɛdɪ 'sia.

Zozi 'lee 'e -srunɔn fɛ -nyranman blɪ 'e cin va

(Mt 26.17-30; Mk 14.12-25; Zan 13.21-30)

⁷ "Fɛdi nɛn Zuif 'nɔn 'kpɔun nɛn 'mannyan 'ka "va "dɪɛ -a -ble "da "bɛ e 'bɔ. Waa drɛdɪ 'sia, ɛn yi nɛn o 'blanun -tɛɛman -e 'o tranun 'si nɔanba -ji "fɛdi -blɪ bɛ e 'bɔ. ⁸ -A -nan nɛn Zozi Pieri 'lee Zan 'pa 'sia. E 'nan -wlɛ 'nan: «'Ka 'kɔ 'fla -cee "fɛdi fɛnɔn man drɛ, 'dɔ -e -kaa -blɪ.»

⁹ ɛn waa laabɔ Zozi 'lɔ 'nan: «Nyin zia nɛn i ya "vale 'kɔ 'kɔ -a drɛ?»

¹⁰ ɛn Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «-Tɛ ka 'bɔla 'fla bɛ, ka min -tɔ ye, tɛ 'yi 'tɔbɔ a -yrɔ. 'Ka 'kɔla -a -sru! 'Kɔn nɛn e -kɔ -ji bɛ, 'ka 'kɔ waa! ¹¹ 'Ka vɪ 'kɔn zɪɛ -a san lɛ 'nan: «Bali -lɛ 'wɪ "paazan "e 'nan, 'kɔ vɪ 'yiε 'nan, 'kɔn "bɔ "nɛn 'kɔ 'vale 'an -srunɔn 'a, kɔ "fɛdi fɛnɔn -ble -ji bɛ, e ya nyin zia?» ¹² Min zɪɛ e 'kɔn "bɔ -dan tɔ -kɔɔnman 'cɛɛ 'kɔn 'ta lou tɛ -a -ji a 'e drɛdɪ "fo. Fɛ zɪɛ -a -nan nɛn 'ka -cee "fɛdi fɛnɔn man drɛ!»

¹³ Zozi -srunɔn zɪɛ o -kɔ, ɛn waa 'yɪ "lɛ zɪ Zozi -a 'vɪ bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. -A -nan nɛn o 'wee "fɛdi fɛnɔn man drɛdɪ 'sia.

14 Z₁ "fedi fenun -bli tv 'bɔ bɛ, ɛn Zozi 'lee 'yee 'pasianɔn 'nyran fenun -sru. 15 ɛn e 'nan -wle 'nan: «-Kaa tranun 'sidi nɔanba -ji "fedi 'gʊɛ, maan wɛɛ 'kpa tɪglɪ 'nan -kaa -bli 'e cin va 'vaa -e 'mɛn yra yɪ tv 'e bɔ. 16 Kɔɔ maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, ma'an "nyian -a pee ble dɪ, -trilii, ɛn tv nɛn Bali "fedi 'bɔ 'ci 'sia 'cɛɛ -yee mingɔnnɛn trɛ da bɛ e bɔa.»

17 -A -nan nɛn Zozi 'kulenɛn 'tv 'si, e Bali muo "fɔ, ɛn e 'nan -wle 'nan: «'Ka 'si -e 'ka mlin 'sɛzɛnɔn! 18 Maan ve 'cɛɛ 'nan, ma'an "nyian rɛzɛn -wɛn pee mlɪan dɪ, -trilii -e Bali -le mingɔnnɛn trɛ 'e 'ta.»

19 "Bɛ -sru ɛn Zozi 'kpɔun 'si, e Bali muo "fɔ, yaa "nɛn jɛɛn, ɛn yaa -nɔn -wle. E 'nan -wle 'nan: «-Nyɛn 'gʊɛ, 'an 'kɔle nɛn. -Yɛɛ -taa "drɛle 'sraga bʊvɛ -a Bali le 'ka 'lɛji. 'Wɪ nɛn an cɪ -a drɛnan 'gʊɛ, 'ka drɛ, te 'an 'cin -tɔala 'ka 'ji!»

20 O cɛɛn fenun -blɪdɪ man, ɛn e 'kulenɛn 'nyranman 'si. E 'nan -wle 'nan: «'Kulenɛn 'gʊɛ 'an nyɛn nɛn -ji. -Yɛɛ "ta -sɛanla -e 'e drɛ 'ka -pli "vɛ -a "nyian Bali man 'e 'pee.»

21 ɛn Zozi -a 'le 'sran 'nan: «Min nɛn e "ta -daa 'an -nɔnle 'an 'nanmannɔn le bɛ, 'kʊ 'pɛ a -a san -a -pɔ -tɔwli "ji. 22 'Wɪ tɪglɪ, Blamin -pɪ "ta -daa "kale "le zɪ Bali -a 'vɪ bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. 'Pian min nɛn, e Blamin -pɪ -nɔn 'e 'nanmannɔn le bɛ, 'wɪ -taa "bɔlɛ "man.» 23 -A -nan nɛn Zozi -srunɔn -a laabʊdɪ 'sia 'o cin lɔ 'nan: «-Tɪɛ cɪ 'wɪ zɪɛ -a drɛzan -a?»

-Tɪɛ cɪ Zozi -sruzan -dan a?
(Mt 20.25-28; Mk 10.42-45)

24 "Bɛ -sru ɛn -sa -fɔla Zozi -srunɔn yei. -Sa zɪɛ -nyɛn 'nan, -tɪɛ cɪ 'o yei Zozi -sruzan -dan a? 25 ɛn Zozi "e 'nan -wle 'nan: «Kaa -tɔa 'nan, 'trɛda mingɔnnɛnnun min "paala -sa wɪ -a. ɛn minnun nɛn o cɪ min -dandannun -a bɛ, waa ve minnun le 'nan 'o 'o laabʊ "yi "drɛnɔn. 26 'Pian 'cee vɛ bɛ, te 'e 'kɔn zɪ dɪ! Min nɛn e cɪ min -dan a 'ka yei "bɛ, 'e 'fli drɛ "le 'nɛn "wɛnnɛn 'zʊ. ɛn min nɛn e cɪ min tazan -a 'ka yei "bɛ, 'e 'fli drɛ "le min 'suzan 'zʊ. 27 'Ka 'ci 'nrɔn 'wɪ 'gʊɛ -a da! Min nɛn e ya 'e -nyrandɪ fenun -sru "bɛ, 'lee min nɛn e ya fenun zɪɛ -a "paanan bɛ, -tɪɛ cɪ o yei min -dan a? Maan ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn 'e -nyrandɪ fɛ -sru "bɛ -a san nɛn. 'Pian mɛɛn cɪ 'ka yei "le min 'suzan 'zʊ.

28 Kaa 'gʊɛ, cɛɛ -fʊ 'an -sru "trilii 'mɛn yra yɪdɪ pɛɛnɔn 'ji. 29 -Yee "wɛan mingɔnnɛn trɛ nɛn 'an "tɪ -a -nɔn 'mɛn bɛ, maan -nɔan "nyian "cee "lɛ. 30 -Kaa -taa "fedi -blɪlɛ 'e cin va 'mɛn mingɔnnɛn trɛ da. Tv zɪɛ -a man bɛ, ka -kɔan 'ka -nyrandɪ mingɔnnɛn pɛinnun da, -e 'ka Izraɛl 'lɛglɔn 'fuda "fli "le tin 'ba.»

Zozi -a 'vɪ 'nan Pieri "sia 'e -sru
(Mt 26.31-35; Mk 14.27-31)

31 -A -nan nɛn Zozi -a yɪdɪ 'sia Simɔn Pieri le 'nan: «Simɔn! Satan 'ka laabʊ 'nan, -e 'e 'ka "fee "le 'saa 'zʊ. 32 'Pian an Bali trʊ 'ba 'yie 'nan, -e 'yie yi -teradɪ 'an da 'e vɪlɛ 'e 'le 'tɔ dɪ. ɛn "bɛ -sru, -te i 'li 'i da "nyian 'an -sru "bɛ, 'i "bʊnɪn man -tɔ 'pleblɛ.»

³³ En Pieri -a 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Minsan, 'an 'man a 'e wɔvdi. - Te e ya -pɔ 'kuin -a oo, ɛn -te e ya -kadɪ -a oo, 'an 'man a 'e wɔvdi -e 'kɔ 'kɔ 'yia.»

³⁴ En Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Pieri, maan ve 'yie 'nan, cɛɛgɔ, yia ve 'e 'pa -a yaaga 'nan, yi'an tɔa dɪ, 'vaa -e mannɛn tɛdɛ 'e 'wɪ.»

³⁵ "Bɛ -sru ɛn Zozi -a laabɔ o pɛɛnɔn 'lɔ 'nan: «Tɔ nɛn an 'ka 'pa 'sia, te "lala 'ka 'ka 'lɔ dɪɛ, ɛn te 'pada 'ka 'ka 'lɔ dɪɛ, ɛn te -manwua 'ka 'ka 'cɛin -man dɪɛ, fɛ -tɔ klɪ 'ka man?»

En o 'nan -yrɛ 'nan: «-Cɛjɛ. Fɛ -tɔ 'ka 'klɪɛ 'kɔ man dɪ.»

³⁶ En Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «'Pian 'bɛ nɛn 'gɔɛ, min nɛn "lala a -yrɔ "bɛ, 'e 'sia! En min nɛn 'pada a -yrɔ "bɛ, 'e 'sia! En min nɛn sɛn 'ka -yrɔ "dɪɛ, 'e 'yee -tralɛ 'tan, -e 'e 'yee sɛn 'lɔ! ³⁷ Fɛ -le "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, 'wɪ nɛn 'e 'cɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, e "ta 'lɛ sɔɔman 'an da. 'Wɪ zɪɛ e ya 'e 'cɛn -tɛdɪ 'nan:

«Minnun -taa -a 'silɛa 'wɪ 'wɪdɪ "drɛzan -a.»

'Wɪ pɛɛnɔn nɛn 'e 'cɛn -tɛdɪ 'an man bɛ, -a 'lɛ sɔɔdɪ 'bɔ 'kogo.»

³⁸ En -a -srunɔn -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Minsan, sɛn "fli "nɛn 'gɔ!»

'Pian e 'nan -wlɛ 'nan: «E 'bɔ 'yi!»

Zozi 'kɔ Bali trɔ 'balɛ Olivie pɔn da

(Mt 26.36-46; Mk 14.32-42)

³⁹ "Bɛ -sru ɛn Zozi 'kɔ Olivie pɔn da "le zɪ yaa dra 'e 'cɛn bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. En -a -srunɔn sɔɔnla -a -sru. ⁴⁰ Zɪ o 'bɔla fɛ zɪɛ -a -nan bɛ, ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «'Ka Bali trɔ 'ba -e 'wɪ 'wɪdɪ 'e

vɪɛ 'e 'ka 'man yɪ dɪ!» ⁴¹ En e 'si o "srɔn "kogo, e -kɔ 'e 'lɛ fɔɔ. 'E "pɔ sɔɔnla ɛn e Bali trɔ 'badɪ 'sia. ⁴² Yaa 'vɪ 'nan: «'An "tɪ, -te i "we "man "bɛ, 'kulɛnɛn nɛn 'wɪ yɪdɪ cɪ -ji 'gɔɛ, 'i 'si 'an man -kɔɔbli! 'Pian te 'an 'ci 'sɔ wɪ nɛn 'e drɛ dɪ, 'i 'bɔ 'ci 'sɔ wɪ nɛn 'e drɛ!»

⁴³ [Tɔɔn ɛn Bali -le 'pasiazan -tɔ 'si laji, e -ta -a man -tɔɛ 'plɛblɛ. ⁴⁴ "Klan -a -tɛdɪ 'sia 'wɪdɪ, ɛn e Bali trɔ 'badɪ 'sia 'kpa tɪglɪ. -A man 'tɛdɛ drɛ nyɛn -a te e -sɛanla 'tra.]

⁴⁵ Zɪ e cɛɛn Bali trɔ 'badɪ man bɛ, ɛn e -ta 'e -srunɔn 'va. E 'bɔ o man, te o ya yɪ -tɛnan. O ta drɛ 'trɔdrɔ -le "wɛan. ⁴⁶ En Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn ka ya yɪ -tɛnan? 'Ka 'wɪuan lou, 'ka Bali trɔ 'ba, -e 'wɪ 'wɪdɪ 'e vɪɛ 'e 'ka 'man yɪ dɪ!»

Zuif 'nɔn 'tanɔn Zozi 'kun

(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Zan 18.3-11)

⁴⁷ Zozi 'fɔ 'wɪ zɪɛ -a vɪnan, ɛn minnun -tadɪ 'sia "kaga. Zudazi nɛn -a -srunɔn 'fuda "fli 'bɔ 'va min -tɔ -a bɛ, e yra o 'lɛ. E pli Zozi man 'nan -e 'e -atu -tɛ "man. ⁴⁸ En Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «Zudazi, -atu -tɛdɪ -a nɛn i Blamin -pɪ -nɔan "minnun lɛ -e 'o -tɛ?»

⁴⁹ Zozi -srunɔn nɛn Zozi "srɔn "bɛ, waa -kɔnnɛn 'yɪ 'nan 'wɪ 'tɔ "ta dra, ɛn waa laabɔ Zozi 'lɔ 'nan: «'Kɔ 'san, sɛn -a nɛn 'kɔ 'kuli -tan o man?» ⁵⁰ En o va min -tɔ 'yee vɛ tɔɔ Bali -pannɔn 'tazan 'suzan 'tɔ lɛ. Yaa -pɛ "yi "da "trɔɛn cɛn.

⁵¹ 'Pian Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «'Ka 'tɔ! 'Ka 'tɔ!» -A -nan nɛn e klɛ min zɪɛ -a "trɔɛn

"man, en e dre "plɔnɔnɔn 'e "pa 'ji.

⁵² En Zozi "e 'nan Bali -pannɔn 'tanɔn, 'lee minnun tanɔn nen 'o yie -tɔa Bali -pan 'kɔn 'va bɛ, 'lee min cejenun le 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nen ka -ta 'an 'kunɛ 'ka 'lɔ le sennun 'lee yibanun -a "le ka -ta crinzan -sru?» ⁵³ Tɔ pɛɛnɔn man an ya 'ka yei Bali -pan 'kuin, en ka'an 'kunɛ dɪ. 'Pian 'bɛ nen 'gɔɛ 'cee tɔ 'bɔ "mɛn. En Satan nen e -cia "klun va bɛ, -yee tɔ 'bɔ "nyian.»

Pieri yɔɔ "da 'nan e 'ka Zozi -sruzan 'a dɪ

(Mt 26.57-58, 69-75; Mk 14.53-54, 66-72; Zan 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ O Zozi 'kun, en o -kɔ -a Bali -pannɔn 'tazan -le -klɔn -ji. Pieri sɔɔnla o -sru "kɔɔbli. ⁵⁵ O 'tɛ 'sɔn -klɔn 'bɔ yei 'sɛzɛ, en o -nyran -a "srɔn. En Pieri -nyran o yei. ⁵⁶ -A -nan nen nɔan lumɔn -tɔ -a 'yɪ 'e -nyrandɪ 'tɛ man. Yaa -nanjɛɛn tɛin, en e 'nan: «Min 'gɔɛ, e ya "nen -a -sru.»

⁵⁷ 'Pian Pieri yɔɔ "da. E 'nan: «Lumɔn, ma'an min 'labɛ -a tɔa dɪ.»

⁵⁸ Fɔɔnɔn min pee Pieri 'yɪ "nyian, en "bɛ -yrɛ 'nan: «'I 'bɔ 'gɔɛ -a -sruzan -tɔ nen yia.» En Pieri "e -yrɛ 'nan: «An 'ka o va dɪ.»

⁵⁹ Zɪ o 'mɔn "nyian -trilii bɛ, en min -tɔ kɔala "man -a vidɪ -a 'nan: «'Wɪ tɪglɪ nen min 'gɔɛ e ya "nen -a -sru. Kɔɔ Galile min nen.»

⁶⁰ En Pieri "e 'nan -yrɛ 'nan: «'Wɪ nen yie 'nan 'i ve bɛ, ma'an tɔa dɪ.» E -fɔ 'wɪ zɪɛ -a vɪnan en mannen wɪ. ⁶¹ -A -nan nen Minsan 'e 'man

lila, en e Pieri -nanjɛɛn. 'Wɪ nen Minsan -a 'vɪ bɛ, -a -cin -tɔ Pieri ji. Kɔɔ Minsan -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Cɛɛgɔ, yia ve 'e 'pa -a yaaga 'nan, yi'an tɔa dɪ, 'vaa -e mannen tɛdɛ 'e 'wɪ.» ⁶² -A -nan nen Pieri 'bɔla bei, en e -wuɔdɪ 'sia 'wɪ 'nanmandɪ -a.

Minnun -kɔ Zozi 'a tin 'banɔn 'le

(Mt 26.57-68; Mk 14.53-65; Zan 18.12-24)

⁶³ Minnun nen o yie cɪ Zozi 'va bɛ, waa sɛɛ wo te waa -sɔan. ⁶⁴ O sɔ -fɔa -a yra -e 'o 'wɪ laabɔ -yrɔ 'nan: «'I ya Bali 'lewei vɪzan -a, min nen e fɛ tɔv 'yie bɛ, 'i san -kɔɔn!» ⁶⁵ Te o 'wɪ "kaga "ve -yrɛ "nyian "srɔn pɛ -ji.

⁶⁶ Zɪ tɔ cɛɛn bɛ, en min cejenun 'lee Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'o cin 'yɪ. 'O cin 'yɪ 'nan -e 'o Zozi 'le tin 'ba. O 'nan 'o 'ta Zozi 'a 'wɛ. -A -nan nen minnun -ta Zozi 'a. ⁶⁷ En tin 'banɔn 'bɔ -a laabɔ -yrɔ 'nan: «Min 'sizan 'wɪ 'ji Crizi nen 'yia? 'I vɪ 'kɔvɛ!»

En Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «-Te maan 'vɪ 'cɛɛ oo, ka'a yi tɛala "da "fo "dɪ. ⁶⁸ En -te an 'wɪ laabɔ 'ka 'lɔ oo, ka'a ve 'mɛn dɪ. ⁶⁹ Maan ve 'cɛɛ 'nan, -e 'e 'sia cɛɛgɔ yi 'gɔɛ -a da bɛ, 'an 'bɔ Blamin -pɪ -kɔan 'an -nyrandɪ 'pleble pɛɛnɔn 'san Bali -pɛ "yi "da.»

⁷⁰ En o pɛɛnɔn -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'Yioo, Bali -pɪ nen 'yia?»

En Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «-A 'bɔ nen kaa 'vɪ bɛ, an ya -a.»

⁷¹ Tɔɔn en o 'nan: «E 'ka "le -e -kaa 'wɪ laabɔ "nyian min pee -lɔ "fo "dɪ. -Kaa 'wɪ 'bɔ 'man -a 'le 'va.»

23

Minnun -kv Zozi 'a Ròm min -kònmandan Pilati 'lɛ
(Mt 27.1-2, 11-14; Mk 15.1-5; Zan 18.28-38)

¹ Minnun pɛɛnɔn wluan lou 'e cin va, ɛn o -kv Zozi 'a Ròm min -kònmandan Pilati 'lɛ. ² O 'wɪ 'padɪ "da 'sia -a vɪdɪ -a 'nan: «Min 'lagvɛ, 'e 'wɪ 'fɔla minnun yei -cee 'lɛglɔn 'ji. -Yɛɛ 'vɪ 'nan, te minnun 'o 'sukɔlɛ -pan wv Ròm 'nɔn 'le mingɔnnɛn Seza lɛ dɪ. ɛn yaa 'vɪ 'e 'fli man 'nan, 'yɛɛ cɪ 'kvɛ mingɔnnɛn -a, ɛn Bali 'e 'pa 'sia 'nan -e 'e 'kv 'si 'wɪ 'ji.»

³ -A -nan nɛn Pilati 'wɪ laabv Zozi 'lɔ 'nan: «Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn nɛn 'yia?»

ɛn Zozi 'e 'nan -yrɛ 'nan: «-A 'bɔ nɛn yia 'vɪ bɛ.»

⁴ ɛn Pilati 'e 'nan Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee minnun lɛ 'nan: «Ma'an 'wɪ 'wɪdɪ 'ye min 'gvɛ -yee 'wɪ 'va -e 'o 'kun "man "dɪ.»

⁵ 'Pian o kɔala "man te waa ve 'nan: «E 'wɪ 'fɔla minnun yei 'wɪ "paadɪ -a Zude 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji. Yaa pou 'sia Galile ɛn e 'bɔla Zeruzalɛm 'gv.»

Minnun -kv Zozi 'a Erodi 'lɛ

⁶ Zɪ Pilati 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn yaa laabv 'nan: «Galile min nɛn?» ⁷ Minnun -a wun -fɔ -yrɛ. Zɪ yaa 'man 'nan, Zozi 'sia 'lɛglɔn nɛn Erodi -a "paala bɛ -a -ji bɛ, ɛn e 'nan 'o 'kv -a Erodi lɛ. Kɔɔ tv zɪɛ -a man bɛ te Erodi 'bɔ a Zeruzalɛm.

⁸ Zɪ Erodi Zozi 'yɪ bɛ, ɛn -a ci nran 'kpa tɪglɪ. Kɔɔ -a -nan 'mɔn te e ya 'vale 'e Zozi 'bɔ ye, 'wɪnɔn nɛn yaa maan "man "bɛ -yee "wɛan. ɛn -a -cin a Erodi 'bɔ 'ji 'nan 'e 'lɛbo

"fɔ wɪ -tv drɛ 'e yɪɛ man. ⁹ E 'wɪ laabv Zozi 'lɔ "kaga, 'pian Zozi 'ka 'wɪ 'silɛ "da -yrɛ "dɪ. ¹⁰ Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn a 'o 'tɔdɪ Zozi "srɔn, te "o 'wɪ "paa "da 'lɛbo 'plɛ 'a. ¹¹ -A -nan nɛn Erodi 'lee 'yee 'sounjanun Zozi drɛdɪ 'sia 'o 'pɛla koda. Waa sɛɛ 'wv, o mingɔnnɛn sɔ fɛnyian 'wv "da -a sɛɛ wvɔdɪ -a "nyian. "Bɛ -sru ɛn Erodi -a 'li 'e da Pilati lɛ. ¹² Yi 'bɔ 'lein zɪɛ -a da nɛn, Pilati 'lee Erodi drɛ bee -a, te o yei 'ka "nɛn -a ble dɪ.

Minnun 'o 'nan Pilati 'e Zozi 'tɛ!

(Mt 27.15-26; Mk 15.6-15; Zan 18.39-19.16)

¹³ "Bɛ -sru ɛn Pilati Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee minnun tanɔn cin 'yɪ. ¹⁴ ɛn e 'nan -wɛlɛ 'nan: «Ka -ta min 'gvɛ -a 'mɛn, ɛn ka 'nan e ya 'wɪ 'fɔlanan minnun yei. -Yee "wɛan an 'wɪ laabv -yrɔ 'ka yɪɛ man. 'Pian 'wɪ pɛɛnɔn nɛn kaa 'pa "da "bɛ, ma'an yɪɛ -a drɛzan -a dɪ. ¹⁵ ɛn "nyian bɛ Erodi 'ka "nyian "e "yɪɛ -a drɛzan -a dɪ, kɔɔ yaa 'li 'e da -cɛɛ. Min 'gvɛ, ya'a 'wɪ 'tv drɛlɛ -e 'e 'ka -a 'wɪ 'ji dɪ. ¹⁶ -Yee "wɛan maan ve 'mɛn minnun lɛ 'nan 'o -sɔn, -e 'o 'si "man.»

¹⁷ [Lɛ -tvɔv pɛɛnɔn man bɛ, -te Zuif 'nɔn tranun -le 'sɪdɪ nɔanba -ji "fɛdɪ drɛdɪ 'bɔ bɛ, Pilati "sia -pv 'kɔnzɔn 'tv man.]

¹⁸ Zɪ minnun 'wɪ nɛn Pilati -a 'vɪ bɛ -a 'man bɛ, ɛn o pɛɛnɔn -paandɪ 'sia. O 'nan: «'I min 'labɛ -a -tɛ, -e 'i 'si Barabazi man 'kvɛ!» ¹⁹ Barabazi zɪɛ waa -fɔ -pv 'kuin, kɔɔ e 'wɪ 'fɔla minnun 'lee min tanɔn

yei 'fla, ɛn e min -tɛ 'wɪ zɪɛ -a -ji.

20 Pilati 'wɪ tin 'ba "nyian -wɫɛ, kɔɔ e ya "vale 'e "sia Zozi man. 21 'Pian te minnun -paanman 'nan: «'I -pɛin yiba "plan da! 'I -pɛin yiba "plan da!»

22 Pilati 'wɪ laabv -wɫɔ -a 'pa yaagazan da 'nan: «'Wɪ 'wɫɪdɪ "cɛn "nɛn yaa drɛ? Kɔɔ ma'an 'wɪ 'tʊ yɪɛ "man -e 'e 'ka 'bɛ 'ji dɪ, -Yee "wɛan maan ve 'mɛn minnun ɛ 'nan 'o -sɔn, -e 'o 'si "man.»

23 'Pian minnun kɔala "man, te o -paanman 'plɛblɛ -a vɪdɪ -a 'nan: «'I -pɛin yiba "plan da!» -Wee -paandɪ -le "wɛan, 24 Pilati wɪ 'wɪ nɛn waa 'vɪ bɛ -a man. 25 -A -nan nɛn e 'si Barabazi man. Min zɪɛ waa -fɔ -pʊ 'kuin 'nan e 'wɪ 'fɔla minnun 'lee min tanɔn yei, ɛn e min -tɛ. ɛn e Zozi 'nɔn 'yee 'sounjanun ɛ 'nan 'o 'kʊ -a -tɛ "le zɪ minnun cɪ "va "bɛ -yee 'wɪ 'zʊ.

*Zozi-pɛinnan yiba "plan da
(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32;
Zan 19.17-27)*

26 'Sounjanun -kʊdɪ 'sia Zozi 'a, ɛn 'o cin 'yɪ Sirene min -tʊ -a. Waa laabo Simɔn, ɛn e "sia fei. Waa 'kun, ɛn o Zozi 'le yiba "plan -nɔn -yrɛ 'nan 'e 'sia -e 'e -sɔnla Zozi -sru.

27 Min "kaga 'kpa 'lee limɔn "kaga 'kpa yra -a -sru. Limɔnnun 'o 'pɛ -sɛn 'o 'win -ji, te o -wua -yee "wɛan. 28 ɛn Zozi 'e 'man lila o da. E 'nan -wɫɛ 'nan: «Zeruzalem limɔnnun, te 'ka 'wuɔ 'mɛn "wɛan dɪ! 'Pian 'ka 'cee 'nɛnnun 'lee 'ka 'bɔ 'fli -wuɔ. 29 Maan ve 'cɛɛ 'nan

tʊ -wɫɪdɪ -taa "bɔɛ, te ka ya -a vɪnan 'nan: «Bali -le -fɛa a limɔnnun nɛn wa'a 'nɛn 'yaa dɪɛ o man. ɛn Bali -le -fɛa a "nyian limɔnnun nɛn wa'a 'nɛn 'yalɛ dɪɛ o man.» 30 Tʊ zɪɛ -a man bɛ, kaa ve pɔnnun ɛ 'nan:

«'Ka 'kʊ 'ta 'san!»

ɛn kaa ve pɔnnennun ɛ 'nan:

«'Ka 'tɛ 'kʊ da!»

31 Maan ve 'cɛɛ 'nan, -te 'wɪ 'gʊɛ minnun a -a drɛnan yiba "bedrɛn "lɛ bɛ, yiba "kadɪ -le vɛ -taa 'ciɪɛa "da.»

32 'Sounjanun -kʊ 'wɪ 'wɫɪdɪ "drɛnɔn "fli "a, 'nan -e 'o o -tɛɛ 'o 'vale Zozi 'a. 33 Zɪ o 'bɔla fɛnan nɛn waa laabo min -wulo klo bɛ -a -nan bɛ, ɛn 'sounjanun Zozi 'lee 'wɪ 'wɫɪdɪ "drɛnɔn "fli 'bɔ pɛin yiba "plan da. 'Sounjanun o pɛin 'tʊdʊ, -a -tʊ a Zozi 'pɛ "yi "da, ɛn -a -tʊ a -a -pɛ bʊ da. 34 -A -nan nɛn Zozi "e 'nan: «'An "tɪ, 'wɪ 'wɫɪdɪ "nɛn o cɪ -a drɛnan 'mɛn bɛ, 'i o man wɪ 'cɛ. Kɔɔ 'wɪ nɛn o cɪ -a drɛnan bɛ, wa'a tɔa dɪ.» 'Sounjanun Zozi 'man sɔ pli 'lein 'wɫɛ 'tuɫladɪ da.

35 Minnun a -nan te waa -nan ye. Minnun tanɔn 'le vɛ bɛ, "o Zozi sɛɛ 'wʊ -a vɪdɪ -a 'nan: «E min peenun 'si 'wɪ 'ji. -Te -yɛɛ cɪ min 'sizan 'wɪ 'ji nɛn Bali -a 'pa 'sia bɛ -a bɛ, 'e 'fli 'si 'wɪ 'ji.»

36 'Sounjanun "o sɛɛ 'wʊ "nyian, ɛn o -wɛn 'wɫɛ 'cɛn 'nɔn -yrɛ. 37 Waa 'vɪ -yrɛ 'nan: «-Te i ya Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn -a bɛ, 'i 'fli 'si 'wɪ 'ji!»

38 Waa crɛn -tɛ yiba 'fʊɪ da, ɛn waa pɛin Zozi 'ta lou. Waa crɛn -tɛ "da 'nan:

«Min 'gυε, Zuif 'nɔn 'le
mingɔnnɛn nɛn.»

39 'Wɪ 'wɪdɪ "drɛzan nɛn
yiba "plan -tɔ da bɛ, e Zozi
"srɔndɪ'sia. E 'nan: «Yie 'nan 'i
ya min 'sizan 'wɪ 'ji -a, 'i 'fli 'si
'wɪ 'ji, -e 'i 'kɔ 'si 'wɪ 'ji "nyian!»

40 ɛn -a bɔɛzan 'wɪ 'pla -yrɛ
'nan: «Yi'a 'klanman Bali lɔ
dɔv? I ya 'i yra yinan "le -yee
'wɪ 'zɔ. 41 'Pian 'kɔe yra yɪdɪ bɛ,
-a -nɔan da nɛn. Kɔɔ 'wɪ nɛn
kɔa drɛ bɛ, -a "nɛn "nɛn kɔ cɪ
-a yinan. Min 'labɛ, ya'a 'wɪ
'wɪdɪ "tɔ drɛɛ "fo "dɪ.»

42 ɛn 'wɪ 'wɪdɪ "drɛzan zɪɛ
yaa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Zozi, tɔ
nɛn i mingɔnnɛn -blɪdɪ "siala
bɛ, 'an 'cin 'e 'tɔ 'i 'ji!»

43 ɛn Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan:
«Maan ve 'yie 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan,
cɛɛgυɛ, 'kɔ 'vale 'yia kɔe -kɔan
Bali -le fɛnan nɛn min 'ka 'e
yra ye dɪɛ -a -nan.»

Zozi 'ka -nan

(Mt 27.45-56; Mk 15.33-41;
Zan 19.28-30)

44 Yide 'bɔ min -win -ji 'seze,
ɛn klun -trɔa 'trɛ pɛɛnɔn da.
E -fɔ zɪɛ -trɪlii, ɛn funninmlan
yide tɛɛnla. 45 Klun -fɔ yide
yra, ɛn sɔ -dan nɛn 'e 'tɪndɪ
Bali -pan 'kuin bɛ, e 'fɔɪ 'bɔ
'ji "fli. E 'fɔɪ bɔdɪ 'sia lou, ɛn
yaa -sɛn "tra. 46 Zozi paan wei
'plɛblɛ 'ji. Yaa 'vɪ 'nan: «'An "tɪ,
'an lei -nɔan 'yie 'e "pa 'ji.» E
'wɪ zɪɛ -a 'vɪ, ɛn 'e yie 'lɛ 'wɔ.

47 Zɪ 'sounjanun tazan
'wɪnɔn zɪɛ -a -nan 'yɪ bɛ, ɛn
e 'tɔ -dan nɔndɪ 'sia Bali lɛ. E
'nan: «'Wɪ 'kpa nɛn, min 'labɛ
min tɪglɪ nɛn.» 48 Minnun
pɛɛnɔn nɛn o -ta 'wɪ zɪɛ -a -nan
yɪɛ bɛ, 'wɪnɔn nɛn e drɛ o yie
man bɛ, waa 'yɪ. -Yee "wɛan

o 'li 'o da, te 'o 'pɛ a 'e 'fɔdɪ 'o
man.

49 Minnun pɛɛnɔn nɛn o
Zozi -tɔa "bɛ, 'lee lɪmɔnnun
nɛn o 'si waa Galile ɛn o -ta -
a 'palɛ bɛ, o ya 'o 'tɔdɪ -kɔɔbɪ,
te 'wɪ nɛn e cɪ drɛnan bɛ waa
ye.

Zozi wɔ -nan

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47;
Zan 19.38-42)

50 Min -tɔ a bɛ, waa laabo
Zozɛfɔ. E ya min tɪglɪ 'a, ɛn
e ya Zuif 'nɔn 'le tin 'bazan
-dan tɔ -a. 51 'Pian 'wɪ nɛn
tin 'banɔn -mie -a 'vɪ 'lee waa
drɛ Zozi lɛ bɛ, e 'ka -a -sru
"dɪ. Zozɛfɔ 'bɔ zɪɛ, e "sia
Zude 'lɛglɔn 'ji, 'fla nɛn waa
laabo Arimate bɛ -a da, ɛn e
ya -a man -pɛnnan 'nan Bali
'e mingɔnnɛn -blɪdɪ 'sia 'yee
minnun da. 52 Zozɛfɔ zɪɛ -
yɛɛ kɔ toba -fɔlɛ Pilati lɛ 'nan,
'e Zozi pa -nɔn 'yrɛ -e 'e wɔ.
53 Zozɛfɔ Zozi 'kadɪ 'si yiba
"plan da. E sɔ fɛnyian 'pa
"man, ɛn e -kɔ -a wɔlɛ -yrɛ nɛn,
waa cɛɛn puo -kɔlɛ ji bɛ -a -
ji. -Yrɛ zɪɛ, wa'a tian min wɔlɛ
"ji "dɪ. 54 Yi zɪɛ, yaa yi nɛn,
ɛn Zuif 'nɔn 'le 'flinla "yi "ta 'e
pou "siala.

55 Lɪmɔnnun nɛn o 'si 'o
'vale Zozi 'a Galile bɛ, o -kɔ
Zozɛfɔ 'palɛ. O yie 'tɔ fɛnan
nɛn o "ta Zozi wɔ bɛ -a -nan. Zɪ
waa 'pla bɛ waa 'yɪ. 56 -A -nan
nɛn o 'li 'o da 'wee "kɔnnɛn, o
-kɔ 'nyrɔn 'lee tɔɔ nɛn -a -kɔeɪ
"a 'nɔnnɔn bɛ -a drɛɛ. Kɔɔ "trɛ
"bɛ 'flinla "yi nɛn, ɛn o 'flinla
"le zɪ -wee -pei -a 'vɪ bɛ -yee 'wɪ
'zɔ.

24

Zozi wluan-kanon 'va
(Mt 28.1-8; Mk 16.1-8; Zan
20.1-13)

¹ 'Mōnnēn yi 'bē cī Zuif 'nōn 'le 'flinla "yi -sru "yi -a. 'Mōnnēn yi zīē -a bodrun puunōn nēn lūmōnnun zīē o -kū Zozi 'yrē da 'o 'lō 'le 'nyrōn 'lee tōō nēn waa drē bē -a. ² -Kōlēbu -dan nēn 'e 'tōdī -yrē "nēn "bē, waa 'yī 'e 'sidī "nēn. ³ -A -nan nēn o wlala -yrē 'bō 'jī. 'Pian wa'a Minsan Zozi pa yīlē dī. ⁴ 'Wī zīē e 'baba 'fō o man. En min "fli 'bōla 'jī o va 'o 'ta le sō 'fuvu 'yrīyī 'a. ⁵ -A -nan nēn nyēn o cēēn en 'o 'wulo -fō 'o 'wlu. 'Pian min "fli zīē o 'nan -wlē 'nan: «-Mē "le "wēan nēn min nēn -a yīē cī "man "bē, kaa -wēēman minnun nēn o kaa bē o va? ⁶ Zozi 'ka fē 'gūē -a -nan dī, e wluan 'kanon 'va. 'Wī nēn yaa 'vī te e ya tian Galile bē, -a -cin 'e -sōōnla 'ka 'jī. ⁷ Kōō yaa 'vī 'nan: «Minnun Blamin -pī -nōan 'wī 'wlidī "drēnōn lē -e 'o -tē. Waa -pēinman yiba "plan da, -a yī yaagazan da bē -e 'e 'wluan -kanon 'va.» ⁸ Tōōn en 'wī nēn Zozi -a tin 'pa -wlē "bē, -a -cin sōōnla o jī.

⁹ -A -nan nēn o 'bōla -yrē zīē -a jī. En o -kū 'wī zīē -a vīlē Zozi -srūnōn 'fuda -tū 'lee min -mienun lē. ¹⁰ Lūmōnnun nēn o -kū -yrē da bē, o 'tō nēn 'gū: Madala lī Mari a, en Zanēn a, en Zaji "bū Mari a, 'lee lūmōn -mienun. -Wēē 'wī nēn e drē bē, -a 'sinan 'pa Zozi 'le 'pasianōn lē. ¹¹ 'Wī zīē Zozi -srūnōn 'a 'sia -sēē "wū wī -a, en wa'a yī -tēlēa "da "dī. ¹² 'Pian Piēri wluan, en e -kū flan -a Zozi -yrē da.

Zī e 'bōla 'nan nun bē, en e 'kunnān, "yēē yīē 'tō bē, te e sō nēn waa 'pa Zozi man bē, -a ye 'e -srūdī "tra. -A -nan nēn e 'lī 'e da 'yēē vēnan, te -a 'plo a 'e 'fōdī 'wī nēn yaa -nan 'yī bē -a.

Zozi 'e 'fli kōōn 'e -srūnōn "fli
lē
(Mk 16.12-13)

¹³ Yī 'bō 'lein zīē -a da nēn Zozi -srūnōn "fli -kūdī 'sia 'fla nēn waa laabo Emauzi bē -a da. 'Fla zīē e ya Zeruzalēm man kilo -fū da. ¹⁴ O ya -sēē "wūnan 'wī pēēnōn nēn e drē bē -a da. ¹⁵ "Wēē -kōn 'wī tin 'banan 'wīnūn zīē -a da bē, en Zozi 'bō o man, en o -kūdī 'sia waa. ¹⁶ Waa 'yī, 'pian wa'a -kōnnēn "yīlē dī.

¹⁷ En Zozi -a laabū -wlo 'nan: «-Mē "wī nēn kaa vē, te ka -kō 'ta wūdī -a 'gū?»

O ta drē 'trōdrō, en o -tō. ¹⁸ Min "fli zīē -a -tū a "va "bē waa laabo Kleopa. E 'nan Zozi lē 'nan: «'I 'tōwli yīē cī Zeruzalēm, te 'wī nēn e drē 'nan bē, yī'a tian "i "manlē "fo "dī!»

¹⁹ En Zozi -a laabū -wlo 'nan: «-Mē "wī 'bē drē Zeruzalēm?»

-A -nan nēn o 'nan -yrē 'nan: «Nazaretī min Zozi 'le 'wī nēn. Bali 'lewei vīzan -dan nēn. 'Wīnūn nēn yaa 'vī, 'lee 'wīnūn nēn yaa drē bē, -wēē -cī -kōōnman 'nan Bali 'bē 'pa 'sia, en minnūn -a -tō 'nan 'wī 'kpa nēn. ²⁰ 'Pian -cee Bali -pannōn 'tanōn 'lee -kaa tanōn -a -nōn minnūn lē 'nan 'o -tē. En waa -tē yiba "plan da. ²¹ -A -cin a "nēn 'kū 'jī 'nan, -yēē "ta -daa Izraēl 'nōn 'silē 'wī 'jī. 'Pian 'wī zīē e 'bō "man -a -nan yī yaaga nēn 'gū. ²² En "nyian bē cēēgū bodrun 'gūē,

limənnun nen kv ci waa be, o -kv -yre da. En o -ta 'lebo 'fə wɪ -dan vɪle 'kʊe. ²³ O 'nan, wa'a Zozi pa yɪle -yre -ji dɪ, en Bali -le 'pasianən 'bɔla 'ji o va. Bali -le 'pasianən zɪe o 'nan Zozi yɪe a "man. ²⁴ Min -mienun nen kv ci waa be, "o -kʊv "nyian -yre da. Waa 'yɪ "le zɪ limənnun -a 'vɪ be -yee 'wɪ 'zʊ. En o 'bɔ "nyian wa'a Zozi yɪle dɪ.»

²⁵ En Zozi "e 'nan -wɪe 'nan: «Cee 'wɪ ci mandɪ a 'plɛblɛ. -Mɛ "le "wɛan nen 'wɪnun nen Bali 'lewei vɪnən -a 'vɪ be, e ya 'ka 'lɔ 'plɛblɛ -e 'ka yɪ -tɛra "da? ²⁶ Kɔɔ Bali 'lewei vɪnən -a cren -tɛ 'wein 'nan, 'wɪnun zɪe -wɛe bɔa min 'sizan 'wɪ 'ji Crizi man, 'vaa -e 'e mingənnən -blɪdɪ 'sia.» ²⁷ -A -nan nen Zozi 'wɪ pɛɛnən nen 'e 'cren -tɛdɪ 'e 'bɔ man be, -a -ci 'vɪ -wɪe. Yaa 'sia 'wɪnun nen 'o 'cren -tɛdɪ Moizi -le 'fluba 'ji be -a da, en yaa 'le 'sran 'wɪ pɛɛnən nen Bali 'lewei vɪnən -a 'vɪ be -a da.

²⁸ Zɪ o 'bɔla 'fla nen o "ta -ko "da "be -a "srən "kogo be, en Zozi -a drɛ "le 'e "ta -ko -kɔɔbli. ²⁹ 'Pian min "fli zɪe o kɔala "man -a trʊ 'badɪ -a 'nan: «'I 'fʊ 'kv va 'gʊ, kɔɔ funninmlan 'pla, en -pei cɛɛn tandɪ man.» Zozi wlala o va, en e -fʊ o va.

³⁰ Zɪ o -nyran 'nan -e 'o fɛ -blɪ be, en Zozi 'kpɔun 'si, e Bali muo "fɔ, yaa "nen jɛɛn, en yaa -nən -wɪe. ³¹ -A -nan nen o yɪe da 'si, en o Zozi -kənnən 'yɪ. 'Nun tɔɔn en e 'san o 'lɛ. ³² En waa vɪdɪ 'sia 'o cin lɛ 'nan: «Fɛ -le "wɛan nen -a wei 'kv 'sianan paan -sia, te e ya Bali wei nen 'e 'cren -tɛdɪ be, -a -ci vɪnan 'kʊe be, kʊa -ci 'man "mɛn.»

³³ -A -nan nen min "fli zɪe, o 'li 'o da "nyian Zeruzalɛm.

O 'bɔ Zozi -srunən 'fuda -tʊ 'lee min -mienun man 'o cin yɪdɪ. ³⁴ En minnun nen 'o cin yɪdɪ be, waa vɪdɪ 'sia min "fli zɪe -wɪe 'nan: «Minsan wluan 'kanən 'va, 'wɪ 'kpa nen. 'E 'fli kɔɔn Simən lɛ.» ³⁵ En min "fli zɪe, 'wɪ nen e drɛ "nyian -wee "lɛ -sia be waa 'vɪ. En zɪ waa -kənnən 'yɪ 'kpɔun "nen 'jennan be, waa 'vɪ.

Zozi 'e 'fli kɔɔn 'e -srunən lɛ
(Mk 16.14-18; Zan 20.19-23)

³⁶ O -fʊ 'wɪ zɪe -a vɪnan, en Zozi 'bɔla 'ji o yei, en e o 'tɔ 'bʊ. Yaa 'vɪ -wɪe 'nan: «Bali 'e 'fʊdɪ -trɔɔ -nən 'cɛɛ!»

³⁷ -A -nan nen "klan -sɛn o ji, en nyen o cɛɛn. 'O 'ci nrən 'nan min lei nen. ³⁸ En Zozi "e 'nan -wɪe 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nen "klan 'ka -tɛa? En -mɛ "le "wɛan nen 'wɪ zɪe -a -cin -tɔa 'ka 'ci? ³⁹ 'Kaan -pɛlanun 'lee 'an 'cɛinnun -nanjen! 'An 'bɔ nen. 'Ka klɛ 'an man -e 'ka -tɔ 'nan maan nen. 'An nen a 'an man, en 'an 'wɪe a 'ji. Kaa -tɔa 'nan, min lei -le vɛ 'ka zɪ dɪ.»

⁴⁰ E ya 'wɪ zɪe -a vɪnan en 'e 'pɛnun 'bɔla 'ji -wɪe, en 'e 'cɛinnun 'bɔla 'ji -wɪe. ⁴¹ 'Wɪ o 'kan "fo, en o ci "nranman 'kpa, 'pian wa'a tian yɪ tɛala "da 'nan 'wɪ 'kpa nen dɪ. -Yee "wɛan Zozi -a laabʊ -wɪe 'nan: «-Blɪfɛ -tʊ a 'ka 'lɔ 'gʊ?» ⁴² En o pənnən srɛndɪ ponən 'tʊ -nən -yre. ⁴³ Yaa 'si, en yaa blɪ o yɪe man.

⁴⁴ "Bɛ -sru en e 'nan -wɪe 'nan: «'Wɪ nen maan 'vɪ 'e 'cɛn be -a -cin 'e 'tɔ 'ka 'ji! Kɔɔ maan 'vɪ 'cɛɛ 'nan, 'wɪ pɛɛnən nen 'e 'cren -tɛdɪ 'mɛn 'wɪ 'a Moizi -le -pei 'fluba 'ji be, 'lee Bali 'lewei vɪnən 'le 'fluba 'ji be,

'lee "dre 'fluba 'ji bε, 'o bɔa 'an man.»

⁴⁵ Zozi 'padı 'sia o va, 'nan -e Bali wei nεn 'e 'crεn -tεdı bε 'o -ci man. ⁴⁶ Yaa 'vı -wle 'nan: «E ya 'e 'crεn -tεdı 'nan, min 'sizan 'wı 'ji Crizi 'e yra ye, -e 'e 'ka. 'Pian -a yi yaagazan da bε, -e 'e 'wluan -kanɔn 'va. ⁴⁷ En e ya 'e 'crεn -tεdı "nyian 'nan, minnun Bali -le 'wı ve -a 'tɔ da minnun lε 'lεglɔn pεεnɔn 'ji. Waa ve minnun lε 'nan, 'o 'si 'wı 'wlıdı "drεdı man, -e 'o 'fli -nɔn Bali lε, -e Bali 'e -wee 'wı 'wlıdı 'fui. Waa vıdı "siala Zeruzalem, -e 'e bɔ 'lεglɔn 'tɔdɔ pεεnɔn 'ji 'nɔn man. ⁴⁸ 'Ka 'kɔn 'wınun zıε -a -nan ɣınɔn 'a! ⁴⁹ Fε nεn 'an "tı -a 'vı 'nan 'e -nɔan 'cεε bε, 'an 'bɔ, mεεn "paa -sia 'cεε. 'Pian 'ka 'fɔ Zeruzalem 'fla 'bɔ da -trılıı, -e Bali -le 'pleble zıε 'e 'ta 'ka da!»

*Zozi 'li 'e da Bali va
(Mk 16.19-20)*

⁵⁰ "Bε -sru εn Zozi 'kɔ 'e -srunɔn 'a 'fla nεn waa laabo Betani bε -a "srɔn. 'E 'pε wluan lou, εn e -fεa vıdı 'sia o man. ⁵¹ E -fɔ -fεa vınan, εn e 'si o "srɔn, te e -ko laji. ⁵² -A -nan nεn -a -srunɔn 'o "po sɔɔn, εn waa 'bɔ. "Bε -sru εn o 'li 'o da Zeruzalem te o ci "nranman 'kpa tıglı. ⁵³ Tɔ -tɔdɔ pεεnɔn nεn e "cεan bε te o ya Bali -pan 'kuin. O Bali 'tɔ bɔ "drenun -fɔa, te waa trɔ "baa.

Zozì Crizì -le 'wì 'nōnnōn nēn Zan -a crēn -tē

*Wei nēn e 'belidì -nōan "min
lē bē, Zozì Crizì nēn*

1 Fē pēēnōn drēdì pou sianan "bē, te min nēn waa laabo wei bē e ya. Wei 'bō a Bali va, ēn e ya Bali -a. 2 -A pou sianan "bē te e ya Bali va.

3 Bali ciula "va ēn e fē pēēnōn drē. Fē -tū 'ka 'e drēdì, te -yēē "cēē drē dī. 4 -A va nēn 'belidì 'sì. 'Belidì zīē, 'tē 'san nēn e 'trēdanōn 'man dra 'wein bē -nyrēn. 5 'Tē zīē -a -san -sēn klun va, ēn klun 'ka -tōlē -a 'lē dī.

6 Bali min -tū 'pa 'sia, -a 'tō nēn Zan. 7 E -ta 'nan -e 'e 'tē 'san -le 'wì vī minnūn lē, 'dū -e minnūn 'o man, -e 'o yī -tēra "da. 8 Zan 'bō "cēē 'tē 'san zīē -a -nōan "dī, 'pian e -ta 'nan -e 'e 'tē 'san -le 'wì vī minnūn lē.

9 Min nēn waa laabo wei bē, -yēē cī 'tē 'san tīglī 'a, ēn -yēē 'ta 'trēdanōn pēēnōn 'man drēlē 'wein. 10 Bali ciula "va ēn e fē pēēnōn drē. 'Pian zī e -ta 'trēda bē, minnūn 'ka -a 'silēa min -a dī. 11 E -ta 'yēē 'trēda, ēn -yēē minnūn 'ka -a 'kunlē 'o 'pē "fī "a dī. 12 'Pian min -mīēnūn -a 'kun 'o 'pē "fī "a, ēn o yī -tēra "da. Minnūn zīē yaa -sī -nōn -wlē -e 'o drē Bali -le 'nēnnūn -a. 13 Wa'a drēlē Bali -le 'nēnnūn -a "lē zī min 'nēn -yaa 'e 'pōn -jī bē -yēē 'wì 'zū dī. En min "cēē o drē Bali -le 'nēnnūn -a dī. 'Pian Bali 'bō 'bē o drē 'yēē 'nēnnūn -a.

14 Wei zīē, e drē blamin -a, ēn e -ta -nyēnlēa 'kū 'va. Kū -yēē -dan cī 'yī, -dan zīē e ya -kaa "tī Bali -le 'nēn 'tōwli "lē vē -a. E ya 'e fadī "yī "a, ēn zī Bali cī bē, yaa kōōn 'kūē 'e tīglī da.

15 Yī -tū da nēn Zan -yēē 'wì vīdī 'sia minnūn lē. 'E wei wluān 'plēblē, ēn yaa 'vī 'nan: «Min nēn an -yēē 'wì 'vī 'e 'cēn bē -nyrēn "bē. Maan 'vī 'nan, e -fōla "da 'an -sru e -taa. -A -dan 'mlīan 'an da, kōō e ya 'lī 'e 'cēn.»

16 "Yī "nēn -yrō "bē e -cēē "nōn. Yī -tōdū pēēnōn man te e "yī zīē -a -sēan "da -cēē. 17 Bali ciula Moizī -va, ēn e -pēi -tō -cēē. 'Pian Zozī 'bē 'ta Bali -le "yī "a, ēn zī Bali cī bē -yēē kōōn -cēē 'e tīglī da. 18 Min -tū 'ka tīan Bali yīlē dī. 'Pian Bali -le 'nēn -tōwli "nēn e ya Bali -a, ēn e ya 'e 'cēn -kaa "tī Bali "srōn "bē, zī Bali 'bō cī bē -yēē kōōn -cēē.

*Zan 'yēē 'nyranman -cī 'vī
minnūn lē*

(Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Lk 3.1-18)

19 Yī -tū da, Zuif 'nōn 'tanōn nēn Zeruzalēm bē, o Bali -pannōn 'lēē Levi kludanōn -mīēnūn 'pa 'sia Zan -va. Levi kludanōn 'bō bē, -wēē nyranman "paa Bali -pan 'kuin. O o 'pa 'sia 'nan 'o laabū Zan -lō 'nan: «-Tī nēn 'yīa?» 'Wī nēn Zan -a 'vī minnūn zīē -wlē "bē -nyrēn 'gū. 20 Ya'a 'wì 'tū yōlē o man dī, yaa 'vī -wlē -gbāa 'nan: «An 'ka Crizī nēn Bali -a 'sī "va -e 'e minnūn 'sī 'wì 'jī bē -a dī.»

21 Tōōn ēn waa laabū -yrō 'nan: «'Lōō -tī nēn 'yīa "mēn, Bali 'lēwei vīzan -dan nēn waa laabo Eli bē, -nyrēn 'yīa?»

En Zan "e 'nan: «Eli "cεε 'maan dɪ.»

En waa laabu -yrɔ "nyian 'nan: «Bali 'lewei vɪzan nɛn o -yee 'wɪ 'vɪ bɛ, -nyrɛn 'yia?»

En e 'nan: «-Cεjɛ.»

22 En waa laabu -yrɔ 'nan: «'Lɔɔ, -tɪ nɛn 'yia -kpɔ? 'I vɪ 'kʊɛ, 'dʊ -e 'kʊ -kɔla 'kʊ 'wɪ 'tʊ yɪ, -e 'kʊ vɪ minnun nɛn o 'kʊ 'pa 'sia bɛ -wɛ. -Mɛ "wɪ nɛn i -kɔlaman -e 'i vɪ 'i 'fli man?»

23 Tɔɔn en Zan "e 'nan -wɛɛ 'nan: «Mɛɛn cɪ min nɛn Bali 'lewei vɪzan Ezai -a 'vɪ 'li bɛ -a. Yaa 'vɪ 'nan:

«Min -tʊ wei 'bɛ "we "bui "da, -a san -a ve 'nan:

'Ka Minsan -le -si ta drɛ!» »

24 Minnun nɛn o o 'pa 'sia Zan -va bɛ Farizen 'nɔn a o va. 25 En waa laabu -yrɔ nan: «Crizi "cεε 'yia dɪ, en Eli "cεε yia dɪ, en Bali 'lewei vɪzan nɛn o -yee 'wɪ 'vɪ bɛ -njɛɛ 'yia dɪ. -Mɛ "le "wɛan nɛn i min -batize dra "mɛn?»

26 Zan "e 'nan -wɛɛ 'nan: «'An 'bɔ, "an "min -batize dra 'yɪ 'a, 'pian 'ka yei "bɛ, min -tʊ a -nan, ka'a tɔa dɪ. 27 E -fɔla "da. An 'ka -yee -manwua "tun "da baa "fluzan -a dɪ.»

28 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ e drɛ 'fla nɛn waa laabo Betani bɛ -a da. 'Fla zɪɛ e ya 'yɪ nɛn waa laabo Zudan bɛ -a -sru, fɛ zɪɛ -a -nan nɛn Zan minnun -batize drɛ.

29 -A ta tʊ cɛɛn, zɪ Zan -a 'yɪ 'nan Zozi a -tanan 'e 'va zia bɛ, en e 'nan: «"Ka 'yɪɔ, Bali -le 'bla 'a. -A 'bɔ nɛn Bali -a -nɔn 'nan -e 'e 'trɛdanɔn 'le 'wɪ 'wɪdɪ pɛɛnɔn "nɛn wɪ yɪ, -e -wee 'wɪ 'wɪdɪ 'e 'fui. 30 Min nɛn, an -yee 'wɪ 'vɪ 'e 'cɛn bɛ, -nyrɛn "bɛ. Maan 'vɪ 'nan e -fɔla "da e -taa, -a -dan "mlian 'an da, kɔɔ e ya -nan 'li 'e 'cɛn.

31 Tʊ nɛn an 'wɪ zɪɛ -a ve bɛ te

ma'an min 'bɔ 'tɔa dɪ, 'pian an minnun -batize drɛdɪ 'sia 'nan -e Izrael 'nɔn 'o min zɪɛ -a -tɔ.»

32 'Wɪ nɛn Zan -a -nan 'yɪ, en yaa 'vɪ minnun ɛ bɛ, -nyrɛn 'gʊ: «An Bali lei 'saun 'yɪ 'sɪnan laji, e sɔɔn "da "le -plablo -zʊ, en e -fʊ "va. 33 Tʊ nɛn an 'wɪ zɪɛ -a ve bɛ te ma'an min 'bɔ 'tɔa dɪ, 'pian Bali nɛn e 'nan 'an 'ta min -batize drɛ 'yɪ 'a bɛ, -yɛɛ 'vɪ 'mɛn 'nan: «Min nɛn 'i Bali lei ye -e 'e -sɔɔn "da -e 'e 'fʊ "va "bɛ, -yɛɛ Bali lei 'saun -nɔan "min ɛ.» 34 Maan -nan 'yɪ, en maan 'vɪ 'wein 'nan, min 'labɛ Bali -pɪ nɛn.»

Zozi -srunɔn tɛdɛ

35 -A ta tʊ cɛɛn, te Zan 'lee 'e -srunɔn "fli 'bɛ cɪ fɛ zɪɛ -a -nan, 36 en zɪ e Zozi 'yɪ te e ya cɪnan bɛ, en e 'nan: «"Ka 'yɪɔ Bali -le 'bla bɛ, -nyrɛn "bɛ.»

37 -A -srunɔn "fli "bɛ, o 'wɪ zɪɛ -a 'man, tɔɔn en o sɔɔnla Zozi -sru. 38 Zozi 'e 'man lila, zɪ yaa 'yɪ 'nan Zan -srunɔn bɛ o sɔɔnla 'e -sru "bɛ, en yaa laabu -wɔɔ 'nan: «-Mɛ "nɛn kaa -wɛɛman?»

O 'nan -yrɛ 'nan: «Rabi, 'yie "kɔnnɛn "a nyin zia?» Rabi -cɪ nɛn 'nan Bali -le 'wɪ "paazan.

39 En Zozi "e -wɛɛ 'nan: «'Ka 'ta -e 'ka -nan yɪ!»

O sɔɔnla -a -sru, en waa -nyrannan 'yɪ. Yɪ zɪɛ -a da bɛ, o -fʊ -a "srɔn. 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ e drɛ te yidɛ "ta -pliman "tra.

40 Min "fli "nɛn o Zan wei 'man en o sɔɔnla Zozi -sru "bɛ, Simɔn Pieri "bʊɪ Andre nɛn -a -tʊ -a. 41 Andre zɪɛ, min tɛdɛ nɛn e -kʊ "va "bɛ, -a 'bɔ "bʊɪ Simɔn nɛn. En e -yrɛ 'nan: «Kʊ min nɛn e cɪ Crizi -a bɛ -a 'yɪ.» Crizi -cɪ nɛn 'nan min nɛn Bali

-a 'si "va. ⁴² En e -k_v Simōn -a Zozi lē.

Zozi -a -nanjēen tein en e 'nan -yrē 'nan: «Zan -p_i Simōn nēn 'yia, o-taa 'ilaabulē Keva.» Keva 'bō nēn waa ve "nyian Piēri.

Zozi Filipu 'lee Natanael laabu 'nan 'o-sōnla 'e-sru

⁴³ 'Bē 'ta t_v cēen, en Zozi a "vale 'e 'ko Galile 'lēglōn 'ji, -a -nan nēn e 'bō Filipu man en e 'nan -yrē 'nan: «'I-sōnla 'an-sru.»

⁴⁴ Filipu z_{ie}, Bezaida nēn Andre 'lee Piēri fla -a bē, -a -nan min nēn. ⁴⁵ Filipu 'bō min -t_v nēn waa laabo Natanael bē -a man, en e 'nan -yrē 'nan: «Min nēn -yee 'w_i c_i 'e 'c_ren -tēd_i Moizi -le -pei 'fluba 'lee Bali 'lewei v_nōn 'le 'fluba 'ji bē, k_va 'y_i. Nazareti min Zozi nēn Zoze_fv -p_i -a bē, -nyren.»

⁴⁶ En Natanael -a laabu -yrō 'nan: «Fē 'kpa -kōlaman -e 'e bōla 'fla nēn waa laabo Nazareti bē -a da?»

-A -nan nēn Filipu "e -yrē 'nan: «'I 'ta -e 'i 'y_i 'i 'bō 'a.»

⁴⁷ Z_i Zozi Natanael 'y_i 'tanān 'e 'va bē, en yaa 'v_i 'nan: «Cēē Izraēl min t_{ig}h_i nēn 'e 'w_i t_{ig}h_i ve bē, -nyren "bē.»

⁴⁸ En Natanael -a laabu -yrō 'nan: «Nyin zia nēn yian -tōa?»

Zozi "e -yrē 'nan: «Te i ya 'i -nyrand_i Fijie yiba 'wlu -e Filipu 'e 'i laabu bē, te mēin 'y_i 'va.»

⁴⁹ -A -nan nēn Natanael "e 'nan -yrē 'nan: «Bali -le 'w_i "paazan, Bali -p_i nēn 'yia, yie c_i Izraēl 'nōn 'le mingōnnen -a.»

⁵⁰ Zozi -a laabu -yrō 'nan: «Maan 'v_i 'yie 'nan mēin 'y_i Fijie yiba 'wlu 'le "wēan nēn i 'y_i

-tēra 'an da? I-taa 'w_i -dandan -nan y_le e -ciala 'w_i 'labē 'bē da.»

⁵¹ En Zozi -a 'v_i "nyian 'nan: «Maan ve 'cēē 'w_i t_{ig}h_i 'a 'nan, ka -taa labli y_le 'e 'lē 's_vd_i -e 'ka Bali -le 'pasianōn y_i, te o -ko laji, en te o "sia laji -e 'o -sōn 'an Blamin -p_i da.»

2

Zozi -yee 'pleble 'ci kōn minnun lē 'e tēde

¹ Yi yaaga "bē -sru, en l_i 'pa "fēdi drēd_i 'bō 'fla nēn waa laabo Kanan bē -a da, Galile 'lēglōn 'ji. Zozi "b_v "a "fēdi z_{ie} -a da, ² en o Zozi 'lee 'e -srunōn laabu "nyian "fēdi 'bō da.

³ Z_i -wēn -nyan bē, en Zozi "b_v "e 'nan Zozi lē 'nan: «-Wēn -nyan -w_lo.»

⁴ Zozi "e 'nan -yrē 'nan: «Manmi, -mē "le "wēan nēn i -tōa 'w_i z_{ie} 'bē 'ji, 'mēn t_v 'ka tian bōle d_i.»

⁵ -A -nan nēn Zozi "b_v "e 'nan minnun nēn o c_i fēnun -plinān bē -w_le 'nan: «'W_i pēēnōn nēn yaa 've 'cēē bē, 'ka drēla "da.»

⁶ 'Yi 'tōbō nēn 'e drēd_i -kōle -a bē, -a 'shēēd_v a fē 'bō z_{ie} -a -nan. 'Yi 'tōbō z_{ie} -a -ji nēn Zuif 'nōn 'o 'cēin 'lee 'o 'pē -man "foe y_i "sia -e 'o 'fli drē 'saun Bali 'lē. -A -t_v -kōlaman e 'y_i "siala "tugu -yaa t_v.

⁷ En Zozi "e 'nan minnun nēn o c_i fēnun -plinān bē -w_le 'nan: «'Ka 'pōn_n 'labē o fa 'y_i 'a!» O -pōn_n z_{ie} -a 'fa, e -sran "man.

⁸ -A -nan nēn Zozi "e 'nan -w_le 'nan: «'Ka 'y_i 'g_ve -a 'kolu "tiēnnōn -e 'ka 'k_v -a min nēn 'e y_le -tōa "fēdi 'g_ve -a da bē -yrē!»

En waa kolu o -kv -a -yre.
 9 Min nen 'e yie -tōa "fēdi 'bō da
 bē, e 'yi zīe -a -nanjēen 'e 'le te
 e lila 'wēn -a. Fēnan nen -wēn
 zīe e 'si bē ya'a tōa dī. 'Pian fē
 -plinōn nen o 'yi 'bō 'tō bē, "o -
 tōa. E lī 'pazan laabv en e 'nan
 -yre 'nan: 10 «Minnun pēenōn
 'gūe, -wēn nen e cī 'kpa bē, -a
 'bō nen waa -nōan "min lē 'e
 'flin. "Bē -sru te -wēn cīi min
 yīe da bē, -e -wēn nen e 'ka 'kpa
 dīe, 'wēe 'nōn min lē. 'Yie vē bē,
 -wēn nen e cī 'kpa bē, yīa ta -tō
 -trilīi tū 'gūe -a.»

11 'Lēbo "fō wī tēde nen Zozi
 -a drē bē, -nyren zīe. Yaa drē
 Kanan, Galīle 'lēglōn 'jī. E 'yee
 -dan cī kōōn en -a -srunōn yī -
 tēra Zozi 'bō da.

12 "Bē -sru, en e sōōn "jī 'fla
 nen waa laabo Kapanamo bē
 -a da, 'o 'vale 'e "bv 'lee 'e
 "bōinun 'lee 'e -srunōn 'a. O -
 fū 'fla zīe -a da tū "wēnnen 'a.

*Zozi fēnun -tannōn 'pin Bali
 -pan 'kuin*

(Mt 21.12-13; Mk 11.15-17;
 Lk 19.45-46)

13 Zuif 'nōn 'le 'si nōanba -
 jī "fēdi drēdī 'bō 'kogo, en Zozi
 'kv Zeruzalēm. 14 Zī e 'bōla
 'nan nun bē, en e wla Bali -
 pan 'kuin. E minnun 'yī te
 o ya trinun 'lee 'blanun 'lee -
 plablonun -tannan. En e min-
 nun 'yī "nyian te o ya "lala
 ta -fōōnan. 15 Zī e 'wī zīe -a -
 nan 'yī bē, e baa drē sōnba "a,
 en e 'blanun 'lee trinun 'lee
 minnun pēenōn 'pin Bali -pan
 'kuin. E "lala ta -fōōnōn 'le
 "lala fuila "man e -wee 'tablo-
 nun -sran jī. 16 En e 'nan -
 plablo -tannōn lē 'nan: «'Ka
 fēnun 'gūe -a bōla fē 'gūe -a -
 nan. Te 'ka 'an "tī 'le 'kōn drē
 'flē 'tan 'kōn 'a dī!»

17 En -a -cin -tōra -a -srunōn
 'jī 'nan 'e ya 'e 'crēn -tēdī Bali
 -le 'fluba 'jī 'nan:

«'Yie 'kōn yīdī "yī "a 'an 'jī -dan
 e -cīala "da.»

18 Zī Zozi 'wī zīe -a drē bē, en
 Zuif 'nōn 'tanōn -a laabv -yrō
 'nan: «'Lēbo "fō 'wī "kō "nen
 yīa dra -e 'e -kōōn 'nan Bali 'bē
 'si -nōn 'yīe 'nan 'i 'wī zīe -a
 drē?»

19 En Zozi -a -sru "fō -wle
 'nan: «Bali -pan 'kōn 'gūe, 'ka -
 wī! E ya yī yaaga -e 'an wluan
 lou 'e "pa 'jī.»

20 En o 'nan -yre 'nan: «Bali
 -pan 'kōn 'labē, lē -fuba sinjēn
 'wle 'shēēdū wlu nen minnun -
 a -tō, en yīe 'nan, yī yaaga 'wlu
 -e 'i pee -tō?»

21 'Pian -te Zozi a 'wī zīe -a
 vīnan bē, -a 'bō po nen Bali -le
 'kōn 'a bē -nyren yaa ve. 22 Zī
 'e wluan -kanōn 'va bē, -a -cī -
 tō -a -srunōn 'jī 'nan e 'wī zīe -
 a 'vī 'e 'cēn. En o yī -tēra Bali
 wei nen 'e 'crēn -tēdī bē -a da,
 'lee 'wī nen Zozi -a 'vī -wle "bē
 -a da.

23 Tū nen te Zozi a
 Zeruzalēm Zuif 'nōn 'le 'si
 nōanba -jī "fēdi da bē, zī
 minnun 'lēbo "fō winun nen
 yaa drē bē -a -nan 'yī -yrō "bē,
 en min "kaga "yī -tēra Zozi 'bō
 da. 24 'Pian Zozi 'ka yī -tēlēa o
 da dī, kōō e o pēenōn -tōa "fo.
 25 En Zozi 'ka -a wēeman 'nan,
 min 'e min -tū man wī vī 'yre
 dī. 'Wī nen min jī bē, Zozi -a
 -tōa 'e 'bō 'a.

3

*Nikodēm -kv 'wī laabvle
 Zozi 'lō*

1 Zuif 'nōn 'tazan -tū nen
 waa laabo Nikodēm bē, e ya
 Farizen 'nōn 'va. 2 E -ta Zozi
 'va 'pei -man, en e 'nan -yre

'nan: «'An 'san, kua -tōa 'nan i ya min nen Bali -a 'pa 'sia -e 'e 'wɪ "paa minnun ji bε -a. Kōō 'lebo "fō winun nen yia dra 'gʊε min nen Bali a 'e 'padɪ "va "bε, -a san 'bε -kōlaman -a drɛdɪ -a.»

³ En Zozi "e 'nan -yrε 'nan: «Maan ve 'yie 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, min 'ka 'kōlaman -e 'e Bali -le mingōnnen trε yɪ, te wa'a -yale 'e 'trε dɪ.»

⁴ -A -nan nen yaa laabu Zozi 'lō 'nan: «Min nen e drε ceje 'gʊε, waa dra 'kō -e 'o -ya? E -wlamān "nyian 'e "bu 'pōn -ji -e 'o -ya 'e 'pee?»

⁵ En Zozi "e -yrε 'nan: «Maan ve 'yie "nyian 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, min 'ka 'kōlaman -e 'e 'kū Bali -le mingōnnen trε da, te wa'a -yale 'yɪ 'lee Bali lei -a dɪ. ⁶ Fε nen min -a -ya bε, e ya min -a. 'Pian fε nen Bali lei -a -ya bε, e ya -yee vε -a. ⁷ -Te 'an 'bō maan 'vɪ 'yie 'nan e ya "le 'wei 'ya "nyian 'e 'trε bε, te -a 'wɪ 'e 'i 'kan dɪ. ⁸ Waa -kōōnman fulō man. Fεnan nen fulō cɪ "vale 'e 'kō bε, -a -nan nen e "fεenman e -kō. Waa -cin maan, 'pian -a -nan nen e "sia bε wa'a tōa dɪ, εn -a -nan nen e -kō bε wa'a tōa dɪ. -A -tōwli "nen "nyian min nen Bali lei -a -ya 'e 'trε bε -yee vε -a.»

⁹ Nikodēm -a laabu -yrō 'nan: «'Wɪ zɪε e dra 'kō -e 'bε drε?»

¹⁰ En Zozi "e 'nan -yrε 'nan: «'I 'bō nen i 'wɪ "paaman Izraēl 'nōn 'ji bε, yɪ 'a 'wɪnun zɪε -a tōa dʊv? ¹¹ Maan ve 'yie 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, 'wɪ nen kua -tōa "bε -nyren kua ve, εn 'wɪ nen kua -nan 'yɪ bε, -nyren kua ve, εn 'kʊε 'wɪ zɪε ya'a 'kō 'ka 'wulo -ji dɪ. ¹² An 'trε 'gʊε -a da wɪ

'vɪ 'cεε, ka'a yɪ -tεlεa 'bε da dɪ, 'lōō -te an laji lou "wɪ 'vɪ 'cεε bε, e dra 'kō -e 'ka yɪ -tεra 'bε da? ¹³ Min -tʊ 'ka tian 'kōlε laji dɪ, -te ya'a 'silεa Blamin -pɪ nen e 'si laji bε -a dɪε. ¹⁴ "Le zɪ Moizi a "bui "da 'li εn e -bulalε drε -mlen -a εn yaa 'pa yiba "man εn yaa wluan lou "bε, -a -tōwli "nen "nyian waan 'bō blamin -pɪ wuanla lou. ¹⁵ 'Dʊ -e min nen e yɪ -tεra Blamin -pɪ 'bō da bε, 'belidɪ nen ya'a 'nyaan dɪε 'e drε -a san -le vε -a.

¹⁶ -Yεε cɪ 'nan Bali 'trēdanōn pεenōn 'yɪ "yɪ "bʊv "le "wεan, 'e 'pɪ -tōwli "nōn -wee 'wɪ 'ji, 'nan -e min nen e yɪ -tεra -a -pɪ zɪε -a da bε, -a san -nan 'e vɪlε 'e 'nyan dɪ, 'pian -e 'belidɪ nen ya'a 'nyaan dɪε, 'e drε -a san -le vε -a. ¹⁷ Bali 'ka 'e 'pɪ 'palε -sia 'trēda 'nan -e 'e tin -tε min da dɪ, yaa 'pa 'sia 'nan -e 'e min 'si 'wɪ 'ji. ¹⁸ Min nen e yɪ -tεala -a -pɪ zɪε -a da bε, wa'a -yee tin 'baa dɪ, 'pian min nen ya'a yɪ 'tεala "da "dɪε -a san -le 'wɪ a 'e tin 'badɪ 'va, kōō ya'a yɪ -tεlεa Bali -pɪ -tōwli "da dɪ -le "wεan. ¹⁹ 'Wɪ nen -yee "wεan, Bali 'trēdanōn 'le tin "baa bε, -nyren 'gʊ, 'tε 'san -ta 'trēda, εn minnun 'ka -a yɪlε "yɪ "dɪ, o klun 'yɪ "yɪ e mlin 'tε 'san da, o drēnan wɪ a -wɪdɪ "le "wεan. ²⁰ -Yεε cɪ 'nan min nen e 'wɪ 'wɪdɪ "dra bε, ya'a 'tε 'san ye "yɪ "dɪ. En -a san 'ka 'taa 'tε 'san da dɪ, "tōgō -yee 'wɪ 'wɪdɪ "ta 'e bōla. ²¹ 'Pian min nen e 'ta 'wōla 'wɪ tɪglɪ da bε, e -taa 'tε 'san da, 'dʊ -e 'tε 'san 'e drε wɪ -cɪ -kōōn 'nan e 'ta 'wōla Bali wei da.»

22 "Bε -sru en Zozi 'lee 'e -srunon 'ku Zude 'leglon 'ji. O -fu fe z1ε -a -nan tu "wennēn 'a, en e minnun -batize dredi 'sia. 23 Tu 'bo 'lein z1ε -a wlu bε, te Zan "e minnun -batize dra "nyian 'fla nen waa laabo Enon bε -a da, koo 'yi banun a -nan "kaga. 'Fla z1ε, e ya 'fla nen waa laabo Salim bε -a "srōn. Minnun -ko -nan nun te Zan o -batize dra, 24 Tu z1ε -a man bε, te wa'a tian -a -fōlε -pu 'kuin di.

25 Yi -tu da, en -sa -tu -fōla Zan -srunon 'lee Zuif min -tu yei. -Sa z1ε e ya min dredi 'saun Bali 'lε da. 26 O -ku Zan -va, en waa laabu -yrō 'nan: «Bali -le 'w1 "paazan, min nen "nen ka ci 'ka 'vale -a Zudan 'yi -sru, te i -yee 'w1 ve minnun lε bε, e ya minnun -batize drenan en minnun pēenon a -kōnan "va 'zia.»

27 -A -nan Zan "e 'nan -w1ε 'nan: «Min 'ka 'kolaman -e 'e fe -tu y1 te Bali "cēε -nōn -yrε "di. 28 Maan 'v1 'ka y1ε man 'nan, min nen e min "sia 'w1 'ji bε, -a 'bo "cēε 'maan di, 'pian an ya min nen Bali -a -trōa -a 'lε bε -a. 'Ka 'bo ka ya 'mēn 'w1 'nan yūnōn 'a. 29 Līmōn nen e -kōnnen 'pa bε, e ya -t1 -le vε -a? Min nen yaa 'pa bε, -yee vε nen. L1 'pazan 'bo bee -le vε "cēε di, -a bee bε, "bε "ya wo min nen e -tōa -a "srōn, te -a "trōen "a 'e 'tōdi -a wei lε bε -a. En -a wei mand1 -a ci "nranman. Z1 'an 'ci ci z1ε. 'Bε nen 'gūε, 'an 'ci "nranman e -ciala "da "mēn "fo. 30 E ya "le -a 'bo 'tō nen 'e drε -dan -e 'an 'tō "e "ta wu "tra.

31 Min nen e "sia laji lou "bε, e ya fe pēenon da, 'pian min nen e 'si 'trēda bε, e ya 'trēda

min -a, en 'trēda w1 nen yaa ve. Min nen e "sia laji bε, e ya fe pēenon da. 32 En 'w1 nen yaa -nan 'y1, 'lee 'w1 nen yaa 'man bε -nyren yaa ve, 'pian min -tu 'ka y1 -tēlεa 'w1 z1ε -a da di. 33 Min nen e y1 -tera 'w1 nen yaa 'v1 bε -a da bε, te 'bε 'san "e 'nan 'w1 'kpa, Bali 'w1 t1gh ve. 34 -Yεε ci 'nan min nen Bali -a 'pa 'sia bε, Bali 'bo wei nen yaa ve, koo Bali 'ka 'yee lei 'saun 'nōnd1 "nen 'palēa di. 35 -Kaa "t1 Bali 'e 'p1 ye "yi, en e fe pēenon 'pēba 'wu -yrō. 36 Min nen e y1 -tera -a -p1 z1ε -a da bε, 'belidi nen ya'a 'nyaan d1ε, e ya -a san -le vε -a. 'Pian min nen ya'a -p1 'silēa min -a d1ε, -a san 'ka 'belidi ye di, te 'bli a 'e 'fōdi Bali -ji -a san man.»

4

Zozi 'lee Samari līmōn -tu 'o cin y1

1 Zozi -a -tō 'nan, Farizen 'nōn -a 'man 'nan minnun nen 'e -sru te 'e o -batize dra bε, o ya "kaga, en o "mlian Zan -srunon da. 2 Zozi 'bo "cēε min -batize dra 'e 'bo 'a di, 'pian -a -srunon nen. 3 Z1 Zozi 'w1 z1ε -a -kōnnen 'y1 bε, -a -nan nen e 'si Zude 'leglon 'ji, en e Galile si 'sia. 4 -Si z1ε e -ciala Samari 'leglon 'ji.

5 Zozi 'bola Samari 'fla 'tu da. 'Fla z1ε waa laabo Sisha e ya fei nen Zago -a -nōn 'li 'e 'p1 Zoze fu lε bε -a "srōn. 6 Fe z1ε -a -nan nen Zago 'le 'y1 -klu ci. Z1 Zozi "koe "nyian 'ta wōdi -a bε, en e -nyran 'y1 -klu z1ε -a "srōn te yidε 'bo min -win -ji 'sεzε.

7 -A -nan nen Samari līmōn -tu -ta 'y1 'tōlε, en Zozi "e 'nan -yrε 'nan: «'l 'y1 'nōn 'mēn -e

'an mlin.»⁸ Tυ zιε -a wlu, te -a -srnun 'kv -blifunun 'lɔe 'fla.

⁹ En Samari li zιε e 'nan Zozi le 'nan: «-Mε "le "wεan nen 'i 'bɔ nen Zuif min -a bε, i 'yi laabo 'an 'lɔ -e 'i mlin, te Samari li nen 'maan?» Zuif 'nɔn 'lee Samari 'nɔn bε te o yei 'ka -a ble "fo "di.

¹⁰ En Zozi "e 'nan -yrε 'nan: «"Te fε nen Bali -a -nɔn minnun lε bε, 'nan yia -tɔa "bε, en min nen yaa ve 'yie 'nan 'i 'yi 'nɔn 'mεn 'gυε, yia -tɔa "bε, "te 'i 'bɔ 'bε 'yi laabo -yrɔ, -e 'i mlin, -e 'e 'yi nen e 'belidi -nɔan "min lε bε -a -nɔn 'yie.»

¹¹ En li zιε e 'nan Zozi le 'nan: «Minsan, fε -tu 'ka 'i 'lɔ -e 'i 'yi 'tɔ 'a di, en -klu 'gυε e ya 'e trɔdi. Nyin zia nen i 'yi nen e 'belidi -nɔan "bε, -a "sia? ¹² 'Kυ tra Zago nen e 'yi -klu 'gυε -a -nɔn 'kυε bε, -a 'bɔ "e ci yi mlin 'o 'vale 'e 'pɪnun 'lee 'yee trinun -a. 'I -dan "mlian 'bε da?»

¹³ En Zozi "e -yrε 'nan: «Min nen e 'yi 'gυε -a mlin bε, 'yi dra pee -a -tεa. ¹⁴ 'Pian min nen e 'yi nen maan -nɔan "bε -a mlin bε, 'yi dra pee 'ka "nyian 'li -a tεa di, en 'yi nen maan -nɔan -yrε "bε, e dra "ji 'yi ku -a, en e 'belidi nen ya'a 'nyaan diε -a -nɔan -yrε.»

¹⁵ -A -nan nen li bε e 'nan Zozi le 'nan: «Minsan, 'yi zιε 'i "mεn "nɔn -e 'yi dra pee 'e vile 'yaan 'tε di, -e 'an vɪnan 'an 'ta "nyian 'yi 'tɔ 'gυ di.»

¹⁶ En Zozi "e -yrε 'nan: «'I 'kv 'i -sran laabo -e 'ka 'ta -a.»

¹⁷ Li zιε e 'nan -yrε 'nan: «'An -sran "ka "di.»

En Zozi "e -yrε 'nan: «'I 'wɪ tɪglɪ 'vɪ -a vɪdi -a 'nan, 'i -sran "ka "di. ¹⁸ -Yεε ci 'nan i -kɔnnen 'pa tian 'soolu, en min

nen i ci "wlu "bε, 'i -sran "cεε di, i 'wɪ tɪglɪ 'vɪ.»

¹⁹ Tɔɔn li bε e 'nan Zozi le 'nan: «Minsan, maan ye "le 'nan Bali 'lewei vɪzan nen 'yia. ²⁰ 'Kυ tranun nen Samari 'nɔn 'a bε, pɔn 'gυε -a da nen o Bali 'bɔ, en 'ka Zuif 'nɔn "ka 'vɪ 'nan Zeruzalem nen 'o 'kv Bali 'bɔ -kpɔ.»

²¹ En Zozi "e 'nan -yrε 'nan: «'I "trɔen "tɔ 'an wei 'gυε -yrε 'kpa. Tυ -tu -taa "bɔle bε, te ka'a Bali bɔa pɔn 'gυε -a da di, en ka'a 'ko Bali bɔle Zeruzalem di. ²² 'Ka Samari 'nɔn bε, ka Bali bɔa, 'pian ka'a Bali 'bɔ 'tɔa di, 'kv Zuif 'nɔn bε, "kv Bali bɔa en "kv Bali 'bɔ -tɔa. -Yεε ci 'nan min nen e 'trɛdanɔn "sia 'wɪ 'ji bε, Zuif 'nɔn 'va nen e "sia. ²³ 'Pian tu -tu -taa "bɔle bε, en -a tu 'bɔ 'bɔ 'va. Tυ zιε -a man nen Bali bɔ 'nɔn tɪglɪ -kaa "tɪ Bali bɔa Bali lei 'saun 'le 'pleble 'a, en waa bɔa 'e -si tɪglɪ da. Bali bɔ 'nɔn zιε o va nen -kaa "tɪ Bali ci. ²⁴ Bali a lei -a. -Yee "wεan minnun nen waa bɔa "bε, 'o bɔ -yee lei 'saun 'le 'pleble 'a, en 'o bɔ 'e -si tɪglɪ da.»

²⁵ En li zιε e 'nan Zozi le 'nan: «Maan -tɔa 'nan min nen e ci Crizi -a bε e -taa, -a 'bɔ nen Bali -a 'si 'va. Tυ nen e -ta bε, e 'wɪ pεenɔn 'ci ve 'kυε.»

²⁶ En Zozi "e 'nan -yrε 'nan: «'An 'bɔ nen an 'wɪ tin "baa 'yie 'gυε, mεen ci -a.»

²⁷ E -fυ 'wɪ zιε -a vɪnan, nun tɔɔn en -a -srnun 'bɔla. 'Wɪ o 'kan 'nan 'o 'vale lumɔn -a o ya 'wɪ tin 'banan. 'Pian o va min -tu 'ka -a laabule -yrɔ 'nan, -mε "wɪ nen e ci -a laabunan li 'labε -yrɔ "di? En wa'a laabule "nyian 'nan, -mε "wɪ nen e ci -a tin 'banan -yrε "di?

28 -A -nan nen li zɪe e 'yee 'yi 'tɔvɛ 'tvi, ɛn e -kɔ 'fla -a vlɛ minnun lɛ 'nan: 29 «'Ka 'ta min -tv yi. Min zɪe yaan drɛ wɪ pɛɛnɔn 'vɪ 'mɛn. -Te Crizi nen -o?» 30 ɛn minnun pɛɛnɔn 'si 'fla, o -ta fɛnan nen e cɪ bɛ -a -nan.

31 Tv zɪe -a wlu bɛ, te Zozi -srɔnɔn Zozi man dra -wluwlu 'nan e fɛ -bli.

32 'Pian Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «-Blifɛ nen 'an 'le 'gɔvɛ, ka'a tɔa dɪ.»

33 ɛn Zozi -srɔnɔn -a laabv 'o cin lɔ 'nan: «Min -tv -ta -blifɛ -a -yrɛ "baalɛ?»

34 Zozi "e -wlɛ 'nan: «'Mɛn -blifɛ nen 'nan min nen yaan 'pa 'sia bɛ, 'an 'ci 'sɔ winun drɛ, ɛn 'nyranman nen yaa -nɔn 'mɛn bɛ 'an 'pa. 35 'Ka bɔ, "ka 'vɪ 'nan, e -fɔ mlɛn sinjɛn 'vaa -e 'o 'saa 'tɛdɪ 'sia. 'Pian 'an 'bɔ, maan ve 'cɛɛ 'nan, 'ka 'wulo wluan lou 'saa tran 'tɛvɛ -a. 36 Min nen e cɪ 'saa 'tɛnan bɛ, -a san -kopa a 'va, ɛn fɛ 'wlɛ 'bɔ nen yaa -tɛ bɛ, yaa tre 'belidɪ nen ya'a 'nyaan dɪɛ -yee vɛ -a. E drɛ zɪɛ 'nan -e min nen e 'saa 'fɔ bɛ, 'lee min nen yaa -tɛ bɛ, o 'ci 'e "nran 'e cin va. 37 O -kɔnnɛn "tv -fɔa 'nan: «Min -tv 'bɛ fɛ 'wlɛ -fɔa 'trɛ 'ji -e min pee nen 'e -tɛ.» E ya 'wɪ 'kpa -a. 38 An 'bɔ, an 'ka 'pa 'sia 'nan, 'ka 'kɔ 'saa 'tɛ fei nen ka'a 'nyranman 'palɛ "da "dɪɛ -a da. Min peenun -a da nyranman 'pa 'va, ɛn cɛɛ "ta -a "nen "ble.»

39 'Wɪ nen li zɪɛ yaa 'vɪ bɛ, -yee "wɛan Samari 'nɔn "kaga "yi -tɛra Zozi da. Kɔɔ yaa 'vɪ 'nan, Zozi 'e drɛ wɪ pɛɛnɔn 'vɪ 'yrɛ. 40 Zɪ Samari 'nɔn 'ta Zozi 'va bɛ, ɛn waa trɔ 'ba 'nan 'e 'fɔ

'o 'va. -A -nan nen Zozi yi 'fiili drɛ o va. 41 'Wɪ nen yaa ve bɛ, -yee "wɛan minnun nen o yi -tɛra "da "bɛ, o 'bɔ "nyian "kaga 'kpa.

42 ɛn waa 'vɪ 'siɛn li zɪɛ -yrɛ 'nan: «Wa'a vlɛ 'nan 'wɪ nen yia 'vɪ bɛ, -a 'saza 'le "wɛan nen kɔ yi -tɛra "da "dɪ. 'Pian 'wɪ nen kɔa 'man "da 'kɔ 'bɔ 'a bɛ, -yee "wɛan nen kɔ yi -tɛra "da, ɛn kɔa -tɔ "mɛn 'nan -yrɛ cɪ 'trɛdanɔn pɛɛnɔn 'sizan 'wɪ 'ji -a.»

Mingɔnnɛn wluzan -tv -le 'nen 'man "yaaman ɛn Zozi -a beli

43 Zɪ Zozi yi "fi drɛ o va bɛ, ɛn e Galile -si 'sia "nyian. 44 Te Zozi -a 'vɪ 'e 'bɔ 'a 'nan, wa'a Bali 'lewei vɪzan -tv siala -dan 'e 'bɔ flɔ dɪ. 45 'Pian zɪ e 'bɔla Galile bɛ, Galile 'nɔn -a 'sia 'kpa tɪglɪ. Kɔɔ 'wɪ nen yaa drɛ "fɛdɪ da Zeruzalɛm bɛ, waa -nan 'yi, o -kɔ -nan nun -le "wɛan.

46 E 'bɔla "nyian Kanan Galile 'leɟlɔn 'bɔ 'ji, 'fla nen e 'yi lila 'wɛn -a bɛ -a da.

Tv zɪɛ -a man bɛ, mingɔnnɛn wluzan -tv nen e -nyɛanla Kapanamo bɛ, te -a -pɪ 'man "yaaman 'kpa tɪglɪ. 47 Mingɔnnɛn wluzan zɪɛ, yaa 'man 'nan Zozi 'si Zude, ɛn e 'bɔla Galile. -A -nan nen e -kɔ Zozi 'va, ɛn e toba -fɔ -yrɛ 'nan, 'e -sɔɔn "ji Kapanamo -e 'e 'yee 'nen nen -a man "yaaman -nan nun bɛ -a 'beli. 'Nɛn zɪɛ -a -kadɪ -fɔla tv.

48 ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «-Te ka'a tian 'lɛbo "fɔ winun 'lee -cɛ -srɔn "winun -nan yɪɛ dɪɛ, ka'a yi 'tɛala 'wɪ da 'mlɔnmlɔn dɪ.»

49 Mingōnneŋ wluzan 'e -yre 'nan: «Minsan, 'i yra 'si, 'i -ta-trele 'vaa -e 'men 'nen 'e yie 'le wu.»

50 En Zozi -a 'vɪ -yre 'nan: «'I 'ku, 'i -pɪ "belia.» E yi -tera 'wɪ nen Zozi -a 'vɪ bɛ -a da en e -ku.

51 "Yee -kōn -kōnan -sia bɛ, en -a 'sunōn 'ta -a 'le, en o -yre 'nan: «-Ce 'si 'yie 'nen man.»

52 -A -nan nen yaa laabu -wɔ 'nan: «Tɔ "cɛn "man nen -ce 'si "man?» En o -yre 'nan: «'Si te yide 'sia 'mōenneŋ man "tiennōn, tōn en -ce 'si "man.»

53 En -a -cin -tō mingōnneŋ wluzan ji 'nan, tɔ 'lein zɪe -a wlu nen Zozi -a 'vɪ 'yre 'nan: «'I 'pɪ "belia.» -A -nan nen -a 'bɔ 'lee 'yee "kōnneŋ 'nōn pɛenōn yi -tera Zozi da.

54 Zɪ Zozi 'si Zude en e -ku Galile bɛ, -a -nan nen e 'lebo "fɔ wɪ zɪe -a dre. -Yee 'lebo "fɔ wɪ "flizan nen yaa dra fɛ 'lein zɪe -a -nan.

5

Zozi min -tu nen e -sran "tra 'bɛ -a beli

1 "Bɛ -sru, Zuif 'nōn 'le "fɛdi -tɔ dreɔdi 'bɔ Zeruzalem, en Zozi 'ku -nan nun. 2 Zeruzalem 'bɔ man -klōn bɛ, -a -wlala "nan "tɔ a, waa laabo 'blanun -wlala "nan. -Wlala "nan zɪe -a "srōn "bɛ, 'yi 'tɔ a -nan, waa laabo Ebre wei -ji «Betesda». -Duban 'soolu a 'e 'tɔdi 'yi zɪe -a "srōn. 3 -Dubannun zɪe -a wlu bɛ, -ce -tɛnōn "kaga yra 'o nyinnandi -nan. Yiɛ 'winōn 'lee minnun nen o "tun "bo bɛ 'lee minnun nen 'o -srandi "tra "bɛ, o nen. [O ya -a man -pennan 'nan 'yi 'e 'nyōōn "ji. 4 -Yee cɪ 'nan Bali -le 'pasianōn nen laji bɛ, -a -tɔ -sōōn "man

'yi zɪe -a va, -e 'e nyōōn. Min nen e sōōn "va 'e tɛɛ te Bali -le 'pasiazan "sia -a nyōōnan bɛ, -te -a san -le -ce a 'kɔ oo, e "sia "man.]

5 En min -tu a fɛ 'bɔ zɪe -a -nan, -ce a "man. -A -ce zɪe -a -nan le -fuba yaaga 'wle 'sōra nen 'gɔ. 6 Zɪ Zozi -a 'yɪ 'e nyinnandi bɛ, en yaa -tɔ 'nan -ce nen "man "bɛ -a yi "fli 'bɔ, -a -nan nen yaa laabu -yrɔ 'nan: «'I ya "vale -ce 'e 'si 'i man?»

7 En min zɪe e 'nan Zozi le nan: «Minsan, "mɛen -mie "ka -e 'yaan 'fɔ 'yi 'va te 'yi nyōōn "ji "di. En -te "mɛen vɪnan 'an -pli 'yi 'bɔ man bɛ, -e min -tu 'e 'fɔ "va 'an 'lɔ 'e 'flin.»

8 -A -nan nen Zozi -a 'vɪ -yre 'nan: «'I 'wluan lou, 'i 'yie nyinnan "dave 'sia, 'i 'ta wɔ!» 9 'Nun tōn -ce 'si min zɪe -a man, e 'yee nyinnan "dave 'sia, en e 'ta wɔdi 'sia.

Yi zɪe -a da bɛ, te Zuif 'nōn 'le 'flinla "yi nen waa laabo Saba bɛ -nyren. 10 En zɪ Zuif 'nōn 'tanōn -a 'yɪ bɛ, en waa 'vɪ -yre 'nan: «Cɛɛgɔ 'flinla "yi nen, -yee "wɛan -a -si 'ka 'e 'nōndi 'yie -e 'i 'ku 'yie nyinnan "dave -a di.»

11 En e 'nan -wle 'nan: «Min nen e -ce 'si 'an man bɛ, e 'nan 'men 'nan: <'I 'yie nyinnan "dave 'sia, 'i 'ta wɔ.> »

12 Waa laabu -yrɔ 'nan: «Min "cɛn 'bɛ 'vɪ 'yie 'nan 'i 'yie nyinnan "dave 'sia, 'i 'ta wɔ?»

13 'Pian min nen -ce 'si "man "bɛ, ya'a min zɪe -a tɔa di. Kɔō Zozi 'si fɛ zɪe -a -nan min "kaga "le "wɛan.

14 "Bɛ -sru, Zozi min zɪe -a 'yɪ Bali -pan 'kuin, en e 'nan -yre 'nan: «'I "trōen "tɔ 'wɪ 'gɔɛ -yre 'kpa! -Ce 'si 'i man, te 'i 'wɪ

'wliḁi "drɛ "nyian ḁi, "tɔgɔ 'wli nɛn e -ciala 'wli zɪɛ 'bɛ da bɛ, 'e bɔ 'i man.»

¹⁵ Min zɪɛ e -kɔ, ɛn yaa 'vɪ Zuif 'nɔn lɛ "mɛn 'nan Zozi 'bɛ -cɛ 'si 'e man. ¹⁶ -Yɛɛ "wɛan Zuif 'nɔn Zozi -wɛɛḁi 'sia 'nan e 'wli zɪɛ -a drɛ 'flinla "yi da.

¹⁷ 'Pian Zozi 'wli 'ci 'vɪ -wɛɛ, yaa 'vɪ 'nan: «'An "ti 'nyran-man "paa tian tɔ 'gɔvɛ -a, -yɛɛ "wɛan 'an 'bɔ "nyian, "an "ya wo -a 'panan.»

¹⁸ 'Wli zɪɛ -yɛɛ "wɛan Zuif 'nɔn a Zozi -wɛɛnan 'kpa tɪglɪ 'nan o -tɛa. Wa'a vɪɛ 'nan e -wee 'flinla "yi 'srɔɛn srɛ -yɛɛ "wɛan ḁi, 'pian 'nan, e 'nan Bali 'bɛ cɪ 'e "ti "a, te 'e 'fli -kɔɔnnan Bali man.

Zozi 'le 'pleblɛ bɛ Bali 'bɔ 'bɛ -nɔn -yrɛ

¹⁹ ɛn Zozi 'e 'fli -le 'wli 'vɪ -wɛɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wli tɪglɪ 'a 'nan, Bali -pɪ 'ka 'kɔlaman 'wli 'tɔ drɛḁi -a 'e 'bɔ 'wulo -ji wɪ -a ḁi, 'pian 'wli nɛn yaa -nan 'yi 'e "ti 'lɔ bɛ -nyrɛn yaa dra. 'Wli pɛɛnɔn nɛn -a "ti -a dra bɛ, -nyrɛn -a -pɪ -a dra "nyian. ²⁰ -Yɛɛ cɪ 'nan -kaa "ti Bali 'e 'pɪ ye "yi, ɛn 'wli pɛɛnɔn nɛn Bali -a dra bɛ, yaa -kɔɔnman 'e 'pɪ lɛ. 'Winun nɛn e cɪ -dandan 'kpa e -ciala 'gɔ da bɛ, yaa -kɔɔnman -yrɛ, 'nan -e 'wli 'e 'ka 'kan 'le "wɛan. ²¹ Zi -kaa "ti Bali minnun wuanla -kanɔn 'va -e 'e 'belidi -nɔn -wɛɛ "bɛ, -a -tɔwli "nɛn "nyian -a -pɪ -a dra -e min nɛn e 'sɔ "ji "bɛ 'e 'belidi -nɔn -a san lɛ. ²² ɛn "nyian bɛ, -kaa "ti Bali "cɛɛ min -le 'wli tin 'baa ḁi, 'pian e 'wli tin 'badɪ pɛɛnɔn -pɛba 'wɔ 'e 'pɪ -lɔ. ²³ Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e minnun pɛɛnɔn 'o -pɪ 'tɔ bɔ "le zi o -a 'bɔ 'tɔ bɔa "bɛ -yɛɛ 'wli 'zɔ. Min nɛn

ya'a -pɪ 'tɔ bɔɛ ḁi, te -a "ti "nɛn yaa 'pa 'sia bɛ, ya'a 'tɔ bɔɛ ḁi.

²⁴ Maan ve 'cɛɛ 'wli tɪglɪ 'a 'nan, min nɛn yaan wei 'man "yi, ɛn e yi -tɛra Bali nɛn yaan 'pa 'sia bɛ -a da bɛ, 'belidi nɛn ya'a 'nyaan ḁi e ya -a san -le vɛ -a. -A san -le tin 'badɪ 'ka 'kɔɔn 'mlɔnmlɔn ḁi, 'pian e 'sɔ 'ka -lɔ ɛn e 'belidi 'yi. ²⁵ Maan ve 'cɛɛ 'wli tɪglɪ 'a 'nan, tɔ -tɔ -taa "bɔɛ, ɛn e 'bɔ 'va. Tɔ zɪɛ -a man nɛn minnun nɛn o cɪ minnun -kadɪ -a Bali 'lɛ bɛ, o Bali -pɪ wei maan. ɛn minnun nɛn waa 'man "yi "bɛ o "belia. ²⁶ -Yɛɛ cɪ 'nan zi 'pleblɛ a -kaa "ti Bali 'lɔ -e 'e 'belidi -nɔn minnun lɛ bɛ, -a -tɔwli "nɛn yaa -nɔn 'e 'pɪ lɛ 'nan 'e 'belidi -nɔn minnun lɛ. ²⁷ ɛn yaa -si -nɔn -yrɛ 'nan 'e minnun -le 'wli tin 'ba, e ya blamin -pɪ -a -le "wɛan.

²⁸ Te 'wli 'gɔvɛ 'e 'ka 'kan ḁi, kɔɔ -a tɔ -a -tanan bɔḁi -a. Tɔ zɪɛ -a man nɛn minnun nɛn o kaa o ya -yrɛ -ji bɛ, o Blamin -pɪ wei maan, ²⁹ ɛn o bɔala 'yrɛ -ji. Minnun nɛn o 'wli "yi drɛ bɛ, o wuanla -e 'o 'belidi yi. ɛn minnun nɛn o 'wli 'wliḁi drɛ bɛ, o wuanla -e tin 'e 'tɛ o da.

³⁰ Ma'an 'kɔlaman -e 'an 'wli 'tɔ drɛ 'an 'bɔ 'wulo -ji wɪ -a ḁi. 'Wli nɛn 'an "ti -a ve 'mɛn bɛ, -a da nɛn an min -le 'wli tin "baa. Kɔɔ an 'ka 'an 'bɔ 'ci 'sɔ winun -wɛɛnan ḁi, 'pian Bali nɛn yaan 'pa 'sia bɛ, -a cɪ 'sɔ winun -wɛɛnan nɛn an cɪ.

³¹ -Te 'an 'bɔ mɛɛn cɪ 'an 'bɔ 'fli -le 'wli 'nan yɪzan -a bɛ, min 'ka 'an wei siala 'wli 'kpa -a ḁi.

³² 'Pian 'mɛn 'wli 'nan yɪzan a, ɛn maan -tɔa 'nan 'wli nɛn yaa ve 'an man bɛ 'wli 'kpa nɛn.

33 'Ka 'bɔ, 'ka minnun 'pa 'sia Zan -va, ɛn e 'wɪ tɪglɪ 'vɪ 'an man. 34 An 'bɔ 'le vɛ bɛ, ma'an wɛɛman 'nan min nɛn 'e drɛ 'mɛn 'wɪ 'nan yɪzan -a dɪ, 'pian 'an Zan -le 'wɪ vɛ cɛɛ 'nan -e 'ka yi -tɛra "da, -e Bali 'e 'ka 'si 'wɪ 'ji. 35 Zan a "le 'nan 'tɛ nɛn waa -fɔ "nɛn ɛn e bli bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. Ka wɪ "man, ɛn 'ka 'ci nran -a -san man tɔ "wɛnnɛn 'a.

36 'Wɪ nɛn 'bɛ 'mɛn 'wɪ -kɔɔnman bɛ, 'bɛ -dan "mlɪan 'wɪ nɛn Zan -a 'vɪ 'an man bɛ -a da. 'Wɪnun nɛn 'an "tɪ -a -nɔn 'mɛn 'nan 'an drɛ bɛ, -a 'wɪnun 'bɔ nɛn maan dra 'gɔ. -Yɛɛ -kɔɔnman 'nan 'an "tɪ 'bɛ 'an 'pa 'sia. 37 An "tɪ 'bɔ nɛn yaan 'pa 'sia bɛ, -yɛɛ 'an 'man wɪ 'vɪ 'e 'bɔ 'a. 'Pian ka'a tian 'li -a wei manlɛ 'mlɔnmlɔn dɪ, ɛn ka'a tian 'li -a yra ylɛ 'mlɔnmlɔn dɪ. 38 ɛn -a wei -cin 'ka 'fɔla 'ka 'ji dɪ, kɔɔ ka'a yi 'tɛala -a -pɪ nɛn yaa 'pa 'sia bɛ -a da dɪ. 39 Kaa -tɔa 'nan Bali wei nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ, e 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a -nɔan "min lɛ, -yɛɛ "wɛan kaa ta ve tɔ pɛɛnɔn man. 'Fluba 'crɛnnun zɪɛ, -wɛɛ 'an 'man wɪ ve minnun lɛ. 40 'Pian ka 'ka "vale 'ka -taa 'an -sru, -e 'belidɪ 'kpa 'e drɛ 'cee vɛ -a dɪ.

41 An 'ka -a -wɛɛnan 'nan minnun 'waan 'tɔ bɔ dɪ, 42 'pian an 'ka -tɔa. Maan -tɔa 'nan Bali yɪdɪ "yi 'ka 'ka 'ji dɪ. 43 An "tɪ 'bɛ 'an 'pa 'sia, ɛn ka 'ka "vale 'kaan 'sia 'cee vɛ -a dɪ. -Te min pee -ta 'e 'bɔ 'tɔ da bɛ, cɛɛ "sia 'cee vɛ -a. 44 Kaa -wɛɛman 'nan 'ka bɔɛzan -tɔ 'e 'ka 'tɔ bɔ. Ka'a wɛɛman 'pian 'nan Bali -tɔwli "nɛn 'e 'ka 'tɔ bɔ dɪ. ɛn -te ka ya zɪɛ 'wɪ 'kpa bɛ, e dra 'kɔ -e 'ka yi -tɛra 'an da?

45 Te 'ka 'ci "nrɔn 'nan 'an "tɪ 'va nun bɛ, 'an 'bɔ 'bɛ 'wɪ -tɔa 'ka man dɪ! Min nɛn e 'wɪ -tɔa 'ka man bɛ, Moizi nɛn 'ka 'ci "nrɔn man "da 'nan e -taa 'palɛ 'ka 'va bɛ -nyrɛn. 46 -Yɛɛ cɪ 'nan "te ka yi -tɛala Moizi da bɛ, "te ka yi -tɛala 'an da "nyian, kɔɔ 'mɛn 'wɪ nɛn Moizi -a crɛn -tɛ. 47 'Pian 'wɪ nɛn yaa crɛn -tɛ bɛ, ka'a yi 'tɛala "da "dɪ, e dra "mɛn 'kɔ 'lɔɔ -e 'ka yi -tɛra 'wɪ nɛn maan ve bɛ -a da?»

6

*Zozi 'blɪfɛ -nɔn min "kaga "lɛ
(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44;
Lk 9.10-17)*

1 "Bɛ -sru ɛn Zozi 'kɔ Galile 'yi nɛn waa laabo "nyian Tiberia 'yi bɛ -a -sru. 2 Min "kaga 'kɔla Zozi -sru, -yɛɛ 'lɛbo "fɔ wɪnun nɛn yaa drɛ -cɛ -tɛnɔn 'belidɪ -a ɛn waa -nan 'yi bɛ -yɛɛ "wɛan. 3 Zozi pɔn -tɔ tri 'o 'vale 'e -srɛnɔn 'a, ɛn o -nyran. 4 Te Zuif 'nɔn 'le 'si nɔanba -ji "fɛdɪ drɛdɪ 'bɔ 'kogo.

5 Zɪ Zozi 'e 'wulo wluan, ɛn e min "kaga 'yɪ -tanɔn 'o 'va zia bɛ, -a -nan nɛn yaa laabo Filipɔ -lɔ 'nan: «Nyin zia nɛn, -kaa -blɪfɛ "lɔa, -e -kaa -nɔn min "kaga 'labɛ -wɪɛ?» 6 Zɪ kɔ Zozi 'e drɛ bɛ -a -cin a "ji, 'pian e 'tan Filipɔ man -a ci wɪ mandɪ -le "wɛan.

7 ɛn Filipɔ "e -yrɛ 'nan: «-Te -kaa -blɪfɛ 'lɔ -kpi fuba sinjɛn bɛ, ya'a 'bɔa waa "fo "dɪ.»

8 ɛn Zozi -srɛzan 'pee nɛn, waa laabo Andre, Simɔn Piɛri "bɔl -a bɛ e 'nan: 9 «'Kpɔun 'soolu 'lee pɔ "fli "a 'nɛn

'klɔnmɔn -tʊ -lɔ 'gʊ, 'pian ya'a 'bɔa waa "fo 'di?»

¹⁰ En Zozi "e 'nan 'e -srunɔn lɛ 'nan: «Ka min pɛɛnɔn -nyran "tra.» Waa 'vɪ -wlɛ, ɛn o -nyran lu da, kɔɔ -a -nan lu a fɛnyian -nyran "davɛ -a. Minnun zɪɛ, -klɔnmɔn a o va -kpi 'soolu.

¹¹ Zozi 'kpɔun 'soolu zɪɛ -a 'si, e Bali muo "fɔ, ɛn yaa pli o man. E pɔ 'si ɛn yaa drɛ "nyian zi. Min -tʊ "e bli "le zɪ e cɪ "va "bɛ -yee 'wɪ 'zʊ.

¹² Zɪ e o 'kan bɛ, ɛn Zozi "e 'nan 'e -srunɔn lɛ 'nan: «Ka -nyranman "koola! Te 'ka 'blifɛ 'tʊɪ -e 'e srɛ dɪ.»

¹³ En -a -srunɔn -a koola. 'Kpɔun 'soolu bɛ e min "kaga zɪɛ o 'kan, ɛn -a -nyranman saannɛn -fuda "fli 'fa.

¹⁴ Zɪ minnun Zozi 'le 'lɛbo "fɔ wɪ -dan zɪɛ, -a -nan 'yɪ bɛ, ɛn o 'nan: «'Wɪ 'kpa! Min 'labɛ, e ya Bali 'lewei vizan nɛn o 'nan e -taa "bɛ -a.»

¹⁵ Zɪ Zozi -a -kɔnnɛn 'yɪ 'nan, o "ta -daa 'e 'kunlɛ -e 'wee 'tɔ 'wee mingɔnnɛn -a bɛ, ɛn e 'li 'e da "nyian pɔn da nun 'e 'saza.

*Zozi 'ta 'wɔ Galile 'yi yiɛ da
(Mt 14.22-33; Mk 6.45-52)*

¹⁶ Zɪ funninmlan 'pla bɛ, ɛn -a -srunɔn sɔɔn "ji 'yi man.

¹⁷ O -fɔ -klɔ -tʊ -ji, ɛn o -kʊdɪ 'sia 'fla nɛn waa laabo Kapanamo bɛ -a da. E ya 'yi 'bɔ -sru. Klun -trɔa, te Zozi 'ka tian bɔlɛ o man dɪ, ¹⁸ ɛn fulɔ 'plɛblɛ 'tʊ "fɛɛndɪ 'sia, te 'yi 'bɔ 'nyɔɔnman. ¹⁹ O -klɔ -fɔ o -sru 'bɔ 'kɔɔbli, waa drɛ kilo 'soolu te 'bɛ "cɛɛ dɪ kilo 'shɛɛdʊ. "Wɛɛ vɪnan 'o yiɛ -tɔa "bɛ, te o Zozi ye -tanɛn 'ta wɔdɪ -a 'yi yiɛ da, ɛn "klan -sɛn o ji. ²⁰ 'Pian Zozi

"e 'nan -wlɛ 'nan: «'An 'bɔ nɛn. Te "klan 'e 'ka 'tɛ dɪ!»

²¹ -A -nan nɛn o ya "vale 'nan 'o Zozi -fɔa 'o 'va 'klɔ -ji. 'Nun tɔɔn ɛn o bɔla fɛnan nɛn o cɪ -kʊnan bɛ -a -nan.

Zozi a -blifɛ nɛn e 'belidɪ -nɔan "min lɛ bɛ -a

²² Zɪ tʊ cɛɛn bɛ, minnun nɛn o -fʊ "yi -sru "bɛ, ɛn -a -cin -trɔa o ji 'nan -klɔ a 'sɪ 'tʊwli, ɛn Zozi 'ka 'fɔlɛ -ji dɪ. Waa -tɔa 'pian 'nan -a -srunɔn 'kʊ 'o 'saza. ²³ Tɔɔn ɛn -klɔ -mienun 'si minnun -a Tiberia. O 'bɔla fɛnan nɛn Minsan Bali muo "fɔ 'vaa ɛn o fɛnun bli bɛ, -a -nan "srɔn. ²⁴ Zɪ wa'a Zozi yɪlɛ dɪɛ, te wa'a "nyian -a -srunɔn 'ye dɪɛ, ɛn minnun pɛɛnɔn 'fɔ -klɔnɔn zɪɛ -a -ji, ɛn o -kʊ Zozi -wɛɛlɛ Kapanamo.

²⁵ O 'bɔ Zozi man 'yi -sru "nun, ɛn waa laabʊ -yrɔ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, tʊ "cɛn "man nɛn i -ta 'gʊ?»

²⁶ En Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, ka -blifɛ 'yɪ, kaa bli, ka 'kan, -yee "wɛan ka ya 'an -wɛɛnan. Ka 'ka 'an -wɛɛnan 'nan -cɛ -srɔn "winun nɛn maan drɛ bɛ, kaa -ci 'man 'le "wɛan dɪ.

²⁷ Te 'ka -wɛɛ 'nan -blifɛ nɛn e srɛman bɛ, -nyrɛn 'ka ye dɪ. 'Pian 'ka -wɛɛ 'nan -blifɛ nɛn e "mɔan ɛn e 'belidɪ -nɔan "min lɛ bɛ, -nyrɛn 'ka ye. 'An 'bɔ Blamin -pɪ 'bɛ -blifɛ zɪɛ -a -nɔan 'cɛɛ, kɔɔ 'an "tɪ Bali -a 'plɛblɛ 'nɔn 'mɛn.»

²⁸ En waa laabʊ -yrɔ 'nan: «Kʊa dra 'kɔ, 'winun nɛn e cɪ Bali ci 'sɔ 'a bɛ, -e 'kʊ -kɔla -a drɛdɪ -a?»

²⁹ En Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «'Wɪ -tʊwli "nɛn Bali cɪ "vale

'ka drɛ bɛ, -nyrɛn 'nan, 'ka yi -
tɛra min nɛn Bali 'bɔ -a 'pa 'sia
bɛ -a da.»

³⁰ -A -nan nɛn waa laabu
Zoji 'lɔ 'nan: «'Lɛbo "fɔ wɪ
"kɔ "nɛn yia dra -e 'kɔ yi -tɛra
'i da? -Mɛ "wɪ nɛn i -taa -a
drɛlɛ? ³¹ 'Li te 'kɔ tranun a
"bui "da bɛ, o fɛ -tɔ nɛn waa
laabo manɛn bɛ, -a bli. E ya
'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji
nan:

«E -blifɛ nɛn e 'si laji bɛ
-a -nɔn -wlɛ.»

³² ɛn Zoji -a 'vɪ -wlɛ 'nan:
«Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan,
Moizi "cɛɛ -blifɛ tɪglɪ 'si laji ɛn
yaa -nɔn 'cɛɛ dɪ. 'Pian 'an "tɪ
'bɛ -blifɛ tɪglɪ 'si laji, ɛn yaa -
nɔn 'cɛɛ. ³³ -Yɛɛ cɪ 'nan fɛ nɛn
Bali -a -nɔn -blifɛ -a bɛ, min
nɛn e 'si laji te e 'belidɪ -nɔan
'trɛdanɔn lɛ bɛ -nyrɛn.»

³⁴ ɛn minnun -a 'vɪ -yrɛ
'nan: «Minsan, -blifɛ zɪɛ 'i -nɔn
'kɔvɛ tɔ pɛɛnɔn man.»

³⁵ Zoji "e 'nan "mɛn -wlɛ
'nan: «'An 'bɔ 'bɛ cɪ -blifɛ nɛn
e 'belidɪ -nɔan "bɛ -a. Min nɛn
e -ta 'an 'va bɛ, dra 'ka -a tɛa
"nyian 'mlɔnmlɔn dɪ, ɛn min
nɛn e yi -tɛra 'an da bɛ, 'yi dra
'ka "nyian -a tɛa 'mlɔnmlɔn dɪ.
³⁶ Maan 'vɪ 'cɛɛ 'va, ɛn kaan
'yɪ 'ka 'bɔa, 'pian ka'a yi 'tɛala
'an da dɪ. ³⁷ Minnun pɛɛnɔn
nɛn 'an "tɪ "o -nɔn 'mɛn bɛ, o
-taa 'an 'va, ɛn min "ɛ -ta 'an
'va bɛ, ma'an pian 'mlɔnmlɔn
dɪ. ³⁸ Kɔɔ ma'an 'silɛ laji 'nan
-e 'an 'bɔ 'fli ci 'sɔ winun drɛ
dɪ, 'pian 'nan -e 'an min nɛn
yaan 'pa 'sia bɛ -a ci 'sɔ winun
drɛ. ³⁹ Min nɛn yaan 'pa 'sia
bɛ, -a ci 'sɔ winun nɛn 'nan:
Minnun nɛn e o -nɔn 'mɛn bɛ,
te 'an -tɔwli "cɛ 'san "va "dɪ,
'pian 'nan 'an o wluan -kanɔn
'va yi -fɔla "da "ji. ⁴⁰ 'An "tɪ

'ci 'sɔ winun nɛn "nyian 'nan,
minnun pɛɛnɔn nɛn waan 'yɪ
-a -pɪ -a ɛn o yi -tɛra "da "bɛ,
'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪ e
ya -wee vɛ -a. 'An 'bɔ 'bɛ o
wuanla -kanɔn 'va yi -fɔla "da
"ji.»

⁴¹ Zoji -a 'vɪ 'nan 'e ya -
blifɛ nɛn e 'si laji, ɛn e 'belidɪ
-nɔan "min lɛ bɛ -a, -yɛɛ "wɛan
minnun wunwun "vɪdɪ 'sia 'o
cin yei. ⁴² Waa ve 'nan: «Min
'labɛ, Zozɛfɔ -pɪ Zoji bɛ -nyrɛn.
-Kaa "tɪ -tɔa, ɛn kaa "bɔ -tɔa. E
drɛ "mɛn 'kɔ, ɛn yaa ve 'nan 'e
'si laji?»

⁴³ ɛn Zoji "e 'nan -wlɛ 'nan:
«'Ka wunwun "vɪdɪ 'le 'tɔ.
⁴⁴ Min -tɔ 'ka 'kɔlamɛn -e 'e
'ta 'an 'va, te 'an "tɪ "nɛn yaan
'pa 'sia bɛ -yɛɛ "cɛɛ 'taa 'mɛn dɪ.
ɛn -te e -ta bɛ, maan wuanla
-kanɔn 'va yi -fɔla "da "ji. ⁴⁵ E
ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali 'lewei
vɪnɔn 'le 'fluba 'ji 'nan:

«Bali 'bɛ 'wɪ "paaman min
pɛɛnɔn 'ji.»

Min nɛn e -kaa "tɪ Bali wei
'man, ɛn e wɪ -yɛɛ 'wɪ "paadi
man bɛ, -a san 'bɛ -taa 'an 'va.
⁴⁶ E 'ka 'nan min -tɔ -kaa "tɪ
'yɪ dɪ. An 'bɔ nɛn 'an 'si "va
"nun bɛ, mɛɛn -kaa "tɪ Bali 'yɪ.
⁴⁷ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan
min nɛn e yi -tɛala 'an da bɛ,
'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪ, e
ya -a san -le vɛ -a. ⁴⁸ 'An 'bɔ 'bɛ
cɪ -blifɛ nɛn e 'belidɪ -nɔan "bɛ
-a. ⁴⁹ 'Ka tranun fɛ -tɔ nɛn waa
laabo Manɛn bɛ -a bli "bui "da,
ɛn ya'a 'kadɪ si 'lɛ wɔlɛ -wɔ "dɪ.
⁵⁰ 'Pian -blifɛ 'gɔvɛ, 'bɛ 'si laji,
min nɛn yaa bli bɛ, ya'a 'kaa
"fo "dɪ. ⁵¹ 'An 'bɔ 'bɛ cɪ -blifɛ
nɛn e 'belidɪ -nɔan "bɛ -a. Min
nɛn e -blifɛ zɪɛ -a bli bɛ, 'belidɪ
nɛn ya'a 'nyaan dɪ e ya -a san

-le vε -a. -Blife 'bɔ nɛn an -taa -a -nɔnlɛ bɛ, 'an 'bɔ 'kɔlɛ nɛn. Maan -nɔan 'trɛdanɔn pɛɛnɔn 'beli vε -a.»

52 -A -nan nɛn Zuif 'nɔn 'sa -fɔdɪ 'sia 'o cin yei, te waa vɛ 'nan: «Yaa dra 'kɔ -e 'e 'kɔlɛ 'nɔn min lɛ -blifɛ -a?»

53 ɛn Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «Maan vɛ 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, -te ka'an 'bɔ Blamin -pɪ 'kɔlɛ 'blidɛ dɪɛ, ɛn -te ka'an nyɛn mlinlɛ dɪɛ, te 'belidɪ 'ka 'ka 'lɔ dɪ. 54 Min nɛn yaan 'kɔlɛ 'ble, ɛn yaan nyɛn -mlian "bɛ, 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, e ya -a san -le vɛ -a. Maan wuanla -kanɔn 'va yi -fɔla "da "ji. 55 -Yɛɛ cɪ 'nan 'an 'kɔlɛ bɛ, -blifɛ tɪglɪ nɛn, ɛn 'an nyɛn bɛ, mlin vɛ tɪglɪ nɛn. 56 Min nɛn yaan 'kɔlɛ 'ble ɛn yaan nyɛn -mlian "bɛ, te 'kɔ 'vale -a san -a kɔ drɛ min -tɔwli "a, kɔ'a 'sia 'e cin man dɪ. 57 -Kaa "tɪ "nɛn yaan 'pa 'sia bɛ 'belidɪ a -yrɔ, ɛn -yɛɛ 'belidɪ -nɔn 'mɛn, -a -tɔwli "nɛn "nyian min nɛn yaan 'kɔlɛ bli bɛ, an 'belidɪ -nɔan -a san lɛ. 58 'An 'kɔlɛ bɛ, -blifɛ tɪglɪ nɛn e 'si laji bɛ -nyɛn. E 'ka "le 'nan fɛ nɛn 'ka tranun -a bli "bui "da bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ dɪ. Waa bli, ɛn ya'a 'kadɪ si 'lɛ wɔlɛ -wlɔ "dɪ. Min nɛn e -blifɛ 'gɔvɛ -a bli bɛ, 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ e ya -a san -le vɛ -a.»

59 'Wɪ zɪɛ, -a 'bɔ nɛn Zozi -a 'vɪ te e ya 'wɪ 'paanan minnun ji Zuif 'nɔn 'le cin yɪ 'kuin, 'fla nɛn waa laabo Kapanamo bɛ -a da. 60 ɛn zɪ -a -srunɔn 'winun zɪɛ -a 'man bɛ, -a -nan nɛn o va min "kaga "e 'nan: «'Wɪ nɛn yaa "paaman 'gɔvɛ, e ya 'plɛblɛ, min -tɔ 'ka

'kɔlaman -e 'e "trɔɛn "tɔ -yrɛ "dɪ.»

61 Te Zozi -a -tɔ 'e 'fli -lɔ 'va 'nan 'wɪ zɪɛ e wunwun "vidɪ 'pla 'e -srunɔn 'nɛan. ɛn yaa laabɔ -wlɔ 'nan: «'Wɪ nɛn maan 'vɪ 'gɔvɛ e 'ka 'ci baa 'ji? 62 'Lɔɔ -te ka Blamin -pɪ 'yɪ te e "ta wuanla -e 'e 'kɔ fɛnan nɛn e cɪ 'e tɛdɛ bɛ -a -nan bɛ, e dra 'cɛɛ 'kɔ? 63 Bali lei 'saun 'bɛ 'belidɪ -nɔan 'min lɛ. Min 'bɔ 'saza 'ka 'kɔlaman -e 'e 'belidɪ yɪ dɪ. Wei nɛn maan 'vɪ 'cɛɛ 'gɔvɛ, min nɛn e yi -tɛra "da "bɛ, e Bali lei 'saun ye, ɛn e 'belidɪ ye. 64 'Pian min -mienun a 'ka yei te wa'a yi 'tɛala "da "dɪ.»

-Te Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, -yɛɛ cɪ 'nan -a pou sianan "bɛ, te e minnun nɛn wa'a yi 'tɛala -a wei da dɪɛ o -tɔa, ɛn min nɛn e -taa -a -nɔnlɛ minnun lɛ bɛ yaa -tɔa. 65 Tɔɔn ɛn Zozi -a 'vɪ "nyian 'nan: «-Yɛɛ "wɛan nɛn maan 'vɪ 'cɛɛ 'nan min 'ka 'kɔlaman -e 'e 'ta 'an 'va te 'an "tɪ "cɛɛ -si -nɔn -yrɛ "dɪ.»

66 Tɔ zɪɛ -a man nɛn Zozi -srunɔn "kaga 'li 'o da, ɛn wa'a "nyian -sɔɔnlɛa -a -sru "dɪ.

67 ɛn Zozi -a laabɔ min -fuda "fli "nɛn o -fɔ -a -sru "bɛ -wlɔ 'nan: «Kaa "nun, ka 'ka "vale "ka -koo "nyian dɔv?»

68 -A -nan nɛn Simɔn Pieri -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Minsan, -tɪ -va nɛn kɔ lia 'kɔ da? 'I wei 'bɛ 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a -nɔan 'min lɛ. 69 Kɔ yi -tɛra "da ɛn kɔa -tɔ 'nan yɛ cɪ min nɛn Bali -a 'si "va "bɛ -a.»

70 ɛn Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «'An 'bɔ 'bɛ 'ka 'si "va -fuda "fli, 'pian 'ka 'va min -tɔ a Satan -le 'nɛn 'a!» 71 Min nɛn Zozi cɪ -yɛɛ 'wɪ vɪnan bɛ, Simɔn

Karioti -pɪ Zudazi nɛn. -A -srunɔn 'fuda "fli 'bɔ 'va min -tɔ nɛn, -yɛɛ -taa Zozi 'bɔ 'nɔnɛ minnun ɛ.

7

Zozi "bɔɪnun 'ka yi 'tɛala Zozi da dɪ

¹ "Bɛ -sru ɛn Zozi ciɪ Galile 'lɛglɔn 'ji. E 'ka "vale 'e 'ko Zude 'lɛglɔn 'ji dɪ, kɔɔ Zuif 'nɔn 'tanɔn a -a -wɛɛnan 'nan -e 'o -tɛ. ² Zuif 'nɔn 'le "fɛdi nɛn waa -ble lo 'la -paannun wlu bɛ -a tɔ 'bɔ 'kogo. ³ ɛn Zozi "bɔɪnun 'e Zozi ɛ 'nan: «'I 'si 'gɔ! 'I 'kɔ Zude 'lɛglɔn 'ji -e 'i -srunɔn 'o 'lɛbo "fɔ wɪnun nɛn yia dra bɛ -a -nan yɪ. ⁴ Min nɛn yaa -wɛɛman 'nan min pɛɛnɔn 'o 'e 'tɔ bɛ, ya'a 'yɔɔman dɪ. 'Wɪnun nɛn yia dra 'gɔvɛ, 'i drɛ -e min pɛɛnɔn 'o -nan yɪ.» ⁵ Zozi 'bɔ "bɔɪnun 'ka "nyian 'o yi 'tɛala Zozi da dɪ.

⁶ ɛn Zozi "e 'nan -wɛɛ 'nan: «'Mɛn tɔ 'ka tian bɔɛ dɪ. 'Pian tɔ pɛɛnɔn a "yi 'cee vɛ "le "a. ⁷ -A -ci "ka -e 'trɛdanɔn 'o 'nan "cee "man dɪ, 'pian o "naan "mɛɛn "man, kɔɔ maan -tɛala o yra 'nan o drɛ wɪ a -wɪdɪ. ⁸ 'Ka 'bɔ, 'ka 'kɔ "fɛdi da. Ma'an 'koo "fɛdi 'labɛ -a da dɪ, kɔɔ 'mɛn tɔ 'ka tian bɔɛ dɪ.» ⁹ E 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ -wɛɛ, ɛn e -fɔ Galile.

Zozi 'kɔ "fɛdi da Zeruzalɛm

¹⁰ Zɪ Zozi "bɔɪnun -kɔ "fɛdi 'bɔ da bɛ, ɛn Zozi 'bɔ 'kɔla o -sru "mɛn. 'Pian ya'a 'yɛɛ -kɔdɪ -ci -tɛɛ dɪ. ¹¹ Zuif 'nɔn 'tanɔn -a -wɛɛdɪ 'sia minnun nɛn o -kɔ "fɛdi zɪɛ -a da bɛ o yɛi, te waa laabo -wɔ 'nan: «-Vɛ -mie 'gɔvɛ e ya nyin zia?»

¹² Minnun wunwun "vɪdɪ 'sia fɛ zɪɛ -a -nan "kaga. Min

-mienun -a ve 'nan: «E ya min tɪglɪ 'a.»

Te -a -mienun "o "ve 'nan: «-Cɛjɛ! Min nɛn e min see "paaman bɛ -nyrɛn.» ¹³ 'Pian min -tɔ 'ka 'wɪ 'bɔ zɪɛ -a vɪɛ wei 'plɛble 'ji dɪ, kɔɔ "klan a o ji Zuif 'nɔn 'tanɔn 'le "wɛan.

¹⁴ Zɪ "fɛdi drɛdɪ 'bɔ 'e yɛi "bɛ, Zozi 'kɔ Bali -pan 'kuin, ɛn e 'wɪ "paadɪ 'sia minnun ji. ¹⁵ -Yɛɛ 'wɪ "paadɪ Zuif 'nɔn 'tanɔn 'bɔ 'kan te waa ve 'nan: «Min 'labɛ ya'a drɛɛ min -tɔ -sruzan 'a dɪ, e drɛ 'kɔ ɛn e 'wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ -a -tɔa zɪɛ.»

¹⁶ ɛn Zozi "e 'nan -wɛɛ 'nan: «'Wɪ nɛn maan "paaman minnun ji 'gɔvɛ, ya'a 'sia 'an 'bɔ 'va dɪ, 'pian e "sia Bali nɛn yaan 'pa 'sia bɛ -a va. ¹⁷ Min nɛn e ya "vale 'e Bali zɪɛ -a ci 'sɔ wɪnun dra bɛ, -yɛɛ 'mɛn 'wɪ "paadɪ 'gɔvɛ -a -tɔa. -Te Bali va nɛn e "sia oo, ɛn te 'an 'bɔ 'va nɛn e "sia oo, -a san 'bɛ -tɔa. ¹⁸ Min nɛn 'e 'bɔ 'wulo -ji wɪ "paaman minnun ji bɛ, te e ya 'e 'bɔ 'fli 'tɔ -wɛɛnan. 'Pian min nɛn e ya "vale 'nan min nɛn yɛɛ 'pa 'sia bɛ minnun 'o bɔ bɛ, -a san zɪɛ min tɪglɪ nɛn, ya'a 'wɪ 've 'wlu 'a dɪɛ, -nyrɛn. ¹⁹ Moizi -pei -tɔ wɪnun paa 'ka 'ji, 'pian 'ka pɛɛnɔn ka'a 'ta wɔla "da "dɪ. ɛn ka ya "vale 'kaan -tɛa "nyian, -mɛ "le "wɛan?»

²⁰ Minnun "kaga "bɛ waa 'vɪ -yrɛ 'nan: «Fɛ -wɪdɪ "tɔ a 'i -sru. -Tɪɛ ci -a -wɛɛnan 'nan 'yɛi -tɛa?»

²¹ Zozi "e 'nan -wɛɛ 'nan: «An 'lɛbo "fɔ wɪ -tɔwɪ drɛ 'gɔvɛ, -a 'wɪ 'nan 'ka pɛɛnɔn man.

²² Moizi -a 'vɪ 'cɛɛ 'nan, 'ka 'nɛn 'fɔ -klɔnmɔn -va 'e -ya yi 'sɔra

da. En -te yi 'sərazan zɪe e -tria
'flinla "yi da bɛ, kaa dra -kpɔ. -
Pɛ -tu da zia bɛ, Moizi "cɛɛ -pei
-trɔa dɪ, 'pian -a tranun -a dra
'e 'cɛn. ²³ 'Flinla "yi da bɛ ka
'nɛn -fɔa "klɔnmɔn -va, -e 'ka
vɪlɛ 'ka Moizi -le -pei 'srɔɛn srɛ
dɪ -le "wɛan. -Te 'bɛ a zɪɛ, -mɛ
"le "wɛan 'bli 'fɔ 'ka 'ji 'an man
'nan, "an "blamin -munmuan
beli 'flinla "yi da? ²⁴ Ka min -
le 'wɪ ve "ta lou. 'Cɛɛ 'le 'tɔ, 'ka
'wɪ 'fa 'si 'vaa -e 'ka min -le 'wɪ
'cɛn!»

*Min nɛn Bali -a 'si "va "bɛ -
nyrɛn Zozi 'a*

²⁵ -A -nan nɛn Zeruzalɛm
'nɔn -mienun "o 'nan: «"Ka
'yɪɔ, min nɛn o cɪ -a -wɛɛnan
'nan 'o -tɛa "bɛ -nyrɛn 'gʊ. ²⁶ En
-yɛɛ 'wɪ tin "baa minnun yei
te wa'a 'wɪ tʊ ve -yrɛ "bɛ dɪ.
Maan ye "le -kaa 'tanɔn -a -tɔ
'nan -yɛɛ cɪ min nɛn Bali -a 'si
"va "bɛ -a. ²⁷ 'Pian min 'labɛ -
cɛɛ 'sinan -tɔa. Min nɛn Bali -a
'si "va "bɛ -te 'bɛ 'ta bɛ, min -tʊ
'ka 'bɛ 'sinan 'tɔa dɪ.»

²⁸ Tʊ zɪɛ -a wɪlu bɛ, te Zozi
a 'wɪ 'paanan minnun ji Bali
-pan 'kuin, ɛn yaa 'vɪ wei
'plɛblɛ 'ji 'nan: «Kaa "nrɔnman
'ka 'ji 'nan, kaan -tɔa, ɛn -a
-nan nɛn an 'si bɛ kaa -tɔa.
'Pian ma'an 'talɛ 'an 'bɔ 'fli -ji
dɪ. Min nɛn yaan 'pa 'sia bɛ e
ya tɪglɪ, ɛn ka'a min zɪɛ -a tɔa
dɪ. ²⁹ 'Mɛn vɛ bɛ "an -tɔa, kɔɔ -
a va nɛn an 'si, ɛn -yɛɛ 'an 'pa
'sia.»

³⁰ -A -nan nɛn Zeruzalɛm
'nɔn zɪɛ o ya "vale 'o Zozi
'kuan. 'Pian min -tʊ 'ka -
kɔlɔlɛ -a 'kundɪ -a dɪ, kɔɔ -yɛɛ
tʊ 'ka tian bɔlɛ dɪ. ³¹ Min -
mienun "o "yi -tɛra Zozi 'bɔ
da. Minnun zɪɛ o ya "kaga ɛn
'o laabʊ 'nan: «Min nɛn Bali -a

'si "va "bɛ, yi nɛn e -ta bɛ, e -cɛ
-srɔn "wɪ "kaga "dra e "mlian
min 'labɛ -a da?»

³² Wunwun "nɛn minnun cɪ
-a vɪnan Zozi man bɛ, Farizɛn
'nɔn -a 'man. -A -nan nɛn 'o
'vale Bali -pannɔn 'tanɔn 'a o
minnun 'pa 'sia 'nan 'o 'kun.

³³ ɛn Zozi "e 'nan -wɪɛ
'nan: «An "flin tian 'ka yei
tʊ "wɛnnɛn 'a, "bɛ -sru -e 'an
li 'an da min nɛn yaan 'pa 'sia
bɛ -a va. ³⁴ Ka -taa 'an -wɛɛlɛ,
'pian ka'a 'kɔlaman 'an yɪdɪ -a
dɪ. ɛn fɛnan nɛn an -kɔan "bɛ,
ka'a 'kɔlaman -e 'ka 'kʊ -nan
dɪ.»

³⁵ ɛn Zuif 'nɔn 'tanɔn -a
laabʊ 'o cin lɔ 'nan: «Nyin zia
nɛn e -taa "kʊlɛ -e -kaa vɪlɛ -
kaa yɪ dɪ? E -ko Zuif 'nɔn nɛn
'o fuiladɪ 'man 'trɛda bɛ o va, -
e 'e 'wɪ "paa minnun nɛn o 'ka
Zuif 'nɔn 'a dɪɛ o ji? ³⁶ 'Wɪ nɛn
yaa 'vɪ 'labɛ -a -ci nɛn 'nɔn?
Kɔɔ yaa 'vɪ 'nan: «Ka -taa 'an -
wɛɛlɛ, 'pian ka'a 'kɔlaman 'an
yɪdɪ -a dɪ.» ɛn: «Fɛnan nɛn an
-kɔan "bɛ, ka'a 'kɔlaman -e 'ka
'kʊ -nan dɪ.» »

³⁷ 'Fɛdi yi -nyranman da
nɛn, -yɛɛ cɪ yi -dan 'bɔ 'a. Yi zɪɛ
-a da nɛn Zozi a minnun yei
'e 'tɔdɪ, ɛn yaa 'vɪ wei 'plɛblɛ
'ji 'nan: «Min nɛn 'yi dra -a -
tɛa "bɛ, -a san 'e 'ta 'an 'va -
e 'e 'yi 'mlin. ³⁸ Min nɛn e yi
-tɛra 'an da bɛ, -a san -kɔan
'le 'yi ku nɛn e 'belidɪ -nɔan
'min lɛ bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zʊ. Zɪ e cɪ
'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji
zɪɛ.» ³⁹ Lei 'saun nɛn minnun
nɛn o yi -tɛra Zozi da o -taa -a
yɪlɛ bɛ, -yɛɛ 'wɪ nɛn Zozi 'bɔ cɪ
-a vɪnan. Tʊ zɪɛ -a man bɛ, te
Bali lei 'saun 'ka tian 'talɛ dɪ,
kɔɔ Zozi 'ka tian 'kʊlɛ 'e "tɪ "le

mingōnnen trε nen e "bia bε -a da di.

⁴⁰ Zi min "kaga 'wι zιε -a 'man bε, εn o -mienun -a 'vι 'nan: «Min 'labε, 'wι 'kpa e ya Bali 'lewei vιzan nen o 'nan e -taa "bε -a.»

⁴¹ Min plōennun "o 'vι 'nan: «Min 'labε, min nen Bali -a 'si "va "bε -nyrεn.» En min peenun "o 'vι 'nan: «Min nen Bali -a 'si "va "bε ya'a 'kōlaman -e 'e 'si Galile di. ⁴² Kōō e ya 'e 'crεn -tεdι Bali-le 'fluba 'ji 'nan, min nen Bali -a 'si "va "bε, e -kōan David kluda min -a, εn e "sia Betelem, David -ya trε -da.»

⁴³ Zozi 'le "wεan, -sa -fōla minnun "kaga zιε o yei. ⁴⁴ En o va min -mienun a "vale 'o "kuan, 'pian min -tυ 'ka -kōlale -a 'kundi -a di.

Zuif 'nōn 'tanōn 'ka yi -tελεα Zozi da di

⁴⁵ -A -nan nen minnun nen Bali -pannōn 'tanōn 'lee Farizen 'nōn o 'pa 'sia bε o 'li 'o da o 'va. En Bali -pannōn 'tanōn 'lee Farizen 'nōn -a laabu -wlo 'nan: «-Mε "le "wεan nen ka'a 'kunε -e 'ka 'ta -a di?»

⁴⁶ En 'pa 'sianōn "o -wle 'nan: «'Wι nen yaa ve bε, min -tυ 'ka tian 'li -a vιε 'mlōnmlōn di.»

⁴⁷ En Farizen 'nōn "o 'nan: «'Ka 'bō "nyian, maan ye "le -yee 'wι 'ka 'sia 'nan. ⁴⁸ -Kaa Farizen 'nōn -ka'a tōle -a -sru "di, εn -kaa tazan -tυ 'ka 'tōle -a -sru "di. ⁴⁹ 'Pian minnun nen wa'a Moizi -le -pei -tō wι tōa di, εn Bali wei a 'e 'pladi o man bε, o 'saza 'bε -tōa -a -sru.»

⁵⁰ Nikodem nen e -kυ Zozi 'man yιε 'e tεδε bε, e ya Farizen 'nōn 'bō 'va. En yaa 'vι

Farizen 'nōn zιε -wle 'nan: ⁵¹ «-Cee -pei "e 'nan, -te wa'a tian min -le tin 'balε dιε, wa'a 'wι 'tōa -a san man di. 'Pian -te min 'wι drε bε, waa wei maan 'vaa, εn o 'wι -tōa "man.»

⁵² En Farizen 'nōn -a laabu -yrō 'nan: «Galile min nen "nyian "yie "a? 'I -nanjen Bali -le 'fluba 'ji 'kpa tιglι -e 'i -tō 'nan Bali 'lewei vιzan 'ka 'li 'sia Galile di.»

-Kōnnen -wεεzan 'tυ -le 'wι
⁵³ ["Bε -sru εn o pεenōn 'ku 'wee "kōnnen.

8

¹ -A -nan nen Zozi 'kυ Olivie pōn da. ² -A ta tυ cεen, bodrun puunōn εn Zozi 'li 'e da Bali -pan 'kuin. Tōōn min "kaga "kυ "va. Zozi -nyran, εn e 'wι "paadi 'sia o ji. ³ -A -nan nen 'fluba 'ci vιnōn 'lee Farizen 'nōn 'ta limōn -tυ -a, εn waa -tō minnun yei. Li zιε o 'bō "man, te e ya nyinnan -kōnnen -sru. ⁴ En o 'nan Zozi ε 'nan: «Bali -le 'wι "paazan, li 'gυε, kυ 'bō "man te e ya nyinnan -kōnnen -sru. ⁵ Moizi -a crεn -tε -pei 'fluba 'ji 'nan limōn nen e 'wι zιε -a drε bε, 'o -tε -kōle -a. Bii "nun "i 'vι 'nōn?» ⁶ O 'wι zιε -a laabu 'nan -e 'o wei 'kun, -e 'o -kōla 'wι 'tōdi -a "man.

'Pian Zozi 'kunnan, εn e fε -tυ crεn -tεdι 'sia 'e 'pε 'wle 'a 'trε da, ⁷ te Farizen 'nōn 'lee 'fluba 'ci vιnōn 'wι laabo Zozi 'lō. O ya 'wι laabunan Zozi 'lō "bυυ "le "wεan, 'e 'wulo wluan, εn e 'nan -wle 'nan: «Min nen 'ka yei, te ya'a tian 'wι 'wli dι "drele dιε, -a san 'e -kōle tεδε tυv -yrε.» ⁸ E 'kunnan "nyian 'e "pa 'ji, εn yaa crεn -tεdι 'sia "nyian 'trε da.

9 Zi Farizen 'nɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'bɔ 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn o pɛɛnɔn 'kʊ -tʊdʊ. Min cejenun 'bɛ 'kʊdɪ 'sia 'e 'flin.

-A -nan nɛn lɪ bɛ e -fʊ 'e 'tɔdɪ Zozi 'lɛ 'e -tʊwli minnun yei. 10 Zozi 'e 'wulo wluan, ɛn yaa laabʊ -yrɔ 'nan: «Minnun nɛn o 'wɪ 'tɔ 'i man bɛ, o ya nyin zia? Min -tʊ 'ka 'nyian -nan -e 'e 'wɪ 'tɔ 'i man dʊʊ?»

11 ɛn lɪ zɪɛ e 'nan Zozi lɛ 'nan: «'An 'san, min -tʊ 'ka 'nyian -nan dɪ.»

Zozi "e -yrɛ 'nan: «'An 'bɔ 'nyian, ma'an 'wɪ tɔa 'i man dɪ. 'I 'kʊ! Te 'i 'wɪ 'wɪdɪ "drɛ 'nyian dɪ!»]

Zozi 'bɛ cɪ 'tɛ 'san nɛn e 'trɛdanɔn man dra 'wein bɛ -a

12 Tʊ pee -a bɛ, ɛn Zozi 'wɪ tin 'badɪ 'sia 'nyian minnun lɛ. Yaa 'vɪ -wɪɛ 'nan: «'An 'bɔ 'bɛ cɪ 'tɛ 'san nɛn e 'trɛdanɔn 'man dra 'wein bɛ -a. Min nɛn e sɔɔnla 'an -sru "bɛ, te ya'a 'nyian 'ta wo klun va dɪ, ɛn 'tɛ 'san nɛn e 'belidɪ -nɔan "min lɛ bɛ e ya -a san -le vɛ -a.»

13 ɛn Farizen 'nɔn -a 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «'Wɪ nɛn yia ve bɛ, e 'ka 'wɪ 'kpa 'a dɪ, kɔɔ yɪɛ cɪ -a vɪnan 'i 'fli man.»

14 Zozi -a 'vɪ -wɪɛ 'nan: «-Te 'an 'bɔ mɛɛn cɪ 'an 'bɔ 'fli -le 'wɪ vɪnan oɔ, 'wɪ nɛn maan ve 'gʊɛ, 'wɪ 'kpa nɛn. Kɔɔ fɛnan nɛn an 'si bɛ, maan -tɔa. ɛn fɛnan nɛn an cɪ -kʊnan bɛ, maan -tɔa. 'Pian 'cee vɛ bɛ, fɛnan nɛn an "sia bɛ, ka'a -nan tɔa dɪ, ɛn fɛnan nɛn an cɪ -kʊnan bɛ, ka'a -nan tɔa dɪ. 15 "Ka "tin -tɛa "min da blamin -wulo -ji wɪ yra man. 'An 'bɔ 'le vɛ bɛ, ma'an tin tɛa min da dɪ. 16 'Pian -te an tin -tɛ min da bɛ, e ya 'e 'nɔan da. Kɔɔ an 'ka 'an -tʊwli "dɪ, 'kʊ 'vale 'an

"tɪ "nɛn yaan 'pa 'sia bɛ -a kʊɛ cɪ. 17 E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'cee -pei 'fluba 'ji 'nan: «-Te min "fli "wei a -tʊwli 'wɪ 'tʊ da bɛ, te 'wɪ zɪɛ e ya 'wɪ 'kpa -a.» 18 'An 'bɔ 'an 'fli -le 'wɪ ve, ɛn 'an "tɪ "nɛn yaan 'pa 'sia bɛ, e 'mɛn 'wɪ ve.»

19 ɛn waa laabʊ -yrɔ 'nan: «'I "tɪ 'bɔ a nyin zia?»

Zozi "e -wɪɛ 'nan: «Ka'an tɔa dɪ, ɛn ka'an "tɪ tɔa dɪ. "Te kaan -tɔa "bɛ, "te kaan "tɪ -tɔa "nyian.»

20 Zozi a 'wɪ zɪɛ -a "paanan minnun ji, te e ya Bali -pan 'kuin, fɛnan nɛn minnun "lala -sɛan -gbogbo -ji Bali -le vɛ -a bɛ -a -nan. ɛn min -tʊ 'ka -a 'kunlɛ dɪ, kɔɔ -yee tʊ 'ka tian bɔlɛ dɪ.

Zozi 'e "tɪ "srɔn "kʊdɪ -nan wɪ 'vɪ

21 Zozi -a 'vɪ "nyian -wɪɛ 'nan: «An "ta -ko. Ka -taa 'an -wɛɛɛ, 'pian ka'an 'ye dɪ. ɛn 'cee 'wɪ 'wɪdɪ "fo 'ka 'lɔ -e 'ka 'ka. Fɛnan nɛn an "ta -ko 'gʊɛ, ka'a 'kɔlamɛn -e 'ka 'kʊ -nan dɪ.»

22 ɛn Zuif 'nɔn 'tanɔn -a laabʊ 'o 'fli -lɔ 'nan: «E "ta -ko 'e 'fli -tɛɛ -baalɛ, kɔɔ yaa 'vɪ 'nan, fɛnan nɛn 'e "ta -ko bɛ, -ka'a 'kɔlamɛn -e -kaa kʊ -nan dɪ.»

23 ɛn e 'nan -wɪɛ 'nan: «'Trɛ 'gʊɛ -a da 'nɔn nɛn "cee "a. "Ka 'si wo 'trɛda 'gʊ, 'pian "an 'si wo laji lou. Ma'an 'sia 'trɛda 'gʊ dɪ. 24 -Yee "wɛan maan 'vɪ 'cɛɛ 'nan, 'cee 'wɪ 'wɪdɪ "fo 'ka 'lɔ -e 'ka 'ka. Kɔɔ min nɛn an cɪ -a bɛ, -te ka'a yi 'tɛala "da 'nan an ya min zɪɛ -a dɪɛ, 'cee 'wɪ 'wɪdɪ "fo 'ka 'lɔ -e 'ka 'ka.»

25 ɛn waa laabʊ Zozi 'lɔ 'nan: «-Tɪ nɛn 'yia?»

Zozi -a 'vɪ -wɪɛ 'nan: «Min nɛn an cɪ -a bɛ, maan ve 'cɛɛ,

te maan ve. ²⁶ 'W₁ "kaga "a - e 'an v₁ 'ka man -e tin 'e 't_ε 'ka da. 'Pian 'w₁ n_εn maan 'man min n_εn yaan 'pa 'sia b_ε -a da b_ε, -nyr_εn maan ve 'tredan_ɔn l_ε. Min z₁ε ya'a 'w₁ 've 'wlu 'a d₁.»

²⁷ Wa'a -ci manl_ε "le 'nan - a "t₁ "le 'w₁ n_εn e c₁ -a v₁nan d₁. ²⁸ En Zozi -a 'v₁ -w₁l_ε 'nan: «T_υ n_εn ka Blamin -p₁ "paa yiba "man lou "b_ε, -a t_υ z₁ε - a man n_εn kaa -t_ɔa 'nan min n_εn an c₁ -a b_ε -nyr_εn 'maan. En kaa -t_ɔa 'nan ma'an 'w₁ 'dra 'an 'b_ɔ 'fli -ji d₁, 'pian 'w₁ n_εn maan 'man 'an "t₁ "da b_ε -nyr_εn maan ve. ²⁹ Min n_εn yaan 'pa 'sia b_ε, 'ku 'vale -a k_υε c₁. Ya'an 't_υl_ε 'an -t_υw₁l₁ "d₁, k_ɔɔ -a c₁ 's_ɔ wunun n_εn maan dra t_υ p_εεn_ɔn man.» ³⁰ Z₁ Zozi 'wunun z₁ε -a 'v₁ b_ε, εn min "kaga yi -t_εra Zozi 'b_ɔ da.

Min n_εn e 'w₁ 'w₁l₁d₁ "dra b_ε, te e ya 'w₁ 'w₁l₁d₁ "le n_ɔan -a

³¹ -A -nan n_εn Zuif 'n_ɔn n_εn o yi -t_εra Zozi 'b_ɔ da b_ε, Zozi -a 'v₁ -w₁l_ε 'nan: «-Te 'ka 'ta 'w_ɔla 'an wei da 'kpa b_ε, te ka ya 'an -srun_ɔn 'a. ³² Ka -taa 'w₁ t₁g₁l₁ 't_ɔl_ε, -e 'w₁ t₁g₁l₁ 'e 'ka dr_ε minn_ɔn n_εn o 'ka n_ɔan -a d₁ε waa.»

³³ En Zuif 'n_ɔn 'b_ɔ -a 'v₁ -yr_ε 'nan: «K_υ ya Abraam kluda 'n_ɔn 'a, εn k_υ'a tian 'li dr_εl_ε min -t_υ -le n_ɔan -a d₁. -M_ε "le "w_εan n_εn yia ve 'nan: «K_υ dra minn_ɔn n_εn o 'ka n_ɔan -a d₁ε waa?»

³⁴ En Zozi -a 'v₁ -w₁l_ε 'nan: «Maan ve 'c_εε 'w₁ t₁g₁l₁ 'a 'nan, min oo min n_εn e 'w₁ 'w₁l₁d₁ "dra b_ε, te e ya 'w₁ 'w₁l₁d₁ "le n_ɔan -a. ³⁵ N_ɔan 'ka 'fo "k_ɔnn_εn 'li 'trilii d₁, 'pian 'n_εn n_εn e c₁ 'y_εe v_ε -nan b_ε, -y_εε fo "k_ɔnn_εn 'li 'trilii. ³⁶ -Te 'an

'b_ɔ Bali -p₁ an 'ka 'si n_ɔanba -ji b_ε, ka'a 'k_ɔan "nyian f_ε -t_υ -l_ɔ n_ɔan -a d₁.

³⁷ Maan -t_ɔa 'nan ka ya Abraam kluda 'n_ɔn 'a, 'pian ka ya -a -w_εεnan 'nan 'kaan -t_εa, k_ɔɔ ka 'ka "vale 'ka 'ta w_ɔla 'm_εn 'w₁ "paad₁ da d₁. ³⁸ 'W₁ n_εn maan -nan 'y₁ 'an "t₁ 'l_ɔ b_ε, -nyr_εn maan ve, εn 'c_εe v_ε b_ε, 'w₁ n_εn kaa 'man 'ka "t₁ "da b_ε, -nyr_εn kaa dra.»

³⁹ En o 'nan Zozi l_ε 'nan: «Abraam 'b_ε c₁ 'k_υ "t₁ "a.»

En Zozi 'e 'nan -w₁l_ε 'nan: «"Te Abraam -le 'n_εn_ɔn n_εn 'kaa b_ε, "te Abraam dr_ε w₁ n_εn kaa dra. ⁴⁰ 'W₁ t₁g₁l₁ n_εn maan 'man Bali da b_ε, maan ve 'c_εε t_υ p_εεn_ɔn man. 'Pian 'b_ε n_εn 'g_υε, ka ya -a -w_εεnan 'nan 'kaan -t_εa. 'W₁ z₁ε Abraam 'ka 'b_ε dr_εl_ε d₁. ⁴¹ 'Pian 'c_εe v_ε b_ε, 'ka "t₁ "dr_ε w₁ n_εn kaa dra.»

En o 'nan Zozi l_ε 'nan: «B_ɔεda n_εn "c_εε 'k_υa d₁, Bali -t_υw₁l₁ 'b_ε c₁ 'k_υ "t₁ "a.»

⁴² En Zozi 'e 'nan -w₁l_ε 'nan: «"Te Bali 'b_ε c₁ 'ka "t₁ "a b_ε, "te kaan ye "yi. K_ɔɔ Bali va n_εn an 'si, εn an -ta. Ma'an 'tal_ε 'an 'b_ɔ 'fli -ji d₁, 'pian -y_εε 'an 'pa 'sia. ⁴³ Ka 'ka "vale 'ka "tr_ɔεn -t_ɔa 'an wei l_ε d₁, -y_εe "w_εan n_εn ka'an wei -ci maan d₁? ⁴⁴ Satan n_εn e 'w₁ 'w₁l₁d₁ "paa min l_ɔ b_ε, -y_εε c₁ 'ka "t₁ "a, εn 'ka "t₁ 'ci 's_ɔ wunun n_εn kaa dra. -A pou sianan 'li 'trilii -e 'e b_ɔ c_εεg_υε, min -t_εzan n_εn. Ya'a 'ta w_ɔla 'w₁ t₁g₁l₁ da 'ml_ɔnml_ɔn d₁, k_ɔɔ ya'a 't_ɔa 'w₁ t₁g₁l₁ -sru "d₁. 'Wlu 's_εnd₁ -cin n_εn "ji, k_ɔɔ 'wluzan n_εn, εn -a va n_εn 'wlu w₁ p_εεn_ɔn "sia. ⁴⁵ 'M_εn v_ε b_ε, an 'w₁ t₁g₁l₁ v_ε, -y_εe "w_εan ka'a yi 't_εala 'an da

di. ⁴⁶ Min -tu 'ka 'ka yei -e 'e -ci -kəɔn 'nan an 'wɪ 'wliɔɔ drɛ di. En -te 'wɪ tɪgɪ nɛn maan ve bɛ, -mɛ "le "wɛan ka'a yi 'tɛala 'an da di? ⁴⁷ Min nɛn Bali ci -a "ti "a bɛ, 'wɪ nɛn Bali -a ve bɛ 'e "trɔɛn -tɔa -yrɛ. 'Pian 'cee vɛ bɛ, Bali "cɛɛ 'ka "ti "a di -yee "wɛan ka'a "trɔɛn 'tɔa -a wei lɛ di.»

Zozi -dan "mlian Abraam da

⁴⁸ Zuif 'nɔn 'tanɔn "e Zozi lɛ 'nan: «Kvɛ tin a 'nɔnnɔn -a vɪɔɔ -a 'nan Samari min nɛn yia, ɛn -yɔ -wliɔɔ "a 'i -sru.»

⁴⁹ Zozi -a 'vɪ -wɛ lɛ 'nan: «-Yɔ -wliɔɔ 'ka 'an -sru "di. 'An "ti "nɛn maan 'tɔ dra -dan, ɛn 'cee vɛ bɛ, "kaan 'tɔ srɛman. ⁵⁰ 'An 'bɔ an 'ka -a -wɛɛnan 'nan min 'e 'an 'tɔ drɛ -dan di. 'Pian min -tu 'bɛ ci -a -wɛɛnan. ɛn -a min zɪɛ, -yɛɛ 'cee tin "baa. ⁵¹ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan min nɛn e 'ta 'wɔla 'an wei da bɛ, -a san 'ka 'kaa 'mlɔnmlɔn di.»

⁵² En Zuif 'nɔn -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Kvɔa -tɔ "mɛn 'nan -yɔ -wliɔɔ "a 'i -sru. Abraam -ka, ɛn Bali 'lewei vɪnɔn "o "ka 'wɔ "nyian. -E 'i vɪ 'nan: «Min nɛn e 'ta 'wɔla 'i wei da bɛ, -a san 'ka 'kaa 'mlɔnmlɔn di.» ⁵³ 'Kvɔ tra Abraam -ka, ɛn Bali 'lewei vɪnɔn "o "ka 'wɔ "nyian. 'I -dan "mlian Abraam da? 'I 'bɔ 'i 'fli "siala 'kɔ?»

⁵⁴ En Zozi "e 'nan -wɛ lɛ 'nan: «-Te 'an 'bɔ mɛɛn 'an 'fli 'tɔ dra -dan bɛ, 'mɛn 'tɔ -dan zɪɛ, e ya 'wɪ "tun "a. 'An "ti 'bɔ 'bɛ 'an 'tɔ dra -dan. 'Ka 'bɔ cɛɛ 'vɪ 'nan -yɛɛ ci 'cee Bali -a, ⁵⁵ 'pian ka'a tɔa di. 'An 'bɔ 'bɛ -tɔa. -Te maan 'vɪ 'nan ma'an tɔa diɛ, te an drɛ 'wluzan 'a "le 'cee 'wɪ 'zɔ. 'Pian maan -tɔa, ɛn an 'ta 'wɔla -a wei da. ⁵⁶ Tvɔ nɛn an -taa "man 'trɛda bɛ, Bali -a 'vɪ 'ka tra Abraam lɛ. 'Wɪ zɪɛ e

Abraam ci -ta "tra. Abraam -a -nan 'yi, ɛn yaa ci nran.»

⁵⁷ En Zuif 'nɔn -a vɪ Zozi lɛ 'nan: «'I lɛ -fuba 'soolu 'ka 'bɔa di -e 'i Abraam yi?»

⁵⁸ Zozi -a 'vɪ -wɛ lɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, tvɔ nɛn te wa'a tian Abraam -yale diɛ, te an ya.» ⁵⁹ 'Wɪ zɪɛ -a da nɛn o -kɔlɛ siila 'nan -e 'o Zozi 'tɛ -a. 'Pian Zozi yɔɔ, ɛn e 'bɔla Bali -pan 'kuin.

9

Zozi yie 'wizan -tu beli

¹ Zozi a cinan ɛn e min -tu nɛn waa -ya 'e yie 'a 'e 'widɪ bɛ -a 'yi. ² En Zozi -srunɔn 'a laabv Zozi 'lɔ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, -mɛ "le "wɛan nɛn o min 'gɔvɛ -a -ya 'e yie 'a 'e 'widɪ? -A 'bɔ 'le 'wɪ 'wliɔɔ "man nɛn, -baa -a "ti 'lee -a "bv "le 'wɪ 'wliɔɔ "man nɛn?»

³ En Zozi "e -wɛ lɛ 'nan: «Wa'a vɪɛ 'nan -a 'bɔ 'le 'wɪ 'wliɔɔ "man nɛn di, ɛn -te 'bɛ "cɛɛ di, -a "ti 'lee -a "bv "le 'wɪ 'wliɔɔ "man nɛn -a yie 'wi di. 'Pian -a yie 'wi 'nan -e minnɔn 'o 'wɪ -dan nɛn Bali 'ta -daa -a drɛɛ -yrɛ "bɛ -a -nan yi. ⁴ 'Bɛ nɛn tvɔ a tian 'e 'cɛndɪ 'gɔvɛ, min nɛn yaan 'pa 'sia bɛ, -kaa -yee 'nyranman 'pa. -Pei -taa "tanlɛ, te min -tu 'ka 'kɔlaman -e 'e 'nyranman 'pa "nyian di.

⁵ 'Bɛ nɛn an ya tian 'trɛda 'gɔvɛ, mɛɛn ci 'tɛ 'san nɛn e 'trɛdanɔn 'man dra 'wein bɛ -a.»

⁶ Zɪ Zozi cɛɛn 'wɪ zɪɛ -a vɪɔɔ man bɛ, ɛn 'e 'le 'yi -sran "tra. E -feli drɛ 'e 'le 'yi 'bɔ 'a, yaa ci yie 'wizan zɪɛ -a yie da, ⁷ En e 'nan -yrɛ 'nan: «'I 'kvɔ 'i yra "foe 'yi nɛn waa laabo Siloe bɛ -a va.» Siloe -ci nɛn 'nan 'padɪ -sia. E -kvɔ 'e yra foe, ɛn e 'li 'e da te e fɛnan ye 'wein.

⁸ Yiε 'wizan zιε -a "srɔn 'nɔn 'lee minnun nɛn waa 'yι te e fε trv "baa bε, "o laabv 'nan: «Min nɛn "nɛn e -nyεanla 'gυ te e fε trv "baa bε, -njεε bε dɔv?»

⁹ Min -mienun "o 'vι 'nan: «-A 'bɔ nɛn.»

Min plɔennun "o 'vι 'nan: «-A 'bɔ "cεε dι, 'pian -a siazan "nɛn.»

En -a 'bɔ "e 'nan: «'Wι 'kpa, 'e 'bɔ nɛn.»

¹⁰ -A -nan nɛn waa laabv -yrɔ 'nan: «E drε 'kɔ en 'i yiε 'lε 'sɔ?»

¹¹ En e 'nan -wlε 'nan: «Min nɛn waa laabo Zozi bε, e -feli drε, yaa ciι 'an yiε da, en e 'mɛn 'nan 'an 'kɔ 'an yra "foe Siloe 'yi 'va. An -kɔ -nan nun, zι 'an yra foe bε, en 'an yiε 'lε 'sɔ.»

¹² En waa laabv -yrɔ 'nan: «Min 'bɔ -a nyin zia?»

E 'nan -wlε 'nan: «Ma'an 'tɔa dι.»

Farizen 'nɔn 'wι laabv min nɛn -a yiε 'lε 'sɔ bε -yrɔ

¹³ O -kɔ min nɛn -a yiε 'lε 'sɔ bε -a Farizen 'nɔn 'va.

¹⁴ 'Flinla "yi da nɛn Zozi 'feli drε, en e min zιε -a yiε 'lε 'sɔ 'a.

¹⁵ Farizen 'nɔn "o laabv "nyian min bε -yrɔ 'nan: «E drε 'kɔ en 'i yiε 'lε 'sɔ?»

En e 'nan -wlε 'nan: «E -feli ciι 'an yiε da, 'an yra foe, en an fɛnan 'yι.» ¹⁶ Zι e 'wι zιε -a 'vι bε, en Farizen 'nɔn -mienun "o 'nan: «Min nɛn e 'wι 'labε -a drε bε, ya'a 'sia Bali va dι, kɔɔ e 'flinla "yi 'srɔɛn srε.»

Te min plɔennun "o "ve 'nan: «'Wι 'wli dι "drεzan 'ka 'kɔlamān -e 'e 'cε -srɔn "wι zιε -a drε dι.»

-A -nan nɛn o wei 'ka "nyian drεlε -tɔwli "dι. ¹⁷ Waa laabv min nɛn -a yiε 'lε 'sɔ bε -yrɔ

'nan: «'I 'bɔ "i "ve min nɛn yei yiε 'lε 'sɔ bε -a man 'nɔn?»

En e 'nan -wlε 'nan: «Bali 'lewei vinan nɛn.»

¹⁸ Zuif 'nɔn 'tanɔn 'ka yi -tɛlεa "da 'nan min zιε -a yiε a 'e 'widι 'e 'cɛn dι. En waa "tι 'lee -a "bɔ laabv. ¹⁹ Zι o -ta bε, en waa laabv -wlɔ 'nan: «'Cee 'nɛn nɛn ka 'nan waa -ya 'e yiε 'a 'e 'widι bε -nyrɛn 'gυ? E drε "mɛn 'kɔ, en -a yiε 'lε 'sɔ 'sien?»

²⁰ -A "tι 'lee -a "bɔ "o 'nan: «Kɔa -tɔa 'nan 'kɔe 'nɛn nɛn, en kɔa -ya te -a yiε a 'e 'widι.

²¹ 'Pian fε nɛn e drε 'lɔɔ en -a yiε 'lε 'sɔ 'sien 'gɔε, kɔ'a tɔa dι. En min 'bɔ nɛn yaa yiε 'lε 'sɔ bε,

kɔ'a 'bε 'tɔa "nyian dι. 'Ka 'wι laabv -a 'bɔ 'lɔ, e ya ceje -e 'e -ci vι 'e 'bɔ 'a.» ²² -A "tι 'lee -a "bɔ "klanman Zuif 'nɔn 'tanɔn 'lɔ -yee "wεan o 'wι zιε -a 'vι. Kɔɔ

Zuif 'nɔn 'o 'ci 'pa 'nan, min o min nɛn yaa 'vι 'nan, Zozi 'bε ci min 'sizan 'wι 'ji Crizi -a bε,

'o -pian 'wee cin yι 'kuin. ²³ -Yee "wεan -a "tι 'lee -a "bɔ -a 'vι 'nan: «E ya ceje 'ka 'wι laabv -a 'bɔ 'lɔ.»

²⁴ -A -nan nɛn min nɛn -a yiε 'lε 'sɔ bε, Farizen 'nɔn -a 'pa "flizan laabv "nyian, en o 'nan -yrε 'nan: «'I Bali 'tɔ drε

-dan 'wι tɔgɫi vidi -a! Kɔa -tɔa 'nan min bε 'wι 'wli dι "drεzan nɛn.»

²⁵ En e 'nan -wlε 'nan: «-Te e ya 'wι 'wli dι "drεzan -a bε, ma'an tɔa dι. Maan -tɔa 'pian 'nan, 'an yiε a "nɛn 'e 'widι en

'bε nɛn 'gɔε, an fɛnan ye 'sien.»

²⁶ Waa laabv -yrɔ "nyian 'nan: «-Mε "nɛn yaa drε 'yiε? Yaa drε 'kɔ en yei yiε 'lε 'sɔ?»

²⁷ En e 'nan -wlε 'nan: «Maan 'vι 'cεε 'va en ka'a "trɔɛn "tɔlε -yrε "dι. -Mε "le "wεan ka ya

"nyian -a mandı va? "Ka "ya wo "nyian "vale 'ka dra -a -srunən 'a?»

²⁸ -A -nan nən waa "srəndı 'sia, ən o 'nan -yrə 'nan: «'I 'bə 'bε cı -a -sruzan 'a, "ku "ya wo Moizi -srunən 'a. ²⁹ Kva -təa 'nan Bali 'wı tin 'ba Moizi lε, 'pian min 'labε, kv'a 'bε 'sinan 'təa dı.»

³⁰ Ən min nən -a yie 'lε 'sə bε, yaa 'vı -wlε 'nan: «"Ka 'yio 'wı 'a bε, fənan nən e 'si bε, ka'a təa dı, ən yaan yie 'lε 'sə! ³¹ -Kaa -ci -təa 'nan Bali 'ka 'wı 'wlıdı "drənən wei maan dı. 'Pian -te min Bali bəa ən yaa ci 'sə wınun dra bε, min zıε Bali -a wei maan. ³² Ən ka'a tian 'li -a manlε 'nan min nən waa -ya 'e yie 'a 'e 'wıdı bε, min -tə -a yie 'lε 'sə dı. ³³ "Te min 'bε ya'a 'silε Bali va dıε, "te ya'a -kələlε -a drədı -a dı.»

³⁴ Ən waa 'vı -yrə 'nan: «'I 'bə nən wei 'ya 'wı 'wlıdı va "fo "bε, yie 'wı "paaman 'ku 'ji?» Ən waa -pin 'o yei.

Minnun yie a 'e 'wıdı Bali -le 'wı 'ji

³⁵ Zı Zozi -a 'man 'nan waa -pin 'o yei "bε, e -ku "va ən yaa laabv -yrə 'nan: «'I yi -təala Blamin -pı da?»

³⁶ Ən e 'nan Zozi lε 'nan: «'An 'san, -tıε cı "nyian 'bε 'a -e 'an yi -təra "da?»

³⁷ Zozi "e -yrə 'nan: «'Yia 'yı, 'an 'bə nən an 'wı tin "baa yie 'gəvε, 'an 'bə nən.»

³⁸ -A -nan nən e 'nan: «Min -san, 'an yi -təala 'i da.» Ən e blula "wlu.

³⁹ -A -nan nən Zozi "e 'nan: «'An -ta 'trε 'gəvε -a da 'nan -e 'an minnun 'cən 'e cin man. -Yεε cı 'nan minnun nən wa'a fənan ye dıε, o fənan ye, ən

minnun nən 'o 'fli "siala fənan yınən 'a bε o yie -wia.»

⁴⁰ Farizən 'nən -mienun nən -a "srən "bε, zı o 'wı zıε -a 'man bε, ən waa laabv -yrə 'nan: «'Yie 'nan 'i ve 'nan, 'ku yie 'a 'e 'wıdı?»

⁴¹ Zozi "e 'nan -wlε 'nan: «"Te 'ka 'kən yie 'winən 'a bε, "te 'cee 'wı 'wlıdı "ka "fo "dı. 'Pian 'bε nən 'gəvε, 'ka 'nan, 'ka fənan ye, te ka'a 'we 'mən 'wı "paadı man dı, -yee "wəan 'cee 'wı 'wlıdı "a tian.»

10

Zozi a 'bla -sru "pinzan 'kpa -a

¹ Zozi "e 'nan: «Maan ve 'cεε 'wı tıglı 'a 'nan, min nən ya'a 'wlamlan 'bla 'klən -ji -klən 'bə -yrə "nən "dıε, 'pian yaa -tria "fε pee -nan bε, min zıε crin -zan nən, ən 'bla 'təzan nən. ² 'Pian min nən e -wlamlan 'klən -yrə "nən "bε, -yεε cı 'bla -nun 'bə -sru "pinzan -a. ³ Min nən 'e -nyrandı -klən 'bə -yrə "nən "bε, e -klən 'lε "so -yrε. Ən 'blanun nən o cı -yee vε -a bε, 'o "trəən -təa -a wei lε, e o laabo 'o 'tə man -e 'e bəla waa bei. ⁴ -Te e cεən 'blanun nən o cı -yee vε -a bε o bəladı man bε, -e 'e -trəa o 'lε, te 'blanun -kula -a -sru, kəə waa wei -təa. ⁵ Wa'a 'səənmılan min nən e cı -pən -a bε -a -sru 'mlənmlən dı. O flān "blia 'pian -yrə, kəə minnun nən o cı -pən -a bε wa'a o wei təa dı.» ⁶ Zozi -kənnən zıε -a -fə -wlε, 'pian 'wı 'bə nən yaa tin 'ba -wlε "bε, wa'a -ci manlε dı.

⁷ Ən Zozi -a -cı 'vı "nyian -wlε 'nan: «Maan ve 'cεε 'wı tıglı 'a 'nan, 'blanun man -klən 'bə bε, mεən cı -a -yrε -a. ⁸ Minnun

pεεnōn nēn o -trōa 'an 'lε 'e tēdε bε, crinnōn nēn waa, εn 'bla 'tēnōn nēn waa. 'Pian 'blanun 'ka 'o "trōen 'tōlε o wei lε 'mlōnmlōn dī. ⁹ -Klōn 'bō man -yrε bε, 'an bō nēn. Min nēn e ciula 'an 'va, εn e wla 'klōn -ji bε, e "sia 'wī 'ji. E bōala e "tun, εn e -wlamlan 'e "tun, -a -blifε a -e 'e -bli. ¹⁰ Crinzan bε, "e "ta wo crin wōdī 'lee 'bla 'tēdī 'lee fε srēdī 'tō 'ji. 'Pian 'mēn vε bε, "an "ta 'wō 'nan -e 'blanun 'o 'beli, -e -wee 'belidī 'e 'kōn 'e 'lε sōdī.

¹¹ Mēen cī 'bla -sru "pinzan 'kpa -a. 'Bla -sru "pinzan 'kpa bε, e "we "man -e 'e 'ka 'yee 'blanun -le "wεan. ¹² 'Pian min nēn 'bε 'nyranman "paa "lala -le "wεan bε, te 'blanun 'bō 'ka -a san -le vε -a dīε, -te e beli 'yī 'tanan bε, e "sia 'blanun -sru -e 'e flān 'bli. Beli 'bō o fuimlan "man -e 'e o "kuun. ¹³ Min nēn 'bε 'nyranman "paa "lala -le "wεan bε, 'bε flān 'blia, kōō 'blanun -tēdī bε, -a 'wī 'ka 'naan "man "dī.

¹⁴ Mēen cī 'bla -sru "pinzan 'kpa -a. An 'mēn 'blanun -tōa, εn waan -tōa, ¹⁵ 'lε zī 'an "tī 'an -tōa εn 'an "tī 'bō -tōa "bε -yee 'wī 'zū. 'An 'man a 'e wōdī -e 'an 'ka 'mēn 'blanun -le "wεan. ¹⁶ 'Mēn 'bla -mienun a te o 'ka tian -klōn 'gūε -a -ji dī. 'Blanun zīε, an o -fōa "ji, o -taa 'an wei manlε -e 'o drε 'blanun nēn o -sru "pinzan a -tōwli "bε waa.

¹⁷ 'An "tī 'an ye "yī, kōō 'an 'fli -nōn 'nan -e 'an 'ka, -e 'an 'belidī yī "nyian. ¹⁸ Min -tū 'ka 'mēn 'belidī sia 'an 'lō dī, 'pian 'an 'bō 'bε -nōan 'an 'fli -a. 'Plēblē a 'an 'lō -e 'an -nōn, εn 'plēblē a 'an 'lō -e 'an 'si "nyian

'e "pa 'ji. 'Wī nēn 'an "tī "e 'mēn 'nan 'an drε bε, -nyrēn "bε.»

¹⁹ 'Wī nēn Zozi -a 'vī zīε, -yee "wεan Zuif 'nōn cēen "nyian 'e cin man. ²⁰ Min "kaga "a o yei te "o "ve 'nan: «-Yū -wli dī "a -a -sru, εn klin "a -a -wulo -ji. Te 'ka "trōen "tō -a wei lε.»

²¹ Min -mienun "o 'vī 'nan: «Ya'a 'wī 've "lε min nēn -yū -wli dī "a -a -sru "bε -yee 'wī 'zū dī. -Yū -wli dī 'ka 'kōlaman -e 'e min nēn -a yīε cī 'e 'widī bε -a yīε 'lε 'sū dī.»

*Zuif 'nōn 'tanōn 'ka 'wīε
Zozi 'lε 'wī "paadī man dī*

²² Minnun a Bali -pan 'kōn 'lε "fēdī drēnan Zeruzalēm. "Fēdī zīε, waa dra lε pεεnōn man 'nan -e Bali -pan 'kōn nēn waa 'lε 'sū "nyian 'e 'pee bε, -a -cin 'e -trōa o ji. Tū zīε -a man bε te trun -taa. ²³ En Zozi ci dī 'sia Bali -pan 'kōn 'lε "nēn, fēnan nēn waa 'tō 'pa Salomōn man bε -a -nan. ²⁴ En Zuif 'nōn 'o cin 'yī "man, waa laabv -yrō 'nan: «Tū "cēn "a nēn, i 'wī 'ci "sia 'kūε 'wein -e 'kū vīnan 'kū 'ci -tōō "nyian dī? -Te min 'sizan 'wī 'ji Crizi nēn 'yia bε, 'i -ci 'si 'kūε tīglī.»

²⁵ Zozi -a 'vī -wlε 'nan: «Maan 'vī 'cēε 'va, εn ka'a yī 'tēala 'an da dī. 'Wīnun nēn maan dra 'an "tī 'tō da 'gūε, yaa -ci -kōōnman 'nan, min 'sizan 'wī 'ji nēn 'maan. ²⁶ 'Pian ka'a yī 'tēala 'an da dī, 'mēn 'blanun "cēε 'kaa dī -le "wεan. ²⁷ 'Blanun nēn 'o cī 'mēn vε -a bε, 'waan wei maan, an 'o -tōa, εn 'o 'ta wōla 'an -sru. ²⁸ 'Belidī nēn ya'a 'nyaan dīε, maan -nōan -wlε, wa'a 'li 'kaa 'mlōnmlōn dī. En min -tū 'ka 'kōlaman -e 'e o 'si 'an 'lō dī. ²⁹ 'An "tī "nēn e o -nōn 'mēn bε,

-a 'plɛblɛ "mlian fɛ pɛɛnɔn da, ɛn min -tʊ 'ka 'kɔlaman -e 'e o 'si 'an "tɪ 'lɔ dɪ. ³⁰'An 'bɔ 'lee 'an "tɪ "bɛ, kʊ ya min -tʊwli "a.»

³¹ Tɔɔn ɛn Zuif 'nɔn -kɔlɛ koola 'nan -e 'o wɛɛn "nyian Zozi 'va. ³² ɛn Zozi 'e 'nan -wlɛ 'nan: «An 'wɪ -dandan drɛ 'ka yɪɛ man "kaga 'an "tɪ "le 'plɛblɛ 'a. 'Wɪ 'bɔ "cɛn "le "wɛan nɛn ka "ta -kɔlɛ wɛɛnman 'an 'va?»

³³ ɛn Zuif 'nɔn -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Wa'a vɪɛ 'nan 'wɪ 'tʊ nɛn yia drɛ "yɪ "bɛ, -a 'tɔ 'ji nɛn kʊ "ta -kɔlɛ wɛɛnman 'i 'va dɪ, 'pian 'nan i Bali sɔn "le "wɛan. 'I ya min -a ɛn 'i 'fli drɛ Bali -a, -yɛɛ "wɛan kʊ "ta -kɔlɛ wɛɛnman 'i 'va.»

³⁴ Zozi 'e 'nan -wlɛ 'nan: «E ya 'e 'cɛn -tɛdɪ 'cee -pei 'fluba 'ji 'nan:

«Bali "e 'nan, 'ka ya balinun -a.»

³⁵ ɛn -kaa -tɔa 'nan 'wɪ nɛn Bali -le 'fluba 'ji bɛ, 'wɪ 'kpa 'nɛn. Minnun nɛn Bali 'wɪ tin "baa -wlɛ "bɛ, e o laabo balinun.

³⁶ ɛn 'an 'bɔ bɛ, Bali 'an 'si "va ɛn yaan 'pa 'sia 'trɛda. -Mɛ "le "wɛan nɛn -te maan 'vɪ 'nan Bali -pɪ nɛn 'maan bɛ, ɛn kaa ve 'nan an Bali sɔn? ³⁷ -Te 'wɪ nɛn maan dra 'gʊɛ, 'an "tɪ "drɛ wɪ "cɛɛ dɪɛ, te 'ka yɪ -tɛra 'an da dɪ! ³⁸ 'Pian -te -a 'bɔ nɛn maan dra bɛ, 'ka yɪ -tɛra 'an da. -Te 'bɛ "cɛɛ dɪ, 'ka yɪ -tɛra 'wɪ 'bɔ nɛn maan dra bɛ -a da. 'Ka drɛ zɪɛ, -e 'ka -tɔ 'kpa tɪglɪ 'nan 'kʊ 'vale 'an "tɪ "a bɛ, kʊ ya min -tʊwli "a.»

³⁹ 'Wɪ zɪɛ -a da nɛn, o ya "nyian "va 'nan 'o "kuan, 'pian e 'sʊ -wɔ.

⁴⁰ Zozi 'kʊ "nyian Zudan 'yɪ -sru, fɛnan nɛn Zan minnun -batize drɛ 'e tɛdɛ bɛ -a -nan, ɛn e -fʊ -nan nun. ⁴¹ Min "kaga

"kʊla Zozi -sru. Minnun zɪɛ waa 'vɪ 'nan: «Zan 'ka -cɛ -sɔn "wɪ -tʊ drɛɛ dɪ, 'pian 'wɪ pɛɛnɔn nɛn yaa 'vɪ min 'gʊɛ -a man bɛ, e ya 'wɪ 'kpa -a.» ⁴² Minnun nɛn o -kʊ fɛ zɪɛ -a -nan bɛ, o "kaga "yɪ -tɛra Zozi da.

11

Laza -kanan wɪ

¹ Min -tʊ nɛn waa laabo Laza bɛ, -a man "yaaman. E -nyɛanla 'fla nɛn waa laabo Betani bɛ -a da. -A "blu Mari 'lee Mat "o "nyɛnwla "nyian 'fla 'bɔ zɪɛ -a da. ² Mari zɪɛ, -yɛɛ "ta -daa -laziglɔ -sɛnɛ Minsan cɛin -da, -e 'e man bʊʊ 'e 'wulo "jɛ "a. -A "bʊɪ Laza man 'bɛ "yaaman. ³ -A "blunun zɪɛ, o min 'pa 'sia 'nan 'e vɪ Zozi lɛ 'nan: «Minsan, 'i bee bɛ -a man "yaaman.»

⁴ Zɪ Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn e 'nan: «Laza -le -cɛ 'labɛ, -a -tɛ vɛ "cɛɛ dɪ. 'Pian e -fɔ Laza man 'nan -e 'e Bali -le 'plɛblɛ 'ci -kɔɔn. ɛn "nyian 'dʊ -e Bali -pɪ 'tɔ 'e drɛ -dan -cɛ 'bɔ 'le "wɛan.» ⁵ Mat 'lee Mari 'lee o "bʊɪ Laza 'bɔ bɛ, Zozi o ye "yɪ.

⁶ Zɪ yaa 'man 'nan Laza man "yaaman bɛ, ɛn e yɪ drɛ "nyian fɛnan nɛn e cɪ bɛ -a -nan 'fiili. ⁷ "Bɛ -sru, ɛn yaa 'vɪ "e -sɔnɔn lɛ 'nan: «Kaa 'li -kaa da Zude.»

⁸ ɛn -a -sɔnɔn -a laabʊ -yrɔ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, tʊ nɛn e "sia cinan -kogo 'gʊɛ -a -ji "cɛɛ Zuif 'nɔn nɛn Zude bɛ, o ya -a -wɛɛnan 'nan 'wei -tɛa "kɔlɛ -a 'gʊ dʊʊ? Yie 'nan 'i 'ko -nan nun?»

⁹ ɛn Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «-Te tʊ cɛɛn bɛ, fɛnan a 'wein bodrun 'trilii -e funnin 'e 'pla.

Min nen e 'ta wo te tu cεen be, -a srɔen 'ka 'wia dɪ, kɔɔ 'te nen e "bia 'trɛda be, -a -san man nen e 'ta wo. ¹⁰ 'Pian min nen e 'ta wo klun va be, -a srɔen -wia, kɔɔ 'te 'ka -a 'le dɪ.»

¹¹ Zɪ e cεen 'wɪ zɪe -a vidɪ man be, en e 'nan -wɛ 'nan: «-Kaa bee Laza a yi -tenan, 'pian 'an 'ko -a fuɔle.»

¹² En -a -srɔnɔn -a 'vɪ -yrɛ 'nan -te e ya yi -tenan be, -a fa dra "yi -e 'e 'beli. ¹³ Laza -kadɪ 'wɪ nen Zozi -a 'vɪ, 'pian e ya -a -srɔnɔn "le 'ji 'nan yi tɪglɪ 'be 'fɔla Laza da.

¹⁴ En Zozi -a -ci 'vɪ -wɛ "mɛn 'wein 'nan: «Laza -ka. ¹⁵ 'Cee "wɛan, en 'dɔ -e 'ka yi -tɛra 'an da be -yee "wɛan, 'an 'ci "nranman. Kɔɔ an 'ka 'nan nun dɪ en e drɛ. 'Pian -kaa kɔ 'nu 'nun.»

¹⁶ 'Wɪ zɪe -a da nen Toma nen waa laabo "nyian "flɛn be, e 'nan Zozi -srɔnɔn -mienun lɛ 'nan: «-Kaa kɔla Zozi -sru -e -kaa ka 'e cin va waa.»

¹⁷ Zozi "ɛ bɔla 'nan nun be, te o Laza 'wɔ -a -nan yi sinjen 'bɔ. ¹⁸ Betani 'lee Zeruzalɛm be, o yei bɔa kilo "fli, -te 'be "cɛɛ dɪ kilo yaaga. ¹⁹ -Yee "wɛan Zuif 'nɔn "kaga "ta -nyɛnlɛa Mat 'lee Mari "srɔn o "bɔɪ nen e -ka be -a -cɛ -da. ²⁰ Zɪ Mat -a 'man 'nan Zozi -a -tanen be, en e -kɔ -a 'silɛ -sia te Mari yra 'e -nyrandɪ "kɔnnɛn.

²¹ Mat -a 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «'An 'san, "te 'i 'kɔn 'gɔɛ, "te 'an "bɔɪ 'ka 'kalɛ dɪ. ²² 'Pian 'be 'bɔ nen 'gɔɛ, an yi -tɛala "da 'nan 'wɪ pɛɛnɔn nen yia laabo Bali bɔ be, yaa 'lɛ sɔɔman 'yie.»

²³ En Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «'I "bɔɪ be, e wuanla -kanɔn 'va.»

²⁴ Mat "e -yrɛ 'nan: «'Wɪ 'kpa nen, maan -tɔa 'nan tu -fɔla "da "ji be, minnun nen o kaa be, o wuanla -kanɔn 'va. 'An "bɔɪ wuanla -kanɔn 'va "nyian.»

²⁵ En Zozi "e -yrɛ 'nan: «'An 'bɔ 'be min wuanla -kanɔn 'va, en mɛɛn 'belidɪ -nɔan "min lɛ. Min nen e yi -tɛala 'an da be, -te e -ka oo, 'belidɪ a -yrɔ.

²⁶ Min nen -a yie a "man en e yi -tɛra 'an da be, -a san 'ka kaa 'li 'mlɔnmlɔn dɪ. 'I yi -tɛala 'wɪ zɪe -a da?»

²⁷ En Mat "e 'nan Zozi lɛ 'nan: «'An 'san 'wɪ 'kpa nen. An yi -tɛala "da 'nan yie cɪ min nen Bali -a 'si "va "be -a. Bali -pɪ nen waa 'vɪ 'e 'cɛn 'nan e -taa 'trɛda be -nyrɛn 'yia.»

²⁸ Zɪ Mat 'wɪ zɪe -a 'vɪ be, en e 'li 'e da. E "blu Mari laabɔ, en yaa 'vɪ -yrɛ 'o "fli yei 'nan: «'Kɔ 'san be e -ta, e ya "vale yei 'man ye.» ²⁹ Zɪ Mari 'wɪ zɪe -a man be, e wluan "klɪ, en e -kɔ fɛnan nen Zozi cɪ be -a -nan. ³⁰ Zozi 'ka tian bɔlɛa 'fla yei "dɪ, e ya tian fɛnan nen Mat -kɔ -a 'silɛ -sia 'o cin yɪ 'a be -a -nan. ³¹ Zuif 'nɔn nen o -kɔ -nyɛnlɛa Mari "srɔn "be, zɪ o Mari yɪ e wluan "klɪ e bɔla be, en o sɔɔnla -a -sru. Waa nɔn 'o 'ji 'nan e "ta -ko -wuɔlɛ 'e "bɔɪ -yrɛ da.

³² Zɪ Mari 'bɔla fɛnan nen Zozi cɪ be -a -nan, en e Zozi 'bɔ yɪ be, -a -nan nen e -tria "wlu en e 'nan: «'An 'san, "te 'i 'kɔn 'gɔɛ, "te 'an "bɔɪ 'ka 'kalɛ dɪ.»

³³ Zɪ Zozi Mari 'yɪ 'wuɔnan 'o 'vale Zuif 'nɔn nen o -tra -a -sru "be waa be, -a -wulo -man -ta, en -a 'wɪ 'nan "man 'kpa tɪglɪ. ³⁴ Yaa laabɔ 'nan: «'Nyin zia nen kaa 'wɔ?»

En o 'nan -yre 'nan: «'I 'ta -e 'ku -kəən 'yie.»

35 Zozi 'wuə.

36 Zi Zuif 'nən -a -nan 'yi be, en o 'nan: «'Ka 'yio, yaa ye "yi e -ciala "da.»

37 -A -nan nən Zuif 'nən 'bə 'va min -mienun "o 'vi 'nan: «E min nən -a yie ci 'e 'widu be -a 'le 'su, en ya'a -kələle -a dredi -a -e Laza 'e vɪle 'e 'ka di.»

38 Zozi 'wulo -man -ta, en e -ku -yre da. -Wee min -yre be, -kələle -dan tu nən -a ci a 'e budi be -nyren, en -kələle nən waa -təa 'nən -a 'le wuvə -a.

39 Zozi "e 'nan: «-Kələle 'labə 'ka 'si "nən.»

En Laza 'bə "blu Mat "e 'nan: «Minsan, -a -koei bəa, kəə waa 'wv -a -nan yi sinjen nən 'gʊ.»

40 En Zozi "e Mat le 'nan: «Maan 'nan 'yie 'nan -te i yi -tera 'an da be, i Bali -le -dan ci ye.»

41 Təən en o -kələle be -a 'si -yre "nən. Zozi 'e yra -tə lou en e 'nan: «'An "ti, mein muo -fəa 'nan yian wei 'man.

42 An 'bə 'le vɛ be, maan -təa 'nan yian wei maan tu pɛənən man. 'Pian minnun nən 'an "srən 'gʊɛ, -wee "wean maan 'vi 'dʊ -e 'o -tə 'nan yie 'an 'pa 'sia.»

43 Zi e 'wɪ zɪe -a 'vi be, en e paan wei 'plɛblɛ 'ji. E 'nan: «Laza, 'i bəla!» 44 En min -kadu zɪe e 'bəla te -a cɛin 'lee -a -pɛ a 'e -yridu sə -a. -A yra a 'e -yridu "nyian.

Zozi "e 'nan -wɛ -nan: «'Ka sənun "flu "man -e 'ka 'si "man!»

45 Zuif 'nən nən o -ta Mari "srən, en o 'wɪ nən Zozi -a dɾe be -a -nan 'yi be, o "kaga "yi -teradu 'sia Zozi da. 46 'Pian o

va min -mienun -ku Farizen 'nən 'va, en 'wɪ nən Zozi -a dɾe be, waa 'vi -wɛ.

Zuif'nən 'tanən Zozi 'tɛdi 'wɪ 'pla "da

47 Bali -pannən 'tanən 'lee Farizen 'nən be, o tin 'banən cin 'yi, en waa laabu -wɔ 'nan: «-Kaa dra kə? Min 'labɛ e ya -ce srən "wɪ "kaga "dɾenan. 48 -Te e -fʊ 'wɪ zɪe -a dɾenan 'nan -ka'a 'wɪ 'silɛ "da "man "diɛ, min "kaga "yi -tɛala "da -e Rəm 'nən 'o -cee Bali -pan 'kən 'wi, -e 'o -cee 'leɣlən 'wi.»

49 O va min -tu nən waa laabo Kaifa be, -yɛɛ ci 'le 'bə zɪe -a -ji Bali -pannən 'tazan -a. Yaa 'vi -wɛ 'nan: «'Wɪ 'tu a be, ka'a təa di. 50 'Ka "nrən 'ka 'ji 'nan, e ya 'cee 'wɪ "yi "a -e min -tuwli 'e min pɛənən 'ji -ka wɔ, "təgə -cee 'leɣlən 'ji minnun pɛənən 'nan 'e 'nyan.»

51 'Wɪ nən Kaifa -a 'vi be, ya'a 'silɛ -a 'bə 'le ci "nrəndi va di. 'Pian le 'bə zɪe -a -ji be Bali -pannən 'tazan nən, -yee "wean Bali ciɬa "va en e 'wɪ zɪe -a 'vi 'nan, Zozi -taa "kalɛ Zuif 'nən 'leji. 52 Wa'a vɪle 'nan e -kaa Zuif 'nən 'saza 'leji di, 'pian Bali -le 'nənnun pɛənən nən 'o fuɪladu "man 'trɛda be, o 'leji nən e -kaa, -e 'o 'tɛ 'e cin da min 'pa 'tu -a.

53 Yi 'lein nən Kaifa 'wɪ zɪe -a 'vi "da "be, -a nyan nən Zuif 'nən 'tə "da 'nan 'o Zozi 'tɛ. 54 -Yee "wean ya'a "nyian bələa 'ji Zude 'leɣlən 'ji di. 'Pian e 'si Zude, en e -ku 'trɛ 'tu da "bui "da zia 'fla nən waa laabo Efrai be -a da. 'O 'vale 'e -srunən 'a o -fʊ 'fla zɪe -a da.

55 Zuif 'nən 'le 'si nəanba -ji "fɛdi dɾɛdu 'bə 'kogo. En 'leɣlən

pεεnɔn 'ji minnun bε, o "kaga "kɔ Zeruzalem. O -kɔ -nan nun te "fedi 'bɔ 'ka tian bɔle di, 'nan -e 'o 'fli dre 'saun Bali 'le. ⁵⁶En o Zozi-wεedi 'sia. Zi 'o cin 'yɪ Bali -pan 'kɔn 'le "nen "bε, en waa laabu 'o cin lɔ 'nan: «Zozi 'ka 'kɔlaman -e 'e 'ta "fedi 'gυe -a da di, "ka "nrɔnman 'ka 'ji 'kɔ?» ⁵⁷Fε -le "wεan nen o 'wɪ zɪe -a 'vɪ bε, Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee Farizen 'nɔn -a 'vɪ 'nan min nen e Zozi 'yɪ bε, -a san 'e srɔen wɔ "man 'wɪe 'dɔ -e 'o 'kun.

12

Lɪmɔn -tv -laziglɔ -sɛn Zozi 'cein -da

(Mt 26.6-13; Mk 14.3-9)

¹E -fɔ yɪ 'shεεdɔ -e Zuif 'nɔn 'le 'si nɔanba -ji "fedi 'e bɔ, en Zozi 'kɔ 'fla nen waa laabo Betani bε -a da. Laza nen e -ka en yaa fuv bε -a fla nen. ²Zɪ e 'bɔla Betani nun bε, o fɛnun tɛn en waa -nɔn -yrε. Mat 'bε fε zɪe -a -pliman. En minnun nen o cɪ 'o -nyrandɪ Zozi "srɔn fɛnun -sru "bε, Laza a o va.

³Tɔɔn Mari -laziglɔ -pɔn -tv 'si, yaa -sɛn Zozi 'cein -da, en yaa man bɔv 'e 'wulo "jε "a. -A -koei 'kɔn 'bɔ 'ji 'si 'e pεεnɔn. -Laziglɔ zɪe waa dre fε -tv nen waa laabo Nard bε -a, e 'ka 'e baadɪ fε -tv -a di, en -a 'fle a.

⁴O Zozi -sruzan 'tv laabo Zudazi Karioti, -yεε "ta -daa Zozi 'nɔnle minnun le. Min zɪe e 'nan: ⁵«-Mε "le "wεan nen wa'a -laziglɔ 'labε -a -tanle di? -Kaa taan paan, -a "lala bɔa -kpi fuba 'shεεdɔ, -e -kaa -pli 'yalε -tɛnɔn man.» ⁶'Yalε -tɛnɔn 'le 'wɪ "cεε "naan "man -yee "wεan e 'wɪ zɪe -a 'vɪ di. 'Pian crinzan nen, en -wee

"lala nen yaa "paala bε, yaa "sia "va te yaa -ble.

⁷En Zozi "e 'nan: «'Ka lɪ 'labε -a 'tvɪ flɪ, yaan 'man dre yɪ nen waan wo bε -yee "wεan. ⁸Tɔv pεεnɔn 'a bε, te 'yalε -tɛnɔn a 'ka 'va. 'Pian 'mɛn vε bε, ma'an 'fo 'ka 'va tv pεεnɔn 'a di.»

Bali -pannɔn 'tanɔn -a 'pla "da 'nan 'o Laza -tε

⁹Zuif 'nɔn "kaga -a 'man 'nan Zozi a Betani, en o -kɔ -nan nun. Wa'a 'kɔle Zozi yɪdɪ 'saza 'le "wεan di, 'pian o -kɔ 'nan -e 'o Laza nen e -ka en yaa fuv bε -a yɪ. ¹⁰-A -nan nen Bali -pannɔn 'tanɔn -a 'pla "da 'nan 'o Laza -tε. ¹¹Kɔɔ Laza -le "wεan Zuif 'nɔn "kaga "a 'sinan o -sru, te o yɪ -tɛala Zozi da.

Zozi 'bɔla Zeruzalem

(Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Lk 19.28-40)

¹²-A ta tv nen e cεen bε, Zuif 'nɔn "kaga "nen o -kɔ Zeruzalem Zuif 'nɔn 'le 'si nɔanba -ji "fedi da bε, zɪ waa 'man 'nan Zozi -a -tanan Zeruzalem bε, ¹³o lo 'lanun 'sia, en o -kɔ Zozi 'silε -sia te o plaman. Waa ve 'nan:

«-Fεavεa o! -Fεavεa o!
Min nen e cɪ -tanan Minsan 'tɔ da bε,

Bali -le -fεa 'e 'kɔn -a san man. Izraēl 'nɔn 'le mingɔnnɛn nen.»

¹⁴Zozi -aflumun pla 'nen 'tv 'yɪ, en e -nyran "da "le 'wɪ nen 'e 'crɛn -tɛdɪ 'e 'cɛn Bali -le 'fluba 'ji bε -yee 'wɪ 'zɔ. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

¹⁵«Zeruzalem minnun, te nyen 'e 'kɔn 'ka 'ji di!
"Ka 'yɪɔ, 'cee mingɔnnɛn a -tanan

'e -nyrandı -aflumun pla 'nen da.»

16 Tυ zıε -a wlu bε, Zozi -srunon 'ka 'wı nen e cı 'e 'le sɔɔnan zıε -a -ci manle dı. 'Pian tυ nen Zozi 'kɔ 'e "tı "le mingɔnnen trε nen e "bia bε -a da bε, -a -nan nen -a -cin -tɔ o ji 'nan 'wı nen e cren -tedı Zozi 'bɔ 'le 'wı 'a bε, -yεε 'le sɔɔ.

17 Tυ nen te Laza -ka e ya -yρε -ji -e Zozi 'e fuɔ bε, minnun pεenɔn nen waa -nan 'yı bε, o Zozi 'le 'wı 'vı. 18 En minnun "kaga "ta Zozi 'sile -sia 'lebo "fɔ wı nen yaa drε waa 'man bε -yee "wεan. 19 -A -nan nen Farizen 'nɔn -a vıdı 'sia 'o cin le 'nan: «Kaa ye, ka'a 'kolaman fe -tυ dredı -a "nyian dı. "Ka 'yıɔ, 'trεda minnun pεenɔn -sen -a -sru.»

Minnun nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a dıε o -ta Zozi 'va

20 Minnun nen o -kɔ Bali bɔle "fedi da Zeruzalem bε, minnun nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a dıε o -mie a o va. 21 O 'nɔn zıε, o pli Filipɔ man. Filipɔ bε, Bezaida min nen Galile 'leɣlɔn 'ji. En o kɔala "man -a vıdı -a 'nan: «'Kɔ 'san, kɔ ya "vale 'kɔ Zozi ye.» 22 Filipɔ -kɔ -a vıle Andre le, en Andre 'lee Filipɔ -kɔ -a vıle Zozi le.

23 En Zozi -a 'vı -wle 'nan: «Tυ nen 'an 'bɔ Blamin -pı 'an -ko 'an "tı "le mingɔnnen trε nen e "bia bε -a da bε e 'bɔ. 24 Maan ve 'cεε 'wı tıɣlı 'a 'nan, -te wa'a 'saa 'wle 'fɔle 'tre 'ji -e 'e fɔlı 'ji "dıε, e -fo 'e -towlı, yaa 'bɔa "da "dı. 'Pian -te e fɔlı 'ji "bε, -a -kɔn bɔa "da -e 'e 'sen "da "kaga. 25 Min nen -yee 'belidı wı cı "man "bɔɔ "bε, e -taa 'yee 'belidı 'bɔ srεle, 'pian min nen 'e 'pε 'si 'trεda winun -sru

"bε, 'belidı nen ya'a 'nyaan dıε e ya -a san -le vε -a. 26 -Te min a "va 'nan 'an drε 'e 'san -a bε, 'e -sɔɔnla 'an -sru. -Te e sɔɔnla 'an -sru "bε, fenan nen an cı bε, 'an 'suzan zıε e -kɔan "nan "nyian. Min nen yaan "sua bε, 'an "tı -a 'tɔ dra -dan.

27 'Bε nen 'gυε, 'an 'ci baa 'ji. -Mε "wı nen an -taa -a vıle 'an "tı "le? Maan ve 'an "tı "le 'nan, 'e yra yıdı 'labε -a 'si 'an man -kɔɔbli. -Cεε, ma'an 'wı zıε -a ve dı, kɔɔ -yee "wεan nen an -ta 'trεda. 28 Maan ve 'pian 'nan: «'An "tı, 'i drε -e minnun 'o -tɔ 'nan 'i 'tɔ a -dan.» »

'Nun tɔɔn, en wei -tυ wı laji. E 'nan: «Maan -ci kɔɔn 'nan 'an 'tɔ a -dan 'va, en maan dra "nyian -dan.» 29 Min "kaga "nen fe zıε -a -nan, en o 'wı zıε -a 'man bε, o 'nan: «Laa -paan 'bε klun.» En o -mienun 'o 'vı 'nan: «Bali -le 'pasianɔn nen laji bε, -a -tυ 'bε 'wı tin 'ba -yρε.»

30 En Zozi 'bɔ -a 'vı -wle 'nan: «Wei nen e wı 'gυε, 'men "wεan "cεε e wı dı, 'pian 'ka le nen e 'wı tin 'ba. 31 'Bε nen 'gυε, 'trεdanɔn 'le tin 'badı bε e 'bɔ. Satan nen e 'tre 'gυε -a "paala bε -a -pin tυ 'bɔ. 32 'Mεn vε bε, tυ nen minnun 'an "paa yıba "plan da -e 'an 'si 'trεda bε, -te -a tυ 'bɔ bε, maan dra -e min pεenɔn 'o yi -tera 'an da.» 33 -Te Zozi 'wı zıε -a 'vı bε, zı e -taa "kale bε -a -nan wı nen yaa 'vı.

34 En minnun -a 'vı -yρε 'nan: «Kɔa 'man -pei 'fluba 'ji 'nan, min nen Bali -a 'si "va "bε, ya'a kaa 'lı "fo "dı. -Mε "le "wεan nen yıa ve 'nan: «Yı nen o Blamin -pı "paa yıba "plan da? Blamin -pı zıε -tı nen?» »

³⁵ En Zozi 'e -wle 'nan: «'Te 'san a tian 'ka 'va tv "wennēn 'a. 'Ka 'ta wv te -a 'san a tian 'ka 'va, "tōgō klun 'e bō 'ka man kligli. Min nēn e 'ta wo klun va bē, fēnan nēn e cī -kōnan bē, ya'a tōa dī. ³⁶ 'Ka yi -tera 'te 'san da te e ya tian 'ka 'va, -e 'ka 'kōn minnun nēn o ya 'te 'san da bē waa.»

Zī Zozi 'wī zīe -a 'vī bē, e 'sī o "srōn, ēn e yōō -wlv.

Zuif'nōn 'kayi-tēla Zozi da dī

³⁷ Zozi 'lēbo "fō wī "kaga drē Zuif 'nōn yīe man, 'pian wa'a yi -tēla Zozi da dī. ³⁸ E drē zīe 'nan -e 'wī nēn Bali 'lewei vīzan Ezai -a 'vī bē 'e 'lē sōō. Yaa 'vī 'nan:

«Minsan, -tīe yi -tera 'winun nēn kōa 'vī bē -a da? En -tī lē nēn Minsan 'yee -pē 'plē 'ci kōōn?»

³⁹ 'Wī nēn -yee "wēan wa'a 'kōlaman -e 'o yi -tera 'wī da dīe, Ezai -a 'vī 'nyian. Yaa 'vī 'nan:

⁴⁰ «Bali o yīe 'wī, -e 'o vīe 'o fēnan 'yī dī, ēn e o -pōan "da -tō 'plēblē, -e 'o vīe 'o 'wī 'wī man dī. E drē zīe 'nan "tōgō 'o -sōōnla 'e -sru, -e 'e o 'sī 'wī 'jī.»

⁴¹ Zozi 'le 'wī nēn Ezai -a 'vī. E Zozi 'le -dan cī 'yī, -yee "wēan e 'wī zīe -a 'vī.

⁴² Zuif 'nōn 'tanōn 'bō bē, o "kaga 'yi -tēla Zozi da. 'Pian Farizen 'nōn 'le "wēan o 'ka "vale 'o ve 'wein dī, "tōgō 'o o -pin cīn yī 'kuin. ⁴³ -Te minnun o 'tō "yī "ve bē, waa ye "yī e "mlīan Bali -le o 'tō "yī "vīdī da.

⁴⁴ Zozi paan 'nan: «Min nēn e yi -tēla 'an da bē, 'an 'saza

da "cēe e yi -tēla dī, 'pian e yi -tēla "nyian min nēn yaan 'pa 'sia bē -a da. ⁴⁵ Min nēn yaan 'yī bē, te e min nēn yaan 'pa 'sia bē -a 'yī. ⁴⁶ Mēēn cī 'te 'san -a, an -ta 'trēda 'nan -e min nēn e yi -tera 'an da bē, -a san 'e vīe 'e 'fō klun va -trilīi dī.

⁴⁷ -Te min 'an wei 'man, ēn -a san 'ka 'ta wulēa "da "dīe, mēēn "cēe tin -tēa -a san da dī. -Yēē cī 'nan an -ta 'trēda 'nan -e 'an 'trēdanōn 'sī 'wī 'jī, ma'an 'talē 'nan -e 'an tin -tē 'trēdanōn da dī. ⁴⁸ Min nēn yaan tvv 'e 'pēla kōda, ēn ya'a 'an wei 'silēa 'wī 'a dīe, -a san -le 'wī tin 'bazan a. 'An wei nēn maan 'vī bē, -yēē tin -tēa -a san da yi -fōla "da "jī. ⁴⁹ 'Wī nēn maan ve bē, ya'a 'sia 'an 'bō 'va dī, 'pian 'an "tī "nēn yaan 'pa 'sia bē, -yēē 'wī nēn kō 'an vī bē -a 'pa 'an 'le. ⁵⁰ En maan -tōa 'nan 'an "tī "le 'wī nēn yaa 'vī bē, e 'belidī nēn ya'a 'nyaan dīe -a -nōan "min lē. 'Winun nēn maan ve 'gōē, zī 'an "tī -a 'vī 'mēn bē -a da nēn maan ve.»

13

Zozi 'lee 'e -srūnōn fē -nyranman blī 'e cīn va

¹ E -fō yi -tv -e Zuif 'nōn 'le 'sī nōanba -jī "fēdī yī 'e bō. Zozi -a -tōa 'nan 'yee tv 'bō -e 'e 'sī 'trē 'gōē -a da -e 'e 'kō 'e "tī "srōn. Minnun nēn o yi -tera Zozi da 'trēda bē, e o 'yī "yī, e o 'yī "yī "trilīi, ēn yaa 'le 'sran.

² Yī zīe -a funninmlan nēn Zozi 'lee 'e -srūnōn a fēnun -blīnan 'e cīn va. Tv zīe -a man bē, te Satan cī "nrōndī 'pla Simōn -pī Zudazī Karioti man. Yaa -cīn -trōa "jī 'nan 'e Zozi 'nōn 'e 'nanmannōn lē.

³ Zozi -a -tɔa 'nan 'e "sia Bali va ɛn 'e lia 'e da Bali va. Yaa -tɔa 'nyian 'nan 'e "tɪ 'e 'tɔ fɛ pɛɛnɔn da. ⁴ E wluan fɛnun nɛn o cɪ -a -blɪnan bɛ -a -sru, e 'yee sɔ 'si 'e da, ɛn e sɔ -tu 'si yaa -trɔa 'e -tɪɛn 'da. ⁵ E 'yi 'sɛn 'kpɔngbo 'tɔ -ji, ɛn 'e -srunɔn 'cɛin -man "foedɪ 'sia, te yaa man bɔɔman sɔ nɛn -a -tɪɛn 'da bɛ -a.

⁶ Zɪ e 'bɔ Simɔn Piɛri da bɛ, ɛn 'bɛ laabɔ -yrɔ 'nan: «Minsan, yiɛ 'an 'cɛin -man "foeman?»

⁷ ɛn Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'Wɪ nɛn an cɪ -a drɛnan 'gʋɛ yi'a -ci maan tɔ 'gʋɛ -a dɪ, 'pian yia -ci maan 'e 'fɔla "da.»

⁸ ɛn Piɛri "e -yrɛ 'nan: «Maan 'we "man "dɪ, yi'a 'li 'an 'cɛin -man foeman "fo "dɪ.»

Zozi "e -yrɛ 'nan: «-Te ma'an 'i 'cɛin -man "foelɛ dɪɛ, te 'i 'ka 'mɛn vɛ -a dɪ.»

⁹ -A -nan nɛn Simɔn Piɛri "e Zozi lɛ 'nan: «Te 'yian 'cɛin 'saza 'man "foe dɪ. Minsan, 'an 'pɛ 'lee 'an 'wulo nɛn 'gʋ, 'i o man "foe "nyian.»

¹⁰ ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «Min nɛn 'e sru 'va bɛ, -a 'kɔlɛ pɛɛnɔn da a 'saun. -A cɛin -man 'saza nɛn yaa "foeman. Ka ya 'saun, 'pian 'ka pɛɛnɔn "cɛɛ dɪ.» ¹¹ Min nɛn e 'ta -daa Zozi 'nɔnlɛ 'e 'nanmannɔn lɛ bɛ, Zozi -a -tɔa, -yee "wɛan yaa 'vɪ 'nan, o pɛɛnɔn 'ka 'saun dɪ.

¹² Zɪ Zozi cɛɛn 'e -srunɔn 'cɛin -man "foedɪ man bɛ, ɛn e 'yee sɔ 'wɔ "nyian 'e da. E -nyran fɛnun -sru 'e "pa 'ji, ɛn yaa laabɔ -wɔ 'nan: «'Wɪ nɛn maan drɛ 'cɛɛ 'gʋɛ, kaa -ci 'man? ¹³ Kaan laabo Bali -le 'wɪ "paazan, ɛn kaan laabo Minsan. Kaa ve 'e 'nɔan da, kɔɔ an ya -a. ¹⁴ 'An 'bɔ 'bɛ

cɪ Bali -le 'wɪ "paazan -a, ɛn mɛɛn cɪ Minsan -a, -yee "wɛan -te an 'ka 'cɛin -man foe bɛ, 'ka cin cɛin -man "foe "nyian.

¹⁵ 'Wɪ -kɔɔn "man wɪ nɛn man drɛ 'cɛɛ, 'dʋ -e 'ka drɛ "le zɪ maan drɛ 'cɛɛ bɛ -yee 'wɪ 'zʋ.

¹⁶ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, min 'suzan -dan 'ka 'mlian 'e 'tazan da dɪ. ɛn 'pasiazan -dan 'ka 'mlian min nɛn yaa 'pa 'sia bɛ -a da dɪ. ¹⁷ 'Winun zɪɛ kaa -tɔa 'siɛn. -Te ka 'ta 'wɔla "da "bɛ, Bali -le -fɛa a 'ka man.

¹⁸ 'Ka pɛɛnɔn "cɛɛ maan ve dɪ. Minnun nɛn an o 'si "va "bɛ, an o -tɔa, 'pian 'wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, e ya "le 'e 'lɛ sɔɔ. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Min nɛn 'kʋ fɛ blɪ a 'e cin va bɛ, e drɛ 'an 'nanmanzan 'a.»

¹⁹ Maan ve 'cɛɛ 'vaa -e -a tɔ 'e bɔ. Tɔ nɛn 'winun zɪɛ e dra "man "bɛ, -e min nɛn an cɪ -a bɛ 'ka -tɔ. ²⁰ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, min nɛn maan 'pa 'sia bɛ, -te min nɛn yaa -pɛ 'kun bɛ, 'an 'bɔ nɛn -a san 'an 'pɛ 'kun. ɛn min nɛn yaan 'pɛ 'kun bɛ, te min nɛn yaan 'pa 'sia bɛ, -a 'bɔ nɛn -a san -a -pɛ 'kun.»

*Zozi "e 'nan Zudazi "ta 'e -nɔan 'e 'nanmannɔn lɛ
(Mt 26.20-25; Mk 14.17-21;
Lk 22.21-23)*

²¹ Zɪ Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, ɛn -a ci baa 'ji. -A -nan nɛn yaa 'vɪ -wɛ 'wein 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, min -tɔ a 'ka yei, -yɛɛ 'an -nɔan 'an 'nanmannɔn lɛ.»

²² ɛn Zozi -srunɔn 'o yiɛ 'tɔ 'o cin yra, kɔɔ min nɛn e cɪ -yee 'wɪ vɪnan bɛ, wa'a san tɔa dɪ. ²³ Zozi -sruzan 'tɔ nɛn Zozi -a

ye "yi 'kpa tıglı bε, -yεε cı 'e -nyrandı Zozi 'bō 'srōn "kogo. ²⁴ En Simōn Piēri 'wı 'tū drε -yrε 'nan 'e laabv Zozi 'lō 'nan -tı nēn Zozi 'bō -a ve.

²⁵ Zozi -sruzan zıε, e tēen "ji Zozi kugu da, en yaa laabv Zozi 'lō 'nan: «Minsan, -tı nēn?»

²⁶ Zozi "e -yrε 'nan: «Min nēn an 'kpōun ponēn 'fōdı -nōn -yrε "bε, te -a san nēn.» -A -nan nēn Zozi 'kpōun ponēn 'si, yaa 'fō, en yaa -nōn Simōn -pı Zudazi Karioti lε. ²⁷ Zı Zudazi 'kpōun ponēn zıε -a 'si bε, en Satan -fō -a -sru.

Zozi "e -yrε 'nan: «'Wı nēn i "ta -a dra bε, 'i drε tada.»

²⁸ Minnun nēn o cı 'o -nyrandı waa fēnun -sru "bε, o -tū 'ka 'wı nēn Zozi 'wı zıε -a 'vı "man "bε -a -ci manlε dı. ²⁹ Zudazi "kuan 'wee "lala man, -yee "wεan min -mienun -a nrōn 'o 'ji 'nan, Zozi -a 'vı -yrε 'nan 'e 'kū fε nēn e klı 'o man "fēdı fε -a bε -a 'lō. -Te 'bε "cεε dı 'nan 'e 'kū fε -tū -nōn 'yalε -tenōn lε.

³⁰ Zudazi 'kpōun ponēn zıε -a 'si, nun tōn en e 'bōla bei "nyiandv klun va.

Zozi 'wı 'nyranman paa 'e -srūnōn 'ji

³¹ Zı Zudazi bōla bε, en Zozi "e 'nan: «'Bε nēn 'gūε, Blamin -pı 'tō drε -dan "mēn, en minnun Bali -le -dan ci ye Blamin -pı -le "wεan. ³² En -te minnun Bali -le -dan ci 'yı Blamin -pı -le "wεan bε, -e Bali 'bō 'e 'pı 'tō drε -dan 'e 'bō 'a. -A -nan 'ka "nyian mōan dı -e 'e 'wı zıε -a drε.

³³ 'Mēn 'nēnnun, an ya tian ka yei tū "wēnnēn 'a, 'pian ka -taa 'an -wεεlε. 'Wı nēn maan 'vı Zuif 'nōn lε bε, an "cēe "ve

"nyian. Ka'a 'kōlaman -e 'ka 'kū fēnan nēn an "ta -ko bε -a -nan dı.

³⁴ An -pei -trε -tōa 'cεε, -nyrēn 'nan 'ka cin yı "yi "le zı an 'ka 'yı "yi "bε -yee 'wı 'zū.

³⁵ -Te 'ka cin ye "yi "bε, minnun pēēnōn -taa -a -tōlε 'nan ka ya 'an -srūnōn 'a.»

Zozi -a 'vı Piēri lε 'nan e "sia 'e -sru

(Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Lk 22.31-34)

³⁶ Simōn Piēri -a laabv Zozi 'lō 'nan: «Minsan, i "ta -ko nyin zia?»

En Zozi "e -yrε 'nan: «Fēnan nēn an "ta -ko tū 'gūε -a bε, yi'a 'kōlaman -e 'i -tra 'an -sru "dı, 'pian "bε -sru, i -taa -sōnlēa 'an -sru.»

³⁷ En Piēri -a laabv -yrō "nyian 'nan: «Minsan, -mε "le "wεan ma'an 'kōlaman -e 'an 'kōla 'i -sru tū 'gūε -a dı? 'An 'man a 'e wōwdı -e 'an 'ka 'yie "wεan.»

³⁸ En Zozi "e 'nan Piēri lε 'nan: «'Yia ve 'nan, 'i 'man a 'e wōwdı -e 'i 'ka 'mēn "wεan? 'Pian 'an 'bō "an "ve 'yie 'wı tıglı 'a 'nan, yia ve 'e 'pa -a yaaga 'nan, yi'an 'tōa dı, 'vaa -e mannen tēde 'e 'wı.»

14

Zozi 'tūwli 'bε cı Bali va -si -a

¹ Zozi "e 'nan 'e -srūnōn lε 'nan: «Te 'ka 'ci 'e baa -ji 'mlōnmlōn dı! 'Ka yi -tēra Bali da, en 'ka yi -tēra "nyian 'an da! ² 'An "tı "le "kōnnēn "bε, -nyrannan "kaga "a -nan. An "ta -ko 'ka -nyrannan "man drεlε. "Te -nyrannan 'ka 'nan dıε, "te ma'an vılε 'cεε dı. ³ -Yee "wεan -te an -kū en an 'ka

-nyrannan "man dre be, an -
taa 'ka 'sile -e -kaa ku -nan
nun. -Kaa -nyrannan -koon 'e
cin va. ⁴Fē nen an "ta -ko -nan
'gυe, -kaa -nan si -tōa.»

⁵ En Toma "e -yre 'nan:
«Minsan, fē nen i "ta -ko -nan
be, ku'a -nan si tōa di. Kua dra
'kō -e 'ku -nan si -tō?»

⁶ Zozi "e -yre 'nan: «Mēen ci
-si -a, en mēen ci 'wī tigli 'a,
en mēen ci 'belidi -a. Min 'ka
'kolaman -e 'e 'ku 'an "ti 'va, te
ya'a 'cile'a 'an 'va di. ⁷Min nen
an ci -a be kaa -tō, -yee "wēan
kaan "ti -tōa. 'Bē nen 'gυe kaan
"ti 'yi, en zi e ci be, kaa -tōdi
'sia.»

⁸ En Filipu "e 'si "va 'nan:
«Minsan, 'i "ti 'bō be, 'i -kōon
'kυe, te 'ku 'ci 'sō.»

⁹ Zozi "e -yre 'nan: «Filipu,
an 'mōn 'ka yei "kaga, en yia
tian 'an 'tōle dūv? Min nen
yaan 'yi be, te -a san 'an "ti 'yi.
-Mē "le "wēan yia ve 'nan 'an
"ti -kōon 'cēe? ¹⁰Yi'a yi 'tēala
"da 'nan 'ku 'vale 'an "ti "a ku
ya min -tōwli "a dūv? 'Winun
nen maan ve 'cēe 'gυe, ya'a 'sia
'an 'bō 'va di. 'An "ti 'bō nen ku
ya -a min -tōwli "be, -yēe -ciala
'an 'va -e 'e 'yee 'winun 'le sōō.

¹¹'Ka yi -tera "da 'nan 'ku 'vale
'an "ti "a ku ya min -tōwli "a.
En -te ka'a yi 'tēala 'an da 'an
'lewei 'le "wēan diē, 'ka yi -
tera 'an da, winun nen maan
dra be -yee "wēan. ¹²Maan
ve 'cēe 'wī tigli 'a 'nan, min
nen e yi -tera 'an da be, 'winun
nen maan dra 'gυe, -a san "e
"dra "nyian. -A -san -taa 'wī -
dandan drele e "mlian 'mēn ve
da, kōō an "ta -ko 'an "ti 'va.
¹³'Wī pēenōn nen kaa laabo
'an "ti 'lō te ka ya 'mēn ve -a
be, maan dra, 'dū -e 'an "ti 'tō

'e dre -dan 'mēn "wēan. ¹⁴-Te
ka 'wī 'tū laabu 'an 'lō te ka ya
'mēn ve -a be, maan dra.»

*Zozi "e 'nan 'e -taa Bali lei
'saun 'a 'yee minnun da*

¹⁵ «-Te kaan ye "yi "be,
'an wei da nen 'ka 'ta wōla.
¹⁶Tōōn 'an "ti trū "baa -e 'e
'ka 'pa "vazan 'pa 'sia 'cēe, -
yēe fo 'ka 'va 'li 'trilii. ¹⁷'Ka
'pa "vazan zīe Bali lei nen 'e
'wī tigli -kōōnman min le be
-nyren. Minnun nen 'trēda
'winun 'gυe -nyren waa ye "yi
"be, ya'a 'kolaman -e 'e dre -
wee ve -a di, kōō o yra 'ka "da
'zia di, en wa'a -tōle di. 'Pian
'cee ve be, "ka "tō, kōō e ya 'ka
'va, en 'ka -taa "drele waa min
-tōwli "a. ¹⁸Ma'an 'ka 'tūe 'ka
'saza "le 'nen nen -a "ti 'lee -a
"bū "ka 'e da be -yee 'wī 'zū di.
An lia 'an da 'ka 'va. ¹⁹E -fū tū
"wēnnen 'a, te 'trēda minnun
'ka "nyian 'an 'ye di. 'Pian 'cee
ve be, ka -taa -a yūle 'nan 'an
yie a "man "nyian 'e "pa 'ji. En
"cee yie 'fo "man "nyian. ²⁰Tū
zīe -a man nen kaa -tōa 'nan
'an "ti 'bō be, ku ya -a min -
tōwli. En 'ka 'bō 'lee 'an 'bō be,
-kaa ya min -tōwli "a. ²¹Min
nen 'mēn -pei -tō winun -cin
a "ji, te e 'ta 'wōla "da "be, -
a san 'be 'an ye "yi. Min nen
yaan ye "yi "be, 'an "ti -taa -a
san yūle "yi, 'an 'bō an -taa -a
san yūle "yi "nyian, en 'an 'fli
-kōōnman -yre.»

²² En -a -sruzan 'tū nen
"nyian waa laabo Zudazi, te
Zudazi Karioti 'cēe 'be 'a diē,
'be laabu -yre 'nan: «Minsan, -
mē "le "wēan 'i 'fli -kōōnman
'kυe, en yi'a 'i 'fli kōōnman
'trēda minnun le di?»

23 En Zozi -a 'vɪ -yɾɛ 'nan: «-Te min 'an ye 'yi te e 'ta 'wɔla 'an wei da bɛ, -a -nan nɛn 'an 'tɪ -taa -a san yɪɛ 'yi. Tɔɔn 'kɔ 'vale 'an 'tɪ "a bɛ, kɔ -taa "talɛ -a san va -e 'kɔ -nyran "va. 24 'Pian min nɛn ya'an ye 'yi "diɛ, ya'a 'ta wɔla 'an wei da di. Wei nɛn ka cɪ -a mannan 'gʊɛ, ya'a 'sia 'an 'va di, 'pian 'an 'tɪ 'nɛn yaan 'pa 'sia bɛ -a va nɛn e "sia.

25 'Winun 'gʊɛ maan tin "baa 'cɛɛ te an ya tian 'ka yei. 26 'An 'tɪ -taa "talɛ 'ka 'pa "vazan 'a 'an 'lɛji, Bali lei 'saun nɛn. -Yɛɛ 'wɪ pɛɛnɔn nɛn maan 'vɪ bɛ -a -cin -tɔa 'ka 'ji, ɛn -yɛɛ -ci "sia 'cɛɛ.

27 'Ka 'fʊ -trɔɔ, 'mɛn -fʊdɪ -trɔɔ bɛ, maan -nɔn 'cɛɛ. Ma'an -fʊdɪ -trɔɔ ve 'ka 'man 'le 'nan 'trɛda minnun -a ve 'ka man bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zʊ di. Te nyɛn 'e 'ka 'cɛn di, ɛn te "klan 'e 'ka 'tɛ di.

28 Maan 'vɪ 'cɛɛ 'nan, an "ta -ko -e 'an li 'an da "nyian 'ka 'va. "Te kaan ye 'yi "bɛ, "te 'ka 'ci "nranman, kɔɔ an "ta -ko 'an 'tɪ 'va, ɛn 'an 'tɪ -dan "mlian 'an da. 29 'Winun zɪɛ, maan 'vɪ 'cɛɛ 'vaa -e -a drɛ tʊ 'e bɔ. 'Dʊ -e "yɛɛ vɪnan 'e drɛ bɛ, -e 'ka yi -tɛra 'an da. 30 'Mɛn tʊ 'ka "nyian "kaga -e 'an 'wɪ tin 'ba 'cɛɛ di, kɔɔ Satan nɛn e 'trɛ 'gʊɛ -a "paala bɛ, e ya -tanan. -Yɛɛ 'plɛblɛ 'ka 'an da di, 31 'pian -e 'trɛda minnun 'o -tɔ 'nan, 'an 'tɪ ye 'yi "bɛ, 'wɪ nɛn yaa 'vɪ 'mɛn bɛ an 'ta 'wɔla "da.

'Ka 'wluan lou, -kaa kʊ!»

15

Zozi-kɔnnɛn "tʊ -fɔ yiba 'lee 'e pɛ 'nɛnnun da

1 Yaa vɪdɪ 'sia -wɪɛ 'nan: «Mɛɛn cɪ rɛzɛn yiba 'kpa -a, ɛn 'an 'tɪ 'bɛ cɪ min nɛn e rɛzɛn 'bɔ 'ta bɛ -a. 2 'An pɛ 'nɛnnun nɛn wa'a 'baa diɛ, 'an 'tɪ o "cɛan, ɛn 'an pɛ 'nɛnnun nɛn o baa "bɛ, 'an 'tɪ "o man dra 'dʊ -e 'o ba 'kpa "kaga. 3 Cɛɛ cɪ 'an pɛ 'nɛnnun nɛn o -taa "balɛ "kaga "bɛ waa, kɔɔ 'wɪ nɛn maan paa 'ka 'ji 'gʊɛ, e 'ka drɛ 'saun 'va. 4 'Ka 'fʊ 'ka lɛadɪ 'an man te -kaa ya min -tʊwli "a. Yiba "pɛ 'ka 'kɔlaman -e 'e ba 'e 'saza, te e 'ka 'e lɛadɪ yiba 'bɔ man di. -A -tʊwli "nɛn "nyian 'cɛɛ vɛ -a, -te ka'a 'fʊlɛ 'ka lɛadɪ 'an man diɛ, ka'a 'kɔlaman 'wɪ 'tʊ drɛdɪ -a di.

5 Mɛɛn cɪ rɛzɛn yiba "a, ɛn cɛɛ cɪ 'an pɛ 'nɛnnun -a. Min nɛn e -fʊ 'e lɛadɪ 'an man bɛ, kɔ 'vale -a kɔ dra min -tʊwli "a. -A san -kɔan "le yiba "pɛ nɛn e baa "kaga "bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zʊ. -Yɛɛ cɪ 'nan -te ma'an 'palɛ 'ka 'va diɛ, ka'a 'kɔlaman 'wɪ 'tʊ drɛdɪ -a di. 6 Min nɛn ya'a -fʊlɛ 'e lɛadɪ 'an man diɛ, waa -tua bei. -A san a "le 'nan yiba "pɛ nɛn waa cɛɛn ɛn waa tʊv bei "bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zʊ. E -kaa, waa "siala -e 'o -fɔ 'tɛa. 7 -Te ka -fʊ 'ka lɛadɪ 'an man, ɛn 'an wei -cin -fɔla 'ka 'ji bɛ, fɛ oo fɛ nɛn ka cɪ "va "bɛ, 'ka laabʊ 'an 'tɪ 'lɔ, yaa -nɔan 'cɛɛ. 8 -Te ka ya "le 'nan yiba "pɛ nɛn e baa "kaga "bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zʊ bɛ, 'an 'tɪ 'tɔ dra -dan. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔnnan 'nan ka ya 'an -srɛnɔn 'a.

9 Zɪ 'an 'tɪ 'an ye 'yi "bɛ, -a da nɛn an 'ka ye 'yi. 'Ka 'fʊ 'ka lɛadɪ 'an man -e 'an 'ka yɪ "yi. 10 -Te ka 'ta 'wɔla 'mɛn -pei -tɔ winun da bɛ, an 'ka ye 'yi. An 'bɔ "nyian, "an 'ta wɔla 'an 'tɪ

'le -pei -tə wɪnʊn da ɛn yaan
'yɪ 'yi.

¹¹ 'Wɪnʊn zɪɛ maan 'vɪ 'cɛɛ
'nan -e ci "nrandɪ nɛn an 'lɔ
'gʊɛ -e 'kɔn 'nyian "cee 'lɔ. -E
'cee vɛ 'e 'ciɪla "da "fo. ¹² 'Mɛn
-pei -tə wɪ nɛn 'nan, 'ka cin yɪ
'yi "le zɪ an 'ka ye "yi "bɛ -
yee 'wɪ 'zʊ. ¹³ Yɪdɪ "yi "nɛn e
"mlɪan yɪdɪ "yi pɛɛnɔn da bɛ, -
nyrɛn 'nan min 'e 'wɪ "man -
e 'e 'ka 'e beenun "pa 'ji. ¹⁴ -
Te ka 'ta 'wɔla 'wɪ nɛn maan
'vɪ 'cɛɛ bɛ -a da bɛ, te ka ya 'an
beenun -a. ¹⁵ Ma'an "nyian
'ka laabo 'an 'sunɔn dɪ, 'pɪan
an 'ka laabo 'an beenun. Min
'suzan 'ka 'e 'tazan drɛ wɪ tɔa
dɪ, 'pɪan 'wɪ pɛɛnɔn nɛn maan
'man 'an "tɪ "da bɛ, maan 'vɪ
'cɛɛ, -yee "wɛan an 'ka laabo
'an beenun. ¹⁶ 'Ka 'bɔ "cɛɛ 'an
'si "va ɛn ka sɔɔnla 'an -sru "dɪ,
'pɪan mɛɛn 'ka 'si "va. An 'ka
'si "va 'nan -e 'ka 'nyranman
'pa, -e 'ka drɛ yɪba "pɛ nɛn e
baa "kaga "bɛ -a. 'Cee 'nyran-
man "nɛn 'ka 'fo 'e "tun "dɪ. -
Te kaa drɛ zɪɛ, fɛ pɛɛnɔn nɛn
kaa laabo 'an "tɪ 'lɔ te ka ya
'mɛn vɛ -a bɛ, yaa -nɔan 'cɛɛ.
¹⁷ 'Wɪnʊn nɛn maan 'vɪ 'cɛɛ
'gʊɛ, 'ka 'ta wɔla "da 'dʊ -e 'ka
cin yɪ "yi.»

*'Trɛda minnʊn "naan Zozi
'lee 'e -srʊnɔn man*

¹⁸ «'Trɛdanɔn "naan 'ka
man, 'pɪan 'ka -tə 'nan o 'nan
'an man 'ka 'lɔ 'e 'flin. ¹⁹ "Te
ka ya "le 'trɛdanɔn 'zʊ bɛ, "te
o 'ka ye "yi "le 'o 'va minnʊn
zʊ. 'Pɪan an 'ka 'si o yei, ɛn
ka 'ka "nyian 'trɛdave -a dɪ, -
yee "wɛan o "naan 'ka man.
²⁰ 'Wɪ nɛn maan 'vɪ 'cɛɛ bɛ,
-a -cin 'e 'fɔla 'ka 'ji. Maan
'vɪ 'nan, min 'suzan -dan 'ka
'mlɪan 'e 'tazan da dɪ, -yee

"wɛan -te minnʊn 'tɛ 'pa 'an
da bɛ, 'ka -tə 'nan o 'tɛ "paa
"nyian "cee "da. -Te minnʊn
'ta 'wɔla 'an wei da bɛ, 'ka -
tə 'nan o 'ta wɔla "nyian "cee
"wei da. ²¹ 'Wɪnʊn pɛɛnɔn zɪɛ
waa dra 'cɛɛ, ka ya 'mɛn vɛ -a
-le "wɛan. Min nɛn yaan 'pa
'sia bɛ, wa'a tɔa dɪ, -yee "wɛan
nɛn waa dra. ²² "Te ma'an
'talɛ -e 'an 'wɪ tin 'ba -wɛɛ "dɪɛ,
"te o 'ka 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'a
dɪ. 'Pɪan 'bɛ nɛn 'gʊɛ, -wee 'wɪ
'pa "dave pee "ka "dɪ. ²³ Kɔɔ
min nɛn e "naan 'an man bɛ,
te -a san "nan "nyian 'an "tɪ
"man. ²⁴ 'Wɪnʊn nɛn min -
tʊ 'ka tian 'li -a drɛɛ dɪɛ, "te
ma'an drɛɛ o yɪɛ man dɪɛ, "te
o 'ka 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'a dɪ.
'Pɪan 'bɛ nɛn 'gʊɛ, waan drɛ
wɪnʊn 'yɪ, te o "naan tian 'kʊ
'vale 'an "tɪ "a 'kʊ man. ²⁵ 'Wɪ
zɪɛ e dra 'nan -e 'wɪ nɛn 'e 'crɛn
-tɛdɪ -wee -pei 'fluba 'ji bɛ 'e 'lɛ
sɔɔ. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:
<Minnʊn 'nan 'an man te -a -ci
"ka "dɪ.>

²⁶ Tʊ nɛn an -ko 'an "tɪ 'va
bɛ, an 'ka 'pa "vazan "paa -sia.
Bali lei nɛn, e "sia 'an "tɪ 'va, ɛn
e 'wɪ tɪglɪ 'ci "sia min lɛ. -Te e -
ta bɛ, -yɛɛ 'an 'nan wɪ ve. ²⁷ 'Ka
'bɔ "nyian, cɛɛ 'an 'nan wɪ ve
minnʊn lɛ. Kɔɔ -e 'e 'sia 'mɛn
'nyranman pou sianan "trilii
-e 'e bɔ cɛɛgʊ yɪ -a bɛ, ka -fʊ 'an
"srɔn.

16

¹ 'Wɪnʊn 'gʊɛ maan 'vɪ cɛɛ
'nan -e "wɛɛ vɪnan 'o 'tɛ "paa
'ka da bɛ -e 'ka vɪɛ 'ka 'si
'an -sru "dɪ. ² Minnʊn -taa
'ka 'pinlɛ 'wee cin yɪ 'kɔnnun
-ji. ɛn tʊ -mie -taa "bɔɛ
bɛ, minnʊn 'ka -tɛɛman, te o
'ci "nrɔnman 'nan 'o ya Bali
'sunan. ³ 'Wɪnʊn zɪɛ waa dra,

koo wa'an "ti 'tɔa di, en wa'an 'tɔa di.

⁴ 'Wɪnʉn zɪɛ maan 'vɪ 'cɛɛ 'nan -te -a -tʉ 'bɔ bɛ, -e 'an wei -cin 'e 'trɔa 'ka 'ji. Ma'an vɪɛ 'cɛɛ -a pou sianan "di, koo te an ya 'ka yei.»

Zozi 'e 'nan Bali lei 'saun -taa 'wi tɪgli 'ci 'silɛ

⁵ «'Bɛ nɛn 'gʉɛ, an "ta lia 'an da min nɛn yaan 'pa 'sia bɛ -a va. 'Wɪ zɪɛ maan 'vɪ 'cɛɛ, en min -tʉ 'ka yɪɛ 'ka yei -e 'e laabʉ 'an 'lɔ 'nan nyin zia nɛn an "ta -ko di. ⁶ 'Pian zɪ an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ 'cɛɛ bɛ, en 'ka 'ta drɛ 'trɔdrɔ. ⁷ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgli 'a 'nan, e ya 'cee 'wɪ 'yi "a -e 'an 'kʉ. Koo -te ma'an 'kʉɛ diɛ, 'ka 'pa 'vazan 'ka 'taa di. 'Pian -te an -kʉ bɛ, maan "paa -sia 'cɛɛ.

⁸ -Te e -ta bɛ, 'wɪ nɛn e ci 'wɪ 'wɪdi "a bɛ 'lee 'wɪ nɛn e ci 'wɪ tɪgli 'a bɛ 'lee Bali -le tin 'badɪ bɛ, -yɛɛ -ci -kooanman 'trɛdanɔn ɛ. ⁹ -Wee 'wɪ 'wɪdi "nɛn 'nan wa'a yi 'tɛala 'an da di. ¹⁰ Bali -le 'wɪ tɪgli drɛdi nɛn 'nan an lia 'an da 'an "ti 'va, en ka'a "nyian 'an 'ye di. ¹¹ Bali -le tin 'badɪ nɛn 'nan Satan nɛn e 'trɛ 'gʉɛ -a "paala bɛ tin -te "da.

¹² 'Wɪ "kaga "a -e 'an vɪ 'cɛɛ, 'pian ka'a 'kolaman -e 'ka -ci man tʉ 'gʉɛ -a di. ¹³ Bali lei nɛn e 'wɪ tɪgli 'ci "sia min ɛ bɛ, -te e -ta bɛ, -yɛɛ 'wɪ tɪgli pɛɛnɔn 'ci "sia 'cɛɛ. Ya'a 'wɪ 've 'e 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a di, 'pian 'wɪ nɛn yaa man bɛ, -nyɛn yaa ve minnʉn ɛ. 'Wɪ nɛn e -taa "drɛɛ -kooɔbli bɛ, -nyɛn yaa -ci "sia minnʉn ɛ. ¹⁴ -Yɛɛ 'mɛn -dan ci -kooanman minnʉn ɛ, koo 'wɪnʉn nɛn e -taa -a vɪɛ 'cɛɛ bɛ, e "sia an 'va. ¹⁵ Fɛ

pɛɛnɔn nɛn e ci 'an "ti 'lɔ bɛ, te e ya 'mɛn vɛ -a "nyian, -yee "wɛan maan 'vɪ 'nan, 'wɪnʉn nɛn yaa ve 'cɛɛ bɛ, e "sia 'an 'va.»

Zozi 'e 'nan ci "nrandɪ -taa 'e -srʉnɔn 'lɔ

¹⁶ Zozi -a 'vɪ "nyian 'nan: «Tʉ -fʉ "wɛnnɔn -e 'ka vɪɛ 'kaan yɪ "nyian di, en tʉ "wɛnnɛn 'a "nyian -e 'kaan yɪ.»

¹⁷ Zɪ Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, en -a -srʉnɔn -mienun 'wɪ vɪdi 'sia o cin yei. Waa 'vɪ 'nan: «'Wɪ nɛn yaa 'vɪ -cɛɛ 'gʉɛ, -a -ci nɛn 'nɔn? Yaa 'vɪ 'nan, tʉ -fʉ "wɛnnɔn -e 'ka vɪɛ 'kaan yɪ "nyian di, en tʉ "wɛnnɛn 'a "nyian -e 'kaan yɪ. En yaa 'vɪ "nyian 'nan an "ta -ko 'an "ti "srɔn. ¹⁸ Tʉ "wɛnnɛn 'bɔ nɛn yaa ve 'gʉɛ -a -ci nɛn 'nɔn? 'Wɪ nɛn e ci "vale 'e ve bɛ, -ka'a -ci maan di.»

¹⁹ Zozi -a -tʉ 'nan o ya "vale 'o 'wɪ zɪɛ -a -ci laabo 'e 'lɔ, en e 'nan -wɪɛ 'nan: «Maan 'vɪ 'cɛɛ 'nan tʉ -fʉ "wɛnnɔn, te ka'a "nyian 'an 'ye di en tʉ "wɛnnɛn 'a "nyian -e 'kaan yɪ. 'Wɪ zɪɛ -a da nɛn ka 'wɪ laabo 'ka cin lɔ 'gʉ? ²⁰ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgli 'a 'nan, ka -taa "wuɔɛ 'kpa tɪgli, 'pian te 'trɛdanɔn 'le 'ci "nranman. 'Ka 'ta dra -trɔdrɔ, 'pian 'cee ta drɛdi -trɔdrɔ zɪɛ e limlan "da ci "nrandɪ -a. ²¹ 'Ka 'ci "nrɔn -pɔnzɔn da. -Te -yee 'nɛn 'ya tʉ 'bɔ bɛ, -a ta dra -trɔdrɔ, koo -yee yɪa yɪdi 'bɔ. 'Pian -te e 'nɛn 'bɔ 'ya bɛ, -e 'yee yɪa yɪdi -cin 'e 'san 'ji. -A ci "nranman 'sien 'nan 'e min 'bɔla 'trɛda. ²² -A -tʉwɪli "nɛn "nyian 'cee vɛ -a. Tʉ 'gʉɛ -a bɛ 'ka 'ta a -trɔdrɔ, 'pian an 'ka yɪ pee wo -e 'ka 'ci 'e "nran.

En min -tu 'ka 'kɔlaman -e 'e ci "nrandi zɪɛ -a 'si 'ka 'lɔ di. ²³ Tu zɪɛ -a man bɛ, ka'a "nyian 'wɪ 'tu laabo 'an 'lɔ di.

Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, fɛ nɛn kaa laabo 'an "ti 'lɔ te ka ya 'mɛn vɛ -a bɛ yaa -nɔan 'cɛɛ. ²⁴ Ka'a tian fɛ -tu laabɔlɛ 'an "ti 'lɔ te ka ya 'mɛn vɛ -a di. 'Ka laabɔ -yrɔ, yaa -nɔan 'cɛɛ -e 'cee ci "nrandi 'e 'ciɔa "da "fo.»

Zozi 'e 'nan 'e -srunɔn 'o -pɔan 'kun

²⁵ «'Winun zɪɛ, maan 'vɪ 'cɛɛ -kɔnnɛn 'ji. Tu -tu -taa "bɔlɛ, te ma'an "nyian 'wɪ tin 'baa 'cɛɛ -kɔnnɛn 'ji di, 'pian 'an "ti "le 'wɪ tin "baa 'cɛɛ 'wein. ²⁶ Tu zɪɛ -a man bɛ, 'ka fɛ laabɔ 'an "ti 'lɔ te ka ya 'mɛn vɛ -a. 'An 'bɔ 'cɛɛ 'an "ti trɔ "baa -yee fɛ -nɔndi 'cɛɛ -a di, ²⁷ kɔɔ 'an "ti 'bɔ 'ka ye 'yi, kaan 'yɪ "yi "le "wɛan. Kaan ye 'yi, ɛn ka yi -tɛala "da 'nan an 'si Bali va, -yee "wɛan 'an "ti 'bɔ 'ka ye 'yi. ²⁸ An 'si 'an "ti 'va, ɛn an -ta 'trɛ 'gʊɛ -a da. 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, an "ta "sia 'trɛda -e 'an li 'an da 'an "ti 'va.»

²⁹ En -a -srunɔn 'e 'nan -yrɛ 'nan: «I ya 'wɪ tin 'banan "mɛn 'e 'ci -a 'wein te e 'ka -kɔnnɛn "ji di. ³⁰ 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, kɔa -tɔ "mɛn 'nan i 'wɪ pɛɛnɔn -tɔa. 'Wɪ nɛn kɔ ci "vale 'kɔ laabo 'i 'lɔ bɛ yia -tɔa, te kɔ'a tian -a laabɔlɛ di. -Yee "wɛan kɔ yi -tɛala 'i da 'nan i 'si Bali va.»

³¹ En Zozi 'e 'nan -wɛlɛ 'nan: «Ka yi -tɛala 'an da, 'bɛ a zɪ. ³² 'Pian maan ve 'cɛɛ 'nan, tu -tu -taa "bɔlɛ, 'ka pɛɛnɔn fuimlan "man -e min -tu 'e 'kɔ 'e 'lɛ zia. -A tu 'bɔ 'bɔ 'va. Tu zɪɛ -a man nɛn kaan "tɔɛ 'an -tɔwli. 'Pian an 'ka 'an -tɔwli "di, kɔɔ 'an "ti -kɔan 'an "srɔn.

³³ An -fɔ 'e 'flin an 'winun pɛɛnɔn 'gʊɛ -a 'vɪ 'cɛɛ 'nan -e 'ka 'fɔ -trɔɔ, -e -kaa drɛ min -tɔwli "a -le "wɛan. Ka -taa 'ka yra yɪlɛ 'trɛda, 'pian 'ka -pɔan 'e 'sɔ, an 'trɛda 'plɛblɛ pɛɛnɔn klɪ.»

17

Zozi Bali trɔ 'ba 'e -srunɔn lɛ

¹ Zɪ Zozi cɛɛn 'wɪ zɪɛ -a vidɪ man bɛ, 'e yra -tɔ laji, ɛn e 'nan:

«'An "ti, -a tu 'bɔ. 'An 'bɔ nɛn 'i 'pɪ -a bɛ, 'yian 'tɔ drɛ -dan, -e 'mɛin 'tɔ drɛ -dan "nyian. ² I 'plɛblɛ 'nɔn 'mɛn, ɛn yian 'pla fɛ pɛɛnɔn 'ta lou, -yee "wɛan minnɔn nɛn i o -nɔn 'mɛn bɛ, an 'belidi nɛn ya'a 'nyaan diɛ -a -nɔan -wɛlɛ. ³ 'Belidi nɛn ya'a 'nyaan diɛ, -nyrɛn 'nan, min 'e 'i 'tɔ, 'nan 'i 'bɔ 'tɔwli yɪɛ ci Bali tɪgɪ 'a, ɛn 'an 'bɔ Zozi Crizi nɛn yian 'pa 'sia bɛ min 'e 'an 'tɔ. ⁴ Mɛin 'tɔ drɛ -dan 'trɛda, ɛn 'nyranman nɛn yia -nɔn 'mɛn 'nan 'an 'pa bɛ, maan 'lɛ sɔɔ. ⁵ 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, 'an "ti, 'yian drɛ -dan 'i "srɔn "nun. Zɪ an ci -dan 'i "srɔn "nun 'e 'cɛn, te 'trɛ "ka tian diɛ, 'yian drɛ -a 'e "pa 'ji.

⁶ Zɪ i ci bɛ, maan -ci 'si minnɔn nɛn i o 'si "va 'trɛdanɔn yɛi ɛn i o -nɔn 'mɛn bɛ -wɛlɛ. O ya 'yie vɛ -a, ɛn i o -nɔn 'mɛn. O 'ta 'wɔla 'i wei da, ⁷ ɛn waa -tɔ "mɛn 'nan, fɛ pɛɛnɔn nɛn yia -nɔn 'mɛn bɛ, e "sia 'i 'va 'kpagba. ⁸ -Yɛɛ ci 'nan weinun nɛn yia -nɔn 'mɛn bɛ, maan 'vɪ -wɛlɛ ɛn waa 'sia "da. Waa -tɔ 'nan 'wɪ tɪgɪ an 'si 'i 'va, ɛn o yɪ -tɛra "da 'nan yɪɛ 'an 'pa 'sia.

⁹ -Wee "wɛan nɛn an ci 'i trɔ 'banan. An 'ka 'i trɔ 'banan 'trɛdanɔn pɛɛnɔn 'le "wɛan di. 'Pian minnɔn nɛn i o -nɔn

'mɛn bɛ, -wee "wɛan nɛn an ci 'i trɔ 'banan, kɔɔ o ya 'yie vɛ -a. ¹⁰ Minnun pɛɛnɔn nɛn o ci 'mɛn vɛ -a bɛ, o ya 'yie vɛ -a. ɛn minnun nɛn yie vɛ -a bɛ, o ya 'mɛn vɛ -a, -wee "wɛan nɛn 'an 'tɔ drɛ -dan. ¹¹ An "ta "sia 'trɛda -e 'an 'lɔ 'i 'va nun te "o "ya wo 'trɛda 'gɔ. 'An "ti "nɛn e ya 'saun bɛ, 'i 'tɔ nɛn yia -nɔn 'mɛn bɛ -yee 'plɛblɛ 'a, 'i yie 'tɔ o va, 'dɔ -e -kaa fɔ waa -tɔwli "le zɪ 'kɔ ci 'yia min -tɔwli "a bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. ¹² Tɔ nɛn te an ya o va 'trɛda bɛ, 'an yie 'tɔ o va, 'i 'tɔ nɛn yia -nɔn 'mɛn bɛ, -yee 'plɛblɛ 'a. Min -tɔwli 'ka 'sanlɛ dɪ, -te yaa 'silɛa min -wliɪdɪ "a dɪɛ. -Yɛɛ 'san 'nan -e Bali wei nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ 'e 'lɛ sɔɔ.

¹³ 'Bɛ nɛn 'gɔvɛ an "ta "lɔ 'i 'va, ɛn 'winun 'gɔvɛ maan ve trɛda 'gɔ 'nan -e ci "nrandɪ nɛn 'an 'lɔ bɛ, 'e 'kɔn "nyian -wee 'lɔ 'e 'ciɪladɪ "da "fo. ¹⁴ 'I wei bɛ, maan 'vɪ -wɪɛ, -yee "wɛan 'trɛdanɔn 'nandɪ 'sia o man. O 'nandɪ 'sia o man 'nan o 'ka "nyian 'wee vɛ -a dɪ, "le zɪ an 'ka -wee vɛ -a dɪɛ -yee 'wɪ 'zɔ. ¹⁵ An 'ka 'i trɔ 'banan 'nan 'i o 'si 'trɛdanɔn yei "dɪ. An ya 'i trɔ 'banan 'pian 'nan, 'i yie 'tɔ o va Satan nɛn e 'wɪ 'wliɪdɪ "paa 'nyranman -a bɛ -yee "wɛan. ¹⁶ O 'ka 'trɛdave -a dɪ, "le zɪ an 'ka 'trɛdave -a dɪɛ -yee 'wɪ 'zɔ. ¹⁷ 'I 'wɪ tɪglɪ -kɔɔn -wɪɛ -e 'o drɛ 'yie vɛ -a "fo. 'Wɪ tɪglɪ zɪɛ 'i wei nɛn. ¹⁸ Zɪ yian 'pa 'sia 'trɛda bɛ, -a -tɔwli "nɛn "nyian an o 'pa 'sia 'trɛda. ¹⁹ An 'fli -nɔan -e 'an 'ka -wee "wɛan, 'dɔ -e 'o drɛ 'yie vɛ -a "fo.

²⁰ -Wee "wɛan nɛn an ya 'i trɔ 'banan, ɛn minnun nɛn o

yi -tɛra 'an da o wei -le "wɛan bɛ, an ya 'i trɔ 'banan "nyian -wee 'wɪ man. ²¹ An ya 'i trɔ 'banan 'nan -e 'o drɛ min -tɔwli "a. 'An "ti, 'o 'kɔn 'o lɛadɪ 'kɔ man, "le zɪ 'kɔ 'vale 'yia, kɔ ya min -tɔwli "a bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. 'O drɛ min -tɔwli "a -e 'trɛdanɔn 'o -tɔ 'nan yie 'an 'pa 'sia. ²² An o drɛ -dan "le zɪ yian drɛ -dan bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. An o drɛ -dan 'nan -e 'o drɛ min -tɔwli "a, "le zɪ kɔ ci 'yia min -tɔwli "a bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. ²³ Kɔ ya waa min -tɔwli "a, ɛn kɔ ya 'yia min -tɔwli "a 'nan -e 'o drɛ min -tɔwli "a 'kpa tɪglɪ. 'E drɛ zɪɛ -e 'trɛdanɔn 'o -tɔ 'nan, yie 'an 'pa 'sia, ɛn i o ye "yi "le zɪ yian ye "yi "bɛ -yee 'wɪ 'zɔ.

²⁴ 'An "ti, minnun pɛɛnɔn nɛn i o -nɔn 'mɛn bɛ, an ya "va 'nan 'kɔ 'kɔn waa fɛnan nɛn an -kɔan "bɛ -a -nan. An ya "va 'nan 'o 'mɛn -dan ci yi. Yian drɛ -dan, kɔɔ yian 'yɪ "yi, te yi 'a tian 'trɛ drɛɛ dɪ. ²⁵ 'An "ti, i ya tɪglɪ. 'Trɛdanɔn 'ka 'i 'tɔa dɪ, 'pian 'an 'bɔ 'mɛin -tɔa. ɛn 'an -srɛnɔn "o "tɔ "nyian 'nan yie 'an 'pa 'sia. ²⁶ Zɪ i ci bɛ, maan kɔɔn -wɪɛ, ɛn maan -kɔɔnman tian -wɪɛ, 'nan -e 'o cin yɪ "yi "le zɪ yian ye "yi "bɛ -yee 'wɪ 'zɔ, te kɔ ya waa min -tɔwli "a.»

18

Zuif'nɔn 'tanɔn Zozi 'kun
(Mt 26.47-58; Mk 14.43-50,
53-54; Lk 22.47-54)

¹ Zɪ Zozi cɛɛn Bali trɔ 'badɪ man bɛ, ɛn 'o 'vale 'e -srɛnɔn 'a, o -kɔ 'yi nɛn waa laabo Cedrɔn bɛ -a -sru. Fei -tɔ a fɛ zɪɛ -a -nan, -a da nɛn o -kɔ. ² Zozi 'lee 'e -srɛnɔn 'o cin

ye 'e 'cɛn fɛ zɪɛ -a -nan, -yee "wɛan Zudazi nɛn e "ta -daa Zozi 'nɔnɛ 'e 'nanmannɔn lɛ bɛ, yaa -nan -tɔa.

³ Sounja 'pa 'tʊ 'lee minnun nɛn Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee Farizen 'nɔn o 'pa 'sia bɛ, Zudazi -trɔa o 'lɛ, ɛn e -kʊ waa fei zɪɛ -a da. "Wɛɛ vɪnan 'o 'kʊ bɛ, srɔannun a -wɔɔ, -kannennun a -wɔɔ, ɛn -kuli -tan fɛnun a -wɔɔ.

Zɪ o 'bɔla bɛ, ⁴ ɛn Zozi 'kʊ o 'lɛ, te e 'wɪ nɛn e "ta -daa "bɔlɛ "man "bɛ -a -tɔa, ɛn yaa laabʊ -wɔɔ 'nan: «-Tɪ nɛn -kaa -wɛɛman?»

⁵ O 'nan -yrɛ 'nan: «Nazaretɪ min Zozi nɛn kʊa -wɛɛman.»

ɛn Zozi "e -wɛlɛ 'nan: «'An 'bɔ nɛn 'gʊ.»

Zudazi nɛn e Zozi 'bɔ 'nɔn 'e 'nanmannɔn lɛ bɛ e ya o yei.

⁶ Zɪ Zozi -a 'vɪ -wɛlɛ 'nan, 'e 'bɔ nɛn 'gʊɛ, o -kʊ 'o koda ɛn o tiila "tra.

⁷ -A -nan nɛn Zozi -a laabʊ "nyian -wɔɔ 'nan: «-Tɪ nɛn kaa -wɛɛman?»

ɛn o -yrɛ 'nan: «Nazaretɪ min Zozi nɛn.»

⁸ Zozi "e 'nan -wɛlɛ 'nan: «Maan 'vɪ 'cɛɛ 'va 'nan 'an 'bɔ nɛn 'gʊ. -Yee "wɛan -te maan nɛn ka cɪ 'an -wɛɛnan bɛ, ka minnun 'gʊɛ o 'tʊ 'o 'kʊ.»

⁹ Zɪ 'wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ 'e 'cɛn bɛ 'e 'lɛ sɔɔ zɪɛ. Yaa 'vɪ 'e 'cɛn 'nan: «Minnun nɛn i o -nɔn 'mɛn bɛ, o va min -tɔwli 'ka 'sanɛ dɪ.»

¹⁰ -A -sruzan nɛn Simɔn Pieri -a bɛ, sɛn a -yrɔ, yaa 'sʊ 'e 'kɔlɛ 'ji, ɛn e Bali -pannɔn 'tazan 'suzan 'tʊ -pɛ "yi "da "trɔɛn cɛɛn. Min zɪɛ waa laabo Maku.

¹¹ ɛn Zozi "e Pieri lɛ 'nan: «'I 'yie sɛn wʊ 'e 'kɔlɛ 'ji! 'Kulenɛn nɛn yra yɪdɪ cɪ -ji 'gʊɛ, 'an "tɪ -a

'pla 'mɛn, ma'an ve "man "cɛjɛ dɪ.»

¹² 'Sounjanun 'lee 'o 'tazan 'lee minnun nɛn Zuif 'nɔn 'tanɔn o 'pa 'sia bɛ, o Zozi 'kun, waa yrɪ, ¹³ ɛn o -kʊ -a 'e tɛdɛ min -tʊ nɛn waa laabo Ane bɛ -a va. Waa nan "tɪ laabo Kaifa, -yɛɛ cɪ lɛ 'bɔ zɪɛ -a -ji Bali -pannɔn 'tazan -a. ¹⁴ Kaifa zɪɛ, -yɛɛ 'wɪ tin 'ba "nɛn Zuif 'nɔn 'tanɔn lɛ. Yaa 'vɪ -wɛlɛ 'nan, -a "yi mlin -e min -tɔwli 'e min pɛɛnɔn 'lɛji -ka wʊ.

*Pieri yɔɔ "da 'nan 'e 'ka Zozi -sruzan 'a dɪ
(Mt 26.69-70; Mk 14.66-68;
Lk 22.55-57)*

¹⁵ Simɔn Pieri 'lee Zozi -sruzan 'tʊ, 'bɛ sɔɔnla Zozi 'bɔ -sru. Zozi -sruzan 'tʊ zɪɛ Bali -pannɔn 'tazan 'bɔ -a -tɔa. -Yee "wɛan -yɛɛ wlala 'o 'vale Zozi 'a Bali -pannɔn 'tazan 'bɔ 'le -klɔn -ji. ¹⁶ 'Pian Pieri "e -fɔʊ bei -klɔn -yrɛ "nɛn. -A -sruzan 'tʊ bɛ, e 'li 'e da, ɛn e 'wɪ tin 'ba lumɔn nɛn 'e yie -tɔa -klɔn 'bɔ -yrɛ "nɛn "bɛ -yrɛ.

Tɔɔn, ɛn e -si -nɔn Pieri lɛ, ¹⁷ yaa laabʊ Pieri -lɔ 'nan: «Bii 'gʊɛ, -a -sruzan 'tʊ nɛn "nyian "yie "a?»

ɛn Pieri "e 'nan -yrɛ 'nan: «'An 'ka -a -sruzan 'a dɪ.»

¹⁸ Bali -pannɔn 'tazan 'bɔ 'sunɔn 'lee 'sounjanun nɛn -nan bɛ, o 'tɛ 'fɔ "nɛn, ɛn waa si -fɔ trun -taa "le "wɛan. Pieri -tɔ o va, ɛn e 'tɛ "klandɪ 'sia.

Bali -pannɔn 'tazan Ane 'wɪ laabʊ Zozi 'lɔ

¹⁹ Bali -pannɔn 'tazan 'wɪ laabʊ Zozi 'lɔ. Yaa laabʊ -yrɔ -a -srunɔn da, ɛn yaa laabʊ -yee 'wɪ "paadɪ da.

20 En Zozi "e 'nan -yre 'nan: «An 'wɪ tin 'ba min pɛɛnɔn yiɛ man, en yi pɛɛnɔn man te an 'wɪ "paaman minnun ji Bali trɔ 'ba 'kɔnnun -ji 'lee Bali -pan 'kɔnnun nɛn Zuif 'nɔn o cin ye -ji bɛ -a -ji. Ma'an 'wɪ 'tɔ drɛɛ 'e yɔɔdɪ dɪ. 21 -Mɛ "le "wɛan i 'wɪ laabo 'an 'lɔ 'wɪ zɪɛ -a da? Minnun nɛn waan wei 'man bɛ, 'wɪ nɛn maan tin 'ba -wɛɛ "bɛ, waa -tɔa. O lɔ nɛn 'i laabv.»

22 Zi Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, en Bali -pannɔn 'tazan 'suzan 'tɔ nɛn 'e 'tɔdɪ Zozi "srɔn "bɛ, e 'pa 'fɔ Zozi yra, en e 'nan -yre 'nan: «-Tɪɛ 'vɪ 'yiɛ 'nan 'i 'wɪ tin 'ba Bali -pannɔn 'tazan lɛ zɪɛ?»

23 En Zozi -a 'vɪ -yre 'nan: «-Te maan 'vɪ 'wɪlɪdɪ "bɛ, 'wɪ nɛn maan 'vɪ "va "wɪlɪdɪ "bɛ, 'i vɪ 'mɛn. En -te ma'an 'wɪ 'wɪlɪdɪ "vɪɛ dɪɛ, -mɛ "le "wɛan nɛn i fɛ 'lɛ wo 'an 'ji?»

24 Ane Zozi 'tɔ 'e -yrɪdɪ, en yaa -nɔn 'nan 'o 'kɔ -a Kaifa lɛ. -Yɛɛ cɪ Bali -pannɔn 'tazan -a lɛ 'bɔ zɪɛ -a -ji.

Piɛri yɔɔ "da "nyian 'nan ya'a Zozi 'tɔa dɪ

(Mt 26.71-75; Mk 14.69-72; Lk 22.58-62)

25 Tɔ zɪɛ -a wɪlɔ bɛ, te Simɔn Piɛri a tian 'e 'tɔdɪ 'tɛ man 'tɛ "klannan. En waa laabv -yrɔ 'nan: «Bii 'gɔvɛ, -a -sruzan 'tɔ nɛn "nyian 'yie "a?»

Simɔn yɔɔ "da, en e 'nan: «An 'ka -a -sruzan 'a dɪ.»

26 Bali -pannɔn 'suzan 'tɔ a fɛ 'bɔ zɪɛ -a -nan. Min nɛn Piɛri -a "trɔɛn cɛɛn bɛ, -a drɪ nɛn, e 'nan Piɛri lɛ 'nan: «Mɛin 'yɪ 'ka 'vale Zozi 'a fei.» 27 Piɛri yɔɔ "da "nyian. 'Nun tɔɔn, en manɛn wɪlɔ.

O -kɔ Zozi 'a Rɔm min -kɔnmandan Pilati 'lɛ

(Mt 27.1-2, 11-14; Mk 15.1-5; Lk 23.1-5)

28 Bodrun puunɔn nɛn Zuif 'nɔn 'tanɔn 'si Zozi 'a Kaifa -va, en o -kɔ -a Rɔm min -kɔnmandan -le -klɔn -ji. Zuif 'nɔn 'ka "o -wɪɛ "wɔɛ Rɔm min -kɔnmandan -le -klɔn -ji dɪ, "tɔgɔ 'o "tri "tɔ Bali 'lɛ, -e 'o vɪɛ 'o -kɔɔa Zuif 'nɔn 'le 'si nɔanba -ji "fɛdɪ da fɛnɔn -blɪdɪ -a dɪ.

29 -Yee "wɛan -kɔnmandan Pilati 'bɔ 'bɛ 'bɔɔɔɔ en e -kɔ o va. Yaa laabv -wɪɔ 'nan: «-Mɛ "wɪ nɛn min 'labɛ yaa drɛ, en ka 'wɪ -tɔa "man?»

30 En o 'nan Pilati lɛ 'nan: «"Te 'wɪ 'wɪlɪdɪ "drɛzan "cɛɛ dɪɛ, "te kɔa 'talɛ -a 'i 'va 'gɔ dɪ.»

31 En Pilati -a 'vɪ -wɛɛ 'nan: «'Ka 'bɔ, 'ka 'kɔ -a -e 'ka -yee 'wɪ tin 'ba "lɛ zɪ 'cee -pei -a 'vɪ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ.»

En Zuif 'nɔn "o 'nan -yre 'nan: «Ka 'a -si -nɔnɛ 'kɔvɛ 'nan 'kɔ min -tɛ dɪ.» 32 Zi 'wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ 'e 'cɛn 'yee -kadɪ da bɛ 'e 'lɛ sɔɔ zɪɛ.

33 Tɔɔn en Pilati 'li 'e da 'yee -klɔn -ji. E Zozi laabv, en yaa laabv -yrɔ 'nan: «Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn nɛn 'yia?»

34 En Zozi -a laabv -yrɔ 'nan: «'I 'bɔ, yie 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ 'i 'bɔ 'a, -baa minnun 'bɛ 'vɪ en "i "man?»

35 Pilati "e -yre 'nan: «Zuif min nɛn maan? 'I 'bɔ flanɔn 'lee Bali -pannɔn 'tanɔn 'bɛ 'i 'nɔn 'nan 'mɛin 'tɛ. -Mɛ "nɛn yia drɛ?»

36 En Zozi "e 'nan: «'Tɛɔda minnun "cɛɛ 'an 'tɔ mingɔnnɛn -a dɪ. "Te -wɛɛ 'an 'tɔ mingɔnnɛn -a bɛ, "te 'an 'sunɔn 'an 'ta kuli -tan, -e minnun 'o vɪɛ 'waan 'nɔn

Zuif 'nɔn 'tanɔn lɛ dɪ. 'Trɛ 'gʊɛ -a da minnun "cɛɛ 'an 'tɔ mingɔnnɛn -a dɪ.»

³⁷ ɛn Pilati -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Yioo, mingɔnnɛn nɛn 'yia?»

Zozi "e 'nan: «-Inyan, -a 'bɔ nɛn i "sia -a vɪnan bɛ an ya -a. An -ta 'trɛda 'nan -e 'an 'wɪ tɪglɪ vɪ minnun lɛ. -Yee "wɛan waan 'ya, minnun pɛɛnɔn nɛn o 'wɪ tɪglɪ -tɔa "bɛ, 'o "trɔɛn -tɔa 'an wɛi lɛ.»

³⁸ Pilati -a laabv -yrɔ 'nan: «-Mɛ "nɛn 'wɪ tɪglɪ 'a?»

Zɪ Pilati 'wɪ zɪɛ -a laabv bɛ, e 'bɔla, ɛn e -kʊ "nyian Zuif 'nɔn 'va. ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «Ma'an 'wɪ 'tʊ yɪlɛ min 'gʊɛ -a man, -e min 'e 'ka -a 'wɪ 'ji dɪ.

³⁹ 'Pian 'wɪ nɛn -cɛɛ dra 'e 'cɛn bɛ, 'bɛ cɪ 'nan -te Zuif 'nɔn 'le 'si nɔnba -ji "fɛdi 'bɔ bɛ, an "sia -pʊ 'kɔnzɔn 'tʊ man. -Yee "wɛan maan laabo 'ka 'lɔ 'nan, ka ya "va 'nan 'an 'si Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn man?»

⁴⁰ Tɔɔn, ɛn o pɛɛnɔn -paandɪ 'sia 'e cin va. Waa ve 'nan: «-Cɛjɛ oo! -Cɛjɛ oo! Te 'i 'si min 'labɛ 'bɛ man dɪ oo! Barabazi man nɛn 'i 'si o!» Barabazi 'bɔ zɪɛ, min nɛn e min -tɛ bɛ -nyrɛn.

19

¹ ɛn Pilati "e 'nan 'sounjanun lɛ 'nan 'o Zozi 'kun, -e 'o -sɔn -ngble -a. ² 'Sounjanun 'bɔ lei 'tan, ɛn waa 'wʊ -a -wulo -man "le -yee mingɔnnɛn kle 'zʊ. O mingɔnnɛn -tralɛ 'tɛndɛn 'tʊ 'si, ɛn waa 'wʊ "da. ³ O -pli "man -a "srɔn te waa ve -yrɛ 'nan: «Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn, 'tʊ 'tɔ bɔ», -e 'o 'pa 'fɔ -a yra.

⁴ Pilati 'bɔla "nyian, ɛn e 'nan Zuif 'nɔn lɛ 'nan: «An "ta

-a bɔala 'cɛɛ bei -e 'ka -tɔ 'nan ma'an 'wɪ 'tʊ yɪlɛ "man -e 'e 'ka -a 'wɪ 'ji dɪ.» ⁵ ɛn Zozi 'bɔla te lei kle "a -a -wulo -man, ɛn mingɔnnɛn -tralɛ a "da. -A -nan nɛn, Pilati "e 'nan -wlɛ 'nan: «'Cɛɛ min bɛ, -nyrɛn "bɛ.»

⁶ Zɪ Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee o 'sunɔn -a 'yɪ bɛ, ɛn o -paandɪ 'sia. Waa ve 'nan: «'I -pɛin yiba "plan da! 'I -pɛin yiba "plan da!»

ɛn Pilati "e -wlɛ 'nan: «'Ka 'si, -e 'ka -pɛin yiba "plan da 'ka 'bɔ 'a! Kɔɔ ma'an 'wɪ 'tʊ yɪlɛ "man -e 'e 'ka -a 'wɪ 'ji dɪ.»

⁷ Zuif 'nɔn "o 'nan -yrɛ 'nan: «'Kʊɛ -pei -tɔ 'wɪ 'tʊ a. 'Kʊɛ -pei -tɔ wɪ zɪɛ -a pɛ -ji nɛn waa -tɛa, kɔɔ e 'nan Bali -pɪ nɛn 'yaa.»

⁸ Zɪ Pilati 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn -yee "klandɪ 'pa "da. ⁹ Pilati wla "nyian 'yee -klɔn -ji, ɛn yaa laabv Zozi 'lɔ 'nan: «'I "sia nyin?» 'Pian Zozi 'ka 'wɪ 'tʊ 'silɛ "da "dɪ. ¹⁰ ɛn Pilati "e -yrɛ "mɛn 'nan: «'An 'bɔ 'lɛ nɛn yi'a 'wɪ 'tʊ sia "da "dʊv? Yi'a tɔa 'nan -a -si a 'an 'lɔ -e 'an 'si 'i man dʊv, ɛn -te 'bɛ "cɛɛ dɪ -e 'mɛin -pɛin yiba "plan da dʊv?»

¹¹ Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «Yi'a 'kɔlaman fɛ -tʊ drɛdɪ -a 'mɛn, te Bali "cɛɛ -si -nɔn dɪ, -yee "wɛan min nɛn yaan 'nɔn 'yɪɛ bɛ, -yee 'wɪ 'wɪdɪ 'bɛ cɪ -dan.»

¹² Zɪ Pilati 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn yaa -wɛɛdɪ 'sia 'nan 'e "sia Zozi man. 'Pian te Zuif 'nɔn -paanman 'nan: «-Te 'i 'si "man "bɛ, te 'i 'ka Rɔm 'nɔn 'le mingɔnnɛn tazan Seza bee -a dɪ. Kɔɔ min nɛn e 'fli drɛ mingɔnnɛn -a bɛ, te -a pei a 'e 'padɪ "man.»

13 Zi Pilati 'wɪ zɪɛ 'bɛ 'man 'nyian bɛ, ɛn e 'nan 'o Zozi bɔla bei. Tɔɔn ɛn Pilati 'bɔ -nyran 'yee tin 'ba pɛin -da. Fɛ zɪɛ -a -nan a 'e wluandi, waa drɛ -kɔlɛ -a "le lazo nɛn waa -fɔ. Waa laabo Ebre wei -ji «Gabata». 14 Te yidɛ 'bɔ min -win -ji 'sɛzɛ, ɛn Zuif 'nɔn a 'wee 'si nɔanba -ji "fɛdi man drɛnan.

-A -nan nɛn Pilati "e 'nan Zuif 'nɔn 'tanɔn lɛ 'nan: «'Cee mingɔnnɛn 'bɔ nɛn bɛ.»

15 ɛn o -paandi 'sia 'nan: «'O -tɛ, 'o -tɛ! 'I -pɛin yiba "plan da!»

ɛn Pilati -a laabv -wɔ 'nan: «'An 'cee mingɔnnɛn -pɛin yiba "plan da?»

Tɔɔn ɛn Bali -pannɔn 'tanɔn -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'Kvɛ mingɔnnɛn a -tɔwli "cɛ, waa laabo mingɔnnɛn Seza.»

16 'Wɪ zɪɛ -a da nɛn Pilati 'e 'pɛ 'si Zozi da, ɛn yaa -pɛindi yiba "plan da -si -nɔn.

*Zozi-pɛinnan yiba "plan da
(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32;
Lk 23.26-43)*

'Sounjanun -kv Zozi 'a. 17 Zozi 'bɔ 'bɛ 'yee yiba "plan 'sia, ɛn o -kv -a fɛnan nɛn waa laabo min -wulo klo bɛ -a -nan. Waa ve Ebre wei -ji «Gɔlgota». 18 Fɛ zɪɛ -a -nan nɛn waa pɛin yiba "plan da. O min -tv pɛin yiba "plan da -a -pɛ "yi "da, ɛn o min -tv pɛin "nyian yiba "plan da -a -pɛ bv da.

19 Pilati "e 'nan 'o yiba 'fɔnɛn da 'crɛn -tɛ, -e 'o 'pa Zozi 'le yiba "plan ta lou. Waa 'crɛn -tɛ "da 'nan:

«Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn,
Nazaretɪ min Zozi.»

20 'Wɪ 'bɔ a 'e 'crɛn -tɛdɪ Ebre wei -ji, ɛn e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Latɛn wei -ji, ɛn e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ "nyian Grɛk wei -ji. Zuif 'nɔn "kaga 'wɪ zɪɛ -a ta 'vɪ, kɔɔ fɛnan nɛn o Zozi pɛin yiba "plan da bɛ, e ya 'fla "srɔn "kogo. 21 ɛn Bali -pannɔn 'tanɔn 'kv -a vɪɛ Pilati lɛ 'nan: «Te 'e 'kɔn 'e 'crɛn -tɛdɪ Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn dɪ! 'Pian 'i crɛn -tɛ 'nan, e 'nan 'e ya Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn -a!»

22 Pilati -a 'vɪ -wɪɛ 'nan: «'Wɪ nɛn maan crɛn -tɛ bɛ, ma'an "nyian -a limlan dɪ.»

23 Zi 'sounjanun cɛɛn Zozi -pɛindi man yiba "plan da bɛ, ɛn o sɔnɔn nɛn waa 'sɔ "da "bɛ, waa 'pla sinjɛn, ɛn waa 'sia 'tɔdv. -Yee sɔ -gblɔ -tv nɛn wɛɛ pee 'tɔwli "plɔun bɛ, wɛɛ 'si, 24 ɛn waa 'vɪ 'o cin yei 'nan: «Te -kaa 'fɔv bɔv dɪ, 'pian -kaa 'lein 'wɪɛ tuɔla, -e min nɛn e -tria "da "bɛ, 'o -nɔn -yrɛ.»

Zɪ Bali wei nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ 'e 'cɛn bɛ e 'lɛ sɔɔ zɪɛ. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«'O 'mɛn sɔ pli 'o cin yei,

ɛn o 'mɛn sɔ -gblɔ 'si

'lein 'wɪɛ 'tuɔladɪ da.»

'Wɪ zɪɛ -a 'bɔ nɛn 'sounjanun -a drɛ.

25 Tv zɪɛ -a wlu bɛ, te yiba "plan nɛn o Zozi pɛin "da "bɛ, lɪmɔn sinjɛn a 'o 'tɔdɪ "wlu. Zozi 'bɔ "bv 'lee Zozi "bv "blu 'lee Klopa nan Mari 'lee Madala lɪ Mari. 26 Zi Zozi 'e "bv 'yi, te 'e -srɔzan nɛn yaa ye "yi "bɛ -a ye 'e 'tɔdɪ 'e "bv "srɔn "bɛ, ɛn e 'nan 'e "bv "lɛ 'nan: «'I 'pɪ nɛn bɛ o.» 27 ɛn Zozi -a 'vɪ 'e -srɔzan zɪɛ -yrɛ 'nan: «'I "bv "nɛn bɛ o.» 'Wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ bɛ, -a da nɛn -a -srɔzan -a drɛ, 'e yɪɛ 'tɔ -a "bv 'va.

Zozi 'kanan

(Mt 27.45-56; Mk 15.33-41;
Lk 23.44-49)

²⁸ Zozi -a -tə 'nan 'e 'wɪ pɛɛnɔn 'lɛ sɔɔ, ɛn e 'nan "mɛn 'nan: «'Yi dra 'an -tɛa.» Zɪ 'wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ 'e 'lɛ sɔɔ zɪɛ. ²⁹ -Wɛn 'wlɛ nɛn e -fɔla -trilii bɛ, -a -pɔ -tʊ a 'sounjanun 'bɔ 'lɔ -wee mlinvɛ -a. ɛn o sɔ -tʊ 'si, waa 'fɔ -wɛn zɪɛ -a, waa yɾɪ -cɛan "nɛn, ɛn waa -tə -a 'lɛbo "nɛn. ³⁰ Zɪ Zozi cɛɛn -a flɔndɪ man "ji "bɛ, ɛn e 'nan: «'Wɪ pɛɛnɔn 'e 'lɛ sɔɔ "mɛn.» -A -nan nɛn 'e 'wulo -fɔ 'e 'wlu, ɛn 'e yɪɛ 'lɛ 'wɔ.

³¹ 'Yaa yi da nɛn, ɛn Zuif 'nɔn 'tanɔn 'kʊ Pilati trʊ 'balɛ 'nan minnɔn nɛn o o -pɛin yiba "plan da bɛ, o o cɛin "yee -e 'o o 'si 'nan. Waa drɛ zɪɛ, kɔɔ -tɛ tʊ cɛɛn bɛ, -wee 'flinla "yi nɛn, ɛn o 'ka "vale min -kadɪ 'e 'fʊ 'e 'padɪ yiba "plan da dɪ.

³² Pilati 'sounjanun 'pa 'sia 'nan 'o 'kʊ -a drɛ. Zɪ 'o 'bɔla 'nan nun bɛ, ɛn min "fli "nɛn o o pɛin Zozi "srɔn "bɛ, waa -tʊ cɛin "fli yee, ɛn waa -tʊ cɛin "fli yee. ³³ O 'bɔ Zozi da, ɛn waa 'yi 'nan e ya 'e 'kadɪ -yee "wɛan wa'a cɛin "yeele dɪ. ³⁴ 'Pian 'sounja min -tʊ Zozi 'fɔn 'e 'sɛan da 'yee -tin -a. 'Nun tɔɔn 'yi -sran, ɛn nyɛn -sran.

³⁵ Min 'bɔ nɛn e 'wɪ 'gʊɛ -a -nan 'yi bɛ, -a san 'bɛ 'vɪ. Yaa 'vɪ 'nan -e 'ka 'bɔ "nyian 'ka yi -tɛra "da. 'Wɪ nɛn yaa 'vɪ 'gʊɛ, 'wɪ 'kpa nɛn, ɛn -a 'bɔ "e -tɔa 'nan e ya 'wɪ 'kpa -a.

³⁶ 'Wɪnɔn 'bɔ zɪɛ e drɛ 'nan -e Bali wei nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ 'e 'lɛ sɔɔ. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«-A 'wlɛ -tʊwli 'ka 'wia dɪ.»

³⁷ ɛn e ya "nyian 'e 'crɛn -tɛdɪ fɛ pɛe -nan 'nan:

«Min nɛn waa 'fɔn bɛ,
-a lɛ nɛn min pɛɛnɔn yɪɛ 'e 'fʊ.»

Zozi wɔnan

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47;
Lk 23.50-56)

³⁸ Min -tʊ nɛn waa laabo Zozɛfʊ bɛ, e "sia Arimate, Zozi -sruzan nɛn. 'Pian 'e "klan -man Zuif 'nɔn 'tanɔn 'lɔ 'le "wɛan, e ya -a -sru 'e yɔɔdɪ. Zozɛfʊ -si trʊ 'ba Pilati -lɔ 'nan 'e Zozi pa -nɔn 'yɾɛ -e 'e wɔ. Pilati -a -si -nɔn -yɾɛ, ɛn e -kʊ Zozi 'kadɪ 'bɔ 'silɛa. ³⁹ Nikodem nɛn yi -tʊ da e -kʊ Zozi 'va -pei -man bɛ, "e "ta wɔ "nyian 'e 'lɔ le 'yile nɛn waa wo min pa man bɛ -a. 'Yile zɪɛ, e ya 'e baadɪ mire 'lee aloɛ -a, ɛn -a kilo a -fuba yaaga. ⁴⁰ 'O 'vale Zozɛfʊ -a, -wɛɛ Zozi pa yɾɪ. O 'yile -sɛn sɔɔ ji ɛn waa drɛ 'a. Zɪ Zuif 'nɔn 'wee pa dra zɪɛ -e 'o wɔ.

⁴¹ Fɛnan 'bɔ nɛn o Zozi pɛin yiba "plan da bɛ, fei -tʊ a -a "srɔn. Fei zɪɛ -a da bɛ, min -yɾɛ nɛn waa cɛɛn -kɔlɛ -ji bɛ -a -tʊ a -nan. -Yɾɛ zɪɛ wa'a tian min wɔlɛ "ji "dɪ. ⁴² -A 'bɔ 'ji nɛn o Zozi 'wɔ. Zuif 'nɔn 'le 'flinla "yi a -tanɔn bɔdɪ -a, ɛn -yɾɛ 'bɔ a "nyian -kogo -yee "wɛan -a ji nɛn o Zozi 'wɔ.

20*Zozi wluan -kanɔn 'va*

(Mt 28.1-8; Mk 16.1-8; Lk 24.1-12)

¹ 'Mɔnnɛn yi da, bodrun puunɔn, te klunglun 'nɛn a tian, ɛn Madala lɪ Mari -kʊ Zozi -yɾɛ da. -Kɔlɛ nɛn o -yɾɛ 'bɔ 'lɛ 'wɔ 'a bɛ, yaa 'yi 'e 'sidɪ "nɛn. ² Mari 'li 'e da flan -a, ɛn e -kʊ e 'bɔ Simɔn Piɛri 'lee

Zozi -sruzan 'tu nen Zozi -a ye "yi "be o man, en e 'nan -wle 'nan: «O Minsan pa 'si 'yre -ji, en fenan nen o ku -a be ku'a tōa dī.»

³ Piēri 'lee Zozi -sruzan zīe o 'bōla en o -ku -yre da. ⁴ O "flinōn 'ko flan -a, 'pian min -tu be, e flan bli e mlin Simōn Piēri da. -Yēē 'bōla -yre da 'e 'flin. ⁵ 'Pian ya'a -wlaē -nan nun dī, e 'kunnan en 'e yīē 'tō -yre 'bō 'ji. Sōnun nen waa 'pa Zozi man be yaa 'yī. ⁶ Simōn Piēri 'bōla -yee -sru, en "be wla 'wō 'yre 'bō 'ji nun. E sōnun nen waa 'pa Zozi man be -a 'yī 'e -srandī. ⁷ Sō nen waa -tō Zozi 'wulo -man be, yēē 'yī 'e -srandī 'e 'tō, te e ya 'e plindī. ⁸ En Zozi -sruzan nen e 'bōla paan 'e tēde be, "e wla 'wō "nyian -yre 'bō 'ji nun. Zī yaa -nan 'yī be, en e yī -tēra "da 'nan Zozi wluan -kanōn 'va. ⁹ Tū zīē -a wlu be, te 'wī nen 'e 'cēn -tēdī Bali -le 'fluba 'ji 'nan: Zozi -kaa -e 'e 'wluan -kanōn 'va be, -a -srunōn 'ka tian -a -ci manlē dī. ¹⁰ Zozi -srunōn "fī "be, o 'lī 'o da 'wee vē -nan.

Zozi 'e 'fī kōn Madala lī Mari lē

(Mt 28.9-10; Mk 16.9-11)

¹¹ En Mari "e fūv 'e 'tōdī -yre 'bō "srōn, te e -wua. E ya -wuōnan en e 'kunnan 'e yīē 'tō -yre -ji nun. ¹² En e Bali -le 'pasianōn nen laji be o "fī 'yī 'o 'ta le sō 'fuvu 'a fēnan nen o Zozi pa 'pla be -a -nan. -A -tū a 'e -nyrandī -a -wulo -man zīa, en -a -tū a 'e -nyrandī -a cēin -man zīa.

¹³ Bali -le 'pasianōn -a laabu lī zīē -yrō 'nan: «-Mē "le "wēan nen i ya -wuōnan?»

En lī be e -wle 'nan: «Minnun 'an 'san pa 'si 'yre -ji, en fēnan nen waa 'pla be ma'an tōa dī, -yēē "wēan an ya -wuōnan.»

¹⁴ E 'wī zīē -a 'vī, "yēē vīnan 'e man lila, te e min -tū ye 'e 'tōdī. Min zīē Zozi nen, 'pian ya'a -tōlē 'nan Zozi nen dī.

¹⁵ En Zozi 'bō -a laabu -yrō 'nan: «-Mē "le "wēan nen i ya -wuōnan? -Tī nen yīa -wēēman?»

Mari -a nrōn 'e 'ji 'nan min nen e 'nyranman "paa fei 'bō da be -nyrēn. En e 'nan -yre 'nan: «'An 'san, -te yīē 'si 'yre -ji be, fēnan nen yīa 'pla be, 'i vī 'mēn -e 'an 'ku -a 'sia.»

¹⁶ En Zozi -a laabu: «Mari!»

Mari 'e man lila, en yaa 'vī -yre Ebre wei -ji 'nan: «Rabuni!» -A -ci nen 'nan Bali -le 'wī "paazan.

¹⁷ Zozi "e -yre 'nan: «Te 'i klē 'an man dī! Ma'an tian 'kōlē 'an "tī 'va dī. 'I 'ku -a vī 'an "bōunūlē 'nan: «An "ta -ko 'an "tī 'va, e ya 'ka "tī "a. An "ta -ko 'mēn Bali va, e ya 'cee Bali -a.»

¹⁸ En Madala lī Mari -ku -a vīlē Zozi -srunōn lē. Yaa 'vī -wle 'nan 'e Minsan 'yī, en e 'wī nen Zozi -a 'vī -yre "be, -a tin 'ba -wle.

Zozi 'e 'fī kōn 'e -srunōn lē

(Mt 28.16-20; Mk 16.14-18; Lk 24.36-49)

¹⁹ 'Mōnnēn yī 'bō 'lein zīē -a funninmlan, en Zozi -srunōn 'o cin 'yī 'kōn 'tū -ji. 'Kōn zīē waa -fō -ji, o ya "klannan Zuif 'nōn 'tanōn 'lō 'le "wēan. 'Nun tōn, en Zozi 'bōla o va, e -tō o yēi, en e -wle 'nan: «Bali 'e 'fōdī -trōō -nōn 'cēē!» ²⁰ E 'wī zīē -a 'vī, en 'e -pēlanun kōn -wle

'lee 'e 'sean da. Zi o Minsan 'yi be, o 'ci nran.

²¹ En Zozi -a 'vi "nyian -wle 'nan: «Bali 'e 'fɔdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ! Zi 'an 'ti 'an 'pa 'sia be, -a da nen 'an 'bɔ "nyian 'an 'ka "paa -sia.» ²² E cɛɛn 'wɪ zɪɛ -a vidɪ man, tɔɔn en 'e 'le fulɔ fɛɛn o man, en yaa 'vi -wle 'nan: «Bali lei 'saun nen be, e ya 'cee vɛ -a, 'ka 'si. ²³ Minnun nen o 'wɪ 'wliɪ dre, en kaa 'vi 'nan -wee 'wɪ 'wliɪ fui be, te Bali -wee 'wɪ 'wliɪ fui. En -te ka'a -wee 'wɪ 'wliɪ "fuile dɪɛ, Bali 'ka -wee 'wɪ 'wliɪ 'fuiman dɪ.»

Zozi 'e 'fli kɔɔn Toma le

²⁴ Tɔ zɪɛ -a wlu be, -a -sruzan 'tɔ nen waa laabo Toma be, te e 'ka 'nan dɪ. Waa laabo "nyian "flen. ²⁵ Zi e -ta be, en Zozi -srunɔn -mienun -a 'vi -yre 'nan: «Kɔ Minsan 'yi.»

En e 'nan -wle 'nan: «-Te ma'an tian -a -pɛ nen waa pɛin be -a "pa 'ji yile dɪɛ, ma'an yi 'tɛala "da 'mlɔnmlɔn dɪ. 'An 'pɛ 'wle -tɔala -a "pa 'ji, en 'an 'pɛ "paa -a 'sean 'ji 'vaa, en an yi -tɛala 'wɪ nen kaa 'vi 'gɔvɛ -a da.»

²⁶ Yi 'sɔra "be -sru, Zozi -srunɔn a 'o cin yɪɪ "nyian 'kuin, te Toma a 'sien o va. 'Kɔn 'bɔ -kpɛinnun a 'e 'fɔdɪ -ji, 'nun tɔɔn en Zozi bɔla o va, e -tɔ o yei en e 'nan -wle 'nan: «Bali 'e 'fɔdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ.» ²⁷ En Zozi -a 'vi Toma le 'nan: «'An -pɛlanun nen 'gɔvɛ, 'i -pli 'i -pɛ 'wle 'a 'gɔvɛ, en 'i 'pɛ 'pa "nyian 'an 'sean 'ji. 'I yi -tɛra "da, te 'i 'ci -fɔɔ "nyian dɪ.»

²⁸ Toma "e -yre 'nan: «Yiɛ cɪ 'an 'san -a, en yiɛ cɪ 'mɛn Bali -a.»

²⁹ En Zozi -a 'vi -yre "mɛn 'nan: «Yian 'yi, -yee "wɛan nen

i yi -tɛra 'an da. Minnun nen o yi -tɛala 'an da te wa'a 'an yile dɪɛ, Bali -le -fɛa a o man.»

-Mɛ "le "wɛan nen o 'fluba 'gɔvɛ -a cɛɛn -te?

³⁰ Zozi 'lebo "fɔ wɪ "kaga dre 'e -srunɔn yiɛ man, te 'be 'ka 'e 'cɛɛn -tɛdɪ 'fluba 'gɔvɛ -a -ji dɪ.

³¹ 'Pian 'wɪnun nen 'gɔvɛ, wɛɛ 'cɛɛn -tɛ 'nan -e 'ka yi -tɛra "da 'nan min nen Bali -a 'si "va, en e ya Bali -pɪ -a be Zozi nen. -Te ka yi -tɛra Zozi da be, 'belidɪ nen ya'a 'nyaan dɪɛ, e dra 'cee vɛ -a.

21

Zozi 'e 'fli kɔɔn 'e -srunɔn 'sɔravli "le

¹ "Bɛ -sru en Zozi 'e 'fli kɔɔn 'e -srunɔn le "nyian 'yi nen waa laabo Tiberia be -a man. Zi 'e 'fli kɔɔn -wle "be, -a -nan wɪ nen 'gɔvɛ. ² Yi -tɔ da te -a -srunɔn a 'o cin yɪɪ. Simɔn Pɛri, 'lee Toma nen waa laabo "nyian "flen be, 'lee Natanael nen 'e "sia 'fla nen waa laabo Kanan be -a da Galile 'leɣlɔn 'ji be, 'lee Zebede -pinun 'lee Zozi -srunɔn "fli "pɛɛ 'be cɪ. ³ En Simɔn Pɛri -a 'vi -wle 'nan: «An "ta -ko pɔ -tɛɛ.» O 'nan -yre 'nan: «'Kɔ 'bɔ "nyian, "kɔ -koo 'i -sru.» O -kɔ, en o -fɔ -klɔ -ji. -Pei zɪɛ -a man be, wa'a pɔ -tɛɛ 'mlɔnmlɔn dɪ.

⁴ Tɔ "ɛ vɪnan 'e 'cɛn bodrun, te Zozi a 'e 'tɔdɪ 'yi 'plo da. 'Pian Zozi -srunɔn 'ka -a -tɔɛ "le Zozi nen dɪ.

⁵ En Zozi -a laabɔ -wɔɔ 'nan: «-Gobonun, ka pɔ "tiɛnnɛn 'yi?»

O 'nan -yre 'nan: «-Cɛɛɛ, kɔ'a -vɛ -tɛɛ dɪ.»

⁶ En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «'Ka 'cee "se 'wɛɛn -klɔ 'bɔ -pɛ

"yi "da zia, pɔ -sɛan "ji.» Waa drɛla "da, ɛn pɔ "kaga "sɛn -wee "se "ji, -yee "wɛan wa'a -kɔlɛ "nyian "se zɪɛ -a -klandɪ -a dɪ.

⁷ -A -nan nɛn Zozi -sruzan 'tɔ nɛn Zozi -a ye "yi "bɛ, e 'nan Pɪɛri lɛ 'nan: «Minsan nɛn!» Zɪ Simɔn Pɪɛri -a 'man 'nan Minsan nɛn bɛ, ɛn e 'yee sɔ nɛn yaa wo sɔ ta lou "bɛ -a 'sia, yaa 'wɔ 'e man, ɛn e -fɔ 'yi 'va 'nan -e 'e 'kɔ 'yi 'plo man. E sɔ zɪɛ -a 'sɔ 'e man 'nyranman 'padɪ -le "wɛan.

⁸ Zozi -srunɔn -mienun bɛ, "o "ta 'wɔla 'klɔ -ji, te o -taa "se "nɛn 'e fadɪ pɔ -a bɛ -a -klandɪ -a 'o -sru. Fɛnan nɛn o 'si bɛ, -a -nan bɔa -mɛnliɛ -fuba 'soolu. ⁹ Zɪ o sɔɔnla 'klɔ -ji bɛ, ɛn o 'tɛ 'yi 'e 'sɔndɪ, te pɔ a "da 'e 'padɪ, ɛn 'kpɔun a -a "srɔn.

¹⁰ ɛn Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «Pɔ nɛn kaa -tɛ bɛ, 'ka 'ta -a -mie -a.»

¹¹ Simɔn Pɪɛri -fɔ -klɔ -ji, ɛn e "se "nɛn 'e fadɪ pɔ -dandan -a bɛ -a klan 'yi 'plo man. Pɔ a "se 'bɔ 'ji "kaga, -a -yaa tɔ -fuba 'soolu 'wlɛ yaaga bɔa, 'pian ya'a 'fɔ bɔlɛ dɪ.

¹² ɛn Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «'Ka 'ta fɛnun -blɪ!» -A -srunɔn 'bɔ 'tɔ 'ka -kɔlɛ -a laabɔdɪ -a -yrɔ 'nan -tɪ nɛn dɪ. Kɔɔ o pɛɛnɔn -a -tɔ 'nan Minsan 'bɔ nɛn. ¹³ Zozi pli o "srɔn, e 'kpɔun 'sia, yaa pli o man, ɛn e pɔ 'sia, yaa pli o man.

¹⁴ Zozi 'fli -kɔɔndɪ 'e -srunɔn lɛ te 'e wluan -kanɔn 'va bɛ, -a 'pa yaagazan nɛn zɪɛ.

Zozi 'wɪ tin 'ba Pɪɛri lɛ

¹⁵ Zɪ o cɛɛn fɛnun -blɪdɪ man bɛ, ɛn Zozi -a laabɔ Simɔn Pɪɛri -lɔ 'nan: «Zan -pɪ Simɔn,

yian ye "yi e "mlian 'i bɔɛnɔn 'gɔɛ -wee 'an yɪdɪ "yi "da?»

Simɔn "e -yrɛ 'nan: «-Inyan, Minsan, yia -tɔa 'nan mɛin ye "yi.»

ɛn Zozi "e -yrɛ 'nan: «'I yɪɛ 'tɔ 'mɛn 'bla 'nɛnnun va!»

¹⁶ Zozi -a 'pa "flizan laabɔ -yrɔ. E 'nan: «Zan -pɪ Simɔn, yian ye "yi?»

Pɪɛri "e -yrɛ 'nan: «-Inyan, Minsan, yia -tɔa 'nan mɛin ye "yi.»

ɛn Zozi "e -yrɛ 'nan: «'I yɪɛ 'tɔ 'mɛn 'blanun va!»

¹⁷ Zozi -a 'pa yaagazan laabɔ "nyian -yrɔ. E 'nan: «Zan -pɪ Simɔn, yian ye "yi?»

ɛn Pɪɛri ta dre 'trɔdrɔ, kɔɔ e 'wɪ -tɔwli laabɔ -yrɔ 'e cin -sru 'e 'pa -a yaaga. ɛn Pɪɛri -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Minsan, i 'wɪ pɛɛnɔn tɔa. Yia -tɔa 'nan mɛin ye "yi.»

ɛn Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'I yɪɛ 'tɔ 'mɛn 'blanun va!»

¹⁸ Maan ve yɪɛ 'wɪ tɪghl 'a 'nan: Tɔ nɛn te i ya "wɛnnɔn bɛ, yɪɛ 'i -tɪɛn -tɔa 'i 'bɔ 'a -e 'i 'kɔ fɛnan nɛn i cɪ "va "bɛ -a -nan. 'Pian tɔ nɛn i dra ceje bɛ, min pee 'bɛ 'i -yrɔman -e 'e 'kɔ 'yia fɛnan nɛn i 'ka "va "dɪɛ -a -nan.»

¹⁹ Zɪ Pɪɛri -taa "kalɛ -e 'e Bali 'tɔ dre -dan bɛ, -a da -kɔnnɛn "nɛn Zozi -a -fɔ. E cɛɛn 'wɪ zɪɛ -a vidɪ man, ɛn e 'nan Pɪɛri lɛ 'nan: «'I -sɔɔnla 'an -sru!»

²⁰ Pɪɛri 'e 'man 'lila, ɛn 'e yɪɛ 'tɔ 'o -sru, te e Zozi -sruzan nɛn Zozi -a ye "yi 'kpa bɛ -a ye. -A -sruzan zɪɛ, -yɛɛ tɛɛn yɪ -tɔ da Zozi 'pɛ -ji, te o ya fɛnun -blinan, ɛn yaa laabɔ -yrɔ 'nan: «Minsan, -tɪɛ "ta 'i -nɔan 'i 'nan -mannɔn lɛ?» ²¹ Zɪ Pɪɛri -a 'yɪ bɛ, ɛn yaa laabɔ Zozi 'lɔ 'nan:

«Minsan, min 'labε "nun, -mε
 "wɪ 'bε bɔa -yee "man?»

²² En Zozi -a 'vɪ -yrε 'nan: «-
 Te an ya "va 'nan 'e 'fɔ -trilii -e
 'an 'tadɪ 'e bɔ bε, 'yie 'wɪ 'tɔ 'ka
 'ji dɪ. 'I 'bɔ, 'i -sɔɔnla 'an -sru.»

²³ "Wɪ zɪε e fuila "man
 "bɔɔnun yei 'nan Zozi -sruzan
 zɪε, ya'a 'li 'kaa 'mlɔnmlɔn dɪ.
 'Pian Zozi 'ka -a vɪε Piεri lε
 'nan ya'a 'kaa dɪ. Zozi "e 'vɪ
 'nan: «-Te an ya "va 'nan 'e 'fɔ
 -nan -trilii -e 'an 'tadɪ 'e bɔ bε,
 'yie 'wɪ 'tɔ 'ka 'ji dɪ.»

²⁴ Zozi -sruzan zɪε, -yεε cɪ
 'wɪnɪn 'gɔε -a -nan yɪzan -a,
 εn -yεε cɪεn -tε. Kɔa -tɔa 'nan
 'wɪnɪn nεn yaa 'vɪ bε 'wɪ 'kpa
 nεn.

²⁵ Zozi 'wɪ "kaga "pee drε
 "nyian. -Te waa pεεnɔn 'cɪεn
 -tε paan bε, 'an 'ci "nrɔnman
 'nan -a 'flubanun 'bɔ 'ka 'sɔa
 'trε 'gɔε -a da "fo "dɪ.

Zozi Crizi -le 'pasianɔn Drɛwɪ (Actes)

Zozi 'li 'e da Bali va

¹ Tu Teofil,

'mɛn 'fluba tɛdɛ -ji bɛ, Zozi 'le 'wɪ nɛn yaa drɛ 'lee yaa paa minnun ji bɛ, maan crɛn -tɛdɪ 'sia 'e pou sianan "trilii, ² ɛn e 'bɔ yi nɛn Bali -a 'si bɛ -a. Te e "ta -ko laji bɛ, -yee 'wɪ nɛn 'kɔ 'o 'ta wɔla "da "bɛ, yaa paa 'yee 'pasianɔn nɛn, e o 'si "va "bɛ, o ji Bali lei 'saun -le 'plɛblɛ 'a. ³ Zɪ -yee yra yɪdɪ tɔ -nyan bɛ, o lɛ nɛn 'e 'fli kɔɔn 'e 'pa -a "kaga. Yaa -ci kɔɔn -wɛɛ 'nan, 'e yɛ a "man. 'E 'fli kɔɔn -wɛɛ yi -fuba sinjɛn wlu te e Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ 'wɪ ve -wɛɛ.

⁴ Yi -tɔ da te Zozi a o yei "bɛ, ɛn e 'nan -wɛɛ 'nan: «Te 'ka 'si Zeruzalɛm dɪ! Bali lei 'saun nɛn maan 'nan 'an -nɔan 'cɛɛ bɛ, 'kaa man -pɛn! ⁵ Zan "e "min -batize drɛ 'yi 'a, 'pian 'cee vɛ bɛ, tɔ -fɔ "wɛnnɔn -e Bali 'e "cee -batize drɛ 'yee lei 'saun 'a.»

⁶ ɛn minnun nɛn Zozi 'srɔn "bɛ, waa laabɔ Zozi 'lɔ 'nan: «Minsan, tɔ zɪɛ -a man nɛn Izrael 'nɔn dra 'yie mingɔnnɛn trɛdanɔn 'a?»

⁷ Zozi "e -wɛɛ 'nan: «'An "tɪ 'ka 'si -nɔnɛ 'nan -e "ka "tɔ dɪ, -a 'bɔ 'tɔwɪɪ 'bɛ yi 'lee tɔ nun zɪɛ -a 'pla. ⁸ ɛn Bali lei 'saun -taa 'ka da, e 'plɛblɛ -nɔan 'cɛɛ, -e 'ka drɛ 'mɛn 'wɪ 'nan yɪnɔn 'a. Ka 'mɛn 'wɪ ve Zeruzalɛm, 'lee Zude 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji 'lee Samari 'lɛglɔn 'ji 'lee 'trɛ pɛɛnɔn da.»

⁹ Zɪ Zozi cɛɛn 'wɪ zɪɛ -a vidɪ man bɛ, ɛn e wluan laji. O yɛ a -a -sru ɛn "lolu -koei -a -sru 'san -wɔ.

¹⁰ O yɛ yra tian -a -sru laji, ɛn min "fli 'bɔla 'ji o va kligli 'o 'ta le sɔ 'fuvu 'a, ɛn o 'nan -wɛɛ 'nan: ¹¹ «Galile 'nɔn, -mɛ "le "wɛan nɛn ka ya 'ka 'tɔdɪ te 'ka yɛ a laji? Bali Zozi 'si 'ka yei, ɛn e -kɔ -a laji. E -ta pee wo "le zɪ kaa 'yɪ 'kɔnɔn bɛ, -yee 'wɪ 'zɔ.»

Zozi 'le 'pasianɔn Zudazi
"pa 'jizan 'tɔ

¹² -A -nan nɛn Zozi 'le 'pasianɔn 'si Olivie pɔn da, ɛn o 'li 'o da Zeruzalɛm. Pɔn zɪɛ e 'ka Zeruzalɛm man -kɔɔbli "bɔɔ "dɪ. ¹³ Zɪ o 'bɔla Zeruzalɛm bɛ, ɛn o -kɔ 'kɔn "bɔ "tɔ -ji 'kɔn 'ta lou. 'Kɔn 'bɔ zɪɛ, -a -ji nɛn 'o cin ye 'e 'cɛn. Piɛri 'lee Zan 'lee Zaji 'lee Andre 'lee Filipɔ 'lee Toma 'lee Batelemi 'lee Matie 'lee Alife -pɪ Zaji 'lee Simɔn nɛn waa laabo "nyian Zelo bɛ, 'lee Zaji -pɪ Zude, 'bɛ cɪ. ¹⁴ O 'ci a -tɔwɪɪ, ɛn o pɛɛnɔn Bali trɔ "baa 'kɔn zɪɛ -a -ji tɔ pɛɛnɔn man. -Wɛɛ cɪ 'o 'vale limɔn -mienun 'lee Zozi "bɔ Mari 'lee Zozi "bɔɪnɔn -a.

¹⁵ Yi -tɔ da, minnun nɛn o yi -tɛala Zozi da bɛ, 'o cin 'yɪ. O ya min -yaa tɔ -yɔ -tɔ (120). Piɛri wluan lou, ɛn e 'nan -wɛɛ 'nan:

¹⁶ «"Bɔɪnɔn, 'wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Zudazi man bɛ 'e 'lɛ sɔɔ. Bali lei 'saun Zudazi -le 'wɪ 'bɔla David 'le 'nan, Zudazi 'bɛ -sɪ -kɔɔnmɛn Zozi 'kunnɔn lɛ. ¹⁷ E ya "nɛn -kaa 'va, ɛn -cɛɛ 'nyranman -tɔwɪɪ 'pa waa. ¹⁸ "Lala nɛn waa -pan 'wɔ 'a, 'nan -e 'e Zozi -kɔɔn "bɛ, e fei

-tu 'lɔ 'a. 'Pian -a fei 'bɔ da nɛn e -ka. -A -pɔn fɛa, ɛn -a -pɔan wɛɛn bei. ¹⁹ Zeruzalem 'nɔn pɛɛnɔn 'wɪ zɪɛ -a 'man, -yee "wɛan nɛn o fei zɪɛ -a 'tɔ 'pa 'o wei -ji 'nan: <Akeldama>, -a -ci nɛn 'nan: <nyɛn fei>.

²⁰ ɛn e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ "dre 'fluba 'ji 'nan:

<Yee 'kuin 'e 'fɔ 'e "tun. Te min -tu 'e 'nyran ji dɪ.>

ɛn e ya "nyian 'e 'crɛn -tɛdɪ -ji 'nan:

<Min pee 'e "pa 'ji nyranman 'pa.>

21-22 Zɪ Zan Zozi -batize dre, -trilii -e 'e 'bɔ yi nɛn Bali -a 'si -kaa yei "bɛ -a man bɛ, minnɔn nɛn o -ko -kaa 'palɛ fɛ pɛɛnɔn 'nan te Minsan Zozi a -kaa 'va bɛ, -kaa o -tu -tɔ -a "pa 'ji. -Kaa min -tu 'si o yei, -e 'e 'pa -kaa 'va, -e 'e dre Zozi 'le wluandɪ -kanɔn 'va -nan yɪzan -tu -a.>

²³ -A -nan nɛn o min "fli kɔɔn, -a -tu 'tɔ nɛn Matias, ɛn -a -tu 'tɔ nɛn Zozeɸv. Waa laabo "nyian Barsaba, -te bɛ "cɛɛ dɪ Zuti. ²⁴ Tɔɔn ɛn o Bali trɔv 'ba, o 'nan: «Minsan, 'i 'bɔ nɛn, i min pɛɛnɔn souba ji ye bɛ, min "fli 'gɔɛ o yei "bɛ, min nɛn yia 'si "va "bɛ, 'i -kɔɔn 'kɔɛ. ²⁵ Zudazi 'si 'kɔ 'va, ɛn e -kɔ -a -nan nɛn kɔ 'e 'kɔ bɛ -a -nan. Min "fli 'gɔɛ o yei "bɛ -tɪɛ "pa 'ji nyranman "paa?» ²⁶ ɛn o 'lein 'wɛɛ tuɔla o 'tɔ da. Matias da nɛn e -tria, ɛn e 'pa Zozi 'le 'pasianɔn 'fuda -tu bɛ o va.

2

Bali lei 'saun 'ta Zozi 'le 'pasianɔn da

¹ "Fɛdɪ -tu nɛn waa laabo Pantekɔt bɛ -a yi da, te minnɔn pɛɛnɔn nɛn o yi -tɛra Zozi da bɛ, o ya 'o cin yɪdɪ 'wee Bali

trɔv 'banan 'cɛn 'nan. ² 'Nun tɔɔn ɛn fɛ -tu -cin 'wɪdɪ 'plɛblɛ 'si laji. 'E 'cin wɪ "le fulɔ 'plɛblɛ 'bɛ cɪ "fɛɛnnan. -A -cin 'wɪdɪ zɪɛ, e 'kɔn nɛn o cɪ o -nyrandɪ -ji bɛ -a -ci 'si. ³ Fɛnɔn o 'fli kɔɔn -wɛɛ "le 'tɛ nɛn -le 'wɪ 'zɔ, te o "siiman 'e cin man. 'Tɛ nɛn zɪɛ, e sɔɔn o -tɔdɔ pɛɛnɔn da. ⁴ Bali lei 'saun 'ta o pɛɛnɔn da 'nun, ɛn o 'wɪdɪ 'sia wei peenun -ji. Bali lei 'bɛ 'wɪ zɪɛ -a 'pa o 'le.

⁵ Yi 'bɔ 'lein zɪɛ -a da bɛ, minnɔn nɛn o "sia 'trɛda fɛ pɛɛnɔn 'nan te o 'ta wɔla Moizi -le -pei da tɪglɪ bɛ, o ya Zeruzalem. ⁶ Zɪ o fɛ -cin 'wɪdɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn o -kɔ 'o cin yɪɛ -nan. 'Wɪ o 'kan 'e 'cɪla "da, kɔɔ minnɔn zɪɛ te o ya 'wɪnan bɛ, min -tu "e 'e 'bɔ fla wei 'man. ⁷ 'Wɪ o 'kan, ɛn 'wɪ nɛn kɔ 'o yɪ 'o 'vɪ bɛ, wa'a tɔa dɪ, te waa ve 'nan: «Minnɔn nɛn o "we 'labɛ, Galile 'nɔn nɛn waa 'o pɛɛnɔn, ⁸ ɛn e dre "mɛn 'kɔ 'lɔɔ, ɛn o "we -kaa wei -ji te -kaa maan? ⁹ -Kaa "sia Part 'trɛda. ɛn -kaa -mie "sia Medi 'trɛda 'lee Elam 'trɛda. ɛn -kaa -mie "sia Mesopotami 'trɛda 'lee Zude 'trɛda 'lee Kapadɔs 'trɛda 'lee Pɔnt 'trɛda 'lee Azi 'trɛda. ¹⁰ ɛn -kaa -mie "sia Pirigi 'lee Panfli 'trɛda. ɛn -kaa -mie "sia "nyian Ezipti 'trɛda. ɛn -kaa -mie "sia "nyian Sirene 'trɛda Libi 'nɔn 'va. ɛn -kaa -mie "sia Rɔm 'nɔn 'va. ¹¹ -Kaa -mie a Crɛt 'nɔn 'a, ɛn -kaa -mie a Arabi 'nɔn 'a. ɛn Zuif 'nɔn a -kaa yei, ɛn min -mienun nɛn o yi -tɛala Zuif 'nɔn 'le Bali da bɛ o ya -kaa yei. ɛn -kaa -tɔdɔ pɛɛnɔn -kaa fla wei maan, te minnɔn zɪɛ o ya 'wɪ -dandan nɛn Bali -a dre bɛ -a vɪnan.»

12 'Wl o pɛɛnɔn 'kan 'e 'cila
"da, ɛn 'wl nɛn kɔ 'o yɪ 'o vɪ
bɛ, wa'a tɔa dɪ, te waa laabo 'o
cin lɔ 'nan: «'Wl zɪɛ 'bɛ 'ci bɛ ci
'nɔn?»

13 'Pian te min -mienun o
sɛɛ wɔ, -a vɪdɪ -a 'nan: «-Wɛn
o -tɛa 'e 'ciladɪ "da.»

Pieri 'wl tin 'ba minnun lɛ

14 Pieri 'lee Zozi 'lɛ
'pasianɔn 'fuda -tɔ -tɔ lou, ɛn
Pieri -a 'vɪ o yei wei 'plɛblɛ 'ji
minnun pɛɛnɔn lɛ 'nan:

«Zuif 'nɔn, 'lee 'ka pɛɛnɔn
nɛn ka ci Zeruzalem 'gɔ, 'wl
'gɔɛ 'ka man, ɛn 'ka "trɔɛn "tɔ
'an wei lɛ. 15 Te 'ka vɪ zɪɛ dɪ!
Minnun 'gɔɛ, -wɛn "cɛɛ o -tɛa
"dɪ. Bodrun nɛn tian, wa'a -
wɛn mlinlɛ dɪ. 16 'Pian 'wl nɛn
Bali 'lewei vɪzan Zoɛl -a 'vɪ bɛ,
-yɛɛ ci drɛnan. 17 Yaa 'vɪ 'nan:

«Bali "e 'nan,
tɔ -fɔla "da "ji bɛ,
an -taa 'mɛn lei 'saun 'a min-
nun da.

'Cɛɛ 'nɛn 'klɔnmɔnnun
'lee 'cɛɛ 'nɛn lɔmɔnnun Bali
'lewei vɛ.

Bali fɛnan -kɔɔnman
'yɪɛ -goei 'wein 'a 'cɛɛ -
gobonun lɛ.

Bali fɛnan -kɔɔnman
nyrinvla min cejenun lɛ.

18 'Wl 'kpa, an -taa 'mɛn lei
'saun 'a

-klɔnmɔn 'lee lɔmɔn pɛɛnɔn
nɛn waan "sua bɛ o da,

tɔ zɪɛ -a man
-e 'o Bali 'lewei vɪ.

19 An -cɛ -srɔn "winun dra laji
lou,

-e 'an 'lɛbo "fɔ winun drɛ
'trɛda.

E -kɔan 'tɛ 'a, e -kɔan "nyɛn -a,
e -kɔan "lolu -koei "a.

20 Klun -tɔala yidɛ yɪra,
mlɛn dra 'tɛndɛn "lɛ nyɛn -zɔ,

'vaa -e Minsan -lɛ yɪ -dan nɛn
e "bia bɛ, 'e bɔ.

21 Tɔ zɪɛ -a man bɛ,
min nɛn e Minsan laabɔ bɛ,
Minsan -a "sia 'wl 'ji.» »

22 ɛn Pieri "e 'nan "nyian
'nan: «Izraɛl 'nɔn 'ka "trɔɛn
'tɔ: Nazareti min Zozi 'ta
'trɛda, -cɛ -srɔn "winun nɛn
Bali cila "va, ɛn yaa drɛ bɛ,
yaa -kɔɔnman 'wein 'nan Bali
'bɛ 'pa 'sia. 23 ɛn o min 'bɔ 'nɔn
'cɛɛ 'nan 'ka -tɛ. Bali 'bɔ 'bɛ
'vɪ 'nan 'e drɛ zɪɛ, ɛn yaa -tɔa
'e 'cɛn 'nan e dra. Kaa -nɔn
minnun nɛn wa'a Bali tɔa dɪɛ
-wɛlɛ, ɛn waa -tɛ -a -pɛindɪ -a
yiba "plan da. 24 'Pian Bali -
a wluan -kanɔn 'va, yaa 'si 'ka
-lɔ, -yɛɛ ci 'nan ya'a 'kɔlamɔn
-e 'e 'fɔ -ka -lɛ 'plɛblɛ 'wlu
dɪ. 25 ɛn mingɔnnɛn David 'wl
'gɔɛ -a 'vɪ 'e 'cɛn Zozi man. Yaa
'vɪ 'nan:

«Maan -tɔa 'nan 'kɔ 'vale Min-
san -a 'kɔɛ ci tɔ pɛɛnɔn
man.

E ya tɔ pɛɛnɔn man 'an "srɔn
te 'e 'klan "sia 'an 'ji 'wl
drɛnan.

26 Tɔ pɛɛnɔn man
ci "nrandɪ a 'an 'lɔ,
ɛn an Bali 'tɔ bɔ "dre -fɔa.
ɛn -te an -ka oo,
Bali ci 'ka 'saan 'an man dɪ.

27 -Yɛɛ ci 'nan
Bali 'ka 'an lei tɔɛ -ka -lɔ dɪ,
ɛn ya'a 'e 'suzan 'tɔɛ
-e 'e fɔlɪ -yɛɛ -ji dɪ.

28 -Si nɛn waa "siala
-e 'o 'belidɪ nɛn
ya'a 'nyaan dɪɛ -a yɪ bɛ,
yia kɔɔn 'mɛn,

ɛn yie -kɔndɪ 'an "srɔn "lɛ
"wɛan

'an 'ci "nranman "fo.»

29 "Bɔwinun, -si a 'e 'nɔndɪ
'mɛn -e 'an vɪ 'cɛɛ 'nan: -Kaa
tra David -ka, waa 'wɔb, ɛn a -
yɛɛ a tian -kaa 'va 'gɔ. 30 'Pian,
e ya Bali 'lewei vɪzan -a "nɛn,
ɛn yaa -tɔa 'e 'cɛn 'nan Bali

-tə 'e wei -da -a vidi -a 'yre
'nan: <'E kluda min -tə 'e 'leji
mingənnən -ble.> ³¹ 'W₁ nən
Bali -a 'v₁ 'nan 'e dra bε, David
-a -nan 'y₁ 'e 'cən -yee "wεan
nən, e min 'sizan 'w₁ 'ji -le wlu-
and₁ -kanən 'va w₁ 'v₁ 'vaa en e
dre. E 'nan:

<Bali 'ka -a 'təle -ka -lə d₁,
en ya'a fəle -yre -ji d₁.>

³² Zozi 'bə nən an -yee 'w₁ ve
'gυε, Bali -a wluan -kanən 'va,
en -kaa pεənən -kaa ya -a -nan
yūnən 'a. ³³ Bali -a -nyran 'e
'pε 'yi "da, en e lei 'saun nən
e 'nan 'e -nən "bε yaa -nən -
yre. -A lei 'saun 'bə z₁ε en Zozi
'ta -a 'kū da. -A 'bə nən ka c₁
-a -nan yūnan, en ka c₁ -a da
weinun mannan 'gυ. ³⁴ -Yεε
c₁ 'nan, David 'bə 'ka "e -kūle
laji d₁, 'pian -a 'bə 'bε 'v₁ 'nan:
<Bali -a 'v₁ 'an 'san lε 'nan,
'i -nyran 'an 'pε "yi "da,
³⁵ -trilii -e 'mεin 'nanmannən
dre

'i 'cεin -trəa "dave -a.>
³⁶ -Yee "wεan 'ka Izrael 'nən
pεənən 'ka -ci -tə 'wein 'nan,
Zozi nən kaa -tε -a -pεind₁ -
a yiba "plan da bε, Bali -
a dre Minsan -a, en yaa dre
'trədanən pεənən 'sizan 'w₁ 'ji
Crizi -a.>

-Leglizi tεdε -trəanan

³⁷ Z₁ minnun nən -nan bε,
o 'wūnun z₁ε -a 'man bε, -a
'w₁ w₁ o man. En waa laabυ
Pieri 'lee Zozi 'le 'pasianən -
mienun lə 'nan: «"Būnūn, "kū
"dra "mən 'kə?»

³⁸ En Pieri 'e 'nan wlε 'nan:
«'Ka 'si 'w₁ 'w₁lidi "drəd₁ man,
-e 'ka 'fli -nən Bali lε, -e o 'ka
-tūdυ pεənən -batize dre Zozi
'tə da, -e Bali 'e 'cee 'w₁ 'w₁lidi
fui, -e 'e 'yee lei 'saun 'nən 'cεε.
³⁹ -Yεε c₁ 'nan, Bali -le 'w₁ nən

yaa 'v₁ 'nan 'e dra bε, 'ka lε
nən, en 'cee 'nənnun lε nən,
'lee minnun pεənən nən o ya
tian -kəb₁li en Minsan nən -
cee Bali -a bε, e "ta -daa "o
laabυlε bε, o lε nən.>

⁴⁰ En Pieri 'w₁ "kaga "pee 'v₁
"nyian -wlε, -e 'o -tə 'nan 'w₁
'kpa nən bε, e 'w₁ 'pla -wlε.
Yaa 'v₁ -wlε 'nan: «'Ka 'fli -nən
Bali lε, -e Bali 'e 'ka 'si yra yidi
nən e "ta -daa "bəle 'w₁ 'w₁lidi
"drənən man bε -yrə.>

⁴¹ Minnun nən o Pieri wei
'man 'yi "bε, Zozi 'le 'pasianən
o -batize dre. Yi 'bə z₁ε -a da,
min -kpi yaaga bε 'o 'fli -nən
Bali lε.

⁴² En tυ pεənən man 'wūnun
nən Zozi 'le 'pasianən -a "paa-
man o ji bε, waa maan te o 'ta
wūla "da 'o 'ci 'fidaa 'a. O ci
a -tūw₁li, o "paa 'o cin va te 'o
cin man w₁ dra. O pεənən fε
-tūw₁li "ble 'e cin va Minsan -
cin -trəad₁ o ji -a, en o Bali trυ
"baa 'e cin va.

⁴³ Zeruzalem 'nən nən -nan
bε nyen o cεen kə Zozi 'le
'pasianən -cε -srən "wūnun
'lee 'lεbo "fə wūnun dra.
⁴⁴ Minnun pεənən nən o y₁ -
tεra Zozi da bε, o ya 'e cin
va, en -wee fεnūn pεənən a 'e
cin va. ⁴⁵ 'O 'lə fεnūn pεənən
'tan, en waa man "lala pli
minnun man. O min -tυ "le
"nən "le z₁ "lala 'w₁ c₁ "man
"bε -yee 'w₁ 'zυ. ⁴⁶ Tυ -tūdυ
pεənən man, te 'o cin ye Bali
-pan 'kuin, 'kən 'tūdυ nən o -
wee -blife -təəm₁lan 'ji bε, 'o
cin -pliman -e 'o 'kū -a -bl₁ ci
"nran 'lee ci 'fidaa 'a. ⁴⁷ O Bali
bəa te minnun o 'tə "yi "ve.
En tυ pεənən man bε, Minsan
minnun "sia 'w₁ 'ji te e o -sεan
"o va.

3

Pieri min -srandi "tra "tu beli

¹ Yi -tu da, te yide tēenla, en Zan 'lee Pieri "ta -ko yideā Bali trv 'balē. ² Bali -pan 'kōn 'bō man -klōn -yre nen waa laabo -kpein fenyian bē, min -srandi "tra "tu yra -a "nen. -A min 'bō, waa -ya zīe. Tv pēenōn man, o -taa min 'bō 'nyēnēa -kpein 'bō "srōn 'nan te e "lala trv "baa minnūn nen o -wlamlan Bali -pan 'kuin bē -wlo. ³ Zi e Pieri 'lee Zan 'yī te o "ta -wlamlan bē, en e fē trv 'ba -wlo.

⁴ Tōōn en Pieri 'lee Zan 'o yīe 'sēn "da, waa -nanjēen, en Pieri "e -yre 'nan: «'I 'kū 'nanjen.» ⁵ En e o -nanjēen, "yee 'ji "le o "ta fē -tv -nōan 'yre.

⁶ En Pieri "e -yre 'nan: «"Lala 'ka 'an 'lō dī, en -siga 'ka 'an 'lō dī, 'pian fē nen 'an 'lō bē, maan -nōan 'yīe: Nazareti min Zozi Crizi 'tō da, 'i 'wluan lou, 'i 'ta wō!» ⁷ -A -nan nen yaa 'kun 'e 'pē "yī "man, en yaa wluan lou. 'Nun tōōn en min -srandi "tra zīe -a cēin 'lee -a -sezenennun -tō 'e man 'pleble. ⁸ E dre "klī, en e -tō lou, en e 'ta wōdī 'sia 'o 'vale Pieri 'lee Zan -a. O wla Bali -pan 'kuin, te e -ko 'ta wōdī -a. E -ko 'sōdī -a lou, te e Bali 'tō bōa.

⁹ Minnūn pēenōn -a 'yī 'ta wōnan, te e Bali 'tō bōa. ¹⁰ Waa -tōa 'nan, min nen 'e -nyrandi -klōn -yre nen waa laabo -kpein fenyian bē -a "nen te e fē trv "baa bē -nyren. En 'wī nen e dre -yre "bē -a 'wī cūla minnūn pēenōn da, 'wī o 'kan.

Pieri 'wī tin 'ba Bali -pan 'kuin

¹¹ Te ya'a tian 'silē Pieri 'lee Zan "srōn "dī, en o 'bō Bali -pan 'kōn 'le "nen "nen waa 'tō 'pa Salomōn man bē -a -nan, tōōn en minnūn nen 'wī o 'kan 'gūe, o -kū o 'lē flan -a. ¹² Zi Pieri 'wī zīe -a -nan 'yī bē, tōōn en e -wle 'nan: «Izrael 'nōn, -mē "le "wēan nen 'wī 'ka 'kan? -Mē "le "wēan nen ka 'kū -nanjēan? Bali -le 'pleble 'bē min 'gūe -a beli, 'kū 'bō 'le 'pleble "cēe dī. ¹³ Bali nen e cī Abraam -le Bali -a 'lee Izak -le Bali -a 'lee Zago 'le Bali -a 'lee -kaa tranun -le Bali -a bē, -yēe e 'suzan Zozi Crizi -le 'pleble 'cī kōōn. -A -pī Zozi zīe, Pilati "e 'vī 'nan 'o 'si "man 'pian ka'a 'wle "man "dī. Ka kōala "man, en kaa -nōn minnūn lē, en waa -tē. ¹⁴ Min nen 'bē a Bali 'lē 'saun en 'bē a min tīglī 'a bē, 'cēe 'nōn en wēe 'tē, en ka wū min -tēzan man 'bē "pa 'ji 'nan te 'wēe 'tē dī. ¹⁵ Ka min nen e cī 'belidī nen ya'a 'nyaan dīe -a san -a bē, -a -tē, 'pian Bali -a wluan -kanōn 'va, en kū ya -a -nan yūnōn 'a. ¹⁶ Yi -teradī -a 'tō da -le "wēan, -a 'tō 'bō 'le 'pleble min nen kaa -tōa en kaa ye 'gūe e beli. Yi -teradī Zozi da 'bē beli "fo 'ka pēenōn yīe man 'gū.

¹⁷ 'An "bōnūn, maan -tōa 'nan 'wī nen 'ka 'bō 'lee 'ka 'tanōn 'a dre Zozi lē bē, ka'a -cī -tōle 'vaa, en kaa dre dī. ¹⁸ 'Pian Bali 'bē 'vī 'nan 'e dre zī, -e 'wī nen Bali 'lewei vūnōn pēenōn -a 'vī bē, 'e 'lē sōō. -A 'wī zīe, -yēe cī -yee min 'sizan 'wī 'ji Crizi -le yra yīdī -a. ¹⁹ -Yee "wēan 'ka 'si 'wī 'wli dī "drēdī man, -e 'ka 'fli -nōn Bali lē, -e

Bali 'e 'cee 'wɪ 'wɫidɪ 'fui. ²⁰ -
Te kaa dre zɪe -e Minsan Bali
'e 'fudɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ, -e min
'sizan 'wɪ 'ji Zozi nɛn yaa 'pla
'cee vɛ -a bɛ, 'e -ta -a. ²¹ 'Bɛ
nɛn 'gʊɛ, Zozi Crizi -fo tian laji
-trilii -e tʊ nɛn Bali 'e 'nan 'wɪ
'wɫidɪ 'ka 'kɔan 'trɛda dɪ "le
'trɛda pou sianan 'zʊ bɛ, 'e 'bɔ.
'Wɪ zɪɛ, Bali 'lewei vɪnɔn 'saun
-a 'vɪ 'e 'cɛn. ²² Moizi -a 'vɪ 'e
'cɛn 'nan:

«Minsan nɛn 'cee Bali -a bɛ,
e -taa Bali 'lewei vɪzan -tʊ -a
'cɛɛ "le 'mɛn 'wɪ 'zʊ.

'Ka 'va nɛn e min zɪe -a "sia,
'ka min zɪe -a wei man -e 'ka
'ta wɔla "da.

²³ 'Pian bii nɛn yɪ'a min zɪe -a
wei manlɛ dɪɛ,

'i klu "so Bali -le minnun yei.»

²⁴ ɛn 'wɪ nɛn Bali 'lewei
vɪzan Sanmian 'lee Bali 'lewei
vɪnɔn pɛɛnɔn nɛn o -ta -yee -
sru "bɛ, waa 'vɪ bɛ, -yɛɛ cɪ "mɛn
"drɛnan 'gʊ. ²⁵ Bali 'lewei
vɪnɔn zɪe ka ya o kludanɔn
'a, ɛn 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ -kaa
tranun lɛ 'nan 'e dra bɛ, 'cɛɛ cɪ
-a "nɛn 'blɪnɔn 'a. Bali -a 'vɪ
Abraam lɛ 'nan:

«I kluda min -tʊ 'tɔ 'ji
an -fɛa ve 'trɛdanɔn pɛɛnɔn
man,

tɔɔn ɛn Bali -ta 'e 'suzan 'a.»

²⁶ -Yee "wɛan Bali 'e 'suzan
Zozi Crizi 'bɔla 'ka 'va 'e 'flin
'nan -e 'ka 'si 'wɪ 'wɫidɪ "drɛdɪ
man -e 'ka 'fli -nɔn -yrɛ -e 'e -
fɛa vɪ 'ka man.»

4

*O -kv Pieri 'lee Zan -a tin
'banɔn 'cɛin -da*

¹ Pieri 'lee Zan -fʊ tin 'banan
minnun lɛ, ɛn Bali -pannɔn
'lee min nɛn e yɪɛ -tɔa Bali -
pan 'kɔn 'va bɛ 'lee Saduze
'nɔn 'ta. ² 'Bli 'fɔ o ji 'nan, Zozi
'le 'pasianɔn "fli zɪe o ya 'wɪ

"paanan minnun ji, te waa ve
-wɫɛ 'nan, Zozi wɫuan -kanɔn
'va, -yee "wɛan minnun nɛn
o -ka bɛ o wuanla -kanɔn 'va.
³ O Zozi 'le 'pasianɔn "fli zɪe o
'kun, ɛn o -kv o -fɔlɛ -pʊ 'kuin
'nan -e tʊ 'e 'cɛn o man, kɔɔ
fɛnan -kv -kɔɔbli. ⁴ 'Pian min-
nun nɛn o 'wɪ zɪe -a 'man bɛ, o
"kaga "fɔ Zozi 'va, ɛn Zozi -sru
'ta wɔnɔn "nɛn 'bɔ -kpi 'soolu
(5.000).

⁵ Zɪ tʊ cɛɛn bɛ, ɛn Zuif
'nɔn 'tanɔn 'lee min cejenun
'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'o cin 'yɪ
Zeruzalem. ⁶ Bali -pannɔn
'tazan Ane a o va, 'lee Kaifa
'lee Zan 'lee Alexandre 'lee
Bali -pannɔn 'tazan "srɔnnɔn
-mienun "nyian. ⁷ ɛn o 'nan
'o 'ta Pieri 'lee Zan -a 'o yei. Zɪ
Pieri 'lee Zan -ta bɛ, ɛn waa
laabʊ -wɫɔ 'nan: «'Plɛblɛ "cɛn
'a nɛn ka min -srandɪ "tra
beli, ɛn -tɪ 'tɔ da nɛn ka 'winun
zɪe -a dra?»

⁸ ɛn Pieri nɛn 'e fadɪ Bali lei
'saun 'le 'plɛblɛ 'a bɛ, e 'nan -
wɫɛ 'nan: «Zuif 'nɔn 'tanɔn 'lee
min cejenun, ⁹ -te cɛɛgʊ o 'wɪ
laabʊ 'kv 'lɔ 'yɪ "nɛn kʊa dre
min -srandɪ "tra "lɛ bɛ -a da
bɛ 'lee min nɛn kʊa dre -a 'tɔ
da bɛ -a da bɛ, ¹⁰ kʊa ve 'cɛɛ -e
'ka -tɔ, ɛn "nyian -e Izrael 'nɔn
pɛɛnɔn 'o -tɔ 'nan: Nazaretɪ
min Zozi Crizi nɛn kaa -tɛ -a -
pɛindɪ -a yiba "plan da, ɛn Bali
-a wɫuan -kanɔn 'va bɛ, -a 'tɔ
da nɛn ka min 'labɛ -a ye 'e
'belidɪ. ¹¹ E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ
Bali -le 'fluba 'saun 'ji 'nan:

«Kɔlɛ nɛn 'ka 'kɔn 'tɔnɔn,
kaa tuʊ 'ka 'pɛla koda bɛ,
-yɛɛ dre 'kɔn 'tɔ -kɔlɛ tɪglɪ 'a.»

¹² -A 'saza 'va nɛn 'belidɪ cɪ, -
yɛɛ cɪ 'nan lakɔlɛ 'wɫu 'gʊ, Bali
'ka 'tɔ 'tʊ -nɔnlɛ minnun lɛ -e

min 'e 'ciula "va -e 'e 'belidi yi di.»

¹³ Tōōn en tin 'banōn nen 'o cin 'yi be 'wī o 'kan. -Yee ci 'nan, waa-ci-tō 'nan, Pieri 'lee Zan -le 'wī nen waa 'vī be, o yi -tera 'o 'fli da en nyen 'ka o ji di. En waa -ci -tō "nyian 'nan, Zan 'lee Pieri be 'flanōn "tun "nen waa, en wa'a Bali -le 'fluba -tranlea di. 'Pian waa -tōa 'nan, 'o 'vale Zozi nun -a o 'ta wōla, ¹⁴ en min -srandi "tra "nen -ce 'si "man te waa ye 'e 'tōdi o "srōn "be, -yee "wean 'wī 'tv 'ka o ji -e 'o vī di. ¹⁵ Tōōn en o 'nan -wle 'nan 'o 'man 'ten "tiennōn. -A -nan nen -sa -fōla tin 'banōn 'bō yei. ¹⁶ En waa laabōdi 'sia 'o cin lō 'nan: «Kaa dra minnun 'labē -wle 'kō? Zeruzalem 'nōn pēēnōn -a -ci -tōa 'wein, 'nan -ce -srōn "wī -dan nen 'labē -wee dre. En -ka'a 'kōlaman -a -sa -fōdi -a di. ¹⁷ 'Pian -e o "fli zīe, -e -wee 'wī 'bō 'e vīle 'e fuila "man minnun pēēnōn 'va diē, -kaa 'wī 'pla -wle 'klagla 'nan, te o 'wī tin 'ba min -tv le "nyian -wee Zozi zīe -a 'tō da di.»

¹⁸ Tōōn en o Zan 'lee Pieri laabō, en o 'wī 'pla -wle 'klagla 'nan, te 'o 'wī tin 'ba "nyian minnun le Zozi 'tō da di, en te 'o 'wī "paa "nyian minnun ji Zozi 'tō da di.

¹⁹ En Pieri 'lee Zan "e 'nan -wle 'nan: «'Wī nen e ci tīgli be, 'ka vī 'ka 'bō 'a: 'Kv 'ta wōla 'ka wei da, -baa 'kv 'ta wōla Bali wei da? ²⁰ 'Pian 'kōve vē be 'wī nen kvā -nan 'yi, en kvā 'man be, kv'a 'kōlaman -e 'kv 'lēbo 'pla "da -a 'wī zīe -a vīdi -a di.»

²¹ Tōōn en tin 'banōn 'wī 'pla "nyian -wle 'klagla 'kpa, en o -si -nōn -wle 'nan 'o 'kv. Tin 'banōn 'bō 'ka -kōlale -si -tv vīdi -a -e 'o 'wī 'nōn -wle "di,

kōō minnun pēēnōn a Bali 'tō bōnan 'wī nen e dre be -yee "wean. ²² En "nyian min -srandi "tra "nen -ce -srōn "wī zīe e dre, en -ce 'si "man "be, min ceje nen -a le -fuba sinjen -cia "be -nyren.

Zozinōn Bali trv 'ba

²³ Zi o 'si o man be, en o -kv 'o "bvī Zozinōn -mienun va, en 'wī nen Bali -pannōn 'tanōn 'lee min cejenun -a 'vī -wle "be, o -wee 'vī. ²⁴ En zi o 'wī zīe -a 'man be, o pēēnōn 'ci dre 'tv, en o Bali trv 'ba 'nan: «'Kv 'san, yīe 'tre dre, yīe lakōle 'pla, yīe jemie 'lee 'e 'va fenun pēēnōn dre. ²⁵ Yīe 'pa 'kv tra David 'le 'yīe lei 'saun 'a 'nan:

<-Mē "le "wean nen 'bli a 'e 'fōdi 'lēglōn pēēnōn da minnun ji zīe,

en -mē "le "wean nen 'wī nen -a -ci "ka "diē,

-a -cin a minnun ji zīe?

²⁶ 'Treda mingōnnēn nun 'o man wōv 'kuli da,

en 'o 'ci 'pa 'o 'vale minnun tanōn 'a

Minsan Bali 'lee -yee min nen yaa 'si "va

en yaa 'pa 'sia 'nan 'e min 'si 'wī 'ji be o man.»

²⁷ 'Wī 'kpa nen, -yee ci 'nan Erodi 'lee Ponzv Pilati 'o cin 'yi 'fla zīe -a da 'o 'vale -pennōn 'lee Izrael 'nōn 'a, en 'o 'ci 'pa 'i 'suzan 'saun Zozi nen yia 'si "va, en yia 'pa 'sia, 'nan 'e min 'si 'wī 'ji be -a man. ²⁸ 'Wī nen yia 'vī 'i 'bō 'le 'plēble 'lee 'i 'bō 'ci 'sō 'a 'e 'cēn be, -a 'bō nen waa 'le sōō. ²⁹ -Yee "wean, 'be nen 'gvē Minsan Bali, 'i 'wī nen waa dra -wle "be, 'i yī 'i dre -e 'i 'sunōn 'o 'yīe 'wī 'nōnnōn vī

minnun le yi -teradi 'o 'fli da -
a. ³⁰ 'I 'yie 'pleble 'ci -koon 'du
-e 'i 'sunon 'o -ce 'si minnun
man -e 'o 'lebo "fo winun 'lee
-ce -srōn "winun dre 'i 'suzan
'saun Zozi nen yia 'si "va "be -
a 'tō da.»

³¹ Zi o ceen Bali tru 'badu
man be, en fenan nen o ci 'o
cin yidi be -a -nan nyōndi 'sia,
tōn en Bali lei 'saun o pēenon
'fa, en o Bali -le 'w1 'nōnōn
vidi 'sia minnun le te "klan 'ka
o ji "nyian di.

*Zozinon 'pa 'o cin va 'winun
drenan*

³² Minnun pēenon nen o yi -
tera Zozi Crizi da be, o dre min
-tuwli "a, o ci w1 a -tuwli. -Te
min -tu yife a be, te o pēenon 'le
ve nen. ³³ Pleble -dan nen -wlo
"be, -a 'bō 'a nen o Minsan Zozi
'le wluandi -kanon 'va w1 ve
minnun le, en "nyian be, Bali
-le -faa a o man 'kpa. ³⁴ Fe -
tu 'ka 'kle min -tu man o va di.
Kōō minnun nen -wee fei 'lee
'kōnnun a be waa -tan, en o -ta
-a man "lala -a, ³⁵ en waa -sran
Zozi 'le 'pasianon 'wlu. Zozi
'le 'pasianon zie, o min -tu "le
"nōn "le zi "lala 'w1 ci "man "be
-yee 'w1 zō.

³⁶ Levi min -tu a o va, waa
-ya Sipri 'leglōn 'ji, -a 'tō nen
Zozefu, en Zozi 'le 'pasianon -
a 'tō 'pa "nyian Barnaba, 'be
'ci 'be ci 'nan min nen e min
"koe -tōa 'e da. ³⁷ -Yee fei nen
'e 'lō be yaa -tan, en e -ta -a
man "lala -a, yaa -sran Zozi 'le
'pasianon 'wlu.

5

Anania 'lee Safira -le 'w1

¹ 'Pian min -tu a, -a 'tō nen
Anania, 'o 'vale 'e nan Safira
-a o 'wee -yō -tan. ² Yaa man

"lala -mie 'si "va, en yee 'pla
'yee ve -a, -a nan -a -tōa zie, en
e -ku -a -nyranman -a Zozi 'le
'pasianon le.

³ Tōn en Pieri "e -yre 'nan:
«Anania, -me "le "wean nen 'i
'fli 'tu1 en Satan wla 'i 'ji, en i
'wlu 'sen Bali lei 'saun le, en i
'yie -yō man "lala -mie 'pla 'yie
ve -a? ⁴ 'I 'bō 'le -yō nen, en yia -
tan. En zi yia -tan, -a man "lala
be, 'i 'bō 'le ve "cee duv? En -
me "le "wean nen 'w1 'wli di zie,
yia nrōn 'i 'ji? Minnun le "cee i
'wlu 'sen di, 'pian Bali le nen i
'wlu 'sen.»

⁵ Zi Anania 'w1 zie -a 'man
be, e -tria, en e -ka. Minnun
pēenon nen o 'w1 zie -a 'man
be, "klan -dan -sen o ji. ⁶ -
Gobonun nen -nan be, o sō 'pa
-a -kadu man, en o -ku -a wole.

⁷ -A -nan 'mōn -trilii, "be -
sru en -a nan -ta, te 'w1 nen
e dre be, ya'a tian "e "manle
di. ⁸ En Pieri -a laabu -yō 'nan:
«-Yō nen kaa -tan be, -a man
"lala nen 'gō?»

En -a nan -a wun -fō 'nan -a
man "lala nen be.

⁹ Tōn en Pieri "e -yre 'nan:
«-Me "le "wean nen 'ka 'ci 'pa,
en ka Minsan lei 'man -tan?
"I 'yib, minnun nen wei -sran
'wv be, o nen 'kōn 'le "nen "be,
o "ta -ko "nyian "yie "a.»

¹⁰ 'Nun tōn e -tria Pieri
'wlu, en e -ka. -A -nan nen -
gobonun wla o 'bō "man te e
ya 'e 'kadu, en waa 'sia o -ku -a
wole 'e -sran "srōn. ¹¹ -Leglizi
'nōn 'lee minnun pēenon nen o
'w1 zie -a 'man be, "klan -dan -
sen o ji.

*Zozi 'le 'pasianon minnun
'kaga beli*

¹² Zozi 'le 'pasianon 'lebo "fo w1 'lee -ce -srøn "w1 "kaga dre minnun yiε man. Zozinon pæenon a 'o cin yidi Bali -pan 'køn 'le "nen "nen waa 'tō 'pa Salomon man be -a -nan. - A -nan nen 'o cin ye 'e 'cen. ¹³ En minnun nen o 'ka Zozi 'va diε o -tv 'ka -plile o man di, 'pian te o Zozinon 'tō "yi "ve. ¹⁴ Minnun "kaga "yi -tera Minsan da, -e 'e 'sia lımōn 'lee 'klōnmōn man, te o -ko -sendı -a Zozinon 'va. ¹⁵ Minnun 'bōla 'ji -ce -tenon 'a 'fla yei, te o -ce -tenon 'bō nyianla -saa 'lee nyinnan "dave -mienun da. Minnun zıε, waa "nrōnman 'o 'ji, 'nan -te Pieri "ε ciı -e -a fulō lei "tun 'e 'ciı min -tv da 'fendaa. ¹⁶ Minnun "kaga "sia 'flanun nen Zeruzalem "srøn "be -a da, te o -taa "nyian -ce -tenon 'lee minnun nen pōn 'e 'pε kle o man be waa, te o pæenon "belia.

Minnun 'te 'pa Zozi 'le 'pasianon da

¹⁷ Man bōdı wlala Bali -pannon 'tazan 'lee Saduze 'nōn 'ji Zozi 'le 'pasianon man. ¹⁸ -A -nan nen o Zozi 'le 'pasianon 'kun, en o o -fō -pv 'kuin. ¹⁹ 'Pian zı -pei 'tan be, en Minsan -le 'pasiazan -tv -ta -pv 'køn 'le 'sölε o da, e o 'bōla bei, en e 'nan -wle 'nan: ²⁰ «'Ka 'kū Bali -pan 'kuin -e 'ka Bali wei nen e 'belidi -nōan "be -a -nan w1 vı minnun le.»

²¹ En o wı "man. Bodrun puunon o -kū Bali -pan 'kuin, en o 'w1 "paadı 'sia minnun ji.

Tv 'bō zıε -a wlu be, Bali -pannon 'tazan 'lee 'e "srōnnōn tin 'banōn cin 'yı 'o 'vale Zuif min cejenun -a. En o minnun

'pa 'sia -pv 'kuin 'nan 'o 'ta Zozi 'le 'pasianon 'a. ²² 'Pian, minnun nen o o 'pa 'sia be, wa'a Zozi 'le 'pasianon yle -pv 'kuin di. En o 'li 'o da tin 'banōn 'va, o 'w1 zıε -a 'sinan 'pa -wle. ²³ Waa 'vı -wle 'nan: «-Pv 'kōn a 'e 'fōdı -ji "fo, en 'sounjanun a -a 'le "nen 'pian zı kū 'køn 'le 'sv be, kū'a Zozi 'le 'pasianon yle -ji di.»

²⁴ Zı min nen o yiε -tōa Bali -pan 'køn 'va be, 'lee Bali -pannon 'tanōn 'w1 zıε -a 'man be, wa'a 'w1 'tv yle -e 'o vı Zozi 'le 'pasianon 'le 'sandı da di, en waa laabv 'o cin lō 'nan, -me "w1 'be ci zıε.

²⁵ -A -nan nen min -tv -ta -a vıε -wle 'nan: «'Ka 'yio, minnun nen ka o -fō -pv 'kuin 'gve, o ya 'w1 "paanan minnun ji Bali -pan 'kuin.» ²⁶ En min nen e yiε -tōa Bali -pan 'køn 'va be 'lee 'yee minnun -kū o 'kunle, en o -ta waa. 'Pian wa'a drele -sa -a di, kōō "klan a o ji 'nan minnun "ta -kōle wænman 'o 'va.

²⁷ Zı o -ta waa be, en o -kū waa tin 'banōn 'le. -A -nan nen Bali -pannon 'tazan 'w1 laabv -wlv. ²⁸ E 'nan -wle 'nan: «Kū 'w1 'pla 'cee 'klagla 'nan, te 'ka 'w1 "paa "nyian minnun ji 'tō 'labε -a da di. "Ka 'yio "le kaa dre, en 'cee 'w1 "paadı fuila "man Zeruzalem "fo, en ka 'nan minnun le 'nan, 'kūε min zıε -a -te.»

²⁹ Tōōn Pieri 'lee Zozi 'le 'pasianon -mienun -a 'vı -wle 'nan: «Bali wei da nen min 'ta 'wōla 'e 'flin 'vaa -e 'e 'ta wōla min wei da. ³⁰ Zozi nen kaa -te -a -peındı -a yiba "plan da be, 'kū tranun -le Bali -a wluan -kanōn 'va. ³¹ Bali -a -nyran

'e 'pe "yi "da, en yaa dre min 'sizan 'wɪ 'ji -a. En yaa dre min tazan -a. Yaa dre zɪe 'nan -e Izrael 'nɔn o 'si 'o dre wɪ -wɪdɪ 'man -e Bali 'e -wee 'wɪ 'wɪdɪ 'fui. ³² Kɔ ya 'wɪ zɪe -a -nan yɔnɔn 'a, en lei 'saun nen Bali -a -nɔn minnun nen o 'ta 'wɔla Bali 'bɔ wei da bɛ -wɛ "bɛ, e ya "nyian -a -nan yɪzan -a.»

³³ Zɪ tin 'banɔn 'wɪ zɪe -a 'man o da bɛ, en 'bli 'fɔ o ji 'e 'ciɪla "da, o ya "vale o Zozi 'le 'pasianɔn 'bɔ -tɛɛman. ³⁴ 'Pian Farizen min -tɔ nen waa laabo Gamaliel, e Moizi -le -pei 'fluba "paaman, en minnun pɛɛnɔn -a bɔa "bɛ, e -tɔ lou tin 'banɔn yei, en e 'nan 'o Zozi 'le 'pasianɔn 'man 'tɛn "tiennɔn. ³⁵ -A -nan nen e 'nan tin 'banɔn lɛ 'nan: «Izrael 'nɔn, 'wɪ nen ka "ta -a dra minnun 'labɛ -wɛ "bɛ, 'ka 'wulo -ji "nrɔn "da 'kpa. ³⁶ Min -tɔ nen waa laabo Teida bɛ, e 'bɔla -a -nan 'ka tian 'mɔnlɛ "bɔɔ dɪ. Zɪ -yee 'wɪ 'bɔla zɪe, e 'nan 'e 'fli man 'nan 'e ya min -dan tɔ -a, en min -yaa sinjen sɔɔnla -a -sru. 'Pian waa -tɛ, en minnun nen o sɔɔnla -a -sru "bɛ o fuila "man. Min -tɔ 'ka "nyian -fɔlɛ -nan dɪ. ³⁷ "Bɛ -sru, te min "nrɔndɪ tɔ 'bɔ, en Galile min Zuda "e "ta wɔ, "bɛ minnun "kaga "sɛn 'e -sru. 'Pian wɛɛ 'tɛ "nyian, en minnun pɛɛnɔn nen o sɔɔnla -a -sru "bɛ, o fuila "man. ³⁸ 'Bɛ nen 'gɔvɛ maan ve 'cɛɛ 'nan, te 'ka "trɔɛn "tɔ "nyian minnun 'labɛ o va dɪ, en 'ka 'si o man 'o 'kɔ. -Yɛɛ ci 'nan, -te -wee 'wɪ nen 'o ci "man "bɛ 'nan min wei da nen o 'ta 'wɔla bɛ, "te 'li 'pei te -a 'wɪ 'nyan. ³⁹ 'Pian -te Bali wei da nen o 'ta 'wɔla bɛ, "te ka'a

'kɔlaman o fuiladɪ -a "man "dɪ. 'Ka dre "yi, "tɔgɔ 'ka 'kuli -tan Bali man.»

Tɔɔn en tin 'banɔn -a 'sia Gamaliel -le vɛ da. ⁴⁰ O Zozi 'le 'pasianɔn laabɔ, en o 'nan 'sounjanun lɛ 'nan 'o o -sɔn -ngble -a, en o 'wɪ 'pla -wɛ 'nan, te 'o 'wɪ tin 'ba "nyian min lɛ Zozi 'tɔ da dɪ. Tɔɔn en o 'si o man.

⁴¹ -A -nan nen Zozi 'le 'pasianɔn 'si tin 'banɔn 'lɛ. O 'si o 'lɛ ci "nran -a, kɔɔ 'o yra 'yɪ Zozi 'tɔ 'ji. ⁴² Yi -tɔdɔ pɛɛnɔn man te o ya Bali -pan 'kuin 'lee 'wee 'kɔnnun -ji, wa'a 'flinlɛ 'wɪ 'paadɪ -a dɪ, en wa'a 'flinlɛ Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ -a minnun lɛ dɪ.

6

O Etiennɛn 'lee min 'shɛɛdɔ 'si 'va -e 'o 'pa Zozi 'le 'pasianɔn 'va

¹ Tɔ zɪe -a man te Zozinɔn a bɔnan "kaga "bɛ, en minnun nen o Grek wei -fɔa "bɛ, o Zuif 'nɔn nen o Ebre wei -fɔa "bɛ, o man wɪ 'pla 'nan, tɔ pɛɛnɔn man, -te "wɛɛ -blɪfɛnun -pli "bɛ o ci "saan 'o 'va -calɛnɔn man. ² En Zozi 'le 'pasianɔn 'fuda "fli Zozinɔn pɛɛnɔn cin 'yɪ, en o 'nan -wɛ 'nan: «E 'ka "yi, -e -kaa Bali -le 'wɪ 'tɔɪ -e -kaa "trɔɛn "tɔ -blɪfɛ -le 'wɪ "ji dɪ. ³ -Yee "wɛan "bɔnnun, 'ka min -wɛɛ 'ka 'va 'sɔravli -e -kaa o 'pla 'nyranman zɪe -a da. O 'nɔn zɪe, 'o 'tɔ "yi 'e 'kɔn minnun 'le, 'o 'kɔn minnun nen o 'ta wɔla Bali lei 'saun 'le 'wɪ da bɛ waa, en 'o 'kɔn 'wɪ 'tɔnɔn 'a. ⁴ -Cee vɛ bɛ, -e -kaa yɪe 'trɔa Bali -le 'wɪ da te -kaa Bali trɔ "baa.»

⁵ 'Wɪ zɪe, e Zozinɔn pɛɛnɔn 'ci 'sɔ, en o Etiennɛn -tɔ. Etiennɛn

zιε, e yi -teala Bali da 'kpa, εν e 'ta 'wola Bali lei 'saun 'le 'wι da. Εν ο Φιλίπυ 'lee Prokōr 'lee Nikanor 'lee Timōn 'lee Parmena 'lee Antīos min Nikola nen e dre Zuif min -a βε, ο 'yi. ⁶ Zozinōn ο kōōn Zozi 'le 'pasianōn ε, tōōn εν 'ο 'pe 'pla ο da, εν ο Bali trυ 'ba -wλε.

⁷ Bali -le 'wι 'nōnōn 'ko fuiladi -a "man, te Zozinōn 'ko bōdi -a "kaga Zeruzalem, εν te Bali -pannōn "kaga 'ta wola "nyian Zozi 'le 'wι da.

Minnun Etiēnen 'kun

⁸ Bali 'yee 'pleble 'lee 'yee yidi "yi "nōn Etiēnen ε, -a 'bō 'a nen e -ce -srōn "wūnūn 'lee 'lebo "fō wūnūn dra minnūn yie man. ⁹ 'Pian minnūn nen ο -ko Bali trυ 'bale nōannūn nen ο 'si ο man βε, -wee cin yi 'kuin βε, ο -sa -fōdi 'sia 'ο 'vale Etiēnen -a. Minnūn zιε Zuif 'nōn nen waa, ο "sia Sirene, εν ο -mie "sia Alēzandri, εν ο -mie "sia Silisi 'lee Azi 'leglōn 'ji. ¹⁰ 'Pian Etiēnen ο "kle "sa -fōdi -a. -Yee ci 'nan 'wι 'tōdi nen Bali lei 'saun -a -nōan -yre "βε -a 'bō 'a nen 'e "we.

¹¹ Εν ο -kū -fōle minnūn -sru "lala -a 'nan 'ο vι Etiēnen man 'nan, 'ο 'bō "man te e ya Moizi 'lee Bali 'tō srēnan. ¹² 'Wι zιε, e 'bli 'fō min cejenūn 'lee 'fluba 'ci vūnōn 'ji, εν ο -kū -a 'kunle -sa -a, εν ο -kū -a tin 'banōn 'cēin -da. ¹³ Ο -fō "nyian minnūn peenūn -sru, εν 'ο 'ta 'wlu 'senle "man 'nyian. Waa 'vι 'nan: «Min 'gυε, e wū 'wliđi Bali -pan 'kōn nen Bali -le vε -a βε -a man, εν e wū "nyian -wliđi Moizi -le -peinūn man. ¹⁴ Kva 'man "da 'nan: Nazareti min Zozi 'kōn zιε -a -wia, εν Moizi -le -peinūn nen yaa -tō

-kaa tranun ε βε, Zozi -a limlan -e -ka'a vιε -kaa 'ta wola "da "di.»

¹⁵ -A -nan nen minnūn pēēnōn nen tin 'banan βε, 'ο yie 'sen Etiēnen da, εν waa yra 'yi "le Bali -le 'pasianōn nen laji βε -a -tυ -zυ.

7

Etiēnen 'wι tin 'ba tin 'banōn ε

¹ Tōōn εν Bali -pannōn 'tazan -a laabυ Etiēnen -lō 'nan: «'Wι 'kpa nen?»

² Εν Etiēnen 'e 'nan: «'An "būnūn, 'an "tūnūn, 'ka "trōēn "tō 'an wei ε. 'Li 'kpa te Abraam -nyēanla Mesopotami βε, εν -cee Bali nen -a -kōōn "manvε "ka "diε, 'e 'fli kōōn -yre 'vaa, εν e -kū -nyenlea Aran. ³ E 'nan Abraam ε 'nan:

<'I 'si 'yie 'leglōn 'ji,

'i si 'i 'mangulinūn va,

-e 'i 'kū 'tre nen

an "ta -daa -a -kōōnle 'yie 'gυε -a da.)

⁴ Εν Abraam 'si Kalde 'leglōn 'ji, εν e -kū -nyenlea Aran. E -fū -nan nun. Zι -a "tι "ka βε, εν Bali -ta -a 'leglōn nen ka ci -ji cēegυ 'gυε -a -ji. ⁵ Bali 'ka -yee -yō -nōnle 'leglōn zιε -a -ji di. Bali 'ka -yee "blūnan "wēnneñ 'nōnle di. 'Pian e -tō 'e wei da 'nan 'e 'leglōn zιε -a -nōan -yre -yee vε -a, εν -yee -sru 'e -nōan -a klu ε. Bali 'wι zιε -a 'vι, te Abraam -le 'nen "ka "di. 'Pian Bali -a 'vι 'nan:

⁶ <'Leglōn nen -pen da βε,

-a 'ji nen 'i kludanōn -nyēanla. Ο -kōōn "minnūn -le nōannūn -a -nan nun.

Minnūn 'te "paa ο da ε -yaa sinjēn wlu.

7 'Pian 'leglɔn nɛn o dre -wee
nɔannun -a bɛ,

an 'wɪ "nɛn -kɔɔnman -wɛ.

'An 'bɔ Bali 'bɛ 'vɪ.

"Bɛ -sru 'i kludanɔn lia 'o da
-e 'o 'ta 'an trv 'ba Kanan
'leglɔn 'bɔ 'gʋɛ -a -ji.>

8 Bali -tɔ 'e wei da Abraam lɛ
'nan e 'leglɔn zɪɛ -a -nɔan -yrɛ.
-A -nɔan -kɔɔn "vɛ nɛn 'e 'fɔdɪ
-klɔnmɔn -va -a. -Yee "wɛan
Abraam Izak -ya, ɛn yaa -fɔ -
klɔnmɔn -va -a -ya yi 'sɔravli
"da. -A -tɔwli "nɛn Izak "e dre
Zago lɛ, ɛn Zago "e dre "nyian
'yee 'nɛnnun -fuda "fli "nɛn -
kaa tra "le "tranun -a bɛ -wɛ.

9 Zozɛfv "bɔunun man bɔ
Zozɛfv -va, ɛn waa -tan "le
nɔan -zv Ezipti. 'Pian Bali 'pa
"va, 10 ɛn yaa 'si 'wɪ 'plɛblɛ
pɛɛnɔn 'ji. Bali 'wɪ 'tɔdɪ -nɔn -
yrɛ, ɛn Ezipti mingɔnnɛn -a 'yɪ
"yi. Mingɔnnɛn zɪɛ e Zozɛfv -
tɔ 'e 'wluzan -dan tv -a Ezipti
'leglɔn da 'lee 'e yɪfɛnun da.

11 Tɔɔn ɛn dra -dan tv -
ta Ezipti 'leglɔn 'lee Kanan
'leglɔn 'ji. Dra zɪɛ -a cibɛn
a "bɔv "le "wɛan, -kaa tra-
nun 'ka 'blɪfɛ ye -e 'o -blɪ dɪ.

12 -A -nan nɛn Zago -a man
'nan -blɪfɛ a Ezipti, ɛn e Zozɛfv
"bɔunun nɛn -kaa tranun -a
bɛ, o 'pa 'sia 'e tɛdɛ. 13 -A
"flizan da bɛ, ɛn Zozɛfv 'e 'fli
-kɔɔn 'e "bɔunun lɛ. -A -nan
nɛn Ezipti mingɔnnɛn Zozɛfv
'sinan 'tɔ. 14 Zozɛfv "e 'nan
'e "bɔunun lɛ 'nan, 'o 'kv 'e "tɪ
Zago 'si 'o -taa. -A "tɪ Zago 'lee
'e 'mangulinun a min -fuba
'sɔravli 'wɛ 'soolu. 15 Zago
'kv Ezipti, ɛn e -ka -nan nun
'o 'vale 'yee 'nɛnnun nɛn -kaa
tranun -a bɛ waa. 16 O -ta o
pɛɛnɔn wɛlɛ Sizɛm 'fla Kanan
'leglɔn 'ji. Minnun o 'wɔ min

wɔnan nɛn Abraam -a 'lɔ "lala
-a Emor -pɪnun lɔ bɛ -a -nan.

17 Zɪ tv nɛn Bali 'e wei -
nɔn Abraam lɛ 'nan e 'wɪ 'tv
dra -yrɛ "bɛ, e ya bɔnan -kogo
bɛ, ɛn Abraam kludanɔn fadɪ
'sia "da, ɛn o bɔdɪ 'sia "kaga
Ezipti 'leglɔn 'ji. 18 -A -nan nɛn
mingɔnnɛn -trɛ -tv mingɔnnɛn
-blɪdɪ "sia Ezipti 'leglɔn da.
Mingɔnnɛn zɪɛ, ya'a Zozɛfv -
tɔlɛ dɪ. 19 -A mingɔnnɛn zɪɛ, e
-cee minnun see paa, ɛn e 'tɛ
'pa -kaa tranun da, e -tɔ -kaa
tranun man -sa -a, 'nan 'o 'si
'nɛn 'linɛnnun -sru, -e 'o kaa.

20 -A tv zɪɛ -a man nɛn o
Moizi -ya. Moizi 'sɔ Bali lɛ
tɪglɪ, ɛn e -fv 'e "tɪ "le "kɔnnɛn
mlɛn yaaga te e 'nyɔn -mlian.

21 ɛn zɪ o 'si -a -sru "bɛ, -a -
nan nɛn Ezipti mingɔnnɛn 'lu
-a 'sia, ɛn yaa 'lɛbv "le 'yee 'nɛn
'zv. 22 O Moizi 'lɛbv Ezipti 'nɔn
'le 'wɪ 'tɔdɪ -a, ɛn Moizi 'lewei
'lee -a dre winun -a kɔɔn 'nan
e ya min 'plɛblɛ 'a.

23 Zɪ Moizi lɛ 'bɔ -fuba sinjɛn
bɛ, -a -nan nɛn -a -cin -trɔɔ
"ji 'nan 'e 'kv 'e "bɔv Izraɛl
'nɔn 'nanjɛn. 24 ɛn e Ezipti
min -tv 'yɪ, te e ya 'tɛ 'panan
Izraɛl min -tv da, te -a -ci "ka
"dɪ, ɛn e 'padɪ 'sia Izraɛl min
zɪɛ -a va, ɛn Ezipti min -ka -
yrɔ. 25 Moizi 'e 'ci nrɔn 'nan 'e
"bɔv Izraɛl 'nɔn -a -ci -tɔɔ paan
'nan Bali 'e 'si "va 'nan -e 'e o
'si nɔanba -ji. 'Pian wa'a -ci
manlɛ dɪ. 26 "Bɛ -sru, tv cɛɛn
te Moizi Izraɛl 'nɔn "fli "ye te
o ya 'wɪ 'blɪnan, ɛn e ya "vale
e o yei "paamlan. E 'nan -
wɛ 'nan: <'An beenun, ka ya
"bɔunun -a. -Mɛ "le "wɛan nɛn
ka 'tɛ "paa 'ka cin da te -a -ci
"ka "dɪ?>

27 'Pian min nen e ci 'te 'panan 'e bəezan -tu da be, e 'nan Moizi le 'nan: <Tie i -to 'ku 'tazan -a? -Tie i -to 'kve tin 'bazan 'a? 28 I ya "vale 'yian -tea "le zi i Ezipti min -te 'si be -yee 'wɪ 'zɔ? 29 Zi Moizi 'wɪ zɪe -a 'man be, en e -te -ji, e -ku yɔle Mandian 'leɣlɔn 'ji. E 'nen 'ya -nan nun "fli.

30 Le -fuba sinjen "be -sru, en Bali -le 'pasiazan -tu 'e 'fli kɔɔn -yre "bui "da Sinai pɔn "srɔn. 'E 'fli kɔɔn -yre 'te nren yei yibanen 'tu -va. 31 Zi Moizi 'wɪ zɪe -a -nan 'yɪ be, 'wɪ -a 'kan, 'pian zi e ya -plinan "man 'nan -e 'e -nan yɪ be, en e Minsan wei 'man 'nan: 32 <An ya 'i tranun -le Bali -a. An ya 'i tranun Abraam 'lee Izak 'lee Zago 'le Bali -a. > En Moizi nyɔɔndɪ 'sia, ya'a -kɔlale Bali -nanjendɪ -a dɪ.

33 -A -nan nen Minsan "e -yre 'nan: <'I 'yie -manwua 'sɔ 'i 'cɛin -man, kɔɔ fɛnan nen i ci 'i 'tɔdɪ be, e yra kɔnglɔn 'mɛn vɛ -a. 34 An 'mɛn minnun nen Ezipti be, -wee yra yɪdɪ 'yɪ, an -wee -paandɪ 'man, en an sɔɔnla 'nan -e 'an o 'si nɔanba -ji. -Yee "wean, mɛin "paa -sia Ezipti 'leɣlɔn 'ji.>

35 Moizi -towli "nen, "nen minnun zɪe wa'a yɪe "yi "dɪ, waa 'vɪ "man 'nan: <Tie i -to 'ku 'tazan -a? -Tie i -to 'kve tin 'bazan 'a? > be, -a 'lein nen Bali -a 'pa 'sia 'nan 'e 'tɔ o tazan 'lee o 'sizan nɔanba -ji -a. Bali -le 'pasiazan -tu 'be 'e 'fli kɔɔn -yre yibanen 'va, en e 'wɪ zɪe -a 'vɪ -yre. 36 Moizi 'be o 'si Ezipti 'leɣlɔn 'ji -ce -srɔn "wɪ 'lee 'lebo "fɔ wɪnun dreɪdɪ -a. -Ce -srɔn "wɪnun zɪe yaa dre Ezipti 'leɣlɔn 'ji, en yaa dre

jemie 'tendɛn man, en yaa dre "bui "da le -fuba sinjen wlu.

37 Moizi 'bɔ zɪe, -yɛɛ 'vɪ Izrael 'nɔn le 'nan: <Bali -taa "tale Bali 'lewei vɪzan -tu nen "le 'mɛn 'wɪ 'zɔ be -a 'cɛɛ. -A Bali 'lewei vɪzan zɪe, 'ka 'bɔ 'va nen e bɔala. > 38 Tu nen Izrael 'nɔn 'o cin 'yɪ "bui "da be, Moizi 'bɔ 'be 'tɔ Bali 'lee Izrael 'nɔn yei, e -to 'ka tranun 'lee Bali -le 'pasiazan nen e 'wɪ tin 'ba -yre Sinai pɔn da be o yei. Moizi le nen Bali wei nen e 'belidɪ -nɔan "be, Bali 'bɔ -a -nɔn 'nan 'e vɪ 'cɛɛ.

39 En -kaa tranun 'ka -a wei 'silɛa 'wɪ 'kpa -a dɪ, o 'ci 'pa "man. En waa nɔn 'o 'ji 'nan 'o lia 'o da Ezipti 'leɣlɔn 'ji. 40 Waa 'vɪ Arɔn le 'nan: <'I -cee balinun dre -e 'o 'si -kɔɔn -cɛɛ. -Yee ci 'nan Moizi 'bɔ nen e -kaa 'si Ezipti 'leɣlɔn 'ji be, 'wɪ nen e 'bɔ "man "nun be, -ka'a tɔa dɪ. > 41 -A -nan nen o fe -tu dre "le tri -zɔ 'nan -e 'o -pan, en o tri zɪe -a -pan. En o ci "nrandɪ 'sia 'o 'bɔ 'pɛ dreve le. 42 Tɔɔn en Bali 'e koda -tɔ o va, e o 'tɔvɪ 'nan 'o laji fɛnun -pan "le zi e ci 'e 'cɛn -tɛdɪ Bali 'lewei vɪnɔn 'le 'fluba 'ji be -yee 'wɪ 'zɔ. E ya 'e 'cɛn -tɛdɪ 'nan:

<Izrael 'nɔn, le -fuba sinjen wlu

te ka ya "bui "da be, ka -wi -te 'mɛn?

En ka 'sraga dre 'mɛn?

43 -Ceje!

'Pian 'cee bali nen waa laabo Molok be

-yee -tandan nen 'ka 'lɔ,

'lee 'cee bali Rɔnfa -le mlɛn cɛn nen

kaa dre be, -nyren 'ka 'lɔ.

Fɛnun nen kaa dre 'nan

-e 'ka -pan be -nyren 'ka 'lɔ.

-Yee "wean nen an 'ka "tua,

an -ko 'ka 'a Babilon 'leglon -
sru,

ka dra -wee noannun -a.)

⁴⁴ Te -kaa tranun a "bui "da be, -tandan nen Bali -taa "ji be, e ya -wlo. Moizi -tandan zie -a -to "le zi Bali -a "vi -yre "be -yee 'w1 'zv, en -a 'lein nen yaa 'y1 be, -nyren yaa -to. ⁴⁵ "Be -sru en -tandan 'lein zie, e -fu -kaa tranun -le 'nennun lo. Zozue -trōa o 'le, en o -kv -nyenlea 'leglon nen Bali -a -ji 'nōn 'pin o 'le be -a -ji. O -kv -tandan zie -a 'leglon zie -a -ji, -tandan 'bō 'fu -nan nun -trilii, en e 'bō David da. ⁴⁶ David zie e 'sō Bali le, en yaa laabu Bali lo 'nan 'e 'si -nōn 'yre -e 'e 'kōn 'to -yre, 'dū -e Bali nen Zago kludanōn 'le Bali -a be 'e -nyran ji, ⁴⁷ 'pian Salomōn 'be 'kōn zie -a -to Bali le.

⁴⁸ Te e ya 'e vid1 'nan Bali nen min ta lou "be ya'a 'nyeanla min -to 'kōn -ji di. Bali 'lewei vīzan 'w1 zie -a 'v1 'e 'cēn. Yaa 'v1 'nan:

⁴⁹ 'An Minsan, 'men mingōnnen pein a labli 'ji,

en 'trē a 'an 'cēin -trōa "dave -a. 'Kōn "cēn "nen ka -kōlaman -a -tōdi -a 'men?

En nyin zia 'be -kōan 'an 'flinla "nan "a?

⁵⁰ -Yēē c1 'nan 'an 'bō 'pe dreve fenun peenōn zie -a.) »

⁵¹ En Etiēnen "e 'nan tin 'banōn le 'nan: «Ka ya minnun nen 'w1 'ka 'ko o -wulo -ji die, waa. Ka ya "le minnun nen wa'a Bali tōa die -wee 'w1 'zv. 'Ka "trōen "a "yuyu, en 'ka 'ci 'pa Bali lei 'saun 'le 'w1 man "le 'ka tranun 'zv. ⁵² Bali 'lewei vīzan "cēn "da nen 'ka tranun 'ka 'te 'palē di? Bali 'lewei vīnōn nen waa 'v1 'nan

Bali -le min tigh1 -taa "talē be, 'ka tranun o tēē, en 'cēē min tigh1 zie 'be 'nōn "nyian minnun le, en waa -te. ⁵³ Zi Bali -le -pei -to w1nun c1 be, Bali -le 'pasianōn -a -nōn 'cēē, en ka'a 'ta wulea "da "di.»

Minnun Etiēnen -te, en Saul 'te 'pad1 'sia Zozinōn da

⁵⁴ Zi tin 'banōn 'w1 zie -a 'man be, 'bli 'fō o ji Etiēnen man, en 'o 'she da -blidi 'sia. ⁵⁵ 'Pian Etiēnen nen 'e fadi Bali lei 'saun 'a be, 'e yie 'to laji, en e Bali -le 'te 'san 'y1, te e Zozi ye 'e 'tōdi lou Bali -pe "yi "da. ⁵⁶ En e 'nan: «"Ka 'yio, an labli ye 'e 'le 'sōdi, en an Blamin -pi ye 'e 'tōdi lou Bali -pe "yi "da.»

⁵⁷ Minnun -paandi 'sia 'pleble, te 'o 'pe 'wle wo 'o "trōen 'ji. En o peenōn 'ku Etiēnen -va, waa 'kun. ⁵⁸ Waa plila, o -kv -a 'fla lunen, en waa -sōn -kōle -a. Minnun nen waa dre be, o 'wee sōnun -sran -gobo "tv nen waa laabo Saul be -a "srōn.

⁵⁹ Minnun Etiēnen -sōan "kōle -a, 'pian te Etiēnen "e Bali trv "baa 'nan: «Minsan Zozi, 'an lei -nōan 'yie 'e "pa 'ji.» ⁶⁰ -A -nan nen 'e "po sōn, en e paan 'pleble 'kpa. E 'nan: «Minsan, 'i 'w1 'wli di 'gve -a 'cē -wle.» Zi e cēēn 'w1 zie -a vid1 man be, en 'e yie 'le 'wv.

8

¹ Saul "le 'ci 'sō nen 'nan minnun Etiēnen -te.

Yi 'bō 'lein zie -a da nen minnun 'te 'pad1 'sia Zozinōn nen Zeruzalēm be o da. Zozinōn peenōn fuila "man Zude 'lee Samari 'leglon 'ji, 'pian Zozi 'le 'pasianōn "o -fuv Zeruzalēm. ² En minnun

nɛn o 'ta wɔla Bali wei tɔgli da bɛ, o Etiɛnɛn -wɔɔ, ɛn o -kɔ -a wɔlɛ. ³ Pɪan Saul -le vɛ bɛ, e 'tɛ 'padɪ 'sia Zozinɔn da. E -cia 'kɔnnun 'lɛ "nɛn 'nan -e 'e Zozinɔn "kuun. E 'sia limɔn 'lee 'klɔnmɔn man, e o 'kun, ɛn e -kɔ o -fɔlɛ -pɔ 'kuin.

Filipɔ Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ Samari 'nɔn lɛ

⁴ Zozinɔn nɛn o fuila "man "bɛ, o ciɪ Zeruzalɛm fɛnan pɛɛnɔn 'nan Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ -a minnun lɛ. ⁵ Filipɔ -kɔ Samari 'leglɔn 'ji, ɛn e min 'sizan 'wɪ 'ji -le 'wɪ 'vɪ. ⁶ Samari 'nɔn 'ta "kaga, o pɛɛnɔn o "trɔɛn "tɔ Filipɔ wei lɛ 'kpa tɔgli, tɛ o -cɛ -srɔn "wɪnɔn nɛn yaa dra bɛ -a -nan ye, 'lee 'wɪnɔn nɛn yaa vɛ bɛ, -a maan. ⁷ -Yɛɛ cɪ 'nan, -yɔ -wɪdɪnɔn nɛn o ya minnun -sru "bɛ o 'si o -sru -paandɪ -a, ɛn minnun nɛn o "tun "bɔ bɛ, 'lee minnun nɛn o -srandɪ "tra "bɛ, -cɛ 'si o man. ⁸ -A -nan nɛn cɪ "nran -dan drɛ 'fla zɪɛ -a da.

⁹ Min -tɔ a 'fla 'bɔ zɪɛ -a da 'e 'cɛn waa laabo Simɔn. E fɛnɔn dra 'bui da. -Yɛɛ 'bui wɪnɔn drɛdɪ Samari 'nɔn 'plo 'fɔ, ɛn yaa vɛ 'e 'fli man 'nan 'e ya min -dan a. ¹⁰ -E 'e 'sia 'nɛn "wɛnnɛn 'lee min cɛje man, o pɛɛnɔn 'wɪnɔn nɛn Simɔn -a dra bɛ e o 'sianan, tɛ waa vɛ 'nan: «Min 'labɛ, Bali nɛn, 'plɛblɛ -dan bɛ -nyrɛn.» ¹¹ -Yɛɛ cɪ 'nan, o pɛɛnɔn -a wei "siala 'wɪ 'a, kɔɔ e o 'plo 'fɔ 'yɛɛ 'bui wɪnɔn drɛdɪ -a, -a -nan 'mɔn. ¹² Pɪan zɪ Filipɔ Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ 'wɪ 'vɪ, tɛ e Zozɪ Crizɪ -le 'wɪ vɛ -wɛlɛ "bɛ, ɛn o yɪ -tɛra "da. Tɔɔn limɔn 'lee 'klɔnmɔn pɛɛnɔn 'o -batize

drɛ. ¹³ Simɔn 'bɔ "nyian "e "yɪ -tɛra "da, ɛn waa -batize drɛ. Zɪ waa -batize drɛ bɛ, ya 'a 'silɛ "nyian Filipɔ "srɔn "dɪ. -Cɛ -srɔn "wɪ 'lee 'lɛbo "fɔ wɪnɔn nɛn Simɔn -a -nan ye Filipɔ -lɔ bɛ, yaa 'plo 'fɔ.

¹⁴ Zɪ Zozɪ 'le 'pasianɔn nɛn o -fɔ Zeruzalɛm bɛ, waa 'man 'nan Samari 'nɔn yɪ -tɛra Bali wei da bɛ, ɛn o Pɪɛrɪ 'lee Zan 'pa 'sia o va. ¹⁵ Zɪ Pɪɛrɪ 'lee Zan 'bɔla o va nun bɛ, ɛn o Bali trɔ 'ba -wɛlɛ 'nan -e 'o Bali lei 'saun yɪ. ¹⁶ -Yɛɛ cɪ 'nan, min -tɔ 'ka tɪan Bali lei 'saun yɪɛ o va dɪ, o 'o -batize drɛ 'e tɛdɛ Minsan Zozɪ 'tɔ da 'e "tun. ¹⁷ -A -nan nɛn Pɪɛrɪ 'lee Zan 'o 'pɛ 'pla o da, ɛn o Bali lei 'saun 'yɪ.

¹⁸ Simɔn -a 'yɪ 'nan, Zozɪ 'le 'pasianɔn 'o 'pɛ 'pla minnun da ɛn o Bali lei 'saun 'yɪ, -a -nan nɛn Simɔn "lala 'si, ɛn e 'nan -wɛlɛ 'nan: ¹⁹ «'Ka "mɛɛn 'plɛblɛ 'nɔn "nyian, -e -tɛ 'an 'pɛ 'pla min da bɛ, -a san 'e Bali lei 'saun yɪ.»

²⁰ Pɪan Pɪɛrɪ "e -yrɛ 'nan: «'Yɛ "lala 'e 'kɔ 'yɪa 'tɛ nɛn ya 'a 'drɪman dɪɛ -a va. Kɔɔ "yɛ 'ji "le o Bali -le 'plɛblɛ zɪɛ -a "lɔa "lala -a. ²¹ 'Yɛ 'wɪ 'tɔ 'ka 'wɪ zɪɛ -a -jɪ dɪ, ɛn 'i 'blɪnan 'ka 'nan dɪ, kɔɔ 'i 'wɪlo -jɪ wɪ 'ka tɔgli Bali 'lɛ dɪ. ²² -Yɛɛ "wɛan 'i 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man -e 'i 'fli -nɔn Bali lɛ. 'I Minsan trɔ 'ba, 'dɔ -e 'e -kɔla 'wɪ 'wɪdɪ "nɛn 'i 'wɪlo -jɪ bɛ -a fuidɪ -a. ²³ -Yɛɛ cɪ 'nan maan -tɔa 'nan i ya 'i fadɪ 'wɪ 'wɪdɪ "nɔnnɔn -a, ɛn i ya 'wɪ 'wɪdɪ "le nɔan -a.»

²⁴ -A -nan nɛn Simɔn "e 'nan Pɪɛrɪ 'lee Zan lɛ 'nan: «'Ka 'bɔ 'ka Minsan trɔ 'ba 'mɛn 'wɪ man -e 'wɪ nɛn kaa 'vɪ bɛ 'e vɪlɛ 'e bɔ 'an man dɪ.»

25 Wɪnun nɛn Minsan Zozi -a 'vɪ 'lee 'wɪnun nɛn yaa drɛ Zan 'lee Piɛri yiɛ man bɛ, o Samari 'nɔn 'le 'vɪ. Zɪ o cɛɛn -a vɪdɪ man bɛ, ɛn o 'li 'o da Zeruzalɛm. "Wɛɛ -ta -sia bɛ, o -tɔ Samari 'fla -mie da, te o Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn ve minnun lɛ.

Filipɔ Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ Etiopi min -tu lɛ

26 Minsan -le 'pasiazan -tu 'wɪ tin 'ba Filipɔ lɛ 'nan: «'I -kɔ 'trɛda "tre 'zia, -e 'i -si nɛn e "sia Zeruzalɛm -e 'e 'kɔ 'fla nɛn waa laabo Gaza bɛ -a 'sia. -A da 'bɛ cɪ flɪ.» 27 Filipɔ wɪuan, ɛn e -kɔ. "Yɛɛ -kɔn -kɔnan -sia bɛ, ɛn e min -tu 'yɪ 'e 'lɛ. Min zɪɛ, Etiopi min nɛn, ɛn e ya 'e 'sadɪ. Etiopi lɪ Kandas nɛn mingɔnnɛn -a bɛ, -a yɪfɛ va nɛn 'e yiɛ -tɔa. E -ta Bali trɔ 'balɛ Zeruzalɛm, 28 ɛn e "ta lia 'e da 'e fla. E ya 'e -nyrandɪ odro nɛn -sɔ -a -klanman bɛ -a -ji, te e Bali 'lewei vɪzan Ezai -le 'fluba 'ta ve.

29 Bali lei "e Filipɔ lɛ 'nan: «'I -pli odro 'labɛ -a man.»

30 ɛn Filipɔ sɔɔnla odro zɪɛ -a -sru, te e Etiopi min -le 'fluba ta vɪdɪ maan. E ya -a ta vɪnan Bali 'lewei vɪzan Ezai -le 'fluba 'ji, ɛn Filipɔ "e -yrɛ 'nan: «'Fluba nɛn yɪa ta ve bɛ yɪa -ci maan?»

31 Etiopi min "e -yrɛ 'nan: «Te min 'ka 'a -kɔɔnlɛ 'mɛn dɪɛ, maan dra kɔ -e 'an -ci man?» ɛn e Filipɔ laabɔ 'nan 'e -nyran 'e "srɔn odro -ji.

32 Wɪ nɛn e cɪ -a ta vɪnan Ezai -le 'fluba 'ji bɛ -nyrɛn 'gɔ: «O -kɔ -a -tɛɛ "le 'bla 'zɔ, ɛn o -kɔ -a "le 'bla 'nɛn nɛn o cɪ -a "cɛ "bɔnan ya'a 'we dɪɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ.

Ya'a 'wɪ 'tɔ 'silɛ "da "dɪ.

33 Wa'a 'silɛa fɛ -tɔ -a dɪ, ɛn min -tɔ 'ka 'tɔɛ -a -sru "dɪ. -Tɪɛ -kɔlaman -a kludanɔn 'le 'wɪ vɪdɪ -a? Kɔɔ minnun 'bɛ -yɛɛ 'belidɪ 'le 'tɔ 'trɛda.»

34 ɛn Etiopi min -a laabɔ Filipɔ -lɔ 'nan: «-Tɪ nɛn Bali 'lewei vɪzan -a ve 'gɔ? -A 'bɔ 'fli nɛn yaa ve, -baa min pee nɛn yaa ve?» 35 -A -nan nɛn Filipɔ Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ 'sia -yrɛ, 'wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ zɪɛ -a da.

36 O ya -kɔnan 'o 'lɛ, ɛn o 'bɔ 'yɪ ba man, ɛn Etiopi min "e 'nan -yrɛ 'nan: «'Yɪ nɛn 'gɔ, -mɛ -maan yɪ'an -batize dra dɪ?» 37 [-A -nan nɛn Filipɔ "e -yrɛ 'nan: «-Te i yɪ -tɛala "da 'i 'bli pɛɛnɔn 'a bɛ, -e 'wei -batize drɛ.» ɛn Etiopi min "e 'nan: «Maan -tɔa 'nan Zozi Crizi a Bali -pɪ -a.»] 38 ɛn Etiopi min "e 'nan 'o odro -tɔ. -A -nan nɛn o "flinɔn sɔɔn 'yɪa, ɛn Filipɔ -a -batize drɛ. 39 Zɪ o 'si 'yɪa bɛ, ɛn Minsan lei Filipɔ 'sia, -a -nan nɛn Etiopi min 'ka "nyian -a yɪɛ dɪ. -A cɪ -fɔ 'e "nrandɪ, ɛn e -kɔ.

40 'Pian Filipɔ "e 'fli 'yɪ 'fla nɛn waa laabo Azɔ bɛ -a da, ɛn e Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ 'sia 'fla pɛɛnɔn nɛn e 'bɔ "man, ɛn e 'bɔla Sezare bɛ -a da.

9

Fɛ nɛn e drɛ 'lɔɔ, ɛn Saul sɔɔnla Zozi -sru "bɛ

1 Tɔ zɪɛ -a man te Saul -ko tian 'te 'padɪ -a Minsan -srunɔn da, te e -ko o -tɛɛdɪ -a. ɛn Saul -kɔ Bali -pannɔn 'tazan va, 2 'nan 'e 'fluba nɛn e -si -nɔan 'yrɛ -e 'e -wɪa Zuif 'nɔn 'le cin yɪ 'kɔn nɛn Damas bɛ -a -ji bɛ -a -nɔn 'yrɛ. Saul

"ta -ko 'nan -e 'e 'sia lumon
'lee 'klonmon nen o 'ta wola
Minsan -sru "be, -e 'e o "kuun
-e 'e 'ta waa Zeruzalem.

³ E Damas si 'sia e ya -
konan, e "ta boa 'fla 'bo "srōn
"kogo 'nun tōn 'te 'san -tu bii
laji, en e -sen "da. ⁴ Saul -tria
"tra, en e wei -tu 'man, te 'be ve
-yre 'nan: «Saul, Saul, -me "le
"wean i 'te "paa 'an da?»

⁵ En Saul "e -yre 'nan: «'An
'san, -ti nen 'yia?»

En Minsan wu "man 'nan:
«'An 'bo Zozi nen i 'te "paa 'an
da be, maan nen. ⁶ 'I 'wluan
lou, 'i 'ku 'fla. -Te i 'bola 'nan
nun be, 'wi nen ko 'i dre be,
waa ve 'yie.»

⁷ Minnun nen o ci -konan 'o
'vale Saul nun -a be, 'wi ciila o
da, wa'a -kolale 'widu -a di, "o
wei 'bo maan, 'pian wa'a min
-tu ye di. ⁸ Saul wluan, -a yie a
'e 'le 'sodu, 'pian te ya'a fenan
ye di. Waa 'kun 'e 'pe -man,
en o -ku -a Damas. ⁹ E yi dre
yaaga te ya'a fenan ye di, ya'a
'yi mliau di, en ya'a fe ble di.

¹⁰ Te Zozi -sruzan -tu a
Damas, waa laabo Anania,
Minsan 'wi tin 'ba -yre "le
nyrinvla -zu. Yaa laabu
Anania, en Anania "e -yre
'nan: «Minsan, maan nen 'gu.»

¹¹ En Minsan "e -yre 'nan: «'I
'wluan, 'i 'ku 'fla yei "si nen 'e
'sodu "ji tighi 'labε -a da, 'i 'ku
Zudazi -le "kōnnen. Min -tu
nen waa laabo Saul be e ya
Bali tru 'banan 'nan nun. Saul
zie, e "sia 'fla nen waa laabo
Tars be -a da. ¹² Te Saul 'bo "e
min -tu nen waa laabo Anania
be -a ye "nyian "le nyrinvla zu
e wla, en 'e 'pe 'pla "da 'nan -e
-a yie 'e 'le 'su.»

¹³ En Anania "e 'nan: «Min-
san, 'te nen yaa 'pa 'i -srūnōn
da Zeruzalem be, maan 'man
min "kaga "da. ¹⁴ En Bali
-pannōn 'tanōn 'si -nōn -yre
'nan, minnun pēnōn nen o
Bali tru "baa 'i 'tō da be, 'e o
"kuun.»

¹⁵ -A -nan nen Minsan "e
Anania le 'nan: «'I 'ku! -Yee ci
'nan, 'an 'bo mēn min 'labε -a
'si "va 'nan -e 'e 'mēn 'nyran-
man 'pa, 'du -e 'an 'tō 'e bōla 'ji
'lēglōn nun 'le, 'lee mingōnnen
nun 'le 'lee Izrael 'nōn 'le. ¹⁶ Zi
e -taa 'e yra yie -e 'an 'tō 'e
fuila "man "be, 'an 'bo 'be -
kōnman -yre.»

¹⁷ Tōn en Anania -ku. Zi e
'bola "kōnnen "be, 'e 'pe 'pla
Saul da, en e 'nan: «'An "bu
Saul, te i ya -tanan -sia, Min-
san Zozi nen 'e 'fli kōn 'yie be,
yaan 'pa 'sia 'nan -e 'i yie 'e 'le
'su, 'nan -e 'i 'kōn 'i fadi Bali
lei 'saun 'a.» ¹⁸ 'Nun tōn, fe -
tu 'si Saul yie da "le pōnen fe
'zu, e -fōla, en -a yie 'le 'su. Saul
wluan lou, en waa -batize dre.
¹⁹ Zi e -nyan be, e fenun bli, en
-a "koe "tō 'e da.

Saul Bali -le 'wi 'vi Damas

E yi "fli yaa dre Zozi -srūnōn
nen Damas be o va. ²⁰ Tōn
en e Zozi 'le 'wi 'nōnōn vidu
'sia minnun le Zuif 'nōn 'le
cin yi 'kuin 'nan Zozi be, Bali
-pi nen. ²¹ Minnun pēnōn
nen waa ye -a vnan be 'wi o
"kaan, te waa ve 'nan: «Min
'labε, -yee minnun nen o Bali
tru "baa Zozi 'tō da Zeruzalem
be, o tee te e 'te "paa o da 'gu, en
e -ta "nyian Zozinōn "kuunle
'gu, en e -ku waa Bali -pannōn
'tanōn le. E dre 'kō, en -yee 'wi
zie -a ve?» ²² 'Pian te Saul -
ko Zozi 'le 'wi 'nōnōn vidu -a

minnun le 'kpa tıglı. 'Wı nen Saul -a ve zıe, Zuif 'nön nen Damas be e o klı 'a, en wa'a -kölale -a -zi -födı -a dı. Yaa -ci -koonman -wle 'wein 'nan Zozi 'be ci min 'sizan 'wı 'ji -a.

23 Zı -a -nan 'mön 'trilii be, en Zuif 'nön 'o cin wei -ci 'man 'nan 'o -te. 24 'Pian -wee 'wı nen waa 'pla "da "be, Saul -a 'man. O Saul man -pennan bodrun funnin -klön -yre "nen 'nan -e 'o -te. 25 -Yee "wean -pei -tu man, Saul -srunön Saul 'si, en waa söönla 'fla man -klön -sru saannen 'ji.

Saul 'li 'e da Zeruzalem

26 Zı Saul 'böla Zeruzalem be, en e ya "vale 'e -föa Zozi -srunön 'va. 'Pian o pëenön "klanman -yrö, köö wa'a yi 'teala "da 'nan Zozi -sruzan nen dı. 27 -A -nan nen Barnaba -a 'kun, en e -kü -a Zozi 'le 'pasianön 'va, en zı Minsan 'e 'fli -köön Saul le -sia be, 'lee 'wı nen yaa 'vı -yre "be, Barnaba -a 'vı -wle. En zı Saul Zozi 'le 'wı 'nönönön 'vı 'wein Damas be, Barnaba -a 'vı "nyian -wle. 28 -A -nan nen Saul -fö o va, o ciı waa Zeruzalem fe pëenön 'nan, te e 'wı 'nönönön ve minnun le 'wein Minsan 'tö da. 29 Saul 'wı 'vı Zuif 'nön nen o Grék wei -föa "be -wle, en o -sa -fö waa. 'Pian minnun zıe waa -wee "man 'nan 'o -teä. 30 -A "böi Zozinön 'wı zıe -a 'man, en o -kü Saul -a Sezare 'fla, en o -yre 'nan 'e 'kü Tars.

Pieri min -srandı beli

31 -A -nan nen -leglizinun nen Zude 'lee Galile 'lee Samari 'leglön 'ji be, o man flin, en o -tö 'pleble. O 'yra -teä Minsan 'man, en o 'ta wöla -a -sru tıglı. Bali lei 'saun 'pa o va, en -leglizi -ji 'nön dre "kaga.

32 Pieri a ciınan 'fla pëenön zıe -a da. Yi -tu da, en e 'böla minnun nen Zozi 'le ve -a Lida 'fla be o va. 33 En e 'bö min -srandı "tra "tu nen waa laabo Ene be -a man 'e nyinnandı -saa da. E yra "tra -a -nan le 'söra nen 'gü. 34 En Pieri 'e -yre 'nan: «Zozi Crizi 'i beli, 'i 'wluan lou 'i 'bö 'a -e 'i 'yie nyinnan "dave plin.» 'Nun töön en e wluan lou. 35 Lida 'nön pëenön 'lee minnun pëenön nen o -nyeanla Sarön fenan peble da be, zı o min zıe -a 'yı te e 'ta wo be, en 'o 'fli -nön Minsan le.

Dörka -ka, en Pieri -a fvu

36 Lumön -tu a Zozi 'va, e ya 'fla nen waa laabo Zope be -a da. Lı zıe -a 'tö nen Tabita, en -te 'be "ceë dı Dörka. 'Tö zıe -a -ci nen Grék wei -ji «sru». Lı zıe, e "yi "dra min pëenön le, te e "paa 'yale -tenön 'va. 37 Tu nen te Pieri a Lida be -a man, lı zıe e -tria -ce -a, e -ka. Zı o ceen -a -sruđı man be, en o -kü -a 'palea 'kön "bü "tu -ji 'kön 'ta lou. 38 Lida 'fla a Zope 'fla "srön "kogo, en Zozi -srunön -a 'man 'e 'cen, 'nan Pieri a Lida. -A -nan nen o min "fli 'pa 'sia 'nan 'o 'kü -a tru 'ba, 'nan 'o vı -yre 'nan 'e 'ta 'o 'va 'trele.

39 Zı o 'bö Pieri man be, waa 'vı -yre, 'nun töön en 'o 'vale waa o -kü. Zı o 'böla 'nan nun be, en o -kü Pieri -a 'kön "bü "ji lou. Lumönün pëenön nen o -sran -ka 'o da be, o pli Pieri man te o -wua, en o Tabita -le -trale 'lee -yee sönnun nen yaa dre te o ya waa be, -a köön -yre.

40 En Pieri min pëenön 'sen bei, 'e "po söönla, en e Bali tru 'ba. Töön 'e yra -tö min

pa zɪe -a da, ɛn e -yɾe 'nan: «Tabita, 'i 'wluan lou.» ɛn 'e yɪe 'lɛ 'sv. Zɪ e Piɛri 'yɪ bɛ, ɛn e -nyran lou. ⁴¹ Piɛri 'e 'pɛ -nɔn -yɾe, ɛn yaa wluan lou, ɛn e -calenun 'lee Zozinɔn -mienun laabu. -A -nan nɛn e lɪ zɪe -a kɔɔn -wɪe 'e 'belidi. ⁴² Zɪ Zope 'nɔn "kaga 'wɪ zɪe -a 'man bɛ, ɛn o -mienun yɪ -tɛradɪ 'sia Minsan da. ⁴³ Piɛri -fɔ Zope 'fla tɔ "wɛnnɛn 'a. E -fɔ min -tɔ nɛn waa laabo Simɔn bɛ -a va. Simɔn zɪe e -jeliba 'kɔɛ dra.

10

Piɛri 'lee Kɔrneli

¹ Min -tɔ a waa laabo Kɔrneli, e ya 'fla nɛn waa laabo Sezare bɛ -a da. Itali 'sounjanun tazan nɛn. ² Kɔrneli zɪe, e Bali ye "yɪ, ɛn e 'yɾa -tɛa "man. O 'vale 'e 'mangulinun pɛɛnɔn 'a o Bali trɔ "baa, e "yɪ "dra Zuif 'nɔn nɛn 'yalɛ o -tɛ bɛ -wɪe, ɛn e Bali trɔ "baa tɔ pɛɛnɔn man. ³ Yɪ -tɔ da te yidɛ tɛɛnla bɛ, e drɛ -yɾe "le nyrinvla zɔ, ɛn e Bali -le 'pasiazan -tɔ 'yɪ -goezee, 'bɛ wlala "va, ɛn 'bɛ laabu: «Kɔrneli!»

⁴ E Bali -le 'pasiazan zɪe -a -nanjɛɛn "klan da, ɛn e 'nan -yɾe 'nan: «Minsan, -mɛ "nɛn -nan?»

ɛn Bali -le 'pasiazan "e -yɾe 'nan: «I Bali trɔ "baa, ɛn i "yɪ dra 'yalɛ -tɛnɔn lɛ Bali -a -nan 'yɪ, ɛn -a ci 'ka 'sanlɛ 'i man dɪ. ⁵ 'Bɛ nɛn 'gɔɛ, 'i minnun 'pa 'sia Zope -e 'o 'kɔ Simɔn nɛn waa laabo "nyian Piɛri bɛ -a laabu. ⁶ Simɔn zɪe, e -nyɛanla Simɔn nɛn e -jeliba 'kɔɛ dra bɛ -a va. -Yee 'kɔn a jemie "srɔn.»

⁷ Zɪ Bali -le 'pasiazan nɛn e 'wɪ tin 'ba -yɾe "bɛ, e 'si -a "srɔn "bɛ, tɔɔn ɛn Kɔrneli 'yee 'nyranman 'pazan "fli laabu, ɛn e 'yee 'sounjanun va 'sounja -tɔ nɛn e Bali ye "yɪ, ɛn e 'yɾa -tɛa "man "bɛ -a laabu. ⁸ 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn e drɛ bɛ, e -wee 'vɪ, ɛn e o 'pa 'sia Zope.

⁹ -A ta tɔ cɛɛn "wɛɛ -kɔn -kɔnan, o pli 'fla 'bɔ "srɔn "kogo, te Piɛri -kɔ 'kɔn 'ta lou Bali trɔ 'balɛ, te yidɛ 'bɔ min -win -ji 'sɛzɛ. ¹⁰ Dra Piɛri zɪe -a -tɛa, ɛn e ya "vale 'e fɛ -ble. Te o ya -yee fɛ -tɔɛnnan, ɛn e drɛ -yɾe "le nyrinvla zɔ, ¹¹ e labli 'yɪ 'e 'lɛ 'sɔdɪ, te e fɛ -tɔ ye "le sɔla -dan nɛn o ya 'o 'kundɪ -a "nɛn "sinjɛn man bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. E -tadɪ 'sia "tra, te e -pliman 'trɛ man. ¹² -Wi 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn nɛn o 'ta wo 'o 'pɛ "fli 'lee 'o 'cɛɪn "fli "da bɛ, 'lee -winun nɛn o -plimlan 'o 'kɔɛnɛn "bɛ 'lee "loman 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn a sɔ zɪe -a -ji. ¹³ ɛn wei -tɔ "e -yɾe 'nan: «Piɛri 'i 'wluan lou, 'i -tɛ -e 'i -bli.»

¹⁴ 'Pian Piɛri "e 'nan -yɾe 'nan: «Minsan, te 'i vɪ 'mlɔnmlɔn dɪ. Ma'an tian 'li fɛnun nɛn e ci min 'srɔɛn 'a 'lee fɛnun nɛn e min "tri -tɔa Bali 'lɛ bɛ, -a -blɪɛ dɪ.»

¹⁵ ɛn wei zɪe e 'nan -yɾe -a "flizan da 'nan: «Fɛnun nɛn Bali -a vɪ 'nan e ya -blɪvɛ -a bɛ, te 'i drɛ 'i 'srɔɛn 'a dɪ.»

¹⁶ E 'vɪ zɪe 'e 'pa -a yaaga, 'nun tɔɔn "bɛ -srɔ, ɛn fɛ zɪe e -kɔ laji.

¹⁷ Te Piɛri 'ka 'wɪ nɛn yaa -nan 'yɪ bɛ -a -ci maan dɪ, -a tɔ 'bɔ zɪe -a wlu bɛ, te minnun nɛn Kɔrneli o 'pa 'sia bɛ, o Simɔn -le 'kɔn 'yɪ, ɛn o

'bōla 'nēn 'sēzē. ¹⁸ O min -tū laabu, ēn o 'wī laabu -yrō 'nan: «Simōn nēn waa laabo Piēri bē, e ya -nan?»

¹⁹ Piēri -fū 'e ci "nrōnnan 'wī nēn yaa -nan 'yī bē -a da, tōn ēn Bali lei 'saun "e -yrē 'nan: «"I 'yīō, min yaaga a 'i -wēēnan. ²⁰ 'I 'wluān lou, 'i sōōnla, te 'i 'ci -fōō "dī, -e 'ka 'kū waa. -Yēē ci 'nan 'an 'bō 'bē o 'pa 'sia.»

²¹ Piēri sōōnla, ēn e 'nan minnūn zīē -wlē 'nan: «'An 'bō nēn ka cī 'an -wēēnan bē, 'an 'bō nēn 'gū. -Mē "wī man nēn ka -ta 'gū.»

²² E n o 'nan -yrē 'nan: «'Sounjanun tazan Kōrneli 'bē 'kū 'pa 'sia. E ya min tīglī 'a Bali 'lē, e 'yra -tēa Bali man, ēn Zuif 'nōn pēēnōn -a 'tō "yī 've. Bali -le 'pasiāzan "e 'nan -yrē 'nan, 'o 'lū 'yīa 'yēē vēnan -e 'yēi wei man.» ²³ Tōōn ēn Piēri o wla 'yēē 'kuin, ēn o 'nyin 'nan nun. Zī tū cēēn bē, ēn 'o 'vale Zope Zozinōn -mienun -a, o -si 'sia.

Piēri -kū Kōrneli -va

²⁴ Bē 'ta tū cēēn, ēn o 'bōla Sezare. Kōrneli 'e 'mangulinun 'lee 'e bēē tīglī tīglī laabu 'e 'va te o ya o -pēnnan. ²⁵ Zī Piēri 'bōla bē, tōōn ēn Kōrneli -kū -a 'lē, ēn 'e "pō sōōn "wlu, ēn 'e 'wulo -fō 'e 'wlu. ²⁶ 'Pian Piēri -a wluān lou te yaa ve -yrē 'nan: «'An 'bō 'gū, min nēn maan "nyian, -yēē "wēān 'i 'wluān.»

²⁷ O -kū -sēē "wūōdī -a, o wlala 'kuin, ēn Piēri min "kaga 'yī 'o cin yīdī. ²⁸ -A -nan nēn e 'nan -wlē 'nan: «Kaa -tōa 'nan Zuif 'nōn 'le -pei "e 'nan: «Te Zuif min 'lee -pēn min 'e 'kōn 'e cin

va dī, ēn te Zuif min 'e -wla -pēn min -le 'kuin dī.» 'Pian Bali -a kōōn 'mēn 'nan, te min 'e vī min -tū man 'nan e ya 'e "tri -tōdī Bali 'lē, ēn te 'o -pli -a san man dī. ²⁹ -Yēē "wēān, zī ka min 'pa 'sia 'an 'va bē, ma'an 'wī 'tū vīlē dī, ēn an -ta. Maan laabo "mēn 'ka 'lō 'nan, -mē "wī man nēn ka 'nan, 'an 'ta.»

³⁰ E n Kōrneli "e 'nan: «'An ya Bali trū 'banan 'mēn 'kuin -a -nan yī yaaga nēn 'gū, te yīdē tēēnla. -A -nan nēn min -tū 'bōla 'an 'lē. Min zīē sō 'fuvu 'yīyīyī nēn "da, ³¹ ēn e 'nan 'mēn 'nan: «Kōrneli, Bali 'i wei 'man, ēn 'yīē "yī "nēn yīa dra bē -a -cin -trōa "jī. ³² -Yēē "wēān 'i min 'pa 'sia Zope Simōn nēn waa laabo Piēri bē -a va. E -nyēānla jemīē man, Simōn nēn e -jelība 'kōlē dra bē -a va.» ³³ 'Nun tōōn ēn an min 'pa 'sia 'i -sru, ēn 'i 'bō "nyian, "i drē "yī, ēn i -ta. 'Bē nēn "mēn 'gūē, -kaa pēēnōn -kaa ya Bali 'lē, -e 'wī nēn Minsan -a 'vī "yīē "lē bē -e -kaa man.»

³⁴ -A -nan nēn Piēri -a 'bōla 'e 'le 'nan: «'Wī 'kpa nēn, maan -tō "mēn 'nan, Bali 'ka min bō "va "dī. ³⁵ 'Pian 'trē pēēnōn da, min nēn e 'yra -tēa "man, ēn e 'ta wōla 'wī nēn yaa 'vī bē -a da bē, te yaa san yē "yī. ³⁶ Bali -ta 'e wei -a Izraēl 'nōn lē, ēn e 'wī 'nōnōnōn 'gūē -a 'vī -wlē, e 'nan min -fūōdī -trōō yē Zozi Crizi 'tō 'jī. -Yēē cī min pēēnōn 'san -a. ³⁷ Zī Zan Bali -le 'wī 'vī, ēn e min -batize drē bē, 'wī nēn e drē Galīle 'lee Zude 'lēglōn pēēnōn 'jī bē, kaa -tōa. ³⁸ E n zī Bali Nazaretī min Zozi Crizi 'si "va, ēn -yēē lei 'saun 'ta "da "bē, kaa -tōa. Zozi cī 'flanun

da, te e "yi "dra minnun le, te minnun nen o ci Satan -le 'pleble 'wlu be, e -ce "sia o man, koo Bali a 'e 'padu "va.

39 'Wl pɛɛnɔn nen yaa dre Zuif 'nɔn fla 'lee Zeruzalem be, -kaa ya -a -nan yɔnɔn 'a. En waa -te -a -peindi -a yiba "plan da. 40 -A yi yaagazan da, Bali -a wluan -kanɔn 'va, Bali -a dre, en 'e 'fli kɔɔn. 41 'Pian min pɛɛnɔn le "ceɛ di, -kaa nen Bali -kaa 'si "va 'e 'cɛn 'yee 'wl 'nan yɔnɔn 'a be, -kaa le nen. Zi e wluan -kanɔn 'va be, -kaa nen -kaa fɛnɔn 'lee 'yi mlin waa 'e cin va be, 42 -kaa le nen yaa 'vl 'nan, -kaa 'yee 'wl 'nɔnɔn vl Izrael 'nɔn le. En 'nan -kaa vl minnun le 'nan Bali 'be 'si "va, en yaa -tɔ minnun nen o yiɛ ci "man 'lee minnun nen o -ka be -wee tin 'bazan 'a. 43 Bali 'lewei vɔnɔn pɛɛnɔn Zozi 'le 'wl 'vl 'nan min nen e yi -tera "da "be, Bali -a san -le 'wl 'wliɔ "fuiman.»

44 Pieri -fɔ 'wl zɛ -a vɔnan, en Bali lei 'saun 'ta min pɛɛnɔn nen o ci -a wei mannan be, o da. 45 Zuif 'nɔn nen o ci Zozi 'va, en o -ta Pieri 'palɛ be, zi Bali lei 'saun 'ta minnun nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɛ o da be, en 'wl o 'kan. 46 -Yɛɛ ci 'nan minnun nen o "we wei peenun -ji, te o Bali 'tɔ bɔa "be, "o maan.

En Pieri -a 'vl "nyian 'nan: 47 «Min 'ka 'kɔlamann -e 'e vl 'nan ya'a minnun 'labɛ o -batize dra dɔ, koo o Bali lei 'saun 'yl "le -cee 'wl 'zɔ.» 48 En yaa 'vl minnun le 'nan 'o o -batize dre Zozi Crizi 'tɔ da. -A -nan nen minnun zɛ, waa 'vl Pieri nun le 'nan, 'o yi "fli "dre 'o 'va.

11

Pieri 'li 'e da Zeruzalem

1 Zozi 'le 'pasianɔn 'lee o "bɔvl Zozinɔn nen Zude be, waa man 'nan minnun nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɛ, o wlu Bali -le 'wl man. 2 Zi Pieri 'li 'e da Zeruzalem be, en Zuif 'nɔn nen Zozi 'va be, o 'wl 'tɔ "man -a vɔɔ -a 'nan: 3 «I wla minnun nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɛ -wee 'kuin, en ka fɛnɔn bli waa 'e cin va.»

4 -A -nan nen 'wl nen e dre be, Pieri -a -ci 'vl -wle 'e "nen 'e "nen. E 'nan -wle 'nan: 5 «An ya Bali trɔ 'banan Zope 'fla. -A -nan nen e dre 'men "le nyrin -vla zɔ, an fɛ -tɔ 'yl, te e -taa "tra 'an 'va. E ya "le sɔla -dan nen o ya 'o 'kundi -a "nen "sinjen man be -yee 'wl 'zɔ, te e ya 'sinan laji, en e -ta 'an "srɔn "kogo. 6 'An yiɛ 'tɔ -ji tɛin, en an trɔvenun, 'lee luji winun, 'lee -winun nen o -plimlan o 'kɔlɛnen "be, 'lee "lomannun 'yl. 7 En an wei -tɔ 'man "nyian te 'be ve 'men 'nan: «Pieri 'i 'wluan, 'i -tɛ, -e 'i -bli.»

8 'Pian maan 'vl 'nan: «Minnan, te 'i vl 'mlɔnmlɔn dɔ. Ma'an tian 'li fɛnɔn nen o ci min 'srɔɛn 'a, 'lee fɛnɔn nen o min "tri -tɔa Bali 'le be -a -bliɛ dɔ.»

9 Wei zɛ, en yaa 'vl "nyian laji 'e 'pee 'nan: «Fɛnɔn nen Bali -a 'vl 'nan e ya -bli ve -a be, te 'i dre 'i 'srɔɛn 'a dɔ.» 10 'Wl zɛ, e dre 'e 'pa -a yaaga, en fɛnɔn 'bɔ 'sinan 'e -kɔ laji.

11 Tɔ 'bɔ 'lein zɛ -a wlu be, te min yaaga bɔala 'kɔn nen an ci -ji be -a 'le "nen. O o 'pa 'sia 'an 'va, o 'si Sezare. 12 En Bali lei 'saun "e 'men 'nan, te 'an 'ci -fɔɔ "dɔ! 'Kv 'kv waa. "Bɔvɔnun 'shɛɛdɔ nen 'gɔvɛ, -weɛ

ku 'an 'pale, en ku wla Kørneli -le 'kuin. ¹³ 'Wl nèn Kørneli -a 'vı 'kue be -nyren 'gü. E 'nan Bali -le 'pasiazan -tu 'bõala 'ji 'e 'le 'yee 'kuin, en "be 'yre 'nan: <'I minnun 'pa 'sia Zope -e 'o 'ku Simøn nen waa laabo Pieri be -a laabu. ¹⁴ 'Wl nèn e -taa 'i 'silē 'wl 'ji 'ka 'vale 'i 'mangulinun -a be, yaa ve 'yie.>

¹⁵ An 'wl tin 'badı 'sia, tõn en Bali lei 'saun 'ta o da "le zı e -ta -kaa da 'e tede be -yee 'wl 'zö. ¹⁶ -A -nan nen Minsan -le 'wl nèn yaa 'vı be, -a -cin -trõ an 'ji. Yaa 'vı 'nan: <Zan min -batize dre 'yi 'a 'pian 'cee ve be, 'ka -batize dra Bali lei 'saun 'a.> ¹⁷ Bali 'yee lei 'saun 'nõn minnun nen o 'ka Zuif 'nõn 'a dıe -wle "le zı yaa -nõn -ceē te -kaa wı Minsan Zozi Crizi -le 'wl man be -yee 'wl 'zö. -Tı nèn maan -e 'an vı Bali le 'nan, te 'e 'wl zıe -a dre dı?»

¹⁸ Zı o 'wl zıe -a 'man be, en o ci -ta "tra, en o Bali 'tõ bõdı 'sia -a vıdı -a 'nan: «"Ka 'yio, Bali -a dre en minnun nen o 'ka Zuif 'nõn 'a dıe, o 'si 'o dre wl -wlıdı "man, en o 'belıdı tıglı 'yi!»

Antıos 'nõn wı Zozi 'le 'wl man

¹⁹ Zı Etiēnen -ka be, en o 'te 'padı 'sia Zozinõn da. 'Te 'padı o da zıe, -yee "wean Zozinõn fuila "man. O va min -mienun -ku Fenizi 'lee Sipri 'lee Antıos. 'Pian Zuif 'nõn 'saza le nen o Bali -le 'wl 'vı. ²⁰ En o va min -mienun nen Sipri 'nõn 'a be, 'lee Sirene 'nõn 'a be, "o -kuv Antıos, en "o Minsan Zozi 'le 'wl 'nõnnõn 'vı minnun nen o 'ka Zuif 'nõn 'a dıe -wle. ²¹ Minsan 'pa o va, en min "kaga "yi -tera Zozi da, en o sõnla Minsan -sru.

²² Zı Zeruzalem -leglızi 'nõn 'wl zıe -a 'man be, -a -nan nen o Barnaba 'pa 'sia Antıos 'nan 'e 'ku -a -nan yı. ²³ Zı e 'bõla 'nan nun be, Bali -le "yi "nen yaa dre -wle "be yaa -nan 'yı, en yaa ci nran. -A -nan nen Barnaba o "koe "tõ 'o da 'nan, te 'o 'si Minsan -sru "fo "dı. ²⁴ -Yēē cı 'nan Barnaba ci a "yi, e ya 'e fadı Bali lei 'saun 'a, en e yi -teala Bali da. -A -nan nen min "kaga 'kpa sõnla Minsan -sru.

²⁵ En Barnaba -ku Tars Saul -wele. ²⁶ Zı yaa 'yı be, en o -ta 'o 'vale -a Antıos. Waa dre le -tu Antıos -leglızi -ji. O 'pa o va, en o Bali -le 'wl paa minnun "kaga 'ji. Antıos nen o minnun nen o 'ta 'wula Zozi 'le 'wl da be o 'tõ 'pa 'e tede Crizi -le minnun.

²⁷ Tü zıe -a man nen Bali 'lewei vınõn 'si Zeruzalem, en o -ku Antıos. ²⁸ Waa -tu laabo Agabo, -a 'le nen Bali lei 'saun -a 'pa 'nan: «Dra -dan -taa "tale 'tre pēēnõn da.» Dra zıe e -ta, te Klodu 'be cı mingõnnennun tazan -a Rõm. ²⁹ En Zozinõn -a 'pla "da 'nan, min -tu 'e fe nen e -kõlaman -a yıdı -a -e 'e 'pa "bvı Zozinõn nen Zude be o va be, -a -nõn. ³⁰ Zı waa dre zıe, en -wee "yi "nen waa 'yı be, waa -nõn Barnaba 'lee Saul le, en o -ku -a Zude -leglızi min cejenun le.

12

Minnun Zaji -te, en o Pieri -fo -pv 'kuin

¹ Tü zıe -a man nen mingõnnen Erodi 'te 'padı 'sia -leglızi 'nõn da. ² -Yee 'sounjanun Zan "bvı Zaji -te -kuli -tan sen -a. ³ Zı yaa 'yı

'nan, 'wɪ zɪe e ya Zuif 'nɔn 'ci 'sɔ 'a bɛ, ɛn e 'nan 'yee 'sounjanun lɛ 'nan, 'o Piəri 'kun. "Fɛdi nɛn o 'kpɔun nɛn 'mannyan 'ka "va "dɪe -a -ble "da "bɛ -a drɛnan nɛn. ⁴ Zɪ o Piəri 'kun, ɛn waa -fɔ -pɔ 'kuin bɛ, -a -nan nɛn Erodi min -fuda 'shɛɛdɔ 'pla 'nan 'o yie 'tɔ "va. E bɔa "o da min sienziɛn. E ya Erodi 'ji 'nan, -te 'si nɔanba -ji "fɛdi ciɪ bɛ, -e 'o -yee tin 'ba min pɛɛnɔn yie man.

⁵ Piəri a -pɔ 'kuin, 'pian te Zozinɔn -yee Bali trɔ "baa 'kpa tɪglɪ.

⁶ 'Bɛ ta tɔ nɛn e "cɛan bɛ, -a 'bɔ 'a nɛn Erodi Piəri -le tin "baa min pɛɛnɔn yie man. -Pei zɪe -a man, te Piəri a 'e nyinnandi 'sounja "fli yei, te e ya yi -tɛnan. E ya 'e -yɪɪɪ -bulalɛ baa "fli "a, ɛn minnɔn nɛn o yie ci "va "bɛ o yra 'o "pa 'ji -pɔ 'kɔn 'lɛ "nɛn. ⁷ 'Nun tɔɔn Minsan -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ -a -tɔ -ta, ɛn 'tɛ 'san -tɔ bii 'kɔn "bɔ 'bɔ 'ji. 'Pasiazan zɪe, 'e 'pɛ -tɛ Piəri man, yaa fɔv, ɛn e -yɪe 'nan: «'I 'wluan lou "nyiandu.» -A -nan nɛn -bulalɛ baa 'si -a -pɛ -man.

⁸ ɛn Minsan -le 'pasiazan "e -yɪe 'nan: «'I 'yie sɔnɔn -yɪɪ 'i man tɪglɪ -e 'i 'yie -manwua "wɔ.» Yaa drɛ zɪ. E 'nan "nyian -yɪe 'nan: «'I 'yie sɔ -gblɔ -fɔ 'i da -e 'i sɔɔnla 'an -sru.»

⁹ Piəri 'bɔla, ɛn e sɔɔnla -a -sru. "Yee 'ji 'le 'nan nyrinvla nɛn, "tɔgɔ te Bali -le 'pasiazan -ta 'palɛ 'va 'yie -goei 'wein 'a. ¹⁰ O ciɪ 'sounja tɛɛ da, ɛn o ciɪ -a "flizan da, tɔɔn ɛn o 'bɔ -bulalɛ -kpɛin "nɛn, e 'lɛ "so -e

'o bɔla 'ji 'fla bɛ -a man. -Kpɛin zɪe 'e 'lɛ 'sɔ 'e 'bɔ 'a o 'lɛ. O 'bɔla, ɛn o sɔɔnla 'fla yei "si -tɔ da, 'nun tɔɔn ɛn Bali -le 'pasiazan 'si -a "srɔn.

¹¹ Zɪ Piəri yie da 'si tɪglɪ bɛ, ɛn e 'nan: «'Bɛ 'gɔvɛ maan -tɔ "mɛn 'nan 'wɪ 'kpa nɛn, Minsan 'bɛ 'yee 'pasiazan -tɔ 'pa 'sia, ɛn yaan 'si Erodi 'lee 'wɪ pɛɛnɔn nɛn Zuif 'nɔn ci -a -pɛnnan bɛ -yɪɔ.»

¹² Zɪ 'wɪ zɪe -a -cin -trɔa Piəri ji bɛ, ɛn e -kɔ Zan nɛn waa laabo Mark bɛ -a "bɔ Mari -le "kɔnnɛn. Min -mienun a 'o cin yɪɪ -nan nun Bali trɔ 'banan. ¹³ Zɪ Piəri 'kɔn 'tɛ bɛ, ɛn lɔmɔn -tɔ nɛn e 'nyranman "paa 'kɔn zɪe -a -ji, waa laabo Rode bɛ, e pli "man 'nan -e 'e 'lɛ 'sɔ, ¹⁴ ɛn e Piəri wei -kɔnnɛn 'yɪ. Tɔɔn -a ci "nrandɪ 'sia, ɛn -a ci 'san 'kɔn 'lɛ 'sɔɪɪ man, ɛn e -kɔ 'pian flan -a 'kuin zia nun -a vilɛ 'nan: «Piəri a bei.»

¹⁵ ɛn waa laabɔ -yɪɔ 'nan: «'I 'ta 'ka 'e yɪɪɪ dɔv?»

'Pian te lɪ zɪe yaa ve 'nan: «'Wɪ 'kpa nɛn.»

-A -nan nɛn o 'nan -yɪe 'nan: «Piəri lei nɛn.»

¹⁶ Te Piəri 'ka 'flian 'kɔn 'tɛɪɪ -a dɪ. Zɪ o 'kɔn 'lɛ 'sɔ bɛ, o Piəri 'yɪ, ɛn 'wɪ o 'kan "fo. ¹⁷ ɛn Piəri 'e 'pɛ drɛ -wɛlɛ 'nan 'o 'lɛbo 'pla "da. -A -nan nɛn zɪ Minsan -a 'bɔla 'pɔ 'kuin bɛ, yaa pɛɛnɔn 'sinan 'pa -wɛlɛ. ɛn e 'nan -wɛlɛ 'nan: «'Ka 'wɪ zɪe -a vɪ Zaji 'lee -kaa "bɔɪ Zozinɔn -mienun lɛ.» Tɔɔn ɛn e 'bɔla e -kɔ fɛ pɛe -nan.

¹⁸ Zɪ tɔ cɛɛn bɛ, 'wɪ -dan fɔla 'sounjanun yei, te waa laabo 'o cin lɔ 'nan: «Piəri wla nyin?» ¹⁹ Erodi 'e 'nan 'sounjanun 'o -wɛɛ, waa wɛɛ, 'pian

wa'a yile di. Erodi 'wɪ laabu 'sounjanun nɛn o yiɛ 'tɔ "va "bɛ -wɔ, ɛn e 'nan 'o 'sounjanun zɪɛ 'o -tɛɛ. -A -nan nɛn Erodi 'si Zude 'lɛglɔn 'ji, ɛn e -kɔ Sezare 'fla, e 'mɔn 'nan nun.

Mingɔnnɛn Erodi-ka

20 'Bli a 'e 'fɔdɪ Erodi 'ji Tir 'nɔn 'lee Sidɔn 'nɔn man. 'Pian minnun zɪɛ o ci dre 'tɔ, ɛn o -fɔ min -tɔ nɛn waa laabo Blasitu bɛ -a -sru, 'nan -e 'e 'o yei "paala 'o 'vale Erodi nun -a. Blasitu zɪɛ, -yɛɛ Erodi 'bɔ 'le 'kɔn 'ta -nanjɛan. -Yɛɛ ci 'nan -wee -blifɛ pɛɛnɔn "sia 'trɛ nɛn Erodi -a "paala bɛ -a da.

21 Yi 'bɔ nɛn o -sɛan 'e cin va "da "bɛ, zɪ e 'bɔ bɛ, Erodi 'yee mingɔnnɛn sɔ 'wɔ, ɛn e -nyran 'yee mingɔnnɛn pɛin -da, ɛn e 'wɪ tin 'ba -wɛ min pɛɛnɔn yiɛ man. 22 Minnun pla "man -a vidɪ -a 'nan: «Blamin "cɛɛ "we "bɛ di, Bali 'bɛ ci 'wɪnan.» 23 'Nun tɔɔn tɔ 'bɔ zɪɛ -a wlu bɛ, ɛn Minsan -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ -a -tɔ 'wɪ "nɛn kɔɔn Erodi lɛ, kɔɔ 'e 'fli 'sia "le Bali -le 'wɪ 'zɔ. -Cɛ -tɔ -sɛn "man, 'e sri 'si, ɛn e -ka.

24 -A -nan nɛn Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'kɔ fuiladɪ -a "man te minnun yi -tɛala "da 'kpa tɪglɪ.

Pɔl cɛin tɛdɛ nɛn te e -ko Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vilɛ

25 Zɪ Barnaba 'lee Saul cɛɛn 'wɪ nɛn o -kɔ "man Zeruzalɛm bɛ -a dɛdɪ man bɛ, ɛn o 'li 'o da Antɪɔs. -Wɛɛ ta 'o 'vale Zan nɛn waa laabo Mark bɛ waa.

13

1 Bali 'lewei vɪnɔn 'lee Bali -le 'fluba "paanɔn a -leglizi nɛn Antɪɔs bɛ -a -ji. O 'tɔ nɛn

Barnaba 'lee Simeɔn nɛn waa laabo min tiidɪ "bɛ 'lee Sirene min Lusiyu 'lee Manaɛl nɛn o 'vale Galile 'lɛglɔn plazan Erodi -a o o 'lɛbɔ 'e cin va bɛ 'lee Saul. 2 Yi -tɔ da, te o Minsan trɔ 'ba, te o ya fɛ 'sɔnnan, -a -nan nɛn Bali lei 'saun "e -wɛɛ 'nan: «'Ka Barnaba 'lee Saul 'si "va -e o 'nyranman nɛn an o laabu 'nan 'o 'pa bɛ -a 'pa.» 3 -A -nan nɛn zɪ o cɛɛn Bali trɔ 'badɪ 'lee fɛ 'sɔndɪ man bɛ, ɛn 'o 'pɛ 'pla o da, ɛn o 'si o man, o -kɔ.

Barnaba 'lee Saul -kɔ Sipri

4 Barnaba 'lee Saul nɛn Bali lei 'saun o 'pa 'sia bɛ, o -kɔ Selusi 'fla jemie man, ɛn o -fɔ -klɔ -dan ji, ɛn o -kɔ Sipri 'trɛda 'yi yei. 5 Zɪ o 'bɔla 'fla nɛn waa laabo Salami bɛ -a da bɛ, ɛn o Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vidɪ 'sia minnun lɛ Zuif 'nɔn 'le cin yi 'kuin. Zan nɛn waa laabo "nyian Mark bɛ, e ya o va, te e "paa o va.

6 O cɛɛn 'yi yei 'trɛ zɪɛ -a 'cɛndɪ man -ji, tɔɔn ɛn o 'bɔla 'fla nɛn waa laabo Pafɔ bɛ -a da, ɛn o -dravia drezan -tɔ 'yɪ. Waa laabo Barzozɪ, Zuif min nɛn, 'e 'fli "siala Bali 'lewei vɪzan -a, te e 'ka 'a di. 7 E ya -kɔnmandan Serji Polo bee -a. -Kɔnmandan zɪɛ, e 'wɪ -tɔa 'kpa tɪglɪ. -A -nan nɛn e Barnaba 'lee Saul laabu 'e 'va, kɔɔ e ya "vale 'e Bali wei maan. 8 'Pian te -dravia drezan -tɔwli "nɛn waa laabo "nyian Elima Grɛk wei -ji bɛ e 'ka "vale 'o 'ta di, te yaa -wɛɛ "man 'nan, te -kɔnmandan 'e yi -tɛra Barnaba 'lee Saul da di.

9 -A -nan nɛn Saul nɛn waa laabo "nyian Pɔl bɛ, e ya 'e

fadı Bali lei 'saun 'a, en e -dravia drezan zıe -a -nanjεen tεin, ¹⁰ en e 'nan: «Bii 'gυe, i ya 'i fadı -dawli wınun 'lee 'wı 'wlıdı 'tō 'tūdυ pεenōn 'a. I ya Bali 'nanmanzan 'le 'nen 'a, 'wı 'yi pεenōn 'nanmanzan nen 'yia. 'I flin Minsan -le -si tıgı ta sredi -a. ¹¹ 'Be nen 'gυe, 'i 'yıō, Minsan 'ta 'wı 'nen -kōnman 'yie -e 'i 'flin yide 'san yıdı -a fōnōn.»

'Nun tōn en Elima yie 'wi, e -fı klun va, te 'e 'man limlan -pe pεenōn da min -wεedi -a 'nan -e 'e 'kun 'e 'pe -man. ¹² Zı -kōnmandan 'wı zıe -a -nan 'yı bε, en e -fı Zozi 'va. Minsan -le 'wı nen yaa 'man, en yaa -nan 'yı bε, yaa 'kan 'e 'cila "da.

Pōl 'lee Barnaba -kv Antiōs 'fla Pisidi 'leɣlōn 'ji

¹³ Pōl 'lee 'e beenun -fı -klυ -ji Pafo, en o -kv Pergı 'fla Panfili 'leɣlōn 'ji. Zan nen waa laabo Mark bε, e 'si o -sru, en e 'li 'e da Zeruzalem. ¹⁴ O 'si Pergı, en o -kv Antiōs 'fla Pisidi 'leɣlōn 'ji. 'Flinla 'yi da, o wla Zuif 'nōn 'le cin yı 'kuin, en o -nyran. ¹⁵ Zı o cεen Bali -le 'wı mandı man -pei 'fluba 'ji 'lee Bali 'lewei vınōn 'le 'fluba 'ji bε, en Zuif 'nōn 'le cin yı 'kōn 'tazan min 'pa 'sia Pōl 'lee Barnaba -va 'nan 'o laabυ -wıō 'nan: «"Bıunun, -te 'wı -mie a 'ka 'ji -e 'ka 'kv "koe "tō 'kv da bε, 'ka vı "men!»

¹⁶ En Pōl wluan 'e 'pe nyōn 'nan, te 'o sō -tō 'nyian dı, en e 'nan: «'Ka Izrael 'nōn, 'lee kaa nen ka Izrael 'nōn 'le Bali bōa "bε, 'ka "trōen "tō 'mēn. ¹⁷ Izrael 'nōn 'le Bali -kaa tranun 'si "va, en o 'pa Izrael 'nōn 'va, en o 'bō "kaga

te o ya Ezipti 'leɣlōn 'ji. "Be -sru, en Bali o 'si Ezipti 'yee 'plεble 'a. ¹⁸ Bali 'e yie 'tō 'yee 'nennun va "bui "da le -fuba sinjen wlu. ¹⁹ Bali 'leɣlōn 'sōravli sre Kanan 'leɣlōn 'ji, en e -wee 'tre 'nōn 'yee minnun le. ²⁰ -A pεenōn zıe e dre le yaa sinjen -fuba 'soolu 'wlu.

"Be -sru, en e -kaa tranun -le tin 'banōn 'nōn 'trilii, en e 'bō Bali 'lewei vızan Sanmian da. ²¹ -A -nan nen -kaa tranun -a laabυ 'nan Sanmian 'e mingōnnen -tō 'o da. En Bali Kis -pı Saul -tō o da, Benzamen -le 'leɣlōn 'ji min nen. Zı e mingōnnen blı o da le -fuba sinjen wlu bε, ²² "bε -sru Bali -a -nyran, en yaa ta fō David -a. David zıe Bali 'bō -a 'vı "man 'nan:

«An Jese -pı David 'yı, 'an 'ci 'sō "ji "min nen, e -taa 'an 'ci 'sō wı pεenōn drele bε -a.»

²³ David zıe, -a kluda nen, Bali 'bō Zozi 'bōla min 'sizan 'wı 'ji -a, "le zı yaa 'vı 'e 'cēn bε -yee 'wı 'zυ. ²⁴ Te Zozi 'ka tian Bali -le 'wı 'nōnōn vıdı 'silēa dıe, Zan -a 'vı Izrael 'nōn le 'nan, 'o 'si 'o dre wı -wlıdı "man, 'o 'fli -nōn Bali le, -e 'o 'ta 'o -batize dre. ²⁵ Te Zan -le 'nyranman 'padı "ta -nyan "bε, yaa 'vı 'nan: «Min nen 'ka 'ci "nrōnman "da "bε, ma'an "cēe dı, 'pian e -taa "mēn -sru. 'An 'bō an 'ka -a cēin -man -manwua "tun "da baa "fluzan -a dı.»

²⁶ "Bıunun, kaa nen ka cı Abraam kludanōn 'a bε, 'lee minnun nen 'ka yei te o 'yra -tea Bali man bε, -kaa le nen Bali cı 'yee 'wı nen e min 'sia 'wı 'ji bε -a vınan. ²⁷ -Yεε

ci 'nan, Zeruzalem minnun tanon 'lee Zeruzalem 'non 'ka -a -tolé 'nan Zozi 'bé ci min 'sizan 'wɪ 'ji -a di, en wa'a Bali 'lewei vinon wei nen waa ta 'vɪ -wle 'flinla "yi -tudv pɛɛnɔn da bɛ -a -ci manlɛ di. 'Pian 'wɪ nen Bali 'lewei vinon -a 'vɪ bɛ, waa 'lɛ sɔɔ Zozi 'tɛdɪ -a. ²⁸ Wa'a 'wɪ 'tɔ yilɛ Zozi man -e min 'e 'ka -a 'wɪ 'ji di, 'pian waa 'vɪ Pilati lɛ 'nan, 'e -nɔn minnun lɛ -e 'o -tɛ. ²⁹ 'Wɪ pɛɛnɔn nen e ci 'e 'crɛn -tɛdɪ Zozi 'le 'wɪ 'a bɛ, zɪ 'e 'lɛ sɔɔ bɛ, waa 'si yiba "plan da, en o -kɔ -a wɔlɛ. ³⁰ 'Pian Bali -a wluan -kanon 'va, ³¹ en 'e 'fli kɔɔn yi "kaga 'wlu minnun nen o 'si waa Galile, en o -kɔ Zeruzalem bɛ -wle. En 'bɛ 'gɔvɛ -wɛɛ drɛ -yee 'wɪ 'nan yɪnɔn 'a, te o -yee 'wɪ ve Izrael 'non lɛ.

³² En 'kɔ 'bɔ 'gɔ, kɔ -ta 'wɪ 'nonnon nen Bali -tɔ 'e wei da -kaa tranun lɛ 'nan 'e dra bɛ -a vilɛ 'cɛɛ. ³³ 'Wɪ zɪɛ, yaa 'lɛ sɔɔ -kaa nen -kaa ci o kluda 'non 'a bɛ -cɛɛ: E Zozi wluan -kanon 'va. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ "dre 'fluba 'la "fli "ji 'e 'cɛn 'nan:

Yiɛ ci 'mɛn 'nen 'a,
-e 'e 'sia cɛɛgɔ man bɛ,
an drɛ 'i "ti "a.>

³⁴ 'Wɪ nen Bali -a 'vɪ 'e 'cɛn 'nan, 'e Zozi wuanla -kanon 'va, 'dɔ -e 'e vilɛ 'e 'fɔ -a -nan nen min fɔluman bɛ -a -nan diɛ -nyrɛn 'gɔ:

Ɔ-Fɛa tɪgɪ nen
an -tɔ 'an wei da 'nan
'an ve David man bɛ,
ya'a 'nyaan di,
en e ya tian 'cee vɛ -a.>

³⁵ -Yee "wɛan nen Bali -a 'vɪ David -le "dre 'fluba pee ji 'nan:

Yi'a 'yie 'nen 'saun 'tɔɛ
-e 'e fɔlɪ -yrɛ -ji di.>

³⁶ David -le vɛ bɛ, "e Bali 'su 'le zɪ Bali -a 'vɪ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. En -a -kadɪ 'bɔ, waa 'wɔ 'e tranun "srɔn, en e fɔlɪ 'yrɛ -ji. ³⁷ 'Pian Zozi 'ka fɔlɪɛ -yrɛ -ji di, Bali -a wluan -kanon 'va.

³⁸ -Yee "wɛan, "bɔɪnɔn, 'ka -tɔ 'nan Zozi 'tɔ 'ji nen waa ve 'cɛɛ cɛɛgɔ 'nan, Bali 'cee 'wɪ 'wɪdɪ fui. 'Ta wɔladɪ Moizi -le -pei -tɔ winun da 'ka -kɔlale 'cee 'wɪ 'wɪdɪ "fuidɪ -a di. ³⁹ 'Pian minnun pɛɛnɔn nen o yi -tɛra Zozi da bɛ, Bali o "siala min tɪgɪ 'a.

⁴⁰ -Yee "wɛan, 'wɪ nen 'e vidɪ Bali 'lewei vinon 'le 'fluba 'ji bɛ, 'ka drɛ "yi, te 'e bɔ 'ka man di. ⁴¹ E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

Ɔ-Min sɛɛ wɔnɔn "ka 'yio,
'wɪ 'e 'ka 'kan -e 'ka 'san "fo.
-Yɛɛ ci 'nan 'ka yie -kɔan "man
-e 'an 'wɪ 'tɔ nen
e -ciala min da bɛ -a drɛ.
-Te waa -nan -sɛɛ "wɔ 'cɛɛ
-e 'ka vilɛ 'ka yi -tɛra "da "di.> »

⁴² Zɪ Pɔl 'lee Barnaba "ta bɔala -wee cin yi 'kuin bɛ, en o 'nan -wle 'nan, 'o 'ta 'flinla "yi pee -a -e 'o 'wɪ 'lein zɪɛ -a vɪ "nyian. ⁴³ Zɪ cin yɪdɪ -nyan bɛ, o "ta fuimlan "man, en Zuif 'non "kaga 'lee minnun nen o Izrael 'non 'le Bali bɔa "bɛ, o sɔɔnla Pɔl 'lee Barnaba -sru. Pɔl 'lee Barnaba 'bɔ 'bɛ 'wɪ tin 'ba -wle, en o o "koe "tɔ 'o da 'nan 'o 'fɔ Bali -le "yi 'wlu 'li 'trilii.

⁴⁴ 'Flinla "yi pee nen e 'bɔ bɛ, 'fla 'bɔ da 'non pɛɛnɔn 'bɛ cin 'yi 'nan -e 'o Bali wei man.

⁴⁵ Zɪ Zuif 'non min "kaga zɪɛ o 'yɪ bɛ, en man bɔdɪ wla o ji, te 'wɪ nen Pɔl -a ve bɛ, waa fuimlan 'nan 'wɪ 'pee -a, te waa "srɔn man.

46 -A -nan nen Pəl 'lee Barnaba -a -ci 'vɪ -wɫe 'wein 'nan: «'Ka Zuif 'nən, 'ka ɛ nen paan 'kʊ Bali -le 'wɪ 'nənnən ve 'e 'flin, 'pian kaa -tua 'ka 'pɛla koda. "Cɛɛ drɛ zɪɛ, kaa -kənnman 'nan, ka'a 'ka 'fli ye 'belidɪ nen ya'a 'nyaan dɛ -a yʊnən 'a dɪ. -Yee "wɛan kʊ -ko 'siɛn minnun nɛn o 'ka Zuif 'nən 'a dɛ o va. 47 -Yɛɛ cɪ 'nan 'wɪ nen Minsan "e 'nan 'kʊ drɛ bɛ -nyrɛn 'nan:

«Mein drɛ 'tɛ 'san nen
e 'lɛglən pɛɛnən 'ji dra 'wein bɛ
-a.

'I vɪ minnun ɛ 'trɛ pɛɛnən da
'nan

Bali 'o "sia 'wɪ 'ji.»

48 Zɪ minnun nɛn o 'ka Zuif 'nən 'a dɛ o 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, o ci nran, ɛn o 'nan, Minsan wei a 'nənnən. -A -nan nen minnun pɛɛnən nen Bali o 'si "va 'nan -e 'o 'kən 'belidɪ nen ya'a 'nyaan dɛ -a yʊnən 'a bɛ, o yi -tɛradɪ 'sia Zozi da.

49 Təɔn ɛn Minsan -le 'wɪ 'nənnən 'kʊ fuiladɪ -a "man 'lɛglən zɪɛ -a da "fo. 50 'Pian Antioʂ 'fla 'bɔ da bɛ lɪmənnun nɛn o Izrael 'nən 'le Bali bɔa, te o mangulinun a fɛnən 'a bɛ, o ya -nan. Zuif 'nən o 'pa 'o 'va 'lee 'fla 'bɔ da min cejenun, ɛn o 'tɛ 'padɪ 'sia Pəl 'lee Barnaba da, ɛn o Pəl 'lee Barnaba -pin 'o fla. 51 Təɔn 'o 'cɛin -man fuən -koei plu o da, -a -kəndɪ -a -wɫe 'nan 'o 'pɛ 'si -wee 'wɪ 'ji, ɛn o -kʊ 'fla nen waa laabo Ikomien bɛ -a da. 52 'Pian Zozinən nen Antioʂ bɛ o -fʊ ci "nran -a, ɛn o -fʊ 'o fadɪ Bali lei 'saun 'a.

14

Pəl 'lee Barnaba 'bɔla Ikomien

1 Zɪ Pəl 'lee Barnaba 'bɔla Ikomien bɛ, ɛn o wɫa "nyian Zuif 'nən 'le cin yɪ 'kuin. O Bali -le 'wɪ 'nənnən 'vɪ -wɫe, -a -nan nen Zuif 'nən "kaga 'lee minnun nɛn o 'ka Zuif 'nən 'a dɛ, o -fʊ Zozi 'va. 2 'Pian Zuif 'nən nen o 'ka "vale o yi -tɛala 'wɪ zɪɛ -a da dɛ, o 'wɪ wʊʊman minnun nɛn o 'ka Zuif 'nən 'a dɛ 'o 'ji, te 'o 'wulo -ji "nrənman -wɫidɪ "bʊ Zozinən man. 3 Pəl 'lee Barnaba 'mən 'kpa tɪglɪ Ikomien. O yi -tɛra Minsan da, ɛn o -yee 'wɪ 'nənnən nen e min "sia 'wɪ 'ji bɛ -a 'vɪ 'kpa tɪglɪ. Bali 'pa o va, -a -nan nen o -cɛ -srən "wɪnun 'lee 'lɛbo "fʊ wɪnun drɛ.

4 Min "kaga cɛɛn 'e cin man 'fla 'bɔ da, min -mienun a Zuif 'nən -sru, ɛn min -mienun a Zozi 'le 'pasianən -sru. 5 Zɪ minnun nɛn o 'ka Zuif 'nən 'a dɛ, 'lee Zuif 'nən, 'lee 'o 'tanən a 'o man wʊʊnan 'nan -e 'o 'tɛ 'pa Pəl 'lee Barnaba da, -e 'o -kɔɛ wɛɛn o va bɛ, 6 ɛn Pəl 'lee Barnaba a -kənnɛn 'yɪ, -a -nan nen o flan bli, o -kʊ Lisiani 'lɛglən 'ji 'flanun nɛn o laabo Lisitri 'lee Dɛrbʊ bɛ -a da, 'lee o "srən 'flanun da. 7 ɛn o Bali -le 'wɪ 'nənnən 'vɪ 'nan nun.

Pəl 'lee Barnaba 'bɔla Lisitri

8 Min -tʊ a Lisitri 'fla, e ya 'e -srandɪ "tra. Waa -ya 'e 'lɔ le -a, ya'a tian 'li 'ta wʊɫe dɪ. 9 'Wɪ nen Pəl cɪ -a vɪnan bɛ, -a "trɔɛn "a -yrɛ, -a -nan nen Pəl -a -nanjɛn tɛin, ɛn Pəl -a -tʊ 'nan min zɪɛ e yi -tɛala 'yee 'belidɪ da, 10 ɛn Pəl "e -yrɛ wei 'pleble 'ji 'nan: «'I 'wɫuan lou 'i 'cɛin -da tɪglɪ.» 'Nun təɔn e drɛ "klɪ, ɛn e wɫuan, ɛn e 'ta wʊdɪ 'sia.

11 'Wɪ nɛn Pɔl -a drɛ bɛ, zɪ minnun -a -nan 'yɪ bɛ, ɛn o -paandɪ 'sia -a vɪdɪ -a Lisiani wei -ji 'nan: «Bali lila "da "minnun -a, ɛn o 'bɔla -kaa 'va.» 12 Te o Barnaba laabo «Zeus», ɛn o Pɔl "le laabo «Ermɛs», kɔɔ -yɛɛ 'wɪ tin 'ba 'le "wɛan. 13 "Wɛɛ bɔla -wee fla 'bɔ da bɛ, -wee bali Zeus 'bɔ 'pan 'kɔn a 'e 'tɔdɪ -nan. -A -nan nɛn -wee Zeus -panzan -ta trinun -a 'fla 'bɔ man -klɔn -yrɛ "nɛn te lu -fui "a 'e 'fɔdɪ o -blɔ -man. Zeus -panzan 'bɔ 'lee minnun "kaga "a "vale 'nan 'o Zozi 'le 'pasianɔn 'bɔ -paan.

14 'Pian zɪ Zozi 'le 'pasianɔn Barnaba 'lee Pɔl 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, o ta kli, -a 'wɪ 'nan o man, ɛn o 'wee sɔnun 'fɔɪ bɔv 'o da, ɛn o -kɔ minnun yei "nun, te o -paan "man -wlɛ 'nan: 15 «-Mɛ "wɛan nɛn kaa dra zɪɛ, minnun "tun "nɛn 'kɔ 'a "le 'cee 'wɪ 'zɔ. Kɔ -ta Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪɛ 'cɛɛ, 'nan -e 'ka 'si 'cee 'wɪ "tun "nun 'labɛ -a drɛdɪ man, -e 'ka -sɔɔnla Bali nɛn -a yɪɛ cɪ "man "bɛ -a -sru. -Yɛɛ 'trɛ drɛ, ɛn -yɛɛ la drɛ, ɛn -yɛɛ jemie drɛ 'lee 'e 'va fɛnun pɛɛnɔn. 16 'Li 'e tɛdɛ bɛ, e minnun 'tɔɪ, ɛn o sɔɔnla 'o 'bɔ 'ci 'sɔ wɪnun -sru. 17 'Pian ya'a 'flinlɛ 'yɛɛ "yi "ci -kɔɔndɪ -a dɪ. -Yɛɛ cɪ 'nan e laa "sia laji te yaa -fɛan 'cɛɛ, e 'cee fɛ 'wlɛnun dra 'e tɔ -man, e cɪ "nrandɪ 'lee -blɪfɛ -nɔan 'cɛɛ "kaga.» 18 Pɔl 'lee Barnaba "koe "nyan -a vɪdɪ -a -wlɛ 'nan, te 'o 'o 'pan dɪ, 'vaa ɛn waa 'man.

19 -A -nan nɛn Zuif 'nɔn 'si Antɪɔs 'lee Ikomiɛn, ɛn o -sɛn minnun zɪɛ o va, ɛn o Pɔl -sɔn -kɔɛ -a. Waa pilila, o -kɔ -a

lunɛn 'o 'ci nɔn 'nan e -ka. 20 'Pian zɪ Zozinɔn -a si -fɔ bɛ, ɛn Pɔl wluan lou, e -ta 'fla.

Pɔl 'lee Barnaba -kɔ Dɛrbɔ ɛn o 'li 'o da Antɪɔs

-A ta tɔ cɛɛn ɛn Pɔl 'lee Barnaba -kɔ Dɛrbɔ. 21 O Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ 'fla zɪɛ -a da, ɛn min "kaga "fɔ Zozi 'va. -A -nan nɛn o 'li 'o da Lisitri 'lee Ikomiɛn 'lee Antɪɔs Pisidi. 22 O -ta Zozinɔn "koe "tɔdɪ -a 'o da, te o 'wɪ "paala -wlɛ 'nan, 'o yi -tɛra Bali da 'li 'trilii, te waa ve -wlɛ 'nan: «-Kaa yra ye "kaga 'vaa, -e -kaa kɔ Bali -le mingɔnnɛn trɛda.» 23 -Te o 'bɔla -leglizi -tɔ -nan -e 'o -wee min cejenun -tɔɔ, ɛn -te o cɛɛn Bali trɔ 'badɪ 'lee fɛ 'sɔndɪ man, -e 'o o -pɛba wɔ Minsan nɛn o yi -tɛra "da "bɛ -yrɔ.

24 Zɪ Pɔl 'lee Barnaba Pisidi 'leglɔn cɛɛn bɛ, ɛn o 'bɔla Panfili 'leglɔn 'ji. 25 O Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ Pergɪ, ɛn o sɔɔn "ji Atali.

26 'Fla zɪɛ -a da nɛn o -fɔ -klɔ -ji, ɛn o 'li 'o da Antɪɔs. Antɪɔs 'bɔ 'nan nɛn o o -pɛba 'wɔ Bali lɔ 'nan 'e "yi drɛ -wlɛ, -e 'nyranman nɛn o "sia -a 'panan zɪɛ bɛ o 'pa.

27 Zɪ o 'bɔla Antɪɔs bɛ, ɛn o -leglizi 'nɔn cin 'yɪ, ɛn 'wɪnun nɛn Bali ciɪla o va yaa drɛ bɛ, waa 'sinan 'pa. Waa -ci 'vɪ "nyian -wlɛ 'nan, minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, Bali -si 'lɛ 'sɔ -wlɛ 'nan 'o yi -tɛra 'e da. 28 "Bɛ -sru Pɔl 'lee Barnaba -fɔ o va tɔ "kaga 'kpa -a.

15

Zozinɔn wei drɛ 'tɔ Moizi -le -pei da Zeruzalɛm

1 Min -mienun 'si Zude 'leglɔn 'ji. Zɪ o 'bɔla Antɪɔs

bε, en o 'wɪ 'paadɪ 'sia 'bʊɪ
Zozinɔn 'ji, waa 'vɪ -wɫε 'nan:
«-Te min 'ka 'fɔɫε -klɔnmɔn -
va 'le zɪ Moizi -le -pei -a 'vɪ
bε -yee 'wɪ 'zʊ dɪε, Bali 'ka -
a san sia 'wɪ 'ji dɪ.»² Pɔl 'lee
Barnaba 'ka 'wɪ zɪε -a manɫε
"yi "fo "dɪ, en -sa 'plɛblɛ 'fɔɫa o
yei 'wɪ zɪε -a da.

-A -nan nɛn minnun -a 'pla
"da 'nan, Pɔl 'lee Barnaba 'lee
Zozinɔn -mienun 'o 'kʊ 'wɪ zɪε
-a tin 'ba Zeruzalɛm 'o 'vale
Zozɪ 'le 'pasianɔn 'lee -a -nan
-leglizi min cejenun -a.³ En
Antɪɔs -leglizi 'pa o va -wee -
kʊdɪ -ji. "Wεε -kʊ, o ciɫa Fenizi
'lee Samari, te 'wɪ nɛn e drɛ
'lɔɔ, en minnun nɛn o 'ka Zuif
'nɔn 'a dɪε, o sɔɔnɫa Bali -sru
"bε, te o -ko -a -nan wɪ vɪdɪ -
a Zozinɔn lɛ. 'Wɪ zɪε -a vɪdɪ ci
"nran -dan nɔn "bʊɪ Zozinɔn
pɛɛnɔn lɛ.

⁴ Zɪ o 'bɔɫa Zeruzalɛm
bε, -leglizi 'nɔn 'lee Zozɪ 'le
'pasianɔn 'lee -leglizi min
cejenun o 'sia 'kpa tɪglɪ, en 'wɪ
pɛɛnɔn nɛn Bali ciɫa o va yaa
drɛ bε, waa -nan 'sinan 'pa -
wɫε.

⁵ -A -nan nɛn Farizen 'nɔn
'va min -mienun nɛn o drɛ
Zozinɔn 'a bε, o wɫuan lou,
en o 'nan: «Minnun nɛn o 'ka
Zuif 'nɔn 'a dɪε, o o -fɔɫa paan
'klɔnmɔn -va -e 'o vɪ -wɫε 'nan
'o 'ta wɔɫa Moizi -le -peinun
da.»

⁶ Zozɪ 'le 'pasianɔn 'lee -
leglizi min cejenun 'o cin 'yɪ,
'nan -e 'o 'wɪ zɪε -a 'pla "da.
⁷ Zɪ o cɛɛn -sa 'plɛblɛ 'fɔdɪ man
'o cin yei "bε, Pɪɛri wɫuan lou,
en e -wɫε 'nan: «'An "bʊɪnun,
kaa -tɔɫa 'nan 'cee Bali an 'si
"va -e 'an 'yee 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ
minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a
dɪε -wɫε, 'dʊ -e 'o 'fli -nɔn Bali

lɛ. ⁸ En Bali 'bɔ nɛn e min ci
wɪ -tɔɫa "bε, yaa -ci kɔɔn 'yee lei
'saun 'nɔndɪ -a -wɫε 'nan o ya
'yee vɛ -a "le zɪ yaa -nɔn -cɛɛ
bε -yee 'wɪ 'zʊ. ⁹ Bali 'ka -kaa
'cɛnɫε 'e cin man -kaa 'vale
waa dɪ. E -wee 'wɪ 'wɫɪdɪ fui
'nan o yi -tɛra 'e da -le "wɛan.

¹⁰ En -mɛ "le "wɛan nɛn ka
Bali man -wɛman? -Yɛɛ ci
'nan -trɔ cibɛn nɛn -kaa tran-
nun 'ka -kɔɫalɛ -a siadɪ -a dɪ, en
-kaa 'bɔ 'ka 'kɔɫaman -a siadɪ -
a dɪε, ka ya "vale 'ka -tɔɫa "mɛn
Zozinɔn 'win -ji. ¹¹ 'Pian -kaa
yi -tɛala "da 'nan, Minsan Zozɪ
'bɔ 'le "yi "le "wɛan nɛn -kaa 'si
'wɪ 'ji "le -wee 'wɪ 'zʊ.»

¹² Nun tɔɔn minnun nɛn 'o
cin yɪdɪ bε, 'o 'ta -sɛn, en o
Barnaba 'lee Pɔl wei mandɪ
'sia, en 'lɛbo "fɔ wɪ nɛn Bali
ciɫa o va yaa drɛ minnun nɛn
o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪε o yei "bε,
waa 'vɪ -wɫε.

¹³ Zɪ o cɛɛn -a vɪdɪ man bε, en
Zazɪ -a vɪdɪ 'sia 'nan: «"Bʊɪnun,
'ka "trɔɛn "tɔ 'mɛn. ¹⁴ Simɔn
"sia 'wɪ 'tʊ vɪnan -cɛɛ. E 'nan:
Bali 'bɔ minnun 'sidɪ 'sia 'yee
vɛ -a, minnun nɛn o 'ka Zuif
'nɔn 'a dɪε o yei, 'nan -e 'wee 'tɔ
bɔ. ¹⁵ En Bali 'lewei vɪnɔn 'le
'wɪ nɛn waa cɛn -tɛ bε, 'wɪ zɪε
yaa 'lɛ sɔɔ. -Yɛɛ ci 'nan, e ya 'e
'cɛn -tɛdɪ 'nan: ¹⁶ Bali "e 'nan:
<"Bε -sru an lia 'an da
-e 'an David -le 'kɔn nɛn
e -wɪ bε, -a pee -tɔ.

-A "pa 'ji nɛn e -fʊ -nan bε,
maan -tɔɔman 'e cin da
-e 'an 'wɫuan lou,

¹⁷ 'dʊ -e min -mienun nɛn
o -fʊ bε, 'o Minsan -wɛɛ
'o 'vale 'lɛglɔn -mienun nɛn
'an 'tɔ yra o man bε waa.

¹⁸ 'An 'bɔ Minsan,
'wɪ nɛn maan 'vɪ 'e 'cɛn
-a -nan lɛ 'ka lɛ va dɪε,
maan 'lɛ sɔɔman.»

19 En Zaji -a 'le 'sran 'nan: «-Yee "wεan, e ya 'an 'ji 'nan, minnun nen o 'ka Zuif 'nōn 'a dīe, en o sōōnla Bali -sru "bε, e ya "yi -e min 'e vīe 'e 'tō o -sru 'nan 'o 'ta wōla Moizi -le -pei da di. 20 'Pian -kaa 'fluba 'cren -te -wle 'nan, te 'o 'wi nen waa -te -yū le bε -a -bli di, en te 'o cin nan 'lee 'o cin -sran -wεε "di, en te min 'e "blu -wεε "di. En te 'o 'wi nen min 'ka -a -blō 'cēnle -e -a nyen 'e -sran dīe -a -bli di, en te 'o 'wi nyen -bli di. 21 -Yεε ci 'nan, 'li 'e 'cēn bε Moizi -le -pei -tō winun zīe 'flanōn pēēnōn -a -tōa, kōō waa ta ve minnun le Zuif 'nōn 'le cin yī 'kuin tō pēēnōn man 'flinla "yi da.»

Zozi 'le 'pasianōn 'fluba 'pa 'sia minnun nen o 'ka Zuif 'nōn 'a dīe -wle

22 -A -nan nen Zozi 'le 'pasianōn, 'lee min cejenun, 'lee -leglizi 'nōn pēēnōn wei dre 'tū, en o min -mienun 'si o yei, en o o 'pa 'sia Antīōs 'o 'vale Pōl 'lee Barnaba -a. Zudazi nen waa laabo "nyian Barsaba bε 'lee Sila nen Zozinōn 'yra -tea "o man bε, o nen o o 'si o yei. 23 'Fluba nen waa -nōn -wle "bε -nyren 'gō:

«'Kū Zozi 'le 'pasianōn 'lee min cejenun 'bε 'fluba 'cren -te 'ka Zozinōn nen ka cī Antīōs 'lee Siri 'lēglōn 'ji 'lee Silisi 'lēglōn 'ji, te o 'ka Zuif 'nōn 'a dīe, 'cεε.

Kū ya 'ka "bōunun -a, kū "we 'ka 'va.

24 Kūa 'man 'nan, 'kū 'va min -mienun nen kū'a 'si -nōnle 'wle "dīe, o 'lū 'ka 'cī baale -ji 'wee 'wī "paadi -a,

en o 'ka "koe 'si 'ka da. 25 -Yee "wεan, zī 'kū cin wei -ci 'man bε, en kūa 'yī 'nan, e ya "yi -e 'kū min -mienun 'si "va -e 'kū o 'pa 'sia 'cεε 'o 'vale 'kū "bōū Barnaba 'lee Pōl nen kū o ye "yi "bε waa.

26 Min 'fli zīe, e -fū "wēnnōn -e 'o 'ka -kaa san Zozi Crizi 'tō 'ji. 27 En kū Zudazi 'lee

Sila 'pa 'sia 'nan 'o 'wī 'bō 'lein 'gūe -a vī 'cεε 'o 'bō 'a.

28 -Yεε cī 'nan Bali lei 'saun 'lee 'kū 'bō, 'wī nen 'kō 'ka 'ta wōla "da "bε, kūe 'vī 'cεε, kū'a 'wī 'pee 'pale "va "di. 29 'Bε

'wī zīe, 'bε cī 'nan: Te 'ka 'wi nen waa -te -yū le bε -a -bli di,

en te 'ka 'wi nyen -bli di, en te 'ka 'wi nen min 'ka -a -blō 'cēnle -e -a nyen 'e -sran dīe -

a -bli di, en te 'ka cin nan 'lee 'ka cin -sran -wεε "di, en te min 'e "blu -wεε "di. 'Winun zīe, 'ka 'ta wōla "da.

Kū 'ka 'tō bō.»

30 -A -nan nen o o 'pa 'sia, en o -kū Antīōs. Zī o 'bōla 'nan nun bε, en o Zozinōn cin 'yī, en o 'fluba zīe -a -nōn -wle. 31 Waa ta 'vī, en o pēēnōn 'cī nran, e o "koe "tō 'o da -le "wεan.

32 Zudazi 'lee Sila nen Bali 'lewei vūnōn 'a bε, o 'wī "kaga tin 'ba -wle, o man -tō 'plēble,

en o "koe "tō 'o da. 33 O -fū Antīōs 'fla tū "wēnnen 'a 'vaa, en Zozinōn 'kū o 'pale -sia -trōō 'nan -e 'o li 'o da Zeruzalem.

34 ['Pian Sila "e 'vī 'nan "e -foo Antīōs 'fla.] 35 Pōl 'lee Barnaba "o -fū Antīōs, en 'o 'vale min "kaga "a o 'wī paa minnun ji, en o Minsan -le 'wī

'nōnnōn 'vī -wle.

Pōl cēin "flizan nen te e -ko Bali -le 'wī 'nōnnōn vīe

Pəl 'lee Barnaba cēen 'e cin man

³⁶ Yi "fli yaa "bē -sru, en Pəl "e 'nan Barnaba lē 'nan: «'Fla pēēnōn nēn kō cū "da Minsan -le 'wī 'nōnnōn vīdī -a bē, 'kō 'cū "nyian "da -e 'kō "bōi Zozinōn nēn -nan nun bē o yl.» ³⁷ Barnaba a "vale 'nan Zan nēn waa laabo Mark bē 'e 'kōla 'o -sru. ³⁸ 'Pian Pəl 'ka 'wīlē "man -e 'o 'kō waa dī, kōō Mark 'nyranman 'tōi o man Panfili 'lēglōn 'ji, en e 'si o -sru. ³⁹ Pəl 'lee Barnaba wei 'ka drēlē -tōwli "fo "dī, -a -nan nēn o cēen 'e cin man. Barnaba Mark -fō 'e -sru, en o -fō -klv -dan ji, o -kō Sipri 'trēda. ⁴⁰ Pəl "e Sila -fō 'e -sru, en Zozinōn o -pēba 'wō Bali lō, en o -kō. ⁴¹ O cūla Siri 'lēglōn 'lee Silisi 'lēglōn 'ji, te o -kō Zozinōn "koe "tōdī -a 'o da.

16

Pəl 'lee Sila -kō Derbv 'lee Lisitri 'lee Ikomien

¹ -A -nan nēn Pəl cūla Derbv, en e 'bōla Lisitri. 'Fla zīē -a da bē, Zozi -sruzan 'tō a -nan, waa laabo Timote. -A "tī "a Grēk min -a, līmōn -tō nēn e ya Zozi 'va bē -yee 'nēn nēn, Zuif lī nēn. ² -A 'tō "yi "a Zozinōn nēn Lisitri 'lee Ikomien bē o 'le. ³ Pəl a "vale 'e 'kō 'o 'vale 'waa, en e -kō -a -fōlē -klōnmōn -va, Zuif 'nōn nēn fē zīē -a -nan bē -wee "wēan. Kōō o pēēnōn -a -tōa 'nan Timote "tī "a Grēk min -a. ⁴ Flanun nēn o cūla "da "bē, 'wī nēn Zozi 'le 'pasianōn 'lee Zeruzalem min cejenun -a 'vī bē, waa 'vī 'fla zīē -a da 'nōn lē, 'nan 'o 'ta wōla "da. ⁵ -A -nan nēn Zozinōn 'le yi -tēradī Bali da 'pa "da, te

Zozinōn 'kō bōdī -a "kaga yi -tōdv pēēnōn man.

Pəl -kō Masedōa

⁶ Pəl a "vale 'o 'kō Bali -le 'wī 'nōnnōn vī Azi 'lēglōn 'ji, 'pian Bali lei 'saun 'ka 'wīlē "man "dī. -Yee "wēan o cūla Pirigi 'lee Galatī 'lēglōn 'ji. ⁷ Zī o 'bōla Misi 'lēglōn 'ji bē, en waa man wēē 'nan 'o 'kō Bitini 'lēglōn 'ji, 'pian Zozi lei 'saun 'ka 'wīlē "man "dī. ⁸ -A -nan nēn o cūla Misi, en o 'bōla Troas 'fla. ⁹ -Pei -man, e drē Pōlle "le nyrinvla -zv, e drē -yrē "le Masedōa min -tō a 'e 'tōdī lou, te yaa trv "baa -a vīdī -a 'nan: «'I cūla Masedōa 'lēglōn 'ji, 'i 'ta 'pa 'kō 'va!» ¹⁰ Zī Pəl 'wī zīē -a -nan 'yī "le nyrinvla -zv bē, en kōa man wēē 'nan 'kō 'kō Masedōa 'lēglōn 'ji, kōō kōa -tōa 'nan Bali 'kō laabv 'nan -e 'kō 'yee 'wī 'nōnnōn vī -nan nun.

Pəl 'bōla Filipv 'fla

¹¹ Zī kō -fō -klv -dan ji Troas bē, en kō -kō Samotras. 'Bē 'ta tō cēen en kō -kō Neapoli. ¹² Kō 'si 'bē 'nan, en kō -kō Filipv 'fla. Filipv 'fla zīē, -yēē cī Masedōa 'lēglōn 'ji 'fla tēdē -a, en Rōm 'nōn 'bē 'fla 'bō 'tō. Kō -fō 'fla zīē -a da tō "wēnēn 'a.

¹³ Flinla "yi da, kō 'si 'fla zīē -a da, en kō -kō lu "nēn 'yi 'tō "srōn. -A -cin a 'kō 'ji 'nan Zuif 'nōn 'le Bali trv 'banan -kōan fē zīē -a -nan. Zī kō cēen -nyrandī man bē, en līmōnnun nēn 'o cin yīdī fē zīē -a -nan bē, kō 'wī tin 'badī 'sia -wīlē. ¹⁴ Līmōn -tō a fē zīē -a -nan te e 'yra -tēa Bali man, -a 'tō nēn Lidi, e "sia Tiatire. Min -dandan nun ta sō nēn yaa -taan. E ya 'wī zīē -a mannan, en Minsan -a "trōēn 'lē 'sō, en 'wī nēn Pəl cī -a vīnan

bε, yaa -ci 'man 'kpa tɪglɪ. ¹⁵ -A -nan nɛn waa -batize drɛ 'o 'vale 'e 'mangulinun -a, ɛn e 'kʊ trʊ 'ba -a vɪdɪ -a 'nan: «-Te kaa 'nrɔnman 'ka 'ji 'nan, an wu Minsan man 'an 'bli pɛɛnɔn 'a bε, 'ka 'fʊ 'an 'va tʊ 'wɛnnɛn 'a.» E kɔala 'wɪ zɪɛ -a man, ɛn kʊ wu "man.

Minnun Pɔl 'lee Sila -fɔ -pʊ 'kuin

¹⁶ Te kʊ "ta -ko fɛnan nɛn o Bali trʊ "baa bε -a -nan, ɛn nɔan lɪmɔn -tʊ -ta 'kʊ 'lɛ. Lɪ zɪɛ -mlɛngan a -a -sru, e -pɛ -tɔala, -yee "wɛan minnun nɛn waa "paala bε o "lala ye "man "kaga. ¹⁷ E sɔɔnla 'kʊ 'vale Pɔl -a 'kʊ -sru, te e -paan "man 'nan: «Minnun 'labɛ, Bali nɛn min ta lou "bε, -yee 'nyranman 'panɔn nɛn waa. O ya Bali -le 'wɪ nɛn e min "sia 'wɪ 'ji bε -a vɪnan 'cɛɛ.» ¹⁸ Yaa 'vɪ zɪɛ yɪ "kaga 'wlu, tɔɔn Pɔl 'ka 'vale e 'wɪ zɪɛ -a maan "nyian dɪ, ɛn e 'man lila "da, e 'nan -yʊ nɛn -a -sru "bε -yrɛ 'nan: «'An 'bɔ "e 'yɪɛ 'nan Zozi Crizi 'tɔ da, 'i 'si lɪ 'gʊɛ -a -sru.» ɛn -yʊ zɪɛ e 'si -a -sru 'nun.

¹⁹ Nɔan lɪmɔn zɪɛ minnun nɛn waa "paala bε, zɪ waa 'yɪ 'nan wa'a "nyian "lala ye lɪ zɪɛ -a man dɪɛ, ɛn o Pɔl 'lee Sila 'kun, o -kʊ waa 'fla 'tanɔn 'lɛ fɛnan nɛn o tin "baa bε -a -nan. ²⁰ Zɪ o -kʊ waa tin 'banɔn 'lɛ bε, ɛn o 'nan: «-Vɛ -mienun 'gʊɛ, o -tein -tria 'kʊ flɔnɔn yei, Zuif 'nɔn nɛn waa. ²¹ O ya "vale o 'wɪ -trɛ "paaman 'kʊ 'ji, kʊ'a 'we "man "dɪ, ɛn kʊ'a 'kɔlamɔn -e 'kʊ 'ta wɔla "da "dɪ, kʊ ya Rɔm 'nɔn 'a -le "wɛan.»

²² -A -nan nɛn 'bli 'fɔ min "kaga 'ji o man, ɛn tin 'banɔn

'e 'nan minnun lɛ 'nan, 'o -wee sɔnɔn "koo 'o man, ɛn 'o o -sɔn sɔnba "a. ²³ Zɪ o cɛɛn o -sɔndɪ man bε, ɛn o o -fɔ -pʊ 'kuin. Waa 'vɪ min nɛn 'e yɪɛ -tɔa "o va bε -yrɛ 'nan, 'e yɪɛ 'tɔ o va 'kpa. ²⁴ Zɪ min zɪɛ e 'wɪ zɪɛ -a 'man bε, ɛn e o -fɔ -pʊ 'kɔn kplo -ji, ɛn e 'ploblo 'fɔ o cɛin -man.

²⁵ -Pei -man te bada -tɔ, ɛn Pɔl 'lee Sila Bali trʊ 'badɪ 'sia, te o Bali 'tɔ bɔ "dre -fɔa, te minnun nɛn -pʊ 'kuin bε, o o wei maan. ²⁶ Nun tɔɔn ɛn 'trɛ nyɔɔn, e nyɔɔn 'plɛblɛ "bʊʊ "lɛ "wɛan -pʊ 'kɔn nyɔɔn 'e 'klu -ji. Tʊ 'bɔ zɪɛ -a wlu, ɛn -pʊ 'kɔn -kpɛin pɛɛnɔn 'lɛ 'sʊ, ɛn fɛnun nɛn 'e 'fɔdɪ -pʊ 'kɔnnɔn 'cɛin -man bε, -a pɛɛnɔn 'lɛ 'sʊ.

²⁷ Zɪ min nɛn 'e yɪɛ -tɔa "o va bε e fʊʊ bε, e -kpɛinnun 'yɪ 'e 'lɛ 'sʊdɪ, ɛn e 'yee srɛn 'sʊ 'ji 'nan -e 'e 'fli -tɛ, kɔɔ yaa nrɔn 'e 'ji 'nan -pʊ 'kɔnnɔn pɛɛnɔn 'tɛ -ji. ²⁸ 'Pian Pɔl paan -yrɛ wei 'plɛblɛ 'ji 'nan: «Te 'i 'wɪ 'wɪdɪ "drɛ 'i 'fli lɛ dɪ, kʊ ya 'gʊ 'kʊ pɛɛnɔn.»

²⁹ Tɔɔn ɛn min zɪɛ e 'nan 'o 'tɛ 'bi, ɛn e wla "nyɪandʊ -pʊ 'kɔnnɔn 'va, ɛn e blula Pɔl 'lee Sila wlu, te e nyɔɔnman. ³⁰ "Bɛ -sru e o 'bɔla bei, ɛn yaa laabʊ -wɔ 'nan: «'An "tunun, maan dra 'kɔ -e 'an 'si 'wɪ 'ji?»

³¹ ɛn o -yrɛ 'nan: «'I yɪ -tɛra Minsan Zozi da -e 'ka 'vale 'yɪɛ "kɔnnɛn 'nɔn 'a 'ka 'si 'wɪ 'ji.» ³² -A -nan nɛn o Minsan -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ -yrɛ 'o 'vale 'yee "kɔnnɛn 'nɔn pɛɛnɔn 'a. ³³ -Pei 'bɔ 'lein zɪɛ -a man bε, min nɛn 'e yɪɛ -tɔa -pʊ 'kɔnnɔn 'va bε, e -kʊ Pɔl 'lee Sila mlɔn 'ji "foelɛ. 'Nun tɔɔn

en waa -batize dre 'o 'vale 'yee "kōnnen 'nōn 'a. ³⁴ E -ku waa 'yee 'kuin, en e fenun -nōn -wle, waa bli. -A -nan nen -a ci "nrandi 'sia 'o 'vale 'yee "kōnnen 'nōn pēenōn 'a, e yi -tera Bali da -le "wēan.

³⁵ Zi tū cēen bē, en tin 'banōn minnūn 'pa 'sia, 'nan 'o vī min nen e yiē -tōa -pū 'kōnnōn 'va bē -yrē 'nan, 'e 'si o man. ³⁶ En min nen 'e yiē -tōa -pū 'kōnnōn 'va bē, e 'wī 'gūe -a 'vī Pōl lē. E 'nan: «Tin 'banōn min 'pa 'sia 'nan, 'an 'si 'ka man. -Yee "wēan 'ka bōla, 'ka 'ku, 'ka 'fū -trōō.»

³⁷ Pian Pōl -a 'vī 'pasianōn lē 'nan: «O 'ku 'sōn minnūn yiē man, en o 'ku 'fō -pū 'kuin, wā'a 'wī zīe -a -ci vīlē dī, -e te ku ya Rōm 'nōn 'a, en o ya "vale 'o "sia 'ku man 'e yōōdī. -Yee "wēan ku'a 'we "man "dī. 'O 'ta 'ku bōla 'o 'bō 'a.»

³⁸ En 'pasianōn 'ku 'wī zīe -a vīlē tin 'banōn lē. Zi tin 'banōn -a 'man 'nan, Rōm 'nōn nen waa bē, nyēn o cēen. ³⁹ Tin 'banōn 'ta toba -fōlē -wle, en o o 'bōla -pū 'kuin, en waa 'vī -wle 'nan, 'o yra 'si, 'o 'si 'fla 'bō da.

⁴⁰ Zi o 'bōla -pū 'kuin bē, en o -ku Lidi -va, 'o cin 'yī 'o 'vale 'o "būi Zozinōn 'a. O o "koe "tō o da 'vaa, en o 'si 'fla 'bō da.

17

Pōl 'lee Sila -ku Tesalonik 'nōn fla

¹ O ciula Anfipoli 'fla 'lee Apoloni 'fla, en o 'bōla Tesalonik. Zuif 'nōn 'le cin yī 'kōn a fē zīe -a -nan. ² Pōl wla cin yī 'kōn zīe -a -jī "le yaa dra 'e 'cēn bē -yee 'wī 'zū. 'Flinla "yī yaaga 'a 'e cin -sru, te Pōl 'wī nen 'e 'crēn -tēdī Bali -le 'fluba

'jī bē -a ve -wle. ³ Pōl -a ta ve -wle, te yaa -ci ve -wle 'nan, e ya 'e vidī 'nan min 'sizan 'wī 'jī 'e yra yī, -e 'e 'ka, -e 'e 'wluan -kanōn 'va. En e 'nan: «Zozī nen an -yee 'wī ve 'cēe 'gūe, -yēē cī min 'sizan 'wī 'jī -a.»

⁴ Min plōennūn 'wī zīe -a 'man 'wī 'kpa -a, en o -fō Pōl 'lee Sila -sru, 'lee Grēk 'nōn "kaga "nen o 'yra -tea Bali man bē, 'lee līmōn -mienūn nen o 'yra -tea "o man 'fla bē. ⁵ Pian man būdī wla Zuif 'nōn 'jī, en o yiē 'plēnōn kuun 'fla yei, o o -sēn 'o 'va, en o 'wī 'fōla 'fla. O -ku 'wī 'tōlē min -tū nen waa laabo Zasōn bē -a man 'yee "kōnnen 'nan, 'e Pōl 'lee Sila -nōn 'wle -e 'o 'ku waa 'flanōn 'lē. ⁶ Wā'a Pōl 'lee Sila yīlē dī, en o Zasōn 'lee "būi Zozinōn -mienūn 'kun, en o -ku waa 'fla 'tanōn 'lē, te o -paanman -a vidī -a 'nan: «Minnūn nen o 'trēda baa 'jī bē, o -ta 'gū, en Zasōn o 'sia. ⁷ Mingōnnennūn tazan nen Rōm bē, -yee -pei -tō winun bē, o ya -a srēnan. Waa 'vī 'nan, mingōnnen -tū a "nyian, wēē laabo Zozī.» ⁸ 'Wī zīe e 'nan 'fla 'tanōn 'lee minnūn man. ⁹ Zasōn 'lee "būi Zozinōn -mienūn -a man pan 'wū -wle 'vaa, en o 'si o man.

Pōl -ku Bere 'fla

¹⁰ Zi -pei 'tan bē, en Zozinōn 'ku Pōl 'lee Sila 'palē -sia, en o -ku Bere 'fla. Zi o 'bōla 'nan nūn bē, en o wla Zuif 'nōn 'le cin yī 'kuin. ¹¹ 'Fla zīe -a da 'nōn bē -wee 'wī a "yī, en o 'wī maan e "mlīan Tesalonik 'nōn da. Waa -wēēman 'nan 'o Bali wei maan. Bali wei nen 'e 'crēn -tēdī bē, waa ta ve tū pēenōn man, -e 'wī nen Pōl a

ve -wle "be, 'o -to 'nan 'wi 'kpa nen. ¹² O va Zuif 'non 'kaga 'yi -tera Zozi da, 'lee Grek lumon -mienun nen o 'yra -tea "o man be, 'lee -klonmon "kaga 'kpa.

¹³ Pian zi Tesalonik Zuif 'non -a 'man 'nan, Pol a Bali -le 'wi 'nonnon vnan Bere be, en o -ta 'wi 'fola 'fla zie -a da 'non yei. ¹⁴ -A -nan nen Zozinon 'ku Pol 'pale -sia jemie man. 'Pian Sila 'lee Timote "o fuv 'fla 'bo da. ¹⁵ Minnun nen o -ku Pol 'pale -sia be o 'bo 'a Aten 'fla, en o 'li 'o da. Pol o kali 'nan 'o vi Timote 'lee Sila le 'nan 'o 'lu tada.

Pol 'bala Aten 'fla

¹⁶ Te Pol a Sila 'lee Timote -pennan Aten 'fla be, en e 'fla zie -a da 'yi 'e fadi -yu nen waa -paan "be -a. 'Wi zie e 'nan "man. ¹⁷ -Yee "wean Pol 'wi tin 'ba Zuif 'non 'lee minnun nen o 'yra -tea Bali man be -wle cin yi 'kuin, en minnun nen e boa "o man -guada tu pennen man be, e 'wi tin 'ba "nyian -wle.

¹⁸ Fluba 'tonon nen o ci Epikuri -sru "be, 'lee o nen Sitoiki -sru "be, o -sa -fodi 'sia 'o 'vale Pol -a. O -mienun -a laabu 'nan: «-Me "wi nen soo -tozan 'labe yaa ve?» O -mienun "o 've 'nan: «Maan ye "le 'nan 'leglon pee -le Bali -le 'wi nen yaa ve.» -Yee ci 'nan Pol a Zozi 'le 'wi 'nonnon vnan, te e minnun nen o -ka be -wee wluandi -kanon 'va 'wi ve, -yee "wean o 'wi zie -a 'vi. ¹⁹ -A -nan nen o Pol 'kun, en o -ku -a tin 'banon 'le fenan nen waa laabo Aeropaz be -a -nan. Waa laabu -yru 'nan: «'Wi -tre nen i ci -a "paanan 'gve, ku ya "vale "ku maan. ²⁰ -Yee ci 'nan 'wi nen e -ciala 'ku da be, -nyren yia ve 'kue. -Yee

"wean ku ya "vale 'ku 'wi zie -a -ci maan.» ²¹ Aten 'non 'lee -pen 'non nen Aten 'fla be, -see "wodi 'lee 'sinan -trenun nen waa mandu ye "yi.

²² En Pol wluan lou tin 'ba 'non yei, en e 'nan: «Aten 'flanon, maan -toa 'nan 'cee balinun a 'ka 'yra -tea "o man 'kpa. ²³ -Yee ci 'nan "meen vnan 'an 'ci 'ka fla yei "be, an 'cee balinun -pannan 'yi. An Bali -pan "dave -tu 'yi te waa cren -te "man 'nan: <E ya Bali nen ku 'a toa die -yee ve -a.>

Bali 'bo nen kaa -paan te ka 'a toa die, an -ta 'nan -e 'an -yee 'wi vi 'cee.

²⁴ Bali nen e 'tre 'lee 'e ta fenun pennen dre be, -yee ci Minsan nen e 'tre 'lee la "paala be -a, en ya 'a 'nyeanla min -pe dre fenun ji di. ²⁵ En ya 'a weeman 'nan min 'e 'pe "nen "fe 'si -e 'e -non 'yre di. -Yee ci 'nan Bali 'bo 'be min ci fulo 'lee 'belidi 'lee fe pennen -non "min le. ²⁶ Bali 'bo -a dre, en 'leglon pennen "ti "a -tuwli, en e -wee 'tre 'leda dre, en e -wee le "nen 'pla.

²⁷ Yaa dre zie, 'nan -e minnun 'o 'e -wee 'o 'pe "paadi -a fe pennen 'nan, 'nan -e 'wee yi. 'Pian -e te Bali 'bo 'ka -kaa man -kooli di. ²⁸ -Yee dre en -kaa ya 'treda, en -yee -maan -kaa kla -kaa man, en -yee 'belidi -non -cee. 'Ka 'bo 'va 'fluba 'tonon 'wi zie -a cren -te 'va, waa cren -te 'nan: <'Wi 'kpa, -kaa ya -yee 'nennun -a.> ²⁹ En -te -kaa ya -yee 'nennun -a be, -ka 'a 'kolaman paan -e -kaa ci "nrn 'nan, -kaa Bali -koonman -siga minnun 'lee

"lala minnun 'lee -kəle minnun nen minnun o nyaan 'o 'pe -a 'lee 'o 'wulo -ji winun da be -a man di.

³⁰ En tu nen te min 'ka Bali tōa diē, Bali 'ka -a paa be man di, 'pian 'be nen 'gυe, e 'leglōn pēenōn 'ji 'nōn laabo 'nan 'o 'si 'o dre wī -wliđi "man -e 'o 'fli 'nōn 'yře. ³¹ Kōō Bali yi -tu 'pla 'nan -e 'e 'trēda 'nōn pēenōn 'le 'wī tin 'ba 'e 'nōan da. Bali min -tu 'si "va, yaa -tō 'wī zīe -a -ji tin 'bazan 'a, en yaa -ci kōōn -wle -a wluandi -a -kanōn 'va.»

³² Zi o -kanōn wluandi da wī 'man be, en o plōennun -a sēe wōđi 'sia, en o -mienun "o 'vī 'nan: «Yi pee nyan, -e 'koi wei man "nyian.»

³³ -A -nan nen Pōl 'bōla o yei.

³⁴ 'Pian min -mienun -fō -a -sru, en o yi -tera Zozi da. Dioni 'bō nen tin 'bazan 'tu -a be e ya o va, 'lee līmōn -tu nen waa laabo Damari be, 'lee min -mienun "nyian.

18

Pōl 'bōla Korēnti 'fla

¹ "Be -sru en Pōl 'si Aten 'fla, e -kū Korēnti. ² E Zuif min -tu nen waa laabo Akila be -a 'yī 'nan nun. Waa -ya Pōnt 'leglōn 'ji. 'O 'vale 'e nan Priskil -a, o "sia 'sinan Itali 'leglōn 'ji 'e -trē. Kōō mingōnnennun tazan Klodu nen Rōm be, e 'nan, Zuif 'nōn pēenōn 'o 'si Rōm 'leglōn 'ji. En Pōl -kū Akila 'lee Priskil -va. ³ O 'pa nyranman a -tōwli "le "wēan Pōl -fū o va, en o 'nyranman 'pa 'e cin va. -Wee 'nyranman nen 'nan 'o -tandannun dre.

⁴ 'Flinla "yi -tōđv pēenōn da be, te Pōl 'wī "paaman Zuif

'nōn 'le cin yī 'kuin, yaa -wēeman 'nan Zuif 'nōn 'lee Grēk 'nōn 'o -sōōnla 'e -sru. ⁵ 'Pian zī Sila 'lee Timote 'si Masedōa 'leglōn 'ji o -ta be, en Pōl Bali -le 'wī 'nōnnōn 'saza "paadi "sia. Yaa ve Zuif 'nōn le 'nan, Zozi 'be cī min 'sizan 'wī 'ji -a. ⁶ Zuif 'nōn 'ka 'o "trōen "tōle -a wei le di. En zī waa wei fuimlan 'nan te waa "srōnman be, en Pōl 'yee sō cī plu -a -cī -kōōndī -a 'nan, 'e 'pe 'si -wee 'wī 'ji. E 'nan -wle 'nan: «'Wī nen e -taa "bōle 'ka man be 'ka 'bō 'lō wī nen. Te 'ka 'an 'tō vī di. 'Be nen 'siēn 'gυe minnun nen o 'ka Zuif 'nōn 'a diē, o va nen an -ko.»

⁷ Pōl 'bōla cin yī 'kuin, en e -kū min -tu nen e 'yra -tea Bali man be -yee 'kuin. Min zīe waa laabo Titu Zuti -yee 'kōn a Zuif 'nōn 'le cin yī 'kōn 'bō "srōn. ⁸ 'Pian Cripu 'bō nen cin yī 'kōn 'tazan -a be, e yi -tera Minsan da 'o 'vale 'yee "kōnnēn 'nōn 'a. En Korēnti 'nōn "kaga "nen o cī Pōl wei mannan be, o yi -tera Minsan da "nyian, en o o -batize dre.

⁹ -A -nan nen Minsan 'wī tin 'ba Pōl le -pei -man "le nyrin -vī -zū. Yaa 'vī 'nan: «Te "klan 'e 'kōn 'i 'ji di. 'I 'wī vī minnun le, te 'i 'flin 'wīđi -a di. ¹⁰ -Yēē cī 'nan, an ya 'i "srōn, en min -tu 'ka 'kōlaman 'i 'kundī -a -e 'e 'wī 'wliđi "dre 'yīē di, kōō 'mēn minnun a "kaga 'fla 'gυe -a da.» ¹¹ Pōl -fū 'fla zīe -a da le -tu mlēn 'shēēđv te e Bali -le 'wī "paaman minnun ji.

¹² Tū nen Rōm 'nōn 'le -kōnmandan Galīōn -tō Akai 'leglōn da be, en Zuif 'nōn 'o 'cī 'pa Pōl man, waa 'kun, en o -kū -a -a cēin -da. ¹³ Waa 'vī -kōnmandan zīe -yře 'nan: «-Ve

-mie 'gʊɛ, e 'wɪ "paaman min-nun ji 'nan, minnun 'o Bali 'tɔ bɔ 'e 'pee, -pei -tɔ winun man.»

14 Pɔl "ta 'wɪ "sia "va, 'nun tɔn en Galion "e Zuif 'nɔn lɛ 'nan: «"Te min 'gʊɛ, 'wɪ 'wɪdɪ -dan tɔ nɛn yaa drɛ bɛ, "te maan 'sinan "va 'yɪ 'ka Zuif 'nɔn lɛ. 15 'Pian en ka ya 'wɪ 'blɪnan 'wɪ "paadɪ 'lee 'wɪ "paanɔn da bɛ, 'lee 'ka 'bɔ 'le -pei -tɔ winun da bɛ, 'ka 'bɔ 'lɔ wɪ 'bɛ. Ma'an 'we "man -e 'an drɛ 'bɛ tin 'bazan 'a dɪ.» 16 En Galion "e 'nan -wɪɛ 'nan, 'o bɔla tin 'ba 'kuin. 17 -A -nan nɛn minnun pɛɛnɔn Sostɛn nɛn cin yɪ 'kɔn 'tazan -a bɛ -a 'kun, en waa -sɔndɪ 'sia tin 'ba 'kɔn 'bɔ 'lɛ "nɛn. 'Pian Galion 'ka 'wɪ 'tɔ 'silɛ "da "dɪ.

Pɔl 'li 'e da Antioɔs

18 Zɪ 'wɪ zɪɛ e drɛ bɛ, Pɔl tɔ "kaga drɛ Korɛnti, en e 'si "bɔtɪ Zozinɔn nɛn -nan nun bɛ o va 'o 'vale Priskil 'lee Akila -a, o -kɔ Cɛncre 'nan -e 'o 'fɔ -klɔ -dan nɛn e -ko Siri bɛ -a -ji. Pɔl -tɔ 'e wei -da Bali lɛ, -yee "wɛan 'e 'wulo "jɛ 'bɔ "klɔglɔ 'vaa en e 'si Cɛncre. 19 O 'bɔla Efɛz, en Akila 'lee Priskil -fɔ 'fla zɪɛ -a da, en Pɔl -kɔ cin yɪ 'kuin, e 'wɪ tin 'ba Zuif 'nɔn lɛ. 20 -A -nan nɛn Zuif 'nɔn "e -yrɛ 'nan 'e yɪ -mie drɛ 'o 'va. 21 'Pian Pɔl 'ka 'wɪɛ "man "dɪ, en e -si trɔ 'ba -wɪɔ. E -wɪɛ 'nan: «-Te Bali wɪ "man "bɛ, an -taa "nyian 'ka 'va 'gʊ.»

Pɔl 'si Efɛz, en e -fɔ -klɔ -dan nɛn e -ko Sezare bɛ -a -ji. 22 Zɪ e 'bɔla Sezare bɛ, en e -kɔ 'e cɛin -ji Zeruzalɛm Zozinɔn 'tɔ bɔlɛ. "Bɛ -sru en e Antioɔs si 'sia.

Pɔl cɛin yaagazan nɛn te e -ko Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn wɪɛ

23 Pɔl 'mɔn "wɛnnɔn Antioɔs, en e -kɔ 'e 'lɛ. E ciɪa Galati, "bɛ -sru Pirigi te e -ko -a -nan Zozinɔn pɛɛnɔn "koe "tɔdɪ -a 'o da.

Apolo 'wɪ paa Efɛz 'lee Korɛnti

24 Zuif min -tɔ nɛn waa laabo Apolo, en waa -ya Alɛzandri bɛ, e 'bɔla Efɛz. Apolo zɪɛ, e "we 'wɪ 'tɔ wei -ji, en e Bali -le 'fluba 'wɪɛ "kaga -tɔa. 25 Zɪ kɔ min 'e 'ta wɔla Minsan -sru "bɛ, -nyrɛn waa paa "ji. Apolo 'e 'fli -nɔn Bali -le 'nyranman 'padɪ -ji, en e Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn ve minnun lɛ "le zɪ Zozi -a 'vɪ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ 'sɛzɛ, 'pian 'wɪ nɛn Zan min -batize drɛ "man "bɛ -nyrɛn yaa -tɔa "cɛ. 26 Apolo yɪ -tɛra 'e 'fli da, en e Bali -le 'wɪ vɪdɪ 'sia Zuif 'nɔn 'le cin yɪ 'kuin. Zɪ Priskil 'lee Akila -a wei 'man bɛ, en waa laabɔ 'o 'va, en zɪ kɔ min 'e 'ta wɔla Bali -sru "bɛ, waa paa "ji 'kpa tɪglɪ.

27 Zɪ Apolo a "vale 'e 'ko Akai 'lɛglɔn 'ji bɛ, en Zozinɔn -a "koe "tɔ 'e da -kɔdɪ -a. -A -nan nɛn o 'fluba 'crɛn -tɛ, waa -nɔn -yrɛ. Waa crɛn -tɛ -ji 'nan, Zozinɔn nɛn -nan nun bɛ 'o Apolo 'sia tɪglɪ. Zɪ e 'bɔla Korɛnti bɛ, minnun nɛn Bali -le "yɪ "le "wɛan o yɪ -tɛra Zozi da bɛ, e 'pa o va -dan. 28 -Yɛɛ cɪ 'nan 'wɪ nɛn Zuif 'nɔn -a dra te e 'ka "yɪ "dɪɛ, yaa -tɛala o yra minnun yɪɛ man 'e klɔ ji. 'Wɪ zɪɛ yaa -ci kɔɔn -wɪɛ Bali wei nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ -a 'nan Zozi 'bɛ cɪ min 'sizan 'wɪ 'ji -a.

19

Pəl 'li 'e da Efɛz

1 Te Apolo a Korɛnti, ɛn Pəl ciula Azi pənnun yei 'zia, -a -nan nɛn e 'bɔla Efɛz. 'O 'vale Zozinən -mienun -a 'o cin 'yi, 2 ɛn yaa laabu -wɔɔ 'nan: «Zi ka yi -tɛra Zozi da bɛ, ka Bali lei 'saun 'yi?»

ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «Kv'a 'bɔ manlɛ 'nan Bali lei 'saun a dɪ.»

3 ɛn Pəl -a laabu -wɔɔ 'nan: «O 'ka -batize drɛ 'wɪ "cɛn "man?»

O 'nan -yrɛ 'nan: «O 'kv -batize drɛ "le zɪ Zan -a 'vɪ bɛ -yee 'wɪ 'zv.»

4 -A -nan nɛn Pəl 'e 'nan: «Zan minnun nɛn o 'si 'o drɛ wɪ -wɪdɪ "man, ɛn 'o 'fli -nɔn Bali lɛ bɛ o -batize drɛ. Zan 'bɔ -a 'vɪ minnun lɛ 'nan, min nɛn e -taa "talɛ 'an -sru "bɛ, 'ka yi -tɛra -a san da. -Yɛɛ cɪ Zozi 'a.»

5 Zi o 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn o o -batize drɛ Minsan Zozi 'tɔ da. 6 Pəl 'e 'pɛ 'pla o da ɛn Bali lei 'saun 'ta o da. -A -nan nɛn o 'wɪdɪ 'sia wei peenun -ji, ɛn o Bali 'lewei vɪdɪ 'sia. 7 Minnun zɛ o pɛɛnɔn "nɛn bɔa -fuda "fli.

8 ɛn Pəl wla Zuif 'nɔn 'le cin yi 'kuin. E yi -tɛala 'e 'fli da, ɛn -a mlɛn yaaga 'bɔ te e 'wɪ "paaman minnun ji. Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ -le 'wɪ nɛn yaa ve minnun lɛ, te yaa -wɛɛman 'nan minnun 'o man "yi, -e 'o -sɔɔnla Bali -sru. 9 'Pian zɪ min -mienun 'ka 'wɪ zɪɛ -a sɪala 'wɪ 'a dɪ, ɛn wa'a 'we "man -e 'o yi -tɛra "da "dɪɛ, te o "we 'wɪ "paadɪ zɪɛ -a man -wɪdɪ min pɛɛnɔn yɪɛ man bɛ, -a -nan nɛn Pəl 'si o va. Yi -tɔdɔ pɛɛnɔn man e 'wɪ "paaman 'sɪɛn Zozinən 'ji,

min -tɔ nɛn waa laabo Tirani bɛ -yee -lugɔlu 'kuin. 10 Pəl -a drɛ zɪɛ -trillɪ lɛ 'fɪli, ɛn minnun pɛɛnɔn nɛn o -nyɛanla Azi 'lɛglɔn 'ji, te o ya Zuif 'nɔn 'a oo, te o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪ oo, o Minsan 'le 'wɪ 'nɔnnɔn 'man.

Keva -le 'nɛnnun -a "vale 'o 'yɔ -wɪdɪ -pian minnun -sru

11 Bali -ciala Pəl -va te Pəl 'lɛbo "fɔ wɪ -dandan dra. 12 -Yee "wɛan sɔnɔn 'lee sɔ plɪnɔn nɛn o klɛ Pəl 'kɔlɛ man bɛ, waa "sia te waa "paaman man "yaa 'nɔn man te e -cɛ "sia o man te e -yɔ -wɪdɪ "sia o -sru.

13 ɛn Zuif 'nɔn -mienun nɛn o -cia "wɔdɪ -a 'fla 'tɔdɔ pɛɛnɔn da bɛ, o -yɔ -wɪdɪ -pian "minnun -sru Minsan Zozi 'tɔ da. Waa ve -yɔ -wɪdɪnɔn lɛ 'nan: «Zozi nɛn Pəl -yee 'wɪ ve bɛ, -a 'tɔ da maan vɪ 'cɛɛ 'nan, 'ka 'si min 'gɔvɛ -a -sru.» 14 Minnun nɛn o 'wɪ zɪɛ -a dra bɛ, min -tɔ nɛn waa laabo Seva bɛ -yee 'nɛnnun nɛn waa, o ya 'sɔravli. Seva zɪɛ, Zuif min nɛn, ɛn e ya Bali -pannɔn 'tazan -tɔ -a. 15 ɛn -yɔ -wɪdɪ -a 'vɪ -wɛ 'nan: «An Zozi -tɔa. ɛn min nɛn 'bɛ cɪ Pəl -a bɛ mɛɛn -tɔa. -Tɪ nɔn nɛn "cɛɛ "a?» 16 -A -nan nɛn min nɛn -yɔ -wɪdɪ "cɪ -a -sru "bɛ, e 'wɔ o da, -a -pɛ 'bɔ o pɛɛnɔn man -le "wɛan o 'bɔla 'kɔn zɪɛ -a -ji flan -a 'o plɔdɪ te nyɛn a o da.

17 'Wɪ zɪɛ, Zuif 'nɔn pɛɛnɔn 'lee Grek 'nɔn pɛɛnɔn nɛn Efɛz bɛ waa 'man, ɛn o klan Bali lɔ. -A -nan nɛn e drɛ Minsan Zozi 'tɔ bɔ wɪ -a. 18 Minnun nɛn o yi -tɛra Zozi da bɛ, o "kaga "ta 'wee 'wɪ 'wɪdɪ "vɪɛ minnun yɪɛ man 'wein. 19 ɛn minnun nɛn o 'bui -fɔa "bɛ, o "kaga "ta 'wee 'bui 'flubanun -a, 'lee

'wee fεnun -a, εn waa 'tε 'bli minnun yiε man. 'Flubanun zιε, -te waa man "lala nrɔn bε, e bɔa yi -kpi fuba 'soolu da nyranman "lala -a (50.000).
 20 Bali -le 'plεble 'le "wεan zι Minsan -le 'wι 'nɔnnɔn fuila "man zιε.

Efεz 'nɔn wluan Zozinɔn man

21 Zι 'wι zιε e drε bε, "bε -sru εn Pɔl "e 'nan, 'e "ta -ko Zeruzalem. 'Pian e 'nan, 'e 'ko Masedɔa 'lee Akai 'vaa -e 'e 'kɔ. E 'nan, -te 'e 'kɔ bε, 'e bɔala Rɔm. 22 -A -nan nεn e Timote 'lee Eras nεn o "paa "va "bε o 'pa 'sia Masedɔa, εn -a 'bɔ "e fɔv tɔ "wennεn 'a Azi 'lεglɔn 'ji.

23 Tɔ zιε -a man nεn -tein -tria Minsan -le 'wι 'nɔnnɔn da Efεz 'fla. 24 Min -tɔ nεn waa laabo Demetri bε, e ya fε zιε -a -nan. E -siga man nyranman "paa, εn e -siga 'kɔn "wenwennεn nun dra -wee Bali -tɔ nεn waa laabo Artemi bε -yee vε -a. -Yee minnun nεn waa dra waa bε, e "lala "kaga "ye o da. 25 Minnun nεn o 'nyranman -tɔwli 'bɔ zιε -a "paa bε e 'o cin 'yι, εn e -wλε 'nan: «'Ka pεεnɔn kaa -tɔa 'nan, -cee 'nyranman 'gɔε -yεε -maan, εn -kaa ci. 26 εn kaa 'man 'nan, Pɔl a -a vɔnan minnun lε 'nan balinun nεn min o drε 'o 'pε -a bε, o 'ka bali tiglɔ 'a dɔ. 'Wι zιε, ya'a vιλε Efεz 'saza "ce "dɔ, 'pian yaa 'vι Azi 'lεglɔn pεεnɔn 'ji. εn zι yaa 'vι bε, min "kaga "yι -tera "da, εn o 'si -cee bali Artemi -sru. 27 'Wι zιε e -taa -cee 'nyranman klu -senlεa ji, εn -cee bali Artemi bε, -yee 'kɔn klu -taa "senlεa ji, εn "yεε 'le 'sran bε, Artemi 'bɔ 'tɔ 'ka "nyian taa -kɔnlε min 'le

dɔ. Te Artemi 'bɔ nεn minnun pεεnɔn -a ye "yι Azi 'lεglɔn 'ji 'lee 'trε pεεnɔn da.»

28 Zι minnun 'wι zιε -a 'man bε, 'bli 'fɔ 'o 'ji, εn o -paandi 'sia te waa ve 'nan: «Efεz 'nɔn 'le bali Artemi a -dan.» 29 'Wι zιε e 'fla nyɔn, εn 'flanɔn 'ci drε 'tɔ. -A -nan nεn o Gai 'lee Ariza 'kun 'sa -a, εn o -kɔ waa fεnan nεn 'flanɔn 'o cin ye bε -a -nan. Gai 'lee Ariza zιε Masedɔa 'nɔn nεn waa, -wεε Bali -le 'nyranman 'pa 'o 'vale Pɔl nun -a 'e cin va. 30 Zι Pɔl a "vale 'e bɔala 'ji minnun zιε o 'lε bε, Zozinɔn 'ka 'wιλε "man "dɔ. 31 εn Pɔl bee -mienun nεn o 'fla "paala bε o min 'pa 'sia -yrε 'nan, te 'e bɔla 'ji minnun 'lε dɔ.

32 Tɔ zιε -a wlu bε, te minnun nεn 'o cin 'yι bε, wa'a tian 'o cin wei -ci manlε dɔ. Min -mienun -paanman, "o 'wι 'pee ve -e min -mienun "o -paan "wɔ 'wι 'pee -a. εn min "kaga "a o yei, te 'wι 'bɔ nεn 'o cin 'yι "man "bε, wa'a tian "o -ci manlε dɔ. 33 Min -tɔ nεn waa laabo Alεzandre bε, Zuif 'nɔn a 'ta 'tɔnan "man, 'nan -e 'e bɔla 'ji minnun 'lε, εn min -mienun 'wι zιε -a -ci 'vι -yrε. -A -nan nεn 'e 'pε wluan minnun lε 'nan, 'o sɔɔ 'pla, -e 'e 'wι tin 'ba -wλε. 34 'Pian zι minnun -a -tɔ 'nan Zuif min nεn bε, εn o pεεnɔn -paandi 'sia 'e cin va 'wι -tɔwli "vɔdɔ -a 'nan: «Efεz 'nɔn 'le bali Artemi a -dan.» O 'mɔn -paandi zιε -a da.

35 E drε zιε fɔnɔn, εn min nεn e -tɔa 'flanɔn 'lee 'fla 'tanɔn yei "bε, 'e -kɔla 'e 'pε -tɔdɔ -a o da, εn e 'nan -wλε 'nan: «Efεz 'nɔn, min pεεnɔn -a -tɔa 'nan Efεz 'bε yιε -tɔa -cee bali Artemi -le 'kɔn 'va. εn

Artemi 'bɔ -a yiba "min nen e 'si laji e -tria be -cee yiε -tɔa "va. ³⁶ Min -tu 'ka 'kɔlamən -e 'e -sa -fɔ dɪ. -Yee "wεan 'ka 'lɛbo 'pla "da -e 'ka 'wulo -ji "nrɔn 'vaa, -e 'ka 'ta wɪ drε. ³⁷ -Yεε cɪ 'nan, minnun nen ka -ta waa 'gʊε, wa'a -cee bali -le fε -tu crin wʊlɛ dɪ, ɛn waa -cee bali "srɔnɛ dɪ. ³⁸ -Yee "wεan -te Demetri 'lee 'yee 'nyranman 'panɔn a "vale o 'wɪ -tɔa "min man be, yinun nen o tin 'ba "da "be o ya, ɛn minnun nen o tin 'ba o va be o ya. O va nen 'o 'kʊ o -sanman drε. ³⁹ ɛn -te 'wɪ 'pee a "nyian 'ka 'ji -e 'ka vɪ be, yi nen minnun 'o cin ye -e 'o 'wɪ tin 'ba be -e 'ka 'wɪ 'bɔ zɪε -a bɔla -wɫε. ⁴⁰ 'Wɪ nen e drε cεεgʊε -yee "wεan be, o -kɔlamən -e 'o 'wɪ 'tɔ -kaa man 'nan, -kaa wluan minnun man. -Cee cin yɪdɪ 'gʊε -a -ci "ka "dɪ, ɛn -ka'a 'kɔlamən -e -kaa -ci tɪglɪ yɪ -e -kaa vɪ minnun lɛ dɪ.»

⁴¹ Zɪ e cεεn 'wɪ zɪε -a vɪdɪ man be, ɛn e 'nan minnun lɛ 'nan, 'o 'kʊ 'wee vε -nan.

20

Pɔl -kʊ Masedɔa 'vaa, ɛn e -kʊ Grɛk 'trɛda

¹ Zɪ 'wɪ nen e 'fla nyɔɔn be e -ta "tra "be, ɛn Pɔl Zozinɔn cin 'yɪ, e o "koe "tɔ 'o da, ɛn e -wɫε 'nan, 'e "ta -ko Masedɔa. ² Pɔl 'bɔla Masedɔa, ɛn e Zozinɔn "koe "tɔ 'o da wei "kaga "a. "Be -sru, ɛn e -kʊ Grɛk. ³ E mɫɛn drε 'nan nun yaaga. Te Pɔl 'e 'man wʊv 'nan -e 'e -klv -dan nen e "ta -ko Siri be -a 'sia be, ɛn yaa 'man 'nan, Zuif 'nɔn 'o 'ci 'pa 'e man, -a -nan nen

e 'nan, 'e lia 'e da -e 'e cɪla Masedɔa "nyian.

⁴ Min 'sɔravli "nen o -kʊ Pɔl 'palɛ be, o 'tɔ nen 'gʊ: Min -tu 'si Bere 'fla, Pirus -pɪ Sopatɛr nen. Min 'fli 'si Tesalonik 'fla, Ariza 'lee Sekundus 'be 'waa. Min -tu 'si Dɛrbʊ 'fla, Gai 'be. Min yaaga 'si Azi 'lɛglɔn 'ji, Timote 'lee Tisik 'lee Trofi 'be 'waa. ⁵ O zɪε o -trɔa 'kʊ 'lɛ, ɛn o -kʊ 'kʊ 'pɛnɫε Troas. ⁶ 'Kʊε vε be, "kʊ "fɔ 'wʊ -klv -dan ji Filipʊ 'fla, te "fɛdɪ nen o 'kpɔun nen 'mannyan 'ka "va "dɪε -a -ble "da "be e -nyan. Yi 'soolu "be -sru, ɛn kʊ 'bɔ o man Troas, kʊ yi drε Troas 'sɔravli.

Pɔl 'bɔla Troas

⁷ 'Mɔnnɛn yi -tu da, 'kʊ cin 'yɪ 'nan -e fε nen Minsan "e 'nan 'kʊ -bli 'e cin va be 'kʊ -bli. -A -nan nen Pɔl 'wɪ tin 'badɪ 'sia Zozinɔn lɛ, kɔɔ -te tʊ cεɛn be, e -ko -le "wεan. E 'wɪ tin 'ba -wɫε "trilii, ɛn bada -tɔ. ⁸ Kʊ ya 'kʊ cin yɪdɪ 'kɔn "bʊ "nen 'kɔn 'ta lou "be -a -ji. 'Kɔn "bʊ zɪε -a -ji be, -kannɛn "kaga "a 'e 'fɔdɪ "nen. ⁹ -Gobo 'nen 'tʊ nen waa laabo Etiko be, e ya 'e -nyrandɪ -fenɛdɪ 'plo da. Pɔl a 'wɪ tin 'banan "kaga, ɛn yi 'nen zɪε -a -tɛdɪ 'sia. Yi -wɫamlan "bʊv "lɛ "wεan e 'si -fenɛdɪ da 'kɔn 'ta lou 'kɔn yaagazan 'win -ji, ɛn e -ta -tilɛa "tra. Minnun -ta, ɛn waa wluan lou, 'pian te e -ka 'va.

¹⁰ Pɔl sɔɔnla e 'kunnan 'nen zɪε -a da, ɛn yaa 'si 'e 'pɛ -ji, e 'nan: «Te nyɛn 'e 'ka 'cɛndɪ, e beli 'va.» ¹¹ "Be -sru, ɛn Pɔl -kʊ 'e "pa 'ji 'kɔn 'ta lou. E 'kpɔun "nen jɛɛn, waa bli 'e cin va, ɛn e 'wɪ tin 'ba 'trilii tʊ cεɛn "man, -a -nan nen e -kʊ. ¹² O -kʊ -gobo 'nen zɪε -a 'yee "kɔnnɛn

te e ya 'e 'belidi, -a -nan nen e dre ci "nran -dan tu -a.

Pōl 'si Troas, en e -kv Mile

¹³ Kve -trōa 'e tēde Pōl lē -klv -dan ji, en kv -kv 'fla nen waa laabo Azo bē -a da. 'Fla zīe -a da nen kv Pōl -fōa 'kv 'va, -yēē ci 'nan Pōl "e 'nan 'e -ciala 'e 'cēin -ji zia. ¹⁴ Pōl 'bō 'kv man Azo, en e -fō 'kv 'va -klv -dan ji, -a -nan nen kv -kv 'fla nen waa laabo Mitilen bē -a da. ¹⁵ Kv 'si 'bē 'nan, en kv -kōla "nyian -klv -dan ji. 'Bē 'ta tu cēen, kv 'bōla 'yi yei 'trē 'tu nen waa laabo Kio bē -a "srōn. "Bē -sru "yi -a, en kv 'bōla 'yi yei 'trē nen waa laabo Samos bē -a da. 'Bē 'ta tu cēen "nyian, en kv 'bōla 'fla nen waa laabo Mile bē -a da. ¹⁶ -Yēē ci 'nan Pōl 'ka "vale 'e -tōa Efēz dī, kōō e 'ka "vale 'e "mōan Azi 'lēglōn 'ji dī, en yaa -wēē "man 'nan 'e bōala Zeruzalem Pantekōt "fēdi yi da.

Pōl 'wī tin 'ba Efēz -leglizi min cejenun lē

¹⁷ Pian zī Pōl 'bōla Mile bē, en e min 'pa 'sia 'nan 'o 'kv Efēz -leglizi min cejenun laabv. ¹⁸ Zī min cejenun zīe o -ta bē, en e 'nan -wlē 'nan: «Te an 'bōla 'e tēde 'ka 'va, 'nyranman nen maan 'pa Azi 'lēglōn 'ji -trilii -e 'e 'bō cēēgvē, kaa -tōa. ¹⁹ Ma'an 'fli drēlē -dandan Minsan -le 'nyranman 'panan dī. An yra 'yī Zuif 'nōn 'lō, en an 'nyranman 'pa 'an 'ta le 'an yīe 'yī 'a. -Yēē ci 'nan Zuif 'nōn a "vale 'o 'wī 'wli dī "dra 'mēn. ²⁰ Ma'an 'wī 'tu yōlē 'ka man dī, an Bali -le 'wī 'vī cēē, en an -yēē 'wī nen e ka dra tīglī bē -a paa 'ka 'ji min pēēnōn yīe man 'kōnnun -ji. ²¹ Maan 'vī

Zuif 'nōn 'lee minnun nen o 'ka Zuif 'nōn 'a dīe -wlē, 'nan 'o 'si 'wī 'wli dī "drēdī man -e 'o -sōōnla Bali -sru -e 'o yī -tēra -cee Minsan Zozi Crizi da.

²² En 'bē nen 'gvē, an "ta -ko Zeruzalem "le zī Bali lei 'saun -a 'vī 'mēn 'nan 'an drē bē -yēē 'wī 'zū. 'Pian 'wī nen e bōa 'an man -nan nun bē, ma'an tōa dī. ²³ Maan -tōa 'pian 'nan 'fla 'tūdv pēēnōn da bē, Bali lei 'saun -a ve 'mēn 'nan minnun 'tē "paa 'an da -e 'waan 'fō -pū 'kuin. ²⁴ 'Pian 'mēn vē bē, 'mēn 'belidi -cin 'ka 'an 'ji "le 'nyranman nen Minsan Zozi -a -nōn 'mēn 'nan 'an 'pa bē -yēē 'wī 'zū dī. 'Wī nen Minsan "e 'nan 'mēn 'an drē bē, -nyrēn 'nan, 'an Bali -le 'wī 'nōnnōn vī minnun lē 'nan Bali "yi drē -wlē.

²⁵ An ci 'ka pēēnōn 'va te an Bali -le mingōnnēn -blidi 'wī ve 'cēē. 'Pian 'bē nen 'gvē, maan -tōa 'nan 'ka 'va min -tu 'ka "nyian 'an ye dī. ²⁶ -Yēē "wēan maan ve 'cēē cēēgvō 'nan: Zī kō "an "drē bē, maan drē 'ka pēēnōn lē. -Te 'li 'pei ka'a yī -tēlēa 'mēn 'wī "paadi da dīe, mēēn "cēē drē dī. ²⁷ -Yēē ci 'nan 'wī nen Bali -a drē 'nan -e min 'e pli 'e man bē, maan 'vī 'cēē 'e pēēnōn. Ma'an 'wī 'tu yōlē 'ka man dī. ²⁸ -Yēē "wēan 'ka drē "yī 'ka 'fli -va 'lee minnun nen Bali lei 'saun o -nōn 'cēē 'nan 'ka yīe 'tō o va bē o va. 'Ka yīe 'tō Bali -le -leglizi bē -a va, Minsan Bali -a 'lō 'e 'pī nyēn -a. ²⁹ Maan -tōa 'nan, -te an -kv bē, minnun nen o ya "le plō wī -zū bē, o -taa -wlalēa 'ka yei, -e 'o 'wī 'wli dī "drē minnun nen 'ka yīe -tōa "o va bē -wlē. ³⁰ En "nyian 'ka

yei min-mienun-taa 'wunlea, o 'wlu winun ve Zozinon le -e 'o 'sen o -sru. ³¹ -Yee "wean 'ka yie 'to 'ka 'fli -va, en -a -cin 'e 'fola 'ka 'ji 'nan le yaaga 'wlu bodrun funnin te an 'wi "paala 'cee 'an 'ta le 'an yie 'yi 'a.

³² En 'be 'gube, an "ta "men 'ka -peba wo Bali 'lee Bali -le 'wi nen e "yi "dra min le be -wlo. -Yee 'wi zie, 'pleble a -yro -e 'e 'ka "koe "to 'ka da, "be -sru -e 'e "yi "nen yaa 'pla 'nan e dra minnun nen o ci -yee ve -a be -wle "be, 'e dre 'cee. ³³ En ma'an -wele 'nan min e 'yee "lala 'lee 'yee -siga 'lee 'yee sonun -non 'men di. ³⁴ Kaa -toa 'ka 'bo 'a 'nan an 'nyranman 'pa 'an 'pe -a, en maan "nen 'fe bli, en minnun nen o -ku 'an 'pale be, en waa "nen 'fe bli. ³⁵ Zi ko min e 'nyranman 'pa -e 'e 'pa 'yale -tenon 'va be, maan -nan koon 'cee. En 'wi nen Minsan Zozi -a 'vi be, -a -cin 'e 'fola 'ka ji. Yaa 'vi 'nan: «Min nen e fe -non "min le be, -fea a -a san man e "mlian min nen e fe "sia min lo be -a san da.»

³⁶ Zi Pol ceen 'wi zie -a vidi man be, en e "po soonla o 'vale waa, en e Bali tru 'ba. ³⁷ -A -nan nen o pegenon -sran wu -a, te o -tea Pol -pe -ji, te waa lea man 'o man. ³⁸ 'Wi nen e o ta dre 'trodro be, -nyren 'nan Pol "e 'nan min -tu 'ka "nyian 'e 'ye di. Toon en o -ku Pol 'pale -a -nan nen e -foa -klv -dan ji be -a -nan.

21

Pol-ku Zeruzalem

¹ Zi ku 'si o "srön "be, en ku -fo -klv -dan nen e -ko Kos tigli be -a -ji. 'Be 'ta tu ceen, en ku -ku

Rodes, ku 'si 'be 'nan, en ku -ku Patara. ² -A -nan nen ku -klv -dan tu nen e "ta -ko Fenizi be -a 'yi, en ku -fo -ji. ³ Ku 'bola 'yi yei 'tre nen waa laabo Sipri be -a "srön. Ku ya -klv -ji, te ku Sipri 'tre 'bo ye. Sipri -fu 'ku 'pe bu da zia, en ku -ku Siri 'leglon 'ji zia, 'nan -e 'ku 'to 'fla nen waa laabo Tir be -a da. 'Fla zie -a da nen -klv 'bo -toa -e 'o -ci fenun pegenon -soonla.

⁴ Zi ku -a -nan Zozinon 'yi be, en ku -fu o va yi 'saravli. Zozinon nen Bali lei 'saun 'ta 'to o man be, waa 'vi Pol le 'nan, te 'e 'ku Zeruzalem di. ⁵ 'Pian zi yi 'saravli zie e -nyan be, en lumon 'lee -klonmon 'lee 'nen "wennen, o pegenon 'ta 'ku 'pale -sia fenan nen o -klv -dan "siala be -a -nan. En 'ku pegenon 'ku "po soonla jemie man, en ku Bali tru 'ba. ⁶ Zi ku 'si 'ku cin "srön "be, "ku "fo 'wu -klv -dan ji, en "o kuv 'wee ve -nan.

⁷ Zi ku 'si Tir be, en ku 'bola Potelemai, -a -nan nen 'kve -fodi -klv -dan ji -nyan. Zozinon nen fe zie -a -nan be, ku o 'to bu, en ku yi -tu dre o va. ⁸ 'Be 'ta tu ceen, en ku -ku, ku 'bola Sezare. Ku -ku Filipu nen waa laabo Bali -le 'wi 'nonnon vizan be -yee "konnen, en ku -nyran "va. Filipu zie, e ya min 'saravli "nen o o 'si "va Zeruzalem be o va. ⁹ Filipu -le 'nen lumonnan a sinjen, wa'a 'konnen toa di. O ya Bali 'lewei vinon 'a.

¹⁰ En zi ku ya 'monnan fe zie -a -nan be, en Bali 'lewei vizan -tu nen waa laabo Agabo be e 'si Zude, e -ta 'ku 'va. ¹¹ -A -nan nen e Pol -le -tien 'kole 'si, en 'e 'cein 'lee 'e 'pe yri 'a, en e 'nan: «'Wi nen Bali lei 'saun -a

'vɪ bɛ -nyrɛn 'gʊ, e 'nan: <Min nɛn -tien 'kɔlɛ 'gʊɛ e ci -yee vɛ -a bɛ, zɪ Zuif 'nɔn -a -yrɪman -gʊ Zeruzalɛm -e 'o -nɔn minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ -wɫɛ.>
»

12 'Kʊ 'vale Zozinɔn nɛn Sezare bɛ waa, zɪ kʊ 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn kʊ Pɔl trʊ 'ba 'kpa tɪglɪ 'nan, te 'e 'kʊ Zeruzalɛm dɪ. 13 ɛn Pɔl 'e 'nan 'kʊɛ 'nan: «-Mɛ "wɛan nɛn ka -wua -e te kaan 'ta dra -trɔdrɔ? -Yɛɛ ci 'nan, 'an 'man a 'e wʊɔdɪ, 'an 'man 'ka 'e wʊɔdɪ 'nan -e 'waan -yrɪ 'saza "cɛ "dɪ, 'pian 'an 'man a 'e wʊɔdɪ 'nan -e 'an 'ka Zeruzalɛm 'bɔ 'nan nun Minsan Zozi 'tɔ 'ji.» 14 Zɪ Pɔl 'ka 'wɪnan "man -e 'wɪ nɛn kʊa ve bɛ 'e 'sia "da "dɪɛ, kʊ'a "nyian kɔalɛa "man "dɪ, ɛn kʊ -yrɛ 'nan: «Minsan ci 'sɔ wɪnʊn 'e drɛ!»

15 Zɪ kʊ yi -mie drɛ fɛ zɪɛ -a -nan bɛ, ɛn kʊ 'kʊɛ fɛnʊn wʊɔla "da, ɛn kʊ -kʊ Zeruzalɛm. 16 -A -nan nɛn Sezare Zozinɔn 'kʊ 'kʊ 'palɛ -sia, ɛn o -kʊ 'kʊ 'a Sipri min Nasɔn -le "kɔnnɛn 'nan -e 'kʊ nyin -nan nun. Nasɔn zɪɛ e ya Zozi 'va -a -nan 'mɔn.

Pɔl-kʊ Zaji -le "kɔnnɛn

17 Zɪ kʊ 'bɔla Zeruzalɛm bɛ, -a -nan Zozinɔn 'kʊ 'sia ci "nran -a. 18 'Bɛ 'ta tʊ cɛɛn ɛn 'kʊ 'vale Pɔl nun -a, kʊ -kʊ Zaji -va. -A -nan nɛn -leglizi min cejenun pɛɛnɔn 'o cin 'yi. 19 Zɪ Pɔl o 'tɔ 'bʊ bɛ, 'wɪ nɛn Bali ciɪla "va yaa drɛ minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ o yei "bɛ, ɛn yaa 'vɪ -wɫɛ 'e klɔ ji.

20 Zɪ min cejenun 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn o Bali 'tɔ bɔ "dre "fɔ. -A -nan nɛn o 'nan Pɔl lɛ 'nan: «"Bʊ, 'i 'yɪɔ, Zuif 'nɔn "kaga drɛ Zozinɔn 'a, ɛn

o pɛɛnɔn a 'o kɔaladɪ -pei -tɔ wɪ man 'kpa tɪglɪ. 21 Waa 'vɪ 'wɫɛ 'nan, yei 'nan Zuif 'nɔn pɛɛnɔn nɛn o ci -pɛnnɔn yei "bɛ, 'nan te 'o 'ta wɔla Moizi -le -pei da dɪ, ɛn te 'o 'wee 'nɛn 'fɔ -klɔnmɔn -va dɪ, ɛn te 'o 'ta wɔla Zuif 'nɔn 'le -pei da dɪ. 22 Waa dra "mɛn 'kɔ? -Yɛɛ ci 'nan o -taa -a manlɛ 'nan i ya 'gʊ. 23 -Yee "wɛan, 'wɪ nɛn kʊ 'ta -a ve yei 'gʊɛ, 'i 'ta wɔla "da! Min sinjen a 'kʊ yei 'gʊ, o -tɔ 'o wei da. 24 'I 'kʊ waa, -e 'ka 'fli drɛ 'saun Bali 'lɛ "le zɪ Moizi -le -pei -a 'vɪ bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. 'I "lala nɛn waa -nɔan -e 'o 'wulo "jɛ "bʊ bɛ -a -nɔn o 'lɛji -e 'o -kɔla 'o 'wulo "jɛ "bʊdɪ -a. -Te e drɛ zɪɛ, -e min pɛɛnɔn o -tɔ 'nan, 'wɪ nɛn waa ve 'i man bɛ, wɫʊ nɛn, -e 'o -tɔ 'nan, 'i 'bɔ "nyian, 'i 'ta wɔla Moizi -le -pei da. 25 Minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, ɛn o yi -tɛra Zozi da bɛ, 'wɪ nɛn kʊa 'pla "da 'e 'cɛn bɛ, -nyrɛn kʊa 'vɪ -wɫɛ. Kʊa 'vɪ 'nan: Te 'o 'wɪ nɛn waa -tɛ -yʊ lɛ bɛ -a -blɪ dɪ, ɛn te 'o 'wɪ nyɛn -blɪ dɪ, ɛn te 'o 'wɪ nɛn min 'ka -a -blɔ 'cɛnle -e -a nyɛn 'e -sran dɪɛ -a -blɪ dɪ, ɛn te 'o cin nan 'lee 'o cin -sran -wɛɛ "dɪ, ɛn te min 'e "blʊ -wɛɛ "dɪ.»

26 'Bɛ 'ta tʊ cɛɛn, ɛn Pɔl min sinjen zɪɛ o 'sia, fɛ nɛn min -a dra 'lɔɔ -e min 'e drɛ 'saun Bali 'lɛ bɛ, waa drɛ. "Bɛ -sru, ɛn Pɔl -kʊ Bali -pan 'kuin, ɛn yi nɛn 'wɪnʊn zɪɛ -a drɛdɪ -nyaan "da "bɛ yaa 'vɪ -wɫɛ, -e o -tʊdʊ pɛɛnɔn 'o Bali -panvɛ -nɔn Bali lɛ yi zɪɛ -a da.

Minnun Pɔl 'kun Bali -pan 'kuin

27 Te yi 'sɔravli zɪɛ -a -nyandɪ 'bɔ, -a -nan nɛn Azi

Zuif 'nɔn nɛn o Pɔl 'yɪ Bali - pan 'kuin bɛ, o minnun "kaga wluan "man, ɛn waa 'kun. ²⁸ Minnun zɪɛ o -paanman - a vɪdɪ -a 'nan: «Izraɛl 'nɔn 'ka 'ta 'pa 'kʊ 'va. "Ka 'yɪɔ, min nɛn e 'wɪ "paaman minnun ji fɛ pɛɛnɔn 'nan bɛ -nyrɛn 'gʊ. Yaa "paaman 'nan, Moizi - le -peinun 'lee -cee Bali -pan 'kɔn 'lee -kaa 'bɔ Izraɛl 'nɔn bɛ, 'nan -kaa 'ka -si tɪɡɪ da dɪ. ɛn e wla Grɛk 'nɔn 'a -cee Bali -pan 'kuin. 'Wɪ nɛn wa'a dra dɪɛ, yaa drɛ -cee fɛnan nɛn e cɪ 'saun Bali 'lɛ bɛ -a -nan.» ²⁹ Waa 'vɪ zɪɛ, kɔɔ o Pɔl 'lee Efɛz min Trofi 'yɪ 'fla yei, ɛn 'o ci nrɔn 'nan, -wɛɛ wla 'o 'vale -a Bali -pan 'kuin.

³⁰ 'Wɪ zɪɛ, e min pɛɛnɔn nyɔɔn 'fla, ɛn o 'si flan -a fɛ pɛɛnɔn 'nan, o -kʊ 'o cin yɪɛ -nan. O Pɔl 'kun, waa klan, ɛn waa 'bɔla Bali -pan 'kuin -sa -a, ɛn o 'kɔn 'bɔ 'lɛ 'wʊ 'nun. ³¹ O ya Pɔl -sɔnnan 'nan -e 'e 'ka 'o 'pɛ "nɛn.

-A -nan nɛn minnun -kʊ -a vɪɛ Rɔm 'nɔn 'le 'sounjanun tazan -dan lɛ 'nan, Zeruzalɛm 'nɔn pɛɛnɔn "ta wuanla 'o cin man. ³² 'Nun tɔɔn ɛn 'sounjanun tazan -dan zɪɛ e 'yee 'sounjanun 'lee 'sounjanun tanɔn wluan, ɛn o -kʊ minnun "kaga zɪɛ o va. Zɪ minnun zɪɛ o 'sounjanun tazan -dan 'yɪ 'o 'vale 'yee 'sounjanun -a bɛ, ɛn o Pɔl -sɔndɪ 'le 'tɔ.

³³ -A -nan nɛn 'sounjanun tazan -dan pli Pɔl man, ɛn e 'nan 'yee 'sounjanun lɛ 'nan, 'o 'kun -e 'o -yrɪ -bulalɛ baa "fli "a. Tɔɔn ɛn yaa laabʊ minnun lɔ 'nan: «-Tɪ nɛn -a 'bɔ 'a, ɛn -mɛ "nɛn yaa drɛ?»

³⁴ Minnun pɛɛnɔn -paandɪ 'sia 'e cin va, min -mie "e -paan "wo 'wɪ 'pee vɪdɪ -a, -e min -mie "e -paan "wʊ 'wɪ 'pee vɪdɪ -a. -Yee "wɛan 'sounjanun tazan -dan 'ka -kɔlalɛ 'wɪ 'tʊ -ci mandɪ -a sɔɔ zɪɛ -a yei "dɪ, ɛn e 'nan, 'o 'kʊ Pɔl -a 'sounjanun -le 'kuin. ³⁵ Zɪ Pɔl 'lee 'sounjanun "ta bɔa fɛnan nɛn waa -tria 'vaa, -e 'o -wla 'kɔn 'bɔ 'ji bɛ -a -nan bɛ, ɛn 'sounjanun Pɔl 'si lou, kɔɔ minnun "ta -gla -fɔa 'nan, te 'sounjanun 'o 'kʊ -a dɪ. ³⁶ -Yɛɛ cɪ 'nan, minnun pɛɛnɔn yra -a -sru te o -paanman 'nan: «'Ka -tɛ, 'ka -tɛ.»

Pɔl 'e 'ci wɪ 'vɪ

³⁷ Te o "ta Pɔl -wlamlan 'sounjanun -le 'kɔn zɪɛ -a -ji bɛ, ɛn yaa laabʊ 'sounjanun tazan -dan lɔ 'nan: «'I -kɔlaman i -si -nɔan 'mɛn -e 'an 'wɪ 'tʊ vɪ yɪɛ?»

ɛn 'sounjanun tazan "e 'nan: «Yɪoo, Grɛk min nɛn 'yia, ³⁸ Ezipti min nɛn e minnun wluan 'o cin man -a yi "fli 'ka tian bɔlɛ 'gʊ dɪɛ, -njɛɛ 'yia dʊv? Min zɪɛ, e -kʊ o -kpi sinjɛn (20.000) -a "bui "da te -kuli -tan fɛnun 'lee sennun a -wɔ.»

³⁹ ɛn Pɔl "e 'nan: «Silisi Zuif min nɛn maan, an "sia Tars, an ya 'fla nɛn -a 'tɔ "we "bɛ -a da 'trɛ 'wɛɛ 'a. Mɛin trʊ "baa, 'i 'si -nɔn 'mɛn -e 'an 'wɪ tin 'ba minnun lɛ.»

⁴⁰ -A -nan nɛn 'sounjanun tazan -si -nɔn -yrɛ. ɛn Pɔl -tɔ fɛnan nɛn waa -tria 'vaa -e 'o -wla 'kɔn 'bɔ 'ji bɛ -a -nan, ɛn 'e 'pɛ wluan minnun lɛ 'nan, 'o sɔɔ 'pla. Zɪ minnun pɛɛnɔn 'ta -tɔ bɛ, ɛn Pɔl 'wɪ tin 'badɪ 'sia -wɛ Ebre wei -ji.

22

1 E 'nan: <'An "bɔɪnɪn 'lee 'an "tɪnɪn, 'ka "trɔɛn "tɔ 'an wei lɛ -e 'wɪ nɛn kɔ 'an vɪ 'çɛɛ 'lɔɔ, -e 'ka 'si 'an man bɛ 'ka man.>

2 Zɪ waa wei 'man te e "we -wlɛ Ebre wei -ji bɛ, ɛn 'o 'lɛbɔ 'pla "da "fo. -A -nan nɛn Pɔl "e -wlɛ 'nan:

3 «Silisi Zuif min nɛn maan, an "sia Tars, 'pian waan 'lɛbɔ Zeruzalɛm 'gɔ. Min nɛn e 'wɪ paa 'an 'ji bɛ, waa laabo Gamaliel, -yɛɛ -kaa tranun drɛ wɪ paa 'an 'ji 'kpa tɪglɪ. 'An bɔ 'gɔ an ya "nɛn Bali nɛn ka cɪ çɛɛgɔ -a -sru 'labɛ, -a -sru 'kpa tɪglɪ. 4 Minnun nɛn o 'ta 'wɔla "nɛn 'wɪ "paadɪ -trɛ nɛn 'gɔɛ -a -sru "bɛ, an 'tɛ 'pa o da -trilii, min -mie -ka -a 'wɪ 'ji. An -klɔnmɔn 'lee lɪmɔn nun 'kun, an o -fɔ -pɔ 'kuin -a 'wɪ man. 5 Bali -pannɔn 'tazan 'lee min cejenun -kɔlaman waa ve 'nan, 'wɪ tɪglɪ nɛn maan ve. -Yɛɛ cɪ 'nan, o 'bɔ -wɛɛ 'fluba nɛn e -si -nɔn 'mɛn -e 'an -wɔla Zuif 'nɔn 'le cin yɪ 'kɔn nɛn Damas bɛ -a -ji bɛ -a -nɔn 'mɛn. An -kɔ 'nan -e 'an Zozinɔn nɛn -nan nun bɛ o "kuun -e 'an 'ta waa Zeruzalɛm -e 'o 'wɪ "nɛn -kɔɔn -wlɛ.

6 An sɔɔnla 'sia, "mɛɛn vɪnan 'an -plɪman Damas "srɔn te yidɛ "ta bɔa min -win -ji 'sɛzɛ bɛ, -a -nan nɛn 'tɛ 'san -dan biɪ laji, e -sɛn 'an da. 7 'An -tria "tra, ɛn an wei -tɔ 'man, te yaa ve 'mɛn 'nan: <Saul, Saul -mɛ "le "wɛan nɛn i 'tɛ "paa 'an da?>

8 ɛn maan laabɔ 'nan: <'An 'san, -tɪ nɛn 'yia?>

E 'mɛn 'nan: <Nazaretɪ min Zozɪ nɛn i 'tɛ "paa "da "bɛ -nyrɛn 'maan.> 9 Minnun nɛn kɔ cɪ waa bɛ, "o 'tɛ 'san 'bɔ 'yɪ, 'pian min 'bɔ nɛn kɔ wɪ 'a bɛ, wa'a wei manlɛ dɪ.

10 Maan laabɔ 'nan: <Minsan 'an drɛ "mɛn 'kɔ?>

ɛn Minsan "e "mɛn 'nan: <'I 'wluan lou -e 'i 'kɔ Damas -a -nan nun nɛn 'wɪ nɛn Bali "e 'nan 'yie 'i drɛ bɛ, waa ve 'yie.>

11 'Tɛ 'san 'plɛblɛ zɪɛ, yaan yie 'wi, -yee "wɛan minnun nɛn kɔ cɪ waa bɛ, waan 'kun 'an 'pɛ -man, ɛn o -kɔ maan Damas.

12 Min -tɔ a 'fla zɪɛ -a da bɛ, waa laabo Anania e Bali bɔa 'kpa tɪglɪ ɛn e 'ta 'wɔla -cee -peinun da, ɛn Damas 'bɔ 'nan bɛ Zuif 'nɔn pɛɛnɔn -a 'tɔ "yi "ve. 13 Min zɪɛ, e -ta 'an 'va, e -tɔ 'an "srɔn, ɛn e 'mɛn 'nan: <'An "bɔɪ Saul 'i yie 'e 'lɛ 'sɔ!>

'Nun tɔɔn ɛn 'an yie 'lɛ 'sɔ, ɛn maan 'bɔ 'yɪ. 14 -A -nan nɛn yaa 'vɪ 'nan: <-Kaa tranun -le Bali 'i 'pla 'e 'cɛn 'nan -e 'yie 'ci 'sɔ winun -tɔ, -e min nɛn e cɪ tɪglɪ 'e -tɔwli "bɛ 'i -tɔ, -e wei nɛn e 'sia -a 'le bɛ 'i man.> 15 -Yɛɛ cɪ 'nan e 'nan: <'I -kɔan 'yee 'wɪ -nan yɪzan -a, -e 'wɪ nɛn yia -nan 'yɪ, ɛn yia 'man bɛ, 'i vɪ min pɛɛnɔn lɛ! 16 'Bɛ nɛn 'gɔɛ, -mɛ "nɛn i cɪ -a man -pɛnnan? 'I 'wluan lou. 'Wei -batize drɛ, 'i vɪ Zozɪ lɛ 'nan, -yɛɛ cɪ 'i 'san -a, -e Zozɪ 'e 'yie 'wɪ 'wliɪ fui.>

17 An 'li 'an da Zeruzalɛm, an ya Bali trɔv 'banan Bali -pan 'kuin, ɛn e drɛ 'mɛn "le nyrinvla zɔ. 18 An Minsan 'yɪ, ɛn e 'mɛn 'nan: <'I klɛ 'i man! 'I 'si "nyiandɔ Zeruzalɛm! -Yɛɛ cɪ 'nan -a -nan 'nɔn 'ka 'taa

'wle 'men 'wi nen i -taa -a vile
be -a man di.)

19 En maan 'nan -yre 'nan:
«Minsan, waa -taa 'nan "nen
an -cia cin yi 'konnun -ji, te an
minnun nen o yi -teala i da be
o "kuunman, te an o -foa "pu
'kuin, te an o -soan. 20 "WEE
vi 'nan o Etienen nen 'yie 'wi
'nan yizan -a be -a -te te an ya
-nan, en 'an 'bo 'be 'kun -wee
sonun man.»

21 En Minsan "e 'men "men
'nan: «'I 'ku! An -taa 'i 'pale -sia
-kobbli minnun nen o 'ka Zuif
'non 'a die o va.» »

22 Minnun "trōen "fo 'e 'tōdi
Pōl weilē -trilii 'pian zi e 'wi ziē
-a 'vi be, tōon en o -paandi 'sia
-a vidi -a 'nan: «'O min 'labē -a
-tē, 'e 'sinan "fo, e 'ka "le -a yiē
'e 'fo "man "di.»

23 O -paandi 'sia te o 'wee
sonun weenman, te o fuon
weenman lou 'bli 'fo o ji -le
"wean.

24 En 'sounjanun tazan "e
'nan 'o Pōl -wla 'sounjanun -le
'kōn 'bo 'ji, -e 'o 'wi laabu -yrō
sonba "a. 'Sounjanun tazan a
"vale 'wi nen yaa -maan 'lōō,
minnun paan Pōl da be 'e -ci
maan. 25 Zi o ya Pōl -yrinan
'nan -e 'o -sōn be, en 'soun-
janun tazan nen 'e 'tōdi -nan
be, Pōl -a laabu -yrō 'nan: «-
A -si a 'e 'nōndi 'cēē 'nan, Rōm
min tighi nen wa'a tian -yee tin
'balē -e tin 'e 'tē "da "diē, 'ka -
sōn?»

26 Zi 'sounjanun tazan 'wi
ziē -a 'man be, en e -ku -a
vile 'sounjanun tazan -dan le
'nan: «Min 'labē, Rōm min tighi
nen. I "ta -a dra -yre 'kō?»

27 -A -nan nen 'sounjanun
tazan -dan -ta, en yaa laabu

Pōl -lō 'nan: «Rōm min nen
'yia?»

En Pōl "e -yre 'nan, Rōm min
nen 'yaa.

28 En 'sounjanun tazan -dan
"e Pōl le "nyian 'nan: «'Men ve
be, "lala "kaga "a nen an dre
Rōm min tighi 'a.»

En Pōl "e 'nan: «'O "mēēn "ya
'wō Rōm min tighi 'a.»

29 'Nun tōon minnun nen
o "ta paan 'wi laabo Pōl -lō
sonba "a be, o pli 'o -sru, en
o 'si Pōl "srōn. Zi 'sounjanun
tazan -dan a 'man 'nan, Pōl
nen 'e 'nōn minnun le waa yri
be, 'nan Rōm min tighi nen be,
-a -nan nen nyēn -a cēēn.

O -ku Pōl a tin 'banōn 'le

30 'Sounjanun tazan -dan a
"vale 'nan 'wi nen 'e dre 'lōō,
en Zuif 'nōn 'wi 'tō Pōl man be
'e -tōa. -Yee "wean zi tv cēēn
bodrun be, en e 'nan Bali -
pannōn 'lee tin 'banōn pēēnōn
le 'nan, 'o cin yi. E 'nan 'o baa
'si Pōl man, -a -nan nen o 'ta
Pōl -a tin 'banōn 'le, en waa -tō
o yei.

23

1 Pōl tin 'banōn pēēnōn
'nanjen tein, en e 'nan: «'An
"bōunun, Bali -le 'nyranman
nen maan 'pa 'trilii -e 'e 'bo
cēēgv yi -a be, maan -tōa 'an
'fli -lō 'nan, -a -tōwli 'ka "va te
e ya -wliđi "fo "di.»

2 En Bali -pannōn 'tazan
Anania "e 'nan minnun nen
'o 'tōdi Pōl "srōn "be -wle 'nan,
'o Pōl 'lebo "wi "da. 3 En Pōl
'e -yre 'nan: «Bali 'be -taa "yie
"sōn wōlē, i ya "le 'kōnba ceje
nen waa man 'wō 'fuvu be -
yee 'wi 'zv. I ya 'i -nyrandi
'men 'wi -sru 'nan -e 'i 'men

'w1 tin 'ba "le z1 -pei -a 'v1 bε -
yee 'w1 'zυ, εn i -pei -tō w1 'bō
srēman -a vidi -a minnun lε
'nan, 'waan 'sōn.»

⁴ Minnun nēn Pōl "srōn
"kogo bε, εn o 'nan Pōl lε 'nan:
«I ya Bali -pannōn 'tazan -dan
bε -a "srōnnan?»

⁵ Εn Pōl "e -wlε 'nan:
«"Bōunun, ma'an -ci -tōlε 'nan
Bali -pannōn 'tazan nēn d1.
'Pian maan -tōa 'nan Bali wei
a 'e 'cren 'tēd1 'nan: «Te 'i 'w1
'wli d1 "v1 'yie minnun tazan lε
d1.» »

⁶ Z1 Pōl -a -ci -tō "le 'nan
minnun nēn 'o cin 'y1 bε o -
mienun a Saduze 'nōn 'a, εn o
plōennun a Farizen 'nōn 'a bε,
-a -nan nēn yaa 'v1 'plēblε tin
'banōn yei 'nan: «'An "bōunun,
Farizen min nēn maan, εn
Farizen min 'bε 'an 'ya. Cεεγυ
-te o -ta maan tin 'banōn 'lε
bε, -yεε c1 'nan 'an yi -tēra "da
'nan, minnun nēn o kaa bε o
wuanla -kanōn 'va.»

⁷ Z1 Pōl 'w1 z1ε -a 'v1 bε, εn -sa
-fōla Farizen 'nōn 'lee Saduze
'nōn yei, -a -nan nēn o "kaga
cεεn 'e cin man. ⁸ -Yεε c1 'nan,
Saduze 'nōn "o 'v1 'nan, min-
nun nēn o -kaa "bε, wa'a 'fua
d1, εn Bali -le 'pasianōn "ka
"d1, εn Bali lei 'saun "ka "d1,
te Farizen 'nōn "o "ve 'nan, 'w1
'kpa nēn 'w1 z1ε -a.

⁹ Minnun -le -paand1 a
ciulanān "da, -a -nan nēn
Farizen 'nōn va 'fluba 'ci v1nōn
wluan lou, εn o -sa -fōd1 'sia
'plēblε, te waa ve 'nan: «Kū'a
'w1 'wli d1 -tōwli 'ye min 'gυε
-a man d1. -Te Bali lei 'bε 'w1
'paaman "ji? Εn -te 'bε "cεε
d1 Bali -le 'pasiazan 'bε 'w1
'paaman "ji? -Ka'a tōa d1.»

¹⁰ -Sa -fōd1 'bō 'fōla "va
'plēblε "bōu "le "wεan, nyēn

'sounjanun tazan cεεn 'nan,
te 'o Pōl srε -ji d1. Εn e 'nan
'yee minnun lε 'nan, 'o -sōōnla
-e 'o Pōl 'kun o yei, -e 'o -kū -a
'sounjanun -le 'kuin.

¹¹ -Pei -man bε, Minsan pli
Pōl man, εn e 'nan -yρε 'nan:
«'I -pōan 'kun! -Yεε c1 'nan, z1
i -tō 'an -sru 'mēn 'w1 vidi -a
Zeruzalēm bε, -a -tōwli "nēn
"nyian 'i drε Rōm!»

Zuif'nōn 'o 'ci 'pa Pōl man

¹² Z1 tυ cεεn bε, εn Zuif 'nōn
'o 'ci 'pa, εn o -tō 'o wei -da
'nan, -te wa'a tian Pōl -tēlε
d1ε, wa'a fε ble d1, εn wa'a
'yi 'mlian d1. ¹³ Minnun nēn
o 'w1 z1ε -a 'pla "da "bε, o -
fuba sinjēn -cia. ¹⁴ Minnun
z1ε, o -kū Bali -pannōn 'tanōn
'lee min cejenun va, εn o 'nan
-wlε 'nan: «Kūa 'pla "da, εn kū
-tō 'kū wei -da 'nan, -te kū'a
tian Pōl -tēlε d1ε, -blifε -tōwli
'ka 'ko 'kū 'le d1. ¹⁵ -Yee "wεan,
'ka v1 'sounjanun tazan -dan
lε 'nan, 'e 'ta Pōl -a 'cεε, -e 'w1
nēn kō ka drε -yρε "bε 'ka v1. -
Te "yεε v1 'nan 'e -pli 'ka man
bε, te "kūe man a 'e wōūd1 -e
'kū -tε.»

¹⁶ -Wee san nēn waa nren
bε, Pōl "blu -le 'nēn -a 'w1 vidi
'man, εn e -kū 'sounjanun -le
'kuin -a -nan sεε wōlε Pōl lε.

¹⁷ -A -nan nēn Pōl 'sounja-
nun tazan -tυ laabu, εn e -yρε
'nan: «'I 'kū 'nēn 'gυε -a 'soun-
janun tazan -dan 'va. 'W1 'tυ a
"ji -e 'e tin 'ba -yρε.»

¹⁸ 'Sounjanun tazan -trōa
'nēn z1ε -a 'lε, εn o -kū 'soun-
janun tazan -dan 'va, εn e -
yρε 'nan: «Pōl nēn -pυ 'kuin bε,
yaan laabu, εn e 'mēn 'nan, 'an
'ta 'nēn 'gυε -a 'yie 'nan, 'w1 'tυ
a "ji -e 'e v1 'yie.»

19 'Sounjanun tazan -dan a 'kun 'e 'pɛ -man, ɛn 'o 'man tɛɛn -a -nan nɛn yaa laabu -yrɔ 'nan: «-Mɛ "wɪ nɛn yie 'nan 'i ve 'mɛn?»

20 'Nɛn zɪɛ e -yrɛ 'nan: «Zuif 'nɔn 'o 'ci 'pa 'nan -e 'o vɪ 'yɪɛ 'nan 'trɛ "bɛ, 'i 'kʊ Pɔl -a tin 'banɔn 'lɛ "le "mɛn o "ta -ko 'wɪ nɛn kɔ 'o drɛ -yrɛ "bɛ -a vlɛ -yrɛ. 21 Te 'i 'wɪ zɪɛ -a 'sia 'wɪ 'kpa -a dɪ. -Yɛɛ cɪ 'nan, minnun nɛn o san nɛn -yrɛ "bɛ o -fuba sinjɛn -cia. Waa 'pla "da, ɛn o -tɔ o wei -da 'nan, -te wa'a tian Pɔl -tɛɛ dɪɛ, wa'a fɛ ble dɪ, ɛn wa'a 'yɪ 'mlɪan dɪ. O man a 'e wɔvɔdɪ 'va, ɛn o ya -a man -pɛnnan 'nan 'i 'wɪ tɪglɪ 'si "va 'wlɛ.»

22 'Sounjanun tazan -dan "e 'nan 'nɛn zɪɛ -yrɛ 'nan: «Te 'i 'wɪ zɪɛ -a vɪ "nyian min pee lɛ dɪ.» -A -nan nɛn e 'si "man, ɛn e -kʊ.

'Sounjanun -kʊ Pɔl -a Sezare

23 "Bɛ -sru, ɛn e 'sounjanun tanɔn "fli laabu, e -wlɛ 'nan: «'Ka 'sounja -yaa "fli 'pla 'ka 'pɛ -a, 'lee 'sounjanun nɛn -sʊ da bɛ o -fuba 'sɔravli, 'lee 'sounjanun nɛn -tin a -wlɔ "bɛ o -yaa "fli, -e 'ka 'kʊ Sezare, te minnun nyinla. 24 'Ka 'sʊ -mie 'sia Pɔl -fɔ "dave -a, -e 'ka 'kʊ -a -kɔnmandan Felizi lɛ. 'Ka bɔla 'a -nan nun "cɛ, te 'wɪ 'tʊ 'e drɛ -yrɛ "dɪ.»

25 -A -nan nɛn e 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ, yaa 'pa "va. Yaa crɛn -tɛ 'nan:

26 «'An 'bɔ Klodu Lisias 'bɛ 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ -kɔnmandan Felizi lɛ. 'An "we 'i 'va!

27 Min nɛn maan 'pa 'sia 'yɪɛ bɛ, Zuif 'nɔn -a 'kun 'nan -e 'o -tɛ. ɛn zɪ maan 'man 'nan, Rɔm min nɛn bɛ, -a -nan nɛn maan 'vɪ 'mɛn minnun lɛ, ɛn waa 'si -wlɔ. 28 Fɛ nɛn e drɛ 'lɔɔ, ɛn o 'wɪ 'tɔ "man "bɛ, an ya "vale "an -tɔa, ɛn an -kʊ -a -wee tin 'banɔn 'lɛ. 29 ɛn maan 'yɪ 'nan, o 'wɪ 'tɔ Pɔl man 'nan, e ya 'wee -pei -tɔ winun sɛnan. 'Pian 'wɪ 'wɪdɪ "tʊ nɛn -e min 'e 'ka 'bɛ man, ɛn -te 'bɛ "cɛɛ dɪ -e 'o min -fɔ -pʊ 'kuin 'bɛ man bɛ, ya'a 'bɛ drɛɛ dɪ. 30 O 'ci 'pa min zɪɛ -a man, ɛn maan 'wɪ 'man, -yee "wɛan maan 'pa 'sia 'yɪɛ "nyandʊ, ɛn maan 'vɪ minnun nɛn o 'wɪ 'tɔ "man "bɛ -wlɛ 'nan 'o 'lʊ 'wɪ 'tɔ "man 'i 'va nun.»

31 'Wɪ nɛn waa 'vɪ 'sounjanun lɛ bɛ, o 'ta 'wɔla "da. O Pɔl 'sia -pei 'bɔ 'lein zɪɛ -a man, ɛn o -kʊ -a Antipatri. 32 "Bɛ -sru "tʊ nɛn e cɛɛn bɛ, 'sounjanun nɛn o 'cɛin -ji bɛ, o 'li 'o da 'sounjanun -le 'kuin, o 'si -sʊ da 'nɔn -sru. ɛn -sʊ da 'nɔn 'lee Pɔl nun -kʊ. 33 Zɪ o 'bɔla Sezare bɛ, ɛn -sʊ da 'sounjanun Pɔl -nɔn -kɔnmandan lɛ, ɛn o 'fluba bɛ -a 'pa "va. 34 -Kɔnmandan 'fluba zɪɛ -a ta 'vɪ, ɛn yaa laabu Pɔl -lɔ 'nan, e "sia 'lɛglɔn "cɛn "ji. Zɪ yaa 'man 'nan, Pɔl "sia Silisi bɛ, ɛn e 'nan: 35 «"Mɛn 'i wei man bɛ, te minnun nɛn o 'wɪ 'tɔ 'i man bɛ, o 'bɔla 'gʊ.» -A -nan nɛn e -si -nɔn 'nan 'o 'kʊ Pɔl 'pa -e 'o yɪɛ 'tɔ "va Erodi -le mingɔnɛn 'kuin.

24

1 Yi 'soolu "bɛ -sru, ɛn Bali -pannɔn 'tazan Anania 'bɔla

Sezare 'o 'vale min ceje - mienun 'lee min nen o -fɔa - a -sru -e 'e min 'leji wɪ -bli bɛ -a -tu -a. Min zɪɛ waa laabo Tertulu. O Pɔl -sanman dre - kɔnmandan -va. ²O Pɔl laabu, ɛn Tertulu 'wɪ 'gʊɛ -a 'padɪ "da 'sia, e 'nan:

«Min -dan Felizi, 'yie "wɛan nen 'kʊ man yra -trɔɔ, ɛn 'kʊ 'ci 'nranman. 'I 'kʊ man 'wɪ dra tɪgl. -Yee "wɛan nen 'kʊɛ minnun 'gʊɛ, i ya -wee 'trɛda drenan tɪgl. ³Min -dan Felizi, 'wɪ pɛɛnɔn nen yia dra 'kʊɛ tʊ pɛɛnɔn man bɛ, -a -cin 'ka 'saan 'kʊ 'ji dɪ. ⁴An 'ka "vale 'an see "paa 'i man 'wɪ pɛɛnɔn vidɪ -a dɪ, -yee "wɛan mein trʊ "baa 'nan 'i "trɔɛn "tɔ 'kʊ wei le "wɛnnɔn.

⁵Kʊa 'yɪ 'nan, min 'gʊɛ -yɛɛ minnun yei "srɛman, e 'wɪnun ve te -sa -dan -fɔala Zuif 'nɔn yei fɛ pɛɛnɔn 'nan. -Yɛɛ cɪ minnun nen o cɪ Nazareti min Zozi -sru "bɛ o tazan -a. ⁶Yaa man wɛɛ 'nan, 'e -cee Bali -pan 'kɔn "tri -tɔa Bali 'lɛ, ɛn kʊa 'kun. [Kʊ ya "vale 'kʊ -yee 'wɪ tin "baa "le zɪ 'kʊɛ -pei -a 'vɪ bɛ -yee wɪ 'zʊ. ⁷'Pian ɛn 'sounjanun tazan Lisias -ta 'palɛ "va, ɛn yaa 'si 'kʊ 'lɔ 'sa -a. ⁸Yaa 'vɪ minnun nen o 'wɪ 'tɔ "man "bɛ -wɪɛ 'nan 'o 'ta 'wɪ 'tɔ "man 'i 'va 'gʊ.] 'I 'wɪ laabu -yrɔ 'i 'bɔ 'a, -e 'wɪ nen e dre 'lɔɔ kʊ 'wɪ 'tɔ "man "bɛ, "i "man.»

⁹ɛn Zuif 'nɔn 'tɔ 'wɪ zɪɛ -a -sru te waa ve 'nan e ya 'wɪ 'kpa -a.

Pɔl 'wɪ 'ci 'vɪ -kɔnmandan Felizi 'lɛ

¹⁰-Kɔnmandan Felizi -si -nɔn Pɔl lɛ 'nan, 'e 'wɪ. -A -nan nen Pɔl "e 'nan:

«Maan -tɔa 'nan, i ya 'lɛglɔn 'gʊɛ -a da tin 'bazan 'a -a -nan lɛ "kaga 'bɔ. -Yee "wɛan an yi -tɛala 'an 'fli da, ɛn an ya tin 'banan 'i 'lɛ 'gʊ. ¹¹An -kʊ Bali trʊ 'balɛ Zeruzalɛm, -a -nan yi -fuda "fli 'ka tian 'ciɪɛ dɪ. -Te yia laabu minnun lɔ, o -taa -a vɪɛ yei zɪ. ¹²-Te e ya Bali -pan 'kuin -a oo, -te e ya cin yɪ 'kɔnnun -a oo, -te e ya 'fla yei "a oo, min -tu 'ka 'an yɪɛ, te an ya -sa -fɔnan dɪ. ɛn min 'ka 'an yɪɛ, te an ya 'wɪ vɪnan minnun lɛ -e 'o 'wɪuan 'o cin man dɪ. ¹³Minnun 'labɛ, 'wɪ 'bɔ nen waa -tɔa 'an man 'gʊɛ, wa'a 'kɔlaman -e 'o -ci -kɔɔn 'wein dɪ. ¹⁴Maan ve 'i yei man 'wein 'nan, 'an tranun -le Bali nen an cɪ -a trʊ 'banan, "le zɪ Minsan -a 'vɪ bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. 'Pian -wee vɛ bɛ, an ya 'ta wɔlanan 'wɪ 'pee -sru. ɛn 'mɛn vɛ bɛ, "an "yi -tɛala 'wɪ pɛɛnɔn nen 'e 'crɛn -tɛdɪ Moizi -le -pei 'fluba ji 'lee 'wɪ pɛɛnɔn nen 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali 'lewei vɪnɔn 'le 'fluba 'ji bɛ -a da. ¹⁵Bali "e 'nan, minnun nen o 'wɪ tɪgl dra ɛn o kaa bɛ, 'lee minnun nen o 'wɪ 'wɪdɪ "dra ɛn o -ka bɛ, o wuanla -kanɔn 'va. An yi -tɛala 'wɪ zɪɛ -a da, ɛn o 'bɔ "o "yi -tɛala "da "nyian. ¹⁶-Yee "wɛan, maan -wɛɛman tʊ pɛɛnɔn man 'nan, 'mɛn 'wɪ pɛɛnɔn 'e 'kɔn 'e 'sʊdɪ "ji Bali 'lɛ 'lee minnun 'lɛ.

¹⁷Zɪ an 'si Zeruzalɛm -a -nan lɛ "kaga 'bɔ bɛ, ɛn an 'li 'an da -nan nun, 'nan -e 'an "yi "dre 'mɛn minnun lɛ "lala -a, -e fɛ nen e -fɔ 'an 'lɔ bɛ 'an -nɔn Bali lɛ -a. ¹⁸'Wɪ zɪɛ -a drenan nen an cɪ, ɛn o 'bɔ 'an man Bali -pan 'kuin. "Wɛɛ bɔ

'an man be, te an ya fe nen waa dra 'lɔɔ-e min 'e dre 'saun Bali 'le be -a dřenan. Minnun 'ka 'nan "kaga "di, en minnun 'ka 'sa -fɔnan 'o cin yei "di. ¹⁹ 'Pian Azi 'leglɔn 'ji Zuif 'nɔn -mienun 'be ci -nan, -wee -kɔlaman paan -e 'o 'ta 'i 'va -te 'wɪ a o ji -e 'o -tɔ 'an man. ²⁰ En -te 'be "cee diɛ, minnun 'gɔve zɪ o -kɔ maan tin 'banɔn 'le be, 'wɪ "cɛn "nen waa 'yɪ, en e 'pa 'an man. ²¹ -Te ya'a 'silɛa 'wɪ nen maan 'vɪ wei 'pleble 'ji o pɛnɔn yei "be -a diɛ. Maan 'vɪ 'nan: 'An "bɔnun, an yi -tɛala "da 'nan minnun nen o kaa be, o wuanla -kanɔn 'va. -Yee "wean nen o -ta maan tin 'banɔn 'le cɛɛgɔv.»

²² Zɪ kɔ min 'e 'ta wɔla Min-san -le 'wɪ da be, Felizi -a tɔa. -A -nan nen e tin 'banɔn wluan lou, en e 'nan -wɛ 'nan: «-Te yi nen 'sounjanun tazan Lisias -ta be -e 'an 'cee 'wɪ 'gɔve -a fa 'si.» ²³ En Felizi "e 'nan 'sounjanun tazan le 'nan, 'e yɪɛ 'tɔ Pɔl -va. 'Pian te 'e 'kɔn "le -pɔ 'kuinzan 'zɔ di, -te -a beenun "ta 'yi "dra -yre "be, te 'o 'si -tɔ -wɔ "di.

Pɔl 'wɪ tin 'ba Felizi 'lee 'e nan le

²⁴ Yi "fli yaa "be -sru, en Felizi 'lee 'e nan -ta. -A nan zɪɛ Zuif li nen, waa laabo Drusil. -A -nan nen e min 'pa 'sia 'nan, 'o 'kɔ Pɔl laabɔ -e 'e yi -teradi Zozɪ Crizi da 'wɪ vɪ 'wɛ. ²⁵ Zɪ Pɔl -ta be, en e 'wɪ zɪɛ -a -ci vidɪ 'sia, zɪ kɔ min 'e 'ta wɔ -e 'e 'sɔ Bali le be, yaa 'vɪ, en zɪ kɔ min 'e 'fli 'kun 'wɪ man be, yaa 'vɪ, en yaa 'vɪ "nyian 'nan Bali -taa minnun pɛnɔn 'le tin 'balɛ. -A -nan nen nyen Felizi cɛn, en e Pɔl le 'nan: «Cɛɛgɔ vɛ 'bɔ

"yi, -te 'an 'wulo da 'yɪ -e 'mɛin laabɔ.» ²⁶ Felizi -a "nrɔnman 'e 'ji 'nan, Pɔl "ta "lala -nɔan 'yre, -yee "wean e Pɔl laabɔ 'e 'va 'e 'pa -a "kaga, te o -sɛɛ "wo -a.

²⁷ Zɪ -a -nan le "fli ciɪ be, en o Felizi "pa 'jizan 'tɔ. Wee laabo Porci Fetus. Felizi a "vale Zuif 'nɔn 'o 'yee 'wɪ yɪ "yi "le "wean, e Pɔl 'tɔɪ -pɔ 'kuin.

25

Pɔl 'wɪ tin 'ba Fetus 'le

¹ Zɪ Fetus 'bɔla 'leglɔn zɪɛ -a -ji be, yi yaaga "be -sru en e 'si Sezare, e -kɔ Zeruzalɛm. ² Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee Zuif 'nɔn 'va min cejenun -kɔ Fetus -va, en o 'wɪ 'tɔ Pɔl man. ³ O toba -fɔ Fetus le 'nan 'e 'pa 'o 'va -e 'e dre -e Pɔl 'e 'ta Zeruzalɛm. O "ta san nrɛnman Pɔl le 'nan "yɛɛ -ta -sia -e 'o -tɛ. ⁴ En Fetus -a 'vɪ -wɛ 'nan: «Pɔl a -pɔ 'kuin Sezare, en an 'bɔ -taa "kɔle -nan nun -naagɔ. ⁵ -Yee "wean, 'ka 'va min cejenun nen o -kɔlaman be 'o 'pa 'an 'va, -e 'kɔ 'kɔ waa, -e 'wɪ nen min zɪɛ yaa dre 'wɪdi "be 'o -tɔ "man.»

⁶ Fetus yi dre Zeruzalɛm 'sɔra, -a -fuzan da, en e 'li 'e da Sezare. 'Be 'ta tɔ cɛn, en e -nyran fɛnan nen o tin "baa be -a -nan, en e 'nan 'o 'ta Pɔl -a 'yre. ⁷ Zɪ Pɔl -ta be, en Zuif 'nɔn nen o 'si Zeruzalɛm be, 'o cin yɪ "man. -A -nan nen o 'wɪ "kaga "nen e ci -wɪdi "be -a 'pa "da, 'pian te wa'a 'kɔlaman -a -ci -kɔɔndɪ -a di.

⁸ Pɔl -tɔ 'e 'fli -sru -a vidɪ -a 'nan: «Ma'an 'wɪ 'wɪdi "drele Zuif 'nɔn -le -pei man di, en ma'an 'wɪ 'wɪdi "drele Bali -pan 'kɔn man di, en ma'an 'wɪ

'wliḁi "drele mingōnnennun tazan nen Rōm be -yre "di.»

⁹ Fetus a "vale Zuif 'nōn 'o 'yee 'wī yī 'yi, -yee "wēan yaa laabu Pōl -lō 'nan: «I ya "vale 'i 'ko Zeruzalem -e 'ka tin 'ba 'wī zīe -a da 'an yīe man?»

¹⁰ En Pōl "e 'nan: «An ya mingōnnennun tazan nen Rōm be -yee tin 'banōn 'le. -Wēe 'mēn 'wī tin "baa. Yīa -tōa 'i 'bō 'a 'nan ma'an 'wī 'wliḁi "drele Zuif 'nōn le di. ¹¹ "Te an 'wī 'wliḁi "tō dre 'nan -e min 'e 'ka -a 'wī 'jī be, "te an "we 'man -e 'an 'ka. En -te -wee 'wī 'bō nen waa -tō 'an man be -a -ci "ka "diē, min -tō 'ka 'kolaman -e 'yaan 'nōn -wle -e 'waan 'tē di. An ya "vale mingōnnennun tazan nen Rōm be, -a 'bō nen 'e 'mēn 'wī tin 'ba.»

¹² Fetus 'lee 'yee minnun 'o cin wei -ci man, en e 'nan Pōl le 'nan: «I ya "vale mingōnnennun tazan nen Rōm be, -a 'bō nen 'e 'yīe 'wī tin 'ba. -Yee "wēan o -ko 'yīe 'wī tin 'balē "va "nun.»

Fetus Pōl -le 'wī 'vī Agripa le

¹³ Yī "fli yaa "be -sru, mingōnnen Agripa 'lee 'e "blu Bereni -ta Fetus 'tō bōle Sezare. ¹⁴ Zī o "ta yī "kaga "dra Sezare be, en Fetus Pōl -le 'wī 'vī mingōnnen Agripa le. E 'nan: «Min -tō a 'gōve, Felizi -a 'tōi -pū 'kuin. ¹⁵ Zī an -kū Zeruzalem be, en Bali -pannōn 'tanōn 'lee Zuif min cejenun 'wī 'tō "man, 'nan -a 'wī zīe -a -jī be, 'an tin -tē "da.

¹⁶ En maan 'vī -wle 'nan, Rōm 'nōn 'ka tin tēa min da zīe di. Min nen o 'wī 'tō "man "be, 'o 'vale minnun nen o 'wī 'bō

'tō "man "be waa, 'o cin ye, -e min zīe 'wī nen e dre 'lōō, o 'wī 'tō "man "be, 'e 'si "va. ¹⁷ -A -nan nen Zuif 'nōn zīe, kū -ta waa 'gū. Ma'an yī 'palēa di, -a ta tō cēen, en an -nyran 'mēn tin 'banan, en maan 'vī 'nan, 'o 'ta min zīe -a 'mēn. ¹⁸ Minnun nen o 'wī 'tō "man "be o -ta, en ma'an nrōn 'an 'jī 'nan, o "ta 'wī 'wliḁi "tō ve -e 'e dre paan -a dre wī -a. ¹⁹ 'Pian o 'wī 'vī 'o 'bō 'le -pei -tō wīnun da 'lee min -tō nen waa laabo Zozi be -a da. Min zīe e -ka, en Pōl "e vī 'nan, -a yīe a "man. ²⁰ Zī ma'an 'wī zīe -a 'kūn "man "klō yīe diē, en maan laabu Pōl 'bō 'lō 'nan, -te e ya "vale 'e 'ko Zeruzalem -e 'o 'wī zīe -a tin 'ba 'nan nun. ²¹ 'Pian Pōl "e 'nan, 'e ya "vale 'nan mingōnnennun tazan nen Rōm be, -a 'bō nen 'e 'yee 'wī tin 'ba. -Yee "wēan maan 'vī 'nan, 'o yīe 'tō tian "va -pū 'kuin, -e tō nen maan -nōan 'sounjanun le -e 'o 'kū -a -yre "be 'e bō.»

²² En Agripa "e Fetus le 'nan: «"An "ya wo "vale "an "min 'bō wei maan "nyian.»

-A -nan nen Fetus "e 'nan: «"Tre -e 'i wei man.»

²³ -A ta tō nen e cēen be, Agripa 'lee Bereni -ta. -Wēe ta 'o 'vale min "kaga "nen o -kū o 'silē -sia be waa. 'O 'vale 'sounjanun tanōn 'lee 'flanōn cejenun -a -wēe wla tin 'banan. En Fetus "e 'nan, 'o -ta Pōl -a. Zī o -ta -a be, ²⁴ en Fetus "e 'nan:

«Mingōnnen Agripa 'lee 'ka pēenōn nen fē 'gōve -a -nan be, "ka 'yīō, cēe min nen Zuif 'nōn pēenōn nen o ya Zeruzalem

'lee Sezare be, o -paanman - a vidi -a 'nan, e 'ka "le -e - a yie 'e 'fɔ 'man "diε, -nyren 'gɔ. ²⁵ 'Pian "mεen 'va zia be, ya'a 'wɪ 'wɪdi "tɔ dreε -e 'e 'ka -a 'wɪ 'ji di, εn -a 'bɔ "e 'vɪ 'nan mingɔnnennun tazan nen Rɔm be, -yεε 'yee tin "baa. -Yee "wεan an wɪ "man 'nan 'an -nɔan "minnun le -e 'o 'kɔ -a -yrε. ²⁶ En 'wɪ nen 'kɔ 'an 'cren -te 'an 'san le 'nan, yaa dre -e 'an 'pa "va "be, -a -cin 'ka 'an 'ji di. -Yee "wεan an -ta -a 'ka pεenɔn 'le, -te 'be "cεε di 'i 'bɔ 'le "bɔv mingɔnnen Agripa, 'i 'wɪ laabo -yrɔ, -te e -nyan -e 'an 'wɪ 'tɔ yɪ 'an cren -te 'nan yaa dre. ²⁷ -Yεε ci 'nan -e min 'e 'kɔ min -a min le 'nan, 'e -fɔ -pɔ 'kuin te 'wɪ nen yaa dre be e 'ka "va "diε, -a -ci "ka "mεen 'va di.»

26

Pɔl 'wɪ tin 'ba Agripa 'le

¹ -A -nan nen Agripa "e Pɔl le 'nan: «-Si a 'yie -e i 'wɪ nen e dre be -a 'vɪ.»

En Pɔl 'e 'pε nyɔɔn minnun le 'nan -e 'e 'wɪ tin 'ba. E 'nan: ² «Mingɔnnen Agripa, 'wɪ pεenɔn nen Zuif 'nɔn -a 'pa 'an da be, 'an 'ci a 'e 'sɔdi cεεgɔ -e 'an 'nan wɪ vɪ 'i 'le. ³ -Yεε ci 'nan Zuif 'nɔn 'le -pei -tɔ winun pεenɔn be yia -tɔa, εn 'wɪ nen Zuif 'nɔn 'bɔ o -sa -fɔa "da "be yia -tɔa. -Yee "wεan maan laabo 'i 'lɔ 'nan, 'i man -sran -e 'i "trɔen "tɔ 'an wei le.

⁴ 'Wɪ pεenɔn nen maan dreɔdi 'sia 'an "wεnnen da, 'an 'ya treɔa 'lee Zeruzalem be, Zuif 'nɔn pεenɔn -a -tɔa. ⁵ Farizen 'nɔn 'be 'ta 'wɔla -pei -tɔ winun da "kaga, εn -a

min -tɔ nen "nen 'maan. -Te o ya "vale 'o 'nan wɪ ve be, o -kɔlaman waa ve 'o 'bɔ 'a, kɔɔ waan -tɔa -a -nan 'mɔn.

⁶ 'Be nen 'gɔve, 'wɪ nen -yee "wεan o -ta maan tin 'banɔn 'le be -nyren 'nan: Bali -tɔ e wei -da -kaa tranun le, 'nan 'e 'wɪ 'tɔ dra -wle, εn an ya 'wɪ zɪε -a dreɔdi man -pennan. ⁷ 'Kɔve 'leɣlɔn 'fuda "fli 'bɔ 'ji be, minnun -a "nrɔnman 'o 'ji 'nan Bali 'wɪ zɪε -a 'le sɔɔman, te waa "sua bodrun funnin, wa'a 'flian di.

Mingɔnnen Agripa, 'wɪ 'lein zɪε "an "nrɔnman "nyian 'an 'ji, -yee "wεan Zuif 'nɔn 'wɪ 'tɔ 'an man. ⁸ -Me "le "wεan ka'a yi -tera "da 'nan, min nen e -ka be Bali -kɔlaman -a wluandi -a -kanɔn 'va di?

⁹ 'An 'bɔ 'gɔ zɪ -a -cin ci 'e teɔe 'an 'ji zɪε, 'an pei 'pa Nazareti min Zozi man 'wɪ pεenɔn dreɔdi -ji. ¹⁰ -A 'bɔ nen maan dre Zeruzalem, εn an Zozinɔn "kaga 'fɔ -pɔ 'kuin, Bali -pannɔn 'tanɔn 'be -si -nɔn 'men. -Te waa 'vɪ 'nan 'o o -teε "be 'kɔ pei a waa -tɔwli. ¹¹ An ci cin yɪ 'kɔn 'tɔdɔ pεenɔn 'ji, te an Zozinɔn -sɔan. An -tɔa "o -sru "sa -a, te o "we "wɪdi Zozi man. 'An 'ci a 'e sreɔdi o man "bɔv -le "wεan, an 'te 'pa o da, εn an -kɔ 'te 'pale o da 'flanun nen -pen da be -a da.

¹² 'Wɪ zɪε -a -ji nen yɪ -tɔ da an "ta -ko Damas, Bali -pannɔn 'tanɔn 'be 'fluba 'nɔn 'men 'nan, 'an 'kɔ Zozinɔn nen -nan nun be o "kuun.

¹³ Mingɔnnen Agripa, te an ya -sia yide 'bɔ min -win -ji 'seze, -a -nan nen an 'te 'san -tɔ 'yɪ, te e "sia laji, εn e 'kɔ 'si

-fɔ 'kʊ 'vale minnun nɛn o -
kʊ 'an 'pale bɛ waa. 'Tɛ zɪɛ, -
a 'bidɪ "mlɪan yɪɛ da. ¹⁴ 'Kʊ
pɛɛnɔn kʊ -trɪa "tra, ɛn an wei
-tʊ 'man, te yaa ve 'mɛn Ebre
wei -ji 'nan: <Saul, Saul, -mɛ
"le "wɛan i 'tɛ "paa 'an da? -Yɛɛ
ci 'nan, i ya "le 'nan -wi nɛn -
a -sru "pɪnzan yɪba "nɛnbʊdɪ
-sɔɔnman "man, te ya'a 'ko 'e
'lɛ dɪɛ -yɛɛ 'wɪ 'zʊ.>

¹⁵ Maan laabʊ -yrɔ 'nan:
<'An 'san, -tɪ nɛn 'yɪa?>

ɛn Mɪnsan "e 'nan: <Zozɪ
nɛn maan, 'an 'bɔ da nɛn i 'tɛ
"paa 'gʊ. ¹⁶ 'Pɪan 'i 'wluan, 'i 'tɔ
'i 'cɛɪn -da lou. -Yɛɛ ci 'nan 'wɪ
nɛn 'an 'fli kɔɔn 'yɪɛ "man "bɛ,
-nyrɛn 'gʊ: Mɛɪn 'pla 'nan -e 'i
drɛ 'an 'suzan 'a, -e 'i 'wɪ nɛn
yɪa -nan 'yɪ bɛ -a vɪ minnun
ɛ, -e 'an 'fli -kɔɔn "nyɪan 'yɪɛ
'wɪ pɛɛnɔn -ji. ¹⁷ An "ta 'i "sia
'wɪ 'ji, Zuɪf 'nɔn 'lee minnun
nɛn o 'ka Zuɪf 'nɔn 'a dɪɛ o yɛi.
ɛn mɛɪn "paa -sia o va, ¹⁸ -e
'i o yɪɛ 'lɛ 'sʊ, 'dʊ -e 'o 'si klun
va, -e 'o 'ta 'tɛ 'san da, -e 'o 'si
Satan -le 'plɛblɛ 'wlu, -e 'o 'ta
Bali va. -Te o yɪ -tɛra 'an da -
e Bali 'e -wee 'wɪ 'wɪdɪ 'fui, -e
'o -nyrannan "yɪ minnun nɛn
o ci Bali -le vɛ -a bɛ o va.>

¹⁹ Mɪngɔnnɛn Agripa, zɪ e
drɛ zɪɛ, 'wɪ nɛn maan -nan 'yɪ,
ɛn e "sia Bali va bɛ, ma'an
tuɔlɛ 'an 'pɛla koda dɪ. ²⁰ 'Pɪan
'wɪ nɛn maan 'vɪ Damas 'nɔn
ɛ, 'lee Zeruzalɛm 'nɔn ɛ, 'lee
Zude 'lɛglɔn 'ji 'nɔn ɛ, 'lee
'lɛglɔn pɛɛ da 'nɔn ɛ bɛ, -
nyrɛn 'gʊ: 'Ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ
"drɛdɪ man, -e 'ka 'fli -nɔn Bali
ɛ. 'Ka 'wɪ "yɪ "drɛ, -e 'e -kɔɔn
'nan 'ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ
man. ²¹ 'Wɪ nɛn -yɛɛ "wɛan
Zuɪf 'nɔn 'an 'kun Bali -pan

'kuɪn, ɛn o 'nan, waan -tɛa "bɛ
-nyrɛn zɪɛ.

²² 'Pɪan Bali -le 'padɪ 'an 'va
'le "wɛan bɛ yaa drɛ 'trɪliɪ,
ɛn yɪ 'gʊɛ e 'bɔ 'an man, ɛn
an ya -yɛɛ 'wɪ 'nan yɪzan -a
mɪn pɛɛnɔn yɪɛ man. An ya
-yɛɛ 'wɪ 'nan yɪzan -a mɪn -
dandannun 'lee mɪn "tunnun
yɪɛ man, te ma'an 'wɪ 'pɛɛ
'pale 'wɪ nɛn Bali 'lewei vɪnɔn
'lee Moɪzi -a 'vɪ 'nan, e -taa
"drɛɛ bɛ -a da dɪ. ²³ Waa 'vɪ
'nan: Mɪn 'sɪzan 'wɪ 'ji e yra
ye, ɛn -yɛɛ wuanla 'e flɪn -
kanɔn 'va, ɛn -yɛɛ -taa "drɛɛ 'tɛ
'san -a Zuɪf 'nɔn yɛi 'lee 'lɛglɔn
pɛɛ -ji 'nɔn yɛi.>

²⁴ Pɔl a 'wɪ nɛn e drɛ bɛ -a
tɪn 'banan, ɛn Fetus paan wei
'plɛblɛ 'ji 'nan: «Pɔl, klin "a 'i
'wulo -ji? 'Yɪɛ 'wɪ 'tɔdɪ "bʊʊ 'bɔ
"ta klin -fɔa 'i 'wulo -ji "bɛ -
sru?»

²⁵ ɛn Pɔl "e -yrɛ 'nan: «Mɪn -
dan Fetus, klin 'ka 'an 'wulo -ji
dɪ, 'pɪan 'wɪ 'tɔ wei nɛn maan
-fɔa, ɛn 'wɪ tɪglɪ nɛn maan ve.
²⁶ -A -cɪn a mɪngɔnnɛn Agripa
ji 'e pɛɛnɔn, -yɛɛ "wɛan an yɪ
-tɛala 'an 'fli da, ɛn maan ve
-a 'lɛ. An yɪ -tɛala "da 'nan,
'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ yaa -tɔa, -yɛɛ
ci 'nan 'wɪ zɪɛ ya'a drɛɛ 'e
yɔɔdɪ dɪ.» ²⁷ ɛn Pɔl a laabʊ
Agripa lɔ 'nan: «Mɪngɔnnɛn i
yɪ -tɛala Bali 'lewei vɪnɔn wei
da? Maan -tɔa 'nan, i yɪ -tɛala
"da.»

²⁸ -A -nan nɛn Agripa "e Pɔl
ɛ 'nan: «E -fʊ "wɛnnɔn -e 'yɪa
drɛ Zozɪzan 'a.»

²⁹ ɛn Pɔl -a 'vɪ 'nan: «-Te e -
fʊ "wɛnnɔn ɔɔ, ɛn -te e ya tɪan
"kaga ɔɔ, 'e drɛ Bali ci 'sɔ wɪ -
a, 'nan te 'i 'saza nɛn 'i 'fɔ "va
"dɪ. 'Pɪan minnun pɛɛnɔn nɛn

o ci 'an wei mannan cεεγυε, 'o dre "le 'men 'w1 'zυ. 'Pian te o 'ka min lɔ -pυ 'kuin d1.»

³⁰ En mingɔnnɛn Agripa 'lee -kɔnmandan 'lee Bereni 'lee o pεεnɔn nɛn o ci o -nyrand1 waa bε, o wluan lou, ³¹ o 'bɔla bei, te waa ve 'o cin yei 'nan: «Min 'labε ya'a 'w1 'wliɔ "tυ dreλε -e min 'e 'ka -a 'w1 'ji d1, ɛn -te 'bε "cεε d1 -e 'o min -fɔ "man -pυ 'kuin d1.»

³² -A -nan nɛn Agripa "e Fetus le 'nan: «Kυ -kɔlaman paan 'kυ "sia "man, 'pian -a 'bɔ 'bε ci "va 'nan mingɔnnɛnnun tazan nɛn Rɔm bε, -a 'bɔ nɛn 'e 'yee 'w1 tin 'ba.»

27

O -kυ Pɔl -a Rɔm

¹ Z1 waa 'pla "da 'nan 'kυ 'kυ Itali -klv -dan ji bε, ɛn o Pɔl 'lee -pυ 'kɔnnɔn -mie -nɔn 'sounjanun tazan -tυ le. Waa laabo Zulis, e ya Rɔm 'nɔn 'le mingɔnnɛn -le 'sounjanun 'va. ² Kυ -fɔ -klv -dan tυ nɛn e 'si 'fla nɛn waa laabo Adramit bε -a da bε -a -ji. -Klv z1ε e -ciala Azi fɛnannun nɛn -klv -tɔa "bε -a -nan. ɛn kυ -kυɔɔ 'sia. 'Kυ 'vale min -tυ nɛn waa laabo Ariza bε waa kυε ci, Masedɔa min nɛn, e "sia Tesalonik.

³ 'Bε 'ta tu cεεn, ɛn kυ 'bɔla 'fla nɛn waa laabo Sidɔn bε -a da. Zulis ci "yi dre Pɔl le, e -si -nɔn -yrε 'nan, 'e 'kυ 'e beenun va -e fε nɛn -a 'w1 ci "man "bε, 'o -nɔn -yrε. ⁴ Kυ 'si 'bε 'nan, ɛn kυ ci 'yi yei 'trε nɛn waa laabo Sipri bε -a "srɔn. Kɔɔ fulɔ yra a 'kυ da zia -le "wεan. ⁵ Kυ jemie nɛn Silisi 'lee Panfili 'leɣlɔn "srɔn "bε -a cεεn, ɛn kυ 'bɔla 'fla nɛn waa laabo Mir bε -a da, Lisi

'leɣlɔn 'ji. ⁶ 'Fla z1ε -a da nɛn 'sounjanun tazan -klv -dan tυ 'y1, te e "sia Alεzandri e "ta -ko Itali, ɛn e 'kυ 'fɔ -ji.

⁷ Kυ yi dre "kaga te kυ -kɔla yɔɔ. 'Kυ "koe "nyan -sia "kaga 'vaa, ɛn kυ 'bɔla 'fla nɛn waa laabo Nide bε -a "srɔn. 'Pian fulɔ -le "wεan kυ'a 'kɔlaman -e 'kυ 'kυ 'kυ 'le zia d1. -Yee "wεan kυ ciɔla Salome zia, ɛn kυ -kɔla 'yi yei 'trε nɛn waa laabo Cret bε -a "srɔn. ⁸ 'Kυ "koe "nyan -sia "kaga, ɛn kυ ciɔ 'yi yei 'trε z1ε -a "srɔn, kυ 'bɔla fε -tυ -nan. Fε z1ε waa -nan laabo -klv -dandan -tɔnan 'kpa. E ya 'fla nɛn waa laabo Lase bε -a "srɔn.

⁹ Kυ tυ "kaga 'kpa dre -sia, ɛn -kυɔɔ 'kυ 'le 'tɔ "nyian 'pleble 'kpa tɣli. -Yεε ci 'nan tυ nɛn o fε "sɔan "man "bε e ciɔ, ɛn tυ -wliɔ "ta bɔa. ¹⁰ -Yee "wεan Pɔl 'w1 'gυε -a 'pla -wle, e 'nan: «'An beenun, maan ye "le 'nan, -cee -kυɔɔ -kaa 'le dra 'pleble 'kpa tɣli. -Klv -dan 'lee 'e 'ci fɛnun pεεnɔn srɛman, ɛn -kaa 'bɔ 'nyian -te kaa dreλε "yi "d1ε, -kaa wulo -ko -ji.»

¹¹ 'Pian 'sounjanun tazan yi -tera -klv -dan fɔzan 'lee min 'bɔ nɛn -yee -klv ci -a bε -a da e mlin Pɔl wei da. ¹² En "nyian -a -nan nɛn -klv -dannun 'bɔ -tɔa "bε, -a -nan "ka "yi 'kpa "le -e 'o tυ -wliɔ z1ε -a dre -nan d1, -yee "wεan -klv -dan 'bɔ 'ji minnun pεεnɔn wei dre 'tυ 'nan, 'o 'si fε z1ε -a -nan. O ya "vale 'o dra -kpɔ 'nan, -e 'o 'bɔ -klv -dandannun -tɔnan nɛn waa laabo Fenis bε -a -nan. -A -nan a Cret 'trε 'bɔ da "nyian, ɛn 'fla z1ε -a da bε -wee fulɔ 'sia yidε 'fɔ -nan "va 'zia 'pε "yi "da, -te 'bε "cεε d1 -e 'e 'si

-a -pε bu da. -Yee "wεan fεnan zιε e ya "yi -e 'o 'fυ -nan tv -wliδi "man.

Fulō 'pleble 'fεndi 'sia jemie da

¹³ Fulō nen e "sia 'trεda "tre 'zia bε, e "fεndi 'sia fōvō. En minnun nen -klv -dan ji bε, "wee 'ji "le 'wee 'wι nen 'o 'pla "da "bε e "ta -daa "drele "yi. -Bulale nen o -klv baa -tō -a bε, waa 'si 'yia, en o 'wee -klv da sōnun wluan lou, 'nan -e 'o -pli 'o 'le Cret 'bō "srōn. ¹⁴ 'Pian fōnōn, en fulō 'pleble 'tv 'si 'yi yei 'trε 'bō da, e "fεndi 'sia 'pleble. Fulō zιε e 'si fεnan nen yide wuanla bε -a -pε bu da zia. ¹⁵ -Klv -dan 'ka -kōlale -tōdi -a fulō zιε -a yra di, en 'kv 'fli 'tv e -kv 'kv 'a. ¹⁶ "Kve vīan 'kv 'ci 'yi yei 'trε 'tv nen waa laabo Kloda bε, -a wlu "tre, en kv kōla 'kve -klv "wennēn -trōadi -a -si yra. Kva 'sia, ¹⁷ en kva -fō -klv -dan 'bō 'ji. -A -nan nen minnun nen o 'nyranman "paa -klv 'bō da bε, o baa -fō 'kve -klv 'bō man, 'nan -e 'e 'kōn 'cinjin. En "nyian "klan a o ji 'nan, 'o "ta -daa kōale nyren nen Libi 'lēglōn "srōn "bε -a va, -yee "wεan o 'kve -klv da sōnun -ta "tra. Zi kva dre zιε, en fulō -kv 'kv 'a 'kv 'le.

¹⁸ Tv cēen te fulō 'kve -klv -dan 'bō 'nyōōn man tian 'pleble, -yee "wεan fεnun nen -klv -dan 'bō 'ji bε, kva wεendi 'sia 'yia. ¹⁹ -A yi yaagazan da bε, minnun nen o 'nyranman "paa -klv -dan 'bō 'ji bε, -wεε -klv 'bō da fεnun "sōvdi 'sia te waa wεenman 'yia. ²⁰ Yi "kaga 'kpa -a, te wa'a yide 'lee mlen cren -tōwli 'ye di. Fulō a tian 'e "pa 'ji 'pleble "buv "le

"wεan kva -tōa 'nan 'kv 'wulo 'ka bōala "va "di.

²¹ Kv yi "kaga dre, te kv'a fε ble di, en Pōl -tō lou minnun yei, -a -nan nen e 'nan -wle 'nan: «Kaan wei maan paan -e 'ka vīe 'ka 'si Cret 'trεda di. "Te kaan wei man paan bε, "te 'wι 'pleble 'ka bōle -kaa man di, en "te fεnun 'ka srele di. ²² 'Pian 'bε nen 'gυe, an 'wι "paala 'nyian 'cēe 'nan, 'ka -pōan 'kun, -yεe ci 'nan 'ka 'va min -tōwli 'ka 'kaa -a 'wι 'ji di. 'Pian -klv bε, ka'a 'bε 'ye "nyian di. ²³ Paan 'pei -man bε, Bali nen an ci -yee vε -a en maan "sua 'gυe, -yee 'pasi-azan -tv -ta 'an 'va, en e 'nan 'mēn 'nan: ²⁴ Pōl, te nyen 'e 'i 'cēn di. I -tōa mingōnnēnnun tazan nen Rōm bε -a 'le, en Bali -a dra 'yie "yi, -e minnun nen ka ci waa -klv -ji bε, o pēenōn 'wulo 'e bōla "va.» ²⁵ -Yee "wεan 'ka -pōan 'kun, kōō an yi -teala Bali da 'nan, 'wι nen yaa 'vι 'mēn bε, yaa drala "da. ²⁶ 'Pian fulō -taa -kaa "wεenle 'yi yei 'trε 'tv da.»

-Wee -klv -dan wi

²⁷ -A -nan 'fle "fli nen 'gυ, te fulō 'bε 'ta -tōa 'kv man 'yi 'bō nen waa laabo Atria bε -a yie da. -Pei -tv man te bada -tv, en minnun nen o 'nyranman "paa -klv 'bō 'ji bε, 'o 'ci nrōn 'nan kv "ta -pliman 'trε man. ²⁸ -A -nan nen o baa -tv nen -bulale ci 'e 'fōdi -a "nen "bε -a -fō 'yia, en waa 'yι 'nan 'yi 'bō -klu bōa "nan -menlie -yō -tv. Zi o -kv "nyian 'o 'le -voo bε, en waa -fō "nyian 'yia, en waa 'yι 'nan 'yi 'bō -klu bōa "nan -menlie -fuda 'soolu. ²⁹ "Klan a o ji 'nan, te fulō 'e 'kve -klv

kɔa -kɔle da di, -yee "wean o -bulale -dandan sinjen nen 'e 'fɔdi 'kue -klv man be o -fɔ 'yia -klv -sru, 'nan 'e 'kue -klv 'e vile 'e 'ku 'e 'le di. En o tv 'cendi man -pen.

³⁰ Minnun nen o 'nyran-man "paa -klv 'bɔ 'ji be, o ya "vale o -tea "ji, en o -klv "wennən be -a -fɔ 'yia -a vidi -a 'nan 'o "ta -klv baa -tɔa -bulale -a 'e 'le zia. ³¹ -A -nan nen Pɔl -a 'vi 'sounjanun tazan 'lee 'sounjanun le 'nan: «-Te minnun 'labɛ, wa'a 'fulɛ -klv -ji diɛ, 'ka 'wulo 'ka bɔala "va "di.» ³² En 'sounjanun -klv "wennən 'bɔ man baa cɛɛn, en 'yi 'ku -a.

³³ Te o ya tv 'cendi man -pennan be, en Pɔl minnun pɛɛnɔn cin 'yi 'nan 'o fɛnun -bli, te yaa ve -wle 'nan: «'Ka yi -fuda sinjen nen 'gɔ te ka ya -a -man -pennan 'nan, fulɔ 'e 'cɛn, en 'yi 'ka 'ka 'ji di. ³⁴ -Yee "wean an 'ka trv "baa 'nan, 'ka fɛnun -bli. -Yɛɛ -maan 'lɔɔ, -e 'ka 'wulo 'e vile 'e 'ku -ji di. Maan ve 'cɛɛ 'nan, 'ka 'va min -tɔwli "srɔɛn 'ka 'sɔanla di.»

³⁵ Zɪ Pɔl cɛɛn 'wɪ zɪɛ -a vidi man be, e 'kpɔun 'si, e Bali muo "fɔ min pɛɛnɔn yiɛ man, yaa "nen jɛɛn, en yaa -blidi 'sia. ³⁶ Min pɛɛnɔn 'o -pɔan 'kun, en o fɛnun bli. ³⁷ Kv pɛɛnɔn nen -klv -dan zɪɛ -a -ji be, 'ku "nen bɔa min -yaa "fli -fuba 'sɔravli 'wle 'shɛɛdu. ³⁸ Zɪ o cɛɛn fɛnun -blidi man o 'kan be, -wee -blifɛnun -mie nen e -fɔ -klv -dan 'bɔ ji be, en waa -sɛn 'yia, 'nan -e -klv 'e dre 'fogo 'fogo.

³⁹ Zɪ tv cɛɛn be, 'tre nen o ci da "be, wa'a -kɔnnən "yile di.

'Pian o kɔmida 'yi, te nyren a -nan. -A -nan nen waa 'pla "da 'nan, o dra -e 'wee -klv -dan 'e bɔ -nan nun -kpɔ. ⁴⁰ En o -bulalɛnun nen o -klv baa -tɔ -a paan be o flu, en o -ku 'yi 'wlu. En o -klv yra -trɔa "ve -si yra be -a man baa flu, en e -fɔ 'yia. -A -nan nen o sɔ -tv nen -klv -dan 'bɔ le be -a wluan lou 'nan -e fulɔ 'e 'tɔ -ji -e 'e 'ku waa -a -nan nen nyren 'bɔla be -a -nan. ⁴¹ 'Pian 'wee -klv -dan 'bɔ wla nyren va 'yia, en e kɔa. -Klv -dan 'bɔ 'le zia wla nyren va, en ya'a "nyian -kɔlaman bɔladi -a di. -A -nan nen fulɔ 'pleble 'tv -klv -dan 'bɔ koda zia -wi.

⁴² 'Sounjanun a "vale 'o -pv 'kɔnnɔn -tɛɛman, 'dɔ -e o -tv 'e vile 'e 'yi 'we -e 'e -te -ji di.

⁴³ 'Pian 'sounjanun tazan nen e 'ka "vale o Pɔl -te diɛ, ya'a o tɔle -e o 'wɪ zɪɛ -a dre di. Yaa 'vi 'e 'flin minnun nen o 'yi "wea sidɔ be -wle 'nan, 'o 'te 'yia -e 'o bɔla kɔmida. ⁴⁴ En yaa 'vi -a -mienun le 'nan, "o "dre yiba 'fɔnun da, en -te be "cɛɛ di, o -kɔla -klv -dan nen fulɔ ci -a -winan be -a fɛnun pli -mie da. Zɪ waa dre zɪɛ, en o pɛɛnɔn 'wulo 'bɔla "va.

28

Pɔl 'bɔla Malt

¹ Zɪ kv 'bɔla 'ji 'kloun 'gloun be, -a -nan nen kɔa 'man 'nan, o 'yi yei 'tre zɪɛ -a laabo Malt. ² -A -nan 'nɔn 'ku 'sia 'kpa tɪgl. Zɪ laa a -fennan, te trun -taa "wlu "be, o 'te -dan fɔ "nen, en o 'ku laabu 'nan 'ku "klan. ³ Pɔl lu koola 'nan, -e 'e -sɛn 'te zɪɛ -a da, 'pian 'te flu -le "wean buli 'tv 'bɔla lu zɪɛ -a yei, en e 'she

'wv Pəl -pε -man. ⁴ Zl 'fla zIε -a da 'nən -mlen 'yI 'e 'tindI Pəl -pε -man bε, en waa 'vI 'o cin lε 'nan: «Min 'labε min -tezan nen, -yee "wεan e "sia 'sɔnan 'yI 'lɔ, en 'wI nen yaa dre bε, -a yra "nen "wI bɔ "man.»

⁵ 'Pian Pəl -mlen zIε -a plu 'e 'pε -man 'tε 'va, en 'wI 'tɔ 'ka dreIε Pəl lε dI. ⁶ Minnun zIε, o ya -a man -pennan 'nan, Pəl 'e -sii, en -te 'bε "cεε dI, e -tria -e 'e 'ka. 'Pian zI waa man -pen -trilii, en waa 'yI 'nan, 'wI 'tɔ 'ka dɛnan -yrε "fo "dIε, en o ci lila te waa ve 'sien 'nan: «Min 'labε Bali nen.»

⁷ Fε 'bɔ zIε -a -nan bε, 'yI yei 'trε 'bɔ 'tazan nen waa laabo Publi bε, -yee vε -nan a -nan -kogo. -A va nen kɔ 'nyin yi yaaga, en e 'kɔ 'sia 'kpa tɔglI. ⁸ Publi zIε -a "tI "a 'e nyin -nandi, te -a 'kɔlε a 'e -wɔandi, en -a ci -seanla 'kpa tɔglI. Pəl -kɔ -a -nanjenlε, e Bali trɔ 'ba -yrε, te -a -pε yra "da, en -cε 'si "man. ⁹ "Bε -sru man "yaa 'nɔn -mienun nen 'yI yei 'trε zIε -a da bε "o "ta 'wv "nyian, en -cε 'si o man. ¹⁰ O 'kɔ 'tɔ dre -dan, en zI 'kɔ 'kɔdI 'bɔ bε, fɛnun nen -a 'wI cI 'kɔ man bε, waa -nɔn 'kɔε.

Pəl 'bɔla Rəm

¹¹ Kɔ mlɛn dre yaaga 'yI yei 'trε zIε -a da, en kɔ -fɔ Alɛzandri -klɔ -dan tɔ -ji. -Klɔ zIε, waa laabo «"flɛn bali». E -fɔ 'yI yei 'trε 'bɔ da tɔ -wɩdI "a. ¹² Kɔ 'bɔla 'fla nen waa laabo Sirakuze bε -a da, en kɔ yi dre 'nan yaaga. ¹³ Kɔ 'si 'bε 'nan, en kɔ -kɔ Reshio. 'Bε 'ta tɔ nen e cɛen bε, en fulɔ nen e "sia 'trɛda "tre 'zia bε, e "fɛɛndI 'sia. Kɔ yi dre "fli, en kɔ 'bɔla

Puteoli. ¹⁴ 'Fla 'bɔ zIε -a da bε, kɔ 'bɔ "bɔvI Zozinɔn -mienun man, en waa laabɔ 'kɔ 'lɔ 'nan 'kɔ 'flε 'tɔ dre 'o 'va. ZI kɔε dre bε, en kɔ Rəm si 'sia.

¹⁵ 'Kɔ "bɔvI Zozinɔn nen Rəm bε, zI o 'kɔ 'tadI 'wI 'man bε, en o -ta 'kɔ 'lε 'flanun nen waa laabo Forəm Api 'lee Troa Taverne bε -a da. ZI Pəl o 'yI bε, e Bali muo "fɔ, en -a "koe "tɔ 'e da.

¹⁶ "Bε -sru kɔ 'bɔla Rəm, en o -si -nɔn Pəl lε 'nan 'e nyin 'kɔn 'tɔ -ji -e 'sounja -tɔ 'e yIε 'tɔ "va.

¹⁷ Yi yaaga "bε -sru, en Pəl Zuif 'nɔn 'tanɔn nen Rəm bε o laabɔ 'e 'va. ZI 'o cin 'yI bε, en e 'nan -wɩε 'nan: «"BɔvInun, ma'an 'wI 'tɔ dreIε -cɛε minnun lε dI, en ma'an 'wI 'tɔ dreIε -kaa tranun -le -pei -tɔ wI man dI, 'pian waan 'kun Zeruzalɛm, en waan 'nɔn Rəm 'nɔn lε. ¹⁸ Rəm 'nɔn zIε, o 'wI laabɔ 'an 'lɔ, en o ya "vale 'o 'sia 'an man, kɔɔ wa'a 'wI 'tɔ yIε 'an man -e 'an 'ka -a 'wI 'ji dI. ¹⁹ 'Pian Zuif 'nɔn 'ka 'wɩε "man "dI, -yee "wεan maan laabɔ 'nan mingɔnnɛnnun tazan nen Rəm bε, -a 'bɔ nen 'e 'mɛn 'wI tin 'ba. E 'ka 'an 'ji 'nan 'an 'wI -tɔa 'pian 'mɛn 'lɛglɔn man dI. ²⁰ -Yee "wεan maan man wεε 'nan, 'an 'ka man ye -e 'an 'wI zIε -a vI 'cɛε. -Yεε cI 'nan waan 'fɔ -pɔ 'kuin 'wI nen -a -cin a Izraɛl 'nɔn 'ji bε -yee "wεan.»

²¹ En o 'nan Pəl lε 'nan: «'Fluba 'ka 'silε Zude 'lɛglɔn 'ji -e 'e 'ta 'gɔ te 'i 'man wI -a -ji dI, en 'kɔ "bɔvI -tɔ 'ka 'silε -nan nun -e 'e ta 'i man 'vI 'kɔε dI, -te 'bε "cɛε dI -e 'e 'yie 'wI 'wɩdI "vI 'kɔε dI. ²² 'Pian kɔ ya "vale 'wI nen e dre bε 'i -ci vI 'kɔε 'i 'bɔ 'a, kɔɔ kɔa -tɔa 'nan, -si

nen i ci "da "be, fe pɛɛnɔn 'nan
minnun "we "man "wliɔɔ.»

²³ O yi -tu kɔɔn Pɔl le, en yi zɛ
-a da be 'o cin 'yi fɛnan nen Pɔl
nyin "be -a -nan "kaga 'kpa. -
E 'e 'sia bodrun -trilii -e -pei 'e
tan be te Pɔl 'wɛ 'ci ve -wle. Bali
-le mingɔnnɛn -bliɔɔ 'wɛ 'lee
Zozi 'le 'wɛ nen yaa 'vɛ -wle.
Yaa man weɛ 'nan 'o -tɔ 'nan
'wɛ 'kpa nen, te yaa -kɔɔnman
Moizi -le -pei 'fluba 'lee Bali
'lewei vɛnɔn 'le 'fluba 'ji. ²⁴ 'Wɛ
nen Pɔl ci -a vɛnan be, min -
mienun yi -tera "da, 'pian o -
mienun 'ka 'wle "man -e 'o yi
-tera "da "di.

²⁵ Zi o ya bɔɔlanan te o wei
'ka tian drele -tu diɛ, en Pɔl 'wɛ
'gɔɔ -a 'vɛ -wle: «Bali lei 'saun
'le tin a 'nɔnnɔn tu nen e cila
Ezai -va, en e 'wɛ tin 'ba 'ka
tranun le be -a man. ²⁶ Yaa 'vɛ
tu zɛ -a man 'nan:

«I kɔ minnun 'labe o va
-e 'i vɛ -wle 'nan:
'Ka "trɔɛn -tɔa 'wɛ le 'kpa tɔgli,
'pian ka'a -ci maan di.
Ka fɛnan -nanjɛan 'kpa tɔgli,
'pian ka'a fe -tu ye di.

²⁷ -Yɛɛ ci 'nan minnun 'labe
o 'bli da -tɔ 'pleble,
'o 'fli "trɔɛn dre "yuyu,
en 'o yiɛ 'le 'wɔ 'o 'bɔ 'a.
Waa dre zɛ 'nan,
-e 'o vɛle 'o fɛnan yi di,
en 'nan -e 'o vɛle 'o 'wɛ man di,
en 'nan -e 'o vɛle 'o 'wɛ 'ci man
di.

'Wɛ pɛɛnɔn zɛ waa dre 'nan,
"tɔgɔ 'o -sɔɔnla 'an -sru
-e 'an o 'si 'wɛ 'ji.»

²⁸ -Yee "wean 'ka -tɔ 'nan,
Bali wei nen e min "sia 'wɛ 'ji
be, Bali -ta -a "mɛn minnun
nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a diɛ -wle.
-Wee vɛ be "o "trɔɛn -tɔa -yɛɛ.»

²⁹ [Zi Pɔl 'wɛ zɛ -a 'vɛ be,
en Zuif 'nɔn bɔɔla te o -ko -
sa 'pleble 'fɔɔ -a 'o cin yei.]

³⁰ 'Kɔn nen Pɔl 'nyin 'ji te yaa
-pan wo be, e le dre 'ji "fli.
Minnun pɛɛnɔn nen o -taa -a
-nanjenle be, e o "siala. ³¹ E
Bali -le mingɔnnɛn -bliɔɔ 'wɛ
ve -wle, te e 'wɛ pɛɛnɔn nen e ci
Minsan Zozi Crizi -le vɛ -a be
-a "paaman o ji. Ya'a paaman
o ji 'e yɔɔɔ di, en min -tu 'ka 'wɛ
-tɔle "man "di.

'Fluba nēn Pəl-a crēn -tē Rōm 'nōn lē Rōmen

1 'An 'bō Pəl bē, an ya Zozi Crizi 'suzan 'a. Bali 'an laabu 'nan 'an drē Zozi 'le 'pasiazan -a. En yaan 'si "va 'nan 'an 'yee 'wī 'nōnnōn vī minnun lē.

2 'Wī 'nōnnōn 'bō zīē Bali cīla 'e 'lewei vīnōn 'va, en waa 'vī -a -nan 'mōn. E ya 'e 'crēn -tēdī Bali -le 'fluba 'jī. 3 'Wī 'nōnnōn zīē -a -pī -le 'wī nēn. Waa -ya blamin -a, mingōnnēn David nēn 'lī bē -a kluda. 4 'Pian Bali lei 'saun 'le 'plēblē -a -cī kōōn minnun lē 'nan Bali -pī nēn. Yaa -cī kōōn -a wluandī -a -kanōn 'va. -Yēē cī -kaa san Zozi Crizi -a.

5 Bali cīla "va en e "yī drē 'mēn. Yaan drē Zozi 'le 'pasiazan -tū -a, 'nan -e 'an -yee 'wī 'nōnnōn vī minnun pēēnōn nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a dīē -wlē. Yaa drē zīē 'nan -e 'o yī -tēra Zozi da, te o 'ta wōla -a wei da. 6 Ka drē minnun zīē o va 'nōn 'a, kōō Bali 'ka laabu 'nan -e 'ka 'kōn Zozi Crizi -le vē -a.

7 Ka pēēnōn 'bō nēn ka cī Rōm en Bali 'ka ye "yī "bē, e 'ka laabu 'nan 'ka 'kōn 'yee vē -a. 'Ka lē nēn an cī 'fluba 'gūē -a crēn -tēnan.

-Kaa "tī Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'o 'wee "yī 'lee 'wee -fūdī -trōō -nōn 'cēē.

Pəl a "vale 'e 'ko Zozinōn nēn Rōm bē o yīlē

8 Maan pou "siala 'mēn Bali muo "fōdī -a. An cīla Zozi Crizi -va -e 'an muo "fō 'cēē "wēan, kōō minnun 'cēē yī -tēradī Zozi da -sī -fōa fē pēēnōn 'nan. 9 An Bali "sua 'mēn

cī "nrōndī pēēnōn 'a -a -pī -le 'wī 'nōnnōn vīdī -a minnun lē. Bali zīē yaa -tōa 'nan, 'wī nēn an "ta -a ve 'gūē 'wī 'kpa nēn. -Nyren 'nan, 'ka 'cīn a 'an 'jī tū pēēnōn man, ¹⁰ te an ya -a trū 'banan. En maan laabo -yrō 'nan -te e ya -a cī 'sō 'a bē, 'an 'wulo -da yī -e 'an 'lū 'ka 'va nun.

11 'Ka dra 'an -tēa 'kpa tīglī 'le 'an 'ka yī. "Yī "nēn Bali lei 'saun -a -nōn 'mēn bē, an ya "vale 'an "paa -a 'ka 'va 'nan -e 'ka 'man 'e 'tō 'plēblē Bali -le 'wī 'jī. ¹² Maan ve 'pian 'nan, -e -kaa pēēnōn 'man 'e 'tō 'plēblē -cēē yī -tēradī Zozi da nēn e ya -tūwli "bē -yēē "wēan. ¹³ 'An "būi Zozinōn, 'ka -tō 'nan, maan man wēē 'e 'pa -a 'kaga 'nan 'an "lo 'ka 'va. 'Pian -e 'e bō cēēgū yī -a bē, -sī 'ka tian 'lē 'sūlē 'mēn dī. An ya "vale 'an "lo 'nan -e 'an minnun drē Zozi 'le vē -a, "le zī maan drē 'lēglōn 'pēēnōn -jī bē -yēē 'wī 'zū.

14 E ya 'an da fiēn -a 'nan 'an Zozi 'le 'wī 'nōnnōn vī min -tūdū pēēnōn lē. -Te o ya Grēk 'nōn 'a oō, en -te o "sia 'lēglōn 'pēē -jī oō, en -te o ya 'fluba 'tōnōn 'a oō, en -te o 'ka 'fluba 'tōnōn 'a dī oō, e ya 'an da fiēn -a 'nan 'an vī -wlē. ¹⁵ -Yēē "wēan -a -cīn a 'an 'bō "le 'jī 'kpa tīglī 'nan 'an Zozi 'le 'wī 'nōnnōn ve kaa nēn ka cī Rōm bē 'cēē.

Zozi Crizi -le 'wī 'nōnnōn bē Bali -le 'plēblē nēn

16 Zozi Crizi -le 'wī 'nōnnōn vīdī bē, -a 'yra 'ka 'an 'tēa dī. Kōō -yēē cī Bali -le 'plēblē 'a, en min oō min nēn e yī -tēra "da "bē, Bali -a "sia 'wī 'jī. Zuif 'nōn

'va nēn e 'bōla 'e tēde, en "bē -sru e drē minnun pēenōn 'le vε -a. ¹⁷ Zi Bali minnun "siala 'e 'lε min tighl 'a bε, Zozi Crizi -le 'wī 'nōnnōn 'bō 'bε -ci "sia min lε. Kōō -yεε vī 'nan yi -teradī Zozi da -tōwli "man nēn Bali min "siala min tighl 'a 'e 'lε. E pou "siala yi -teradī Zozi da -a, en e 'le -sēanla yi -teradī Zozi da -a. 'Wī zīe e ya 'e 'cēn -tēdī 'e 'cēn Bali -le 'fluba 'ji. Kōō e ya 'e 'cēn -tēdī 'nan:

«Min nēn -yee yi -teradī Bali da man nēn

Bali -a 'sia min tighl 'a 'e 'lε bε, -a san 'belidī nēn ya'an 'nyaan dīe -a ye.»

Bali -le tin a 'e 'tēdī 'trēda blamin da

¹⁸ -A -ci a 'e 'sidī 'wein 'nan, Bali -le nyran -blidī a 'e 'pladī blamin man. Wa'a Bali bōa dī, en o 'wī 'wli dī 'tō 'tōdū pēenōn dra. 'Wī 'wli dī "drēdī -a nēn o -si -tōa Bali -le 'wī tighl 'lō. ¹⁹ -A -nōan da nēn en Bali -le nyran -blidī a 'e 'pladī o man. Kōō 'wī nēn blamin -kōlaman -a -tōdī -a Bali da bε, e ya 'wein -wee vε -a. Bali 'bō 'bε drē zi. ²⁰ Fε nēn maan ve zīe -yεε cī 'nan, min 'ka 'kōlaman Bali 'bō yidī -a dī, 'pian 'e 'fli kōōn minnun lε 'e 'pε drē fēnun -a. E 'trē drē, en e la drē. 'Wī zīe -a drēdī -a -kōōnman blamin lε 'nan, Bali -le 'plēblε 'leda "ka "dī, en -yεε cī Bali -a fε pēenōn da. -Yee "wēan blamin 'ka 'kōlaman 'yee tin 'nōnnōn -wεēdī -a Bali 'lε dī.

²¹ Minnun -a -tōa 'nan Bali a, 'pian wa'a 'wile "man -e 'o 'tō -dan -nōn -yεε "le zī e cī "le blamin 'e drē Bali lε bε -yee 'wī 'zū dī. En wa'a 'wile

"man -e 'o muo "fō dī. 'Pian -wee cī "nrōndī pēenōn a fēnun nēn -a -ci "ka "dīe -a da. En 'wī nēn Bali cī "vale 'o drē bε, wa'a -kōlale -a -tōdī -a dī, te o -kō -wladī -a klun va. ²² 'O 'fli "siala 'wī 'tōnōn 'a, 'pian te -blō nēn waa "taan. ²³ Bali nēn e ya -nan 'li 'trilii, en e ya "le blamin 'e bō bε, wa'a 'bε bōlε dī. 'Pian blamin nēn 'bε -kaa "bε, 'bε min yibanun bε wεε bōa. En "nyian bε o "loman -nun 'lee -wī 'tō 'tōdū pēenōn yiba drē 'wee Bali -a, te waa bōa.

²⁴ 'Wīnun zīe -a drēdī -le "wēan, Bali 'e 'pε 'si o -sru 'nan -e 'o 'wī nēn e min "tri -tōa Bali 'lε bε -a drē. 'O 'bō 'ci 'sō wīnun -wli dī "nēn. -Yεε -maan 'wī nēn e 'ka "le blamin 'e drē dīe waa dra 'o cin va. ²⁵ En "nyian bε o Bali -pε drē fēnun bōa en o o "sua, 'pian Bali nēn e fēnun pēenōn drē bε, wεε dra 'o 'pela koda. 'Wī zīe -yεε -kōōnman 'nan, o Bali -le 'wī tighl 'ta fōō 'o 'bō 'le 'wlu wīnun drēdī -a. 'Pian -a -cin 'e 'kōn 'ka 'ji 'nan, Bali nēn e fēnun pēenōn drē bε, 'tō -dan a -yee vε -a 'li 'trilii. Amen!

²⁶ Minnun a 'wīnun zīe -a drēnan -le "wēan bε, Bali o -nōn 'o 'bō 'ci 'sō wīnun -wli dī "drēdī lε. -A -mie nēn "le līmōn 'lee līmōn -le nyin -nandī lī 'lee -kōōnēn -a -le 'wī 'zū. ²⁷ -A -tōwli "nēn "nyian -klōnmōnnun -a dra. Līmōn 'lee -klōnmōn nēn o nyianla lī 'lee -kōōnēn -a bε wεε 'tūl. En -klōnmōn 'lee -klōnmōn 'o cin -wεēdī 'yī "yī, te o nyianla. 'Wī nēn e 'ka "le blamin 'e drē dīe, -klōnmōn 'lee -klōnmōn -a dra 'o cin va. 'O 'bō 'ci 'sō wīnun -wli dī "nēn, o 'ta 'wōla -a -sru "bε, -a "nēn "wī 'bε bōa o man

ZIƎ.

²⁸ Wa'a 'wɪɛ "man -e Bali nɛn 'e drɛ o tazan -a dɪ. -Yee "wɛan Bali o -nɔn 'wee klin 'wɪ drɛdɪ lɛ. Ǝn 'wɪ nɛn e 'ka "le blamin 'e drɛ dɪɛ waa dra 'o cin va. ²⁹ O 'wɪ 'wɪdɪ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn dra. O ya min -wɪdɪnɔn -a. O ya "vale fɛ pɛɛnɔn 'e 'kɔn 'wee vɛ -a. O ci a nyranryrandi. O 'bli bo min lɔ fɛ man. O min -tɛa. O 'wɪ 'bɪdɪ ye "yi. O -dawli drɛdɪ ye "yi. Waa -wɛɛman 'nan 'wɪ 'e bɔ 'o bɔɛzan -tɔ man. O 'wɪ "paa min da. ³⁰ O "we "min man -wɪdɪ. O "naan Bali man. O 'wɪ dra min va -blɔ pɛ -ji. O 'fli "siala -dandan. O 'fli 'tɔ vɪdɪ ye "yi. O 'wɪ 'wɪdɪ -wɛɛman te waa dra. O yɪɛ 'ka "naan 'o 'mangulinun man dɪ. ³¹ O 'bɔ 'wɪlɔ -ji wɪ da nɛn o 'ta wo. 'Wɪ nɛn waa ve min lɛ 'nan 'o dra bɛ, wa'a 'ta 'wɪla "da "dɪ. Wa'a min ye "yi "dɪ. Ǝn min nyrinta 'ka 'sɛan o da dɪ. ³² Bali -a 'vɪ 'nan, minnun nɛn o 'wɪnɔn zɪɛ -a dra bɛ, -a 'le 'srannan "nɛn -kɔdɪ -a. 'Wɪ nɛn Bali -a 'vɪ bɛ, minnun zɪɛ waa -tɔa, 'pian te waa dra. Ǝn "nyian bɛ, minnun nɛn o 'wɪ dra "le -wee 'wɪ 'zɔ bɛ, o o 'tɔ "yi "ve.

2

Bali minnun pɛɛnɔn 'le 'wɪ tin "baa

¹ 'Wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'ka 'kɔlaman 'wee tin 'nɔnnɔn -wɛɛdɪ -a Bali 'lɛ dɪ. Ǝn 'i 'bɔ "nyian, min nɛn i cɪ -a, ɛn i tin -tɛa "o da bɛ, yɪ'a 'kɔlaman 'yɪɛ tin 'nɔnnɔn -wɛɛdɪ -a Bali 'lɛ dɪ. -A -cin 'e 'kɔn 'i 'ji 'nan, -te i ya tin -tɛnan minnun da bɛ, te i ya tin -tɛnan 'i 'bɔ 'fli da. Kɔɔ i ya 'wɪ 'wɪdɪ "drɛzan

-a "le -wee 'wɪ 'zɔ. ² Minnun pɛɛnɔn nɛn o 'wɪ 'wɪdɪnɔn zɪɛ -a dra bɛ, Bali tin -tɛa "o da 'e 'nɔan da. -Kaa -tɔa zɪ. ³ I tin -tɛa "minnun zɪɛ o da, te i ya 'wɪ 'wɪdɪ "drɛzan "le -wee 'wɪ 'zɔ. -Te -a -cin a 'i 'ji 'nan Bali 'ka tin tɛa 'i da dɪɛ, te i ya 'i 'fli see "paanan. ⁴ Bali ci a "yi, ɛn e 'wɪ man -pɛan "sɪdɔ, ɛn e -sɛanla min man -trɔɔ. -Kaa -tɔa zɪ. 'Pian -te 'wɪnɔn zɪɛ -a -cin nɛn 'i 'ji, -yee "wɛan nɛn i 'wɪ 'wɪdɪ "dra bɛ, te i ya 'i 'fli see "paanan, ɛn i ya Bali -le "yi -fɔlanan 'i "trɔɛn -sru. E ya "le 'i -tɔ 'nan, Bali a "va 'nan 'i 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man -e 'i -sɔɔnla 'e -sru, -yee "wɛan nɛn 'e 'man -sɛanla 'i 'va!

⁵ 'Pian i ya "trɔɛn "yuyy 'tannan, ɛn i 'ka "vale 'i "sia 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man dɪ. 'Wɪ nɛn i cɪ "man zɪɛ, Bali -le nyran -bɪdɪ -dan nɛn i cɪ -a planan 'i 'fli man. E bɔa 'i man yɪ nɛn Bali 'yee nyran -bɪdɪ ci -kɔɔnman 'e 'nɔan da bɛ -a da.

⁶ Yɪ zɪɛ -a da nɛn 'wɪ nɛn min -tɔ -a drɛ bɛ Bali -a man -pan wo -a san lɛ. ⁷ 'Belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, yaa -nɔan "minnun nɛn o "koe 'ka 'nyanle Bali ci 'sɔ wɪ drɛdɪ -a dɪɛ -wɪɛ. Kɔɔ tɔ pɛɛnɔn man bɛ, waa -wɛɛman 'nan Bali 'e 'tɔ -dan 'nɔn 'wɪɛ, ɛn waa -wɛɛman 'nan 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ 'e drɛ 'wee vɛ -a. ⁸ 'Pian Bali -le nyran -bɪdɪ -dan bɛ, e ya minnun nɛn 'o 'bɔ 'ci 'sɔ wɪnɔn -wɪdɪ 'yɪ "yi "bɛ -wee vɛ -a. Kɔɔ tɔ pɛɛnɔn man bɛ, o 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ 'yɪ "yi, te o Bali -le 'wɪ tɪglɪ -fɔala 'o "trɔɛn -sru. ⁹ Maan ve 'cɛɛ 'nan, min -tɔdɔ pɛɛnɔn nɛn o 'wɪ 'wɪdɪ drɛ bɛ, yra yɪdɪ bɔa "o man,

en "klan -dan o -tea. Zuif 'nōn da nēn 'e pou "siala, "bē -sru -e 'e 'bō minnun pēenōn da. ¹⁰ 'Pian min oo min nēn e 'wī "yi drē bē, Bali 'tō -dan -nōan -yrē, en e -fōdī -trōō -nōan -yrē. Zuif 'nōn da nēn 'e pou "siala, "bē -sru -e 'e 'bō minnun pēenōn da. ¹¹ Kōō Bali 'ka min bo "va "dī.

¹² Maan ve 'cēē 'nan, minnun pēenōn nēn o 'wī 'wlidī drē bē, Bali tin -tea "o da. Minmienun 'ka -a tōa 'nan Bali -le -pei -tō wī a dī, te o 'wī 'wlidī "dra. Bali tin -tea "o da, en o -nan -nyaan. 'Pian Zuif 'nōn Bali -le -pei -tō wīnun -tōa. -Yee "wēan -te o 'wī 'wlidī drē bē, Bali -le -pei 'bō 'bē tin -tea "o da. ¹³ Kōō Bali 'ka min siala min tīglī 'a 'nan 'e "trōēn -tōa 'yee -pei -tō wīnun lē -le "wēan dī. 'Pian min nēn e 'ta wōla Bali -le -pei -tō wīnun da bē, Bali -a "siala min tīglī 'a.

¹⁴ Minnun nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a dīe, wa'a tōa 'nan Bali -le -pei -tō wī a dī. 'Pian -te o -mie 'wī dra "le zī Bali -le -pei -a 'vī bē -yee 'wī 'zū bē, yaa -kōōnman 'nan -pei -tō wī a -wō. ¹⁵ En 'wī zīe -a drēdī bē, yaa -kōōnman 'nan, Bali -le -pei -tō wīnun a 'o 'crēn -tēdī o jī. -Wee -wulo -jī "nrōndī 'bē -kōōnman zīe, kōō -yēē tin -tea "o da, en -yēē -tōa "o -sru. ¹⁶ Yi -tū bōa "bē, Bali -ciala Zozi Crizi -va -e 'e 'wī pēenōn nēn 'e yōōdī min -jī bē, -yee tin 'ba. Zozi Crizi -le 'wī 'nōnnōn nēn maan ve minnun lē bē, -yēē 'vī zī.

Zuif min man "cēē min -le tin dra 'nōnnōn Bali 'lē dī

¹⁷ Ka -dandan "taan 'nan Zuif 'nōn nēn kaa, en Bali -le -pei -tō wīnun a 'ka 'lō. Ka 'nan 'cēē Bali -tōa, ¹⁸ en kaa ci 'sō wīnun -tōa. En zī kō min 'e 'ta wōla Bali -le -pei -tō wīnun da bē, ka 'nan kaa -tōa, kōō kaa tranla. ¹⁹ Ka 'nan 'cēē cī minnun nēn o -sī -kōōnman yīe 'wīnōn lē bē waa. En 'cēē cī minnun nēn klun va bē -wee 'tē 'san -a. ²⁰ 'Ka 'fli "siala 'nan, 'cēē 'wī "paala -blōnōn lē, en 'cēē 'wī "paaman nannannun jī. Kōō ka 'nan 'wī 'tōdī 'lee 'wī tīglī pēenōn bē, e ya 'ka 'lō Bali -le -pei 'fluba 'jī.

²¹ Ka ya 'ka 'fli see "paanan. E ya "le 'ka 'wī "paa 'ka 'fli jī 'vaa -e 'ka 'wī "paa min peenun jī. Kaa ve minnun lē 'nan, te 'o crin wō dī, 'pian te 'ka 'bō ka crin wō. ²² Kaa ve minnun lē 'nan, te 'o min 'nan -wēē "dī, 'pian te 'ka 'bō ka min nan -wēēman. Kaa ve minnun lē 'nan, yiba "minnun nēn min o -paan "bē o 'ka "yi "dī, 'pian te kaa -nan fēnun crin wō. ²³ Ka -dandan "taan 'nan Bali -le -pei -tō wīnun a 'ka 'lō, 'pian te ka'a 'ta 'wōla "da "dī. 'Wī zīe e ya Bali 'tō srēdī -a. ²⁴ En e ya 'e 'crēn -tēdī Bali -le 'fluba 'jī 'e 'cēn. Kōō e ya 'e 'crēn -tēdī 'nan:

«'Ka 'bō Zuif 'nōn 'le "wēan nēn Bali 'tō a 'e srēdī minnun nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a dīe o yēi.»

-Fōdī -klōnmōn -va man "cēē Zuif 'nōn 'le tin dra 'nōnnōn Bali 'lē dī

²⁵ 'Wī 'kpa, 'ka Zuif 'nōn bē, -te ka ya 'ta wōlanan Bali -le -pei -tō wīnun da bē, 'cee -fōdī -klōnmōn -va bē -a -cī a. 'Pian -te ka'a 'ta 'wōla Bali -le -pei

-tō wīnun da dīe, 'cee -fōdī -klōnmōn -va bē, e ya 'wī "tun "a Bali 'lē. ²⁶ Min nēn e 'ka 'e 'fōdī -klōnmōn -va dī, ēn e 'ta wōla Bali -le -pei -tō wīnun da bē, Bali -a "siala "le min nēn e ya 'e 'fōdī -klōnmōn -va bē -yee 'wī 'zō. ²⁷ -Yee "wēan min nēn e 'ka 'e 'fōdī -klōnmōn -va dīe, 'pian te e 'ta wōla Bali -le -pei -tō wīnun da bē, -yēē tin -tēa 'i 'bō nēn i cī Zuif min -a bē 'i da. Kōō i ya 'i 'fōdī -klōnmōn -va ēn Bali -le -pei -tō wīnun a 'i 'lō, 'pian yi'a 'ta 'wōla "da "dī.

²⁸ Zuif min tīglī nēn e ya Bali -le minnun va min -a bē, e 'ka min nēn e ya Zuif min -a 'e 'kōlē man bē -a dī. ēn e 'ka min nēn o plō 'pla "man -a -fōdī -a -klōnmōn -va bē -a dī. ²⁹ 'Pian Zuif min tīglī bē e ya Zuif min -a 'e 'jī. ēn e ya min nēn Bali lei 'saun -a -fō -klōnmōn -va bē -a. Ya'a 'sia plō nēn blamin -a "paala min man Bali -le -pei -tō wī da bē -a va "fō "dī. -Te Zuif min a zīe Bali 'bō 'bē 'tō -dan -nōan -yrē, -yee 'tō -dan 'ka 'sia blaminnun va dī.

3

Bali wei 'bōla Zuif 'nōn 'va man "cēē 'wee tin dra 'nōnnōn Bali 'lē dī

¹ Min nēn e 'ka Zuif min -a dīe, -te Bali -a "siala 'yee minnun va min -a bē, 'wī "yi "cēn 'bē cī Zuif 'nōn 'le vē -a Bali 'lē "mēn? ēn 'wī "yi "cēn "nēn Zuif min a ye Bali 'lē -fōdī -klōnmōn -va man? ² Maan ve 'cēē 'nān, 'wī nēn e cī -wee vē -a "yi Bali 'lē bē e ya "kaga. -Wee 'wī "yi "tēdē nēn e "mlian minnun pēēnōn 'le vē da bē, -nyrēn 'nān, Bali wei bē o va nēn e 'bōla.

³ 'Bē nēn 'gōē, Zuif 'nōn -mienun -a -kōōnman 'nān, wa'a yi tēala Bali wei zīe -a da dī. 'Wī zīe -yee "wēan bē, 'wī nēn Bali -a 'vī 'nān 'e dra bē -e 'e vīlē 'e drē dūō? ⁴ E 'ka zī "fo "dī. 'Pian minnun pēēnōn 'o -tō 'nān Bali 'ta wōla 'e wei da, ēn o 'bō 'bē cī 'wlunōn 'a. 'Wī zīe e ya 'e 'crēn -tēdī Bali -le 'fluba 'jī. Kōō e ya 'e 'crēn -tēdī 'nān:

«E ya zīe 'nān -e minnun 'o -tō 'nān,

'i wei a tin 'nōnnōn 'a.

ēn 'nān -te min a 'wī 'tōnān 'i man bē,

'yie tin 'e 'kōn 'e 'tēdī -a san da.»

⁵ 'Wīnun nēn blamin -a ve bē, -a da nēn 'an 'cī nrōn ēn an "ta 'wī 'gōē -a ve. Min -mienun -a ve 'nān: «'wī 'wīdī "drēdī bē, e ya 'wī "yi "a. Kōō "te -kaa 'wī 'wīdī "dra dīe, "te -kaa Bali -le tīglī 'cī ye dī. -Yee "wēan Bali -le nyran -blīdī min va bē, e 'ka 'e 'nōan da dī.» Minnun nēn o 'wī zīe -a vē bē -wee tin a 'nōnnōn? ⁶ -Cējē, -wee tin 'ka 'nōnnōn "fo "dī. -Kaa -tōa 'nān, Bali 'wī dra 'e 'nōan da, kōō -yēē -taa "tin -tēlē 'trēdanōn pēēnōn da.

⁷ ēn "nyian bē min -mienun -a ve 'nān: «E ya 'wī "yi "a -e min 'e vīnān 'e ya Bali -sru, te ya'a 'ta 'wōla -a wei da dī. Kōō -te min a 'wī zīe -a drēnān bē, Bali 'ta wōla 'e wei da tian "va. 'Wī nēn Bali -a dra zīe, e ya 'wī "yi -dan a, ēn e Bali 'tō wuanla. -Mē "le "wēan nēn Bali tin -tēa "min da "mēn?» ⁸ -Yee "wēan minnun zīe waa 'vī 'nān: «-Kaa 'wī 'wīdī "drē, -e -a "nēn 'e bōla 'wī "yi "a!» 'Wī "paadī -wīdī zīe, -a 'bō nēn waa "paa 'kū da 'nān -nyrēn

kva "paaman minnun ji. -A -
nōan da nen Bali -taa "tin -tele
minnun z1e o da.

*Blamin -tudv pēenōn a 'w1
'wliđi "drenōn 'a Bali 'le*

⁹ Maan 'le -seanla 'nan, -
kaa Zuif 'nōn bē, -kaa 'kpa 'ka
'mlian 'leglōn 'pee -ji 'nōn da
đi. Kōō maan 'v1 paan 'va 'nan,
-te min a Zuif min -a oo, en -te
min a 'leglōn 'pee -ji min -a oo,
o pēenōn a 'w1 'wliđi "le 'pleble
'wlu. ¹⁰ 'W1 z1e e ya 'e 'cřen -
tēđi Bali -le 'fluba 'ji. Kōō e ya
'e 'cřen -tēđi 'nan:

«Min -tō 'ka min tıglı 'a đı,
en -a min -tōwli "ka "fo "đı.

¹¹ Min -tō 'ka 'w1 'tōzan -a
-e 'e Bali -wēē "đı.

¹² 'Pian min -tudv pēenōn 'si

Bali man -kōōbli,
en o pēenōn 'w1 'wliđi "dra.

Min -tō 'ka 'w1 'yi 'dra đı,
en -a min -tōwli "ka "fo "đı.

¹³ Weinun nen o bōala o 'le bē,
e 'ka "yi "fo "đı.

'Wlu w1nun nen.

E ya 'wliđi

"le -mlen 'she 'ji yi nen

e min -tea "bē -yee 'w1 'zv.

¹⁴ -Yv -saandı 'lee wei -
wliđinun 'bē bōala o 'le.

¹⁵ O cēin a o man "fēavea min
-tenan.

¹⁶ Fēnan nen o -ko bē,

fē sřēđi 'lee min -tēđi nen -nan.

¹⁷ -Si nen e -fōđi -trōō -nōan
"min lē bē,

o 'ka "vale 'o -tōa "đı.

¹⁸ O yiē 'ka "naan Bali man đı.»

¹⁹ -Kaa -tōa 'nan, 'w1 pēenōn
z1e e ya 'e 'cřen -tēđi Zuif 'nōn
'le vē -a. En -yēē -kōōnman
'nan -kaa 'bō Zuif 'nōn bē, -cee
'tō "da 'cēin "ka "nyian Bali 'le
đı. Blamin -tō 'ka 'kōlaman
'yee tin 'nōnnōn -wēēđi -a Bali
'le đı. E ya z1e 'nan -e Bali -
le tin 'e 'kōn 'e 'tēđi 'trēdanōn

pēenōn da. ²⁰ -Yee "wēan 'ta
wōladı Bali -le -pei -tō winun
da min 'bō 'le 'pleble 'a bē, -a
man "cēē Bali min "siala min
tıglı 'a 'e 'le đı. 'Pian Bali -
le -pei -tō winun 'bē -maan en
min -a -tōa 'nan e ya 'w1 'wliđi
"drezan.

*Bali min "siala 'e 'le min
tıglı 'a yi -teradı Zozi man*

²¹ 'Bē nen 'gūē, 'w1 nen yaa -
maan 'lōō Bali min "siala 'e 'le
min tıglı 'a bē, Bali -a ta bōla
min lē. 'W1 z1e e ya 'e 'cřen
-tēđi 'e 'cřen Bali -le 'fluba 'ji.
'Pian 'ta wōladı Bali -le -pei -
tō w1 da min 'bō 'le 'pleble 'a
bē -a man "cēē Bali min "siala
'e 'le min tıglı 'a đı. ²² Bali
min "siala min tıglı 'a 'e 'le yi -
teradı Zozi Crizi da man. Bali
-a dra min -tudv pēenōn nen o

yi -tera Zozi Crizi da bē -wle.
Kōō Bali 'le bē, Zuif min 'ka
'e 'to, en 'leglōn 'pee -ji min
'ka 'e 'to đı. ²³ O pēenōn a

'w1 'wliđi "drenōn 'a Bali 'le,
en Bali 'yee 'tē 'san 'si -wlv.
²⁴ Fē nen blamin 'ka 'kōlaman
-a yıđı -a 'e 'bō 'le 'pleble 'a đıē,
Bali -le "yi "le "wēan yaa -nōn
'e "tun. -Nyren 'nan e min

"siala min tıglı 'a 'e 'le. En min
nen Zozi Crizi -a 'si 'w1 'wliđi
'le 'pleble 'wlu bē, -a san nen
Bali -a "siala min tıglı 'a 'e 'le.

²⁵ Zozi Crizi 'bō z1e, -a 'bō
nen Bali -a 'pla 'nan 'e 'ka
yiba "plan da 'sraga bō vē -a
'trēdanōn man. -Yee -kadı z1e
-yēē -maan -e Bali 'e minnun
nen o yi -tera "da "bē -wee 'w1
'wliđi 'fui. Bali 'w1 z1e -a drē -a
-kōōndı -a 'nan 'e ya tıglı. Kōō
'li bē, Bali 'ka 'w1 'nen -kōōnlē
tıglı blamin lē 'w1 'wliđi "drēđi
man đı. ²⁶ Tv z1e -a man bē, e

'man -sran blamin va. 'Pian 'bε nεn 'gυε, Bali -a -kōn 'nan e ya tıgłı, kōō 'wı 'wlıdı pεεnōn nεn blamin -a drε bε, ya'a 'tυlε 'e 'tun "dı. E -ta Zozi Crizi -a εn 'wı 'wlıdı pεεnōn zıε -a "nεn "wı 'bō "man. Bali -a drε zıε 'nan -e min -tυdυ pεεnōn 'o -tō 'nan Bali 'bō a tıgłı. En "nyian 'nan -e 'e min -tυdυ pεεnōn nεn o yi -tera Zozi da bε, o 'sia min tıgłı 'a 'e 'lε.

²⁷ 'Wı nεn Bali -a drε zıε -yee "wεan bε, -si -tυ 'ka blamin lō -e 'e -dandan 'tan Bali 'lε dı. Kōō Bali min "siala min tıgłı 'a 'e 'lε yi -teradı Zozi da man. 'Pian ya'a siala min tıgłı 'a 'ta wυladı -pei -tō wınun da min 'bō 'le 'plεblε 'a bε -a man dı. ²⁸ -Yee "wεan -a -cin 'e 'kōn -kaa 'ji 'nan yi -teradı Zozi da man nεn Bali min "siala min tıgłı 'a. 'Pian ya'a 'sia 'ta wυladı -pei -tō wınun da min 'bō 'le 'plεblε 'a bε -a va dı.

²⁹ 'Wı zıε e ya Zuif 'nōn 'saza -le vε -a? -Cεjε, kōō Bali 'ka Zuif 'nōn 'saza 'le Bali -a dı, 'pian e ya 'lεglōn pεεnōn 'jinōn 'le Bali -a. ³⁰ Fε -le "wεan nεn maan 'vı zıε, -yεε ci 'nan, Bali a -tυwlı "cε. En Zuif min nεn 'e 'fōdı -klōnmōn -va 'lee 'lεglōn 'pee -ji min nεn e 'ka 'e 'fōdı -klōnmōn -va dıε, Bali o "siala 'e 'lε min tıgłı 'a yi -teradı Zozi da man.

³¹ 'Wı nεn maan 'vı zıε, -a -ci nεn 'nan, an Bali -le -pei klu -sran ji yi -teradı Zozi da -a? -Cεjε, 'bε "cεε dı. 'Pian 'wı 'bō nεn Bali -le -pei -a 'vı tıgłı bε, -a -ci nεn maan "sia.

4

*Abraam 'e drε -cee 'wı -kōn
'manvε -a*

¹ -Kaa ci "nrōn -kaa tra Abraam -le 'wı da. -Mε "wı nεn -yee 'wı -a "paaman -kaa 'ji? ² Abraam drε wı man "cεε Bali -a 'sia 'e 'lε min tıgłı 'a dı. Kōō "te 'e 'kōn 'nan -a drε wı man nεn bε, "te -a -si a Abraam -lō -e 'e -dandan 'tan. 'Pian Bali 'lε bε -a -si 'ka -yrō "fo "dı. ³ Kōō e ya 'e 'crēn -tεdı Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Abraam yi -tera Bali da, -yee "wεan nεn Bali -a 'sia 'e 'lε min tıgłı 'a.»

⁴ Blaminnun yei "bε, -te min 'nyranman -tυ 'pa bε, waa -pan wo. -Pan zıε "yi "cεε waa drε -yrε "dı. 'Pian 'nyranman nεn yaa 'pa bε -a manvε nεn. ⁵ Bali 'lε bε, e 'ka zı dı. Min 'ka 'kōlaman 'nyranman -tυ 'padı -a Bali lε, 'nan -e Bali -le "yi 'e drε 'yee vε -a dı. 'Pian min nεn e yi -tera "da 'nan, Bali -kōlaman 'yee 'wı 'wlıdı "fuidı -a bε, Bali -a "siala 'e 'lε min tıgłı 'a.

⁶ 'Wı zıε -a 'bō nεn mingōnnεn David nεn 'li bε yaa 'vı 'sεzε. Kōō yaa 'vı 'nan min nεn Bali -a "siala 'e 'lε min tıgłı 'a, te 'nyranman -tυ "cεε yaa 'pa εn Bali 'wı zıε -a drε -yrε "dıε, ci "nrandı -dan 'e 'kōn -a san lō. 'Wı zıε yaa crēn -tε Bali -le 'fluba 'ji. Yaa crēn -tε 'nan:

⁷ «Minnun nεn o Bali -le -pei -tō wınun srε εn Bali -a 'cε -włε "bε, ci "nrandı -dan 'e 'kōn -włō. Kōō Bali -wee 'wı 'wlıdı 'fui.

⁸ En 'wı 'wlıdı "drεzan nεn Minsan Bali 'ka -a siala "nyian

'wı 'wlıdı "drεzan -a dıε, ci "nrandı -dan 'e 'kōn -a san lō.»

Bali Abraam 'sia min tıglı 'a 'e 'lε te e 'ka 'e 'fōdı -klōnmōn -va dı

⁹Ci "nrandı zıε Zuif 'nōn nēn 'o 'fōdı -klōnmōn -va bε, o 'saza 'le vε "cεε dı. E ya 'lεglōn 'pee -ji minnun nēn o 'ka 'o 'fōdı -klōnmōn -va dıε -wee vε -a "nyian. -Kaa ci "nrōn Abraam -le 'wı da "nyian! -Kaa -tōa 'nan, Abraam yi -tera Bali da, εn -yee yi -teradı Bali da man nēn Bali -a 'sia min tıglı 'a 'e 'lε. ¹⁰Pian tū nēn Bali Abraam "siala min tıglı 'a 'e 'lε bε, -kaa ci "nrōn "da. Te e ya 'kō? Te Abraam a 'e 'fōdı -klōnmōn -va, -baa te e 'ka 'e 'fōdı -klōnmōn -va dı? Maan ve 'cεε 'nan, tū zıε -a man bε te Abraam 'ka 'e 'fōdı -klōnmōn -va dı. 'Pian te e ya "le 'lεglōn 'pee -ji min nēn e 'ka 'e 'fōdı -klōnmōn -va dıε -yee 'wı 'zū. ¹¹Bali Abraam 'sia min tıglı 'a 'e 'lε 'vaa εn e -fō -klōnmōn -va "bε -sru. Plō zıε waa pla Abraam man -a -kōn "vε -a 'nan Bali -a 'sia min tıglı 'a 'e 'lε 'yee yi -teradı 'e da man. Zı e -tra zıε εn min -tūdv pēεnōn nēn o yi -teala Bali da bε Abraam drε "le o tra -le 'wı 'zū. -Te o 'ka 'o 'fōdı -klōnmōn -va dı oo, Bali o "siala min tıglı 'a 'e 'lε 'wee yi -teradı 'e da man "le zı yaa drε Abraam lε bε -yee 'wı 'zū. ¹²En "nyian bε, Abraam a Zuif 'nōn nēn 'o 'fōdı -klōnmōn -va bε, o tra -a. 'Pian 'vaa -e Abraam 'bō 'e 'kōn o tra -a Bali 'lε bε, te o yi -tera Bali da "le zı Abraam 'bō "e drε te e 'ka 'e 'fōdı -klōnmōn -va dıε -yee 'wı 'zū.

'Ta wıladı -pei -tō wınun da man "cεε Bali Abraam 'sia min tıglı 'a 'e 'lε dı

¹³Bali -tō "da Abraam lε 'nan, e 'trεda -nōan -yrε. 'Wı 'tūwlı zıε yaa 'vı Abraam ci 'nēnnun lε. Wa'a vıε 'nan Abraam 'ta 'wōla Bali -le -pei -tō wınun da, -yee "wεan Bali 'wı zıε -a 'vı -yrε "dı. 'Pian Bali Abraam 'sia min tıglı 'a 'e 'lε -yee yi -teradı 'e da man, -yee "wεan nēn e -tō 'wı zıε -a da -yrε. ¹⁴"Te 'e 'kōn 'nan 'ta wōladı Bali -le -pei -tō wınun da min 'bō 'le 'plεblε 'a bε, -a man nēn min dra 'wı zıε -a "nēn "blızan -a bε, "te maan ve 'nan yi -teradı Bali da a 'wı "tun "a. En "nyian bε "te 'wı 'bō nēn Bali -tō "da Abraam lε zıε -a -ci "ka "dı.

¹⁵Bali -le -pei -tō wınun 'bε min "paala Bali -le nyran -blıdı wı. Kōō blamin -pε 'ka 'sōa -a drεdı -a dı. "Te Bali -le -pei -tō wı "ka "dıε, "te -a srε wı "ka "dı.

¹⁶-Yee "wεan fε nēn Bali -tō "da Abraam lε bε, e ya minnun pēεnōn nēn o yi -teala Bali da bε -wee vε -a. "Yı "tun "nēn Bali -a drε -wıε. Yaa drε zıε 'nan -e Abraam kludanōn pēεnōn 'o -kōla -a "nēn "blıdı -a. Zuif 'nōn nēn Bali -le -pei a -wıō "bε, -te o yi -tera Bali da "le Abraam -le 'wı 'zū bε, o -kōlaman -a "nēn "blıdı -a. En 'lεglōn 'pee -jinōn bε, -te o yi -tera Bali da "le Abraam -le 'wı 'zū bε, o -kōlaman "nyian -a "nēn "blıdı -a. -Yee "wεan min -tūdv pēεnōn nēn o yi -teala Bali da bε, Abraam drε "le o tra -le 'wı 'zū. ¹⁷En 'wı zıε e ya 'e 'crēn -tedı Bali -le 'fluba 'ji. Kōō e ya 'e 'crēn -tedı 'nan, Bali -a 'vı Abraam lε 'nan: «'Lεglōn "kaga "ji minnun pēεnōn bε,

mēin -tōa "o tra -a.»
 Bali 'lē bē Abraam drē "lē -kaa tra -le 'wī 'zū. Bali nēn e 'belidī -nōan "minnūn nēn o kaa bē -wlē "bē, -a da nēn Abraam yi -tēra. En Bali 'bō zīē, fē nēn min 'ka tian -a yīē 'e yīē -a dīē, yaa dra -e 'e 'kōn.

¹⁸ Bali -a 'vī Abraam lē 'nan, -a kludanōn -taa "kōnlē "kaga, en e -taa "drēlē "lē 'lēglōn "kaga "jinōn tra -le 'wī 'zū. 'Wī zīē -a -cin 'ka blamin ji 'nan e -kōlaman 'lē sōōdī -a dī. 'Pian Abraam yi -tēra "da 'nan 'e dra. ¹⁹ Tū zīē -a man bē, te Abraam lē -kōlaman 'e bōa -yaa tū. En Abraam -a -tōa 'nan 'e cī 'nēn 'yadī lō, en yaa -tōa "nyian 'nan 'e nan Sara cī 'nēn 'yadī lō, 'pian 'wīnūn zīē ya'a Abraam "koe 'silē 'e da yi -tēradī -a Bali da dī. ²⁰ En 'wī 'bō nēn Bali -tō "da 'nan 'e dra -yrē "bē, ya'a 'e 'cī -fōlē "da "dī. 'Pian -yee yi -tēradī Bali da 'pa "da, en e Bali 'tō "yi 'vī. ²¹ E yi -tēra "da 'kpa 'nan, 'wī nēn Bali -a 'vī 'nan 'e dra bē -a -pē "sōa -a drēdī -a. ²² 'Wī zīē -yēē -maan Bali Abraam 'sia 'e 'lē min tīglī 'a.

²³ 'Wī nēn e ya 'e 'crēn -tēdī 'nan Bali Abraam 'sia 'e 'lē min tīglī 'a bē, e 'ka Abraam 'saza 'lē vē -a dī. ²⁴ 'Pian e ya -kaa 'bō 'lē vē -a "nyian. Bali nēn e -kaa san Zozi Crizi wluan -kanōn 'va bē, e -kaa "siala min tīglī 'a 'e 'lē -cee yi -tēradī 'e da man. ²⁵ Zozi Crizi zīē -a 'bō nēn Bali -a -nōn 'sraga bōvē -a -kaa man -cee 'wī 'wīdī "lē "wēan. En Bali -a wluan -kanōn 'va 'nan -e -kaa kōn min tīglī 'a 'e 'lē.

5

Yi -tēradī Zozi da man nēn Bali 'lē blamin yēi -sēan 'e cin va

¹ Bali -kaa 'sia min tīglī 'a 'e 'lē -cee yi -tēradī Zozi da man. -Yēē "wēan 'bē nēn 'gōvē, 'wī nēn -kaa san Zozi Crizi -a drē bē, -yēē -maan -fōdī -trōō a -kaa yēi -kaa 'vale Bali -a. -Kaa man -wēē 'nan 'e 'fū "da zīē! ² -Kaa san Zozi Crizi 'bō 'bē 'sī 'lē 'sū -cēē 'nan, -e Bali -le "yi 'e drē -cee vē -a. -Cee yi -tēradī Zozi da man nēn -kaa sōōnla 'sī zīē -a da, en Bali -le "yi drē -cee vē -a. -Yēē "wēan -kaa cī 'e "nran, kōō -a -cin a -kaa 'ji 'nan Bali -le 'tē 'san -taa "drēlē -cee vē -a. ³ En -te 'wī 'tōndōn bōa -kaa man oō, -kaa cī 'e "nran "nyian. Kōō -kaa -tōa 'nan, -te -kaa ya -kaa yra yūnan bē, e -pōan 'sōdī -nōan -cēē. ⁴ En -te -kaa -pōan 'sō bē, -cee yi -tēradī Bali da "paa "da 'kpa 'plēblē. En -te -cee yi -tēradī Bali da a 'plēblē bē, te -kaa yīē yra Bali lē. ⁵ En -cee yīē 'fōdī Bali lē zīē -a "nēn 'ka 'fo 'e "tūn "dī. Kōō -kaa -tōa 'nan Bali -kaa ye "yi. Bali lei 'saun nēn yaa -nyran -kaa 'ji bē, -yēē 'wī zīē -a -cin -tōa -kaa 'ji.

⁶ Bali -kaa ye "yi, kōō tū nēn -kaa ya 'wī 'wīdī "lē 'plēblē 'wlu bē, en Crizi -ka -kaa 'wī 'wīdī "drēnōn 'gōvē -cee "wēan. 'Wī zīē e drē tū nēn Bali -a 'pla 'e 'bō 'a bē -a man. ⁷ Min -le 'wīdī "man -e 'e 'ka min tīglī 'lēji bē e ya 'plēblē. 'Pian -te min nēn e cī -yēē min "yi "a bē, -nyrēn "bē e "we "man, -te e ya -kadī -a oō -e 'e 'fli -nōn -yēē 'wī 'ji. ⁸ 'Wī nēn Bali -a drē bē, yaa -cī -kōōnman 'wein 'nan Bali -kaa ye "yi 'kpa tīglī. Kōō Crizi -kaa 'lēji -ka 'wū, te -

kaa ya tian 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'a Bali 'lɛ.

⁹ En Zozi Crizi -le -ka nɛn yaa 'wɔ bɛ -yee "wɛan nɛn 'bɛ nɛn 'gʊɛ Bali -kaa 'sia min tɪglɪ 'a 'e 'lɛ. -Te Zozi Crizi 'wɪ zɪɛ -a drɛ, te -kaa ya tian 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'a bɛ, 'bɛ nɛn Bali -kaa 'sia 'e 'lɛ min tɪglɪ 'a 'gʊɛ, -mɛ "wɪ nɛn e -taa -a drɛlɛ -cɛɛ? Maan ve 'cɛɛ 'nan, yi nɛn Bali tin -tɛa 'trɛdanɔn da bɛ, Zozi -kaa "sia Bali -le nyran -blɪdɪ wɪlɔ -kpɔ. ¹⁰ En "nyian bɛ, te -kaa ya tian Bali 'nanmannɔn 'a bɛ, ɛn Bali -kaa yei "sɛn 'e cin va -kaa 'vale 'waa 'e 'pɪ -le -kadɪ -a. -Te e 'wɪ zɪɛ -a drɛ te -kaa ya tian -a 'nanmannɔn 'a bɛ, 'bɛ nɛn -kaa drɛ -a beenun -a 'gʊɛ, -mɛ "wɪ nɛn e -taa -a drɛlɛ -cɛɛ? Maan ve 'cɛɛ 'nan, -a -pɪ Zozi Crizi -le wɪlɔndɪ -kanɔn 'va bɛ, -yee "wɛan nɛn Bali -taa -kaa 'silɛ 'wɪ 'jɪ, -e 'belɪdɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ 'e drɛ -cee vɛ -a. ¹¹ 'Pian -a pɛɛnɔn "cɛɛ dɪ. 'Bɛ 'bɔ nɛn 'gʊɛ, -kaa san Zozi Crizi -kaa yei "sɛn 'e cin va -kaa 'vale Bali -a. 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan ci "nrandɪ -dan a -kaa 'lɔ Bali va zia.

Zozi Crizi 'bɛ min "sia -kadɪ lɔ ɛn e 'belɪdɪ -nɔn -yrɛ

¹² Min -tɔwɪlɪ "le 'wɪ 'wɪdɪ "nɛn yaa drɛ bɛ, -yɛɛ -maan 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ wɪlɔ 'trɛda. ɛn 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ zɪɛ, e -ta -kadɪ -a. Min 'bɔ 'tɔ nɛn Adan. 'Wɪ nɛn yaa drɛ bɛ, -yɛɛ -maan min -tɔvɔ pɛɛnɔn 'wɪ 'wɪdɪ drɛ, ɛn -kadɪ 'pla o man. ¹³ 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔnman 'nan, tɔ nɛn Bali 'ka tian -yee -pei -tɔ wɪ -nɔnɪɛ Moizi lɛ dɪɛ, te blamin 'wɪ 'wɪdɪ "dra 'trɛda. 'Pian tɔ zɪɛ -a man bɛ, 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ 'ka Bali -le -pei sɛdɪ -a dɪ, kɔɔ te

Bali 'ka tian -a -nɔnɪɛ Moizi lɛ dɪ. ¹⁴ 'Bɛ a zɪ, 'pian -e 'e 'sia Adan tɔ va -trillɪ -e 'e bɔ Moizi tɔ va bɛ, te minnɔn -kaaman. Minnɔn 'bɔ nɛn wa'a Bali wei -fɔlɛa 'o "trɔɛn -sru "le Adan -a drɛ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ dɪɛ, te o -kaaman.

E ya "le 'an vɪ 'cɛɛ 'nan 'wɪ -mie -jɪ zia bɛ, Adan 'lee Crizi 'o cin 'sia. ¹⁵ 'Pian Adan -le 'wɪ 'wɪdɪ "nɛn yaa drɛ bɛ, -a "nɛn "wɪ 'ka "le Bali -le "yi "nɛn e -ta -a 'trɛda bɛ -a "nɛn "wɪ -le 'wɪ 'zɔ dɪ. Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ ci 'nan, -kaa -tɔa 'nan, minnɔn pɛɛnɔn -kaaman Adan -le 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ -le "wɛan. 'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ, Bali -le "yi drɛ minnɔn pɛɛnɔn 'le vɛ -a min -tɔwɪlɪ "le "wɛan. Min zɪɛ Zozi Crizi nɛn. -A va nɛn Bali ciɪla ɛn e 'yee "yi "nɔn -cɛɛ 'e 'ciɪladɪ "da. ¹⁶ -Yee "wɛan Bali -le "yi "nɛn e -ta -a 'trɛda bɛ, -a "nɛn "wɪ 'ka "le Adan -le 'wɪ 'wɪdɪ "nɛn yaa drɛ bɛ -a "nɛn "wɪ -le 'wɪ 'zɔ dɪ. Kɔɔ Adan 'wɪ 'wɪdɪ "tɔ drɛ ɛn Bali tin -tɛ "da. 'Bɛ nɛn 'gʊɛ blamin -le 'wɪ 'wɪdɪ "a "kaga, 'pian "yi "nɛn Bali -a drɛ blamin lɛ 'e "tun "bɛ, -yɛɛ -maan Bali min "siala min tɪglɪ 'a 'e 'lɛ.

¹⁷ Maan ve "nyian 'nan, min -tɔwɪlɪ "le 'wɪ 'wɪdɪ "nɛn yaa drɛ bɛ, -yɛɛ -maan -kadɪ 'pla blamin man. -Te 'bɛ a zɪɛ, 'bɛ nɛn Bali "yi drɛ -cɛɛ 'e 'ciɪla "da ɛn e -kaa 'sia 'e 'lɛ min tɪglɪ 'a 'gʊɛ, -mɛ "wɪ nɛn e -taa -a drɛlɛ -cɛɛ? Maan ve 'cɛɛ 'nan, 'wɪ nɛn Zozi Crizi -a drɛ bɛ, -yɛɛ -maan 'belɪdɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ e ya -cee vɛ -a.

¹⁸ 'Wɪ 'kpa nɛn! 'Wɪ 'wɪdɪ "tɔwɪlɪ "nɛn min -tɔ -a drɛ bɛ, -yɛɛ -maan ɛn min -tɔvɔ pɛɛnɔn a Bali -le tin -tɛdɪ min da wɪlɔ.

En "nyian bε, 'w₁ tiglī 'tōwli "nēn min -tō -a drε bε, -yεε -maan Bali minnūn pεεnōn 'sia min tiglī 'a 'e 'lε en e 'belidī -nōn -wlε. Crizi -le -kadī yiba "plan da bε -nyrēn. ¹⁹ Min -tōwli "le Bali wei nēn yaa -fōla 'e "trōen -sru "bε, -yεε -maan en min "kaga drε 'w₁ 'wlidī "drēnōn 'a. -A -tōwli "nēn "nyian, min -tōwli "le 'ta wōladī Bali wei da bε, -yεε -maan min "kaga -kōlaman drēdī -a min tiglī 'a Bali 'lε.

²⁰ En -mε "le "wεan nēn Bali -ta -pei -tō winun -a "mēn? E -ta -a 'nan -e blamin 'e -tō 'nan 'e ya -pei -tō w₁ "kaga "srēzan -a. 'Pian fēnan nēn Bali -le -pei -tō w₁ cī 'e srēdī "kaga "bε, -a fε 'bō 'nan nēn Bali -le "yi -ciala "da "nyian. ²¹ Kōō 'w₁ 'wlidī "drēdī 'bε -maan -kadī 'pla blamin man. En Bali -le "yi 'bε -maan Bali min "siala 'e 'lε min tiglī 'a -e 'e 'belidī nēn ya'a 'nyaan dīε -a -nōn -yrε. 'W₁ nēn -kaa san Zozi Crizi -a drε bε, -yεε -maan 'belidī zīε e dra -cee vε -a.

6

'W₁ 'wlidī "drēdī 'ka Zozizan 'sōlε dī

¹ 'W₁ nēn an 'sia -a vīnan zīε -a -cī nēn 'nōn? -A -cī nēn 'nan Zozizan 'fo 'w₁ 'wlidī "drēdī man, 'dū -e Bali 'e 'yee "yi 'nōn -yrε 'e 'cīladī "da? ² -Cεjε, e 'ka zī "fo "dī. -Ka'a 'kōlaman -e -kaa drε zī dī, kōō -kaa ya "le minnūn nēn o kaa 'w₁ 'wlidī "drēdī va zia bε -wee 'w₁ 'zū.

³ -A -cīn 'e 'kōn 'ka 'jī 'nan, -kaa pεεnōn nēn o -kaa -batize drε bε, -kaa drε Zozi Crizi nun -a -tōwli, en -kaa ka waa 'e cīn va. ⁴ -Yee "wεan -kaa -batize

drēdī bε, e ya "le -cεε ka -kaa 'vale Zozi Crizi nun -a en o -kaa 'wō 'e cīn va. E drε zīε 'nan -e -cee ta wō -pε 'e 'kōn 'e -trε, "le zī -kaa "tī Bali -le 'plēblε Zozi Crizi wluan -kanōn 'va en -yee ta wō -pε drε 'e -trε bε -yee 'w₁ 'zū.

⁵ 'W₁ 'kpa nēn! -Kaa -batize drēdī bε, e ya "le -kaa drε Crizi nun -a min -tōwli "a -yee -kadī -jī. -Yee "wεan Crizi -le wluandī -kanōn 'va bε, -kaa ya "nyian "le min -tōwli "le 'w₁ 'zū -kaa 'vale waa. ⁶ -Kaa -tō 'nan, min nēn -kaa cī -a "nēn 'e tēdε bε, -yεε ka 'o 'vale Crizi -a! -Yee "wεan -cee 'w₁ 'wlidī "drε 'kōlε nēn -kaa da 'gūε -a -nan a 'e 'nyandī. E drε zīε 'nan -e 'w₁ 'wlidī "le 'plēblε 'e vīε 'e 'kōn "nyian -kaa da dī. ⁷ Kōō min nēn e -ka bε, te 'w₁ 'wlidī "le 'plēblε 'ka "nyian "da "dī.

⁸ 'Bε nēn 'gūε, -kaa ka -kaa 'vale Crizi -a. -Yee "wεan -kaa yi -tēra "da tiglī 'nan, Crizi -le 'belidī bε, -kaa -taa "kōnlε "nyian -a "nēn "blīnōn 'a -kaa 'vale waa. ⁹ Kōō -kaa -tōa 'nan, Crizi nēn e wluan -kanōn 'va bε, ya'a "nyian kaa dī. En -ka -le 'plēblε 'ka "nyian "da "dī. ¹⁰ Crizi -ka 'e 'pa -a -tōwli en yaa drε 'lī "fo "le vε -a. 'W₁ 'wlidī "le 'plēblε 'lε 'ka "va 'zia. 'Pian 'bε nēn 'gūε -a yīε a "man, en Bali nēn yaa "sua.

¹¹ -A -tōwli "nēn 'e 'kōn 'cee vε -a "nyian. 'Ka -tō 'nan, ka ya "le minnūn nēn o kaa, en 'w₁ 'wlidī "le 'plēblε 'lε 'ka o va zia bε -wee 'w₁ 'zū. 'Pian 'bε nēn 'gūε, ka drε min -tōwli "a 'ka 'vale Zozi Crizi -a, -yee "wεan 'ka yīε a "man Bali -le vε -a, en kaa "sua.

12 -Yee "wεan te 'ka 'w₁ 'man -e 'w₁ 'wliḁ₁ "nεn 'e 'ka 'pla d₁! -Yεε c₁ "le 'ta w₁lad₁ 'ka 'b₁ 'ci 's₁ w₁nun -wliḁ₁ "da -le 'w₁ 'z₁. 13 En "nyian bε, te 'ka 'man mεnnun -n₁n 'w₁ 'wliḁ₁ "drεd₁ lε -e 'o drε 'w₁ 'wliḁ₁ "le 'nyranman 'pa vε -a d₁. 'Pian 'ka 'fli 'n₁n Bali lε "le minnun nεn o w₁luan -kan₁n 'va εn o yie a "man "bε -wee 'w₁ 'z₁. En 'ka 'man mεnnun -n₁n Bali lε, Bali -le 'w₁ "yi "drε vε -a. 14 Maan ve 'cεε 'nan, 'w₁ 'wliḁ₁ "le 'plεblε 'ka "nyian k₁an 'ka da d₁. K₁o Bali -le "yi drε 'cee vε -a, -pei -le 'plεblε 'ka "nyian 'ka da d₁.

'W₁ "yi "drεd₁ Zozizan 's₁

15 -Te maan 'v₁ 'nan, Zozin₁n a Bali -le "yi 'w₁lu -le "wεan -pei -le 'plεblε 'ka "nyian o da d₁ε, -a -ci nεn 'nan, -si a 'e 'n₁nd₁ -wlε -e 'o 'f₁ 'w₁ 'wliḁ₁ "drεd₁ man? -Cεje, e 'ka z₁ "fo "d₁. 16 Kaa -t₁o 'ka 'b₁ -a 'nan, -te min w₁ "man 'nan 'e dra min -t₁ 'suzan 'a bε, e 'nyranman "paa 'e 'tazan z₁ε -yrε εn e 'ta w₁la -a wei da. Te e drε 'sien "le 'e 'tazan -le n₁an -le 'w₁ 'z₁. -A -t₁w₁li "nεn "nyian 'cee vε -a. -Te ka w₁ "man εn 'w₁ 'wliḁ₁ 'ka 'pla bε, te ka drε "le 'w₁ 'wliḁ₁ "le n₁an -le 'w₁ 'z₁. 'W₁ nεn e -taa "b₁lε 'ka man -a 'le 'srannan "bε, -nyrεn -kad₁ -a. En -te ka w₁ "man 'nan ka 'ta w₁la Bali wei da bε, te ka drε "le Bali -le n₁an -le 'w₁ 'z₁. 'W₁ nεn e -taa "drεlε 'cee vε -a -a 'le 'srannan "bε, -nyrεn 'nan Bali 'ka "siala min t₁gh 'a 'e 'lε.

17 -Kaa Bali muo "f₁! K₁o 'li 'e tεdε bε, ka ya "le 'w₁ 'wliḁ₁ "le n₁annun -le 'w₁ 'z₁. 'Pian 'bε nεn 'g₁vε, Bali -le 'w₁ 'n₁n₁n nεn waa paa 'ka 'ji bε,

ka w₁ "man 'ka 'ci 'f₁daa 'a, εn ka ya 'ta w₁lanan "da. 18 'W₁ 'wliḁ₁ "le 'plεblε 'ka "nyian 'ka da d₁. Ka drε "le Bali -le n₁annun -le 'w₁ 'z₁ 'nan -e 'ka 'w₁ "yi "drε.

19 Ka ya blaminun -a, -yee "wεan 'w₁nun nεn blamin -a vε bε, -a da nεn 'an 'ci n₁n₁n εn an c₁ 'w₁nun 'g₁vε -a v₁an. 'Li 'e tεdε bε, 'ka 'man mεnnun -n₁n 'w₁ 'wliḁ₁ "nεn e 'ka "le blamin 'e drε d₁ε -a drεd₁ lε, εn ka Bali -le -pei -t₁ w₁nun srε -pε "kaga 'ji. 'Pian 'bε nεn 'g₁vε, 'ka 'man mεnnun bε, 'ka -n₁n Bali lε 'w₁ "yi "drε vε -a. 'W₁ z₁ε -a drεd₁ 'bε -maan 'cee 'ta w₁ -pε -taa 's₁lε Bali lε.

20 Fε -le "wεan nεn an 'w₁ z₁ε -a 'v₁ bε, -yεε c₁ 'nan, t₁ nεn ka ya 'w₁ 'wliḁ₁ "drεd₁ l₁ "le n₁an -le 'w₁ 'z₁ bε, te 'w₁ "yi "drεd₁ "cεε -kaa "paala d₁. 21 En t₁ z₁ε -a man bε -mε "nεn kaa 'y₁ 'w₁ z₁ε -a drεd₁ -ji? Maan ve 'cεε 'nan, 'bε nεn 'g₁vε, -te ka ya 'ka 'ci "n₁r₁n₁n 'w₁ z₁ε -a da bε, -a 'yra 'ka -tεa 'sien. K₁o kaa -t₁o 'nan -a 'le 'srannan "nεn -kad₁ -a.

22 'Pian 'bε nεn 'g₁vε, ka 'ka "nyian 'w₁ 'wliḁ₁ "drεd₁ l₁ "le n₁an -le 'w₁ 'z₁ d₁. Ka ya Bali 'sunan "le -yee n₁annun -le 'w₁ 'z₁. 'W₁ z₁ε -a drεd₁ 'bε -maan 'cee 'ta w₁ -pε -taa 's₁lε Bali lε, εn -a 'le 'srannan "bε Bali 'belid₁ nεn ya'a 'nyaan d₁ε -a -n₁an 'cεε. 23 'W₁ 'wliḁ₁ "drεd₁ man -pan nεn -kad₁ -a. 'Pian Bali -le "yi "nεn yaa -n₁n -cεε 'e "tun "bε, -nyrεn 'belid₁ nεn ya'a 'nyaan d₁ε -a. Ka drε min -t₁w₁li "a 'ka 'vale Zoz₁ Criz₁ -a, -yee "wεan 'belid₁ z₁ε e drε -cee vε -a.

7

*-Pei -le 'plēble 'ka "nyian
Zozinōn da dī*

¹ 'An "būi Zozinōn, ka -
peinun -tōa. En kaa -tōa 'nan,
-te min-ka bē, te -pei-le 'plēble
'ka "nyian "da "dī. ² An -
kōlaman maan -kōnman lī
'padī 'lee -kōnneṅ 'padī man.
-Pei "e 'nan, lūmōn nēn e -
kōnneṅ 'pa bē, -te -a -sran yīe
a tian "man "bē, ya'a 'sia 'e
'sran zīe -a wlu 'lī "fo "dī. 'Pian
-pei -a -si -nōn -yrē 'nan, -te -
a -sran -ka bē, e -kōlaman -e
'e -kōnneṅ pee 'pa. ³ -Te -a -
sran yīe a tian "man, en e -kū
-klōnmōn pee -va bē, te e 'wī
'wliḍī drē -kōnneṅ -wēēdī -a.
'Pian -pei -a -si -nōn -yrē 'nan,
-te -a -sran -ka bē, e -kōlaman -
kūḍī -a -klōnmōn pee -va, 'nan
-e 'o cin 'pa. 'Wī zīe e 'ka -
kōnneṅ -wēēdī -a "fo "dī.

⁴ 'An "būi Zozinōn, 'wī
'tūwli zīe an -kōlaman maan
-kōnman 'ka man. Zozi Crizi
-ka yiba "plan da, en ka drē
min -tūwli "a 'ka 'vale waa. E
ya "le 'cee -kadī -le 'wī 'zū -pei
-va zia. 'Bē nēn 'gūē, ka drē
'sīēn min nēn e wluan -kanōn
'va bē -yēē vē -a. E drē zī 'nan
-e -kaa Zozinōn bē, -kaa Bali
'su 'wī "yī "drēdī -a.

⁵ 'Lī 'e tēdē te -ka'a tian drēle
Zozi 'le vē -a dīe, te -kaa 'ta
wōla -kaa 'bō 'cī 'sō wīnun -
wliḍī "da. En -pei 'bō 'le 'plēble
'bē 'ta -tōa -kaa man -kaa 'bō
'cī 'sō 'wīnun zīe -a da ta wōḍī
-a. -Yēē "wēan 'wīnun nēn -
a 'le 'srannan "a -kadī -a bē, -
kaa drē. ⁶ 'Pian 'bē nēn 'gūē, -
pei -le 'plēble 'ka "nyian -kaa
da dī. -Kaa ya "le min -kadī -le
'wī 'zū -pei -va zia. -Yēē "wēan

-kaa ya Bali 'sunan -pē -trē -
jī 'ta wōladi -a 'wī nēn Bali lei
'saun -a 've bē -a da. -Ka'a 'ta
'wōla "nyian -pei -tō wīnun da
-e -kaa Bali 'su "le zī waa dra
'e tēdē bē -yēē 'wī 'zū dī.

*-Pei 'bē -maan blamin -a -
tōa 'nan e ya 'wī 'wliḍī "drēzan
-a*

⁷ -Te maan 'vī 'nan, -pei 'le
'plēble 'bē 'ta -tōa -kaa man en
-kaa 'wī 'wliḍī "dra bē, -a -cī
nēn 'nan -pei a 'wī 'wliḍī "a? -
Cējē, e 'ka zī "fo "dī. 'Pian -kaa -
tōa 'nan, "te -pei "ka "dīe, "te fē
nēn e cī 'wī 'wliḍī "a bē blamin
'ka -a tōa dī. Fē nēn maan 'vī
zīe -yēē cī 'nan, blamin cī 'sō
wīnun a -wliḍī, -kaa -tōa zī,
kōō -pei -a 'vī 'nan: «Te blamin
'bli 'e bō fē nēn e 'ka -yēē vē -a
dīe -a man dī.» ⁸ 'Wī nēn -pei
-a 'vī zīe, -a 'bō nēn 'wī 'wliḍī
"a 'sī, en e 'plēble 'sia 'an da -
a. -A -nan nēn an 'wī 'wliḍī
'tō 'tūḍv pēēnōn drēdī 'sia. Fē
nēn maan 'vī zīe -yēē cī 'nan,
tū nēn -pei "ka "dīe, 'wī 'wliḍī
'ka 'plēble 'sīlēa 'an da dī. ⁹ Kōō
'e tēdē bē, -pei -le 'plēble 'ka
'an da dī. Tū zīe -a man bē
te 'an 'man yra flu. 'Pian tū
nēn -pei 'plēble "siala 'an da
bē, zī e 'bō bē, -a -nan nēn 'wī
'wliḍī 'plēble 'sia 'an da, ¹⁰ en
an drē min -kadī -a Bali 'lē.
'Wī 'kpa nēn, Bali 'yēē -pei -tō
wīnun -nōn min lē 'nan -e 'e
'belidī yī. 'Pian -pei zīe yaan
'nōn -ka lē. ¹¹ Fē nēn maan
've zīe -yēē cī 'nan, tū nēn -pei
'plēble 'sia 'an da bē, -a -nan
nēn 'wī 'wliḍī 'plēble 'sia 'an da
"nyian. Yaan see paa, 'nan 'an
-pei -tō wīnun srē en yaan -nōn
-ka lē. ¹² 'Pian -pei 'bō "fo "bē
e ya Bali -le vē -a. En -pei -tō

wɪnun pɛɛnɔn bɛ, e ya 'saun Bali 'lɛ, e ya tɪglɪ, ɛn e ya 'kpa.

13 Fɛ nɛn e cɪ 'kpa bɛ, e -kɔlaman e min -nɔan "ka lɛ? -Cɛjɛ, -pei "cɛɛ min -nɔn -ka lɛ dɪ. 'Wɪ 'wɪdɪ 'bɛ drɛ. -Pei nɛn e cɪ 'kpa bɛ, yaa 'si ɛn 'yaan see paa 'a, 'nan -e 'yaan 'nɔn -ka lɛ. 'Wɪnun zɪɛ -a drɛdɪ 'bɛ -maan minnun pɛɛnɔn -yee -wɪdɪ "ci 'yɪ.

14 -Kaa -tɔa 'nan, -pei -tɔ wɪnun 'si Bali va. 'Pian 'an 'bɔ 'gʊɛ, blamin nɛn 'maan, ɛn an ya 'wɪ 'wɪdɪ 'lɔ "le -yee nɔan -le 'wɪ 'zʊ. 15 'An drɛ wɪnun 'ka 'sia 'an 'bɔ 'va dɪ. Kɔɔ 'wɪ nɛn an cɪ "vale 'an dra bɛ, ma'an 'bɛ dra dɪ. 'Pian 'wɪ nɛn -a drɛdɪ 'wɪ "naan 'an man bɛ, -a 'bɔ nɛn maan dra. 16 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔɔnman 'nan, an Bali -le -pei -tɔ wɪnun "siala 'wɪ 'yi "a. Kɔɔ an 'ka "vale 'an 'wɪ 'wɪdɪ "nɛn maan dra zɪɛ -a dra dɪ. 17 'Mɛn "cɛɛ 'wɪ 'wɪdɪ 'bɔ zɪɛ -a dra 'an yɪɛ man dɪ. 'Pian 'wɪ 'wɪdɪ 'bɔ nɛn an drɛ -yrɔ "le nɔan -le 'wɪ 'zʊ bɛ -yɛɛ 'ta -tɔa 'an man, ɛn maan dra.

18 Maan -tɔa 'nan, 'an 'bɔ blamin 'gʊɛ, 'wɪ "yi "drɛdɪ 'ka 'an nyɛn va dɪ. Kɔɔ an ya "vale 'an 'wɪ 'yi "dra, 'pian 'an 'pɛ 'ka 'sɔa -a drɛdɪ -a dɪ. 19 'Wɪ "yi "nɛn -a -cin cɪ 'an 'ji "le 'an drɛ bɛ, ma'an 'bɛ 'dra dɪ, 'pian 'wɪ 'wɪdɪ "nɛn an 'ka "vale 'an dra dɪ -a 'bɔ nɛn maan dra. 20 ɛn -te an 'wɪ zɪɛ -a dra bɛ, yaa -kɔɔnman 'nan, 'mɛn "cɛɛ dra 'an yɪɛ man dɪ. 'Pian 'wɪ 'wɪdɪ 'bɔ nɛn an drɛ -yrɔ "le nɔan -le 'wɪ 'zʊ bɛ -yɛɛ 'ta -tɔa 'an man, ɛn maan dra.

21 'Wɪnun 'bɔ nɛn maan dra zɪɛ, -yɛɛ -maan maan -tɔa 'nan, 'wɪ "yi "cin a 'an 'ji 'nan 'an drɛ, 'pian mɛɛn "tʊɛ

-e 'an 'wɪ 'wɪdɪ "drɛ. 22 'Mɛn cɪ "nrɔndɪ va bɛ, an Bali -le -pei -tɔ wɪnun "siala 'wɪ tɪglɪ 'a "le 'an 'ta wɔla "da. 23 'Pian 'an drɛ wɪnun -ko -si pee da zia. -Si pee zɪɛ e ya -si nɛn e 'ka "vale Bali -le -pei 'e 'kɔn dɪɛ -a. 'Ta wɔladɪ -si zɪɛ -a da bɛ, -yɛɛ 'an drɛ 'wɪ 'wɪdɪ 'lɔ "le -yee nɔan -le 'wɪ 'zʊ. ɛn an 'wɪ 'wɪdɪ "dra.

24 'Wɪ -dan 'bɛ 'bɔ 'an man. -Tɪ nɛn maan yee -e 'yaan 'sʊ 'wɪ zɪɛ -yrɔ? ɛn -tɪɛ 'an "sia -ka -lɔ? 25 An -ciala Zozi Crizi -va -e 'an -kaa "tɪ Bali muo "fɔ, kɔɔ -yɛɛ 'wɪ zɪɛ -a drɛ.

Maan 'le -sɛanla -a vɪdɪ -a 'nan, 'mɛn cɪ "nrɔndɪ va bɛ, an drɛ Bali -le -pei -lɔ "le -yee nɔan -le 'wɪ 'zʊ. 'Pian 'an drɛ wɪnun va bɛ, an ya 'wɪ 'wɪdɪ 'lɔ "le -yee nɔan -le 'wɪ 'zʊ.

8

Bali lei 'saun 'bɛ Zozizan 'paala

1 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, minnun nɛn o drɛ Zozi Crizi -le vɛ -a bɛ, Bali -le tin -tɛdɪ o da 'si o man. 2 Kɔɔ Bali lei 'saun 'bɛ o 'paala. -Yee "wɛan 'belidɪ 'kpa drɛ -wee vɛ -a, ɛn o drɛ min -tɔwɪ "a o 'vale Zozi Crizi -a. 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan o 'sʊ 'wɪ 'wɪdɪ "le 'plɛblɛ 'lɔ, ɛn -ka -le 'plɛblɛ 'ka "nyian o da dɪ.

3 -Kaa ya blaminun -a -le "wɛan bɛ, Bali -le -pei 'ka -kɔlale 'wɪ 'wɪdɪ "le 'plɛblɛ 'sidɪ -a -kaa da dɪ. 'Pian Bali -a drɛ. 'E 'pɪ 'pa 'sia 'trɛda "le blamin -le 'wɪ 'zʊ. ɛn e tin -tɛ "da blaminun -le 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man. E -ka 'wɪ zɪɛ -a -ji.

4 Bali 'wɪ zɪɛ -a drɛ 'nan -e 'wɪ nɛn -pei -a 'vɪ bɛ 'e drɛ -cee vɛ

-a. 'W₁ z₁ε -ny₁εn 'nan, -kaa -kōan "min t₁g₁l₁ 'a Bali 'l₁ε. E ya -kaa n₁εn -ka' a 'ta 'w₁l₁a -kaa 'b₁o 'ci 's₁o w₁n₁un da d₁, 'pian -kaa 'ta w₁l₁a 'w₁ n₁εn Bali lei 'saun -a ve b₁ε -a da b₁ε -cee v₁ε -a.

⁵ F₁ε n₁εn maan ve z₁ε -y₁εε c₁ 'nan, minn₁un n₁εn o 'ta w₁l₁a 'o 'b₁o 'ci 's₁o w₁n₁un da b₁ε, o 'b₁o 'ci 's₁o w₁n₁un n₁εn waa -w₁εεman. 'Pian minn₁un n₁εn Bali lei 'saun 'b₁ε o "paala b₁ε, 'w₁ n₁εn e "sia Bali lei 'saun 'va b₁ε, -a 'b₁o n₁εn waa -w₁εεman 'nan 'o dra. ⁶ Maan ve 'c₁εε 'nan, 'ta w₁l₁ad₁ min 'b₁o 'ci 's₁o w₁n₁un da b₁ε, -a 'le 'srannan "n₁εn -kad₁ -a. 'Pian min n₁εn yaa -w₁εεman 'nan, 'e 'ta w₁l₁a 'w₁ n₁εn Bali lei 'saun -a ve b₁ε -a da b₁ε, 'belid₁ n₁εn ya'a 'nyaan d₁ε e ya -y₁εε v₁ε -a. En -f₁ud₁ -tr₁o a -y₁εε v₁ε -a. ⁷ Min n₁εn e 'ta w₁l₁a 'e 'b₁o 'ci 's₁o w₁n₁un da b₁ε, e ya Bali 'nanmanzan 'a. Kōo ya'a 'ta 'w₁l₁a Bali -le -peinun da d₁. En 'w₁ 'kpa, -a san 'ka 'kōlaman -a dr₁ed₁ -a "fo "d₁. ⁸ -Y₁εε "w₁εan minn₁un n₁εn o 'b₁o 'ci 's₁o w₁n₁un 'b₁ε o "paala b₁ε, wa'a 'kōlaman -e 'o 's₁o Bali l₁ε "fo "d₁.

⁹ 'Cee v₁ε b₁ε, 'ka 'b₁o 'ci 's₁o w₁n₁un "c₁εε 'ka "paala "nyian d₁, 'pian Bali lei 'saun n₁εn. -Te e ya 'w₁ 'kpa -a 'nan Bali lei 'saun a 'ka 'l₁o b₁ε, -a -nan n₁εn e 'ka "paala. Maan ve 'c₁εε 'nan, min n₁εn Crizi lei 'saun 'ka -yr₁o "d₁ε, te -a san 'ka Crizi -le v₁ε -a d₁. ¹⁰ 'Pian 'cee v₁ε b₁ε, 'ka 'vale Crizi -a ka dr₁ε "le min -tow₁li "le 'w₁ 'z₁o. 'B₁ε n₁εn 'g₁v₁ε, 'ka po -le -kōnd₁ 'le 'srannan "n₁εn -kad₁ -a, ka 'w₁ 'w₁l₁id₁ dr₁ε 'le "w₁εan. 'Pian Bali 'ka dr₁ε min t₁g₁l₁ 'a 'e 'l₁ε, -y₁εε "w₁εan Bali lei 'saun 'belid₁ -nōn 'c₁εε. ¹¹ Bali 'b₁ε Zozi Crizi w₁luan -

kanōn 'va. -Y₁εε "w₁εan kaa n₁εn Bali lei 'saun a 'ka 'l₁o b₁ε, Bali 'b₁o 'belid₁ -nōn 'ka po n₁εn e -taa "kal₁ε b₁ε -yr₁ε. Kōo ka dr₁ε "le min -tow₁li "le 'w₁ 'z₁o 'ka 'vale Bali lei 'saun 'a.

¹² 'An "b₁o₁ Zozinōn, 'w₁ n₁εn Bali lei 'saun -a ve -c₁εε b₁ε, -a da n₁εn -kaa 'ta w₁l₁a. -Y₁εε c₁ -kaa da "le fi₁εn -le 'w₁ 'z₁o. 'Pian wa'a v₁l₁ε 'nan -kaa 'ta w₁l₁a -kaa 'b₁o 'ci 's₁o w₁n₁un da d₁. ¹³ Kaa -tōa 'ka 'b₁o 'a 'nan, -te ka 'ta w₁l₁a 'ka 'b₁o 'ci 's₁o w₁n₁un da b₁ε, -a 'le 'srannan "n₁εn -kad₁ -a. 'Pian -te ka Bali lei 'saun 't₁o₁ n₁εn e 'ka 'b₁o 'ci 's₁o w₁n₁un yi -ka b₁ε, 'belid₁ dra 'cee v₁ε -a.

¹⁴ Minn₁un p₁εεnōn n₁εn Bali lei 'saun o "paala b₁ε, o ya Bali -le 'n₁ennun -a. ¹⁵ Lei n₁εn Bali -a -nōn 'c₁εε b₁ε, -a -ci "c₁εε 'nan, ka ya Bali -le nōannun n₁εn o "klanman Bali l₁o b₁ε waa d₁. 'Pian -a -ci n₁εn 'nan, ka dr₁ε Bali -le 'n₁ennun -a. -Y₁εε "w₁εan n₁εn -kaa -kōlaman Bali laab₁ud₁ -a -kaa "t₁ -baba. ¹⁶ Bali lei 'saun 'b₁o 'b₁ε -cin -tōa -kaa 'ji 'nan, 'w₁ 'kpa, -kaa ya Bali -le 'n₁ennun -a. ¹⁷ -Y₁εε "w₁εan -te -kaa ya Bali -le 'n₁ennun -a b₁ε, "yinun n₁εn Bali -t₁ "da 'nan 'e dra 'y₁εε minn₁un l₁ε b₁ε, -kaa bl₁nan a "va. -Kaa bl₁nan a "va -kaa 'vale Crizi -a. Kōo 'b₁ε n₁εn 'g₁v₁ε, -te -kaa ya -kaa y₁ra y₁nan Crizi -le "w₁εan b₁ε, e dra 'w₁ 'kpa -a -e Bali 'e 't₁o -dan -nōn -c₁εε -kaa 'vale Crizi -a t₁o -f₁ōla "da "ji.

Zozinōn -taa "dr₁εl₁ε Bali -le -dan "n₁εn "bl₁nōn 'a

¹⁸ Maan -tōa 'nan, Bali -le -dan n₁εn -kaa -taa "dr₁εl₁ε -a "n₁εn "bl₁nōn a b₁ε, e "ml₁ian y₁ra y₁id₁ nun p₁εεnōn n₁εn -kaa man t₁o 'g₁v₁ε -a -ji b₁ε -a da. ¹⁹ 'W₁ 'kpa, Bali -le -dan z₁ε e -taa

"drele Bali -le 'nennun -le ve - a tv -föla "da "ji. -Yee "wean Bali -pe dre fenun pæenøn 'ci 'kla "tra yi zie -a -pændi -a di. ²⁰ Koo Bali -pe dre fenun zie o ya -nan 'e "tun, en yi -tv böa "be -e o -nan 'e 'nyan. Bali -pe dre fenun 'bö "cee wee 'nan 'e dre zi di, Bali 'bö 'be 'vi 'nan 'e dre zi. 'Pian Bali 'tö "da 'nan, ²¹ yi -tv böa "be, -ka -le 'pleble zie e "sia o da. Tv zie -a man be 'belidi nen Bali -le 'nennun -le ve -a be, e -koon -wee ve -a "nyian.

²² -Kaa -töa 'nan, Bali -pe dre fenun pæenøn be, o "koe "a -nyannan, en o ya -trunna "le limøn nen e -fö -srunan be -yee 'wi 'zv.

²³ 'Pian Bali -pe dre fenun 'bö 'saza "cee di, -kaa 'bö "nyian -kaa nen Bali 'yee lei 'saun 'nøn -cee fe 'tède -a be, -kaa ya -trunna -kaa 'ji. -Kaa ya yi nen Bali -kaa dra 'yee 'nennun -a 'e 'va nun be -a -pennan. Tv zie -a man be, -ka -le 'pleble 'ka 'koon "nyian -kaa da di.

²⁴ 'Be nen 'gve -kaa 'bli a "da 'nan, -kaa ya -kaa 'sidi 'wi 'ji, 'pian -a -ci 'ka tian 'e böladu 'wein di. Koo -te fe nen min 'bli -a -yre 'nan yaa 'yi be, wa'a "nyian -a ve 'nan -a 'bli -a -yre "di. Fe nen min -a ye 'e yie 'a be ya'a 'kolaman -e 'e vi 'nan 'e 'bli -a -yre "di. ²⁵ 'Pian -cee ve be, fe nen -ka'a ye tian -kaa yie -a die, -a le nen -kaa 'bli a, en -kaa 'man a 'e -srandi -a man -pændi -a.

²⁶ Bali lei 'saun 'be -töa -kaa 'wlu 'wi zie -a dredu -a. -Kaa "koe 'ka -kaa da di, en zi kö -kaa 'wi tin 'ba Bali le be, -ka'a töa di. -Yee "wean nen Bali lei

'saun 'bö 'be -töa -kaa 'wlu -e 'wi nen blamin 'ka 'kolaman -a vidu -a die 'e vi Bali le. ²⁷ En Bali 'bö nen e min ci wi -töa "be, 'wi nen Bali lei 'saun ci "vale 'e ve be, yaa -ci maan. Koo minnun nen o ci Bali -le ve -a be, o le nen Bali lei 'saun Bali tru "baa "le zi Bali ci "va "be -yee 'wi 'zv.

²⁸ -Kaa -töa 'nan, 'wi pæenøn nen e böa Zozinøn man be, Bali -a dra -e 'e 'køn -wee 'wi "yi "a. Koo o Bali ye "yi, en e o laabu "le zi e ci -a 'bö 'ci 'sö 'a be -yee 'wi 'zv. ²⁹ Minnun nen Bali o 'si "va 'e 'cen be, e o 'pla 'e 'cen 'nan, o -taa "drele "le 'e 'pi -le 'wi 'zv. Yaa dre zie 'nan, -e -a 'pi 'e 'køn "bunun "kaga zie o yei 'nen flin -a. ³⁰ Minnun nen Bali o 'pla 'e 'cen be, e o laabu. En o 'bö nen e o laabu be, e o dre min tigh 'a 'e 'le. En o 'bö nen e o dre min tigh 'a 'e 'le be, e 'tö -dan nøn -wle.

Bali -le blamin yidi "yi "be -a -koon "manve "ka "di

³¹ 'Wi pæenøn zie e ya "le 'e -kaa "koe "tö -kaa da. Koo -te Bali a -kaa va zia be, min 'e 'ci "paa -kaa man, 'pian ya'a -kolaman 'wi 'tv dredu -a -cee "fo "di. ³² Bali 'ka 'e 'pi 'tule 'e "tun "di, yaa -nøn 'sraga buve -a -kaa pæenøn man. -Yee "wean e 'wi "yi pæenøn dra -cee -kaa 'vale -a -pi -a. ³³ Minnun nen Bali o 'si "va 'nan 'o 'køn 'yee ve -a be, min -tv 'ka 'kolaman 'wi 'tödi -a o man di. Koo Bali o dre min tigh 'a 'e 'le. ³⁴ 'Wi 'kpa nen, min -tv 'ka 'kolaman tin -tedu -a o da di. Koo Zozi Crizi -ka -wee "wean. En "nyian be, e wluan -kanøn 'va, en e ya Bali

-pε "yi "da 'nan te e Bali tru
"baa -kaa Zozinōn 'le 'wī man.

³⁵ Crizi -le -kaa yīdī "yi zīε,
-mε 'bε -kōlaman -kaa 'sidī -
a -a -sru? -Te e ya yra yīdī -
a oo, ya'a 'kōlaman -e 'e -kaa
'si -a -sru "fo "dī. En -te e ya
"klandī -a oo, ya'a 'kōlaman -
e 'e -kaa 'si -a -sru "fo "dī. En
-te e ya 'tε 'padī min da -a oo,
ya'a 'kōlaman -e 'e -kaa 'si -a -
sru "fo "dī. En -te e ya dra -tēdī
-a oo, ya'a 'kōlaman -e 'e -kaa
'si -a -sru "fo "dī. En -te e ya
'yalε -tēdī -a oo, ya'a 'kōlaman
-e 'e -kaa 'si -a -sru "fo "dī. En -
te e ya 'wī bōdī min man -a oo,
ya'a 'kōlaman -e 'e -kaa 'si -a -
sru "fo "dī. En -te e ya -kadī -a
oo, ya'a 'kōlaman -e 'e -kaa 'si
-a -sru "fo "dī. ³⁶ 'Wīnun zīε e
ya 'e 'cēn -tēdī Bali -le 'fluba
'jī 'e 'cēn. Kō e ya 'e 'cēn -tēdī
'nan:

«Kv drε 'yie vε -a -le "wεan

tu -tudv pēēnōn man bε,

'kv 'ta a 'e "fluladī -ka lε.

En minnun 'kv "siala 'blanun
nēn o ya -tεvε -a bε
waa.»

³⁷ 'Pian 'wī pēēnōn zīε -a -jī bε,
maan ve 'cεε 'nan, -kaa wulo
bōala "va. Bali nēn e -kaa 'yī
"yi "bε, -yεε dra -e -kaa wulo
'e bōla "va. ³⁸ Maan -tōa 'kpa
tīglī 'nan, fε -tv 'ka 'kōlaman -
e 'e -kaa 'si -yee yīdī "yi -sru
"dī. -Te e ya -kadī -a oo, en -
te e ya 'belidī -a oo, -a -tv 'ka
'kōlaman -e 'e -kaa 'si -a -sru
"dī. -Te e ya Bali -le 'pasianōn
nēn lajī bε waa oo, en -te e
ya lei -wlidīnun -a oo, -a -tv
'ka 'kōlaman -e 'e -kaa 'si -a -
sru "dī. -Te e ya tv 'gūε -a -jī
fēnun -a oo, en te e ya tv nēn
e -taa "bε -a -jī fēnun -a oo, -a

-tv 'ka 'kōlaman -e 'e -kaa 'si -
a -sru "dī. -Te e ya fēnun nēn
o min "paala bε waa oo, -a -tv
'ka 'kōlaman -e 'e -kaa 'si -a -
sru "dī. ³⁹ 'O 'kōn lajī oo, en 'o
'kōn 'trēda oo, wa'a 'kōlaman
-e 'o -kaa 'si -a -sru "dī. 'Wī
'kpa nēn, Bali -pε drε fε -tv 'ka
'kōlaman -e 'e -kaa 'si Bali -le
blamin yīdī "yi -sru "dī. Yīdī
"yi zīε Bali ciula -kaa san Zozi
Crizi -va en yaa -ci kōōn -cεε.

9

*Israel 'nōn -mienun Bali -le
"yi "fōla 'o "trōēn -sru*

¹ 'Wī nēn an "ta -a ve 'gūε,
Crizi -a -tōa 'nan 'wī tīglī nēn.
'Wlu "cεε maan -sēan "dī. Bali
lei 'saun -a -tōa "nyian 'nan 'wī
'kpa nēn, en 'mēn 'ci "nrōndī
'ka tin tēa 'an da "fo "dī. ² -
Te 'an 'ci nrōn 'an "būi Israel
'nōn da bε, an 'ta dra -trōdrō,
en 'wī "naan 'an man. ³ -Yee
"wεan "te 'mēn 'sidī Crizi man
-kōlaman paan -a drēdī -a -e
'an "būi Israel 'nōn 'o 'si 'wī 'jī
bε, "te maan wεε 'nan Bali 'e
'an 'si Crizi man -kōōbli.

⁴ 'Ka 'ci "nrōn 'wī nēn Bali -a
drε Israel 'nōn lε bε -a da! Bali
o drε 'yee 'nēnun -a. En e 'tō
-dan nōn -wlē. En e -tō 'e wei
da -wlē 'nan, -si a 'e 'lε 'sūdī -
wlē -e 'o -pli 'e man. En e 'yee
-pei -tō wīnun -nōn -wlē. En zī
kō 'wee 'pan bε, yaa 'vī -wlē.
En e -tō 'e wei da -wlē 'nan,
'e o "sia 'wī 'jī. ⁵ En o tranun
nēn 'li bε, -wεε cī Bali -le min
-dandannun -a. En "nyian bε
Crizi nēn min 'sizan 'wī 'jī -a
bε, o va nēn waa -ya blamin -
a. Bali nēn e ya fε pēēnōn da
bε, 'tō -dan 'e 'kōn -yee vε -a 'wī
nēn yaa drε zīε -a man 'li 'trilīi.
Amēn!

-*Tinun 'bε ci Bali-le minnun tigli 'a?*

⁶ 'W₁ nēn Bali -tō "da Izrael 'nōn lē zīe -a "nēn 'fū 'e "tun? -Ceje -a "nēn 'ka 'fo 'e "tun "dī. -A -cin 'e 'kōn 'ka 'ji 'nan, Izrael 'nōn pēenōn "cēē cī Bali -le minnun -a dī. ⁷ O ya Abraam kludanōn 'a. 'Bε a zī, 'pian o pēenōn "cēē cī Abraam -le 'nennun nēn Bali -a 'vī bε waa dī. Kōō Bali -a 'vī Abraam lē 'nan: «'I 'pī Izak 'bε -taa 'i kludanōn 'yalε.» ⁸ 'W₁ zīe yaa -kōōnman -cēē 'nan, 'nennun nēn Abraam o -ya 'e 'pōn -ji bε, o pēenōn "cēē cī Bali -le 'nennun -a dī. 'Pian 'nennun nēn e o -ya 'w₁ nēn Bali -a 'vī bε -a da bε, -wēē cī 'o "nrōndī "le Abraam kludanōn 'le 'w₁ 'zū. ⁹ Kōō 'w₁ nēn Bali -a 'vī Abraam lē bε, -nyrēn 'gū. E 'nan: «Lε pee, tū 'bō 'lein 'gūε -a man bε, "mēn vīnan 'an 'ta bε, te 'i nan Sara 'nēn 'klōnmōn -ya.»

¹⁰ E n "nyian bε, 'w₁ nēn e drē Rebeka -le vε -a bε, 'ka 'ci "nrōn "da. 'O 'vale 'kū tra Izak -a 'o 'pōn 'si. ¹¹⁻¹² Tū nēn te wa'a tian 'nennun 'bō yra yūε dī, e n Bali -a 'vī Rebeka lē 'nan: «'Nēn ceje 'bε -taa "drele 'e -suannēn 'suzan 'a.» Tū nēn Bali 'w₁ zīe -a vε Rebeka lē bε, te 'nennun 'bō 'ka tian 'w₁ 'w₁līdī "tōw₁lī "drele dī, e n wa'a tian 'w₁ 'yī "tōw₁lī "drele dī. 'W₁ zīe yaa -kōōnman -cēē 'nan, Bali 'ka min sia "va 'yee vε -a 'e drē w₁nun man dī. 'Pian Bali min "sia "va "le zī e cī "va "bε -yee 'w₁ 'zū. ¹³ 'W₁ 'kpa nēn, 'w₁ zīe -yēē dra. Kōō e ya 'crēn -tēdī 'nan: «An Zago 'yī "yī, e n an 'nan Ezo man.»

¹⁴ 'W₁ nēn an "sia -a vīnan zīe, -a -ci nēn 'nan Bali 'ka 'w₁

'dra 'e 'nōan da dūv? -Ceje, -njēē dī. ¹⁵ 'Pian 'w₁ nēn Bali -a 'vī Moizi lē bε, 'ka 'ci "nrōn "da "tū. Yaa 'vī -yrē 'nan:

«Min nēn an cī "vale 'an nyrinda "sia bε,

-a san nēn maan nyrinda "sia.

E n min nēn an cī "vale 'an "paa "va "bε,

-a san va nēn an "paa.»

¹⁶ -Yee "wēan Bali -le min nyrinda 'sidī 'lee -yee 'padī min va bε, ya'a 'sia min 'bō 'va dī. E n e 'ka 'nan min -a -wēēman 'e 'bō 'le 'pleble 'a dī. 'Pian e "sia Bali 'bō nēn min nyrinda -sēan "da "bε -a va.

¹⁷ E n "nyian bε, 'ka 'ci "nrōn 'w₁ nēn Bali -a 'vī Ezipti mingōnnēn nēn waa laabo Faraōn bε -yrē "bε -a da. Kōō e ya 'e 'crēn -tēdī 'nan:

«Mēin drē mingōnnēn -a,

'nan 'yie "wēan

-e minnun 'o 'mēn 'pleble 'ci yī,

-e 'waan 'tō fuilaman

'trēda 'lēglōn pēenōn 'jī.»

¹⁸ 'W₁nun zīe -wēē -kōōnman 'nan, min nēn Bali -a "vale 'e nyrinda "sia bε, -a san nēn yaa nyrinda "sia. E n min nēn Bali -a "vale 'e 'bli da -tōa 'pleble -e 'e vūε 'e 'w₁ 'ci man dī, -a san lē nēn yaa dra.

¹⁹ -A -mienan blamin -kōlaman -a laabūdī -a 'nan: «-Te 'bε -a zīe, -mε "le "wēan nēn Bali 'w₁ "nēn -kōōnman min lē "mēn? Kōō min -tū 'ka 'kōlaman -sa -fōdī -a Bali 'nēan dī.» ²⁰ E ya "le 'an laabū 'nan: «-Tī nēn blamin -a, e n e -sa -fōa Bali 'nēan?» Kōō blamin a Bali -pε drē fε "tun "a. E n -pε drē fε 'ka 'kōlaman -e 'e 'w₁ 'tō 'e drēzan man dī. ²¹ -Kaa -tōa 'wein 'nan, -pō nēn -pō -tōzan cī "vale 'e -tōa "bε,

-a 'bō nēn yaa -tōa. Yaa -mie -tōa "bē, wēē bōala 'ji min "fli yaa cin yunan, ēn yaa -mie -tōa "bē, 'o ya fēnun tre -ji vē -a. Zī blamin cī Bali lō zīē.

²² -Yee "wēan, -te Bali a "va 'nan 'e 'yee nyran -blīdī -ci -kōanman -e minnun 'o 'yee 'plēble 'ci yī bē, -a -nōan da nēn. 'Pian minnun 'bō nēn o cī paan "le 'nan Bali 'e nyran -blī o va -e 'e o -nan -nyan zīē, Bali 'e 'man -sran o va. ²³ Bali 'wī zīē -a drē min peenun nēn e ya "vale 'e o nyrinda "sia bē -wee "wēan. Minnun zīē e 'o 'si "va 'e 'cēn 'nan -e 'o 'yee -dan cī yī.

²⁴ -Kaa 'bō Zozinōn nēn, ēn -kaa ya 'lēglōn 'tōdō -ji 'nōn 'a. Bali 'ka min laabōlē Zuif 'nōn 'saza 'va dī. ²⁵ 'Wī zīē Bali 'lewei vīzan -tū a 'li waa laabo Oze, yaa 'vī -a -nan 'mōn. Kōō yaa crēn -tē Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Minnun nēn o 'ka 'e 'cēn 'mēn minnun -a dīē,
an -taa "o laabōlē 'mēn minnun.

ēn 'lēglōn nēn
ma'an yīē "yī 'e 'cēn dīē,
an -taa -a laabōlē 'an 'cī 'sō 'lēglōn.

²⁶ ēn "nyian bē, minnun nēn maan 'vī -wlē 'nan,
ka 'ka 'mēn minnun -a dīē,
'o 'tō -taa "kōnlē Bali nēn
-a yīē -a "man "bē,
-yee 'nēnnun.»

²⁷ 'Pian Izraēl 'nōn 'bō 'le vē -a bē, Bali 'lewei vīzan -tū nēn 'li waa laabo Ezai bē e 'wī 'tū 'vī -a -nan 'mōn. Kōō yaa crēn -tē Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«-Te Izraēl 'nōn a "kaga
"le 'nan jemīe man nyrēn -le
'wī 'zū oō,
o va min "nēn

"wēnnēn "cē "nēn
Bali -a "sia 'wī 'ji.

²⁸ 'Wī nēn Minsan -a 'vī 'nan 'e dra 'trēda bē,
yaa 'lē sōōman "fo,
ēn yaa dra tada.»

²⁹ ēn Ezai -a 'vī "nyian 'e 'cēn 'nan:

«"Te 'e 'kōn 'nan
'plēble pēēnōn 'san Bali 'ka -
kaa klu "wēnnēn 'tūlē
'trēda dīē,

"te -kaa -nan -nyan "le 'fla nēn
waa laabo Sōdōm bē -yee 'wī
'zū,

ēn "te -kaa -nan -nyan "le 'fla
nēn
waa laabo Gomōr bē -yee 'wī
'zū.»

*Yī -tēradī Zozi Crizi da man
nēn Bali min "siala 'e 'lē min
tighlī 'a*

³⁰ 'Wī nēn an "sia -a vīnan zīē, -a 'le 'srannan "nēn 'nōn? -Nyrēn 'nan, minnun nēn o 'ka Izraēl 'nōn 'a dī, ēn o 'ka -a -wēēnan 'nan, 'o -kōan "min tighlī 'a Bali 'lē dīē, Bali o "siala min tighlī 'a 'e 'lē -wee yī -tēradī 'e da man. ³¹ 'Pian Izraēl 'nōn 'bō nēn waa wēē 'kpa tighlī 'nan, 'ta wōladī -pei -tō wīnun da 'o 'bō 'le 'plēble 'a nēn 'o -kōan "min tighlī 'a Bali 'lē bē, wa'a bōlē -ji dī. ³² -Mē "le "wēan nēn Izraēl 'nōn 'ka bōlē -ji dī? Fē -le "wēan nēn wa'a bōlē -ji dīē, -yēē cī 'nan, -wee -kōndī "min tighlī 'a Bali 'lē bē, wa'a -wēēlē 'nan 'e 'si 'wee yī -tēradī Bali da va dī. 'Pian waa wēē 'nan, 'o -kōan "min tighlī 'a Bali 'lē 'ta wōladī -pei -tō wīnun da 'o 'bō 'le 'plēble 'a. -Yee "wēan o srōēn -wī -kōlē nēn e min -tiala bē -a man. -Kōlē zīē Crizi nēn. ³³ 'Wī zīē e ya 'e 'crēn -tēdī Bali

-le 'fluba 'ji 'e 'cɛn. Kɔɔ e ya 'e
'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Bali "e 'nan,

an -kɔɛ -tʊ 'pla Zeruzalem.

-Kɔɛ zɪɛ minnun srɔɛn -wia
"man,

ɛn e minnun -tiala.

Min oo min nɛn

e yi -tera -kɔɛ zɪɛ -a da bɛ,

-a -pɛ 'ka 'sɛanla 'e "tun "dɪ.»

10

¹ 'An "bʊɪ Zozinɔn, 'an 'nan-
man wɪ a -tʊwli, ɛn 'wɪ nɛn
maan laabo Bali lɔ Zuif 'nɔn
'le vɛ -a bɛ e ya -tʊwli. 'Wɪ zɪɛ

-nyrɛn 'nan Bali 'e Zuif 'nɔn
'si 'wɪ 'ji. ² 'Wɪ 'kpa, maan ve
o man 'nan, o ya 'o kɔaladɪ
Bali man 'kpa tɪglɪ. 'Pian wa'a
'wɪ 'tɔdɪ paa "va "dɪ. ³ Kɔɔ

'wɪ nɛn Bali -a drɛ 'nan -e 'e
blamin 'sia min tɪglɪ 'a 'e 'lɛ
bɛ, wɛɛ -fɔla 'o "trɔɛn -sru. 'Wɪ
zɪɛ wa'a -ci maan "fo "dɪ, ɛn
waa -wɛɛman tian 'nan 'o dra
'o 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a -e 'o -kɔn min
tɪglɪ 'a Bali 'lɛ. ⁴ 'Pian -kaa -tɔa

'nan, 'ta wɔladɪ -pei -tɔ winun
da -e Bali 'e min 'sia min tɪglɪ
'a 'e 'lɛ bɛ, Crizi -a yi -ka. E Bali
-le -pei -tɔ winun 'lɛ sɔɔ, -yee
"wɛan 'bɛ nɛn 'gʊɛ, yi -teradɪ
Crizi 'bɔ da man nɛn Bali min
"siala 'e 'lɛ min tɪglɪ 'a.

⁵ 'Wɪ nɛn Moizi -a 'vɪ bɛ, 'ka
'ci "nrɔn "da "tʊ! 'Ta wɔladɪ -
pei -tɔ winun da -e Bali 'e min
'sia min tɪglɪ 'a 'e 'lɛ bɛ, Moizi -
a 'wɪ crɛn -tɛ. Yaa crɛn -tɛ 'nan:
«Min nɛn e 'ta 'wɔla -pei -tɔ
winun da,

ɛn ya'a -a -tʊwli "cɛ "srɛlɛ dɪɛ,
e 'belidɪ ye.»

⁶ ɛn min -tʊdʊ pɛɛnɔn nɛn
Bali o 'sia 'e 'lɛ min tɪglɪ 'a 'wee
yi -teradɪ 'e da man bɛ, -wee

vɛ a "yi. Kɔɔ Moizi -a crɛn -tɛ
"nyian 'nan:

«Te 'i 'ci "nrɔn 'nan,

-tɪɛ -taa "kɔɛ laji

-e 'e 'ta min 'sizan 'wɪ 'ji -a dɪ?»

⁷ «ɛn te 'i 'ci "nrɔn "nyian 'nan,

-tɪɛ -taa "kɔɛ -yremo fla

-e 'e min 'sizan 'wɪ 'ji wluan -
kanɔn 'va dɪ?»

⁸ 'Pian -wee vɛ nɛn 'gʊ. E ya
'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Bali wei a 'e -plidɪ 'ka man -
kogo.

E ya 'ka 'bɔ 'le,

ɛn e ya 'ka souba ji.»

'Wɪ zɪɛ e ya yi -teradɪ Bali da
'wɪ nɛn kʊa ve 'cɛɛ bɛ -a. ⁹ -
Nyrɛn 'nan, min oo min nɛn
yaa ve 'e 'le 'nan, Zozi a Min-
san -a, ɛn e yi -tɛala "da 'nan,
Bali -a wluan -kanɔn 'va bɛ,
min zɪɛ Bali -taa -a 'silɛ 'wɪ 'ji.

¹⁰ Kɔɔ -te min yi -tɛala Crizi da
'e 'bli pɛɛnɔn 'a, ɛn yaa ve 'e
'le 'nan, -yɛɛ cɪ Minsan -a bɛ,
min zɪɛ Bali -taa -a 'silɛa min
tɪglɪ 'a 'e 'lɛ, ɛn yaa "sia 'wɪ 'ji.

¹¹ 'Wɪ zɪɛ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali
-le 'fluba 'ji. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn
-tɛdɪ 'nan:

«Min oo min nɛn

e yi -tera Minsan da bɛ,

-a -pɛ 'ka 'sɛanla 'e "tun "dɪ.»

¹² 'Wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ zɪɛ e
ya blamin -tʊdʊ pɛɛnɔn 'le vɛ -
a. -Te min a Zuif min -a oo, ɛn
-te min a 'lɛglɔn 'pee -ji min -a
oo, o san a -tʊwli. ɛn e "yi "dra
min -tʊdʊ pɛɛnɔn nɛn waa tru
"baa bɛ -wlɛ. ¹³ Kɔɔ e ya 'e
'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Min oo min nɛn

e Minsan tru "baa bɛ,

Bali -taa -a 'silɛ 'wɪ 'ji.»

*Israɛl 'nɔn 'le toba wei "ka
"dɪ*

14 -Kaa -tōa 'nan, -te minnun 'ka yi tēala Minsan da dīe, wa'a -kōlaman -e 'o trv 'ba dī. En -te minnun 'ka Minsan -le 'wī manlē dīe, wa'a -kōlaman -e 'o yi -tēra "da "dī. En -kaa -tōa "nyian 'nan, -te min 'ka Minsan -le 'wī vīle minnun lē dīe, wa'a -kōlaman -e 'o man dī.

15 En min -tv "ka -e 'e Minsan -le 'wī vī minnun lē, te Minsan 'ka -a 'palē -sia dī. 'Pian 'wī zīe Bali -a drē Izrael 'nōn "le "lē. 'Wī nēn 'e 'crēn -tēdī Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cēn bē, -a da wī 'bē drē -wee vē -a. Kōō e ya 'e 'crēn -tēdī 'nan:

«E drē 'wī "yi "a, en minnun nēn o 'wī 'nōnnōn vē bē o -ta.»

16 'Pian Izrael 'nōn "kaga 'ka 'ta wōlēa 'wī 'nōnnōn zīe -a da dī. 'Wī 'bō nēn waa drē zīe Bali 'lewei vīzan Ezai nēn 'lī bē yaa 'vī -a -nan 'mōn. Kōō yaa crēn -tē Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Minsan, min "kaga 'ka yi -tēlēa 'yīe 'wī nēn

kva 'vī bē -a da dī.»

17 Maan vē 'cēē 'nan, yi -tēradī Bali da bē -a pou 'sia 'wī nēn min -a maan "bē -a va. En 'wī zīe 'wī 'pēē "cēē dī, Crizi -le 'wī nēn.

18 -Yēē "wēan maan laabo "mēn 'nan, 'wī zīe -a 'bō nēn Izrael 'nōn 'ka "o "manlē dūv? -Cējē, -njēē dī. Waa 'man -goezee. Kōō e ya 'e 'crēn -tēdī Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Minsan -le 'pasianōn 'kū 'trēda fē pēēnōn 'nan, en o wei fuilaman 'trēda "fo.»

19 -Te 'bē "cēē dīe, 'wī nēn waa 'man bē -a 'bō nēn wa'a -ci manlē dūv? -Cējē, -njēē dī. Waa -ci 'man -goezee. Moizi -wee 'wī 'vī 'e 'cēn. Kōō yaa crēn -tē o man 'nan:

«Bali "e 'nan,

an -taa -a drēlē -e 'ka man bō minnun nēn wa'a 'kōan paan 'mēn minnun -a dīe o va.

En an -taa 'bli 'fōlē 'ka 'ji minnun nēn wa'a paan 'an 'tōa dīe o man.»

20 En Ezai "e 'wī zīe -a 'vī "nyian. Kōō yaa crēn -tē 'nan:

«Bali "e 'nan, minnun nēn o 'ka paan 'an -wēēnan dīe waan 'yī.

En minnun nēn wa'a -wēēlē paan 'nan 'waan -tōa "dīe, 'an 'fli kōōn -wlē.»

21 'Pian Ezai -a 'vī Izrael 'nōn 'le vē -a 'nan:

«Bali "e 'nan, 'an 'pē -fō 'e 'sōdī "ji minnun nēn

o "trōēn "yuyu "taan, te waan wei fuimlan 'nan bē -wlē.»

11

Bali 'ka 'e yīe 'silē 'yēē minnun Izrael 'nōn 'va dī

1 -Yēē "wēan maan laabo "mēn 'nan, Bali 'e 'pē 'si Izrael 'nōn -sru 'nan o 'ka "nyian 'yēē minnun -a dūv? -Cējē, e 'ka zī "fo "dī. Kōō 'an 'bō 'gūē, Izrael min nēn 'maan, en Abraam 'bē cī 'an tra -a. Waan 'ya Benzamēn kluda. 2 Bali 'ka 'e 'pē 'silē Izrael 'nōn nēn e o 'si "va 'e 'cēn bē o -sru 'nan o 'ka "nyian 'yēē minnun -a dī. 'Wī nēn 'e 'crēn -tēdī Bali -le 'fluba 'ji 'nan, Eli Izrael 'nōn man wī 'pla Bali lē bē, 'ka 'cī "nrōn "da.

3 'Wī nēn Eli -a 'vī bē -nyrēn 'nan:

«Minsan, Izrael 'nōn 'i 'lewei vīnōn tēē, en fēnan pēēnōn nēn minnun 'sraga 'bō 'yīē bē,

waa -nan wīi.

'An 'tɔwli 'mɛn 'fɔ 'i 'lewei
vɪzan -a
ɛn o ya -a -wɛɛnan 'nan 'waan
-tɛa.»

4 -Mɛ "wɪ nɛn Bali -a 'vɪ Eli lɛ?
Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan:

«An minnun 'si "va -kpi
'sɔravli (7.000) 'mɛn vɛ
-a.

Minnun zɪɛ wa'a 'o "po -
sɔɔnɫɛa yiba "min nɛn
waa laabo Baal bɛ -a wlu -e 'o
bɔ dɪ.»

5 -A -tɔwli "nɛn "nyian tian
cɛɛɣvɪ yi -a. Bali "yi drɛ Izraɛl
'nɔn lɛ, ɛn e min "nɛn "wɛnnɛn
"cɛ 'si "va 'yee vɛ -a. 6 E 'ka
'nan o drɛ wɪnɪn man nɛn
Bali "yi zɪɛ -a drɛ dɪ. -Te 'e 'kɔn
'nan o drɛ wɪnɪn man nɛn bɛ,
"te maan ve 'nan Bali -le "yi
zɪɛ "yi "cɛɛ dɪ.

7 'Wɪ nɛn an "sia -a vɪnan
zɪɛ, -a 'le 'srannan "nɛn 'nan,
fɛ nɛn Izraɛl 'nɔn cɪ -a -wɛɛnan
bɛ, o pɛɛnɔn 'ka -a yɪɫ dɪ. Min-
nun nɛn Bali o 'si "va o yei "bɛ
-wɛɛ 'yɪ, 'pian min -mienun -le
vɛ bɛ Bali o 'bli 'ta -tɔ 'plɛblɛ -e
'o vɪɫ 'o 'wɪ 'wɪ man dɪ. 8 'Wɪ
zɪɛ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le
'fluba 'ji. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ
'nan:

«Bali yi -fɔla o da 'nan
-e 'o vɪɫ 'o 'wɪ 'tɔ dɪ,
ɛn -e 'o vɪɫ 'o fɛnan yɪ dɪ,
ɛn -e 'o vɪɫ 'o 'wɪ man dɪ.
E ya zɪɛ -trɪlii cɛɛɣvɪ yi -a.»

9 'Wɪ 'tɔwli zɪɛ mingɔnnɛn
David nɛn 'li bɛ, "e 'vɪ 'nan,
e bɔa "o man "nyian. Kɔɔ yaa
crɛn -tɛ 'nan:

«-Wee "fɛdɪ drɛdɪ bɛ,
'e drɛ "le 'nan san nɛn
waa nyɛn 'o 'bɔ 'fli lɛ -e 'e o
'kun.

ɛn 'e drɛ "le 'nan "se "nɛn
waa -tin 'o 'bɔ 'fli lɛ -e 'e o 'kun.
ɛn "nyian bɛ 'e o 'si Bali man
-kɔɔbli,

-e Bali 'e 'wɪ "nɛn -kɔɔn -wɫɛ.

10 Bali 'e o yɪɫ 'wi

-e 'o vɪɫ 'o fɛnan yɪ dɪ.

ɛn 'o 'fɔ nɔan -a 'li 'trɪlii.»

*Zozinɔn nɛn o 'ka Zuif 'nɔn
'a dɪɛ, Paul 'wɪ 'pla -wɫɛ*

11 Maan laabo "mɛn 'nan,
'wɪnɪn nɛn an "sia -a vɪnan
zɪɛ, -a -ci nɛn 'nan, Bali 'e 'pɛ 'si
Izraɛl 'nɔn -sru 'li "fo "le vɛ -a?
-Cɛjɛ, -njɛɛ "fo "dɪ. 'Pian -wee
"trɔɛn "yuyɪ 'tandɪ -le "wɛan
nɛn Bali 'ɛɟlɔn 'pɛɛ -ji min-
nun 'si 'wɪ 'ji. Yaa drɛ zɪɛ 'nan
-e Izraɛl 'nɔn 'o man -wɛɛ man
bɔdɪ -a 'nan Bali 'e 'o 'sia min
tɪɟɫ 'a 'e 'lɛ. 12 -Kaa ye 'nan,
Izraɛl 'nɔn 'le "trɔɛn "yuyɪ nɛn
waa 'tan bɛ, -yɛɛ "yi -dan drɛ
'trɛda 'nɔn pɛɛnɔn lɛ. ɛn -wee
'sidɪ Bali man 'bɔ zɪɛ, e "yi -
dan drɛ minnun nɛn o 'ka Zuif
'nɔn 'a dɪɛ -wɫɛ. -Yee "wɛan
tɔ nɛn Izraɛl 'nɔn pɛɛnɔn -fɔa
Zozɪ 'va bɛ, "yi zɪɛ e -ciala "da
min -tɔdɔ pɛɛnɔn 'le vɛ -a.

13 'Ka pɛɛnɔn nɛn ka 'ka Zuif
'nɔn 'a dɪɛ, maan ve 'cɛɛ 'nan,
Zozɪ 'an drɛ 'yee 'pa 'siazan -
a 'ka 'va zia. 'Wɪ zɪɛ yaan 'ci
"nranman 'kpa tɪɟɫ. 14 Kɔɔ -
a -cin a 'an 'ji 'nan, 'cɛɛ drɛdɪ
min tɪɟɫ 'a Bali 'lɛ 'le "wɛan bɛ,
man bɔdɪ -wɫamlan 'an "bɔɪ
Zuif 'nɔn 'ji, -e 'o man -wɛɛdɪ
'sia 'nan Bali 'e 'o 'sia min tɪɟɫ
'a 'e 'lɛ. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -maan
'lɔɔ -e 'an -kɔla o "fli yaa 'sidɪ
-a 'wɪ 'ji. 15 -Kaa -tɔa 'nan, tɔ
nɛn Bali 'e 'pɛ 'si Izraɛl 'nɔn
-sru "bɛ, -a -nan nɛn e -si 'lɛ
'sɔ ɛn 'o 'vale 'trɛda min -tɔdɔ
pɛɛnɔn 'a o yei "sɛn 'e cin va. -
Yee "wɛan tɔ nɛn Bali o -sɛan
"nyian 'e 'va bɛ, 'wɪ nɛn e -
ciala "da "bɛ e dra. 'Wɪ 'kpa, yi

zɪɛ -a da bɛ minnun nɛn o kaa bɛ o wuanla -kanɔn 'va.

¹⁶E ya "le 'an 'wɪ -kɔɔn "man wɪ -tʊ vɪ 'cɛɛ. -Te fɛ -tʊ a ɛn waa tɛdɛ -nɔn Bali lɛ bɛ, fɛ zɪɛ -a pɛɛnɔn dra 'saun Bali 'lɛ. -A -tʊwli "nɛn "nyian 'gʊ. Yiba "nɛn -a pou a Bali -le vɛ -a bɛ, te -a pɛɛnɔn drɛ Bali -le vɛ -a.

¹⁷Izrael 'nɔn a "le yiba nɛn waa pɛ -mie cɛɛn "da "bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. ɛn 'ka 'bɔ nɛn ka 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, 'cɛɛ cɪ "le 'nan plɔ -ji yiba "pɛnɔn nɛn waa -tɔɔ yiba "pɛnɔn zɪɛ o "pa 'ji bɛ -wee 'wɪ 'zʊ. 'Bɛ nɛn 'gʊɛ 'cee 'plɛblɛ "sia yiba 'bɔ pou ji.

¹⁸-Yee "wɛan te 'ka 'fli 'sia 'nan ka "yi "mlian yiba "pɛnɔn nɛn ka ya o "pa 'ji bɛ o da dɪ! -Te 'wɪ zɪɛ -a -cin nɛn 'ka 'ji bɛ, e ya "le 'an vɪ 'cɛɛ 'nan, cɛɛ "cɛɛ cɪ 'ka 'tɔdɪ yiba "pou wlu dɪ, 'pian -yɛɛ cɪ 'e 'tɔdɪ 'ka 'wlu. ¹⁹ɛn -a -mie dra bɛ, kaa ve 'nan: «'wɪ zɪɛ e ya 'wɪ 'kpa -a. 'Pian Bali yiba "pɛnɔn zɪ o cɛɛn "da 'nan -e 'kʊ drɛ o "pa 'ji 'nɔn 'a.» ²⁰Maan ve 'cɛɛ 'nan, 'wɪ 'kpa nɛn kaa 'vɪ. 'Pian -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, wa'a yi -tɛlɛa Bali da dɪ, -yee "wɛan nɛn e o 'si 'nan. ɛn 'cee yi -tɛradɪ Bali man nɛn ka drɛ o "pa 'ji 'nɔn 'a. -Yee "wɛan te 'ka 'fli 'sia 'nan ka "yi "mlian o da dɪ, 'pian 'ka "klan Bali lɔ! ²¹Kɔɔ Zuif 'nɔn 'bɔ nɛn o cɪ Bali -le minnun wɛ tɪgɪ 'a bɛ, Bali 'ka o 'tʊdɛ 'e "tun "dɪ. -Yee "wɛan -te kaa drɛ "le -wee 'wɪ 'zʊ bɛ, ya'a 'ka 'tʊɛ 'e "tun "fo "dɪ.

²²'wɪ nɛn an "sia -a vɪnan 'gʊɛ -a da bɛ, 'ka Bali -le "yi "nanjɛn -tʊ! ɛn 'ka -yee 'wɪ 'tɔndɔn -nanjɛn -tʊ! Bali -a

kɔɔn minnun nɛn o 'si -a -sru "bɛ -wɛɛ 'nan 'yee 'wɪ a 'tɔndɔn, ɛn e "yi drɛ 'cɛɛ. 'Ka 'fʊ -yee "yi zɪɛ -a -sru, -te bɛ "cɛɛ dɪɛ, 'ka 'bɔ "nyian Bali "cee 'si wo -nan "le zɪ yaa drɛ yiba "pɛ tɛdɛnɔn lɛ bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. ²³ɛn Izrael 'nɔn 'bɔ 'le vɛ bɛ, -te -wee "trɔɛn "yuyu zɪɛ o 'si -a 'tandɪ man ɛn o yi -tɛradɪ 'sia Zozi da bɛ, Bali o -tɔa 'o "pa 'ji "nyian. Kɔɔ Bali a 'plɛblɛ -e 'e 'wɪ zɪɛ -a drɛ. ²⁴-A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, ka ya "le 'nan plɔ -ji yiba "pɛnɔn nɛn Bali o cɛɛn ɛn e o tɔɔ 'yee yiba 'kpa da bɛ -wee 'wɪ 'zʊ. 'Pian -kaa -tɔa 'wein 'nan 'wɪ zɪɛ -nɪjɛ wa'a dra dɪ. ɛn Izrael 'nɔn 'bɔ nɛn -yee yiba 'kpa pɛnɔn -a bɛ, -te Bali o tɔɔ 'o "pa 'ji yiba 'kpa da bɛ, -a -nɔn da nɛn.

Bali a "va 'nan 'yee 'yi 'e drɛ 'trɛda minnun pɛɛnɔn 'le vɛ -a

²⁵'An "bʊɪ Zozinɔn, 'wɪ nɛn -a -ci a 'e yɔɔdɪ minnun man bɛ, an ya "vale "ka -ci man. Kɔɔ an 'ka "vale 'ka 'fli see "paa -e 'wɪ 'pee -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'wɪ zɪɛ -a da dɪ. 'wɪ zɪɛ -nyrɛn 'nan, Izrael 'nɔn -mienun a "trɔɛn "yuyu 'tannan, 'nan 'o 'ka "vale 'o yi -tɛala Zozi da dɪ. E -fo zɪɛ -trilii -e tʊ nɛn 'lɛglɔn 'pee -ji minnun pɛɛnɔn nɛn Bali o laabʊ bɛ e o "sia 'wɪ 'ji bɛ 'e bɔ. ²⁶'Bɛ -sru -e 'e Izrael 'nɔn pɛɛnɔn 'si 'wɪ 'ji "mɛn. 'wɪ zɪɛ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cɛn. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Zeruzalɛm nɛn,
min 'sizan 'wɪ 'ji -taa 'silɛ.
ɛn -yɛɛ -taa "trɔɛn "yuyu 'tandɪ
'silɛ Izrael 'nɔn 'lɔ
-e 'o yi -tɛra -a 'bɔ da.

²⁷Bali "e 'nan,

an -taa 'kʊ yei "sɛnle 'e cin va.
 An -taa -wee 'wɪ 'wɪdɪ "fuilɛ.»
 28 Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn
 nɛn waa -fɔla 'o "trɔɛn -sru
 "bɛ, -yee "wɛan nɛn o drɛ Bali
 'nanmannɔn 'a. ɛn e drɛ zɪɛ
 'nan -e 'ka "nɛn "blɪ. 'Pian Bali
 -tɔ 'e wei da o tranun lɛ -le
 "wɛan bɛ, o -fo 'lɛglɔn nɛn Bali
 -a 'si "va "bɛ -a, ɛn Bali o ye
 "yi. 29 Kɔɔ -te Bali 'yee "yi "nɔn
 min lɛ bɛ, ya'a "nyian -a sia "fo
 "dɪ. ɛn -te e min laabʊ bɛ, ya'a
 "nyian 'e 'pɛ sia -a -sru "dɪ.

30 'Ka 'bɔ 'labɛ, ka 'ka Zuif
 'nɔn 'a dɪ, ɛn 'e tɛdɛ bɛ, te ka
 Bali wei -fɔala 'ka "trɔɛn -sru.
 'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ, Bali "yi drɛ
 'cɛɛ Zuif 'nɔn 'bɔ nɛn o cɪ Bali
 -le minnun -a bɛ -wee Bali
 wei -fɔladɪ 'o "trɔɛn -sru "le
 "wɛan. 31 An -kɔlaman maan
 ve "nyian 'nan, Bali -le "yi
 "nɛn e drɛ 'cee vɛ -a bɛ -a man
 nɛn Zuif 'nɔn Bali wei -fɔla 'o
 "trɔɛn -sru. E drɛ zɪɛ 'nan -e
 Zuif 'nɔn 'o -tɔ 'nan Bali -le "yi
 "bɛ "wee 'si wo "nyian 'wɪ 'ji.
 32 Bali 'bɔ 'bɛ 'trɛda blamin -
 tʊdʊ pɛɛnɔn 'nɔn "trɔɛn "yuyu
 'tandɪ lɛ. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e 'o
 pɛɛnɔn 'o -tɔ 'nan Bali -le "yi
 'saza 'bɛ -kɔlaman 'o 'sidɪ -a
 'wɪ 'ji.

*Pɔl Bali muo "fɔ 'wɪ nɛn Bali
 -a drɛ bɛ -a man*

33 'An 'ci "nranman.
 Bali -le -dan nɛn e cɪ -a bɛ
 -a -kɔɔn "manvɛ "ka "dɪ.
 ɛn Bali -le 'wɪ -tɔdɪ
 'lee -yee cɪ "nrɔndɪ bɛ
 -a 'leda "ka "dɪ.
 Min -tʊ 'ka 'kɔlaman
 -e 'e 'wɪ nɛn -a -cin cɪ Bali ji bɛ
 -a -ci vɪ dɪ.

ɛn min -tʊ 'ka 'kɔlaman
 -e 'e -yee 'wɪ drɛdɪ -ci man dɪ.

34 'Wɪ zɪɛ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ
 Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cɛn.
 Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Min -tʊ 'ka Minsan ci "nrɔndɪ
 tɔa dɪ.

ɛn min -tʊ 'ka 'kɔlaman
 -e 'e 'wɪ 'pa "va -yrɛ "dɪ.

35 ɛn min -tʊ 'ka 'kɔlaman
 fɛ -tʊ -nɔndɪ -a Bali lɛ
 'vaa -e Bali 'e man -pan wʊ -
 yrɛ "dɪ.»

36 Kɔɔ fɛ pɛɛnɔn "sia "va,
 ɛn -yrɛ -maan fɛ pɛɛnɔn a -
 nan,

ɛn -yrɛ cɪ fɛ pɛɛnɔn pou -a.

'Tɔ -dan 'e 'kɔn Bali zɪɛ
 -yee vɛ -a 'li 'trilii.

Amɛn!

12

*Zozinɔn 'le 'ta wʊ -pɛ -kɔan
 'kɔ?*

1 'An "bʊɪ Zozinɔn, kaa 'yɪ
 'nan Bali -le min nyrinda nɛn
 yaa "sia bɛ e ya -dan, -yee
 "wɛan an 'ka trʊ "baa 'nan, 'ka
 'fli -nɔn Bali lɛ "le 'sraga nɛn
 kaa 'bʊ -yrɛ. 'Pian 'ka yɪɛ 'e 'fʊ
 "man, ɛn 'ka 'kɔn Bali -le vɛ -a
 "fo, ɛn 'cee 'ta wʊ -pɛ pɛɛnɔn 'e
 'sɔ -yrɛ. Bali bɔdɪ tɪglɪ nɛn e cɪ
 "le min 'e drɛ Bali lɛ bɛ, -nyrɛn
 zɪɛ. 2 'Winun nɛn minnun -a
 dra 'trɛ 'gʊɛ -a da bɛ, te 'ka o
 si drɛ dɪ! 'Pian 'ka Bali 'tʊɪ -e
 'e 'cee 'wɪ 'tɔdɪ pɛɛnɔn lila 'e -
 trɛ! -Te kaa drɛ zɪɛ, -a -nan nɛn
 'wɪ nɛn Bali cɪ "va "bɛ, kaa -ci
 maan, -e 'ka 'wɪ nɛn e cɪ "yi "bɛ
 -a -tɔ, -e 'ka 'wɪ nɛn e 'sɔ Bali lɛ
 bɛ -a -tɔ, -e 'ka 'wɪ nɛn e cɪ tɪglɪ
 bɛ -a -tɔ.

3 Bali -le "yi "nɛn yaa drɛ
 'mɛn bɛ, yaa -si -nɔan 'mɛn
 -e 'an vɪ 'ka -tʊdʊ pɛɛnɔn lɛ
 'nan, te 'ka 'fli 'sia -dandan 'ka
 cin man 'nan cɛɛ cɪ dɪ! 'Pian
 Bali -le "yinun nɛn yaa drɛ
 'cɛɛ -tʊdʊ 'cee yɪ -tɛradɪ Zozi da
 man bɛ, -a -cin nɛn 'e 'kɔn 'ka

'ji -e 'ka 'ci "nrōn min nēn ka drē -a bē -a da.

⁴ -Kaa po 'e drē -cee 'wī -kōn "manvē -a. -Kaa -tōa 'nan -a man mēnnun a "kaga, 'pian man mēn -tū 'lee 'yee 'nyranman. ⁵ -A -tūwli "nēn "nyian -cee vē -a. -Kaa ya "kaga, 'pian -cee -tēdī 'e cin da 'bē cī Crizi po -a. En -kaa -tōa -kaa cin wlu -tūdv. ⁶ Bali "yi drē -kaa -tūdv lē en min -tū 'lee 'yee vē. -Te min -tū -lē vē a Bali 'lewei vidī -a bē, 'e vī 'lē zī 'yee yi -tēradī Bali da -a -cin -tōa "ji "bē -yee 'wī 'zv. ⁷ En -te min -tū -lē vē a "nyian 'nyranman -tū 'padī -a -leglizī bē, 'e drē. En -te min -tū -lē vē a "nyian Bali -lē 'wī "paadī -a bē, 'e "paa. ⁸ En -te min -tū -lē vē a "nyian Zozinōn "koe "tōdī -a o da bē, 'e drē. En -te min -tū -lē vē a "nyian fē -tū -nōndī -a minnūn lē bē, 'e drē 'e 'cī 'fīdaa 'a. En -te min -tū -lē vē a yīe -tōdī -a -leglizī 'nōn 'va bē, 'e drē 'e 'ta 'lē "koe "a. En -te min -tū -lē vē a "nyian min nyrinda 'sidī -a bē, 'e drē 'cī "nrandī -a.

Bali lei 'saun nēn 'e 'ka 'pla!

⁹ 'Ka min yī "yi 'ka 'cī 'fīdaa 'a! -Yee "wēan 'wī nēn e cī "yi "bē, ka yī "yi, en 'wī nēn e cī -wlidī "bē, te 'cēē yī "yi "dī. ¹⁰ 'Ka cin yidī "yi 'ka Zozinōn yēi "bē, 'ka drē "lē min 'lee 'e "būi -lē vē zv! En 'ka yīe 'e 'nan 'ka cin man 'kpa tīglī! ¹¹ 'Ka Mīnsan -lē 'nyranman 'pa 'ka 'ta 'lē "koe "a! Te 'ka kōan wū "fo "dī! ¹² Fē nēn 'ka 'bli cī -ygrē "bē -yee "wēan 'ka 'cī 'e 'fū 'e "nrandī! En 'wī 'tōndōn pēēnōn nēn e bōa 'ka man bē, 'ka 'pē -tō 'ka -pōan "da! En te 'ka "koe 'e 'nyan Bali trū 'badī

-a dī! ¹³ 'Ka "būi Zozinōn nēn fē -tū 'wī -a o man bē, 'ka 'pa o va! En minnūn nēn o bōala 'ka 'va bē, 'ka o 'kun 'ka 'pē "fī "a!

¹⁴ Minnūn nēn o 'tē "paa 'ka da bē, 'ka 'fēa vī o man! Te 'ka wei 'pla o man dī, 'pian 'ka 'fēa vī o man! ¹⁵ -Te minnūn cī a "nrannan bē, 'ka 'cī 'e "nran waa 'e cin va! En -te minnūn a -wūōnan bē, 'ka 'wūō waa 'e cin va! ¹⁶ 'Ka 'cī -pōan 'e 'kōn -tūwli! Te 'ka -wēē 'nan 'ka -dandan "taan 'ka cin man dī! 'Pian minnūn nēn blamin yīe 'ka 'naan o man dīe, 'o 'kōn 'ka beenun -a! Te 'ka 'fīi 'sia 'ka cin man 'wī 'tōnōn 'a dī!

¹⁷ Te 'ka 'wī 'wlidī 'lējī -tō min lē 'wī 'wlidī "a dī! 'Wī nēn e cī "yi "bē, -a 'bō nēn 'ka -wēē 'nan 'ka dra min -tūdv pēēnōn lē! ¹⁸ 'Ka man -wēē 'kpa tīglī 'nan, 'ka yēi 'e 'kōn 'e 'sendī 'e cin va 'ka 'vale min -tūdv pēēnōn 'a! ¹⁹ 'An beenun, te 'ka -wēē 'nan 'ka 'fīi 'ta 'kuli -taan 'ka 'bō 'a dī. 'Pian 'ka Bali -lē nyran -blidī 'tūi -e 'e 'wī zīe -a drē. Kōō e ya 'e 'crēn -tēdī Bali -lē 'fluba 'ji 'nan:

«Bali "e 'nan, mēēn 'ka 'ta 'kuli -taan,

en mēēn 'wī 'lējī -tōa "min lē, 'wī nēn yaa drē bē -a man.»

-Yee "wēan te 'ka 'fīi 'ta 'kuli -tan 'ka 'bō 'a dī. ²⁰ 'Pian 'ka drē "lē zī e cī 'e 'crēn -tēdī Bali -lē 'fluba 'ji bē -yee 'wī 'zv. Kōō e ya 'e 'crēn -tēdī 'nan:

«-Te dra 'i 'nanmanzan -tēa "bē,

'i fē -nōn -ygrē 'e -bli!

En -te 'yi dra -a -tēa "bē,

'i 'yi 'nōn -ygrē 'e mlin!

-Te i ya 'wī zīe -a drēnan -ygrē "bē,

'yra -a -tēa 'e -ciala "da.»

21 Maan ve 'yie 'nan, te 'i 'fli 'tvi-e 'wɪ 'wliɖɪ 'e 'i 'kɪɖɪ, 'pian 'i 'wɪ 'wliɖɪ 'kɪ 'wɪ 'yi "drɛɖɪ-a.

13

Zozinon yie "naan minnun tanon man

1 Min -tɔɖɔ pɛɛnɔn nɛn 'trɛda bɛ, 'o 'ta wɔla 'wɪ nɛn minnun tanon 'a ve bɛ -a da! Kɔɔ minnun tanon pɛɛnɔn bɛ, Bali 'bɛ o -tɔ. 2 -Yee "wɛan min nɛn e o wei fuila 'nan bɛ, te Bali va nɛn e cɪ yie 'plɛ 'tannan. Minnun nɛn o 'wɪ zɪɛ -a dra bɛ, Bali 'wɪ "nɛn -kɔɔnman -wɛɛ.

3 -Te min 'wɪ "yi "dra bɛ, "klan 'ka 'kɔan "ji minnun tanon 'va zia dɪ. 'Pian -te e 'wɪ 'wliɖɪ "dra bɛ, -a -nɔan da nɛn -e 'e "klan -wɔɔ. -Yee "wɛan -te ka ya "va 'nan 'ka yei 'e 'fɔ -trɔɔ 'ka 'vale minnun tanon 'a bɛ, 'ka 'wɪ "yi "drɛ! -Te ka ya 'wɪ zɪɛ -a drɛnan bɛ, o 'ka 'tɔ "yi "ve. 4 Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, minnun tanon bɛ, Bali o 'pla 'nan -e 'o 'ka "koe "tɔ 'ka da 'nan -e 'ka 'wɪ "yi "drɛ. 'Pian -te 'ka 'wɪ 'wliɖɪ "dra bɛ, 'ka "klan -wɔɔ! Kɔɔ -wɛɛ 'wɪ "nɛn -kɔɔnman min lɛ. 'Wɪ 'kpa, Bali -a -si -nɔn -wɛɛ 'nan 'o 'wɪ "nɛn -kɔɔn 'wɪ 'wliɖɪ "drɛnɔn lɛ. 5 -Yee "wɛan maan ve 'cɛɛ 'nan -a -nɔan da nɛn -e min 'e 'ta wɔla o wei da. E 'ka 'nan 'cee "klandɪ Bali -le nyran -bɪɖɪ lɔ 'saza man nɛn 'ka drɛ dɪ. 'Pian 'ka drɛ "tɔgɔ 'ka 'wulo -ji "nrɔndɪ 'e tin -tɛ 'ka da.

6 'Wɪ zɪɛ -a bɔɖɪ 'ka man -le "wɛan bɛ, 'ka 'sukɔɛ -pan wɔ -wɛɛ! Kɔɔ -te minnun tanon a -a -wɛɛnan 'nan, 'fla 'e 'fɔ -trɔɔ bɛ, Bali -le 'nyranman nɛn waa "paa. 7 Fɛ pɛɛnɔn

nɛn 'ka da fiɛn -a bɛ, 'ka 'nɔn minnun lɛ. -A -mie nɛn "le 'sukɔɛ -pan wɔɖɪ -zɔ, 'ka 'pan wɔ. ɛn -a -mie nɛn "le 'cee fɛnun man -pan wɔɖɪ -zɔ, 'ka -pan wɔ. ɛn -a -mie nɛn "le yie 'nandɪ min man -zɔ, 'ka yie 'e 'nan min man. ɛn -a -mie nɛn "le min bɔɖɪ -zɔ, 'ka min bɔ.

'Ka bɔɛzan yi "yi!

8 Te min -tɔ -le fiɛn 'e 'kɔn 'ka da "fo "dɪ! 'Pian fɛ nɛn 'e 'kɔn 'ka da "le fiɛn -le 'wɪ 'zɔ bɛ, -yɛɛ cɪ 'ka cin yɪɖɪ "yi "a. Kɔɔ min nɛn 'e bɔɛzan ye "yi "bɛ, te 'wɪ nɛn Bali -le -pei -a 'vɪ bɛ, -a da nɛn e cɪ 'ta wɔlanan. 9 Bali -le -pei -a 'vɪ 'nan:

«Te blamin 'e min nan -wɛɛɖɪ, ɛn te 'e min -sran -wɛɛɖɪ!

ɛn te blamin 'e drɛ min -tɛzan -a dɪ!

ɛn te blamin 'e crin wɔ dɪ!

ɛn te blamin 'bli 'e bɔ fɛ nɛn e 'ka -yee vɛ -a dɪɛ -a man dɪ!»

'Pian -pei -tɔ wɪ -tɔɖɔ pɛɛnɔn zɪɛ -a -wulo a -tɔwli. -Nyɛn 'nan:

«Blamin 'e bɔɛzan -tɔ yɪ "yi

"le 'e 'bɔ 'le 'wɪ 'zɔ!»

10 Kɔɔ -te min 'e bɔɛzan ye "yi "bɛ, ya 'a 'wɪ 'wliɖɪ 'dra -yrɛ "dɪ.

-Yee "wɛan min nɛn 'e bɔɛzan ye "yi "bɛ, te 'wɪ nɛn Bali -le -pei -a 'vɪ bɛ, -a da nɛn e cɪ 'ta wɔlanan.

11 'Ka drɛ zɪɛ kɔɔ tɔ nɛn -kaa cɪ -ji 'gɔɛ kaa -tɔa. Tɔ 'bɔ -e 'ka 'wɔlan yi fla. Tɔ nɛn ka yɪ -tɛra Crizi da 'e tɛɛ bɛ, te 'ka 'sidɪ 'wɪ 'ji 'a tian 'kɔɔbli. 'Pian 'bɛ nɛn 'gɔɛ e 'bɔ 'kogo.

12 -Pei 'tandɪ -sru trɔ, ɛn tɔ a -tanan 'cɛndɪ -a. -Yee "wɛan -kaa 'pɛ 'e 'si 'wɪ 'wliɖɪ 'tɔ 'tɔɖɔ pɛɛnɔn -sru. Klun -le 'winun 'bɛ. 'Pian -cee vɛ bɛ, -kuli -tan fɛnun nɛn 'te 'san -le vɛ -a bɛ, -nyɛn 'e 'kɔn -kaa 'lɔ. 13 -Cee

'ta wv -pε 'e 'kōn tıgı, εn 'e 'kōn 'wein minnun pεεnōn 'le vε -a, -e o yiε 'e 'nan -kaa man. Te -kaa fε -blı 'e 'ciıla "da "dı! En te -kaa wεn mlin 'e 'ciıla "da "dı! Te -kaa nyin lı -sru te -kaa nan "cεε dı! En te -kaa nyin -kōnnen -sru te -kaa sran "cεε dı! Te 'ka drε lı -wεεnōn 'a dı, εn te 'ka drε -kōnnen -wεεnōn 'a dı! Te -kaa 'wı 'blı dı, εn te -kaa man bυ dı! ¹⁴ 'Ta wv -pε -trε nen Minsan Zozi Crizi -a -nōn 'cεε bε, -a 'bō nen 'ka 'sia! Te 'ka 'fli 'tvı "nyian -e 'ka 'ta wvıla 'ka 'bō 'ci 'sō wınun -wlıdı -sru "dı!

14

Te 'ka tin -tε 'ka "bvı Zozizan 'tv da -blıfε man dı!

¹ 'Ka "bvı Zozinōn nen o fε -mie -blıdı ye 'wı 'wlıdı "drεdı -a bε, te 'ka o drε 'ka 'pela koda dı! En 'wı nen -a -cin cı 'ka -mie ji 'lee 'wı nen -a -cin -wee 'ji bε, te 'e drε 'wı 'blı wı -a dı. ² -A -cin a min -mie ji 'nan, Bali -a -si -nōn -e min 'e fε pεεnōn 'blı. 'Pian min -mie -wı -blıdı ye 'wı 'wlıdı "drεdı -a. ³ Min nen e fε pεεnōn 'ble bε, te 'e min nen e fε -mie -blıdı ye 'wı 'wlıdı "drεdı -a bε -a drε 'e 'pela koda "fo "dı! En "nyian bε, min nen e fε -mie -blıdı ye 'wı 'wlıdı "drεdı -a bε, te 'e tin -tε min nen e fε pεεnōn 'ble bε -a da "fo "dı! Kōō Bali -a drε 'yee min -a. ⁴ -Tı nen 'i 'bō "le "a, εn 'i tin -tεa "min pee 'suzan da? -A 'wı a -a 'bō 'lee 'e 'tazan yei. -Yεε ve 'nan, e ya -si tıgı da, -tε 'bε "cεε dı e 'si -si tıgı da. Maan ve 'yiε 'nan 'plεble a Minsan Bali lō -e min zıε 'e vıε 'e 'si -si tıgı da dı.

⁵ Zozinōn -mienun -a ve 'nan, yi -wlıdı 'bε cı 'gv, εn yi "yi 'bε cı 'gv. En o -mienun -a ve 'nan, yi pεεnōn a -tvwlı. Maan ve 'ka 'tvōv pεεnōn le 'nan, zı min -tv -wulo -ji "nrōndı tin -tεa "da, -te 'bε "cεε dı ya'a tin tεa "da "dıε, -a da wı nen 'e drε. ⁶ -Te min a yi -mie 'sinan "va "bε, Minsan 'tō drεdı -dan -le "wεan nen yaa dra. En -te min -mie fε pεεnōn 'ble bε, Minsan 'tō drεdı -dan -le "wεan nen yaa dra. Kōō e Bali muo -fōa fε pεεnōn nen yaa -ble bε -a da. En "nyian bε, min nen e fε -mie -blıdı ye 'wı 'wlıdı "drεdı -a bε, Minsan 'tō drεdı -dan -le "wεan nen yaa dra. En -a 'bō "nyian "e Bali muo -fōa fε nen yaa -ble bε -a da.

⁷ Min -tv 'ka 'trεda te -a tazan "ka "dı. En min -tv 'ka 'kaa te -a tazan "ka "dı. ⁸ Kōō -kaa Zozinōn bε, -kaa ya 'trεda Minsan -le vε -a. En -te -kaa "ta -kaa "bε, -kaa -kaa Minsan -le vε -a. -Te -kaa yiε a "man oo, εn -te -kaa ka oo, -kaa ya Minsan -le vε -a. ⁹ 'Wı zıε -yee "wεan nen Crizi -ka εn e wluan -kanōn 'va, 'nan -e 'e drε minnun pεεnōn 'san -a. -Te min yiε a "man oo, -yεε cı -a san -a, εn -te min -ka oo, -yεε cı -a san -a.

¹⁰ -Yee "wεan -a -si 'ka min -tv -lō -e 'e tin -tε 'e "bvı Zozizan da dı. En -a -si 'ka min -tv -lō -e 'e 'e "bvı Zozizan drε 'e 'pela koda dı. Maan ve 'cεε 'nan, Bali 'bε -taa -kaa -tvōv pεεnōn 'le tin 'balε. ¹¹ Kōō e ya 'e 'cren -tεdı Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Minsan "e 'nan,

an ya 'an 'tōdı "da 'nan,

'trēda blamin -tudv pēenōn -
taa 'o "po -sōōnlēa 'an
'wlu.

En o -tudv pēenōn -taa
-a vlē 'nan

'tō -dan a 'an 'bō Bali -le vē -a.»

12 'Wl zīē -yēē -kōōnman
'nan, -kaa -tudv pēenōn -taa
'winun nēn -kaa drē bē, -a -sru
'vlē Bali lē.

*Te -kaa drē -e -kaa "bvī Zoz-
izan 'e 'si -si tīglī da dī!*

13 'Wl pēenōn zīē -yēē "wēan
bē, tin -tēdī -kaa cin da bē, -
cēē 'le 'tō! 'Pian 'ka -wēē 'nan,
te 'ka 'wī 'tū drē -e 'e 'ka "bvī
Zozizan 'tū 'si -si tīglī da dī!

14 An yī -tēala "da 'kpa tīglī
'nan, fē -tū 'ka min "tri 'tōa Bali
'lē dī. Minsan Zozi -a 'si -nōn
'mēn -e 'an 'wī zīē -a vī. 'Pian -
te -a -cin a min -tū jī 'nan, fē -tū
'e "tri -tōa Bali 'lē bē, 'wī 'kpa fē
zīē yāa "tri -tōa Bali 'lē.

15 -Yēē "wēan maan ve 'cēē
'nan, -te fē nēn yīa -ble bē, yēi
"bvī Zozizan 'tū cī baaman -jī
bē, te i 'ka 'ta wōlanan yīdī "yī
"da dī. 'I drē "yī -e fē nēn yīa -
ble bē 'e vlē 'yēi "bvī Zozizan
'tū 'si -si tīglī da dī. Kōō Zozi
Crizi -ka 'nan -e Bali 'e -yēē 'si
wō "nyian 'wī 'jī. 16 'Ka drē "yī,
-blīfenun nēn Bali -a -si -nōn
'cēē 'nan 'ka -blī bē, te 'ka drē -
e minnūn 'o 'wī 'ka man -wldīdī
"dī! 17 Fē nēn maan ve zīē -yēē
cī 'nan, -te Bali a mingōnēn
-blīnan min da bē, fēnūn nēn
min -a -ble bē, 'lee fēnūn nēn
min -a -mlīan "bē, o ya 'wī
"tūn "a. 'Pian fē nēn e cī 'wī -
dan a bē, -nyrēn 'nan, Bali 'e
min 'sia 'e 'lē min tīglī 'a. En
Bali lei 'saun 'e 'fōdī -trōō -nōn
min lē, en 'e cī "nrāndī -nōn
min lē. 18 Maan ve 'cēē 'nan,
min nēn yāa -wēēman 'nan, 'e

Crizi "sua -pē zīē -a man bē, -
yēē 'sō Bali lē, en min zīē -a 'tō
"yī -kōān "minnūn 'lē.

19 -Yēē "wēan 'wī nēn e -kaa
yēi -sēan 'e cin va bē, -a 'bō
nēn -kaa -wēē! En 'wī nēn e -
kaa "bvī Zozinōn "kōē -tōa 'o
da 'ta wōdī -a Zozi -sru "bē, -a
'bō nēn -kaa -wēē! 20 -Blīfē -le
"wēan bē, 'nyranman nēn Bali
-a 'pa bē, te 'ka srē dī! Maan
ve 'cēē 'nan, -a tīglī da bē, fē -
tū 'ka min "tri 'tōa Bali 'lē "fo
"dī. 'Pian -blīfē nēn min -a -ble
-e -yēē "wēan -a "bvī Zozizan
'tū 'e 'si Zozi -sru "bē e 'ka 'wī
"yī "a dī. 21 'Wl nēn e cī "yī
"bē, -nyrēn 'nan, te min 'e 'wī
-blī, en te min 'e 'wēn mlin -e
'e -maan -a "bvī Zozizan 'tū 'e
'si Zozi -sru "dī! En te min 'e
'wī 'tū drē -e 'e -maan -a "bvī
Zozizan 'tū 'e 'si Zozi -sru "dī!

22 'Wl nēn -a -cin cī 'i 'jī
'winun zīē -a da bē, i 'tōi 'i 'saza
'le vē -a Bali 'lē. Te 'i -wēē 'nan
'i "bvī Zozizan 'tū 'e drē "le 'yīe
'wī 'zū dī! Min nēn ya'a 'wī 'tū
drēlē -e -yēē -wulo -jī "nrōndī
'e tin -tē -a 'bō 'flī da dīē, Bali
-le -fēa a -a san man. 23 'Pian
min nēn e -blīfē -tū -ble te 'e 'cī
-fōōman "da bē, Bali tin -tēa -a
san da. Kōō ya'a 'ta wōlēa 'wī
nēn -yēē yī -tēradī Zozi da -a -
si -nōan -yrē "bē -a da dī. 'Wl
ōō 'wī nēn min -a dra te ya'a
'sia min -le yī -tēradī Zozi da
va dīē, e ya 'wī 'wldīdī "drēdī -a.

15

*-Kaa -wēē 'nan -kaa drē Zozi
si drēnōn 'a*

1 -Kaa nēn -kaa -tōa 'nan,
fē -tū 'ka min "tri 'tōa Bali 'lē
"fo "dīē, -kaa "bvī Zozinōn nēn
wa'a 'wī zīē -a tōa "le -cēē 'wī
'zū dīē, o -nan wī 'e 'kōn -kaa
man. Te -kaa -wēē 'nan 'wī

nēn e 'sō -cēē bē -a da nēn -kaa 'ta wōla dī! ² 'Pian 'wī nēn e "sōa -kaa "būi Zozizan lē, ēn yaa "koe -tōa 'e da 'ta wōdī -a Zozi -sru "bē, -a 'bō nēn -kaa -wēē!

³ Fē -le "wēan nēn an 'wī zīē -a 'vī bē, -yēē cī 'nan Crizi 'ka -a -wēēlē 'nan 'wī nēn e 'sō 'e 'bō lē bē, -nyrēn 'e dra dī. 'Pian 'wī nēn 'e 'crēn -tēdī Bali -le 'fluba 'ji bē, -a ta wī 'bē 'bō "man. Kōō e ya 'e 'crēn -tēdī 'nan:

«"Srōn pēēnōn nēn minnun -a wō 'i 'bō Bali lē bē, 'an lē nēn waa 'wō.»

⁴ 'Wī pēēnōn nēn 'e 'crēn -tēdī Bali -le 'fluba 'ji bē, minnun -a crēn -tē 'nan -e 'e 'wī "paa -kaa 'ji. Bali wei zīē e -pōan 'sōdī "paaman -kaa 'ji, ēn e -kaa "koe -tōa -kaa da, 'nan -e -kaa 'bli 'e 'fū Bali lē.

⁵ Bali nēn e -pōan 'sōdī -nōan "min lē bē, ēn e min "koe -tōa 'e da bē, maan trū "baa 'nan, 'e -pōan -tōwli "nōn 'cēē. 'E drē zīē -e 'ka drē Zozi Crizi si drēnōn 'a. ⁶ -A -nan nēn -pōan -tōwli "a 'lee wei -tōwli "a bē, ka -taa Bali nēn -kaa san Zozi Crizi "tī "a bē, -a 'tō drēlē -dan.

⁷ -Yēē "wēan te 'ka cin drē 'ka 'pēla kōda dī! 'Pian 'ka cin 'kun 'ka 'pē "fli "a, "le Crizi 'ka 'kun bē -yēē 'wī 'zū. -Te ka ya 'wī zīē -a drēnan bē, Bali 'tō dra -dan. ⁸ Maan -cin -tōa 'ka 'ji 'nan, Crizi -ta 'trēda, ēn e Izraēl 'nōn 'su. Yaa drē zīē 'nan -e minnun 'o -tō 'nan, -te Bali 'wī 'tū 'vī bē e 'ta wōla "da. 'Wīnun nēn Bali 'bō 'tō "da 'kū tranun lē bē, Crizi -ta -a 'lē sōlē. ⁹ En e -ta 'nan, -e minnun nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a dīē, 'o Bali 'tō -dan vī -yēē o nyrinda 'sidī man. 'Wī 'bō zīē e ya 'e 'crēn -tēdī 'e 'cēn Bali -le

'fluba 'ji. Kōō e ya 'e 'crēn -tēdī 'nan:

«'Wī nēn yia drē bē -yēē "wēan mēin 'tō vē 'lēglōn 'tōdū pēēnōn 'ji, ēn mēin 'tō -fōa "drē "a.»

¹⁰ En e ya 'e 'crēn -tēdī "nyian 'nan:

«Kaa nēn ka 'ka Zuif 'nōn 'a dīē, 'ka 'ci 'e "nran 'ka 'vale Bali -le minnun -a.»

¹¹ En e ya 'e 'crēn -tēdī "nyian 'nan:

«Kaa nēn ka 'ka Zuif 'nōn 'a dīē, 'ka pēēnōn 'ka Bali 'tō drē -dan. En 'ka Bali 'tō bō "drē "a!»

¹² En Bali 'lewei vīzan Ezai nēn 'li bē, "e 'vī "nyian 'nan:

«Jese kluda min -tū -taa "talē. -Yēē -taa "mingōnnēn -blīlē minnun nēn

o 'ka Zuif 'nōn 'a dīē o da.

En o 'bli -taa "fōlē -yrē.»

¹³ Bali nēn 'ka 'bli a -yrē 'nan e -kaa "sia 'wī 'ji bē, maan trū "baa 'nan, 'e ci "nrandī 'lee -fōdī -trōō -nōn 'cēē 'cēē yī -teradī Zozi da -ji. Bali 'e 'wī zīē -a drē, -e -yēē lei 'saun 'le 'plēblē 'e 'ka 'bli 'fū -yrē 'kpa tīglī.

Pōl 'yēē 'ta wōdī 'wīnun 'vī

¹⁴ 'An "būi Zozinōn, maan -tōa 'nan, ka 'wī 'yī "dra 'ka cin lē "fo. En 'wī nēn e cī "le 'ka -tō bē, kaa -tōa 'e 'cīla "da. En "nyian bē, maan -tōa 'nan 'ka 'pē "sōa 'wī 'padī -a "va 'ka cin lē. ¹⁵ 'Pian 'wīnun nēn kaa -tōa 'va bē -a -cin -tōdī 'ka 'ji 'le "wēan nēn an 'fluba 'gūē -a crēn -tē 'cēē. Ma'an 'wī 'tū yōlē 'ka man "fo "dī. Kōō Bali -a -pēba 'wō 'an 'lō, ¹⁶ 'nan 'an drē Zozi Crizi -le 'pasiazan -a minnun nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a dīē o va. An ya "le Bali -panzan -le 'wī 'zū Bali -le 'wī 'nōnnōn

vīdī -a minnun zīe -wle. Maan dra zīe 'nan -e minnun 'bō nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a dīe, 'o 'kōn "le 'nan 'sraga bōve nēn e "sōa Bali le bē -yee 'wī 'zū. O "sōa Bali le, kōō Bali lei 'saun 'bō 'bē o dra Bali -le vē -a "fo.

17 'Wī pēēnōn nēn Zozi Crizi cīla 'an 'va ēn yaa drē zīe, -yēē cī 'mēn cī "nran wī -dan a Bali 'lē. 18 Kōō an 'ka "vale 'an 'wī 'tū vē, -te e 'ka 'wī nēn Zozi Crizi cīla 'an 'va ēn yaa drē bē -a dī. E cīla 'an 'va, ēn minnun nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a dīe, o -sōōnladī 'sia Bali -sru. E cīla 'an 'lewei 'va, ēn yaa drē. E cīla 'an drē winun va, ēn yaa drē. 19 Yaa drē 'lēbo "fō winun drēdī -a, ēn yaa drē Bali lei 'saun 'le 'plēble 'a. -Yee "wēan an kōla Zozi Crizi -le 'wī 'nōnnōn fuiladī -a "man 'lēglōn "kaga 'ji. Maan 'sia Zeruzalēm, -trilīi ēn e 'bō 'lēglōn nēn waa laabo Iliri bē -a -ji. 20 'Pian maan wēē 'nan, 'an Zozi Crizi -le 'wī 'nōnnōn vē fēnan nēn wa'a Zozi 'le 'wī manlē tian "fo "dīe, -a -nan. Maan drē zīe 'nan -e 'an vīle 'an drē 'kōn 'tōzan -a 'kōn 'pū nēn min pēē -a -fō 'trē 'ji 'va bē -a da dī. 21 'Wī nēn 'e 'crēn -tēdī Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cēn bē, -a da wī nēn maan drē. Kōō e ya 'e 'crēn -tēdī 'nan:

«Minnun nēn

wa'a -yee 'wī vīle -wle "dīe,

o -taa -a -tōlē.

'Wī 'kpa minnun nēn

wa'a tian -yee 'wī manlē dīe,

o -taa -a manlē.»

22 'Wī zīe -a drēdī -le "wēan nēn ma'an tian 'an 'wulo da yīle -e 'an 'lū 'ka 'va dī. 23 'Pian 'bē nēn 'gūē, 'mēn 'nyranman

-nyan 'lēglōnnun zīe -a -ji. -Yee "wēan an -kōlaman 'lūdī -a "mēn 'ka 'va, kōō -a -nan le "kaga 'bō te -a -cin a 'an 'ji 'nan 'an 'lō 'ka 'va. 24 An ya "vale 'an dra tū nēn an -ko Espanyēn bē -a man. -A -cin a 'an 'ji 'nan "mēēn vīnan 'an 'kō bē, 'an 'cīla 'ka 'va. An ya "vale -kaa tū -mie drē 'e cin va -e 'an 'cī 'e "nran. "Bē -sru "mēēn vīnan 'an 'kō bē, cēē -tōa 'an 'wlu 'mēn -kōdī -ji.

25 'Pian 'bē 'bō nēn 'gūē, an "ta -ko "yī "drēle Bali -le minnun nēn Zeruzalēm bē -wle. 26 Fē -le "wēan an "ta -kō -nan nun bē, Zozinōn nēn Masedōa 'lēglōn 'ji bē 'lee Akai 'lēglōn 'ji bē, o "lala 'bō 'e cin man 'nan -e 'o "yī "drē 'yale -tēnōn nēn Zeruzalēm -lēglīzi -ji bē -wle. 27 O 'wī zīe -a drē 'o 'bō 'cī 'sō 'a. 'Pian -a tīglī da bē, fīēn nēn o cī -a bōlanan. Fē -le "wēan nēn an 'wī zīe -a 'vī bē, -yēē cī 'nan, Zozinōn nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a dīe, -a -nōan da nēn -e 'o 'pa Zuif 'nōn nēn o drē Zozinōn 'a bē o va. Kōō Bali -le "yī "nēn yaa drē Zuif 'nōn zīe -wle "bē, wa'a 'tūlē 'o 'saza -le vē -a dī, 'pian o minnun nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a dīe -weē "nōn. 28 -Te an cēēn 'wī zīe -a drēdī man, ēn fēnun nēn kō 'an -nōn -wle "bē, maan -nōn bē, te an "ta -ko Espanyēn. An -cīala 'ka 'va -e 'an 'kū. 29 Maan -tōa 'nan, -te an 'bōla 'ka 'va nun bē, Zozi Crizi -fēa vē -kaa man 'e -cīala "da.

30 'An "'būi Zozinōn, Zozi Crizi 'bē cī -kaa san -a -le "wēan, ēn Bali lei 'saun -kaa ye "yī 'le "wēan bē, an toba -fōa 'cēē 'nan, 'ka 'pa 'an 'va Bali trū 'badī -a 'mēn 'wī man. 31 'Ka Bali trū 'ba 'nan, Zuif

'nōn nēn Zude 'lēglōn 'ji ēn wa'a yi tēala Zozi Crizi da dīe, te 'waan 'man yīdī. Ēn 'ka Bali trū 'ba "nyian 'nan, "yi "nēn waa -nōn 'mēn 'nan 'an 'kū -a Zeruzalēm Zozinōn lē bē, 'o 'kun 'o 'pē "fli "a. ³² 'Ka drē zīe 'nan, -te an cēēn 'wī pēēnōn zīe -a drēdī man, ēn e ya Bali 'bō ci 'sō 'a bē, -e 'an -kōla 'lōdī -a 'ka 'va ci "nrandī -a. -A -nan nēn -kaa "flian 'e cin da fōōnōn.

³³ Bali nēn e -fōdī -trōō -nōan "min lē bē, 'e 'kōn 'ka pēēnōn 'va. Amen!

16

Pōl Zozinōn 'tō 'bū

¹ An ya "vale 'ka -tō 'nan, -kaa "blu Zozizan Foebe bē, e ya līmōn 'kpa -tū -a. Ēn e 'nyranman -tū "paa -leglizi nēn Cēncre bē -a -ji. ² Maan ve 'cēē 'nan, 'ka 'kun 'ka 'pē "fli "a 'cēē -leglizi -ji "le zī e cī "le Bali -le minnun 'o drē bē -yēē 'wī 'zō. Fē oō fē nēn -a 'wī cī "man "bē, 'ka 'pa "va "a. Kōō 'wī zīe "e drē min "kaga "lē, ēn yaa drē "nyian 'an 'bō "le "lē.

³ Priskil 'lee 'e 'sran Akila nēn kū Zozi Crizi -le 'nyranman "paa waa bē, an 'o 'tō bō.

⁴ Tū nēn o ya 'an 'wulo kōōnan bē, e -fū "wēnōn 'e 'o 'bō 'wulo nēn 'e 'kū -ji. An o muo -fōa 'wī nēn waa drē zīe -a man. 'Pian e 'ka "le 'an 'saza nēn 'an o muo "fō "dī. Zozinōn pēēnōn nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a dīe, 'o 'o muo "fō 'wī zīe -a man "nyian.

⁵ Zozinōn nēn 'o cin ye -weē 'kuin bē, an o 'tō bō.

'An bee Epanēt bē, maan 'tō bō. -Yēē cī min tēdē nēn e -fō Zozi 'va Azi 'lēglōn 'ji bē -a.

⁶ Mari nēn -a "koe "nyan 'ka man "kaga "bē, maan 'tō bō.

⁷ 'An "bū Zuif 'nōn nēn Andrōniku 'lee Yūnia -a bē, an o 'tō bō. 'Kūē yā 'yī waa -pū 'kuin. -Wēē -fō Zozi 'va 'an 'lō 'e 'flin, ēn Zozi 'le 'pasianōn yēi "bē o 'tō "yi "a minnun 'le.

⁸ Apliatu nēn e drē 'an bee -a -kaa san Zozi 'le "wēan bē, maan 'tō bō.

⁹ Urban nēn kū Zozi Crizi -le 'nyranman "paa waa bē, maan 'tō bō o "vale 'an bee Staki -a.

¹⁰ Apeles nēn e 'yēē yi -tēradī Zozi Crizi da -cī kōōn bē, maan 'tō bō.

Ēn "nyian bē, an Aristobul -le "kōnnēn 'nōn pēēnōn 'tō bō.

¹¹ 'An "bū Zuif min nēn Erodion -a bē, maan 'tō bō.

Ēn Narsis -le "kōnnēn 'nōn nēn o ya Zozi 'va bē, an o 'tō bō.

¹² Ēn an Trifin 'lee Trifos 'tō bō. Līmōn "fli zīe o 'nyranman "paa 'kpa tīglī Minsan -le vē -a.

Ēn "nyian bē, 'an bee līmōn nēn Perfi -a bē, maan 'tō bō. -A 'bō "nyian "e 'nyranman 'pa 'kpa tīglī Minsan -le vē -a.

¹³ Ēn an Rufus 'tō bō. Minsan -a 'si "va 'yēē 'nyranman 'pazan

'tɔ -a. En -a "bɔ "nen
yaan "siala 'e 'pɪ -
a bɛ, maan 'tɔ bɔ
"nyian.

14 Asenkri 'lee Flegon 'lee
Ermes 'lee Patroba
'lee Ermas 'lee
Zozinon nen o va bɛ,
an o pɛɛnon 'tɔ bɔ.

15 En Filogus 'lee Yuli 'lee
Nere 'lee 'e "blu bɛ
an o 'tɔ bɔ. An o
'tɔ bɔ 'o 'vale Olimpa
'lee Bali -le minnun
pɛɛnon nen o va bɛ
waa.

16 'Ka Zozinon pɛɛnon 'tɔ
bɔ -atu -tɛdɪ o man.
Zozinon pɛɛnon nen
'an 'va 'gʊɛ o 'ka 'tɔ
bɔ.

*Pɔl 'wɪ 'nyranman 'pla Rəm
'nɔn lɛ*

17 'An "bɔl Zozinon, an toba
-fɔa 'cɛɛ 'nan, 'ka drɛ "yi min-
nun nen o Zozinon "cɛan 'e
cin man 'wee 'wɪ "paadɪ -wɪdɪ
"a bɛ o va. -Wee 'wɪ "paadɪ
a 'e 'pee 'wɪ nen kaa 'man
'va bɛ -a man. Te 'ka 'sia -
wee vɛ da dɪ! 18 Kɔɔ min-
nun zɪɛ Crizi nen -kaa san -
a bɛ, -a 'bɔ "cɛɛ wa'a "sua dɪ.
'Pian 'o 'bɔ 'ci 'sɔ wɪnun nen
waa -wɛɛman. O wei a 'o 'le
'nɔnnon, en Zozinon nen o 'ka
'o nyinnandɪ "da 'nan min -
kolaman 'o 'sidɪ -a -si tɪglɪ da
dɪɛ, o o see "paaman 'o wei -a.

19 'Cee vɛ bɛ, min -tɔdɔ
pɛɛnon 'a 'man 'nan, ka 'ta
wɔla Bali wei da 'e tɪglɪ da.
-Yee "wɛan 'cee 'wɪ 'an 'ci
"nranman. An ya "vale 'wɪ
nen e cɪ "yi "bɛ, 'ka -tɔ, te kaa
dra. En 'wɪ nen e cɪ -wɪdɪ "bɛ,
'ka "paala "man -e 'ka 'kɔn
'saun Bali 'lɛ.

20 Maan ve 'cɛɛ 'nan, -a -nan
'ka "nyian mɔan dɪ, -e Bali nen
e -fɔdɪ -trɔɔ -nɔan "min lɛ bɛ, 'e
drɛ -e 'ka Satan 'klɪ 'li "fo "le vɛ
-a.

-Kaa san Zozi Crizi -le "yi 'e
'kɔn 'ka pɛɛnon 'va!

*Minnun nen o 'nyranman
'paa Pɔl -a bɛ o Zozinon 'tɔ 'bɔ*

21 Timote nen kɔ 'nyran-
man "paa -a bɛ, e 'nan 'e 'ka
'tɔ bɔ. En 'an "bɔl Zuif 'nɔn nen
Lusiyu 'lee Zasɔn 'lee Sosipate
-a bɛ o 'nan 'o 'ka 'tɔ bɔ.

22 En 'an 'bɔ Tertu nen Pɔl
'fluba 'nɔn 'mɛn en an ya -a
crɛn -tenan bɛ, an ya Minsan
-le vɛ -a "le 'cee 'wɪ 'zɔ, -yee
"wɛan an 'ka 'tɔ bɔ.

23 Gai "e 'nan, 'e 'ka 'tɔ bɔ. -
Yee "kɔnnɛn "nen an -nyɛanla,
en -yee vɛ -nan nen Zozinon 'o
cin ye.

Eras "e 'nan, 'e 'ka 'tɔ bɔ. -A
va nen "lala 'wɪ pɛɛnon
-ciala 'fla 'bɔ 'gʊɛ -a da.
En "nyian bɛ -kaa "bɔl
Zozizan Kartus "e 'nan
'e 'ka 'tɔ bɔ.

[24 -Kaa san Zozi Crizi -le "yi
'e 'kɔn 'ka pɛɛnon 'va! Amɛn!]

Tɔ -dan 'e 'kɔn Bali -le vɛ -a

25 -Kaa Bali 'tɔ bɔ! -Yɛɛ 'ka
'man -tɔa 'plɛblɛ 'cee yi -tɛradɪ
Zozi da -a. Zozi Crizi -le 'wɪ
'nɔnnon nen maan ve minnun
lɛ bɛ, -a 'bɔ 'a nen e 'ka 'man
-tɔa 'plɛblɛ. 'Wɪ 'nɔnnon zɪɛ -
yɛɛ Bali -le 'wɪ yɔɔdɪ nen e -
fɔ 'e yɔɔdɪ minnun man -a -
nan lɛ 'ka lɛ va dɪɛ, -a 'ta bɔala
minnun lɛ. 26 -Yee "wɛan 'bɛ
nen 'gʊɛ min -tɔdɔ pɛɛnon -
kolaman -a -ci mandɪ -a. 'Wɪ
zɪɛ Bali 'lewei vɪnɔn -a crɛn -tɛ
'li 'e 'cɛn. En Bali 'bɔ nen e ya
-nan 'li 'e 'cɛn bɛ, yaa 'vɪ 'nan,
minnun 'o 'wɪ zɪɛ -a 'sinan 'pa

'trɛda minnun pɛɛnɔn lɛ, 'nan
 -e 'o yi -tɛra 'ɛ da -e 'o 'ta
 wɔla 'e 'wei da. ²⁷ Bali nɛn
 'wɪ 'tɔdɪ pɛɛnɔn a -yɛɛ vɛ -a bɛ,
 e ciɪla Zozi Crizi -va ɛn 'e 'fli
 kɔɔn minnun lɛ. 'Tɔ -dan 'e
 'kɔn Bali zɪɛ -yɛɛ vɛ -a 'li 'trɪlii.
 Amɛn!

'Fluba tɛdɛ nɛn Pɔl -a crɛn -tɛ Korɛnti 'nɔn lɛ

¹ 'An 'bɔ Pɔl bɛ, Bali 'bɔ 'ci 'sɔ 'a nɛn yaan laabv 'nan 'an drɛ Zozi Crizi -le 'pasiazan -a. Mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ 'kʊ 'vale -kaa "bʊi Zozizan Sostɛn -a. ² Kʊa crɛn -tɛ Bali -le -leglizi nɛn Korɛnti fla bɛ -a -ji 'nɔn lɛ. Bali ciɪla Zozi Crizi -va, ɛn e 'ka drɛ 'saun 'e 'lɛ 'nan -e 'ka 'kɔn 'yɛɛ minnun -a. Bali 'ka laabv 'nan -e 'ka 'kɔn 'yɛɛ minnun -a 'ka 'vale minnun nɛn o ya fɛ -tʊdʊ pɛɛnɔn 'nan te o -kaa san Zozi Crizi trʊ "baa bɛ waa.

³ -Kaa "tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fʊdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ.

Pɔl Bali muo "fɔ 'wɪ nɛn Bali -a drɛ Korɛnti 'nɔn lɛ bɛ -a man

⁴ An Bali muo -fɔa "tʊ pɛɛnɔn man "yi "nɛn Bali ciɪla Zozi Crizi -va yaa drɛ 'cɛɛ bɛ -a man. ⁵ 'Wɪ 'kpa nɛn, Bali ciɪla Zozi Crizi -va ɛn e "yi 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn drɛ 'cɛɛ. -Yɛɛ "wɛan nɛn minnun a 'ka yɛi ɛn o Bali -le 'wɪ "paaman 'ka 'ji. ɛn Bali -le 'wɪ tɪglɪ bɛ waa -ci maan 'kpa tɪglɪ. ⁶ 'Ka "trɔɛn "tɔ 'wɪ nɛn Crizi -a drɛ ɛn waa 'vɪ 'cɛɛ bɛ -yrɛ, ɛn ka ya 'ka 'tɔdɪ "da 'plɛblɛ. ⁷ -Yɛɛ "wɛan 'bɛ nɛn 'gʊɛ, Bali -le "yi "tʊ 'ka 'e 'klɪdɪ 'ka man dɪ. ɛn ka ya -a man -pɛnnan 'nan -kaa san Zozi Crizi 'e 'ta pee wʊ. ⁸ Bali -tɔa 'ka 'wlu, 'dʊ -e 'ka 'pɛ 'e vɪlɛ 'e plʊ dɪ -trɪlii -e tʊ zɪɛ 'e bɔ. Bali -a dra zɪɛ 'nan -e tʊ nɛn -kaa

san Zozi Crizi -taa "man "bɛ 'tɔ 'tʊ 'e vɪlɛ 'e 'kɔn 'e 'padɪ 'ka man dɪ. ⁹ Bali 'ka laabv 'nan -e 'ka 'vale -a -pɪ Zozi Crizi nɛn -kaa san -a bɛ waa, 'ka yɛi 'e 'kɔn 'e 'sɛndɪ 'e cin va. Bali zɪɛ -te e 'wɪ 'vɪ bɛ, yaa dra.

Pɔl 'wɪ pla Korɛnti Zozinɔn lɛ o cɛɛn 'e cin man -le "wɛan

¹⁰ 'An "bʊi Zozinɔn, -kaa san Zozi Crizi 'tɔ da an 'ka trʊ "baa 'nan, 'ka yɛi 'e 'kɔn 'e 'sɛndɪ 'e cin va. Te 'cɛndɪ 'e cin man 'e 'kɔn 'ka yɛi "fo "dɪ! 'Pian 'ka 'ci wɪ 'e 'kɔn -tʊwli, ɛn 'ka 'wulo -ji "nrɔn 'wɪ 'tʊwli "da. ¹¹ 'An "bʊi Zozinɔn, fɛ -le "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, Kloe mangulinun -a 'sinan 'pa 'mɛn 'nan 'wɪ 'fɔla 'ka yɛi. ¹² 'Wɪ nɛn maan 'nan 'an ve bɛ -nyrɛn 'gʊ, maan 'man 'nan 'ka 'va min -mienun -a ve 'nan 'o ya Pɔl -srunɔn 'a, ɛn min -mienun -a ve 'nan 'o ya Apolo -srunɔn 'a, ɛn min -mienun -a ve 'nan 'o ya Piɛri -srunɔn 'a, ɛn min -mienun -a ve 'nan 'wɛɛ cɪ Crizi -srunɔn 'a.

¹³ E ya "le 'an 'wɪ 'tʊ laabv 'ka 'lɔ. -Tɪɛ 'vɪ 'cɛɛ 'nan, Crizi a 'e 'cɛndɪ 'e cin man? ɛn maan laabo "nyian 'ka 'lɔ 'nan: «'An 'bɔ Pɔl nɛn, minnun -a pɛin yiba "plan da 'cee 'wɪ 'wliɪdɪ "le "wɛan?» -Cɛjɛ. ɛn "nyian bɛ: «'An 'tɔ da nɛn o 'ka -batize drɛ?» -Cɛjɛ. ¹⁴ An Bali muo -fɔa 'nan, ma'an min -tʊ -batize drɛlɛ 'ka 'va dɪ, -te yaa 'silɛa Cripu 'lee Gai -a dɪɛ. ¹⁵ E drɛ "yi ɛn 'wɪ zɪɛ e drɛ. 'Bɛ 'le vɛ bɛ ka 'a 'kɔlaman -e 'ka vɪ 'nan 'an 'tɔ da nɛn o 'ka -batize drɛ dɪ. ¹⁶ -A -cin -trɔa 'an 'ji "nyian 'nan, an Sefana -batize drɛ 'o 'vale 'e 'mangulinun -a. -Te an min pee -batize drɛ "nyian bɛ,

-a -cin 'ka 'an 'ji "fo "di. ¹⁷ Koo Crizi 'ka 'an 'pale -sia 'nan 'an 'ta minnun -batize dre di. 'Pian yaan 'pa 'sia 'nan 'an 'ta 'yee 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ minnun le. En 'wɪ zɪe blamin -le 'wɪ 'tɔdɪ -dandan "cɛɛ maan 'sia -e 'an vɪ minnun le di. Maan dra zɪe 'nan -e Crizi -le -ka nen yaa 'wɔ yiba "plan da be, -yee 'pleble 'le 'e 'fɔ "man.

Bali-le 'wɪ 'tɔdɪ -dan "mlian blamin-le 'wɪ 'tɔdɪ da

¹⁸ Crizi -le -ka nen yaa 'wɔ yiba "plan da be, minnun nen o ya 'o 'sidɪ Bali man -koo bli be, waa -nan wɪ maan klin "te wɪ -a. 'Pian -kaa nen Bali -taa -kaa 'silɛ 'wɪ 'ji be, -kaa -ci maan 'nan Bali -le 'pleble nen. ¹⁹ 'Wɪ 'kpa nen, koo 'wɪ nen 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji be -nyren 'gɔ. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«An -taa "blamin -le 'wɪ 'tɔdɪ klu 'sɔle.
En an -taa -yee ci "nrɔndɪ -nan -nyanle.»

²⁰ -Mɛ "wɪ nen 'wɪ 'tɔzan -kɔlaman -a vidɪ -a "nyian? En -mɛ "wɪ nen 'fluba 'ci vɪzan -kɔlaman -a vidɪ -a "nyian? Min nen e 'wɪ man -wɛɛman be, -mɛ "wɪ nen e -kɔlaman -a vidɪ -a "nyian? Wa'a 'kɔlaman 'wɪ 'tɔ vidɪ -a "fo "di. Koo Bali blamin -le 'wɪ 'tɔdɪ ta 'bɔla 'nan -yɛɛ ci klin "te wɪ -a. ²¹ Fɛ -le "wɛan nen an 'wɪ zɪe -a 'vɪ be, -yɛɛ ci 'nan blamin 'ka 'kɔlaman -e 'e Bali -tɔ 'yee 'wɪ 'tɔdɪ -a di. Bali 'bɔ 'be 'wɪ zɪe -a dre 'yee 'wɪ 'tɔdɪ -a. Yaa 'yɪ "yi 'nan, min nen e yi -tera 'wɪ nen kɔa ve 'cɛɛ be -a da be 'e "sia 'wɪ 'ji. 'Wɪ zɪe te kɔ ya -a vɪnan 'cɛɛ be, minnun -a maan "le klin "te wɪ -zɔ.

²² Zuif 'nɔn a "va 'nan -cɛ "srɔn winun nen "o -nan ye. En Grɛk 'nɔn a 'wɪ 'tɔ winun -wɛɛnan. ²³ 'Pian -cee vɛ be, Crizi nen waa -te yiba "plan da be, -yee 'wɪ nen -kaa ve minnun le. 'Wɪ zɪe e "naan Zuif 'nɔn man, en minnun nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, "o maan "le klin "te wɪ -le 'wɪ 'zɔ. ²⁴ 'Pian minnun nen Bali o laabɔ 'nan -e 'e o 'si 'wɪ 'ji be, -te o ya Zuif 'nɔn 'a oɔ, en -te o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪ oɔ, waa -tɔa 'nan Crizi a Bali -le 'pleble 'a, en e ya Bali -le 'wɪ 'tɔdɪ -a. ²⁵ 'Wɪ nen Bali -a dre zɪe minnun -a "siala "le klin "te wɪ -le 'wɪ 'zɔ. -Wee tin 'ka 'nɔnnɔn "fo "di, koo Bali -le 'wɪ 'tɔdɪ "mlian blamin -le vɛ da -koo bli. En "nyian be, 'wɪ 'bɔ zɪe -a dre dɪ be, blamin -a "siala 'nan Bali 'ka 'pleble di. -Wee tin 'ka 'nɔnnɔn "fo "di, koo Bali -le 'pleble "mlian blamin -le vɛ da -koo bli.

²⁶ 'An "bɔɪ Zozinɔn, 'wɪ nen maan 'nan 'an ve be, e ya "le 'ka 'fli -nanjen -e 'ka -tɔ 'ka 'bɔ 'a. Kaa nen Bali 'ka laabɔ 'labɛ, minnun nen blamin o "siala 'wɪ 'tɔnɔn 'a be, o 'ka 'ka yei 'bɔɔ "di. En min tanɔn 'ka 'ka yei 'bɔɔ "di. En min -dandan nun 'ka 'ka yei 'bɔɔ "di. ²⁷ 'Pian minnun nen blamin o "siala -blɔnɔn 'a be, o 'bɔ nen Bali o 'si "va. Yaa dre zɪe 'nan -e minnun nen 'wɪ 'tɔnɔn 'a be, 'yra 'e o -te. En "nyian be, minnun nen blamin 'ka o "siala fɛ -tɔ -a dɪɛ, o 'bɔ nen Bali o 'si "va. Yaa dre zɪe 'nan -e minnun nen min tanɔn 'a be, 'yra 'e o -te. ²⁸ En "nyian be, minnun nen o 'ka min -dandannun -a dɪɛ, en blamin yiɛ 'ka 'naan o man dɪɛ, o 'bɔ nen Bali o 'si "va.

Minnun nen o 'ka fe -tu -a die o nen. Bali -a dre zie 'nan -e minnun nen blamin o "siala fe -tu -a be, o -nan wı 'e vıle 'e 'kõn di. ²⁹ E ya zie 'nan -e 'treda blamin -tu 'e vıle 'e -dandan 'tan Bali 'le di.

³⁰ -A -towlı "nen 'cee ve -a. Bali 'bõ 'be 'ka dre Zozi Crizi -le ve -a. Zozi Crizi zıe, 'wı 'tõdı nen e 'si Bali va be -nyren, en -yee dre -cee ve -a. Kõõ Crizi 'bõ 'le "wean nen Bali -kaa 'sia min tıglı 'a, en e -kaa 'si "va 'yee ve -a "fo, en e -kaa 'si 'wı 'wlıdı "le nõanba -ji. ³¹ Bali -a dre zıe 'nan -e 'wı nen 'e 'cren -tedı Bali -le 'fluba 'ji be, -kaa ta wı dre. E ya 'e 'cren -tedı 'nan: «-Te min a "va 'nan 'e -dandan "taan Bali 'le be, 'wı nen Minsan -a dre -yre "be -a 'bõ 'e vı!»

2

Põl Zozi Crizi -le 'wı 'vı Korenti 'nõn le 'kõ?

¹ 'An "bıvı Zozınõn, 'an 'bõ 'gıve, zı an 'lõ 'ka 'va be, blamin -le 'wı 'tõdı -dandan 'lee 'wıdı sıdõ -a "cee an 'wı nen Bali -a dre be -a 'vı 'cee di. ² Kõõ maan 'yı "yi 'nan Zozi Crizi -towlı "le 'wı nen 'an ve 'cee. Zozi Crizi nen waa -te yıba "plan da be -a 'bõ nen maan ve. ³ Tıv nen an 'lõ 'ka 'va be, te an "koe 'ka 'an da 'kpa di. En "nyian be te "klan a 'an 'ji. ⁴ Bali -le 'wı nen maan 'vı 'cee be, blamin -le 'wı 'tõdı -dandan 'lee 'wıdı sıdõ -a "cee maan 'vı 'cee en kaa 'man 'yi "di. 'Pian Bali lei 'saun 'be 'nyranman 'pa 'pleble en ka 'wı zıe -a 'man 'yi. ⁵ Maan dre zıe 'nan -e Bali -le 'pleble 'le "wean be 'ka yi -tera Zozi da. Kõõ an 'ka "vale 'nan blamin -le 'wı 'tõdı -dandan man nen 'ka yi -tera "da "di.

Bali -le 'wı 'tõdı

⁶ Zozınõn nen o dre Bali -le 'wı 'ji ceje be, waa -tõa 'nan 'wı 'tõdı nen kva 'vı. 'Pian 'wı 'tõdı zıe ya 'a 'sile 'tre 'gıve -a da di, en ya 'a 'sile minnun tanõn 'va di. -A -cin 'e 'kõn 'ka 'ji 'nan minnun tanõn zıe yi -tu bõa "be o -nan -nyaan. ⁷ 'Wı 'tõdı nen kva "paaman minnun ji be, Bali -le 'wı 'tõdı nen -a -ci mandı a 'pleble be -nyren. Te Bali 'ka tian 'tre drele die, en yaa man dre 'e 'cen 'nan 'yee 'tõ -dan be 'ka dre -a "nen "blnõn 'a. 'Wı 'tõdı zıe e ya 'e yõõdı minnun man. ⁸ Minnun tanõn nen 'tre 'gıve -a da be, wa 'a Bali -le 'wı 'tõdı zıe -a -ci manle di. "Te waa -ci 'man be, "te Minsan nen 'tõ -dan a -yre "be wa 'a -peınle yıba "plan da di. ⁹ 'Wı nen 'e 'cren -tedı Bali -le 'fluba 'ji be, -yee 'le sõõ. Kõõ e ya 'e 'cren -tedı 'nan: «'Wı nen blamin 'ka tian 'li -a -nan yıle die, en 'wı nen blamin 'ka tian 'li -a manle die, en 'wı nen -a -cin 'ka blamin ji 'nan e dra die, -a 'bõ nen Bali -a man dre minnun nen o Bali 'bõ ye "yi "be -wee ve -a.» ¹⁰ 'Pian -cee ve be Bali 'be 'wı zıe -a -ci 'si -cee 'yee lei 'saun 'a. Kõõ Bali lei 'saun 'wı pıeenõn -tõa. Yaa -tõa "trılıı e Bali -le 'wı yõõdı pıeenõn -tõa. ¹¹ 'Ka 'ci "nrõn 'wı 'gıve -a da -tu, blamin 'bõ 'be 'e 'fli man wı -tõa 'e -towlı "ce. -Njıe duv? -A -towlı "nen "nyian Bali lei 'saun 'le ve -a. 'Wı pıeenõn nen Bali da be, Bali lei 'saun 'be -tõa 'e -towlı. ¹² Lei nen Bali -a -nõn -cee be, ya 'a 'sia 'treda 'gıv di, 'pian e "sia Bali 'bõ 'va. -Yee

"wεan Bali -le "yinun nen yaa dra -cεε bε, -kaa -tαa.

¹³ En "yinun zιε blamin -le 'wι 'tαdι -dandan -a "cεε -kaa -nan wι ve minnun ε dι. 'Pian 'winun nen Bali lei 'saun -a "paa -kaa 'le bε, -a 'bα nen -kaa ve minnun ε. 'Wι 'kpa nen, 'winun nen e ci Bali -le 'wι 'a bε, -kaa -ci "sia minnun nen Bali lei 'saun o "paala bε -wλε. ¹⁴ 'Pian min nen e 'ta wula 'e 'bα 'wulo -ji winun da bε, winun nen e 'si Bali lei va bε, ya'a 'we "man 'nan 'wι 'kpa nen dι. -A san "e 'winun zιε -a "siala klin "tε winun -a en ya'a 'kαlaman -e 'e -ci man dι. Fε nen maan ve zιε, -yεε ci 'nan 'winun nen e 'si Bali va bε Bali lei 'saun 'bε -ci "sia min ε. ¹⁵ Min nen Bali lei 'saun -a "paala bε, e -kαlaman 'wι 'tα 'tαdυ pεenαn 'fa 'sidι -a, 'pian min nen Bali lei 'saun "cεε "paala dιε, ya'a 'kαlaman -e 'e min zιε -yee 'winun dρεdι -ci man dι. ¹⁶ Kαα 'wι zιε Bali -le 'fluba -a 'vι. E ya 'e 'cρεn -tedι Bali -le 'fluba 'ji 'nan: «-Tιε Minsan -le ci "nrαndι -tαa? En -tιε -kαlaman 'wι "paadι -a "ji?» -A san "ka "fo "dι, 'pian -cee ve bε, Crizi lei 'bε -kaa "paala. -Yee "wεan -kaa -yee ci "nrαndι -tαa.

3

-Mε "wι nen Bali 'sunαn -a dra?

¹ 'An "bυι Zozinαn, 'wι tιglι 'ji bε, ma'an 'kαlaman -e 'an 'wι tin 'ba 'cεε "le minnun nen Bali lei 'saun o "paala bε -wee 'wι 'zυ dι. 'Pian an 'wι tin "baa 'cεε "le minnun nen o 'ta wula 'o 'bα 'wulo -ji winun da bε

-wee 'wι 'zυ. Kαα ka ya "le minnun nen o ya Crizi -le 'wι 'ji 'nen 'linen nun -a bε -wee 'wι 'zυ. ² -Yee "wεan 'winun nen an "sia -a tin 'banan 'cεε 'gυε, e 'ka 'pleble dι. 'Nαnαn nen waa -nαan 'nen 'linen ε bε, e ya "le -a 'bα nen maan -nαn 'cεε. Kαα ka'a 'kαlaman -e 'ka fε 'pleble 'bli dι. En 'bε nen 'gυε, 'nαnαn nen min -a -nαan tian 'cεε. ³ Kαα ka 'ta wula 'ka 'bα 'wulo -ji winun da. Fε -le "wεan an 'wι zιε -a 'vι bε, man bυdι a 'ka yei, en 'wι a 'e -fαladι 'ka yei. 'Wι zιε yaa -kααnman 'nan Bali lei 'saun "cεε 'ka "paala dι en 'cee 'ta wυ -pε a "le minnun nen wa'a Bali tαa dιε -wee ve zυ. ⁴ Kαα min -mienun a 'ka yei "o "ve 'nan: «"Kυ "ya wo Pαl -srunαn 'a», en min -mienun "o "ve 'nan, Apolo -srunαn nen "wee "a. 'Wι zιε -yεε -kααnman 'nan Bali lei 'saun "cεε 'ka "paala dι.

⁵ 'Pian e ya "le 'an 'wι 'tυ laabυ 'ka 'lα. -Tι nen Apolo -a? En -tι nen 'an 'bα Pαl -a? Maan ve 'cεε 'nan, Bali 'sunαn "tun "nen 'kυa. 'Kυ 'va nen Bali ciila en ka yi -tera Zozi da. 'Wι nen Minsan -a -pεba 'wυ 'kυ 'lα bε, -a 'bα nen kυa dρε. ⁶ E ya "le 'nan fε 'wλε nen maan -fα 'tre 'ji, en Apolo 'yi 'sen "da. 'Pian Bali 'bε fε 'wλε zιε -a 'bα en -yεε ci -a trαnan. ⁷ Maan 'nan 'an ve 'cεε 'nan, min nen e fε 'wλε 'fα 'tre 'ji bε -a san 'tα "cεε wa'a ve dι, en min nen e 'yi 'sen "da "bε -a san 'tα "cεε wa'a ve dι, 'pian Bali nen yaa 'bα en e ci -a trαnan bε, -a 'tα nen waa ve. ⁸ Min nen e fε 'wλε -fαa 'tre 'ji 'lee min nen e 'yi -sean "da "bε, wa'a 'mlian 'o cin da dι. 'Pian

'nyranman nen min -tu -a 'pa be, -a man -kopa nen Bali -a -nan -a san le. ⁹ Koo ku ya Bali lo "le -yee 'nyranman 'panon 'zu, en cee ci Bali -le fei 'bo 'a. En "nyian be, ka ya "le -yee 'kon le 'wi 'zu.

¹⁰ Bali -le "yi "nen yaa dre 'men 'an dredi -a Zozi 'le 'pasiazan -a be, -yee -maan an dre "le 'kon 'tazan -dan -le 'wi 'zu. An 'kon 'pu -fo 'tre 'ji, en min peenun a -a -tonan "da. 'Pian 'ka 'tudu pemon nen ka ci -a -tonan "da "be, 'ka yie 'to 'ka 'fli -va. ¹¹ Fe nen maan ve zie, -yee ci 'nan 'kon 'pu nen maan -fo 'tre 'ji 'va be, Zozi Crizi nen. En min 'ka 'kolaman -e 'e 'kon 'pu pee -fo "nyian 'tre 'ji "fo "di.

¹² Minnun a 'kon zie -a -tonan "da -siga -a, en min mienun a 'kon zie -a -tonan "da -kolonun nen o 'fle ci be waa, en min mienun a "nyian -a -tonan "da yiba "a, en min mienun a "nyian -a -tonan "da "lo "a. ¹³ 'Pian 'nyranman nen min -tu -a 'pa be, -a ta -taa "bolaa yi nen Bali 'tredanon 'le tin "baa be -a da. Yi zie -a da be, 'te 'a nen Bali min -tu -le 'nyranman nanjan. ¹⁴ Min nen e 'kon zie -a -to "da en 'te 'ka -kolale -yee ve sredi -a die, -a san 'yee -kopa ye. ¹⁵ 'Pian -te 'nyranman nen yaa 'pa be 'te -a sre be, ya'a 'yee -kopa 'ye "fo "di. 'Pian min 'bo zie e "sia 'wi 'ji. E -kon "le min nen e 'su 'te 'lo fe -a blu be -yee 'wi 'zu.

¹⁶ 'Ka Zozinon be cee ci Bali -le 'kon 'a, en Bali lei 'saun -nyelanla 'ka 'ji. Ka'a too zi duu? ¹⁷ Min nen e Bali -le 'kon -wi be, Bali min zie -a -nan -nyaan. Koo Bali -le 'kon a

'saun en 'ka Zozinon 'be ci Bali -le 'kon 'bo zie -a.

¹⁸ Te min -tu 'e 'fli see "paadi! Maan ve 'cee 'nan, -te -a -cin a min -tu ji 'ka yei 'nan 'yee ci 'wi 'tazan -a be, min zie 'e 'fli dre 'bluzan -a 'tredanon 'le. E dre zie, 'du -e Bali 'e 'wi 'todi -non -yre. ¹⁹ Koo 'wi 'todi nen 'tredanon -a "siala 'nan -yee ci 'wi 'todi 'kpa -a be, e ya Bali 'le klin "te wi -a. E ya 'e 'cenen -tedi Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Bali 'wi 'tonon "kuan 'o 'bo 'le -dawli winun dredi man.»

²⁰ En e ya 'e 'cenen -tedi Bali -le 'fluba 'ji "nyian 'nan:

«'Winun nen 'wi 'tonon -a "nrannon 'o 'ji be,

Minsan -a -toa, en yaa -toa 'nan -a -ci "ka "di.»

²¹ E ya zie 'nan -e min -tu 'e vlie 'e 'fli dre -dandan 'treda blamin -le "wean di. Koo Bali fe pemon 'non 'cee. ²² Maan ve 'cee 'nan -te e ya 'an 'bo Pol -a oo, en -te e ya Apolo -a oo, en -te e ya Pieri -a oo, en -te e ya 'tre 'bo 'gve -a da -a oo, en -te e ya 'belidi -a oo, en -te e ya -kadu -a oo, en -te e ya 'treda fenun nen -nan 'gve -a oo, en -te e ya fenun nen o -taa "be -a oo, -a pemon zie, Bali -a -non 'cee. ²³ 'Pian 'ka 'bo be, ka ya Crizi -le ve -a, en Crizi a Bali -le ve -a.

4

Minsan 'be Zozi 'le 'pasianon 'le tin "baa

¹ 'Wi nen -a -cin -e 'kon 'ka 'ji 'ku 'va zia be -nyren 'gu, ku ya Crizi 'sunon 'a, en e 'ku 'pla 'nan 'ku Bali -le 'wi yoodi "paa 'ka 'ji. ² 'Pian 'wi -dan nen "va

"bε, -nyren 'nan 'nyranman nen yaa -peba 'wυ 'kυ 'lɔ bε 'kυ yiε -trɔa "da. ³-Yee "wεan 'an 'bɔ 'le vε bε, -te ka 'mεn 'wι tin "baa oo, -te 'bε "cεε dι, tin 'banɔn 'mεn 'wι tin "baa oo, ma'an siala 'wι 'a dι. En "nyian bε 'an 'bɔ mεεn "cεε 'an 'fli -le 'wι tin "baa dι. ⁴Maan ve 'cεε 'nan, -te 'an 'wulo -ji "nrɔndι 'ka tin tεa 'an da dι oo, wa'a vile 'nan 'wι zιε -yee "wεan 'mεn tin a 'nɔnnɔn dι. 'Pian Minsan -tɔwli 'bε cι 'mεn tin 'bazan 'a. ⁵-Yee "wεan te 'ka tin -tε min da, te -a tυ 'ka tian bɔlε dι. 'Pian 'ka Minsan -tadι man -pεn! Tυ zιε -a man nen, e 'wιnun nen 'e yɔɔdι klun va bε -a ta bɔala. En "nyian bε, 'wιnun nen min ji 'e yɔɔdι bε, yaa ta bɔala. Maan ve 'cεε 'nan, yi zιε -a da bε Bali min 'tɔ "yi "ve 'nyranman nen min 'bɔ -a 'pa bε -a man.

Zozi Crizi -le 'pasianɔn 'o dre 'cee 'wι -kɔɔn "mannɔn 'a

⁶ 'An "bυι Zozinɔn, 'cee "wεan nen an "sia 'wιnun 'gυε -a vιnan 'kυ 'vale Apolo -a 'kυ man. Waa 'vι 'nan: «'Wι nen 'e 'cɔn -tεdι bε, te min 'e 'ciila "da "dι!» An ya "vale 'nan 'wι zιε 'ka -tɔ 'nan, -a -tɔwli "nen "nyian 'kυε vε -a. -Yee "wεan te 'ka 'tυ 'e -dandan 'tan 'kυ "fli 'gυε 'kυ yei "min -tυ -le "wεan dι. ⁷-Tιε 'vι 'yiε 'nan i ya -dan 'i bɔεzan -tυ man? Fε -tυ nen 'i 'lɔ, te Bali "cεε 'nɔn 'yiε dιε, e 'ka "fo "dι! -Yee "wεan nen 'i -dandan 'tandι 'le 'tɔ!

⁸ -A -cin a 'ka 'ji 'nan fε -tυ 'ka 'e 'klidι 'ka man dι, 'nan ka dre fεnɔn 'a. En ka mingɔnnεn -blidι 'sia 'va, 'pian kυ 'ka wo 'va dι. An ya "va 'nan 'wι zιε 'e dre 'wι 'kpa -a, 'dυ -e

'kυ "kɔn wυ "va. ⁹ -A -cin a 'an 'ji 'nan, kυv nen kυ cι Zozi 'le 'pasianɔn 'a bε, Bali 'kυ dre minnun nen o 'ka min va minnun -a dιε waa. Kυ dre "le minnun nen o ya 'o 'pladι 'nan 'o -ka bε -wee 'wι 'zυ. - Te e ya Bali -le 'pasianɔn 'a oo, εn -te e ya blamin -a oo, o pεεnɔn -a -nan ye. ¹⁰ Minnun 'kυ "siala klinnɔn 'a Crizi -le "wεan. 'Pian 'cee vε bε, 'ka 'fli "siala 'wι 'tɔnɔn 'a Zozinɔn yei. Ka ya min 'pleble nun -a, 'pian 'kυε vε bε e 'ka zι dι. Minnun 'ka 'tɔ "yi "ve, 'pian 'kυε vε bε o "naan "kυε "man.

¹¹ 'Bε nen cεεgυ yi -a 'gυε, dra 'kυ -tεa tian, εn 'yi dra 'kυ -tεa tian. 'Kυ man sɔnun "ka "dι. Minnun 'kυ -sɔan, εn "nyian bε 'kυ -nyran pei "ka "dι. ¹² 'Kυ "koe -nyaan 'nyranman 'padι -a -e 'kυ "nen "fε -blι. Minnun 'kυ "srɔnman 'pian -fεa nen kυa ve o man. Minnun 'tε "paa 'kυ da, 'pian 'kυ 'wulo -tɔa "wly. ¹³ Minnun "we 'kυ man -wli dι, 'pian kυa "sia "da -wle wei 'nɔnnɔn 'a. Kυ dre 'tredanɔn 'lɔ "le bli -le 'wι 'zυ, εn kυ da nen o 'wee "tri pεεnɔn 'wεεnman tian cεεgυ yi -a.

¹⁴ -Te an 'wιnun zιε -a cɔn -te 'cεε bε, wa'a vile 'nan -e 'yra 'e 'ka -tε dι. 'Pian an ya "vale 'nan ka -sɔnla -si tiglι da, kɔɔ ka dre 'mεn 'nennun nen an o ye "yi "bε waa. ¹⁵ Maan ve 'cεε 'nan -te min -kpi fu (10.000) 'bε Crizi -le 'wι "paaman 'ka 'ji oo, 'pian -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan 'ka "tι 'ka "kaga "dι. 'An 'bɔ 'bε dre 'ka "tι "a, kɔɔ mεεn Crizi -le 'wι 'nɔnnɔn 'vι 'cεε εn ka dre -yee vε -a. ¹⁶ -Yee "wεan an 'ka trυ "baa 'nan, 'ka dre 'an 'si dɔnɔn 'a. ¹⁷ En 'wι zιε -a -ji bε, an Timote "paa -sia

'cεε. Mεεn Bali -le 'wι 'vι -yre en e wυ "man. Zozinōn yei "bε, e dre "le 'an 'pōn -ji 'nen nen maan ye "yi en an yi -tεala "da "bε -yee 'wι 'zυ. Zi 'mεn 'ta wυ -pε ci Crizi -sru "bε, e "ta "lo -a -cin -tōlε 'ka 'ji. En 'wι 'bō zιε -a 'bō nen maan "paaman minnun ji -leglizι -tōdυ pεεnōn 'ji.

18 Min -mienun a 'ka yei "bε waa nrōn 'o 'ji 'nan ma'an "nyian lia 'an da 'ka 'va "fo "dι, εn o -dandan 'tandι 'sia. 19 'Pian maan ve 'cεε 'nan -te Minsan wυ "man "bε, -a -nan 'ka "nyian mōan dι -e 'an 'lυ 'ka 'va. -Te an 'lυ bε, minnun 'bō nen 'o 'fli dra -dandan 'labε, wa'a vιlε 'nan o wei lε nen 'an "trōen -tōa "dι, 'pian 'pleble nen Bali -a -nōn -wλε "bε -a 'bō nen maan -nanjean. 20 Kōō Bali -le mingōnnēn -blidι min da bε, wa'a vιlε 'nan 'wι 'saza nen min -a tin "baa 'e 'le dι, 'pian Bali 'yee 'pleble 'ci -kōōnman. 21 'An sōnba 'sia -e 'an 'lυ 'ka 'va, 'bε a -tv. En 'an 'lōdι 'ka 'va 'ka yidι "yi 'lee -pōan "trōō -a bε, 'bε a -tv. 'Wι "fli zιε -a "cεn 'va nen ka ci?

5

'Wι 'wλidι -dan wla Korenti Zozinōn yei

1 Maan 'man 'e 'pa -a "fli yaa 'nan, 'wι 'wλidι "tv nen minnun 'bō nen wa'a Bali tōa dιε, wa'a 'kolaman -e 'o dre dιε, min -tv a -a drenan 'ka yei. Kōō min zιε 'o 'vale 'e "tι "nan -a, -wεε ci lι 'lee 'kōnnēn -a. 2 'Wι zιε min -tv a -a drenan 'ka yei, te ka -dandan "taan. 'Pian e ya "le 'ka 'ta 'e dre paan -trōdrō -e min nen 'e 'wι zιε -a dre bε, 'ka -pin 'ka yei. 3 'An

'bō Pōl -le vε bε, an 'ka 'ka yei "nun dι, 'pian 'mεn ci "nrōndι pεεnōn a 'ka 'va nun. Maan ve 'cεε 'nan, min nen e 'wι zιε -a dre bε, "te 'an 'kōn 'ka 'va nun bε, "te an tin -tε "da -a -nan 'mōn. 4 'Wι nen kō 'ka dre bε, -nyren 'gυ, 'ka cin yi -yee 'wι man Minsan Zozι Crizi 'tō da. 'Mεn ci "nrōndι pεεnōn a 'ka 'va nun "le -cεε ci. -Kaa san Zozι Crizi -le 'pleble 'a, 5 'ka min zιε -a -pin 'ka yei -e 'e dre Satan -le vε -a 'e "pa 'ji. 'Ka dre 'nan -e Satan 'e 'wι "nen -kōōn -yre. 'Wι zιε -yεε -maan 'lōō 'e lia 'e da -e 'e -kōla 'sidι -a 'wι 'ji yi nen -kaa san Zozι Crizi -taa "man "bε, -a da.

6 E 'ka 'wι "yi "a "fo -e 'ka -dandan 'tan 'wι zιε -a -ji dι. Kaa -tōa 'ka 'bō 'a 'nan: «Si 'wλε -tōwli min 'she pεεnōn "tranman!» 7 -Yee "wεan 'wι 'wλidι "nen e -kolaman -e 'ka pεεnōn "saa bε, 'ka 'si 'ka yei. 'Ka dre zιε, 'dυ -e 'ka 'kōn 'saun Bali 'lε! Kōō 'ka 'pa nyranman "cεε 'wι 'wλidι "drēdι -a "fo "dι. 'Wι nen Izrael 'nōn -a dra te o "ta 'o tranun 'si nōanba -ji "fēdi -ble bε, 'e dre 'cee 'wι -kōōn "manve -a! O 'mannyan pεεnōn 'wεenman bei 'vaa -e 'o 'kpōun -pυ nen 'mannyan 'ka 'kōan "va "dιε -a dre. "Bε -sru -e 'o 'wee 'bla 'bli. Fε nen maan ve zιε -yεε ci 'nan, Crizi dre "le -cee 'bla 'zυ. E -ka 'nan -e 'e -cee 'wι 'wλidι 'fui, -e -kaa 'kōn 'saun Bali 'lε. 8 'Wι zιε -yee "wεan bε, te -kaa -cee "fēdi -blι te 'mannyan ceje a -kaa 'va dι! -Yεε ci "le 'wι 'wλidunun nen -cεε dre 'e tēdε bε, -yee 'wι 'zυ. Te -cεε dre "nyian "fo "dι! 'Pian 'wι nen e ci 'saun Bali 'lε bε, -nyren -kaa dre! En 'wι nen e ci tigh bε, -nyren -kaa dre!

9 'Fluba ceje nen an 'lv 'a 'cee be, maan cren -te -ji 'nan, -kōnnen -wēenōn 'lee li -wēenōn be te 'ka -bli waa "fo "di. 10 -Te an ya 'wī zīe -a vīnan be, minnun nen o 'ka Zozi 'va dīe, 'wee 'wī "cee ma'an ve dī. En wa'a vīe 'nan minnun nen 'tre 'gūe -a da te o ya "lala yī "yī 'nōn 'a, en o ya crinnōn 'a, en o ya -yū -pannōn 'a be, -wee 'wī nen maan ve dī. "Te e ya paan 'be 'a be, "te ka "sia 'tre 'bō da "fo.

11 'Pian fe -le "wēan nen an 'wīnun zīe -a cren -te 'cee be, -nyren 'gū: Minnun nen waa ve 'o 'fli man 'nan o ya -kaa "būi Zozinōn 'a te o ya 'wī 'wīdī "drēnōn 'a be, te 'ka -bli waa "fo "dī! -Nyren "le 'nan -kōnnen -wēedi -le 'wī 'zū, en -nyren "le 'nan li -wēedi -le 'wī 'zū, en -nyren "le 'nan "lala yīdī "yī "le 'wī 'zū, en -nyren "le 'nan -yū -pandī -le 'wī 'zū, en -nyren "le 'nan 'wī 'wīdī "vīdī Bali man -le 'wī 'zū, en -nyren "le 'nan -wen mlīndī -trōadī 'o 'wīn -jī -le 'wī 'zū, en -nyren "le 'nan fe 'sīdī min lō -gla -a -le 'wī 'zū. Minnun zīe, te 'ka -bli waa "fo "dī, en te 'ka fe -bli waa 'e cin va "fo "dī!

12 Minnun nen o 'ka Zozi 'va dīe, mēen "cee tin -tea "o da dī. 'Pian minnun nen Zozi 'va be, -cee tin -tea "o da. 13 En minnun nen o 'ka Zozi 'va dīe, Bali 'be tin -tea "o da. -Yee "wēan nen 'wīnen 'e 'cren -tedī Bali -le 'fluba 'jī be, 'ka 'ta wōla "da! E ya 'e 'cren -tedī 'nan: «Min nen e 'wī 'wīdī "dra be, 'ka -pin 'ka yei!»

6

-Te 'wī 'fōla Zozinōn yei "be,

-te "paamlan?

1 'Wī -fōla Zozizan 'tū 'lee 'e "būi Zozizan 'tū yei, 'pian kaa "siala -e 'ka -kū -a minnun nen wa'a Bali tōa dīe o cēin -da. 'Wī nen ka dra zīe e 'ka "yī "fo "dī. Kaa tin "baa paan 'ka "būi Zozinōn 'cēin -da. 2 -Kaa 'bō nen -kaa ya Bali -le minnun -a be, -cee -taa 'trēdanōn 'le tin 'balē. Ka'a 'wī zīe -a tōa dūb? -Mē "le "wēan nen ka'a 'kōlaman -e 'ka 'wī 'sēzenen zīe -a tin 'ba 'ka 'bō 'a dī? 3 En "nyian be, -cee -taa Bali -le 'pasianōn 'le tin 'balē. Ka'a 'wī zīe -a tōa dūb? -Mē "le "wēan nen ka'a 'kōlaman -e 'ka 'trēda wī 'sēzenen 'gūe -a tin 'ba 'ka 'bō 'a dī? 4 'Pian -te 'wī 'fōla 'ka yei "be, ka -kō 'wī zīe -a tin 'banōn nen o 'ka Zozinōn 'a dīe, o cēin -da.

5 An ya "vale 'wī nen kaa dra be, -a 'yra 'e 'ka 'te, -yee "wēan nen an 'wī zīe -a ve. 'Wī 'tōzan 'bō 'tū 'ka "cee yei, -te 'wī 'fōla Zozinōn "fli yei "be -e 'e -kōla o yei "paaladī -a 'mlōnmlōn dūb? 6 'Cee 'wī drēdī -a -kōnman 'nan 'wī 'tōzan 'ka 'ka yei "fo "dī. Kō -te 'wī 'fōla Zozizan 'tū 'lee 'e "būi Zozizan 'tū yei "be, kaa "sia -e 'ka -kū -a minnun nen wa'a Bali tōa dīe o cēin -da.

7 -A mandī 'nan 'wī 'fōla Zozinōn "fli yei en o ya tin 'banan be, yaa -kōnman 'nan 'cee 'ta wū -pē 'ka "le Zozinōn 'zū dī. -Mē "le "wēan nen ka'a 'we "man -e min 'e 'wī drē 'ka 'va -wīdī "dī? En "nyian be, -mē "le "wēan nen ka'a 'we "man -e min 'e 'ka 'ta -bli dī? 8 'Pian 'cee vē be, 'ka 'bō cēe 'wī dra min va -wīdī, en cēe minnun ta -ble. Min pee "tun "cee dī, 'ka 'bō "būi Zozinōn le nen ka 'wīnun zīe -a dra.

⁹ 'Wl 'gυe -a -cin 'e -trɔa 'ka 'ji. -Nyren 'nan minnun nen o 'wl dra -wliɔ 'min va βe, wa'a 'ko Bali -le mingɔnnen tɔeda "fo "di. En "nyian βe, te 'ka 'wl 'gυe -a 'sia 'wlu wl -a "fo "di! Minnun nen o ya -kɔnnen -wɛɛnɔn 'a βe, 'lee minnun nen o ya li -wɛɛnɔn 'a βe, 'lee minnun nen o ya -yυ -pannɔn 'a βe, 'lee minnun nen o min -sran -wɛɛman βe, 'lee minnun nen o min nan -wɛɛman βe, 'lee -klɔnmɔn 'lee -klɔnmɔn nen o nyianla "le li 'lee -kɔnnen -le 'wl 'zυ βe, ¹⁰ 'lee minnun nen o ya crinnɔn 'a βe, 'lee minnun nen o ya "lala yi "yi 'nɔn 'a βe, 'lee minnun nen o -wɛn mlindi -tɔala 'o 'win -ji βe, 'lee minnun nen o 'wl 'wliɔ "ve Bali man βe, 'lee minnun nen o fe "sia min lɔ -gla -a βe, o pɛɛnɔn zɪe, wa'a 'ko Bali -le mingɔnnen tɔeda "fo "di. ¹¹ Min -mienun a 'ka yei 'e tɛde βe, te o 'winun zɪe -a -mie dra. 'Pian 'βe nen 'gυe, Minsan Zozi Crizi 'lee -kaa "ti Bali lei 'saun βe, -wɛɛ 'cee 'wl 'wliɔ fui 'ka man, en o 'ka 'si "va Bali -le vɛ -a "fo, en o 'ka drɛ min tɪglɪ 'a Bali 'le.

'Wl nen e Bali 'tɔ dra -dan βe -nyren 'ka drɛ!

¹² Min -mienun a 'ka yei, waa ve 'nan: «Fe pɛɛnɔn drɛɔi -si a 'e 'le 'sɔɔi min le.» 'Pian maan ve 'cee 'nan fe pɛɛnɔn 'ka 'wl "yi 'dra min le di. An -kɔlaman maan ve 'nan, fe pɛɛnɔn drɛɔi -si a 'e 'nɔndi 'mɛn, 'pian ma'an 'fli tɔe -e 'an drɛ fe -tɔ -le nɔn -a di. ¹³ Kaa ve "nyian 'nan: «Bali -bli fe -nɔn min le 'nan -e 'e 'kɔ min -pɔn -ji. En Bali min -pɔn drɛ

'nan -e -bli fe 'e 'kɔ "ji. En tɔ -tɔ -taa "bɔle βe, Bali 'o "fli zɪe o -nan -nyaan.» 'Wl zɪe e ya 'wl 'kpa -a. 'Pian Bali 'ka -kaa drɛle 'nan -e -kaa 'fli -nɔn -kɔnnen -wɛɛɔi 'lee li -wɛɛɔi le di. Kɔɔ Minsan a "va 'nan -kaa 'kɔle 'e 'kɔn 'e 'bɔ 'le vɛ -a. En 'e 'bɔ 'yɛɛ yiɛ -tɔa -kaa 'kɔle 'va. ¹⁴ Fe -le "wɛan nen an 'wl zɪe -a 'vl βe, zɪ Zozi Crizi -ka βe, Bali -a 'kɔle wluan -kanɔn 'va. -A -tɔwli "nen "nyian Bali -a dra -cɛɛ. -Te -kaa -ka βe, Bali -kaa 'kɔle 'gυe -a wuanla -kanɔn 'va 'yee 'plɛble 'a.

¹⁵ Crizi man mennun nen 'kaa. Ka'a 'wl zɪe -a tɔa dɔv? Min -kɔlaman -e 'e Crizi man mɛn -tɔ 'si -e 'e drɛ -kɔnnen -wɛɛzan man mɛn -a? -Cɛje! ¹⁶ Kaa -tɔa 'nan, -te min 'nyin -kɔnnen -wɛɛzan -sru "βe, te o "flinɔn drɛ min -tɔwli "a. Kɔɔ e ya 'e 'cɛn -tɛɔi Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Min "fli zɪe o dra min -tɔwli "a.»

¹⁷ 'Pian min nen 'βe lea Minsan man βe, o dra -tɔwli Bali lei 'saun 'le "wɛan.

¹⁸ -Yee "wɛan te 'ka 'fli -nɔn -kɔnnen -wɛɛɔi 'lee li -wɛɛɔi le "fo "di. Kɔɔ 'wl 'wliɔ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn nen blamin -a dra, te e 'ka -kɔnnen -wɛɛɔi 'lee li -wɛɛɔi da diɛ, ya'a fe -tɔ dra min 'kɔle le di. 'Pian 'wl 'wliɔ "nen -kɔnnen -wɛɛɔi 'lee li -wɛɛɔi da βe, -te min -a drɛ βe, te -a san 'wl 'wliɔ drɛ 'e 'bɔ 'kɔle le. ¹⁹ -A -cin 'e 'trɔa 'ka 'ji 'nan, 'ka 'kɔle βe, e ya Bali lei 'saun 'le 'kɔn 'a. En Bali 'yee lei 'saun zɪe -a -nɔn 'cɛɛ, e ya 'ka 'lɔ. Ka 'ka "nyian 'ka 'fli -ji di. ²⁰ Maan ve 'cee 'nan, Bali 'ka 'ta pan 'wɔ 'flɛ 'plɛble 'a. -Yee "wɛan 'ka Bali 'tɔ drɛ -dan

'ka 'kələ nen e ci -yee ve -a be -a.

7

Pəl 'wɪ tin 'ba li 'padɪ 'lee -kənnən 'padɪ da

¹ 'Fluba nen ka -ta -a 'mən be, 'wɪ nen kaa laabu 'an 'lɔ 'ji be, an 'ta -a "sia 'va 'cɛɛ. -Te kaa 'vɪ 'nan, te -klɔnmən 'e -wla 'e nan -sru "diɛ, 'wɪ 'tʊ nen kaa 'vɪ. ² 'Pian 'an 'bɔ Pəl, maan ve 'cɛɛ 'nan, e ya 'wɪ "yi "a -e -klɔnmən nan 'e 'kən. En e ya "nyian 'wɪ "yi 'a -e lumən -sran 'e 'kən. "Tɔgɔ lumən 'e drɛ -kənnən -wɛɛzan 'a, en -klɔnmən 'e drɛ li -wɛɛzan 'a. ³ -Klɔnmən 'e -wla 'e nan -sru! -Yɛɛ ci "le 'e drɛ 'e nan lɛ. En lumən 'e wɪ "man -e -a -sran 'e -wla -a -sru! -Yɛɛ ci "le 'e drɛ 'e -sran lɛ. ⁴ Lumən 'kələ be, e 'ka lumən 'bɔ 'saza 'le ve -a dɪ. 'Pian e ya -a -sran -le ve -a. -A -tɔwli "nen "nyian -klɔnmən -le ve -a. -Klɔnmən 'kələ be, e 'ka -klɔnmən 'bɔ 'saza 'le ve -a dɪ. 'Pian e ya -a nan -le ve -a. ⁵ -Yee "wɛan te 'ka vɪ 'ka cin lɛ -cɛjɛ "fo "dɪ. 'Pian -te 'ka "flinən wei drɛ -tɔwli, 'nan -e 'ka 'flin tʊ "wɛnnən 'a Bali trʊ 'badɪ -le "wɛan be, 'ka drɛ. "Bɛ -sru -e 'ka 'kʊ 'ka cin va, "tɔgɔ 'ka vilɛ 'ka 'kɔla 'ka 'fli 'kundɪ -a dɪ, -e Satan 'e 'ka 'man yɪ.

⁶ 'Wɪ zɪɛ -a da be, -a -cin 'e 'kən 'ka 'ji 'nan, -si -tʊ nen maan kɔn 'cɛɛ, 'pian -pei "cɛɛ maan -tɔ 'cɛɛ dɪ. ⁷ E ya 'an 'ji 'nan minnən pɛɛnən 'o 'fʊ paan "kənnən -gənnən -a "le 'mən 'wɪ 'zʊ. 'Pian Bali "yi drɛ min lɛ -tɔdʊ. Yaa drɛ min -mienun lɛ 'e 'to, en yaa drɛ min -mienun lɛ 'e 'to.

⁸ -Klɔnmənnun nen o nan "ka "diɛ, 'lee lumənnun nen o -sran "ka "diɛ, 'lee -calenun be, maan ve -wle 'nan, e ya 'wɪ "yi "a -e 'o 'fʊ "le 'mən 'wɪ 'zʊ. ⁹ 'Pian -te wa'a 'kɔlaman 'o 'fli 'kundɪ -a diɛ, 'o li 'pa, en -te 'be "cɛɛ diɛ, 'o -kənnən 'pa! Li 'padɪ 'lee -kənnən 'padɪ be, -a "yi "mlian yra yɪdɪ -kənnən dra lɔ, -te 'be "cɛɛ dɪ li dra lɔ be -a da.

Pəl 'wɪ tin 'ba li bɔladɪ da

¹⁰ -Klɔnmənnun nen o li 'pa be, 'lee lumənnun nen o -kənnən 'pa be, 'wɪ nen maan laabo -wɔ "be, -nyrɛn 'gʊ. 'Wɪ zɪɛ Minsan 'be vɪ 'nan, 'o 'ta wɔla "da. -Nyrɛn 'nan, te lumən 'e 'cɛn 'e -sran man 'li "fo "dɪ. ¹¹ 'Pian -te lumən cɛɛn 'e -sran man be, 'e 'fʊ 'e "tun, te 'e -kənnən pee 'pa "fo "dɪ. -Te 'be "cɛɛ diɛ, 'e 'o yei "sɛn 'e cin va 'o 'vale 'e -sran -a. -A -tɔwli "nen "nyian -klɔnmən -le ve -a. Te -klɔnmən 'e nan bɔla 'li "fo "dɪ.

¹² Zozizan nen -a nan a te e 'ka Zozi 'va diɛ, 'lee Zozizan nen -a -sran a te e 'ka Zozi 'va diɛ, -wee ve nen 'gʊ. 'Wɪ zɪɛ -a da be, Minsan 'ka 'wɪ 'tʊ vilɛ dɪ, 'pian an -kɔlaman an 'wɪ -mie ve 'cɛɛ "da. Zozizan nen -a nan a te e 'ka Zozi 'va diɛ, -te -a nan a "va 'nan 'o 'kən -a be, te 'e li zɪɛ -a bɔla "fo "dɪ. ¹³ En Zozizan nen -a -sran a te e 'ka Zozi 'va diɛ, -te -a -sran a "va 'nan 'o 'kən -a be, te 'e 'si 'e 'sran zɪɛ -a wɔ "fo "dɪ. ¹⁴ Lumən zɪɛ e 'ka 'e "tri "tɔdɪ Bali 'lɛ dɪ, 'pian li 'bɔ 'le "wɛan be -a -sran dra 'saun Bali 'lɛ. -A -tɔwli "nen "nyian -klɔnmən -le ve -a, -klɔnmən 'ka 'e "tri "tɔdɪ Bali 'lɛ dɪ, 'pian -klɔnmən 'bɔ 'le "wɛan be -a

nan dra 'saun Bali 'lε. -Te e 'ka zi d1ε, "te 'o cin 'nennun -kɔan 'o "tri "tɔd1 Bali 'lε. 'Pian e 'ka zi "fo "d1, o ya 'saun Bali 'lε.

15 'Pian -te -klɔnmɔn 'bɔ nɛn e 'ka Zozi 'va d1ε -yεε 'v1 'nan 'e "cɛan 'e nan man bε, 'e drε. En -te l1mɔn 'bɔ nɛn e 'ka Zozi 'va d1ε -yεε 'v1 'nan 'e "cɛan 'e 'sran man bε, 'e drε. Kɔɔ l1mɔn nɛn Zozi 'va bε, 'lee -klɔnmɔn nɛn Zozi 'va bε, o 'ka 'o -mɛan drɛd1 'w1 z1ε -a -ji "fo "d1.

'Pian -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, Bali -kaa laabu 'nan -e -kaa yei 'e 'kɔn -trɔɔ -kaa 'vale min pɛɛnɔn 'a. -Yee "wɛan te 'cee 'cɛnd1 'e 'si 'ka Zozinɔn 'va zia d1. 16 Kɔɔ 'i 'bɔ l1mɔn nɛn Zozi 'va bε, -te 'yie "wɛan nɛn 'i 'sran "sia 'w1 'ji oo, yi'a tɔa d1. En 'i 'bɔ 'klɔnmɔn nɛn Zozi 'va bε, -te 'yie "wɛan nɛn 'i nan "sia 'w1 'ji oo, yi'a tɔa d1.

-Pɛ nɛn i c1 "man 'lɔɔ ɛn Minsan 'i laabu bε, -a man nɛn 'i 'fu!

17 'W1 nɛn e c1 'w1 -dan a bε, -nyrɛn 'nan, zi Minsan 'i 'pa 'trɛda bε -a da nɛn 'i 'fu! En -pɛ nɛn i c1 "man 'lɔɔ ɛn Minsan 'i laabu bε, -a man nɛn 'i 'fu! 'W1 nɛn maan "paaman -leglizi -tudv pɛɛnɔn 'ji bε, -nyrɛn z1ε. 18 Maan 'nan an 've 'nan, -te Bali 'i laabu te i ya 'i -fɔd1 -klɔnmɔn -va bε, e ya 'kpa. En -te Bali 'i laabu te i 'ka 'i -fɔd1 -klɔnmɔn -va d1ε, te 'i -wɛɛ 'nan i -fɔa "klɔnmɔn -va -e 'i 'kɔn 'saun Bali 'lε d1. 19 -Te min a 'e -fɔd1 -klɔnmɔn -va bε, e ya 'w1 "tun "a. En -te min 'ka 'e -fɔd1 -klɔnmɔn -va d1ε, e ya "nyian 'w1 "tun "a. 'Pian 'w1 nɛn e c1 'w1 -dan a bε, -nyrɛn 'nan, min 'e 'ta wɔla 'w1 nɛn Bali -a 'v1 bε -a da.

20 Maan ve "nyian 'nan, -pɛ nɛn min c1 "man 'lɔɔ ɛn Bali

-a laabu bε, -a -ji nɛn min 'e 'fu. 21 -Te Bali 'i laabu te i ya nɔan -a bε, te 'yie -kɔnd1 nɔan -a 'w1 'e 'nan 'i man "fo "d1. 'Pian -te -a -si 'lε 'sv 'yie 'nan -e 'i v1ε 'i 'kɔn "nyian nɔan -a d1ε, 'i 'w1 "man. 22 Maan 'v1 'nan, te -kɔnd1 nɔan -a 'w1 'e 'nan min man d1, kɔɔ -te min a nɔan -a ɛn Bali -a laabu bε, te e drε nɔan nɛn Minsan -a ta pan 'wv 'e 'tazan lε bε -a. En "nyian bε, -te min 'ka nɔan -a d1, 'nan Bali -a laabu bε, min z1ε e ya Crizi -le nɔan -a. 23 Crizi 'ka pɛɛnɔn 'ta pan 'wv 'fle 'pleble 'a. Te 'ka 'fli 'tv -e 'ka drε blamin -le nɔan -a 'ta wɔlad1 -a -yee 'w1 "paad1 da d1! 24 'An "bv1 Zozinɔn, -pɛ nɛn ka c1 "man 'lɔɔ ɛn Bali 'ka laabu bε, -a man nɛn 'ka 'fu!

Minnun nɛn wa'a tian l1 'lee -kɔnnɛn 'palɛ d1ε 'wee 'w1 nɛn 'gυ

25 -Klɔnmɔnnun nɛn wa'a tian l1 'palɛ d1ε, 'lee l1mɔnnun nɛn wa'a tian -kɔnnɛn 'palɛ d1ε, ka -wee 'w1 laabu 'an 'lɔ. 'W1 z1ε -a da bε, Minsan 'ka 'w1 'tv v1ε d1, 'pian an -kɔlaman an 'w1 -mie ve 'cɛɛ "da. -A -cin -a 'an 'ji 'nan, min -kɔlaman 'e yi -tɛala 'an da "fo, kɔɔ Minsan "yi drε 'mɛn 'an drɛd1 -a 'yee 'pasiazan -a. 'W1 nɛn maan "sia "va 'cɛɛ bε, -nyrɛn 'gυ: 26 -Te 'an 'ci nrɔn yra y1d1 nun nɛn o c1 'o pou sianan 'gυɛ -a da bε, maan ye 'w1 "yi "a, -e -klɔnmɔn 'e v1ε 'e l1 'pa d1, ɛn "nyian -e l1mɔn 'e v1ε 'e -kɔnnɛn 'pa d1. 27 'Pian -te 'i nan a 'va bε, te 'i -wɛɛ 'nan 'i "cɛan "man "d1, ɛn -te 'i nan "ka "d1ε, te 'i -wɛɛ 'nan 'i l1 "paa d1. 28 En -te -klɔnmɔn l1 'pa bε,

'wɪ 'wɪdɪ "cɛɛ yaa drɛ dɪ. -A -
tɔwli "nɛn "nyian lɪmɔn -le vɛ
-a. -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan,
-klɔnmɔn nɛn e lɪ 'pa bɛ, 'lee
lɪmɔn nɛn e -kɔnnɛn 'pa bɛ, o
-taa 'o yra yɪɛ. An 'ka "vale
'nan yra yɪdɪ nun zɪɛ 'o bɔ 'ka
man dɪ, -yee "wɛan nɛn an 'wɪ
'pla 'cɛɛ.

29 'An "bɔɪ Zozinɔn, 'wɪ nɛn
-yee "wɛan an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ,
-nyrɛn 'gɔ. Tɔ 'ka -kaa 'lɔ "kaga
-e -kaa Minsan -le 'nyranman
'pa dɪ. -Yee "wɛan, -klɔnmɔn
nɛn -a nan a bɛ, 'e yɪɛ -trɔɔ
Minsan -le 'nyranman da "le
'nan -a nan "ka "dɪ. ɛn lɪmɔn
nɛn -a -sran a bɛ, 'e yɪɛ -trɔɔ
Minsan -le 'nyranman da "le
'nan -a -sran "ka "dɪ. 30 -Te e ya
'wɪ 'nanmandɪ -a oɔ, ɛn -te e
ya ci "nrandɪ -a oɔ, te -a -tɔwli
'e 'sɪ -tɔ min lɔ -e 'e vɪɛ 'e yɪɛ -
trɔɔ Minsan -le 'nyranman da
dɪ. Minnun nɛn o fɛ "lɔa bɛ, -a
-cin 'e 'kɔn o ji 'nan fɛ 'bɔ zɪɛ 'e
'ka 'o 'lɔ dɪ. 31 ɛn minnun nɛn
'wee 'wɪnun drɛdɪ ci 'trɛda bɛ,
te 'o drɛ 'wɪnun 'bɔ 'le nɔan -a
dɪ. Fɛ -le "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ
-a 'vɪ bɛ, 'trɛ 'lee 'e 'ta fɛnun -
nan -taa -nyanlɛ.

32 An ya "vale 'nan te ci
"nrɔndɪ 'trɛda 'wɪnun da 'e
'kɔn 'ka man dɪ. Min nɛn lɪ
'ka -yrɔ "dɪɛ, 'e yɪɛ -tɔala Min-
san -le 'nyranman da, ɛn yaa
-wɛɛman 'nan 'e "sɔa Minsan
lɛ. 33 'Pian min nɛn lɪ a "wɪlu
'bɛ, 'wɪnun nɛn 'trɛda wɪnun -
a bɛ, -a da nɛn 'e 'ci "nrɔnman.
Yaa -wɛɛman 'nan 'e "sɔa 'e
nan lɛ. 34 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ bɛ,
e min 'bɔ dra min nɛn -a yɪɛ
a 'tre "fli "ji bɛ -a. -A -tɔwli
"nɛn "nyian lɪmɔn -le vɛ -a.
Lɪmɔn nɛn -a -sran "ka "dɪɛ, 'e
yɪɛ -tɔala Minsan -le 'nyran-

man da, ɛn yaa -wɛɛman 'nan
'e -kɔan Minsan -le vɛ -a "fo.
'Pian lɪmɔn nɛn e -kɔnnɛn 'pa
bɛ, 'wɪnun nɛn 'trɛda wɪnun -
a bɛ, -a da nɛn 'e 'ci "nrɔnman.
Yaa -wɛɛman 'nan 'e "sɔa 'e -
sran lɛ.

35 E ya 'ka 'bɔ 'le 'wɪ "yi "a,
-yee "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ -a
'vɪ 'cɛɛ. Ma'an wɛɛman 'nan
an 'tɛ "paa 'ka da dɪ. 'Pian e
ya 'an 'ji 'nan, 'ka Minsan -le
'nyranman 'pa 'ka 'bli pɛɛnɔn
'a "le zɪ e 'sɔ -yrɛ "bɛ -yee 'wɪ
'zɔ.

36 -Te -a -cin a -klɔnmɔn -
ji 'nan 'o 'vale 'e bɔɛ -a 'wee
cin 'padɪ a 'mɔnnan, te 'e yra
ye lɪ dra lɔ bɛ, 'e lɪ 'bɔ zɪɛ -a
'pa. E 'ka 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ -a
dɪ. 37 'Pian -klɔnmɔn nɛn e -
kɔlaman 'e 'fli 'kundɪ -a -e lɪ
dra 'e vɪɛ 'e 'tɛ dɪɛ, -te e -tɔ "da
'nan ya'a 'e bɔɛ paa dɪɛ, 'wɪ "yi
"nɛn yaa drɛ. 38 Maan ve 'cɛɛ
'nan, -klɔnmɔn nɛn 'e bɔɛ 'pa
bɛ, 'wɪ "yi "nɛn yaa drɛ. 'Pian
-klɔnmɔn nɛn ya'a 'e bɔɛ 'pale
dɪɛ, 'wɪ "yi "nɛn yaa drɛ bɛ e
"mlianla "da.

39 ɛn "nyian bɛ, lɪmɔn nɛn e
-kɔnnɛn 'pa bɛ, -te -a -sran 'ka
tian 'kalɛ dɪɛ, te e ya 'e -sran -le
vɛ -a 'li 'trɪlɪi. 'Pian -te -a -sran
-ka bɛ, -sɪ a 'e 'lɛ 'sɔdɪ -yrɛ, -e
'e -kɔnnɛn nɛn e ci "va "bɛ -a
'pa. ɛn Zozizan nɛn yaa "paa
-kpɔ. 40 'An 'bɔ Pɔɪ, e ya "mɛn
'ji 'nan, -te ya'a -kɔnnɛn pɛe
'pale dɪɛ, ci "nrandɪ -kɔan -yrɔ
'e "mlianla "da. "Mɛn 'ji 'wɪ
nɛn zɪɛ 'pian maan -tɔa 'nan
'an 'bɔ "nyian Bali lei 'saun a
'an 'lɔ.

8

*Zozizan -kɔlaman e -yv -
pan wi -ble?*

1 'Wl tıgıı nen, 'wl nen -yv -pan wi da be, -kaa pεenon -kaa -tōa. 'Pian e ya "le 'an 'wl 'tv vı 'cεε. -Te min -a 'vı 'nan 'e 'wl 'tv -tōa "be, e ya 'fli drēdı -dandan "tun "a. 'Wl nen e cı "yi "be, -nyren 'nan 'i bōezan -tv yı "yi. Kōō -yεε "paa "va -e -yee yi -teradı Bali da 'e 'pa "da.

2 En "nyian be, -te -a -cin a min ji 'nan 'e 'wl 'tv -tōa "be, yaa -kōonman 'nan min zıε, 'wl nen e cı "le 'e -tō be, ya'a 'tōa dı.

3 'Pian min nen e Bali ye "yi "be, min zıε, -nyren Bali -a -tōa.

4 -Yv -pan wi -blıdı be, -kaa -tōa 'nan, -yonun 'bō "ka "dı. Bali a -tvwli, en fe pee "ka -e 'weε 'sia "nyian bali -a "fo "dı.

5 'Pian minnun nen 'tre 'gve -a da be, o laji fenun -mie drē 'wee bali -a. En o 'trēda fenun -mie drē 'wee bali -a. Fenun nen minnun o "siala bali -a be, o ya "kaga. En fenun nen 'plēble a -wlv "be, o ya "nyian "kaga. 6 -Cee ve be, Bali a -tvwli "ce. Bali zıε, -yεε cı -kaa "tı "a, en -yεε fe pεenon drē, -kaa ya 'trēda -yee ve -a. En min nen e cı Minsan -a be e ya -tvwli "ce, Zozi Crizi nen. Bali ciula "va en e fe pεenon drē, en Bali ciula "va en e 'belıdı -nōn -cεε.

7 'Pian Zozinon -mienun 'ka 'wl zıε -a tōa dı. -Yv -le 'winun a tian o -wulo -ji, -yee "wean nen -te o ya -wi zıε -a -blınan be, -a -cin a o ji 'nan waa -te -yv le. Tōon -e -wee cı "nrōndı 'e tin -te o da, te waa ye 'nan -wi zıε e o "tri "tō Bali 'le. 8 'Pian -blı fenun "cεε -maan -e Bali cı 'e 'kōnnan "tra "min va dı. Maan ve 'cεε 'nan, -te -ka'a -blıle dıε, ya'a fe -tv "sia "da -cεε

dı, en -te -kaa blı be, ya'a fe -tv paa "da -cεε dı.

9 -Yee "wean 'ka drē "yi! Kaa ve 'nan 'wl -mie drēdı -si a 'ka 'lv -e 'ka drē. 'Wl 'kpa nen. 'Pian te -a drēdı 'e 'ka "bvı Zozinon nen wa'a 'tōa "le 'cee 'wl 'zv dıε, o drē 'wl 'wlıdı "drēnōn 'a dı!

10 'Ka 'cı "nrōn 'wl 'gve -a da -tv! 'I 'bō nen yia ve 'nan i -tōa "be, i ya 'i -nyrandı -yv -pan 'kuin te i -yv -pan wi -ble. 'I "bvı Zozizan nen ya'a 'wl zıε -a tōa "le 'yie 'wl 'zv dıε, yei 'yı -a -blınan. "Be -sru -e 'e 'te 'winun zıε -a drēdı va, te -yee cı "nrōndı tin -tea "da.

11 'Yie 'wl 'tōdı be, yaa drē en 'i "bvı Zozizan nen ya'a 'wl zıε -a tōa "le 'yie 'wl 'zv dıε, -a -nan -nyan. 'Wl 'wlıdı "nen yia drē, kōō 'i "bvı Zozizan nen, en Crizi -ka 'nan -e 'e 'belıdı -nōn -yεε. 12 'Wl 'wlıdı zıε -a drēdı 'o "bvı Zozinon le te -wee cı "nrōndı tin -tea "o da be, e ya 'wl 'wlıdı "drēdı Crizi man. 13 -Yee "wean -te -blıfe "tun "le "wean 'an "bvı Zozizan dra 'wl 'wlıdı "drēzan -a be, "te ma'an -wi ble 'lı "fo "dı. Maan dra zıε, "tōgō 'an "bvı Zozizan 'e drē 'wl 'wlıdı "drēzan -a.

9

-Kaa drē Pol sı drēnōn 'a!

1 'An 'bō "nyian, -si a 'e 'le 'svdı 'men -e 'an 'wl nen an cı "va "be -a drē. Zozi Crizi -le 'pasiazan nen 'maan. En an -kaa san Zozi Crizi 'yı 'an yie 'a. En Minsan -le 'nyranman nen maan 'pa 'ka 'va be, -yee "wean nen ka drē Zozinon 'a. 2 -Te -a -cin a min -mienun

ji 'nan an 'ka Zozi 'le 'pasi-
azan -a dı oo, 'cee vε be, kaa -
tōa 'nan Zozi 'le 'pasiazan nen
'maan. Fε nen yaa -kōonman
'nan Zozi 'le 'pasiazan nen
maan be, 'ka 'bō nen, kōō ka
dre Zozinōn 'a.

³ Minnun nen waan 'tō -tea
'nan an 'ka Zozi 'le 'pasiazan
-a dıε, e ya 'le 'an 'wı 'gυε -
a laabv -wlv. ⁴ Minsan -le
'nyranman nen maan "paa be
-a man, -te Zozinōn "yi dre
'mēn be, -a -nōan da "cεε dıv?
⁵ Zozi 'le 'pasianōn -mienun
be, 'lee Minsan "bōvunun be,
'lee Pieri be, -wεε ko 'ta wōnan
'o 'vale 'o nannun -a Bali -le
'wı vınan. 'Wı zıε -te "an dre
be, -a -nōan da "cεε dıv? ⁶ 'Kv
'vale Barnaba -a Minsan -le
'nyranman nen kva "paa. -A -
si a 'e 'nōndı 'kve, -e 'kv vıε 'kv
'nyranman 'pa 'kv 'bō 'a 'vaa -
e 'kv "nen "fε -blı dı. -A -nōan
da "cεε dıv?

⁷ 'Wı nen an "sia -a vınan
'gυε, -a -kōōn "man wıvun nen
'gυ. 'Ka 'ci "nrōn "da! Maan ve
'cεε 'nan, 'sounja -tō 'ka -kōan
'sounja -ji -e -a 'bō nen 'e 'fli -
pan wv dı. E 'ka zı dıv? En
'nyian be, fε nen min -a fei 'pa
be, -a 'wle nen yaa -ble. E 'ka
zı dıv? En "nyian be, min nen
e trōvenun -sru -pian "be, e o
'nyōōn 'yi -mlıan. E 'ka zı dıv?

⁸ 'Wıvun nen blamin -a dra
be, -a man "cεε man -kōōnman
'saza "ce "dı. E ya "nyian 'e
'cren -tedı -pei -tō wıvun nen
Bali -a -nōn Moizi ε be -a va.
⁹ Kōō e ya 'e 'cren -tedı Moizi -
le -pei 'fluba 'ji 'nan:

«Tri nen e ya 'nyranman
'panan

fei fε 'wle 'sōndı -a be,
te 'i 'si -tō -yrō -e 'e -blı dı!»

-Te Bali 'wı zıε -a 'vı be, tri-
nun 'saza -le 'wı "cεε yaa 'vı dı.
¹⁰ 'Pian e ya "nyian 'kve vε -
a. 'Wı 'kpa nen, 'wıvun zıε e
ya 'e 'cren -tedı 'kve vε -a. Kōō
-te min -tō a fei 'panan, en -
te 'be "cεε dı e ya 'saa 'sōnnan
be, -a -nōan da nen -e -a -cin
'e 'kōn 'ji 'nan 'e "nen "fε -ble.
¹¹ An Bali -le 'wı 'vı 'cεε, e ya
'le fε 'wle nen maan -fō. -Yee
'wεan nen -a -nōan da nen -e
-a -cin 'e 'kōn paan 'an 'ji 'nan
'an 'ka 'pe "nen "fε -ble. ¹² Min
peenun "o 'wı zıε -a dra. Maan
ve 'cεε 'nan -a -si a paan 'an
'lō -e 'an 'wı zıε -a dre 'e 'cıla
'da. 'Pian ma'an -wεεε 'nan
'an dra "fo "dı. Maan dra zıε
'nan -e 'wı 'tō 'e vıε 'e 'si -tō
Crizi -le 'wı 'nōnnōn 'lō dı.

¹³ 'Wı nen an "sia -a vınan
'gυε, -a -kōōn "man wıvun
nen "nyian 'gυ. Maan ve
'cεε 'nan, minnun nen o
'nyranman "paa Bali -le 'kuin,
'lee minnun nen o Bali -
pan 'nyranman "paa be,
'nyranman 'bō nen waa "paa
be -a "nen "fε nen waa -ble.
E 'ka zı dıv? ¹⁴ 'Wı 'tōwlı zıε
Minsan -a -tō -pei -a. Yaa 'vı
'nan, minnun nen o wı Crizi
-le 'wı 'nōnnōn man be, -wεε
yie -tōa min nen e 'wı 'nōnnōn
'bō ve be -a va.

¹⁵ 'Pian 'an 'bō 'le vε be,
ma'an -wεεε 'nan min 'e 'wı
zıε -a dre 'mēn "fo "dı. En
an 'ka 'wı 'bō zıε -a cren -
tenan 'nan -e minnun 'o dre dı
'sia 'mēn dı. 'An 'ka dra
lō, 'be "yi mlin. Kōō an 'ka
'vale 'nan min 'e vı 'an man
'nan, an Crizi -le 'wı 'nōnnōn
ve minnun ε o lō fenun yıdı
-le "wεan dı. ¹⁶ Crizi -le
'wı 'nōnnōn vıdı minnun ε
be, ma'an 'kolaman -e 'an -
dandan 'tan 'a dı. Kōō Minsan

'bε 'tɔ 'an man 'nan 'an drε. -Yee "wεan -te ma'an Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪlε minnun lε dɪε, 'wɪ 'e 'bɔ 'an man! 17 "Te 'e 'kɔn 'nan 'an 'bɔ mεεn 'kɔ 'nyranman zɪε -a -wεεlε εn an ya -a 'panan bε, "te maan ve minnun lε 'nan 'waan 'pan wɔ. 'Pian Minsan 'bε 'tɔ 'an man 'nan 'an drε, εn an ya -a drεnan. -Yee "wεan -a drεnan 'ka 'an 'lɔ "fo "dɪ. 18 "An 'pan nɛn "mɛn -mε "a? -Nyren 'nan, 'an Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ minnun lε 'e "tun. εn fε nɛn -a -sɪ a 'e 'nɔndɪ 'mɛn 'nan 'an 'sɪ -wlɔ "bε, ma'an sɪa "fo "dɪ.

Pɔla "vale 'nan 'e 'yee -kopa ye 'o 'vale min pεεnɔn 'a

19 'Wɪ zɪε -yεε -kɔɔnman 'nan min -tɔ -le 'wɪ 'ka 'an man "fo "dɪ. 'Pian 'an 'fli drε minnun pεεnɔn 'le nɔan -a. Maan drε zɪε 'nan -e 'an min "kaga "yɪ Crizi -le vε -a. 20 -Te an ya Zuif 'nɔn yei "bε, an 'wɪ dra "le Zuif min -le 'wɪ 'zɔ. Maan dra zɪε 'nan -e 'an Zuif 'nɔn drε Crizi -le vε -a. Maan -tɔa 'nan -pei -tɔ winun -le 'plɛblɛ 'ka 'an da "nyian dɪ. 'Pian -te an ya minnun nɛn o ya 'o lɛadɪ -pei -tɔ winun man bε, o yei "bε, an 'wɪ dra "le -wee 'wɪ 'zɔ. Maan dra zɪε 'nan -e 'an o drε Crizi -le vε -a. 21 εn "nyian bε, -te an ya minnun nɛn o 'ka o lɛadɪ -pei -tɔ winun man dɪε o yei "bε, an 'wɪ dra "le -wee 'wɪ 'zɔ. Maan dra zɪε 'nan -e 'an o drε Crizi -le vε -a. -Te an ya 'winun zɪε -a drεnan bε, wa'a vɪlε 'nan an Bali -le -pei -tɔ winun -fɔala 'an "trɔɛn -sru "dɪ, 'pian Crizi -le -pei -tɔ wɪ da nɛn an cɪ 'ta wɔnan. 22 εn "nyian bε, -te an ya minnun nɛn -wee cɪ "nrɔndɪ tin -tɛa "o da tada bε,

o yei "bε, an 'wɪ dra "le -wee 'wɪ 'zɔ. Maan dra zɪε 'nan -e 'an o drε Crizi -le vε -a. 'An 'fli drε "le min 'tɔ 'tɔdɔ pεεnɔn 'zɔ. Maan drε zɪε 'nan -e 'an -kɔla o -mie 'sɪdɪ -a 'wɪ 'jɪ. 23 An 'wɪ pεεnɔn zɪε -a dra 'nan -e Zozɪ Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'e fuɪla "man minnun pεεnɔn 'va. εn "yɪ "nɛn -a -sru "bε -e "an "yɪ.

24 Fε -le "wεan nɛn an 'wɪ zɪε -a 'vɪ bε -nyren 'gɔ. -Te minnun -sɛn tɛrɛn da 'nan 'o flɛn 'bli -e 'o man -kopa yɪ bε, min -tɔwli 'bε -kɔan "o -wulo -a. Ka'a tɔa zɪ dɔv? -Yee "wεan nɛn 'ka flɛn 'bli -e -kopa zɪε 'e drε 'cee vε -a! 25 Min oo min nɛn e "ta fε -tɔ -sa kɔɔman bε, 'e 'fli "kuan εn 'e 'kɔlε 'man wɔɔman. Yaa dra zɪε 'nan -e 'e -kopa nɛn ya'a 'mɔan dɪε -a yɪ. 'Pian -kaa Zozɪnɔn 'le vε bε, fε nɛn e cɪ -kaa man -pɛnnan bε, -kopa nɛn e "mɔan 'li 'trɪlɪɪ bε -nyren. 26 -Yee "wεan 'an 'bɔ Pɔl -le vε bε, an ya flɛn 'blɪnan. 'Pian an 'ka -a 'blɪnan "bajɪ dɪ, maan "blɪa 'nan -e 'an man -kopa yɪ. εn "nyian bε, e ya "le -kuli -tannan nɛn an cɪ. Ma'an 'fɔlɛ tua "bajɪ dɪ, maan -tua 'nan -e 'e 'tɔ fε man. 27 An 'tɛ "paa 'an 'fli 'kɔlɛ da 'plɛblɛ, 'nan -e 'an -kɔla -a pladɪ -a "fo. Maan dra zɪε 'nan "tɔgɔ 'an 'bɔ nɛn an Bali -le 'wɪ 'vɪ minnun lε bε, 'an 'fɔ -sɪ -sru.

10

Izraɛl 'nɔn 'le 'wɪ nɛn waa drε bε, 'e 'wɪ "paa -kaa 'jɪ!

1 'An "bɔɪ Zozɪnɔn, 'ka 'cɪ "nrɔn Izraɛl 'nɔn 'le 'wɪ da! Te -a -cɪn 'e 'san 'ka 'jɪ "fo "dɪ! 'Kɔ tranun nɛn 'li bε, Bali a "lolu -koei 'va o 'lɛ, te e -sɪ -kɔɔnman -wlɛ. εn o pεεnɔn 'bε cɪla

jemie yei. ² O pεεnɔn 'bε -kɔla "lolu -koei -sru ɛn o ciɔla jemie yei. -Yεε ci o -batize drɛdɪ - a 'nan -e 'o 'fɔ 'o lɛadɪ Moizi man. ³ -Blifε nɛn Bali -a -nɔn bε, o pεεnɔn 'bε bli. ⁴ ɛn 'yi nɛn Bali -a -nɔn bε, o pεεnɔn 'bε mlin. Fε nɛn maan ve zɪε -yεε ci 'nan, 'yi nɛn o pεεnɔn - a mlin bε, e 'si -kɔlε nɛn Bali - a -nɔn bε -a -ji. -Kɔlε zɪε e yra o -sru, Crizi nɛn. ⁵ 'Pian Bali ci 'ka 'sɔlε o "kaga 'kpa -va dɪ. Kɔɔ o kaa "bui "da.

⁶ 'Wɪ pεεnɔn nɛn e 'bɔ 'kɔ tranun man zɪε, e ya -cee 'wɪ -kɔɔn "man wɪnɔn -a. E drε zɪε 'nan -e -kaa vɪlε -kaa 'wɪ 'wɪdɪ yɪ "yi "le 'kɔ tranun -le 'wɪ 'zɔ dɪ. ⁷ -Yee "wεan te 'ka drε - yɔ -pannɔn 'a "le o va min -mienun -a drε bε, -yee 'wɪ 'zɔ dɪ! Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ -wee 'wɪ 'a 'nan:

«O -nyran,

ɛn o 'sraga fɛnɔn bli,

ɛn o -wɛn mlin.

"Bε -sru ɛn o ci nran -siga tri nɛn

waa drε bε -yɪε.»

⁸ Te 'ka drε lɪ -wεεnɔn 'lee -kɔnnɛn -wεεnɔn 'a "le o va min -mienun -a drε bε -yee 'wɪ 'zɔ dɪ. Zɪ o 'wɪ zɪε -a drε bε, yidε 'wɛ 'tɔwli 'wɪ bε min -ka o va -kpi yɔ -tɔ 'wɛ yaaga (23.000).

⁹ Te 'ka Minsan man -tan "le o va min -mienun -a drε bε -yee 'wɪ 'zɔ dɪ! Zɪ o 'wɪ zɪε -a drε bε, ɛn -mlɛnnɔn o -nan -nyan.

¹⁰ Te 'ka 'ci 'e 'tɔ lou Bali man "le o va min -mienun -a drε bε -yee 'wɪ 'zɔ dɪ! Zɪ o 'wɪ zɪε - a drε bε, ɛn Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bε -a -tɔ o -nan -nyan.

¹¹ 'Wɪnɔn zɪε o 'bɔ 'kɔ tranun man 'nan -e 'o drε -cee 'wɪ -kɔɔn "man wɪ -a. ɛn "nyian bε waa crɛn -tε 'nan te e 'wɪ

"paala -kaa nɛn -kaa 'lε 'fɔ -kogo -e 'trɛda 'e 'nyan bε -cεε.

¹² -Yee "wεan an 'wɪ "paala 'cεε. Min nɛn yaa ve 'nan, 'wɪ zɪε ya'a 'kɔlaman -e 'e bɔ 'e man dɪε, 'e drε "yi, "tɔgɔ 'e bɔ "man! ¹³ Maan ve 'cεε 'nan, 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ -cin nɛn e -tɔ 'ka 'ji, ɛn ka'a drɛlɛ dɪε, zɪ e dra blamin -tɔdɔ pεεnɔn lε zɪε. E ya "le 'an -cin -tɔ 'ka 'ji 'nan, Bali ci 'ka 'e 'sandɪ 'ka man dɪ. Ya'a -si nɔn -e 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ nɛn ka'a 'kɔlaman -e 'ka 'sɔ -yrɔ "dɪε 'e bɔ 'ka man "fo "dɪ. 'Pian -te 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ "ta bɔa 'ka man bε, -si nɛn 'kɔ 'ka 'ciɔla "da -e 'ka 'sɔ -yrɔ "bε yaa -kɔɔnman 'cεε, 'dɔ -e 'wɪ 'wɪdɪ zɪε 'e vɪlε 'e 'ka 'man yɪ dɪ.

Zozizan 'ka 'yɔ paan dɪ!

¹⁴ 'Wɪ pεεnɔn nɛn, an "sia -a vɪnan zɪε, -yee "wεan, 'an "bɔɪ Zozinɔn, maan ve 'cεε 'nan: Te 'ka 'yɔ -pan "fo "dɪ! ¹⁵ Ka ya 'wɪ 'tɔnɔn 'a. -Njεε dɔv? -Yee "wεan nɛn 'ka 'ci "nrɔn 'wɪ nɛn maan ve bε, -a da. ¹⁶ -Kaa Zozinɔn -kaa cin ye 'nan -e 'wɪ nɛn Zozi -a drε bε -a -cin 'e 'trɔa -kaa 'ji. Min -tɔ 'kulɛnɛn "sia te rɛzɛn -wɛn a -ji, e Bali muo -fɔa -e -kaa pεεnɔn 'e mlin. 'Wɪ zɪε -a drɛdɪ -a bε, -kaa -kɔɔnman 'nan -ka nɛn Zozi -a 'wɔ bε -kaa ya - a "nɛn "blɪnɔn 'a. -Njεε dɔv? -A -tɔwli "nɛn "nyian 'kpɔun nɛn waa -pliman bε, -yee vε - a. 'Wɪ zɪε -a drɛdɪ -a bε, -kaa -kɔɔnman 'nan -kaa ya -kaa lɛadɪ Crizi man -tɔwli. -Njεε dɔv? ¹⁷ -A -cin 'e 'tɔ 'ka 'ji 'nan 'kpɔun a -tɔwli, -a 'bɔ nɛn -kaa pεεnɔn -a -ble. -Yee "wεan -

kaa pεεnɔn a "nyian "le min -
towli "le 'wɪ 'zv.

18 'Wɪ nɛn Zuif 'nɔn 'a dra
Bali -pan 'kuin bε, 'ka -kɔɔn
"man! 'Sraganun nɛn waa bo
Bali lε bε, waa wi -ble. 'Wɪ zɪε
-a drɛdɪ -a bε, waa -kɔɔnman
'nan o 'wee 'sraga 'bɔ "nɛn
"ble. -Njεε dɔv?

19 -Mε "wɪ nɛn maan 'nan
'an ve 'wɪ zɪε -a da? 'Nan -yv
-pan wi 'bε cɪ -wi nɛn -a 'wɪ
cɪ bε -a? -Cεjε, -njεε "fo "dɪ.
ɛn 'nan fε nɛn waa -paan "bε
te Bali nɛn? -Cεjε, -njεε "fo
"dɪ. 20 Maan ve 'cεε 'nan fε
nɛn waa -tε -yv lε bε, te Bali
lε "cεε waa -nɔn "fo "dɪ. 'Pian
waa -nɔn Satan lε 'o 'vale 'yee
minnun -a. -Yee "wεan te "ka
"drɛ dɪ! Kɔɔ an 'ka 'vale 'ka lεa
Satan 'lee 'yee minnun man
dɪ. 21 Ka'a 'kɔlaman -e 'ka
'yi 'mlin Minsan -le 'kulenɛn
"nɛn, "bε -sru -e 'ka 'kɔ 'yi
'mlin Satan 'lee 'yee minnun -
le 'kulenɛn "nɛn "dɪ. ɛn "nyian
bε, ka'a 'kɔlaman -e 'ka 'nyran
Minsan -le -blɪfɛnɛn -sru -e
'ka -blɪ, "bε -sru -e 'ka 'kɔ -
nyran Satan 'lee 'yee minnun
-le -blɪfɛnɛn -sru -e 'ka -blɪ dɪ.
22 Te 'ka Minsan 'le -wεela 'wɪ
zɪε -a drɛdɪ -a dɪ! ɛn te -a -cin
'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan 'ka 'plɛblɛ
"mlian "da "dɪ.

'Ka 'ci "nrɔn 'ka bɔεzan -tv
da 'vaa -e 'ka 'wɪ drɛ!

23 Min -mienun a 'ka yei,
waa ve 'nan: «Fε pεεnɔn drɛdɪ
-si a 'e 'lε 'sɔdɪ min lε.» 'Pian
maan ve 'cεε 'nan, fε pεεnɔn
'ka 'wɪ "yi 'dra min lε dɪ. Fε
pεεnɔn drɛdɪ -si a 'e 'lε 'sɔdɪ
min lε, 'pian fε pεεnɔn 'ka 'paa
'i bɔεzan -tv -va -e -yee yi -
teradɪ Bali da 'e 'pa "da "dɪ.
24 Te 'ka 'va min -tv 'e 'e 'bɔ 'fli

-le 'wɪ "yi -wεε "dɪ, 'pian min
peenun -le 'wɪ "yi "nɛn 'e -wεε.

25 -Wi pεεnɔn nɛn waa -taan
'fleji bε, 'ka 'lɔ -e 'ka -blɪ 'e "tun.
Te 'cee 'ci "nrɔndɪ 'e 'wɪ 'tɔ 'ka
man -e 'ka laabu 'nan waa -tε -
yv lε dɪ! 26 Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ
Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«'Trε 'lee 'e 'ta fɛnɛn pεεnɔn a
Minsan -le ve -a.»

27 ɛn "nyian bε, min nɛn e
'ka Zozi 'va dɪ, -te e 'ka laabu
fε man ɛn ka -kɔ bε, fε pεεnɔn
nɛn waa -nɔn 'cεε bε, 'ka -blɪ 'e
"tun. Te 'cee 'ci "nrɔndɪ 'e 'wɪ
'tɔ 'ka man -e 'ka laabu 'nan
waa -tε -yv lε dɪ! 28 'Pian -
te min -tv -a 'vɪ 'cεε 'nan, -wi
zɪε waa -tε -yv lε bε, te 'ka -
blɪ "fo "dɪ! 'Ka drɛ zɪε min
'bɔ 'le "wεan 'lee ci "nrɔndɪ -le
"wεan. 29 'Ka 'bɔ 'le 'ci "nrɔndɪ
-le "wεan "cεε maan 'vɪ 'nan,
te 'ka -blɪ dɪ. 'Pian min zɪε -yee
ci "nrɔndɪ -le "wεan nɛn maan
'vɪ zɪ.

Fε nɛn -a -si a 'e 'nɔndɪ 'mɛn
'nan 'an drɛ bε, e 'ka "le min
pee nɛn 'e tin -tε 'an da -a drɛdɪ
man dɪ. 30 Fε nɛn an "ta -a -ble
bε, an Bali muo -fɔa ɛn maan
-ble. Min -tv 'ka 'kɔlaman -e
'yaan 'tɔ 'wɪdɪ 'vɪ fε nɛn an
Bali muo "fɔ 'vaa ɛn maan blɪ
bε -a man dɪ.

31 Maan ve 'cεε 'nan, -te e ya
fε nɛn ka "ta -a -ble bε -a oo, ɛn
-te e ya fε nɛn 'ka "ta -a -mlian
"bε -a oo, 'wɪ oo 'wɪ nɛn ka "ta
-a dra bε, 'ka -wεε 'nan Bali
'tɔ 'e drɛ -dan. 32 Te 'cee 'wɪ
drɛdɪ -towli 'e 'nan Zuif 'nɔn
man dɪ! ɛn te 'e 'nan minnun
nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪε, o
man dɪ! ɛn te 'e 'nan 'ka "bɔɪ
Zozinɔn man dɪ! 33 'Ka drɛ "le
'mɛn 'wɪ 'zv! 'An 'bɔ "nyian
maan -wεεman 'nan 'an 'sɔ
min -tv dɪ pεεnɔn lε 'mɛn 'wɪ

pæenən drɛdɪ -ji. 'An 'bɔ 'fli -
le 'wɪ 'yi "cɛɛ maan -wɛɛman
dɪ. 'Pian min "kaga "le 'wɪ 'yi
"nɛn maan -wɛɛman. Maan
dra zɪɛ 'nan -e 'o -kɔla 'sɪdɪ -a
'wɪ 'ji.

11

1 'Ka drɛ 'an si drɛnən 'a "le
zɪ 'an 'bɔ "an Crɪzɪ si dra bɛ -
yɛɛ 'wɪ 'zʊ.

*-Klɔnmən -kɔan 'kɔ -leglɪzɪ,
ɛn lɪmən -kɔan 'kɔ -leglɪzɪ?*

2 An 'ka muo -fɔa, 'nan 'an
'cin yra tian 'ka pæenən 'ji. ɛn
an 'ka muo -fɔa "nyian 'nan
'wɪnɪn nɛn maan paa 'ka 'ji
bɛ, ka 'ta wɔla "da.

3 'Pian an ya "vale 'wɪ 'gʊɛ
-a -cin 'e 'fɔla 'ka 'ji. 'Wɪ
zɪɛ -nyɛn 'nan: Crɪzɪ 'bɛ
cɪ -klɔnmən tazan -a, ɛn -
klɔnmən 'bɛ cɪ lɪmən tazan -a,
ɛn Bali 'bɛ cɪ Crɪzɪ tazan -a. 4-
Yɛɛ "wɛan nɛn -klɔnmən nɛn e
ya Bali trʊ 'banan, -te 'bɛ "cɛɛ
dɪ, e ya Bali 'lewei vɪnan te fɛ
-tʊ a 'e 'tɔdɪ -a -wulo -man bɛ,
te e ya 'e 'tazan nɛn Crɪzɪ -a bɛ
-a -tɛnan 'yra -a. 5 'Pian lɪmən
nɛn e ya Bali trʊ 'banan -te 'bɛ
"cɛɛ dɪ e ya Bali 'lewei vɪnan te
fɛ -tʊ 'ka 'e 'tɔdɪ -a -wulo -man
dɪɛ, te -a -sran nɛn -a tazan -a
bɛ e ya -a -tɛnan 'yra -a. E ya
"le 'nan min nan nɛn 'e 'wulo
"jɛ "bɔ "klɔglɔ bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zʊ.
6 -Te lɪmən 'ka "vale 'nan e fɛ
-tɔa 'e 'wulo -man dɪɛ, 'e 'wulo
"jɛ 'bɔ bʊ "klɔglɔ "fo. Maan ve
'cɛɛ 'nan, 'wɪ "fli zɪɛ -a drɛdɪ bɛ,
e ya lɪmən lɔ 'yra -tɛ wɪ -a. -Yɛɛ
"wɛan te lɪmən 'e 'wulo "jɛ "bʊ
"klɔglɔ dɪ, ɛn te 'e -tɛ "da "dɪ!
'Pian 'e fɛ -tɔ 'e 'wulo -man!

7 -Klɔnmən -le vɛ bɛ, te 'e fɛ
-tʊ -tɔ 'e 'wulo -man "fo "dɪ!
Kɔɔ -klɔnmən 'bɛ cɪ Bali -kɔan

"manvɛ -a, ɛn -yɛɛ -maan 'tɔ
-dan a Bali lɔ. 'Pian lɪmən
'bɛ 'tɔ -dan -nɔan 'e -sran lɛ.
8 Fɛ -le "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ
-a 'vɪ bɛ, lɪmən man mɛn -tʊ
"cɛɛ Bali -a 'si ɛn e -klɔnmən
drɛ 'a dɪ, 'pian -klɔnmən man
mɛn -tʊ nɛn Bali -a 'si ɛn e
lɪmən drɛ 'a. 9 ɛn "nyian
bɛ, Bali 'ka -klɔnmən drɛɛ
lɪmən -le "wɛan dɪ. 'Pian e
lɪmən drɛ -klɔnmən -le "wɛan.
10 'Wɪ pæenən zɪɛ -yɛɛ "wɛan,
ɛn Bali -le 'pasianən 'le "wɛan
bɛ, lɪmən 'e fɛ -tʊ -tɔ 'e 'wulo -
man -a -kɔandɪ nɛn 'nan -si -a
'e 'lɛ 'sʊdɪ 'yrɛ.

11 Maan ve 'cɛɛ 'nan, -te min
drɛ Mɪnsan -le vɛ -a bɛ, lɪmən
'ka fɛ -tʊ -a 'e 'saza 'ji dɪ, ɛn -
klɔnmən 'ka fɛ -tʊ -a 'e 'saza 'ji
dɪ. 12 Fɛ -le "wɛan nɛn maan
ve zɪɛ, -yɛɛ cɪ 'nan -klɔnmən
man mɛn -tʊ -a nɛn Bali lɪmən
drɛ. 'Bɛ a zɪ, 'pian lɪmən 'bɛ
'klɔnmən -yaa. ɛn Bali 'bɛ 'wɪ
'bɔ pæenən zɪɛ -a drɛ.

13 'Ka 'wɪ 'gʊɛ -a 'si "va 'ka
'bɔ 'a! Maan laabo 'ka 'lɔ 'nan,
e ya 'wɪ 'yi "a -e lɪmən 'e Bali
trʊ 'ba te fɛ -tʊ 'ka 'e 'tɔdɪ -a -
wulo -man dʊv? -Cɛjɛ! 14 ɛn
"nyian bɛ, kaa -tɔa 'ka 'bɔ 'a
'nan 'trɛda bɛ, e ya 'yra -tɛ wɪ
-a -e -klɔnmən 'e 'wulo "jɛ 'tʊ
'e trʊdɪ. 15 'Pian lɪmən -le vɛ bɛ
e ya 'wɪ 'yi "a, -e -a -wulo "jɛ
'e 'kɔn 'e trʊdɪ. Kɔɔ Bali -wulo
"jɛ "trʊdɪ -nɔn lɪmən lɛ 'nan, -e
'e 'kɔn -a -wulo -man "le sɔ -le
'wɪ 'zʊ. 16 'Pian -te 'ka 'va min
-tʊ -a "vale 'e 'sa -fɔa 'wɪ zɪɛ -a
da bɛ, maan ve -a san lɛ 'nan,
-e lɪmən 'e Bali trʊ 'ba te fɛ -tʊ
'ka 'e 'tɔdɪ -a -wulo -man dɪɛ,
ma'an tian "an "yɪɛ dɪ. ɛn Bali
-le -leglɪzɪ -ji bɛ, e 'ka zɪ dɪ.

*'Wɪ nɛn e 'ka "yɪ "dɪɛ, te 'ka
drɛ Mɪnsan -le -blɪfɛ -sru "dɪ!*

17 'W₁ n_{en} an 'ta 'b_e ve 'c_{ee} 'g_{ue}, ma'an 'k_olaman -e 'an 'ka 't_o 'y_i 'v_i 'b_e 'nan 'fo 'd_i. 'W₁ z_{ie} -ny_{re}n 'nan -te 'ka cin 'y_i 'w₁ n_{en} kaa dra b_e, ya'a 'k_olaman -e 'e 'ka 't_o 'p_{le}bl_e "fo 'd_i, 'p_ian e -leglizi 'b_o -wia. 18 -A t_ed_e n_{en} 'nan, -te 'ka cin 'y_i b_e, 'c_end_i 'e cin man a 'ka yei. 'W₁ z_{ie} maan 'man, en an y_i -t_eala "da 's_ez_en_on. 19 K_oo maan -t_oa 'nan, -te 'c_end_i 'e cin man a 'ka yei "b_e, e -k_olaman e dra. E ya z_{ie} 'nan -e minn_un n_{en} o y_i -t_eala Min-san da 'k_pa b_e 'o o -k_onn_en "y_i.

20 'W₁ n_{en} kaa dra, te 'ka cin 'y_i Minsan -le -blif_e man b_e, ya'a k_oo_nman 'nan Minsan -le -blif_e -sru "n_{en} ka c_i d_i. 21 F_e n_{en} maan ve z_{ie}, -y_ee c_i 'nan, -te 'ka cin 'y_i -blif_e -sru "b_e, min -mienun 'o 'b_o 'f_{li} -le f_e "siala -e 'o -bl_i. 'W₁ z_{ie} -y_ee -maan min -mienun -fo dra -a, te min -mienun "o 'kan w_u en -w_en "wee "t_e w_o. 22 -M_e "le "w_ean ka 'w₁ z_{ie} -a dra? 'C_{ee} "k_onn_en "ka -e 'ka f_e -bl_i -nan nun, en -e 'ka -w_en mlin -nan nun d_uv? Bali -le -leglizi n_{en} ka ya "vale 'ka dra "s_oz_o? -Te 'b_e "c_{ee} d_i, 'ka "b_ui Zozin_on n_{en} -wee -v_ee "ka "d_ie, o n_en ka ya "vale 'ka o -t_ea 'y_ra -a? -M_e "w₁ n_{en} 'an v_i 'c_{ee} 'w₁ z_{ie} -a da? 'An 'ka 't_o 'y_i 'v_i? -C_ej_e, ma'an 'k_olaman -e 'an 'ka 't_o 'y_i 'v_i "fo "d_i!

23 K_oo 'w₁ n_{en} Minsan -a 'v_i 'm_en 'w₁ z_{ie} -a da b_e, maan paa 'ka 'j_i 'va en ka 'ka 'b_e d_re_nan d_i. 'W₁ z_{ie} -ny_{re}n 'nan, -p_ei 'b_o 'l_ein n_{en} o -taa -kaa san Zozi 'n_on_le minn_un l_e b_e -a man, e 'k_po_un 's_i, 24 e Bali muo "f_o, en yaa "n_{en} j_ee_n. -A -nan n_{en} e 'nan: «-Ny_{re}n 'g_{ue}, 'an 'k_ol_e n_{en}. -Y_ee -taa "d_re_le

'sraga b_uv_e -a Bali l_e 'ka 'l_ej_i. 'W₁ n_{en} an c_i -a d_re_nan 'g_{ue} 'ka d_re! -Y_ee c_i 'an 'c_in -t_ro_a "v_e -a 'ka 'j_i.» 25 -A -t_uw_li "n_{en} "ny_ian, z_i o c_{ee}n f_en_un -bl_id_i man b_e, e 'kulen_en 's_i, en e 'nan: «'Kul_en_en 'g_{ue}, 'an ny_en n_{en} -j_i. -Y_ee "ta -s_ean_la -e 'e d_re 'ka -p_li "v_e -a "ny_ian Bali man 'e 'p_ee. T_u -t_ud_u p_ee_no_n n_{en} ka -w_en -m_lian 'kulen_en 'g_{ue} -a -j_i b_e, 'w₁ n_{en} an c_i -a d_re_nan 'g_{ue}, 'ka d_re! -Y_ee c_i 'an 'c_in -t_ro_a "v_e -a 'ka 'j_i.» 26 'W₁ 'k_pa! T_u p_ee_no_n man -te ka ya 'w₁ z_{ie} -a d_re_nan 'k_po_un -bl_id_i -a 'l_ee -w_en m_lind_i -a b_e, Minsan -l_e -ka n_{en} yaa 'w_u b_e kaa -nan w₁ ve. Ka dra z_{ie} -tr_lil_i -e -a -t_ad_i 'e b_o.

27 'W₁ z_{ie} -y_ee "w_ean b_e, min o_o min n_{en} e 'k_po_un bl_i en e -w_en z_{ie} -a m_lin 'w₁ 'w_lid_i "p_e -j_i b_e, te 'w₁ n_{en} Minsan 'k_ol_e 'l_ee Minsan ny_en -a d_re b_e -a san -a s_re. 'W₁ 'w_lid_i "n_{en} yaa d_re. 28 "T_og_o 'ka 'va min -t_u 'e 'w₁ 'w_lid_i "d_re b_e, -y_ee "w_ean min -t_u 'e 'f_{li} -nanj_en 'e 'b_o 'a. "B_e -sru 'vaa -e 'e 'k_po_un -bl_i en -e 'e -w_en mlin. 29 K_oo min n_{en} e 'k_po_un bl_i en e -w_en mlin te 'w₁ n_{en} Minsan -a d_re 'e 'k_ol_e 'a b_e -a -c_in "c_{ee} -a san j_i d_ie, te Bali -le ny_ran -bl_id_i n_{en} yaa 'p_la 'e 'f_{li} man. 30 'W₁ z_{ie} -a 'b_o n_{en} kaa dra, -y_ee "w_ean n_{en} min "kaga 'man "yaaman 'ka yei, en -y_ee "w_ean n_{en} -c_e -t_en_on "kaga "a 'ka yei, en -y_ee "w_ean n_{en} minn_un -kaa 'ka yei "kaga. 31 -Te -kaa f_{li} -nanj_en -kaa 'b_o 'a 'vaa en -kaa 'k_po_un z_{ie} -a bl_i, en -kaa -w_en z_{ie} -a mlin b_e, Bali -le ny_ran -bl_id_i z_{ie} ya'a 'b_oa -kaa

man di. ³² 'Pian -a -cin 'e 'kən 'ka 'ji 'nan, -te Bali 'wɪ 'nɛn -kəŋman -cɛɛ 'wɪ zɪɛ -a man bɛ, 'wɪ nɛn yaa "paala -cɛɛ 'nan, "təgə yɪ nɛn 'e tin -tɛa 'trɛdanən da bɛ, -kaa kən o va.

³³ -Yee "wɛan 'an "bʊɪ Zozinən, -te 'ka cin 'yɪ 'nan -e 'ka Minsan -le fɛ -blɪ 'e cin va bɛ, 'ka cin -pɛn. ³⁴ Min nɛn dra -a -tɛa "bɛ, -a san 'e fɛ -blɪ 'yee "kənnɛn 'vaa -e 'e 'ta. 'Ka drɛ zɪ "təgə 'ka cin yɪ -e 'ka Bali -le nyran -blɪdɪ 'pla 'ka man.

'Wɪ -mie nɛn tian 'an 'ji bɛ, -te an 'lʊ 'vaa -e 'mɛn "paala.

12

Bali 'yi 'tə 'tʊdʊ pɛɛnən dra Zozinən lɛ

¹ 'An "bʊɪ Zozinən, 'wɪnun nɛn Bali lei 'saun -a dra Zozinən lɛ bɛ, an 'ka "vale 'e 'fʊ 'e yəɔdɪ 'ka man di. ² Tʊ nɛn -te ka'a tian Bali tɔa dɪɛ, yɪba "minnun nɛn o 'ka fɛ -tʊ -a dɪɛ, zɪ o 'nyranman "paa te min 'ka "nyian 'e 'fli -ji dɪɛ, kaa -tɔa. ³ -Yee "wɛan nɛn maan -cin -tɔa 'ka 'ji 'nan: -Te Bali lei 'saun -sɛn min da ɛn e ya 'wɪnun vɪnan bɛ, ya'a 'kəlaman -e 'e wei 'pla Zozi man di. ɛn "nyian bɛ, min 'ka 'kəlaman -e 'e vɪ 'nan, Zozi a Minsan -a, te Bali lei 'saun "cɛɛ 'pa -a 'le di.

⁴ "Yinun nɛn Bali lei 'saun -a -nɔan Zozinən lɛ bɛ -a 'pa a -ji "kaga. 'Pian Bali lei 'saun -tʊwli 'bɔ 'bɛ "yinun zɪɛ -a -nɔan Zozinən lɛ. ⁵ ɛn "nyian bɛ, 'nyranman 'padɪ 'pa a -ji "kaga, 'pian Minsan -tʊwli 'bɔ 'bɛ -pɛba 'wʊ Zozinən 'lɔ. ⁶ ɛn "nyian bɛ, 'nyranman a "kaga

-e Zozinən 'o 'pa, 'pian Bali -tʊwli 'bɔ 'bɛ minnun pɛɛnən "koe -tɔa 'o da 'nyranman pɛɛnən zɪɛ -a 'panan.

⁷ Bali lei 'saun "yɪ -nɔan Zozizan 'tʊ lɛ 'nan -e Zozinən pɛɛnən 'o "nɛn "blɪ. ⁸ Fɛ nɛn maan 'vɪ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, Bali lei 'saun "yɪ "dra Zozizan 'tʊ lɛ 'nan -e 'e Bali -le 'wɪ 'tɔdɪ vɪ minnun lɛ. ɛn "nyian bɛ, Bali lei 'saun -tʊwli zɪɛ e "yɪ "dra Zozizan 'pee lɛ 'nan -e 'e 'wɪ nɛn e Bali -le 'wɪ 'ci "sia minnun lɛ bɛ -a vɪ. ⁹ ɛn "nyian bɛ, Bali lei 'saun -tʊwli zɪɛ e "yɪ "dra Zozizan 'pee lɛ 'nan -e 'e yɪ -tɛra Bali da 'kpa tɪglɪ. ɛn "nyian bɛ, Bali lei 'saun -tʊwli zɪɛ e "yɪ "dra Zozizan 'pee lɛ 'nan -e 'e -cɛ 'si minnun man. ¹⁰ ɛn "nyian bɛ, Bali lei 'saun -tʊwli zɪɛ e "yɪ "dra Zozizan 'pee lɛ 'nan -e 'e 'cɛ -srən "wɪnun drɛ. ɛn "nyian bɛ, Bali lei 'saun -tʊwli zɪɛ e "yɪ "dra Zozizan 'pee lɛ 'nan -e 'e Bali 'lewei vɪ. ɛn "nyian bɛ, Bali lei 'saun -tʊwli zɪɛ e "yɪ "dra Zozizan 'pee lɛ 'nan -e 'e 'wɪ nɛn e 'si Bali lei 'saun 'va bɛ, 'lee 'wɪ nɛn e 'si Satan -va bɛ, -a 'cɛnnan yɪ 'e cin man. ɛn "nyian bɛ, Bali lei 'saun -tʊwli zɪɛ e "yɪ "dra Zozizan 'pee lɛ 'nan -e 'e 'wɪ weinun nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji. ɛn "nyian bɛ, Bali lei 'saun -tʊwli zɪɛ e "yɪ "dra Zozizan 'pee lɛ 'nan -e 'e -kɔla weinun zɪɛ -a -ci vɪdɪ -a. ¹¹ 'Pian Bali lei 'saun -tʊwli 'bɔ 'bɛ Zozinən "koe -tɔa 'o da 'wɪnun pɛɛnən zɪɛ -a drɛnan. E 'yee "yinun -nɔan Zozizan 'tʊ lɛ "le zɪ e cɪ "va "bɛ -yee 'wɪ 'zʊ.

Zozinon p̄eenon a "le min -
towlī 'zv

12 Fē "le "wēan nēn an 'wī
p̄eenon zīe -a 'vī bē, -yēē cī 'nan,
blamin a -towlī, 'pian -a man
mēn a "kaga. -A man mēn 'bō
a "kaga zī, 'pian -a p̄eenon 'bē -
tēa 'e cin da 'vaa ēn waa laabo
blamin. 'Wī 'towlī zīe -nyren
minnūn nēn o drē Crizi -le vē
-a bē -wee vē -a. 13 Kōō -kaa
Zozinon p̄eenon bē, -te Zuif
min nēn oo, -te Zuif min "cēē
dī oo, -te nōn nēn oo, -te nōn
"cēē dī oo, Bali lei 'saun -towlī
'bō 'bē -kaa -batize drē 'nan -e
-kaa drē "le min -towlī "le 'wī
'zv. En Bali 'yēē lei 'saun 'nōn
-kaa -tōdō p̄eenon lē.

14 En "nyian bē, -a -cin 'e 'tō
'ka 'jī 'nan, blamin man mēn
'ka 'towlī "dī, 'pian e ya "kaga.
15 Min cēin 'ka 'kōlaman -e 'e
vī 'nan, 'e 'ka min -pē -a dī -
le "wēan, 'e 'ka min man mēn
-tv -a dī. Kōō e ya min man
mēnnun va. 16 En "nyian bē,
min "trōēn 'ka 'kōlaman -e 'e
vī 'nan, 'e 'ka min yīē 'a dī -
le "wēan, 'e 'ka min man mēn
-tv -a dī. Kōō e ya min man
mēnnun va. 17 E ya "le 'an
'wī 'gūē -a laabv 'ka 'lō. -Te yīē
'saza nēn paan blamin man
bē, yaa dra 'kō -e 'e 'wī man?
En -te "trōēn 'saza nēn paan
blamin man bē, yaa dra 'kō -
e 'e fē "kui 'si? 18 Maan vē
'cēē 'nan, min man mēn -tv
'lee 'e 'pa 'nyranman, -a da
nēn Bali min man mēn -tōdō
p̄eenon drē "le zī e cī "va "bē
-yēē 'wī 'zv. 19 "Te blamin a
paan man mēn -towlī "cē "a
bē, "te wa'a laabo blamin "fo
'dī. 20 'Pian -a man mēnnun a
"kaga, -wēē -tēa 'e cin da 'vaa
-e 'o laabv blamin.

21 -Yēē "wēan min yīē 'ka
'kōlaman -e 'e vī min -pē lē
'nan: «An 'ka 'i 'va dī.» En min
-wulo 'ka 'kōlaman -e 'e vī min
cēinnun lē 'nan: «An 'ka 'ka
'va dī.» 22 Kōō min man mēn
nēn min 'ka -a siala fē -tv -a
dīē, -a 'pa 'nyranman a. 23 En
min man mēn nēn min yīē 'ka
'naan "man 'kpa dīē, -a 'bō nēn
min -a man dra. En "nyian bē,
min man mēn nēn -a yīdī min
-tēa 'yra -a bē, -a 'bō nēn min -a
nyēēnman. 24 'Pian min man
mēnnun nēn o yīdī 'ka min
tēa 'yra -a dīē, blamin 'ka o
man dra "būv "dī. Bali blamin
drē 'nan -e -a man mēn nēn -
a 'bō 'ka -a siala fē -tv -a dīē,
'e nyēēn 'kpa tīglī. 25 Bali -
a drē zīē 'nan -e 'cēndī 'e cin
man 'e vīē 'e 'kōn blamin man
mēnnun yēi "dī. 'Pian 'nan
-e 'o 'tō 'o cin wlu. 26 -Yēē
"wēan -te min man mēn -tv
'yaaman bē, e -wlamlan min
man mēn p̄eenon 'jī. En -te o
'tō -dan nōn min man mēn -tv
lē bē, min man mēn p̄eenon 'cī
"nranman.

27 'Ka p̄eenon 'cēē cī Crizi po
-a, en Zozizan 'tv a -a man
mēn -tv -a. 28 Bali 'nyran-
man -pēba 'wv Zozinon 'tōdō
p̄eenon 'lō -leglizi -jī. -A tēdē
nēn Zozi 'le 'pasianon 'a, en -
a "flizan nēn Bali 'lewei vīnōn
'a, en -a yaagazan nēn Bali -
le 'wī "paanōn 'a. -Wee -sru
'bē, Zozinon nēn o -cē -srōn
"wīnūn dra bē o nēn. -Wee -
sru "bē, Zozinon nēn o -cē "sia
minnūn man bē o nēn. -Wee
-sru "bē, Zozinon nēn o "paa
minnūn va bē o nēn. -Wee -
sru "bē, Zozinon nēn o -tōa -
si 'lē bē o nēn. -Wee -sru "bē,
Zozinon nēn o "we weinūn
nēn blamin 'ka -a -cī maan dīē

-a -ji be o nen. ²⁹ Maan ve 'cee 'nan, o pɛɛnɔn 'ka drele Zozi 'le 'pasianɔn 'a di. En o pɛɛnɔn 'ka drele Bali 'lewei vinɔn 'a di. En o pɛɛnɔn 'ka drele Bali -le 'wɪ "paanɔn 'a di. En o pɛɛnɔn 'ka -ce -srɔn "winun drele di. ³⁰ En o pɛɛnɔn 'ka -ce 'silɛ minnun man di. En o pɛɛnɔn 'ka 'wɪle weinun nen blamin 'ka -a -ci maan diɛ -a -ji di. En o pɛɛnɔn 'ka -kɔlɔle weinun zɪɛ -a -ci vidɪ -a di. ³¹ Kaa -tɔa 'nan "yi 'pa a -ji "kaga, 'pian "yinun nen maan nrɔn 'e tɛde be, -a 'bɔ nen 'ka -wɛɛ!

En 'wɪ nen e ci 'le 'ka dre te -a "yi "mlian 'wɪ pɛɛnɔn nen an "sia -a vinan 'gɔɛ -a da be, an "ta -a ve 'cee.

13

Min yɪdɪ "yi "mlian 'wɪ pɛɛnɔn drɛdɪ da

¹-Te an weinun pɛɛnɔn nen 'trɛda 'gɔɛ o -fɔa "sidɔ, en -te 'be "cee di 'nan an Bali -le 'pasianɔn nen laji be o wei -fɔa "sidɔ, 'pian -te ma'an min ye "yi "diɛ, 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a drɛdɪ be, e ya 'wɪ "tun "a. Te an ya "le 'nan 'kogoba nen e min man dra -wluwlu 'e "tun "be -yee 'wɪ 'zɔ, -te 'be "cee di "le 'nan -pɔ nen e min man dra -wluwlu 'e "tun "be -yee 'wɪ 'zɔ. ² En "nyian be -te an Bali 'lewei ve, en -te 'be "cee di -te an Bali -le 'wɪ yɔɔdɪ pɛɛnɔn 'ci maan, en -te 'be "cee di -te an Bali -le 'wɪ pɛɛnɔn -tɔa, en -te 'be "cee di 'mɛn yi -tɛradɪ Bali da -kɔlaman e pɔn "sɔala 'e 'klu -ji, 'pian -te ma'an min ye "yi "diɛ, 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a drɛdɪ be, e ya 'wɪ "tun "a. ³ En

"nyian be -te an yɪfɛ pɛɛnɔn -nɔan 'yalɛ -tɛnɔn lɛ, en -te 'be "cee di -te an "we "man 'nan minnun 'an 'tɛ 'bli an 'ka "vale 'an "sia Bali -sru "di -le "wɛan be, 'pian -te ma'an min ye "yi "diɛ, 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a drɛdɪ be, e ya 'wɪ "tun "a.

⁴ Maan ve 'cee 'nan, min nen e min ye "yi "be, -a -pɔan "sɔa 'wɪ 'ji. En min nen e min ye "yi "be, -a ci a "yi. En min nen e min ye "yi "be, ya'a man bo di. En min nen e min ye "yi "be, ya'a 'e 'fli kɔɔnman 'e 'lɔ fɛnɔn -a di. En min nen e min ye "yi "be, ya'a -dandan taan di. ⁵ En min nen e min ye "yi "be, ya'a 'wɪ nen e 'tɔ "paa min man be -a dra di. En min nen e min ye "yi "be, ya'a 'e 'fli -le 'wɪ "yi 'wɛɛman di. En min nen e min ye "yi "be, 'bli 'ka 'fɔa -a san ji tada di. En min nen e min ye "yi "be, ya'a min man wɪ paa di. ⁶ En min nen e min ye "yi "be, -a ci "nranman te -a bɔɛzan -tɔ 'wɪ "yi drɛ. 'Pian -te 'wɪ 'wɪdɪ "nen yaa drɛ be, -a ci 'ka 'nranman di. ⁷ En min nen e min ye "yi "be, tɔ pɛɛnɔn man e min man wɪ "cɛa. En min nen e min ye "yi "be, -yee yi -tɛradɪ Bali da 'ka 'le 'tɔa di. En min nen e min ye "yi "be, -a 'bli 'fo Bali da. En min nen e min ye "yi "be, ya'a 'sia min -sru "di.

⁸ Yi -tɔ bɔa "be, te Bali 'lewei vidɪ 'wɪ 'nyan. En te weinun nen blamin 'ka -a ci maan diɛ -a -fɔdɪ 'wɪ 'nyan. En te Bali -le 'wɪ yɔɔdɪ -tɔdɪ be -a 'wɪ 'nyan. 'Pian fɛ -tɔwɪlɪ "ce 'be 'fo -nan, -yɛɛ ci min yɪdɪ "yi "a. ⁹ Fɛ nen maan ve zɪɛ -yɛɛ ci 'nan, -ka'a 'wɪ pɛɛnɔn 'tɔa Bali da di. En -cee Bali 'lewei vidɪ

be, -a pɛɛnɔn "cɛɛ dɪ. ¹⁰ 'Pian yi nɛn fɛ nɛn e cɪ tɪglɪ bɛ e -taa "bɛ, te 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ e -nyan. ¹¹ -Kaa -kɔɔn 'wɪ 'gʊɛ -a man -tʊ: Tʊ nɛn -te min a 'nɛn "wɛnnɛn 'a bɛ, min 'wɪ tin "baa 'nɛn "wɛnnɛn pɛ -ji, ɛn -yee ci "nrɔndɪ a 'nɛn "wɛnnɛn pɛ -ji, ɛn e 'wɪ "sia "va 'nɛn "wɛnnɛn pɛ -ji. 'Pian -te min drɛ ceje bɛ, 'wɪ pɛɛnɔn nɛn 'nɛn "wɛnnɛn pɛ -ji bɛ e "sia -a drɛdɪ man "fo. ¹² 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, e ya "le -niannun 'ji nɛn -kaa cɪ fɛ -nanjɛnnan, ɛn fɛ 'bɔ a "muizaan. 'Pian yi zɪɛ -a da nɛn -kaa Bali ye -goezee. ɛn "nyian bɛ, 'bɛ nɛn 'gʊɛ -ka'a tian Bali tɔa 'e pɛɛnɔn dɪ. 'Pian yi zɪɛ -a da nɛn -kaa Bali -tɔa 'e tɪglɪ da, "le zɪ e -kaa -tɔa 'va bɛ -yee 'wɪ 'zʊ.

¹³ Tʊ nɛn -kaa cɪ -ji 'gʊɛ, 'wɪ nɛn e -fʊ min man 'nan 'e drɛ bɛ, -nyrɛn 'gʊ: Min -le yi -teradɪ Bali da a -tʊ, ɛn min 'bli 'fʊdɪ Bali ɛ a -tʊ, ɛn min -le min yɪdɪ "yi "a -tʊ. 'Pian o yaaga zɪɛ -a -dan nɛn "va "bɛ, -nyrɛn min yɪdɪ "yi "a.

14

"Yi 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn nɛn Bali lei 'saun -a dra Zozinɔn ɛ bɛ, 'ka 'yi "drɛ -a 'ka cin ɛ!

¹ Min yɪdɪ "yi "nɛn 'ka -trɔa -si 'le 'wɪ pɛɛnɔn drɛnan! ɛn "nyian bɛ 'ka "yi 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn nɛn Bali lei 'saun -a -nɔan Zozinɔn ɛ bɛ -a -wɛɛ! 'Pian -a tɛdɛ nɛn 'ka -wɛɛ "bɛ, -nyrɛn Bali 'lewei vɪdɪ -a. ² Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, min nɛn e "wɛ weinun nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji bɛ, Bali ɛ nɛn e 'wɪ tin "baa, minnun ɛ "cɛɛ dɪ. Blamin

'ka 'kɔlaman -e 'e -ci man dɪ, kɔɔ 'wɪnun nɛn Bali lei 'saun a "paa -a 'le te yaa ve bɛ, -a -ci a 'e yɔɔdɪ minnun man. ³ 'Pian min nɛn e Bali 'lewei ve bɛ, blaminun ɛ nɛn e 'wɪ tin "baa. E 'wɪ tin "baa -wɛɛ, te -wee yi -teradɪ Bali da "paa "da, te e 'wɪ "paala -wɛɛ, ɛn te e 'o "koe -tɔa 'o da. ⁴ Kɔɔ -te min "wɛ weinun nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji bɛ, -a 'bɔ 'fli -le yi -teradɪ Bali da 'bɛ "paa "da. 'Pian min nɛn e Bali 'lewei ve bɛ, Zozinɔn pɛɛnɔn 'le yi -teradɪ Bali da nɛn yaa "paa "da.

⁵ An ya "vale 'ka pɛɛnɔn 'ka 'wɪ weinun nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ, -a -ji. 'Pian 'wɪ nɛn e cɪ 'wɪ "yi "a "fo "bɛ, -nyrɛn 'nan, 'ka Bali 'lewei vɪ Zozinɔn ɛ. Maan ve 'cɛɛ 'nan, Bali 'lewei vɪdɪ -dan 'mlian weinun nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -fɔdɪ da. 'Pian -te min -tʊ weinun zɪɛ -a -ci ve bɛ, e Zozinɔn 'le yi -teradɪ Bali da "paa "da "nyian.

⁶ 'An "bʊɪ Zozinɔn, -te an 'lʊ 'ka 'va, ɛn an wɪ weinun nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji bɛ, te 'wɪ "yi "cɛn "nɛn maan drɛ 'cɛɛ? E "ka "fo "dɪ. 'Pian -te 'wɪnun nɛn Bali -a -nan kɔɔn 'mɛn bɛ, -a 'bɔ nɛn maan 'vɪ 'cɛɛ, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, -te 'wɪnun nɛn maan -tɔa Bali -le 'wɪ 'a bɛ, -a 'bɔ nɛn maan 'vɪ 'cɛɛ, ɛn -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, an Bali 'lewei 'vɪ 'cɛɛ, ɛn -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, an Bali -le 'wɪ paa 'ka 'ji bɛ, te 'wɪ "yi -dan nɛn maan drɛ 'cɛɛ. -Njɛɛ dʊʊ? ⁷ An "ta -a -kɔɔn "man wɪ -tʊ ve 'cɛɛ. -Te min -tʊ a -gɔɛdɪ -tɛnan, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, e ya -guede -tɛnan, ɛn -a wei -ci 'ka 'e 'sidɪ dɪɛ, wa'a 'kɔlaman -a -ci mandɪ -a "fo "dɪ. ⁸ ɛn -a

-kəɔn "man wɪ -tʊ nɛn "nyian 'gʊ. 'Bei nɛn o -ko -a -kuli man bɛ, -te e ya 'wɪnan ɛn -a wei -ci 'ka 'e 'sidi dɪɛ, 'sounjanun 'ka o man wʊʊ man -kuli -tandi da "fo "dɪ.

⁹-A -tʊwli "nɛn blamin -le vɛ -a. -Te ka ya 'wɪnan weinun nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji bɛ, 'wɪ nɛn ka ci -a vɪnan bɛ, min -a dra 'kɔ -e 'e -ci man? Te e ya "le ka ya 'ka 'fli "koe -nyannan 'e "tun.

¹⁰Wei a 'trɛda "kaga, ɛn wei -tʊ 'lee 'e 'fɔnɔn. ¹¹-Te min a wei -tʊ -fɔnan, ɛn ma'an -ci maan dɪɛ, te min zɪɛ e ya -pɛn min -a "mɛn 'va, ɛn an ya -pɛn min -a -yee 'va. ¹²Zɪ 'cee vɛ ci "nyian zɪɛ. -Yee "wɛan -te ka ya "vale 'nan Bali lei 'saun 'e "yi "tʊ -nɔn 'cɛɛ bɛ, "yi "nɛn e Zozinɔn pɛɛnɔn 'le yi -tɛradɪ Bali da "paa "da "bɛ, -nyrɛn 'ka -wɛɛ!

¹³-Yee "wɛan min nɛn e "we weinun nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji bɛ, 'e Bali trʊ 'ba -a -ci vidɪ man! ¹⁴Kɔɔ -te min a Bali trʊ 'banan wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji bɛ, te Bali lei 'saun 'bɛ ci 'wɪ zɪɛ -a drɛnan, 'pian -a 'bɔ 'le 'ci "nrɔndɪ "cɛɛ dɪ, ɛn 'wɪ 'bɔ nɛn yaa ve bɛ, -a 'bɔ 'ka "e -ci maan dɪ. ¹⁵-Kaa dra "mɛn 'kɔ? An Bali trʊ "baa wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji "le zɪ Bali lei 'saun -a ve 'mɛn bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ. 'Pian e ya "le 'an Bali trʊ 'ba "nyian wei nɛn blamin -a -ci maan "bɛ -a -ji. An "dre -fɔa wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji "le zɪ Bali lei 'saun -a ve 'mɛn bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ. 'Pian e ya "le 'an "dre "fɔ "nyian wei nɛn blamin -a -ci maan "bɛ -a -ji. ¹⁶'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'gʊɛ -a da.

Min a Bali muo "fɔnan wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji "le zɪ Bali lei 'saun -a ve -yrɛ "bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ. -Te min a 'e -nyrandɪ -a "srɔn "bɛ, yaa dra 'kɔ -e 'e 'wɪ "man Amɛn? Kɔɔ Bali muo "nɛn yaa -fɔ bɛ, 'wɪ nɛn yaa 'vɪ bɛ, min zɪɛ ya'a manlɛ dɪ. ¹⁷'Wɪ 'kpa, Bali muo "fɔdɪ zɪɛ 'wɪ "yi "tʊ nɛn, 'pian ya'a 'i bɔɛzan -tʊ Zozizan 'le yi -tɛradɪ Bali da paa "da "dɪ.

¹⁸An Bali muo -fɔa 'nan, an "we wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji an "mlian 'ka pɛɛnɔn da. ¹⁹'Pian -te Zozinɔn 'o cin 'yɪ bɛ, maan -wɛɛman 'nan, 'an 'wɪ 'soolu vɪ wei nɛn blamin -a -ci maan bɛ -a -ji, -e -wee yi -tɛradɪ Bali da 'e 'pa "da. 'Bɛ "yi "mlian 'wɪ -kpi fu (10.000) nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a vidɪ da.

²⁰'An "bʊɪ Zozinɔn, te 'ka 'ci "nrɔn "le nannannun -le 'wɪ 'zʊ dɪ! 'Cee 'wɪ 'fa 'sidi 'e 'kɔn min ceje pɛ -ji! 'Pian 'wɪ 'wliɪdɪ "drɛdɪ va bɛ, 'ka 'kɔn "le 'nɛn 'linɛnnun nɛn 'tɔ 'ka 'e 'padɪ o man dɪɛ, -wee 'wɪ 'zʊ! ²¹'Wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, 'ka 'ci "nrɔn "da. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Minsan -a 'vɪ 'nan:

Minnun 'labɛ,

an -ciala -pɛnnɔn 'va

-e 'an 'wɪ tin 'ba -wɛɛ wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji.

An 'wɪ zɪɛ -a drɛ,

'pian wa'a 'o "trɔɛn "tɔɛ 'an wei lɛ "fo "dɪ.»

²²-Yee "wɛan maan ve 'cɛɛ 'nan, 'widɪ wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji bɛ, Bali 'bɛ 'wɪ 'nɔan -kɔɔn "vɛ -tʊ drɛ minnun nɛn o 'ka "vale 'o yi -tɛala Bali wei da dɪɛ -wee vɛ

-a. 'Pian Bali 'ka -a drεε minnun nen o yi -tεala 'e da bε, -wee vε -a dι. En Bali 'lewei vidι bε, 'wι 'nɔan -kɔɔn "vε -tɔ nen Bali -a drε minnun nen o yi -tεala 'e da bε -wee vε -a, 'pian minnun nen o 'ka "vale 'o yi -tεala Bali wei da dιε, "o "ye 'wι "tun "a.

23 'Ka 'ci "nrɔn 'wι 'gɔvε -a da -tɔ. -Te Zozinɔn pεεnɔn a 'o cin yidι -leglizi drεnan, te o pεεnɔn "we wei nen blamin 'ka -a -ci maan dιε -a -ji bε, en Zozinɔn nen wa'a tian 'wι zιε -a -nan yιε dιε, -te 'bε "cεε dι, minnun nen wa'a yi tεala Bali da dιε, o wla Zozinɔn zιε o va. Maan ve 'cεε 'nan, 'o 'ci "nrɔndι "siala 'nan, klin "nen o man. -Njεε dɔv? 24 'Pian -te Zozinɔn pεεnɔn zιε o ya Bali 'lewei vɪnan, en min nen ya'a yi tεala Bali da dιε, -te 'bε "cεε dι, Zozizan nen ya'a tian 'wι zιε -a -nan yιε dιε, 'e -wla o va bε, 'wι pεεnɔn nen o ci -a vɪnan bε, -yee "wεan e 'yee 'wι 'wli dι -tɔa 'e 'bɔ 'a, -e -a -wulo -ji "nrɔndι 'e tin -tε "da. 25 'Wɪnun nen "ji 'e yɔɔdι bε, -a ta bɔala. Tɔɔn 'e "po -sɔɔnman -e 'e yra "blula, te e "ta Bali bɔdι "siala -a vidι -a 'nan: «'Wι 'kpa, Bali a 'ka yei.»

Pɔl 'wι 'pla Korenti 'nɔn lε -leglizi drεdι da

26 'An "bɔvι Zozinɔn, o -leglizi dra 'kɔ? -Te Zozinɔn a 'o cin yidι -leglizi drεnan bε, min -tɔdɔ pεεnɔn -pε 'e 'kɔn 'va. Min -mie 'e "dre "fɔ. En min -mie 'e 'wι "paa minnun ji. En min -mie 'e 'wι nen Bali -a -nan kɔɔn -yrε "bε -a vι. En min -mie 'e 'wι wei nen blamin 'ka -a -ci maan dιε -a -ji. En min -mie

'e 'wι zιε -a -ci vι. 'Wι pεεnɔn nen kaa dra bε, ka -wεε 'nan 'e Zozinɔn pεεnɔn 'le yi -tεradι Bali da 'pa "da. 27 -Te min "ta "we wei nen blamin 'ka -a -ci maan dιε -a -ji bε, 'e drε min -tɔ, min "fli, -te 'bε "cεε dι, min yaaga. 'Pian -te min -tɔ cεεn "man "bε 'vaa -e min -tɔ 'e 'yee vε vidι 'sia. En "nyian bε -a -ci vɪzan 'e 'kɔn. 28 -Te -a -ci vɪzan "ka "dιε, te min 'e 'wι wei nen blamin 'ka -a -ci maan dιε -a -ji Zozinɔn yei "dι! 'Pian 'e 'wι Bali lε te e ya 'yee "kɔnnen!

29 En "nyian bε, Bali 'lewei vidι bε, 'e drε min -tɔ, min "fli, -te 'bε "cεε dι, min yaaga. En min -mienun 'o 'wι zιε -a fa 'si! 30 'Pian -te tɔ 'bɔ zιε -a wlu, Bali 'wι 'nan kɔɔn min pee lε 'wι zιε -a da bε, min nen e ci paan Bali 'lewei vɪnan bε, 'e -tɔa. 31 -Te min -tɔ cεεn "man "bε 'vaa -e min pee 'e 'yee vε vidι 'sia. Te 'ka pεεnɔn 'e Bali 'lewei vι 'e cin -a dι! -Te kaa 'vι -tɔdɔ bε, e 'wι "paa 'va 'ka pεεnɔn lε, en e 'ka pεεnɔn "koe -tɔa. 32 -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, -te min a Bali 'lewei vɪnan bε, e -kɔlaman 'e 'fli 'kundι -a -e 'e 'le 'tɔ. 33 Fε -le "wεan nen an 'wι zιε -a 'vι bε, Bali 'wι dra 'e "nen 'e "nen en yaa dra -trɔɔ, 'pian ya'a 'wι dra 'e baadι -ji dι.

Zι e dra Bali -le -leglizi -tɔdɔ pεεnɔn 'ji zιε. 34 -Te Zozinɔn a 'o cin yidι en o ya -leglizi drεnan bε, lɪmɔnnun 'o 'lεbo 'pla "da. Kɔɔ -a -si 'ka 'e 'nɔndι -wλε -e 'o 'wι 'si "va "fo "dι. 'Pian 'o 'ta wula 'wι nen -klɔnmɔn -a ve bε -a da! Zι e ci 'e 'crεn -tεdι Bali -le -pei 'fluba 'ji zιε. 35 -Te lɪmɔnnun a "vale 'nan 'o 'wι 'ci laabo 'wι -mie da bε, 'o laabɔ 'o -sran -lɔ te o ya

"kōnnēn. Kōō e 'ka 'w₁ "yi "a -e lūmōn 'e 'w₁ 'si "va te Zozinōn 'a -leglizi drēnan dī.

³⁶ E ya 'ka 'ji 'nan 'ka 'va nēn Bali -le 'w₁ 'bōla 'e tēdē? -Cējē, e 'ka z₁ "fo "dī. En e ya 'ka 'ji 'nan 'ka 'saza 'va nēn Bali -le 'w₁ 'bōla? -Cējē, e 'ka z₁ "fo "dī.

³⁷ -Te -a -cin a min -tū -ji 'nan 'e ya Bali 'lewei vīzan -a, -te 'bē "cēē dī, 'nan Bali lei 'saun 'bē 'e "paala "fo "bē, -a san 'e -tō 'nan, 'w₁ nēn maan crēn -tē 'cēē 'gūē, e "sia Minsan va.

³⁸ En min nēn e 'ka "vale 'e 'ta wōla 'w₁nūn z₁ē -a da dīē, Bali 'ka -a san siala 'yee min -a "fo "dī.

³⁹ -Yee "wēan, 'an "būi Zozinōn, 'ka -wēē 'nan 'ka Bali 'lewei ve. En -te min a 'w₁nan wei nēn blamin 'ka -a -ci maan dīē -a -ji bē, 'ka 'tūi 'e v₁. ⁴⁰ 'Pian 'ka 'w₁ pēēnōn z₁ē -a drē -trōō, en 'ka drē 'e "nēn 'e "nēn.

15

Pōl 'w₁ tin 'ba Korēnti 'nōn lē Crizi -le wluandī -kanōn 'va da

¹ 'An "būi Zozinōn, Zozi Crizi 'le 'w₁ 'nōnnōn nēn maan 'v₁ 'cēē bē, -a 'bō nēn maan -cin -tōa 'ka 'ji. Ka w₁ "man, en ka ya 'ka lēadī "man tian cēēgū yī -a. ² -Te ka 'ta 'wōla "da "le z₁ maan 'v₁ 'cēē bē, -yee 'w₁ 'zū bē, e 'ka "sia 'w₁ 'ji. 'Pian -te ka 'a 'bē drēlē dīē, 'cēē yī -tēradī Zozi da a 'w₁ "tun "a.

³ 'W₁ nēn Minsan -a -pēba 'wū 'an 'lō bē, maan paa 'ka 'ji. 'W₁ z₁ē e ya 'w₁ -dan tū -a. -Nyren 'nan: Crizi -ka -cēē 'w₁ 'w₁dī "le "wēan. Bali -le 'fluba 'w₁ z₁ē -a 'v₁ 'e 'cēn 'nan e dra, en e drē. ⁴ Z₁ e -ka bē, en waa 'wū. -A yī yaagazan da bē en Bali -a wluan -kanōn 'va.

Bali -le 'fluba 'w₁ z₁ē -a 'v₁ 'e 'cēn 'nan e dra, en e drē. ⁵ Z₁ e wluan -kanōn 'va bē, 'e 'flī kōōn Pīeri lē, en "bē -sru 'e 'flī kōōn 'e -srunōn 'fuda "flī 'bō lē. ⁶ "Bē -sru en 'e 'flī kōōn -kaa "būi Zozinōn lē 'e cin -a. O ya min -yaa 'soolu. O "kaga yīē a tian "man, en o -mie kaa. ⁷ "Bē -sru 'e 'flī kōōn Zaji lē, en 'e 'flī kōōn 'yee 'pasianōn lē. ⁸ O pēēnōn z₁ē 'wee -sru "bē, en 'e 'flī kōōn 'mēn. An ya 'nēn nēn Bali -a -ya te -a mlēn 'ka bōlē dīē -a.

⁹ Fē nēn maan ve z₁ē -yēē c₁ 'nan, an 'ka fē -tū -a Zozi 'le 'pasianōn yēi "dī. En e 'ka "le -e 'an drē paan Zozi 'le 'pasiazan -a dī, kōō an 'tē 'pa Bali -le -leglizi da. ¹⁰ 'Pian Bali "yī drē 'mēn, en yaan drē Zozi 'le 'pasiazan 'a. "Yī "nēn Bali -a drē 'mēn z₁ē, -a "nēn 'bōla -dan. Kōō an 'nyranman 'pa an c₁ Zozi 'le 'pasianōn pēēnōn da. 'W₁ tūglī 'ji bē, mēēn "cēē 'nyranman 'pa 'an 'bō 'a dī, 'pian Bali 'bō 'bē 'w₁ z₁ē -a drē 'yee "yī "a. ¹¹ -Yee "wēan -te e ya 'an 'bō 'a oō, -te 'bē "cēē dī, -te e ya Zozi 'le 'pasianōn -mienun -a oō, Zozi Crizi -le 'w₁ 'nōnnōn nēn kva ve 'cēē bē, -nyren z₁ē. En -a 'bō da nēn ka yī -tēra bē.

Bali Zozinōn pēēnōn wuanla -kanōn 'va

¹² -Kaa "paaman minnūn jī 'nan, Bali Crizi wluan -kanōn 'va. -Te 'bē a z₁ē, -mē "le "wēan nēn min -mienun a 'ka yēi, te waa ve 'nan, minnūn nēn o kaa bē, wa 'a 'wuanla -kanōn 'va dī. ¹³ -Te minnūn nēn o kaa bē wa 'a 'wuanla -kanōn

'va dɪe, "te Crizi 'ka 'wunleɔ -kanɔn 'va dɪ. ¹⁴ ɛn -te Crizi 'ka 'wunleɔ -kanɔn 'va dɪe, "te 'wɪnun nɛn -kaa ve minnun le bɛ -a -ci "ka "dɪ. ɛn "nyian "te 'wɪnun nɛn ka yi -tɛala "da "bɛ -a -ci "ka "dɪ. ¹⁵ ɛn -te Crizi 'ka 'wunleɔ -kanɔn 'va dɪe, "te -kaa 'wlu wɪ 'vɪ Bali man, kɔɔ -kaa 'vɪ 'nan e Crizi wluan -kanɔn 'va. -Te e ya 'wɪ 'kpa -a 'nan minnun nɛn o kaa bɛ Bali 'ka o 'wuanla -kanɔn 'va dɪe, "te Bali 'ka Crizi 'wunleɔ -kanɔn 'va "fo "dɪ. ¹⁶ Maan ve 'cɛɛ 'nan, -te minnun nɛn o kaa bɛ wa'a 'wuanla -kanɔn 'va dɪe, "te Crizi 'ka 'wunleɔ -kanɔn 'va dɪ. ¹⁷ ɛn -te Crizi 'ka 'wunleɔ -kanɔn 'va dɪe, "te 'wɪnun nɛn ka yi -tɛala "da "bɛ, e ya 'wɪ "tun "a. ɛn "te ka ya tian 'wɪ 'wliɔ "drenɔn 'a Bali 'le. ¹⁸ ɛn "nyian "te minnun nɛn o drɛ Crizi -le vɛ -a ɛn o kaa bɛ, o -nan -nyan. ¹⁹ -Te -fudɪ 'trɛ 'gʊɛ -a da 'saza "cɛ "le "wɛan nɛn -kaa yi -tɛra Zozi da bɛ, "te maan ve 'cɛɛ 'nan -kaa "yago "mlian minnun pɛɛnɔn 'le vɛ da.

²⁰ 'Pian 'wɪ tɪglɪ 'ji bɛ, Crizi wluan -kanɔn 'va. -Yɛɛ cɪ min tɛdɛ nɛn e wluan -kanɔn 'va bɛ -a. ²¹ 'Li 'e tɛdɛ bɛ, min -tɔwli "le "wɛan nɛn -kadɪ 'pla blamin man. -A -tɔwli "nɛn "nyian minnun wuanla -kanɔn 'va min -tɔwli "le "wɛan. ²² -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan blamin pɛɛnɔn nɛn 'trɛda bɛ, Adan kludanɔn nɛn waa, -yɛɛ "wɛan -kadɪ 'pla blamin man. 'Pian minnun pɛɛnɔn nɛn o drɛ Crizi -le vɛ -a bɛ, o wuanla -kanɔn 'va.

²³ ɛn wluandɪ -kanɔn 'va zɪɛ e dra 'e "nɛn 'e "nɛn. -A tɛdɛ drɛ Crizi -le vɛ -a. ɛn tɔ nɛn Crizi -ta pee wo bɛ, te e 'bɔ

minnun nɛn o drɛ Crizi -le vɛ -a bɛ o da. ²⁴ "Bɛ -sru te 'trɛda -nyan tɔ nɛn. Tɔ zɪɛ -a man nɛn lei -wliɔnɪn 'lee fɛnɪn pɛɛnɔn nɛn o min "paala bɛ, 'lee fɛnɪn pɛɛnɔn nɛn 'pleblɛ a -wɔ "bɛ Crizi o -nan -nyaan, -e 'e mingɔnnɛn trɛ -pɛba wɔ Bali lɔ. -Yɛɛ cɪ -kaa "tɪ "a. ²⁵ Fɛ nɛn maan ve zɪɛ, -yɛɛ cɪ 'nan Crizi mingɔnnɛn -ble -trillɪ, -e Bali 'e 'cɛn -a 'nanmannɔn 'klɪɔ man. ²⁶ 'Nanmanzan nyranman nɛn -a -nan -taa "nyanle bɛ waa laabo -ka.

²⁷ -A -nɔan da nɛn -e 'wɪ zɪɛ 'e drɛ. Kɔɔ e ya 'e 'cɛn -tɛɔ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Bali -a -tɔ fɛ pɛɛnɔn da.»

'Pian -te waa 'vɪ 'nan, Bali -a -tɔ fɛ pɛɛnɔn da bɛ, -a -ci a 'wein 'nan Bali 'bɔ 'ka "va "dɪ. ²⁸ ɛn tɔ nɛn Bali "cɛan Crizi -tɔɔ man fɛ pɛɛnɔn da bɛ, -te e 'bɔ bɛ, -e Crizi 'bɔ nɛn Bali -pɪ a bɛ 'e 'fli -pɛba wɔ Bali nɛn yaa -tɔ fɛ pɛɛnɔn 'bɔ da bɛ -yrɔ. Yaa dra zɪɛ 'nan -e Bali nɛn 'e 'kɔn mingɔnnɛn -a fɛ pɛɛnɔn da.

Pɔl 'wɪ 'pla 'klagla Korenti 'nɔn le

²⁹ 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'gʊɛ -a da! 'Ka 'va min -mienun o -batize dra minnun nɛn o kaa bɛ o 'leji. -Mɛ "le "wɛan nɛn o 'wɪ zɪɛ -a dra? Kɔɔ kaa ve 'nan, minnun nɛn o kaa bɛ wa'a 'wuanla -kanɔn 'va dɪ. ³⁰ ɛn -a -tɔ nɛn "nyian 'gʊ. -Te minnun 'ka 'wuanla -kanɔn 'va dɪe, -mɛ "le "wɛan nɛn bodrun funnin ɛn -kaa fli ta "flumlan 'wɪ 'pleblɛ pɛɛnɔn nɛn e bɔa "min man bɛ -yrɛ? ³¹ Maan ve 'cɛɛ 'nan, tɔ -tɔv pɛɛnɔn nɛn e "cɛan bɛ, te 'an 'fli ta "flumlan -ka le. 'Wɪ tɪglɪ nɛn maan ve, 'ka yi -tɛra 'an da! Kɔɔ cɛɛ

ci minnun nen waan 'blɔ -tɔa
 "da -kaa san Zozi Crizi 'le be
 waa. ³² En kaa -tɔa 'nan, 'an
 'fli ta flula -ka le Efɛz 'nɔn fla.
 An yi -tɛala "da 'nan minnun
 nen o kaa be, o wuanla -kanɔn
 'va, -yee "wean nen an 'wɪ zɪɛ -
 a dra. -Te e 'ka zɪ dɪɛ,
 «"Te maan dra "le minnun
 nen

waa ve 'nan -kaa fɛ -bli
 -e -kaa -wen mlin,
 kɔɔ "trɛ kaa -kaaman be
 -wee 'wɪ 'zʊ.»

³³ 'Ka drɛ "yi, 'wɪ zɪɛ te 'ka
 'fli 'tʊɪ -e 'e 'ka 'man yɪdɪ.
 Kɔɔ bee -wɪdɪ "blɪdɪ be, -yɛɛ
 -maan min 'wɪ 'wɪdɪ "dra.
³⁴ 'Cee 'ci "nrɔndɪ 'e 'trɔa -si
 yra! Te 'ka 'wɪ 'wɪdɪ "drɛ
 "nyian dɪ! Maan ve 'cɛɛ 'nan,
 min -mienun -a 'ka yei, wa'a
 Bali tɔa dɪ. -Te an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ
 be, 'e 'ka 'te 'yra -a.

*-Te minnun wluan -kanɔn
 'va be o -kɔan 'kɔ?*

³⁵ -A -mie dra be, min -a
 laabo 'nan: «Min wuanla -
 kanɔn 'va 'kɔ? En -te min
 wluan -kanɔn 'va be, -a 'kɔle -
 kɔan 'e da 'kɔ?» ³⁶ Maan ve -a
 san le -blɔzan. Fei fɛ 'wɪnɔn
 nen waa -fɔa 'trɛ 'ji be, 'i 'ci
 "nrɔn 'wɪ nen e dra be -a da!
 -Te ya'a fɔlɪɛ dɪɛ, -a -kɔn 'ka
 bɔa "da "dɪ. ³⁷ Fɛ 'wɪɛ nen min
 -a -fɔa 'trɛ 'ji be, -tɔ -pɛ nen e
 dra -a be, -njɛɛ wa'a 'fɔ dɪ. -A
 'wɪɛ "tun "nen waa -fɔa 'trɛ 'ji.
 -Te e ya 'saa 'wɪɛ -a oo, en -te
 e ya fɛ 'wɪɛ 'pee -a oo, -a 'wɪɛ
 "tun "nen waa -fɔa. ³⁸ "Bɛ -sru
 -e Bali 'e fɛ 'wɪɛ zɪɛ -a bɔ, -e -
 pɛ nen 'e trɔman "man "be, 'e
 -nɔn -yrɛ. Fɛ 'wɪɛ 'tʊ 'lee 'e trʊ
 -pɛ, -a 'bɔ nen Bali -a dra.

³⁹ 'Wɪ -tɔwɪ zɪɛ -yɛɛ dra
 "nyian fɛ -tʊdʊ pɛɛnɔn nen o
 "flian be -wee vɛ -a. Blamin

-tɔ -pɛ a, en -winun -tɔ -pɛ a,
 en "lomannun -tɔ -pɛ a, en
 pɔnɔn -tɔ -pɛ a. ⁴⁰ En "nyian
 be, laji fɛnɔn a, en 'trɛda
 fɛnɔn a. 'Pian laji fɛnɔn 'lee
 'wee fɛnyian, en 'trɛda fɛnɔn
 'lee 'wee fɛnyian. ⁴¹ Yidɛ 'le
 fɛnyian a 'e 'tɔ, en mɪɛn -
 le fɛnyian a 'e 'tɔ, en mɪɛn
 crɛnnun -le fɛnyian a 'e 'tɔ.
 Mɪɛn crɛnnun pɛɛnɔn 'bɔ zɪɛ,
 -wee fɛnyian 'ka bɔa 'e cin
 man dɪ.

⁴² -Te ka "ta 'ka 'ci
 "nrɔnman -kanɔn wluandɪ da
 be, 'wɪnɔn zɪɛ -a da nen 'ka
 'ci "nrɔn! Fɛ 'wɪɛ nen waa
 -fɔa "be e fɔlɔman, -a -tɔwɪ
 "nen "nyian -kaa 'kɔle -le vɛ -
 a. 'Pian -te -kaa wluan -kanɔn
 'va be te -kaa 'ka "nyian fɛ nen
 e fɔlɔman be -a dɪ. ⁴³ Min 'kɔle
 nen waa -fɔa 'trɛ 'ji be, e ya srɛ
 vɛ -a, en -a "koe 'ka 'e da dɪ.
 'Pian -te e wluan -kanɔn 'va
 be, e "bia fɛnyian, en -a "koe -
 kɔan 'e da. ⁴⁴ Blamin 'kɔle 'gʊɛ
 -a 'bɔ nen waa -fɔa 'trɛ 'ji. 'Pian
 tʊ nen e wuanla -kanɔn 'va be,
 e -kɔan laji 'kɔle nen Bali -le
 'belidɪ a -yrɔ "be -a.

Fɛ nen maan ve zɪɛ -yɛɛ ci
 'nan, -te blamin 'kɔle a be, te
 laji 'kɔle nen Bali -le 'belidɪ a
 -yrɔ "be, e ya "nyian. ⁴⁵ 'Wɪ
 'bɔ zɪɛ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -
 le 'fluba 'ji. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ
 'nan:

«Adan nen blamin tɛdɛ -a be,
 'trɛda blamin -le 'belidɪ nen -
 yrɔ.»

'Pian Crizi nen e ci "le Adan
 -fɔla "dazan 'zʊ be, Bali -a
 wluan -kanɔn 'va, e drɛ lei -
 a, en e 'belidɪ -nɔan "min le.
⁴⁶ Laji 'kɔle nen Bali -le 'belidɪ
 a -yrɔ "be, -yɛɛ "cɛɛ -trɔa -si
 'le dɪ. 'Pian blamin 'kɔle 'be

-trɔa -si 'lɛ, "bɛ -sru ɛn e drɛ laji 'kɔlɛ nɛn Bali -le 'belidɪ a -yrɔ "bɛ -a. ⁴⁷ Adan nɛn blamin tɛdɛ -a bɛ, 'trɛ nɛn Bali -a 'si ɛn yaa drɛ. 'Pian Crizi bɛ, e 'si laji. ⁴⁸ Adan kludanɔn pɛɛnɔn a "le Adan 'bɔ 'le 'wɪ 'zʊ. 'Pian minnun nɛn laji vɛ -a bɛ, o ya "le Crizi nɛn e 'si laji bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. ⁴⁹ 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, -kaa ya "le Adan nɛn Bali 'trɛ 'si ɛn yaa drɛ bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ. 'Pian tʊ -tʊ -taa "bɔlɛ bɛ, -e -kaa drɛ "le Crizi nɛn e 'si laji bɛ -yee 'wɪ 'zʊ.

-Mɛ "wɪ 'bɛ dra tʊ 'le 'sran-nan?

⁵⁰ 'An "bʊl Zozinɔn, 'wɪ nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ "man "bɛ, -nyrɛn 'gʊ. -Te min a "le blamin nɛn -kaa cɪ -a 'gʊɛ -yee 'wɪ 'zʊ, -a nɛn a "man, ɛn -a nyɛn a "ji "bɛ, ya'a 'ko Bali -le mingɔnnɛn trɛda dɪ. ɛn "nyian bɛ 'kɔlɛ nɛn -kaa da fʊlɪ vɛ -a 'gʊɛ, 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, ya'a 'kɔlaman -e 'e drɛ -yee vɛ -a dɪ. ⁵¹ 'Wɪ 'tʊ nɛn e ya 'e yɔɔdɪ blamin man bɛ, an "ta -a -ci ve 'cɛɛ. -Kaa pɛɛnɔn 'ka 'cɛan -kaadɪ man dɪ, 'pian Bali -kaa pɛɛnɔn 'kɔlɛ limlan. ⁵² 'Wɪ zɪɛ e dra tada ɛn e dra tʊ "wɛnnɛn 'wlu. Tʊ -fɔla "da "ji, -te Bali -le 'bei 'nyran-man wɪ bɛ, minnun nɛn o kaa bɛ, o wuanla -kanɔn 'va te wa'a "nyian kaa dɪ. ɛn -kaa nɛn -kaa yɪɛ -kɔan "man "bɛ, Bali -kaa 'kɔlɛ limlan. ⁵³ Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, blamin 'kɔlɛ nɛn 'e da fʊlɪ vɛ -a, ɛn -kadɪ a 'e 'pladɪ "man 'gʊɛ, e ya "le 'e lɪla laji 'kɔlɛ nɛn e 'belidɪ 'yɪ bɛ -a, te 'kadɪ 'ka "nyian -yee vɛ -a "fo "dɪ. ⁵⁴ -Te 'wɪ zɪɛ e cɛɛn drɛdɪ man

bɛ, tɔɔn -e 'wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, 'e 'lɛ sɔɔ. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Fɛ nɛn waa laabo -ka bɛ -a -nan -nyan.

Bali -a klɪ "fo.

⁵⁵ -Ka -le 'plɛblɛ 'ka "nyian blamin da dɪ.

Ya'a "nyian kɔlaman min -tɛdɪ -a dɪ.»

⁵⁶ Fɛ nɛn yaa maan 'lɔɔ -ka min -tɛa "bɛ, 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man nɛn. ɛn "nyian bɛ, 'wɪ 'wɪdɪ "le 'plɛblɛ "sia -pei -tɔ winun va. ⁵⁷ -Kaa Bali muo "fɔ! E cɪla -kaa san Zozi Crizi -va, ɛn e 'plɛblɛ 'nɔn -cɛɛ 'nan -e -kaa -ka 'klɪ.

⁵⁸ -Yee "wɛan 'an "bʊl Zozinɔn, an 'ka ye "yɪ 'kpa, te 'ka 'pɛ 'e plʊ dɪ! 'Ka 'tɔ 'plɛblɛ 'cee yɪ -tɛradɪ Zozi da -a! 'Ka 'fli -nɔn Minsan -le 'nyranman 'padɪ -ji. ɛn -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, 'cee 'nyranman nɛn kaa "paa Minsan lɛ bɛ, -a "nɛn 'ka 'fo 'e "tun "dɪ.

16

Zozinɔn "lala -nɔn
Zeruzalɛm -le vɛ -a

¹ "Lala nɛn 'kɔ 'ka -nɔn Zeruzalɛm Zozinɔn 'le vɛ -a bɛ, 'wɪ nɛn maan 'vɪ Galatɪ -leglizininun lɛ bɛ, -a da nɛn "ka "drɛ "nyian! ² -Yee "wɛan 'mɔnnɛn yɪ -tʊdʊ pɛɛnɔn nɛn e bɔa "bɛ, min -tʊ 'e "lala 'pla 'e 'pɛ -a! Zɪ min -a 'yɪ bɛ, -a da fɛ nɛn 'e 'pla 'e 'pɛ -a! -Te kaa drɛ zɪɛ, yɪ nɛn an 'lʊ 'ka 'va bɛ, "lala 'bodɪ wɪ 'ka 'kɔan 'ka man dɪ. ³ ɛn yɪ nɛn an 'lʊ bɛ, minnun nɛn ka o 'si "va "bɛ, -wɛɛ ko 'cee "lala zɪɛ -a Zeruzalɛm. 'Pian an 'fluba dra, maan "paa "va, ɛn o -ko

-a. ⁴En-te e ya 'nan kv -kv waa be -e 'kv 'kv.

Pɔl 'yee 'ta wɔdi 'wɪ 'vɪ

⁵"Mɛn 'vɪ 'nan an "lo 'ka 'va be, an -ciala Masedɔa. 'Pian ma'an 'mɔan -nan nun dɪ. ⁶-A -cin a 'an 'ji 'nan 'an tɔ -mie drɛ 'ka 'va. -Te ya'a drele "yi "dɪɛ, tɔ -wɪdɪ "nɛn min 'ka 'kɔlaman -e 'e 'kv 'ta wɔnan dɪɛ, e -cia "fo 'vaa ɛn an "sia 'ka 'va. 'Pian 'mɛn -kɔdɪ a 'ka 'lɔ -e 'an bɔla fɛnan nɛn an "ta -kɔ be -a -nan. ⁷-Te an 'lɔ be, ma'an -ciala "da "dɪ, -te Minsan wɪ "man "bɛ, an "mɔan 'ka 'va fɔɔnɔn. ⁸'Pian an -fo Efɛz 'gɔ, Pantekɔt bɔa 'an man 'vaa ɛn an "lo. ⁹Kɔɔ Minsan -si 'le 'sɔ 'mɛn 'fla 'bɔ da, 'nan -e 'an Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ minnun "kaga "lɛ. 'Pian minnun nɛn o "naan 'an man be, o ya -nan "kaga.

¹⁰-Te Timote 'bɔ 'ka man nun be, 'ka drɛ "yi, "tɔgɔ -a -pɛ -sru 'e tɔa 'ka 'va. ɛn -a -cin 'e 'tɔ 'ka 'ji 'nan e Minsan -le 'nyranman "paa "le 'mɛn 'wɪ 'zɔ. ¹¹Te 'ka 'va min -tɔ 'e Timote va wɪ drɛ 'e 'pɛla koda "fo "dɪ! 'Pian 'ka 'pa "va -yee lidɪ 'e da -ji, ɛn e 'bɔ 'an man 'gɔ te -a -ci yra "tra. Kv ya -a -pɛnnan 'kv 'vale -kaa "bɔi Zozinɔn 'a.

¹²-Kaa "bɔi Zozizan Apolo -le vɛ be, maan trɔ 'ba 'tandan 'nan 'e 'lɔ 'ka 'nanjɛn o 'vale -kaa "bɔi Zozinɔn -mienun -a. 'Pian ya'a 'wɪlɛ "man 'nan 'e "lo 'nun -naagɔ dɪ. E 'nan, -te 'e 'wulo -da 'yɪ be, te 'e "ta "lo.

Pɔl 'wɪ 'nyranman tin 'ba Korenti 'nɔn lɛ ɛnyaa 'le 'sran o 'tɔ bɔdɪ -a

¹³'Ka yɪɛ 'tɔ 'ka 'fli -va! 'Ka 'tɔ 'plɛblɛ 'cee yɪ -tɛradɪ Zozi da

-a! 'Ka "koe 'e 'kɔn 'ka da! Te 'ka 'pɛ 'e plɔ dɪ! ¹⁴Yɪdɪ "yi "nɛn e -trɔa 'cee 'wɪ pɛɛnɔn drɛdɪ -si 'lɛ!

¹⁵'Wɪ 'tɔ nɛn e ya "le 'an vɪ 'cɛɛ be, -nyrɛn 'gɔ. Ka Sefana 'lee 'e 'mangulinun -tɔa. -Wɛɛ drɛ Akai 'lɛglɔn 'ji minnun tɛdɛ nɛn o -fɔ Zozi 'va be waa. O Zozinɔn pɛɛnɔn 'su. -Yee "wɛan 'an "bɔi Zozinɔn, an 'ka trɔ "baa 'nan, ¹⁶'ka 'ta wɔla o wei da! ɛn minnun pɛɛnɔn nɛn o "paa o va Minsan -le 'nyranman 'panan be, 'ka 'ta wɔla o wei da "nyian. ¹⁷Sefana 'lee Fornatu 'lee Akaiku -le -ta nɛn waa 'wɔ 'an 'nanjɛnɛ be, yaan 'ci nran 'kpa tɪglɪ. Kɔɔ zɪ an o 'yɪ be, e drɛ 'mɛn "le 'nan an 'ka pɛɛnɔn 'yɪ. ¹⁸Waan "koe "tɔ 'an da "le zɪ waa dra 'ka 'va nun tɔ pɛɛnɔn man be -yee 'wɪ 'zɔ. -Yee "wɛan minnun nɛn "le -wee 'wɪ 'zɔ be, 'ka o 'sia min -a.

¹⁹Zozinɔn nɛn Azi 'lɛglɔn 'ji be, o 'nan, o 'ka 'tɔ bo. Akila 'lee 'e nan Priskil 'lee Zozinɔn nɛn o cin ye -wee 'kuin be, o 'nan, o 'ka 'tɔ bo 'tandan Minsan -le "wɛan. ²⁰ɛn Zozinɔn pɛɛnɔn "o 'nan, o 'ka 'tɔ bo. 'Ka Zozinɔn pɛɛnɔn 'tɔ bɔ -atu -tɛdɪ -a o man.

²¹'Ka 'tɔ bɔdɪ nɛn 'gɔvɛ, mɛɛn 'be 'crɛn -te 'an 'pɛ -a.

²²Min nɛn ya'a Minsan ye "yi "dɪɛ, Bali 'e 'wɪ "nɛn -kɔɔn -a san lɛ. Maranata! Minsan 'e 'ta!

²³Minsan Zozi 'le "yi 'e 'kɔn 'ka pɛɛnɔn 'va!

²⁴-Kaa drɛ "le min -tɔwɪ 'zɔ Zozi Crizi -le "wɛan, -yee "wɛan an 'ka pɛɛnɔn ye "yi.

'Fluba "flizan nɛn Pɔl -a cɾɛn -tɛ Korɛnti 'nɔn lɛ

¹ 'An 'bɔ Pɔl bɛ, Bali 'bɔ 'ci 'sɔ 'a nɛn an drɛ Zozi Crizi -le 'pasiazan -a. Mɛɛn 'fluba 'gʋɛ -a cɾɛn -tɛ 'kʋ 'vale -kaa "bʊi Zozizan Timote -a. Kʋa cɾɛn -tɛ Bali -le -leɣlizi nɛn Korɛnti fla bɛ -a -ji 'nɔn lɛ. ɛn e ya "nyian Bali -le minnun pɛɛnɔn nɛn Akai 'leɣlɔn 'ji bɛ -wee vɛ -a.

² -Kaa "tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fʊdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ.

Pɔl Bali muo "fɔ 'wɪ nɛn Bali -a drɛ Zozinɔn lɛ bɛ -a man

³ -Kaa Bali 'tɔ bɔ! -Yɛɛ cɪ -kaa san Zozi Crizi "tɪ "a. ɛn -yɛɛ cɪ "tɪ "nɛn min nyirinda -sɛan "da "bɛ -a. E ya Bali nɛn e -kaa "koe -tɔa -kaa da bɛ -a. ⁴ Yra yɪdɪ pɛɛnɔn nɛn e bɔa -kaa man bɛ e -kaa "koe -tɔa -kaa da. Yaa dra zɪɛ 'nan -e -kaa 'bɔ "nyian, -kaa -kɔla "wʊ minnun nɛn yra yɪdɪ 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn bɔa "o man bɛ, o "koe "tɔdɪ -a 'o da. Zɪ Bali 'bɔ -kaa "koe "tɔ -kaa da bɛ -a -tʊwli "nɛn "nyian -kaa dra -wee "lɛ.

⁵ E ya 'wɪ 'kpa -a 'nan -kaa yra ye "kaga -kaa ya Crizi -le vɛ -a -le "wɛan. ɛn e ya "nyian 'wɪ 'kpa -a, 'nan Crizi -kaa "koe -tɔa -kaa da 'kpa tɣli.

⁶ -Yee "wɛan -te kʋ ya 'kʋ yra yɪnan bɛ, e ya 'cee 'wɪ "yi "a. Kɔɔ kʋ yra ye 'nan -e 'ka "koe 'e 'kɔn 'ka da, -e 'ka 'si 'wɪ 'ji. ɛn -te Crizi 'kʋ "koe -tɔa 'kʋ da bɛ, e ya 'cee 'wɪ "yi "a "nyian. Kɔɔ 'wɪ zɪɛ e 'ka "koe -tɔa 'ka da, ɛn

e 'ka 'man -tɔa 'plɛblɛ yra yɪdɪ -tʊwli "nɛn e bɔa -kaa pɛɛnɔn man bɛ -a -ji. ⁷ 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan bɛ, nyen 'ka 'kʋ 'ji 'cee "wɛan dɪ. Kɔɔ kʋa -tɔa 'nan, -te ka ya 'ka yra yɪnan "le 'kʋɛ 'wɪ 'zʊ bɛ, Crizi -taa 'ka "koe "tɔlɛ 'ka da "le 'kʋɛ 'wɪ 'zʊ "nyian.

⁸ 'Kʋ "bʊi Zozinɔn, kʋ ya "vale 'ka -tɔ 'nan yra yɪdɪ -dan tʊ 'bɔ 'kʋ man Azi 'leɣlɔn 'ji. Yra yɪdɪ zɪɛ e 'nan 'kʋ da 'e 'ciɪla "da. 'Kʋ "koe 'si 'kʋ da "fɔ, ɛn 'kʋ 'ci nɾɔn 'nan 'kʋ 'wulo 'ka 'bɔala "va "dɪ. ⁹ 'Wɪ 'kpa, -a -cin -tɔ 'kʋ 'ji 'nan minnun "ta 'kʋ -tɛɛman. Bali -si -nɔn 'nan 'wɪ zɪɛ 'e bɔ 'kʋ man -e 'kʋ vɪlɛ 'kʋ yi -tɛra 'kʋ 'bɔ 'fli da dɪ. 'Pian -e 'kʋ yi -tɛra Bali 'bɔ nɛn e minnun wuanla -kanɔn 'va bɛ -a da. ¹⁰ Bali 'bɔ zɪɛ -yɛɛ 'kʋ 'sʊ -kadɪ nɛn e "ta paan bɔa 'kʋ man bɛ -yrɔ. ɛn yaa dra tian cɛɛgʋ yi -a zɪ. ɛn "nyian bɛ, 'kʋ 'bli a -yrɛ 'nan, yaa dra tian 'trilii. ¹¹ 'Pian 'ka 'bɔ cɛɛ -tɔa 'kʋ 'wlu Bali trʊ 'badɪ -a 'kʋɛ. -Te min "kaga -a drɛ zɪɛ, -a -nan nɛn Bali -taa "yi "dreɪɛ 'kʋɛ, -e "yi "nɛn Bali -a drɛ 'kʋɛ zɪɛ -yee "wɛan bɛ, min "kaga 'o Bali muo "fɔ.

Pɔl -a 'vɪ 'nan 'e -ciala Korɛnti, 'pian ya'a "nyian -kʋlɛ dɪ. -Mɛ "le "wɛan?

¹² 'Wɪ nɛn 'kʋ 'ci "nranman bɛ -nyrɛn 'nan, 'kʋ 'wulo -ji "nɾɔndɪ 'ka tɪn tɛa 'kʋ da dɪ. Kɔɔ kʋ ta 'wʊ min -tʊdʊ pɛɛnɔn 'va 'kʋ 'ci 'fɪdaa 'a "le zɪ Bali -a dra bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. ɛn 'ka 'va nɛn kʋa drɛ "bʊʊ. 'Pian blamin -le 'wɪ 'tɔdɪ "cɛɛ -maan kʋ 'wɪ zɪɛ -a drɛ dɪ, Bali -le "yi "nɛn. ¹³ ɛn "nyian bɛ, kʋ 'ka "vale 'nan 'kʋ 'wɪ nɛn e

"mlianla 'ka da be 'ku cren -
tea 'cee 'fluba 'ji di. -Te kaa
ta 'vi be, 'wi nen kaa 'man be,
te -a 'bo nen, 'wi pee -cin 'ka
'ku 'ji -a -sru "di. -A -cin a 'an
'ji 'nan, ka -taa 'wi 'gube -a -
ci manle 'kpa tigli. ¹⁴ 'Wl 'bo
zie kaa -ci mandı 'sia 'sezenn
'va. -Nyren 'nan yi nen Min-
san Zozi -taa 'man 'be, 'ka 'ci
-taa "nranle 'kue "wean en 'ku
'ci -taa "nranle 'cee "wean.

¹⁵ 'Wl zie an yi -tera "da 'kpa
tigli, -a -nan nen maan 'pla
'nan 'an 'lo "flizan wo 'ka 'va,
-e 'ka Bali -le "yi "yi "nyian.
¹⁶ Maan 'pla 'nan 'an 'cila 'ka
'va -e 'an 'ku Maseda 'leglon
'ji. "Be -sru "meen vınan 'an
"sia Maseda 'leglon 'ji be, -e
'an 'cila "nyian 'ka 'va. Maan
dra zie 'nan "meen vınan 'an
'ko Zude 'leglon 'ji be, -e 'kaan
'non -si le. ¹⁷ 'Wl zie -a -cin nen
paan 'an 'ji 'nan 'an dra, 'pian
ma'an drele di. Te 'ka 'ci "nrön
'nan 'an wei a "flivli "di! En te
'ka 'ci "nrön 'nan an 'wi dra "le
min -mienun -le 'wi 'zu di! Köo
waa ve 'wi man -inyan, te e ya
-ceje -a.

¹⁸ Bali a 'kue 'wi 'nan yızan
-a. 'Wl nen 'ku 'ji be, -a 'bo nen
kua 'vi 'cee. 'Wl pee -cin 'ka
'ku 'ji -a -sru "di. ¹⁹ -A -cin 'e
'kon 'ka 'ji 'nan, Bali -pi Zozi
Crizi wei 'ka "flivli "di. 'Wl
nen yaa 'vi be yaa dra. 'An
'bo 'lee Sila 'lee Timote 'be -yee
'wi 'vi 'cee. ²⁰ 'Wl 'kpa, 'wi "yi
peenon nen Bali "e 'nan 'e 'cen
'e dra minnun le be, Zozi Crizi
'be dre -a 'le sozan -a. -Yee
"wean -kaa -ciala Zozi Crizi -
va, -e -kaa vi 'nan 'e dre zi 'nan
-e Bali 'to 'e dre -dan. ²¹ -A -
cin 'e 'kon 'ka 'ji 'nan, Bali 'bo
be -kaa man -toa 'pleble Crizi -

le 'wi 'ji. -Yee -kaa 'si "va 'yee
'nyranman 'panon 'a, ²² en e
-kaa -konnen 'pla 'yee ve -a.
Yaa dre 'yee lei 'saun 'nondi -
a -cee. -Yee ci "le "yi "nen e -taa
-a -nonle -cee be -a va fe tede -le
'wi 'zu.

²³ Bali 'be ci 'men 'wi 'nan
yızan -a, -te an 'wlu 'sen be,
'e 'wi "nen -konnen 'men. Fe -le
"wean nen ma'an "nyian 'lele
'ka 'va di, -nyren 'nan an 'ka
"vale 'an 'wi "paala 'cee 'klagla
-e 'ka 'ta 'e dre -trödrö di. ²⁴ En
ku 'ka -a -weenan 'nan, kuv
nen ku -kon "tin 'banon 'a 'cee
yi -teradı Zozi da da di. 'Pian
ku ya -a -weenan 'nan 'ku "paa
'ka 'va -e ci "nrandı 'e 'kon 'ka
'lo. Kua -toa 'nan 'ka man a 'e
'tadı 'pleble 'cee yi -teradı Zozi
da -ji.

2

¹ An 'ka "vale 'ka 'ta 'e dre
-trödrö di. -Yee "wean maan
'yi "yi -e 'an vıle 'an 'lo 'pee
wo 'ka 'va di. ² Cee 'an 'ci
"nranman paan, en -te an 'ka
'ta dre 'trödrö be, -tinun 'be 'an
'ci "nranman "nyian? E 'ka
"fo "di. ³ 'Wl zie -yee "wean
nen an 'fluba 'tu cren -te 'cee.
Maan dre zie 'nan -e "meen
vınan 'an "lo "be, te ka 'wi -
mie paala "da. Köo an 'ka
"vale 'nan 'ka 'bo nen ka ci
"nrandı -nonnen 'men be 'kaan
'ta dre -trödrö di. An yi -tera
"da 'nan -te ci "nrandı a 'an
'lo be, -a 'wi -taa "nyian "cee
'ci "nranle. ⁴ 'Fluba zie, tu nen
an ya -a cren -tenan 'cee be, te
'cee 'wi 'an 'ta dre 'trödrö, en
te 'wi "naan 'an man. Maan
cren -te 'cee 'an yra le yile 'yi
'a. Ma'an cren -tele 'cee 'nan, -
e 'ka 'ta 'e dre -trödrö di. 'Pian
maan cren -te 'cee 'nan -e 'ka -
to 'nan an 'ka ye "yi 'kpa tigli.

Min 'wɪ 'wɪlɪdɪ "dra bɛ waa man wɪ "cɛa

⁵ 'Ka 'va min -tʊ -le 'wɪ 'wɪlɪdɪ "nɛn yaa drɛ 'mɛn bɛ, e min ta dra -trɔdrɔ. Maan ve 'cɛɛ 'nan 'an 'saza "cɛɛ 'yaan 'ta drɛ 'trɔdrɔ dɪ, e 'ka pɛɛnɔn 'ta drɛ 'trɔdrɔ. 'Pian e 'ka "le 'an -bloloo -sɛn "va "dɪ, e min "kaga 'ta drɛ 'trɔdrɔ 'ka yei. ⁶ Min zɪɛ, 'wɪ nɛn 'ka 'va min "kaga 'ci drɛ 'tɔwɪɛn waa "nɛn kɔɔn -yrɛ "bɛ, e 'bɔ "yi. ⁷ 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, 'ka man wɪ 'cɛ, -e 'ka "koe "tɔ 'e da. "Tɔgɔ -a -pɛ -sru 'e tɔa, -e -a "koe 'e 'si 'e da "fo. ⁸ -Yee "wɛan an 'ka trʊ "baa, 'ka -kɔɔn -yrɛ 'nan kaa ye "yi. ⁹ 'Fluba nɛn maan crɛn -tɛ 'cɛɛ bɛ, kaa ta wɪ drɛ. An 'ka muo -fɔa. 'Ka 'nanjɛndɪ -le "wɛan nɛn maan drɛ zɪ ɛn kaan wei 'man "yi. ¹⁰ Min nɛn kaa man wɪ 'cɛ bɛ, 'an 'bɔ "nyian "an man wɪ "cɛa. ɛn -te e ya paan "mɛn 'saza 'a bɛ, maan man wɪ 'cɛ 'cɛɛ "wɛan, Crizi a 'mɛn 'wɪ 'nan yɪzan -a 'wɪ zɪɛ -a -jɪ. ¹¹ Maan drɛ zɪɛ 'nan -e Satan 'e vɪɛ 'e -kaa man yɪ dɪ. Kɔɔ -kaa -tɔa 'nan 'wɪ zɪɛ Satan -a "vale 'e dra.

'Wɪ nɛn e drɛ Troas bɛ -nyrɛn 'gʊ

¹² An 'bɔla Troas fla, ɛn an Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ min pɛɛnɔn ɛ. Minsan -a -si 'lɛ 'sʊ 'mɛn 'kpa tɪgɪ. ¹³ 'Pian te 'an 'ci 'kla "tra "dɪ, kɔɔ ma'an 'an "bʊɪ Zozizan Tit yɪɛ dɪ. -Yee "wɛan nɛn an 'si 'nan nun, ɛn an Masedɔa 'lɛgɔn 'jɪ si 'sia.

Crizi fɛ pɛɛnɔn 'klɪ

¹⁴ -Kaa Bali muo "fɔ! Kɔɔ yaa drɛ ɛn Crizi fɛ pɛɛnɔn 'klɪ. ɛn e -kaa sɛn Crizi -le -guliga -va. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e -cɛɛ

"wɛan min pɛɛnɔn 'o -kɔla Bali -tɔdɪ -a "le 'nan -lazɪgɔ nɛn -a -koei "a 'nɔnnɔn bɛ -yɛɛ cɪ fuɪlanan "man. ¹⁵ 'Wɪ 'kpa, -kaa Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn ve minnɔn pɛɛnɔn ɛ. Bali "le 'va bɛ, -yɛɛ cɪ "le -lazɪgɔ nɛn -a -koei "a 'nɔnnɔn bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zʊ. -Kaa Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn ve minnɔn nɛn o ya -si nɛn e o "sia 'wɪ 'jɪ bɛ -a da bɛ -wɪɛ. ɛn -kaa ve minnɔn nɛn o ya -si nɛn e o "sia Bali man bɛ -a da bɛ -wɪɛ. ¹⁶ Minnɔn zɪɛ "o "kui maan 'wɪlɪdɪ -e -kadɪ 'e drɛ -wee vɛ -a. 'Pian minnɔn nɛn "o "kui maan "yi "bɛ, 'belɪdɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -yɛɛ dra -wee vɛ -a. Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn zɪɛ, -tɪ -pɛ 'bɛ "sɔa -a vɪdɪ -a?

¹⁷ 'Kʊɛ vɛ bɛ, kʊ 'ka minnɔn nɛn o Bali wei baaman -e 'o fɛ -wɛɛ "a bɛ waa dɪ. 'Kʊ 'ci 'fɪdaa 'a nɛn kʊ Crizi -le 'wɪ ve minnɔn ɛ. Kʊ ya Crizi 'sunɔn 'a. Bali 'bɔ 'bɛ 'nyranman zɪɛ -a -pɛba 'wʊ 'kʊ 'lɔ, ɛn -a ɛ nɛn kʊa -sru "ve.

3

-Tɪɛ -maan ɛn Zozi 'le 'pasɪ -azan 'tɔ 'yi bɔala?

¹ -Te kʊ ya 'wɪnɔn zɪɛ -a vɪnan bɛ, -a -cɪ nɛn 'nan kʊ ya 'kʊ 'fɪlɪ 'tɔ "yi -wɛɛnan? -Te 'bɛ "cɛɛ dɪɛ, kʊ ya -a -wɛɛnan 'nan 'kʊ 'wɪ dra "le min -mienun -le 'wɪ 'zʊ? Kɔɔ 'nyranman nɛn waa "paa bɛ, waa 'fluba -kɔɔnman 'cɛɛ, ɛn 'nyranman nɛn waa 'pa 'ka 'va bɛ waa 'fluba 'nan laabo 'ka 'lɔ. -Cɛjɛ, 'kʊɛ vɛ 'ka zɪ dɪ. ² 'Pian 'ka 'bɔ cɛɛ cɪ "le 'kʊɛ 'nyranman 'pa 'fluba 'le 'wɪ 'zʊ. ɛn 'fluba zɪɛ -yɛɛ cɪ 'e 'crɛn -tɛdɪ 'kʊ sɔuba jɪ. Min -tʊdʊ pɛɛnɔn 'a ye, ɛn o -kɔlaman -a ta vɪdɪ -a. ³ -A -cɪ

a 'wein 'nan ka ya 'fluba nen Crizi -a cren -te be -a. 'Nyranman nen kua 'pa be -a va nen e ciula en yaa cren -te. Ya'a cren -tele -gla 'yi 'a di, en ya'a cren -tele -kole 'fui da di. 'Pian Bali nen -a yie a "man" be -a lei va nen e ciula en yaa cren -te. Yaa cren -te 'ka souba ji, en 'ka souba zie e ya nen -a.

⁴ Fe -le "wean nen 'ku "koe "a 'ku da 'wi zie -a vnan be, -yee ci 'nan Bali nen e ciula Crizi -va en e 'ku 'pa 'sia be, ku yi -teala "da. ⁵ Koo -a -cin 'ka 'ku 'ji 'nan, 'ku 'pe "soa 'wi zie -a dredi -a 'ku 'bo 'a di. 'Pian Bali 'pleble -nan 'kue, -a -nan nen ku -kolaman 'wi zie -a dredi -a. ⁶ 'Wi 'kpa, -yee -maan ku -kolaman Crizi -le 'wi 'nannan vidi -a minnun le. 'Wi 'nannan zie -yee -kolaman min -plidi -a Bali man "nyian 'e 'pee. E 'ka "le -pei -to winun nen 'e 'cren -tedi -e min 'e 'ta wola "da "be -yee 'wi 'zu di. 'Pian Bali lei 'saun 'bo 'be dra -e min 'e -pli Bali man. -Kaa -toa 'nan 'ta woladi -pei -to winun da min 'bo 'le 'pleble 'a be e min -nan "ka le, 'pian 'belidi nen ya'a 'nyaan die Bali lei 'saun 'be -nan "min le.

⁷ 'Wi nen e dre Moizi tu va 'li be, -kaa ci "nrn "da! -Pei -to winun 'bo 'a 'e 'cren -tedi -kole 'funun da, en Moizi -ta 'e 'lo le -a Izrael 'nan 'va. Moizi yra "bia "buu -yee "wean Izrael 'nan 'ka -kolale -a yra -nanjendi -a di. 'Pian te 'be 'ka 'mnlle di. -Pei -to wi nen 'be min -nan "ka le be, -a 'sudi -maan nen Bali -le -dan Moizi yra bii "buu zie. ⁸ -Yee "wean -kaa -to 'nan, min nen e Bali lei 'saun "sua be, e Bali -le -dan boala e -ciala "da.

⁹ -Kaa 'yi 'nan min nen e -pei -to winun 'vi minnun le be, e Bali -le -dan koon, 'pian te -pei zie e min -nan "ka le. -Yee "wean -kaa -to 'nan min nen e 'wi 'nannan ve minnun le be, e Bali -le -dan -koonman e -ciala "da. Koo minnun zie Bali o "siala min tigli 'a 'e 'le. ¹⁰ -Te waa "fli zie -a koon 'e cin man be, Bali -le -dan tede be e 'ka fe -tu -a -yee -dan "flizan man di. ¹¹ -Kaa 'yi 'nan -pei -to winun nen wa'a 'fole -trilii die, o Bali -le -dan koon min le. -Yee "wean -kaa -to 'nan 'wi 'nannan nen e ya -nan 'li 'trilii be, e Bali -le -dan -koonman e -ciala "da.

¹² 'Wi zie -a le nen 'ku 'bli ci, -yee "wean ku 'wi ve 'ku 'ta le 'ku "koe "a. ¹³ 'Kue ve be, ku'a 'yra tea "le Moizi -le 'wi 'zu di. Koo e so 'pa 'e yra 'nan -e Izrael 'nan 'o vle 'o -to 'nan -a yra nen e "bia be e dra tu "wennen 'wlu di. ¹⁴ En Izrael 'nan 'bo 'o 'fli "tren dre "yuyu. -Yee "wean -e 'e bo ceegv yi -a be, -te o ya Bali -le -pei 'fluba ta vnan be, e ya "le so a tian 'e 'padi "da, en wa'a 'ci maan di. 'Pian min nen 'o 'vale Crizi -a o dre min -twli "a be, -a san le nen so zie e -koon 'e 'sidi "da. ¹⁵ 'Wi 'kpa, ceegv yi -a tian be, -te o ya Moizi -le 'fluba ta vnan be, e ya "le so a 'e 'padi -wee 'wi 'ci mandı da. ¹⁶ 'Pian -te Izrael 'nan 'bo 'si 'wi 'wli di "dredi man, en 'o 'fli -nan Min -san le be, so zie e "sia -wee 'wi 'ci mandı da. ¹⁷ Minsan nen maan 'vi 'nan 'o 'fli -nan -yre 'gve, Bali lei nen maan ve. Koo min nen Bali lei 'saun -a "paala be, -pei -le 'pleble 'ka "da "di. ¹⁸ -Kaa 'bo 'gve, so 'ka "nyian 'e 'padi -kaa yra di. -

Yee "wεan -kaa Minsan -le -dan ye tıglı. -Te -kaa ya -yee -dan 'bɔ 'nanjennan bε, e -ko -kaa liladı -a, te e -ko 'padı -a "da, -e -kaa drε "le -yee 'wı 'zυ. Minsan 'bε 'wı zıε -a dra 'yee lei 'saun 'a.

4

Pɔl-le 'nyranman

1 Bali 'kυ nyrında 'si, εn e 'yee 'wı 'nɔnnɔn vıdı -pεba 'wυ 'kυ 'lɔ. -Yee "wεan 'kυ "koe 'ka 'sia 'kυ da 'nyranman zıε -a 'panan dı. 2 εn 'winun nen min -a dra 'e yɔɔdı te o min -tea 'yra -a bε, kυ 'ka "vale 'kυ dra dı. εn kυ'a minnun see "paaman 'kυ wei -a 'nan -e 'o yı -tera Zozi da dı. εn "nyian kυ'a Bali wei baaman dı. 'Wı 'kpa, 'wı pεεnɔn zıε kυ'a dra dı. 'Pian 'kve vε bε, 'kυ 'ci 'fıdaa 'a nen kυ Bali -le 'wı tıglı ve minnun lε 'wein. 'Wı nen kva dra -e minnun pεεnɔn 'o -tɔ 'nan, 'nyranman 'gυε -a 'pazan nen kva bε, -nyrεn zıε. Bali 'bε cı 'kve 'wı 'nan yızan -a.

3 'Bε a zı, 'pian -te Zozi 'le 'wı 'nɔnnɔn nen kva ve minnun lε bε, -a -ci a tian 'e yɔɔdı min -mienun man bε, 'wı zıε yaa -kɔɔnman 'nan, minnun zıε o ya -si nen e o "sia Bali man -kɔɔbli bε -a da. 4 Wa'a yı tεala Zozi da dı, kɔɔ Satan nen e cı minnun zıε -wee bali -a bε, e -wee 'wı 'ci mandı 'lε 'wυ. Yaa drε zıε 'nan -e 'o vıε 'o Zozi 'le 'wı 'nɔnnɔn 'ci man dı. -Yee "wεan Zozi Crizi nen e Bali -kɔɔnman minnun lε bε wa'a -yee 'tε 'san ye dı.

5 'Kυ 'bɔ 'fli -le 'wı "cεε kva ve minnun lε dı, 'pian Zozi Crizi -le 'wı 'nɔnnɔn nen kva ve minnun lε. Kva ve 'nan -yεε

cı Minsan -a, εn kυ 'ka "sua 'wı zıε -a Zozi 'bɔ 'le "wεan. 6 'Li bε, Bali -a 'vı 'nan:

«'Tε 'san 'e 'sεn klun va!»

εn 'bε nen 'gυε Bali 'yee 'tε 'san zıε -a -sεn 'kυ souba 'ji. Yaa drε zıε -e minnun 'o -yee -dan cı yı. -Yee -dan zıε -a 'bɔ nen Zozi Crizi -a -kɔɔnman minnun lε.

7 'Pian Bali -le 'tε 'san nen e -sεn 'kυ souba 'ji zıε, e ya 'e 'padı 'kυ 'ji "le 'nan 'kυ yıfε -dan le 'wı 'zυ. Bali -a 'pa 'kυ 'bɔ nen kυ cı -pɔ "tun "a 'gυε 'kυ 'ji. Yaa drε zıε 'nan -e minnun 'o -tɔ 'nan -yee 'pleble nen -a -kɔɔn "manvε "ka "dıε, -yεε -maan 'kυ -yee 'nyranman "paa, 'pian 'kυ 'bɔ 'le 'pleble 'a "cεε dı. 8 'Kυ yra ye minnun lɔ -pε pεεnɔn 'ji, 'pian kυ'a 'klanman 'bε 'lɔ dı. Tυ -mie bɔa "bε 'wı nen kɔ 'kυ drε bε kυ'a tɔa dı, 'pian 'kυ 'pε -sru 'ka 'tɔaman dı. 9 εn tυ -mie bɔa "bε minnun 'tε "paa 'kυ da, 'pian Bali 'ka 'e yıε 'sia 'kυ 'va dı. εn tυ -mie bɔa "bε, minnun 'kυ -tiala "tra, 'pian 'kυ 'wulo bɔala "va.

10 Yı -tυdυ pεεnɔn man bε, 'kυ 'ta a 'e "fluladı -ka lε "le zı e drε Zozi lε bε -yee 'wı 'zυ. E dra zıε 'nan -e minnun 'o cı yı 'nan Zozi 'le 'belıdı nen 'kυ 'lɔ. 11 Fε nen maan ve zıε -yεε cı 'nan, tυ nen kυ ya tian 'trε da 'gυε, Zozi 'le 'nyranman 'padı -le "wεan nen 'kυ 'ta a 'e "fluladı -ka lε. 'Pian e ya zıε 'nan -e minnun 'o cı yı 'nan, 'kυ 'bɔ nen -kadı a 'kve vε -a bε, Zozi 'le 'belıdı nen 'kυ 'lɔ. 12 Zozi 'le 'nyranman nen kva "paa zıε, e 'kυ 'ta "flumlan -ka lε, 'pian e 'belıdı nen ya'a 'nyaan dıε -a -nɔan 'cεε.

13 E 'kʊ 'ta "flumlan -ka lɛ, 'pian te kʊa dra 'kʊe yi -tɛradɪ Bali da -le "wɛan. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«An yi -tɛala Bali da,

-yee "wɛan an -yee 'wɪ tin "baa.»

'Wɪ 'tʊwli zɪɛ -nyrɛn 'kʊe vɛ -a. 'Kʊ 'bɔ "nyian "kʊ yi -tɛala Bali da, -yee "wɛan kʊ -yee 'wɪ 'nɔnnɔn tin "baa. 14 ɛn "nyian bɛ kʊa -tɔa 'nan, Bali nɛn e Minsan Zozi wluan -kanɔn 'va bɛ, e 'kʊ wuanla -kanɔn 'va "le zɪ yaa drɛ Zozi lɛ bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. Yaa dra zɪɛ -e 'e 'kʊ -kaa pɛɛnɔn 'a 'e "srɔn. 15 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ 'cee "wɛan nɛn kʊa dra. Kʊa dra zɪɛ 'nan -e Bali -le "yi 'e fuila "man min "kaga 'va, -e 'o 'tɔ -dan nɔn Bali lɛ te waa muo -fɔa.

16 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan nɛn 'kʊ "koe 'ka 'sia 'kʊ da dɪ. 'Wɪ 'kpa, 'kʊ 'kɔlɛ "koe "a -nyannan, te e -ko srɛdɪ -a 'sɛzɛnɔn. 'Pian 'belidɪ nɛn Bali -a -nɔn 'kʊe bɛ, Bali "koe -nɔan -yrɛ 'e -trɛ yi -tʊdʊ pɛɛnɔn man. 17 Yra yɪdɪnɔn nɛn o bɔa 'kʊ man 'gʊɛ, o ya 'sɛzɛnɔn, ɛn o ya tʊ "wɛnnɛn 'wlu. 'Pian e ya 'kʊe 'wɪ 'yi "a, kɔɔ o ya 'kʊ 'man wʊnan -e Bali 'e -kɔla 'tɔ -dan nɛn -a -kɔɔn "manvɛ "ka "dɪɛ -a -nɔndɪ -a 'kʊe 'li "fo "le vɛ -a. 18 Fɛ nɛn maan vɛ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, fɛ nɛn min -a ye 'e yɪɛ -a bɛ, -a lɛ "cɛɛ 'kʊ 'bli cɪ dɪ. 'Pian fɛ nɛn min 'ka -a ye 'e yɪɛ -a dɪɛ, -a lɛ nɛn 'kʊ 'bli cɪ. Kɔɔ fɛ nɛn min -a ye 'e yɪɛ -a bɛ, -yee 'mɔndɪ a tʊ "wɛnnɛn 'wlu. 'Pian fɛ nɛn min 'ka -a ye 'e yɪɛ -a dɪɛ, e "mɔan 'li 'trilii.

5

Fɛ nɛn Pɔl 'bli a -yrɛ "bɛ yaa 'vɪ

1 Kʊa -tɔa 'nan 'kɔlɛ nɛn kʊ cɪ -ji 'trɛda 'gʊɛ, e ya "le segle pannɛn 'wlu nɛn kʊ cɪ 'tʊ "wɛnnɛn 'le vɛ -a. -Te e srɛ bɛ, 'kɔlɛ nɛn Bali -a drɛ 'e 'pɛ -a bɛ, e -taa -a -nɔnlɛ 'kʊɛ. -Yɛɛ -kɔan "le 'kʊe 'kɔn tɪgɪ 'le 'wɪ 'zʊ. Blamin "cɛɛ -tɔ 'e 'pɛ -a dɪ. E ya laji, ɛn ya 'a 'srɛman 'li "fo "dɪ. 2 'Wɪ 'kpa, 'bɛ nɛn kʊ ya tian 'trɛda 'gʊɛ, 'kʊ "koe "a -nyannan. ɛn kʊ ya "vale 'nan 'kɔlɛ nɛn Bali -taa -a -nɔnlɛ 'kʊe bɛ 'e 'kɔn 'kʊ da 'va. 3 Kɔɔ -te 'kɔlɛ zɪɛ -nyrɛn 'kʊ da ɛn kʊ -ka bɛ, kʊ 'a 'kɔan 'kʊ plʊdɪ dɪ. 4 Fɛ nɛn maan vɛ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, -te kʊ ya tian segle pannɛn 'gʊɛ -a 'wlu bɛ, 'kʊ "koe -nyaan ɛn kʊ -trunman. 'Pian e 'ka 'nan kʊ ya -kadɪ -wɛɛnan -e 'kʊ 'si segle pannɛn 'gʊɛ -a wlu dɪ. E 'ka zɪ dɪ, 'pian kʊ ya "vale 'kʊ 'kɔlɛ 'trɛ bɛ -nyrɛn 'e 'kɔn 'kʊ da, 'nan -e 'kʊ 'kɔlɛ nɛn -kadɪ a 'e pladɪ "man 'gʊɛ 'e lila 'kɔlɛ nɛn 'belidɪ a -yrɔ "bɛ -a. 5 ɛn Bali -kaa 'man wʊv 'wɪ zɪɛ -yee vɛ -a. Kɔɔ e 'yee lei 'saun 'nɔn -cɛɛ "yinun nɛn yaa 'pla -cɛɛ bɛ -a va fɛ tɛdɛ -a.

6 -Yee "wɛan tʊ pɛɛnɔn man bɛ, 'kʊ "koe "a 'kʊ da. Kʊa -tɔa 'nan, -te 'kɔlɛ 'gʊɛ e ya tian 'kʊ da bɛ, te kʊ ya 'kʊ 'sidɪ Minsan man -kɔɔbli. 'Pian 'kʊ "koe 'ka 'e 'sidɪ 'kʊ da dɪ. 7 Kʊ 'a Minsan ye 'kʊ yɪɛ -a dɪ, 'pian kʊ yi -tɛala "da ɛn kʊ ya -a -sru. 8 'Kʊ "koe "a 'kʊ da tʊ pɛɛnɔn man. ɛn kʊ ya "vale 'kʊ "sia 'kɔlɛ 'gʊɛ -a -sru -e 'kʊ 'kʊ Minsan "srɔn. 9 'Wɪ nɛn e cɪ 'kʊ man 'wɪ -dan a bɛ, -nyrɛn 'nan 'kʊ 'sɔ

Minsan lɛ. -Te kv ya tian 'kɔlɛ nɛn 'kv da 'gʊɛ -a -ji oo, 'kv 'sɔ -yrɛ. ɛn -te kv 'si 'kɔlɛ 'bɔ -sru oo, 'kv 'sɔ -yrɛ. ¹⁰ Kɔɔ yi -tʊ bɔa "bɛ, -kaa tʊdʊ pɛɛnɔn bɔala 'ji Crizi cɛin -da. Yi zɪɛ -a da nɛn 'nyranman nɛn min -tʊ -a 'pa bɛ, yaa -sru "ve. Tʊ nɛn e ya 'trɛda 'gʊɛ, -te 'wɪ "yi "nɛn yaa drɛ bɛ, yaa man -kopa ye, ɛn -te 'wɪ 'wɪdɪ "nɛn yaa drɛ bɛ, yaa man -kopa ye.

Crizi -kaa yei "sɛn 'e cin va -kaa 'vale Bali -a

¹¹ Minsan -taa 'kʊɛ 'wɪ tin 'balɛ. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ "klan "paa 'kv 'ji. -Yee "wɛan nɛn kʊa -wɛɛman 'nan, 'wɪ nɛn kʊa ve minnɔn lɛ bɛ 'o man "yi -e 'o -sɔɔnla Zozi -sru. Bali a -tɔa 'nan 'wɪ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'kv man, ɛn -a -cin a 'an 'ji "le 'nan 'wɪ zɪɛ kaa -tɔa 'nan -yɛɛ cɪ 'kv man. ¹² Kv 'ka 'kv 'fli 'tɔ -wɛɛnan 'wɪnɔn zɪɛ -a vɪdɪ -a dɪ. 'Pian 'wɪnɔn zɪɛ kʊa 'vɪ 'cɛɛ 'nan -e 'ka -kɔla 'kv 'sɪ -fɔdɪ -a. -E 'ka -kɔla 'wɪ 'cɪ vɪdɪ -a min -mɪɛnɔn lɛ. Kɔɔ minnɔn zɪɛ 'o 'fli -kɔɔnman fɛnɔn nɛn min -a ye 'e yɪɛ 'a bɛ -a, 'pian 'wɪ nɛn o ji bɛ, e 'ka 'wɪ "yi "a dɪ. ¹³ -Te kaa ye 'nan, kv 'wɪ dra "le minnɔn nɛn 'o 'wulo 'ka o da dɪɛ, -wee 'wɪ 'zʊ bɛ, Bali 'tɔ nɛn kʊa -wɛɛman 'nan 'e drɛ -dan. ɛn -te kaa ye 'nan, kv 'wɪ dra "le minnɔn nɛn 'o 'wulo a o da bɛ, -wee 'wɪ 'zʊ bɛ, 'cee "wɛan nɛn kʊa dra.

¹⁴ 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn kʊa dra bɛ, Crizi -le 'kv yɪdɪ "yi "le "wɛan nɛn kʊa dra. Kʊa -tɔa 'nan -yɛɛ min pɛɛnɔn 'lɛji -ka 'wʊ. E ya "mɛn "le 'nan min pɛɛnɔn 'bɛ kaa. ¹⁵ E min pɛɛnɔn 'lɛji -ka 'wʊ 'nan -e minnɔn nɛn o yɪɛ cɪ "man "bɛ,

'o vɪɛ 'o 'kɔn 'trɛda 'o 'bɔ 'fli -ji dɪ. 'Pian -e 'o 'kɔn 'trɛda Crizi nɛn e min pɛɛnɔn 'lɛji -ka 'wʊ, ɛn Bali -a wluan -kanɔn 'va bɛ -yee vɛ -a.

¹⁶ -Yee "wɛan 'bɛ nɛn 'gʊɛ, -ka'a "nyian min -nanjɛan 'e 'kɔlɛ man -e -kaa -yee 'wɪ vɪ dɪ. -Te 'wɪ zɪɛ -a 'bɔ -kaa drɛ Crizi lɛ 'e tɛdɛ oo, 'bɛ nɛn 'gʊɛ, -ka'a "nyian Crizi tɔa -pɛ zɪɛ 'bɛ 'ji dɪ. ¹⁷ Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, -te min drɛ Crizi -le vɛ -a bɛ, e ya "le Bali a drɛ min -trɛ -a. Min nɛn e cɪ -a 'e tɛdɛ bɛ, 'bɛ yɪ -ka. 'Bɛ nɛn 'gʊɛ -yee 'wɪ pɛɛnɔn drɛ 'e -trɛ. ¹⁸ ɛn 'wɪ zɪɛ -a drɛdɪ bɛ, e "sia Bali va. E cɪla Crizi -va, ɛn e -kaa yei "sɛn 'e cin va -kaa 'vale 'e 'bɔ 'a. Bali 'bɔ 'bɛ -a 'nyranman -pɛba 'wʊ 'kv 'lɔ 'nan 'kv 'wɪ zɪɛ -a vɪ minnɔn lɛ. ¹⁹ 'Wɪ 'kpa, Bali cɪla Crizi -va, ɛn e minnɔn pɛɛnɔn yei "sɛn 'e cin va 'o 'vale 'e 'bɔ 'a. 'Wɪ 'wɪdɪ "nɛn blamin -a drɛ 'e 'cɛn bɛ, ya'a 'palɛ 'bɛ man dɪ, ɛn e 'wɪ zɪɛ -a drɛ. E 'kv 'pa 'sia 'nan 'kv -nan 'sinan 'pa minnɔn lɛ.

²⁰ -Yee "wɛan kv drɛ Crizi -le 'pasianɔn 'a. 'Kv 'va nɛn Bali -ciala -e 'e 'wɪ 'pla minnɔn lɛ. 'Wɪ nɛn kʊa ve bɛ, -nyrɛn 'nan: «'Ka yra 'si! 'Ka 'wɪ "man -e 'ka yei 'e 'sɛn 'e cin va 'ka 'vale Bali -a.» ²¹ Crizi 'ka 'wɪ 'wɪdɪ "tʊwɪ "drɛɛ dɪ, 'pian Bali -cee 'wɪ 'wɪdɪ "nɛn "wɪ 'bɔ "man. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e -kaa drɛ min tɪgɪ 'a 'e lɛ, 'wɪ nɛn e 'bɔ Crizi man zɪɛ -yee "wɛan.

6

Pɔl minnɔn trʊ "baa 'nan 'o 'wɪ Bali -le 'yi "man

¹ 'Kv pɛɛnɔn nɛn kv 'nyranman 'bɔ zɪɛ -a "paa bɛ, kv 'ka trv "baa 'nan Bali -le "yi "nɛn yaa drɛ 'cɛɛ bɛ, tɛ 'ka 'tvɪ -e -a "nɛn 'e 'fv 'e "tun "dɪ! ² Kɔɔ Bali -a 'vɪ 'nan:

«Tv "yi "man "bɛ,

an -taa 'wɪɛ 'ka man.

ɛn yi nɛn

an minnun "sia 'wɪ 'ji bɛ,

an "paa 'ka 'va.»

Kva ve 'cɛɛ 'nan, tv "yi "nɛn Bali -a 'vɪ bɛ -yɛɛ 'bɔ 'gv. ɛn yi nɛn Bali -a 'vɪ 'nan e minnun "sia 'wɪ 'ji bɛ, -yɛɛ 'bɔ 'gv.

³ Kv 'ka "vale 'nan minnun 'o 'wɪ 'wɪdɪ 'kʋɛ 'nyranman man dɪ. -yɛɛ "wɛan kva -wɛɛman 'nan, tɛ 'kʋɛ 'wɪ drɛdɪ 'e 'nan min -tv man dɪ. ⁴ 'Pian 'kʋɛ 'wɪ pɛɛnɔn drɛdɪ -ji bɛ, 'kv 'fli -kɔɔnman 'nan kv ya Bali -le 'nyranman 'panɔn 'kpa -a. -Tɛ 'kv yra 'yi minnun lɔ,

ɛn o 'wɪ 'bɔ 'kv man, ɛn o 'tɛ 'pa 'kv da bɛ, kva kɔɔn 'kv -pɔan 'sɔdɪ -a 'nan kv ya Bali -le 'nyranman 'panɔn 'kpa -a. ⁵ 'Wɪ 'kpa, minnun 'kv 'sɔn, ɛn o 'kv 'fɔ -pv 'kuin. ɛn o minnun wluan 'kv man. 'Pian 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a -ji bɛ, 'kv -pɔan 'sɔ. ɛn "nyian bɛ, kv 'nyranman "paa 'e -ciala 'kv da. Kv yi "sɔan, ɛn kv fɛ "sɔan 'nyranman 'padɪ -le "wɛan. ⁶ 'Kʋɛ 'ta wɔ -pɛ a 'saun, ɛn kv Bali -le 'wɪ -tɔa. Kv man -sɛanla minnun va, ɛn 'kv ci "yi "taan -wɪɛ. Bali lei 'saun "yi drɛ 'kʋɛ, ɛn kv min -tvɔv pɛɛnɔn ye "yi 'kv 'ci 'fɪdaa 'a. 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a -ji bɛ, kva kɔɔn 'nan kv ya Bali -le 'nyranman 'panɔn 'kpa -a. ⁷ ɛn "nyian bɛ, kv Bali -le 'wɪ tɪglɪ 'vɪ minnun lɛ, ɛn Bali cɪla 'kv va e 'yɛɛ 'plɛblɛ ci

kɔɔn minnun lɛ. 'Wɪ tɪglɪ nɛn kva dra, -yɛɛ ci 'kʋɛ 'kuli 'tan vɛ -a, ɛn -yɛɛ 'wɪ "sia 'kv man.

⁸ Minnun 'tɔ -dan -nɔan 'kʋɛ bee, ɛn o 'kv "srɔnman bee, ɛn o "we 'kv man -wɪdɪ "bee, ɛn o 'kʋɛ 'wɪ "yi "ve bee, 'pian tɛ 'wɪ tɪglɪ nɛn kva dra. ɛn "nyian bɛ, o 'kv 'sia 'wɪlunɔn 'a, 'pian tɛ 'wɪ tɪglɪ nɛn kva ve. ⁹ ɛn o 'kv 'sia minnun nɛn wa'a o tɔa dɪɛ waa, 'pian minnun 'kv -tɔa. ɛn kv ya "le minnun nɛn o "ta -kaaman bɛ -wee 'wɪ 'zv, 'pian tɛ 'kv yɪɛ a "man. ɛn minnun 'wɪ "nɛn kɔɔn 'kʋɛ, 'pian kv'a 'kalɛ -a 'wɪ 'ji dɪ. ¹⁰ Minnun 'kv 'ta drɛ 'trɔdrɔ, 'pian tɛ 'kv 'ci "nranman. ɛn kv ya 'yale -tɛnɔn 'a, 'pian tɛ kv minnun "kaga dra fɛnɔn 'a Bali 'lɛ. ɛn fɛ -tv 'ka 'kv 'lɔ dɪ, 'pian Bali "le 'va bɛ tɛ fɛ pɛɛnɔn a 'kv 'lɔ.

¹¹ Korɛnti 'nɔn, kv 'wɪ "kaga tin 'ba 'cɛɛ 'wein. 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn 'kv 'ji bɛ, kva 'vɪ 'cɛɛ. ¹² 'Ka 'nan wɪ a 'kv man 'kpa, 'pian 'kv 'nan wɪ 'ka 'ka man dɪ. ¹³ E ya "le 'an 'wɪ 'pla 'cɛɛ "le 'an 'pɔn -ji nɛnnun -le 'wɪ 'zv. Zɪ 'ka 'nan wɪ ci 'kv man bɛ, -a -tvwɪ "nɛn "nyian 'ka -kɔɔn 'kʋɛ 'nan 'kv 'nan wɪ a 'ka man.

Bali -tvwɪ "lɛ nɛn 'ka 'fli 'nɔn!

¹⁴ Minnun nɛn wa'a yi tɛala Zozi da dɪɛ, tɛ 'ka 'fɔ o -sru "dɪ! -A -cin 'e 'tɔ 'ka 'ji 'nan, 'wɪ tɪglɪ 'lee 'wɪ 'wɪdɪ 'ka 'kɔlaman -e 'o 'tɛ 'e cin da dɪ. ɛn "nyian bɛ, 'tɛ 'san 'lee klun 'ka 'kɔlaman -e 'o 'kɔn fɛ -tvwɪ "nan dɪ. ¹⁵ ɛn "nyian bɛ, Crizi 'lee Satan yɛi 'ka 'a ble dɪ. ɛn "nyian bɛ, min nɛn e yi -tɛala Crizi da 'lee min nɛn ya'a yi tɛala Crizi "da "dɪɛ, -wee ci "nrɔndɪ 'ka 'tvwɪ "dɪ.

16 Εν "nyian βε, Bali -pan 'kən βε, -yυ -pan 'kən "cεε di. -A -cin 'e 'kən 'ka 'ji 'nan -kaa ya Bali nən -a yiε ci "man "βε -yee 'kən 'a. 'Wι ziε Bali -a 'vι 'e 'cεn. Kōō e ya 'e 'cρen -tεdi Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«An -nyeanla o va.

An -kōan -wee Bali -a, εη o -kōan 'mən minnun -a.»

17 -Yee "wean nən Minsan -a 'vι 'nan:

«'Ka 'si minnun yei,

'ka 'cεn o man!

Fε nən e 'ka "tri -tōa Bali 'lε βε, 'ka -wεε 'nan 'ka "sia -a drεdi man!

-Te ka 'wι ziε -a drε βε, an 'ka "kuan 'an 'pε "fli "a.

18 An -kōan 'ka "ti "a.

Εη ka -kōan 'an 'pɪnun 'lee 'an 'lunun -a.

'An 'bō 'pleble pεεnōn 'san Bali, mεεn 'wι ziε -a 'vι.»

7

1 'An beenun, 'wɪnun ziε Bali -tō "da 'nan 'e dra -cεε, -yee "wean e ya "le -kaa 'fli drε 'saun Bali 'lε 'sidɪ -a 'wι 'wliɪnun nən o -kaa "tri -tōa Bali 'lε βε -a drεdi man! -Kaa 'wι ziε -a drε -e -kaa drε Bali -le vε -a "fo, εη -kaa drε "klandɪ -a Bali lō!

Pōl Korenti 'nōn trv 'ba 'nan 'e 'nan wι 'e 'kən o man

2 'Kv 'nan wι 'e 'kən 'ka man. Kv'a 'wι drεlε -wliɪdɪ 'ka 'va min -tυ lε di. Εη kv'a drεlε -e 'ka 'va min -tυ 'e 'si -si tɪglɪ da di. Εη kv'a 'ka 'va min -tυ ta -blɪlε di. 3 'Wι "cεε maan -tōa 'ka man 'wι ziε -a vidɪ -a di. Maan 'vι 'cεε 'va 'nan 'ka 'nan wι a 'kv man 'kpa tɪglɪ. -Te e ya 'belidɪ -a oo, 'ka 'nan wι a 'kv man. Εη -te e ya -kadɪ -a oo, 'ka 'nan wι a 'kv man.

4 An -kōlaman 'wι tin 'badɪ -a 'cεε 'an 'ta le 'an "koe "a. Εη an

-kōlaman 'ka 'sɪ -fōdɪ -a. Yra yidɪ pεεnōn nən e bōa 'kv man βε, ya'a 'an "koe 'sia 'an da di, 'pian 'an 'ci "nranman 'e -ciala "da.

Korenti 'nōn 'ta wι mandɪ ci "nran -nōn Pōl lε

5 Zi kv 'bōla Masedōa 'lεglōn 'ji βε, 'kv 'ci 'ka 'kōnlεa "tra "di. 'Wι a 'kv man -pε pεεnōn da. Minnun a 'tε 'panan 'kv da -pε -tυ -a. Εη "nyian βε, 'kv 'ci a 'e 'tōdɪ lou. 6 'Pian Bali nən e minnun nən o -pε -fōnan "ka "diε, e o ci -taa "tra "βε, e 'kv "koe "tō 'kv da Tit -le -tadɪ -a. 7 E 'ka 'nan Tit -le -tadɪ 'saza 'βε 'kv "koe "tō 'kv da di. 'Pian 'wι nən kaa 'bō "koe "tō -a 'e da βε, -yεε 'kv "koe "tō 'kv da. Yaa 'sinan 'pa 'kvε 'nan, 'an dra 'ka -tεa 'kpa tɪglɪ. Εη 'wι nən e drε βε e 'ka ta drε 'trōdrō. Εη "nyian 'nan, ka ya 'ka 'tōdɪ 'an -sru 'pleble. 'Wι ziε -yee "wean βε, 'βε nən 'gυε 'an 'ci "nranman 'e -ciala "da.

8 'Fluba nən maan cρen -tε 'cεε βε, maan -tōa 'nan e 'wι 'nan 'ka man. 'Pian -a 'wι 'ka 'nanlε 'an man "fo "di. E ya "le 'an vι 'cεε 'nan, zi maan 'man 'nan 'fluba ziε e 'ka ta drε 'trōdrō 'e 'ciɪla "da "βε, 'wι 'nan 'an man. 9 'Pian 'βε nən 'gυε 'an 'ci "nranman. 'An 'ci 'ka "nranman 'nan an 'ka 'ta drε -trōdrō di. 'Pian 'an 'ci "nranman 'nan 'ka 'ta nən e drε 'trōdrō βε yaa drε εη 'ka 'si 'wι 'wliɪdɪ "drεdi man. 'Wι 'kpa, 'ka 'ta nən e drε 'trōdrō ziε -yεε 'sō Bali lε. -Yee "wean nən 'fluba 'bō nən kv'a cρen -tε ziε ya'a 'wι drεlε -wliɪdɪ 'ka 'va min -tυ lε di. 10 Fε nən maan vε ziε, -yεε ci 'nan -te min ta drε 'trōdrō 'wι 'wliɪdɪ "tυ -le "wean εη e 'si -a drεdi man βε, -yεε 'sō

Bali lɛ. 'Wɪ nɛn min zɪɛ yaa drɛ bɛ, -a 'wɪ 'ka -taa 'nanlɛ "man "dɪ, kɔɔ Bali -a "sia 'wɪ 'ji. 'Pian -te min ta drɛ 'trɔdrɔ 'wɪ 'wɪdɪ "tɔ -le "wɛan ɛn ya'a 'silɛ -a drɛdɪ man dɪɛ, -a 'lɛ 'srannan "nɛn -kadɪ -a.

11 'Wɪ 'kpa, 'ka 'ta nɛn e drɛ 'trɔdrɔ zɪɛ, -yɛɛ 'sɔ Bali lɛ. Kɔɔ 'wɪ nɛn e drɛ 'ka 'va nun bɛ, kaa 'sia 'wɪ 'a, ɛn kaa man toba -fɔ 'mɛn. 'An yɪdɪ dra 'ka -tɛa, ɛn 'ka 'man a 'e 'tɔdɪ 'plɛblɛ Bali -le 'wɪ 'ji. 'Wɪ nɛn min zɪɛ yaa drɛ bɛ, e 'nan 'ka man, ɛn e 'ka 'tɛ "klan -a. -Yɛɛ "wɛan ka 'wɪ "nɛn kɔɔn -yrɛ. 'Wɪ 'bɔ zɪɛ -a drɛdɪ -a bɛ, kaa -ci kɔɔn 'nan ka 'ka -a -sru "dɪ.

12 'Fluba 'bɔ nɛn maan crɛn -tɛ 'cɛɛ zɪɛ, ma'an crɛn -tɛlɛ min nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ drɛ bɛ -yɛɛ "wɛan dɪ. ɛn "nyian bɛ, ma'an crɛn -tɛlɛ min nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ 'bɔ drɛ -yrɛ "bɛ -yɛɛ "wɛan dɪ. 'Pian maan crɛn -tɛ 'cɛɛ 'nan -e 'ka -kɔla -a -kɔɔndɪ -a 'nan Bali 'lɛ bɛ, ka ya 'kɔ -sru "fɔ. 13 'Wɪ zɪɛ kaa drɛ. -Yɛɛ -maan 'kɔ "koe "tɔ 'kɔ da.

-A da "cɛɛ e -fɔ 'saza dɪ. 'Pian zɪ kɔ Tit 'yɪ bɛ, 'kɔ 'ci "nran 'e 'ciɪla "da. Kɔɔ 'wɪ nɛn kaa "koe "tɔ -a 'e da bɛ, e ci "nrandɪ -nɔn -yrɛ. 14 'Wɪ 'kpa, Tit 'bɔ yɪɛ man bɛ, an 'ka 'sɪ -fɔ, ɛn ka'an 'tɛlɛ 'yra -a dɪ. 'Ka 'tɔ "yɪ "nɛn kɔɔ 'vɪ bɛ, e drɛla "da, "le zɪ 'wɪ pɛɛnɔn nɛn kɔɔ 'vɪ 'cɛɛ bɛ e ya tɔ pɛɛnɔn man 'wɪ tɪglɪ 'a bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. 15 Tit -le 'ka yɪdɪ "yɪ "bɛ 'e 'ciɪla "da "mɛn. Kɔɔ zɪ e 'lɔ 'ka 'va bɛ, yaa 'yɪ 'nan 'ka 'man a 'e wɔɔdɪ -e 'ka 'ta wɔla 'kɔ wɛɪ da. ɛn yaa 'yɪ "nyian 'nan 'ka yɪɛ 'nan 'e man ɛn cɛɛ 'kun 'ka 'pɛ "fli "a. 16 Kaa -ci kɔɔn 'nan, an -kɔlamɛn 'an yɪ

-tɛala 'ka da 'wɪ pɛɛnɔn 'ji. 'Wɪ zɪɛ yaan 'ci nran 'kpa.

8

'Yalɛ -tɛnɔn nɛn Zeruzalɛm -leglizi -ji bɛ Zozinɔn 'yɪ drɛ -wɛlɛ

1 'Kɔ "bɔɪ Zozinɔn, 'wɪ nɛn Bali -le "yɪ -a drɛ -leglizinun nɛn Masedɔa 'ɛglɔn 'ji bɛ -a -jinɔn lɛ bɛ, e ya "le 'kɔ 'sinan 'pa 'cɛɛ. 2 Yra yɪdɪ "kaga 'bɔ o man -wee yɪ -tɛradɪ Bali da -nanjɛn vɛ -a. ɛn 'yalɛ o -tɛ 'e 'ciɪla "da. 'Pian ci "nrandɪ -dan a -wɔlɔ, ɛn o "lala -nɔn "kaga Zozinɔn 'le vɛ -a. 3 'Wɪ 'kpa, maan vɛ o man 'nan, zɪ e ci -wɔlɔ "bɛ waa -nɔn, ɛn "nyian waa -nɔn 'e 'ciɪla "da. Min -tɔ 'ka 'tɔlɛ o man -a -nɔndɪ -a dɪ. 4 -Wɛɛ kɔala 'kɔ man 'kɔ trɔ 'badɪ -a 'nan 'kɔ 'sɪ -nɔn 'wɛlɛ -e "yɪ "nɛn Zozinɔn "ta -a dra Bali -le minnun nɛn Zeruzalɛm bɛ -wɛlɛ "bɛ, 'o 'wee vɛ 'pa "va. 5 'Wɪ nɛn -a -cin 'ka 'kɔ 'ji dɪɛ, -a 'bɔ nɛn waa drɛ. Kɔɔ 'o 'fli -nɔn Minsan -le 'nyranman -ji, ɛn "bɛ -sru 'o 'fli -nɔn "nyian 'kɔ 'bɔ lɛ 'padɪ -a 'kɔ 'va. Waa drɛ "le zɪ Bali ci "va "bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. 6 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ "wɛan nɛn kɔ Tit trɔ 'ba 'nan, 'e 'lɔ 'ka 'va. "Yɪ "nɛn yaa pei -trɔa 'nan 'ka drɛ Zeruzalɛm Zozinɔn 'le vɛ -a bɛ, 'e 'lɔ -a 'le 'sran. 7 'Cɛɛ yɪ -tɛradɪ Zozɪ da a -dan. ɛn ka Bali -le 'wɪ "paa -man sidɔ. ɛn kaa -ci maan 'kpa tɪglɪ. ɛn 'ka 'man a 'e 'tɔdɪ 'plɛblɛ Bali -le 'wɪ 'ji. ɛn 'ka cin ye "yɪ 'kpa "le zɪ kɔɔ -nan kɔɔn 'cɛɛ bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ cɛɛ dra 'e -ciala "da. -Yɛɛ "wɛan maan laabo 'ka lɔ 'nan "yɪ "nɛn ka "ta -a dra Zozinɔn 'le vɛ -a bɛ 'e -ciala "da "nyian!

⁸-Τὸ "ἄλλο μαὶν ὡς 'κα μαν 'ναν -ε 'κα δρε δι. 'Πιαν 'ῶι νεν Ζοζινῶν -μιενун -α δρε βε, μαὶν 'σιναν 'πα 'ἄλλο 'ναν -ε 'κα "κὼε 'ε 'κῶν 'κα δα 'ἄλλο νε δρεναν. 'ῶι ζιε -α δρεδι -α νεν 'κα "βυι Ζοζινῶν γιδι "γι "ἄλλο -κῶνμαν. ⁹"ῶι "νεν -καα san Ζοζι Crizi -α δρε βε καα -τῶα. Καα -τῶα 'ναν ε ya φεζαν -α Bali 'λε, εν 'ε 'φλι δρε 'γαλε -τεζαν 'ἄλλο "ῶεαν. Yaa δρε ζιε 'ναν -ε -yee 'γαλε -τεδι 'ε 'κα δρε φενῶν 'α Bali 'λε.

¹⁰'An 'ci ῶι νεν ε ya "λε 'αν νι 'ἄλλο 'ῶι ζιε -α δα βε, -nyren 'γυ. E ya 'ἄλλο 'ῶι "γι "α -ε "γι "νεν Ζοζινῶν "τα -α dra Zeruzalem Ζοζινῶν 'λε νε -α βε, 'κα 'ἄλλο νε 'πα "va. 'ῶι 'kpa, ἄλλο 'ῶι ζιε -α पेи 'τρῶα "νεν "λε पेи man, εν ἄλλο 'νι 'κα 'βῶ 'α 'ναν, καα dra. ¹¹-Yee "ῶεαν 'βε νεν 'γυε, 'κα γιε -τρῶα "δα, -ε 'κα 'λε 'sran. 'Ka 'ta 'ε 'κῶν "fava -α δρεναν "λε ζι 'κα 'τα δρε "fava -α νιναν 'ναν κῶα dra βε -yee 'ῶι 'ζυ. "Lala νεν 'κα 'πε "σῶα -α -nῶνδι -α βε, -α 'βῶ νεν 'κα -nῶν! ¹²Maan ve 'ἄλλο 'ναν, -te min φε -nῶν 'ε 'ἄλλο 'fidaa 'α, "λε ζι -α -πε "σῶα -α βε -yee 'ῶι 'ζυ βε, -yee 'σῶ Bali 'λε. 'Pian 'βε νεν min -πε 'κα 'σῶα 'βε 'nῶνδι -α διε, Bali 'κα tin tea min da 'βε man δι.

¹³Φε νεν μαὶν 'νι ζιε -yee ci 'ναν, ε 'κα 'ναν 'κα "δρε ῶυ 'γαλε -τενῶν 'α φε -nῶνδι min पेи 'λε -λε "ῶεαν δι. 'ῶι νεν ε ci "γι "βε -nyren 'ναν, 'ε 'κῶν 'κα पेиῶν 'λῶ 'σεζενῶν. ¹⁴'Be νεν 'γυε φε α "ἄλλο 'λῶ "kaga, 'pian -α 'ῶι α -wee 'man. -Yee "ῶεαν 'κα 'πα ο va! 'Li 'pei -te -α 'ῶι α "ἄλλο "man βε, -wεε "paa 'κα 'va. E ya "λε Ζοζινῶν 'ο 'ῶι ζιε -α δρε te φε α ο पेиῶν 'λῶ

'σεζενῶν. ¹⁵Κῶε ε ya 'ε 'cpen -tedi Bali -λε 'fluba 'ji 'nan: «-Te min -tu -α koola "kaga 'kῶ οο, -yee νε 'lee min νεν yaa koola "wεnnῶν βε ε 'βῶ 'ε cin man. En -te min -tu -α koola "wεnnῶν 'kῶ οο, -yee νε 'lee min νεν yaa koola "kaga "βε ε 'βῶ 'ε cin man.»

Pῶl minnun 'pa 'sia Korenti

'nῶn 'λε
¹⁶Κῶ Bali muo -fῶα 'ναν, yaa δρε εν 'κα 'ναν ῶι α Tit man, "λε ζι 'κα 'ναν ῶι ci 'kῶ man βε -yee 'ῶι 'ζυ. ¹⁷Κῶε 'ῶι νεν κῶα laabu Tit -λῶ βε, ε ῶι "man 'ε 'τα 'λε "κὼε "α. Maan ve 'ἄλλο 'ναν, -yee 'νι 'ε 'βῶ -α 'ναν 'ε "λο 'κα 'va.

¹⁸-Kaa "βυι Ζοζιζαν νεν -α 'τῶ "γι "α -leglizi -tuδy पेиῶν 'ji Ζοζι Crizi -λε 'ῶι 'nῶνῶν νιδι man βε, κῶα "paa "va -wεε "λο "α. ¹⁹-Leglizinun 'βῶ 'βε 'si "va 'ναν 'ε 'kῶ 'kῶ 'πα "γι "νεν κῶ "τα -ko -α -nῶνλε Zeruzalem βε -α -nan. "ῶι ζιε κῶ "τα -ko -α 'ναν -ε Minsan 'βῶ 'τῶ 'ε δρε -dan, εν -α -kῶνδι νεν "nyian 'ναν κῶ ya "vale 'ναν 'kῶ "paa ο va. ²⁰En "nyian βε, κῶ 'κα "vale 'ναν minnun 'ο 'ῶι 'kῶ man -wliδι "lala "kaga ζιε -yee "ῶεαν δι. ²¹Κῶε κῶα -wεε man 'ναν 'ῶι νεν κῶα dra βε 'ε 'κῶν 'ε 'sῶδι "ji Minsan 'λε, εν κῶα -wεε man 'ναν 'ε 'κῶν 'ε 'sῶδι "ji minnun 'λε.

²²Min "φλι ζιε, -wεε "τα "λο. En κῶ -καα "βυι Ζοζιζαν 'tu 'πα "nyian ο va. -Kaa "βυι ζιε, κῶα 'γυ -πε "kaga 'ji 'ναν -α "κὼε "α 'ε da Bali -λε 'nyranman 'padι -ji. 'Be νεν 'γυε, -α "κὼε "α 'ε da 'ε 'ciladi "δα, κῶε ε yi -teala 'κα da "fo.

²³ Tit -le ve be, kve 'ta wola 'be 'a, en kve 'nyranman "paa 'be 'a 'cee ve -a. 'Pian Zozinon nen o 'lv -a 'pale be, -wee ve be, -leglizinun 'be o 'pa 'sia. Minnun Crizi 'to dra -dan -wee "wean. ²⁴ -Yee "wean 'ka o 'kun 'ka 'pe "fi "a, -e -leglizinun 'o 'to 'nan, ka min ye "yi. En -e 'o 'to "nyian 'nan, 'ka 'si nen kva -fo be, e 'ka 'wi "tun "a di.

9

Fε-le "wean nen Pal Zozinon -mienun -trɔa 'e 'le be yaa -ci 'vi

¹ Maan 'yi 'nan, e 'ka paan "le 'an 'fluba cren -te 'cee, "yi "nen Zozinon "ta -a dra Bali -le minnun nen Zeruzalem be -wle "be, -a da di. ² Koo maan -toa 'nan, 'ka 'ta a "fava 'wi zie -a drenan. En an 'ka 'si -fo Masedoa 'non 'le 'wi 'bo zie -a man. Maan 'vi -wle 'nan, kaa nen Akai 'leglon 'ji be, -e 'e "sia "nen 'le pee man be, te 'ka 'man a 'e wvodi 'wi zie -a dredi -a. En 'ka "koe "nen 'ka da -a drenan be, e Zozinon "kaga "koe "to 'o da.

³ An -kaa "bvi Zozinon 'labe o -trɔa 'an 'le 'nan -e 'ka 'si nen kva -fo be, -a "nen 'e vile 'e 'fo 'e "tun "di. An ya "vale 'ka 'man 'e 'kon 'e wvodi 'wi nen maan 'vi minnun le be -a da. ⁴ Fe nen maan ve zie -yee ci 'nan, -te 'ku 'vale Masedoa Zozinon -mienun -a ku 'lv te 'ka 'man 'ka 'e wvodi die, e 'ka "yi "di. Koo 'ku 'bo nen ku 'ka 'si -fo be, 'yra -taa 'ku 'tele, en 'ka 'bo "nyian 'yra -taa "cee "te wole.

⁵ -Yee "wean nen maan 'yi "yi -e 'an -kaa "bvi Zozinon zie o tru 'ba 'nan 'o 'trɔa 'an 'le. O "ta 'lo 'nan -e "yi "nen kaa 'vi 'ka 'bo 'a 'nan 'ka dra be 'o -te 'e cin da. 'Ka -non -wle, koo

an ya "vale -a man 'e 'kon 'e wvodi 'vaa -e 'ku 'lv. 'Wi zie -yee -konman 'nan kaa -non 'ka 'ci 'fidaa 'a, en min -tu 'ka 'tole 'ka -sru "di.

Fε -nɔndi ci 'fidaa 'a be -yee 'so Bali le

⁶ E ya "le 'an 'wi 'tu -cin -to 'ka 'ji. -Nyren 'nan, zi min fei 'pa be -a ta fe 'wle nen yaa -tea. ⁷ 'Wi zie -a da nen 'ka 'ci "non, -e min -tu 'e 'non "le zi e 'si -a souba man be -yee 'wi 'zv. Te 'e -non 'e 'ci "pou "a di, en te 'e -non "le 'nan fe nen min a 'e 'todi -a -sru "be -yee 'wi 'zv di. Koo min nen e fe -non ci "nrandi -a be -a san nen Bali -a ye "yi. ⁸ En "nyian be, 'pleble a Bali lo 'nan -e 'e "yi 'to 'tudu pɛnon dre 'cee. Yaa -non 'cee 'e 'ciladi "da, 'nan -e 'ka 'bo "nyian 'ka -kɔla "yi 'to 'tudu pɛnon dredi -a min pɛnon le.

⁹ 'Ka dre zie, koo e ya 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji 'nan: «Min nen e 'yee "yi fuila "man, yaa -non 'yale -tenon le be, -a 'to "yi "fo 'li 'trilii.»

¹⁰ En "nyian be, Bali nen e fe 'wle -non fei 'pazan le, en e -blife -non -yre "be, e -taa fe 'wle 'nonle 'cee 'e 'ciladi "da. Yaa dra -e 'e 'pa "da, 'nan -e 'ka -kɔla 'cee "yi fuiladi -a "man.

¹¹ 'Wi 'kpa, Bali -taa 'ka drele fenon 'a -pe "kaga "ji, -e 'ka -kɔla "fe -nɔndi -a minnun le 'kpa tigh. Tɔon 'cee "yi "nen kaa "paa 'ku 'lo -e 'ku 'ku -a be, -yee "wean minnun -taa Bali muo "fole.

¹² 'Cee "yi "nen ka -taa -a drele be, e "paa Zozinon nen 'yale o -te Zeruzalem be o va. En "nyian be, yaa -maan -e

min "kaga 'o Bali muo "fɔ.
 13 'Cee "yi "drɛdɪ zɪɛ, -te waa -
 nan 'yɪ bɛ, o Bali 'tɔ dra -dan.
 Kɔɔ ka ya 'ta wɔlanan Zozi
 Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn da, ɛn ka
 fɛ -nɔan -wɛ 'ka 'ci 'fɪdaa 'a,
 ɛn kaa dra zɪɛ min pɛɛnɔn lɛ.
 14 'Wɪ -dan nɛn Bali -le "yi -a
 drɛ 'cɛɛ bɛ, -yee "wɛan, o -taa
 Bali trɔ 'balɛ 'cɛɛ 'ka yɪdɪ "yi "a.
 15 ɛn -kaa pɛɛnɔn -kaa Bali 'tɔ
 drɛ -dan! Kɔɔ "yi "nɛn min 'ka
 'kɔlamana -e 'e vɪ 'e 'le dɪɛ, yaa
 drɛ -cɛɛ.

10

*'Tɔ nɛn minnun -a 'pa Pɔl
 man bɛ, yaa -ci 'si*

1 'An 'bɔ Pɔl, e ya "le 'an 'wɪ
 'tɔ -ci 'si 'cɛɛ. Minnun 'wɪ "paa
 'an da 'nan, -te 'an 'ka yra 'yɪ
 bɛ, an 'ka 'va wɪ ve -trɔɔ. 'Pian
 -te an 'ka 'ka "srɔn "kogo dɪɛ,
 an 'ka 'va wɪ tin "baa 'e 'plɛblɛ
 da. Kaa -tɔa 'nan Crizi a -trɔɔ,
 ɛn e ya min 'kpa -a. An ya
 "vale 'an 'wɪ dra "le -yee 'wɪ
 'zɔ. -Yee "wɛan an 'ka trɔ "baa
 'kpa tɪglɪ 'nan, 2 te 'ka 'wɪ drɛ -
 te an 'bɔla 'ka 'va nun bɛ, -e 'an
 'ka 'va wɪ drɛ 'e 'plɛblɛ da dɪ!
 'Pian minnun nɛn o 'tɔ "paa
 'kɔ man 'nan blamin -ci 'sɔ wɪ
 -sru "nɛn kɔ cɪ bɛ, -te an 'bɔla
 'ka 'va bɛ, an tin "baa -wɛ 'e
 'plɛblɛ da.

3 Kɔ ya blaminun -a, 'bɛ
 a zɪ. 'Pian -kuli nɛn kɔ cɪ
 "man 'gɔɛ, e 'ka blamin -le -
 kuli -tandɪ pɛ -ji dɪ. 4 Fɛ nɛn
 maan 'vɪ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, 'kɔɛ
 -kuli -tan fɛnun nɛn kɔ -kuli
 -taan "a bɛ, o 'ka fɛnun nɛn
 blamin -a "sia -e 'e 'kɔ -kuli
 man bɛ -a dɪ. 'Pian 'kɔɛ -kuli
 -tan fɛnun bɛ, Bali 'plɛblɛ 'nɔn
 -wɛ -e 'kɔ Bali 'nanmannɔn

'le 'plɛblɛ 'klɪ. Blamin -le cɪ
 "nrɔndɪ nɛn e ya -wɪdɪ "bɛ,
 kɔa yi -kaa. 5 ɛn -yee -dandan
 'tandɪ nɛn yaa maan ya'a 'we
 "man -e 'e Bali -tɔ dɪɛ, kɔa yi -
 kaa. Kɔa dra 'nan -e blamin -
 le cɪ "nrɔndɪ pɛɛnɔn 'e lila Bali
 da te e 'ta wɔla Crizi wei da.
 6 ɛn minnun nɛn 'o 'wɪ "paa
 'kɔ da 'labɛ, kɔ -taa 'wɪ "nɛn -
 kɔɔnɛ -wɛ. 'Pian kɔ ya -a man
 -pɛnnan 'nan 'ka 'bɔ 'labɛ, 'ka
 'ta wɔladɪ 'sia 'kɔ wei da tɪglɪ
 'vaa -e 'kɔ drɛ.

7 'Ka 'wɪ 'gɔɛ -a -nanjɛn 'ka
 'bɔ 'a -tɔ. Min nɛn yaa ve 'e 'fli
 man 'nan 'e ya Crizi -le vɛ -a
 bɛ, -a -cin 'e 'tɔ "ji 'nan, 'kɔ 'bɔ
 "nyian "kɔ "ya wɔ Crizi -le vɛ -
 a "le -yee 'wɪ 'zɔ! 8 ɛn "nyian
 bɛ, 'ka -tɔ 'nan, Minsan -a -si
 -nɔn 'kɔɛ 'nan 'kɔ 'pa 'ka 'va -
 e 'ka 'tɔ 'plɛblɛ, 'pian yaa vɪɛ
 'nan kɔ 'ka 'ci baa -ji dɪ. -Te 'wɪ
 zɪɛ an 'kɔ 'sɪ -fɔ -a 'e 'ciɪla "da
 "bɔɔ "bɛ, -a 'yra 'ka 'an 'tɛa "fo
 "dɪ.

9 Te 'ka 'ci "nrɔn 'nan, an ya
 "vale 'an 'ka -tɛa "klan -a 'mɛn
 'flubanun nɛn maan crɛn -tɛa
 'cɛɛ bɛ -a -ji dɪ! 10 Fɛ nɛn maan
 ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, minnun -
 a ve 'an man 'nan: «Pɔl -le
 'flubanun nɛn yaa crɛn -tɛa
 "bɛ, e 'wɪ tin "baa min lɛ -ji 'e
 'plɛblɛ da, ɛn e 'wɪ -dandan ve
 'e 'fli man. 'Pian -te -a 'bɔ po
 a -nan bɛ, min yɪɛ 'ka "naan
 "man "dɪ, ɛn e 'ka "le min 'e
 "trɔɛn "tɔ -a wei lɛ dɪ.» 11 Min
 nɛn e 'wɪ zɪɛ -a ve 'an man bɛ,
 e ya "le 'an vɪ -a san lɛ 'nan,
 zɪ 'kɔ wei cɪ 'kɔɛ 'flubanun -
 ji bɛ, -a -tɔwɪli "nɛn "nyian, -
 te kɔ 'bɔla 'ka 'va bɛ, zɪ 'kɔ drɛ
 winun -kɔan.

12 -A -cin 'ka 'kɔ 'ji 'nan 'kɔ -
 kɔan minnun zɪɛ o va dɪ. -Te

'bε "cεε dı, 'kν 'cεin -tɔala 'kν cin yra 'kν 'vale waa dı. O 'wı -dandan ve 'o 'fli man, εn o ya 'o 'fli -kɔnnan 'o cin man. - Blv 'tandı 'bε cı zıε. ¹³ Kve vε bε, kν'a 'wı -dandan ve 'kν 'fli man 'e 'ciladı "da "dı. 'Wı nεn 'kν 'fli -kɔnnan -a bε, Bali -a -nɔn 'kve. -Nyren 'nan: Kve 'bɔla Zozi Crizi -le 'wı 'nɔnnɔn 'a 'ka 'va. ¹⁴ -Yee "wεan -a -ci a 'wein 'nan, kν 'ka 'wı -dandan vınan 'kν 'fli man 'e 'ciladı "da "dı. "Te 'e 'kɔn 'nan kve "cεε 'bɔla Zozi Crizi -le 'wı 'nɔnnɔn 'a 'ka 'va 'e tεdε dıε, "te maan ve 'nan 'wınnun nεn kva ve 'kν 'fli man 'gυε, e ya 'e 'ciladı "da. ¹⁵ Kν'a 'wı -dandan ve 'kν 'fli man 'e 'ciladı "da "dı, εn e 'ka min pee -le 'nyranman da dı. 'Pian -a -cin a 'kν 'ji 'nan, -te 'cee yi -teradı Zozi da 'pa "da "bε, 'kν 'tɔ 'e drε "nyian -dan 'ka 'va. εn e drε -dan 'nyranman nεn kva "paa bε -yee "wεan. ¹⁶ 'E drε zıε -e 'kν -kɔla Zozi Crizi -le 'wı 'nɔnnɔn vıdı -a 'ka -sru 'flanun da "nyian. 'Wı zıε -a -cin nεn 'kν 'ji. 'Pian kν 'ka "vale 'kν 'fli dra -dandan 'nyranman nεn min pee -a 'pa bε, -a da dı. ¹⁷ E ya 'e 'cren -tεdı Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Min nεn e ya "vale 'e -dandan "taan bε,

'e -dandan 'tan 'nyranman nεn

Minsan -a "paa bε -a.»

¹⁸ -Yee "wεan maan ve 'cεε 'nan, -te min 'wı -dandan ve 'e 'fli man bε, e ya 'wı "tun "a. 'Pian min nεn Minsan -a 'tɔ "yi "ve bε, -yεε cı 'wı -dan a.

11

Pɔl 'wı 'ci 'si Korenti 'nɔn le 'e 'nanmannɔn da

¹ 'Ka 'wı "man -e 'an 'wı tin 'ba 'cεε "le "mεεn -wulo 'ka "nyian 'an da dı! 'Ka yra 'si, 'ka 'wı "man -e 'an 'bɔ "nyian "an 'fli -sı -fɔ! ² Maan ve 'cεε 'nan, an 'ka 'sia te ka ye "le 'nan lımɔn nεn ya'a tian 'kɔnnεn -tɔlε dıε -yee 'wı 'zv, εn an 'ka 'nɔn -kɔnnεn lε. -Kɔnnεn zıε Crizi nεn. - Yee "wεan an ya 'ka 'ta man bɔnan "le zı Bali man bo 'yee minnun da bε -yee 'wı 'zv. ³ 'Wı nεn -mlen -a drε 'li εv lε bε, 'ka 'ci "nrɔn "da! E εv man 'yı 'yee see "paa weinun -a. "Klan a 'an 'ji 'nan, te 'cee ve 'e drε zı dı! Kɔɔ an ya "vale 'nan 'ka 'fɔ Zozi Crizi -tɔwlı -sru, εn 'ka 'fɔ -a -sru 'ka 'ci 'fıdaa 'a.

⁴ Fε nεn maan ve zıε -yεε cı 'nan, kν Zozi Crizi -le 'wı 'vı 'cεε, 'pian ka "we "man -e min 'e 'ta 'wı 'pee vı 'cεε Zozi da. εn "nyian bε, Bali lei 'saun a 'ka 'lɔ, 'pian ka "we "man -e min 'e 'ta lei pee -nɔndı 'cεε 'wı vı. εn "nyian bε, kν Zozi Crizi -le 'wı 'nɔnnɔn 'vı 'cεε, 'pian ka "we "man -e min 'e 'wı 'nɔnnɔn 'pee vı 'cεε.

⁵ Zozi 'le 'pasianɔn nεn o -dandan "taan 'labε, maan -tɔa 'nan an 'ka o man "wεnnɔn Bali -le 'wı 'ji dı. ⁶ 'An 'pε 'ka 'sɔa 'wı tin 'badı -a fεnyian "le -wee 'wı 'zv. 'Bε a zı, 'pian te e ya Bali -le 'wı 'tɔdı -a bε, mεεn -tɔa. 'Wı zıε mεεn 'ci kɔn 'ka 'tɔdɔ pεεnɔn lε, εn mεεn 'ci kɔn -pε "kaga "ji.

⁷ Bali -le 'wı 'nɔnnɔn nεn maan 'vı 'cεε bε, maan 'vı 'cεε 'e "tun. Ka'an 'pan wɔlε dı. - Te an 'wı zıε -a drε bε, e 'ka 'wı 'wlıdı "a dı. 'Pian 'an 'fli drε 'cεε "wεnnɔn 'nan -e 'ka drε -a "nεn "blınnɔn 'a. ⁸ An wı "man

en -leglizi peenun 'an pan 'wv
'nan -e 'an -kɔla 'nyranman
zɪε -a 'padɪ -a 'cɛɛ. E ya "le crin
nɛn maan 'wv, kɔɔ -a -nɔan da
"cɛɛ -e -leglizi pee nɛn 'yaan
'pan wv dɪ. ⁹ -A -cin 'e 'tɔ 'ka
'ji 'nan, tv nɛn maan drɛ 'ka
'va ɛn "lala 'wɪ 'tɔ 'an man bɛ,
ma'an 'silɛ 'ka 'va min -tv -lɔ
dɪ. 'Pian -kaa "bɔvɪ Zozinɔn nɛn
Masedɔa 'leɟlɔn 'ji bɛ -wɛɛ ta
'palɛ 'an 'va "lala "nɛn -a 'wɪ
cɪ 'an man bɛ -a. Maan wɛɛ
'nan te 'an 'kɔn 'ka 'win -ji -
trɔ -a dɪ. ɛn maan dra tian zɪ.
¹⁰ An ya Crizi -le 'wɪ tɟɪ -sru,
ɛn an 'wɪ tɟɪ ve 'cɛɛ. Maan
ve 'cɛɛ 'nan, 'wɪ nɛn maan ye
'mɛn 'tɔ -dan tv -a zɪɛ, min -tv
'ka Akai 'leɟlɔn pɛɛnɔn 'ji -e 'e
-kɔla -a 'sidɪ -a 'an 'lɔ dɪ. ¹¹ -Mɛ
"le "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ?
ɛn -te maan 'vɪ bɛ, -a -ci nɛn
'nan ma'an 'ka 'ye "yi dɔv? -
Cɛɛɛ, 'bɛ "cɛɛ dɪ. 'Pian an 'ka ye
"yi, ɛn Bali -a -tɔa 'nan 'wɪ 'kpa
nɛn maan ve.

¹² An 'ka ye "yi, 'pian maan
dra "le zɪ maan pei 'trɔa 'e 'cɛn
bɛ -yee 'wɪ 'zv. Ma'an wɛɛman
'nan 'kaan 'pan wv dɪ. Maan
dra zɪɛ minnɔn nɛn o cɪ 'kv
'man -wɛɛnan bɛ -wee "wɛan.
O ya -si -tv -wɛɛnan 'nan -e 'o -
dandan 'tan -a vɪdɪ -a 'nan, kv
"lala "sia "le 'wee 'wɪ 'zv.

¹³ Maan ve 'cɛɛ 'nan, Zozi
Crizi -le 'pasianɔn tɟɪ "cɛɛ
waa dɪ. Min see "paanɔn nɛn
waa, ɛn 'o 'fli ta yɔɔman 'nan
o ya Zozi Crizi -le 'pasianɔn 'a.
¹⁴ 'Wɪ zɪɛ te 'e 'ka 'kan dɪ! Kɔɔ
Satan 'bɔ bɛ, 'e 'fli ta yɔɔman
'nan e ya Bali -le 'pasiazan -
a. ¹⁵ -Yee "wɛan maan ve 'cɛɛ
'nan, e 'ka min 'kan wɪ -a -e
Satan -le minnɔn zɪɛ 'o 'fli ta
yɔɔ 'nan o ya Bali -le 'nyran-
man 'panɔn 'a dɪ. 'Pian -wee

'wɪ 'le 'srannan "bɛ, 'wɪ 'wɪdɪ
"nɛn waa drɛ bɛ -a man pan
nɛn Bali -a wo -wɪɛ.

*Yra yɪdɪnɔn nɛn o 'bɔ Pɔl
man bɛ yaa -nan wɪ 'vɪ*

¹⁶ E ya "le 'an vɪ "nyian 'cɛɛ
'nan, te -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji
'nan 'an 'wulo 'ka 'an da dɪ!
'Pian -te 'wɪ zɪɛ -a -cin nɛn 'ka
'ji bɛ, ka 'wɪ "man -e 'an 'bɔ
"nyian "an 'wɪ -dandan vɪ 'an
'fli man "wɛnɔn "le 'an 'wulo
'ka 'an da dɪ. ¹⁷ 'Wɪ -dandan
nɛn an "ta -a ve 'an 'fli man
'gɔvɛ, maan -tɔa 'nan, e 'ka 'wɪ
nɛn Minsan 'suzan -a ve bɛ -
a dɪ. 'Pian e ya "le min nɛn
-a -wulo 'ka 'e da dɪɛ, -yɛɛ cɪ
'wɪnan. ¹⁸ Min "kaga "a 'ka
yei, o 'wɪ -dandan ve 'o 'fli
man 'nan -e 'o 'sɔ minnɔn lɛ.
-Yee "wɛan 'an 'bɔ "nyian "an
dra zɪ. ¹⁹ 'Ka 'fli "siala 'wɪ
'tɔnɔn 'a, 'pian ka "we "man -
e 'ka "trɔɛn "tɔ minnɔn nɛn o
-wulo 'ka 'o da 'labɛ dɪɛ -wɪɛ.
²⁰ O 'ka drɛ 'wee nɔannɔn -
a, te 'o 'ka 'ta -ble. Ka ya -
wɔ "pɔ 'kuin, ɛn o -va -ble 'ka
da, te o 'pa -fɔɔman 'ka yra.
'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ waa dra 'cɛɛ
te ka "we "man. ²¹ Maan ve
'cɛɛ 'nan, -a -cin 'ka 'tɔɛ 'kv 'ji
'nan 'kv 'ta zɪɛ -a wo 'ka 'va
'mlɔnmlɔn dɪ. 'Pian -te 'ka 'ci
"nrɔnman 'nan, e ya 'yra -te
wɪ -a 'kv 'lɔ bɛ, -a -nɔan da nɛn.
'Wɪ -dandan nɛn minnɔn -
a ve 'o 'fli man bɛ, 'an 'bɔ
"nyian an "ta "an "ve. "An "ve
"nyian "le 'an 'wulo 'ka 'an da
dɪ. ²² O ya Ebre 'nɔn 'a. 'An 'bɔ
"nyian Ebre min nɛn "mɛɛn
"a. Izrael 'nɔn nɛn waa, ɛn
'an 'bɔ "nyian Izrael min nɛn
"mɛɛn "a. Abraam kludanɔn
nɛn waa, ɛn 'an 'bɔ "nyian
Abraam kluda min nɛn "mɛɛn
"a. ²³ O ya Crizi 'sunɔn 'a. 'An

'bɔ "nyian an ya Crizi 'suzan - a 'e "mlian o pɛɛnɔn da. Maan ve "le 'an 'wulo 'ka 'an da dɪ. An Bali -le 'nyranman 'pa e ci o pɛɛnɔn 'le vɛ da. An -pɔ 'kɔn blɪ Bali -le 'wɪ 'ji e ci o pɛɛnɔn 'le vɛ da. Minnun 'an -sɔn e ci o pɛɛnɔn da. Tɔ "kaga 'bɔ bɛ, 'an 'kadɪ -fɔla tɔ Bali -le 'wɪ 'ji. ²⁴ Zuif 'nɔn 'an 'sɔn 'e 'pa -a 'soolu, te o -ngble 'le wo 'an 'ji -tɔdɔ -fuba yaaga 'wɛ 'sɔrasien. ²⁵ Rɔm 'nɔn 'an 'sɔn sɔnba "a 'e 'pa -a yaaga. En Zuif 'nɔn -a wɛɛ 'nan 'waan -tɛa "kɔlɛ -a 'e 'pa -a -tɔ. En -klɔ -sran ji 'maan 'e 'pa -a yaaga 'yi yie da. -A -tɔ drɛ bɛ, an -pei -man -tɔ 'lee yidɛa drɛ 'yi 'va. ²⁶ An 'ta "kaga 'wɔ bɛ, te fɛ 'an "bluman. -A -mie drɛ 'yi 'cɛnnan 'ji, en -a -mie drɛ bɛ, yie 'plɛnɔn 'bɛ 'an blu, en -a -mie drɛ bɛ, 'an "bɔlɪ Zuif 'nɔn 'bɛ 'an blu, en -a -mie drɛ bɛ, minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɛ -wɛɛ 'an blu, en -a -mie drɛ 'fla yei, en -a -mie drɛ "bui "da, en -a -mie drɛ 'yi yie da, en -a -mie drɛ bɛ, minnun nɛn 'o 'fli "siala 'an "bɔnɔn Zozinɔn 'a bɛ, -wɛɛ 'an blu. ²⁷ En "nyian bɛ, bodrun funnin te an ya 'nyranman da, en bodrun funnin te 'an "koe -nyaan. -A -mie drɛ bɛ, 'an yi 'sɔn, en -a -mie drɛ bɛ, dra 'an 'tɛ, en -a -mie drɛ bɛ, 'yi dra 'an 'tɛ, en -a -mie drɛ bɛ, an fɛ 'sɔn, en -a -mie drɛ bɛ, trun 'an 'tɛ, en -a -mie drɛ bɛ, sɔ klɪ 'an man. ²⁸ 'Wɪ "kaga "a tian paan -e 'an vɪ, 'pian -a -tɔwli 'gɔvɛ -a 'bɔ nɛn maan ve. Yi -tɔdɔ pɛɛnɔn man bɛ te -leglizi -nan wɪ a 'an man. ²⁹ -Yɛɛ ci "le 'nan -te min 'ka 'e 'tɔdɪ 'plɛblɛ

yi -tɛradɪ Zozi da -ji dɛ, 'an 'bɔ "nyian te "mɛn "koe "a 'e 'sidɪ 'an da. En -te min -tɔ 'si -si tɪglɪ da bɛ, 'an 'bɔ "nyian -a 'wɪ trun -fɔa 'an man.

³⁰ -Te e ya 'nan 'an 'wɪ -dandan vɪ 'an 'fli man bɛ, yra yɪdɪnɔn nɛn o 'bɔ 'an man Bali -le 'wɪ 'ji bɛ -a 'bɔ 'a nɛn an -dandan "taan. ³¹ 'Wlu "cɛɛ maan -sɛan "dɪ. Bali nɛn -kaa san Zozi "tɪ "a bɛ yaa -tɔa zɪ. 'Tɔ -dan 'e 'fɔ -yee vɛ -a 'li 'trilii. ³² 'Wɪ 'kpa, tɔ nɛn an ya Damas bɛ, 'fla zɪɛ -a tazan nɛn mingɔnɛn Areta -a -tɔ bɛ, e minnun paala 'fla man -klɔn -yrɛ pɛɛnɔn "nɛn 'nan -e 'waan 'kun. ³³ 'Pian min -mienun 'pa 'an 'va, waan 'fɔ saannɛn 'ji, en waan 'bɔla -fenɛdi da. -A -nan nɛn waan sɔnla 'fla man -klɔn -sru, en an -kɔla 'tɛdɪ -a -ji.

12

'Winun nɛn Bali -a -nan kɔɔn Pɔl lɛ bɛ yaa 'vɪ

¹ E ya "le 'an 'wɪ -dandan vɪ tian 'an 'fli man. Maan -tɔa 'nan e ya 'wɪ "tun "a. 'Pian 'winun nɛn Minsan -a -nan kɔɔn 'mɛn bɛ 'lee 'winun nɛn yaa ta 'bɔla 'mɛn bɛ, 'e 'bɔ 'mɛn 'bɛ da. ² An Zozizan 'tɔ -tɔa. Zozizan zɪɛ 'wɪ nɛn e drɛ -yrɛ "bɛ -a -nan lɛ -fuda sinjen nɛn 'gɔ. Bali -a 'sia en e -kɔ -a la yaaga da. 'Pian -te -a lei -a nɛn Bali -kɔ -o, ma'an tɔa dɪ. En -te -a pɔ -a nɛn Bali -kɔ -o, ma'an tɔa dɪ. Bali -tɔwli 'bɛ -tɔa. ³ 'Wɪ 'kpa, min zɪɛ maan -tɔa. -Te -a lei -a nɛn Bali -kɔ -o, ma'an 'bɛ tɔa dɪ. En -te -a pɔ -a nɛn Bali -kɔ -o, ma'an 'bɛ tɔa dɪ. Bali -tɔwli

'bε -tɔa. ⁴Maan -tɔa 'nan Bali -kɔ -a 'yee fɛnan nɛn min 'ka 'e yra ye 'mlɔnmlɔn dɪɛ -a -nan. Min zɪɛ 'wɪ nɛn yaa 'man bɛ, blamin 'ka 'kɔlaman -a vɪdɪ -a dɪ, ɛn -a -si 'ka 'e 'nɔndɪ 'nan blamin 'e vɪ dɪ. ⁵Min zɪɛ -a lɛ nɛn an 'tɔ -dan -nɔan. -Dandan 'tandɪ 'an 'bɔ 'le 'wɪ 'a bɛ, ma'an dra dɪ. 'Pian -te maan 'vɪ 'nan 'an -dandan "taan bɛ, yra yɪdinun nɛn o 'bɔ 'an man bɛ, -a 'bɔ nɛn maan ve.

⁶ɛn -te an "ta -dandan "taan 'an 'bɔ 'le 'wɪ 'a bɛ, e 'ka 'nan 'an 'wulo 'ka 'an da dɪ. Kɔɔ 'wɪ nɛn e drɛ tɪglɪ bɛ -a 'bɔ nɛn maan ve. 'Pian 'an 'pɛ da -tɔa 'bɛ 'a. Maan dra zɪɛ 'nan -e minnun 'o 'mɛn 'wɪ tin 'ba 'wɪ nɛn waa -nan 'yɪ 'an 'lɔ bɛ -a da 'lee 'wɪ nɛn waa 'man 'an da bɛ -a da.

⁷'Wɪ nɛn Bali -a -nan kɔɔn 'mɛn zɪɛ, e ya -nyɛnɛn wɪ -a. -Yee "wɛan "tɔgɔ 'an -dandan 'tan -a vɪdɪ -a bɛ, Bali 'an 'mɛan drɛ. E ya "le 'nan lei nɛn 'an 'kɔlɛ 'ji. Satan -le 'pasiazan -tɔ nɛn 'an man te 'e 'tɛ -kɔɔnman 'mɛn "tɔgɔ 'an -dandan 'tan -a vɪdɪ -a. ⁸An Minsan trɔ 'ba 'e 'pa -a yaaga 'nan, 'e Satan -le 'pasiazan zɪɛ -a 'si 'an man. ⁹Minsan 'ka 'wɪlɛ "man "dɪ. 'Pian yaa 'vɪ 'mɛn 'nan: «Mɛin ye "yi, ɛn mɛin drɛ 'mɛn min -a, -yɛɛ cɪ 'wɪ -dan a. 'Bɛ nɛn 'i "koe 'ka 'i da dɪɛ, -a -nan nɛn 'mɛn 'plɛblɛ bɔala -dan.» 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan, an -dandan "taan 'nan 'an "koe 'ka 'an da dɪ. Maan dra zɪɛ 'nan -e Crizi -le 'plɛblɛ 'e 'kɔn 'an 'lɔ. ¹⁰-Yee "wɛan 'bɛ nɛn 'gɔɛ, -te yra yɪdɪ a 'an man oo, ɛn -te minnun 'an "srɔnman oo, ɛn -te 'winun bɔa 'an man oo, ɛn -

te minnun 'tɛ "paa 'an da oo, ɛn -te "klan 'an -tɛa oo, Crizi -le "wɛan bɛ an "we "man ci "nrandɪ -a. Kɔɔ maan -tɔa 'nan, 'bɛ nɛn 'an "koe 'ka 'an da 'gɔ dɪɛ, -a -nan nɛn Crizi 'plɛblɛ -nɔan 'mɛn 'e 'ciudadɪ "da.

Korenti 'nɔn 'nan wɪ a Pɔl man

¹¹An 'wɪ tin 'ba 'cɛɛ "le 'an 'wulo 'ka 'an da dɪ. Cɛɛ -maan maan drɛ zɪ. Kɔɔ cɛɛ 'wɪ -dandan ve paan 'an man, 'pian ka'a drɛlɛ dɪ. An 'ka fɛ -tɔ -a dɪ, 'pian Zozi 'le 'pasianɔn nɛn o -dandan "taan 'labɛ, maan -tɔa 'nan an 'ka o man "wɛnɔn Bali -le 'wɪ 'ji dɪ. ¹²'Winun nɛn waa -kɔɔnman 'nan an ya Zozi 'le 'pasiazan -a bɛ, 'an -pɔan 'sran 'e cin da, ɛn maan drɛ 'ka 'va. -Te e ya 'lɛbo "fɔ winun -a oo, ɛn -te e ya -cɛ -srɔn "winun -a oo, ɛn -te e ya 'winun nɛn o Bali -le 'plɛblɛ 'ci -kɔɔnman bɛ -a oo, maan pɛɛnɔn drɛ 'ka 'va. ¹³-Mɛ "wɪ nɛn maan drɛ -leglizi peenun -ji, te ma'an 'bɛ drɛlɛ 'ka 'va dɪ? Maan -tɔa 'nan, e ya -tɔwli "cɛ, -nyɛn 'nan, ma'an -wɛɛlɛ 'nan 'kaan 'pan wɔ dɪ. -Te kaa ye "le maan drɛ 'wɪdɪ "bɛ, 'ka yra 'si, 'kaan man wɪ 'cɛ!

¹⁴'Bɛ nɛn 'gɔɛ an man wɔɔ 'nan -e 'an 'cɛin yaagazan 'e 'lɔ 'ka 'va. 'Pian -te an 'lɔ bɛ, ma'an -wɛɛman 'nan 'kaan 'pan wɔ dɪ. Kɔɔ 'ka 'lɔ fɛ va "cɛɛ an cɪ dɪ, 'pian 'ka 'bɔ po va nɛn an cɪ. Kaa -tɔa 'nan, 'nɛnnun "cɛɛ fɛ treman 'o "tɪ 'lee 'o "bɔ 'le vɛ -a dɪ, 'pian 'nɛn "tɪ 'lee 'nɛn "bɔ 'bɛ fɛ treman 'wee 'nɛnnun -le vɛ -a. ¹⁵'Mɛn vɛ bɛ,

"lala pɛɛnɔn nɛn 'an 'lɔ bɛ, e -ko 'ka 'wulo -wlu. ɛn 'an 'bɔ 'an 'fli -nɔan "nyian 'fo 'nan -e 'an 'pa 'ka 'va. -Te an 'ka ye "yi "bɔv zɪɛ, ɛn ka'a "mɛn 'yɪ 'wo "yi "dɪɛ, e ya 'kpa?

16 Ma'an -wɛɛɛ 'nan 'kaan 'pan wɔ dɪ. 'Wɪ 'kpa nɛn! 'Pian 'ka 'va min -mienun -a ve 'nan, an 'ka 'man 'yɪ see "paa weinun -a, te an "lala "kooman 'ka 'lɔ -pɛ pee -ji zia. 17 Minnun nɛn an o 'pa 'sia 'ka 'va bɛ, -tɪɛ 'ka 'ta blɪ "lala "koodɪ -a 'ka 'lɔ? 18 An Tit trɔ 'ba 'nan 'e 'lɔ 'ka 'va. ɛn an -kaa "bɔv Zozizan 'tɔ 'pa "va, -wɛɛ 'lɔ 'a. Tit nɛn e 'lɔ zɪɛ, e 'ka 'ta blɪ "lala "koodɪ -a 'ka 'lɔ? -Cɛjɛ, ya'a drɛɛ zɪ "fo "dɪ. Kɔɔ 'kɔ 'vale -a 'kɔɛ ci "nrɔndɪ a -tɔwli, ɛn kɔ 'ta wɔla 'a -si -tɔwli "da.

19 -A -mie -nan bɛ, 'ka 'ci "nrɔnman 'nan, 'kɔɛ tin 'nɔnɔn nɛn an ci -a -wɛɛnan. -Cɛjɛ, 'bɛ "cɛɛ dɪ. 'Pian kɔ ya Crizi 'sunɔn 'a, ɛn 'winun nɛn kɔa dra bɛ, Bali lɛ nɛn kɔa -sru "ve. 'Kɔ "bɔv Zozinɔn, 'wɪ pɛɛnɔn nɛn kɔa dra bɛ, kɔa dra 'nan -e 'ka 'tɔ 'plɛblɛ Bali -le 'wɪ 'ji. 20 Kɔɔ "klan a 'an 'ji 'nan, -te an 'lɔ bɛ, ma'an -taa "bɔlɛ 'ka man "le zɪ 'an ci "va "bɛ -yee 'wɪ 'zɔ dɪ. ɛn 'ka 'bɔ "nyian ka'a 'taa 'an 'tɔlɛ "le zɪ 'ka ci "va "bɛ -yee 'wɪ 'zɔ dɪ. "Klan a 'an 'ji 'nan, an bɔa 'ka man te 'wɪ 'blɪdɪ a 'ka yei, ɛn te man bɔdɪ -a 'ka yei, ɛn te ka ya 'ka nyran siadɪ 'ka cin yei, ɛn te bɔɛ "blɪdɪ a 'ka yei, ɛn te "srɔn wɔdɪ a 'ka yei, ɛn te ka "we 'ka cin man -wɪdɪ, ɛn te 'ka 'fli "siala -dandan 'ka cin man, ɛn te ka'a ble 'ka cin yei "dɪ. 21 ɛn "nyian bɛ "klan

a 'an 'ji 'nan, -te an 'lɔ bɛ, Bali -taa -a drɛɛ -e 'yra 'e 'an 'tɛ "nyian 'cee "wɛan. ɛn 'an 'ta -taa "drɛɛ -trɔdrɔ minnun nɛn o 'wɪ 'wɪdɪ drɛ 'e tɛdɛ, ɛn wa'a tian 'silɛ -a drɛdɪ man dɪ -wee "wɛan. An ya "vale 'o 'si 'wɪ pɛɛnɔn nɛn e min "tri -tɔa Bali 'lɛ bɛ -a drɛdɪ man. ɛn an ya "vale 'o 'si nyinnandɪ lɪ 'lee 'kɔnnɛn -a te wa'a 'o cin 'palɛ dɪɛ -a man! ɛn an ya "vale 'o 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ nɛn waa -trɔa 'o 'win -ji bɛ -a man!

13

Pɔl 'wɪ 'nyranman tin 'ba Korenti nɔn lɛ

1 'Mɛn 'lɔdɪ 'ka 'va bɛ -a yaagazan nɛn an "ta -a -si "siala 'gɔ. Kaa -tɔa 'nan, wa'a fɔa -tɔwli -e 'o -klan "dɪ. 2 -Yee "wɛan 'bɛ nɛn an ya tian 'ka man -kɔɔbli 'gɔvɛ, 'wɪ nɛn maan 'vɪ te 'an 'cɛin "flizan 'lɔ 'ka 'va nun bɛ, maan -fɔa "nyian "ji minnun nɛn o 'wɪ 'wɪdɪ drɛ 'e tɛdɛ bɛ, -wɛɛ. ɛn e ya "nyian min pɛɛnɔn 'le vɛ -a. 'Wɪ zɪɛ -nyrɛn 'nan, -te an 'lɔ bɛ, an 'wɪ tin "baa 'e 'plɛblɛ da, ma'an 'wɪ 'cɛa "fo "dɪ. 3 Kɔɔ ka ya "vale 'an -ci -kɔɔn 'cɛɛ 'nan Crizi -ciala 'an 'va ɛn e 'wɪ tin "baa. Crizi a 'ka 'va 'yee 'plɛblɛ 'a, kaa -tɔa zɪ. ɛn kaa -tɔa "nyian 'nan, e 'ka min "blɛblɛ -a dɪ. 4 O Crizi pɛin yiba "plan da "le min "blɛblɛ -le 'wɪ 'zɔ, ɛn e -ka. 'Wɪ 'kpa, 'pian 'bɛ nɛn 'gɔvɛ -a yɪɛ a "man Bali -le 'plɛblɛ 'le "wɛan. 'Wɪ 'tɔwli zɪɛ e ya 'kɔɛ vɛ -a. Kɔ drɛ min "blɛblɛ -a 'kɔ 'vale Crizi -a. 'Pian -te kɔ 'bɔla 'ka 'va bɛ, ka -taa -a -tɔlɛ 'nan 'plɛblɛ a 'kɔ 'lɔ. Kɔɔ Bali -le 'plɛblɛ a -maan,

en 'belidı a 'kɔ 'lɔ 'kɔ 'vale Crizi -a.

⁵ 'Ka 'cee yi -teradı Zozi da -nanjen! En 'ka 'fli 'nanjen 'ka 'bɔ 'a, -e 'ka -tɔ! 'Ka 'nanjen -e 'ka -kɔnnɛn 'yi 'nan, 'ka 'vale Zozi Crizi -a ka ya min -tɔwli "a. -Te ka'a yile zı dıe, te 'cee yi -teradı Zozi da a 'wı "tun "a. ⁶ -A -cin a 'an 'ji 'nan, ka -taa -a -tɔle 'nan 'kɔ 'kɔe vɛ -ci kɔɔn.

⁷ Kɔ Bali trɔ "baa 'nan, te 'ka 'wı 'wlıdı "tɔwli "dre dı. 'Kɔe tin 'nɔnnɔn "cee kɔ'a -wɛɛman 'wı zıe -a -ji dı. 'Pian kɔa -wɛɛman 'nan, 'ka 'wı "yi "dre. En -te minnun 'ka 'kɔ 'siala min -a dıe, "kɔe ye 'wı "tun "a.

⁸ Maan ve 'cee 'nan, Bali -le 'wı tıgı be, kɔ'a 'kɔlaman -e 'kɔ 'si -tɔ -yrɔ "dı. 'Pian 'wı nɛn yaa 'vı be, -a 'bɔ nɛn kɔa dra. ⁹ -Yee "wɛan -te kɔ ya Bali -le 'wı 'ji "bleble en ka ya 'ka 'tɔdı 'pleble be, 'kɔ 'ci a 'e "nrandı. 'Wı nɛn kɔa laabo Bali lɔ be, -nyren zıe. 'Nan 'ka 'li 'ka da -e 'ka -sɔɔnla -si tıgı da Bali -sru.

¹⁰ An ya tian 'ka man -kɔɔbli en an 'fluba 'gɔe -a cren -te 'cee. Maan dre zıe 'nan -e -te an 'lɔ be, 'an vıle 'an 'wı tin "baa 'cee 'e 'pleble da dı. Maan ve 'cee 'nan Minsan -a 'pleble 'nɔn 'mɛn. 'Pian ya'a -nɔnle 'nan -e 'an 'ka fuila "man "dı, yaa -nɔn 'nan -e 'an 'pa 'ka 'va.

¹¹ 'An "bɔı Zozinɔn, maan 'le -seanla -a vıdı -a 'cee 'nan, 'ka 'ci 'e 'kɔn 'e "nrandı! En 'ka 'li 'ka da -e 'ka -sɔɔnla -si tıgı da Bali -sru! En 'wınun nɛn maan 'vı 'cee be 'ka 'sia 'wı 'a! En 'ka cin "koe "tɔ 'ka da! En 'ka 'ci "nrɔn 'wı 'tɔwli "da! En 'ka yei 'e 'kɔn 'e 'sendı 'e cin va! 'Ka dre zıe -e Bali nɛn e min ye "yi en e -fɔdı -trɔɔ -nɔan "min le be, 'e 'kɔn 'ka 'va.

Pɔl -a 'le 'sran 'tɔ bɔdı -a

¹² 'Ka Zozinɔn pɛɛnɔn 'tɔ bɔ -atu -tedı -a o man! Minnun pɛɛnɔn nɛn o dre Bali -le vɛ -a 'kɔ 'va 'gɔe, o 'ka 'tɔ bo.

¹³ -Kaa san Zozi Crizi -le "yi 'e 'kɔn 'ka pɛɛnɔn 'va! En -kaa "tı Bali -le min yıdı "yi 'e 'kɔn 'ka pɛɛnɔn 'va! En 'ka 'vale Bali lei 'saun 'a, 'ka yei 'e 'kɔn 'e 'sendı 'e cin va!

'Fluba nɛn Pɔl -a crɛn -tɛ Galatɪ 'nɔn lɛ

1 'An 'bɔ Pɔl 'bɛ 'fluba 'gʋɛ -a crɛn -tɛ. An ya Zozi 'le 'pasiazan -a. Minnun 'cɛɛ 'an 'tɔ -a dɪ, ɛn min -tʋ 'ka 'tɔlɛ 'kʋ yei ɛn yaan -tɔ -a dɪ. 'Pian Zozi Crizi 'bɔ 'lee -kaa 'tɪ Bali nɛn e Zozi wluan -kanɔn 'va bɛ, -wɛɛ 'an 'pa 'sia. 2 'An 'bɔ 'lee 'an 'bʋɪ Zozinɔn pɛɛnɔn nɛn kʋ cɪ waa 'gʋɛ, -leglizi -tʋdʋ pɛɛnɔn nɛn Galatɪ 'leglɔn 'ji bɛ, kʋ -a -jinɔn 'tɔ bɔ.

3 -Kaa 'tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'o 'wee 'yi 'lee 'wee -fʋdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ. 4 Zozi Crizi wɪ 'man ɛn e -ka -kaa 'lɛji, 'nan -e Bali 'e -cee 'wɪ 'wɪdɪ 'fui. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e 'e -kaa 'si tʋ nɛn -kaa cɪ -ji ɛn e ya 'e fadɪ 'wɪ 'wɪdɪ 'a 'gʋɛ, -yee 'plɛblɛ 'lɔ. -Kaa 'tɪ Bali 'bɛ 'vɪ 'nan 'e 'wɪ zɪɛ -a drɛ. 5 'Tɔ -dan 'e 'kɔn Bali -le vɛ -a 'li 'trilii. Amɛn!

-Si a -tʋwɪ, -a da nɛn min 'sia 'wɪ 'ji

6 'Wɪ nɛn kaa drɛ bɛ, yaan 'kan 'fo! Bali 'ka laabʋ 'nan -e 'ka Crizi -le 'yi 'nɛn 'blɪ. 'Pian -a -nan 'ka 'mɔnlɛ dɪ, ka 'si -a -sru, ɛn ka sɔɔnla 'wɪ 'pee -sru. 7 Maan ve 'cɛɛ 'nan -si pee 'ka -e min 'e 'si 'wɪ 'ji "da "dɪ. Minnun nɛn 'o -wɛɛman 'nan 'o 'ka 'ci baaman -ji bɛ, 'wɛɛ cɪ. 'Wɪ nɛn 'wɪ 'a bɛ, -nyɛn waa ve Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn man. 8 Kʋ Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn paa 'ka 'ji 'nan -si zɪɛ -a da nɛn min 'sia 'wɪ 'ji. 'Pian -te min -a 'vɪ 'nan -si pee a -e min 'e 'si 'wɪ

'ji "da "bɛ, maan laabo Bali lɔ 'nan 'e wei 'pla -a san man 'li "fo "le vɛ -a. -Te e ya paan 'kʋ 'bɔ 'a ɔɔ, ɛn -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, e ya Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ -a -tʋ a ɔɔ, Bali 'e drɛ zɪ! 9 Kʋa 'vɪ 'e 'cɛn 'va, ɛn maan ve "nyian 'cɛɛ 'nan, -te min -tʋ -a 'vɪ 'nan, -si pee a -e min 'e 'si 'wɪ 'ji "da "bɛ, maan laabo Bali lɔ 'nan 'e wei 'pla -a san man 'li "fo "le vɛ -a.

10 'Wɪ nɛn maan crɛn -tɛ 'labɛ, yaa -kɔɔnman 'nan, an ya "vale minnun 'o 'an 'tɔ "yi "vɪ? -Cɛjɛ, an ya 'pian "vale Bali 'e 'an 'tɔ "yi "vɪ. Maan wɛɛ 'nan 'mɛn 'wɪ 'e 'sɔ minnun lɛ? -Cɛjɛ, ma'an 'wɪ zɪɛ -a -wɛɛlɛ dɪ, kɔɔ an ya Crizi -le vɛ -a, ɛn -yee 'nyranman nɛn maan "paa.

Bali 'bɛ Pɔl drɛ Zozi 'le 'pasiazan -a

11 'An 'bʋɪ Zozinɔn, 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn maan 'vɪ 'cɛɛ bɛ, ya'a 'silɛ min -tʋ 'le dɪ, 12 ɛn ma'an manlɛ min da dɪ, ɛn min "cɛɛ "mɛn paa 'an 'ji dɪ, 'pian Zozi Crizi 'bɔ 'bɛ -nan kɔɔn 'mɛn.

13 'Li 'e tɛdɛ bɛ, tʋ nɛn an 'ta wɪla Bali wei da "le 'an tra Zuif 'nɔn 'zʋ bɛ, 'wɪnɪn maan drɛ bɛ, kaa 'man. Tʋ zɪɛ -a man bɛ, an 'tɛ 'pa Bali -le -leglizi -ji 'nɔn da, ɛn maan wɛɛ 'nan 'an o -nan -nyaan. 14 An 'ta 'wɪla Bali wei da "le 'an tranun zʋ, e 'mlin 'an 'pɛ "kaga "da. 'An tranun drɛ wɪ bɛ -a -nan wɪ a 'an man 'kpa tɪgl.

15 'Pian Bali 'yi drɛ 'mɛn. Tʋ nɛn te an ya tian 'an "bʋ 'ji bɛ, Bali 'an 'si "va, ɛn yaan 'pla 'nan 'an drɛ 'e 'suzan 'a. "Bɛ -sru, tʋ nɛn e 'sɔ -a 'bɔ 'ji bɛ, e 'bɔ, 16 ɛn zɪ -a -pɪ cɪ bɛ, yaa ta 'bɔla 'mɛn. E drɛ zɪɛ

'nan -e 'an -yee 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪe -wɫe. Zɪ e drɛ bɛ, ma'an 'wɪ laabɔlɛ min lɔ dɪ. ¹⁷ ɛn ma'an 'kolɛ Zeruzalem minnun nɛn o cɪ Zozi 'le 'pasianɔn tɛdɛ -a bɛ o va dɪ. 'Pian an -kɔ Arabi 'lɛglɔn 'ji. ɛn "bɛ -sru an 'li 'an da 'fla nɛn waa laabo Damas bɛ -a da.

¹⁸ Lɛ yaaga "mɛn 'vaa, ɛn an -kɔ Zeruzalem, 'nan -e 'an Pɪeri nɛn waa laabo Keva bɛ -a -tɔ. Maan drɛ "va "nun yɪ -fuda 'soolu. ¹⁹ Zaji nɛn Minsan Zozi 'bɔ "bɔɪ 'a bɛ, -nyrɛn maan 'yɪ. Ma'an -yee 'pasiazan pee yɪlɛ "nyian dɪ. ²⁰ 'Wɪ nɛn an "sia -a vɪnan 'cɛɛ 'gɔɛ, Bali -a -tɔa 'nan, 'wlu -tɔwli 'ka "va "dɪ.

²¹ "Bɛ -sru an -kɔ Siri 'lɛglɔn 'ji, ɛn an -kɔ "nyian Silisi 'lɛglɔn 'ji. ²² Tɔ zɪɛ -a man bɛ, tɛ Crizi -le -leglizinun nɛn Zude 'lɛglɔn 'ji bɛ -a -ji 'nɔn 'ka 'an 'tɔa dɪ. ²³ Waa 'man 'pian 'e "tun 'nan: «Min nɛn "nɛn e 'tɛ "paa -kaa da bɛ, 'bɛ nɛn 'gɔɛ Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn "nɛn e ya "vale 'e -nan -nyaan "bɛ, yaa "paaman 'sien minnun ji.» ²⁴ ɛn o Bali 'tɔ drɛ -dan, 'wɪ nɛn yaa drɛ 'mɛn bɛ -yee "wɛan.

2

Zozi 'le 'pasianɔn Pɔl -le 'wɪ 'paadi 'yɪ 'yɪ

¹ Lɛ -fuda sinjɛn "bɛ -sru, ɛn an 'li 'an da Zeruzalem. Kɔɛ 'kɔ 'sien 'kɔ 'vale Barnaba -a, ɛn an Tit 'pa 'kɔ 'va. ² Bali 'bɛ -nan kɔɔn 'mɛn 'nan, 'an 'kɔ -nan nun. 'Kɔ cin 'yɪ 'kɔ 'vale -leglizi 'lɛnɔn nɛn minnun o "siala 'kpa tɪglɪ bɛ waa 'kɔ 'saza yɛi. Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn

nɛn maan ve tɔ pɛɛnɔn man minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪe -wɫe "bɛ, maan -sru 'vɪ -wɫe. Maan wɛɛ 'nan 'nyran -man nɛn maan 'pa 'trilii bɛ, 'o yɪ "yɪ, "tɔgɔ 'e 'sɛn 'yɪ 'a 'e "tun. ³ ɛn waa 'man "nyian "yɪ 'kpagba. Kɔɔ -kaa "bɔɪ Zozizan Tit nɛn e -kɔ 'kɔ 'palɛ bɛ, Grɛk min nɛn, e 'ka 'e 'fɔdɪ -klɔnmɔn -va dɪ. 'Pian -leglizi 'lɛnɔn zɪɛ, wa'a 'tɔlɛ "man 'nan 'e drɛ dɪ.

⁴ Min -mienun a 'kɔ yɛi "bɛ, o 'ka Zozinɔn tɪglɪ 'a dɪ. -Wɛɛ 'vɪ 'nan, Tit 'e 'kɔn 'e 'fɔdɪ -klɔnmɔn -va. O wla 'kɔ yɛi 'e yɔɔdɪ 'nan, -e 'o 'kɔ 'kun 'wee -pei -tɔ wɪ -tɔ man. Zozi Crizi -le 'kɔ 'si nɛn yaa 'wɔ -pei -le 'plɛblɛ 'wlu bɛ, o ya "saan an 'kɔ man 'nan -e 'o -nan yɪ 'kɔ 'lɔ. Kɔɔ e ya o ji 'nan, 'kɔ 'kɔn tian -pei -le 'plɛblɛ 'wlu. ⁵ Kɔ'a tɔalɛ -wɫe "fo "dɪ. Kɔ'a drɛ zɪɛ 'nan -e Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'e 'fɔ 'cɛɛ vɛ -a kɔnglɔn. Kɔ 'ka "vale min 'e 'wɪ 'nɔnnɔn zɪɛ -a baa fɛ pee -a dɪ.

⁶ Maan ve 'cɛɛ 'nan, -leglizi 'lɛnɔn nɛn minnun o "siala 'kpa tɪglɪ zɪɛ, wa'a 'wɪ 'pee 'palɛ "va 'mɛn dɪ. Minnun o "siala 'kpa tɪglɪ, 'pian 'an 'bɔ 'le vɛ bɛ, zɪ o cɪ 'e tɛdɛ bɛ, 'bɛ "cɛɛ "mɛɛn -nanjɛan "dɪ, kɔɔ Bali 'ka min bɔ "va "dɪ. ⁷ -Leglizi 'lɛnɔn zɪɛ, waa -tɔ 'nan, Bali 'bɔ 'bɛ 'yee 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ -pɛba 'wɔ 'an 'lɔ 'nan, -e 'an vɪ minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪe -wɫe. ɛn waa -tɔ "nyian 'nan, 'wɪ 'tɔwli zɪɛ -a 'bɔ nɛn Bali -a drɛ Pɪeri lɛ Zuif 'nɔn 'le vɛ -a 'e tɛdɛ. ⁸ Kɔɔ waa -kɔnnɛn 'yɪ 'nan, Bali 'an drɛ 'yee 'pasiazan -a minnun nɛn o 'ka Zuif

'nɔn 'a dɪe o va, "le zɪ e Piəri drɛ 'yee 'pasiazan -a Zuif 'nɔn va bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ. ⁹ Zaji 'lee Piəri 'lee Zan 'bɔ nɛn Zozinɔn o "siala 'nan -wɛɛ cɪ -leglizi 'kɔladrɛn 'a bɛ, waa -tɔ 'o 'fli -a 'nan, Bali 'bɔ 'bɛ 'nyranman zɪɛ -a -nɔn 'mɛn 'nan 'an 'pa. -A -nan nɛn 'o 'pɛ 'pa 'kʊ 'vale Barnaba -a 'kʊ 'lɔ. 'Kʊ pei drɛ 'sien waa -tɔwli 'nan, "kʊ Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪe -wɪɛ, -e "o "vɪ Zuif 'nɔn lɛ. ¹⁰ 'Wɪ 'tɔwli "nɛn waa 'vɪ 'nan 'kʊ drɛ bɛ, -nyrɛn 'nan, 'yalɛ -tɛnɔn nɛn -leglizi -ji Zeruzalɛm bɛ, te 'kʊ 'ci 'e 'san o man dɪ! ɛn 'wɪ zɪɛ 'an yɪɛ 'trɔa -a drɛdɪ da tɪgɪ.

Pɔl 'wɪ 'tɔ Piəri man

¹¹ "Bɛ -sru, zɪ Piəri 'lɔ 'fla nɛn waa laabo Antioʊs bɛ -a da bɛ, maan drɛ wɪ 'sʊ "ji min pɛɛnɔn yɪɛ man. Kɔɔ 'wɪ nɛn yaa drɛ bɛ e 'ka 'yi "fo "dɪ. ¹² Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, zɪ Piəri 'lɔ 'e tɛdɛ bɛ, Zozinɔn nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, -wɛɛ fɛnɔn -ble waa. 'Pian zɪ Zuif 'nɔn -mienun 'si Zaji -va, o -ta bɛ, e klan -wɪɔ. -A -nan nɛn e cɛɛn Zozinɔn zɪɛ o man fɛnɔn -blidɪ -a. ¹³ Zuif 'nɔn -mienun nɛn Zozi 'va bɛ, "o drɛdɪ 'sia "nyian -wɪdɪ "le Piəri -le 'wɪ 'zʊ. ɛn Barnaba "e "fɔ 'wʊ o va 'wɪ 'wɪdɪ zɪɛ -a drɛdɪ -a.

¹⁴ Zɪ maan 'yɪ 'nan, o 'ka Bali -le -si tɪgɪ da dɪɛ, ɛn maan 'lɛ cɛɛn Piəri lɛ Zozinɔn pɛɛnɔn yɪɛ man. Maan 'vɪ -yrɛ 'nan: «Zuif min nɛn yia. 'Pian -te i -ta 'e tɛdɛ bɛ, yɪ'a 'wɪ dreɛ "le Zuif min -zʊ dɪ, ɛn yɪ'a 'ta wɪɛa Zuif 'nɔn 'le -pei da dɪ. 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, i ya "vale 'nan

'o 'wɪ drɛ "le Zuif 'nɔn 'zʊ. Te 'i drɛ zɪ "fo "dɪ!»

¹⁵ 'Wɪ 'kpa nɛn, 'kʊ "ya wo Zuif 'nɔn 'a. Kʊ 'ka 'lɛglɔn 'pee -ji minnun nɛn wa'a 'ta 'wɪɔa Moizi -le -pei da dɪɛ, waa "fo "dɪ. ¹⁶ 'Pian kʊa -tɔa 'nan, 'ta wɪɔadɪ Moizi -le -pei da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ, -a man "cɛɛ Bali min "siala 'e 'lɛ min tɪgɪ 'a dɪ. Min nɛn e yɪ -tɛala Zozi Crizi da bɛ, -a 'bɔ nɛn Bali -a "siala min tɪgɪ 'a. -Yee "wɛan nɛn 'kʊ 'bɔ nɛn Zuif 'nɔn 'a 'gʊɛ, kʊ yɪ -tɛra Zozi Crizi da. Kʊ yɪ -tɛra "da 'nan, -e Bali 'e 'kʊ 'sia min tɪgɪ 'a 'kʊɛ yɪ -tɛradɪ Zozi Crizi da man, 'pian wa'a vɪɛ 'nan kʊ 'ta 'wɪɔa Moizi -le -pei da -yee "wɛan dɪ. Kɔɔ 'ta wɪɔadɪ Moizi -le -pei da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ, -a man "cɛɛ Bali min "siala 'e 'lɛ min tɪgɪ 'a dɪ.

¹⁷ ɛn 'kʊ 'bɔ nɛn Zuif 'nɔn 'a 'gʊɛ, -te kʊa -wɛɛman 'nan, Crizi -le "wɛan nɛn Bali 'e 'kʊ 'sia min tɪgɪ 'a 'e 'lɛ bɛ, ɛn 'wɪ zɪɛ -yɛɛ -maan minnun 'kʊ "siala 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'a bɛ, -a -ci nɛn 'nan Crizi 'kʊ drɛ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'a? -Cɛjɛ, -njɛɛ "fo "dɪ. ¹⁸ 'Pian 'wɪ nɛn 'bɛ -taa 'an drɛɛ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛzan -a bɛ, -nyrɛn 'nan, -pei nɛn 'an 'bɔ maan klu -sran 'ji bɛ, -te an 'li 'an da "nyian "va "bɛ, te 'an 'fli drɛ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛzan -a.

¹⁹ 'An 'bɔ 'le vɛ bɛ, -pei -le 'plɛblɛ 'ka "nyian 'an da dɪ, kɔɔ an -ka 'wɪnɔn zɪɛ -yee "wɛan. 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, an ya 'an 'belidɪ Bali -le vɛ -a. 'Kʊ 'vale Crizi -a kʊɛ drɛ min -tɔwli "a, ɛn kʊ -ka yɪba "plan da. ²⁰ -Yee "wɛan an 'ka "nyian 'an 'fli -ji 'trɛda dɪ, 'pian Crizi -lɔ nɛn an cɪ. 'Bɛ nɛn an cɪ 'trɛda 'gʊɛ, Bali -pɪ

nɛn yaan 'yɪ "yi, ɛn e wɪ "man e -ka 'an 'lɛji bɛ, -a da nɛn an yi -tɛala. ²¹ Ma'an Bali -le "yi 'tua 'an 'pɛla koda dɪ. "Te 'ta wɔladɪ -peɪ -tɔ wɪnɪn da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a man nɛn min dra tɪglɪ Bali 'lɛ bɛ, "te maan ve 'nan Crizi -ka 'wɪ "tun "man.

3

-Te min yi -tɛra Zozi da bɛ, Bali -a "siala min tɪglɪ 'a

¹ Galati 'nɔn, 'cee 'wɪ mandɪ a 'plɛblɛ. -Tɪɛ 'e 'pɛ 'pa 'ka yra? Kɔɔ Zozi Crizi -le -ka nɛn yaa 'wɔ yiba "plan da bɛ, maan -ci 'vɪ 'cɛɛ 'wein 'va. ² E ya "le 'an 'wɪ 'tɔ laabɔ 'ka 'lɔ, -nyrɛn 'nan: «'Ta wɔladɪ Moizi -le -peɪ -tɔ wɪnɪn da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ -a man nɛn, Bali 'yee lei 'saun 'nɔn 'cɛɛ?» -Cɛjɛ, 'bɛ "cɛɛ dɪ! 'Pian Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn kaa 'man, ɛn ka yi -tɛra "da "bɛ, -yee "wɛan nɛn yaa -nɔn 'cɛɛ. ³ -Mɛ "le "wɛan nɛn 'cee 'wɪ 'ci mandɪ a 'plɛblɛ? Ka 'ta wɔladɪ 'sia Bali -sru 'e tɛdɛ Bali lei -le 'plɛblɛ 'a. 'Pian 'bɛ nɛn 'gɔvɛ, ka ya "vale 'ka 'le -sɛanla 'ka 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a. ⁴ 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn kaa -nan 'yɪ bɛ, ya'a 'wɪ "paalɛ 'ka 'ji dɔvɔ? Maan -tɔa 'nan -a "nɛn 'ka 'fɔlɛ 'e "tun "dɪ. ⁵ An 'wɪ 'tɔwli 'bɔ laabo 'nyian 'ka 'lɔ 'nan: «'Ta wɔladɪ Moizi -le -peɪ -tɔ wɪnɪn da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ, -a man nɛn Bali 'yee lei 'saun 'nɔn 'cɛɛ, ɛn e 'lɛbo "fɔ wɪnɪn drɛ 'ka yei?» -Cɛjɛ, 'bɛ "cɛɛ dɪ! 'Pian Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn kaa 'man, ɛn ka yi -tɛra "da "bɛ, -yee "wɛan nɛn Bali 'wɪnɪn zɪɛ -a drɛ 'ka yei.

⁶ 'Ka 'ci "nrɔn Abraam -le 'wɪ da -tɔ! E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Abraam yi -tɛra Bali da, ɛn Bali -a 'sia min tɪglɪ 'a.»

⁷ -Yee "wɛan 'ka -tɔ 'nan, minnɪn nɛn o yi -tɛala Bali da bɛ, -wɛɛ cɪ Abraam kludanɔn tɪglɪ 'a. ⁸ 'Wɪ 'kpa, minnɪn nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, Bali o "siala min tɪglɪ 'a 'wee yi -tɛradɪ 'e da man. 'Wɪ zɪɛ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cɛn. Kɔɔ 'wɪ 'nɔnnɔn zɪɛ -a -tɔwli 'bɔ nɛn Bali -a 'vɪ 'e 'cɛn Abraam lɛ. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan:

«An -fɛa ve 'tɛdanɔn pɛɛnɔn man 'yie "wɛan.»

⁹ Abraam yi -tɛra Bali da, ɛn Bali -fɛa 'vɪ "man. 'Wɪ 'tɔwli zɪɛ -a 'bɔ nɛn Bali -a dra minnɪn pɛɛnɔn nɛn o yi -tɛala Bali da bɛ, -wɛɛ.

¹⁰ 'Pian minnɪn nɛn o ya "va 'nan 'ta wɔladɪ Moizi -le -peɪ -tɔ wɪnɪn da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ, -a man nɛn Bali 'e 'o 'sia min tɪglɪ 'a bɛ, Bali wei a 'e 'pladɪ o man. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Min nɛn e Moizi -le -peɪ -tɔwli "cɛ srɛ,

ɛn ya'a 'ta wɔlɛa "da "dɪɛ, 'wɪ 'e bɔ -a san man.»

¹¹ 'Ta wɔladɪ Moizi -le -peɪ -tɔ wɪnɪn da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ, -a man "cɛɛ Bali min "siala min tɪglɪ 'a dɪ. Kaa -tɔa zɪɛ, kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Min nɛn Bali -a "siala min tɪglɪ 'a bɛ,

yi -tɛradɪ Bali da man nɛn e 'belidɪ ye.»

¹² 'Pian 'ta wɔladɪ Moizi -le -peɪ -tɔ wɪnɪn da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ, yi -tɛradɪ Bali da

"cεε dı. Koo e ya 'e 'cɾen -tɛdı
 "nyian Bali -le 'fluba 'ji 'nan:
 «Min nɛn e 'ta 'wola Moizi -le
 -pei -tɔ wɪnun da,
 ɛn ya'a -towli "cε "srɛle dıe,
 yaa man 'belidı ye.»

13 Bali wei -a 'e 'pladı -kaa
 man, koo -ka'a 'ta wɔlɛa Moizi
 -le -pei da 'e pɛɛnɔn dı. 'Pian zı
 Crizi -ta bɛ, e wıı "man, ɛn Bali
 wei nɛn 'e 'pladı -kaa man bɛ,
 -a "nɛn "wı bɔ "man -kaa 'lɛji.
 Koo e ya 'e 'cɾen -tɛdı Bali -le
 'fluba 'ji 'nan:

«Min nɛn minnun -a -tɛa
 -e 'o -tin yiba "man "bɛ,
 Bali wei a 'e pladı -a san
 man.»

14 Zozi Crizi -a drɛ zıɛ, 'nan -
 e 'wı nɛn Bali -a 'vı Abraam
 lɛ 'nan 'e dra bɛ, 'e drɛ min-
 nun pɛɛnɔn 'le vɛ -a. Bali "e
 'nan Abraam lɛ 'nan: «An -fɛa
 ve 'trɛdanɔn pɛɛnɔn man 'yie
 "wɛan.» Minnun pɛɛnɔn nɛn
 o yi -tɛala Zozi 'bɔ da bɛ, lei
 'saun nɛn Bali "e 'nan 'e -nɔan
 "minnun lɛ bɛ, e dra -wee vɛ -
 a.

*'Wı nɛn Bali -a 'vı Abraam lɛ
 'nan 'e dra bɛ, fɛ -tɔ 'ka -a lıɛa dı*

15 'An "bɔı Zozinɔn, 'wı nɛn
 blamin -a dra bɛ, -a da nɛn 'an
 'ci nrɔn ɛn an "ta 'wı 'gɔvɛ -a
 ve. -Te min 'e -zia paala tıglı
 bɛ, min 'ka 'kɔlaman -e 'e fuıla
 'nan dı, ɛn min 'ka 'kɔlaman
 -e 'e 'pa "va "dı. 16 'Wı nɛn
 Bali "e 'nan 'e dra Abraam 'lee
 'e kluda min lɛ bɛ, -a -towli
 "nɛn zıɛ. Bali 'ka -a vıɛ 'nan:
 «-a kludanɔn», "le min "kaga
 "le 'wı nɛn yaa 'vı dı. 'Pian
 e 'nan: «'i kluda min», min -
 towli "le 'wı vıdı -a. Min zıɛ
 Crizi nɛn. 17 'Wı nɛn maan
 'nan 'an ve bɛ, -nyɾɛn 'gɔ: Bali
 'wı 'tɔ 'vı Abraam lɛ, "le min

'e -zia "paala bɛ -yee 'wı 'zɔ.
 Moizi -le -pei nɛn e 'bɔla lɛ
 -yaa sinjɛn 'e 'ta le lɛ -fuba
 yaaga (430) "bɛ -sru "bɛ, ya'a
 'kɔlaman -e 'e -zia zıɛ -a fuıla
 'nan dı, ɛn ya'a 'kɔlaman -e 'e
 Bali -le 'wı nɛn yaa 'vı Abraam
 lɛ bɛ, -a klu -sran dı. 18 "Te 'ta
 wɔladı Moizi -le -pei da man
 nɛn min -zia zıɛ -a ye bɛ, "te
 maan ve 'nan, ya'a -zia zıɛ -a
 yıɛ 'wı nɛn Bali -a 'vı 'e 'cɛn bɛ
 -a man dı. 'Pian Bali -a 'vı 'e
 'cɛn, -yee "wɛan nɛn Abraam
 -zia zıɛ -a 'yı.

*-Mɛ "le "wɛan nɛn Bali -pei -
 tɔ minnun lɛ?*

19 -Te 'bɛ a zı bɛ, -mɛ "le
 "wɛan nɛn Bali -ta -pei -tɔ
 wɪnun -a "nyian? E -ta -a 'nan,
 -e min 'e 'wı nɛn ya'a Bali ci
 sɔa dıɛ, -a -tɔ. -Peinun zıɛ, -
 wɛɛ cı -trilii 'vaa, ɛn Abraam
 kluda min bɛ, e -ta. 'Wı nɛn
 Bali "e 'nan 'e dra Abraam
 lɛ bɛ, min zıɛ -yee vɛ nɛn. -
 Peinun zıɛ Bali -le 'pasianɔn
 nɛn laji bɛ, -wɛɛ -tɔ minnun
 lɛ, ɛn min -tɔ 'bɛ 'tɔ Bali -le
 'pasianɔn 'lee minnun 'bɔ yei.
 20 'Pian 'wı nɛn Bali "e 'nan, 'e
 dra Abraam lɛ bɛ, Bali 'bɔ 'bɛ
 tin 'ba -yrɛ 'e 'bɔ 'a. Min -tɔ 'ka
 'tɔle o yei "dı.

21 -A -ci nɛn "mɛn 'nan,
 Moizi -le -peinun bɛ, e 'wı nɛn
 Bali "e 'nan, 'e dra Abraam
 lɛ bɛ, -a baaman -ji? -Cɛje,
 e 'ka zı "fo "dı. "Te Moizi -
 le -peinun zıɛ e 'belidı -nɔan
 "min lɛ bɛ, "te maan ve 'nan,
 Bali min "siala min tıglı 'a 'ta
 wɔladı "da "man. 22 'Pian e
 'ka zı dı. Koo e ya 'e 'cɾen
 -tɛdı Bali -le 'fluba 'ji 'nan:
 'Trɛdanɔn pɛɛnɔn 'ta a 'e "flu-
 ladı 'wı 'wlıdı 'lɔ. ɛn zı 'kɔ

-kaa dre 'lɔɔ -e -kaa 'sɔ -yrɔ
"bɛ, -nyrɛn 'nan -kaa yi -tɛra
Zozɪ Crizɪ da, -e 'wɪ nɛn Bali
"e 'nan, e dra Abraam lɛ bɛ, 'e
dre -cee vɛ -a.

²³ 'Pian tɔ nɛn te Bali 'ka
tian yi -tɛradɪ Zozɪ da ci 'silɛ -
cɛɛ dɪɛ, te -kaa ya -kaa -mɛan
drɛdɪ Moizɪ -le -pei -lɔ. ²⁴ -Pei
zɪɛ 'e yiɛ 'tɔ 'ka 'va -trilii, ɛn
Zozɪ Crizɪ -tadɪ 'bɔ. E dre zɪɛ
'nan -e -cee yi -tɛradɪ Zozɪ 'bɔ
da man nɛn Bali 'e -kaa 'sia
min tɪglɪ 'a 'ɛ. ²⁵ 'Bɛ nɛn
'gʋɛ Zozɪ 'ta, ɛn -kaa yi -tɛra
Zozɪ 'bɔ da. -Yee "wɛan -kaa
'ka "nyian -kaa -mɛan drɛdɪ
Moizɪ -le -pei -lɔ dɪ.

²⁶ 'Pian 'bɛ nɛn 'gʋɛ, 'cee yi -
tɛradɪ Zozɪ da -le "wɛan, ka ya
Bali -le 'nɛnnun -a, kɔɔ 'ka 'bɔ
'lee Zozɪ Crizɪ bɛ, ka dre min -
tɔwli "a. ²⁷ Bali 'bɛ 'ka -batize
dre, -yee "wɛan ka dre min -
tɔwli "a 'ka 'vale Crizɪ -a, ɛn
ka Crizɪ 'kɔlɛ 'wɔ 'ka da. ²⁸ -Te
Zuif min nɛn 'yia oo, ɛn -te i
'ka Zuif min -a dɪ oo, -te nɔan
nɛn 'yia oo, ɛn -te i 'ka nɔan -a
dɪ oo, -te -klɔnmɔn nɛn 'yia oo,
ɛn -te lumɔn nɛn 'yia oo, ka 'ka
'ka 'cɛndɪ 'e cin man dɪ. Kɔɔ
ka 'bɔ 'lee Zozɪ Crizɪ bɛ, ka dre
'sien min -tɔwli "a. ²⁹ Ka ya
Crizɪ -le vɛ -a, -yee "wɛan ka
ya Abraam kludanɔn 'a, ɛn -
zia nɛn Bali "e 'nan, 'e -nɔan
Abraam kludanɔn lɛ bɛ, e ya
'cee vɛ -a.

4

¹ 'Wɪ nɛn maan 'nan 'an ve
'cɛɛ bɛ, -nyrɛn 'gʋ, 'nɛn nɛn 'e
"tɪ -zia -ble bɛ, tɔ nɛn e ya tian
"wɛnnɔn bɛ, e ya "le nɔan -le
'wɪ 'zɔ, 'pian te -a -blɪnan nɛn
'e "tɪ -zia 'bɔ 'a. ² Tɔ nɛn e ya
tian "wɛnnɔn bɛ, minnɔn 'bɛ

"paala, ɛn -wɛɛ 'leji wɪ dra -
trilii, -e tɔ nɛn -a "tɪ -a kɔɔn
bɛ, 'e 'bɔ. ³ -A -tɔwli 'bɛ dre
"nyian -cee vɛ -a. Tɔ nɛn -ka'a
tian Crizɪ -tɔlɛ dɪɛ, te -kaa ya
"le 'nɛn "wɛnnɛn 'zɔ, ɛn -kaa
ya 'trɛda fɛnɔn 'plɛblɛ pɛɛnɔn
'lɔ nɔan -a. ⁴ 'Pian zɪ tɔ nɛn Bali
-a kɔɔn bɛ, e 'bɔ bɛ, ɛn Bali 'bɔ
'yee 'nɛn 'pa 'sia 'trɛda. 'Nɛn
zɪɛ, lumɔn 'bɛ -ya, ɛn e 'ta 'wɔla
Zuif 'nɔn 'le -pei da, ⁵ 'nan -e 'e
minnɔn nɛn o cɪ -pei zɪɛ -yee
nɔanba -ji bɛ, 'o 'si 'wɪ 'ji. Yaa
dre zɪɛ, 'nan -e Bali 'e -kaa dre
'yee 'nɛnnun -a.

⁶ Fɛ nɛn yaa -kɔɔnman 'nan,
ka ya -yee 'nɛnnun -a bɛ, -
nyrɛn 'nan, lei nɛn, Bali -le
'nɛn zɪɛ -yrɔ "bɛ, -a -tɔwli "nɛn
Bali -a -nyran -kaa 'ji. Lei zɪɛ -
yɛɛ -maan -kaa ve Bali lɛ 'nan:
«'An "tɪ -baba.» ⁷ 'Wɪ 'kpa nɛn,
i 'ka "nyian fɛ -tɔ -lɔ nɔan -a dɪ,
'pian i ya Bali -le 'nɛn 'a. I ya
-yee 'nɛn 'a -le "wɛan, fɛ pɛɛnɔn
nɛn yaa 'pla 'yee 'nɛnnun -le
vɛ -a bɛ 'yie vɛ nɛn.

*Galati 'nɔn 'le 'sidi Zozɪ -sru
'naan Pɔl man*

⁸ 'E tɛdɛ te ka'a tian Bali tɔa
dɪɛ, te ka ya fɛnɔn nɛn min o
-paan ɛn o 'ka Bali tɪglɪ 'a dɪɛ
-wee nɔannun -a. ⁹ 'Pian 'bɛ
nɛn 'gʋɛ, ka Bali -tɔ "mɛn. -
A 'kpa tɪglɪ 'ji bɛ, Bali 'bɛ 'ka
'tɔ. Ka'a 'kɔlaman paan -e 'ka
'li 'ka da "nyian 'trɛda fɛnɔn
va dɪ! -Wee 'plɛblɛ 'lɛ 'ka
'man 'dɪ, ɛn fɛ -tɔ 'ka -wɔ -
e 'o -nɔn min lɛ dɪ! -Mɛ "le
"wɛan nɛn ka ya "vale 'ka dra
"nyian -wee nɔan -a? ¹⁰ Ka
yi -mienun 'lee mlɛn -mienun
'lee tɔ -mienun 'lee lɛ -mienun
'si "va, ɛn ka ya 'ka 'ladɪ 'o da.
¹¹ 'Cee nyɛn a 'an 'ji 'nan, 'mɛn

'nyranman pεεnɔn nɛn maan
'pa 'ka 'va bε, -a "nɛn "fɔ 'e
"tun.

¹² 'An "bɔi Zozinɔn, an 'ka
trɔ "baa 'nan, 'ka drɛ "le 'mɛn
'wɪ 'zɔ. Te 'ka -wεε 'nan 'ta
woladɪ -pei -tɔ wɪnɔn da man
nɛn Bali 'e 'ka 'sia min tɪglɪ 'a
dɪ! -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan,
tɔ nɛn an ya 'ka 'va bε, an
'wɪ drɛ "le 'cee 'wɪ 'zɔ. Ma'an
lɛalɛ -pei -tɔ wɪnɔn man dɪ.
Tɔ zɪɛ -a man nɛn an Bali -le
'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ 'cɛɛ, ɛn ka'a 'wɪ
drɛlɛ 'mɛn -wɪdɪ "dɪ. ¹³ Kaa -
tɔa 'nan, Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn
tɛdɛ vɪnan 'cɛɛ bε, -cɛ 'bɛ 'lɔ
'maan. ¹⁴ 'Mɛn -cɛ 'bɔ zɪɛ yaan
drɛ "le te 'ka -pli 'an man dɪ.
'Pian ka'a 'le 'yi 'sɛnlɛ 'mɛn
"wɛan dɪ, 'ka yɪɛ 'tɔ 'an 'va. ɛn
"nyian kaan 'sia tɪglɪ "le Bali -
le 'pasianɔn nɛn laji bε -a -tɔ
-le 'wɪ 'zɔ, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, "le
Zozɪ Crizɪ 'bɔ 'le 'wɪ 'zɔ. ¹⁵ Tɔ
zɪɛ -a man bε, te ci "nrandɪ -
dan -a 'ka 'lɔ. ɛn 'bɛ nɛn 'gɔvɛ -
mɛ 'bɛ drɛ 'cɛɛ? Maan ve 'ka
man 'nan, tɔ zɪɛ -a man bε,
ka -kɔlaman paan fɛ a "le 'ka
yɪɛ 'le 'wɪ 'zɔ bε, kaa "sia 'ji -
e 'ka -nɔn 'mɛn. ¹⁶ 'Pian 'bɛ
nɛn 'gɔvɛ, ka ya 'an sianan 'ka
'nanmanzan 'a, an 'wɪ tɪglɪ ve
'cɛɛ -le "wɛan.

¹⁷ Min -mienun 'bɛ 'ka -
kɪlanman 'wɪ 'nɔnnɔn 'pee vɪdɪ
-a 'cɛɛ. 'Wɪ nɛn waa dra zɪɛ, e
'ka 'yi "dɪ. O ya "vale 'ka koda
-tɔ 'an 'va -e 'ka lɛa 'o man.
¹⁸ 'Wɪ nɛn e cɪ "yi "bɛ, -nyrɛn
'nan, te an ya 'ka yei ɔɔ, ɛn te
an 'ka 'ka yei "dɪ ɔɔ, min 'e 'ka
kɪlan 'wɪ tɪglɪ vɪdɪ -a 'cɛɛ.

¹⁹ 'Mɛn 'nɛnnun, 'cee "wɛan
an ya "nyian 'an yɪa yɪnan.
An ya "le lɪmɔn nɛn e -fɔ -
srɪnan bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. An ya

"vale 'ka drɛ Crizɪ -srɪnɔn tɪglɪ
'a. ²⁰ E dra 'mɛn "le te an ya 'ka
yei "nun, -e 'an 'wɪ tin 'ba 'cɛɛ
'an 'bɔ 'a. Kɔɔ 'wɪ 'bɔ nɛn 'an vɪ
"nyian 'cɛɛ bɛ ma'an tɔa dɪ.

Pɔl Aga 'lee Sara -le 'wɪ 'vɪ

²¹ Kaa nɛn ka ya "vale 'ka
'wulo wo Moizɪ -le -pei -tɔ
wɪnɔn wɪlɔ bɛ, 'wɪ nɛn -pei
zɪɛ yaa 'vɪ bɛ, ka'a manlɛ dɔvɔ?
²² Moizɪ -le 'fluba 'ji bɛ, e ya
'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan: Abraam -le
'nɛnnun a "fli. Waa -tɔ -ya o
'vale 'e nan -le nɔan nɛn waa
laabo Aga bɛ -a. ɛn waa -tɔ -ya
o 'vale 'e nan Sara -a. Sara 'ka
nɔan -a dɪ. ²³ -A nan -le nɔan
Aga "e 'nɛn 'ya blamin ci 'sɔ wɪ
da. 'Pian Sara "e "ya 'wɪ nɛn
Bali -a 'vɪ 'nan 'e dra -yrɛ "bɛ
-a da.

²⁴ 'Wɪ zɪɛ -a -ji bɛ, -kɔnnɛn
"nɛn Bali -a -fɔ -cɛɛ. -A -ci nɛn
'nan, lɪmɔn "fli zɪɛ o ya "le ci
bɔ wɪ -tɔdɔ "fli 'zɔ. -A nan -
le nɔan Aga bɛ, -yɛɛ cɪ "le 'wɪ
nɛn Bali 'lee 'yee minnɔn ci
'bɔ "da Sinai pɔn da bɛ -yee 'wɪ
'zɔ. Minnɔn zɪɛ, o ya nɔannun
-a "le Aga -le 'nɛnnun -le 'wɪ
'zɔ. ²⁵ Aga a "le Sinai pɔn nɛn
Arabi 'lɛglɔn 'ji bɛ -yee 'wɪ 'zɔ.
ɛn e ya "nyian "le Zeruzalɛm
nɛn -nan cɛɛgɔ yɪ -a bɛ -yee
'wɪ 'zɔ, kɔɔ -a da minnɔn a
nɔannun -a Moizɪ -le -pei -lɔ.
²⁶ 'Pian Zeruzalɛm nɛn laji bɛ,
'bɛ 'ka nɔan -a fɛ -tɔ -lɔ dɪ. -Yɛɛ
cɪ -kaa "bɔ "a. ²⁷ -Yee 'wɪ a 'e
'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji. E
ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Lɪmɔn nɛn 'yɪɛ 'nɛn "ka "dɪɛ,
'i 'ci -taa "nranlɛ.
Yɪ'a 'nɛn 'yadɪ -le ci "yaa -tɔlɛ
dɪ,
'pian i -taa ci "nran "dre "fɔlɛ.
'I 'sran 'si 'i -sru,

'pian 'i 'ci -taa "nranle,
koo 'yie 'nennun -taa "kõnle
"kaga

e "mlian tũ nen i ya 'i 'sran wlu
be -a da.»

28 'An "bũ Zozinõn, 'cẽẽ ci "le
'nan Izak -le 'wĩ 'zũ, koo 'wĩ
nen Bali -a 'vĩ 'nan e dra bẽ, -
a da 'nennun nen 'kaa. 29 Tũ
ziẽ -a man bẽ, 'nen nen waa -
ya blamin ci 'sõ wĩ da bẽ, e 'tẽ
'pa 'nen nen waa -ya Bali lei -
le 'wĩ da bẽ -a da. -A -tũwli 'bẽ
dra tian 'gũ. 30 'Pian -mẽ "wĩ
nen 'e 'cẽn -tẽdĩ Bali -le 'fluba
'ji? E ya 'e 'cẽn -tẽdĩ 'nan:

«'I nõan lu -pin 'o 'vale 'e 'pĩ -a!
Te nõan ci 'nen

'lee 'trẽ 'wlẽ 'ci 'nen
'o 'trõa 'o 'tĩ -zia da "fo "dĩ!»

31 'An "bũ Zozinõn, -cẽẽ vẽ bẽ,
-kaa 'ka nõan ci 'nennun -a
dĩ, 'pian -kaa ya 'trẽ 'wlẽ 'ci
'nennun -a.

5

*Zozi Crizi -kaa 'si -pei -le
'pleble 'wlu*

1 Crizi -kaa 'si 'wĩ 'ji 'nan, -
e -kaa vĩle -kaa kõn fẽ -tũ -le
nõanba -ji dĩ. -Yee "wẽan 'ka
'tõ 'pleble, te 'ka 'fli 'tũ -e min
'e 'ka drẽ "nyian -pei -le nõan
-a dĩ!

2 'Ka "trõen "tõ 'wĩ 'gũe -
yřẽ! 'An 'bõ Põl, maan ve 'cẽẽ
'nan, -te kaa wẽẽ 'nan 'ka -
fã "klõnmõn -va bẽ, 'wĩ nen
Crizi -a drẽ bẽ, ka'a "nen 'ble
"fo "dĩ. 3 En min õõ min nen
e -fõ -klõnmõn -va bẽ, maan
ve -a san lẽ 'nan, 'e 'ta wõla -
pei -tõ wĩ -tũdũ pẽenõn 'bõ da.

4 Kaa nen kaa -wẽẽman 'nan,
'ta wõladĩ Moizi -le -pei da
man nen Bali 'e 'ka "sia min
tĩglĩ 'a bẽ, 'ka 'fli "cẽan Crizi
man, en "nyian Bali -le 'yi

"nen, yaa -nõn 'cẽẽ bẽ, ka cẽen
"man.

5 'Pian 'kũe vẽ bẽ, 'kũ 'bli a da
'nan, 'kũe yi -teradĩ Zozi da -le
"wẽan, Bali 'kũ "siala min tĩglĩ
'a. Bali lei 'saun 'bẽ 'maan 'wĩ
ziẽ -a -cin a 'kũ 'ji. 6 -Te min 'lee
Zozi Crizi drẽ min -tũwli "a bẽ,
-te -a san -fõ -klõnmõn -va õõ,
e ya 'e "tun. En -te ya'a 'fõle -
klõnmõn -va dĩ õõ, e ya 'e "tun.
'Pian 'wĩ nen Bali ci "va "bẽ, -
nyřen 'nan, min 'e yi -tera Zozi
da, en 'e -ci -kõõn min ydĩ "yi
"a!

7 'E tẽdẽ bẽ, kaa pou 'sia 'yi!
-Tĩẽ drẽ, en ka 'ka "vale 'ka
'ta wõla "nyian 'wĩ tĩglĩ ziẽ -
a da dĩ? 8 'Wĩ nen waa 'vĩ
'cẽẽ en ka 'sia "da "bẽ, ya'a 'sia
Bali nen e 'ka laabũ bẽ -a va
dĩ. 9 -A -cin 'e 'tõ 'ka 'ji 'nan:
«Sĩ 'wlẽ -tũwli min 'shẽ pẽenõn
"tranman!» 10 'Pian 'mẽn vẽ
bẽ, an yi -tẽala Minsan Zozi
Crizi da, -yee "wẽan 'an 'bli a
"da 'nan, 'wĩ nen maan 'vĩ bẽ, -
a -sru "nen ka -taa -sõõnleã. En
maan -tõa 'nan, min nen e -ta
'ka 'ci lileã bẽ, Bali 'wĩ "nen -
kõõnman -a san lẽ.

11 'An "bũ Zozinõn, minnũn
-a 'vĩ 'nan, an -fõdĩ -klõnmõn -
va 'wĩ ve tian minnũn lẽ. "Te
'wĩ 'kpa nen bẽ, -mẽ "le "wẽan
nen Zuif 'nõn 'tẽ "paa 'an da
"mẽn? 'Pian e 'ka 'wĩ 'kpa -a
dĩ. Crizi -le -ka nen yaa 'wũ
yiba "plan da bẽ, -a 'wĩ nen
maan ve minnũn lẽ, en 'wĩ ziẽ
e "naan o man. 12 Minnũn
nen o -tõa 'ka man 'nan, 'ka
'fõ -klõnmõn -va bẽ, 'o 'kũ 'o 'fli
'sa! 'Bẽ "yi mlin.

*Te 'ka 'ta wõla blamin ci 'sõ
wĩ -wlidĩ -sru "dĩ, Bali ci 'sõ wĩ
nen 'ka drẽ!*

13 'An "bui Zozinon, Bali 'ka laabv 'nan, -e 'ka vule 'ka 'kon fe -tv -lo non -a di. Te 'ka 'pa 'wi zue -a da, -e 'ka blamin ci 'so wi -wliidi 'dre di! 'Pian 'ka cin yidi "yi "a nen, 'ka cin man wi dre! 14 -Yee ci Bali -le -pei -to winun pēenon 'le soodi -a. Koo e ya 'e 'cēn -tedi 'nan:

«I bōezan -tv yi "yi "le 'yie 'wi 'zv!»

15 'Pian -te ka dre "le -plennun -le 'wi 'zv, en 'she sroan nen kaa -te be, 'ka dre "yi, "tōgō 'ka cin -tee.

16 -Yee "wean maan laabo 'ka 'lo 'nan: 'Ka 'ta wola Bali -sru -yee lei 'saun 'le 'pleble 'a! -Te kaa dre zue, ka -kolaman blamin ci 'so wi -wliidi 'klidi -a. 17 Koo blamin ci 'so wi -wliidi "be, Bali lei 'ka -a ye "yi "di. En fe nen Bali lei -a ye "yi "be, blamin 'ka ye "yi "di. -Yee ci 'nan, Bali lei ci 'so wi 'lee blamin ci 'so wi -wliidi "be, o yei 'ka -a ble di. -Yee "wean ka'a 'kolaman -e 'ka 'winen ka ci "va "be -a dre di. 18 'Pian -te Bali lei 'saun 'be -si -kōonman 'cee be, te -pei -le 'pleble 'ka "nyian 'ka da di.

19 Blamin ci 'so wi -wliidi "be, -kaa -tōa 'e pēenon. Nyinnandi li 'lee 'kōnnen -a te wa'a o cin 'palē diē, e ya -tv. En 'wi nen e min "tri -tōa Bali 'le be, -a dredi a -tv. En -kōnnen -weedi "kaga 'lee li -weedi "kaga "be e ya -tv. 20 En yiba "minnun -pandi a -tv, en 'bui 'fōdi a -tv, en 'nandi min man a -tv, en 'wi 'bliidi a -tv, en man budi a -tv, en 'bli 'fōdi min ji a -tv, en bōe 'bliidi a -tv, en 'cēndi 'e cin man, te min yei 'ka -a ble diē, e ya -tv. 21 En 'nandi min man min lo fe -le "wean be, e ya -tv, en min -le 'fli -nōndi -wen mlinidi

le 'lee "fēdinun le a -tv, en 'wi 'wliidi "pee dredi a -tv. 'Wi pēenon zue -a dredi 'ka "yi "fo "di. Maan 'vi 'cee 'e 'cēn 'va, en an 'wi "paala "nyian 'cee 'nan, min oo min nen e 'winun zue -a -tv dra be, ya'a 'ko Bali -le mingōnnen tredi di.

22 'Pian -te Bali lei 'saun 'be min "paala be, zi -a "nen bōala 'gv: -A san min ye "yi, en -a san ci "nranman, en -a san man yra flu, en -a san 'e 'man -seanla 'wi 'ji, en -a san a min 'kpa 'a, en -a san ci a "yi, en min yi -teala -a san da. 23 -A san a "min -trōō -a, en -a san -kolaman 'e 'fli 'pladi -a. 'Wi pēenon zue, -a -tōwli 'ka -pei -tv sre wi -a di. 24 Minnun nen o dre Zozi Crizi -le ve -a be, o 'bō 'ci 'so winun -wliidi "be, wee wo 'tre 'ji. E ya "le -a -peindi -zv yiba "plan da.

25 Bali lei 'saun 'be 'belidi -non -cee, -yee "wean -a 'bō nen 'e -kaa 'pla! 26 Te -kaa 'fli -kōon "di! En te -kaa bōezan -tv 'le -weela di! En te -kaa man bu -kaa bōezan -tv -va di!

6

'Ka "yi "dre 'ka cin le!

1 'An "bui Zozinon, -te ka 'bō 'ka "bui Zozizan 'tv man, te e ya 'wi 'wliidi 'drenan be, kaa nen Bali lei 'saun 'be 'ka "paala be, 'ka 'pa "va -e 'e -soonla -si tigh da! 'Pian 'ka dre -trōō! En 'ka yie 'tō 'ka 'fli -va, "tōgō 'ka 'bō nen 'ka dre 'wi 'wliidi 'drenon 'a. 2 'Wi oo 'wi nen e 'bō 'ka "bui Zozizan 'tv man be, 'ka 'pa "va! -Te kaa dre zue, te ka ya 'ta wolanen Crizi -le -pei da. 3 Maan ve 'cee 'nan, -te min 'e 'fli 'sia 'nan 'e 'kpa "mlian 'e "bui Zozizan

'tu da bε, te e ya 'e 'bɔ 'fli see "paanan, kɔɔ -a tɪglɪ da bε -a 'bɔ 'nyian "e 'ka 'wo fε -tu -a dɪ. ⁴ 'Pian min 'e 'bɔ 'fli drε wɪ -nanjɛn! -Te -a drε wɪ a "yi "bε, te -a 'bɔ 'le ci "nran nɛn. Te 'e 'fli drε wɪ -kɔɔn 'e bɔɛzan -tu -le vε man dɪ! ⁵ Kɔɔ zɪ min -tu 'wɪ drε bε, -a da 'sinan nɛn e -taa -a 'palɛ.

⁶ Min nɛn o Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn "paaman "ji "bε, -a san zɪε fε pɛɛnɔn nɛn yaa ye bε, 'e min nɛn yaa "paaman "ji "bε -yee "nɔn.

⁷ Te 'ka 'fli see "paa dɪ! Wa'a Bali sɛɛ wo dɪ. 'Ka -tɔ 'nan, fε nɛn min -a -fɔ 'trɛ 'ji bε, -a 'bɔ nɛn yaa -tɛa. ⁸ Fε nɛn maan 'vɪ zɪɛ, -yɛɛ cɪ 'nan blamin ci 'sɔ wɪ -wɪdɪ "bε, -te -a 'bɔ nɛn min -a drε bε, -a "nɛn "nɛn -kadɪ -a. ɛn 'wɪ nɛn Bali lei 'saun -a -kɔɔnman min lɛ bε, -te -a 'bɔ nɛn min -a drε bε, -a san -a "nɛn "ble 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a yɪdɪ -a. ⁹ -Yee "wɛan, te -kaa "koe 'e 'si -kaa da 'wɪ "yi "drɛdɪ -a dɪ! Kɔɔ -te -kaa 'pɛ -sru 'ka tɔalɛ dɪɛ, -kaa "nɛn "ble te -a tu 'bɔ. ¹⁰ 'Wɪ zɪɛ e ya 'wɪ tɪglɪ 'a, -yee "wɛan -te -a -nan a -kaa 'bɔ bε, -kaa "yi "drε min pɛɛnɔn lɛ, 'pian -kaa 'sia -kaa "bɔɪ Zozinɔn da!

Pɔl 'wɪ 'le 'sran 'wɪ 'pladɪ -a

¹¹ 'Fluba 'le 'srannan 'gɔvɛ, mɛɛn 'bε 'crɛn -tɛa 'an 'bɔ 'a. Kaa -kɔnnɛn "ye -a 'wɛɛ -dandan man.

¹² Minnun nɛn o ya "vale 'nan 'o "sɔa minnun lɛ bε, -wɛɛ -tɔa 'ka man 'nan, 'ka 'fɔ -klɔnmɔn -va. Waa dra zɪɛ 'nan, "tɔgɔ Zuif 'nɔn 'o 'tɛ 'pa 'o da Zozi 'le -ka nɛn yaa 'wɔ yiba "plan da bε, -a 'wɪ vɪdɪ man. ¹³ Minnun 'bɔ zɪɛ, o ya 'o

'fɔdɪ -klɔnmɔn -va, 'pian wa'a 'ta 'wɔla -pei -tɔ wɪnun pɛɛnɔn 'bɔ da dɪ. O -tɔa 'ka man 'nan 'ka 'fɔ -klɔnmɔn -va, -e 'o plɔ nɛn waa 'pla 'ka man bε -a -nan wɪ vɪ minnun lɛ.

¹⁴ 'Pian 'mɛn vɛ bε, -kaa san Zozi Crizi -le -ka nɛn yaa 'wɔ yiba "plan da bε, -a 'wɪ 'saza 'a nɛn "an 'fli -kɔɔnman. Zozi 'le -ka nɛn yaa 'wɔ yiba "plan da bε, -yee "wɛan 'wɪ nɛn 'bε cɪ 'trɛda 'wɪ 'a zɪɛ, "mɛɛn ye 'wɪ 'tun "a, ɛn 'trɛda 'wɪnun zɪɛ 'o 'va zia bε, an drε min -kadɪ -a. ¹⁵ -Te min -fɔ -klɔnmɔn -va oɔ, e ya 'e "tun. ɛn -te min 'ka 'fɔlɛ -klɔnmɔn -va dɪ oɔ, e ya 'e "tun. 'Pian 'bε nɛn 'bε cɪ 'wɪ -dan -a bε, -nyɛn 'nan Bali 'e -kaa drε min -trɛ -a. ¹⁶ Minnun pɛɛnɔn nɛn waa -wɛɛman 'nan yi -tɛradɪ Zozi da man nɛn Bali 'e o 'sia min tɪglɪ 'a bε, Bali 'e 'yee "yi 'lee 'yee -fɔdɪ -trɔɔ -nɔn -wɛɛ. -Wɛɛ cɪ Izrael 'nɔn tɪglɪ nɛn Bali -le vɛ -a bε waa.

¹⁷ An 'wɪ pɛɛnɔn 'ci 'vɪ 'cɛɛ 'va, -yee "wɛan te min -tu 'e "koe "nyan wɪ pee -nɔn "nyian 'mɛn dɪ! Kɔɔ an yra 'yɪ "kaga Zozi 'sudɪ -le "wɛan, -a plɔnun nɛn 'an man 'gɔ.

¹⁸ An "bɔɪ Zozinɔn, -kaa san Zozi Crizi -le "yi 'e 'kɔn 'ka pɛɛnɔn 'va. Amen!

'Fluba nɛn Pɔl -a crɛn -tɛ Efez 'nɔn lɛ

¹ 'An 'bɔ Pɔl bɛ, Bali 'bɔ 'ci 'sɔ 'a nɛn an drɛ Zozi Crizi -le 'pasiazan -a. Mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ. Maan crɛn -tɛ Bali -le minnun nɛn Efez 'fla bɛ -wlɛ. Zozi Crizi 'lee 'ka 'bɔ bɛ, ka drɛ min -tʊwli "a, ɛn 'ka 'pɛ -sru 'ka 'e tɔadi -yee 'wɪ 'ji dɪ.

² -Kaa "tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fʊdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ.

Pɔl Bali 'tɔ 'bɔ "yi "nɛn yaa drɛ -cɛɛ bɛ -a man

³ -Kaa Bali 'tɔ 'bɔ! -Yɛɛ cɪ -kaa san Zozi Crizi "tɪ "a, ɛn -yɛɛ fɛa 'vɪ -kaa man. E cɪla Zozi Crizi -va ɛn "yi 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn nɛn -yee lei 'saun 'lɔ bɛ 'e drɛ -cee vɛ -a laji lou.

⁴ Te Bali 'ka tian 'trɛ drɛlɛ dɪɛ, ɛn e -kaa 'si "va, ka drɛ Zozi 'le vɛ -a -le "wɛan. Bali -kaa 'si "va 'nan -e -kaa drɛ 'yee vɛ -a, -e 'tɔ 'tʊ 'e vɪlɛ 'e 'kɔn 'e 'padɪ -kaa man -a 'lɛ dɪ.

Bali -kaa ye "yi "le "wɛan, ⁵ yaa 'vɪ 'e 'cɛn 'nan 'e -kaa dra 'yee 'nɛnnun -a. E cɪla Zozi Crizi -va 'nan -e 'e -kaa drɛ 'yee 'nɛnnun -a. Yaa drɛ "le zɪ e cɪ -a 'bɔ 'ci 'sɔ 'a bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. ⁶ Yaa drɛ 'nan -e -kaa 'e 'tɔ -dan vɪ 'yee "yi "man. "Yi zɪɛ yaa drɛ -cɛɛ -a -pɪ nɛn e 'sɔ -yrɛ tɪglɪ bɛ -yee "wɛan.

⁷ Zozi Crizi nyɛn nɛn e -sran bɛ, -yɛɛ -maan ɛn Bali -kaa 'si 'wɪ 'ji, ɛn e -cee 'wɪ 'wɪdɪnɪn fui. Bali -le "yi "bɛ, -a -kɔɔn "manvɛ "ka "dɪ, -yee "wɛan nɛn yaa drɛ zɪ. ⁸ 'Wɪ 'kpa,

Bali 'yee "yi "nɔn -cɛɛ 'e 'cɪladɪ "da. E 'wɪ 'tɔdɪ -nɔn -cɛɛ 'nan, -e -kaa 'yee 'wɪ 'ci man. ⁹ ɛn "nyian bɛ, -a 'ci 'sɔ wɪ nɛn 'e yɔɔdɪ blamin man bɛ, yaa ta 'bɔla -cɛɛ. -A -cin a Bali ji 'e 'cɛn 'nan, 'e -cɪala Crizi -va -e 'yee 'ci 'sɔ wɪ zɪɛ -a drɛ. ¹⁰ Tʊ 'le 'srandɪ -a nɛn e "cɛan 'wɪ zɪɛ -a drɛdɪ man. ɛn 'wɪ 'bɔ zɪɛ -nyrɛn 'nan, fɛ pɛɛnɔn nɛn laji bɛ, 'lee fɛ pɛɛnɔn nɛn 'trɛda bɛ, Bali 'e o tre 'e cin man, -e o tazan 'e drɛ -tʊwli. -A 'bɔ nɛn Crizi -a.

¹¹ 'Wɪ 'kpa, Zozi Crizi 'bɛ -maan, ɛn 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ 'e 'cɛn 'nan e dra 'kʊ Zuif 'nɔn lɛ bɛ, yaa drɛ 'kʊɛ vɛ -a. 'Wɪ zɪɛ Bali -a drɛ "le zɪ e cɪ -a 'bɔ 'ci 'sɔ 'a bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. ¹² Yaa drɛ zɪɛ 'nan, -e kʊɔ nɛn 'kʊ 'bli cɪ 'e tɛdɛ Crizi da bɛ, 'kʊɛ "wɛan Bali 'tɔ 'e drɛ -dan. ¹³ Bali cɪla Zozi Crizi -va, ɛn e 'wɪ zɪɛ -a drɛ kaa nɛn ka 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, 'cee vɛ -a "nyian. Kɔɔ ka Bali -le 'wɪ tɪglɪ 'man, ɛn ka yi -tera "da. 'Wɪ 'nɔnnɔn zɪɛ -nyrɛn 'nan Zozi 'ka 'nan -e Bali 'e 'ka 'si 'wɪ 'ji. Ka yi -tera Zozi da -yee "wɛan nɛn, Bali lei 'saun nɛn Bali -a 'vɪ 'e 'cɛn 'nan 'e -nɔan "minnun lɛ bɛ, e drɛ 'cee vɛ -a. 'Ka -kɔnnɛn pladɪ nɛn 'nan, ka drɛ Bali -le vɛ -a. ¹⁴ 'Wɪ 'kpa, -te Bali 'yee lei 'saun 'nɔn -cɛɛ bɛ, -yɛɛ cɪ "le fɛnɪn nɛn Bali -taa -a -nɔnlɛ -cɛɛ bɛ, -a va fɛ tɛdɛ -le 'wɪ 'zʊ. ɛn -yɛɛ -ci -kɔɔnman -cɛɛ 'nan, tʊ -fɔla "da "ji bɛ, Bali -kaa "sia 'wɪ 'ji "fo te fɛnɪn pɛɛnɔn zɪɛ o drɛ -cee vɛ -a. -Kaa Bali 'tɔ drɛ -dan 'wɪ nɛn yaa drɛ zɪɛ -a man!

Pɔl Bali trɔ 'ba

15-16 'W₁ z_{1ε} -yee "w_εan b_ε, 'an 'b_o "nyian, ma'an 'flian Bali muo "f_od₁ -a 'cee "w_εan d₁, εn an Bali tr_υ "baa t_υ p_εεn_on man 'cee 'w₁ man. K_oo an 'cee yi -t_εr_ad₁ Minsan Zozi da 'w₁ 'man, εn maan 'man "nyian 'nan, ka Zozin_on p_εεn_on ye "yi. ¹⁷ Bali n_εn -y_εε c₁ -kaa san Zozi Crizi -le Bali -a, εn -y_εε c₁ -kaa "t₁ "n_εn -a -k_oo'n "manv_ε "ka "d₁ε -a b_ε, maan tr_υ 'ba 'nan 'e 'w₁ 't_od₁ n_εn e "sia 'yee lei 'saun 'va b_ε, -a -n_on 'c_εε, εn 'e 'fli -k_oo'n 'c_εε, -e 'ka -t_o 'kpa k_oεg_oε. ¹⁸ εn maan tr_υ 'ba "nyian 'nan, 'e 'ka y₁ε 'l_ε 's_o, -e 'ka 'w₁ n_εn 'ka 'bli a -y_rε εn -yee "w_εan Bali 'ka laab_υ b_ε, -a -t_o. εn "nyian f_εnun "kaga "n_εn Bali -a 'v₁ 'nan, 'e -n_on 'yee minnun l_ε te -a -k_oo'n "manv_ε "ka "d₁ε, -e 'ka -t_o. ¹⁹ εn "nyian Bali -le 'pl_εbl_ε n_εn e ya f_ε p_εεn_on 'ta lou "b_ε, -e 'ka -yee -dan c₁ y₁. -Yee 'pl_εbl_ε z_{1ε}, -a 'b_o 'a n_εn e 'nyranman "paa -kaa n_εn -kaa yi -t_εr_a Zozi da b_ε -kaa man. ²⁰ -Yee 'pl_εbl_ε -t_ow₁ z_{1ε}, -a 'b_o 'a n_εn e Crizi wluan -kan_on 'va, εn yaa -nyran 'e 'p_ε "yi "da laji lou. ²¹ Yaa dr_ε z_{1ε} 'nan -e Crizi 'e 'k_on lei -w₁l₁d₁nun p_εεn_on 'lee f_ε p_εεn_on n_εn 'pl_εbl_ε a -y_ro "b_ε, 'lee f_ε p_εεn_on n_εn e min "paala b_ε o da. 'T_rεda f_ε p_εεn_on b_ε, -y_εε c₁ o da. T_υ n_εn -kaa c₁ -ji 'g_υε, -a -ji 'saza "c_εε e c₁ o da d₁, 'pian t_υ n_εn e -taa 'li b_ε -a -ji oo, te -y_εε c₁ o da. ²² 'W₁ 'kpa, Bali f_ε p_εεn_on 'pla Crizi c_εin wlu. Crizi 'b_o n_εn f_ε p_εεn_on 'tazan -a b_ε, Bali -a -t_o -leglizi -wulo -a. ²³ -Leglizi 'n_on 'b_o 'b_ε c₁ Crizi po -a. εn Crizi n_εn e f_ε

p_εεn_on 'nan 'si b_ε, e -leglizi -ji 'fa 'yee "yi "a.

2

Crizi-le "w_εan 'belid₁ a -kaa

'l_o

¹ 'E t_εd_ε b_ε, ka'a 'ta 'w_ola Bali wei da d₁, εn ka 'w₁ 'w₁l₁d₁ "dra, -yee "w_εan Bali "le 'va b_ε, te ka ya 'ka 'kad₁. ² Ka 'w₁ 'w₁l₁d₁nun dr_ε 'e t_εd_ε "le 't_rεda minnun p_εεn_on 'z_υ. Ka 'ta 'w_ola Satan n_εn e -y_υ -w₁l₁d₁nun "paala b_ε, -a wei da. Satan z_{1ε}, -a lei 'b_ε 'nyranman "paa minnun n_εn wa'a 'ta 'w_ola Bali wei da d₁ε waa. ³ εn -kaa 'b_o "nyian, -kaa ya 'e t_εd_ε "le minnun z_{1ε} -wee 'w₁ 'z_υ. -Kaa 'fli -n_on -kaa 'b_o 'ci 's_o w₁nun -w₁l₁d₁ "l_ε. 'W₁ n_εn e c₁ -kaa 'b_o 'ci 's_o 'a b_ε, 'lee 'w₁ n_εn e -t_oala -kaa 'b_o 'wulo -ji b_ε, -a -sru "n_εn -kaa 'ta 'w_ola. T_υ z_{1ε} -a man b_ε, te -kaa ya Bali -le nyran -bl₁d₁ wlu "le minnun p_εεn_on 'le 'w₁ 'z_υ.

⁴ 'Pian Bali a 'e fad₁ min nyrinda -a, εn e -kaa ye "yi "b_υυ. ⁵ -Yee "w_εan -kaa 'b_o n_εn -cee 'w₁ 'w₁l₁d₁ "le "w_εan -kaa ya -kaa kad₁ -a 'l_ε b_ε, e 'belid₁ -n_on -c_εε -kaa 'vale Crizi -a. -A -cin 'e 'k_on -kaa 'ji 'nan, Bali -le 'yi 'saza 'b_ε -kaa 'si 'w₁ 'ji. ⁶ εn "nyian -kaa 'vale Crizi -a, Bali -kaa wluan -kan_on 'va, εn e -kaa nyran 'e 'va laji lou. ⁷ E 'yee 'kpa k_oo'n -c_εε Zozi Crizi -ji 'nan, -e 'e 'yee "yi "n_εn -a -k_oo'n "manv_ε "ka "d₁ε, -a -ci -k_oo'n t_υ 'le 'srannan.

⁸ 'W₁ 'kpa, Bali -le 'yi 'saza 'b_ε -maan 'ka 'si 'w₁ 'ji. εn 'ka 'sid₁ 'w₁ 'ji z_{1ε} 'cee yi -t_εr_ad₁ Bali da man n_εn e dr_ε 'cee v_ε -a. Ya'a 'sil_ε 'ka 'b_o 'va d₁, 'pian Bali 'b_ε "yi dr_ε 'c_εε 'e "tun.

⁹ Bali 'ka 'ka 'sile 'wɪ 'ji 'wɪ 'tʊ nɛn kaa drɛ bɛ -a man dɪ. Yaa drɛ zɪɛ 'nan, -e min -tʊ 'e vɪɛ 'e 'fli -kɔɔn -a 'wɪ 'a dɪ. ¹⁰ Bali 'bɔ 'bɛ -kaa drɛ. ɛn e -kaa drɛ min -trɛ -a Zozi Crizi -ji 'nan, -e drɛ wɪ 'yinun nɛn Bali -a man drɛ 'e 'cɛn bɛ, -kaa 'ta wɔla "da.

Crizi-le "wɛan bɛ -kaa sɛn 'e cin va

¹¹ Kaa nɛn ka 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, Zuif 'nɔn -a ve 'ka man 'nan, ka 'ka 'ka 'fɔdɪ -klɔnmɔn -va dɪ. ɛn waa ve 'o 'fli man 'nan, o ya 'o 'fɔdɪ -klɔnmɔn -va. E ya 'wɪ "tun "a, kɔɔ plɔ nɛn min -a 'pla o man 'e 'pɛ -a. Zɪ ka cɪ 'e tɛdɛ bɛ, -a da nɛn 'ka 'ci "nrɔn! ¹² -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, tʊ zɪɛ -a man bɛ, te 'ka 'sizan 'wɪ 'ji "ka "dɪ. ɛn "nyian te Bali -le minnun bɛ, ka 'ka o vanɔn 'a "fo "dɪ. ɛn "nyian te 'wɪ nɛn Bali "e 'nan, 'e dra 'yee minnun lɛ bɛ, e 'ka 'cee vɛ -a "fo "dɪ. ɛn "nyian te ka ya 'trɛda 'e "tun, ka'a Bali tɔa dɪ, ɛn 'ka 'bli 'ka fɛ -tʊ lɛ dɪ. ¹³ Tʊ zɪɛ -a man bɛ, te ka ya 'ka 'sidɪ Bali man -kɔɔbli. 'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ, 'ka 'vale Zozi Crizi -a ka drɛ min -tʊwli "a, ɛn Crizi nyɛn nɛn e -sran bɛ, -yɛɛ 'ka pli Bali man.

¹⁴ Crizi 'bɔ 'bɛ -fɔdɪ -trɔɔ -nɔn -cɛɛ. Zuif 'nɔn 'lee minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, e o drɛ 'lɛglɔn 'tʊwli "a. Nɔan nɛn "nɛn 'e pladɪ 'lɛglɔn "fli zɪɛ o yei te e o "cɛan 'e cin man, ɛn te e 'wɪ -fɔala o yei "bɛ, yaa fui 'yee -kadɪ -a yiba "plan da. ¹⁵ Kɔɔ Moizi -le -pei -tɔ winun 'lee 'e 'ta 'srɔɛnnun bɛ, -a 'bɔ nɛn yaa klu -sran. E 'lɛglɔn "fli zɪɛ o 'si, ɛn e o -sɛn 'e cin va 'e 'va 'nan, -e 'o 'kɔn min -trɛ -a. ¹⁶ ɛn "nyian -yee -kadɪ yiba

"plan da 'bɔ 'a nɛn, e 'wɪ nɛn "nɛn 'lɛglɔn "fli zɪɛ o yei "bɛ, -a klu -sran. E o -tɛ 'e cin da 'kɔlɛ 'tʊwli "ji, ɛn e o yei "sɛn 'e cin va 'o 'vale Bali -a.

¹⁷ ɛn "nyian bɛ, Crizi 'bɛ 'ta 'sinan 'nɔnnɔn zɪɛ -a 'palɛ minnun pɛɛnɔn lɛ. E 'nan, Bali 'lee o 'bɔ bɛ, 'wɪ 'ka "nyian o yei "dɪ. 'Sinan zɪɛ, kaa nɛn ka 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, e ya 'cee vɛ -a. ɛn "nyian 'kʊ 'bɔ nɛn kʊ cɪ Zuif 'nɔn 'a bɛ, e ya 'kʊvɛ vɛ -a. ¹⁸ -Yee "wɛan -kaa 'bɔ pɛɛnɔn bɛ, -te min a Zuif min -a oɔ, -te min 'ka Zuif min -a dɪ oɔ, Crizi le "wɛan bɛ -si a 'e 'lɛ'sʊdɪ, -e -kaa -pli -kaa "tɪ Bali man -yee lei 'saun 'le 'pleblɛ 'a.

¹⁹ 'Wɪ nɛn Crizi -a drɛ bɛ, -yee "wɛan kaa nɛn ka 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, ka 'ka "nyian -pɛnnɔn 'a dɪ, ɛn ka 'ka "le minnun nɛn o -blinan "ka "dɪɛ -wee 'wɪ 'zʊ dɪ. 'Pian Bali -le minnun bɛ, ka drɛ o vanɔn 'a, ɛn ka drɛ -yee "kɔnnɛn 'nɔn 'a. ²⁰ 'Ka 'bɔ nɛn Bali 'ka 'si, ɛn e cɪ 'yee 'kɔn 'tɔnan. 'Kɔn zɪɛ Zozi 'le 'pasianɔn 'lee Bali 'lewei vɪnɔn 'bɛ cɪ cɛin -a, ɛn Zozi Crizi 'bɔ 'bɛ cɪ 'kɔn zɪɛ -a -pʊ -fɔ -kɔlɛ 'pleblɛ 'a. ²¹ -Yɛɛ -maan -e 'kɔn zɪɛ e wluan lou, te e ya 'e 'fɔdɪ 'e cin man fɛnyian, 'nan -e 'e drɛ Minsan -le 'kɔn 'saun 'a. ²² ɛn Zozi Crizi 'bɛ -maan "nyian, ɛn ka drɛ 'kɔn zɪɛ -a -tɔvɛ -a, 'nan -e -kaa pɛɛnɔn -kaa drɛ Bali -le 'kɔn nɛn -a lei 'saun -nyɛanla 'ji bɛ -a.

3

Nyranman nɛn Bali -a -pɛba 'wɔ Pɔl -lɔ bɛ -nyɛn 'gʊ

1 'W1 pɛɛnɔn zɪe -yee "wɛan bɛ, 'an 'bɔ pɔl, an Bali muo -fɔa. 'Ka 'tɔ 'ji nɛn an ya -pɔ 'kuin, kɔɔ an Zozi Crizi -le 'w1 'nɔnnɔn 'vɪ minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪe -wɫɛ.

2 "Yi "nɛn Bali 'bɔ -a -pɛba 'wɔ 'an 'lɔ 'nan -e 'an "cee -ci -kɔɔn "bɛ, maan -tɔa 'nan, kaa -nan w1 'man. 3 'W1 yɔɔdɪ zɪe, Bali 'bɔ 'bɛ -nan kɔɔn 'mɛn. -A 'bɔ nɛn an "sia -a crɛn -tenan 'cɛɛ bɛ.

4 -Te kaa ta 'vɪ bɛ, kaa -kɔnnɛn "ye 'nan, 'w1 nɛn Crizi -a drɛ minnun -le vɛ -a, te -a -ci a 'e yɔɔdɪ o man bɛ, e 'ka 'e yɔɔdɪ "mɛn "man dɪ. 5 'Li 'e tɛdɛ bɛ, Bali 'ka 'w1 zɪe -a -nan -kɔɔnɫɛ minnun ɛ dɪ. 'Pian 'bɛ nɛn 'gɔvɛ, Bali lei 'saun -a -nan kɔɔn Zozi 'le 'pasianɔn nɛn Bali o 'si "va "bɛ -wɫɛ. ɛn yaa -nan kɔɔn "nyian Bali 'lewei vɪnɔn ɛ. 6 'W1 yɔɔdɪ zɪe -nyrɛn 'nan: Zozi Crizi -le "wɛan bɛ, fɛ nɛn Bali "e 'nan 'e -nɔan 'yee minnun ɛ bɛ, ɛn 'w1 nɛn e 'nan 'e dra -wɫɛ "bɛ, minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪe, o 'tɔ a "va. ɛn minnun zɪe, 'o 'vale Zuif 'nɔn 'a bɛ, o drɛ 'kɔɫɛ -tɔwɫɪ "le vɛ -a. 'W1 'bɔ zɪe -yɛɛ cɪ Zozi 'le 'w1 'nɔnnɔn nɛn waa 'man bɛ -a. 7 ɛn -a 'bɔ nɛn Bali -a -pɛba 'wɔ 'an 'lɔ 'nan 'an vɪ minnun ɛ. Bali 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a nɛn e 'yee "yi zɪe -a -nɔn 'mɛn.

8 'An 'bɔ nɛn an 'ka fɛ -tɔ -a Bali -le minnun yei "dɪe, 'an ɛ nɛn Bali "yi zɪe -a drɛ 'nan -e 'an Zozi 'le 'w1 'nɔnnɔn vɪ minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪe -wɫɛ. 'W1 "yi "nɛn -a -kɔɔn "manvɛ "ka "dɪ ɛn Crizi -a drɛ minnun ɛ bɛ -a 'bɔ nɛn. 9 Bali "yi zɪe -a drɛ 'mɛn "nyian 'nan -e 'an 'w1 yɔɔdɪ 'bɔ 'ci 'si minnun pɛɛnɔn ɛ 'wein. Bali

nɛn e fɛ pɛɛnɔn drɛ bɛ, e 'w1 zɪe -a yɔɔ minnun man -a pou sianan 'li 'e 'cɛn, ɛn e 'bɔ cɛɛgɔ yi -a. 10 Bali -a drɛ zɪe 'nan, -e tɔ nɛn -kaa cɪ -ji 'gɔvɛ, e 'w1 yɔɔdɪ zɪe -a ta bɔla. Bali -le 'w1 'tɔdɪ nɛn -a -kɔɔn "manvɛ "ka "dɪe, -leglizi 'a nɛn yaa -ci -kɔɔnman laji fɛ pɛɛnɔn nɛn 'plɛblɛ a -wɫɔ "bɛ, 'lee laji fɛ pɛɛnɔn nɛn e min "paala bɛ, -wɫɛ. 11 Bali -a drɛ "le zɪ -a -cin cɪ -a 'bɔ 'ji 'e 'cɛn bɛ -yee 'w1 'zɔ. Bali cɪla -kaa san Zozi Crizi, -va ɛn e 'w1 zɪe -a drɛ.

12 'W1 nɛn Crizi -a drɛ bɛ, -yee "wɛan -si a 'e 'lɛ 'sɔdɪ -cɛɛ -e -kaa -pli Bali man, te "klan 'ka -kaa 'ji dɪ. -Cee yi -tɛradɪ Zozi da 'bɛ dra. 13 'W1 zɪe -yee "wɛan maan 'vɪ 'cɛɛ 'nan, te 'ka "koe 'e 'si 'ka da 'mɛn yra yɪdɪ -le "wɛan dɪ! An ya 'an yra yɪnan 'nan -e 'ka "nɛn "blɪ -e 'tɔ -dan 'e drɛ 'cee vɛ -a.

Pɔl Bali trɔ 'ba

14 'W1 pɛɛnɔn zɪe -yee "wɛan 'an "pɔ -sɔɔnman -kaa "tɪ Bali wɫɪ. 15 -Yɛɛ cɪ 'leglɔn 'tɔdɔ pɛɛnɔn nɛn 'trɛda 'lee laji lou "bɛ -a san -a. 16 Fɛnɪn nɛn Bali lɔ bɛ, -a -kɔɔn "manvɛ "ka "dɪ. -Yee "wɛan an Bali trɔ "baa 'nan, -yee lei 'saun 'e 'nyranman 'pa 'ka man, -e 'ka "koe 'lee 'cee 'plɛblɛ 'e 'pa "da Crizi -sru 'ta wɔdɪ -ji. 17 Maan trɔ "baa "nyian 'nan, 'cee yi -tɛradɪ Crizi 'bɔ da -a nɛn 'ka 'kɔn tɔ pɛɛnɔn man Crizi -lɔ. ɛn maan trɔ "baa "nyian 'nan, yɪdɪ "yi 'saza nɛn 'e 'kɔn 'cee 'w1 pɛɛnɔn drɛdɪ pou sianan. 18 An 'w1 pɛɛnɔn zɪe -a laabo Bali lɔ 'nan, -e 'ka 'vale Bali -le minnun pɛɛnɔn 'a bɛ, yɪdɪ "yi "nɛn Crizi 'ka ye

"yi "a bε, 'ka 'kōla -yee -dan ci mandı -a. ¹⁹-Yee yıdı "yi "nen e "mlian blamin -le 'wı 'tōdı da bε, maan laabo Bali lō 'nan, 'ka -kōnnen "yi 'ka 'bō 'a. En Bali 'e drε -e 'ka 'kōn 'ka fadı Bali 'bō 'le -dan a.

²⁰Bali nen -yee 'pleble 'bε 'nyranman "paa -kaa man bε, -kōladı a -yrō, -e 'e 'wı drε 'e 'ciıladı "da. Fε -tv "ka -e -kaa laabu -yrō, en 'wı 'tv "ka -e -kaa ci "nrōn "da, te -a -pe 'ka 'sōa -a drēdı -a dı. ²¹-Kaa Bali 'tō drε -dan! 'Wı nen Zozi Crizi -a drε bε -a man, Bali 'tō 'e 'kōn -dan -leglızi -ji! 'E 'kōn zıε 'li 'trılıı! Amen!

4

*-Leglızi 'nōn a "le min -tōwlı
"le 'wı 'zı*

¹'An 'bō nen, an ya -pυ 'kuin Minsan -le nyranman 'padı man 'gυε, 'wı pεenōn nen Bali -a drε -cee vε -a bε, -yee "wεan an toba -fōa 'cεε 'nan, 'cee 'ta wυ -pe 'e 'kōn "le min nen Bali -a laabu bε -yee vε zı. ²Te 'ka 'fli 'sia -dandan 'ka cin man dı! 'Ka 'kōn min -trōō -a! En 'ka 'man -sran 'wı 'ji 'ka cin va! En 'ka 'kōla 'ka cin va yıdı "yi "a! ³Bali lei 'saun 'ka drε "le min -tōwlı "le 'wı 'zı. 'Ka man -wεε -e 'ka 'fı "da zı, te -fıdı -trōō a 'ka yei.

⁴Bali -kaa laabu 'nan, -e -kaa drε -yee minnun -a. -Yee "wεan -kaa drε 'kōle -tōwlı "a, en Bali lei nen -kaa 'lō bε, e ya -tōwlı, en 'wı nen -kaa 'bli a -yrε "bε, e ya -tōwlı. ⁵-Kaa san a -tōwlı. -Cee yi -teradı Crizi da bε, e ya -tōwlı. En o -kaa -batize drε 'wı 'tōwlı "man. ⁶Bali a -tōwlı. -Yεε cı -kaa pεenōn "tı "a. E -kaa

pεenōn "paala. E -ciala -kaa pεenōn 'va en 'e 'nyranman "paa. E -nyεanla -kaa pεenōn 'ji.

⁷-Kaa -tōdυ pεenōn bε, -kaa "yi -dan 'yi -cee vε -a, "le zı Crizi -a -nōn bε -yee 'wı 'zı. ⁸Kōō e ya 'e 'cren -tēdı Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«"Yεε -kυ lou "bε,
e fε pεenōn klı, e o kuun.

En e "yinun -nōn minnun lε.»

⁹-Te waa 'vı 'nan, e -kυ lou "bε, -a -ci nen 'nōn? -A -ci nen 'nan, 'e tēde bε, e sōōnla fεnan "tradra "nan. ¹⁰Min 'bō nen e -sōōnla fεnan "tradra "nan bε, -a min 'lein zıε -yεε kυ "nyian lablı 'ta lou "nun, 'dυ -e 'e fε pεenōn 'nan 'si. ¹¹Min 'bō 'lein zıε -yεε "yinun drε 'yee minnun lε. Yaa -mie drε Zozi 'le 'pasianōn 'a, en yaa -mie drε Bali 'lewei vınōn 'a, en yaa -mie drε Zozi 'le 'wı 'nōnnōn vınōn 'a, en yaa -mie drε minnun nen o yiε -tōa -leglızi -va, te o Bali -le 'wı "paaman o ji bε waa. ¹²Yaa drε zıε 'nan, -e 'o Bali -le minnun man wυυ -e 'o 'yee 'nyranman 'pa, -e -yee -leglızi nen -a 'bō po -a bε, 'e 'tō 'pleble. ¹³'Wı zıε -a drēdı -a nen, -kaa pεenōn dra "le min -tōwlı "le 'wı 'zı -cee yi -teradı Crizi da -ji. En "nyian bε, -kaa dra "le min -tōwlı "le 'wı 'zı -cee Bali -pı 'bō -tōdı -ji. -Te e drε zıε bε, -a -nan nen -kaa -kōan "le min nen e -klōnmōn -fō bε -yee 'wı 'zı, en zı Crizi cı bε, min -taa -a yıle -kaa 'lō.

¹⁴Yaa drε zıε 'nan, -e -kaa vıle -kaa kōn "nyian "le nanannun -le 'wı 'zı dı. Kōō nanannun lε nen minnun see "paa wınnun ve -pe "yi 'lee -pe

bv -a, -e 'o -sɔnla o -sru. Min see "paanɔn zɪe o ya -wɪdɪ, ɛn -dawli 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn a o ji, -e 'o min 'si -si tɪɪɪ da. ¹⁵ 'Pian -cee vɛ bɛ -kaa 'wɪ tɪɪɪ vɪ, ɛn -kaa cin yɪ 'yi, -e -kaa trɔla Crizi man. -Yɛɛ cɪ -leglizi -wulo -a. ¹⁶ -Leglizi bɛ, Crizi 'bɔ po nɛn. ɛn -a man mɛn -tɔdɔ bɛ, klɔda 'bɛ -maan 'o ya 'o 'fɔdɪ 'e cin man. ɛn miɛnmiɛnnun 'bɛ -maan "nyian 'o cin "kuan 'plɛblɛ. Zi man mɛn -tɔ "e -kɔla "wo bɛ, -a da nɛn e 'nyranman "paa ɛn -leglizi nɛn Crizi 'bɔ po -a bɛ e -tɔa "kli, te e trɔman, te yɪdɪ "yi "a -ji. Trɔdɪ zɪɛ, Crizi -va nɛn e "sia.

'Ka 'pɛ 'e 'si 'cee 'ta wɔ -pɛ ceje -sru!

¹⁷ Minsan nɛn an drɛ -yee vɛ -a bɛ, -a 'tɔ da nɛn an 'wɪ "paala 'cɛɛ 'nan: Te 'cee 'ta wɔ -pɛ 'e 'kɔn "nyian "le minnun nɛn wa'a Bali tɔa dɪɛ -wee vɛ -zɔ dɪ! 'O 'bɔ 'ci 'sɔ wɪnun -wɪdɪ -sru "nɛn o 'ta wo, te e ya 'wɪ "tun "a. ¹⁸ O "trɛn "a "yuyu, ɛn o 'ka "va 'nan 'o Bali -tɔa "dɪ. -Yee "wɛan 'belɪdɪ nɛn Bali a -nɔn bɛ, e ya o man -kɔɔbli, ɛn o ya klun va. ¹⁹ 'Wɪ 'tɔ 'ka "nyian o tɛa 'yra -a dɪ. 'O 'fli -nɔn 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ lɛ, ɛn 'wɪ 'wɪdɪ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn bɛ, wa'a 'kaan -a drɛdɪ -a dɪ.

²⁰ 'Pian 'cee vɛ bɛ, 'wɪ nɛn waa paa 'ka 'ji Crizi da bɛ, 'wɪ 'wɪdɪnɔn zɪɛ -a -tɔwli 'ka "va "dɪ. ²¹ Maan -tɔa 'nan 'wɪ 'kpa, ka Crizi -le 'wɪ 'man, ɛn o -yee 'wɪ paa 'ka 'ji. 'Wɪ nɛn waa paa 'ka 'ji zɪɛ Zozi 'le 'wɪ tɪɪɪ nɛn. ²² Waa paa 'ka 'ji 'nan, 'ka 'pɛ 'e 'si 'ka drɛ wɪ cejenun -sru. -Yee "wɛan 'ka drɛla "da!

Kɔɔ te ka'a tian Zozi 'tɔlɛ dɪɛ, ka 'wɪ 'wɪdɪnɔn drɛ "kaga te -a 'le 'srannan "nɛn -kadɪ -a. ²³ 'Bɛ nɛn 'gɔvɛ, e ya "le Bali lei 'saun 'e 'cee ci "nrɔndɪ pɛɛnɔn lila 'e 'trɛ "fo. ²⁴ ɛn "nyian bɛ, 'cee 'ta wɔ -pɛ 'e 'kɔn "le min -trɛ -le 'wɪ 'zɔ. Min zɪɛ Bali 'bɛ dra -e 'e Bali 'sia 'e "pa 'ji. -A drɛ wɪ -kɔan 'e 'sɔdɪ "ji, ɛn e -kɔan Bali -le vɛ -a "fo. ɛn e 'ta wo Bali -le 'wɪ tɪɪɪ da.

²⁵ -Yee "wɛan 'ka 'si 'wlu 'sɛndɪ man, ɛn 'wɪ tɪɪɪ nɛn 'ka vɪ 'ka cin lɛ! Kɔɔ -kaa pɛɛnɔn -kaa drɛ 'kɔlɛ -tɔwli "man mɛnnun -a. ²⁶ ɛn "nyian bɛ,

«-Te 'bli 'fɔ 'ka 'ji bɛ,

te 'ka 'wɪ 'wɪdɪ "drɛ dɪ!»

Te yɪdɛ 'e 'fɔ "va 'cee 'bli 'fɔdɪ "ji "man dɪ! ²⁷ "Tɔgɔ -si 'e 'le 'sɔ Satan lɛ, -e 'e 'ka man yɪ. ²⁸ ɛn "nyian bɛ, min nɛn e crin wo bɛ, 'e 'si -a drɛdɪ man! 'Pian 'e 'nyranman 'pa, -e 'e "nɛn "fɛ -bli, te e 'yalɛ -tɛnɔn "le -nɔan "nyian!

²⁹ ɛn "nyian bɛ, te wei -wɪdɪ "tɔwli 'e bɔla 'ka 'le "fo "dɪ! 'Pian 'wɪ nɛn e min peenun "le 'wɪ "paa "va "bɛ -a 'bɔ nɛn 'ka vɪ! ɛn 'wɪ nɛn e "yi dra minnun lɛ bɛ, -a 'bɔ nɛn 'ka vɪ! ³⁰ Te 'ka Bali lei 'saun 'ta drɛ -trɔdrɔ dɪ! -A 'bɔ 'a nɛn Bali 'ka -kɔnnɛn 'pla -e 'e -kɔn 'nan ka -kɔan 'yee vɛ -a tɔ nɛn e 'ka 'sia 'wɪ 'ji bɛ, -a man.

³¹ -Yee "wɛan min man wɪ 'padɪ, 'lee 'bli 'fɔdɪ min ji, 'lee nyran siadɪ, 'lee 'wɪ 'blɪdɪ, 'lee min sɛɛ wɔdɪ, 'lee 'wɪ 'wɪdɪ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn bɛ, te -a -tɔwli 'e 'kɔn 'ka yei "fo "dɪ! ³² 'Pian 'ka 'kɔn 'kpa 'ka cin lɛ, 'ka cin dra nɛn 'e 'ka 'tɛ, ɛn 'ka cin man

wl 'ce "le z1 Bali 'ka 'man wl 'ce
Crizi -le "wεan "bε -yee 'wl 'zυ.

5

1 'Wl nεn Bali -a drε bε, -
a 'bυ nεn 'ka drε! Ka drε -
yee 'nennun nεn e o ye "yi "bε
waa. 2.-Yee "wεan 'ka cin y1 "yi
"le z1 Crizi -kaa 'y1 "yi "bε -yee
'wl 'zυ! E -kaa 'y1 "yi "le "wεan,
e wu "man εn e -ka -kaa 'leji. E
drε "le 'nan 'sraga nεn yaa 'bυ
Bali εn -a -koei 'nōnnōn Bali
ci 'sυ.

*'Cee 'ta wυ -pε 'e -kōn 'nan
ka drε 'te 'san -le vε -a!*

3 'Ka drε wl 'e -kōn 'nan ka
drε Bali -le minnun -a! Nyin-
nand1 l1 'lee -kōnnεn -a te wa'a
'o cin 'palε d1ε, te 'e 'kōn 'ka yei
"d1! εn 'wl pεεnōn nεn e min
"tri -tōa Bali 'le, 'lee min yie
nεn ya'a 'ciila fε da d1ε, te -a -
tōwli 'e 'kōn 'ka yei "d1! 4 'Wl d1
min man -wlid1, 'lee -blυ wei
-fōd1, 'lee -sεε "wld1 "wυd1 bε,
te -a -tōwli 'e 'kōn "nyian 'ka
yei "d1! 'Pian 'wl nεn e c1 "le
'ka drε bε, -nyrεn Bali muo
"fōd1 -a. 5 -A -cin 'e 'kōn 'ka 'ji
'nan, minnun nεn o nyianla l1
'lee -kōnnεn -a te wa'a 'o cin
'palε d1ε, 'lee minnun nεn o
'wl nεn e min "tri -tōa Bali 'le
bε waa dra bε, 'lee minnun
nεn 'o yie 'ka 'ciila fε da d1ε,
o -nyrannan 'ka Crizi 'lee Bali
-le mingōnnεn 'trεda d1. Kōō
'wunun z1ε -a drεd1 bε, e ya "le
fε nεn e 'ka Bali -a d1ε, -a 'bυ
nεn min -a 'su.

6 Te 'ka 'wl "man -e min 'e
'ka see "paa -e 'ka 'wl 'wld1 z1ε
-a -tυ drε d1! Kōō minnun nεn
o 'ka "vale 'o 'ta wōla Bali wei
da d1, εn o 'wunun z1ε -a dra bε,

Bali -le nyran -bl d1 a o man -
pεnnan. 7 -Yee "wεan te 'ka -fō
o -sru "fo "d1!

8 'E tεdε bε, ka 'bυ te "ka "ya
wo "nyian klun va. 'Pian 'bε
nεn 'gυε ka ya 'te 'san da, ka
drε Minsan -le vε -a -le "wεan.
-Yee "wεan 'cee 'ta wυ -pε 'e -
kōn 'nan ka drε 'te 'san -le vε
-a! 9 Min nεn e ya 'te 'san da bε,
-a san 'wl 'yi 'tō 'tυdυ pεεnōn
dra, εn -a san drε wl -kōan 'e
'sυd1 "ji, εn -a san 'wl dra min
va 'e 'ci -a -tōwli. 10 -Yee "wεan
'wl nεn e c1 Minsan ci 'sυ 'a
bε, 'ka man -wεε -e 'ka fa 'si
sid1! 11 'Wl nεn klun va wunun
-a εn ya'a 'wl "yi dra min ε
d1ε, te 'ka drε d1! 'Pian 'ka ta
bōla! 12 Kōō 'wunun nεn min
-mienun -a dra 'e yōōd1 bε, -
a -nan wl v1d1 min -tεa 'yra -
a. 13 'Pian -te Bali -le 'te 'san
-a ta 'bōla bε, min -a ye 'wein.
14 εn fε pεεnōn nεn e -ta 'te 'san
da bε, -a 'bυ "nyian "e "drε wo
'te 'san -a. -Yee "wεan waa 'vl
'nan:

«Yi -tεzan 'i 'fuō!
'I 'wluan -kanōn 'va,
-e Crizi -le 'te 'san
'e 'i 'man drε 'wein.»

15 'Wl pεεnōn z1ε -yee "wεan
bε, 'ka yie 'tō 'ka 'fli -va! εn
'cee 'ta wυ -pε 'e -kōn 'nan,
ka Bali -le 'wl -tōa! Te 'ka 'wl
drε "le minnun nεn wa'a 'o 'ci
"nrōnman Bali -le 'wl da d1ε -
wee 'wl 'zυ d1! 16 Tυ nεn Bali
-a -nōn 'cεε bε, 'wl "yinun nεn
'ka drε -ji! Kōō tυ nεn -kaa c1 -
ji 'gυε 'wl 'wld1 "drεd1 'fa "da.
17 -Yee "wεan te 'ka 'wl drε "le
-blnōn 'zυ d1, 'pian z1 Minsan
c1 "vale 'nan 'ka 'wl drε bε, 'ka
man -wεε -e 'ka -tō!

18 Te 'ka 'wεn 'mlin 'e 'ciila
"da d1! Kōō 'wl 'nōnnōn drεd1
nεn yaa "paa min lō. 'Pian 'cee
vε bε, Bali lei 'saun nεn 'e 'ka

'pla "fo. ¹⁹ 'Ka cin "koe "tə Bali -le 'fluba 'ji "drenun -fədi -a, 'lee Bali 'tə bə "drenun -fədi -a, 'lee "drenun nən Bali lei 'saun -a -cin -təa 'ka 'ji bε -a -fədi -a. "Drenun zɪε -a 'bə 'a nən 'ka Minsan 'tə bə 'ka 'bli pεεnən 'a. ²⁰ -Kaa "tɪ Bali bε, 'ka muo "fə tʊ pεεnən man, εn 'ka muo "fə 'wɪ pεεnən 'ji, -kaa san Zozi Crizi 'tə 'ji.

Zozinən, 'ka 'wɪ drε 'ka cin va "yi!

Lımən 'lee 'e 'sran -le 'wɪ

²¹ 'Ka cin wei man "yi! Zɪ ka "klandɪ Crizi -lə -ci -kəən zɪε!

²² 'Ka lımənnun bε, 'ka 'ta wɹla 'ka 'sran wei da! -A -ci -kəəndɪ nən 'nan, ka 'ta wɹla Minsan wei da. ²³ Kəə -klənmən 'bε 'e nan "paala, "le zɪ Crizi -leglizɪ "paala bε -yee 'wɪ 'zʊ. -Leglizɪ 'bε cɪ "le Crizi 'bə pə -le 'wɪ 'zʊ, εn minnən nən -ji bε, Crizi 'bε o "sia 'wɪ 'ji. ²⁴ -Leglizɪ 'nən 'ta wɹla Crizi wei da, -a -tʊwli "nən lımənnun 'o drε "nyian o -sran lε 'wɪ pεεnən 'ji.

-Klənəmən 'lee 'e nan -le 'wɪ

²⁵ 'Ka -klənəmənnun bε, 'ka nannun yɪ "yi, "le zɪ Crizi -leglizɪ ye "yi "bε -yee 'wɪ 'zʊ! Crizi wɹ "man εn e -ka -leglizɪ 'nən 'leji, ²⁶ 'nan -e -leglizɪ 'nən 'o drε Bali -le vε -a "fo. -A -batize drɛdɪ 'yi 'a, 'lee Bali wei vɪdɪ -a nən Crizi -leglizɪ drε 'saun Bali 'lε. ²⁷ Yaa drε zɪε 'nan, -e -leglizɪ 'e drε 'e 'bə 'le vε -a, te e "bia fənyian, te "tri 'ka "man "dɪ, te -a man 'ka 'e yrudɪ dɪ, εn te 'wɪ 'wɹlɪdɪ 'ka "man "fo "dɪ. 'Pian -e -leglizɪ 'e 'kən 'saun Bali 'lε, te 'tə 'tʊ 'ka "man "dɪ.

²⁸ Yɪdɪ "yi zɪε -a 'bə 'a nən -klənəmənnun 'o nan yɪ "yi! Min nən 'e nan ye "yi "bε, te 'e 'fli ye "yi. ²⁹ Kəə min -tʊ 'ka 'naan 'e 'bə 'fli man dɪ, 'e 'fli cɪ fε -wεεman, εn 'e yɪε -təa 'e 'fli -va. Zɪ Crizi -a dra -leglizɪ lε zɪε. ³⁰ -Leglizɪ 'bə 'bε cɪ Crizi pə -a, εn -cεε cɪ -a man mənən -a. ³¹ 'Wɹ nən 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bε, 'ka 'ci "nrən "da. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«-Klənəmən "sia 'e "tɪ 'lee 'e "bʊ
"man

-e 'e pei 'fə 'e nan va,

-e 'o drε min -tʊwli "a.»

³² 'Wɹ -dan tʊ a 'e yəədɪ 'wɹ zɪε -a -sru. "An -ci ve 'cεε 'nan, zɪ Crizi 'lee 'yee -leglizɪ 'nən cɪ zɪε. ³³ 'Pian 'wɹ 'tʊwli zɪε e ya "nyian 'ka 'bə 'le vε -a. 'Ka -klənəmənnun bε, 'ka nan yɪ "yi "le zɪ 'ka 'fli ye "yi "bε -yee 'wɹ 'zʊ! E n 'ka lımənnun bε, 'ka 'sran 'sia min -a!

6

'Nən 'lee 'e "tɪ "le 'wɹ

¹ 'Ka nannannun bε, [Minsan -le "wεan bε,] 'ka 'ta wɹla 'ka "tɪ 'lee 'ka "bʊ "wei da! -Yεε cɪ 'wɹ "yi "a. ² Kəə Bali "e 'nan: «'I yɪε 'e 'nan 'i "tɪ 'lee 'i "bʊ "man!» -Yεε cɪ -pei -tə wɹ tɛdɛ nən Bali 'wɹ 'tʊ 'pla -a -sru "bε -a. ³ 'Wɹ zɪε -nyrɛn 'nan: «'I 'ci "nran ye, εn i "məan 'trɛda.»

⁴ 'Ka 'nən "tɪnun bε, 'wɹ nən e 'nən 'ci -təa lou 'e "tɪ 'lee 'e "bʊ "man bε, te 'ka drε -wɹε "dɪ! 'Pian 'ka o 'lɛbʊ 'wɹ "paadɪ -a o ji 'lee 'wɹ pladɪ -a -wɹε. 'Ka drε 'wɹ nən e "sia Minsan va bε -a yra man.

Nəan 'lee 'e 'tazan -le 'wɹ

⁵ 'Ka nəənnun bε, 'ka 'ta wɹla 'ka 'tanən wei da! 'Ka "klan Bali lə εn 'ka drε 'ka 'ci

'fidaa 'a! En 'ka 'ci "nrɔn 'nan, ka ya -a dɛnan Crizi lɛ! ⁶ Te 'ka drɛ o yiɛ lɛ 'saza 'nan -e 'o 'ka yi "yi "dɪ! 'Pian 'ka -kɔɔn 'nan Crizi 'sunɔn nɛn 'kaa! En 'wɪ nɛn e cɪ Bali cɪ 'sɔ 'a bɛ -a 'bɔ nɛn 'ka drɛ 'ka 'bli pɛɛnɔn 'a! ⁷ 'Ka 'ta 'e 'kɔn "fava 'nyranman 'panan -wlɛ. En 'ka 'ci "nrɔn 'nan, Crizi lɛ nɛn ka cɪ 'nyranman zɪɛ -a 'panan, 'nan blamin lɛ "cɛɛ dɪ! ⁸ -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, -te min a nɔn -a oo, ɛn -te e 'ka nɔn -a dɪ oo, e ya 'wɪ "tun "a. 'Pian zɪ min -tɔ 'nyranman 'pa bɛ, -a da nɛn Minsan -a -ko "paa.

⁹ Kaa nɛn ka cɪ o tanɔn 'a bɛ, -a -tɔwli "nɛn "nyian 'cee vɛ -a. 'Ka 'cee nɔannun 'sia min -a! Te 'ka 'kɔn o man -wluwlu dɪ! -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, 'ka 'san a waa -tɔwli, e ya laji. Ya 'a min bo "va 'vaa -e 'e va wɪ drɛ dɪ.

'Ka 'man 'e 'kɔn 'e wɔvɔdɪ tv -wliɔdɪ "le "wɛan!

¹⁰ Maan 'le -sɛanla 'cɛɛ 'nan, 'ka 'tɔ -kli! 'Cee drɛdɪ min -tɔwli "a 'ka 'vale Minsan -a 'bɛ dra, te -yee 'plɛblɛ nɛn e ya fɛ pɛɛnɔn 'ta lou "bɛ, e 'ka -tɔa -kli. ¹¹ Bali -le -kuli -tan fɛnun nɛn yaa -nɔn 'cɛɛ bɛ, 'ka 'man wɔv -a, -e 'ka 'kɔla "tɔdɪ -a Satan -le see "paa wɪnun 'lɛ. ¹² Kɔɔ -kuli nɛn -kaa 'lɛ bɛ, blamin man "cɛɛ -kaa -taan "dɪ, 'pian -kaa -taan lei -wliɔdɪnun pɛɛnɔn nɛn laji bɛ, o man. 'Plɛblɛ a -wɔɔ, ɛn o min "paala, ɛn o 'nyranman "paa klun va. ¹³ -Yee "wɛan Bali -le -kuli -tan fɛnun nɛn yaa -nɔn 'cɛɛ bɛ, 'ka 'sia! -Te kaa drɛla "da "bɛ, tɔ nɛn yi -wliɔdɪ bɔa 'ka man bɛ, ka -kɔlamana -tɔdɪ -a -kli -e 'ka bɔla "ji 'kloun 'gloun.

¹⁴ 'Ka 'man 'e 'kɔn 'e wɔvɔdɪ! 'Ka 'ta wɔla 'wɪ tɪglɪ da! -Yɛɛ cɪ "le 'ka -tien 'kɔlɛ 'le 'wɪ 'zɔ. 'Wɪ nɛn 'e 'sɔdɪ "ji "bɛ 'ka drɛ! -Yɛɛ cɪ "le 'ka 'kɔlɛ "nɛn yɔɔvɛ -le 'wɪ 'zɔ -kuli -lɔ. ¹⁵ -Fɔdɪ -trɔɔ nɛn Bali -a -nɔn 'cɛɛ Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'a bɛ, 'ka 'tɔ "da 'plɛblɛ! -Yɛɛ cɪ "le 'ka 'cɛin -man -manwua "le 'wɪ 'zɔ. ¹⁶ En "nyian bɛ, 'ka yi -tɛra Zozi da "fo! -Yɛɛ cɪ "le 'ka 'man yɔɔvɛ -le 'wɪ 'zɔ Satan -le -tin 'wɛnun nɛn 'tɛ nɛn a "nɛn "bɛ -wɔɔ. ¹⁷ Bali 'ka 'si 'wɪ 'ji, 'ka 'tɔ "da 'plɛblɛ! -Yɛɛ cɪ "le 'ka 'wulo -man yɔɔ 'kpɔngbo kle "le 'wɪ 'zɔ -kuli -lɔ. En -kuli -tan sɛn nɛn Bali lei 'saun -a -nɔn 'cɛɛ bɛ, 'ka 'kun "man! -Yɛɛ cɪ Bali wei -a.

¹⁸ 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a drɛdɪ -ji bɛ, Bali nɛn 'ka trɔ 'ba, ɛn 'ka laabɔ -yrɔ 'nan, 'e 'pa 'ka 'va. Tɔ pɛɛnɔn man 'ka Bali trɔ 'ba "le zɪ -yee lei 'saun -a -cin -tɔa 'ka 'ji bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. 'Ka yiɛ -trɔa 'wɪ zɪɛ -a drɛdɪ da, te 'ka 'pɛ 'e plɔ dɪ! 'Ka Bali trɔ 'ba Bali -le minnun pɛɛnɔn lɛ!

¹⁹ En "nyian bɛ, 'ka Bali trɔ 'ba 'mɛn 'nan, 'wɪ nɛn 'kɔ 'an vɪ bɛ 'e -cin -tɔ 'an 'ji. En 'nan -si 'e 'lɛ 'sɔ 'mɛn, -e 'an Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn -a -ci a 'e yɔɔdɪ minnun man bɛ, -a -ci vɪ -wlɛ. ²⁰ 'Bɛ 'bɔ nɛn an ya -pɔ 'kuin 'gɔ oo, Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn 'pɛ 'ba a 'an 'lɔ -e 'an vɪ minnun lɛ. -Yee "wɛan 'ka Bali trɔ 'ba 'mɛn 'nan, -si 'e 'lɛ 'sɔ -e 'an vɪ, "le zɪ e cɪ 'mɛn 'nyranman -a bɛ -yee 'wɪ 'zɔ.

²¹ -Kaa "bɔvɪ Zozizan Tisik nɛn -kaa ye "yi "bɛ, -a yiɛ yra Minsan -le 'nyranman 'padɪ da. -A 'bɔ 'bɛ "ta 'lo 'wɪ nɛn 'an man 'gɔvɛ -a 'sinan 'palɛ 'cɛɛ. ²² -Yee "wɛan maan 'pa 'sia 'ka

'va 'nan, -e 'wɪ nɛn 'kʊ man bɛ
'ka -tɔ. ɛn an ya "va 'nan 'e 'ka
"koe "tɔ 'ka da.

²³ -Kaa "tɪ Bali 'lee Minsan
Zozɪ Crizɪ 'o 'wee -fʊdɪ -trɔɔ,
'lee 'wee yɪdɪ "yi, 'lee yi -
tɛradɪ Zozɪ Crizɪ da -nɔn 'kʊ
"bʊ Zozɪnɔn pɛɛnɔn lɛ. ²⁴ Bali
-le "yi 'e 'kɔn minnun pɛɛnɔn
nɛn o -kaa san Zozɪ Crizɪ ye "yi
-a 'leda "ka "dɪɛ o va.

'Fluba nen Pəl -a cɾɛn -tɛ Filipɔ 'nɔn lɛ

¹ 'An 'bɔ Pəl 'lee Timote nen kɔ cɪ Zozi Crizi 'sunɔn 'a bɛ, kɔɛ 'fluba 'gɔɛ -a cɾɛn -tɛ. Kɔɔ cɾɛn -tɛ minnun pɛɛnɔn nen o drɛ Zozi Crizi -le vɛ -a ɛn o ya Filipɔ 'fla bɛ -wɛ. Kɔɔ cɾɛn -tɛ minnun nen 'o yɪɛ -tɔa -leglizi -va 'lee minnun nen o "paa o va bɛ -wɛ.

² -Kaa "tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fɔdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ.

Pəl Bali trɔ 'ba Zozinɔn nen Filipɔ fla bɛ -wɛ

³ Tɔ -tɔdɔ pɛɛnɔn man -te 'ka 'cin -trɔa 'an 'ji bɛ, an 'mɛn Bali muo -fɔa. ⁴ Tɔ pɛɛnɔn man, -te "mɛɛn vɪ 'nan 'an Bali trɔ 'ba 'cee 'wɪ man bɛ, cɪ "nrandɪ -dan a 'an 'lɔ. ⁵ An Bali muo -fɔa, kɔɔ yi tɛdɛ nen ka wɪ Zozi man -trilii, -e 'e bɔ cɛɛgɔ yi -a bɛ, ka 'pa 'an 'va ɛn -kaa Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn fuila "man. ⁶ An yi -tɛala "da 'nan, Bali 'bɔ nen e 'wɪ "yi zɪɛ -a peɪ 'trɔa 'ka 'va bɛ, yaa dra -e 'e 'kɔ 'e 'lɛ 'trilii, -e 'e 'lɛ sɔɔ tɔ nen Zozi Crizi -taa "man "bɛ -a.

⁷ -Te 'wɪ zɪɛ -a -cin a 'an 'ji 'cee "wɛan bɛ -a -nɔan da nen, kɔɔ 'ka 'nan wɪ a 'an man 'kpa tɪglɪ. Tɔ nen te an ya -pɔ 'kuin oo, ɛn tɔ nen te 'an -tɔ 'kpa tɪglɪ Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn -sru minnun tanɔn yɪɛ man oo, "yi "nen Bali -a drɛ 'mɛn bɛ e drɛ -kaa pɛɛnɔn 'le vɛ -a. ⁸ -Te maan 'vɪ 'nan an 'ka ye "yi 'le zɪ Zozi Crizi 'ka ye "yi "bɛ -yee

'wɪ 'zɔ bɛ, Bali -a -tɔa 'nan 'wɪ 'kpa nen.

⁹ ɛn 'wɪ nen maan laabo Bali lɔ te an ya Bali trɔ 'banan bɛ -nyɾɛn 'nan, yɪdɪ "yi 'e 'pa "da 'ka 'va, ɛn 'wɪ 'tɔdɪ 'lee 'wɪ 'fa 'si bli 'e 'kɔn 'ka yeɪ, ¹⁰ -e 'ka -kɔla 'wɪ nen e cɪ tɪglɪ bɛ -a -si siadɪ -a. -Te e drɛ zɪɛ, Zozi 'ta nyan bɛ, te ka ya 'saun, ɛn 'tɔ 'tɔ 'ka 'kɔan 'e 'padɪ 'ka man dɪ. ¹¹ ɛn "nyian bɛ te 'cee 'wɪ nen kaa drɛ 'trɛda bɛ, e ya 'e fadɪ Zozi Crizi -le 'wɪ "yi 'saza 'a. 'E drɛ zɪ, -e minnun 'o Bali 'tɔ 'sia -dan, te waa bɔa.

Pəl 'e yɾa 'yɪ Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vidɪ man

¹² 'An "bɔɪ Zozinɔn, an ya "vale 'ka -tɔ 'nan, 'wɪ nen e 'bɔ 'an man bɛ, -yɛɛ -maan ɛn Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn fuila "man. ¹³ Kɔɔ 'sounjanun pɛɛnɔn nen 'o yɪɛ -tɔa mingɔnnɛn -le 'kɔn 'va bɛ, 'lee 'flanɔn pɛɛnɔn waa -tɔ 'nan Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn vidɪ man nen an ya -pɔ 'kuin. ¹⁴ Zɪ -kaa "bɔɪ Zozinɔn "kaga 'an 'yɪ -pɔ 'kuin bɛ, ɛn -wee yi -tɛradɪ Minsan da 'pa "da, -a -nan nen wa'a "klanlɛ "nyian dɪ, ɛn o Bali -le 'wɪ 'vɪ minnun lɛ.

¹⁵ Maan -tɔa 'nan min -mienun a o va bɛ, "o Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn ve man bɔdɪ -a 'an 'va zɪa, ɛn waa ve -sa -fɔdɪ pɛ -ji. 'Pian min -mienun "o Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn ve 'o 'cɪ 'fidaa 'a. ¹⁶ Minnun zɪɛ 'o dra 'an yɪdɪ "yi "le "wɛan. Kɔɔ waa -tɔa 'nan Bali 'an 'pla 'nan -e 'an 'tɔ Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn -sru minnun tanɔn yɪɛ man. ¹⁷ ɛn minnun nen "o Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn ve -sa -fɔdɪ pɛ -ji 'an 'va zɪa bɛ, wa'a ve 'o

'ci 'fidaa 'a dı. E ya o ji 'nan "wεε dre zıε, te 'mεn yra yıdı "paa "da -pυ 'kuin. ¹⁸ 'Bε 'ka "mεn 'ji fε -tυ -a dı. -Te -wee ci "nrɔndı a -wlıdı oo, εn -te 'bε "cεε dı 'o 'ci "nrɔnman "yi oo, -a pεεnɔn zıε -a -ji bε, Crizi -le 'wı 'nɔnnɔn 'bε ve. 'Wı zıε yaan 'ci "nranman.

En yaan ci "nranman 'li 'trilii, ¹⁹ kɔɔ maan -tɔa 'nan, 'cee Bali trυ 'badı 'lee Zozi Crizi lei 'saun nεn yaan 'ta -nanjεan "bε, -yee "wεan an "sia 'wı 'ji. ²⁰ 'Wı zıε 'an 'bli a "da, εn an yi -tεala "da 'kpa tıglı. Maan -tɔa 'nan, Bali 'ka 'we "man -e 'yaan 'tυı dı. An -taa Crizi 'tɔ dreλε -dan 'an 'kɔle 'a minnun pεεnɔn yıε man. -Te an -ka oo, εn -te 'an yıε 'fυ "man oo, an -taa -a 'tɔ dreλε -dan 'kpa tıglı "le zı maan dra tυ pεεnɔn man bε -yee 'wı 'zυ.

²¹ Maan ve zıε, kɔɔ 'mεn ve bε, -te 'an yıε a "man "bε, te an ya Crizi -le ve -a. En -te an -ka bε, te e ciıla "mεn "da. ²² En -pε -tυ da zia bε, -te an yıε a "man "bε, te an Crizi -le 'nyranman "paa tian. -Nyren kɔ an 'si "va "bε, ma'an tɔa dı. ²³ Kɔɔ 'an 'fli ye "yi -pε 'fli 'bɔ dave -a. An ya "vale an "sia 'trε 'gυε -a da -e 'kυ 'vale Crizi -a 'kυ 'kɔn. 'Bε 'bɔ 'bε cı "yi "fo. ²⁴ 'Pian 'cee "wεan -a "yi mlin -e 'an yıε 'e 'fυ "man. ²⁵ An yi -tεala 'wı zıε -a da. -Yee "wεan maan -tɔa 'nan, an -fo tian 'ka "srɔn, -e 'an 'pa 'ka pεεnɔn 'va, -e 'cee yi -tεradı Zozi da 'e 'kυ 'e 'le, te 'ka 'ci a 'e "nrandı. ²⁶ En "nyian bε -te an 'li 'an da 'ka 'va bε, -e 'mεn 'lυdı 'ka 'va 'e 'ka 'ci "nran 'e 'ciıla "da, -e 'ka Zozi Crizi 'tɔ bɔ.

Ka yra ye Crizi -le "wεan

²⁷ 'Pian -te 'wı oo 'wı nεn e 'bɔ 'an man bε, 'cee 'ta wυ -pε 'e -kɔɔn 'nan Crizi -le 'wı 'nɔnnɔn -sru "nεn 'ka cı! En -te ma'an 'ka yıε "nyian dı oo, 'pian 'an 'ka 'ta wı man 'nan, ka -fυ Zozi -sru 'ta wυnɔn tıglı 'a. 'Ka 'ci 'e 'kɔn -tɔwli! En 'ka 'wulo -ji "nrɔn 'wı -tɔwli "da, -e 'ka Zozi Crizi -le 'wı 'nɔnnɔn fuıla "man min pεεnɔn 'va. ²⁸ Te nyen 'e 'kɔn 'ka 'ji 'ka 'nanmannɔn 'le 'wı nεn waa dra 'cεε bε -yee "wεan dı. 'Wı zıε -a dre dı 'bε -kɔnman 'nan 'o 'fli 'si Bali man -kɔɔbli. Bali -taa "o -nan -nyanle. 'Pian 'cee ve bε, yaa -kɔnman 'nan, ka ya -si nεn e min "sia 'wı 'ji bε -a da. En 'wı zıε e "sia Bali va. ²⁹ Kɔɔ Bali 'ka "yi "dreλε 'cεε 'nan -e 'ka yi -tεra Crizi da 'saza dı, 'pian 'nan -e 'ka yra yı Crizi -le "wεan. ³⁰ 'Bε nεn 'gυε, 'an yra -tɔwli "nεn maan 'yı bε, -a 'lein 'bɔ 'ji nεn ka cı. Kaan 'yı te an ya 'an yra yınan Crizi -le "wεan, εn kaa maan 'nan an ya yra yıdı zıε -a -ji "nyian.

2

¹ Maan -tɔa 'nan ka ya 'ka leadı Crizi man, εn 'wı zıε e 'ka "kɔe -tɔa 'ka da. En 'ka cin siiman yıdı "yi "a. En 'ka 'vale Bali lei 'saun 'a, 'ka yei "a 'e 'sɛndı 'e cin va. En 'ka cin nyrinda "sia. ² Ka 'wı pεεnɔn zıε -a dra, 'pian 'kaan 'ci "nran 'e 'ciıla "da. 'Ka 'ci -pɔan 'e 'kɔn -tɔwli, εn 'ka 'wı 'tɔwli "yı "yi, εn 'ka 'ci wı 'e 'kɔn -tɔwli, εn 'ka 'wulo -ji "nrɔn 'wı -tɔwli "da. ³ Maan ve 'cεε 'nan, te 'ka 'wı tυ dre te e ya bɔε "blıdı pε -ji dı. En "nyian te e ya

'ka 'bɔ 'fli -kɔɔndɪ "tun "a dɪ.
'Pian 'ka 'fli drɛ "wɛnnɔn, -e
'ka min peenun 'sia 'e 'mlin
'ka da. ⁴ Te 'ka 'va min -tɔ 'e 'e
'bɔ 'fli -le 'wɪ "yi -wɛɛ "dɪ, 'pian
min peenun -le 'wɪ "yi "nɛn 'e
-wɛɛ.

⁵ -Pɔan "tɔwli "nɛn Zozi
Crizi -a 'pa 'e 'ji bɛ, -a 'bɔ nɛn
'e 'kɔn 'ka 'ji.

⁶ Crizi nɛn e ya paan "le Bali
-le 'wɪ 'zɔ 'wɪ pɛɛnɔn
drɛdɪ -ji bɛ,

ya'a -wɛɛɛ 'nan 'e 'fo Bali -a
-trilii dɪ,

⁷ 'pian 'e 'bli 'si 'wɪ zɪɛ -a da,
ɛn e drɛ "le nɔan -le 'wɪ 'zɔ.
'E 'fli drɛ "le blamin -le 'wɪ
'zɔ,

ɛn e min drɛ wɪ drɛ.

⁸ E wɪ "man, ɛn 'e 'fli drɛ
"wɛnnɔn.

'Wɪ nɛn Bali -a 'vɪ -yrɛ "bɛ,

e 'ta 'wɔla "da -trilii,

ɛn e drɛ -a -kadɪ -a.

-Ka zɪɛ, yaa 'wɔ yiba "plan
da

"le pɔanzan -le 'wɪ 'zɔ.

⁹ 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn yaa drɛ zɪɛ,
-yɛɛ "wɛan nɛn Bali -a -tɔ fɛ
pɛɛnɔn da.

ɛn 'tɔ nɛn e cɪ fɛ pɛɛnɔn 'tɔ 'ta
lou "bɛ,

yaa -nɔn -yrɛ.

¹⁰ Bali 'tɔ zɪɛ -a 'pa "man,
'nan -e laji lou "fɛnun
pɛɛnɔn

'lee 'trɛda fɛnun pɛɛnɔn

'lee 'trɛ 'wlu fɛnun pɛɛnɔn

'o "pɔ -sɔɔnla Zozi 'wlu.

¹¹ ɛn "nyian bɛ,

-e o pɛɛnɔn 'o vɪ 'nan,

Zozi Crizi a Minsan -a.

'Wɪ zɪɛ e ya -kaa "tɪ Bali 'tɔ
drɛdɪ -dan a.

'Ka 'kɔn 'ka 'bidɪ 'trɛda "le 'tɛ
'le 'wɪ 'zɔ

¹² -Yɛɛ "wɛan 'an beenun,
'ka 'ta wɔla Bali wei da, "le zɪ

ka drɛdɪ 'sia 'va bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ.
'Wɪ nɛn kaa -si 'sia bɛ 'ka yɛɛ
-trɔa "da "klandɪ -a Bali lɔ, -e
'e -kɔɔn 'nan ka ya 'ka 'sidɪ 'wɪ
'ji. Wa'a vɪɛ 'nan 'ka drɛ 'an
yɛɛ man 'saza dɪ, 'pian -a "yi
mlin 'bɛ nɛn an 'ka 'nan dɪɛ, -
e 'ka drɛ 'e 'ciɪla "da. ¹³ -A -cin
'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, Bali 'bɔ 'bɛ
cɪ 'wɪ zɪɛ -a drɛnan, ɛn -yɛɛ 'ta
-tɔa 'ka man 'nan 'ka drɛ "le zɪ
e cɪ "va "bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ.

¹⁴ 'Cee 'wɪ pɛɛnɔn drɛdɪ -ji
bɛ, te 'ka wunwun "vɪ dɪ, ɛn
te 'ka 'sa -fɔ dɪ! ¹⁵ 'Ka drɛ
zɪ, -e 'tɔ 'e vɪɛ 'e 'pa 'ka man
dɪ, -e 'ka 'kɔn 'saun Bali 'lɛ.
ɛn "nyian bɛ, minnun nɛn 'wɪ
'wɪdɪ "drɛdɪ 'ka 'naan o man
dɪɛ, -e 'ka 'kɔn o yɛi Bali -le
'nɛnnun nɛn 'wɪ 'wɪdɪ "tɔwli
'ka o man dɪɛ waa. 'Ka 'bi o
yɛi "le zɪ mlɛn crɛn "bia laji bɛ
-yɛɛ 'wɪ 'zɔ. ¹⁶ 'Ka 'tɔ Bali wei
nɛn e 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan
dɪɛ -a -nɔan "min lɛ bɛ -a da
'plɛblɛ. 'Ka drɛ zɪɛ, -e tɔ nɛn
Crizi -taa "man "bɛ, 'an 'ci 'e
'kɔn 'e "nrandɪ 'ka 'va. 'Wɪ zɪɛ
-yɛɛ -kɔɔnman 'nan, 'nyran-
man pɛɛnɔn nɛn maan 'pa 'ka
'va 'lee 'an "koe pɛɛnɔn nɛn
maan -nyan 'ka 'va bɛ, -a "nɛn
'ka 'fɔlɛ 'e "tun "dɪ.

¹⁷ 'Cee yi -tɛradɪ Bali da bɛ,
e ya 'cee Bali -pandɪ -a. -
Te waan 'tɛ bɛ, e ya 'le 'nan
'sraga bɔvɛ nɛn waa 'pa 'cee
Bali -pandɪ da. -Te 'wɪ zɪɛ e drɛ
bɛ, 'an ci "nranman, ɛn -kaa
pɛɛnɔn 'ci "nranman 'e cin va.
¹⁸ ɛn "nyian "cee 'va zia bɛ, 'ka
'ci 'e "nran, -e -kaa ci 'e "nran
'e cin va.

*Pɔl a "vale 'e Timote "paa -
sia*

¹⁹ 'An yi -tɛala Minsan Zozi
da 'nan, yaa -si -nɔan -e

'an Timote 'pa "sia 'ka 'va "nyiandu. Maan dra zɪɛ -e 'an 'ka 'ta wɪ man, te 'an "koe "a 'e 'tɔdɪ 'an da. ²⁰ Timote nɛn maan "paa -sia 'ka 'va, kɔɔ min pee 'ka 'gʊ te 'ka 'nan wɪ a "man tɪgɪ "le zɪ 'ka 'nan wɪ cɪ 'an man bɛ -yee 'wɪ 'zʊ dɪ. ²¹ -Yɛɛ cɪ 'nan minnun pɛɛnɔn a 'o 'bɔ 'fli -le 'wɪ "yi -wɛɛnan, 'pian o 'ka 'wɪ nɛn Zozi Crizi cɪ "va "bɛ -a -wɛɛnan dɪ. ²² Kaa -tɔa 'ka 'bɔ 'a 'nan, Timote a min nɛn min yi -tɛala "da "bɛ -a. E 'wɪ dra "le 'nan 'nɛn nɛn 'e "tɪ wei maan "bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. 'E 'fli -nɔn Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ -ji "le 'mɛn 'wɪ 'zʊ.

²³ Timote zɪɛ, -a -cin a 'an 'ji 'nan 'an "paa -sia 'ka 'va "nyiandu. Maan "paa -sia tʊ nɛn 'wɪ nɛn e "ta -daa "bɔɛ 'an man bɛ, maan -ci ye bɛ -a man. ²⁴ ɛn 'wɪ 'bɔ zɪɛ -a -ji bɛ, an yi -tɛala Minsan da 'nan o "sia 'an man -e 'an 'bɔ 'an 'lʊ "nyian 'ka 'va nun.

Eaprodi-le 'wɪ

²⁵ 'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ, e ya "yi -e 'an Eaprodi nɛn -kaa "bʊɪ Zozizan 'a bɛ, -a li 'e da 'ka 'va. 'Kʊ 'vale -a kʊɛ 'nyranman 'pa 'e cin va, ɛn 'kʊ 'vale -a kʊɛ yra 'yɪ 'e cin va. -A 'bɔ nɛn kaa 'pa 'sia 'an 'va, ɛn fɛnun pɛɛnɔn nɛn kɔ 'e -nɔn 'mɛn bɛ kaa 'pa -yrɔ. ²⁶ 'Ka dra Eaprodi 'bɔ -tɛa 'kpa tɪgɪ. ɛn "nyian bɛ -a 'wɪ "naan "man 'nan ka 'yee man "yaadɪ 'wɪ 'man. ²⁷ 'Wɪ 'kpa nɛn! -A man yaa 'kpa tɪgɪ, -a -kadɪ -fɔla tʊ, 'pian Bali -a nyrinda 'si. Wa'a vɪɛ 'nan -a 'saza nɛn Bali -a nyrinda 'si dɪ. 'An nyrinda -sɛn "nyian Bali da, 'dʊ -e 'an

'man 'e vɪɛ 'e 'fʊ 'yuo dɪ -le "wɛan. ²⁸ Maan "paa -sia 'ka 'va "nyiandu, 'nan -e te kaa 'yɪ bɛ -e 'ka 'ci 'e "nran. 'Wɪ zɪɛ e "mɛn 'ci "nranman "nyian. ²⁹ -Te e 'bɔla 'ka 'va nun bɛ, 'ka 'sia ci "nrandɪ -dan a, "le zɪ Zozinɔn -a dra bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. Minnun nɛn o 'wɪ dra "le -yee 'wɪ 'zʊ bɛ, 'ka o bɔ 'e 'ciɪla "da. ³⁰ Kɔɔ Zozi Crizi -le 'nyranman 'padɪ -le "wɛan -a -kadɪ -fɔla tʊ. 'Pian 'e 'bli 'si 'yee 'belidɪ ɛ, ɛn e 'pa 'an 'va, ka 'ka 'nan -kogo dɪ -le "wɛan.

3

Zozi Crizi-tʊwɪ 'bɛ min "sia 'wɪ 'ji

¹ 'Bɛ nɛn 'gʊɛ 'an "bʊɪ Zozinɔn, 'ka 'ci 'e "nran 'nan ka drɛ Minsan -le vɛ -a. 'Wɪ -tʊwɪ "nɛn maan 'vɪ 'cɛɛ 'va bɛ, -te maan ve tian 'cɛɛ bɛ, -a vɪdɪ 'ka 'an "koe 'nyaan "fo "dɪ. ɛn "nyian bɛ e ya 'cee 'wɪ "yi "a.

² 'Ka drɛ "yi min -wɪdɪnɔn va! O Bali -le 'wɪ "paaman min -ji -wɪdɪ. Wɛɛ 'ta -tɔa 'ka man 'nan 'ka 'fɔ -klɔnmɔn -va 'vaa -e 'ka 'kɔn 'saun Bali 'le. ³ 'Pian minnun nɛn 'o 'fɔdɪ -klɔnmɔn -va tɪgɪ bɛ, -kaa 'bɔ nɛn. -Cɛɛ cɪ Bali -le minnun tɪgɪ 'a, kɔɔ Bali 'yee lei 'saun 'nɔn -cɛɛ. -Yee lei 'saun 'bɔ 'bɛ -maan ɛn -kaa "sua. ɛn "nyian bɛ -ka'a yi -tɛala -kaa 'bɔ 'fli -le 'plɛblɛ da dɪ, 'pian Zozi Crizi -le 'plɛblɛ da nɛn -kaa yi -tɛala.

⁴ 'Mɛn vɛ bɛ, an -kɔlaman paan -e 'an yi -tɛra 'an 'bɔ 'fli -le 'plɛblɛ da. -Te min -a ve paan 'nan 'e 'wɪ dra 'e 'bɔ le 'plɛblɛ 'a bɛ, mɛɛn cɪ -a tɛdɛ -a. ⁵ Kɔɔ waan 'fɔ -klɔnmɔn -va 'an 'ya yi 'sɔrazan da. ɛn 'an "tɪ 'lee 'an "bʊ "a Izraɛl

'nɔn 'a. O "sia Benzamen -le kunnin -wulo da. Maan ve 'nan Ebre min 'be 'an 'ya, ɛn an ya Ebre 'wɛ tɪgɪ 'a. -Te e ya 'ta wɔdɪ Zuif 'nɔn 'le -pei da -a bɛ, maan drɛ 'sɛzɛ "le Farizen 'nɔn 'a dra bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. ⁶ An 'ta 'wɔla -pei -tɔ wɪnɔn da "bɔɔ "le "wɛan, an 'tɛ 'pa -leglizi 'nɔn da. -Te e ya min nɛn e cɪ tɪgɪ 'ta wɔdɪ -a -pei -tɔ wɪnɔn da bɛ, min -tɔ 'ka 'mlinɛ 'an da 'bɛ 'nan "fo 'dɪ.

⁷ Wɪnɔn nɛn "nɛn maan ye 'an 'yɪɛ -goei 'wɪ -dan tɔ -a bɛ, 'bɛ nɛn 'sɪɛn 'gɔvɛ Crizi -le "wɛan ma'an ye "nyian fɛ -tɔ -a dɪ. ⁸ 'Wɪ 'kpa nɛn! Maan ye 'sɪɛn 'wɪ "tun "a, kɔɔ drɛdɪ Minsan Zozi Crizi -le vɛ -a bɛ -a "yɪ "mlian 'wɪ pɛɛnɔn da. Crizi -le "wɛan 'an 'bli 'si fɛnɔn pɛɛnɔn da, ɛn an o ye 'an 'yɪɛ -goei "le bli da -pɔ -le 'wɪ 'zɔ. An ya "vale 'nan Crizi 'e drɛ 'mɛn vɛ -a, ⁹ ɛn an drɛ Crizi -le vɛ -a. Ma'an wɛɛman "nyian 'nan 'an 'ta wɔla -pei -tɔ wɪnɔn da, 'vaa -e 'an drɛ min tɪgɪ 'a Bali 'lɛ dɪ. 'Pian maan -wɛɛman 'nan, 'an yɪ -tɛala Crizi da -e 'an drɛ min tɪgɪ 'a Bali 'lɛ. Kɔɔ Bali min "siala min tɪgɪ 'a min -le yɪ -tɛradɪ Bali da man. ¹⁰ An 'ji wɪ pɛɛnɔn nɛn 'nan 'an Crizi -tɔ 'kpa tɪgɪ, ɛn 'pleblɛ nɛn Bali -a wluɔn 'a 'kanɔn 'va bɛ, 'e drɛ 'mɛn vɛ -a. ɛn "nyian bɛ, yra nɛn Zozi 'a 'yɪ bɛ "an "yɪ. ɛn -yee -ka nɛn yaa 'wɔ bɛ, an 'sia "le 'nan 'an 'bɔ 'bɛ 'ka. ¹¹ 'Wɪ zɪɛ -a -cin nɛn 'an 'ji, -e 'an -kɔla wluɔndɪ -a -kanɔn 'va "le -yee 'wɪ 'zɔ.

¹² Ma'an vɪɛ 'nan an 'bɔ 'wɪ 'bɔ 'wulo planan 'va dɪ. ɛn -tɛ 'bɛ "cɛɛ dɪ 'nan an drɛ min nɛn

-yee 'wɪ a 'e 'lɛ sɔɔdɪ Bali 'lɛ 'va bɛ -a dɪ. 'Pian maan -wɛɛman 'nan 'an 'kɔtɪan 'an 'lɛ -e fɛ nɛn Bali -a 'pla 'an -kopa 'a bɛ 'an yɪ. Zozi Crizi 'an drɛ 'yee vɛ -a 'va 'le "wɛan.

¹³ An "bɔɪ Zozinɔn, ma'an nrɔnman 'an 'ji 'nan fɛ nɛn Bali -a 'pla 'an -kopa 'a bɛ, maan 'yɪ 'va dɪ. 'Pian 'mɛn cɪ "nrɔndɪ a -tɔwɪli, -nyɛn 'nan, 'wɪ nɛn 'bɛ cɪ 'an -sru "bɛ, 'an 'cɪ 'e 'san 'bɛ man, ɛn 'wɪ nɛn 'bɛ cɪ 'an 'lɛ zɪa bɛ, maan -wɛɛman 'nan 'an bɔ 'bɛ 'nan. ¹⁴ -Yee "wɛan maan dra 'nan -e 'an bɔ 'wɪ 'bɔ 'wulo planan, -e fɛ nɛn Bali -a 'pla 'an -kopa 'a bɛ, 'an yɪ. Bali -ta Zozi 'a, ɛn e -kaa laabɔ 'nan -e -kaa -kopa zɪɛ -a yɪ laji.

¹⁵ -Kaa pɛɛnɔn nɛn -kaa cɪ Bali -le 'wɪ 'ji ceje bɛ, -cee 'wulo -ji "nrɔndɪ 'e 'kɔn -tɔwɪli 'wɪ zɪɛ -a da. -Te min -mienun a 'ka yei 'nan 'ka wei 'ka waa -tɔwɪli 'wɪ zɪɛ -a da dɪɛ, Bali -taa -a fa 'silɛ 'cɛɛ. ¹⁶ 'Pian e ya "le 'nan 'wɪ pɛɛnɔn nɛn cɛɛ 'cɪ 'man 'va bɛ 'ka 'ta wɔla 'bɛ da.

'Ka drɛ Pɔl si dɛnɔn 'a!

¹⁷ An "bɔɪ Zozinɔn, 'ka drɛ 'an si dɛnɔn 'a! Minnɔn nɛn -wee 'ta wɔ -pɛ a "le zɪ kaa -nan 'yɪ 'kɔ 'lɔ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ bɛ, o nɛn 'o drɛ 'cee 'wɪ -kɔɔn "mannɔn 'a. ¹⁸ Maan 'vɪ tɪan 'cɛɛ 'e 'pa -a "kaga, ɛn maan ve "nyian 'cɛɛ 'an yra -le yɪɛ 'yɪ 'a 'nan: Minnɔn "kaga "a, te -wee 'ta wɔ -pɛ -a -kɔɔnman 'nan o ya Crizi -le yɪba "plan 'nanmannɔn 'a. ¹⁹ Minnɔn zɪɛ, o klu -taa 'sulɛ 'trɛda, wa'a 'ko Bali va dɪ. 'O 'bɔ cɪ 'sɔ wɪnɔn bɛ, -yɛɛ cɪ "le -wee Bali -le 'wɪ 'zɔ. ɛn 'wɪ nɛn kɔ 'e o -tɛ paan 'yra -a bɛ, e ya 'pian -wee

ci "nran w₁ -a. 'Treda winun 'g_{ve} -a da nen 'o 'ci "nr_{on}man.
 20 'Pian -cee v_e b_e, -cee 'fla a laji lou. -Kaa ya Minsan Zozi Crizi man -pennan 'nan 'e 'si 'nan nun -e 'e 'ta -kaa 'si 'w₁ 'ji.
 21 E -taa -cee 'treda 'k_{ole} nen e ci 'e y_{ra} y_{nan} 'g_{ve} -a man lil_{ea} -e 'e dr_e 'le 'nan 'e 'k_{ole} nen e "bia b_e -yee 'w₁ 'z_v. -Yee 'pleble nen yaa -maan 'l_{oo} f_e p_{eenon} a 'e pladi "wlu "b_e -a 'b_o 'a nen yaa dra.

4

1 -Yee "wean 'an "bu₁ Zozin_{on}, 'ka 'nan w₁ a 'an man 'le 'an 'ka y₁, en 'cee "wean 'an 'ci "nranman e -ciala "da. En 'nyian b_e c_{ee} 'an 'bl_o -t_{oa} "da. 'W₁ nen k_o 'ka dr_e 'l_{oo} -e 'ka 'f_v Minsan -sru 'ta w_{onon} -a b_e, -nyren 'g_v:

2 Evodi 'lee Sentik, an toba -f_{oa} 'c_{ee} 'nan 'ka 'wulo -ji w₁ 'e 'k_{on} -t_wli, k_{oo} ka ya Minsan -le v_e -a. 3 En 'i 'b_o "nyian, i ya 'an 'pa "vazan t_{ig}li 'a. Maan laabo 'i 'l_o 'nan, 'i 'pa lum_{on}nun z_{ie} o va. K_{oo} k_{ve} 'nyranman 'pa waa Bali -le 'w₁ 'n_{on}n_{on} v_{idi} -a. En o 'nyranman 'pa "nyian o 'vale Kleman 'lee 'k_{ve} 'nyranman 'pan_{on} -mienun -a. Bali o p_{eenon} 't_o cr_{en} -t_e 'yee 'fluba 'ji. 'Yee 'fluba z_{ie} minnun nen 'belidi nen ya'a 'nyaan di_e e ya -w_l "b_e -a -ji nen o 't_o ci.

4 'Ka 'ci 'e 'k_{on} t_v p_{eenon} man 'e "nrandi 'nan 'ka dr_e Minsan -le v_e -a! Maan ve "nyian 'c_{ee} 'nan, 'ka 'ci 'e "nran! 5 'Ka dr_e w₁ 'e 'k_{on} -tr_{oo} min p_{eenon} 'va. Minsan -tadi 'b_o 'kogo.

6 Te 'ka 'ci "nr_{on} 'w₁ 't_v da -e 'ka 'wulo -ji 'e 'k_v 'koun di.

'Pian 'w₁ p_{eenon} 'ji b_e, f_e nen e kl_i 'ka man b_e 'ka laab_v Bali l_o, te ka ya Bali tr_v 'banan. 'Ka laab_v -yr_o, te kaa muo -f_{oa}.
 7 'Ka dr_e z_{ie} -e Bali -le -f_{ud}i -tr_{oo} nen wa'a k_{oon}man min -le 'w₁ 't_{odi} man di_e, 'e y_{ie} 't_o 'ka 'va, te 'ka 'ci y_{ra} "tra, te 'ka 'wulo -ji w₁ a -tr_{oo}, ka ya Zozi Crizi -le v_e -a -le "wean.

8 'An "bu₁ Zozin_{on}, maan -f_oala "nyian "va 'c_{ee} 'nan, 'ka 'ci "nr_{on} 'w₁ nen e ci 'e 'sudi "ji "b_e -a da. En 'w₁ nen yaa -maan min y_{ie} "naan min man b_e, 'ka 'ci "nr_{on} "da. En 'w₁ nen e ci t_{ig}li b_e, 'ka 'ci "nr_{on} "da. En 'w₁ nen e ci 'saun Bali 'l_e b_e, 'ka 'ci "nr_{on} "da. En 'winun nen min a ye "y_i en min "we man "y_i "b_e, 'ka 'ci "nr_{on} "da. En -te 'w₁ 't_v a, waa -nan ye min l_o, te e "s_{oa} min l_e en e min 'b_o 't_o dra -dan b_e, 'ka 'ci "nr_{on} "da.
 9 'W₁ nen maan paa 'ka 'ji 'lee 'w₁ nen kaa tranla b_e, 'ka 'ta w_{la} "da. En 'w₁ nen kaa man 'an da 'lee 'w₁ nen kaa -nan 'y₁ 'an 'l_o b_e, 'ka 'ta w_{la} "da. -Te kaa dr_e z_{ie}, Bali nen e -f_{ud}i -tr_{oo} -n_{on} "min l_e b_e, 'e -k_{on} 'ka 'va.

P_{ol} Filipo 'nan muo "fo

10 'Pa nen ka -ta "nyian -a w_{le} 'an 'va b_e, yaan 'ci nran e -ciala "da. En 'w₁ nen kaa dr_e z_{ie} -yee "wean an Minsan muo -f_{oa} -dan. Maan -t_{oa} 'nan, kaa man -we_eman t_v p_{eenon} man, 'nan 'ka -taa 'pal_e 'an 'va, 'pian -si nen k_o 'ka 'sia b_e ka'a -k_{olal_e} -a y_{idi} -a di. 11 Wa'a v_{le} 'nan f_e -t_v 'w₁ a 'an man, -yee "wean nen 'w₁ z_{ie} an ci -a v₁nan di. 'Pian z_i k_o 'an dr_e 'l_{oo} -e te an 'ka 'an

'ladı min lɔ fɛ da dıe maan -
tɔa. ¹² Fɛ nɛn maan ve zıe, -
yɛɛ cı 'nan -te e ya 'yalɛ -tɛdı -a
oo, an 'bɛ 'ji ta wo sɔdɔ. ɛn -te
e ya fɛ yıdı -a oo, an 'bɛ 'ji ta
wo sɔdɔ. 'Wı pɛɛnɔn nɛn e bɔa
"min man bɛ, ma'an koda tɔa
-a -tɔ -lɔ "fo "dı. -Te e ya -blıfɛ
"kaga yıdı -a oo, ɛn -te e ya dra
-tɛdı -a oo, ɛn -te e ya fɛ "kaga
"yıdı -a oo, ɛn -te e ya fɛ 'ka
min lɔ dı -a oo, ¹³ 'wı pɛɛnɔn
zıe, maan "kuan 'an 'pɛ "fli "a
Zozı Crızı nɛn 'an 'tɔ -kli -a bɛ
-yɛe "wɛan.

¹⁴ 'Pıan 'cee 'pa nɛn kaa 'wɔ
'an 'va 'mɛn yra yıdı -ji bɛ, kaa
drɛ "yi. ¹⁵ Filıpo flannɔn, kaa -
tɔa 'ka 'bɔa 'nan, tɔ nɛn an Bali
-le 'wı 'nɔnnɔn vıdı pou 'sia, ɛn
an 'si 'cee 'leɣlɔn 'ji Masedɔa
bɛ, -leɣlızi -tɔwlı "nɛn e 'pa 'an
'va bɛ, 'ka 'bɔ nɛn. ɛn -cɛɛ tɔ
-kaa cın wlu 'wınun drɛnan.
¹⁶ Kɔɔ tɔ nɛn an ya Tesalonık
fla bɛ, cɛɛ 'pa 'an 'va 'e 'pa -
a "fli yaa fɛ nɛn -a 'wı cı 'an
man bɛ -a. ¹⁷ Wa'a vıle 'nan an
ya -a -wɛɛnan 'nan minnun
'o "yi "drɛ 'mɛn dı. 'Pıan 'wı
nɛn maan -wɛɛman "bɔɔ "bɛ,
-nyrɛn 'nan, 'cee "yi "nɛn kaa
drɛ 'mɛn bɛ, 'ka "nɛn "blı 'e
'cıla "da.

¹⁸ 'Bɛ nɛn 'gɔɛ, fɛ nɛn kaa -
nɔn Epaprodı lɛ 'nan 'e 'ta -a
'mɛn bɛ, maan 'yı 'e pɛɛnɔn. E
'bɔ maan 'e 'cıla "da. 'Cɛɛ "yi
"nɛn kaa drɛ 'mɛn bɛ, e ya "le
'nan Bali -panvɛ nɛn kaa -nɔn,
ɛn -a -koeı 'nɔnnɔn 'ko laji -e 'e
Balı cı 'sɔ bɛ -yɛe 'wı 'zɔ.

¹⁹ Fɛ pɛɛnɔn nɛn e klı 'ka
man bɛ, Balı nɛn maan "sua
bɛ e -taa -a -nɔnlɛ 'cɛɛ. -A yıfɛ
nɛn -a -kɔɔn "manvɛ "ka "dıe,

Balı -ciala Zozı Crızı -va -e 'e
'nɔn 'cɛɛ.

²⁰ -Kaa "tı Balı 'tɔ 'e drɛ -dan
'lı 'trılıı. Amen!

Pɔl 'wı 'le 'sran o 'tɔ bɔdı -a
²¹ Minnun pɛɛnɔn nɛn Zozı
Crızı -le "wɛan o ya Balı -le vɛ
-a bɛ, an 'o 'tɔ bɔ. -Kaa "bɔı
Zozınɔn nɛn kɔ cı waa 'gɔɛ o
'ka 'tɔ bɔ. ²² Minnun pɛɛnɔn
nɛn o drɛ Balı -le vɛ -a bɛ, o 'ka
'tɔ bɔ. Mıngɔnnɛnnun tazan
nɛn Rɔm bɛ, -yɛe "kɔnnɛn 'nɔn
nɛn Balı -le vɛ -a bɛ, o 'ka 'tɔ bɔ
'tandan.

²³ Mınsan Zozı Crızı -le "yi
'e 'kɔn 'ka pɛɛnɔn 'va.

'Fluba nen Pəl -a cɾɛn -tɛ Kolɔs 'nɔn lɛ

¹ 'An 'bɔ Pəl bɛ, Bali 'bɔ 'ci 'sɔ 'a nɛn an drɛ Zozi 'le 'pasiazan -a. Mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a cɾɛn -tɛ 'kʊ 'vale -kaa "bʊi Zozizan Timote -a. ² Kʊa cɾɛn -tɛ 'ka Bali -le minnun nen Kolɔs fla bɛ 'cɛɛ. Ka drɛ 'kʊ "bʊi Zozinɔn 'a, ɛn 'ka 'pɛ -sru 'ka 'e tɔadi Zozi 'le 'wɪ 'ji dɪ.

-Kaa "tɪ Bali 'e 'yee "yi 'lee 'yee -fʊdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ.

Pəl Bali trʊ 'ba Zozinɔn nen Kolɔs fla bɛ -wlɛ

³ Tʊ pɛɛnɔn man, -te kʊ ya Bali trʊ 'banan 'cee 'wɪ man bɛ, Bali nɛn -kaa san Zozi Crizi "tɪ "a bɛ kʊa muo -fɔa. ⁴ 'Cee yi -tɛradɪ Zozi Crizi da bɛ, kʊa 'wɪ 'man, ɛn 'cee Zozinɔn pɛɛnɔn yɪdɪ "yi "bɛ, kʊa 'wɪ 'man 'nyian. ⁵ Fɛ nɛn Bali -a 'pla 'cee vɛ -a laji, ɛn 'ka 'bli a -yrɛ "bɛ, -yee "wɛan nɛn ka 'wɪ zɪɛ -a dra. Fɛ 'bɔ zɪɛ Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn 'wɪ tɪglɪ 'a bɛ, zɪ e 'bɔla 'ka 'va bɛ, ɛn ka -yee 'wɪ 'man 'e tɛdɛ. ⁶ Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn 'lein 'bɔ nɛn e 'bɔla 'ka 'va bɛ, e ya fuilanan "man 'trɛda fɛ pɛɛnɔn 'nan. Minnun nɛn waa maan te o 'ta wɔla "da "bɛ, o "nɛn "a -kɔnan 'padɪ -a "da. 'Wɪ 'tɔwli zɪɛ -yɛɛ cɪ drɛnan "nyian "cee 'va. 'E pou 'sia yi nɛn ka 'wɪ 'nɔnnɔn bɛ -a 'man, ɛn kaa -ci 'man 'kpa tɪglɪ, 'nan 'ka nyirinda -sɛan Bali da bɛ -a da. ⁷ -Kaa "bʊi Zozizan Epafra nɛn kʊɛ 'nyranman "paa waa, ɛn kʊa

ye "yi 'kpa bɛ, 'wɪ 'nɔnnɔn zɪɛ -yɛɛ paa 'ka 'ji. -A -pɛ -sru 'ka 'e tɔadi Crizi -le 'nyranman nɛn yaa "paa 'ka 'va nun bɛ -a -ji dɪ. ⁸ Min yɪdɪ "yi "nɛn Bali lei -a -nyran 'ka 'ji bɛ, -yɛɛ -nan 'sinan 'pa 'kʊɛ.

⁹ -Yee "wɛan 'kʊ 'bɔ "nyian, zɪ kʊ 'ka 'ta wɪ 'man bɛ, kʊ'a tian 'flinlɛ Bali trʊ 'badɪ -a 'cee 'wɪ man dɪ. Kʊa laabʊ Bali lɔ 'nan, 'e 'wɪ 'tɔdɪ 'lee 'wɪ 'fa 'si bli nɛn e "sia -yee lei 'saun 'va bɛ -a -nɔn 'cɛɛ, -e zɪ -a ci 'sɔ wɪ cɪ bɛ 'ka -tɔ 'e 'ciɪla "da. ¹⁰ Kʊ Bali trʊ 'ba zɪɛ 'nan, -e 'cee 'ta wʊ -pɛ 'e -kɔɔn 'nan Minsan -sru "nɛn ka cɪ, -e 'e 'sɔ -yrɛ. ɛn kʊa trʊ 'ba "nyian 'nan -e 'ka 'wɪ "yi 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn drɛ, 'nan -e 'cee Bali -tɔdɪ bɛ 'e 'pa "da! ¹¹ ɛn kʊ Bali trʊ 'ba "nyian 'nan, -yee 'plɛblɛ nɛn -a -kɔɔn "manvɛ "ka "dɪɛ, 'e 'ka 'tɔ 'plɛblɛ -pɛ pɛɛnɔn 'ji. Bali 'e drɛ zɪ, -e 'ka "koe 'e vɪɛ 'e 'si 'ka da dɪ, -e 'ka 'man -sran 'wɪ 'ji, te cɪ "nrandɪ a 'ka 'lɔ. ¹² 'Ka 'ka "tɪ Bali muo "fɔ! -Yɛɛ -si 'lɛ 'sʊ, ɛn "yi "nɛn yaa 'pla 'yee minnun -le vɛ -a bɛ e drɛ 'cee vɛ -a. "Yi zɪɛ yaa 'pla 'yee mingɔnnɛn trɛ nɛn e "bia bɛ -a da. ¹³ -Yɛɛ -kaa 'si klun -le 'plɛblɛ 'wlu, ɛn -a -pɪ nɛn e 'sɔ -yrɛ "bɛ yaa -tɔ -kaa da. ¹⁴ 'Wɪ nɛn -a -pɪ zɪɛ yaa drɛ bɛ, -yee "wɛan Bali -kaa ta pan 'wʊ, ɛn e -cee 'wɪ 'wliɪdɪ fui.

¹⁵ Bali nɛn wa'a ye dɪɛ, zɪ e cɪ bɛ, -a 'bɔ nɛn Zozi -a kɔɔn minnun lɛ. -Yɛɛ cɪ Bali -pɛ drɛ fɛnɔn pɛɛnɔn da "le Bali -le 'nɛn flin -le 'wɪ 'zʊ. ¹⁶ Kɔɔ -a 'bɔ 'va nɛn Bali ciɪla ɛn e fɛ pɛɛnɔn drɛ. Fɛ pɛɛnɔn nɛn min -a ye 'e yiɛ 'a 'trɛda bɛ, 'lee

fε pεεnōn nēn laji te min 'ka -a 'ye dīe, -yεε o drε. -Nyren "le lei -wliḍinun -le 'wī 'zū, en -nyren "le fenun pεεnōn nēn 'plēble a -wlo "bε -wee 'wī 'zū. Bali ciila 'e 'pī Zozi 'va en e fenun pεεnōn zīe -a drε. -A pεεnōn zīe o ya -nan 'nan, -e 'o -a -pī 'tō drε -dan. 17 En Zozi Crizi 'bō 'bε cī fε pεεnōn 'wulo -a, en -yεε o man dra. 18 -Yεε cī -leglizi nēn -a 'bō po -a bε -a -wulo -a, en -yεε cī -a pou -a. -Yεε cī min tēde nēn e wluan -kanōn 'va bε -a, 'nan -e 'e 'kōn fε pεεnōn 'le. 19 E ya Bali 'bō 'ji 'nan 'yee -dan nēn 'e cī -a bε, 'e 'nyran a 'e 'pī -va. 20 En e ya "ji "nyian 'nan 'e -ciala 'e 'pī -va -e 'e fε pεεnōn yei "sen 'e cin va 'o 'vale 'e 'bō 'a. Zozi 'le -ka nēn yaa 'wū yiba "plan "da en -a nyen -sran bε, -yεε -maan 'wī 'ka "nyian Bali 'lee fε -tū yei "fo "dī. Fε pεεnōn nēn laji oo, en fε pεεnōn nēn 'trēda oo, 'wī 'ka 'o 'vale Bali -a o -tū yei "dī.

21 'Ka 'bō "nyian, 'wī 'tūwli zīe e ya 'cee vε -a. 'E tēde bε, te ka ya 'ka 'sidī Bali man -kōbli, en ka ya -a 'nan -mannōn 'a. 'Ka drε wī -wliḍinun 'lee 'cee cī "nrōndī 'wliḍī 'bε -cī -kōnman zīe. 22 En 'bε nēn 'gūe, Zozi 'le -ka nēn yaa 'wū "le blamin -le 'wī 'zū bε, -yee "wεan Bali 'ka drε 'e beenun -a 'nan, -e 'ka -pli 'e man, te ka ya 'saun 'e 'le, en 'wī 'wliḍī 'ka 'ka man dī, en 'tō 'tū 'ka 'e 'padī 'ka man dī. 23 -Yee "wεan 'ka 'tō 'plēble! Te 'ka "koe 'e 'si 'ka dā yi -tērādī -a Zozi da dī! Fε nēn Bali -a 'pla 'cee vε -a laji bε, te 'ka 'bli 'si -yrε "dī! Fε 'bō

zīe Zozi 'le 'wī 'nōnnōn nēn kaa 'man bε, -yεε -cī 'si 'cεε. En Zozi 'le 'wī 'nōnnōn nēn waa 'sinan 'pa minnun pεεnōn le bε, -a fuiladī "man "nēn 'an 'bō Pōl -a "paa 'nyranman -a.

Pōl -le 'nyranman

24 'An yra nēn an cī -a yūnan 'gūe, 'ka le nēn, en -a 'wī 'an 'cī "nranman. Kōō Crizi -le yra yīdī bε, -a 'le nēn an cī -a -srannan. An ya 'an yra yūnan -yee -leglizi nēn -a po a bε -a man. 25 An drε -leglizi -le 'nyranman 'pazan 'a, kōō Bali 'bō 'bε 'nyranman zīe -a -pēba 'wū 'an 'lō, 'nan -e 'an 'yee 'wī vī 'cεε 'e pεεnōn. 26 Bali -le 'wī 'bō zīe, 'li bε te e ya 'e yōōdī minnun man. 'Pian 'bε nēn 'gūe, Bali -a kōōn 'wein min -nun nēn o cī -yee vε -a bε -wle. 27 Kōō -a -cin a Bali ji 'e 'cēn 'nan, 'e 'wī yōōdī zīe -a ta bōala 'yee minnun le -e 'o -tō 'nan, 'wī yōōdī 'bō a -dan, en -a -kōōn "manvε "ka "dī. En minnun nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a dīe, e ya -wee vε -a "nyian. 'Wī yōōdī 'bō nēn 'nan, kaa nēn ka 'ka Zuif 'nōn 'a dīe, Crizi a 'ka yei, en -yεε -maan 'ka 'bli a "da 'nan Bali -le mingōnnēn trε bε, "ka -koo "da.

28 -Yee 'wī nēn kūa ve min -nun pεεnōn le. 'Wī 'tōdī -a nēn kūa "paaman o ji, te kū -ko 'wī pladī -a -wle. Kūa dra zīe 'nan, -e minnun pεεnōn 'o drε ceje Crizi -le 'wī 'ji. 29 'Wī zīe -yee "wεan nēn an 'nyranman "paa, en 'an 'fli -mēan dra. Crizi -le 'plēble nēn e 'nyran -man "paa -a 'an man 'plēble 'gūe, -yεε -maan an -kolaman 'wī zīe -a drēdī -a.

2

¹ 'Wl nɛn an cɪ -a drɛnan 'cee vɛ -a 'gʊɛ, 'lee Zozinɔn nɛn Laodize bɛ -wee vɛ -a 'gʊɛ, 'lee Zozinɔn -mienun nɛn wa'a tian "nyian 'an yɪɛ 'o yɪɛ 'a dɪɛ -wee vɛ -a 'gʊɛ, an ya "vale 'nan 'ka -tɔ 'nan e ya "le -kuli man nɛn an cɪ. ² An ya -a drɛnan zɪɛ 'nan, -e 'ka "koe 'e 'tɔ 'ka da, ɛn "nyian -e yɪdɪ "yi 'e 'kɔn 'ka yei, te 'ka yɪɛ -tɔa 'ka cin va. An ya -a drɛnan zɪɛ "nyian 'nan, -e 'cee 'wɪ 'tɔdɪ 'e 'ciɪla "da, tɔɔn -e Bali -le 'wɪ yɔɔdɪ bɛ 'ka -ci man. -Yee 'wɪ yɔɔdɪ zɪɛ Crizi nɛn. ³ ɛn Crizi 'bɔ 'va nɛn Bali -le 'wɪ 'tɔdɪ pɛɛnɔn cɪ, ɛn -yɛɛ ta bɔala min lɛ.

⁴ An 'wɪnun zɪɛ -a 'vɪ 'cɛɛ 'nan -e min 'e vɪɛ 'e 'ka see "paa 'e wei -a, -e 'ka 'si -si tɪɪɪ da dɪ. ⁵ 'An 'ka 'ka "srɔn "kogo dɪ, 'pian 'mɛn cɪ "nrɔndɪ pɛɛnɔn a 'ka 'va nun. Ci "nrɔndɪ a 'an 'lɔ, kɔɔ maan -kɔnnɛn 'yɪ 'nan 'ka 'ci "nrɔnman 'wɪ 'tɔwli "da, ɛn ka ya 'ka 'tɔdɪ -kli 'cee yi -tɛradɪ Crizi da -ji.

⁶ Ka wɪ "man 'nan Zozi Crizi 'bɛ cɪ 'ka 'san -a, -yee "wɛan 'ka 'fɔ 'ka lɛadɪ "man! ⁷ 'Ka 'kɔn Zozi 'va "le yiba "nɛn -a "sɛin "a 'trɛ 'ji 'plɛblɛ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. ɛn "nyian "le 'kɔn nɛn waa -pɔ -fɔ 'plɛblɛ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. Yi -tɛradɪ Zozi da nɛn waa paa 'ka 'ji bɛ, 'e 'kɔ 'padɪ -a "da. ɛn 'ka Bali muo "fɔ -tidi.

'Ka drɛ "yi minnun nɛn o Bali -le 'wɪ ve 'wlu 'a bɛ o va

⁸ 'Ka yɪɛ 'tɔ 'ka 'fli -va! Te min -tɔ 'e 'ka see "paa 'yee 'wɪ 'tɔdɪ -a -e 'ka 'si -si tɪɪɪ da dɪ! 'Wɪnun nɛn yaa ve bɛ e ya 'wɪ

"tun "a, ɛn 'wɪnun nɛn blamin -a "nrɔnman 'e 'wulo -ji -e 'e vɪ bɛ -nyrɛn. Lei -wɪdɪnun 'pa 'nyranman nɛn, zɪɛ. Ya'a 'sia Crizi -va dɪ.

⁹ Te min 'e 'ka 'man yɪ dɪ! Kɔɔ min nɛn e Bali kɔɔn minnun lɛ -pɛ pɛɛnɔn 'ji bɛ, Crizi -tɔwli "nɛn. ¹⁰ ɛn Crizi 'bɔ man nɛn ka cɪ 'ka lɛadɪ, -yee "wɛan fɛ -tɔ 'ka 'e 'klɪdɪ 'ka man Bali -le 'belidɪ va dɪ. Fɛnun pɛɛnɔn nɛn 'plɛblɛ a -wɔ ɛn o min "paala bɛ -yɛɛ cɪ o da.

¹¹ ɛn "nyian 'cee lɛadɪ Crizi man bɛ, e ya 'ka 'fɔdɪ -klɔnmɔn -va -a. 'Ka 'fɔdɪ -klɔnmɔn -va zɪɛ, e 'ka 'nan blamin plɔ 'pla 'ka man 'e 'pɛ -a dɪ, 'pian Crizi -va nɛn e 'si, ɛn -a -ci nɛn 'nan 'ka 'vale 'wɪ 'wɪdɪ "a ka cɛɛn 'e cin man. ¹² 'Ka -batize nɛn waa drɛ bɛ, e ya "le min nɛn ka cɪ -a 'e tɛdɛ bɛ -wɛɛ 'wɔ 'trɛ 'ji 'o 'vale Crizi -a. ɛn "nyian e ya "le Bali 'ka wluan -kanɔn 'va 'ka 'vale Crizi -a, kɔɔ ka yi -tɛala Bali -le 'plɛblɛ nɛn e Zozi Crizi wluan -kanɔn 'va bɛ -a da.

¹³ Kaa nɛn ka 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, 'e tɛdɛ bɛ 'wɪnun nɛn o cɪ 'wɪdɪ "bɛ kaa dra. -Yɛɛ -maan Bali 'lɛ bɛ, ka ya "le minnun nɛn o ya 'o 'kadɪ bɛ -wee 'wɪ 'zɔ. 'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ Bali 'belidɪ -nɔn 'cɛɛ 'ka 'vale Crizi -a. Bali -kaa pɛɛnɔn 'le 'wɪ 'wɪdɪ fui -kaa man. ¹⁴ 'Wɪnun nɛn o 'wɪ -tɔa -kaa man bɛ, -a pɛɛnɔn a 'e 'crɛn -tɛdɪ. 'Pian Bali -a fui, ɛn yaa 'lɛ 'ka yiba "plan da. -Yɛɛ drɛ Zozi 'le -kadɪ -a. ¹⁵ ɛn "nyian, fɛnun pɛɛnɔn nɛn 'plɛblɛ a -wɔ ɛn o min "paala bɛ, Bali o 'lɛ 'ka. -Guliga -blɪdɪ -a nɛn, yaa kɔɔn minnun pɛɛnɔn lɛ 'nan 'e o klɪ.

16 -Yee "wεan -a -si 'ka min -tu -lɔ -e 'e tin -te 'ka da, fε nen kaa -ble bε -a man dɪ, 'lee fε nen kaa -mlian bε -a man dɪ. -A -towli "nen "nyian "fedi yinun -a, 'lee mlen yi -tu -a, 'lee 'flinla "yi -a. 17 'Winun pεenɔn zɪε -wεε trɔa 'wɪ nen e "ta -daa "drele bε -a 'le "le -a fulɔ lei -zu. 'Pian fε 'bɔ nen -a fulɔ lei -trɔa 'si 'le bε, Crizi 'bɔ nen.

18 Minnun nen waa ve 'cεε 'nan, 'vaa -e min 'e 'kopa yɪ Bali va bε, 'e 'te 'pa 'e 'fli 'kɔle da, en "nyian 'e Bali -le 'pasianɔn nen laji bε o bɔ bε, te 'ka "trɔen "tɔ o wei le dɪ. 'O 'fli -kɔnman nyrin nen waa -tea "bε -a, en -wee -wulo -ji "nrɔndɪ -wɪdɪ -a -maan 'o 'fli "siala -dandan, te -a -ci "ka "dɪ. 19 En Crizi nen -leglizi -wulo -a bε, o 'ka 'o leadi "nyian 'bε man dɪ. 'Pian te -yεε -leglizi nen -a 'bɔ po -a bε, -a man dra. En -yεε -maan e ya 'e 'fɔdɪ 'e cin man 'pleble, en -yεε -maan "nyian -leglizi trɔman "le Bali cɪ "va "bε -yee 'wɪ 'zv.

20 -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, 'cee -ka nen ka 'wɔ 'ka 'vale Crizi -a 'e cin va bε, -yee "wεan lei -wɪdɪnun -le 'pleble 'ka "nyian 'ka da dɪ. -Mε "le "wεan nen kaa dra "le 'nan fenun zɪε -wee 'pleble a tian 'ka da? En -mε "le "wεan nen ka ya "vale 'ka 'ta wɔla -wee 'srɔennun 'gυε -a da? 21 Waa ve 'cεε 'nan, te 'ka fε 'gυε -a 'sia dɪ, en te 'ka fε 'gυε -a -blɪ dɪ, en 'bε nen 'gυε ka'a 'kla 'bε man "fo "dɪ! 22 Fenun zɪε o ya -nan 'nan -e min 'e 'man wɪ dre -a. 'Srɔennun 'bɔ zɪε minnun 'bε -tɔ -pei -a, en minnun -le 'wɪ "paadi nen. 23 Bali -le 'pasianɔn nen laji bε o bɔdɪ bε,

'lee 'te 'padɪ min 'fli 'kɔle da bε, 'lee fenun 'cidɪ bε, te min -a 'man bε, yaa ye "le 'wɪ 'tɔ winun -zu. 'Pian te 'srɔennun zɪε -a -ci "ka "dɪ, kɔɔ blamin cɪ 'sɔ winun -wɪdɪ "bε, ya'a 'bε 'sia 'e 'lɔ dɪ.

3

Fenun nen Bali va bε -a da nen 'ka ci "nrɔn!

1 -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, Bali 'ka wɪuan -kanɔn 'va 'ka 'vale Crizi -a. En Crizi a 'e -nyrandɪ Bali -pe "yi "da. -Yee "wεan nen fenun nen Bali va bε -a 'bɔ nen 'ka -wεε, 2 en -a da nen 'ka ci "nrɔn tɔ pεenɔn man! 'Pian te 'ka ci "nrɔn 'trɛda fenun da dɪ! 3 Kɔɔ ka ya "le minnun nen o -ka 'trɛda fenun va zia bε -wee 'wɪ 'zv. 'Bε nen 'gυε, Bali 'belidɪ -nɔn 'cεε 'ka 'vale Crizi -a, en 'belidɪ zɪε -a man a 'e yɔɔdɪ Bali 'bɔ 'va. 4 'Cee 'belidɪ 'kpa bε Crizi nen, en tɔ nen e -taa "man "bε -a nyan nen ka -kɔan -a "srɔn, -e 'ka -yee 'tɔ -dan bε -a "nen "blɪ.

5 -Yee "wεan 'wɪ 'wɪdɪ pεenɔn nen 'tre 'gυε -a da bε, 'ka 'bε yi -ka! -A -mie nen "le nyinnandɪ lɪ 'lee -kɔnnen -a te wa'a 'o cin 'palɛ dɪε -yee 'wɪ 'zv, en "nyian "le 'wɪ pεenɔn nen e min "tri -tɔa Bali 'le bε, -yee 'wɪ 'zv, en "nyian "le min -le ci "nrɔndɪ 'winun zɪε -a da bε -yee 'wɪ 'zv, en "nyian "le min 'bɔ ci 'sɔ winun -wɪdɪ 'zv, en "nyian "le min yɪε nen ya'a 'ciala fε da dɪε -yee 'wɪ 'zv. En 'wɪ 'bɔ zɪε -a dreɔdɪ bε, e ya "le fε -tɔ nen min -a -tɔ Bali 'leji te yaa "sua. -Yee "wεan 'wɪ 'wɪdɪ pεenɔn zɪε te -a -towli 'e 'kɔn 'ka yei "dɪ! 6 Kɔɔ 'winun

zIE -a man nen Bali 'wɪ "nen -kəɔnman minnun nen o 'ka "vale 'o 'ta wɔla -a wei da die -wle. ⁷ Tɔ nen te 'wɪ 'wɪdinun zIE -wɛɛ 'ka "paala bɛ, te 'cee 'ta wɔ -pɛ a zIE. ⁸ 'Bɛ nen 'gʊɛ, 'ka 'pɛ 'e 'si 'wɪ 'wɪdinun pɛɛnɔn zIE -a -sru! En "nyian bɛ, nyran siadi, 'lee 'bli 'fɔdɪ min ji, 'lee 'nandɪ min man bɛ, te -a -towli 'e 'kɔn 'ka yei "di! En "nyian bɛ, "srɔnnun wɔdɪ 'lee 'wɪdɪ min man -wɪdɪ "bɛ, te -a -towli 'e bɔla 'ka 'le di! ⁹ En te 'ka 'wɪlu 'sɛn 'ka cin lɛ di! Kɔɔ min nen ka cɪ -a 'e tɛdɛ bɛ 'lee 'ka drɛ winun 'cɛn bɛ, ka cɛɛn 'bɛ man. ¹⁰ 'Bɛ nen 'gʊɛ ka drɛ min -trɛ -a. Bali 'bɔ 'bɛ drɛ, ɛn e -ko 'ka liladi -a zIE -trilii, -e 'ka 'sia, te 'cee -a -tɔdɪ "paa "da. ¹¹ 'Wɪ nen Bali -a drɛ zIE -yee "wɛan bɛ, -te min a Zuif min -a oo, ɛn -te e 'ka Zuif min -a dɪ oo, 'bɛ a 'e "tun. En "nyian bɛ, -te min a 'e 'fɔdɪ -klɔnmɔn -va oo, ɛn -te e 'ka 'e 'fɔdɪ -klɔnmɔn -va dɪ oo, 'bɛ a 'e "tun. En "nyian bɛ, -te min a -pɛn min -a oo, ɛn -te min a 'lɛglɔn 'kɔɔbli -ji min -a oo, 'bɛ a 'e "tun. En "nyian bɛ, -te min a nɔan -a oo, ɛn -te min 'ka nɔan -a dɪ oo, -a pɛɛnɔn zIE 'bɛ a 'e "tun. 'Pian 'wɪ nen Bali -a -nanjɛan 'ka pɛɛnɔn 'va bɛ, Crizi nen. En -yɛɛ cɪ 'ka pɛɛnɔn 'ji.

¹² Bali 'ka 'si "va 'nan, -e 'ka drɛ 'yee minnun -a, ɛn e 'ka ye "yi. -Yee "wɛan min nyirinda 'e 'sɛn 'ka da, ɛn 'ka 'kɔn min 'kpa -a, ɛn te 'ka 'fli 'sia -dandan dɪ, ɛn 'ka 'kɔn -trɔɔ min pɛɛnɔn 'va, ɛn 'ka -pɔan 'e 'sɔ 'wɪ 'ji! ¹³ Te 'ka "bɔɪ -tɔ plu 'ka man di! -Te 'ka "bɔɪ -tɔ 'wɪ drɛ 'cɛɛ bɛ, 'ka man wɪ

'cɛ. Minsan 'ka 'man wɪ 'cɛ -yee "wɛan 'ka min man wɪ 'cɛ. ¹⁴ En 'wɪ 'towli "nen e cɪ -a pɛɛnɔn zIE -a -wɔlo -a bɛ, -nyren 'nan 'ka cin yɪ "yi. Kɔɔ 'ka cin yɪdɪ "yi 'bɛ -maan 'lɔɔ 'shɛ 'lee -sɛɛ -kɔan 'ka yei.

¹⁵ Crizi -le -fɔdɪ -trɔɔ nen yaa -nɔn 'cɛɛ bɛ, -a da nen 'ka 'ci "nrɔn -e 'ka 'wɪ drɛ 'ka cin va. -Fɔdɪ -trɔɔ zIE -a man nen Bali 'ka laabɔ 'nan -e 'ka 'kɔn "le min -towli 'zv. -Yee "wɛan 'ka Bali muo "fɔ tɔ pɛɛnɔn man. ¹⁶ Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn bɛ, 'e 'kɔn 'ka yei 'e 'ciɪladi "da! 'Wɪ 'tɔdɪ -a nen 'ka 'wɪ "paa 'ka cin ji, te ka -ko 'wɪ pladi -a 'ka cin lɛ. 'Ka Bali muo "fɔ 'ka 'bli pɛɛnɔn 'a, te ka -ko -yee 'fluba 'ji "drenun -fɔdɪ -a, 'lee -a 'tɔ bɔ "drenun -fɔdɪ -a, 'lee "drenun nen Bali lei 'saun -a -cin -tɔa 'ka 'ji bɛ -a -fɔdɪ -a. ¹⁷ 'Wɪ oo 'wɪ nen kaa dra 'lee kaa ve bɛ, 'e -kɔɔn 'nan ka ya Minsan Zozi -srɔnɔn 'a. En 'ka 'ciɪla "va -e 'ka -kaa "tɪ Bali muo "fɔ.

'Ka 'wɪ drɛ 'ka cin va 'yi!

¹⁸ Kaa nen ka cɪ min nannun -a bɛ, 'ka 'ta wɔla 'ka -sran wei da! 'Wɪ nen e cɪ "le 'ka drɛ bɛ -nyren "bɛ, kɔɔ ka ya Minsan -le vɛ -a.

¹⁹ Kaa nen ka cɪ lɪ -srannun -a bɛ, 'ka nan yɪ "yi, ɛn te 'ka o 'pla -pɔan 'tɔndɔn 'a dɪ!

²⁰ Kaa nen ka cɪ nannannun -a bɛ, 'ka 'ta wɔla 'ka "tɪ 'lee 'ka "bɔ wei da -pɛ pɛɛnɔn 'ji! 'Wɪ zIE -a drɛdɪ 'bɛ 'sɔ Bali lɛ, kɔɔ ka ya Minsan -le vɛ -a.

²¹ Kaa nen ka cɪ 'nen "tɪnɔn -a bɛ, 'wɪ nen e 'cee 'nen 'ci -tɔa lou 'ka man bɛ, te 'ka drɛ -wle "dɪ, "tɔgɔ o "koe 'e 'si 'o da!

²² Kaa nen ka cɪ nɔannun -a bɛ, 'ka 'ta wɔla 'ka 'tanɔn wei da -pɛ pɛɛnɔn 'ji! Te 'ka drɛ

o yiε le 'saza 'nan -e 'o 'ka yi
 "yi "di! 'Pian 'ka 'klan Minsan
 lo, en 'ka dre 'ka 'ci 'fidaa 'a!
 23 'Nyranman pεenon nen kaa
 "paa be, 'ka dre 'ka 'bli pεenon
 'a! En 'ka 'ci "nrōn 'nan, Min-
 san le nen ka ci 'nyranman zie
 -a 'panan, blamin le "cεε di!
 24 -A -cin 'e 'kōn 'ka 'ji 'nan,
 Minsan 'ka -ko "paa. -Kopa
 zie "yi "nen Bali -a 'pla 'yee
 minnun -le ve -a be -nyren. -
 Yee "wean 'ka 'tazan nen Crizi
 -a be 'ka 'su! 25 'Pian min nen e
 'wi 'wli di dre be, yaa "nen "ye,
 kōo Bali 'ka min bo "va -e 'e va
 wi dre di.

4

1 Kaa nen ka ci o tanon 'a be,
 'wi nen e ci "le 'o dre min le -e 'e
 Bali ci 'so be -nyren 'ka dre 'cee
 nōannun le! 'Ka 'bō "nyian, -
 a -cin 'e 'kōn "cee 'ji 'nan, 'ka
 'tazan a laji.

*'Ka Bali trv 'ba en 'ka Bali -
 le 'wi vi minnun le*

2 Te 'ka "koe 'e 'si 'ka da
 Bali trv 'badı -a di! 'Ka yiε -
 trōa "da, en 'ka Bali muo "fō!
 3 En "nyian 'ka Bali trv 'ba 'kve
 'nan, 'e -si -nōn 'kve -e 'ku Crizi
 -le 'wi 'nōnnōn nen -a -ci a 'e
 yōōdi minnun man be, -a fuila
 "man. 'Wi zie -a man nen an
 ya -pυ 'kuin. 4 -Yee "wean 'ka
 Bali trv 'ba 'mēn 'nan, -si 'e 'le
 'sū -e 'an 'wi 'nōnnōn zie -a vi
 'wein, "le zi e ci 'mēn 'nyran-
 man -a be -yee 'wi 'zυ.

5 'Wi 'tōdi -a nen 'ka 'ta wυ
 minnun nen o 'ka Zozi 'va diε
 o va. Tυ -tūdu pεenon nen e
 "paala 'ka 'vale waa 'ka yei
 "be, te 'ka 'tūi 'e srε 'e "tun
 "di! 6 Weinun nen o bōala 'ka
 'le be, 'o 'kōn tυ pεenon man
 "yi, en -a 'nōnnōn 'e 'fū min
 man! Kōo e ya "le -te min 'wi

'tυ laabo 'ka 'lō be, 'ka -kōla -a
 -sru vidi -a -yrε fenyian.

*Pōl 'wi 'nyranman 'vi Kolos
 'nōn le*

7 -Kaa "būi Zozizan Tisik
 nen ku 'nyranman "paa waa
 'gυe, 'wi nen 'an man 'gυe -
 yεε "ta "lo -a -nan 'sinan 'pale
 'cεε. Kva ye "yi 'kpa tıgli, en -a
 yiε yra Minsan -le 'nyranman
 'padı da. 8 Maan 'pa 'sia 'cεε
 'nan, -e 'e 'ku 'ta wi vi 'cεε, en
 "nyian -e 'e 'ka "koe "tō 'ka da.
 9 Mēen 'pa 'sia 'o 'vale -kaa "būi
 Zozizan Onezi nen 'ka 'bō 'va
 min -a be -a. Ku 'be ye "yi
 "nyian 'kpa tıgli, en -a yiε yra
 Minsan -le 'nyranman 'padı
 da. -Wεε 'ku 'ta wi pεenon ve
 'cεε.

10 Ariza nen 'ku 'vale -a ku
 ya -pυ 'kuin 'gυe, e 'nan 'e
 'ka 'tō bo. En "nyian Mark
 nen Barnaba "blu -le 'nen 'a
 be, e 'nan 'e 'ka 'tō bo. An -
 yee 'wi cren -te 'fluba -tū -ji
 be, 'ka 'ci "nrōn 'wi zie -a da.
 E "ta "lo "be, 'ka 'kun 'ka 'pe
 "fli "a. 11 Zozi nen waa laabo
 Zuti be, 'e 'vi "nyian 'nan 'e
 'ka 'tō bo. Zuif 'nōn pεenon
 nen o yi -tera Zozi Crizi da
 be o yei "be, min yaaga zie o
 'bō 'a nen, ku 'nyranman "paa.
 'Nyranman zie -nyren 'gυ. Kva
 -wεeman 'nan, minnun 'o 'wi
 "man 'nan Bali 'be ci 'o da
 mingōnnen -a. Min yaaga zie
 -wee "wean 'an "koe "a 'an da
 'kpa tıgli.

12 Epafra nen 'ka 'va min
 -a be, e 'nan 'e 'ka 'tō bo.
 Zozi Crizi 'suzan tıgli nen. Tυ
 pεenon man be, e ya 'e kōaladı
 Bali trv 'badı man 'cεε. Yaa
 laabo Bali lō 'nan, te 'ka 'pe
 -sru 'e tōa -yee 'wi 'ji di, en

"nyian 'nan 'ka drɛ ceje -yee
 'wɪ 'ji. ɛn yaa laabo -yrɔ
 "nyian 'nan, 'wɪ nɛn e cɪ Bali
 'bɔ 'ci 'sɔ 'a bɛ, 'ka -kɔla -a drɛdɪ
 -a. ¹³Maan 'yɪ 'nan, -a "koe "a
 -nyannan 'ka man 'kpa tɪglɪ,
 ɛn -a "koe "a -nyannan "nyian
 Laodize 'nɔn 'lee Irapoli 'nɔn
 man. ¹⁴-Kaa bee Luk nɛn -
 dɔdrɔ -a bɛ, 'o 'vale Dema -a o
 'nan 'o 'ka 'tɔ bo.

¹⁵Zozinɔn pɛɛnɔn nɛn
 Laodize bɛ, kɔ o 'tɔ bo. ɛn
 "nyian bɛ Nifa 'lee Zozinɔn
 nɛn o cin ye -yee 'kuin bɛ, kɔ
 o 'tɔ bo.

¹⁶-Te ka cɛɛn 'fluba 'gɔɛ -a ta
 vidɪ man bɛ, ka -kɔ -a Zozinɔn
 nɛn Laodize bɛ -wɪɛ -e "o ta vɪ.
 ɛn 'ka 'bɔ "nyian, Laodize 'nɔn
 'le vɛ bɛ "cɛɛ ta vɪ.

¹⁷'Ka vɪ Asip lɛ 'nan, 'e yɪɛ
 'tɔ 'e 'fli -va, -e 'nyranman nɛn
 Minsan -a -pɛba 'wɔ -yrɔ "bɛ, -
 a -pɛ 'e 'sɔ -a drɛdɪ -a.

¹⁸'An 'bɔ Pɔl, an "we 'ka 'va.
 Mɛɛn 'ka 'tɔ bɔdɪ 'gɔɛ -a cɛɛn -tɛ
 'an 'bɔ 'pɛ -a. -A -cin 'e 'kɔn 'ka
 'ji 'nan, an ya -pɔ 'kuin.

Bali -le "yɪ 'e 'kɔn 'ka 'va.

'Fluba tɛdɛ nɛn Pɔl -a crɛn -tɛ Tesalonik 'nɔn lɛ

¹ 'An 'bɔ Pɔl 'lee Sila 'lee Timote 'bɛ 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ. Kʊa crɛn -tɛ -leglizɪ nɛn Tesalonik bɛ -a -ji 'nɔn lɛ. Ka ya -kaa "tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi -le vɛ -a.

Bali 'e 'yee "yi 'lee 'yee -fʊdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ.

Pɔl Tesalonik 'nɔn 'le yi -teradɪ Zozi da 'wɪ 'vɪ

² Kʊ Bali muo -fɔa yi pɛɛnɔn man 'cee "wɛan, ɛn kʊ Bali trʊ "baa 'cee 'wɪ man. ³ 'Cee 'nyranman nɛn kaa "paa yi -teradɪ Zozi da -a, 'lee 'nyranman 'plɛblɛ nɛn kaa "paa -a yɪdɪ "yi "a, 'lee 'ka yiɛ nɛn e cɪra -kaa 'san Zozi Crizi lɛ bɛ, -a -cin a 'kʊ 'ji yi -tʊdʊ pɛɛnɔn man -kaa "tɪ Bali trʊ 'banan.

⁴ 'Kʊ "bʊɪ Zozinɔn, Bali 'ka ye "yi. ɛn kʊa -tɔa 'nan, e 'ka 'si "va 'yee vɛ -a. ⁵ Kɔɔ zɪ kʊ 'lʊ Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪlɛ 'cɛɛ bɛ, kʊ'a vɪlɛ 'kʊ 'le 'saza "tun "dɪ. 'Pian Bali lei 'saun 'yee 'plɛblɛ 'ci kɔɔn, ɛn e 'kʊ "koe "tɔ 'kʊ da 'wɪ zɪɛ -a vɪdɪ -a. 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ kaa -tɔa 'ka 'bɔ 'a, kɔɔ 'nyranman nɛn kʊa 'pa 'cɛɛ bɛ, kaa -nan 'yɪ.

⁶ 'Wɪ 'kpa, Bali 'ka 'si "va 'yee vɛ -a. Kʊa -tɔa zɪ, kɔɔ ka sɔɔnla 'kʊ "pa "da ɛn ka drɛ Minsan si drɛnɔn 'a. Minnun 'tɛ 'pa 'ka da 'wɪ zɪɛ -a man "kaga, 'pian 'ka wɪ Bali -le 'wɪ man ci "nrandɪ -a. Bali lei 'saun 'bɛ ci "nrandɪ zɪɛ -a -nɔn 'cɛɛ. ⁷ 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, minnun pɛɛnɔn nɛn o yi -tɛra Zozi

da Masedɔa 'lee Akai 'lɛglɔn 'ji bɛ, ka drɛ -wee 'wɪ -kɔɔn "man 'nɔn 'a. ⁸ Kɔɔ 'ka 'va nɛn Minsan -le 'wɪ 'e pei 'trɔa, ɛn e fuila "man Masedɔa 'lee Akai 'lɛglɔn 'ji. ɛn "nyian bɛ, minnun 'cee yi -teradɪ Bali da 'wɪ ve fɛ pɛɛnɔn 'nan. Kʊɛ "cɛɛ 'wɪ zɪɛ 'bɛ ve "nyian minnun lɛ dɪ. ⁹ Minnun pɛɛnɔn -a ve 'ka man 'nan, kʊ 'lʊ 'ka 'va bɛ, ka 'kʊ 'kun fɛnyian. ɛn "nyian 'nan, ka 'si yiba "minnun nɛn ka o -paan "bɛ o -sru. Kaa drɛ zɪɛ 'nan -e 'ka 'fli -nɔn Bali lɛ te kaa "sua. -Yɛɛ cɪ Bali nɛn -a yiɛ cɪ "man "bɛ -a. ɛn -yɛɛ cɪ Bali tɪglɪ 'a. ¹⁰ 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, ka ya -a -pɪ nɛn e -taa 'silɛ laji -e 'e 'ta bɛ -a -pɛnnan. -A -pɪ zɪɛ Zozi nɛn Bali -a wluan -kanɔn 'va bɛ, -nyrɛn. -Yɛɛ -kaa "sia Bali -le nyran -blɪdɪ nɛn e cɪ -tanɔn bɛ -a wlu.

2

Bali -le 'wɪ pei 'trɔa Tesalonik 'kɔ?

¹ 'Kʊ "bʊɪ Zozinɔn, kaa -tɔa 'ka 'fli -a 'nan 'kʊɛ 'lʊdɪ 'ka 'va bɛ -a "nɛn 'ka 'fʊlɛ 'e "tun "dɪ. ² ɛn kaa -tɔa "nyian 'nan, minnun 'kʊ srɔn, ɛn o 'tɛ 'pa 'kʊ da Filipʊ flɔ 'vaa ɛn kʊ 'bɔla 'ka 'va. ɛn 'ka 'va "nyian bɛ, 'kʊ 'man 'ka 'fʊlɛa flɪ dɪ. 'Pian kʊ yi -tɛra Bali da, ɛn kʊ -yee 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ 'cɛɛ. ³ Kʊ "koe 'sia, ɛn kʊ 'wɪ zɪɛ -a drɛ. Kɔɔ Bali -le 'wɪ nɛn kʊa ve minnun lɛ bɛ, kʊ'a ve 'wlu 'a dɪ, ɛn kʊ'a ve 'ci "nrɔndɪ -wɪdɪ "a dɪ, ɛn kʊ'a -dawli dra dɪ. ⁴ 'Pian 'wɪ nɛn Bali "e 'nan 'kʊ vɪ bɛ, -nyrɛn kʊa ve. E 'kʊ 'nanjɛɛn, ɛn e 'kʊ 'yɪ tɪglɪ. -A -nan nɛn e 'yee 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ -pɛba 'wʊ 'kʊ 'lɔ. -Yee "wɛan kʊ 'ka -a -wɛɛnan

'nan 'ku 'sə minnun lɛ dɪ, 'pian kʷa -wɛɛman 'nan, 'ku 'sə Bali nɛn e min ci wɪ -tɔa "bɛ -yrɛ.

⁵ Kaa -tɔa 'wein 'nan, ku'a 'wɪ vɪlɛ 'cɛɛ see "paa wei -a dɪ, ɛn ku'a 'wɪ vɪlɛ 'cɛɛ 'nan -e 'ku 'ka 'lɔ fɛ yɪ dɪ. Bali a 'kʷɛ 'wɪ 'nan yɪzan -a. ⁶ Ku'a -wɛɛlɛ 'nan min 'e 'ku 'tɔ 'yɪ "vɪ dɪ.

-Te e ya 'ka 'bɔ 'a ɔɔ, ɛn -te e ya min peenun -a ɔɔ, ku'a -wɛɛlɛ 'nan 'o 'ku 'tɔ 'yɪ "vɪ "fo "dɪ.

⁷ Ku -kɔlaman paan -e 'ku drɛ 'ka 'win -ji -trɔ -a, ku ya Crizi -le 'pasianɔn 'a -le "wɛan. 'Pian ku -fʊ 'ka 'va 'trɔɔ "le zɪ 'nɛn "bʊ 'e yɪɛ -tɔa 'yee 'nɛn 'va bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. ⁸ ɛn 'ka yɪdɪ "yɪ "bʊʊ "le "wɛan, Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'saza "cɛɛ kʷa 'vɪ 'cɛɛ dɪ, 'pian 'ku 'fli -nɔn 'cɛɛ "fo. 'Wɪ 'kpa, 'ka 'nan wɪ a 'ku man "bʊʊ, -yee "wɛan kʷa drɛ zɪ.

⁹ 'Ku "bʊʊ Zozinɔn, 'nyranman nɛn, kʷa 'pa 'ka 'va, 'lee 'ku "koe "nɛn e -nyan bɛ, -a -cin a 'ka 'ji. Bodrun funnin, te ku ya 'nyranman da, 'nan -e 'kʷɛ -blɪfɛ 'e vɪlɛ 'e drɛ 'ka 'tʊ 'win -ji -trɔ -a dɪ. 'Wɪ zɪɛ -a 'bɔ nɛn kʷa drɛ, te ku -ko Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ -a 'cɛɛ.

¹⁰ Kaa nɛn ka yɪ -tɛra Bali da bɛ, tʊ nɛn kʷa drɛ 'ka 'va bɛ, kaa 'yɪ 'nan, 'kʷɛ 'ta wʊ cɛɪn a 'saun, ɛn e ya tɪglɪ, ɛn 'tɔ 'ka 'e 'padɪ "man "dɪ. 'Wɪ 'kpa, ka ya 'wɪ zɪɛ -a -nan yɪnɔn 'a, ɛn Bali "e "ya wɔ "nyian -a -nan yɪzan -a. ¹¹ ɛn "nyian bɛ, 'wɪ nɛn kʷa drɛ 'ka -tʊdʊ pɛɛnɔn lɛ bɛ, -a -cin a 'ka 'ji. 'Wɪ nɛn 'nɛn "tɪ -a dra 'yee 'nɛnnun lɛ bɛ, -a 'bɔ nɛn kʷa drɛ 'cɛɛ. ¹² Kɔɔ ku 'wɪ 'pla 'cɛɛ, ɛn ku 'ka "koe "tɔ 'ka

da. ɛn ku 'ka tʊ 'ba 'nan 'ka -wɛɛ 'nan 'cɛɛ 'ta wʊ cɛɪn 'e 'sɔ Bali lɛ. -Yɛɛ 'ka laabʊ 'nan 'ka mingɔnnɛn -blɪ 'e 'va, ɛn -yee 'tɔ -dan 'e drɛ 'cɛɛ vɛ -a.

¹³ -Yee "wɛan ku Bali muo -fɔa "tʊ pɛɛnɔn man, 'nan Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn kʷa 'vɪ 'cɛɛ bɛ, 'ka "trɔɛn "tɔ -yrɛ, ɛn ka wɪ "man. Ka'a yɪlɛ "le min 'lewei "tun 'zʊ dɪ. 'Pian kaa 'sia fɛ nɛn e ci -a bɛ -a, Bali wei nɛn. -Yɛɛ ci 'nyranman 'panan kaa nɛn ka yɪ -tɛra Zozi da bɛ, 'ka man.

¹⁴ 'Ku "bʊʊ Zozinɔn, fɛ nɛn kʷa -tɔa 'nan, 'wɪ zɪɛ e ya 'wɪ 'kpa -a bɛ, Zozinɔn nɛn Zude 'lɛglɔn 'ji bɛ, ka sɔɔnla o "pa "da. 'Tɛ nɛn Zuif 'nɔn 'a 'pa o da bɛ, -a 'tɛ 'tʊwli zɪɛ, -a 'bɔ nɛn 'ka flanɔn ci -a 'panan "cɛɛ "da. ¹⁵ Zuif 'nɔn zɪɛ, -wɛɛ Minsan Zozi 'tɛ, ɛn -wɛɛ Bali 'lewei vɪnɔn tɛɛ. ɛn -wɛɛ 'tɛ 'pa 'ku da "nyian. Bali 'ka 'o drɛ wɪ ye "yɪ "fo "dɪ. ɛn -wɛɛ "naan min -tʊdʊ pɛɛnɔn man. ¹⁶ O -si -tɔa 'ku 'lɔ 'nan, te 'ku 'ku minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, o va dɪ. Wa'a yɪlɛ "yɪ 'nan, 'ku Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ -wɪlɛ -e Bali 'e o 'si 'wɪ 'ji dɪ. 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ bɛ, e ya -wee 'wɪ 'wɪdɪ 'bɔ 'padɪ -a "da. 'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ Bali a nyran -blɪnan o va.

Tesalonik 'nɔn dra Pɔl -tɛa

¹⁷ 'Ku "bʊʊ Zozinɔn, -a -nan yɪ "fli 'bɔ te -ka'a cin ye dɪ. 'Pian 'kʷɛ ci "nrɔndɪ a 'ka da tʊ pɛɛnɔn man. 'Ka dra 'ku -tɛa tɪglɪ 'le "wɛan, ku ya "vale 'ku "lo 'ka yɪlɛ. ¹⁸ Kʷa wɛɛ 'nan, ku "lo 'ka 'va. 'An 'bɔ Pɔl, maan ve 'cɛɛ 'nan 'an 'lʊdɪ 'ka 'va yɪ 'pa 'e 'pa -a "fli, 'pian Satan -si -tɔ 'ku 'lɔ. ¹⁹ Fɛ -le "wɛan nɛn kʷa wɛɛ 'nan, ku "lo 'ka 'va bɛ,

kɔɔ 'ka 'bɔ "nyian, 'ka da nen ku yi -teala, en 'cee ci 'kve ci "nran wɪ -a, en 'cee 'ku 'blɔ -tɔa "da, tɔ nen -kaa san Zozi Crizi -taa "bɛ -a man. ²⁰ 'Wɪ 'kpa, 'cee "wɛan Bali 'tɔ -dan -nɔan 'kve, en 'cee "wɛan 'ku 'ci "nranman.

3

Pɔl Timote 'pa 'sia Tesalonik 'nɔn 'va

¹ Ku 'a 'ka 'ta wɪ maan "fo "di, te 'ka 'nan wɪ a 'ku man bɛ, -yee "wɛan 'ku wei drɛ 'tɔ, en "ku -fɔv Atɛn fla 'gɔ, ² 'nan -e 'ku -kaa "bɔv Timote 'pa 'sia 'ka 'va. 'Ku 'vale waa, kve Bali -le 'nyranman "paa 'e cin va Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn vidɪ -a. Kva 'pa 'cee -sia 'nan, -e 'e 'ka man -tɔ 'plɛblɛ, te 'ka "koe "a 'ka da Bali -sru 'ta wɔdɪ -a. ³ Ku 'ka "vale 'nan, Zozizan 'tɔ 'e 'si -si tɪglɪ da, yra yidɪ nen -kaa man bɛ -yee "wɛan di. Kaa -tɔa 'ka 'bɔ 'a 'nan, 'wɪ zɪɛ -yɛɛ 'pla -kaa man. ⁴ Kɔɔ tɔ nen te ku ya tian 'ka 'va bɛ, ku -fɔ 'e 'flin, en ku 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ 'cee. Kva 'vɪ 'cee 'nan, 'wɪ yidɪ bɔa -kaa man. -Yɛɛ ci bɔnan -kaa man, kaa -tɔa zɪ. ⁵ 'Ka 'nan wɪ a 'an man "bɔv, -yee "wɛan nen an Timote 'pa 'sia 'cee 'nan, -e 'e 'ka 'ta wɪ vɪ 'mɛn. -Te 'cee yi -teradɪ Zozi da drɛ 'kɔ -o, an ya "vale 'an -tɔa. Kɔɔ nyɛn a 'an 'ji 'nan, Satan nen e min "sia -si tɪglɪ da bɛ e 'ka 'man 'yi. En 'nyranman nen kva 'pa 'ka 'va bɛ, e -sɛn 'yia 'e "tun.

⁶ Zɪ Timote 'lɔ bɛ e -ta e 'bɔ 'ku man 'gɔ. En e 'cee yi -teradɪ Zozi da 'lee 'ka cin yidɪ 'yi 'sinan fɛnyian 'pa 'kve. Yaa 'vɪ 'kve "nyian 'nan, 'ku 'cin

a 'ka 'ji tɔ pɛɛnɔn man. En 'ku dra 'ka -tea "le zɪ 'ka dra 'ku -tea "bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. ⁷ -Yee "wɛan, 'ku "bɔv Zozinɔn, zɪ kva 'man 'nan, ka yi -teala tian Zozi da bɛ, 'ku "koe "tɔ 'ku da yra yidɪnɔn nen 'ku 'man 'gɔvɛ -a -ji. ⁸ 'Bɛ nen 'gɔvɛ 'ku 'ci -ta "tra, kɔɔ 'ka 'man a 'e 'tɔdɪ 'plɛblɛ Minsan -le 'wɪ 'ji. ⁹ En 'cee 'wɪ 'ku 'ci "nranman Bali 'le "fo, -yee "wɛan ku Bali muo -fɔa 'tandan. ¹⁰ Bodrun funnin, te ku ya 'ku kɔaladɪ Bali trɔ 'badɪ man 'nan, 'e 'si -nɔn 'kve -e 'ku 'lɔ 'ka 'va. Kɔɔ ku ya "vale 'nan, 'cee yi -teradɪ Zozi da 'le nen e -fɔ bɛ, 'ku "paa "da.

¹¹ Ku -kaa "tɪ Bali 'lee -kaa 'san Zozi trɔ "baa 'nan, 'o 'si 'lɛ 'sɔ 'kve -e 'ku 'lɔ. ¹² En kva laabo Minsan lɔ 'nan, 'e 'ka cin yidɪ 'yi 'pa "da 'e 'ciɪa "da. En 'e minnɔn pɛɛnɔn yidɪ 'yi 'pa "da 'e 'ciɪa "da, "le zɪ ku 'ka ye "yi "bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. ¹³ -Te e drɛ zɪɛ, -a -nan nen 'ka 'man -tɔa 'plɛblɛ. 'Tɔ 'ka 'kɔan 'e 'padɪ 'ka man di. En ka -kɔan 'saun -kaa "tɪ Bali 'lɛ, tɔ nen Minsan Zozi 'lee 'yee minnɔn -taa "man "bɛ, -a man. Amen!

4

'Ka -wɛɛ 'nan 'ka drɛ wɪ 'e 'sɔ Bali lɛ!

¹ 'Ku "bɔv Zozinɔn, kva 'le -sɛanla 'wɪ 'gɔvɛ -a vidɪ -a 'cee. Zɪ kɔ 'ka 'ta wɔ 'lɔ -e 'cee 'wɪ 'e 'sɔ Bali lɛ bɛ, kva paa 'ka 'ji 'va, en ka ya 'ta wɔlanan 'wɪ zɪɛ -a da. Ku 'ka trɔ "baa Minsan Zozi 'tɔ da 'nan, 'ka 'ta wɔla 'wɪ zɪɛ -a da 'e 'ku 'e 'lɛ! ² Kɔɔ 'wɪnɔn nen kva 'pla 'cee Minsan Zozi 'tɔ da bɛ, kaa -tɔa.

³ 'W₁ nēn, e 'sə Bali lē bē, -a 'bə nēn kva 'v₁ 'cēē, -nyrēn 'nan, 'ka 'kən 'yee vē -a "fo! Te 'ka nyinnan l₁ 'lee 'kōnnēn -a te ka'a cin 'palē d₁! ⁴ 'Pian 'ka -tvdv pēēnōn 'ka 'fli 'kun -e 'ka 'kən 'saun Bali 'lē, te 'tə 'ka 'e 'pad₁ 'ka man d₁. ⁵ Te 'ka drē "le minnūn nēn wa'a Bali tōa diē, -wee 'w₁ 'zū d₁! Kōō -wēē 'fli -nōan l₁ -wēēd₁ 'lee -kōnnēn -wēēd₁ lē. ⁶ 'En 'w₁ zīē -a da bē, te 'ka 'tū 'e 'w₁ drē -wld₁ 'e bōēzan -tv -va -a nan -wēēd₁ -a d₁! Kva 'v₁ 'cēē 'va, ēn kva -fōa "nyian 'ji 'nan, Minsan 'w₁ "nēn -kōōnman min nēn e 'w₁ zīē -a drē bē -yrē. ⁷ 'En -a -cin 'e 'kən 'ka 'ji 'nan, Bali 'ka -kaa laabulē 'nan -e -kaa fli -nōn l₁ -wēēd₁ 'lee -kōnnēn -wēēd₁ lē d₁. 'Pian e -kaa laabv 'nan -e -kaa drē 'yee vē -a "fo. ⁸ -Yee "wēan min nēn e weinun zīē -a -fōla 'e "trōēn -sru "bē, min wei "cēē yaa -fōla 'e "trōēn -sru "d₁. 'Pian Bali nēn e 'yee lei 'saun 'nōn 'cēē bē, -a wei nēn yaa -fōla 'e "trōēn -sru.

⁹ 'Kv "bv₁ Zozinōn, -te e ya 'ka cin yid₁ "y₁ "a bē, e 'ka "nyian "le 'kūē 'crēn -tē 'cēē d₁. Bali -a paa 'ka 'ji 'va. ¹⁰ 'En -kaa "bv₁ Zozinōn nēn o c₁ Masedōa 'lēglōn pēēnōn 'ji bē, ka ya o ynan "y₁. 'Pian kva laabo tian 'ka 'lō 'nan, 'ka o y₁ "y₁ 'e 'cila "da.

¹¹ 'En z₁ kō 'ka 'bli te 'ka 'man yrafli bē, -a -cin nēn 'e 'kən 'ka 'ji! 'Ka 'tə 'si minnūn -le 'w₁ 'ji! 'Ka 'nyranman 'pa 'ka 'pē -a -e 'ka "nēn "fē -bli! 'W₁nun zīē kva 'v₁ 'cēē 'va. ¹² 'Ka drē zīē, -e minnūn nēn o 'ka Zozi 'va diē, o yīē 'e 'nan 'ka man, -e 'ka vīē 'ka drē fē trv 'banōn 'a d₁.

Min wluand₁-kanōn 'va bē e

dra 'kō?

¹³ 'Kv "bv₁ Zozinōn, kv 'ka "vale 'nan 'w₁ nēn e dra minnūn nēn o kaa "bē -wlē bē, 'e 'fū 'e yōōd₁ 'ka man d₁. Kv 'ka "vale 'nan, -kad₁ w₁ 'e 'ka ta drē -trōdrō "le minnūn nēn wa'a Zozi 'tōa diē -wee 'w₁ 'zū d₁. ¹⁴ -Kaa y₁ -tēala "da 'nan Zozi 'ka, ēn Bali -a wluan -kanōn 'va. -Yee "wēan -kaa y₁ -tēra "nyian "da 'nan, Zozinōn nēn o kaa bē, Bali o wuanla -kanōn 'va, -e 'o 'ta 'o 'vale Zozi 'a.

¹⁵ Kva ve 'cēē Minsan wei -a 'nan, -kaa nēn -kaa yīē a "man Minsan -ta nyan bē, -cēē "cēē -tōala Zozinōn nēn o kaa bē o 'lē d₁. ¹⁶ Kōō y₁ zīē -a da bē, Bali -a ve 'yee 'pasianōn 'tazan lē 'nan 'e trōan -tō. -A -nan nēn Bali -le 'bei "we, ēn Minsan "sia laji, -e 'e -sōōnla. Tv zīē -a man bē, minnūn nēn o y₁ -tēra Crizi da ēn o kaa bē, -wēē wuanla -kanōn 'va 'e tēdē. ¹⁷ "Bē -sru, -kaa nēn -kaa yīē c₁ "man "bē, Bali -kaa pēēnōn "siala -kaa 'vale waa "lolu -koei "da, -e -kaa cin y₁ Minsan nūn -a. Tv pēēnōn man te -kaa ya 'e cin va waa Minsan -va. ¹⁸ -Yee "wēan 'w₁nun zīē -a 'bō 'a nēn 'ka cin "koe "tə 'ka da!

5

'Ka Minsan -ta tv man -pēn!

¹ 'Kv "bv₁ Zozinōn, tv nēn 'w₁ zīē e dra "man "bē, e 'ka "le 'kūē 'crēn -tē 'cēē d₁. ² Kōō kaa -tōa 'ka 'bō 'a 'wein 'nan, Minsan -ta y₁ dra kligli. E dra "le z₁ wa'a crinzan -ta tv -tōa -pēi -man diē -yee 'w₁ 'zū. ³ Tv nēn minnūn -a ve 'nan, 'o 'fū -trōō, 'w₁ 'tv 'ka 'o man diē, 'nūn tōōn -e 'w₁ yid₁ -dan zīē 'e bō o man kligli. E dra "le z₁ 'nēn

'yadi-le ci "yaa-pōnzān "kuan bē-yee 'wī 'zū. Min -tū 'ka 'so -yṛō "fo "dī.

⁴ 'Pian 'cee vε bε 'kū "būi Zozinōn, "ka 'ka wo klun va -e yi zīε 'e 'bō 'ka man kligli "le crinzān -tadī -le 'wī 'zū dī. ⁵ Kōō ka pēēnōn ka ya minnūn nēn o ya fēnan 'wein da bē waa. En ka ya yīdēa 'nōn 'a. -Kaa 'ka -pei -man 'nōn 'a dī. En -kaa 'ka minnūn nēn o 'ta wo klun va bē waa dī. ⁶ -Yee "wēan te -kaa yi -tē "le min -mienun -le 'wī 'zū dī! 'Pian -kaa yīε 'e 'fū "man -e -kaa 'fli 'pla! ⁷ Kaa -tōa 'nan, -pei -man nēn min yi -tēa, en -pei -man nēn min -wēn mlindī -tōala 'e 'win -ji. ⁸ 'Pian -cee vε bε, te 'e 'kōn zī dī, kōō -kaa ya yīdēa 'nōn 'a. -Yee "wēan -kaa 'fli 'pla! -Kaa yi -tēra Zozi da, en -kaa yi "yi! -Yēε cī "le -kaa 'kōlē da yōō vε -le 'wī 'zū -kuli -lō! Bali -taa -kaa 'silē 'wī 'ji. -Kaa -tō "da 'plēble! -Yēε cī "le -kaa wulo -man yōō 'kṛōngbo kle "le 'wī 'zū -kuli -lō!

⁹ Bali 'ka -kaa -sōōnlēa 'nan -e 'e -kaa tē 'wī 'a dī. 'Pian e -kaa sōōnla 'nan -e 'e -kaa 'si 'wī 'ji 'wī nēn -kaa 'san Zozi Crizi -a drē bē -a man. ¹⁰ Zozi 'ka -cee "wēan 'nan -e -kaa 'belidī yī -kaa 'vale 'waa. 'Wī zīε 'wī 'kpa nēn, -te -kaa yīε a "man oo, en -te -kaa ka oo, tū nēn e -taa "man "bē, -kaa 'belidī ye. ¹¹ -Yee "wēan 'ka cin "kōe "tō 'ka da 'wī zīε -a! En 'ka 'pa 'ka cin va, te 'cee yi -tēradī Zozi da -ko 'padī -a "da, "le zī ka cī -a drēnan 'va bē -yee 'wī 'zū.

Pōl 'wī 'pla Tesalonik 'nōn lē

¹² 'Kū "būi Zozinōn, 'ka yṛa 'si! 'Ka yīε 'e 'nan minnūn nēn o Bali -le 'nyranman "paa 'ka

'va bē o man! Kōō -wēε Bali -le -sī -kōōnman 'cēε, en -wēε 'ka "so "ji. ¹³ O yidī "yi 'e 'kōn 'ka 'ji -dan, 'nyranman nēn waa "paa bē -yee "wēan! 'Ka 'fū 'ka cin va -trōō!

¹⁴ En "nyian bē, 'kū "būi Zozinōn, 'ka yṛa 'si! Minnūn nēn o kōan wo bē, 'ka 'wī 'pla -wlē! En minnūn nēn o cī -tōōman tian bē, 'ka o "kōe "tō 'o da! En minnūn nēn o -pē -sru "cī 'e tōadī Bali -le 'wī 'ji bē, 'ka 'pa o va! 'Ka 'kōn -trōō minnūn pēēnōn 'va. ¹⁵ 'Ka drē "yi, te min -tū 'e 'wlidī "man -wlidī "drē 'e bōēzan lē dī! 'Pian tū pēēnōn man bē, 'wī "yi "nēn 'ka drē 'ka cin lē, en 'ka drē "nyian min pēēnōn lē!

¹⁶ 'Ka 'cī 'e "nran tū pēēnōn man! ¹⁷ 'Ka Bali trū 'ba, te -a 'le 'e 'tō dī! ¹⁸ 'Ka Bali muo "fō 'wī pēēnōn 'ji! 'Wīnūn zīε -a 'bō nēn 'ka drē! -Yēε cī Bali cī 'sō wī -a, en -a 'bō nēn Zozi Crizi -a kōōn.

¹⁹ Te 'ka 'si -tō Bali lei 'saun 'le 'nyranman lō dī! ²⁰ Te 'ka Bali 'lewei vīnōn wei -fōla 'ka "trōēn -sru "dī. ²¹ 'Pian 'ka 'wī pēēnōn 'fa 'si, -e 'ka 'yi 'si 'va! ²² En 'ka 'si 'wī 'wlidī 'tō 'tūdū pēēnōn man!

Pōl 'wī 'le 'sran Bali trū 'badī -a -wlē en e o 'tō bū

²³ Bali nēn e -fōdī -trōō -nōan "min lē bē, 'e 'ka drē 'yee vε -a "fo! 'E yīε 'tō 'ka 'va, 'nan -e tū nēn -kaa 'san Zozi Crizi -taa "bē, 'tō 'tū 'e vīε 'e 'kōn 'e 'padī 'ka man dī! -Te e ya 'ka lei -a oo, en -te e ya 'cee cī "nrōndī -a oo, en -te e ya 'ka 'kōlē 'a oo, -e 'tō 'e vīε 'e 'kōn 'e 'padī "man "dī! ²⁴ Bali nēn e 'ka laabū bē, -te e 'wī 'vī bē yaa

dra, -yee "wεan e 'wɪnun zɪε -a
'le sɔɔman.

²⁵ 'Kɔ "bɔɪ Zozinɔn, 'ka Bali
trɔ 'ba 'kɔe 'wɪ man! ²⁶ 'Ka
Zozinɔn pεεnɔn 'tɔ bɔ -atu -tɛdɪ
-a o man! ²⁷ 'Ka yra 'si Minsan
'tɔ 'ji bε, 'ka 'fluba 'gɔe -a ta vɪ
-kaa "bɔɪ Zozinɔn pεεnɔn le.

²⁸ -Kaa 'san Zozi Crizi -le "yi
'e 'kɔn 'ka 'va.

'Fluba "flizan nɛn Pɔl -a crɛn -tɛ Tesalonik 'nɔn lɛ

¹ 'An 'bɔ Pɔl 'lee Sila 'lee Timote 'bɛ 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ. Kʊa crɛn -tɛ -leglizɪ nɛn Tesalonik bɛ -a -ji 'nɔn lɛ. Ka ya -kaa "tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi -le vɛ -a. Kʊ 'ka 'tɔ bo.

² -Kaa "tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fʊdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ.

Zozi -taa 'trɛdanɔn 'le tin 'balɛ

³ 'Kʊ "bʊɪ Zozinɔn, e ya "le 'kʊ Bali muo "fɔ tʊ pɛɛnɔn man 'cee "wɛan. Kɔɔ 'cee yi -teradɪ Zozi da ta a 'sʊnan, ɛn 'ka cin yɪdɪ "yi "a 'panan "da. ⁴ -Yee "wɛan kʊ 'ka 'sɪ -fɔa Bali -le -leglizɪ -miɛnʊn 'lɛ. Kʊa dra zɪ, kɔɔ minnʊn a 'tɛ 'panan 'ka da, ɛn ka ya 'ka yra yɪnan, 'pian ka yi -tɛra Zozi da, ɛn ka'a 'silɛ Bali -sru "dɪ.

⁵ 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔɔnman 'cɛɛ 'nan, Bali -taa tin 'balɛ 'e 'nɔn da. Kɔɔ 'ka yra nɛn ka cɪ -a yɪnan bɛ, -yɛɛ -kɔɔnman 'nan, Bali -taa 'ka 'silɛa 'yee mingɔnɛn 'trɛda 'nɔn 'a.

⁶ Fɛ nɛn maan vɛ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, Bali -a yɛ 'wɪ "yi "a, -e 'e 'tɛ 'pa minnʊn nɛn o 'tɛ "paa 'ka da bɛ, o da. ⁷ ɛn 'cee vɛ nɛn ka cɪ 'ka yra yɪnan 'labɛ, yaa yɛ 'wɪ "yi "a -e 'e 'fʊdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ. Yaa -nɔn -kaa pɛɛnɔn lɛ 'e cin va. E 'wɪ zɪɛ -a dra tʊ nɛn Minsan Zozi "sia laji -e 'e 'ta pee wʊ bɛ -a man. Tʊ zɪɛ -a man nɛn e -taa 'o 'vale 'yee 'pasianɔn 'plɛblɛ

nɛn laji bɛ waa. ⁸ E -taa 'tɛ nɛn -dan yɛi. -Te e -ta bɛ, e 'wɪ "nɛn -kɔɔnman minnʊn nɛn wa'a Bali -tɔlɛ dɪɛ -wɛɛ. ɛn e 'wɪ "nɛn -kɔɔnman minnʊn nɛn wa'a 'ta wʊlɛa -kaa 'san Zozi 'bɔ 'le 'wɪ 'nɔnɔn da dɪɛ -wɛɛ. ⁹ O -taa 'wɪ yɪɛ -pʊ 'kɔn nɛn -a lɛ "nɛn "ka "dɪɛ -a -ji. O -kɔan 'o 'sidɪ Minsan man -kɔɔbli, ɛn wa'a 'kɔlaman -yee mingɔnɛn trɛ nɛn e "bia bɛ -a yɪdɪ -a dɪ. ¹⁰ 'Wɪ zɪɛ e dra yi nɛn Zozi -taa "man "bɛ, -a da. -A -nan nɛn minnʊn nɛn o cɪ -yee vɛ -a ɛn o yi -tɛra -a wei da bɛ, waa si -fɔa te waa bɔa. Ka -kɔan "minnʊn zɪɛ o va, kɔɔ ka yi -tɛra 'wɪnʊn nɛn kʊa 'vɪ 'cɛɛ bɛ -a da.

¹¹ -Yee "wɛan kʊ Bali trʊ "baa tʊ pɛɛnɔn man 'cee 'wɪ man. Kʊa laabo -cee Bali lɔ 'nan, 'e 'ka yɪ 'wɪ nɛn e 'ka laabʊ "man "bɛ -a drɛnɔn tɪglɪ 'a. ɛn kʊa laabo -yrɔ "nyian 'nan, 'e 'pa 'ka 'va 'yee 'plɛblɛ 'a, -e 'wɪ "yi pɛɛnɔn nɛn e 'sɔ 'cɛɛ 'nan 'ka dra bɛ 'ka drɛ. ɛn 'e 'pa 'ka 'va -e 'cee 'nyranman nɛn ka 'nan 'ka "paa yi -teradɪ -a Zozi da bɛ, 'ka 'pa. ¹² 'E drɛ zɪɛ, -e -kaa 'san Zozi 'tɔ 'e drɛ -dan 'cee "wɛan, -e "cee 'tɔ 'e drɛ -dan -yee "wɛan. 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ, 'e drɛ -kaa "tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi -le "yi "a.

2

Bali 'nanmanzan klu "so

¹ 'Kʊ "bʊɪ Zozinɔn, -kaa 'san Zozi Crizi -tadɪ nɛn kʊa 'wɪ 'vɪ bɛ, 'lee -kaa cin yɪdɪ -a "srɔn "nɛn, kʊa 'vɪ bɛ, kʊ 'wɪ "paala 'cɛɛ "da. ² -Te min -a 'vɪ 'cɛɛ 'nan, Zozi 'ta 'va bɛ, te 'ka 'ci 'e baa -ji -e 'ka 'si 'si tɪglɪ da dɪ! -Te Bali 'lewei vɪnɔn 'le nɛn

kaa 'man oo, te 'ka 'ci 'e baa -ji di! En -te Bali -le 'wɪ vɪnɔn 'le nɛn kaa 'man oo, te 'ka 'ci 'e baa -ji di! En -te min -a 'vɪ 'cɛɛ 'nan, kʊɛ crɛn -tɛ 'fluba 'ji oo, te 'ka 'ci 'e baa -ji di!

³Te 'ka 'wɪ "man -e min -tu 'e 'ka see "paa 'wɪ zɪɛ -a da di! Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, tu nɛn min "kaga Bali wei -fɔala 'o "trɔɛn -sru "bɛ, e bɔa 'vaa -e Zozi 'ta yi 'e bɔ. En min nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ "paa 'nyranman -a ɛn Bali -a 'pla 'tɛ 'le vɛ -a bɛ, e -taa 'vaa -e yi zɪɛ 'e bɔ. ⁴Min zɪɛ Bali 'nanmanzan nɛn. -Yɛɛ -taa -a vɪɛ 'nan 'yɛɛ cɪ fɛ pɛɛnɔn nɛn minnun a laabo Bali te waa bɔa "bɛ -a da. E -taa 'e 'fli drɛɛ -dandan. Yaa dra -trilii, -e 'e -wlala 'yee -dandan 'tandɪ 'bɔ 'a Bali -pan 'kuin, -e 'e -nyran. Yaa ve 'e 'fli man 'nan, 'yɛɛ cɪ Bali -a.

⁵Tu nɛn te an ya tian 'ka 'va bɛ, an -fɔ 'e 'flin an 'winun zɪɛ -a 'vɪ 'cɛɛ. -A -cin 'san 'ka 'ji? ⁶En fɛ nɛn e -si -tɔa tian Bali 'nanmanzan zɪɛ -yrɔ "bɛ, kaa -tɔa. Fɛ zɪɛ e -si -tɔa -yrɔ "trilii, -e tu nɛn Bali 'bɔ 'a -tɔ -yrɛ "bɛ, e 'bɔ. -A -nan nɛn -a ta bɔala. ⁷'Nyranman -wɪdɪ "nɛn Bali 'nanmanzan 'bɔ 'a "paa bɛ, e ya -a 'panan 'va. 'Pian yaa "paa 'e yɔɔdɪ, kɔɔ min -tu -si -tɔa tian -yrɔ. -Te 'bɛ 'ka "nyian -nan dɪɛ, ⁸-a -nan nɛn Bali 'nanmanzan zɪɛ, -a ta bɔala. Yi zɪɛ -a da nɛn Minsan Zozi -a -tɛa 'e 'le fulɔ -a. 'Wɪ 'kpa Minsan Zozi 'le -tadɪ -a -nan -nyaan.

⁹Bali 'nanmanzan zɪɛ Satan 'bɛ -kɔladɪ -nɔn -yrɛ. -Yee "wɛan e -kɔlaman -dravia wɪ 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn drɛdɪ -a. En e -kɔlaman 'wɪ -kɔɔn "man

winun 'lee -cɛ -srɔn "winun drɛdɪ -a. 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ yaa dra 'nan -e 'e minnun see "paa. ¹⁰'Wɪ 'kpa, minnun nɛn o ya -si nɛn e o "sia Bali man bɛ -a da bɛ, Bali 'nanmanzan -taa o see "paale 'wɪ 'wɪdɪ 'tɔ -tʊdʊ pɛɛnɔn nɛn yaa dra bɛ -a. Kɔɔ wa'a Bali -le 'wɪ tɪgɪ nɛn, e o "sia paan 'wɪ 'ji bɛ -a yɪɛ "yi "dɪ. ¹¹-Yee "wɛan nɛn Bali -a drɛ ɛn Bali 'nanmanzan 'le see "paa winun -kɔla o man yɪdɪ -a, 'nan -e 'o yi -tɛra 'wlu winun da. ¹²Bali 'wɪ zɪɛ -a drɛ 'nan -e 'e tin -tɛ minnun zɪɛ o da. Kɔɔ wa'a yi -tɛɛa 'wɪ tɪgɪ da dɪ, 'pian o 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ 'yi "yi.

'Ka 'tɔ 'pleble Bali -le 'wɪ 'ji!

¹³'Kʊ "bʊɪ Zozinɔn, kʊa -tɔa 'nan Minsan 'ka ye "yi. En tu nɛn Bali 'ka tian 'trɛ drɛɛ dɪɛ, e 'ka 'si "va 'nan -e 'e 'ka 'si 'wɪ 'ji. -Yee "wɛan e ya 'le 'kʊ Bali muo "fɔ tu pɛɛnɔn man 'cee "wɛan. 'Wɪ 'kpa, Bali -taa 'ka 'silɛ 'wɪ 'ji, kɔɔ 'yee lei 'saun 'ka drɛ Bali -le vɛ -a "fo, ɛn ka yi -tɛra 'wɪ tɪgɪ da. ¹⁴'Ka 'sidɪ 'wɪ 'ji -le "wɛan nɛn Bali 'ka laabu 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn kʊa 'vɪ 'cɛɛ bɛ -a. E 'ka laabu 'nan -e 'tɔ -dan nɛn -kaa san Zozi Crizi -lɔ bɛ, 'ka drɛ -a "nɛn 'blɪnɔn 'a.

¹⁵-Yee "wɛan 'kʊ "bʊɪ Zozinɔn, 'ka 'tɔ 'pleble Bali -le 'wɪ 'ji! 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn kʊa paa 'ka 'ji bɛ, 'ka 'tɔ "da 'pleble! -Te kʊa 'vɪ 'kʊ 'le oo, ɛn -te 'fluba nɛn kʊa crɛn -tɛ 'cɛɛ oo, 'ka 'tɔ "da 'pleble!

¹⁶-Kaa "tɪ Bali -kaa 'yi "yi, ɛn e "yi -dan drɛ -cɛɛ. -Yee "wɛan -kaa "koe a -kaa da 'li "fo "le vɛ -a, ɛn -kaa 'bli a "da 'nan 'belidɪ a -cee vɛ -a. Kʊa laabo -kaa "tɪ Bali 'lee -kaa 'san Zozi

Crizi -lɔ 'nan, ¹⁷ 'o 'ka "koe
 "tɔ 'ka da 'fɔ. En kva laabo -
 wlɔ 'nyian 'nan, 'o 'plɛblɛ 'nɔn
 'cɛɛ, -e tɔ pɛɛnɔn man 'ka 'wɪ
 "yi "drɛ, en 'ka 'wɪ "yi "vɪ.

3

'Ka Bali trɔ 'ba 'kɔɛ!

¹ 'Kv "bɔvɪ Zozinɔn, kva 'le -
 sɛanla -a laabɔdɪ 'ka 'lɔ 'nan,
 'ka Bali trɔ 'ba 'kɔɛ 'wɪ man.
 'Ka Bali trɔ 'ba 'nan -e Minsan
 -le 'wɪ 'e fuila "man fɛ pɛɛnɔn
 'nan. En 'ka trɔ 'ba 'nan min
 "kaga 'o 'wɪ "man ci "nrandɪ -
 a, "le zɪ ka wɪ "man "bɛ -yee
 'wɪ 'zɔ. ² 'Ka Bali trɔ 'ba "nyian
 'nan, 'e 'pɛ 'pa 'kv da min -
 wlɪdɪnɔn nɛn o "naan 'kv man
 bɛ, -wee "wɛan. Fɛ nɛn maan
 ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, minnɔn
 pɛɛnɔn "cɛɛ "we "man -e 'o yi
 -tɛra Bali wei da dɪ.

³ 'Wɪ nɛn Minsan -a 'vɪ bɛ,
 yaa dra. E 'ka man -tɔa 'plɛblɛ
 'ta wɔdɪ -a Bali -sru. En ya'a
 'ka 'tɔɛ -e Satan nɛn e 'wɪ
 'wɪdɪ "paa 'nyranman -a bɛ 'e
 'ka man yɪ dɪ. ⁴ 'Kv yi -tɛala Bali
 da 'nan, 'wɪnɔn nɛn kva 'pla
 'cɛɛ bɛ, ka ya -a drɛnan, en kaa
 dra 'li 'trilii. ⁵ 'Kva laabo Min-
 san lɔ 'nan, 'e 'cee ci "nrɔndɪ
 'pla Bali -le min yɪdɪ "yi "da, en
 e 'pla -pɔan 'sɔdɪ nɛn Zozi 'ji bɛ
 -a da.

Te 'ka drɛ kɔannɔn 'a dɪ!

⁶ 'Kv "bɔvɪ Zozinɔn, kv 'wɪ
 "paala 'cɛɛ -kaa san Zozi Crizi
 'tɔ da 'nan, Zozinɔn pɛɛnɔn
 nɛn o kɔan wɔ, te wa'a 'nyran-
 man paa dɪɛ, en te wa'a 'ta
 wɔla 'wɪnɔn nɛn kva paa 'ka
 'ji bɛ -a da dɪɛ, te 'ka -blɪ waa
 dɪ! ⁷ Kaa -tɔa 'ka 'bɔ 'a 'nan, e
 ya "le 'ka drɛ 'kv si drɛnɔn 'a.
 Kɔɔ kv 'lɔ 'ka 'va bɛ, kv'a kɔan
 wɔlɛ dɪ, ⁸ en kv'a min lɔ fɛ -blɪɛ

'e "tun "dɪ. Bodrun funnin,
 te 'kv "koe -nyaan 'nyranman
 'padɪ -a, 'nan -e 'kɔɛ -blɪfɛ 'e
 vɪɛ 'e drɛ 'ka 'tɔ -wɪn -ji -trɔ -
 a dɪ. ⁹ 'Kv 'blɪfɛ "sia paan 'ka
 'lɔ, 'pian ya'a drɛɛ zɪ dɪ. Kɔɔ
 kva wɛɛ 'nan, 'kv drɛ 'cee 'wɪ -
 kɔɔn "mannɔn 'a, en 'ka drɛ 'kv
 si drɛnɔn 'a. ¹⁰ En tɔ nɛn te kv
 ya tian 'ka 'va bɛ, kva paa 'ka
 'ji 'nan, min nɛn 'e 'ka 'vale 'e
 'nyranman "paa dɪɛ, te 'ka fɛ -
 nɔn -yrɛ "dɪ.

¹¹ 'Bɛ nɛn 'gɔɛ, kva 'man
 'nan, 'ka 'va min -mienun
 'o 'fli drɛ kɔannɔn 'a. Wa'a
 'nyranman paa dɪ, te o -cia 'o
 'tɔ wɔdɪ -a min peenun -le 'wɪ
 'ji. ¹² 'Kv 'wɪ "paala minnɔn zɪɛ
 -wlɛ Minsan Zozi Crizi 'tɔ da
 'nan, 'nyranman 'padɪ da nɛn
 'o yɪɛ 'trɔa, te waa "nɛn "fɛ -
 ble.

¹³ 'Kv "bɔvɪ Zozinɔn, te 'ka
 "koe 'e 'si 'ka da 'wɪ "yi "drɛdɪ
 -a dɪ!

¹⁴ Min nɛn ya'a 'ta wɔlɛa 'wɪ
 nɛn kva crɛn -tɛ zɪɛ -a da dɪɛ,
 'ka 'san -kɔnnɛn 'pla, te 'ka
 "nran waa dɪ. 'Ka drɛ zɪɛ -e
 'yra 'e -tɛ. ¹⁵ 'Pian te 'ka 'san
 'sia "le 'ka 'nanmanzan 'zɔ dɪ!
 E ya 'ka "bɔvɪ Zozizan 'tɔ -a, 'wɪ
 nɛn 'ka 'pla -yrɛ!

¹⁶ Minsan nɛn -fɔdɪ -trɔɔ "sia
 "va "bɛ, kva laabo -yrɔ 'nan,
 'e 'fɔdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ. 'E -nɔn
 yɪ pɛɛnɔn man, en 'e -nɔn -pɛ
 pɛɛnɔn 'ji! Minsan 'e 'pa 'ka
 pɛɛnɔn 'va!

¹⁷ An 'bɔ Pɔl 'bɛ 'ka 'tɔ bɔdɪ
 'gɔɛ -a crɛn -tɛ 'an 'pɛ -a. Zɪ
 maan dra 'mɛn 'fluba pɛɛnɔn
 'ji zɪɛ -e 'ka -tɔ 'nan mɛɛn 'pa
 'sia 'cɛɛ.

¹⁸ -Kaa 'san Zozi Crizi -le "yi
 'e 'kɔn 'ka pɛɛnɔn 'va!

'Fluba tɛdɛ nɛn Pɔl -a crɛn -tɛ Timote lɛ

¹ 'An 'bɔ Pɔl 'bɛ 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ. An ya Zozi Crizi -le 'pasiazan -a. Bali nɛn -kaa 'sizan 'wɪ 'ji -a bɛ, 'o 'vale Zozi Crizi nɛn -kaa 'bli a -yrɛ "bɛ, -wɛɛ 'an drɛ 'a. ² Mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ 'i 'bɔ Timote lɛ. Mɛɛn Bali -le 'wɪ 'vɪ 'yɪɛ, ɛn i wɪ "man. -Yɛɛ "wɛan i drɛ "le 'an 'pɔn -ji 'nɛn -le 'wɪ 'zɔ.

-Kaa "tɪ Bali 'lee -kaa san Zozi Crizi 'wei nyrinda 'si, ɛn 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fɔdɪ -trɔɔ -nɔn 'yɪɛ!

'I drɛ "yi minnun nɛn o Bali -le 'wɪ "paaman 'wlu 'a bɛ o va!

³ 'Wɪ nɛn maan 'vɪ 'yɪɛ te an "ta Masedɔa si "siala bɛ, -a -cin 'e 'fɔla 'i 'ji. Maan 'vɪ 'yɪɛ 'nan, 'i 'fɔ Efɛz nun, 'nan -e 'i 'wɪ 'pla min -mienun lɛ. O ya 'ka yei, te o 'wɪ nɛn 'wlu 'a bɛ -a "paaman minnun -ji. ⁴ 'Wɪnun zɪɛ, polunun nɛn Zuif 'nɔn -a bɔ bɛ 'lee o tranun kludanɔn "nrɔndɪ nɛn o -ko -a 'padɪ -a "da "bɛ, -a 'bɔ nɛn. 'I vɪ -wɪɛ 'nan 'o 'le 'tɔ! Kɔɔ 'winun zɪɛ o -taala -sa -fɔdnun -a. 'Nyrannan nɛn Bali -a "paa min man 'lɔɔ -e 'e min 'si 'wɪ 'ji bɛ, ya'a 'sia 'winun zɪɛ -a va "fo "dɪ, 'pian e "sia yi -teradɪ Zozi da va. ⁵ Bali -le 'wɪ "paadɪ 'le 'srannan "nɛn 'nan yɪdɪ "yi 'e 'kɔn 'ka yei. ɛn yɪdɪ "yi zɪɛ 'ka drɛ 'ka 'ci 'fɪdaa 'a! Te 'ka 'wɪ drɛ te 'ka 'wulo -ji "nrɔndɪ tin -tɛa 'ka da dɪ! ɛn yɪdɪ "yi zɪɛ, e 'si yi -teradɪ Zozi

da nɛn e 'ka "ta lou 'e "tun "dɪɛ -a va.

⁶ 'Wɪnun zɪɛ "o 'ka wo 'bɛ drɛnan "fo "dɪ, 'pian 'o 'fli -nɔn 'winun nɛn o ya 'wɪ "tun "a bɛ -a vɪdɪ lɛ. ⁷ O 'fli "siala 'nan Bali -le -pei -tɔ winun bɛ -wɛɛ cɪ -a "paanɔn 'a. 'Pian 'winun nɛn waa ve bɛ wa'a cɪ 'tɔa dɪ, ɛn 'wɪ 'bɔ nɛn o ya o -tɔdɪ "da 'nan 'wɪ 'kpa nɛn bɛ, wa'a 'tɔa dɪ.

⁸ -Kaa -tɔa 'nan -pei -tɔ winun bɛ, e ya 'wɪ "yi "a, 'pian e ya 'nan min 'e 'ta wɔla "da 'e -si tɪgɪ da. ⁹ ɛn -a -cin 'e 'kɔn -kaa 'ji 'nan, minnun nɛn o cɪ tɪgɪ bɛ -wee "wɛan "cɛɛ -pei -tɔ winun a dɪ, 'pian minnun nɛn o 'ka 'kpa dɪɛ, -wee "wɛan nɛn. 'Wɪnun nɛn waa dra bɛ -nyrɛn: O yɪɛ 'ka 'naan Bali man dɪ, ɛn o 'wɪ 'wɪdɪ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn dra. O 'tɔ srɔman Bali man, ɛn fɛnun nɛn Bali -le vɛ -a bɛ, o "we "man -wɪdɪ. Min -tɛnɔn nɛn waa, 'o "tɪ 'lee 'o "bɔ -tɛa. ¹⁰ Minnun zɪɛ o nyianla lɪ 'lee -kɔnnɛn -a te wa'a 'o cin 'palɛ dɪ. ɛn -klɔnmɔn 'lee 'e bɔɛzan -klɔnmɔn nyianla. ɛn 'o bɔɛzan blamin -taan "nɔan -a. ɛn o 'wlu -sɛan. ɛn o -pɛ wluannan 'wɪ 'ji, te e ya 'wlu -a. ɛn o 'wɪ dra te e 'ka Bali -le 'wɪ "paadɪ da dɪ. Minnun pɛɛnɔn nɛn o 'winun zɪɛ -a -tɔ dra bɛ, -wee "wɛan nɛn -pei -tɔ winun a. ¹¹ Bali nɛn -a 'tɔ a -dan, ɛn -a va nɛn -fɛa pɛɛnɔn "sia bɛ, -yɛɛ Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn 'pɛba 'wɔ 'an 'lɔ. 'Wɪnun nɛn an "sia -a vɪnan 'yɪɛ 'gʊɛ -a da wɪ nɛn.

Pɔl Bali muo "fɔ "yi "nɛn yaa drɛ -yrɛ "bɛ -a man

¹² Zozi Crizi nɛn -kaa san -a bɛ, maan muo -fɔa. E yi -tɛra

'an da, en yaan 'si 'va 'nan -e 'an 'yee 'nyranman 'pa, en yaa ta "koe "nɔn 'mɛn. ¹³ E tɛdɛ bɛ, an wu Zozi 'bɔ man -wlidɪ, en an 'tɛ 'pa Zozinɔn da, te an -kuli -taan "o man. 'Pian 'an nyrinda -sɛn Bali da. Tɔ zɪɛ -a man bɛ te ma'an yi tɛala Zozi da dɪ, en 'wɪnɪn nɛn maan dra bɛ, ma'an -ci tɔa dɪ, -yee "wɛan 'an nyrinda -sɛn Bali da. ¹⁴ 'Wɪ 'kpa, Zozi nɛn -kaa san -a bɛ, e "yi drɛ 'mɛn, en yaa drɛ e "mlianla "da. Yɪdɪ "yi "nɛn e "sia -a 'bɔ 'va bɛ, lee yi -tɛradɪ Zozi da bɛ -yɛɛ paa 'an 'ji.

¹⁵ Zozi Crizi -ta 'trɛda 'nan, -e 'e 'wɪ 'wlidɪ "drɛnɔn 'si 'wɪ 'ji. 'Wɪ zɪɛ 'wɪ tɪglɪ nɛn. E ya "le min 'e yi -tɛra "da "fɔ. 'I 'ci "nrɔn 'mɛn 'wɪ da. An 'wɪ 'wlidɪ drɛ 'e mlinla "da, ¹⁶ 'pian 'an nyrinda -sɛn Bali da. Yaa drɛ 'an 'bɔ 'wɪ 'wlidɪ "drɛzan -dan 'gɔɛ 'an 'va, kɔɔ e ya "vale 'nan, blamin 'e -ci yɪ 'nan Zozi Crizi 'le man -srandɪ min va a -dan. En Bali 'wɪ zɪɛ -a drɛ 'nan, -e minnɪn nɛn o -taa "yi -tɛlɛa Zozi da -e 'o 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a yɪ bɛ, 'an drɛ -wee 'wɪ -kɔɔn "manvɛ -a. ¹⁷ Bali a mingɔnnɛn -a 'li 'trilii, ya'a 'kaa "fɔ "dɪ. Min 'ka -a ye 'e yɪɛ 'a dɪ. -Yɛɛ cɪ Bali -a 'e -tɔwli, fɛ pee 'ka "nyian -yee -sru "dɪ. Tɔ 'wɪdɪ 'e 'kɔn -yee vɛ -a, en 'tɔ -dan 'e 'kɔn -yee vɛ -a 'li 'trilii. Amɛn!

Pɔl Timote "koe "tɔ 'e da

¹⁸ Timote, 'wɪ nɛn maan 'vɪ paan 'yɪɛ bɛ, 'mɛn 'nɛn 'kpa, 'bɛ 'nɛn 'gɔɛ maan -pɛba wo 'i 'lɔ. 'An 'ci "nrɔn 'wɪ nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ 'i man bɛ

-a da, en maan drɛ. 'O wei zɪɛ -a 'bɔ nɛn 'e drɛ 'i 'tɔ -kli -a, -e 'i Minsan -le 'nyranman 'pa. E ya "le -kuli man nɛn i cɪ. ¹⁹ 'Yie yi -tɛradɪ Zozi da bɛ 'i "trɔɛn "trɔa 'ji, en te 'i 'wɪ drɛ te 'i 'wulo -ji "nrɔndɪ tin -tɛa 'i da dɪ! Min -mienun bɛ 'wɪ "yi "nɛn o -wulo -ji "nrɔndɪ -a ve -wlɛ 'nan 'o drɛ bɛ, wa'a 'ta wɔlɛa 'bɛ da dɪ. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -maan en -wee yi -tɛradɪ Zozi da 'e 'le 'tɔ. ²⁰ En 'wɪ 'bɔ zɪɛ -yɛɛ 'bɔ Ime 'lee Alɛzandre man. 'O "fli zɪɛ an 'o drɛ Satan -le vɛ -a 'e "pa 'ji, kɔɔ maan 'vɪ -wlɛ 'nan, te 'o 'ta "nyian 'kɔ yei "dɪ. Maan drɛ zɪɛ -e 'o -tɔ 'nan, Bali 'tɔ sɛrɛdɪ bɛ e 'ka "yi "dɪ.

2

Pɔl Bali trɔ 'badɪ 'wɪ 'vɪ

¹ An 'ka trɔ "baa, 'wɪ nɛn e cɪ "le 'ka drɛ en -yɛɛ cɪ 'wɪ 'tɛdɛ -a bɛ, -nyrɛn 'nan, 'ka Bali trɔ 'ba minnɪn pɛɛnɔn lɛ! 'Wɪ nɛn o man bɛ 'ka tin 'ba Bali lɛ, en 'ka Bali muo "fɔ! ² 'Ka Bali trɔ 'ba minnɪn nɛn mingɔnnɛnnɪn -a bɛ -wlɛ, lee minnɪn nɛn min tanɔn 'a bɛ -wlɛ. 'Ka drɛ zɪɛ -e -kaa man 'e 'fɔla flu te "pɛn 'ka -kaa man dɪ. -A -nan nɛn -kaa -kɔlaman Bali 'sudɪ -a, en -cee ta wɔdɪ minnɪn va bɛ e -kɔan 'e 'sɔdɪ "ji. ³ 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'wɪ "yi "a, en e 'sɔ Bali nɛn -kaa 'sizan 'wɪ 'ji -a bɛ -yrɛ. ⁴ Bali -a "va 'nan minnɪn pɛɛnɔn 'o 'si 'wɪ 'ji, en 'o 'yee 'wɪ tɪglɪ 'tɔ. ⁵ Kɔɔ -yɛɛ cɪ Bali -a 'e -tɔwli, -a pee "ka "dɪ. En min nɛn e cɪ Bali 'lee minnɪn yei 'bɛ, e ya "nyian 'e -tɔwli. -A pee "ka "dɪ. Min zɪɛ Zozi Crizi nɛn. ⁶ E wu "man, en e minnɪn pɛɛnɔn 'lɛji -ka 'wɔ. O ta pan nɛn yaa 'wɔ. 'Wɪ

nen yaa dre zɪɛ, -yɛɛ -ci kɔɔn 'nan Bali a "va 'nan minnun pɛɛnɔn 'o 'si 'wɪ 'ji. Tɔ nɛn Bali -a -kɔɔn bɛ -a tɔ 'bɔ man nɛn 'wɪ zɪɛ 'e dre. ⁷ Bali 'an dre Zozi 'le 'pasiazan -a, 'nan -e 'an 'wɪ zɪɛ -a fuila "man minnun pɛɛnɔn 'va. 'Wɪ tɪgɪ nɛn maan ve, 'wɪ "cɛɛ maan -sɛan "fo "di. Yaa dre zɪɛ 'nan -e 'an yi -tɛradɪ Zozi da 'lee Bali 'bɔ 'le 'wɪ tɪgɪ bɛ, -a "paa minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ o ji.

⁸ An ya "va 'nan fɛ pɛɛnɔn 'nan bɛ -klɔnmɔnnun 'o Bali trɔ 'ba. O -pɛnun nɛn waa wuanla lou Bali trɔ 'banan bɛ, 'o 'kɔn 'saun. Te min man nyran 'e 'kɔn o ji dɪ, ɛn te -sa -fɔdɪ 'e 'kɔn o yei "dɪ!

⁹ Lɪmɔnnun -le vɛ bɛ, an ya "va 'nan, 'o sɔ 'cɛn 'o man 'kpa. 'O 'man dre 'e tɪgɪ da, te 'o 'fli -fɔ bei -klɔnmɔn 'le -wɛɛladɪ -a dɪ. -Nyɛn "le -wulo "jɛ "drɛdɪ sɛnjɛn sɛnjɛn 'le 'wɪ 'zɔ, ɛn "nyian "le -siga fɛnun 'lee 'klanvɛnun -sɛndɪ o man -le 'wɪ 'zɔ, ɛn "nyian "le sɔnun nɛn -a 'flɛ cɪ bɛ -a wɔdɪ -le 'wɪ 'zɔ. ¹⁰ 'Pian -wee fɛnyian 'e 'si o dre winun "yi 'va. 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ 'bɛ -kɔɔnman 'nan o "klanman Bali lɔ.

¹¹ -Te min a Bali -le 'wɪ "paanan bɛ, lɪmɔnnun ta 'e 'kɔnnan flɪ, te o "trɔɛn "a 'e 'tɔdɪ -a wei lɛ, ɛn 'o 'ta wɔla "da! ¹² ɛn "nyian bɛ, ma'an -si -nɔan lɪmɔnnun lɛ, -e 'o Bali -le 'wɪ "paa dɪ. ɛn ma'an -si -nɔan -wɛɛ, -e 'o -klɔnmɔnnun 'pla dɪ, 'pian o 'ta 'e 'kɔnnan flɪ. ¹³ 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ nɛn e dre 'li 'trɛda pou sianan "bɛ -a da: Adan nɛn Bali -a dre 'e tɛdɛ, "bɛ -sru ɛn e ɛv dre. ¹⁴ Adan "cɛɛ -mlɛn -a see paa dɪ, 'pian lɪmɔn nɛn ɛv -a bɛ, -a

'bɔ nɛn -mlɛn -a see paa, ɛn -pei nɛn Bali -a -tɔ -wɛɛ "bɛ, yaa srɛ. ¹⁵ 'Bɛ a zɪ, 'pian maan ve 'cɛɛ 'nan, Bali lɪmɔn "sia 'wɪ 'ji 'nɛn 'yadɪ man. 'Pian e ya 'nan 'e yi -tɛra Zozi da -trilii, ɛn 'e min yi "yi -trilii, ɛn 'e 'kɔn Bali -le vɛ -a "fo, ɛn 'e 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a dre -pɛ nɛn e "sɔa Bali lɛ bɛ -a man.

3

Minnun nɛn 'o yɪɛ -tɔa -leglizɪ -va bɛ -wee 'wɪ

¹ -Te min a "va 'nan 'e yɪɛ -tɔa -leglizɪ -va bɛ, te 'wɪ "yi "nɛn yaa -si 'sia. 'Wɪ zɪɛ e ya 'wɪ tɪgɪ 'a "fo.

² 'Pian e ya 'nan, min nɛn 'e yɪɛ -tɔa -leglizɪ -va bɛ, te 'tɔ 'tɔ 'e 'kɔn 'e 'padɪ "man "dɪ. Lɪ -kɔan -a san wɪ -tɔwɪ. -A san -kɔlaman 'e 'fli 'kundɪ -a, ɛn -a san 'e 'kɔn min tɪgɪ 'a, ɛn -a san dre wɪ 'e 'kɔn 'e 'sɔdɪ "ji. -A san 'e 'kɔn min nɛn e min "kuan 'e 'pɛ "fli "a bɛ -a. -A san 'e 'kɔn min nɛn e Bali -le 'wɪ "paaman sidɔ bɛ -a. ³ Te -a san 'e -wɛn mlɪndɪ -trɔa 'e 'win -ji dɪ, te 'bli 'e 'fɔ -a san ji tada dɪ, 'pian -a san 'e 'kɔn min -trɔɔ -a. Te -a san 'e 'wɪ 'blɪdɪ yi "yi "dɪ, ɛn te -a san 'e 'kɔn min nɛn e "lala ye "yi "bɔv "bɛ -a dɪ. ⁴ -A san 'e 'kɔn min nɛn -a -pɛ "sɔa 'e 'bɔ 'le "kɔnnɛn 'nɔn 'pladɪ -a bɛ -a. -A san -le 'nɛnnun bɛ o yɪɛ 'e 'nan -a 'bɔ man, ɛn 'o 'yra -tɛ min man. ⁵ Kɔɔ -te min -pɛ 'ka 'sɔa 'e 'bɔ 'le "kɔnnɛn 'nɔn 'pladɪ -a dɪɛ, yaa dra 'kɔ -e 'e yɪɛ 'tɔ Bali -le -leglizɪ bɛ -a va? ⁶ Te -a san 'e 'kɔn min nɛn e -fɔ Zozi 'va 'e 'trɛ bɛ -a dɪ, "tɔgɔ 'e 'fli 'sia -dan, -e Bali 'e tin -tɛ "da "le zɪ yaa dre Satan lɛ bɛ

-yee 'wɪ 'zʊ. ⁷ En e ya "nyian 'nan, minnun nɛn o 'ka Zozi 'va dɪe -a san 'tɔ 'yi 'e 'kɔn 'o 'le. -Te e ya zɪe, minnun 'ka 'we "man -wɪdɪ "dɪ, ɛn Satan 'ka 'kɔlaman -a man yɪdɪ -a dɪ.

Minnun nɛn o "paa -leglizi 'lɛnɔn 'va bɛ

⁸ Minnun nɛn o "paa -leglizi 'lɛnɔn 'va bɛ 'wɪ 'tɔwɪ zɪe e ya -wee vɛ -a. 'O 'kɔn minnun nɛn o drɛ wɪ -a -maan min 'yra -tɛa "o man bɛ waa. En te 'o 'kɔn minnun nɛn 'o wei a "flivli "bɛ -a dɪ, ɛn te 'o 'fli -nɔn -wɛn mlɪndɪ lɛ dɪ, ɛn te 'o -dawli yɪ "yi "lala -nan dɪ. ⁹ 'Wɪ yɔɔdɪ nɛn -cee yi -tɛradɪ Zozi da -a bɛ 'o "trɔɛn "trɔa ji, te 'o 'wɪ drɛ te 'o 'wulo -ji "nrɔndɪ tin -tɛa "o da dɪ! ¹⁰ 'Ka cin yɪ -wee 'wɪ man, -te ka'a 'wɪ 'tɔ yɪlɛ o man dɪe, 'vaa -e 'ka o drɛ -leglizi 'lɛnɔn 'pa "vanɔn 'a.

¹¹ -Te lɪmɔnnun nɛn waa bɛ, -a -tɔwɪ "nɛn "nyian -wee vɛ -a. 'O 'kɔn lɪmɔnnun nɛn 'o drɛ wɪ -a -maan min 'yra -tɛa "o man bɛ waa. Te 'o 'kɔn lɪmɔnnun nɛn o 'le 'ble bɛ -a dɪ. 'O 'kɔn lɪmɔnnun nɛn 'o 'kɔlaman 'o 'fli 'kundɪ -a bɛ waa. 'O 'kɔn lɪmɔnnun nɛn min yi -tɛala o da 'wɪ pɛɛnɔn 'ji bɛ waa.

¹² Minnun nɛn o ya -leglizi 'lɛnɔn 'pa "vanɔn 'a bɛ, lɪ -kɔan -wɪɔ "tɔwɪ, ɛn o -pɛ "sɔa 'wee 'nɛnnun 'lee 'wee "kɔnnɛn 'nɔn 'pladɪ -a. ¹³ -Leglizi 'lɛnɔn 'pa "vanɔn bɛ, -te o -pɛ "sɔa 'wee 'nyranman 'padɪ -a 'kpa bɛ, Zozinɔn 'yra -tɛa "o man. -A -nan nɛn o yi -tɛala 'o 'fli da -e 'o yi -tɛradɪ Zozi Crizi da -nan wɪ vɪ minnun lɛ.

Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn bɛ Bali -le 'wɪ yɔɔdɪ -dan nɛn

¹⁴ -A -cin a 'an 'ji 'nan yi "fli yaa 'gʊɛ -a -ji bɛ, 'an bɔa 'i man nun, 'pian 'an ya 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛnan 'yɪe, ¹⁵ 'nan -te 'an 'mɔn te yi 'an ye dɪe, tɔɔn zɪ 'kɔ 'i 'wɪ drɛ Bali -le 'kuin bɛ, te yia -tɔa. Bali nɛn -a yɪe cɪ "man "bɛ, -yee -leglizi nɛn. -Yɛɛ cɪ 'wɪ tɪglɪ 'kɔladrɛn 'a, ɛn -yɛɛ cɪ -a cɛɪn -a. ¹⁶ 'Wɪ 'kpa nɛn, -kaa pɛɛnɔn pei a -tɔwɪ 'nan, 'wɪ yɔɔdɪ nɛn -cee yi -tɛradɪ Zozi da -a bɛ e ya -dan.

-Nyɛn 'nan Zozi drɛ blamin -
a,
ɛn Bali lei 'saun -a -ci kɔɔn 'nan
ya'a 'wɪ 'wɪdɪ -tɔwɪ "drɛlɛ dɪ.
Bali -le 'pasianɔn -a 'yɪ.
'Wɪ nɛn Zozi -a drɛ bɛ,
waa -nan 'sinan 'pa
'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji 'nɔn lɛ,
ɛn minnun yi -tɛra "da.
Bali 'tɔ -dan -nɔn -yrɛ laji lou.

4

Minnun nɛn o 'wɪ wɪ "paa -man minnun ji bɛ, 'i o -ci bɔla

¹ Bali lei 'saun -a 'vɪ 'wein 'nan, tɔ -fɔla "da "ji bɛ minnun 'ka 'taa yi -tɛlɛa 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ bɛ -a da dɪ. O -taa -sɔɔnlɛa min see "paa winun -sru 'lee 'wɪ "paadɪ nɛn lei -wɪdɪ -a -cin -tɔa "min ji bɛ -a -sru. ² Minnun nɛn o 'wɪ 'bɔ zɪe -a "paaman bɛ, 'wɪlunɔn nɛn waa, ɛn o ya 'o 'fli 'tɔ -wɛɛnan. -Wee -wulo -ji "nrɔndɪ va bɛ Satan -pɛ -flɛ yɪa 'nan. ³ Waa "paaman minnun ji 'nan, te lɪmɔn 'e -kɔnnɛn 'pa dɪ, ɛn te -klɔnmɔn 'e lɪ 'pa dɪ! En "nyian 'nan -blɪfɛ -mie a bɛ, te min 'e 'bɛ 'blɪ dɪ! 'Pian Bali -blɪfɛ

pεεnɔn drɛ 'nan -e minnun nɛn o yi -tɛra Zozi da ɛn o 'wɪ tɪglɪ -tɔa "bɛ, 'o Bali muo "fɔ -e 'o -bli. ⁴ Kɔɔ fɛ pεεnɔn nɛn Bali -a drɛ -blɪfɛ -a bɛ e ya 'kpa, ɛn -a -tɔ 'ka "va -wɪdɪ "fo "dɪ. 'Pian e ya 'nan min 'e Bali muo "fɔ -e 'e -bli. ⁵ Kɔɔ 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ bɛ -a da, 'lee Bali 'bɔ trɔ 'badɪ man nɛn, fɛ pεεnɔn zɪɛ e dra 'saun Bali lɛ.

⁶ -Te 'winun zɪɛ -a 'bɔ nɛn i cɪ -a "paanan Zozinɔn 'ji bɛ, te i ya Zozi Crizi -le 'nyranman 'pazan 'kpa -a. ɛn yaa -kɔɔnman 'nan Bali wei 'lee 'wɪ "paadɪ tɪglɪ nɛn i kɔala "man "bɛ, -wɛɛ cɪ "le 'yie -blɪfɛ -le 'wɪ 'zɔ. ⁷ 'Pian 'winun nɛn e 'ka Bali -le 'wɪ 'a dɪ ɛn e ya "le lɪblanun -le polu "tun 'zɔ bɛ, te 'yie 'si -nɔn min lɛ "fo "dɪ!

'I man -wɛɛ 'nan 'i drɛ wɪ 'e 'sɔ Bali lɛ. ⁸ -A man -wɛɛdɪ 'nan -e fɛ -tɔ 'e -trɔa min 'kɔlɛ 'a bɛ, e ya 'kpa, 'pian e "paa min va "wɛnnɔn 'e "tun. 'Bɛ nɛn 'bɛ cɪ 'wɪ 'yi "a "fo "bɛ, -nyrɛn 'nan min 'e 'ta wɔla Bali wei da. -Te -kaa ya 'wɪ zɪɛ -a drɛnan bɛ, Bali -le -fɛa a -kaa man tɔ 'gɔvɛ -a -ji, ɛn e ya -kaa man tɔ -fɔla "da "ji.

⁹ 'Wɪ zɪɛ e ya 'wɪ tɪglɪ 'a, ɛn e ya "le -e min 'e yi -tɛra "da. ¹⁰ ɛn "nyian 'wɪ zɪɛ -a lɛ nɛn -kaa 'nyranman "paa, ɛn -kaa 'fli -mɛan dra, kɔɔ Bali nɛn -a yie a "man "bɛ, -kaa 'bli a -yrɛ. -Yɛɛ cɪ 'trɛdanɔn pεεnɔn 'sizan 'wɪ 'ji -a. 'Pian minnun nɛn o yi -tɛra Zozi da bɛ, o nɛn e o "sia 'wɪ 'ji.

¹¹ 'Wɪnun pεεnɔn zɪɛ, -a 'bɔ nɛn 'i "paa Zozinɔn 'ji, ɛn -a 'bɔ nɛn 'i 'pla -wɛ 'wɪ 'a. ¹² Te min -tɔ 'e vɪ 'nan, i ya -gobo

'a -le "wɛan bɛ 'e yie 'ka 'naan i man dɪ. 'Pian 'i drɛ Zozinɔn pεεnɔn 'le 'wɪ -kɔɔnmanzan 'a 'yie 'wɪ vɪdɪ man, 'lee 'yie 'wɪ drɛdɪ min va man, 'lee 'yie min yɪdɪ "yi "man, 'lee 'yie yi -tɛradɪ Zozi da man, ɛn 'wɪ nɛn e 'tɔ "paa min man bɛ te 'i -tɔ drɛ "fo "dɪ. ¹³ 'Wɪ nɛn e cɪ "le 'i yie 'trɔa "da "trilii 'vaa -e 'mɛn 'lɔdɪ 'e bɔ bɛ -nyrɛn 'gɔv: 'I Bali -le 'fluba ta vɪ Zozinɔn lɛ! ɛn "nyian 'wɪ 'bɔ nɛn Bali -a 'vɪ bɛ 'i -ci 'si -wɛɛ -e 'o "koe 'e 'tɔ 'o da! ɛn "nyian 'i Bali -le 'wɪ "paa o ji! ¹⁴ "Yi "nɛn Bali -a drɛ 'yie bɛ, te 'i -fɔla "trɔɛn -sru "dɪ! "Yi zɪɛ Bali 'lewei vɪnɔn 'bɛ 'vɪ 'nan e ya 'yie vɛ -a, ɛn -leglizi min cejenun 'o 'pɛ 'pla 'i da.

¹⁵ 'Wɪnun zɪɛ -a drɛdɪ da nɛn 'i yie -trɔa, ɛn 'i 'fli -nɔn -yrɛ, 'dɔ -e minnun pεεnɔn 'o -tɔ 'nan 'yie ta wɔdɪ Bali -sru "bɛ e ya -kɔnan 'e 'lɛ. ¹⁶ 'I yie 'tɔ 'i 'fli -va, ɛn 'i drɛ "yi 'yie 'wɪ "paadɪ va. 'Wɪnun nɛn maan 'vɪ 'yie paan bɛ, te 'i 'pɛ -sru 'e tɔa -a drɛdɪ -ji dɪ. Kɔɔ -te i ya -a drɛnan "da "bɛ, Bali 'i "sia 'wɪ 'ji, 'ka 'vale minnun nɛn 'o "trɔɛn "a 'e 'tɔdɪ 'yie 'wɪ "paadɪ lɛ bɛ waa.

5

Zozinɔn 'wɪ dra 'o cin lɛ 'kɔ?

¹ -Te min ceje 'wɪ drɛ -wɪdɪ "bɛ, te 'i vɪ -yrɛ wei 'plɛblɛ 'a dɪ, 'pian 'wɪ nɛn e min "koe -tɔa 'e da bɛ, -a 'bɔ nɛn 'i vɪ -yrɛ "le 'i "tɪ "lɛ nɛn i cɪ 'wɪ tin 'banan. -Te -gobonun nɛn waa bɛ, 'wɪ -tɔwɪ zɪɛ -a 'bɔ nɛn 'i drɛ. 'I 'wɪ tin 'ba -wɛɛ "le 'i "bɔnun -le 'wɪ 'zɔ. ² -Te lɪmɔn cejenun nɛn waa bɛ, 'wɪ -tɔwɪ zɪɛ -a 'bɔ nɛn 'i drɛ. 'I 'wɪ tin 'ba -wɛɛ "le 'i "bɔnun -le 'wɪ 'zɔ. ɛn -te nɔnbɛnun nɛn waa bɛ, 'wɪ

-tuwli zɪɛ -a 'bɔ nɛn 'i drɛ. 'I 'wɪ tin 'ba -wɪɛ 'le 'i "blunun -le 'wɪ 'zʊ, ɛn 'wɪ nɛn e 'tɔ "paa min man bɛ te -a -cin 'e 'kɔn 'i 'ji o va "fo "dɪ.

Lɪmɔnnun nɛn -cale a bɛ -wee 'wɪ nɛn 'gʊ

³ Lɪmɔnnun nɛn o -sran -ka 'o da ɛn 'wee -mie "ka "dɪɛ, 'i yɪɛ 'tɔ o da. ⁴ 'Pian lɪmɔnnun nɛn o ya -cale -a, ɛn 'wee 'nɛnnun -a bɛ, -te bɛ "cɛɛ dɪ 'wee -anɔnmaannun a bɛ, 'wɪ nɛn 'kɔ 'nɛnnun zɪɛ 'o drɛ bɛ -nyrɛn 'gʊ. 'O 'wee yɪ -tɛradɪ Zozi da -ci -kɔɔn 'e tɛdɛ 'o 'bɔ 'mangulinun 'va. 'Wɪ nɛn e cɪ 'le 'o drɛ 'o 'mangulinun lɛ bɛ, -nyrɛn zɪɛ. ɛn -yɛɛ 'sɔ Bali lɛ. ⁵ Lɪmɔn nɛn e ya -cale -a, -yee -mie "ka "dɪ, ɛn -a -pɛ -fɔnan "ka "dɪɛ, -a 'bli a Bali lɛ. Tʊ pɛɛnɔn man e ya Bali trʊ 'banan, te yaa laabo -yrɔ 'nan 'e 'pa 'e 'va. ⁶ 'Pian lɪmɔn nɛn e ya -cale -a, ɛn -a 'bɔ ci 'sɔ wɪnun -sru "nɛn e 'ta wo bɛ, -te -a yɪɛ a "man oo, Bali "le 'va bɛ, e ya min -kadɪ -a. ⁷ 'Wɪ nɛn e cɪ 'le 'i 'pla -wɪɛ 'wɪ 'a bɛ -nyrɛn zɪɛ. -Te o 'ta wɔla "da "bɛ, 'tɔ 'ka 'kɔan 'e 'padɪ o man dɪ. ⁸ 'Nɛn nɛn ya'a 'e yɪɛ -tɔa 'e 'mangulinun va dɪɛ, te 'e 'pɛ 'si yɪ -tɛradɪ Zozi da -sru. 'Nɛn zɪɛ, e ya min -wɪdɪ "a, e "mlɪan min nɛn ya'a Bali -tɔa dɪɛ -a da. 'Nɛn nɛn -a mangulinun 'bɔ -nyɛanla -yee "kɔnnɛn, ɛn ya'a 'e yɪɛ -tɔa o va dɪɛ, -yee vɛ 'bɛ cɪ -wɪdɪ "fo.

⁹ Lɪmɔn nɛn -a -sran -ka 'e da bɛ, 'i 'tɔ 'sia 'fluba nɛn -calɛnun 'tɔ 'a -ji bɛ -a -ji. 'Pian lɪmɔn nɛn -a 'lɛ -fuba 'shɛɛdʊ -cia, ɛn e -kɔnnɛn 'pa 'e 'pa -a -tuwli "bɛ, -a 'tɔ nɛn 'i 'sia.

¹⁰ -A 'tɔ "yɪ 'e 'kɔn min 'le -yee 'wɪ "yɪnun nɛn yaa drɛ bɛ -a man. -A -mie nɛn "le 'nɛn 'lɛbʊdɪ sɪdɔ -le 'wɪ 'zʊ, ɛn -a -mie nɛn "le minnun nɛn o bɔala "va "bɛ o 'kundɪ 'e 'pɛ "fli "a -le 'wɪ 'zʊ, ɛn -a -mie nɛn "le Zozi nɛn o bɔala "va "bɛ o cɛɪn -man "foedɪ -le 'wɪ 'zʊ, ɛn -a -mie nɛn "le minnun nɛn o ya see -ji bɛ, 'padɪ o va -le 'wɪ 'zʊ, 'lee 'wɪ "yɪ 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn drɛdɪ.

¹¹ 'Pian -te lɪmɔnnun zɪɛ o ya nɔnbɛnun -a bɛ, te 'i 'o 'tɔ 'sia "fo "dɪ. Kɔɔ tʊ -mie bɔa "bɛ, -kɔnnɛn -cin a o ji -le "wɛan, o "sia Crɪzi -sru, -e 'o -kɔnnɛn 'pa. ¹² Tɔɔn 'wɪ nɛn o -tɔ "da 'nan o dra bɛ, te 'o 'pɛ 'si -a -sru. E ya "le tin nɛn waa -tɛ 'o 'fli da zɪɛ. ¹³ ɛn "nyɪan bɛ 'o 'fli dra kɔannɔn 'a, te o -cia 'kɔn 'lɛ "nɛn -tɔladɪ -a "da. 'Wɪ nɛn e cɪ -wɪdɪ "fo "bɛ, -nyrɛn 'nan o 'le 'ble, ɛn 'wɪ nɛn e 'ka 'wee 'wɪ 'a dɪɛ 'lee 'wɪ nɛn e 'ka "le 'e bɔla min lɛ dɪɛ, -a 'bɔ nɛn waa ve. ¹⁴ 'Wɪnun pɛɛnɔn zɪɛ -yee "wɛan bɛ, an ya "va 'nan lɪmɔnnun nɛn o ya nɔnbɛ "a ɛn o -sran -ka bɛ, 'o -kɔnnɛn 'pa, 'o 'nɛn 'ya, 'o yɪɛ 'tɔ 'wee "kɔnnɛn 'va, 'dʊ -e 'o vɪɛ 'o -si -nɔn -kaa 'nanmanzan lɛ -e o 'tɔ 'e srɛ dɪ. ¹⁵ Kɔɔ lɪmɔnnun zɪɛ o -mɪɛnun 'si -si tɪɪɪ da, ɛn o sɔɔnla Satan -sru 'va.

¹⁶ Lɪmɔn nɛn e ya Zozi 'va ɛn -cale lɪmɔnnun a -yee "kɔnnɛn "bɛ, 'e 'pa o va. Te -leglɪzi nɛn 'e yɪɛ 'tɔ o va dɪ, 'dʊ -e -leglɪzi 'e -kɔla 'padɪ -a -cale tɪɪɪnun va.

Minnun nɛn o o -tɔ -leglɪzi min ceje -a bɛ -wee 'wɪ nɛn 'gʊ

¹⁷ Minnun nɛn o o -tɔ -leglɪzi min ceje -a bɛ, -te o yɪɛ -tɔa -leglɪzi -va 'kpa bɛ, 'ka o muo

"fɔ -pɛ "kaga "ji. 'Pian minnun nɛn ka o muo -fɔa 'e "mlianla "da "bɛ, minnun nɛn o Bali -le 'wɪ ve, ɛn o Bali -le 'wɪ "paa-man bɛ o nɛn. ¹⁸ Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Tri nɛn e ya 'nyranman 'panan 'saa va bɛ,

te 'i 'si -tɔ -yrɔ -e 'e 'saa 'blɪ dɪ.»
 ɛn e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ "nyian -ji 'nan:

«'Nyranman 'pazan bɛ, -a 'pan a.»

¹⁹ -Te o -leglizi min ceje -tɔ man wɪ 'vɪ 'yɪɛ, te ya'a 'silɛ min "fli yaa 'le dɪɛ, te 'i 'sia "da "dɪ. ²⁰ 'Pian minnun nɛn 'o 'wɪ 'wɪdɪ "dra bɛ, 'i 'wɪ 'pla 'wɛ Zozinɔn pɛɛnɔn yɪɛ man. 'I drɛ zɪɛ -e "klan 'e 'fɔ min -mienun ji.

²¹ Kɔ ya Bali 'lɛ, ɛn kɔ ya Zozi Crizi 'lɛ, ɛn kɔ ya Bali -le 'pasianɔn nɛn laji e o 'si "va "bɛ o 'lɛ. Maan ve 'yɪɛ 'nan, 'wɪ nɛn an "sia -a crɛn -tenan 'yɪɛ 'gɔɛ -a da nɛn 'i drela. -Te i min man wɪ 'man ɛn yɪ'a tian -a san wei manlɛ dɪɛ, te 'i tin -tɛ "da "dɪ. ɛn te 'i min bɔ "va "dɪ.

²² Te 'i kɔɔ min -tɔdɪ -a 'nan -e 'e 'nyranman -tɔ 'pa -leglizi -ji dɪ! ɛn 'wɪ zɪɛ -a -ji bɛ, te 'i 'pɛ 'pla min da tada dɪ! Te 'i 'wɪ drɛ -e min pee -le 'wɪ 'wɪdɪ 'yɪ 'e baa 'i man dɪ! ɛn 'wɪ nɛn e 'tɔ "paa min man bɛ, te 'i -tɔ drɛ "fo "dɪ!

²³ Te 'i vɪ 'nan 'i 'fo 'yɪ 'saza 'mlɪndɪ man dɪ. 'Pian 'i man nɛn ya'a 'cɛan dɪɛ, 'lee 'i 'pɔn -ji -le "wɛan bɛ, 'i -wɛn mlin 'sɛzɛnɔn.

²⁴ Min -mienun a bɛ, 'wee 'wɪ 'wɪdɪ "ta a 'e bɔladɪ min pɛɛnɔn lɛ 'wein 'vaa, -e yɪ nɛn Bali minnun -le tin "baa bɛ 'e

bɔ. 'Pian min -mienun -le vɛ bɛ, yɪ zɪɛ -a da nɛn -a ta bɔala.

²⁵ -A -tɔwɪli "nɛn "nyian min drɛ wɪnun "yɪ "le vɛ -a. O ta a 'e bɔladɪ min pɛɛnɔn lɛ 'wein. ɛn 'bɛ nɛn 'bɛ 'ta 'ka tian bɔlɛa dɪɛ, yɪ zɪɛ -a da nɛn 'o 'ta bɔala.

6

Nɔannun -le 'wɪ nɛn 'gɔ

¹ Zozinɔn nɛn o ya nɔan -a bɛ, 'o 'o 'tanɔn 'sia min -a -pɛ pɛɛnɔn 'ji. 'O drɛ zɪɛ, 'dɔ -e minnun 'o vɪɛ 'o 'wɪ 'wɪdɪ Bali 'lee -cee 'wɪ "paadɪ man dɪ. ² ɛn Zozinɔn nɛn o ya nɔan -a, te o tanɔn a Zozi 'va bɛ, te o yɪɛ 'e 'ciɪ 'o 'tanɔn 'bɔ 'ji 'nan 'o 'vale waa 'o drɛ "bɔɪnun -a dɪ. 'Pian 'o 'nyranman 'pa -wɛ 'kpa tɪglɪ, kɔɔ o tanɔn 'bɔ nɛn o 'nyranman "paa -wɛ "bɛ, o ya Zozi 'va ɛn Bali o ye "yɪ.

'I drɛ "yɪ min -mienun a, te o Bali -le 'wɪ "paaman 'wɪ 'a

'Wɪnun pɛɛnɔn zɪɛ, -a 'bɔ nɛn 'i "paa Zozinɔn 'ji, ɛn -a 'bɔ nɛn 'i 'pla -wɛ 'wɪ 'a. ³ 'Pian min -mienun a bɛ, o 'ka 'wɪ zɪɛ 'bɛ -sru "dɪ. 'Wɪ 'pee nɛn "o "paaman Zozinɔn 'ji. Wei nɛn e ya tɪglɪ ɛn e "sia -kaa san Zozi Crizi 'le bɛ, o 'ka 'bɛ 'va dɪ. ɛn 'wɪ "paadɪ nɛn e yɪ -teradɪ Bali da -ci "sia min lɛ bɛ, wa'a 'ta 'wɔla "da "dɪ. ⁴ Minnun zɪɛ 'o 'fli "siala -dandan, te wa'a fɛ -tɔ tɔa dɪ. -Sa -fɔdɪ drɛ o man "le -cɛ -tɔ -zɔ, o 'wɪ 'blɪdɪ ye "yɪ 'wɪ "wɛnnɛnnun da. 'Wɪnun zɪɛ -yɛɛ -taala "man bɔdɪ -a 'ka yei. ɛn -yɛɛ -taala 'cɛndɪ 'e cin man -a 'ka yei. ɛn -yɛɛ -taala min sɛɛ wɔdɪ -a 'ka yei. ɛn -yɛɛ -taala ci "nrɔndɪ min man -wɪdɪ "a 'ka yei. ⁵ ɛn "nyian -yɛɛ -maan min yei 'ka -a ble

di. O 'wɪ dra "le minnun nen
 'o 'wulo 'ka o da diɛ, -wee 'wɪ
 'zɒ, ɛn wa'a 'wɪ tɪgɪ 'tɔa "fo "di.
 -A -cin a o ji 'nan Bali -sru 'ta
 wɒdi bɛ "lala yɪnan nen.

6 'Wɪ 'kpa nen, 'ta woladi
 Bali -sru "bɛ, e ya fɛ yidi -dan
 tɒ -a. 'Pian min 'ka 'kɔan 'e
 'ladɪ min lɔ fɛ da di. 7 Kɔɔ min
 'ka 'talɛ 'e 'lɔ le fɛ -tɒ -a 'trɛ 'gʊɛ
 -a da di. ɛn min "ɛ vɪ 'nan 'e
 'li 'e da bɛ, ya'a 'ko 'e 'lɔ le fɛ
 -a di. 8 -Yee "wɛan -te -kaa -
 blifɛ ye, ɛn -kaa man sɔ ye bɛ,
 'e bɔ -kaa a. 9 'Pian minnun
 nen o ya "va 'nan o dra fɛnɔn
 'a bɛ, Satan o see "paaman -e
 'o 'tɛ -yee san -ji. Min ci 'sɔ wɪ
 -wɪdɪnun nen, o ya 'wɪ "tun "a
 ɛn o min srɛman bɛ, te -a -cin
 a -tɔlanan "o ji. 'Wɪnun zɪɛ,
 -yɛɛ min -nan -nyaan, ɛn -yɛɛ
 min 'sia Bali man -kɔɔbli.

10 Fɛ nen maan ve zɪɛ -yɛɛ ci
 'nan, "lala yidi "yi "bɛ, -yɛɛ ci
 'wɪ 'wɪdi 'tɔ 'tɒvɒ pɛɛnɔn pei -
 trɔanan "a. "Lala yidi "yi "le
 "wɛan, min -mienun 'si Bali -
 sru 'va, ɛn o ya 'o yɪnan 'wɪ
 'wɪdi 'tɔ 'tɒvɒ pɛɛnɔn 'lɔ.

Pɔl 'wɪ 'pla Timote le

11 'Pian 'i 'bɔ Bali -le 'nyran-
 man 'pazan bɛ, te 'wɪnun zɪɛ
 'o -pli 'i man "fo "di. 'I -wɛɛ
 'nan, 'i 'wɪ nen 'e 'sɒdi "ji "bɛ -a
 dra. 'I -wɛɛ 'nan, 'i 'fo 'i leadi
 Bali man. 'I -wɛɛ 'nan, 'i 'yi -
 tɛala Bali da. 'I -wɛɛ 'nan, 'i
 Bali ye "yi, ɛn 'i min ye "yi.
 'I -wɛɛ 'nan, 'i -pɔan 'e 'sɔ 'wɪ
 'ji. ɛn 'i -wɛɛ 'nan, 'i -kɔan
 "min -trɔɔ -a. 12 'Ta wɒdi Bali
 -sru "nen yia -si 'sia bɛ, 'i 'kun
 "man 'kpa, -e 'i 'wulo 'e bɔla
 "va. ɛn 'belidi nen ya'a 'nyaan
 diɛ, 'i 'kun 'i 'pɛ "fli "a. Bali 'i
 laabv "man, ɛn i wɪ "man min

"kaga yie man 'nan, Bali -sru
 "nen i ci. 13 Bali nen e 'belidi
 -nɔan 'trɛda fɛ pɛɛnɔn lɛ bɛ,
 'lee Zozi Crizi nen e wɪ "man
 Ponzɒ Pilati yie man 'nan, Bali
 -sru "nen 'e ci bɛ, an 'wɪ "paala
 'yie o 'lɛ 'nan, 14 'Nyranman
 nen Bali 'bɔ -a -pɛba 'wɒ 'i
 'lɔ bɛ, 'i yie 'tɔ "va. Te 'tɔ 'e
 'pa "man "di, ɛn te min 'e 'wɪ
 "man 'wɪdi "di. 'I drɛ zɪɛ -
 trilii, -e tɒ nen -kaa san Zozi
 Crizi -taa "man "bɛ 'e bɔ. 15 Tɒ
 zɪɛ Bali 'bɛ 'pla 'e 'bɔ 'a.

Bali zɪɛ -a va nen -fɛa pɛɛnɔn
 "sia,

ɛn -yɛɛ fɛ pɛɛnɔn "paala 'e
 'tɒwɪli.

-Yɛɛ ci mingɔnnɛnnun da
 mingɔnnɛn -a,

ɛn -yɛɛ ci minsannun
 pɛɛnɔn da Minsan -
 ā.

16 ɛn -yɛɛ 'ka 'kaa 'li "fo "di.

ɛn 'tɛ 'san nen min 'ka
 'kɔlaman

-e 'e -pli "man "diɛ,
 -a va nen e ci.

ɛn Bali zɪɛ min 'ka tian 'li -a
 yilɛ 'e yie 'a di,

ɛn min 'ka 'kɔlaman -a yidi
 -a di.

'Tɔ 'wɪdi 'lee 'plɛblɛ nen -a
 'leda "ka "diɛ,

'e 'kɔn -yee vɛ -a.

Amen!

17 Minnun nen o ci fɛnɔn
 'a tɒ 'gʊɛ -a -ji bɛ, 'i 'wɪ 'pla -
 wɛɛ. 'I vɪ -wɛɛ 'nan, te 'o 'fli
 'sia -dandan di! Kɔɔ fɛ yidi bɛ,
 cɛɛgʊ e ya 'yie vɛ -a, "trɛ e 'ka
 'yie vɛ -a di. -Yee "wɛan 'i vɪ -
 wɛɛ 'nan, te o 'bli 'e 'kɔn -yɛɛ
 "di! 'Pian o 'bli 'e 'kɔn Bali
 nen e fɛ pɛɛnɔn -nɔan "min lɛ
 bɛ -yɛɛ. Yaa -nɔan 'e "mlianla
 "da 'nan -e -kaa ci 'e "nran.
 18 'I vɪ -wɛɛ 'nan, 'o 'wɪ "yi "drɛ,
 ɛn o drɛ wɪ "yɪnun nen 'e 'kɔn

"kaga. 'I vɪ -wɪɛ 'nan fɛ 'e
 'sʊ o man, ɛn 'o 'pa min va.
 19 "Wɛɛ vɪ 'nan 'o 'kɔn 'wɪnʊn
 zɪɛ -a drɛnan bɛ, e ya "le o yɪfɛ
 planan nɛn o cɪ tʊ -fɔla "da
 "ji vɛ -a. Zɪ o -taa 'belidɪ tɪglɪ
 'kunɛ 'o 'pɛ "fli "a zɪɛ.

20 Timote, 'wɪ pɛɛnɔn nɛn
 waa paa 'i 'ji bɛ, 'i yɪɛ 'trɔa
 "da. Minnʊn nɛn waa ve 'o 'fli
 man 'nan, 'o 'wɪnʊn -tɔa te 'bɛ
 a 'e -trɛ bɛ, te 'ka -kɔn waa -
 tʊwli "dɪ! ɛn te 'i 'fli wʊ -wee
 -sɑ -fɔdɪnʊn va dɪ! 21 Zoziɔn -
 mienʊn o -pɛ 'si yɪ -tɛradɪ Zozi
 da -sru, ɛn o sɔɔnla -si zɪɛ -a da.

Bali -le "yɪ 'e 'kɔn 'ka 'va.

'Fluba "flizan nɛn Pɔl -a crɛn -tɛ Timote lɛ

¹ 'An 'bɔ Pɔl bɛ, Bali 'bɔ 'ci 'sɔ 'a nɛn an drɛ Zozi Crizi -le 'pasiazan -a. ɛn 'an 'bɔ nɛn Bali 'an 'pla 'nan 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, 'an 'nan wɪ vɪ minnun lɛ. 'Belidɪ zɪɛ Bali -a 'vɪ 'e 'cɛn 'nan e ya -cee vɛ -a Zozi Crizi -le "wɛan. ² Timote, mɛin ye "yi 'kpa, i drɛ "le 'an 'pɪ -le 'wɪ 'zɔ. Mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ 'yɪɛ.

-Kaa "tɪ Bali 'lee -kaa san Zozi Crizi 'wei nyirinda 'si, ɛn 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fʊdɪ -trɔɔ -nɔn 'yɪɛ!

Pɔl Bali muo -fɔ

³ Tʊ -tʊdʊ pɛɛnɔn man, -te an ya Bali trʊ 'banan 'yɪɛ 'wɪ man bɛ, maan muo -fɔa. Bali nɛn 'an tranun -a 'su, ɛn "wee -sru an ya "an 'sunan 'gʊɛ, 'an 'wulo -ji "nrɔndɪ 'ka tin tɛa 'an da dɪ. ⁴ Tʊ nɛn an "ta "sia 'i "srɔn "bɛ, -wʊɔ nɛn yia 'wʊ bɛ, 'i yɪɛ 'yi 'cin "ɛ vɪnan 'e 'tɔ 'an 'ji bɛ, te 'i dra 'an -tɛa. Tɔɔn e dra 'mɛn "le 'mɛin yɪ "nyian, 'dʊ -e 'an 'ci 'e "nran. ⁵ 'Yɪɛ yɪ -tɛradɪ Zozi da nɛn yia dra 'i 'ci 'fɪdaa 'a bɛ, -a -cin a 'an 'ji. Zɪ 'i naan Loyis yɪ -tɛra Zozi da zɪɛ, ɛn -a -tʊwli "nɛn 'i "bʊ Eni "e drɛ. Maan -tɔa 'nan, -wee yɪ -tɛradɪ Zozi da -tʊwli zɪɛ -a da nɛn i sɔɔnla.

⁶ 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ "wɛan mɛin trʊ "baa 'nan, "yi "nɛn 'an 'pɛ 'pla 'i da ɛn Bali -a drɛ 'yɪɛ bɛ, te 'i 'tʊl -e 'e "dri dɪ. ⁷ Kɔɔ lei nɛn Bali -a -nɔn -cɛɛ bɛ, e "klan

'sia -kaa 'ji, ɛn e 'plɛblɛ -nɔan -cɛɛ. Lei zɪɛ -yɛɛ -maan -kaa min ye "yi, ɛn -yɛɛ -maan -kaa -kɔlaman -kaa 'fli 'kundɪ -a 'wɪ 'ji.

⁸ -Yɛɛ "wɛan te 'yra 'e 'i 'tɛ 'wɪ nɛn -kaa san Zozi Crizi -a drɛ bɛ -a -nan wɪ vidɪ -a dɪ! ɛn "nyian, 'an 'bɔ nɛn an ya -pʊ 'kuin -yɛɛ 'nyranman 'padɪ man bɛ, te 'yra 'e 'i 'tɛ 'mɛn 'wɪ vidɪ -a dɪ! 'Pian 'i 'man 'e 'kɔn 'e wʊɔdɪ, -e 'i 'yra yɪ "le 'mɛn 'wɪ 'zʊ Zozi 'le 'wɪ 'nɔnɔn vidɪ man. Bali -le 'plɛblɛ 'bɛ -tɔa 'i 'wlu.

⁹ Bali 'bɔ 'bɛ -kaa 'si 'wɪ 'ji, ɛn -yɛɛ -kaa drɛ 'yɛɛ minnun -a -kaa laabʊdɪ man. -Kaa drɛ winun man "cɛɛ Bali 'wɪ zɪɛ -a drɛ dɪ, 'pian 'wɪ nɛn -a -cin a Bali 'bɔ 'ji 'e 'cɛn bɛ -a man nɛn e 'wɪ zɪɛ -a drɛ. ɛn "yi "nɛn Zozi Crizi 'le "wɛan Bali 'bɔ -a 'pla -cɛɛ te ya'a tian 'trɛ drele dɪɛ, -a man nɛn e 'wɪ zɪɛ -a drɛ. ¹⁰ 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, "yi zɪɛ Bali -a -ci kɔɔn -cɛɛ -kaa 'sizan 'wɪ 'ji Zozi Crizi -tadɪ -a 'trɛda. Zozi Crizi 'bɔ 'bɛ -ka -le 'plɛblɛ 'lɛ 'ka, ɛn 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, -yɛɛ ta 'bɔla minnun lɛ 'yɛɛ 'wɪ 'nɔnɔn 'a.

¹¹ Bali 'an drɛ Zozi 'le 'pasiazan -a 'nan, 'an 'wɪ 'nɔnɔn zɪɛ -a fuila "man minnun pɛɛnɔn 'va, te maan "paaman o ji. ¹² 'Wɪ nɛn -yɛɛ "wɛan an cɪ 'an 'yra ynan tʊ 'gʊɛ -a -ji bɛ, -nyrɛn zɪɛ. 'Pian 'yra 'ka 'an 'tɛa dɪ, kɔɔ min nɛn an yɪ -tɛra "da "bɛ, maan -tɔa. Maan -tɔa 'nan, 'wɪ nɛn yaa -pɛba 'wʊ 'an 'lɔ 'gʊɛ, 'plɛblɛ a -yrɔ -e 'e yɪɛ 'tɔ "va "trilii, -e tin 'ba yɪ 'e 'bɔ.

¹³ An Bali -le 'wɪ tɪglɪ paa 'i 'ji. 'Wɪ zɪɛ 'e drɛ 'yɪɛ 'wɪ -kɔɔn

"manve -a, en 'i 'ta wɔla "da!
Te 'i 'pɛ 'si yi -teradi Zozi da
'lee yidi "yi "nen Zozi Crizi -
a -nɔn 'yie be -a -sru "fo "di!
14 Bali -le 'wɪ "paadi tɪgɪ nen
maan 'pla 'i 'va be, 'i yie 'tɔ "va!
Bali lei 'saun nen -kaa 'ji be, -
yɛɛ "paa 'i 'va -a drenan.

15 Timote, yia -tɔa 'nan,
minnun pɛɛnɔn nen o -
nyɛanla Azi 'leɣlɔn 'ji be, o 'si
'an -sru. Fijel 'lee Emojel be,
'o 'si 'wɔ "nyian 'an -sru.

16 'Pian Onezifor 'be 'an
'koe "tɔ 'an da, en 'mɛn -pɔ
'kɔn drɛdi be, -a 'yra 'ka -a tɛa
'fo "di. -Yee "wɛan an Minsan
trɔ "baa 'nan, 'e 'yee "yi "nɔn
-yee "kɔnnɛn 'nɔn lɛ. 17 Zi e
'bɔla Rɔm be, yaan wɛɛ 'trilii
ɛn yaan 'yi. 18 En "nyian "yi
'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn nen yaa drɛ
'mɛn Efɛz be, yia -tɔa e "mlian
min pɛɛnɔn da. An Minsan trɔ
'baa "nyian 'nan, Onezifor
nyrinda 'e 'sɛn Bali da tɔ nen
Bali 'bɔ minnun -le tin "baa be
-a man.

2

*Te 'i 'pɛ -sru 'e tɔa Crizi -le
'wɪ 'ji di!*

1 'Mɛn 'nen, 'i 'tɔ 'plɛblɛ! "Yi
'nen Zozi Crizi -a -nɔn -cɛɛ be, -
a va nen 'i -wɛɛ 'nan 'yie 'plɛblɛ
'e 'si. 2 En 'wɪ nen yia 'man
'an da min "kaga yie man be, 'i
'paa min -mienun ji. Minnun
ziɛ 'o 'kɔn minnun nen min
yi -tɛala o da, ɛn o -pɛ "sɔa -a
'paadi -a min peenun "le ji be
waa.

3 'I 'wɪ "man, -e 'i yra yi "le
'mɛn 'wɪ 'zɔ. 'Wɪ nen Zozi
Crizi -le 'sounja 'kpa -a dra
be -nyrɛn ziɛ. 4 'Sounja nen e
ya "vale 'nan 'yee 'wɪ 'e 'sɔ 'e

'tazan lɛ be, 'e "trɔɛn "sia 'e -
sru "wɪnun pɛɛnɔn 'va. 5 En
'nyian -te min a fɛ -tɔ -sa
kɔɔnan be, 'wɪ pɛɛnɔn nen waa
'pla "da "be, -a da nen yaa
drala, 'dɔ -e 'e 'yee -kopa yi.
6 En "nyian fei 'pazan nen 'e
yie -trɔa 'yee 'nyranman da
be, -yɛɛ fɛ 'wɛ tɛdɛ -ble. 7 'Wɪ
nen an "sia -a vɪnan 'yie ziɛ,
'i 'ci "nrɔn "da 'kpa. Minsan
'be 'wɪ 'tɔdi -nɔan 'yie, -e 'i 'wɪ
pɛɛnɔn 'ci man.

8 'I 'ci "nrɔn Zozi Crizi da. E
ya David kluda min a, ɛn -a
'bɔ nen Bali -a wɪlan -kanɔn
'va. Zozi -le 'wɪ 'nɔnnɔn nen
maan ve minnun lɛ be -nyrɛn
ziɛ. 9 Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn 'bɔ
ziɛ, -yee "wɛan nen an ci 'an
yra yinan, ɛn an ya -pɔ 'kuin
'le plɔanzan -le 'wɪ 'zɔ 'gɔ. O
-bulalɛ baa -fɔ 'an man, 'pian
Bali wei be, baa 'ka 'e 'fɔdi 'be
'le "man di. 10 -Yee "wɛan tɛ
pɛɛnɔn nen waa "paa 'an da
be, 'an 'wɔlo -tɔa "wɪ min-
nun nen Bali o 'si "va "be o 'tɔ
'ji. Maan dra ziɛ 'nan -e Zozi
Crizi 'e -wee 'si wɔ "nyian 'wɪ
'ji, -e Bali 'tɔ -dan nen -a 'leda
'ka "diɛ, 'e drɛ -wee vɛ -a.

11 'Wɪ 'gɔɛ e ya 'wɪ tɪgɪ 'a. -
Te -kaa 'vale Crizi -a -cɛɛ -ka
be, -kaa wuanla "nyian "le -
yee 'wɪ 'zɔ, -e -kaa yie 'e 'fɔ
'man 'li 'trilii "fo. 12 -Te -kaa -
pɔan 'sɔ 'wɪ 'tɔndɔn pɛɛnɔn 'ji-
trilii be, -kaa -taa "mingɔnnɛn
-blɛ -kaa 'vale waa. 'Pian -te -
kaa 'vɪ 'nan -kaa tɔa diɛ, e -taa
'nyian "e "vɛɛ 'nan ya'a -kaa
'tɔa di. 13 En -te -kaa 'li -kaa da
-kaa 'si Crizi -sru "be, -a 'bɔ 'ka
'e wei fuimlan 'nan di, kɔɔ 'wɪ
nen e -tɔ "da 'nan 'e dra be, yaa
dra -kpɔ.

I dre 'yi min -mienun va, o Bali-le 'wɪ 'paaman 'wlu 'a!

14 Wɪnun zɪɛ -nyɾɛn 'i 'cin -trɔa Zozinɔn 'ji! ɛn 'i vɪ -wɫɛ Bali 'lɛ 'nan, -sanun -fɔdɪ nɛn e ya 'wɪ 'blɪdɪ -a Bali -le 'wɪ -mie da bɛ, 'wɛɛ 'tʊɪ! Kɔɔ ya'a 'wɪ paa "va "minnun nɛn waa maan "bɛ -wɫɛ "dɪ, 'pian e o -nan -nyaan. 15 'I man -wɛɛ 'nan 'nyranman nɛn yia "paa bɛ 'e 'sɔ Bali lɛ, -e 'yra 'e vɪlɛ 'yei 'tɛ dɪ. 'I man -wɛɛ 'nan 'i -kɔan "min nɛn e Bali wei ve 'e -si tɪɣɪ da bɛ -a. 16 'Pian -sanun -fɔdɪ nɛn ya'a 'wɪ 'paa "va "min lɛ dɪɛ, ɛn e 'tɔ "paa Bali -le 'wɪ man bɛ, te 'i 'fli wʊ "va "dɪ! Kɔɔ minnun nɛn o -sanun zɪɛ -a -fɔa "bɛ, o -ko 'o 'fli 'sɪdɪ -a Bali man -kɔɔbɪ. 17 -Wee 'wɪ 'paadɪ bɛ, e -ko fuɪladɪ -a "man "le 'nan mlɔn "nɛn e ya 'lɛ 'sinan bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. Ime 'lee Fɪlɛt bɛ o sɔɔnla minnun zɪɛ o "pa "da. 18 'O 'fli 'sɪ Bali -le 'wɪ tɪɣɪ man -kɔɔbɪ -a vɪdɪ -a 'nan tʊ nɛn Bali minnun wuanla -kanɔn 'va bɛ e cɪɪ 'va. ɛn 'wɪ zɪɛ e min -mienun -le yi -tɛradɪ Zozɪ da 'le 'tɔ.

19 'Pian 'kɔn nɛn Bali -a -pʊ -fɔ 'plɛblɛ 'e 'bɔ 'a bɛ, wa'a -kɔlɔlɛ 'bɛ 'widɪ -a "fo "dɪ. 'Wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ 'kɔn zɪɛ -a man bɛ, -nyɾɛn 'ɣʊ: «Minsan 'yee minnun -tɔa.» ɛn 'nyian: «Min oo min nɛn e Minsan 'tɔ ve bɛ, -a san 'e 'sɪ 'wɪ 'wɪdɪ -sru!»

20 Timote, -a -cin 'e 'kɔn 'i 'ji 'nan, 'kɔn -dan ji bɛ, -pɔ 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn -kɔan "nan. -A -mie -kɔan 'e drɛdɪ -sɪɣa -a, ɛn -a -mie -kɔan 'e drɛdɪ yɪba "a, ɛn -a -mie -kɔan 'e drɛdɪ -pɔ 'trɛ 'a. -Pɔnun zɪɛ, -a -mienun a bɛ,

wɛɛ bɔala 'ji min "fli yaa cin yɪnan. ɛn -a -mienun a bɛ, o ya fɛ "tri "sɛn -ji vɛ -a.

21 Maan ve 'yɪɛ 'nan, -pɔnun zɪɛ -wɛɛ cɪ "le minnun nɛn maan 'vɪ 'labɛ -wee 'wɪ 'zʊ. 'Pian min nɛn e cɛɛn o man bɛ, -a san -kɔan "le 'nan -pɔ nɛn waa bɔala 'ji min "fli yaa cin yɪnan bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. E -kɔan 'e 'pladɪ 'e 'tazan -le vɛ -a, ɛn -a 'pa 'nyranman -kɔan 'e 'tazan lɛ, ɛn 'wɪ 'yi 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn nɛn yaa dra.

22 Timote, 'wɪ 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn nɛn e -kɔlaman e -wulo -ji "nrɔndɪ -wɪdɪ -nɔan -gobo lɛ bɛ, te 'i -pli -a -tʊ man "fo "dɪ! 'I -wɛɛ 'nan 'i 'wɪ nɛn 'e 'sʊdɪ "ji "bɛ -a dra! 'I -wɛɛ 'nan 'i yi -tɛala Zozɪ da! 'I -wɛɛ 'nan 'i Bali ye "yi, ɛn 'i min ye "yi! ɛn 'i -wɛɛ 'nan 'ka yei 'e 'kɔn -trɔɔ 'ka 'vale min -tʊdʊ pɛɛnɔn nɛn o Minsan laabo 'o 'cɪ 'fɪdaa 'a bɛ waa! 23 Wɪnun nɛn e -taala -sanun -fɔdɪ -a, te ya'a 'wɪ 'paa "va "min lɛ dɪɛ, te 'yɪɛ -sɪ -nɔn min lɛ "fo "dɪ. Kɔɔ yia -tɔa 'nan 'wɪnun zɪɛ -a 'le 'srannan "bɛ, 'wɪ 'blɪdɪ nɛn -nan. 24 ɛn Minsan 'suzan bɛ, ya'a 'wɪ 'ble dɪ. 'Pian e -kɔan "trɔɔ min pɛɛnɔn 'va, -a -pɛ "sɔa Bali -le 'wɪ 'paadɪ -a, ɛn -a -pɔan "sɔa 'wɪ 'ji. 25 ɛn "nyian minnun nɛn o -sa -fɔa "va "bɛ, e 'wɪ 'paala -wɫɛ -pɔan "trɔɔ -a, te -a 'bli a "da 'nan, Bali "paa o va -e 'o 'sɪ 'wɪ zɪɛ -a -sru, -e 'o Bali -le 'wɪ tɪɣɪ 'tɔ. 26 -Sɪ nɛn o cɪ "da "bɛ -e 'o -kɔnnɛn "yɪ 'o 'bɔ 'a, tɔɔn te o 'sʊ Satan -lɔ. Kɔɔ Satan 'bɛ o man 'yɪ. E o dre 'yee nɔannun -a, ɛn o 'ta wɫa -a wei da.

3

*Bali-sru 'ta wɔdɪ-taa "drɛlɛ
'plɛblɛ*

¹ Timote, e ya "le 'i -tɔ 'nan, tɔ -nyranman nɛn -kaa cɪ 'gʊɛ, Bali -sru 'ta wɔdɪ-taa "drɛlɛ 'plɛblɛ. ² Minnun 'o 'bɔ 'fli -le 'wɪ "yi -wɛɛman, ɛn "lala yɪdɪ 'bɛ -kɔan "o 'nanman wɪ -a. O -yɔɔdɪ ye "yi "min lɛ, ɛn 'o 'fli "siala -dandan. O "we "min man -wɪdɪ, ɛn wa'a 'o 'mangulinun wei maan dɪ. -Te min 'wɪ "yi drɛ -wɛ "bɛ, wa'a san tɔa "fo "dɪ, ɛn 'o yɪɛ 'ka 'naan Bali man "fo "dɪ. ³ 'Wɪ 'ka 'naan o man dɪ, ɛn min nyrinda 'ka 'sɛan o da dɪ. O 'tɔ "paa min man. Wa'a 'kɔlamaman 'o 'fli 'kundɪ -a dɪ, ɛn -te 'bli 'fɔ o ji bɛ, wa'a 'o 'pɛ da tɔa dɪ. 'Wɪ "yi "drɛdɪ 'ka o nyɛn va "fo "dɪ. ⁴ O wɛlɛ -fɔdɪ ye "yi, ɛn -te o ya "vale 'nan 'o fɛ -tɔ ye bɛ, wa'a 'ci nrɔnman 'o bɔɛzan pee -le 'wɪ 'a "fo "dɪ, kɔɔ 'fli drɛdɪ -dandan o 'sa. Wa'a Bali ye "yi "fo "dɪ, o 'bɔ 'ci 'sɔ wɪ nɛn waa ye "yi. ⁵ 'O 'fli dra "le 'o 'ta wɔla Bali wei da, 'pian -a tɪglɪ da bɛ, o 'ka "va 'nan Bali -le 'plɛblɛ 'e 'nyranman 'pa 'o man dɪ.

Minnun zɪɛ te 'i -pli "o man "fo "dɪ. ⁶ O -mienun -cia 'kɔn 'lɛ "nɛn -tɔɔladɪ -a "da, -e 'o minnun see "paa 'wee 'wɪ "paadɪ -a. -Wee 'wɪ "paadɪ lɪmɔn -mienun "siala 'nan -e 'o 'fɔ o -sru. Lɪmɔnnun zɪɛ o 'wɪ 'wɪdɪ "dra "kaga, ɛn o 'ta wɔla 'o 'bɔ 'ci 'sɔ wɪnun da. ⁷ ɛn o ya "vale 'nan 'o bɔa 'wɪ pɛɛnɔn 'tɔdɪ man, 'pian 'wɪ nɛn e cɪ Bali -le 'wɪ tɪglɪ 'a bɛ, wa'a -ci maan dɪ.

⁸ 'Wɪ nɛn Yanɛzi 'lee Yanble -a drɛ Moizi lɛ ɛn wa'a -yee 'wɪ

'silɛa 'wɪ 'a dɪɛ, -a -tɔwɪ "nɛn minnun zɪɛ o cɪ -a drɛnan. Wa'a 'o "trɔɛn 'tɔa 'wɪ tɪglɪ lɛ dɪ, o -wulo -ji "nrɔndɪ 'ka -si tɪglɪ da dɪ, ɛn -te min -wee yɪ -tɛradɪ Zozi da -nanjɛɛn bɛ, yaa -kɔnnɛn "ye 'nan e 'ka 'wɪ 'kpa -a dɪ. ⁹ 'Pian 'wɪnun 'bɔ zɪɛ, wa'a 'mɔan -a drɛdɪ da dɪ, kɔɔ min pɛɛnɔn -taa -a -tɔlɛ 'nan o ya -blɔ -a. Zi Yanɛzi 'lee Yanble -le vɛ drɛ zɪɛ.

Pɔl Timote "koe "tɔ 'e da

¹⁰ 'Yie vɛ bɛ, i 'ta 'wɔla Bali -le 'wɪ "paadɪ tɪglɪ da "le 'mɛn 'wɪ 'zɔ. ɛn zɪ 'mɛn 'ta wɔ -pɛ cɪ bɛ, 'lee 'wɪnun nɛn -a -cin cɪ 'an 'ji 'nan 'an dra bɛ, yia -tɔa ɛn -a da nɛn i cɪ -a drɛnan. 'Mɛn yɪ -tɛradɪ Zozi da, 'lee 'mɛn man -srandɪ 'wɪ 'ji bɛ, 'lee 'mɛn Bali yɪdɪ "yi "bɛ, 'lee 'mɛn min yɪdɪ "yi "bɛ, yia -tɔa ɛn -a da nɛn i cɪ -a drɛnan. 'Wɪnun nɛn o 'bɔ 'an man 'e pɛɛnɔn te 'an -pɔan "sɔa -ji bɛ, yia -tɔa ɛn -a da nɛn i cɪ -a drɛnan. ¹¹ ɛn "nyian bɛ, 'tɛ nɛn minnun -a 'pa 'an da Antɪɔs 'lee Ikomiɛn 'lee Lisitri bɛ, yia -tɔa. ɛn 'an yra pɛɛnɔn nɛn maan 'yɪ 'flanun zɪɛ -a da bɛ, yia -tɔa. -Mɛ "wɪ 'bɛ 'ka bɔlɛ 'an man dɪ? 'Pian 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a -ji bɛ, Minsan 'ka 'an 'tɔlɛ 'e "tun dɪ, yaan 'si "ji. ¹² -A -cin 'e 'kɔn 'i 'ji 'nan min nɛn 'o 'vale Zozi Crizi -a o drɛ min -tɔwɪ "a ɛn e ya "vale 'e 'ta wɔla Bali wei da bɛ, minnun 'tɛ "paa "da. ¹³ 'Pian minnun -wɪdɪ zɪɛ 'wɪlunɔn nɛn waa. 'Wee 'wɪ 'wɪdɪ "ko 'mɪnladɪ -a "da. O min see "paaman, 'pian te fɛ -tɔ 'bɛ o 'bɔ "le "see paa.

14 'Yie ve be, 'wɪ pɛɛnɔn nɛn waa paa 'i 'ji be, 'i yie-trɔa "da. Yia -tɔa 'nan e ya 'wɪ 'kpa -a "fo. En minnun nɛn waa -maan 'lɔɔ 'i 'wɪ zɪe -a 'man be, o -cin a 'i 'ji. 15 I -fɔ "wɛnnɔn, ɛn Bali wei nɛn 'e 'crɛn-tɛdɪ be, yia -tɔdɪ 'sia. Bali wei zɪe e -kɔlaman 'e "paa 'i 'va -e 'si nɛn e min 'sia 'wɪ 'ji be 'i 'sia. -Si zɪe yi -teradɪ Zozi Crizi da nɛn, ɛn -yɛɛ -maan min 'sia 'wɪ 'ji. 16 'Wɪ 'kpa, Bali wei pɛɛnɔn nɛn 'e 'crɛn-tɛdɪ be, Bali 'bɔ 'be 'ta 'tɔ minnun man ɛn waa crɛn-tɛ. E ya 'kpa 'wɪ "paa ve -a min ji. En e "paa min va -e min 'e 'yee 'wɪ 'wɪdɪ "yɪ. En e "paa min va -e 'e min drɛ wɪ 'sɔ "ji. Zɪ kɔɔ min -le 'ta wɔ -pɛ -kɔan 'trɛda fɛnyian be, yaa "paaman min ji. 17 E ya zɪe 'nan -e Bali -le min man 'e 'kɔn 'e wɔɔdɪ "fo, te -a -pɛ "sɔa 'wɪ 'yi 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn drɛdɪ -a.

4

1 Kɔ ya Bali 'lɛ, ɛn kɔ ya Zozi Crizi nɛn e -taa "minnun nɛn o yie cɪ "man 'lee minnun nɛn o kaa be -wee tin 'balɛ be -a 'lɛ, ɛn "nyian Zozi 'bɔ -le -tadɪ, 'lee -yee mingɔnnɛn nɛn e -taa -a -blɪɛ be, -yee "wɛan mɛin trɔ "baa 'nan: 2 'I Bali -le 'wɪ vɪ minnun lɛ! 'Wɪ nɛn yia ve be, -te waa maan "yi oo, 'i vɪ -wɪɛ, -te wa'a 'maan "yi "dɪ oo, 'i vɪ -wɪɛ! 'I -wee 'wɪ 'wɪdɪ 'ci 'si -wɪɛ! 'I vɪ -wɪɛ 'nan 'o 'le 'tɔ, ɛn 'wɪ nɛn e cɪ "le min 'e drɛ be -a 'bɔ nɛn 'i 'pla -wɪɛ 'wɪ 'a. 'I man -sran 'wɪ pɛɛnɔn zɪe -a "paadɪ -a o ji.

3 Kɔɔ tɔ -tɔ -taa "bɔɛ be, te minnun 'ka 'we "man "nyian -e 'o "trɔɛn "tɔ Bali -le 'wɪ "paadɪ tɪglɪ lɛ dɪ. 'Pian 'o 'ci 'sɔ

minnun "sia "va 'wɪ "paanɔn 'a, te o 'wɪ nɛn o cɪ "vale 'o maan "be -a "paaman o ji. 4 'O "trɔɛn "sia 'wɪ tɪglɪ 'va, -e 'o -sɔɔnla polunun nɛn min -a "sia 'e 'wulo -ji be -a -sru. 5 Timote, 'i yie 'tɔ 'i 'fli -va, te 'wei 'man yɪ dɪ. 'I 'wɪ yra yɪdɪ man. 'I Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ 'pa 'nyranman -a. 'Nyranman nɛn Bali -a -pɛba 'wɔ 'i 'lɔ be, 'i 'pa.

6 Kɔɔ 'mɛn ve be, 'an -kadɪ 'bɔ. -Kadɪ 'bɔ zɪe, maan "siala "le 'sraga nɛn an -taa -a bɔɛ Bali lɛ 'an 'kɔɛ 'a. 7 Minsan -le -kuli be, maan -tan fɛnyian, an cɛɛn flan 'blɪdɪ man. An yi -tera Zozi da -trilii, maan 'le 'sran. 8 'Be nɛn 'gɔvɛ, fɛ nɛn e cɪ 'an 'man -pɛnnan be, 'wɪ tɪglɪ nɛn maan drɛ be -a man -kopa nɛn. Minsan nɛn e tin "baa 'e 'nɔan da be, -yɛɛ -kopa zɪe -a -nɔan 'mɛn yi nɛn e -taa "man "be -a da. Ya'a nɔan 'an 'tɔwɪ "cɛ "lɛ dɪ, 'pian minnun pɛɛnɔn nɛn -yee -tadɪ dra o -tea "be, yaa -nɔan "nyian -wee "lɛ.

Pɔl 'wɪ 'nyranman 'vɪ Timote lɛ

9 Timote, te 'i 'mɔn dɪ! 'I bɔ 'an man 'gɔ 'trɛɛ! 10 Dema 'an 'tɔɪ, ɛn e -kɔ Tesalonik, kɔɔ 'trɛda fɛnɔn yɪdɪ "yi "cin -trɔa "ji. Cresɛn "e -kɔv Galatɪ, ɛn Tit "e -kɔv Damatɪ. 11 Luk 'be cɪ 'an 'va 'gɔ 'e -tɔwɪ. -Yee "wɛan 'ka 'vale Mark -a 'ka 'ta. -A -nan wɪ a 'an man 'kpa 'mɛn 'nyranman 'gɔvɛ -a -ji. 12 Tisik nɛn an "ta -a "paa 'sia Efɛz nun.

13 Timote, "yie vɪ 'nan 'i -taa "be, 'i 'ciɪla Troas -e 'mɛn -trale -gblɔ nɛn maan 'tɔɪ Karpɔ -lɔ

bε, 'i 'si, 'i 'ta -a. En 'men 'flubanun 'lee 'kolenun nen 'fluba a 'e 'cɾen-tɛdi "da "bε, 'i o 'si, 'i 'ta waa. 'Kolenun zɛ o 'wɪ a 'an man 'kpa tɪgl.

¹⁴ Alexandre nen feli buzan -a bε, e 'wɪ 'wɪdi drɛ 'men "kaga. Maan -tɔa 'nan 'winun nen yaa drɛ 'men bε, Minsan -a -pan wo -yrɛ. ¹⁵ 'I 'bɔ "nyian, 'i drɛ "va "yi, kɔɔ e ya 'e 'tɔdi lou 'kɔe 'wɪ "paadi man.

¹⁶ Tɔ nen minnun -kɔ 'maan tin 'banɔn 'cɛin -da 'e tɛdɛ bε, min -tɔ 'ka 'kɔle -nyɛnɛa 'men 'wɪ -sru "di, o pɛɛnɔn 'an 'tɔ. Te Bali 'e 'wɪ 'tɔ drɛ -wɛ bε man di. ¹⁷ 'Pian Minsan 'bε 'pa 'an 'va, ɛn yaan "koe "tɔ 'an da. Yaa drɛ zɛ 'nan -e 'an -kɔla Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn fuɪladi -a "man, 'dɔ -e minnun pɛɛnɔn nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a diɛ 'o man. Tɔ zɛ -a man bε, 'an 'kadɪ -fɔla tɔ, 'pian Minsan 'an 'sɔ -yrɔ. ¹⁸ -Yee "wɛan maan -tɔa 'nan, 'wɪ 'wɪdi 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn nen, minnun -a "vale 'nan 'o dra 'men bε, Minsan 'an "so -yrɔ "nyian, ɛn yaan "sia 'wɪ 'ji, -e 'an 'kɔ laji -yee mingɔnnɛn 'trɛda. 'Tɔ -dan 'e 'kɔn Minsan -le vɛ -a 'li 'trilii! Amɛn!

¹⁹ Timote, 'i vɪ Priskil 'lee 'e 'sran Akila ɛ 'nan, an o 'tɔ bo. En 'i vɪ Onezifor mangulinun ɛ 'nan, an o 'tɔ bo.

²⁰ Eras "e -fɔv Korɛnti, ɛn an Trofi 'tɔ Mile -a man "yaa-man -le "wɛan.

²¹ Timote, 'i bɔ 'an man 'gɔ 'vaa -e tɔ nen fulɔ "fɛnman 'yi yiɛ da -wɪdi "bε, 'e bɔ.

Ebulu 'lee Pudɛn 'lee Linu 'lee Klodia, 'lee Zozinɔn pɛɛnɔn nen 'gɔv, o 'nan wei 'tɔ bo.

²² Minsan 'e 'pa 'i 'va, ɛn -yee "yi 'e 'kɔn 'ka pɛɛnɔn 'va!

'Fluba nɛn Pəl -a crɛn -tɛ Tit lɛ

¹ 'An 'bɔ Pəl 'bɛ 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ. Bali 'suzan nɛn 'maan, ɛn an ya Zozi Crizi -le 'pasiazan -a. Bali 'an 'pla 'nan 'an 'pa minnun nɛn 'e o 'si "va 'nan 'o 'kɔn 'yee vɛ -a bɛ o va. 'An 'pa o va -e 'o yi -tɛra 'e da, te wee bɔa 'e tɪgɪ da. ² 'An 'pa o va -e o 'bli 'e 'kɔn 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -yrɛ. Kɔɔ tʊ nɛn Bali 'ka tian 'trɛ drɛlɛ dɪɛ, yaa 'vɪ 'nan 'e 'belidɪ zɪɛ -a -nɔan 'minnun lɛ. ɛn Bali zɪɛ ya'a 'wlu 'sɛan dɪ. ³ 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, tʊ nɛn Bali -a 'pla 'nan 'e 'wɪ zɪɛ -a 'lɛ sɔɔman "man "bɛ e 'bɔ. -Yee "wɛan Bali nɛn e ci -kaa 'sizan 'wɪ 'ji -a bɛ, e 'wɪ 'nɔnnɔn zɪɛ -a -pɛba 'wʊ 'an 'lɔ 'nan 'an vɪ minnun lɛ.

⁴ Mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ 'i 'bɔ Tit lɛ. Mɛɛn Bali -le 'wɪ 'vɪ 'yɪɛ, ɛn i wʊ "man. 'Wɪ 'kpa, i drɛ "le 'an 'pɔn -ji nɛn -le 'wɪ 'zʊ.

-Kaa "tɪ Bali 'lee -kaa 'sizan 'wɪ 'ji Zozi Crizi 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fʊdɪ -trɔɔ -nɔn 'yɪɛ!

-Tɪ nɛn waa -tɔa -leglizi min ceje -a?

⁵ Mɛɪn 'tʊɪ Crɛt 'trɛda 'nan -e 'winun nɛn o -fʊ bɛ 'i 'le 'sran. 'I -leglizi nɛn 'fla -tʊdʊ da bɛ -a -ji min cejenun -tɔɔ! 'Winun nɛn maan 'vɪ 'yɪɛ bɛ, -a da nɛn 'i 'ci "nrɔn -e 'i drɛ! ⁶ -Nyrɛn 'nan, min nɛn waa -tɔa -leglizi min ceje -a bɛ, 'tɔ 'tʊ 'ka 'kɔan 'e 'padɪ "man "dɪ. -Yɛɛ ci 'nan, lɪ -kɔan -a san wlu -tʊwɪ, ɛn ya'a tʊɛ -e 'e nyin lɪ pee -sru

"dɪ. -Yee 'nɛnnun yi -tɛala Zozi da, 'tɔ 'ka 'kɔan 'e 'padɪ o man lɪ -wɛɛdɪ 'lee -kɔnnɛn -wɛɛdɪ da dɪ, ɛn o yɪɛ "naan min man. ⁷ 'Wɪ 'kpa! E ya 'nan min nɛn 'e yɪɛ -tɔa -leglizi -va bɛ, te 'tɔ 'tʊ 'e 'kɔn 'e 'padɪ "man "dɪ, kɔɔ Bali -le 'nɛnnun -pɛba a 'e wʊdɪ -yrɔ. ɛn te 'e 'kɔn min nɛn e ya "vale 'wɪ pɛɛnɔn e 'cɛn 'yee 'wɪ da bɛ -a dɪ. ɛn te 'bli 'e 'fɔ -a san ji tada dɪ. ɛn te -a san 'e -wɛn mlindɪ -trɔa 'e 'win -ji dɪ. ɛn te -a san 'e 'wɪ 'blidɪ yɪ "yi "dɪ. ɛn te -a san "lala yɪ "yi "dɪ. ⁸ 'Pian 'e 'kɔn min nɛn e min "kuan 'e 'pɛ "fli "a bɛ -a. ɛn 'e 'wɪ "yi "drɛdɪ yɪ "yi. ɛn -a san 'e 'kɔn min tɪgɪ 'a, 'e 'ta wʊla Bali wei da tɪgɪ, ɛn 'e -kɔla 'e 'fli 'pladɪ -a. ⁹ ɛn "nyian -a san 'e 'kɔn 'e kɔaladɪ Bali -le 'wɪ tɪgɪ nɛn waa paa "ji "bɛ -a man. -Te e ya min zɪɛ -a bɛ, -a -nan nɛn e -kɔlaman min -mienun "koe "tɔdɪ -a 'o da 'wɪ "paadɪ tɪgɪ zɪɛ -a. ɛn minnun nɛn o 'ka "vale 'o maan "yi "dɪɛ, e -kɔlaman -a -ci 'sidɪ -a -wɪɛ 'nan 'wee tin 'ka 'nɔnnɔn dɪ.

Pəl -a 'vɪ Tit lɛ 'nan 'e Bali -le 'wɪ "paadɪ tɪgɪ 'ci 'si minnun lɛ!

¹⁰ Min "kaga "a ve 'o 'fli man 'nan o yi -tɛala Zozi da, te o 'ka "vale 'o 'ta wʊla 'wɪ tɪgɪ da dɪ. Minnun zɪɛ o "kaga "a Zuif 'nɔn 'a, ɛn o min ci baaman -ji 'wɪ "kaga "vɪdɪ -a, te 'wɪ 'bɔ 'ci "ka "dɪ. ¹¹ -Yee "wɛan 'i o 'lɛbɔ 'pla "da! Kɔɔ 'wɪ nɛn e 'ka 'wɪ tɪgɪ 'a dɪɛ, -a 'bɔ nɛn waa "paaman minnun ji, -e 'o "lala yɪ -dawli a. -Wee "wɛan 'kɔn -mie 'lɛ "nɛn 'nɔn pɛɛnɔn 'si 'si tɪgɪ da. ¹² Crɛt min -tʊ nɛn minnun -a 'sia 'wɪ 'tɔzan

-a 'wɪ nɛn e -taa "drɛɛ bɛ -a vɪdɪ man bɛ, e Crɛt 'nɔn 'le 'wɪ 'vɪ. Yaa 'vɪ o man 'nan: «Crɛt 'nɔn 'sɛn vɛ nɛn 'wɪ 'a, ɛn o ya "le plɔ winun -le 'wɪ 'zɔ, ɛn kɔannɔn nɛn waa, ɛn -blɪfɛ da nɛn 'o 'ci "nrɔnman 'saza.»
 13 'Wɪ nɛn yaa 'vɪ o man bɛ, 'wɪ 'kpa nɛn. -Yee "wɛan 'i 'wɪ 'pla -wɛ 'kɪglɪ! 'I drɛ zɪ -e -wee yi -tɛradɪ Zozi da 'e drɛ tɪglɪ 'e 'pee. 14 'I drɛ zɪ -e 'o "trɔɛn 'si Zuɪf 'nɔn 'le polunun lɛ. ɛn -e 'o vɪɛ 'o 'ta wɔla minnun nɛn o 'ka "nyɪan Bali -le -si tɪglɪ da dɪɛ -wee 'srɔɛn winun da dɪ. 15 -A -cin 'e 'kɔn 'i 'ji 'nan, minnun nɛn o ya 'saun Bali 'lɛ bɛ, fɛ -tɔ 'ka o "tri 'tɔa Bali 'lɛ dɪ. 'Pɪan minnun nɛn o ya 'o "tri "tɔdɪ Bali 'lɛ, te wa'a yi tɛala Zozi da dɪɛ, fɛ pɛɛnɔn o "tri -tɔa Bali 'lɛ. Kɔɔ -wee ci "nrɔndɪ pɛɛnɔn drɛ 'wɪdɪ Bali 'lɛ, ɛn ya'a tin tɛa o da dɪ. 16 Waa ve 'o 'fli man 'nan o ya Bali -le vɛ -a. 'Pɪan 'winun nɛn waa dra bɛ, yaa -kɔɔnman 'nan o 'ka Bali -le vɛ -a dɪ. Wa'a 'ta 'wɔla Bali wei da dɪ, ɛn o -pɛ 'ka 'sɔa 'wɪ "yi "tɔ drɛdɪ -a dɪ. Minnun zɪɛ Bali 'ka o ye "yi "fo "dɪ.

2

Zɪ kɔ Zozi -sruzan 'e 'ta wɔ bɛ Pɔl -a 'vɪ Tit lɛ

1 Tit, te 'i 'wɪ drɛ "le -wee 'wɪ 'zɔ dɪ! 'Pɪan 'yɪe vɛ bɛ, Bali -le 'wɪ "paadɪ tɪglɪ bɛ, -nyɛn 'i vɪ minnun lɛ! 2 'I vɪ -klɔnmɔn cejunun lɛ 'nan, -wee 'wɪ 'fa 'e 'kɔn 'e 'sɪdɪ. 'I vɪ -wɛɛ 'nan, 'o drɛ wɪ 'e maan minnun yɪe 'e 'nan o man. 'I vɪ -wɛɛ 'nan, 'o 'fli 'kun 'wɪ pɛɛnɔn 'ji. ɛn "nyɪan bɛ -wee yi -tɛradɪ Zozi da, 'lee -wee min yɪdɪ "yi, 'lee -wee -pɔan 'sɔdɪ bɛ, 'i vɪ -wɛɛ

'nan, tɔ pɛɛnɔn man 'wɪ zɪɛ 'e 'kɔn o man 'plɛblɛ.

3 'I lɪmɔn cejunun -le vɛ 'vɪ "nyɪan zɪ. 'I vɪ -wɛɛ 'nan, o drɛ wɪ 'e -kɔɔn 'nan 'o ya Bali -le vɛ -a. ɛn 'i vɪ -wɛɛ 'nan, te 'o 'wɪ min man -wɪdɪ "dɪ. ɛn 'i vɪ -wɛɛ 'nan, te 'o -wɛn mlɪndɪ -trɔa 'o 'win -ji dɪ. ɛn 'i vɪ -wɛɛ 'nan, 'o 'wɪ "yi "paa minnun ji. 4 -Te o ya 'wɪ zɪɛ -a drɛnan bɛ, -a -nan nɛn o -kɔlaman 'wɪ "paadɪ -a lɪmɔnnun ji. ɛn zɪ kɔ lɪmɔn 'e -sran yɪ "yi "bɛ, 'o "paa o ji. ɛn zɪ kɔ lɪmɔn 'e 'yee 'nɛnnun yɪ "yi "bɛ, 'o "paa o ji. 5 ɛn "nyɪan bɛ 'o "paa o ji 'nan, 'o 'fli 'kun 'wɪ pɛɛnɔn 'ji. ɛn 'wɪ nɛn e 'tɔ "paa lɪmɔnnun man bɛ te 'o drɛ dɪ. ɛn 'o drɛ -kɔnnɛn wɪ lɪmɔn tɪglɪ 'a. ɛn 'o 'ci 'e 'kɔn "yi. ɛn 'o 'ta wɔla 'o -sran wei da. 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a 'bɔ nɛn 'o "paa o ji, "tɔgɔ minnun 'o 'wɪ 'wɪdɪ Bali wei man.

6 'I 'wɪ 'pla "nyɪan -gobonun lɛ. 'I vɪ -wɛɛ 'nan 'o 'fli 'kun 'wɪ pɛɛnɔn 'ji. 7 Tit, 'i 'bɔ nɛn 'i drɛ -wee 'wɪ -kɔɔn "manzan 'a 'wɪ "yi "drɛnan. ɛn 'yɪe Bali -le 'wɪ "paadɪ bɛ 'e 'kɔn 'e 'nɔan da, te 'i -tɛ srɔan -a "fo "dɪ! 8 Bali -le 'wɪ tɪglɪ nɛn min 'ka 'kɔlaman -a -sa -fɔdɪ -a dɪɛ, -a 'bɔ nɛn 'i "paa minnun ji. 'I drɛ zɪ -e 'yra 'e -kaa 'nanmannɔn 'tɛ, te wa'a 'kɔlaman 'wɪ 'wɪdɪ "tɔwɪ "vɪdɪ -a -kaa man dɪ.

9 ɛn "nyɪan 'i 'wɪ 'pla nɔannun lɛ 'nan, 'o 'ta wɔla 'o 'tazan wei da 'wɪ pɛɛnɔn 'ji. 'I vɪ -wɛɛ 'nan, 'o 'tazan ci 'sɔ winun drɛ, ɛn te 'o 'sa -fɔ -a 'nɛan dɪ. 10 ɛn te 'o -wee fɛ -tɔ crɪn wɔ dɪ. 'Pɪan 'o yɪe 'trɔa 'wɪ "yi "drɛdɪ da. 'O drɛ zɪ yi pɛɛnɔn man -e minnun 'o Bali

nɛn -kaa 'sizan 'wɪ 'ji -a bɛ -yee
'wɪ "paadı -sɪ -fɔ.

¹¹ 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a 'bɔ nɛn 'i
'cin -tɔ minnɔn ji, kɔɔ Bali 'yee
"yi "nɛn e cɪ blamin pɛɛnɔn 'si
'wɪ 'ji vɛ -a bɛ -a ta 'bɔla. ¹² ɛn
-yee "yi zɪɛ -yɛɛ "paaman -kaa
'ji 'nan, -kaa 'si 'wɪ pɛɛnɔn nɛn
e 'ka Bali ci 'sɔ wɪ -a dɪɛ -a -
sru! ɛn 'nan -kaa 'si blamin ci
'sɔ wɪnɔn -sru! Yaa "paaman
"nyian 'nan, tɔ nɛn -kaa cɪ -ji
'gɔɛ -kaa 'ta wɔ -kaa 'fli 'kundu
-a 'wɪ pɛɛnɔn 'ji, ɛn -kaa 'wɪ
nɛn e cɪ 'kpa bɛ -a drɛ, ɛn -
kaa 'yra -tɛ Bali man! ¹³ -Kaa
drɛ zɪ, te -kaa ci "nran yi -
dan bɛ -a man -pɛan. Yi zɪɛ -a
da nɛn -kaa 'sizan 'wɪ 'ji Zozi
Crizi nɛn -cee Bali -dan a bɛ,
e -taa 'yee 'tɛ 'san -a. ¹⁴ E wɪ
"man ɛn e -kaa 'lɛji -ka 'wɔ.
Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e 'e -kaa 'si
'wɪ 'wɪdɪ pɛɛnɔn 'le nɔanba -
ji. ɛn "nyian 'nan -e 'e -kaa drɛ
minnɔn 'saun nɛn o cɪ 'e 'saza
'le vɛ -a bɛ waa. Yaa drɛ zɪɛ
'nan, -e -kaa kɔn minnɔn nɛn
o cɪ 'o kɔaladı 'wɪ "yi "drɛdɪ
man bɛ waa.

¹⁵ 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a 'bɔ nɛn
'i "paa minnɔn ji! 'I 'pla -
wɛ 'wɪ 'a, ɛn 'i o "trɔɛn nyuɔn!
'Nyanman zɪɛ -a 'bɔ nɛn Bali
-a -pɛba 'wɔ 'i 'lɔ. Te 'i 'fli 'tɔɪ -
e min -tɔ 'yɛi drɛ 'e 'pɛla koda
dɪ!

3

Zozi -sru 'ta wɔdɪ

¹ 'I -cin -tɔ Zozinɔn pɛɛnɔn
'ji 'nan, 'o 'ta wɔla minnɔn
tanɔn wei da, ɛn 'wɪ nɛn waa
ve bɛ 'o drɛ! ɛn o man 'e 'kɔn
'e wɔdɪ tɔ pɛɛnɔn man 'wɪ "yi
'drɛdɪ -a! ² Te 'o min 'tɔ 'tɛ dɪ!
Te 'o 'wɪ 'blɪdɪ yɪ "yi "dɪ! 'Pian

tɔ pɛɛnɔn man bɛ, 'o 'kɔn -trɔɔ,
ɛn min -tɔdɔ pɛɛnɔn yɪdɪ "yi 'e
'kɔn o ji!

³ Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ
'nan, -kaa 'bɔ 'gɔɛ 'e tɛdɛ bɛ, te
-ka'a 'wɪ 'tɔ wɪ dra dɪ, ɛn te -
ka'a yɪɛ 'ka 'naan min man dɪ.
ɛn "nyian bɛ -kaa yi -tɛala 'wɪ
nɛn e 'ka 'wɪ tɪglɪ 'a dɪɛ -a da.
ɛn te -kaa ya fɛ -tɔ -tɔdɔ pɛɛnɔn
yɪdɪ "yi "le nɔan -a 'lee blamin
ci 'sɔ wɪnɔn 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn
'le nɔan -a. Te -kaa nyannen
drɛdɪ ye "yi, ɛn te -kaa min
lɔ fɛ ye "yi "le 'e drɛ -cee vɛ -
a. Te -kaa "naan min man, ɛn
minnɔn "naan -cee "man.

⁴ 'Pian zɪ -kaa 'sizan 'wɪ 'ji
Bali 'yee "yi 'lee 'yee min yɪdɪ
"yi "ta 'bɔla bɛ, ⁵ -a -nan nɛn
e -kaa 'si 'wɪ 'ji. Ya'a drɛɛ
'nan 'wɪ 'yinun nɛn -kaa drɛ
bɛ -a man nɛn dɪ, 'pian -kaa
nyrinda 'bɛ 'sɛn "da. E -kaa ya
'e 'pɛɛ Bali lei 'saun 'le 'plɛblɛ
'a 'nan -e -kaa drɛ min -trɛ -a.
'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ bɛ, e ya "le -kaa
-srudɪ -le 'wɪ 'zɔ. ⁶ 'Wɪ 'kpa Bali
-ta 'yee lei 'saun 'a -cɛɛ. E cɪla -
kaa 'sizan 'wɪ 'ji Zozi Crizi -va,
ɛn e -ta -a 'e 'cɪladɪ "da. ⁷ Bali
-le "yi "le "wɛan bɛ, e -kaa drɛ
min tɪglɪ 'a 'e 'lɛ. -Yee "wɛan -
a -cin a -kaa 'ji 'nan 'belɪdɪ nɛn
ya'a 'nyaan dɪɛ, yaa -nɔan -cɛɛ.

⁸ 'Wɪ zɪɛ, e ya 'wɪ tɪglɪ 'a, ɛn
e ya "le min 'e yi -tɛra "da "fɔ!
An ya "vale 'i 'tɔ 'wɪnɔn zɪɛ -a
da 'kpa tɪglɪ, -e minnɔn nɛn o
yi -tɛra Bali da bɛ, 'o yɪɛ -trɔɔ
'wɪ nɛn e cɪ "yi "bɛ -a drɛdɪ da
'kpa tɪglɪ. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ cɪ "yi, ɛn
-yɛɛ "paa min va.

⁹ 'Pian -sa -fɔdɪ nɛn ya'a 'wɪ
'paa "va "min lɛ dɪɛ 'i "paala
"man! ɛn Zuif 'nɔn tranun

kluda w₁ 'lee Moizi -le -pei -
 tō winun bε, te 'i 'w₁ 'bli "da
 "di, εn te 'i -sa -fō "da "di! 'I
 "paala "man, kōō e ya 'w₁ "tun
 "a. ¹⁰ Min nεn -yee 'w₁ "paadi
 min "cεan 'e cin man bε, 'i 'w₁
 'pla -yrε! -Te yia 'pla -yrε 'e
 'pa -a -tū, εn yia drε 'e 'pa -a
 "fli, te ya'a maan "yi "diε, 'i -
 nyran si -sru. ¹¹ Kōō yia -tō
 "mεn 'nan, min zιε 'e 'fli 'si -
 si tighi da. 'W₁ 'wli d₁ "drεzan
 nεn, εn 'e 'fli 'pla Bali -le nyran
 -bli d₁ wlu.

Pōl 'w₁ 'nyranman 'v₁

¹² -Te Atema nεn, εn -te
 Tisik nεn, tū nεn an o -tū "paa
 -sia 'yie bε, 'i man -wεε -e 'i 'bō
 "nyian d_v 'an man Nikopoli.
 'Fla zιε -a da nεn an tū -wli d₁
 "nεn min 'ka 'kōlaman -e 'e 'kū
 'ta wōnan diε -a dra.

¹³ Tit, 'i yra 'si! 'I 'pa Zena
 'lee Apolo -va -wee -kū d₁ 'ta
 wōnan -ji! Te fε -tū 'e kl₁ o man
 d₁! Zena 'bō a min nεn min -
 fōa -a -sru -e 'e min 'lεji w₁ -bl₁
 bε -a. ¹⁴ εn -kaa "bū Zozinōn
 "nyian bε, e ya "le "o 'w₁ "yi
 "drē d₁ -tranla fε nεn -a 'w₁ a
 min man bε, -a -nōnd₁ -a -yrε! -
 Te o ya 'winun z₁ -a drēnan bε,
 te o 'ka 'trēda 'e "tun "di.

¹⁵ Minnun pεεnōn nεn k_v c₁
 waa 'gūε, wei 'tō bō. εn min-
 nun nεn o 'kū ye "yi te o yi -
 tēala Bali da bε, 'i o 'tō bō.

Bali -le "yi 'e 'kōn 'ka pεεnōn
 'va!

'Fluba nēn Pōl -a crēn -tē Filemōn lē

¹ 'An 'bō Pōl bē, Zozi Crizi -le 'nyranman 'padı man nēn an ya -pυ 'kuin. Mēēn 'fluba 'gυē -a crēn -tē 'kυ 'vale -kaa "bυi Zozizan Timote -a.

Kυa crēn -tē 'i 'bō Filemōn lē. I ya 'kυē min 'kpa -a, ēn i Bali -le 'nyranman "paa "le 'kυē 'wı 'zυ. Kυi 'tō bō. ² ēn e ya "nyian -kaa "blu Zozizan Apia -le vē -a, kya 'tō bō. ēn e ya "nyian Azip nēn e cı -kuli -tūwli zıē -a man "le 'kυē 'wı 'zυ bē, -yee vē -a. Kya 'tō bō. ēn e ya "nyian Zozinōn nēn 'o cin ye 'i 'bō Filemōn -le 'kuin bē, -wee vē -a. Kυ 'o 'tō bō.

³ -Kaa "tı Bali 'lee -kaa san Zozi Crizi 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fudı -trōō -nōn 'cēē.

Pōl Bali trυ 'ba Filemōn lē

⁴ Filemōn, -te an ya Bali trυ 'banan 'yie bē, tυ pēēnōn man te an Bali muo -fōa. ⁵ Kōō 'yie yi -teradı Minsan Zozi da, 'lee 'yie Zozinōn yıdı "yi "bē, -a 'wı -sēanla 'an da 'gυ. ⁶ -Yee "wēan -te an ya Bali trυ 'banan bē, maan laabo -yrō 'nan, 'yie yi -teradı Zozi da bē 'yei "koe "tō 'i da 'padı -a Zozinōn 'va. "Yi 'tō 'tūdυ pēēnōn nēn o drē -cee vē -a -kaa drē Crizi -le vē -a -le "wēan bē, 'i -kōnnēn "yi! ⁷ 'An "bυi Zozizan, 'yie min yıdı "yi "nēn yia drē ēn Zozinōn 'ci yra "tra "bē, e ci "nran -nōn 'mēn -dan, ēn yaan "koe "tō 'an da.

Pōl Filemōn -le nōan 'li 'e da -yrē

⁸ Filemōn, 'wı nēn kō 'i drē bē, Crizi -a -si -nōn 'mēn -e 'an 'tō 'i man -sa -a, 'nan 'i drē. ⁹ 'Pian min yıdı "yi "le "wēan bē, toba -ji nēn an -ciala. 'An 'bō Pōl bē, an drē ceje, ēn 'bē nēn 'gυē Zozi Crizi -le 'nyranman 'padı man nēn an ya -pυ 'kuin 'gυ. -Yee "wēan 'i 'wı 'mēn toba 'gυē -a man! ¹⁰ Toba zıē -nyrēn 'yie nōan Onezi -le 'wı 'a. -Pυ 'kuin 'gυ nēn an Zozi 'le 'wı 'vı -yrē, ēn e wıı "man. E drē 'sien "le 'an 'pōn -ji nēn -le 'wı 'zυ. ¹¹ 'Wı 'kpa, maan -tōa 'nan, 'e tēdē bē Onezi 'wı 'wlıdı drē 'yie. 'Pian 'bē nēn 'gυē, e drē min nēn e -kōlaman e "paa 'kυ 'va 'kpa bē -a.

¹² E drē 'sien "le 'nan 'an 'man mēn -tυ -le 'wı 'zυ. An "ta -a lia 'e da 'yie. ¹³ 'Bē nēn an ya -pυ 'kuin Zozi Crizi -le 'wı 'nōnnōn vıdı man 'gυē, an ya "vale 'e 'fυ 'an "srōn 'gυ, te e "paa 'an 'va "le yie cı -a drēnan. ¹⁴ 'Pian an 'ka "vale 'nan 'an 'wı zıē -a dra, te yie "cēē -si -nōn 'mēn dı. An ya "vale 'nan, -te i "ta 'wı "yi "dra 'mēn bē, 'e 'si 'i 'bō 'a, 'pian te 'e drē 'nan 'an 'tō 'i man -sa -a dı.

¹⁵ -A -mie dra bē, Onezi -tē -ji 'i 'lō tυ "wēnnēn 'a 'nan, -e 'lυ nēn e "ta -a wo bē, 'e 'fυ 'i 'va 'li 'fo "le vē -a. ¹⁶ Fē nēn maan vē zıē -yēē cı 'nan, 'bē nēn 'gυē Onezi 'ka "nyian 'i 'lō "le nōan "tun "le 'wı 'zυ dı. 'Pian -a "yi "mlian min lō nōan da, kōō e drē 'sien 'i "bυi Zozizan nēn yia ye "yi "bē -a. Onezi -nan wı a 'an man 'kpa tıglı, 'pian maan -wēēman 'nan 'yie vē 'e 'cıla "da! Kōō 'i 'lō min nēn ēn e drē "nyian 'i "bυi Zozizan 'tυ -a.

17 An ya 'i "bɔɪ Zozizan 'tɔ -
 a, mɛɪn trɔ "baa 'nan Onezi "ta
 "lɔ "bɛ, 'i 'kɔn 'i 'pɛ "fli "a, "le
 zɪ yia dra paan 'mɛn bɛ -yee
 'wɪ 'zɔ! 18 'Wɪ oo 'wɪ nɛn yaa
 drɛ 'yie bɛ, 'yian 'pɛn -a! ɛn te
 'yie fiɛn nɛn "da oo, 'yian 'pɛn
 -a! 19 'Wɪ nɛn an "ta 'bɛ ve 'yie
 'gɔɛ, mɛɛn 'bɛ crɛn -tɛa 'an 'fli
 -a. Maan ve 'yie 'nan, maan
 'lɛji bɔala 'yie. 'Pian -a -cin 'e
 'kɔn "yie 'ji 'nan, 'mɛn fiɛn a 'i
 da "nyian, kɔɔ 'mɛn "wɛan nɛn
 i 'belidɪ 'yɪ.

20 'An "bɔɪ Zozizan, mɛɪn trɔ
 "baa 'nan, 'wɪ "yi "nɛn maan
 laabɔ 'i 'lɔ bɛ 'i drɛ Minsan
 'tɔ 'ji. Kɔ ya Zozinɔn 'a, -yee
 "wɛan 'i yra 'si, 'i 'ci "nrandɪ
 -nɔn 'mɛn 'wɪ zɪɛ -a drɛdɪ -a.

21 An 'fluba 'gɔɛ -a crɛn -tɛ 'yie,
 kɔɔ an yi -tɛala 'i da 'nan, 'wɪ
 nɛn maan laabo 'i 'lɔ bɛ yia
 dra. 'Wɪ 'kpa, maan -tɔa 'nan,
 i -taa -a drɛɛ e -ciala "da.

22 'Wɪ nɛn 'bɛ cɪ 'an 'bɔ 'le vɛ
 -a bɛ, -nyrɛn 'gɔ. Maan laabo
 'i 'lɔ 'nan 'i 'kɔn "bɔ "tɔ man
 drɛ 'an nyinnan -a, kɔɔ -a -cin
 a 'an 'ji 'nan, 'cee Bali trɔ 'badɪ
 -le "wɛan bɛ, Bali "we "man -e
 'o 'si 'an man, te an "ta "lɔ 'ka
 'va nun.

23 Epafra "e 'nan, 'yei 'tɔ bo.
 Zozi Crizi -le 'nyranman 'padɪ
 -le "wɛan kɔɛ cɪ -a -pɔ 'kuin 'gɔ.

24 Mark 'lee Ariza 'lee Dema
 'lee Luk nɛn, o "paa 'an 'va
 Bali -le 'nyranman 'panan bɛ,
 o 'nan, 'wei 'tɔ bo.

25 Minsan Zozi Crizi -le "yi
 'e 'kɔn 'ka pɛɛnɔn 'va!

'Fluba nen min -tu -a cɾɛn -tɛ Ebre 'nɔn lɛ

*Bali 'e 'fli kɔɔn minnun lɛ 'e
'pɪ -a*

¹ 'Li 'e tɛdɛ bɛ, Bali ciɫa 'e 'lewei vɪnɔn 'va, ɛn e 'wɪ tin 'ba -kaa tranun lɛ. E 'wɪ tin 'ba -wlɛ 'e 'pa -a "kaga, ɛn e ciɫa 'pɛ "kaga "ji te yaa tin "baa -wlɛ. ² 'Pian tu -nyranman nen -kaa cɪ -ji 'gʊɛ, Bali 'e 'fli kɔɔn -cɛɛ 'e 'pɪ -a. Bali ciɫa "va, ɛn e fɛ pɛɛnɔn drɛ. Fɛ pɛɛnɔn 'bɔ zɪɛ Bali -a -nɔn -yrɛ -yee vɛ -a. ³ Bali -pɪ zɪɛ, -yɛɛ Bali -le -dan kɔɔn -cɛɛ, ɛn e Bali 'sia -pɛ pɛɛnɔn 'ji. 'Plɛblɛ nen -a wei -lɔ bɛ -yɛɛ -maan labli 'lee 'trɛ a -nan tian. -A -pɪ -tɔwli zɪɛ -yɛɛ 'trɛdanɔn pɛɛnɔn 'le 'wɪ 'wliɫɪ fui, ɛn e -kʊ -nyɛnlɛa Bali nen 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san -a bɛ -a -pɛ "yi "da laji lou.

Bali -pɪ a -dan

⁴ Bali -pɪ zɪɛ -a -dan "mlian Bali -le 'pasianɔn pɛɛnɔn nen laji bɛ o da. Kɔɔ 'tɔ -dan nen e "mlian o pɛɛnɔn 'le vɛ da bɛ, -a 'bɔ nen Bali -a -nɔn -yrɛ. ⁵ Maan vɛ zɪɛ 'nan -e 'wɪ nen 'e 'cɾɛn -tɛɫɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, -a -cin 'e -trɔa 'ka 'ji. Kɔɔ e ya 'e 'cɾɛn -tɛɫɪ 'nan: «Yiɛ cɪ 'mɛn 'nen 'a, -e 'e 'sia cɛɛgʊ man bɛ an drɛ 'i "tɪ "a.» ɛn "nyian 'nan: «An -kɔan -a "tɪ "a, ɛn e -kɔan 'an 'pɪ -a.» 'Wɪ zɪɛ Bali 'ka tian 'li -a vlɛ 'yee 'pasiazan -tu man "fo "ɫɪ.

⁶ ɛn "nyian bɛ Bali -taa 'yee 'nen flin 'palɛ -sia 'trɛda 'e 'pee. 'Wɪ nen 'e 'cɾɛn -tɛɫɪ tu zɪɛ -a -ji 'wɪ 'a bɛ -nyɛn 'gʊ.

«Bali "e 'nan 'yee 'pasianɔn pɛɛnɔn nen laji bɛ 'o "po sɔɔn "wlu, -e 'o bɔ!»

⁷ 'Wɪ nen Bali -le 'pasianɔn nen laji bɛ -wee vɛ -a bɛ, -nyɛn 'gʊ.

«Bali 'yee 'pasianɔn drɛ

"le fulɔ 'plɛblɛ 'zʊ,

ɛn e 'e 'sunɔn drɛ

"le 'tɛ nrɛn -le 'wɪ 'zʊ.»

⁸ 'Pian 'wɪ nen Bali -a 'vɪ 'e 'pɪ man bɛ, -nyɛn 'gʊ. E 'nan:

«I ya Bali -a,

ɛn 'yie mingɔnnɛn -blɪɫɪ 'leda "ka "ɫɪ.

'Wɪ tɪglɪ drɛɫɪ -a nen

i mingɔnnɛn -ble 'yie minnun da.

⁹ Yi'a 'wɪ 'wliɫɪ "drɛɫɪ ye "yi "ɫɪ,

'wɪ tɪglɪ drɛɫɪ nen yia ye "yi.

-Yee "wean 'an 'bɔ nen 'yie Bali -a bɛ,

mɛin 'si "va,

ɛn ci "nrandɪ nen e "mlian 'i bɔɛnɔn pɛɛnɔn 'le vɛ da bɛ,

maan -nɔn 'yie.»

¹⁰ ɛn Bali -a 'vɪ "nyian 'e 'pɪ man 'nan:

«I ya Minsan -a.

Fɛ pɛɛnɔn drɛɫɪ pou sianan "bɛ,

i 'trɛ drɛ, ɛn i labli drɛ.

¹¹ 'Trɛ 'lee labli 'nyan tu a, 'pian "i "ya wo -nan 'li 'trilii.

-Te sɔ 'mɔn bɛ, e srɛman.

'Wɪ 'tɔwli zɪɛ,

-yɛɛ dra 'trɛ 'lee labli lɛ.

¹² -Te sɔ 'mɔn bɛ,

waa ta -fɔɔman sɔ -trɛ -a.

'Wɪ 'tɔwli zɪɛ,

-a 'bɔ nen yia dra 'trɛ

'lee labli lɛ.

'Pian 'yie vɛ bɛ,

i -fo -nan 'li 'trilii,
 en 'yie 'belidi 'leda "ka "di.»
 13 'W₁ nən Bali 'ka tian 'li -a v₁le
 'yee 'pasianən nən laji bε -a -t₁
 lε d₁ε, yaa 'v₁ 'e 'p₁ lε. Yaa 'v₁ -
 y₁rε 'nan:
 «'I 'nyran 'an 'pε "yi "da!
 'I 'f₁ -nan z₁ε, -trilii
 -e 'an 'c₁en 'i 'nanmannən 'kl₁d₁
 man.»
 14 Bali -le 'pasianən nən laji bε
 -wee vε a "mε 'k₁? O ya Bali
 'sunən 'a, en Bali o "paa -sia
 'nan 'o 'pa minnun nən Bali o
 "sia 'w₁ 'ji bε o va.

2

'W₁ nən Zozi -a 'v₁ bε, te 'ka
 -f₁la 'ka "tr₁ən -sru "d₁!

1 Bali -p₁ -dan "mlian Bali -
 le 'pasianən nən laji bε o da. -
 Yee "wεan 'w₁ pεenən nən -kaa
 'man -yee 'w₁ 'a bε, e ya "le -
 kaa y₁ε -tr₁a "da, -e -kaa v₁le
 -kaa 'si -si t₁gl₁ da d₁! 2 -Kaa
 -t₁a 'nan, 'w₁nun nən Bali -le
 'pasianən nən laji bε waa 'v₁ 'li
 -kaa tranun lε bε, Bali -a "va
 'nan 'o 'ta w₁la "da. 'Pian min
 nən ya'a 'ta w₁lεa "da "d₁ε,
 Bali 'w₁ "nən k₁ən -a san lε.
 3 'W₁ 't₁w₁l₁ z₁ε, -y₁ε b₁a "nyian
 min nən ya'a 'w₁lε "man -e
 Bali 'e 'si 'w₁ 'ji d₁ε -a man.
 Bali 'w₁ "nən -k₁ənman -y₁rε, e
 -ciala "da. Zozi nən Minsan
 a bε, -y₁ε 'v₁ 'e t₁dε 'nan Bali
 min "sia 'w₁ 'ji. Minnun nən o
 'w₁ z₁ε -a 'man bε, waa 'v₁ -c₁ε
 'wein 'nan 'w₁ 'kpa nən. 4 En
 'w₁ nən waa 'v₁ bε, Bali 'b₁ -a
 -ci k₁ən 'nan 'w₁ t₁gl₁ nən, k₁ən
 e c₁ila o va, en o -c₁ε s₁r₁n "w₁ -
 dandannun 'lee 'lεbo "f₁ w₁ 't₁
 't₁du pεenən drε. En "nyian bε,
 "yi 't₁ 't₁du pεenən nən Bali lei

'saun -a -n₁an "min lε bε, Bali
 -a p₁li o man 'e 'ci 's₁ 'a.

Zozi 'va nən min "sia 'w₁ 'ji
 5 'Trε -trε nən e -taa "bε, k₁ua
 -nan w₁ 'v₁ 'c₁ε. 'Ka -t₁ 'nan
 'trε z₁ε, Bali -le 'pasianən nən
 laji bε -wεε "c₁εε "paala d₁. 6 'W₁
 nən 'e 'c₁ren -t₁d₁ Bali -le 'fluba
 'ji bε, 'ka 'ci "nr₁n "da. E ya 'e
 'c₁ren -t₁d₁ fε -t₁ -nan 'nan:
 «-Mε "nən blamin -a,
 en 'i 'b₁ Bali,
 'i 'ci "nr₁nman "da?
 En -mε "nən Blamin -p₁ -a,
 en 'i 'b₁ Bali,
 -a -nan w₁ a 'i man?
 7 I Blamin -p₁ drε "wεnnən
 'yie 'pasianən nən laji bε
 o man t₁ "wεnnən 'a.
 "Bε -sru, i 't₁ -dan n₁n -y₁rε,
 en yia 't₁ w₁.
 8 Yia -t₁ ming₁nən -a fε
 pεenən da.»
 -Te waa 'v₁ 'nan Bali Blamin -
 p₁ -t₁ ming₁nən -a fε pεenən
 da bε, fε -t₁ 'ka 'e 's₁d₁ "va
 "fo "d₁. 'Pian ka'a 'w₁ z₁ε -
 a -k₁nən 'ye t₁ 'g₁ε -a -j₁ d₁.
 9 'W₁ nən -c₁εε -t₁a "bε, -ny₁rən
 'g₁. Bali Zozi drε "wεnnən 'yee
 'pasianən nən laji bε o man
 t₁ "wεnnən 'a. Bali ci a "yi
 "le "wεan e 'w₁ z₁ε -a drε, 'nan
 -e Zozi 'e 'ka blamin pεenən
 'lεji. 'Bε nən 'g₁ε -kaa -t₁a "mən
 'nan, Bali 't₁ -dan -n₁n -y₁rε, en
 yaa 't₁ w₁, -a y₁a nən yaa 'y₁ -
 kaa man bε -yee "wεan.
 10 'W₁ 'kpa nən, Bali nən e fε
 pεenən drε, en -y₁ε -maan e ya
 -nan tian bε, e ya "va 'nan 'yee
 'nennun "kaga 'o 'yee -dan ci
 y₁. -Yee "wεan y₁a y₁d₁ man bε
 Bali Zozi drε min t₁gl₁ 'a, 'nan -
 e 'e Bali va -si 'lε 's₁ minnun lε.
 'W₁ nən Bali c₁ "va "bε -ny₁rən
 z₁ε.

¹¹ Zozi nen e blamin -le 'wɪ 'wɪdɪ fui bɛ, -a "tɪ "nɛn Bali -a. En minnun nen Zozi 'wee 'wɪ 'wɪdɪ fui bɛ 'o "tɪ "dra -tɔwɪ 'o 'vale Zozi 'a. -Yee "wɛan Zozi 'ka 'yra tɛa o laabudɪ -a 'e "bɔɪnɪn dɪ. ¹² Kɔɔ yaa 'vɪ Bali le 'nan:

«Mein 'nan wɪ ve 'an "bɔɪnɪn lɛ.

Mein 'tɔ dra -dan minnun pɛɛnɔn nen

o drɛ 'yie vɛ -a bɛ o yie man.»

¹³ En yaa 'vɪ "nyian 'nan:

«'Mɛn yi -tɛradɪ pɛɛnɔn a Bali da.»

Yaa -tɔ "nɛn "nyian -a vɪdɪ -a 'nan:

«Maan nen 'gɔ,

kɔvɛ cɪ 'nɛnnun nen i o -nɔn 'mɛn bɛ waa.»

¹⁴ 'Nɛnnun zɪɛ o o -ya blamin -a. En -kaa -tɔa 'nan, yi -tɔ bɔa "bɛ -e blamin 'e 'ka Satan -le 'plɛblɛ a blamin da -le "wɛan. 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan nen o Zozi 'ya blamin -a, en e -ka yiba "plan da, 'nan -e 'e Satan -le 'plɛblɛ 'lɛ 'ka. ¹⁵ E drɛ zɪɛ 'nan -e minnun nen -wee "klandɪ -ka 'lɔ -le "wɛan o ya Satan -le nɔannun a bɛ, Zozi 'e o 'si Satan -lɔ nɔanba -ji.

¹⁶ Maan 'nan 'an ve 'cɛɛ 'nan, Bali -le 'pasianɔn nen laji bɛ, o va 'padɪ -le "wɛan "cɛɛ Zozi 'ta dɪ, 'pian e -ta 'palɛ Abraam kluda 'nɔn 'va. ¹⁷ -Yee "wɛan nen Zozi drɛ blamin -a. E drɛ zɪɛ 'nan -e 'e -kaa blaminun 'sia -pɛ pɛɛnɔn 'ji. 'Nan -e 'e -kɔla "drɛdɪ -a Bali -panzan -dan nen minnun nyrinda -sɛan "da en 'e 'ta wɔla Bali wei da bɛ -a. E wɪ "man en 'e -ka 'nan -e minnun pɛɛnɔn 'o drɛ 'saun Bali 'lɛ. ¹⁸ Zozi 'kɔlaman 'padɪ -a -kaa 'va, kɔɔ yra yɪdɪ

nen e bɔa -kaa man bɛ, e 'bɔ -yee "man. En "nyian Satan nen e -kaa man -taan "bɛ, e -yee "man -tan.

3

Zozi -dan "mlian Moizi da

¹ 'An "bɔɪ Zoziɔn, ka drɛ Bali -le vɛ -a, kɔɔ Bali 'ka 'si "va 'nan -e 'ka 'kɔ laji. -Yee "wɛan 'ka 'ci "nrɔn Zozi da. Bali -a 'pa 'sia 'trɛda, en -yɛɛ drɛ -cee Bali -panzan -dan a. -A 'bɔ 'lɛ 'wɪ nen -kaa ve minnun lɛ. ² Bali Zozi 'si "va en yaa drɛ 'a. Zozi 'ta 'wɔla -a wei da. 'Wɪ 'tɔwɪ zɪɛ -a 'bɔ nen Moizi -a drɛ 'li. E 'ta 'wɔla Bali wei da, te -yɛɛ cɪ Bali -le minnun 'lɛzan 'a. ³ 'Pian Zozi -dan "mlian Moizi da. -A -cin 'e 'tɔ 'ka 'ji 'nan, min nen e 'kɔn 'tɔ bɛ, -a 'tɔ "we e "mlian 'kɔn 'bɔ nen yaa -tɔ bɛ -a da. ⁴ En "nyian bɛ, 'kɔn 'tɔdɔ pɛɛnɔn nen 'trɛda bɛ, blamin 'bɛ -tɔ, 'pian Bali 'bɛ fɛ pɛɛnɔn drɛ.

⁵ 'Li bɛ, Moizi a Bali 'suzan "tun "a Bali -le minnun yei. E 'ta 'wɔla Bali wei da, en 'wɪ nen Bali "ta -a dra bɛ, -a 'bɔ nen yaa ve Bali -le minnun lɛ. ⁶ 'Pian Crizi -le vɛ bɛ, Bali -pɪ nen, en Bali 'yee minnun pɛɛnɔn 'pɛba 'wɔ -yrɔ. -Kaa ya Bali -le minnun -a, 'pian e ya 'nan te -kaa 'pɛ -sru 'e 'tɔa dɪ, en -kaa yi -tɛra Minsan da ci "nrandɪ -a.

Bali -le minnun 'o "trɔɛn -tɔa Bali wei lɛ!

⁷ 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan nen 'ka "trɔɛn "tɔ 'wɪ nen Bali lei 'saun -a 'vɪ bɛ -yrɛ. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan: «-Te cɛɛgɔ nen

ka cɪ Bali wei mannan bɛ,

8 te 'ka "trɔɛn "yuyu 'tan dɪ!
 Te 'ka 'wɪ drɛ
 "le 'ka tranun -le 'wɪ 'zʊ dɪ!
 Te o ya "bui "da bɛ,
 'o 'ci -tɔ lou 'an man,
 ɛn waan 'le wɛɛla.
 9 An 'wɪ "kaga drɛ 'o yɪɛ man
 le -fuba sinjɛn wlu paan "le
 'nan -e 'waan 'tɔ vɪ,
 'pian 'bɛ 'nan nɛn 'o 'ci -tɔ lou
 'an man,
 ɛn waan 'le wɛɛla.
 10 -Wee 'wɪ drɛdɪ 'an 'ci srɛ,
 ɛn maan 'vɪ 'an 'fli lɛ 'nan:
 <Tʊ pɛɛnɔn man bɛ
 -wee -wulo -ji "nrɔndɪ o "sia
 'an man -kɔɔbli.
 -Si nɛn an cɪ -a -kɔɔnnan -wle
 "bɛ,
 o 'ka 'bɛ 'va dɪ.>
 11 -Yee "wɛan 'bli 'fɔ 'an 'ji o
 man,
 ɛn an -tɔ "da 'nan:
 <Fɛnan nɛn maan 'pla -wee
 'flinla "nan "a bɛ,
 wa'a bɔa -nan 'li "fo "dɪ!> »
 12 An "bʊɪ Zozinɔn, 'ka yɪɛ
 'tɔ 'ka 'fli -va! Min -wɪdɪ "nɛn
 ya'a yɪ -tɛala Bali da dɪ, -e 'e
 'si Bali -sru "bɛ, te 'e 'kɔn 'ka
 yei "dɪ. 13 'Pian yɪ -tʊvʊ pɛɛnɔn
 man bɛ, 'ka cin "koe "tɔ 'ka
 da! 'Wɪ nɛn Bali -le 'fluba -a
 'vɪ 'nan, -te cɛɛɣʊ nɛn ka cɪ Bali
 wei mannan bɛ, -te e ya tian
 'cee vɛ -a bɛ, 'ka cin "koe "tɔ 'ka
 da! -Te ka ya 'wɪ zɪɛ -a drɛnan
 bɛ, 'wɪ 'wɪdɪ 'ka 'kɔlamɛn min
 -tʊ man yɪdɪ -a 'ka yei -e -a san
 'e "trɔɛn "yuyu 'tan Bali va dɪ.
 14 Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ
 'nan, -te -cee yɪ -tɛradɪ Bali da
 -ji, -kaa 'pɛ -sru 'ka tɔalɛ dɪ -
 trɪlii ɛn -kaa 'le 'sran bɛ, te -
 kaa 'vale Crizi -a -cɛɛ 'ta 'wɔla.
 15 Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le
 'fluba 'ji 'nan:
 «-Te cɛɛɣʊ nɛn ka cɪ Bali wei
 mannan bɛ,

te 'ka "trɔɛn "yuyu 'tan
 "le 'ka tranun -a drɛ "bui "da
 bɛ
 -yee 'wɪ 'zʊ dɪ!>
 16 Tʊ zɪɛ -a man bɛ, -tɪnun
 lɛ nɛn Bali 'wɪ tin 'ba, "bɛ -
 sru ɛn 'o 'ci -tɔ lou Bali man?
 Minnun pɛɛnɔn nɛn Moizi o
 'si nɔnba -ji Ezipti bɛ o nɛn.
 17 ɛn "nyian -tɪnun man nɛn
 Bali ci srɛ lɛ -fuba sinjɛn wlu?
 Minnun nɛn o 'wɪ 'wɪdɪ drɛ ɛn
 o kaa "bui "da bɛ o nɛn. 18 Bali
 -tɔ "da 'nan:
 «Fɛnan nɛn maan 'pla -wee
 'flinla "nan "a bɛ,
 wa'a bɔa -nan 'li "fo "dɪ!>
 -Tɪnun -le 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ?
 Minnun nɛn o Bali wei -fɔla 'o
 "trɔɛn -sru "bɛ o nɛn. 19 'Wɪ
 pɛɛnɔn nɛn e 'bɔ -kaa tranun
 man zɪɛ, yaa -kɔɔnman -cɛɛ
 'nan, wa'a yɪ -tɛlɛa Bali da dɪ
 -le "wɛan, wa'a bɔlɛ fɛnan nɛn
 Bali -a 'pla -wee 'flinla "nan "a
 bɛ, -a -nan dɪ.

4

1 -Te Bali -a 'vɪ 'nan, e fɛ -
 tʊ -nan 'pla minnun -le 'flinla
 "nan "a bɛ, -kaa yɪɛ 'tɔ -kaa
 fli -va, "tɔɔɔ -kaa 'va min -tʊ
 'e vɪlɛ 'e bɔ 'flinla "nan zɪɛ -
 a -nan dɪ! 2 Kɔɔ -kaa Bali -le
 'wɪ 'nɔnnɔn 'man "le zɪ -kaa
 tranun -a 'man "bui "da bɛ -
 yee 'wɪ 'zʊ. 'Pian wa'a 'silɛa
 'wɪ 'a dɪ, -yee "wɛan nɛn wa'a
 "nɛn -blɪlɛ dɪ. 3 -Kaa nɛn -kaa
 yɪ -tɛra 'wɪ 'nɔnnɔn zɪɛ -a da bɛ,
 -kaa bɔa 'flinla "nan "nɛn Bali
 -a 'vɪ bɛ -a -nan. Kɔɔ yaa 'vɪ -
 kaa tranun "le "man 'nan:
 «'Bli 'fɔ 'an 'ji o man,
 ɛn an -tɔ "da 'nan:
 <Fɛnan nɛn maan 'pla -wee
 'flinla "nan "a bɛ,
 wa'a bɔa -nan 'li "fo "dɪ!> »
 'Flinla "nan zɪɛ Bali -a 'pla 'li 'e
 'cɛn tʊ nɛn e 'trɛ 'lee la dra bɛ

-a man. ⁴Κὼδ e ya 'e 'cɾen -tɛdɪ
Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Ζι Bali fɛ pɛɛnɔn drɛ
yi -tvɔv 'shɛɛvɔ bɛ,
-a 'sɔravlizan da bɛ,
ɛn e flinla.»

⁵ 'Pian 'fluba nɛn -kaa 'sia -a
ta vɪnan 'gʊɛ, e ya 'e 'cɾen -tɛdɪ
'nan:

«Fɛnan nɛn maan 'pla -wee
'flinla "nan "a bɛ,
wa'a bɔa -nan 'li "fo "dɪ!»

⁶ -Kaa tranun nɛn o Bali -
le 'wɪ 'nɔnnɔn 'man 'e tɛdɛ bɛ,
wa'a 'ta wɔɛa "da "dɪ, -yee
'wɛan nɛn wa'a bɔɛ 'flinla
'nan zɪɛ -a -nan dɪ. 'Pian Bali
a "va 'nan minnun 'o 'bɔ -nan.

⁷ -Yee 'wɛan e yi -tv kɔɔn min-
nun lɛ 'nyian. Yi zɪɛ yaa 'tɔ 'pa
cɛɛgʊ. Lɛ "kaga "bɛ -sru Bali
ciɫa David -va ɛn e yi zɪɛ -yee
'wɪ 'vɪ. Yaa 'vɪ 'nan:

«-Te cɛɛgʊ nɛn

ka cɪ Bali wei mannan bɛ,
te 'ka "trɔɛn "yuyu 'tan dɪ!»

⁸ -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan,
Zozue 'bɔla -kaa tranun -a
Kanan 'lɛglɔn 'ji 'vaa "bɛ -sru
ɛn David -a 'vɪ. 'Wɪ zɪɛ -
yɛɛ -kɔɔnman 'nan 'flinla "nan
'nɛn Bali -a 'vɪ bɛ, -a -nan "cɛɛ
Zozue 'bɔla -kaa tranun -a dɪ.

⁹ -Yee 'wɛan 'flinla "nan "nɛn
Bali -a 'vɪ bɛ, e ya tian Bali -le
minnun man -pɛnnan. ¹⁰ Min

nɛn e 'flinla "nan zɪɛ -a 'yɪ bɛ,
-a san "flian 'yee 'nyranman
pɛɛnɔn 'padɪ -a "le zɪ Bali flinla
yi 'sɔravlizan da bɛ -yee 'wɪ

'zv. ¹¹ -Yee 'wɛan -kaa -cee
'plɛblɛ pɛɛnɔn 'sia, -e -kaa bɔ
'flinla "nan zɪɛ -a -nan! -Kaa
drɛ zɪɛ, -e min -tv 'e vɪɛ 'e 'kɔn
-kaa yei -e 'e 'wɪ drɛ "le -kaa
tranun -le 'wɪ 'zv dɪ. Wa'a 'ta
wɔɛa Bali wei da dɪ, ɛn wa'a
bɔɛ 'flinla "nan zɪɛ -a -nan dɪ.

¹² Bali wei bɛ, fɛ -tv nɛn -
a yɪɛ a "man "bɛ -nyɾɛn. -A
"koe "a 'e da, ɛn -a 'lɛ a "man
'e "mlian sɛn 'lɛ "fli "da. -
Te Bali 'wɪ tin 'ba min lɛ bɛ,
e -wɫamlan min man -wɫɪdɪ.
Min 'wɫɛ 'fɔnan 'e cin "nɛn,
'lee min 'wɫɛ 'ji -srun, 'lee min
lei, 'lee fɛ pɛɛnɔn nɛn min ji bɛ,
-a -tv 'ka 'fo "man 'e yɔɔdɪ dɪ.
Min -wulo -ji "nrɔndɪ pɛɛnɔn,
'lee 'wɪ yɔɔdɪ pɛɛnɔn nɛn min
ji bɛ, Bali wei -a ta bɔala 'vaa
ɛn e tin -tɛa "da. ¹³ Fɛ -tv "ka -e
'bɛ 'fv 'e yɔɔdɪ Bali man dɪ. Bali
-a pɛɛnɔn 'nan ye, kɔɔ -a ta a 'e
'sidɪ -yrɛ "fo. 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn
min -a drɛ bɛ, Bali lɛ nɛn yaa
-sru "ve.

Zozɪ 'bɛ -cee 'wɪ ve Bali lɛ

¹⁴ -Cee Bali -panzan -dan a,
e ya Bali "srɔn. Zozɪ nɛn Bali
-pɪ -a bɛ, -nyɾɛn. -Yee 'wɛan
'wɪ nɛn -kaa yi -tɛra "da ɛn -
kaa ve minnun lɛ bɛ, te -kaa
'pɛ 'e plv "man "fo "dɪ! ¹⁵ -
Te -kaa "koe 'ka -kaa da Bali
-sru 'ta wɔdɪ -a dɪɛ, -cee Bali -
panzan zɪɛ 'wɪ nɛn -kaa man
bɛ yaa -tɔa. Kɔɔ Satan nɛn
e -kaa 'man -taan "bɛ, e -yee
'man -tan, 'pian ya'a 'wɪ 'wɫɪdɪ
'tɔwɫɪ "drɛɛ "fo "dɪ. ¹⁶ -Yee
'wɛan -kaa yi -tɛra Bali da, -e
-kaa -pli -yee mingɔnnɛn pɛin
man. Fɛ zɪɛ -a -nan nɛn -kaa
nyrinda -sɛan Bali da, ɛn e "yi
"dra -cɛɛ tv nɛn -kaa 'mɛan drɛ
'nan 'e 'pa -kaa 'va bɛ -a man.

5

¹ Min nɛn Bali -a "sia "va 'e
'panzan -dan a bɛ, yaa "sia "va
minnun yei, 'nan -e min zɪɛ
'yee 'su o pɛɛnɔn 'le vɛ -a. -Te
min 'wɪ 'wɫɪdɪ drɛ 'nan ɛn e -
ta -a -nan fɛ -a bɛ, min zɪɛ -yɛɛ

-nɔan Bali lɛ. ² Bali -panzan -dan 'bɔ bɛ, minnun nɛn o 'wɪ 'wɪdɪ "dra te wa'a -ci tɔa dɪɛ, e -wee 'wɪ 'ci maan. Kɔɔ tʊ -mie bɔa "bɛ, -a 'bɔ "nyian e 'wɪ 'wɪdɪ "dra. ³ -Yee "wɛan e 'yee 'wɪ 'wɪdɪ "man fɛ -nɔan Bali lɛ, "le zɪ e minnun -le vɛ dra bɛ -yee 'wɪ 'zʊ.

⁴ Min "cɛɛ 'e 'fli -tɔa Bali -panzan -dan a dɪ. Bali 'bɔ 'bɛ min -tɔa 'e 'panzan -dan a "le zɪ -yaa drɛ Arɔn lɛ 'li bɛ -yee 'wɪ 'zʊ.

⁵ 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -yɛɛ drɛ "nyian Crizi -le vɛ -a. -Yɛɛ "cɛɛ 'e 'fli -tɔ Bali -panzan -dan a dɪ. 'Pian Bali 'bɛ -tɔ 'e 'panzan -dan a. Bali -a 'vɪ -yrɛ 'nan:

«Yiɛ cɪ 'mɛn 'nɛn 'a,
-e 'e 'sia cɛɛgʊ man bɛ
an drɛ 'i "tɪ "a.»

⁶ ɛn Bali -le 'fluba 'ji bɛ, Bali 'wɪ tin 'ba "nyian fɛ pee -nan. E 'nan:

«I ya 'an -panzan -a,
"le Mɛlcisedɛk -le 'wɪ 'zʊ,
ɛn i -fo "a 'li 'trilii.»

⁷ Tʊ nɛn Crizi a 'trɛda bɛ, e Bali trʊ 'ba 'plɛblɛ, te -a yiɛ 'yi -sɛan 'e da. ɛn Bali nɛn e -kɔlaman -a 'sɪdɪ -a -ka 'lɔ bɛ, ya'a wei 'tʊlɛa nan dɪ, kɔɔ Crizi man a 'e wɔɔdɪ -e 'e 'ta wɔla 'wɪ pɛɛnɔn nɛn Bali -a ve bɛ -a da. ⁸ Crizi a Bali -pɪ -a, 'pian yra yɪdɪ pɛɛnɔn nɛn e 'bɔ "man "bɛ, -yɛɛ 'ta wɔladɪ Bali -sru paa "ji. ⁹ Zɪ Zozi cɛɛn 'wɪ pɛɛnɔn 'lɛ sɔɔdɪ man Bali 'lɛ bɛ, -a -nan nɛn e drɛ minnun pɛɛnɔn nɛn o 'ta 'wɔla -a wei da bɛ o 'sizan 'wɪ 'ji -a 'li 'trilii. ¹⁰ ɛn Bali -a drɛ 'e 'panzan -dan a "le Mɛlcisedɛk -le 'wɪ 'zʊ.

'Cee yi -tɛradɪ Zozi da 'e 'kʊ 'e 'lɛ

¹¹ 'Wɪ zɪɛ -a da bɛ, 'wɪ "kaga "a 'kʊ 'ji -e 'kʊ tin 'ba 'cɛɛ. 'Pian -a -ci vɪdɪ 'cɛɛ bɛ e ya 'plɛblɛ, kɔɔ ka'a 'wɪ 'ci maan tada dɪ. ¹² Ka 'mɔn Bali -sru 'ta wɔdɪ -ji paan "le -e te ka drɛ 'ji ceje, 'pian kaa -kɔɔnman 'nan Bali -sru 'ta wɔdɪ -ji wɪ "wɛnwɛnnɛnnun bɛ, -a 'bɔ nɛn min 'e "paa 'ka 'ji. 'Ka 'fli dra tian "le 'nɛn 'linɛnnun -le 'wɪ 'zʊ, 'nɔnnɔn 'va nɛn ka cɪ, ka'a 'kɔlaman fɛ 'plɛblɛ 'blɪdɪ -a dɪ. ¹³ Min oo min nɛn e cɪ 'nɔnnɔn 'va bɛ, te -a san a tian "le 'nɛn 'linɛn 'le 'wɪ 'zʊ. Ya'a 'wɪ 'yi 'lee 'wɪ 'wɪdɪ 'cɛnnan 'e cin man tɔa dɪ. ¹⁴ 'Pian min cejenun 'bɛ, fɛ 'plɛblɛ 'va nɛn o cɪ. -Wee 'ta wɔdɪ Bali -sru "bɛ, o 'wɪ "kaga tranla, ɛn o 'wɪ 'yi 'lee 'wɪ 'wɪdɪ 'cɛnnan 'e cin man -tɔa.

6

¹ -Yee "wɛan -kaa kʊ -kaa 'lɛ zɪa, -e 'wɪ nɛn waa "paaman min ceje ji bɛ, 'ka -tranla! 'Wɪnun nɛn Bali -sru 'ta wɔdɪ -ji 'wɪ "wɛnwɛnnɛnnun -a bɛ, 'ka 'bɛ 'tʊl! 'Wɪnun zɪɛ -nyrɛn 'gʊ, min 'e 'si 'wɪ 'wɪdɪ "dredɪ man -e 'e 'fli -nɔn Bali lɛ, ɛn min 'e yi -tɛra Bali da, ² ɛn min -batize dredɪ da wɪnun, ɛn min -pɛ pladɪ min da, ɛn -kanɔn wluandɪ da wɪnun, ɛn tʊ -fɔla "da "ji Bali minnun -le tin "baa bɛ -a da 'wɪnun. 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ, kʊ 'ka "vale 'kʊ 'bɛ "paaman "nyian 'ka 'ji dɪ. ³ 'Pian kʊ ya "vale, -te Bali wɪ "man "bɛ -kaa -kʊ -kaa 'lɛ zɪa, -e 'wɪ nɛn waa "paaman min ceje ji bɛ, 'ka -tranla!

⁴ Minnun nɛn o 'ta 'wɔla Zozi -sru fɔɔnɔn, "bɛ -sru 'vaa

-e 'o pei 'fɔ "man "bɛ, 'ka 'ci "nrɔn o da! Minnun zɪɛ Bali o man drɛ 'wein 'yee 'tɛ 'san -a, ɛn e 'yee "yi "nɔn -wɛ. Bali lei 'saun drɛ -wee vɛ -a. ⁵ ɛn "nyian bɛ, zɪ Bali wei ci 'kpa bɛ, waa -tɔ. ɛn 'plɛblɛ nɛn Bali -taa 'yee mingɔnnɛn -blɪɛ -a bɛ, wɛɛ 'tɔ "nyian. ⁶ 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ waa -tɔ 'vaa "bɛ -sru ɛn 'o pei 'fɔ Zozi man. Min nɛn e 'wɪ zɪɛ -a drɛ bɛ, -si pee "ka -e 'e 'fli -nɔn Bali lɛ "nyian dɪ. Kɔɔ 'wɪ zɪɛ -a drɛdɪ bɛ, yaa -kɔɔnman 'nan, ya'a Bali -pɪ 'silɛa min -a dɪ, ɛn yaa pɛɪn "nyian yiba "plan da, te minnun -a "srɔnman.

⁷ -Kaa -kɔɔn fei nɛn min -a "paa bɛ, -a man. Laa -fɛan "man, -e fɛ 'wɛɛ nɛn waa -fɔ fei zɪɛ -a da bɛ, e 'bɔla "kaga min nɛn -yee fei ci -a bɛ -yrɛ. Tɔɔn te Bali -le -fɛa a 'trɛ zɪɛ -a man. ⁸ 'Pian -te fei zɪɛ lu -wɪdɪ 'bɛ bɔa "da "bɛ, min nɛn -yee fei ci -a bɛ ya'a "nɛn 'ble dɪ. -Yee "wɛan maan ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn e ya "le fei zɪɛ -yee 'wɪ 'zɔ bɛ, tɔ 'ka "nyian -fɔlɛ "kaga "dɪ, -e Bali 'e tin -tɛ "da -e 'e -nan -nyan 'tɛ 'a.

⁹ 'An beenun, kɔ 'wɪ 'pla 'cɛɛ 'wɪnɪn zɪɛ -a vɪdɪ -a, 'bɛ a zɪ. 'Pian kɔ yi -tɛala "da 'nan 'cee vɛ bɛ, ka ya -si tɪglɪ nɛn min 'sia 'wɪ 'ji "da "bɛ -a da. ¹⁰ Kɔɔ Bali a tɪglɪ, ɛn 'cee 'nyranman nɛn 'ka "paa bɛ -a -cin 'ka 'saan "ji "dɪ. ɛn "nyian 'cee 'pa nɛn kaa wo Zozinɔn 'va 'cee Bali yɪdɪ "yi "le "wɛan bɛ, -a -cin 'ka 'saan Bali ji dɪ. ¹¹ Kɔ ya "vale 'nan 'ka 'fɔ 'wɪ zɪɛ -a drɛnan -trɪlii, -e 'wɪ nɛn 'ka yɪɛ yra -yrɛ "bɛ 'e drɛ 'cee vɛ -a "fo. ¹² Kɔ 'ka "va 'nan 'ka 'pɛ

'e plɔ Bali -sru 'ta wɔdɪ man dɪ. Minnun nɛn o yi -tɛra Bali da, ɛn o -pɔan 'sɔ bɛ, 'o drɛ 'cee 'wɪ -kɔɔn "mannɔn 'a! Kɔɔ minnun 'bɔ zɪɛ, fɛ nɛn Bali -tɔ "da 'nan 'e -nɔan "minnun lɛ bɛ, o -taa -a yɪɛ.

Bali ci 'ka 'limlan dɪ

¹³ Bali -a 'vɪ Abraam lɛ 'nan, 'e "ta fɛ -tɔ -nɔan -yrɛ, ɛn yaa -ci pɛ wɪuan 'e 'bɔ 'fli da. Kɔɔ fɛ -tɔ "ka -e Bali 'e 'pɛ wɪuan 'bɛ da, te 'bɛ -dan "mlian Bali da dɪ. ¹⁴ -Yee "wɛan yaa 'vɪ Abraam lɛ 'nan: «Maan ve 'yɪɛ 'nan, an -taa "fɛa vɪɛ 'i man, ɛn an -taa 'i kluda 'nɔn drɛɛ "kaga.»

¹⁵ Abraam 'e -pɔan "sran 'e cin da, ɛn 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ bɛ yaa man -pɛn. -Yee "wɛan "bɛ -sru e drɛ -yee vɛ -a.

¹⁶ -Te min "ta 'wɪ 'tɔ -ji -pɛ wuanla bɛ, fɛ nɛn -a -dan "mlian "da "bɛ, -a man nɛn 'e 'pɛ wuanla. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔɔnman 'nan 'wɪ tɪglɪ nɛn yaa 'vɪ, te -sa 'ka "nyian "da "dɪ. ¹⁷ 'Wɪ zɪɛ -a 'bɔ nɛn Bali -a drɛ Abraam lɛ. 'E 'pɛ wɪuan 'e 'fli da, 'nan -e minnun nɛn o -taa 'wɪ zɪɛ -a "nɛn "blɪɛ bɛ, 'o -tɔ 'nan 'wɪ 'kpa nɛn yaa ve. ¹⁸ Bali -a 'vɪ Abraam lɛ 'nan 'e "ta fɛ -tɔ -nɔan -yrɛ, ɛn Bali 'e 'pɛ wɪuan 'wɪ 'tɔwɪ zɪɛ -a -ji. 'Wɪ "fli zɪɛ -a drɛdɪ -a bɛ, Bali -a kɔɔn -cɛɛ 'nan -te 'e 'wɪ 'vɪ bɛ, 'e 'ci 'ka 'limlan 'li "fo "dɪ. ɛn ya'a 'kɔlaman -e 'e 'wɪ 'sɛn dɪ. 'Wɪ zɪɛ e ya "le -e -kaa "koe "tɔ -kaa da, -e 'wɪ nɛn -kaa yɪɛ yra -yrɛ "bɛ -kaa man -pɛn. ¹⁹ 'Wɪ nɛn -kaa yɪɛ yra -yrɛ "bɛ, 'wɪ wɪ "cɛɛ dɪ, ɛn -yɛɛ -maan -e -kaa tɔ 'plɛblɛ. Zozi

le nen -kaa yie yra, en -yee wla
fenan nen Bali ci be -a -nan.
20 Fe zle -a -nan nen Zozi -trōa
-kaa 'le, 'nan -e 'e 'pa -kaa 'va.
Kōō -yee dre -cee Bali -panzan
-dan a, "le zi Melcisedek ci Bali
-panzan -a 'li be -yee 'wi 'zu.
En e -fo -a 'li 'trilii.

7

Melcisedek-le 'wi

1 Melcisedek zle e ya Salem
'nōn 'le mingōnnen -a, en e
ya Bali nen fe pēenōn 'ta lou
'be -a -panzan -a. Tū nen
Abraam "sia mingōnnennun
'klūn, en e ya -tanan be, -
a -nan nen Melcisedek -kū -a
'le, en e -fea 'vī "man. 2 Fēnun
pēenōn nen Abraam -a 'si
te e mingōnnennun klī be,
yaa -fuzan -nōn Melcisedek
le. Melcisedek -ci nen 'nan,
mingōnnen nen e 'wī tiglī dra.
En "nyian be, e ya Salem 'nōn
'le mingōnnen -a. -A -ci nen
'nan, mingōnnen nen e -fōdī -
trōō -nōan "min le. 3 Min -tū 'ka
Melcisedek "tī 'tōa dī, en min -
tū 'ka -a "bū 'tōa dī, en min -tū
'ka -a tra -tū tōa dī. Min -tū 'ka -
-yadī 'lee -a -kadī tōa dī. -Yee
'wī dre "le Bali -pī -le vē dre be
-yee 'wī 'zu, e -fō Bali -panzan
-a 'li 'trilii.

4 Melcisedek -le -dan nen,
e ci -a 'li be, -kaa ci "nrōn
"da! Abraam 'bō nen e ya -kaa
tra tēde -a be, fēnun pēenōn
nen yaa 'si mingōnnennun
lō be, yaa -fuzan -nōn -yre.
'Wī zle yaa -kōōnman -cēē
'nan, Melcisedek -dan "mlīan
Abraam da. 5 E ya 'e 'cēn
-tēdī Bali -le 'fluba 'jī 'nan,
Levi kluda 'nōn nen Bali -
pannōn 'a be, 'ō fe -fuzan 'si
Izrael 'nōn 'lō. Levi kluda 'nōn

'lee Izrael 'nōn be, o pēenōn a
Abraam kluda 'nōn 'a. 6 'Pian
Melcisedek 'ka Abraam kluda
min -a dī, en -yee fe -fuzan
'si Abraam -lō. En "nyian be,
Abraam nen Bali -a 'vī 'e 'cēn
'nan, e "ta fe -tū -nōan -yre "be,
Melcisedek -fea 'vī "man. 7 -
Kaa -tōa 'nan min ceje 'be -fea
ve 'nen "wēnnēn man. -Sa 'ka
'wī zle -a da dī. 8 Levi kluda
'nōn 'bō nen o fe -fuzan "sia be,
blaminnun nen waa, o kaa "le
-cee 'wī 'zu. 'Pian Melcisedek
nen e fe -fuzan 'si Abraam -
lō be, waa cēn -tē 'nan, -a
yie a "man 'li 'trilii. 9 Levi
kluda 'nōn le nen minnūn fe
-fuzan -nōan. 'Pian Levi 'bō
fe -fuzan -nōn min le. -Yee dre
-a tra Abraam -le fe -fuzan -
nōndī -a Melcisedek le. 10 Tū
nen Abraam fe -fuzan -nōan
Melcisedek le be, te wa'a tian
Levi -yalē dī. 'Pian te Bali
-a 'pla 'e 'cēn 'nan, Levi a
Abraam kluda min -a, -yee
"wēan o -kōlaman waa ve
'nan Levi 'be -nōn.

11 Bali -pan nyranman nen
waa -nōn Levi kluda 'nōn le be,
-yee -maan min 'ta wōla Moizi
-le -pei -tō wūnūn da, 'pian
ya'a 'kōlaman -e 'e min dre
'saun Bali 'le dī. "Te e min dra
'saun Bali 'le be, "te Bali 'ka
'talē 'e 'panzan pee -a dī. 'Pian
-kaa 'yī 'nan, e -ta 'e 'panzan
pee -a. 'Be a "le Melcisedek -le
'wī 'zu, en e 'ka "le Levi kluda
min nen Arōn -a be -yee 'wī 'zu
dī. 12 Bali -pan nyranman nen
Levi kluda 'nōn -a "paa be, 'be
nen 'gūē Bali -a -pē man 'lila.
-Yee "wēan e -pei -tō wī man
lila "nyian. 13 Kōō min 'bō nen
o -yee 'wī 'vī 'gūē, e 'ka Levi
kluda min -a dī, en -a kluda
min -tū 'ka tian 'li Bali -pan

nyranman 'palε dı. ¹⁴ -Kaa -
tōa 'wein 'nan, -kaa san Zozi
Crizi a Zuda kluda min -a. En
tō nēn Moizi Bali -pannōn 'le
'wı ve bε, ya'a Zuda kluda 'nōn
'fōlε 'va "dı.

¹⁵ 'Wı 'kpa nēn, Bali -pei -
tō wı man 'lila. Kōō Bali -ta
'e 'panzan pee -a, te 'bε a "le
Mēlcisedek -le 'wı 'zū. ¹⁶ E
'ka Bali -pannōn kluda min -
a 'vaa en Bali -a -tō 'e 'panzan
-a dı. 'Belidı nēn ya'a 'nyaan
dıε, e ya -yrō, -yee "wεan yaa
-tō. ¹⁷ Zı e cı 'e 'crēn -tēdı Bali -
le 'fluba 'ji zıε, kōō e ya 'e 'crēn
-tēdı 'nan:

«I ya 'an -panzan -a,
"le Mēlcisedek -le 'wı 'zū,
en i -fo "a 'li 'trilii.»

¹⁸ 'Winun zıε -wεε -
kōōnman -cεε 'nan, -pei -tō
winun nēn Bali -a -nōn Moizi
ε bε, Bali -a klu -sran ji. Kōō
'plēble 'ka -yrō "dı, e ya 'wı
"tun "a, ¹⁹ en ya'a -kōlale min
drēdı -a 'saun Bali 'le dı. 'Bε
nēn 'gūε, fε nēn e cı 'kpa e
'mlian -a pēēnōn da bε, -kaa
yıε yra -yrε, en -yεε -kaa -
pliman Bali man.

²⁰ En "nyian bε, Bali -a -ci -
pε wluan. -A -cin 'e 'kōn 'ka
'ji 'nan, Bali 'ka 'e 'pε wunlεa
'vaa en e Levi kluda 'nōn drε 'e
'pannōn 'a dı. ²¹ 'Pian Bali -a -
ci -pε wluan 'vaa en e Zozi drε
'e 'panzan -a. Kōō e ya 'e 'crēn
-tēdı 'nan:

«'An 'bō Minsan bε,
maan -ci -pε wluan,
en 'an wei 'ka 'limlan 'li "fo
"dı.

I ya 'an 'panzan -a,
en i -fo "a 'li 'trilii.»

²² Zı Bali Zozi -tō 'e 'panzan -
a bε, yaa -ci -pε wluan, 'pian
ya'a Arōn -le vε -ci -pε wunlεa

dı. 'Wı zıε -yεε -kōōnman -cεε
'nan, fε nēn Bali -a 'si en e
blamin pli 'a 'e man "nyian 'e
'pee bε, e "mlian -a tēdε vε da.
En Bali Zozi -tō -ji 'nan -e -kaa
-tō 'nan 'wı 'kpa nēn.

²³ -A -cin 'e 'kōn -kaa 'ji
"nyian 'nan, Bali -pannōn nēn
Arōn kluda 'nōn 'a bε, o ya
"kaga, "tōgō -te o va min -tō
-ka bε, -e Bali -pandı 'e 'le
'tō. ²⁴ 'Pian Zozi yıε a "man 'li
'trilii, -yee "wεan min -tō "ka -
e 'e Bali -pan -a "pa 'ji dı. ²⁵ 'Bε
nēn 'gūε, minnūn nēn o cila
Zozi 'va, en o pli Bali man bε,
Zozi o "sia 'wı 'ji 'li "fo "le vε -
a. Kōō Zozi yıε a "man 'li 'trilii,
'nan te e Bali trū "baa -włε.

²⁶ Bali -panzan -dan nēn -a
'wı cı -kaa man bε, -a 'bō nēn
Zozi 'a. E 'sō Bali ε, ya'a 'wı
'wlıdı "tō drele dı, en 'tō 'ka 'e
'padı "man "dı. Bali -a 'si 'wı
'wlıdı "drēnōn yei, en e -kū -
a laji lou. ²⁷ Bali -pannōn -
dandan nēn -a tēdenun -a bε,
o 'bō 'fli -le 'wı 'wlıdı "man fε
-nōn Bali ε. "Bε -sru 'vaa -e
'o min nēn e 'wı 'wlıdı dre en
e -ta -a -nan fε -a bε, -yee vε
-nōn Bali ε. 'Pian Zozi 'le vε
'ka drele zı dı. Kōō zı Zozi wı
"man en e -ka yiba "plan da
bε, -cεε 'wı 'wlıdı pēēnōn 'nan
fε nēn yaa -nōn 'li "fo "le vε -
a. ²⁸ Moizi -le -pei bε, blamin
nēn tō -mie bōa e 'wı 'wlıdı
"dra bε, -a 'bō nēn -pei -a -
tō Bali -panzan -dan a. 'Pian
'bε nēn 'gūε, Moizi -le -pei klu
-sran. Kōō zı Zozi cēēn 'wı
pēēnōn 'le sōōdı man Bali 'le bε,
Bali 'e 'pε wluan, en 'e 'pı -tō 'e
'panzan -dan a 'li "fo "le vε -a.

-Cee Bali -panzan -dan nen
Zozì 'a

¹ 'Wì pɛɛnɔn nɛn kɔ cɪ -a
vɪnan 'gʊɛ, -a -wulo nɛn 'gʊ. -
Cee Bali -panzan -dan a laji
lou. E ya 'e -nyrandɪ Bali nɛn
'yee mingɔnnɛn pɛɪn -da bɛ -
a -pɛ "yi "da. ² E ya Bali -
pan nyranman 'panan fɛnan
'saun nɛn Bali -a man drɛ 'wì
zɪɛ -a drɛnan -a bɛ -a -nan.
Blamin "cɛɛ fɛnan zɪɛ -a man
drɛ dɪ, 'pian Bali 'bɛ man drɛ
'e 'bɔ 'a.

³ Bali -panzan -dan pɛɛnɔn
nɛn waa -tɔa "bɛ, waa -tɔa
'nan -e 'e Bali -pan nyran-
man 'pa. -Yee "wɛan -cee
Bali -panzan -dan "e "fɛ -tɔ
-nɔn "nyian Bali ɛ. ⁴ "Te
Crizi 'e 'kɔn tian 'trɛda bɛ,
"te e 'ka Bali -panzan -a dɪ.
Kɔɔ Bali -pannɔn a -nan 'va.
ɛn o ya Bali -pan nyranman
'panan "le zɪ Moizi -le -pei -
a 'vɪ bɛ -yee 'wì 'zɔ. ⁵ Bali -
pan nyranman nɛn minnun
zɪɛ waa "paa bɛ, e ya "le -a 'kpa
nɛn waa dra laji bɛ -a -kɔɔn
"manvɛ -le 'wì 'zɔ. Kɔɔ zɪ Bali
-a 'vɪ Moizi ɛ 'nan 'e -tandan
-tɔ 'yrɛ bɛ, yaa 'vɪ 'nan:
«'I drɛ "yi!

-Tandan nɛn maan kɔɔn 'yie
te i ya pɔn da bɛ,
-a 'lein nɛn 'i -tɔ 'mɛn.»

⁶ Bali -pan nyranman nɛn Bali
-a -nɔn Zozì ɛ bɛ, -a 'kpa
"mlian Bali -pannɔn pɛɛnɔn
'le vɛ da. Kɔɔ Zozì nɛn Bali -
a 'si ɛn e Bali 'lee blamin yei
"sɛn 'e cin va "nyian 'e 'pee. ɛn
blamin 'lee Bali yei "sɛndɪ 'e
cin va pee zɪɛ -a 'kpa "mlian -a
tɛdɛ vɛ da. Kɔɔ fɛ nɛn Bali -a 'vɪ
'nan 'e -nɔan "blamin ɛ 'wì zɪɛ
-a -ji bɛ -a 'kpa "mlian -a tɛdɛ
vɛ da.

⁷ Bali -a 'yɪ "yi -e 'e blamin
pli 'e man "nyian 'e 'pee, kɔɔ -
a tɛdɛ vɛ nɛn Bali -a drɛ Izraɛl
'nɔn ɛ bɛ, ya'a -kɔlale -e 'e o
drɛ 'saun Bali 'lɛ dɪ. ⁸ Tɔ zɪɛ -
a man nɛn Bali 'wì 'pla Izraɛl
'nɔn 'bɔ ɛ. Yaa 'vɪ -wlɛ 'nan:
«Tɔ -tɔ -taa "bɔɛ bɛ,
an Izraɛl 'nɔn
'lee Zude 'nɔn -pliman 'an
man 'e 'pee.

⁹ O -pli "nɛn
maan wo 'an man 'e 'pee bɛ,
ya'a 'kɔan "le -a tɛdɛ nɛn
maan drɛ o tranun ɛ
te an o 'si Ezipti 'lɛglɔn 'ji bɛ
-yee 'wì 'zɔ dɪ.

-A tɛdɛ vɛ nɛn
maan drɛ zɪɛ
wa'a 'ta wɔɛa "da "dɪ,
-yee "wɛan 'an "trɔɛn 'si o va.

¹⁰ 'Pian tɔ -tɔ -taa "bɔɛ bɛ,
an -tɔa 'an wei da 'nan
-e 'an Izraɛl 'nɔn -pli
'an man "nyian 'e 'pee.

Tɔ zɪɛ -a man bɛ,
'mɛn -pei -tɔ wɪnun -cin -
kɔanla o ji,
ɛn zɪ kɔ min 'e 'ta wɔ 'trɛda bɛ
-yɛɛ "paaman o ji.

An -kɔan -wee Bali -a,
ɛn o -kɔan 'mɛn minnun -a.

¹¹ -E 'e "sia nannannun man
-e 'e 'bɔ min cejenun da bɛ,
o pɛɛnɔn -taa -a -tɔɛ 'nan
mɛɛn cɪ Bali -a.

'Wì zɪɛ min -tɔ "cɛɛ "paaman
"nyian
'e bɔɛzan -tɔ ji dɪ.

-Te 'bɛ "cɛɛ dɪ,
min -tɔ "cɛɛ vɛ 'e "bɔɪ -tɔ ɛ
'nan,

'i 'ta -e 'i Minsan yɪ dɪ!

¹² -Te o 'wɪnun drɛ 'an 'va
'wɪdɪ 'e 'cɛn oo,
maan "cɛa -wlɛ.
ɛn -te o 'mɛn -pei -tɔ wɪ -mie
srɛ 'e 'cɛn oo,

ma'an "nyian 'an 'ci nrɔnman
"da "di.»

¹³ -Te Bali -tɔ 'e wei da 'nan
'e blamin -pliman 'e man 'e
'pee bɛ, yaa -kɔɔnman 'cɛɛ
'nan, -a tɛdɛ vɛ nɛn Bali -a drɛ
bɛ, e drɛ "le sɔ ceje -le 'wɪ 'zɔ.
Kɔɔ -te sɔ drɛ ceje bɛ, -a 'yi "sia
"ji, te 'bɛ 'fɔladɪ 'bɔ.

9

*Minnun Bali -paan 'e tɛdɛ
'kɔ?*

¹ Zɪ Bali -tɔ 'e wei da -kaa
tranun lɛ 'e tɛdɛ 'nan 'e o -
pliman 'e man bɛ, pɛ pɛɛnɔn
nɛn kɔ 'o Bali 'bɔ 'pan -a bɛ yaa
kɔɔn -wlɛ. Yaa 'vɪ -wlɛ 'nan
'o fɛnan 'saun 'tɔ drɛ 'nan -
'e 'wee 'pan -nan. ² -A -nan
nɛn o -tandan -tɔ. O -kannen
-trɔa "davɛ drɛ -tandan zɪɛ -a -
ji nun, ɛn o 'tablo drɛ "nyian
-ji. "Tablo zɪɛ -a da nɛn 'o
'kpɔun nɛn waa -nɔn Bali lɛ
bɛ -a "paala. ³ -Tandan zɪɛ e
ya 'e 'cɛndɪ -ji sɔ -tɔ -a. Fɛnan
nɛn -kannen 'lee 'tablo cɪ 'e
-trɔadɪ bɛ, waa laabo fɛnan
'saun. ɛn fɛnan nɛn sɔla -sru
zia bɛ, waa -nan laabo fɛnan
'saunzaun 'kpa. ⁴ O Bali -pan
"davɛ -trɔa fɛnan 'saun 'nan. -
Siga 'yi nɛn 'e wɔdɪ "man, ɛn
-a da nɛn o fɛ -tɔ nɛn -a -koei
"a 'nɔnnɔn bɛ -a 'tɛ 'ble Bali
lɛ. ɛn o 'cezu -tɔ -trɔa fɛnan
'saunzaun 'kpa 'nan. -Siga 'yi
nɛn 'e wɔdɪ "man 'e pɛɛnɔn. Fɛ
yaaga nɛn 'cezu zɪɛ -a -ji bɛ -
nyɛn 'gɔ, -pɔ -tɔ a 'e drɛdɪ -
siga -a, ɛn o -blɪfɛ -tɔ nɛn waa
laabo manɛn bɛ waa -sɛn -ji,
e ya -ji. ɛn Arɔn -le "tonyrin
nɛn -a 'nɛn a 'e bɔdɪ "da "bɛ,
e ya -ji. ɛn -kɔlɛ 'fɔnɔn nɛn
Bali -le -pei -tɔ winun a "da 'e

'crɛn -tɛdɪ bɛ, o ya -ji. ⁵ Bali -
le 'pasianɔn nɛn laji bɛ, waa
-mie laabo Sheribɛn. O min
yiba "fli "a 'e 'tɔdɪ 'cezu zɪɛ -a ta
"bluvɛ da. -Yɛɛ -kɔɔnman 'nan
Bali -le -dan a -nan, ɛn o -pɛ
"jɛ "a 'e cin yɪdɪ "da. -A ta "blu
vɛ 'bɔ da nɛn o nyɛn -sɛanla -
e Bali 'e min -le 'wɪ 'wɪdɪ "fui.
'Wɪ 'sɛzɛnɔn pɛɛnɔn zɪɛ kɔ 'ka
"vale 'kɔ vɛ 'cɛɛ tɔ 'gɔvɛ -a dɪ.

⁶ Kɔ 'sia -a vɪnan 'cɛɛ 'nan
-tandan zɪɛ e ya 'e 'cɛndɪ -ji.
Fɛnan 'saun 'nan nɛn Bali
-pannɔn -wɪamlan yi -tɔdɔ
pɛɛnɔn man 'nan -e 'o Bali -
pan nyranman 'pa. ⁷ 'Pian
fɛnan 'saunzaun 'kpa bɛ, Bali
-pannɔn 'tazan -dan 'bɛ -
wɪamlan 'nan nun 'e -tɔwɪ.
Lɛ -tɔ -ji bɛ e -wɪamlan 'nan
nun 'e 'pa -a -tɔwɪ "cɛ. E -
wɪamlan 'e 'lɔ le -wɪ nyɛn -a -e
'e -sran 'cezu ta "blu vɛ da lou.
Yaa -sɛanla 'e 'bɔ 'le 'wɪ 'wɪdɪ
"nɛn ya'a drɛlɛ 'e yɪɛ man dɪɛ
-a man. ɛn yaa -sɛanla "nyian
minnɔn pɛɛnɔn 'le 'wɪ 'wɪdɪ
"nɛn wa'a drɛlɛ 'o yɪɛ man dɪɛ
-a man.

⁸ 'Wɪ zɪɛ -a nɛn Bali lei 'saun
-a -kɔɔnman 'cɛɛ 'nan, tɔ nɛn
-tandan tɛdɛ a -nan bɛ, min-
nun 'ka 'kɔlaman -e 'o wɪa
fɛnan 'saun da dɪ. Kɔɔ te -
si nɛn e blamin -pliman Bali
man bɛ, e 'ka tian 'e 'lɛ 'sɔdɪ
dɪ. ⁹ Tɔ nɛn -kaa cɪ -ji 'gɔvɛ,
'wɪnɔn nɛn waa drɛ -tandan
tɛdɛ zɪɛ -a -ji bɛ, e ya -cɛɛ 'wɪ -
kɔɔn "manvɛ -a. Kɔɔ minnɔn
fɛnɔn -nɔn Bali lɛ ɛn o Bali -
pan -winun -a, 'pian 'wɪnɔn
nɛn waa drɛ zɪɛ, ya'a -kɔlale
o drɛdɪ -a 'saun Bali 'lɛ dɪ.
¹⁰ Min nɛn e Bali -paan "bɛ, -
blɪfɛ -mienun a -a 'srɔɛn 'a, ɛn
mlinvɛ -mienun a -a 'srɔɛn 'a,
ɛn e -sru -mie wo 'vaa -e 'e Bali

-pan. 'Wl pεεnɔn zɪε -a drɛdɪ bε, e ya min 'kɔlε da lou. E -fɔ zɪε -trilii εn tɔ nɛn Bali -a lila 'e 'trɛ bε 'e 'bɔ.

Zozi Bali -pandɪ lila

¹¹ Zɪ Crizi -ta bε, εn tɔ zɪε e 'bɔ. E ya Bali -panzan -dan a, εn "yinun nɛn Bali "e 'nan, 'e dra minnun lɛ bε, -yεε -si 'lɛ 'sɔ. -Tandan 'kpa nɛn -a "yi "mlian -a tɛdɛ vɛ da, εn blamin "cɛε -tɔ dɪε, e ya laji. -Tandan zɪε -a -ji nɛn Crizi ciila ¹² 'nan -e 'e -wla fɛnan 'saunzaun 'kpa -nan, te e ya -nan nun 'li "fo. Ya'a -wla lɛ -nan nun 'e 'lɔ le bɔ nyɛn -a dɪ, εn ya'a -wla lɛ 'e 'lɔ le tri nyɛn -a dɪ, 'pian e wlala 'nan nun 'e 'bɔ 'fli nyɛn -a. 'Wl nɛn yaa drɛ zɪε -yεε -maan -kaa 'si 'wl 'ji 'li "fo "le vɛ -a. ¹³ -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, -te min 'wl 'tɔ drɛ, εn 'wl zɪε e min 'bɔ "tri "tɔ Bali 'lɛ bε, 'wl nɛn -cee -pei "e 'nan 'o drɛ -yrɛ "bε -nyrɛn 'gɔ. Bɔ nyɛn nɛn waa wɛɛnman "da, -te 'bε "cɛε dɪ, tri nyɛn nɛn waa wɛɛnman "da, -te 'bε "cɛε dɪ, tri nɛn waa 'tɛ blɪ Bali -pan "dave da bε, -a 'tɛ 'yie nɛn waa wɛɛnman "da, -e min zɪε 'e -kɔla Bali 'sudɪ -a "nyian 'e "pa 'ji. ¹⁴ -Te 'bε a zɪε, maan ve 'cɛε 'nan Crizi nyɛn min dra 'saun Bali 'lɛ 'e -ciala "da, 'dɔ -e -a san 'e -kɔla Bali nɛn -a yie cɪ "man "bε -a 'sudɪ -a. Bali lei 'saun nɛn -yrɔ "bε, -yee "wɛan nɛn e wɪ "man εn e -ka. E ya "le Bali -panvɛ nɛn 'tɔ 'ka 'e 'padɪ "man "dɪε -yee 'wl 'zɔ.

¹⁵ -Yee -kadɪ zɪε, -yεε -maan Bali 'lee blamin yei "sɛn 'e cin va "nyian 'e 'pee. 'Wl 'wliɪ pɛɛnɔn nɛn blamin -a drɛ 'e tɛdɛ bε, -yee -kadɪ -le "wɛan

nɛn Bali -a fui -kaa man. -Yee "wɛan "yi "nɛn Bali -a 'vɪ 'nan e dra -yee minnun lɛ bε, e ya minnun nɛn Bali o laabo bε -wee vɛ -a. "Yi zɪε 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪε -nyrɛn.

¹⁶ -Kaa -tɔa 'nan, -te min 'e -zia paala bε, min zɪε e -kaa 'vaa εn waa -zia 'bɔ -nɔan "minnun nɛn e cɪ -wee vɛ -a bε -wɛ. ¹⁷ 'Pian -te min zɪε -a yie a tian "man "bε, min 'ka -a -zia -ble dɪ. ¹⁸ -Yee "wɛan tɔ nɛn Bali -tɔ 'e wei da 'nan 'e o -pliman 'e man bε, fɛ -tɔ -ka -a 'wl 'ji. ¹⁹ Kɔɔ -kaa ta ve Bali -le 'fluba 'ji 'nan, zɪ Moizi cɛɛn Bali -le -pei -tɔ winun ta vidɪ man Izrael 'nɔn lɛ bε, trinun 'lee bonun nɛn yaa tɛε 'wl zɪε -a -ji. "Bε -sru e o nyɛn baa 'yi 'a, εn e yiba pɛnɛn yrɪ 'e cin man sɔ 'tɛndɛn 'a, εn yaa 'wɔ nyɛn zɪε -a va. Yaa wɛɛn Bali -le -pei 'bɔ da, "bε -sru εn e cɪ -a wɛɛndɪ -a Izrael 'nɔn pɛɛnɔn nɛn o cin 'yɪ bε o da. ²⁰ -A -nan nɛn Moizi -a 'vɪ -wɛ 'nan: «Bali -tɔ 'e wei da 'cɛε 'nan e 'ka -pliman 'e man.

Nyɛn 'gɔvɛ, -yεε -kɔɔnman 'cɛε 'nan

-e 'e 'sia cɛεgɔ man bε

'ka drɛ Bali -le vɛ -a.»

²¹ En "nyian bε Moizi nyɛn zɪε -a wɛɛn -tandan 'lee fɛnun pɛɛnɔn nɛn o Bali -pan nyranman "paa -a bε -a da. ²² -Kaa -tɔa 'nan Moizi -le -pei "e 'nan, nyɛn -kɔlaman e fɛ pɛɛnɔn dra 'saun Bali 'lɛ. -Te min 'wl 'wliɪ drɛ bε, e -taa -a -nan fɛ -a, waa nyɛn -sɛanla 'vaa -e Bali 'e -yee 'wl 'wliɪ 'bɔ fui.

Crizi a -cee 'wl 'wliɪ "nan fɛ -a

²³ Fɛnun nɛn o Bali -pan nyranman "paa -a 'trɛda 'gɔvɛ,

-wi nyen -a nen waa dra 'saun Bali 'le. En fenun zie o ya "le fenun 'kpa nen laji be -a -koon "manve -le 'w1 'zu. 'Pian fenun nen laji be, fe nen yaa dra 'saun be -a 'kpa "mlian-wi nyen da. ²⁴ -A -cin 'e 'kon 'ka 'ji 'nan, -tandan nen blamin -a -to -nyren laji be -a -koon "manve -a be, -a -ji "cee Crizi wla di. 'Pian laji 'bo -nan nun nen Crizi -ku, 'nan -e 'e 'to -cee 'w1 'ji Bali 'le. ²⁵ En "nyian be, -kaa -toa 'nan, le -tudu pegenon man nen Bali -panzan -dan -wlamlan fenan 'saunzaun 'kpa -nan 'e 'lo le -wi nyen -a. 'Pian Crizi 'ka "e "drele zi di, "e wla 'wu 'e nyen -a 'e 'pa -a -towli "ce. ²⁶ "Te Crizi "e dre "le Bali -pannon 'le ve zu be, "te e -ka 'e 'pa -a "kaga 'trilii -e 'e bo ceevu yi -a. 'Pian tu -nyranman nen -kaa ci -ji 'gve e -ta en e -ka, 'nan -e 'yee -kad1 zie 'e blamin -le 'w1 'wli di pegenon 'fui.

²⁷ -Kaa -toa 'nan, blamin -kaa 'e 'pa -a -towli, "be -sru -e Bali 'e -yee tin 'ba. ²⁸ 'W1 'towli zie Crizi -a dre, e -ka 'e 'pa -a -towli "ce 'nan, -e Bali 'e min "kaga 'le 'w1 'wli di 'fui. Crizi -ta pee wo "nyian, 'pian ya'a 'taa 'nan -e 'e 'ka -e Bali 'e minnun -le 'w1 'wli di 'fui di. E -taa 'nan -e 'e minnun nen o ci -a -pennan be o 'si 'w1 'ji.

10

¹ 'W1 "yi "nen Bali -taa -a drele -cee be, -a 'bo nen Moizi -le -pei -a lei koon -cee, 'pian -a tighl 'bo "cee di. Koo le -tudu pegenon man be te Bali -pan nyranman -towli 'bo zie waa dra. Moizi -le -pei zie

ya'a -kolale -e 'e min dre 'saun Bali 'le di. ² "Te e -kola min dre di -a 'saun Bali 'le be, "te Bali -pan nyranman 'pad1 'le 'to. 'Pian e 'ka zi di, koo -wee -wulo -ji "nrondi tin -tea "o da tu pegenon man. ³ -A tighl da be, Bali -pan nyranman 'pad1 'bo zie 'w1 'wli di nun nen minnun -a dra be -a 'bo nen yaa -cin -toa "o ji le -tudu pegenon man. ⁴ Koo trinun nyen 'lee bonun nyen -srand1 be, ya'a 'kolaman -e 'e minnun -le 'w1 'wli di 'fui di.

⁵ 'Winun zie -yee "wean be, tu nen Crizi "ta -daa 'trada be, yaa 'v1 Bali le 'nan:

«I 'ka 'sraga budi 'va di,
en i 'ka 'i 'pandi 'va di.

-Yee "wean yian dre blamin -a.

⁶ -Winun nen waa 'te 'ble 'i 'pan "dave da be,
yi'a yile "yi "di.

En 'w1 'wli di "man 'sraganun be,
yi'a yile "yi "di.

⁷ -Yee "wean 'an 'bo maan 'v1 'yie 'nan:

«Maan nen 'gu,

an -ta 'nan -e 'mein 'ci 'so winun dre.

'W1 nen e ya 'e 'cren -ted1

'men 'w1 'a Bali -le 'fluba 'ji be,
-nyren zie.»

⁸ Crizi -a 'v1 'e tede 'nan:

«I 'ka 'sraga budi 'va di,
en i 'ka 'i 'pandi 'va di.

-Winun nen waa 'te 'ble 'i 'pan "dave da be,
yi'a yile "yi "di.

En 'w1 'wli di "man 'sraganun be,
yi'a yile "yi "di.»

Bali -pandi zie -kaa -toa 'nan Moizi -le -pei -a 'v1 'nan 'o dre,
'pian Crizi -a 'v1 "man 'nan

Bali 'ka 'be 'va di. ⁹ En yaa 'vɪ
"nyian 'nan:

«Maan nɛn 'gʊ,

an -ta 'nan -e 'mɛɪn 'ci 'sɔ
wɪnʊn drɛ.»

'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔɔnman 'nan, -pɛ
nɛn o Bali -paan "a 'e tɛdɛ bɛ
Crizi -a 'le 'tɔ, ɛn Crizi 'bɔ 'le -
kadɪ -a ta fɔɔ. ¹⁰ 'Wɪ nɛn Bali ci
"va "bɛ Crizi -a drɛ. 'E 'fli -nɔn
ɛn e -ka -e Bali 'e -cee 'wɪ 'wɪdɪ
'fui. 'Sraga nɛn yaa 'bʊ Bali lɛ
'li "fo "le vɛ -a.

¹¹ -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji "nyian
'nan, Bali -pannɔn pɛɛnɔn bɛ,
o ya 'o 'tɔdɪ lou yi -tʊdʊ pɛɛnɔn
man te o Bali -pan nyran-
man "paa. O 'sraga bo Bali lɛ
te waa bo Bali lɛ, 'pian ya'a
minnun -le 'wɪ 'wɪdɪ "fuilɛ di.
¹² 'Pian Crizi -le vɛ nɛn yaa
drɛ 'e 'pa -a -tʊwɪ "cɛ "bɛ, e
'sraga bʊdɪ pɛɛnɔn 'wulo cɛɛn,
ɛn e minnun -le 'wɪ 'wɪdɪ
pɛɛnɔn fui. "Bɛ -sru ɛn Crizi
'bɔ 'kʊ -nyɛnlɛa Bali -pɛ "yi
"da. ¹³ E -fo -nan nun -trilii, -a
man -pɛndɪ -a 'nan Bali 'e 'cɛn
'e 'nanmannɔn pɛɛnɔn 'kɪdɪ
man. ¹⁴ Minnun nɛn Bali o
drɛ 'yee vɛ -a bɛ, 'sraga nɛn
Crizi -a 'bʊ 'e 'pa -a -tʊwɪ "cɛ
zɪɛ, e o drɛ 'saun Bali 'lɛ 'li "fo
'le vɛ -a.

¹⁵ 'Wɪ 'tʊwɪ zɪɛ Bali lei 'saun
'e 'vɪ "nyian, kɔɔ yaa 'vɪ 'nan:

¹⁶ «Tʊ -tʊ -taa "bɔlɛ bɛ,

'an 'bɔ Bali,

an -tɔa 'an wei da 'nan

-e 'an Izrael 'nɔn -pli

'an man "nyian 'e 'pee.

Tʊ zɪɛ -a man bɛ,

'mɛn -pei -tɔ wɪnʊn -cin -
kɔanla o ji,

ɛn zɪ kɔ min 'e 'ta wʊ 'trɛda bɛ
-yɛɛ "paaman o ji.»

¹⁷ En yaa 'le 'sran 'nan:

«-Te o 'wɪnʊn drɛ 'an 'va 'wɪdɪ
'e 'cɛn ɔɔ,

ɛn -te o 'mɛn -pei -tɔ wɪ -mie
srɛ 'e 'cɛn ɔɔ,

ma'an "nyian 'an 'ci nrɔnman
'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ 'bɛ da di.»

¹⁸ 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔɔnman 'nan,
min nɛn Bali -yee 'wɪ 'wɪdɪ
fui bɛ, -a san 'ka "nyian 'sra-
ganun bo Bali lɛ di.

*Te 'ka 'pɛ -sru 'e -tɔa -e 'ka 'si
Bali -sru "di!*

¹⁹ 'An beenun, Zozi 'le -ka
nɛn yaa 'wʊ bɛ, -yɛɛ -maan -
kaa -tɔa 'nan -si a 'e 'lɛ 'sʊdɪ
-cɛɛ -e -kaa wla fɛnan 'saun-
zaun 'kpa -nan. ²⁰ Kɔɔ sɔ nɛn
'e 'tɪndɪ -a 'lɛ "nɛn "bɛ yaa 'fʊɪ
'bʊ. -Yee -ka nɛn yaa 'wʊ bɛ, -
yɛɛ drɛ sɔ zɪɛ -a 'fʊɪ bʊdɪ -a. -
Si zɪɛ, e ya 'e -trɛ, ɛn e 'belidɪ
-nɔan "min lɛ. ²¹ En Zozi drɛ -
cee Bali -panzan -dan a. Bali
'yee minnun pɛɛnɔn 'pɛba 'wʊ
-yrɔ.

²² 'Wɪ nɛn Zozi -a drɛ zɪɛ, -
yee "wɛan -kaa -pli Bali man.
-Kaa yi -tera Bali da -kaa ci
'fɪdaa 'a, -e -kaa -pli "man. Kɔɔ
-kaa ci "nrɔndɪ pɛɛnɔn nɛn e
tin -tɛa -kaa da bɛ, yaa fui. En
e -kaa -sru 'yi 'saun 'a. ²³ En
"nyian bɛ, 'wɪ nɛn -kaa 'bli a
-yrɛ ɛn -kaa ve minnun lɛ bɛ,
te -kaa 'pɛ 'e plʊ "man "di, kɔɔ
Bali nɛn yaa 'vɪ 'nan e -taa 'wɪ
zɪɛ -a drɛlɛ bɛ, -te e 'wɪ 'vɪ bɛ
yaa dra. ²⁴ En "nyian bɛ, -
kaa 'pa -kaa bɔɛnʊn va, -e 'o
min yɪ "yi 'e 'ciɪla "da, ɛn -e
'o 'wɪ "yinʊn drɛ. ²⁵ Cin nɛn
kaa ye -e 'ka Bali trʊ 'ba bɛ, te
'ka -nan -kʊdɪ 'le 'tɔ di. Min -
mienun 'wɪ zɪɛ -a drɛ 'e -trɔa
waa 'va, te 'ka drɛ 'le -wee 'wɪ
'zʊ di! 'Pian 'ka cin "koe "tɔ 'ka

da -e 'ka man 'e 'tɔ 'plɛblɛ -a -nan -kɔdɪ -a. Kɔɔ kaa -tɔa 'nan Minsan -tadɪ a bɔnan -kogo.

26 Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, -kaa nɛn -kaa 'wɪ tɪglɪ -tɔ 'gʊɛ, te -kaa kʊ "nyian 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ pou 'silɛa -kaa yɪɛ man bɛ, 'sraga nɛn e -kɔlaman 'wɪ 'wɪdɪ zɪɛ -a fuidɪ -a -kaa man bɛ, e "ka "nyian "fo "dɪ. 27 'Pian 'wɪ nɛn e min -tɛa "klan -a, ɛn e ya minnun nɛn o yɪɛ 'ka 'naan Bali man dɪɛ o man -pɛnnan bɛ, te -yɛɛ cɪ -kaa man -pɛnnan 'siɛn. 'Wɪ zɪɛ -nyɛn 'gʊ: Bali tin -tɛa "o da -e 'e o -nan -nyan 'tɛ -dan 'va.

28 -Kaa -tɔa 'nan -te min -tʊ Moizi -le -pei -tɔ winun srɛ, ɛn min "fli yaa -a man wɪ 'pla bɛ, min zɪɛ -a nyrinda 'ka 'sɛan min da dɪ, waa -tɛa. 29 -A -tʊwɪ "nɛn "nyian min nɛn e 'si Bali -pɪ -sru "bɛ, -yee vɛ -a. 'Wɪ nɛn e -taa "bɔlɛ -a san man bɛ, e "mlianla "da. Kɔɔ e Bali -pɪ 'sia min "sɔzɔ -a, ɛn Zozi nyɛn nɛn Bali -a 'si ɛn e blamin drɛ 'a 'saun 'nan -e 'e -pli 'e man bɛ, min zɪɛ yaa 'yɪ 'wɪ "tun "a. ɛn "nyian bɛ, Bali lei 'saun nɛn e Bali -le "yi -nɔan "min lɛ bɛ, min zɪɛ e wu "man -wɪdɪ. 30 Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, -kaa -tɔa 'nan Bali -a 'vɪ 'nan:

«'Mɛn vɛ nɛn 'wɪ 'lɛjɪ -tɔdɪ -a. ɛn -te min 'wɪ 'wɪdɪ drɛ bɛ, 'mɛn vɛ nɛn 'wɪ "nɛn -kɔɔndɪ -a san lɛ -a.»

ɛn yaa 'vɪ "nyian 'nan:

«'An 'bɔ Minsan, an 'mɛn minnun -le tin "baa.» 31 Bali yɪɛ a "man, ɛn -yee tin -tɛdɪ min da a 'wɪdɪ "fo.

'Ka yi -tɛra Zozi da 'ka 'ta le 'ka "koe "a!

32 'Wɪnun nɛn o 'bɔ 'ka man te ka yi -tɛra Zozi da 'e tɛdɛ bɛ, 'ka 'ci "nrɔn "da. 'Wɪ "kaga 'bɔ 'ka man, ɛn ka yra 'yɪ "kaga, 'pian 'ka 'pɛ -sru 'ka tɔalɛ -e 'ka 'si Zozi -sru "dɪ. 33 Tʊ -mie 'bɔ bɛ, minnun 'ka srɔn, ɛn o 'tɛ 'pa 'ka da minnun yɪɛ man. ɛn tʊ -mie 'bɔ bɛ, minnun nɛn o cɪ 'tɛ 'panan o da bɛ, kaa wɛɛ 'nan 'ka "paa o va. 34 Minnun nɛn o ya -pʊ 'kuin bɛ 'o nyrinda -sɛn 'ka da. Minnun 'ka yɪfɛnun koo 'ka 'lɔ, 'pian 'wɪ zɪɛ e drɛ 'ka 'ci "nran wɪ -a. Kɔɔ kaa -tɔa 'nan, fɛ nɛn Crizi -a -nɔn 'cɛɛ bɛ, e "mlianla 'ka yɪfɛ 'bɔ zɪɛ -a da, ɛn ya 'a 'li 'srɛman dɪ.

35 'Cee yi -tɛradɪ Zozi da -ji bɛ, kaa -ci kɔɔn 'nan 'ka -pɔan "sɔa. 'Wɪ zɪɛ te 'ka drɛdɪ 'le 'tɔ dɪ, kɔɔ -a man -kopa a -dan.

36 'Ka -pɔan -sran 'e cin da 'dʊ -e 'ka -kɔla 'wɪ nɛn e cɪ Bali ci 'sɔ 'a bɛ -a drɛdɪ -a. -Te kaa drɛ zɪɛ, fɛ nɛn e -tɔ "da 'nan 'e -nɔan 'cɛɛ bɛ, e dra 'cee vɛ -a. 37 'Wɪ nɛn e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, -a -cin 'e -trɔa 'ka 'ji. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Tʊ -fʊ "wɛnnɔn,

-e min nɛn e "ta -daa "bɛ,

'e 'ta. Ya 'a "nyian mɔan -tadɪ -a dɪ.

38 Min nɛn Bali -a "siala min tɪglɪ 'a bɛ,

yi -tɛradɪ Bali da man nɛn e 'belidɪ ye.

'Pian min nɛn

e 'si 'an -sru "bɛ,

'an 'ci 'ka 'kɔan 'e 'sɔdɪ "va "dɪ.»

39 -Cee vɛ bɛ, -kaa 'ka minnun nɛn o 'si Zozi -sru ɛn o -nan -taa "nyanlɛ bɛ waa dɪ. 'Pian -kaa ya minnun nɛn o yi

-tera Zozi da en o -taa 'belidi
yile be waa.

11

*Minnun nen o yi -tera Bali
da 'li be 'o dre -cee 'wi -koon
'mannan 'a*

¹ Min nen e yi -teala Bali da
be, yaa -toa 'nan, fe nen Bali -to
"da 'nan 'e -noan 'yre be, e ye.
En "nyian yi -teradi Bali da be,
-a -ci -koon di nen 'nan fe nen
min 'ka -a ye 'e yie 'a die, e ya.

² -Kaa tranun nen 'li be -wee yi
-teradi Bali da man nen Bali o
'to 'yi 'vi.

³ -Kaa yi -teala Bali da, -
yee "wean nen -kaa -toa 'nan,
Bali wei 'be 'tre 'bola. En -yee
"wean nen -kaa -toa "nyian
'nan, fe nen min -a ye be, e 'si
fe nen min 'ka -a ye 'e yie 'a die
-a va.

⁴ Abel yi -tera Bali da, -yee
"wean nen 'sraga nen -a "yi
"mlian 'e "bu Kaen 'le ve da be,
yaa 'bu Bali le. -Yee yi -teradi
Bali da zie -yee "wean nen Bali
-a 'sia min tighi 'a, en e -yee
'sraga 'yi "yi. En "nyian be, -
te Abel yie 'ka "man "di oo, -
yee yi -teradi Bali da zie e 'wi
"paaman tian -kaa 'ji ceegv yi
-a.

⁵ Enok yi -tera Bali da, -yee
"wean nen Bali -a 'si en e -ku -a,
ya'a 'kale di. Wa'a "nyian 'li -a
yile "fo "di, Bali -a 'si 'le "wean.
Tu nen te Enok a 'tre da be, Bali
-a 'vi 'nan, e 'so 'yre. ⁶ En -kaa
-toa 'nan, min nen ya'a yi teala
Bali da die, ya'a 'sole Bali le "fo
"di. -Yee "wean min nen e ya
"vale 'e -pliman Bali man be,
min zie 'e yi -tera "da 'nan Bali
a, en 'e yi -tera "da 'nan, Bali

"yi "dra minnun nen o ci -a -
weenan 'nan Bali 'e 'pa 'o 'va
be -wle.

⁷ Noe "e "yi -tera Bali da
"nyian. 'Wi nen Bali -taa -a
drele be yaa -nan wi 'vi Noe le.
Fe -tu 'ka -a -koonman 'nan 'wi
nen Bali -a 'vi be e ya 'wi 'kpa
-a di, 'pian Noe 'ka -a -folea
'e "træn -sru "di, e 'ta 'wola
"da. E -klu -dan dre 'nan -e 'e
'mangulinun 'o 'si 'wi 'ji. -Yee
yi -teradi Bali da man nen e
tin -te minnun da, koo 'o "træn
"yuyu 'tan. En -yee yi -teradi
Bali da man nen Bali a 'sia
min tighi 'a.

⁸ Abraam yi -tera Bali da, -
yee "wean zi Bali tin 'ba -yre
"be, e 'ta 'wola "da. Bali -a
'vi -yre 'nan, 'e 'si 'e fla, 'e -
taa 'leglon 'tu -nonle -yre. -
A -nan nen e -kudi 'sia, 'pian
fenan nen e "ta -ko be ya'a -
nan toa di. ⁹ Zi Abraam 'bola
'leglon nen Bali -a koon -yre "be
-a -ji be, e yi -tera Bali da, en
e -nyran nan nun -pen -a. -
Tandannun -ji nen e -nyran.
"Be -sru Izak 'lee Zago "o dre
"nyian zi. 'Wi nen Bali -to "da
Abraam le be, e -to "da "nyian
-wee "le. ¹⁰ Abraam a 'fla -
dan nen -a -pu a 'e 'fodi 'tre 'ji
'pleble be -a man -pennan, -
yee "wean nen e 'wi zie -a dre.
'Fla zie Bali 'be ci -a plazan "a,
en -yee ci -a -tozan -a.

¹¹ Abraam nan Sara a limon
nen ya'a 'nen 'yaa die -a, en
Abraam 'bo dre "nyian ceje
'kpa, 'pian e yi -tera Bali da,
-yee "wean nen e kola 'e klu
boladi -a 'tre da. Koo Abraam
-a -toa 'nan, Bali nen e -to 'e
wei da 'yre be, -te e 'wi 'vi be,
yaa dra. ¹² -Yee "wean nen
Abraam 'bo nen tra tede 'a be,

-a klu 'bɔla 'trɛda "kaga. -
A kluda min a "kaga "le laji
mlɛn crɛnnun -le 'wɪ 'zʊ, ɛn
o ya "nyian "kaga "le jemie
man nyɛn -le 'wɪ 'zʊ, min 'ka
'kɔlamana -a "nrɔndi -a di.

¹³ Abraam 'lee Izak 'lee
Zago bɛ, o -fʊ yi -tɛranan Bali
da, ɛn o kaa. Fɛ nɛn Bali -
tɔ "da 'nan 'e -nɔan -wɛ "bɛ,
wa'a yɪɛ di. 'Pian Bali -a -nan
kɔɔn -wɛ -kɔɔbli, ɛn -a yɪɛ o
ci nran. Tʊ pɛɛnɔn man bɛ,
te waa ve 'nan, o ya -pɛn -a
'trɛda, ɛn 'o 'ta tʊ "wɛnnɛn "cɛ
"drɛɛ. ¹⁴-Te min 'wɪ zɪɛ -a ve
bɛ, yaa -kɔɔnman 'nan, -a fla
dra -a -tɛa. ¹⁵"Te o -ya trɛ dra
'bɛ o -tɛa "bɛ, "te o -kɔla o 'li
'o da -nan nun. ¹⁶'Pian -a tɪɪɪ
da bɛ, o fla nɛn e ci 'kpa ɛn e ya
laji bɛ, -a dra 'bɛ o -tɛa. 'Wɪ zɪɛ
-yee "wɛan nɛn 'yra 'ka Bali
tɛa -a vɪɪ -a 'nan 'e ya -wee
Bali -a di. ɛn -yee "wɛan nɛn e
'fla fɛnyian -tʊ man drɛ -wɛɛ.

¹⁷Tʊ nɛn Bali Abraam man
'tan 'nan 'e 'pɪ Izak -nɔn 'yrɛ
'sraga -a bɛ, Abraam yi -tɛra
Bali da, ɛn e -kʊ -a drɛɛ. 'Pian
tʊ 'bɔ zɪɛ -a man bɛ te Bali -tʊ 'e
wɛɪ da Abraam lɛ 'e 'cɛn 'nan:
¹⁸ «'I 'pɪ Izak 'bɛ 'i 'klu bɔala
'trɛda.»

¹⁹Abraam 'wɪ zɪɛ -a drɛ, te -a
-cin a "ji 'nan, 'plɛblɛ a Bali lɔ
-e 'e -kɔla min nɛn e -ka bɛ, -a
fuɔɪ -a. -Yee "wɛan nɛn Bali
Izak -nɔn Abraam lɛ 'e "pa 'ji.
'Wɪ zɪɛ e ya 'wɪ -kɔɔn "man wɪ
-tʊ -a.

²⁰Izak yi -tɛra Bali da, -yee
"wɛan nɛn e -fɛa 'vɪ 'e 'pɪ Zago
'lee 'e 'pɪ Ezo man -wee "trɛ
"wɪ da.

²¹Zago yi -tɛra Bali da, -
yee "wɛan nɛn e -fɛa 'vɪ 'e 'pɪ
Zozɛfʊ ci nɛnnun man te e "ta

-kaa. "Tonyrin man nɛn e
wluan lou, ɛn e Bali trʊ 'ba.

²²Zozɛfʊ yi -tɛra Bali da, -
yee "wɛan nɛn zɪ -a -kadɪ 'bɔ
bɛ, ɛn e Izrael 'nɔn 'le 'sɪɪ
Ezipti 'lɛɪɪɪn 'ji wɪ 'vɪ. ɛn yaa
'vɪ "nyian 'nan, -te 'e 'ka bɛ, te
'e 'wɛnɛn 'o 'fʊ Ezipti 'lɛɪɪɪn
'ji di.

²³Moizi "tɪ 'lee -a "bʊ "yi -
tɛra Bali da, -yee "wɛan nɛn zɪ
o Moizi -ya bɛ, waa yɔɔ mlɛn
yaaga 'nan -e minnɛn 'o vɪɛ
'o 'tɛ di. Waa 'yɪ 'nan 'nɛn zɪɛ
e ya fɛnyian, ɛn 'wɪ nɛn Ezipti
mingɔnnɛn -a 'vɪ bɛ, wa'a 'ta
wɔlɛa "da "di.

²⁴Moizi yi -tɛra Bali da, -
yee "wɛan nɛn zɪ e drɛ ceje
bɛ, ya'a 'wɪɛ "man -e 'wee
laabʊ Ezipti mingɔnnɛn 'lu 'le
'nɛn di. ²⁵Moizi -a 'yɪ 'nan,
-te 'o 'vale Bali -le minnɛn
-a 'o yra 'yɪ 'e cin va bɛ, -
a "yi mlin. Kɔɔ -te Moizi -
fʊ mingɔnnɛn -le "kɔnnɛn "bɛ,
yaa -tɔa 'nan 'e ya ci "nran
nɛn ya'a 'mɔan dɪɛ -a -ji, ɛn
e 'wɪ 'wɪɪɪ "dra. ²⁶'Wɪ 'kpa
nɛn, Moizi -a -tʊ 'nan, -te min-
nɛn 'nan 'e man "le zɪ o 'nan
Crizi man bɛ -yee 'wɪ 'zʊ bɛ, 'bɛ
"yi "mlɪan fɛnɛn 'kpagba nɛn
Ezipti mingɔnnɛn -le 'kuin bɛ
-a drɛɪɪ 'yee vɛ -a bɛ -a da. Kɔɔ
"yi "nɛn Bali -taa -a drɛɛ -yrɛ
"bɛ, -a 'lɛ nɛn -a yɪɛ ci.

²⁷Moizi yi -tɛra Bali da, -
yee "wɛan nɛn e 'sɪ Ezipti
'lɛɪɪɪn 'ji. Ya'a "klanɛ Ezipti
mingɔnnɛn -le nyran -blɪɪɪ -lɔ
di. Moizi "koe 'ka 'sɪɛ 'e da
"fo "di. Yaa drɛ "le 'nan min
nɛn e Bali ye bɛ -yee 'wɪ 'zʊ,
'pian te wa'a ye 'o yɪɛ 'a di.
²⁸Moizi yi -tɛra Bali da, -yee

"wεan nen yaa 'vɪ Izraēl 'nɔn lε 'nan 'o 'blanun -tεε "le zɪ Bali -a 'vɪ 'yrε bε -yee 'wɪ 'zʊ. En yaa 'vɪ "nyian 'nan 'o -a nyen 'si, -e 'o ciɪ -kpεin "fɔ yibanun man. 'O drε zɪε 'nan -te Bali -le 'pasiazan nen laji bε e -ta bε, -e 'e vɪlε 'e -wee 'nen flinnun -tεε "dɪ. Izraēl 'nɔn 'si nɔanba -ji "fedi bε, zɪ Moizi -a pou sia zɪε.

²⁹ Izraēl 'nɔn yi -tεra Bali da, -yee "wεan nen jemie 'tendɛn cεεn 'e cin man en o 'ta 'wɔla -a yei. 'Pian zɪ Ezipti 'nɔn sɔɔnla o -sru "bε, 'yi o 'ta 'lε 'wɔ en o -nan -nyan.

³⁰ Izraēl 'nɔn yi -tεra Bali da, -yee "wεan nen -klɔn -dan nen minnun -a 'bʊ Zeriko 'fla man bε, e -wɪ. Zɪ waa si -fɔ yi -tɔdʊ 'sɔravli "bε, en e drε.

³¹ En "nyian bε Zeriko 'fla 'bɔ da bε -kɔnnɛn -wεεzan -tʊ a -nan, waa laabo Rab. E yi -tεra Bali da, -yee "wεan nen minnun nen Izraēl 'nɔn o 'pa 'sia 'nan 'o 'kʊ 'fla 'nanjɛn bε, e 'pa o va. 'Wɪ nen yaa drε zɪε -yee "wεan nen -a -nan 'ka 'nyanlε dɪ. 'Pian 'fla zɪε -a da 'nɔn "le 'nan -nan "fo, kɔɔ wa'a 'o "trɔɛn "tɔlε Bali wei lε dɪ.

³² -Mε "wɪ nen an -kɔlaman -a vidɪ -a "nyian 'cεε? Kɔɔ -te maan 'vɪ 'nan 'an Zedeɔn -le 'wɪ vε, -e 'an Barak -le 'wɪ vɪ, -e 'an Samsɔn -le 'wɪ vɪ, -e 'an Zefete -le 'wɪ vɪ, -e 'an David -le 'wɪ vɪ, -e 'an Sammian -le 'wɪ vɪ, -e 'an Bali 'lewei vɪnɔn 'le 'wɪ vɪ bε, ya'a 'nyaan cεεgv dɪ. ³³ O pεεnɔn zɪε o yi -tεra Bali da, -yee "wεan nen o 'wɪ -dandan drε. O -mienun mingɔnnennun klɪ, en o -mienun -a wεε 'nan 'wɪ 'yi "nen minnun 'o drε, en fε

nen Bali -tɔ "da 'nan e -nɔan -wlε "bε, o -mienun -a 'yɪ. En "nyian bε, o -mienun -jranun 'le 'lε 'wɔ, ³⁴ en o -mienun 'tε -dan dri, en min 'ka -kɔlale o -mienun -tɛdɪ -a -kuli -tan sɛn -a dɪ. En zɪ o -mienun "koe 'si 'o da bε, "bε -sru 'plεblε 'ta -wɔ "nyian. O -mienun 'tɔ wɪ 'kuli man, o minnun klɪ en -wee 'sounjanun flan bli. ³⁵ Lɪmɔn -mienun yi -tεra Bali da, -yee "wεan nen zɪ -wee min -ka bε, Bali -a fuv en yaa -nɔn -wlε 'e "pa 'ji.

En "nyian bε, min -mienun yi -tεra Bali da, minnun o -sɔn -trilii, 'pian wa'a 'wɪlε "man -e 'o 'si Bali -sru "dɪ. Waa -tɔa 'nan -te o -ka 'wɪ zɪε -a -ji bε, Bali 'belidɪ nen e "mlianla "da "bε -a -nɔan 'wlε. ³⁶ En minnun o -mienun sεε 'wɔ, en minnun o -mienun -sɔn, en "nyian bε, minnun o -mienun yrɪ, en o -kʊ o -fɔlε -pʊ 'kuin. ³⁷ Minnun o -mienun tεε 'kɔlε -a, en minnun o -mienun "nen jεen 'ji "fli, en minnun 'wɪ wɪ 'pa o -mienun da -a -nan nen minnun o tεε -kuli -tan sɛn -a. En o -mienun -le vε bε, minnun o -sɔn te o 'tε "paa o da. 'Wɪ zɪε -yee "wεan nen o -nyrannan "ka "dɪ, te o -cia "wɔdɪ -a. O drε 'yalε -tɛnɔn 'a, en -wɪ 'kɔlε nen waa wo 'o da "le sɔ -le 'wɪ 'zʊ. ³⁸ O -cia yɔɔdɪ -a "buinun da 'lee pɔnnun yei. O nyian kunun ji, en -te o -yrε 'yɪ 'trε 'ji bε o nyian "ji. Minnun zɪε Bali 'ka -a yɪlε "yi "le o -fʊ 'trε nen e ya 'e fadɪ 'wɪ 'wɪdɪ "a 'gʊε -a da dɪ.

³⁹ Minnun pεεnɔn zɪε -wee yi -teradɪ Bali da -le "wεan bε, Bali o 'tɔ "yi 'vɪ. 'Pian fε nen Bali -tɔ da 'nan -e -nɔan "min-

nun le be, ya'a -nɔnlɛ -wle "dɪ.
 40 Kɔɔ 'wɪ nɛn e "mlianla "da
 "bɛ, -a -cin nɛn Bali 'ji 'nan e
 dra -kaa pɛɛnɔn lɛ. E 'ka "vale
 e dra o 'saza lɛ dɪ -le "wɛan.

12

*Bali 'wɪ -mie "paaman -kaa
 'ji sɔnba "a*

1 -Cee vɛ bɛ minnun
 "kaga zɪɛ -wɛɛ dre -cee 'wɪ -
 kɔɔnmannɔn 'a, -yee "wɛan
 nɛn -kaa -pɔan 'e 'sɔ -cee Bali -
 sru 'ta wɔdɪ -ji "le -wee 'wɪ 'zɔ!
 -Kaa 'pɛ 'e 'si 'wɪ nɛn e -si -tɔa
 -cee Bali -sru 'ta wɔdɪ lɔ bɛ, -
 a -sru! 'Wɪ zɪɛ 'wɪ 'wɪldɪnɔn
 nɛn tɔ pɛɛnɔn man o ya "vale
 'o -kaa man ye bɛ, -nyren. 2 -
 Cee Bali -sru 'ta wɔdɪ -ji bɛ,
 Zozi -tɔwli "nɛn -kaa -nanjɛn.
 Zozi zɪɛ e yi -tɛra Bali da, -
 yɛɛ -si 'lɛ 'sɔ -cɛɛ ɛn e 'bɔ -a
 'le 'srannan. E wɪ "man ɛn
 minnun -a -tɛ yiba "plan da.
 -Ka 'wɪldɪ zɪɛ -a wɔdɪ bɛ e min
 -tɛa 'yra -a, 'pian Zozi 'ka 'e
 "trɔɛn "tɔlɛ -yrɛ "dɪ. Kɔɔ ci
 "nrandɪ -dan nɛn Bali -taa -a
 -nɔnlɛ -yrɛ -a 'le 'srannan "bɛ,
 -a 'lɛ nɛn -a yiɛ ci. 'Bɛ nɛn 'gɔvɛ,
 e -nyran Bali -pɛ "yi "da, te e
 mingɔnnɛn -ble minnun da.
 3 Minnun 'nan Zozi man -pɛ
 "kaga "ji, 'pian -a -pɛ 'ka plɔlɛ
 yi -tɛradɪ Bali da man dɪ. 'Wɪ
 zɪɛ -a da nɛn 'ka 'ci "nrɔn, -e
 'ka 'pɛ 'e vɪlɛ 'e plɔ yi -tɛradɪ
 Bali da man dɪ.

4 Maan -cin -trɔa 'ka 'ji 'nan,
 'cee -tɔdɪ 'plɛblɛ -e 'ka vɪlɛ 'ka
 'wɪ 'wɪldɪ dre dɪɛ, -kadɪ 'wɪ 'ka
 tian bɔlɛ 'ka man dɪ. 5 'Wɪ nɛn
 Bali -a 'pla 'yee 'nennun lɛ bɛ,
 -a da nɛn 'ka 'ci "nrɔn! Yaa 'vɪ
 'nan:

«'An 'bɔ Minsan,
 -te an ya 'wɪ 'tɔdɪ "paanan

'i 'ji sɔnba "a bɛ,
 te 'i 'ci 'e -tɔ lou 'an man dɪ.
 ɛn -te an 'wɪ "nɛn kɔɔn 'yiɛ bɛ,
 te 'i "koe 'e 'si 'i da 'an 'va dɪ.
 6 Kɔɔ 'an 'bɔ Minsan,
 min nɛn maan ye "yi "bɛ,
 -a ji nɛn an 'wɪ 'tɔdɪ "paaman
 sɔnba "a.

ɛn min nɛn maan 'si "va 'mɛn
 'nɛn 'a bɛ,

-a ji nɛn an sɔnba 'lɛ wɔ.»

7 -Te yra yɪdɪnɔn a bɔnan 'ka
 man bɛ, 'ka 'sia "le 'nan 'ka
 "tɪ Bali 'bɛ ci 'wɪ planan 'cɛɛ.
 'Wɪ 'kpa nɛn, 'nɛn 'tɔ "ka te -
 a "tɪ 'ka -a sɔan dɪ. 8 Bali 'yee
 'nennun pɛɛnɔn 'lɛ bo zɪɛ. -Yee
 "wɛan -te e ya "cee "drɛnan
 bɛ, yaa -kɔɔnman 'nan ka ya -
 yee 'nennun -a. 9 -Kaa ci "nrɔn
 -kaa "tɪnɔn nɛn 'trɛda bɛ o da
 -tɔ! Zɪ o -kaa 'lɛ 'bɔ zɪɛ, 'pian
 te -kaa yiɛ "naan o man. -Yee
 "wɛan Bali nɛn e ya -kaa "tɪ -
 dan a bɛ, -kaa yiɛ 'e 'nan "man
 'e 'ciɪla "da -e -kaa 'belidɪ yɪ.
 10 -Kaa "tɪnɔn nɛn 'trɛda bɛ, o
 -kaa 'lɛ 'bɔ o 'bɔ 'ci 'sɔ wɪ yra
 man, ɛn waa dre tɔ "wɛnnɛn
 'wɪ. 'Pian Bali -le vɛ bɛ, "e -
 kaa 'lɛ bo 'nan -e -kaa "yi "yɪ -
 ji, kɔɔ e ya "va 'nan -kaa -kɔn
 'saun 'le 'yee 'wɪ 'zɔ. 11 Maan
 ve 'cɛɛ 'nan, 'wɪ 'tɔdɪ nɛn waa
 "paaman 'nɛn 'ji sɔnba "a bɛ,
 -a pou sianan "bɛ 'wɪ "naan
 'nɛn 'bɔ man, 'pian -a 'le 'sran-
 nan 'bɛ 'nɛn zɪɛ yaa "nɛn 'ble. -
 Fɔdɪ -trɔɔ -kɔan -yrɔ, ɛn -yee 'ta
 wɔ -pɛ -kɔan tɪglɪ 'trɛ da.

*Tɔ nɛn e 'ka "le 'o srɔan -tɛ
 dɪɛ, -a -ji nɛn -kaa ci 'gɔ*

12 -Yee "wɛan 'ka "koe 'e
 'tɔ 'ka da, -e 'ka 'pɛ nɛn e ci
 plɔnan bɛ, 'ka -tɔ 'plɛblɛ! ɛn
 "nyian bɛ 'ka cɛin -sru "nɛn e

ci tōanan bε, 'ka -tō 'pleble! 13 -
Si nen e 'sudi "ji "bε, -a da nen
'ka 'ta wola! 'Ka cεin nen -a
'koe "nyan bε, te 'e 'sia 'e cin
'nen "di, 'pian -a "koe 'e 'tō 'e
da!

14 'Ka -wεε 'nan 'ka yei 'e
'kōn 'e 'sendi 'e cin va 'ka 'vale
min pεenōn 'a! En 'ka -wεε
'nan 'cee 'ta wu -pε 'e 'sō Bali lε!
Kōō -te 'cee 'ta wu -pε 'ka 'sōlε
Bali lε diε, ka'a Bali ye "fo "di.
15 'Ka yiε 'tō 'ka cin va -e 'ka 'va
min -tu 'e viε 'e 'si Bali -le "yi
'bε -a -sru "di! En "nyian bε,
'ka yiε 'tō 'ka cin va -e 'ka 'va
min -tu 'e viε 'e nyran 'sia 'e
bōezan -tu man di! "Tōgō min
ziε 'e 'wī 'fōla 'ka yei -e 'wī 'bō
'e 'ka pεenōn 'sa. 16 En "nyian
bε, 'ka yiε 'tō 'ka cin va -e 'ka
'va min -tu 'e viε 'e nyinnan l
'lee -kōnnēn -a te wa'a tian 'o
cin 'palε di! Te 'ka 'wī drε "le
Ezo -le 'wī 'zū di! 'E 'ci nrōn
'trēda winun da 'saza, en ya'a
'klanlε Bali lō di, -yee "wεan
'e 'blinan -tan fε 'kpōngbo 'nen
'tu -va. 17 Kaa -tōā 'nan "bε -
sru yaa wεε 'nan 'e "ti 'e -fεa vī
'e man -e -a -blinan ziε 'e drε
-yee vε -a 'e "pa 'ji. 'Pian -a
'ti 'ka 'wīlε "man "di. E -wuō
'tandan, 'pian -a "ti 'ka -a drεlε
di.

18 -A -cin 'e 'kōn 'ka 'ji 'nan,
'wī nen e drε Izrael 'nōn lε bε,
-yεε "cεε drε 'cee vε -a di. Kōō
Izrael 'nōn pli pōn man, te Bali
a "da. 'Tε -dan bii pōn ziε -a
da, waa 'yi. En laa 'e 'wlei -
wlei -fō pōn ziε -a da, waa 'yi.
En fulō 'pleble fεen pōn ziε -a
da, waa yi. 19 En "nyian bε,
'bei -dan wū, waa 'man. En
'nyian bε, wei -tu wū 'pleble
'kpa, waa 'man. "Klan o -tēdi

'sia, -a -nan nen waa 'vī 'nan,
'e 'ka "le o wei ziε -a maan di.
20 Fε -le "wεan nen o 'wī ziε -a
'vī bε, kōō 'wī nen Bali -a 'vī bε
'o 'wulo 'ka 'sōa "wlu "di. Yaa
'vī 'nan:

«-Te e ya blamin -a,

en -te e ya -wi -a,

fε oo fε nen

e klε pōn ziε -a man bε,

minnun 'o 'tε -kōlε -a.»

21 'Wī nen e ci drēnan ziε e min
-tεa "klan -a "būū "le "wεan,
Moizi -a 'vī 'nan:

«"Klan 'an -tεa "le "wεan

an nyōōndi 'sia.»

22 'Pian 'cee vε bε, 'wī ziε -yεε
'cεε drε 'cεε di. Kōō ka pli pōn
nen waa laabo Ziōn bε -a man,
Bali nen -a yiε ci "man "bε 'yee
'fla nen ka wla. Zeruzalem
nen laji bε -nyren. Fε ziε -a -
nan nen Bali -le 'pasianōn nen
laji bε o "kaga "ci 'o cin yidi te
o "fēdi -ble. 23 En "nyian bε,
ka pli Zozinōn nen o -tε 'e cin
da bε o man. O ya "le Bali -
le 'nen flinnun nen o 'tō a 'e
'crēn -tēdi laji bε -wee 'wī 'zū.
En "nyian bε, ka pli Bali nen
e ya 'trēdanōn pεenōn 'le tin
'bazan 'a bε -a man. En "nyian
bε, minnun tiglī nen Bali o drε
'saun 'e 'lε, en o kaa bε, o lei
man nen ka pli. 24 En "nyian
bε, Zozi nen -yεε -maan en Bali
'ka pli 'e man "nyian 'e 'pee bε,
-a man nen ka pli. En "nyian
bε, Zozi nyen nen e -sran 'cee
"wεan bε -a man nen ka pli.
Nyēn ziε -a 'pleble "mlian Abel
-le vε da.

25 'Ka drε "yi! -Te Bali a 'wī
tin 'banan 'cεε bε, te 'ka -fōla
'ka "trōen -sru "di! Bali 'wī 'pla
Izrael 'nōn lε Sinai pōn "srōn,
'pian 'wī ziε waa -fōla 'o "trōen

-sru, en Bali 'wɪ "nɛn kɔɔn -wɫɛ. 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, Bali a laji en e ya 'wɪ planan -cɛɛ. -Te -kaa 'wɪ zɪɛ -a -fɔla -kaa "trɔɛn -sru "bɛ, Bali 'wɪ "nɛn -kɔɔnman -cɛɛ -kpɔ. ²⁶ Tʊ nɛn Bali a 'wɪ planan Izrael 'nɔn lɛ 'li bɛ, -a wei 'trɛ nyɔɔn. En 'bɛ nɛn 'gʊɛ, e -tɔ 'e wei da. E 'nan: «-A drɛdɪ -fʊ "nyian 'e 'pa -a -tʊ.

Tʊ zɪɛ -a man bɛ, 'trɛ 'saza "cɛɛ maan nyɔɔnman dɪ,

an labli "paa "va "nyian.»

²⁷ Bali -a 'vɪ 'nan, -a drɛdɪ -fʊ "nyian 'e 'pa -a -tʊ. 'Wɪ zɪɛ -a vɪdɪ -a -kɔɔnman 'nan, fɛ pɛɛnɔn nɛn Bali -a drɛ bɛ, -a -nan -nyaan tʊ nɛn Bali 'trɛ 'lee labli nyɔɔnman bɛ -a man. Bali 'wɪ zɪɛ -a dra 'nan -e fɛnʊn tɪglɪ nɛn wa'a 'kɔlaman nyɔɔndɪ -a dɪɛ, 'o 'fʊ -nan.

²⁸ Bali -le mingɔnnɛn trɛ nɛn fɛ -tʊ 'ka 'kɔlaman -a nyɔɔndɪ -a dɪɛ, e ya -cee vɛ -a. -Yee "wɛan -kaa Bali muo "fɔ, en -cee Bali 'sudɪ bɛ -kaa drɛ "le zɪ e "sɔa Bali lɛ bɛ -yee 'wɪ 'zʊ! -Kaa 'yra -tɛ Bali lɔ -e -kaa drɛ, en -kaa "klan Bali lɔ -e -kaa drɛ! ²⁹ -A -cin 'e 'kɔn -kaa 'ji 'nan:

«-Cee Bali bɛ e ya "le 'tɛ -dan nɛn e fɛ srɛman bɛ -yee 'wɪ 'zʊ!»

13

'Wɪ "cɛn "nɛn min -a dra te e "sɔa Bali lɛ?

¹ Te 'ka cin yɪdɪ "yi 'le 'tɔ 'ka Zozinɔn yei "dɪ! ² Te 'wɪ 'gʊɛ -a -cin 'e 'san 'ka 'ji dɪ, minnʊn nɛn o bɔala 'ka 'va bɛ, 'ka o 'kun 'ka 'pɛ "fli "a! 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ man bɛ, min -mienun nyinnannan

"nɔn Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ -wɫɛ, wa'a -tɔlɛ dɪ. ³ Minnʊn nɛn -pʊ 'kuin bɛ, 'ka 'ci "nrɔn o da "le 'nan 'ka 'bɔ nɛn -pʊ 'kuin. En minnʊn nɛn o ci 'tɛ 'panan o da bɛ, 'ka 'ci "nrɔn o da "le 'nan 'ka da nɛn o ci 'tɛ 'panan.

⁴ Lɪmɔn 'lee -klɔnmɔn -le cin 'padɪ bɛ, 'ka 'sia 'wɪ -dan tʊ -a. Te -klɔnmɔn 'e nyin lɪ pee -sru "nyian dɪ, en te lɪmɔn 'e nyin -kɔnnɛn pee -sru "nyian dɪ. -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, Bali tin -tɛa "minnʊn pɛɛnɔn nɛn o nyianla lɪ 'lee -kɔnnɛn -a te wa'a o cin 'palɛ dɪɛ o da, en e tin -tɛa "min nan -wɛɛnɔn 'lee min -sran -wɛɛnɔn da.

⁵ Te 'ka "lala yɪ "yi "bʊʊ "dɪ! 'Pian fɛnʊn nɛn 'ka 'lɔ bɛ, 'e 'ka 'ci "nrɔn, kɔɔ Bali -a 'vɪ 'e 'bɔ 'a 'nan: «Mɛin 'tʊɛ 'e "tʊn "dɪ, en ma'an 'pɛ 'sia 'i -sru "dɪ.»

⁶ 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan nɛn e ya "le -kaa "koe 'e 'kɔn -kaa da -a vɪdɪ -a 'nan:

«Minsan 'bɛ "paa 'an 'va, nyɛn 'ka 'an 'ji dɪ.

Blamin 'ka 'kɔlaman 'wɪ 'tʊ drɛdɪ -a 'mɛn -e 'yaan 'tɛ "klan -a dɪ.»

⁷ 'Ka 'lɛnɔn nɛn o Bali -le 'wɪ 'paa 'ka 'ji 'e tɛdɛ bɛ, 'ka 'ci "nrɔn -wee 'wɪ drɛdɪ da, en 'ka 'ci "nrɔn -wee -kadɪ da! 'Cee yi -tɛra Zozi da -ji bɛ, 'o drɛ 'cee 'wɪ -kɔɔn "mannɔn 'a. ⁸ -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, Zozi Crizi -tʊwli "nɛn 'li bɛ, -nyrɛn tian cɛɛgʊ yi -a, en -yɛɛ fo -nan 'li 'trilii.

⁹ -Yee "wɛan te 'ka 'fli 'tʊɪ -e 'ka sɔɔnla 'wɪ "paadɪ -trɛ -sru -e 'ka 'si -si tɪglɪ da dɪ! "Yi "nɛn Bali -a drɛ 'cɛɛ bɛ -a da nɛn 'ka 'ci "nrɔn -e 'ka 'kɔn 'ka 'tɔdɪ

'pleble Bali -sru 'ta wɔdɪ -ji. - Blife -mienun drɛdɪ min 'srɔɛn 'a bɛ, e ya 'e "tun. -Yɛɛ "cɛɛ min -tɔa 'pleble Bali -sru 'ta wɔdɪ -ji dɪ.

10 'Sraga nɛn Zozi 'a 'bɔ bɛ, -cɛɛ "nɛn "ble. 'Pian minnun nɛn o Bali -paan tian "le Bali -pannɔn 'a dra 'li -tandan -ji bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ bɛ, wa'a 'kɔlaman -e "o "nɛn "blɪ dɪ.

11 Fɛ nɛn maan 'vɪ zɪɛ, -yɛɛ cɪ 'nan lɛ -tɔdɔ pɛɛnɔn man bɛ, Izrael 'nɔn -taa -wee 'wɪ 'wɪdɪ "nan fɛ -a. Bali -pannɔn -a "sia -e 'o -tɛ. Bali -pannɔn 'tazan -a nyɛn "sia, -e 'e wla fɛnan 'saunzaun 'kpa -nan. Fɛ zɪɛ -a -nan nɛn e nyɛn 'bɔ -sɛanla -e Bali 'e -wee 'wɪ 'wɪdɪ fui. 'Pian -wi 'bɔ nɛn waa -tɛ bɛ, o -ko -a 'tɛ 'blɪlɛ 'fla -sru. 12 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ "wɛan nɛn zɪ Zozi nyɛn "ta -sɛanla -e 'e minnun drɛ 'saun Bali 'lɛ bɛ, e -kɔ 'e yra yɪlɛ 'fla -sru. 13 -Kaa 'bɔ "nyian, -kaa -kɔ Zozi 'va 'fla -sru, ɛn -kaa 'wɪ "man -e -kaa yra yɪ -kaa 'vale waa 'e cin va. 14 -Kaa fla nɛn 'trɛ 'gɔvɛ -a da bɛ, ya'a 'fo 'nan 'li 'trilii dɪ, 'pian -kaa ya -a -wɛɛnan 'nan 'fla nɛn e -fo -nan 'li 'trilii bɛ 'e drɛ -cɛɛ vɛ -a.

15 'Wɪ nɛn Zozi -a drɛ zɪɛ, -yɛɛ "wɛan nɛn e ya "le -kaa Bali 'tɔ -dan vɪ tɔ pɛɛnɔn man! -Cɛɛ 'sraga nɛn -kaa bo Bali muo "fɔ vɛ -a bɛ, -nyɛn zɪɛ.

16 'Pian te 'ka 'ci 'e 'san "yi "drɛdɪ man dɪ! ɛn te 'ka 'ci 'e 'san 'padɪ -a 'ka cin va dɪ! 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a drɛdɪ 'sɔ Bali lɛ, 'cɛɛ 'sraga bɔdɪ Bali lɛ nɛn "nyian zɪɛ.

17 'Ka "trɔɛn "tɔ 'wɪ nɛn 'ka 'lɛnɔn -a vɛ 'cɛɛ bɛ -yɛɛ, ɛn

'ka 'ta wɔla "da! -Wɛɛ yɪɛ -tɔa 'ka 'va, ɛn 'wɪ pɛɛnɔn nɛn waa dra bɛ waa 'sinan "paa Bali lɛ. -Te ka o wei 'man ɛn ka 'ta 'wɔla "da "bɛ, o -wee 'nyranman "paa ci "nrandɪ -a. Kɔɔ -te o 'nyranman 'pa 'wɪ 'nanmandɪ -a bɛ, e 'ka 'cɛɛ 'wɪ "yi "a "fo "dɪ.

18 'Ka Bali trɔ 'ba 'kɔvɛ 'wɪ man! Kɔa -tɔa 'nan 'kɔvɛ 'wɔlo -ji "nrɔndɪ 'ka tin tɛa 'kɔ da dɪ. Kɔɔ 'wɪ pɛɛnɔn 'ji bɛ, kɔ -wɛɛman 'nan 'kɔvɛ 'ta wɔ -pɛ 'e 'kɔn "yi. 19 Maan laabo 'ka 'lɔ 'nan, 'ka Bali trɔ 'ba 'mɛn 'wɪ man, 'dɔ -e Bali 'e 'si 'lɛ 'sɔ -e 'an 'li 'an da 'ka 'va.

Yaa 'le 'sran o 'tɔ bɔdɪ -a

20 Bali 'bɛ -fɔdɪ -trɔɔ -nɔan "min lɛ. -Kaa san Zozi a -yɛɛ 'bla -sru "pinzan -dan a, ɛn Bali 'bɔ 'bɛ wɪuan -kanɔn 'va. Bali -a nyɛn 'si ɛn e minnun pli 'a 'e man 'li "fo "le vɛ -a. 21 Bali zɪɛ 'e 'pa 'ka 'va, -e 'ka -kɔla 'wɪ "yi pɛɛnɔn nɛn e cɪ -a ci 'sɔ 'a bɛ, -a drɛdɪ -a. Zozi Crizi 'e 'pleble 'nɔn 'cɛɛ -e 'ka 'wɪnɔn zɪɛ -a drɛ. "Tɔ -dan 'e 'kɔn Zozi 'le vɛ -a 'li 'trilii! Amɛn!

22 'An "bɔvɪ Zozinɔn, 'wɪnɔn nɛn maan 'pla 'cɛɛ bɛ, te 'ka -fɔla 'ka "trɔɛn -sru "dɪ, kɔɔ e 'ka 'wɪ "kaga "a dɪ.

23 Maan -nan sɛɛ wo 'cɛɛ 'nan, o 'si -kaa "bɔvɪ Timote man. -Te e 'bɔla 'an 'va 'gɔvɛ, -e 'kɔ 'lɔ 'ka 'ta -nanjɛn.

24 An 'ka 'lɛnɔn pɛɛnɔn 'tɔ bo, ɛn an Zozinɔn 'tɔ bo. Zozinɔn nɛn Itali bɛ, o 'nan 'o 'ka 'tɔ bo.

25 Bali -le "yi 'e 'kɔn 'ka pɛɛnɔn 'va!

'Fluba nɛn Zaji -a crɛn -tɛ

¹ 'An 'bɔ Zaji nɛn an Bali 'lee Minsan Zozi Crizi "sua bɛ, mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ. Maan crɛn -tɛ Bali -le minnun pɛɛnɔn nɛn 'o fuiladı "man 'trɛda bɛ, -wɛ. An 'ka 'tɔ bo.

*E 'ka 'le Zozizan 'e 'ci -fɔɔ
'dɪ!*

² 'An "bʊɪ Zozinɔn, 'wɪ 'tɔndɔn pɛɛnɔn nɛn o bɔa 'ka man bɛ, 'ka yɪ 'cee ci "nran wɪ -a. ³ Kɔɔ te ka yi -tɛra Bali da bɛ, ka bɔala 'ji, -e 'e -pɔan 'sɔdɪ -nɔn 'cɛɛ. ⁴ 'Ka yiɛ 'trɔa "da, -e -pɔan 'sɔdɪ zɪɛ 'e 'kʊ 'kaa -trilii "le zɪ e cɪ Bali ci 'sɔ 'a bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ. -E 'ka 'kɔn tɪgɪ, te 'ka drɛ wɪ a 'e 'sɔdɪ "ji Bali 'lɛ.

⁵ 'Pian -te min -tʊ a 'ka yei 'nan 'wɪ nɛn kɔ 'e drɛ ya'a tɔa dɪɛ, 'e laabu Bali 'lɔ. Bali 'wɪ 'tɔdɪ -nɔan -yrɛ "le zɪ yaa laabu -yrɔ "bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. Kɔɔ ya'a min bo "va "dɪ, ɛn yaa -nɔan 'e "tun. ⁶ 'Pian min 'bɔ 'e yi -tɛra "da -e 'e laabu -yrɔ. Te 'e 'ci -fɔɔ "dɪ! Kɔɔ min nɛn 'e 'ci -fɔɔman bɛ, e ya "le "pɛzannɛn nɛn fulɔ 'ta -tɔa "man "bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ. ⁷ Maan ve 'cɛɛ 'nan, te -a -cin 'e 'kɔn min zɪɛ -a -ji 'nan, 'e fɛ -tʊ ye Minsan 'lɔ "fo "dɪ. ⁸ Kɔɔ min nɛn 'e 'ci -fɔɔman bɛ, -a -wulo -ji wɪ 'ka -tʊwɪ "dɪ. ɛn -yee 'wɪ pɛɛnɔn drɛdɪ -ji bɛ, ya'a 'e yiɛ 'tɔala 'wɪ 'tʊ da tɪgɪ -e 'e drɛ dɪ.

Seezan 'lee fɛzan -le 'wɪ

⁹ Min nɛn e ya seezan -a, ɛn e sɔɔnla Zozi -sru "bɛ, -a san ci 'e "nran 'nan, Bali 'e dra min

-dan a. ¹⁰ 'Pian min nɛn e ya fɛzan -a, ɛn e sɔɔnla Zozi -sru "bɛ, -a -cin 'e 'kɔn -a san ji 'nan, e 'ka min -dan a Bali 'lɛ "fo "dɪ. Kɔɔ e "sia 'e yɪɛ -sru "le zɪ lu 'e -fui -tɛa, -e 'e 'sran bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. ¹¹ -Te yidɛ bii 'plɛblɛ bɛ, -e lu -fui 'e 'sran, te -yee fɛnyian -nyan. Zɪ fɛzan "sia 'e yɪɛ da zɪɛ.

'Wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ -taala 'kɔ!

¹² Min nɛn 'wɪ 'wɪdɪ "cin -trɔa "ji ɛn ya'a drɛɛ dɪɛ, Bali -le -fɛa -a san man. Kɔɔ -te -a san 'yee 'plɛblɛ 'ci kɔɔn zɪɛ -trilii ɛn e 'bɔla -a -wulo planan "bɛ, 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ e ya -yee vɛ -a. Minnun nɛn o Bali ye "yi "bɛ o -kopa nɛn zɪɛ.

¹³ Min nɛn 'wɪ 'wɪdɪ "cin -trɔa "ji "bɛ, te 'e 'pa Bali da dɪ! Kɔɔ 'wɪ 'wɪdɪ "cin 'ka Bali ji dɪ, ɛn Bali 'ka 'wɪ 'wɪdɪ "cin tɔala min ji dɪ. ¹⁴ 'Pian blamin 'bɔ 'wulo -ji wɪ 'bɛ see "paaman, -e 'e 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ -cin -tɔ "ji. ¹⁵ -Te min sɔɔnla 'e 'wulo -ji "nrɔndɪ 'wɪdɪ zɪɛ -a -sru "bɛ, -e 'e 'wɪ 'wɪdɪ "drɛ. ɛn -te min 'wɪ 'wɪdɪ drɛ 'trilii bɛ, -a 'le 'srannan "nɛn -kadɪ -a.

¹⁶ 'An "bʊɪ Zozinɔn, an 'ka ye "yi 'kpa. Te 'ka 'wɪ 'gʊɛ -a "sia 'ka see "paa wɪ -a dɪ. ¹⁷ Maan ve 'cɛɛ 'nan, 'wɪ "yi 'lee 'wɪ tɪgɪ pɛɛnɔn "sia Bali va lou. -Yɛɛ laji fɛnun pɛɛnɔn nɛn o "bia bɛ o drɛ. Fɛnun pɛɛnɔn zɪɛ 'o 'man limlan, 'pian Bali 'ka 'limlan 'li "fo "dɪ. ¹⁸ Bali 'bɔ 'ci 'sɔ 'a nɛn, e -kaa drɛ 'yee 'nɛnnun -a. Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn e ya 'wɪ tɪgɪ 'a bɛ, -a 'bɔ 'a nɛn e 'belidɪ 'nɔn -cɛɛ 'nan, -e -kaa kɔn 'e 'pɛ drɛvɛ flin -a.

'Ka "trɔɛn "tɔ Bali wei lɛ, -e 'ka 'ta wɔla 'da!

¹⁹An "bɔi Zozinɔn, an 'ka ye 'yi 'kpa. 'Wɔ 'gɔɛ -a -cin 'e 'fɔla 'ka 'ji. 'Ka "trɔɛn 'e 'wɔ man! Te 'ka 'lɛbo 'e 'fɔ 'e 'flin -e 'e 'wɔ dɪ! En te 'bli 'e 'fɔ 'ka 'ji tada dɪ! ²⁰Kɔɔ -te 'bli 'fɔ min ji bɛ, ya'a Bali ci 'sɔ wɔnun dra "fo "dɪ! ²¹-Yee "wɛan nɛn 'ka 'wɔ pɛɛnɔn nɛn e min "tri -tɔa Bali 'lɛ bɛ -a 'tɔi, 'lee 'wɔ 'wɔlɪdɪ pɛɛnɔn, -e 'ka 'wɔ Bali wei nɛn waa 'vɔ 'cɛɛ bɛ -a man, -e 'e -kɔla 'e 'ka 'si 'wɔ 'ji -le "wɛan.

²²Te 'ka 'fli sɛɛ wɔ 'nan ka ya Bali wei mannan dɪ! 'Pian -te kaa 'man bɛ, 'ka 'ta wɔla 'da! ²³-Yɛɛ ci 'nan, min nɛn 'e "trɔɛn -tɔa Bali wei lɛ, te ya'a 'ta 'wo "da "dɪɛ, yaa dra "le 'nan min -tɔ 'bɛ 'e 'fli -nanjɛɛn -niannun 'ji, en 'e 'fli -tɔ klɔ 'yɔ. ²⁴Zɪ e cɛɛn "man en e -kɔ bɛ, 'nun tɔɔn -a -tɔ klɔ 'san 'e 'fli ji. ²⁵'Pian bii nɛn 'i yie -trɔa Bali wei tɪglɪ nɛn e min "sia 'wɔ 'wɔlɪdɪ "le nɔanba -ji bɛ -a da bɛ, Bali -fɛa ve 'i man. Kɔɔ 'i "trɔɛn "tɔ -yrɛ, en i kɔala "man, en -a -cin 'ka 'sanlɛ 'i 'ji dɪ, 'pian i 'ta 'wɔla "da.

²⁶Min nɛn e 'nan e ya Bali -sru, te ya'a 'kɔlaman 'e wei 'kundɪ -a dɪɛ, te e ya 'e 'fli sɛɛ wɔnan. Te -yee 'ta wɔdɪ Bali -sru "bɛ -a -ci "ka "dɪ. ²⁷'Pian -kaa "tɪ Bali bɔdɪ tɪglɪ nɛn 'nan, blamin 'e yie 'tɔ 'tɪ 'lee "bɔ "ka "da "nɛnnun 'lee -calenun va 'wee yra yɪdɪ -ji. En "nyian 'nan blamin 'e 'fli 'kun -e 'e 'vɪɛ 'e 'wɔ 'wɔlɪdɪ "tɔwɪ "drɛ dɪ.

2

Te 'ka min bɔ "va dɪ!

¹An "bɔi Zozinɔn, kaa nɛn ka yi -tɛra mingɔnnɛn -kaa

san Zozi Crizi da bɛ, te 'ka min bɔ "va "dɪ. ²'Ka 'ci "nrɔn 'wɔ 'gɔɛ -a da. Fɛzan -tɔ wɔla 'cee cin yɔ 'kuin 'e 'pɛ 'wɛ man le -siga, en 'e 'ta le sɔ fɛnyian -a. Seezan -tɔ wɔla "nyian 'cee cin yɔ 'kɔn 'lein zɪɛ -a -ji, te sɔ "cɛɛndɪ a "da. ³Min nɛn 'e 'ta le sɔ fɛnyian -a bɛ, kaa -nanjɛn, en 'ka 'nyrannan fɛnyian -nɔn -yrɛ. 'Pian kaa 'vɔ seezan "le "lɛ 'nan: «Bii 'gɔ, "i "tɔ wɔ lou, en -te i ya "va "bɛ, 'i 'nyran 'mɛn pɛin "srɔn "tra.» ⁴'Wɔ zɪɛ -a drɛdɪ bɛ, e ya min bɔdɪ "va "wɔlɪdɪ "a.

⁵'An "bɔi Zozinɔn, an 'ka ye 'yi 'kpa. 'Ka "trɔɛn "tɔ 'wɔ 'gɔɛ -yrɛ! Maan ve 'cɛɛ 'nan, minnun nɛn o ci seenɔn 'a 'trɛ 'gɔɛ -a da bɛ, Bali o 'si "va 'nan, -e 'e o drɛ fɛnɔn 'a 'wee yi -tɛradɪ 'e da man, -e 'o 'kɔ 'yee mingɔnnɛn trɛ nɛn yaa 'pla minnun nɛn waa ye "yi "bɛ, -wɛ "bɛ -a da. ⁶'Pian 'cee vɛ bɛ, ka'a seenɔn 'siala min -a dɪ, fɛnɔn nɛn ka o ye "yi. -Mɛ "le "wɛan nɛn kaa dra zɪ? Fɛnɔn 'bɛ 'tɛ "paa 'ka da, en -wɛɛ -ko 'kaa tin 'banɔn 'cɛin -da. ⁷En -wɛɛ "tɔ "srɔnman "tɔ fɛnyian nɛn Zozi Crizi 'tɔ a bɛ -a man.

⁸Bali -le 'fluba 'ji bɛ, -yee -pei -tɔ wɔ -dan tɔ -a. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«'I bɔɛzan -tɔ yɔ 'yi

"le 'yie 'wɔ 'zɔl!»

-Te 'wɔ zɪɛ -a drɛnan nɛn ka ci bɛ, te ka 'wɔ "yi drɛ. ⁹'Pian -te ka min 'bɔ "va "bɛ, te ka 'wɔ 'wɔlɪdɪ drɛ. En te Bali -le -pei zɪɛ e tin -tɛa 'ka da Bali 'lɛ. ¹⁰Kɔɔ -te min Bali -le -pei -tɔwɪ "cɛ srɛ bɛ, te yaa pɛɛnɔn srɛ "fo.

¹¹Bali -a 'vɔ 'nan:

«Te blamin 'e min nan -wɛɛ "dɪ,

en te 'e min -sran -wεε "dɪ!»
 En yaa 'vɪ "nyian 'nan:

«Te blamin 'e drε min -tεzan -a
 dɪ!»

-Te min 'ka min nan -wεεε dɪ,
 'pian en e drε min -tεzan -a bε,
 te ya'a 'ta wɔlεa Bali wei da
 "fo "dɪ.

¹² -Yee "wεan maan ve 'cεε
 'nan, -te 'ka "ta "we, en 'ka "ta
 'wɪ dra bε, -a -cin 'e 'kɔn 'ka
 'ji 'nan, Bali wei nen e min
 "sia 'wɪ 'wɪdɪ "le nɔanba -ji
 bε, e 'cee tin "baa. ¹³ Kɔɔ yi
 nen Bali 'trɛdanɔn 'le tin "baa
 bε, min nen ya'a 'e bɔenun
 nyrinda 'silε dɪε, Bali 'ka -a
 san nyrinda sia dɪ. 'Pian min
 nen 'e bɔenun nyrinda 'si bε,
 te "klan 'e 'kɔn -a san -ji dɪ.

*Yi -teradɪ Bali da 'lee min
 drε wɪ*

¹⁴ 'An "bɔɪ Zozinɔn, -te min
 -a 'vɪ 'nan, an yi -tεala Bali da,
 te ya'a kɔɔnman 'e drε wɪ -a
 dɪε, -a -ci nen 'nɔn? -Yee yi -
 teradɪ Bali da zɪε, ya'a sia 'wɪ
 'ji "fo "dɪ. ¹⁵ 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ
 'gɔε -a da. 'Ka "bɔɪ Zozizan
 'tɔ a 'ka 'va, -te 'bε "cεε dɪ, 'ka
 "blu Zozizan 'tɔ a 'ka 'va, -a ta
 sɔ "ka "dɪ, en -a -blifε "ka "dɪ.
¹⁶ En kaa 'vɪ -yrε 'nan: «Kɔ ya
 yi pee nyan. I -fɔ -trɔɔ. Bali
 'e fε nen yia -wεεman bε -a -
 nɔn 'yie.» 'Pian fε nen 'e klɪ
 "man "bε, ka'a -nɔnle -yrε "dɪ.
 'Wɪ zɪε -a drɛdɪ bε, -a -ci "ka "fo
 "dɪ. ¹⁷ -A -tɔwli "nen "nyian yi-
 teradɪ Bali da -a. Min nen e yi-
 tεala Bali da, en ya'a kɔɔnman
 'e drε wɪnun -a dɪε, min zɪε -
 yee yi -teradɪ Bali da -ci "ka "fo
 "dɪ.

¹⁸ En "nyian bε, -te min -a
 'vɪ 'mɛn 'nan: «Min -tɔ yi -tεala

Bali da, en min pee "e "yi "dra
 minnun lε.»

Tɔɔn maan laabo min zɪε -
 yrɔ 'nan, 'i 'yie yi -teradɪ Bali
 da nen wa'a kɔɔnman o drε
 wɪ -a dɪε, -a -ci -kɔɔn 'mɛn! -
 E 'an 'mɛn yi -teradɪ Bali da -
 ci -kɔɔn 'yie 'an drε wɪ -a. ¹⁹ I
 yi -tεala "da 'nan Bali a -tɔwli
 "cε. 'Wɪ 'kpa nen. 'Pian -a -cin
 'e 'kɔn 'i 'ji 'nan, -yɔ -wɪdɪnun
 "o yi -tεala "nyian "da zɪ, en o
 "klanman -yrɔ.

²⁰ -Bluzan, i ya "vale 'an -ci
 -kɔɔn 'yie 'nan, yi -teradɪ Bali
 da nen wa'a kɔɔnman 'o drε
 wɪ -a dɪε, -a -ci "ka "dɔɔ? ²¹ -
 Mε "le "wεan nen Bali -kaa tra
 Abraam 'sia min tɪglɪ 'a? -A
 drε wɪ man nen. Kɔɔ Abraam
 wɪ "man, en e 'e 'pɪ Izak 'si,
 yaa -nɔn Bali lε 'sraga bɔvε -a
 Bali -pan "davε da. ²² Yia 'yi? -
 A drε wɪ 'lee -yee yi -teradɪ Bali
 da drε 'tɔwli. En -yee yi -teradɪ
 Bali da 'e 'lε sɔɔ -a drε wɪ man.
²³ 'Wɪ 'bɔ zɪε -yee "wεan e ya
 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji
 'nan:

«Abraam yi -tεra Bali wei da,
 en Bali -a 'sia min tɪglɪ 'a
 'yee yi -teradɪ 'e da man.»

Bali -a laabɔ 'e bee. ²⁴ -Yee
 "wεan maan 'vɪ 'cεε 'nan, Bali
 min "siala min tɪglɪ 'a 'e drε
 wɪ 'lee 'yee yi -teradɪ 'e da
 man, 'pian ya'a siala min tɪglɪ
 'a 'yee yi -teradɪ Bali da 'saza
 "cε "man dɪ.

²⁵ 'Wɪ 'tɔwli zɪε -yεε drε
 "nyian -kɔnnen -wεεzan nen
 waa laabo Rab bε -yee vε -
 a. Bali -a "sia lɔmɔn tɪglɪ 'a 'e
 drε wɪ man. Kɔɔ minnun nen
 Zozue o 'pa 'sia bε, e 'pa 'o 'va,
 en e -si -tɔ kɔɔn -wɪε 'nan 'o 'tε
 -ji "da.

²⁶ Kaa -tɔa 'nan -te 'flindɪ -nyan min lɔ bɛ, te e -ka. -A -tɔwli "nɛn "nyian yi -tɛradɪ Bali da -le vɛ -a. Yi -tɛradɪ Bali da nɛn wa'a kɔɔnman 'o drɛ wɪ -a dɪɛ, te e ya 'e 'kadi.

3

Min nɛn 'le 'wɪ

¹ 'An "bɔɪ Zozinɔn, te 'ka vɪnan 'ka pɛɛnɔn 'e drɛ Bali wei "paanɔn 'a dɪ. Kɔɔ kaa -tɔa 'nan, 'kɔ Bali wei "paanɔn bɛ, Bali 'kɔvɛ 'wɪ tin "baa 'plɛblɛ 'e "mlɪan min peenun -le vɛ da.

² -Kaa pɛɛnɔn -pɛ "saanman 'wɪ 'wɪdɪ 'va 'wɪ "kaga "ji. -Te min 'lewei 'ka "saanlɛ -tɔwli 'wɪ 'wɪdɪ 'va dɪɛ, te min nɛn -a drɛ wɪ a 'e 'lɛ sɔɔdɪ bɛ, -nyɛn. Te e -kɔlamɪn 'e 'fli 'kundɪ -a "fo.

³ 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'gɔvɛ -a da. -Kaa -bulalɛ wɛ wo -sɔnɔn 'le, 'nan -e 'o -kaa wei man, -e -kaa -kɔla "o pladɪ -a. ⁴ ɛn "nyian bɛ, 'ka 'ci "nrɔn -klɔ -dandannun da. -Te -klɔ a -dan 'kɔ oɔ, -a -trɔa "vɛ -si yɪra a "wɛnnɔn. -Te fulɔ 'plɛblɛ a 'ta 'tɔnan "man "bɛ, -a -trɔa "vɛ -si yɪra "wɛnnɛn zɪɛ -yɛɛ -maan -e -a -fɔzan 'e -trɔa -si yɪra. ⁵ -A -tɔwli "nɛn "nyian min nɛn 'le vɛ -a. E ya min man mɛnnun va "wɛnnɔn, 'pɪan -yɛɛ -maan -e 'wɪ -dan 'e 'fɔla.

ɛn "nyian bɛ 'ka 'ci "nrɔn plɔ -dan nɛn 'tɛ "wɛnnɛn -fɔala 'ji bɛ -a da. ⁶ Min nɛn a "le 'tɛ 'le 'wɪ 'zɔ. -A da nɛn 'wɪ 'wɪdɪ 'tɔ -tɔdɔ pɛɛnɔn cɪ. E ya -kaa man mɛnnun va, ɛn -yɛɛ -kaa munmuan "tri -tɔa. Maan ve 'cɛɛ 'nan, -e 'e 'sia yɪ nɛn o min -yaa "da "trilii, -e -a -ka yɪ 'e bɔ bɛ, -a nɛn 'bɛ 'tɛ wo -yɛɛ

'trɛda va. 'Tɛ zɪɛ Satan -va nɛn e "sia.

⁷ Min -kɔlamɪn -e 'e luji wi pɛɛnɔn, 'lee "lomannun, 'lee pɔnɛnnun, 'lee fɛ pɛɛnɔn nɛn o 'ta wɔla 'o 'kɔlɛnɛn "bɛ, o 'lɛbɔ. ⁸ 'Pɪan min -tɔ 'ka 'kɔlamɪn 'e nɛn pladɪ -a "fo "dɪ. Fɛ -wɪdɪ "nɛn, ya'a 'tɔa 'e "pa 'ji flu dɪɛ, -nyɛn. E ya 'e fadɪ min -tɛ 'yɪle -a.

⁹ Nɛn zɪɛ -a 'bɔ 'a nɛn -kaa Mɪnsan nɛn e cɪ -kaa "tɪ "a bɛ, -a 'tɔ bɔa. ɛn -a 'bɔ 'a nɛn -kaa wei "paala blamin nɛn Bali -a drɛ "le 'yɛɛ 'wɪ 'zɔ bɛ, -a man.

¹⁰ Min 'le 'a nɛn min -fɛa ve min man. ɛn min 'le 'tɔwli zɪɛ -a 'bɔ 'a nɛn min 'e wei "paala min man. 'An beenun, te 'cɛɛ vɛ 'e 'kɔn zɪɛ dɪ! ¹¹ Fɛnan nɛn 'yɪ bɔala bɛ, 'e drɛ 'cɛɛ 'wɪ -kɔɔn "manvɛ -a! 'Yɪ 'nɔnnɔn 'lee 'yɪ nyɪrannyɪran 'ka 'bɔala fɛ -tɔwli zɪɛ -a -nan 'e cin -a dɪ. ¹² ɛn "nyian bɛ, -lomin yɪba 'ka 'baa -voga -a dɪ, ɛn -mango yɪba 'ka 'baa -lomin -a dɪ. ɛn 'yɪ 'wɛwɛa 'lee 'yɪ 'nɔnnɔn 'ka bɔala 'yɪ bɔlanan 'tɔwli "nan dɪ.

Laji 'wɪ 'tɔdɪ

¹³ -Te min -tɔ a 'ka yɛi, te 'wɪ pɛɛnɔn 'cin a "ji, ɛn e 'wɪ -tɔa "bɛ, 'e -kɔɔn 'yɛɛ -kɔndɪ "yɪ 'lee 'e drɛ wɪnɔn tɪglɪ 'a. ¹⁴ 'Pɪan -te man bɔdɪ -nɔnnɔn -cin a 'ka 'ji bɛ, te 'ka 'fli -kɔɔn 'cɛɛ 'wɪ 'tɔdɪ -a "fo "dɪ. ɛn -te bɔɛ "blɪdɪ -cin a 'ka 'ji bɛ, te 'ka 'fli -kɔɔn 'cɛɛ 'wɪ 'tɔdɪ -a "fo "dɪ. Kɔɔ -te 'ka 'fli -kɔɔn 'nan ka ya 'wɪ 'tɔnɔn 'a bɛ, te ka 'wɪlu -sɛan. ¹⁵ 'Wɪ 'tɔdɪ zɪɛ, Bali "cɛɛ 'bɛ -nɔn "dɪ. E "sia 'trɛda 'gɔ, ɛn min 'bɔ -wulo -ji nɛn e -tɔala. Satan -va nɛn e "sia. ¹⁶ Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, -te

man bodi a fenan, en bɔɛ "blidi a fenan bɛ, fɛ zɪɛ -a -nan 'ka flu "fo "di. 'Wɪ 'wɪlidi 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn a -nan.

¹⁷ 'Pian 'wɪ 'tɔdi nɛn e "sia Bali va bɛ, e ya 'wɪ 'tɔdi tɪgl 'a. E min dra min -trɔɔ -a, en e min dra min ci "yizan 'a. Min zɪɛ e min wei maan, min nyrinda -sɛan "da, en e "yi "dra min ɛ. Ya'a min bo "va "di, en ya'a 'wɪ 'dra -dawli a di. ¹⁸ Minnun nɛn waa -wɛɛman -trɔɔ 'nan minnun yei 'e 'fɔ -trɔɔ bɛ, -a 'le 'srannan "bɛ 'wɪ "yi "drɛdi nun 'bɛ -taa "bɔɛa.

4

'Ka Satan 'tvi -e 'ka -sɔnla Bali -sru!

¹ -Kulinun a 'ka yei, en 'wɪ 'blidinun a 'ka yei. Nyin zia nɛn 'wɪnun zɪɛ -a pou 'si? Maan ve 'cɛɛ 'nan, 'ka 'bɔ 'wulo -ji "nrɔndi -wɪlidinun nɛn ka 'ta wɔla "da "bɛ -yɛɛ -maan 'wɪnun a 'ka yei. ² Ka ya "vale fɛ -tɔ 'e drɛ 'cee vɛ -a, 'pian -te ka'a ye diɛ, te ka 'nandi 'sia min man "le 'ka -tɛ. En ka ya "vale 'nan 'ka bɔɛzan -tɔ -lɔ fɛ 'e drɛ 'cee vɛ -a, 'pian -te ka'a 'kɔlaman -a yidi -a diɛ, te -kulinun 'lee 'wɪ 'blidinun wla 'ka yei. Fɛ nɛn ka ci "va "bɛ ka'a ye di, ka'a laabo Bali lɔ di -le "wɛan. ³ En -te kaa laabɔ Bali lɔ bɛ, ya'a nɔan 'cɛɛ di, kɔɔ -a laabɔ "manwɪ a -wɪlidi. Kaa laabo 'nan, -e 'ka 'fli ci 'sɔ winun drɛ -a.

⁴ Ka "we "flivli Bali man "le limɔn nɛn e 'si 'e 'sran wlu, en e -kɔ -kɔnnɛn pee -va bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. 'Trɛda fɛnun yidi "yi "bɛ, e ya Bali 'nan man wɪ -a. Ka'a -ci tɔa dɔv? Min oo min nɛn e 'trɛda fɛnun pɛɛnɔn

ye "yi "bɛ, 'e 'fli dra Bali 'nan -manzan 'a. ⁵ E ya 'e 'crɛn -tɛdi Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Lei nɛn Bali -a -nɔn 'cɛɛ bɛ, Bali -a ye "yi, en e man bo "da!»

Te -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, 'wɪ zɪɛ e ya 'wɪ "tun "a di! ⁶ 'Pian "yi "nɛn Bali -a dra -cɛɛ bɛ e "mlianla "da. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdi Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Minnun nɛn o 'fli dra -dandan bɛ

Bali 'ka o ye "yi "di.

'Pian e "yi "dra minnun nɛn wa'a 'o 'fli kɔɔnman diɛ -wɛɛ.»

⁷ -Yee "wɛan nɛn 'ka 'wɪ "man 'ka 'ci 'fidaa 'a, -e 'ka 'ta wɔla Bali -sru! Te 'ka tɔa Satan ɛ di! 'Ka drɛ zɪɛ -e 'e 'si 'ka man -kɔɔbli! ⁸ 'Ka -pli Bali man, -e 'e -pli 'ka man! 'Wɪ 'wɪlidi "drɛnɔn, 'ka 'pɛ 'e 'si 'wɪ 'wɪlidi -sru! Kaa nɛn 'ka 'ci -fɔɔman Bali -sru 'ta wɔdi -ji bɛ, 'ka 'ci 'si 'fidaa -e 'ka 'ta wɔla Bali -sru. ⁹ 'Wɪ 'wɪlidinun nɛn kaa dra bɛ, -a 'wɪ 'e 'nan 'ka man! 'O 'ka 'ta drɛ -trɔdrɔ! 'Ka "wuɔ! 'Ka 'cee 'shɛ 'blidi lila "dra -wuɔdi -a! 'Ka 'cee 'ci "nrandi lila "da -trundi -a! ¹⁰ 'Ka 'fli drɛ "wɛnnɔn Bali 'le, -e 'e 'ka drɛ -dan!

Te 'ka min 'tɔ 'tɛ di!

¹¹ 'An "bɔi Zozinɔn, te 'ka 'wɪ 'ka cin man -wɪlidi "di! Min nɛn e 'wɪ 'wɪlidi 'vɪ 'e "bɔi -tɔ man, -te 'bɛ "cɛɛ di yaa 'tɔ 'tɛ bɛ, te e 'wɪ 'wɪlidi 'vɪ Bali -le -pei man, en e tin -tɛ "da. -Yɛɛ ci 'nan, -te i 'wɪ 'wɪlidi 'vɪ Bali -le -pei man bɛ, te yi 'a 'ta wɔɛa "da "di, 'pian te i drɛ -a man tin 'bazan 'a. ¹² Bali -tɔwli 'bɛ -pei -tɔ minnun ɛ, en -yɛɛ ci -a ta tin 'bazan a. -A -tɔwli 'bɛ -kɔlaman min 'sidi -a 'wɪ 'ji,

'lee min -tɛdɪ -a. 'I 'fli "siala
'kɔ, ɛn i "we 'i bɔɛnɪn man zɪɛ.

Fɛnɔn, te 'ka 'fli 'sia -dan dɪ!

¹³ Kaa nɛn kaa ve 'nan:
«Cɛɛgʋ 'lee "trɛ "a kʋ -ko 'fla
'gʋɛ -a da, kʋ lɛ -tʋ -tɛa "nan
nɪn, kʋ 'flɛ -taan -e 'kʋ "lala
yɪ» bɛ, 'ka drɛ "yi! ¹⁴ Ka'a "trɛ
wɪ tɔa dɪ. Ka ya "le "lolu -koei
"wɛnnɛn nɛn e -tɔala -voo, -e
'e 'si 'nan bɛ -yee 'wɪ 'zʋ. ¹⁵ 'Wɪ
nɛn kɔ 'ka vɪ bɛ, -nyrɛn 'gʋ.
'Ka vɪ 'nan: «-Te Minsan wɪ
'man 'nan 'belidɪ 'bɔ 'kʋ man
bɛ, kʋ fɛ 'gʋ 'lee fɛ 'gʋɛ -a dra.»
¹⁶ 'Pian ka'a 'wɪ zɪɛ 'bɛ 've dɪ.
'Ka 'fli "siala -dan, ɛn 'ka 'fli -
kɔɔnman. 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ bɛ, e
ya -wɪdɪ.

¹⁷ Maan ve 'cɛɛ 'nan, min oo
min nɛn e 'wɪ "yi "nɛn kɔ 'e drɛ
bɛ -a -tɔa, ɛn ya'a drɛɛ dɪɛ, te e
'wɪ 'wɪdɪ drɛ.

5

*Fɛnɔn, 'ka drɛ "yi, "tɔgɔ 'wɪ 'e
bɔ 'ka man!*

¹ Fɛnɔn, an 'wɪ "paala 'cɛɛ
'nan, 'ka wɪ 'sia 'plɛblɛ, 'wɪ
'nɔnɔn nɛn e -taa "bɔɛ 'ka
man bɛ -yee "wɛan. ² Tʋ zɪɛ -
a man bɛ, 'ka yɪfɛnɪn srɛman,
ɛn fadrɔnɛn 'cee sɔnɪn -ble.
³ -Jeza -fɔa 'cee -sɪga 'lee 'cee
"lalanun man. -Jeza zɪɛ -yɛɛ
'ka man wɪ -tɔa lou -e 'e 'ka
kɔɛbo "bli "le 'tɛ 'zʋ. 'Trɛda -
nyan tʋ 'bɔ 'kogo, 'pian te ka -
ko 'ka yɪfɛnɪn trɛdɪ -a "kaga.
⁴ Minnɪn nɛn o 'nyranman
'pa 'cee fei ɛn ka'a o -pan wɔɛ
dɪɛ, 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san Bali -
wee -paandɪ man. ⁵ ɛn "nyian
bɛ fɛ -tʋ 'ka 'klɪɛ 'ka man dɪ,
'ka 'ci 'sɔ wɪnɪn pɛɛnɔn drɛ
'trɛda. 'Trɛda -nyan tʋ 'bɔ

'kogo, 'pian te ka -ko fɛnɪn -
blɪdɪ -a, ɛn ka -ko bɔadɪ -a "le
-srɪn nɛn o cɪ -a 'lɛ bɔnan 'nan
-e 'o -bli bɛ -yee 'wɪ 'zʋ. ⁶ ɛn
"nyian bɛ minnɪn nɛn wa'a
'wɪ 'tʋ drɛɛ dɪɛ, ka 'wɪ 'pa o da,
ɛn ka o tɛɛ. Wa'a 'wɪ 'tʋ vɪɛ dɪ.

'Ka -pɔan 'e 'sɔ!

⁷ 'An "bʋɪ Zozinɔn, 'ka -pɔan
'e 'sɔ 'trɪlii, -e Minsan -ta tʋ 'e
bɔ. 'Ka 'ci "nrɔn fei 'pazan nɛn
e 'yee fɛ 'wɛ -fɔa 'trɛ 'ji bɛ -a da.
Yaa man -pɛan -pɔan 'sɔdɪ -a -
trɪlii, -e laa 'e 'fɛn "man, -e -a -
tɛ tʋ 'e bɔ. ⁸ 'Ka 'bɔ "nyian, "cee
-pɔan 'e 'sɔ zɪɛ! 'Ka -pɔan 'kun,
kɔɔ Minsan -tadɪ 'bɔ 'kogo.

⁹ 'An "bʋɪ Zozinɔn, te 'ka cin
man wɪ 'pa dɪ, "tɔgɔ Bali 'e
tin -tɛ 'ka da! Min nɛn 'e tin
-tɛa "min da bɛ, e 'bɔ 'kogo.
¹⁰ Minnɪn nɛn o Bali 'lewei 'vɪ
Minsan 'tɔ da bɛ, o -pɔan 'sɔ
'wee yra yɪdɪ -ji. 'Ka 'ci "nrɔn
o da, -e 'o drɛ 'cee 'wɪ -kɔɔn
"mannɔn 'a. ¹¹ Minnɪn nɛn o
-pɔan 'sɔ yra yɪdɪ -ji bɛ, kʋa ve
o man 'nan 'wee 'wɪ a "yi. Ka
Zob -le -pɔan 'sɔdɪ 'wɪ 'man. ɛn
fɛ nɛn Bali -a -nɔn -yrɛ -a 'le
'srannan "bɛ, kaa -tɔa. Maan
ve 'cɛɛ 'nan, Minsan ci a "yi, ɛn
min nyrinda -sɛan "da.

¹² 'An "bʋɪ Zozinɔn, te 'ka 'wɪ
'tʋ -ji -pɛ wɪuan dɪ! Te 'ka 'pɛ
wɪuan labli man dɪ, ɛn te 'ka
'pɛ wɪuan 'trɛ man dɪ, ɛn te 'ka
'pɛ wɪuan "nyian fɛ pee man
dɪ! 'Pian 'wɪ tɪglɪ nɛn 'ka vɪ! -
Te 'wɪ a 'wɪ 'kpa -a bɛ, 'ka vɪ -
inyan! ɛn -te 'wɪ a 'wɪ 'a bɛ,
'ka vɪ -cɛɛɛ! "Tɔgɔ yi nɛn Bali
tin -tɛa 'trɛdanɔn da bɛ, 'e vɪɛ
'e 'ka 'tʋ 'e "tun "dɪ.

'Ka Bali trɔ 'ba!

13 -Te min -tu a 'ka yei 'nan e ya 'e yra yınan bε, 'e Bali tru 'ba! -Te min -tu a 'ka yei 'nan -a ci "nranman bε, 'e Bali 'tɔ 'bɔ "dre "fɔ! 14 -Te min -tu a 'ka yei 'nan -a man "yaaman bε, 'e -leglizinɔn ceje laabu, -e 'o Bali tru 'ba -yre, te o 'nyrɔn -sean -a -win -ji Minsan 'tɔ da. 15 -Wee Bali tru 'badı nen waa dra yi -teradı Bali da -a bε, e man "yaazan zıε -a "belia, εn Minsan -a wuanla. -Te 'wı 'wlıdı "nen yaa dre bε, Bali -a fuiman.

16 -Yee "wεan nen 'ka 'cee 'wı 'wlıdı "vı 'ka cin lε 'vaa -e 'ka Bali tru 'ba 'ka cin lε, 'dɔ -e 'ka 'beli. Kɔɔ -te min a tıglı Bali 'lε bε, -yee Bali tru 'badı 'e 'bli pεεnɔn 'a bε, -a 'lε a "man.

17 'Ka 'ci "nrɔn 'wı nen Bali 'lewei vızan -tu -a dre 'li bε -a da. Bali 'lewei vızan zıε waa laabo Eli, εn e ya blamin -a "le -cee 'wı 'zɔ. E Bali tru 'ba 'e 'bli pεεnɔn 'a 'nan, te laa 'e 'fen dı. En 'wı 'kpa, laa 'ka 'fenlε 'trɛda dı. Yaa dre lε yaaga mlɛn 'shεɛdɔ. 18 "Bε -sru εn e Bali tru 'ba "nyian, tɔn laa 'fen, εn fε pεεnɔn bɔdı 'sia.

19 'An "bɔı Zozinɔn, -te min -tu a 'ka yei, εn e 'si 'wı tıglı man -kɔɔbli bε, 'ka dre -e 'e sɔɔnla "nyian 'wı tıglı zıε -a -sru. 20 'Ka -tɔ 'nan, min oo min nen yaa dre εn e 'wı 'wlıdı "drezan 'si 'si 'wlıdı "da εn yaa sɔɔnla 'wı tıglı -sru "bε, -yεε -maan εn Bali 'belıdı nen ya'a 'nyaan dıε -a -nɔn min zıε -yre, kɔɔ Bali -yee 'wı 'wlıdı pεεnɔn fui.

'Fluba tεδε nen Pieri -a cren -te

¹ 'An 'bɔ Pieri nen Zozi Crizi 'an 'pa 'sia bε, mεen 'fluba 'gυe -a cren -te. Zozinon nen o -nyeanla Pɔnt 'leglon 'ji, 'lee Galatı 'leglon 'ji, 'lee Kapadɔs 'leglon 'ji, 'lee Azi 'leglon 'ji, 'lee Bitini 'leglon 'ji bε, maan cren -te -wλε. Bali 'ka 'si "va 'nan -e 'ka 'kɔn 'yee vε -a. Ka ya -pen -a 'tre 'gυe -a da, εn ka ya minnun nen wa'a Bali tɔa dıe o yei. ² -Kaa "tı Bali 'ka 'si "va 'li 'e 'cεn. -Yee lei 'saun 'bε 'ka dre -yee vε -a, 'nan -e 'ka 'ta wola Zozi Crizi wei da, -e -a nyen nen e -sran bε 'e 'ka dre 'saun Bali 'le.

Maan laabo Bali 'lɔ 'nan 'e 'yee "yi 'lee 'yee -fɔdı -trɔɔ -nɔn 'cεε tɔ pεenon man 'e 'ciladı "da.

*'Belidi nen ya'a 'nyaan dıe
Bali -a -nɔn -cεε*

³ -Kaa Bali 'tɔ 'bɔ! -Yεε cı -kaa san Zozi Crizi "tı "a. E -kaa nyrinda 'si, εn e -kaa dre min -tre -a. Zozi Crizi wluan -kanon 'va, -yee "wean -kaa 'bli 'e 'kɔn "da 'nan -kaa wuanla -kanon 'va "nyian. ⁴ En -zia nen Bali -a paala 'yee 'nennun -le vε -a bε, yaa -nɔan -cεε. -Zia zıe ya'a 'srεman 'li "fo "dı, ya'a "tri 'tɔa dı, εn -yee fεnyian 'ka 'nyaan dı. Yaa 'pla 'cee vε -a laji. ⁵ Ka yi -tera Bali da, -yee "wean Bali 'e yiε -tɔa 'ka 'va, 'nan -e 'e 'ka 'si 'wı 'ji. 'Cee 'sidı 'wı 'ji zıe -a ta bɔala yi -fɔla "da "ji.

⁶ 'Wınun zıe -yεε -maan 'lɔɔ ci "nran a 'ka 'lɔ. -Te

'wı 'tɔndɔn 'tɔ -tɔdɔ pεenon a bɔnan 'ka man tɔ "wennεn 'a, te 'ka yra ye -yrɔ ɔo, ci "nran a 'ka 'lɔ. ⁷ 'Wınun 'bɔ nen o bɔa 'ka man zıe bε, -wεε 'cee yi -teradı Bali da -kɔɔnman. 'Ka 'ci "nrɔn -siga da, e ya fε -tɔ nen ya'a 'fo 'trilii dıe -a, 'pian o -yee 'kpa -nanjean 'te 'a. En 'cee yi -teradı Bali da -ji bε, 'wınun 'plεble bɔa 'ka man, -a -tɔwli "nen "nyian zıe, 'pian 'cee yi -teradı Bali da "le 'kpa "mlian -siga da. -Te ka yi -tera Bali da 'nan 'ka 'pε -sru 'ka tɔale dıe, tɔ nen Zozi Crizi -taa "man "bε, Bali 'ka 'tɔ "yi 've, e 'ka 'tɔ bɔa, εn e 'ka yra 'fuo -fɔa. ⁸ Ka'a tian Zozi yıle -tɔ dı, 'pian kaa ye "yi. En ka'a Zozi 'bɔ 'ye dı, 'pian ka yi -teala "da. -Yee "wean ci "nrandı -dan a 'ka 'lɔ. Ci "nrandı zıe e -ciala "da "bɔɔ "le "wean min 'ka 'kolaman -e 'e vı 'e 'le dı. ⁹ Ci "nrandı zıe e ya 'ka 'lɔ, kɔɔ 'cee yi -teradı Bali da 'le 'srannan "bε kaa -tɔa. -Nyren 'nan, ka ya 'ka 'sidı 'wı 'ji.

¹⁰ Zı e dra 'lɔɔ -e Bali 'e min 'si 'wı 'ji bε, 'li bε Bali 'lewei vınon -a man wεε 'nan "o -tɔa, εn o -yee 'wı 'vı minnun lε 'e 'cεn 'a, 'nan "yi zıe e ya 'cee vε -a. ¹¹ En zı Crizi -taa 'e yra yıle bε, 'lee 'tɔ -dan nen Bali -a -nɔan -yre "bε -sru "bε, Crizi lei nen o da bε, -yεε 'vı -wλε 'e 'cεn 'a. Tɔ nen 'wınun zıe o dra "man "bε, εn zı 'wınun 'bɔ -taa "drele bε, Bali 'lewei vınon -a -ci laabu. ¹² En Bali -a -ci 'si -wλε 'nan, 'wınun zıe ya'a dra o tɔ va dı, 'pian 'ka 'bɔ nen an 'fluba 'gυe -a cren -te 'cεε bε, 'ka tɔ va nen e dra. 'Wı zıe Zozi Crizi -le 'wı 'nɔnnon nen minnun -a 'vı 'cεε bε, -nyren.

Bali lei 'saun nen Bali-ta-a be, -yee 'wɪ zɪe -a 'pa o 'le. Bali-le 'pasianon 'bɔ nen laji nun be, o ya 'va 'nan 'o 'wɪ zɪe -a -tɔa.

"Ta wɔ -pɛ nen e "sɔa Bali lɛ be

¹³ 'Wɪ pɛɛnɔn nen Bali -a drɛ 'cɛɛ be, -yee "wean 'ka 'man 'e 'kɔn 'e wɔɔdɪ, ɛn 'ka 'fli 'kun! "Yi" nen Bali-taa -a drɛ lɛ 'cɛɛ tɔ nen Zozi Crizi-taa "man "be, -a da nen 'cee ci "nrɔndɪ pɛɛnɔn 'e 'kɔn! ¹⁴ 'Ka 'ta wɔla Bali wei da tɔ pɛɛnɔn man! 'Ka 'bɔ ci 'sɔ wɪnɔn nen o 'ka "paala 'li 'e tɛdɛ, te ka'a tian Bali tɔa dɪɛ, te 'ka 'fli 'tɔi "nyian -wɔ 'dɪ! ¹⁵ Bali 'bɔ nen e 'ka laabɔ be e ya 'saun. -Yee "wean 'ka drɛ wɪ pɛɛnɔn 'e 'kɔn 'saun, ɛn ka -kɔɔn 'nan, ka ya -yee vɛ -a. ¹⁶ Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Bali "e 'nan,
'an 'bɔ Bali an ya 'saun,
-yee "wean 'ka 'kɔn 'saun!»

¹⁷ 'Cee Bali trɔ 'badɪ -ji be, ka Bali laabo «'an "tɪ», ɛn Bali -tɔwli zɪɛ ya'a min bo "va "dɪ. E min -tɔ -le 'wɪ tin "baa "le zɪ e 'ta 'wɔ be -a yra man. -Yee "wean 'cee tɔ nen e -fɔ -e 'ka drɛ 'trɛ 'gɔɛ -a da be, 'ka -kɔɔn 'ka drɛ wɪ pɛɛnɔn 'a 'nan, 'ka "klanman Bali lɔ.

¹⁸ Fɛ nen Bali -a 'si, ɛn e 'ka 'ta pan 'wɔ 'a, 'nan -e 'ka 'si 'ka tranun drɛnan wɪ -sru "be, kaa -tɔa. Fɛ nen e srɛman "le -siga 'lee "lala -zɔ be, -njɛɛ yaa 'si dɪ. ¹⁹ 'Pian Crizi nyɛn nen e "mlian fɛ pɛɛnɔn da be, -a 'bɔ a nen e 'ka 'ta pan 'wɔ. Crizi-ka "le 'nan 'sraga bɔ 'bla fɛnyian nen 'tɔ 'ka 'e 'padɪ "man "dɪɛ -yee 'wɪ 'zɔ. ²⁰ Tɔ nen te Bali 'ka tian 'trɛ drɛ lɛ dɪɛ, e Crizi 'si

"va 'wɪ zɪɛ -a drɛvɛ -a, ɛn yaa 'pla tɔ -nyranman nen ka cɪ 'ji 'gɔɛ -a -ji, 'nan -e 'e 'ka 'si 'wɪ 'ji. ²¹ Crizi 'bɔ 'be -maan, ɛn ka yi -tɛra Bali da. Bali -a wluan -kanɔn 'va, ɛn e 'tɔ -dan -nɔn -yrɛ 'nan, -e 'ka yi -tɛra Bali da, -e 'ka 'bli 'e 'kɔn Bali lɛ.

²² 'Bɛ nen 'gɔɛ, Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn nen kaa 'man be, -a da ta wɔdɪ -a drɛ ɛn 'ka 'pɛ 'si 'wɪ 'wliɪdɪ -sru, 'nan -e 'ka 'ka "bɔi 'lee 'ka "blu Zozinɔn yɪ "yi, te -a -sru "ka "dɪ. -Yee "wean 'ka cin yɪ "yi tɔ pɛɛnɔn man 'ka 'ci 'fɪdaa 'a! ²³ ɛn -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, Bali 'ka 'ya 'e -trɛ. Blamin nen yi -tɔ bɔa -e 'e 'ka be, -yee "cɛɛ 'ka 'ya 'e -trɛ dɪ. 'Pian Bali wei nen ya'a 'li 'srɛman dɪ, ɛn e 'belidɪ -nɔan "min lɛ be, -yee 'ka 'ya min -trɛ -a. ²⁴ E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«'Trɛda blamin a "le lu -le 'wɪ 'zɔ, e -kaa.

-Yee -dan a "le lu -fui "le 'wɪ 'zɔ, e -sɛanla.

²⁵ 'Pian Minsan wei a -nan 'li 'trilii.»

-A wei zɪɛ 'wɪ 'nɔnnɔn nen kaa 'man be -nyrɛn.

2

Bali 'ka 'si "va 'nan -e 'ka 'kɔn 'yee vɛ -a

¹ Bali 'ka 'ya 'e -trɛ, -yee "wean 'ka 'pɛ 'e 'si 'wɪ 'wliɪdɪ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn -sru! Te 'ka 'wlu 'sɛn "nyian dɪ! Te 'ka wei 'e 'kɔn "flivli "nyian dɪ! Te 'ka 'bli 'e bɔ min -le fɛ man "nyian dɪ! Te 'ka 'wɪ min man -wliɪdɪ "nyian 'e koda dɪ! ² "Le zɪ 'nen 'linɛn e "bɔ 'nyɔn -wɛɛman tɔ pɛɛnɔn man be, ka 'bɔ "nyian zɪ 'ka Bali wei nen e 'ka 'e

baadı fε -tυ -a dıε -a -wεε! -
Te kaa drεla "da "bε, 'cee yi -
teradı Bali da "paa "da -trilii, -
e 'ka 'si 'wı 'ji tυ 'e bō. ³ 'Wı 'kpa
nen, ka Minsan -le "yi -kōnnen
'yı 'va.

⁴ 'Ka -pli Minsan man! -Yεε
'belidı -nōan "min lε, εn -yεε
cı 'kōn 'tō -kōlε nen minnun -
a tuv 'o 'pεla koda bε -a. 'Pian
Bali -a 'si "va 'nan -yεε cı -kōlε
'kpa -a. ⁵ 'Ka 'bō "nyian, ka
ya "le -kōlennun nen 'belidı a -
wlō "bε -wee 'wı 'zυ. 'Ka 'bō
-a nen Bali 'yee 'kōn -tōa, -e
Bali lei 'saun 'e -nyran ji. 'Kaa
nen Bali 'ka 'si "va 'e 'pannōn
'a. Bali -panve nen kaa -nōan
-e 'e 'sō Bali lε bε, 'cee 'nyran-
man nen kaa "paa Zozi Crizi
'le "wεan bε -nyren. ⁶ E ya
'e 'cren -tεdı Bali -le 'fluba 'ji
'nan:

«"Ka 'yio, an -kōlε 'kpa 'si,
εn maan 'pla Zeruzalem.

-A da nen an 'men 'kōn -tōala.
Min oo min nen e yi -tera "da
"bε,

-a -pe 'ka 'sεanla 'e "tun "dı.»

⁷ Fε nen -a -pe -tōala "da "bε,
'tō -dan nen Bali -a -nōan 'cεε
bε -nyren, kōō ka yi -tera Zozi
da. 'Pian minnun nen wa'a yi
-tεlεa "da "dıε, e ya 'e 'cren -tεdı
-wee vε -a 'nan:

«-Kōlε nen 'kōn 'tōnōn -a tuv
'o 'pεla koda bε,

-yεε dre 'kōn 'pυ -fō -kōlε -a.

⁸ En -yεε dre -kōlε nen
minnun srōen -wia "man "bε -
a.

-Kōlε zıε e minnun -tiala.»
Bali -a 'pla 'nan -e 'o -tria "da,
kōō wa'a 'ta wōlεa Bali wei da
dı.

⁹ 'Pian 'cee vε bε, ka ya
'lēglōn nen Bali -a 'si "va "bε -
a. Ka ya Bali nen mingōnnen

-a bε -a -pannōn 'a, ka ya min-
nun 'pa 'tυ nen o ya 'saun bε
waa, εn ka ya minnun nen o
ya Bali -le vε -a bε waa. Bali
'ka 'si "va 'nan -e 'ka 'yee 'wı -
dandan vı minnun lε. Bali 'bō
'bε 'ka 'bōla klun va, εn e -ta
'ka 'a 'yee 'te 'san fenyian da.
¹⁰ 'Li 'e tεdε bε, te ka 'ka Bali -le
minnun -a dı, εn 'ka nyrinda
'ka 'sεan Bali da dı. 'Pian 'bε
nen 'gυε, ka dre -yee minnun
-a, εn 'ka nyrinda -sεan "da.

*Zı Bali -le min 'ta wo min-
nun va bε*

¹¹ 'An beenun, -a -cin 'e 'kōn
'ka 'ji 'nan, 'tre 'gυε -a da bε, ka
ya -pen -a, εn ka ya cinōn 'a.
-Yee "wεan an 'wı "paala 'cεε
'nan, 'ka yie 'si blamin cı 'sō
winun lε! -Wεε min -le 'belidı
srēman. ¹² 'Ka dre wı 'e 'kōn 'e
'sōdı "ji minnun nen wa'a Bali
tōa dıε o va. -Te minnun 'wı
'wlıdı 'tō -tōdυ pēenōn ve 'ka
man oo, 'ka dre wı "yinun bε
'wεε yı, -e tυ nen Bali 'bō 'e 'fli -
kōōnman -wlε "bε, 'o -yee -dan
sı -fō.

¹³ Minnun nen o cı min
tanōn 'a bε, Minsan -le "wεan
bε, 'ka 'ta wōla o wei da!
-Te e ya mingōnnennun
tazan a oo, ¹⁴ -te e ya -yee -
kōnmandannun a oo, 'ka o
wei man "yi. Mingōnnennun
tazan 'bō 'bε o 'pla 'nan, -e
'o 'wı "nen -kōōn 'wı 'wlıdı
"drenōn lε, -e 'o 'wı "yi "drenōn
'tō "yi "vı. ¹⁵ Kōō 'wı nen Bali cı
"va "bε -nyren 'nan, 'cee 'wı
"yi "dredı 'e minnun nen wa'a
tian Bali -tōlε dı, εn o 'wı "tun
"ve bε, o 'lēbo 'pla "da. ¹⁶ Ka
ya minnun nen o ya 'o 'fli -ji
bε waa. 'Pian te 'ka vı 'nan, ka
ya 'ka 'fli -ji -e te ka 'wı 'wlıdı

"dra di. 'Ka -kəɔn 'pian 'nan ka ya Bali 'sunən 'a. ¹⁷'Ka min pɛɛnən 'sia min -a! 'Ka "buɪ Zozinən yɪ "yi! 'Ka "klan Bali lə! 'Ka mingənnənun tazan 'sia min -a!

'Nyranman 'pazan 'lee 'e 'tazan -le 'wɪ

¹⁸ Kaa nən ka 'nyranman "paa min lə bɛ, 'ka 'ta wɔla 'ka 'tazan wei da "klandɪ a Bali lə -pɛ pɛɛnən da. Te 'ka 'ta wɔla o nən o ci a "yi "bɛ o wei da 'saza di! 'Pian o nən o 'tɛ "paa 'ka da bɛ, 'ka 'ta wɔla o wei da "nyian! ¹⁹'Wɪ nən e 'kla -si yra diɛ, -te waa dra 'cɛɛ -e 'ka yra yɪ bɛ, min nən e wɪ 'wɪ zɪɛ -a man 'ta wɔladɪ Bali wei da -le "wɛan bɛ, te -a san 'wɪ "yi drɛ. ²⁰-Te min 'wɪ 'wɪlidɪ drɛ, ɛn -a san 'e 'wulo -tə 'yee -səndɪ wlu bɛ, -tɪɛ 'tə "yi "ve? 'Pian -te 'wɪ "yi "nən kaa dra te min 'tɛ "paa 'ka da, ɛn 'ka 'wulo -tə "wlu "bɛ, 'wɪ zɪɛ -yɛɛ 'sə Bali lɛ. ²¹Bali 'ka laabu 'nan, -e 'ka 'wɪ zɪɛ -a drɛ, kəɔ Crizi 'e yra 'yɪ "nyian 'cee "wɛan. E -si kəɔn 'cɛɛ 'nan -e 'ka 'ta wɔla 'e "pa "da.

²² «Ya'a 'wɪ 'wɪlidɪ "təwli "cɛ "drɛlɛ di,

ɛn 'wlu wɪ -təwli "cɛ 'ka bələɛ -a 'le di.»

²³ Minnun -a srən, ya'a 'leji -tələ di. 'E yra 'yɪ minnun lə, ya'a 'e wei 'palɛa o man di. 'Pian e yi -tɛra Bali nən e min -le 'wɪ tin "baa 'e -nəan da bɛ -a da. ²⁴Crizi 'bə 'bɛ -cee 'wɪ 'wɪlidɪ "sɛn 'e 'fli da, ɛn e -ka yiba "plan da. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e -kaa 'pɛ 'e 'si 'wɪ 'wɪlidɪ -sru, -e 'wɪ nən e 'sə Bali lɛ bɛ -kaa drɛ. 'Wɪ 'kpa nən, tuonun nən yaa 'wɔ bɛ -yɛɛ -maan ka 'beli.

²⁵-Yɛɛ ci 'nan 'li 'e tɛdɛ bɛ, te ka ya "le 'nan 'blanun nən 'o saan "bui "da bɛ -wee 'wɪ 'zɔ. 'Pian 'bɛ nən 'gʊɛ ka 'li 'ka da Zozi Crizi -va. -Yɛɛ 'e yɪɛ -təa 'ka 'va, ɛn e ya "le 'bla -sru "pinzan -zɔ.

3

Min 'lee 'e nan -le 'wɪ drɛdi 'o cin va

¹ 'Ka lɪmənun, -a -təwli "nən "nyian 'cee vɛ -a, 'ka 'ta wɔla 'ka -srannun wei da! ɛn -te 'ka -srannun 'ka yɪ -tɛlɛa tian Bali wei da diɛ, 'ka 'ta wɔla o wei da "nyian! 'Dv -e 'ka drɛ wɪ 'e -si 'lɛ 'sɔ -wɛɛ Bali va, te ka'a 'wɪ tin 'balɛ 'ka 'le di. ²'Ka drɛ wɪ fɛnyian nən waa 'yɪ bɛ, ɛn 'cee "klandɪ Bali lə nən waa 'yɪ bɛ, -yɛɛ -kələ "sia o cɛin -da. ³Te 'ka -wɛɛ 'nan 'ka 'fli dra fɛnyian 'ka 'kələ da lou "di! -Yɛɛ ci "le 'ka 'wulo "jɛ "man drɛdi zɔ, "le -siga fɛnun -sɛndɪ 'ka man zɔ, "le sənun fɛnyian fɛnyian 'padɪ 'ka man zɔ. ⁴'Pian 'cee fɛnyian e 'si 'wɪ nən 'ka 'ji bɛ -a va. 'Ka 'ci 'e 'kən "yi, ɛn 'ka 'kən -trəɔ. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ ci 'wɪ "yi "a Bali 'lɛ. ⁵'Li bɛ, lɪmənun nən Bali o 'si "va, ɛn o 'bli a Bali lɛ bɛ, zɪ o 'wee fɛnyian wɛɛ zɪɛ, o 'ta 'wɔla 'o -srannun wei da. ⁶-A 'bə nən Sara "e drɛ. E 'ta 'wɔla 'e -sran Abraam wei da, ɛn yaa laabu 'an 'san. Ka drɛ Sara -le 'nənnun -a. -Yee "wɛan 'ka 'wɪ "yi "drɛ! Te 'wɪ 'tɔ 'e 'ka 'tɛ "klan -a di!

⁷'Ka -klənəmənun, -a -təwli "nən "nyian 'cee vɛ -a. 'Wɪ 'tədi -a nən 'ka 'ta wɔ 'ka 'nan va! -A -cin 'e 'kən 'ka 'ji 'nan, -wee 'plɛblɛ 'ka 'le 'cee vɛ -zɔ di. 'Ka o 'sia min -a! Kəɔ "yi "nən Bali

-a dre minnun le 'belidi -a be,
e -wee ve -non. 'Ka 'wɪ zɪe -a
dre, -e 'wɪ 'tʊ 'e vɪle 'e 'si -tʊ 'ka
'flinon 'le Bali trʊ 'badɪ lɔ dɪ.

⁸ Maan 'le -seanla 'ka
peɛnon le 'nan, 'ka 'wulo -ji
'nrɔn 'wɪ -tʊwli "da! 'Ka cin
nyrinda 'si! 'Ka cin yɪ "yi "le
'bʊɪ 'lee "blu -le 'wɪ 'zʊ! 'Ka "yi
'dre 'ka cin le! 'Ka cin bʊ! ⁹-Te
min -tʊ 'wɪ 'wɪdɪ dre -ceɛ be, te
'ka man 'wɪ 'wɪdɪ "dre dɪ! -Te
min 'ka srɔn be, te 'ka 'leji -tʊ
dɪ, 'pian -fɛa nen 'ka vɪ -a san
man! Kɔɔ Bali 'ka laabʊ 'nan, -
e 'e -fɛa vɪ 'ka man, -yee "wean
'ka 'bʊ "nyian "ka -fɛa vɪ min
man! ¹⁰ E ya 'e 'cren -tɛdɪ Bali
-le 'fluba 'ji 'nan:

«Min nen e ya "va 'nan,
'e 'ci 'e 'kɔn 'e 'sɔdɪ 'trɛda,
te 'e 'ci yra "tra "be,
-a san zɪe 'e wei 'kun.
Te 'e 'wɪ 'wɪdɪ "vɪ min man dɪ,
ɛn te 'e 'wlu 'sɛn dɪ!

¹¹ -A san 'e 'pe 'si 'wɪ 'wɪdɪ -
sru,

'wɪ "yi "nen 'e dre!
'Wɪ nen yaa -weɛman tʊ
peɛnon man be,
-nyren 'nan o 'vale 'e bɔɛnun
-a be
o yei 'e 'fʊ -trɔɔ!

¹² Kɔɔ Minsan yɪe a minnun
nen
o cɪ min tɪglɪ 'a be o va,
ɛn -a "trɔɛn "a 'e 'tɔdɪ
-wee Bali trʊ 'badɪ le.
'Pian minnun nen
o 'wɪ 'wɪdɪ "dra be,
Minsan -le nyran -blɪdɪ a o -
penan.»

*Minnun 'te "paa 'ka da Zozi
Crizi -le "wean*

¹³ -Te ka ya 'wɪ "yi "dre dɪ
'panan 'nyranman -a be, -tɪe
-kɔlaman 'wɪ 'wɪdɪ "dre dɪ -a

'ceɛ? ¹⁴ -A san "ka "dɪ. 'Pian
-te 'wɪ tɪglɪ nen Bali cɪ "va "be -
a dre dɪ -le "wean, minnun 'te
'paa 'ka da be, Bali 'bʊ -fɛa ve
'ka man. Te 'ka "klan minnun
zɪe -wɔɔ dɪ, ɛn te 'ka 'ci 'e baa
-ji dɪ! ¹⁵ 'Pian Crizi nen 'ka
'san -a be, -a -tʊwli "da nen
'ka 'ci "nrɔndɪ peɛnon 'pla! -Te
minnun -a laabʊ 'ka 'lɔ 'nan:
«-Mɛ "le "wean 'ka yɪe yra Zozi
le» be, tʊ peɛnon man 'ka 'man
'e 'kɔn 'e wʊɔdɪ, -e 'ka 'ci vɪ -
wɪe. ¹⁶ 'Pian 'ka 'ci vɪ -wɪe -
trɔɔ, ɛn 'ka "klan Bali lɔ. 'Ka
man -weɛ 'nan 'cee 'wɪ peɛnon
'e 'kɔn 'e 'sʊdɪ "ji Bali 'le. 'Ka
dre zɪe, -te minnun 'wɪ 'tʊ 'ka
man, te o 'wɪ 'wɪdɪ "ve 'cee 'ta
wʊdɪ Crizi -sru fɛnyian man
be, -e 'wɪ 'bʊ nen waa ve be 'e
tin -tɛ o da.

¹⁷ -Te 'wɪ "yi "dre dɪ man nen
minnun cɪ 'te 'panan 'ka da, ɛn
Bali wɪ "man "be, e ya 'kpa e
'mlian 'wɪ 'wɪdɪ "dre dɪ -e min
'e 'te 'pa 'ka da be, 'be da.

¹⁸ Kɔɔ Crizi 'bʊ 'e yra 'yɪ min
peɛnon 'le 'wɪ 'wɪdɪ "le "wean.
Ya 'a 'wɪ 'wɪdɪ -tʊwli "dre le dɪ,
ɛn e -ka 'wɪ 'wɪdɪ "drenon 'leji
'e 'pa -a -tʊwli 'li "fo "le ve -a.
Yaa dre zɪe 'nan, -e 'e 'ta 'ka 'a
Bali va. Waa -tɛ "le 'nan min
nen e ya blamin -a be -yee 'wɪ
'zʊ, ɛn e wluan -kanon 'va "le
'nan min nen e ya Bali lei -
a be -yee 'wɪ 'zʊ. ¹⁹ Tʊ zɪe -a
man nen, e -kʊ fɛnan nen lei
-wɪdɪnun cɪ be -a -nan, ɛn e
'yee 'wɪ tin 'ba -wɪe. ²⁰ 'Li 'e
tɛde be, leinun zɪe o Bali wei
tʊv 'o 'pela koda. Bali 'e -pɔan
-sran 'e cin da, ɛn e 'o man -
pen Noe -le -klʊ -dan dre tʊ -
a. Min "wɛnnon 'be wla -klʊ -
ji, o ya min 'sɔra "ce, -weɛ 'sʊ
'yi 'lɔ. ²¹ 'Be nen 'gʊe, 'yi zɪe -yɛe

ci 'le 'ka -batize dredi -koon
 "manye -zv. Min -batize dredi
 'ka min dre w1 -wliidi 'sia 'e 'lo
 di, 'pian -a -ci nen 'nan, min
 wu "man 'nan 'e dre w1 'e 'kon
 'e 'sudi "ji Bali 'le. 'Ka -batize
 dredi z1e e 'ka 'sia 'w1 'ji, koo
 Zozi Crizi wluan -kanon 'va.
 22 Zozi 'ko laji, en e -nyran Bali
 -pe "yi "da. Bali -le 'pasianon
 'lee lei -wliidinun pēenon 'lee
 fenun pēenon nen 'pleble a -
 wlo "be, -yee ci o da.

4

'Ka 'fli -nōn Bali le 'fo!

1 Kaa -tōa 'nan, Crizi wu
 "man en 'e yra 'yi. 'W1 'tūwli
 z1e -a da nen 'ka 'ci "nrōn. Koo
 min nen 'e yra 'yi be, te -a san
 'e 'pe 'si 'w1 'wliidi -sru. 2 -Yee
 "wean 'cee tv nen e -fu -e 'ka
 dre 'trēda be, Bali ci 'sō winun
 da nen 'ka 'ta wola! Te 'ka 'ta
 wola 'w1 'wliidi "nen blamin ci
 'sō -a be -a da di! 3 -Yee ci 'nan
 ka tv "kaga dre, te 'cee 'ta wv -
 pe a "le minnun nen wa'a Bali
 tōa diē -wee vē zv. 'E tēde be,
 'ka 'fli -nōn 'w1 'wliidi "dredi
 le, en tv pēenon man be 'ka
 'bō 'ka 'ci 'sō winun -wliidinun
 nen kaa dra. Ka -wēn mlindi -
 trōa 'ka 'win -ji, en 'ka 'fli -nōn
 "fēdinun le fē -bliidi 'lee -wēn
 mlindi -a, te ka -yōnun -paan,
 'be a -wliidi "fo. 4 'Be nen 'gūe,
 -te o ya 'winun z1e o dřenan
 be, ka'a 'kōla 'nyian 'o -sru
 "di. 'W1 z1e e ciida o da, -yee
 "wean o 'ka "srōnman. 5 'Pian
 Bali yi -tv 'pla, -e 'o 'w1 z1e -
 a -sru "vi. Yi z1e e 'bō 'kogo.
 -A da nen e minnun nen 'o
 yiē ci "man, 'lee minnun nen
 o -ka be, e -wee 'w1 tin "baa.
 6 Minnun nen o -ka be, o Bali
 -le 'w1 'nōnnōn 'v1 -wle, te 'o yiē
 a tian "man, 'nan -te o -ka oo,

-e 'o 'kon min 'belidi -a Bali "le
 'va zia.

7 Yi nen 'trē 'gūe e -nyaan
 "man "be, e 'bō 'kogo. -Yee
 "wean te 'ka 'w1 dre "le min-
 nun nen o -wulo 'ka 'o da diē
 -wee 'w1 'zv di, 'pian 'ka 'fli
 'kun, -e 'ka Bali tv 'ba! 8 'W1
 -dan nen e "mlian 'w1 pēenon
 da be -nyren 'nan, 'ka cin yi
 "yi, te -a 'leda 'e 'kon di! Koo
 fenan nen yidi "yi "ci be, 'w1
 'wliidi -nyaan "nan. 9 Minnun
 nen o 'bōala 'ka 'va be, 'ka 'o
 'kun 'ka 'pe "fli "a, te 'ka dre
 'ka 'ci "pou "a di! 10 Bali "yi dre
 'ka 'tūdv pēenon le -pe "kaga "ji,
 -yee "wean te min -tv 'e 'yee
 vē 'tv1 'e 'saza 'le vē -a di, 'pian
 'ka "yi "dre -a 'ka cin le! 11 -Te
 Bali "yi dre 'yiē 'nan, -e 'i 'yee
 'w1 v1 be, 'w1 nen e "sia Bali va
 be -nyren 'i v1! -Te Bali "yi dre
 'yiē 'nan, -e 'i 'pa minnun va
 be, z1 Bali 'pleble 'nōn 'yiē be
 -a da nen 'i dre! 'Ka dre z1, -
 e minnun 'o Bali 'tō dre -dan,
 'w1 nen Zozi Crizi -a dre be -a
 man. 'Tō -dan 'lee 'pleble 'o 'fu
 -yee vē -a 'li 'trilii. Amen!

-Mē "le "wean 'w1 'tōndōn
 bōa Zozizan man?

12 'Mēn 'nēnnun, 'te nen
 minnun ci -a 'panan 'ka da
 'pleble be, te -a 'w1 'e 'ka 'kan
 di! E ya "le 'winun z1e 'o bō
 'ka man, -e 'winun 'bō z1e 'o
 'cee yi -teradi Bali da -kōn.
 13 Yra nen Crizi -a 'yi be, 'cee
 vē nen ka ci "ka "yinan. -
 Yee "wean 'ka 'ci 'e "nran, -e
 tv nen Crizi -le -dan ta bōala
 be, te ci "nrandi a 'ka 'lō 'e
 'ciiladi "da. 14 -Te minnun 'ka
 "srōnman 'nan ka ya Zozi -
 srunon 'a -le "wean be, Bali
 -fēa vē 'ka man. 'Winun z1e -
 yee -kōnman 'nan Bali lei nen

-yee -dan "mlian fe p̄een̄on da be, e ya 'ka 'lo.

¹⁵ Maan ve 'cee 'nan, min -tedi a -tu, crin w̄odi a -tu, 'w̄i 'w̄lidi "dr̄edi a -tu, en 't̄o w̄odi min pee -le 'w̄i 'ji a -tu. Te 'ka yra ȳi 'winun z̄ie -a -tuw̄li "ce "le "wean di. ¹⁶ 'Pian -te 'ka 'va min -tu a, en e ya 'e yra ȳinan, 'nan e ya Zozizan -a -le "wean be, te 'w̄i z̄ie -a 'yra 'e -te di, 'pian 'e Bali 't̄o dr̄e -dan 'w̄i z̄ie -yee "wean.

¹⁷ -Yee ci 'nan, tu nen Bali 'tr̄edan̄on 'le tin "baa be e 'bo. -Yee pou 'sia Bali -le minnun da z̄ie. -Te Bali tin 'bad̄i "siala 'ka da be, minnun nen wa'a 'ta w̄ol̄ea Bali 'b̄o 'le 'w̄i 'n̄on̄on da dīe, -wee ve -ciala "da "fo. ¹⁸ E ya "le 'w̄i nen 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji be -yee 'w̄i 'zv. E ya 'e 'cren -tedi 'nan:

«-Te min t̄iḡlun̄un 'sidi 'w̄i 'ji dr̄e 'pleble be,

'w̄i 'w̄lidi "dr̄en̄on 'le ve -taa 'ciulea "da "fo.»

¹⁹ Minnun nen o ci 'o yra ȳinan 'nan Bali 'w̄i z̄ie a 'pla 'wee ve -a be, 'o 'fli -peba w̄u Bali 'lo! -Yee fe p̄een̄on dr̄e, en -te e -t̄o 'w̄i -tu da be, yaa 'le sooman. Minnun z̄ie 'o k̄oala 'w̄i "yi "dr̄edi man!

5

Bali -leglizi -peba 'w̄u minnun lo

¹ Minnun nen o o 't̄o min ceje -a -leglizi be, an 'w̄i "paala "men 'cee. 'An 'b̄o, "an "ya wo "nyian -leglizi min ceje -a. Crizi -le yra nen yaa 'ȳi be, an ya -a -nan yizan -tu -a, en tu nen Crizi -le -dan ta b̄oala be, 'an 't̄o -k̄oan "va "nyian. An 'w̄i "paala 'cee 'nan: ² Ka ya "le 'bla -sru "pinn̄on 'zv. 'Ka yīe 't̄o

minnun nen Bali 'o -n̄on 'cee be o va. Te 'ka yīe 't̄o o va, "le 'nan min 'be 't̄o 'ka -sru en ka ya -a dr̄enan di, 'pian 'ka dr̄e ci 'fidaa 'a, "le z̄i Bali ci "va "be -yee 'w̄i 'zv. Te 'ka dr̄e "lala -le "wean di, 'pian 'ka dr̄e 'ka 'ci -a -tuw̄li. ³ Te 'ka -va -bli o da di, 'pian 'ka 'k̄oan -wee 'w̄i -k̄oan "mann̄on 'a! ⁴ -E tu nen Zozi 'b̄o nen 'bla -sru "pinn̄on 'tazan -a be e -taa "man "be, 'ka 'cee -kopa ȳi. -Kopa z̄ie, 't̄o -dan nen -yee fenyian 'ka 'nyaan dīe -nyren.

⁵ 'Ka -gobonun be, an 'w̄i "paala 'cee 'nan, 'ka 'ta w̄ola min cejenun wei da!

En ka p̄een̄on, te 'ka 'fli 'sia -dandan 'ka cin man di! E ya 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Bali 'ka minnun nen 'o 'fli dra -dandan be o ye "yi "di,

'pian e "yi dra minnun nen wa'a 'o 'fli k̄oanman dīe -w̄le.»

⁶ -Yee "wean 'ka 'fli dr̄e "wenn̄on Bali nen e ci fe p̄een̄on da be -a 'le. T̄oan tu nen yaa k̄oan be, -te e 'b̄o -e 'e 'ka dr̄e -dan. ⁷ 'W̄i p̄een̄on nen 'ka 'man w̄i -a be, 'ka 'pe 'ba w̄u -yr̄o, k̄o -yee yīe -t̄o 'ka 'va.

⁸ 'Ka 'fūo, en 'ka 'fli 'kun! 'Ka 'nanmanzan nen Satan -a be, e ya "le -jra nen e ya -paannan be -yee 'w̄i 'zv. E -cia fe p̄een̄on 'nan min -weedi -a, -e 'e 'bli. ⁹ 'Ka 't̄o -kli -a 'le! 'Cee yi -teradi Bali da -ji be, te 'ka 'pe 'e pl̄o di! K̄o kaa -t̄o 'nan, yra -tuw̄li z̄ie 'ka "būi Zozin̄on -a ye 'tr̄eda fe p̄een̄on 'nan.

¹⁰ 'Ka yra ye tian tu "wenn̄en 'a, 'pian Bali nen -yee ci "yi 't̄o 't̄odu p̄een̄on 'san -a be, e 'ka laabu Zozi Crizi 'ji 'nan, -e 'ka

'kən -yee -dan nən -a 'leda "ka
 "diε, -a "nən "blinən 'a. -Yεε 'ka
 -təa 'pleble 'e 'bə 'a, εn -yεε 'ka
 "koe -təa 'ka da 'e 'bə 'a, εn -
 yεε dra -e 'ka 'pε 'e vɪε 'e plv
 di. ¹¹ 'Pleble 'e 'fʊ -yee vε -a 'li
 'trilii. Amen!

Pieri minnun 'tə 'bʊ

¹² -Kaa "bʊi Zozizan Sila
 nən, maan 'yɪ 'nan min -
 kəlaman e yi -təala "da "bε,
 -yεε 'pa 'an 'va 'fluba "tiennən
 'gʊε -a cɾən -tənan, εn maan
 'pa 'sia 'cεε. An ya "va 'nan,
 'an 'ka "koe -təa 'ka da, -e zɪ
 Bali -le "yi tɪgh cɪ bε, 'an 'ci vɪ
 'cεε. Te 'ka 'si "yi zɪε -a -sru "di!

¹³ -Leglizi 'nən nən Babilən
 'fla bε, o 'ka 'tə bo. Bali 'o
 'si "va 'yee vε -a "le 'cee 'wɪ
 'zʊ. εn 'mən 'nən Mark 'ka 'tə
 bo "nyian. ¹⁴ 'Ka cin 'tə bʊ -
 atu 'lee -azəyi -tədi -a 'ka cin
 man!

'Ka pεənən nən ka cɪ Crizi -le
 vε -a bε, Bali 'e 'fʊdi -trəʊ -nən
 'cεε.

'Fluba "flizan nɛn Pieri -a crɛn -tɛ

¹ 'An 'bɔ Simɔn Pieri bɛ, an ya Zozi Crizi 'suzan 'a, ɛn an ya -yee 'pasiazan -a. Mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ, minnun pɛɛnɔn nɛn Bali -a drɛ ɛn o yi -tɛra Zozi da "le 'kʊɛ 'wɪ 'zʊ bɛ, -wɛ. Zozi Crizi nɛn -cee Bali -a, ɛn e ya -kaa 'sizan 'wɪ 'ji -a bɛ, ya'a min bo "va "dɪ, -yee "wɛan 'wɪ zɪɛ e drɛ -kaa pɛɛnɔn 'le vɛ -a.

² Maan laabo Bali 'lɔ 'nan 'e 'yee "yi 'lee 'yee -fʊdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ 'e 'ciɹa "da. Zɪ 'cee Bali -tɔdɪ "paa "da 'lee -kaa san Zozi 'tɔdɪ "paa "da "bɛ, -a da nɛn "yi 'lee -fʊdɪ -trɔɔ zɪɛ o dra 'cee vɛ -a.

'Ka 'cee 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'sia -e 'cee 'ta wʊ -pɛ 'e 'sɔ Bali lɛ

³ Fɛ pɛɛnɔn nɛn yaa -maan 'lɔɔ -e -cee 'ta wʊ -pɛ 'e 'sɔ Bali lɛ bɛ, Zozi -a -nɔn -cɛɛ, kɔɔ Bali -le 'plɛblɛ a -yrɔ. -Yee -dan nɛn yaa -ci kɔɔn -cɛɛ 'wɪ -dandan drɛdɪ -a bɛ, -a 'bɔ 'a nɛn e -kaa laabu. ⁴ ɛn -a 'bɔ 'a nɛn e "yi "nɛn e "mlian fɛ pɛɛnɔn da bɛ, -a -nɔn -cɛɛ "le zɪ yaa 'vɪ 'e 'cɛn bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e Bali -le 'belidɪ 'e drɛ 'cee vɛ -a, -e 'ka 'sʊ min ci 'sɔ wɪnun nɛn o min -nan -nyan bɛ -wɛɔ. Min ci 'sɔ wɪnun zɪɛ -wɛɛ 'trɛ 'gʊɛ -a da 'si "fo.

⁵ 'Wɪnun zɪɛ -yee "wɛan bɛ, 'ka 'cee 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'sia, -e 'ka 'cee yi -tɛradɪ Zozi da -kɔɔn 'ka drɛ wɪnun "yi "a. 'Ka drɛ wɪnun "yi zɪɛ cɛɛ kɔɔn bɛ, "bɛ -sru -e 'ka 'wɪ 'tɔ wɪ drɛ. ⁶ ɛn ka 'wɪ 'tɔ wɪ drɛ bɛ, "bɛ -sru -e

'ka 'fli 'pla. ɛn 'ka 'fli 'pla bɛ, "bɛ -sru -e 'ka -pɔan 'e 'sɔ. ɛn 'ka -pɔan 'sɔ bɛ, "bɛ -sru -e 'ka Bali ci 'sɔ wɪ drɛ. ⁷ ɛn ka Bali ci 'sɔ wɪ drɛ bɛ, "bɛ -sru -e 'ka "bʊɪ Zozi nɔn 'yi "yi. ɛn 'ka "bʊɪ Zozi nɔn 'yi "yi "bɛ, "bɛ -sru -e 'ka min pɛɛnɔn 'yi "yi.

⁸ -Te ka 'wɪnun pɛɛnɔn zɪɛ -a dra, te e -ko 'padɪ -a "da "bɛ, yaa -kɔɔnman 'nan -kaa san Zozi Crizi -tɔdɪ bɛ, e 'ka 'wɪ "tun "a dɪ. 'Pian ka dra 'wɪ "yi "kaga "drɛnɔn 'a. ⁹ 'Pian min nɛn 'wɪnun pɛɛnɔn zɪɛ, ya'a -kɔɔnman dɪɛ, -a san a "le 'nan min nɛn ya'a fɛnan -nanjɛan -kɔɔbli dɪɛ, -yee 'wɪ 'zʊ, e drɛ yiɛ 'wizan -a. ɛn -a ci a 'e 'sandɪ 'nan Bali 'yee 'wɪ 'wɪdɪ fui.

¹⁰ 'An beenun, te 'ka 'kɔn "le min zɪɛ -yee 'wɪ 'zʊ dɪ! Bali 'ka laabu, ɛn e 'ka 'si "va. 'Ka 'cee 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'sia, -e 'ka 'tɔ "da 'plɛblɛ 'kpa! Kɔɔ -te kaa drɛla "da "bɛ, 'ka 'pɛ 'ka 'saanman 'wɪ 'wɪdɪ 'va 'li "fo "dɪ. ¹¹ Tɔɔn Bali -taa -si 'lɛ 'sʊlɛ 'cɛɛ -gbaun -e 'ka -wɪla mingɔnɛn trɛ nɛn -a 'leda "ka "dɪɛ -a da. Mingɔnɛn trɛ zɪɛ, -kaa san Zozi Crizi nɛn -kaa 'sizan 'wɪ 'ji -a bɛ, -yee vɛ nɛn.

'Wɪ pɛɛnɔn nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, 'ka 'sia 'wɪ tɪgɪ 'a!

¹² 'Cee -wɪladɪ mingɔnɛn 'trɛda -le "wɛan bɛ, an 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a -cin -tɔa 'ka 'ji tʊ pɛɛnɔn man. Maan -tɔa 'nan kaa -tɔa 'va, ɛn 'wɪ tɪgɪ nɛn kaa 'man bɛ, ka ya 'ka 'tɔdɪ "da 'plɛblɛ. ¹³ 'Pian -a -cin a 'an 'ji 'nan 'bɛ nɛn an ya tian 'trɛda 'gʊɛ, 'an 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a -cin -tɔa 'ka 'ji, te 'ka 'man a 'e wʊɔdɪ. ¹⁴ Maan -tɔa 'nan 'an

'le 'bɔ 'e pu, -e 'an 'ka. -Kaa san Zozi Crizi 'wɪ zɪɛ -a -nan kɔɔn 'mɛn. ¹⁵ -Yee "wɛan zɪ kɔ 'an drɛ bɛ, maan dra -te an -ka bɛ, te 'wɪnun zɪɛ -a -cin yra 'ka 'ji tʊ pɛɛnɔn man.

¹⁶ Kʊa 'vɪ 'cɛɛ 'nan -kaa san Zozi Crizi -ta pee wo -e 'e 'yee 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'ci -kɔɔn. Fien "cɛ kʊa 'pa 'cɛɛ dɪ, ɛn kʊ'a "nrɔnɛ 'kʊ 'ji ɛn kʊa 'vɪ dɪ. 'Pian kʊ -yee -dan ci 'yɪ 'kʊ yɪɛ 'a, ¹⁷ tʊ nɛn te 'tɔ -dan nɛn e "mlɪan fɛ pɛɛnɔn da bɛ -kaa "tɪ Bali -a -nɔn -yrɛ "bɛ -a man. Bali 'bɔ nɛn -yee -dan 'mlɪan fɛ pɛɛnɔn da bɛ, e 'wɪ tin 'ba Zozi lɛ. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «I ya 'an 'pɪ nɛn e 'sɔ 'mɛn tɪɣlɪ bɛ -a, 'i 'bɔ nɛn mɛɪn 'si "va.» ¹⁸ Wei zɪɛ e 'si laji, ɛn kʊa 'man 'kʊ 'bɔ 'a, te kʊ ya Zozi "srɔn Bali -le pɔn da.

¹⁹ Zɪ kʊ wei zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn kʊ yɪ -tɛra 'wɪ nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ 'e 'cɛn bɛ -a da 'kpa tɪɣlɪ. 'Ka drɛ "yi 'wɪ nɛn waa 'vɪ bɛ -a va. Kɔɔ 'wɪ zɪɛ e ya "le 'tɛ 'san nɛn e cɪ 'binan klun va bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. E "bia zɪɛ -trilii, -e tʊ nɛn yɪdɛ 'san bɔala bɛ e 'bɔ. Tʊ zɪɛ -a man nɛn tʊ 'cɛn mlɛn crɛn bɔala. Zozi nɛn, -yɛɛ 'wɪ pɛɛnɔn 'ci "sia -cɛɛ 'wein.

²⁰ 'Wɪ 'gʊɛ te -a -cin 'e 'san 'ka 'ji "fo "dɪ. 'Wɪ nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ 'li 'e 'cɛn, ɛn waa crɛn -tɛ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, blamin -le 'wɪ 'tɔdɪ -a "cɛɛ waa -ci vɛ dɪ. ²¹ Kɔɔ 'wɪ 'bɔ nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ bɛ, blamin -le 'wɪ 'tɔdɪ "cɛɛ 'pa o -wulo -ji dɪ. 'Pian Bali lei 'saun 'bɛ 'ta 'tɔ o man, ɛn 'wɪ nɛn e 'si Bali 'le bɛ, waa 'vɪ.

'Ka drɛ "yi minnun nɛn o 'wɪ vɛ 'wɪ 'a Bali wei da bɛ o va!

¹ 'Li bɛ, Izraɛl 'nɔn 'bɔ yɛi "bɛ, min -mienun 'wɪ -sɛan, te waa vɛ 'nan 'o ya Bali 'lewei vɪnɔn 'a. -A -tʊwli "nɛn "nyɪan 'cɛɛ vɛ -a, minnun nɛn o 'wɪ -sɛan, te waa vɛ 'nan o ya Bali -le 'wɪ "paanɔn 'a bɛ, o -taa "kɔnɛ 'ka yɛi. 'Wɪnun nɛn e ya 'wɪ 'a, ɛn e min -nan -nyaan "bɛ, o -taa -a "paalɛ 'ka 'ji. Minsan nɛn 'bɛ o 'si 'wɪ 'ji bɛ, wa'a 'bɛ 'siala min -a dɪ. 'Wɪ nɛn waa dra zɪɛ -yee "wɛan bɛ, Bali -taa 'wɪ "nɛn -kɔɔnɛ -wɛɛ o kɪɣlɪ tʊ va.

² 'Wɪnun nɛn waa dra, te e ya -wɪdɪ "bɛ, -a -sru "nɛn min "kaga -taa -sɔɔnɛa. 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan bɛ, minnun -taa 'wɛɛ -wɪdɪ Bali -le -si tɪɣlɪ bɛ -a man. ³ "Lala yɪdɪ "yi "le "wɛan bɛ, o 'ka see "paaman wei 'nɔnɔn 'a, -e 'o "lala "koo 'ka 'lɔ. 'Pian 'wɪ nɛn e -taa "bɔɛ o man bɛ, Bali -a 'pla 'e 'cɛn -a -nan 'mɔn, ɛn o -nan -nyandɪ 'bɔ 'kogo.

⁴ Maan -cin -tɔa 'ka 'ji 'nan, zɪ Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ o 'wɪ 'wɪdɪ drɛ bɛ, Bali 'ka o 'tʊdɛ 'e "tun "dɪ, 'pian e o -fɔ klun 'pʊ tiidii 'va. Fɛ zɪɛ -a -nan nɛn, o -fo 'li 'trilii, -e tin 'ba yɪ 'e bɔ.

⁵ ɛn "nyɪan bɛ, Noe tʊ va 'li bɛ, minnun nɛn o yɪɛ 'ka 'naan Bali man dɪɛ, Bali 'ka o 'tʊdɛ 'e "tun "dɪ, 'pian e laa -dan fɛn -trilii, ɛn o pɛɛnɔn -nan -nyan. Min 'sɔra "cɛ "nɛn Bali -a 'si 'wɪ 'ji, Noe 'lee min 'sɔravli. Noe zɪɛ -yɛɛ 'vɪ minnun lɛ 'nan, 'o 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man, -e 'o 'ta wɪla 'wɪ tɪɣlɪ -sru.

6 En "nyian bε, 'fla nεn waa laabo Sodom 'lee Gomor bε, Bali 'w1 "nεn -koon -wle, e o -nan -nyan 'te 'a. 'W1 z1ε Bali -a dre 'nan, -e 'e dre minnun nεn wa'a 'klanman Bali 'lɔ d1ε, -wee 'w1 -koon "manvε -a. 7 'Fla 'bɔ z1ε -a da bε, min -tuwli "cε "nεn Bali -a 'si 'w1 'ji. Waa laabo Lot. E ya min t1gl1 'a, εn 'w1 'wliɔn nεn minnun z1ε waa dra bε -a 'w1 "naan "man. 8 Tu -tuɔv pεεnɔn nεn e "cεan bε, te e 'o dre w1 -wliɔnun ye. En 'w1 'wliɔnun nεn waa ve bε, te yaa maan. 'W1 z1ε e "naan Lot man 'e -ciala "da, e ya min t1gl1 'a -le "wεan. 9 'W1 pεεnɔn z1ε yaa -koonman -cεε 'nan, z1 kɔ Minsan 'e minnun nεn o c1 -yee vε -a bε o 'si 'w1 'ji bε, yaa -tɔa. En yaa -koonman "nyian 'nan, -si nεn kɔ Minsan 'e 'ci1a "da, -e 'e 'w1 "nεn -koon 'w1 'wliɔ "drenɔn lε bε, yaa -tɔa.

10 Minnun nεn Minsan 'w1 "nεn -koonman -wle "buv "bε, minnun nεn o 'ta wula 'o 'bɔ 'ci 'sɔ winun -wliɔ -sru "bε o nεn. -A -cin 'ka o ji 'nan, Bali a 'pleble, εn e 'wee tin "baa d1. Wa'a 'klanman 'w1 'tu -lɔ "fo "d1, εn 'o 'fli "siala 'kpa. 'Yra 'ka o yiε man Bali -le 'pasianɔn nεn laji bε o "srɔnnan d1. 11 Bali -le 'pasianɔn 'bɔ nεn o 'pleble "mlian minnun z1ε o da bε, wa'a 'w1 'wliɔ 've minnun z1ε o man Minsan 'lε d1.

12 Lua winun 'ka 'o 'wulo ji nrɔnman d1, o 'bɔla 'trɛda 'nan, -e 'o -fɔ san ji, -e min 'e o -tε. Minnun 'bɔ 'labε, o ya "le -wee 'w1 'zɔ. Fε nεn wa'a tɔa d1ε, o "we "man -wliɔ. -Wee -kad1 dra "le -winun z1ε -wee vε zɔ.

13 'W1 'wliɔ "nεn waa dre bε, o -taa -a "nεn "y1ε yra yidi -a. -Te tu cεεn bε, 'w1 nεn e 'o ci "nranman bε -nyrɛn "fedi -bliɔ -a. Minnun z1ε -te o yra 'cee -blifε -sru "bε, 'w1 nεn e ya paan "le 'e o -tε 'yra -a bε, e o ci "nranman. Wεε -maan minnun 'ka 'tɔ srɛman. 14 O yiε 'ka 'ciala l1mɔn da d1, εn o "koe 'ka 'nyaan 'w1 'wliɔ "dreɔd1 -a d1. Minnun nεn o 'ka 'o 'tɔd1 Bali wei da t1gl1 d1ε, o o "sia -si t1gl1 da. Fε yidi da nεn -wee ci "nrɔnd1 pεεnɔn c1. Bali -le nyran -bliɔ a -wee vε -a. 15 O 'si -si t1gl1 bε 'bε da, εn o 'san. -Si -tuwli "nεn Beɔr -p1 Balam -a 'sia 'li bε, -a da nεn o sɔɔnla. "Lala yidi 'yi "le "wεan Beɔr -p1 z1ε, e ya "vale 'e 'w1 'wliɔ "dra, 16 'pian Bali a "trɔεn nyuɔn 'w1 z1ε -a man. -Aflumun nεn ya'a 'we d1ε, e 'w1 tin 'ba -yrε blamin wei -ji. E -si -tɔ Bali 'lewei v1zan z1ε -yrɔ, 'nan te 'e 'w1 'wliɔ "dre d1.

17 Minnun 'bɔ z1ε, o ya "le 'nan, 'yi ku nεn 'yi 'ka 'bɔala "ji "d1ε, -yee 'w1 'zɔ. En o ya "nyian "le 'nan, laa 'bε wla "ji, εn fulɔ c1 cilanan "a "da "bε, -yee 'w1 'zɔ. Klun 'pɔ tiidii 'kpa nεn Bali -a 'pla -wee yra ynan -a. 18 En minnun 'bɔ z1ε, 'w1 -dandan nεn waa ve minnun lε te -a -ci "ka "d1. 'O 'bɔ 'ci 'sɔ winun -wliɔ "bε, -a 'bɔ nεn waa "paaman minnun ji, 'nan -e 'o o see "paa, -e 'o 'w1 'wliɔ "dre. Z1 waa dra z1ε -e 'o minnun nεn o -si t1gl1 'sia 'e -trε bε o man y1. 19 Waa ve minnun lε 'nan, o 'ka "nyian fε -tu -le nɔan -a d1, te o 'bɔ o ya 'o dre w1 -wliɔ "nεn waa dra bε -yee nɔan -a. -Yεε o -nan -nyaan.

Koo 'wɪ nɛn min -a dra, ɛn ya'a 'kolaman -e 'e 'pɛ 'si -a -sru "diɛ, te e ya 'wɪ zɪɛ -yee nɔn -a.

²⁰ Min nɛn e -kaa san Zozi Crizi nɛn -kaa 'sizan 'wɪ 'ji -a bɛ, -a -tɔ bɛ, te 'e 'pɛ 'si 'trɛda winun -wɪdɪ -sru. 'Pian -te -a san 'li 'e da "nyian 'winun zɪɛ -a va, ɛn ya'a 'kolaman -e 'e 'pɛ 'si -a -sru "diɛ, -a 'le 'srannan "bɛ -yee -kɔndɪ -wɪdɪ "mlian -a tɛdɛ vɛ da. ²¹ Min zɪɛ -a "yi mlin paan -e 'e vɪɛ 'e -si tɪgl zɪɛ -a -tɔ dɪ. Koo Bali -le -pei -tɔ winun nɛn waa paa "ji "bɛ, yaa -tɔ 'vaa, ɛn e 'si -a -sru. ²² 'Wɪ nɛn e 'bɔ min zɪɛ -a man bɛ, -kɔnnɛn "fli 'gʊɛ -a da wɪ nɛn. Waa -fɔ 'nan: «Fɛ nɛn -plɛn fee 'a bɛ, yaa 'sia "nyian, yaa bl.» ɛn «'Sru nɛn o 'si -a -srunan bɛ, e 'li 'e da "nyian -feli -va.»

3

Minsan Zozi Crizi -taa "nyian

¹ 'An beenun, 'fluba nɛn maan crɛn -tɛa -e 'an 'pa 'sia 'cɛɛ bɛ, -a "flizan nɛn 'gʊ 'va. 'Fluba "fli zɪɛ -a -ji bɛ, 'wɪ nɛn kaa -tɔa 'va bɛ, -a 'bɔ nɛn maan -cin -trɔa 'ka 'ji, 'nan -e 'ka 'wulo -ji "nrɔn "da tɪgl. ² 'Wɪ nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ 'li 'e 'cɛn bɛ, 'ka 'ci "nrɔn "da. ɛn 'wɪ nɛn Minsan nɛn min 'sizan 'wɪ 'ji -a bɛ, yaa 'vɪ 'nan 'ka drɛ bɛ, 'ka 'ci "nrɔn "da "nyian. 'Wɪ zɪɛ -yee 'pasianɔn 'bɛ paa 'ka 'ji.

³ 'Wɪ nɛn e cɪ "le 'ka 'pla 'ka 'ji 'e tɛdɛ bɛ, -nyrɛn 'gʊ, tʊ -fɔla "da "ji bɛ, minnun nɛn o 'ta wo 'o 'bɔ 'ci 'sɔ 'winun da bɛ o -kɔan. Minnun zɪɛ o 'ka sɛɛ wo. ⁴ Waa ve 'cɛɛ 'nan: «Zozi

'e 'nan, 'e 'ta pee wo "nyian, -njɛɛ dʊv? ɛn e ya "mɛn nyin zia? 'Kʊ tranun cɛɛn -kaadɪ man, ɛn zɪ Bali 'trɛ drɛ 'li bɛ, fɛ -tʊ 'ka tian lilɛa dɪ.» ⁵ Minnun zɪɛ, -te o ya 'wɪ zɪɛ -a vɪnan bɛ, -a -cin 'ka o ji 'nan, 'trɛ tɛdɛ a 'li dɪ. -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan Bali wei da nɛn 'trɛ 'lee la 'bɔla 'li 'kpa. 'Yi 'va nɛn Bali 'trɛ 'bɔla, ɛn 'yi 'a nɛn Bali 'trɛ -sru cɛɛn. ⁶ Bali wei da nɛn "nyian laa -dan fɛn, ɛn 'trɛ tɛdɛ zɪɛ 'e srɛ. ⁷ ɛn Bali wei -tʊwli zɪɛ, -yɛɛ 'vɪ 'nan, 'trɛ 'lee labli nɛn -nan cɛɛgʊ yi -a 'gʊɛ, 'tɛ 'bɛ -taa "o srɛɛ. 'Pian Bali o ta -tɔ, -e tʊ nɛn e minnun -le tin "baa bɛ 'e bɔ. Minnun nɛn o yiɛ 'ka 'naan Bali 'bɔ man dɪɛ, tʊ zɪɛ -a man nɛn e o -nan -nyaan.

⁸ 'An beenun, 'cee vɛ bɛ, -a -cin 'e 'kɔn "cee 'ji 'nan, Minsan "le 'va bɛ, yi -tʊwli "cɛ "bɛ, lɛ -kpi tʊ nɛn (1.000), ɛn lɛ -kpi tʊ bɛ yi -tʊwli "cɛ "nɛn. ⁹ Min -mienun 'o 'ci "nrɔnman 'nan, 'wɪ nɛn Minsan -a 'vɪ bɛ, e 'ka -a drɛnan tada dɪ. -Wee tin 'ka 'nɔnnɔn dɪ, 'pian e -sɛanla minnun man -trɔɔ, koo e 'ka "vale 'nan min -tʊ -nan 'e 'nyan dɪ. 'Wɪ nɛn e cɪ "va "bɛ, -nyrɛn 'nan, min -tʊdʊ pɛɛnɔn 'o 'si 'o drɛ wɪ -wɪdɪ "man, -e 'o -sɔɔnla 'e -sru.

¹⁰ 'Bɛ a zɪ, 'pian Minsan -taa "kpɔ. -Yee -tadɪ dra kɪgli, "le 'nan zɪ crinzan -taa "min va bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. Tʊ zɪɛ -a man nɛn labli 'tɛ 'blɪdɪ "siala -wuuuu, te wa'a "nyian -a ye dɪ. Laji fɛnun pɛɛnɔn 'yi bo 'tɛ 'lɔ, ɛn 'trɛ 'lee 'e 'ta fɛnun pɛɛnɔn 'nan -nyaan.

¹¹ -Yee "wɛan -pɛ nɛn e "sɔa Bali lɛ bɛ, -a man nɛn 'ka 'ta wʊ 'kpa tɪgl, koo zɪ fɛ pɛɛnɔn

'nan -taa "nyanle be -a -cin a 'ka 'ji. ¹² 'Ka yiε yra Bali -le yi zιε -yre, zi 'kɔ 'ka dre 'lɔɔ, -e 'e bɔ tada be, -nyren 'ka dre. Yi zιε -a da nen, 'te labli -nan -nyaan "fo, en yi zιε -a da nen, laji fenun pεenɔn 'yi bo 'te 'lɔ. ¹³ 'Pian Bali "e 'nan, 'e labli -tre dra, en 'e 'tre -tre dra. Bali 'ci 'sɔ winun 'saza 'be dra fe zιε -a -nan. 'Winun zιε -a man -penann nen -kaa ci.

¹⁴ 'An beenun, 'winun zιε -a man -penann nen ka ci, -yee "wean 'ka 'cee 'pleble pεenɔn 'sia, -e 'ka yei 'e 'kɔn 'e 'sendi 'e cin va 'ka 'vale Bali -a. En 'ka 'cee 'pleble pεenɔn 'sia "nyian, -e 'ka 'kɔn 'saun Bali 'le, te 'wɪ 'wliɔɔ -tɔwli 'e 'kɔn 'ka man di. ¹⁵ 'Ka -tɔ 'ka 'fli -a 'nan, -te -kaa san 'e man -sran be, e ya "va 'nan 'ka 'si 'wɪ 'ji. 'Wɪ -tɔwli zιε, -kaa "buɔ Pɔl nen -cee min 'kpa -a be, yaa cren -te 'cee. Bali 'wɪ 'tɔɔɔ -nɔn -yre, en e 'wɪ zιε -a cren -te. ¹⁶ -Yee 'fluba -tɔvɔ pεenɔn 'ji be, 'wɪ zιε e ya -ji. En 'winun nen -a -ci a 'pleble be, o ya -ji "nyian. 'Pian minnun nen, wa'a 'wɪ 'tɔa 'kpa di, en o 'ka 'o 'tɔɔɔ Bali wei da tɔɔɔ di, waa -ci ve -wliɔɔ. En Bali wei pee nen 'e 'cren -tedi be, waa dra "nyian zi. 'Wɪ zιε -a dredi be e ya o 'bɔ 'fli -nan -nyan wɪ -a.

¹⁷ 'An beenun, 'cee vε be, 'wɪ zιε -a -cin a "cee 'ji 'va. -Yee "wean 'ka yiε 'tɔ 'ka 'fli -va, "tɔgɔ minnun -wliɔɔ zιε o 'ka see "paa. Kɔɔ o ya "vale 'nan 'o 'ka "sia -si nen, ka ya 'ka 'tɔɔɔ "da -kli 'va be, -a da, -e 'ka -sɔɔɔla o -sru. ¹⁸ 'Wɪ nen e ci "le 'ka dre be, -nyren 'nan: -Kaa san Zozi Crizi nen -kaa 'sizan

'wɪ 'ji -a, en ka sɔɔɔla -a -sru "be, 'ka 'kɔ -a 'e 'le, -e 'e 'yee "yi "nɔn 'cee. En -a -tɔ nen kaa 'wɔ be, 'e 'pa "da. 'Tɔ -dan 'e 'kɔn -yee vε -a cεεgɔ, en 'e 'kɔn -yee vε -a 'li 'trilii. Amen!

'Fluba tεδε nen Zan -a cren -te

Zozi a Bali wei-a

¹ Wei nen e 'belidi -nɔan "min le be, ku -yee 'wɪ 'cren -tea 'cee. E ya 'li 'e 'cen 'wɪ pou sianan "nun, kva 'man, kva 'yɪ 'ku yie 'a, kva buu tɪglɪ, en ku kle "man 'ku 'pe -a.

² 'Belidi zɪe 'e 'fli kɔɔn, kva 'yɪ. Ku ya -a -nan yɪnɔn 'a, en ku -yee 'wɪ ve 'cee. 'Belidi nen ya'a 'nyaan dɪe -nyren. E ya "nen -kaa "tɪ Bali va, en 'be nen 'gʊe, yaa kɔɔn 'kʊe.

³ 'Wɪ nen kva 'yɪ, en kva 'man be, ku "cee "ve "nyian, 'du -e -kaa dre min -tʊwli "a, kɔɔ -kaa pɛenɔn dre min -tʊwli "a -kaa "tɪ Bali 'lee 'e 'pɪ Zozi Crizi nun -a. ⁴ 'Wɪ 'gʊe kva cren -te 'cee 'nan, -e -cee ci "nran 'e 'ciɪda "da "fo.

'Ka 'kɔn 'te 'san da

⁵ 'Wɪ nen kva 'man Zozi da, en ku "ta "cee "ve be -nyren 'gʊ: E 'nan Bali a 'te 'san -a, en klun 'ka "man "di.

⁶ -Te -kaa 'vɪ 'nan, -kaa 'vale Bali -a -kaa dre min -tʊwli "a, te -kaa 'ta wo klun va be, te -kaa 'wlu -sean, en -ka'a 'ta 'wɔla 'wɪ tɪglɪ da di. ⁷ 'Pian -te -kaa 'ta wo 'te 'san da "le Bali nen 'te 'san -a be -yee 'wɪ 'zʊ be, te -kaa dre -kaa cin yei min -tʊwli "a. -A -nan nen -a -pɪ Zozi nen waa -te be, -a nyen e -cee 'wɪ 'wɪdɪ pɛenɔn fuiman, -e -kaa dre 'saun.

⁸ -Te -kaa 'vɪ 'nan, 'wɪ 'wɪdɪ 'ka -kaa man dɪe, te -kaa ya -kaa 'fli see "paanan, en -ka'a

'ta 'wɔla 'wɪ tɪglɪ da di. ⁹ 'Pian -te -kaa -cee 'wɪ 'wɪdɪ 'vɪ Bali le 'wein be, Bali nen e ya tɪglɪ be, e 'ta wɔla 'e wei da, -e 'e -cee 'wɪ 'wɪdɪ "fui, en "nyian e -kaa dra 'saun 'e 'le 'wɪ 'wɪdɪ pɛenɔn 'sɪdɪ -a -kaa 'lɔ.

¹⁰ -Te -kaa 'vɪ 'nan, -kaa 'wɪ 'wɪdɪ "dreɛ dɪe, te -kaa Bali dre 'wluzan 'a, en -kaa 'ta 'wɔla Bali wei da di.

2

¹ 'Men 'nennun, 'wɪ 'gʊe maan cren -te 'cee 'nan, -e 'ka vɪɛ 'ka 'wɪ 'wɪdɪ "dreɛ di. En -te min -tʊ 'wɪ 'wɪdɪ dre be, 'ka -tɔ 'nan min nen e -nyɛanla -cee 'wɪ -sru, -e 'e -cee 'wɪ 'si "va "be, e ya -kaa "tɪ Bali "srɔn. Zozi Crizi nen e ya tɪglɪ be, -nyren. ² -A 'bɔ 'be dre 'sraga buve -a -kaa man, 'nan -e Bali 'e -cee 'wɪ 'wɪdɪ 'fui. Wa'a vɪɛ 'nan -kaa 'saza "ce "di, 'pian -e 'e 'tredanɔn pɛenɔn 'le 'wɪ 'wɪdɪ "fui.

'Wɪ nen Bali -a vɪ be, 'ka dre

³ 'Wɪ nen yaa -kɔɔnman 'nan, -kaa Bali -tɔa "be, -nyren 'nan -kaa 'ta wo Bali -le -pei da. ⁴ Min nen yaa 'vɪ 'nan: «'An Bali -tɔa», te ya'a 'ta wɔla -yee -pei da dɪe, te 'wluzan nen -a san -a, en te -a san 'lee 'wɪ tɪglɪ 'ka 'si -tʊwli "da di. ⁵ 'Pian bii nen i 'ta wo Bali wei da be, te 'yie Bali yɪdɪ "yi "a 'e 'le sɔɔdɪ. 'Wɪ zɪe -yɛɛ -kɔɔnman -cee 'nan, -kaa 'vale Bali -a -kaa dre min -tʊwli "a. ⁶ En min nen yaa 've 'nan: «'Ku 'vale -a ku ya min -tʊwli "a» be, -a san -le 'ta wo cein -kɔan "le Zozi 'le 'ta wo cein -zʊ.

Bali -le -pei "e 'nan, 'ka cin yɪ 'yi!

7 'An beenun, wa'a vɪɛ 'nan -pei -trɛ nɛn maan crɛn -tɛa 'cɛɛ dɪ, 'pian -pei ceje nɛn kaa 'yɪ -a pou sianan "bɛ -nyrɛn. -Pei ceje zɪɛ wei nɛn kaa 'man bɛ, -nyrɛn. 8 ɛn -pɛ -tɔ da zia bɛ, -pei -trɛ nɛn maan crɛn -tɛa 'cɛɛ. 'Wɪ 'kpa nɛn, kɔɔ Crizi -le 'ta wɔ cɛin -pei -trɛ zɪɛ -a kɔɔn, ɛn 'cee vɛ a -a -kɔɔnnan "nyian. -Yɛɛ cɪ 'nan, 'tɛ 'san tɪglɪ bii 'va, ɛn klun a -nyannan.

9 Min nɛn yaa 'vɪ 'nan, 'e ya 'tɛ 'san da, -e te ya'a 'e "bɔɪ -tɔ ye "yi "dɪɛ, te e ya tian klun va. 10 Min nɛn 'e "bɔɪ -tɔ ye "yi "bɛ, e -fo 'tɛ 'san da, ɛn fɛ -tɔ 'ka -yee cɪ "nrɔndɪ va -e 'e -tria dɪ. 11 'Pian bii nɛn yɪ'a 'i "bɔɪ -tɔ ye "yi "dɪɛ, te i ya klun va. I 'ta wɔ klun va. ɛn fɛnan nɛn i cɪ -kɔnan bɛ, yɪ'a tɔa dɪ, kɔɔ klun 'i yɪɛ 'wi.

Te 'kayɪɛ 'e 'kɔn 'trɛda fɛnun lɛ dɪ!

12 'Mɛn 'nɛnnun, an ya 'wɪ 'gɔɛ -a crɛn -tɛnan 'cɛɛ 'nan Zozi 'tɔ 'ji nɛn Bali 'cee 'wɪ 'wɪdɪ fui. 13 "Tɪnun, an ya 'wɪ 'gɔɛ -a crɛn -tɛnan 'cɛɛ 'nan, min nɛn e cɪ 'wɪ pou sianan "a bɛ, kaa -tɔ. -Gobonun, an ya 'wɪ 'gɔɛ -a crɛn -tɛnan 'cɛɛ 'nan, ka Satan nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ "paa 'nyranman -a bɛ, -a klɪ.

14 'Mɛn 'nɛnnun, 'wɪ 'gɔɛ maan crɛn -tɛ 'cɛɛ 'nan, ka -kaa "tɪ Bali -tɔ. "Tɪnun, 'wɪ 'gɔɛ maan crɛn -tɛ 'cɛɛ 'nan, min nɛn e cɪ 'wɪ pou sianan "a bɛ, kaa -tɔ. -Gobonun, 'wɪ 'gɔɛ maan crɛn -tɛ 'cɛɛ 'nan, ka ya 'pleblɛ, Bali wei a 'ka 'ji, ɛn ka Satan nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ "paa 'nyranman -a bɛ, -a klɪ.

15 'Wɪnun nɛn 'trɛda minnun -a dra bɛ te 'ka yɪ "yi "dɪ! -Te min 'wɪnun zɪɛ -a drɛdɪ ye "yi "bɛ, te -kaa "tɪ Bali yɪdɪ "yi 'ka -a san ji dɪ. 16 Kɔɔ o drɛ winun 'bɔ nɛn 'gɔ, min 'kɔɛ 'ci 'sɔ winun 'wɪdɪ "a -tɔ, 'lee fɛ pɛɛnɔn nɛn min yɪɛ -a ye bɛ min a "vale 'e 'kɔn 'yee vɛ -a, e ya "nyian -tɔ. ɛn fɛ pɛɛnɔn nɛn min lɔ bɛ min a "vale 'e 'fli -kɔnnan -a, 'bɛ a "nyian -tɔ. 'Wɪnun pɛɛnɔn zɪɛ, wa'a 'sia -kaa "tɪ Bali va dɪ, 'pian o "sia 'trɛda 'gɔ. 17 ɛn 'trɛ 'gɔɛ, e -nyaan 'o 'vale fɛ pɛɛnɔn nɛn min cɪ "vale 'e 'kɔn "nyian 'yee vɛ -a bɛ waa. 'Pian min nɛn e Bali cɪ 'sɔ winun dra bɛ, 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, e ya -a san -le vɛ -a.

'Ka drɛ "yi Crizi 'nanmanzan 'va

18 'Mɛn 'nɛnnun, tɔ -nyranman -ji nɛn -kaa cɪ 'gɔ. Kaa 'man 'nan, Crizi 'nanmanzan -taa "talɛ. ɛn 'bɛ nɛn 'gɔɛ, Crizi 'nanmannɔn 'bɔla "kaga 'va. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔnnan 'nan tɔ -nyranman -ji nɛn -kaa cɪ. 19 Crizi 'nanmannɔn zɪɛ o ya "nɛn 'kɔ 'va, 'pian kɔ 'ka waa -tɔwɪ "dɪ, -yee "wɛan nɛn o 'bɔla 'kɔ 'va. "Te 'e 'kɔn 'nan kɔ ya waa -tɔwɪ "bɛ, "te o -fɔ 'kɔ 'va. 'Pian o 'bɔla 'kɔ 'va, 'dɔ -e 'e -kɔnnan 'wein, 'nan kɔ 'ka waa -tɔwɪ "dɪ.

20 'Cee vɛ bɛ, Bali lei 'saun nɛn Crizi -a -nɔn 'cɛɛ, ɛn 'ka pɛɛnɔn 'wɪ tɪglɪ -tɔa. 21 Wa'a vɪɛ 'nan ka'a 'wɪ tɪglɪ 'tɔa dɪ, -yee "wɛan an 'wɪ 'gɔɛ -a crɛn -tɛ 'cɛɛ dɪ, 'pian 'nan -kaa -tɔa. ɛn kaa -tɔa 'nan 'wɪ -tɔwɪ 'ka 'sia 'wɪ tɪglɪ 'va dɪ.

22 -Tɪɛ cɪ 'wluzan 'a? Min nɛn yaa ve 'nan Zozi 'ka min nɛn Bali -a 'si "va -e 'e min-nun 'si 'wɪ 'ji bɛ -a dɪɛ -a san nɛn. Crizi 'nanmanzan zɪɛ, min nɛn ya'a -kaa "tɪ Bali 'lee 'e 'pɪ siala fɛ -tʊ -a dɪɛ -a san nɛn. 23 ɛn min oo min nɛn ya'a Bali -pɪ siala fɛ -tʊ -a dɪɛ, te 'o 'vale -a "tɪ "a o 'ka min -tʊwli "a "dɪ. 'Pian min nɛn yaa 'wɪ 'wein 'nan Zozi a Bali -pɪ -a bɛ, te 'o 'vale -a "tɪ "a, o ya min -tʊwli "a.

24 'Cee vɛ bɛ, 'wɪ nɛn kaa 'man -a pou sianan "bɛ, -a -cin 'e 'fɔla 'ka 'ji. Kɔɔ -te 'wɪ nɛn kaa 'man -a pou sianan, 'nan -a -cin -fɔla 'ka 'ji bɛ, te 'ka 'vale -kaa "tɪ Bali 'lee 'e 'pɪ -a ka ya min -tʊwli "a, 25 te 'wɪ nɛn e 'nan 'e dra -cɛɛ bɛ, e ya -cee vɛ -a, -nyrɛn 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a.

26 'Wɪ 'gʊɛ maan crɛn -tɛ 'cɛɛ minnun nɛn o ya "vale 'o 'ka "sia -si tɪglɪ da bɛ -wee "wɛan. 27 'Cee vɛ bɛ, Bali lei 'saun nɛn Crizi -a -nɔn 'cɛɛ bɛ, e ya 'ka 'lɔ. -Yee "wɛan e 'ka "le min 'e 'bɛ "paa "nyian 'ka 'ji dɪ. 'Pian -yee lei 'saun 'bɔ 'bɛ 'wɪ pɛɛnɔn "paaman 'ka 'ji. ɛn 'wɪ tɪglɪ nɛn, yaa "paaman 'ka 'ji, 'wlu "cɛɛ dɪ. -Yee "wɛan 'ka 'vale Crizi -a 'ka 'fʊ -tʊwli, "le zɪ lei 'saun -a paa 'ka 'ji bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ.

Bali -le 'nɛnnun 'ka 'wɪ 'wɪdɪ dra dɪ

28 'Mɛn 'nɛnnun, -maan ve "nyian 'cɛɛ 'nan 'ka 'vale Crizi -a 'ka 'fʊ -tʊwli, 'dʊ -e tʊ nɛn e -taa "man "bɛ, te 'ka 'ci a 'e 'sɔdɪ 'nan 'ka 'man a 'e wʊʊdɪ. ɛn 'yra 'ka 'kɔan yɪɛ man yɪ zɪɛ -a da dɪ.

29 Zɪ kaa -tɔa 'nan Zozi Crizi a min tɪglɪ 'a bɛ, -a -tʊwli "nɛn 'ka -tɔ "nyian 'nan min nɛn e 'wɪ tɪglɪ dra bɛ, te Bali -le 'nɛn nɛn -a san -a.

3

1 "Ka 'yɪɔ "le zɪ -kaa "tɪ Bali -kaa 'yɪ "yi -dan, ɛn e -kaa laabʊ 'yee 'nɛnnun, ɛn -kaa ya "nyian -yee 'nɛnnun -a 'kpagba. 'Tɾɛdanɔn 'ka -a -ci tɔa 'nan -kaa ya Bali -le 'nɛnnun -a dɪ, kɔɔ wa'a Bali -tɔɛ dɪ. 2 'An beenun 'bɛ nɛn 'gʊɛ, -kaa drɛ Bali -le 'nɛnnun -a, ɛn zɪ -kaa -taa "kɔnɛ bɛ, ka'a tian -a tɔa dɪ. 'Pian tʊ nɛn Crizi -taa "man "bɛ, -kaa -kɔan "le -yee 'wɪ 'zʊ kɔɔ -kaa ye "le zɪ e cɪ bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ. 3 Min nɛn 'wɪ zɪɛ -a -cin cɪ "ji "bɛ, 'e yɪɛ -tɔa 'e 'fli -va, -e 'e vɪɛ 'e 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ "le zɪ Crizi "e drɛ bɛ -yee 'wɪ 'zʊ.

4 Min nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ "dra bɛ, te -a pei a 'e 'padɪ Bali man, kɔɔ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ bɛ, e ya pei 'padɪ -a Bali man. 5 ɛn kaa -tɔa 'nan Crizi -ta -e 'e -cee 'wɪ 'wɪdɪ pɛɛnɔn bɛ -a "nɛn "wɪ yɪ, te ya'a 'wɪ 'wɪdɪ "drɛɛ dɪ. 6 -Yee "wɛan min nɛn 'o 'vale Crizi -a o ya min -tʊwli "a bɛ, ya'a 'wɪ 'wɪdɪ 'dra dɪ. 'Pian bii nɛn i 'wɪ 'wɪdɪ "dra bɛ, te zɪ Crizi cɪ bɛ, yɪ'a 'tɔa dɪ, ɛn yɪ'a tian Crizi -tɔɛ "fo "dɪ.

7 'Mɛn 'nɛnnun, te min 'e 'ka see "paa dɪ! Min nɛn e 'wɪ tɪglɪ dra Bali 'lɛ bɛ, te e ya tɪglɪ, "le Zozi a tɪglɪ bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. 8 'Pian bii nɛn i 'wɪ 'wɪdɪ "dra bɛ, te Satan -le 'nɛn nɛn 'yia. -Yɛɛ cɪ 'nan, Satan 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ 'sia 'tɾɛda pou sianan. -Yee "wɛan nɛn Bali -pɪ -ta,

'nan -e 'e Satan -le 'nyranman sɾɛ.

⁹ Min nɛn e ci Bali -le 'nɛn a bɛ, ya'a 'wɪ 'wɪdɪ 'dra dɪ, kɔɔ Bali -le 'belidɪ a -a san lɔ. Ya'a 'kɔlamɛn te e 'wɪ 'wɪdɪ 'dra dɪ, e ya Bali -le 'nɛn 'a -le "wɛan. ¹⁰ 'Pian bii nɛn yi'a 'wɪ tɪgɪ 'dra dɪɛ, te Bali -le 'nɛn "cɛɛ 'yia dɪ. ɛn -te yi'a 'i "bɔɪ -tɔ ye "yi "dɪɛ, te Bali -le 'nɛn "cɛɛ 'yia dɪ. 'Wɪnɛn zɪɛ -a man nɛn o Bali -le 'nɛn 'lee Satan -le 'nɛn -kɔnnɛn 'ye.

'Ka cin yi 'yi!

¹¹ 'Wɪ nɛn -kaa man -a pou sianan "bɛ, -nyɾɛn 'nan -kaa cin yi 'yi!

¹² Te -kaa 'kɔn "le min -tɔ nɛn waa laabo Kaɛn bɛ -yee 'wɪ 'zɔ dɪ! -Yɛɛ ci 'nan e ya Satan nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ "paa 'nyranman a bɛ, -yee 'nɛn 'a. ɛn 'e -suannɛn "bɔ "tɔwɪ, "tɪ "tɔwɪ "tɛ. -Mɛ "le "wɛan nɛn yaa -tɛ "mɛn? Kɔɔ Kaɛn 'pa nyranman a -wɪdɪ, 'pian -a -suannɛn "le 'pa nyranman a "yi.

¹³ 'An "bɔɪ Zozinɔn, -te 'trɛdanɔn 'ka 'ka 'ye "yi "dɪɛ, te 'wɪ 'e 'ka 'kan dɪ. ¹⁴ Kɔɔ -kaa -tɔa 'nan, -kaa 'sɔ 'ka -lɔ, ɛn 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, e ya -cee vɛ -a. -Kaa "bɔɪnɛn ye "yi "le "wɛan nɛn -kaa -tɔa zɪɛ. -Te min -tɔ a 'nan, ya'a 'e "bɔɪ -tɔ ye "yi "dɪɛ, te -a san a tian 'ka -lɔ. ¹⁵ Min oɔ min nɛn e "naan 'e "bɔɪ -tɔ man bɛ, te min -tɛzan nɛn -a san -a. ɛn kaa -tɔa 'nan 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, e 'ka min -tɛzan -le vɛ -a dɪ.

¹⁶ 'Wɪ 'gɔvɛ -a nɛn -kaa yɪdɪ "yi "ci -tɔa: Zozɪ Crizɪ -ka -cee "wɛan. -Yee "wɛan -kaa "ka wɔ "nyian -kaa "bɔɪnɛn 'tɔ 'ji.

¹⁷ -Te 'trɛda fɛnɛn a min -tɔ -lɔ 'nan 'e "bɔɪ -tɔ 'yi, te -yee "ka "dɪ, ɛn -a 'wɪ a "man "bɛ, -te -a nyɾinda 'ka 'sɛnɪɛ "da "dɪɛ, -a -ci a 'wein 'nan Bali -le yɪdɪ "yi 'ka -a san lɔ dɪ.

¹⁸ 'Mɛn 'nɛnnɛn, te -kaa min yi "yi -kaa 'le lou "dɪ! 'Pian -kaa drɛ wɪ 'e -kɔɔn 'nan -kaa min ye "yi. ¹⁹ 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔɔnman -cɛɛ 'nan -kaa ya Bali -le 'wɪ tɪgɪ -sru, te -kaa ci yɾa "tra Bali 'lɛ. ²⁰ ɛn -te -cee ci "nrɔndɪ tin -tɛa -kaa da bɛ, -kaa -tɔ 'nan Bali -dan "mlian -cee ci "nrɔndɪ da ɛn e -kaa drɛ wɪ pɛɛnɔn -tɔa.

²¹ 'An beenun, -te -cee ci "nrɔndɪ 'ka tin -tɛa -kaa da dɪɛ, te -kaa Bali trɔ 'ba -kaa 'ji le "klan -a dɪ, ²² ɛn fɛ pɛɛnɔn nɛn -kaa laabo -yɾɔ "bɛ, yaa -nɔan -cɛɛ. Kɔɔ -kaa 'ta wo -yee -pei da, ɛn 'wɪ nɛn e ci -a -ci 'sɔ 'a bɛ, -kaa dra.

²³ ɛn 'wɪ nɛn yaa laabɔ -kaa 'lɔ bɛ -nyɾɛn 'nan, -kaa yi -tɛra 'e 'pɪ Zozɪ Crizɪ da, ɛn -kaa cin yi "yi "le zɪ 'e 'vɪ -cɛɛ bɛ, -yee 'wɪ 'zɔ. ²⁴ Min nɛn e 'ta wo 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ bɛ -a da bɛ, -a san 'lee Bali a min -tɔwɪ "a. ɛn Bali 'lee -a san a min -tɔwɪ "a. Bali -le lei 'saun nɛn yaa -nɔn -cɛɛ bɛ, -yɛɛ -ci -kɔɔnman 'nan -kaa 'vale Bali -a -kaa ya min -tɔwɪ "a.

4

O Bali lei 'saun -tɔa 'kɔ?

¹ 'An beenun, te 'ka yi -tɛra minnɛn -tɔdɔ pɛɛnɔn nɛn waa ve 'nan Bali lei a 'o 'lɔ bɛ, o da dɪ. 'Pian 'ka o bɔv 'kpa -e 'ka -tɔ 'nan lei nɛn -wɪɔ "bɛ, e "sia Bali va. -Yɛɛ ci 'nan, 'wlunɔn "kaga fuɪla "man 'trɛda, te o 'nan 'o ya Bali 'lewei vɪnɔn

'a. ² Fε nen e Bali lei 'saun 'nɔan -kɔɔnman bε -nyrɛn 'gυ: Min nen yaa ve min pɛɛnɔn yie man 'wein 'nan Zozi Crizi -ta 'trɛda blamin -a bε, te -a san zie Bali lei 'saun a -yrɔ. ³ Pian bii nen yi'a 'wɪ zie -a ve Zozi man dɪɛ, te Bali lei 'saun 'ka 'i 'lɔ dɪ. Lei zie e "sia Crizi nanmanzan 'va. Kaa 'man 'nan lei zie e -taa "talɛ, ɛn 'e -ta 'trɛda 'va.

⁴ 'Mɛn 'nennun, ka ya Bali -le 'nennun -a. ɛn minnun nen o Bali 'lewei ve 'wlu 'a bε, ka o kɪ, kɔɔ lei nen 'ka 'ji bε, -a 'pleble "mlian lei nen 'trɛda minnun ji bε, -a da. ⁵ 'Wɪlunɔn zie, 'trɛdanɔn nen waa -yee "wɛan o 'wɪ ve "le 'trɛdanɔn 'le 'wɪ 'zυ, ɛn 'trɛdanɔn o wei maan "yi. ⁶ -Kaa 'gυɛ, -cɛɛ cɪ Bali -le 'nennun -a. -Yee "wɛan min nen e Bali -tɔa "bε, e -kaa wei maan "yi, 'pian min nen e 'ka Bali -le 'nen 'a dɪɛ, -a san 'ka -kaa wei maan "yi "dɪ. Zɪ -kaa lei nen e 'wɪ tɪgh ve bε, 'lee lei nen e 'wlu -sɛan "bε, -a -tɔa zie.

Bali va nen yidɪ "yi "sia

⁷ An beenun, -kaa cin yɪ "yi, kɔɔ Bali va nen yidɪ "yi "sia. Min nen e min ye "yi "bε, te Bali -le 'nen -a san -a, ɛn e Bali -tɔa. ⁸ Pian bii nen yi'a min ye "yi "dɪɛ, te yi'a Bali tɔa dɪ, kɔɔ Bali min ye "yi. ⁹ Zɪ Bali -a -ci kɔɔn -cɛɛ 'nan e min ye "yi -gυ, e 'yee 'nen -tɔwli 'pa 'sia 'trɛda, 'nan -e 'e 'belidɪ -nɔn -cɛɛ. ¹⁰ ɛn -yee yidɪ "yi zie, e 'ka 'nan -cɛɛ Bali yɪ "yi "dɪ, 'pian -yɛɛ -kaa 'yɪ "yi. -Yee "wɛan e -ta 'yee 'nen 'a, -e 'e drɛ 'sraga bυ vɛ -a -kaa man, 'nan -e Bali 'bɔ 'e -cee 'wɪ 'wɪdɪ 'fui.

¹¹ An beenun, Bali -kaa 'yɪ "yi zie, -yee "wɛan -kaa "cin yɪ "yi "nyian. ¹² Min -tɔ 'ka tian Bali yɪɛ dɪ. -Te -kaa cin ye "yi "bε, te -kaa 'vale Bali -a, -kaa ya min -tɔwli "a, ɛn te Bali yidɪ "yi "a 'e 'lɛ sɔɔdɪ -kaa 'ji.

¹³ Bali 'yee lei 'saun 'nɔn -cɛɛ, -yɛɛ -kɔɔnman 'nan -kaa ya waa min -tɔwli "a, ɛn -kaa fo waa min -tɔwli "a. ¹⁴ -Kaa "tɪ Bali 'yee 'nen 'pa 'sia 'nan -e 'e 'trɛdanɔn 'si 'wɪ 'ji. Kɔ 'bɔ 'gυɛ kɔa -nan 'yɪ, ɛn kɔ ya -a vɪnan minnun lɛ. ¹⁵ -Te min -tɔ -a 'vɪ minnun pɛɛnɔn yie man 'wein 'nan Zozi a Bali -pɪ -a bε, te -a san 'lee Bali a min -tɔwli "a, ɛn Bali 'lee -a san a min -tɔwli "a. ¹⁶ -Kaa 'gυɛ, -kaa -tɔa 'nan Bali -kaa ye "yi, ɛn -kaa yi -tɛra 'wɪ zie -a da.

Bali min ye "yi, -yee "wɛan min nen e minnun ye "yi ɛn e Bali ye "yi "bε, te -a san 'lee Bali a min -tɔwli "a, ɛn Bali 'lee -a san a min -tɔwli "a. ¹⁷ 'Wɪ zie -yɛɛ -kɔɔnman 'nan minnun yidɪ "yi 'lee Bali yidɪ "yi "a 'e 'lɛ sɔɔdɪ -kaa 'ji. -Te 'wɪ zie e ya 'e 'lɛ sɔɔdɪ -kaa 'ji bε, "klan 'ka 'kɔan -kaa 'ji tin 'ba nyan dɪ, kɔɔ -kaa 'wɪnun drɛ 'trɛ da "le Zozi Crizi -le 'wɪ 'zυ. ¹⁸ Min nen Bali -a ye "yi "bε "klan 'ka "ji "dɪ, -yɛɛ cɪ 'nan -a -nan nen Bali -le yidɪ "yi "cɪ 'e 'lɛ sɔɔdɪ bε, "klan 'sia -nan 'fo. Min nen yaa -tɔa 'nan o 'wɪ "nen -kɔɔnman 'yrɛ bε, "klan a "ji, min nen "klan a "ji zie, te -yee Bali yidɪ "yi 'ka 'e 'lɛ sɔɔdɪ dɪ. ¹⁹ Bali 'bɔ 'bε -kaa 'yɪ "yi 'e 'flin, -yee "wɛan -kaa minnun 'lee Bali ye "yi.

²⁰ -Te min -a ve 'nan, an Bali ye "yi -e te ya'a 'e "bυɪ -tɔ ye

"yi "dɪɛ, te 'wluzan nɛn -a san -a. -Yɛɛ cɪ 'nan, min nɛn ya'a 'e "bɔɪ nɛn yɛɛ ye bɛ, 'bɛ ye "yi "dɪɛ, ya'a 'kɔlaman -e 'e Bali nɛn ya'a 'bɛ ye dɪɛ, 'bɛ yɪ "yi "dɪ. ²¹ -Pei nɛn yaa -tɔ -cɛɛ bɛ, -nyrɛn 'gɔ. E 'nan: Min nɛn 'e Bali ye "yi "bɛ 'e "bɔɪ -tɔ yɪ "yi "nyian.

5

¹ Minnun nɛn o yi -tɛala "da 'nan Zozi 'bɛ cɪ min 'sizan 'wɪ 'ji Crizi -a bɛ, te Bali -le 'nɛnnun nɛn waa. ɛn -te min 'e "tɪ ye "yi "bɛ, yaa cɪ 'nɛnnun ye "yi "nyian. ² 'Wɪ nɛn yaa -kɔɔnman 'nan -kaa Bali -le 'nɛnnun ye "yi "bɛ, -cee Bali yɪdɪ "yi 'lee 'ta wɔladɪ -a wei da nɛn. ³ -Te -kaa 'ta wɔla 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ bɛ -a da bɛ, -yɛɛ cɪ Bali yɪdɪ "yi "a. -Yee 'winun 'bɔ 'ta 'ta wɔdɪ 'ka 'plɛblɛ dɪ, ⁴ kɔɔ min nɛn Bali -le 'nɛn 'a bɛ, e 'trɛda fɛnun klɪ.

Min nɛn e yi -tera Bali da bɛ 'wɪ "yi "nɛn yaa -si 'sia

Fɛ nɛn yaa -maan 'lɔɔ -kaa 'trɛda fɛnun klɪ bɛ, -cee yi -teradɪ Bali da nɛn. ⁵ -Tɪɛ -kɔlaman 'trɛda fɛnun 'klɪdɪ -a? Min nɛn e yi -tɛala "da 'nan Zozi a Bali -pɪ -a bɛ -a san nɛn.

⁶ Zozi Crizi zɪɛ e -ta. Zɪ e -ta bɛ, 'yi nɛn waa -batize drɛ -a bɛ, -yɛɛ -maan waa -tɔ 'nan Bali -pɪ nɛn. ɛn -a -tɛ nɛn waa 'wɔ -a nyɛn nɛn e -sran bɛ, -yɛɛ -maan waa -tɔ 'nan Bali -pɪ nɛn. Wa'a vɪɛ 'yi 'saza 'bɛ -maan waa -tɔ dɪ, 'pian o "flinɔn nɛn. ɛn Bali lei "e 'vɪ 'nan 'wɪ zɪɛ, 'wɪ 'kpa nɛn, kɔɔ Bali lei 'ka 'wlu 'sɛan dɪ. ⁷ Fɛ nɛn yaa -kɔɔnman 'nan 'wɪ 'kpa nɛn bɛ, e ya yaaga.

⁸ Bali lei 'saun a, ɛn 'yi a, ɛn nyɛn a, o yaaga zɪɛ o wei drɛ 'tɔwli.

⁹ 'Wɪ nɛn min -a ve bɛ, -kaa "siala 'wɪ 'kpa -a. 'Pian 'wɪ nɛn Bali -a ve bɛ -a 'kpa 'mlian 'wɪ nɛn min -a ve bɛ -a da, ɛn "mɛn "bɛ Bali 'bɛ 'vɪ 'nan 'e 'pɪ nɛn. ¹⁰ Min nɛn e yi -tɛala Bali -pɪ da bɛ, 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ zɪɛ, yaa -tɔa 'nan 'wɪ 'kpa nɛn. ɛn min nɛn ya'a yi tɛala Bali da dɪɛ, e Bali "siala 'wluzan 'a, kɔɔ ya'a yi -tɛɛa 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ 'e 'pɪ man bɛ -a da dɪ. ¹¹ 'Wɪ 'bɔ nɛn Bali -a 'vɪ bɛ -nyrɛn 'gɔ: 'Belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ Bali 'bɔ -a -nɔn -cɛɛ. 'Belidɪ zɪɛ yaa -nɔn -cɛɛ 'e 'pɪ -a. ¹² Min nɛn 'o 'vale Bali -pɪ -a o ya min -tɔwli "a bɛ, te 'belidɪ zɪɛ e ya -yrɔ. ɛn min nɛn 'o 'vale Bali -pɪ -a o 'ka min -tɔwli "a dɪɛ, 'belidɪ zɪɛ e 'ka -a san lɔ dɪ.

Te 'ka 'pɛ 'si 'cee yi -teradɪ Bali da -sru "dɪ!

¹³ Kaa nɛn ka yi -tɛala Bali -pɪ da bɛ, 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ maan cɛn -tɛ 'cɛɛ -e 'ka -tɔ 'nan 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, e ya 'ka 'lɔ.

¹⁴ Fɛ nɛn yaa -maan 'lɔɔ nyɛn 'ka -kaa 'ji Bali 'lɛ dɪɛ, -nyrɛn 'gɔ, -te -kaa fɛ -tɔ laabu -yrɔ "le zɪ e cɪ -a ci 'sɔ 'a -yee 'wɪ 'zɔ bɛ, e -kaa wei maan. ¹⁵ -Te -kaa fɛ -tɔ laabu -yrɔ "bɛ, -kaa -tɔa 'nan e -kaa wei maan, -yee "wɛan -kaa -tɔ "nyian 'nan, fɛ nɛn -kaa laabu -yrɔ "bɛ, yaa -nɔan -cɛɛ.

¹⁶ -Te min 'e "bɔɪ Zozizan -tɔ 'yi, te e ya 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnan bɛ, 'e Bali trɔ 'ba -yee 'wɪ man. 'Wɪ 'wɪdɪ "nɛn min zɪɛ ya'a drɛ bɛ -te ya'a 'belidɪ sia min lɔ dɪɛ, Bali 'belidɪ -nɔan -yrɛ.

'Pian 'wɪ 'wliɖɪ "tʊ a bɛ, e 'be-
liɖɪ "sia min lɔ. -Te min -a drɛ
bɛ, te 'ka Bali trʊ 'ba -a san
lɛ "fo "dɪ! 17 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn
min -a dra te e 'kla -si yɾa dɪɛ,
e ya 'wɪ 'wliɖɪ "drɛdɪ -a Bali
'ɛ. 'Pian -a -mie a bɛ, 'bɛ 'ka
'beliɖɪ sia min lɔ dɪ.

18 -Kaa -tɔa 'nan Bali -le 'nɛn
'ka 'wɪ 'wliɖɪ dra te yaa dra dɪ.
Bali -pɪ 'bɔ 'bɛ yiɛ -tɔa "va -e
Satan 'e vɪɛ 'e 'wɪ 'tʊ drɛ -yɾɛ
"dɪ.

19 -Kaa -tɔa 'nan Bali -
le 'nɛnnun nɛn -kaa a, ɛn
'trɛdanɔn pɛɛnɔn a Satan -lɔ.

20 -Kaa -tɔa "nyian 'nan Bali
-pɪ -ta, e 'pa -kaa 'va ɛn -kaa
Bali tɪɣlɪ 'tɔ. ɛn -kaa 'vale Bali
tɪɣlɪ 'a -kaa drɛ min -tʊwli "a,
kɔɔ -kaa 'vale -a -pɪ Zozi Crizi
-a -kaa drɛ min -tʊwli "a. -A -pɪ
ziɛ, -yɛɛ cɪ Bali tɪɣlɪ 'a, ɛn -yɛɛ cɪ
'beliɖɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a.

21 'Mɛn 'nɛnnun, te 'ka -
sɔɔnla fɛ nɛn min -a -paan "bɛ
-a -sru "dɪ.

'Fluba "flizan nɛn Zan -a crɛn -tɛ

¹ 'An 'bɔ 'gʊɛ, an ya -leglizɪ min ceje -tʊ -a, mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ -leglizɪ nɛn, Bali -a 'si "va "bɛ, -yɾɛ. Maan crɛn -tɛ -a 'bɔ 'lee 'e 'jinɔn ɛ. An 'ka ye "yi 'kpa, 'pian 'an 'saza "cɛɛ dɪ, minnun pɛɛnɔn nɛn o -si tɪgɪ -tɔa "bɛ "o 'ka ye "yi "nyian. ² Kɔɔ Bali wei tɪgɪ a -kaa 'ji, ɛn -a -cin yra -kaa 'ji 'li 'trilii.

³ -Kaa "tɪ Bali 'lee 'e 'pɪ Zozi Crizi bɛ, o "yi "dra -cɛɛ, o -kaa nyɾinda "sia, ɛn o -fʊdɪ -trɔɔ -nɔan -cɛɛ. -Te -kaa ya -tʊwli 'wɪ tɪgɪ -sru, ɛn -kaa cin ye "yi "bɛ, -a pɛɛnɔn zɪɛ, waa -nɔan -cɛɛ -kpɔ.

'Ka cin yɪ "yi!

⁴ 'An 'ci nran 'kpa, kɔɔ an 'ka -mienun 'yi, te o 'ta wɔla 'wɪ tɪgɪ -sru, "le zɪ -kaa "tɪ a 'vɪ bɛ, -yɛɛ 'wɪ 'zʊ. ⁵ ɛn 'bɛ nɛn 'gʊɛ, 'an "bʊɪ Zozinɔn, an 'wɪ "paala 'cɛɛ 'nan, -kaa cin yɪ "yi! -Pei -trɛ "cɛɛ an cɪ -a crɛn -tɛnan dɪ, 'pian -pei ceje nɛn -a pou sianan -kaa 'man bɛ, -nyɾɛn. ⁶ Yɪdɪ "yi "nɛn maan ve bɛ, -nyɾɛn 'nan, -kaa 'ta wɔla Bali wei da. -Pei ceje nɛn -a pou sianan kaa 'man bɛ, -nyɾɛn. 'Ka 'ta wɔla "da!

'Ka drɛ "yi minnun nɛn o Bali 'lewei ve 'wlu 'a bɛ o va

⁷ Minnun nɛn o min see "paaman -e min 'e 'si 'wɪ tɪgɪ -sru "bɛ, o ya "kaga, ɛn o fuila "man 'trɛda. Minnun zɪɛ, o 'ka "vale 'o "we "man 'nan

Zozi Crizi nɛn e -ta 'trɛda bɛ blamin nɛn dɪ. Min nɛn yaa dra zɪɛ, Zozi Crizi 'nanman-zan nɛn, ɛn min nɛn 'e min see "paaman bɛ -nyɾɛn. ⁸ 'Ka yɪɛ 'tɔ 'ka 'fli -va, -e 'ka 'ka -kopa yɪ 'e 'ciɪla "da. -Te ka'a drɛɛ dɪɛ, 'wɪ pɛɛnɔn nɛn -kaa drɛ bɛ, -a "nɛn 'fo 'e "tun. ⁹ 'Wɪ nɛn Crizi 'a paa minnun ji bɛ, min nɛn ya'a 'bɛ "paale minnun ji dɪɛ, 'pian "e pee 'pa "da "bɛ, te -a san 'lee Bali 'ka min -tʊwli "a dɪ. 'Wɪ nɛn Crizi 'a paa minnun ji bɛ, min nɛn yaa 'lein "paaman minnun ji bɛ, te -a san a min -tʊwli "a 'o 'vale -kaa "tɪ 'lee 'e 'pɪ -a. ¹⁰ -Te min -ta 'ka 'va 'nan, ɛn -yɛɛ 'wɪ "paadɪ a 'e 'pee Crizi 'le vɛ man bɛ, te 'ka 'wɪ "man -e 'e 'fʊ 'cee "kɔnnɛn "dɪ, ɛn te 'ka 'bɔ 'tɔ bʊ "fo "dɪ. ¹¹ Kɔɔ min nɛn yaa 'tɔ 'bʊ bɛ, 'wɪ 'wɪdɪ "nɛn min zɪɛ yaa drɛ bɛ, te e drɛ o "fli "le vɛ -a.

¹² 'Wɪ "kaga "a 'an 'ji -e 'an vɪ 'cɛɛ, 'pian an 'ka "vale 'an crɛn -tɛa "dɪ. An ya "vale 'an "lo 'ka 'va -e 'an 'wɪ tin 'ba 'cɛɛ 'an 'bɔ 'a, 'dʊ -e -kaa ci 'e "nran 'kpa.

¹³ 'Ka "bʊɪ Zozinɔn nɛn Bali o 'si "va "nyian 'gʊɛ, o "we 'ka 'va.

'Fluba yaagazan nen Zan -a cren -te

¹ 'An 'bɔ 'gʊɛ, an ya -leglizi min ceje -tu -a, mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a cren -te. Maan cren -te 'an bee Gai nen maan ye "yi 'kpa bɛ -yrɛ.

² 'An bee, an Bali tru "baa 'nan, 'wɪ pɛɛnɔn 'e drɛ 'yie "yi, 'nan 'i 'kɔn 'i 'belidɪ 'i kɔlɛbo 'ji. Maan -tɔa 'nan, Bali 'lɛ bɛ 'i lei a 'e 'belidɪ. ³ Kɔɔ -kaa "bʊɪ Zozinɔn -mienun -ta 'gʊ, ɛn zɪ i ci 'wɪ tɪglɪ -sru "bɛ, 'lee zɪ i 'ta wʊla "da "bɛ, waa 'vɪ 'mɛn. 'Wɪ zɪɛ yaan 'ci nran 'kpa. ⁴ 'Wɪ 'pee 'ka "nyian 'an 'ci nran -man -e 'bɛ 'mlin -a mandɪ 'nan 'mɛn 'nɛnnun 'ta wʊla 'wɪ tɪglɪ -sru "bɛ -a da dɪ.

Zan Gai 'tɔ 'yi 'vɪ

⁵ 'An bee, i 'wɪ dra 'i 'ci -a -tʊwli 'i "bʊɪ Zozinɔn lɛ. -Te yi'a o tɔa dɪ oo, yia dra -wɛ "nyian zɪ. ⁶ Minnun zɪɛ, o 'yie min yɪdɪ "yi 'vɪ -leglizi -ji 'nɔn lɛ 'gʊ. Mɛin tru "baa, -te o "ta -ko fɛ pee -nan bɛ, 'i 'pa o va. -Yɛɛ ci Bali ci 'sɔ wɪnun -a. ⁷ O 'si 'wee vɛ -nan 'nan -e 'o Zozi Crizi -le 'nyranman 'pa. Wa'a 'wɪɛ "man -e minnun nen wa'a tian -sɔɔnlɛa Zozi -sru "dɪɛ, 'o o lɔ fɛ 'si dɪ. ⁸ 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan bɛ, -kaa nen -kaa -sɔɔnla Zozi -sru "bɛ, -kaa 'pa minnun zɪɛ o va. Zɪ -kaa "paa o va 'wɪ tɪglɪ fuiladɪ -a "man zɪɛ.

Zan min -tu nen waa laabo Diotrefu bɛ -yee 'wɪ 'vɪ

⁹ An 'wɪ -mie cren -te 'e tɛdɛ, maan 'pa 'sia -leglizi nen

Diotrefu ci -ji bɛ, -a -ji 'nɔn lɛ. 'Pian Diotrefu 'bɔ nen e ci "vale 'e dra o tazan -a bɛ, 'wɪ nen maan 'vɪ bɛ, ya'a 'silɛa "da "dɪ. ¹⁰ -Yee "wɛan -te an 'bɔla 'nan nun bɛ, 'wɪ 'wɪdɪ pɛɛnɔn nen yaa dra bɛ, maan ta bɔala. E "we 'kʊ man -wɪdɪ, ɛn e 'wɪlɪ -sɛan 'kʊ man. 'Pian 'bɛ nen zɪɛ 'bɛ 'ka -a ci sɔa dɪ. -Kaa "bʊɪ Zozinɔn nen o bɔala "va "bɛ, ya'a 'we "man -e 'o 'fʊ -yee "kɔnnɛn "dɪ. ɛn -te min nen e -kʊ min zɪɛ -a 'yee "kɔnnɛn "bɛ, yaa san -pian -leglizi -ji.

¹¹ 'An bee, te 'i 'wɪ nen e ci -wɪdɪ "bɛ -a -nan yɪ min lɔ -e 'i drɛ dɪ. 'Pian 'wɪ "yi "nen 'i drɛ. Min nen e 'wɪ "yi "dra bɛ, te Bali -le 'nen nen -a san -a. ɛn min nen e 'wɪ 'wɪdɪ "dra bɛ, te ya'a Bali tɔa dɪ.

Zan min -tu nen waa laabo Demetri bɛ -yee 'wɪ 'vɪ

¹² Demetri -le vɛ bɛ, min pɛɛnɔn -yee 'wɪ "yi "ve. ɛn 'wɪ tɪglɪ nen e 'ta wʊla "da "bɛ -yɛɛ 'tɔ "yi bɔala "nyian. 'Kʊ 'bɔ 'gʊ, "kʊ 'tɔ "yi "ve "nyian, ɛn yia -tɔa 'nan 'wɪ nen kʊa ve bɛ, 'wɪ 'kpa nen.

¹³ 'Wɪ "kaga "a 'an 'ji -e 'an vɪ 'yie, 'pian an 'ka "vale 'an cren -tɛa "dɪ. ¹⁴ Maan "nrɔnman 'nan tʊ -fʊ "wɛnnɔn -e 'kʊ cin yɪ, -e 'kʊ -sɛɛ "wʊ 'kʊ cin yei.

¹⁵ 'I 'fʊ -trɔɔ! 'I beenun "we 'i 'va, ɛn an "we 'kʊ beenun pɛɛnɔn 'va 'tʊdʊ.

'Fluba nen Zud -a cren -te

¹ 'An 'bɔ Zud nen Zaji "bɔi - a bɛ, an ya Zozi Crizi 'suzan 'a. Mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a cren - te minnun pɛɛnɔn nen Bali o laabu bɛ -wɛɛ. -Kaa "tɪ Bali 'ka ye "yi, ɛn -a yiɛ a 'ka da -trilii -e Zozi Crizi 'e 'ta.

² Bali -le nyrinda, 'lee 'yee -fʊdɪ -trɔɔ, 'lee 'yee yɪdɪ "yi 'e drɛ 'cee vɛ -a 'e 'ciɪla 'da!

*'Ka drɛ "yi minnun nen o 'wɪ ve 'wlu 'a Bali wei da bɛ o va!
(2 Pi 2.1-17)*

³ 'An beenun, -a -cin a 'an 'ji 'e tɛdɛ 'kpa tɪglɪ 'nan, 'an 'fluba 'cɛn -tɛa 'cɛɛ, -kaa 'si nen Bali -a 'wɔ 'wɪ 'ji bɛ -a da. 'Pian maan 'yɪ 'nan, e ya "le 'an 'wɪ 'pla 'cɛɛ. 'Wɪ zɪɛ -nyɛn 'nan: Bali -le 'wɪ 'nɔnɔnɔn nen -kaa yi -tɛra "da "bɛ, 'ka 'tɔ "da 'plɛblɛ! Bali -a -nɔn minnun nen o cɪ -yee vɛ -a bɛ -wɛɛ, ɛn ya'a 'lim -lan 'li "fo "dɪ. ⁴ 'Wɪ zɪɛ maan 'pla 'cɛɛ, kɔɔ min -mienun wla 'ka yei 'e yɔɔdɪ. Wa'a 'ta 'wɔla Bali wei da dɪ, ɛn o 'wɪ 'wɪdɪ "dra te waa "paa 'nan, Bali -le "yi 'bɛ -si -nɔn 'wɛɛ. 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ -ji bɛ, Minsan Zozi Crizi nen -kaa tazan -a 'e -tɔwli "bɛ, -a 'bɔ nen waa -tua 'o 'pɛla koda. Minnun zɪɛ 'wɪ nen e "ta -taa "bɔɛ o man bɛ, waa cren -tɛ Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cɛn.

⁵ 'Winun nen 'gʊɛ kaa -tɔa 'e 'cɛn 'va, ɛn an ya "vale 'an -cin -tɔa "nyian 'ka 'ji. 'Li 'kpa bɛ, Minsan 'yee minnun Izraɛl 'nɔn 'si Ezipti nɔanba -ji, 'pian "bɛ -sru minnun nen

wa'a yi -tɛɛa "da "dɪɛ, e o -nan -nyan. ⁶ ɛn "nyian bɛ 'ka 'ci "nrɔn 'wɪ nen e 'bɔ Bali -le 'pasianɔn nen laji bɛ o -mienun man bɛ -a da. 'Wɪ zɪɛ -nyɛn 'nan: Bali 'plɛblɛ 'nɔn -wɛɛ, ɛn wa'a 'wɛɛ 'bɛ man dɪ. Fɛnan nen Bali o -nyran bɛ, -wɛɛ 'tɔɪ. -Yee "wɛan Bali o yɪɪ, ɛn e o 'pla klun 'pʊ 'va. O -fo -nan zɪɛ, -trilii -e tin 'ba yi -dan 'e 'bɔ. ⁷ 'Fla nen waa laabo Sodɔm 'lee Gomɔr bɛ 'lee 'flanun nen o "srɔn "bɛ, o -cin 'e -trɔa 'ka 'ji "nyian. 'Fla zɪɛ -a da 'nɔn bɛ, 'wɪ 'tɔwli "nen Bali -le 'pasianɔn zɪɛ waa drɛ bɛ, -a 'bɔ nen "o drɛ. Kɔɔ 'o 'fli -nɔn -kɔnnɛn -wɛɛdɪ 'lee lɪ -wɛɛdɪ lɛ, te 'winun nen blamin 'ka -a dra dɪɛ, waa "paa 'nyranman -a. -Yee "wɛan Bali 'wɪ "nen -kɔɔn -wɛɛ 'tɛ nen ya'a 'driman 'li 'mlɔnmlɔn dɪɛ -a. Bali 'wɪ zɪɛ -a drɛ 'nan -e 'e drɛ -cee 'wɪ -kɔɔn "manvɛ -a.

⁸ Minnun nen o wla 'ka yei "bɛ, 'wɪ 'tɔwli zɪɛ -a 'bɔ nen waa dra. Nyrin nen waa -tɛa "bɛ, -a da nen o 'wɪ "paa -e 'o 'wɪ 'wɪdɪ "drɛ, -e 'o Bali wei -fɔla 'o "trɔɛn -sru, -e 'o 'tɔ srɔ Bali -le 'pasianɔn nen laji ɛn o cɪ -dan -a bɛ, o man. ⁹ Bali -le 'pasianɔn nen laji bɛ, o tazan -dan nen waa laabo Mishɛl bɛ, ya'a 'wɪ zɪɛ -a drɛɛ dɪ. Tʊ nen 'o 'vale Satan -a o Moizi pa ta wɪ 'vɪ bɛ, ya'a 'tɔ srɔɛ Satan man dɪ. Yaa 'vɪ 'pian -yrɛ 'nan: «Minsan 'e 'wɪ "nen -kɔɔn 'yie!»

¹⁰ 'Pian minnun 'labɛ o 'tɔ srɔman fɛ nen wa'a 'tɔa dɪɛ -a man. O -blɔ "taan "le -winun -zʊ. 'Wɪ nen e -trɔa 'o 'wulo -ji bɛ, -a da nen o 'ta 'wɔla, o 'bɔ 'nan -nyan wɪ nen.

¹¹ 'Wɪ -taa "bɔɛ o man. Kɔɔ -si -tɔwli "nen Kaɛn 'ta 'wɔla

"da 'li bε, -a da nεn o -sɔɔnla. En "lala yɪdɪ "yi "le "wεan, 'wɪ 'wɪdɪ "nεn Balam a drε 'li bε, -a -tɔwli "nεn o cɪ -a drεnan. En o wɪuan Bali man "le zɪ Kore -a drε 'li bε -yee 'wɪ 'zɔ. O -nan -nyan wɪ nεn.

12-Te Zozinɔn 'o cin 'yi 'nan, -e 'o fε -blɪ 'e cin va bε, vε -mienun zɪε o ya 'o yei. 'Yra 'ka 'o yiε man fε -blinan dɪ. O 'bɔ 'pɔn -ji fε nεn waa -wεεman. Wεε -maan minnun 'ka 'tɔ srεman. Vε -mienun zɪε o ya "le 'nan laa 'bε wla "ji, 'pian 'yi 'ka "ji -e 'e 'fεn dɪ, fulɔ -ciala waa "da. En o ya "nyian "le yiba "nεn -a ba tɔ 'bɔ, te -a 'blɔ "ka "man "dɪε, -yee 'wɪ 'zɔ. O ya "le yiba "nεn waa 'sɔra bε, -yee 'wɪ 'zɔ. O -ka "fo. 13 Waa dra "le zɪ jemie 'e 'blɔ -fɔa, -e 'e 'va "tri wεεn bei "bε, -yee 'wɪ 'zɔ. Waa dra "le mɪn cren nεn e 'si 'e 'tɔ -nan bε, -yee 'wɪ 'zɔ. Klun 'pɔ tiidii 'va nεn Bali o -nyran "nan 'pla. -A -nan nεn, o -fo 'li 'trilii.

14 'Li bε Enɔk nεn Adan klu 'sɔravɪzan 'a bε, e minnun zɪε 'wee 'wɪ 'vɪ. Yaa 'vɪ 'nan: «"Ka 'yɪɔ! Minsan -taa 'o 'vale 'yee 'pasianɔn nεn laji bε o "kaga 'kpa -a, 15 -e 'e 'trɛdanɔn pεεnɔn 'le tin 'ba. E 'wɪ "nεn -kɔɔnman minnun nεn o drε wɪ cɪ -wɪdɪ "bε -wɪε, 'wɪnun nεn waa drε "va 'zia -wɪdɪ 'lee 'wɪnun nεn waa 'vɪ "va 'zia -wɪdɪ "bε -a man.»

16 Minnun zɪε o cɪ 'ka 'li 'sɔɔε dɪ. 'Wɪ pεεnɔn nεn e bɔa "o man bε, o wunwun "ve "da. O 'ta 'wɪla 'o 'ci 'sɔ wɪnun -wɪdɪ "da. Wei -dandan a o 'le, en o minnun see "paaman wei 'nɔnɔn 'a, te o o -ble.

Te 'ka 'pε -sru 'e tɔa dɪ!

17 'An beenun, 'wɪnun nεn -kaa san Zozi Crizi -le 'pasianɔn -a 'vɪ 'e 'cεn bε, -a -cin 'e 'tɔ 'ka 'ji. 18 Waa 'vɪ 'cεε 'nan: «Tɔ -fɔla "da "ji bε, Bali sεε wɔnɔn -kɔan. O 'ta wo 'o 'bɔ 'ci 'sɔ wɪnun 'wɪdɪ -sru.»

19 Minnun zɪε -wεε Zozinɔn "cεan 'e cin man. O 'bɔ 'wɪlo -ji 'wɪnun da nεn o 'ta wɪla, Bali lei 'ka -wɔ "fo "dɪ.

20 'Pian 'an beenun, 'cee vε bε, 'wɪ 'nɔnɔn nεn e 'si Bali 'bɔ 'va, εn ka yi -tera "da "bε, 'ka 'pa 'ka cin va -a -e 'ka 'tɔ 'plɛble! 'Ka Bali trɔ 'ba Bali lei 'saun 'le 'plɛble 'a! 21 Bali 'ka ye "yi, 'ka 'fɔ 'ka lɛadɪ "man! -Kaa san Zozi Crizi -kaa nyrinda 'si, 'ka yiε 'trɔa "da "trilii, -e tɔ nεn e 'belidɪ nεn ya'a 'nyaan dɪε -a -nɔan -cεε bε, 'e bɔ.

22 Minnun nεn 'o 'ci -fɔɔdɪ 'sia bε, 'ka o nyrinda 'si! 23 En "nyian min -mienun a bε, o drε wɪ o 'pla Bali -le tin 'badɪ wɪ. 'Ka o 'si 'wɪ 'ji, "tɔgɔ 'o 'kɔ 'tε 'va! En "nyian min -mienun a bε, 'ka o nyrinda 'si! 'Pian 'ka "klan Bali lɔ! -Wee "tri "nεn -wɔ "bε, te 'ka 'pε wɔ "va "dɪ!

24 'Tɔ -dan 'e 'kɔn Bali -le vε -a! E -kɔlaman 'e yiε 'tɔdɪ -a 'ka 'va, -e 'ka vɪε 'ka 'wɪ 'wɪdɪ "drε dɪ.

'Tɔ -dan 'e 'kɔn Bali -le vε -a! E -kɔlaman e -ko 'kaa, -e 'ka -yee -dan cɪ yɪ, te 'tɔ 'ka 'e 'padɪ 'ka man dɪ, te cɪ "nrandɪ a 'ka 'lɔ.

25 'Tɔ -dan 'e 'kɔn Bali -le vε -a! E ya 'e 'tɔwli, εn -yεε cɪ min 'sizan 'wɪ 'ji -a. -Kaa san Zozi Crizi -le "wεan bε, 'tɔ -dan a -yee vε -a, εn mingɔnɔn -blidɪ a -yee vε -a, εn 'plɛble a -yee vε -a, εn -kɔladɪ a -yee vε -a. -A

pou sianan 'li 'e 'cɛn, -e 'e 'bɔ
cɛɛgʊ yi -a bɛ, zɪ Bali cɪ zɪɛ, ɛn e
-fo -a 'li 'trilii. Amɛn!

'Wɪnun nɛn Zozi -a -nan kɔɔn Zan lɛ bɛ -nyrɛn 'gʊ Apokalis

¹ 'Wɪnun nɛn Bali -a ta 'bɔla Zozi Crizi lɛ bɛ -nyrɛn 'gʊ. 'Wɪnun zɪɛ Bali -a ta bɔla -yrɛ 'nan -e 'wɪ nɛn e -taa "drɛlɛ bɛ, Zozi 'e -kɔɔn 'e 'sunɔn lɛ. -Yee "wɛan nɛn Zozi 'yee 'pasianɔn nɛn laji bɛ -a -tʊ 'pa 'sia 'e 'suzan Zan -va, ɛn yaa -a -nan kɔɔn -yrɛ.

² 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn Bali -a ta 'bɔla Zozi lɛ, ɛn Zozi -a -nan kɔɔn Zan lɛ bɛ, -a 'bɔ nɛn Zan -a 'sinan 'pa 'fluba 'gʊɛ -a -ji. ³ Min nɛn e 'fluba 'gʊɛ -a ta ve bɛ, Bali -le -fɛa a "man. ɛn minnɔn nɛn 'o "trɔɛn -tɔa -a -ji wɪ lɛ, waa "paala 'o 'ji te o 'ta wɔla "da "bɛ, Bali -le -fɛa a o man. Minnɔn zɪɛ 'o 'ci 'e "nran, kɔɔ 'wɪnun nɛn Zozi -a -nan kɔɔn bɛ -a drɛdɪ tʊ 'bɔ 'kogo.

Zan Zozinɔn 'tɔ 'bʊ

⁴ 'An 'bɔ Zan, mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ 'ka -leglizɪ 'sɔravli "nɛn Azi 'lɛglɔn 'ji bɛ, 'cɛɛ. Bali a -nan tʊ pɛɛnɔn man, e ya -nan 'li 'e 'cɛn, ɛn e -taa.

'E 'yee "yi 'lee 'yee -fɔdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ. ɛn "nyian bɛ, lei 'sɔravli "nɛn Bali -le mingɔnnɛn pɛin 'lɛ bɛ, Bali lei 'saun nɛn. 'O 'wee "yi 'lee 'wee -fɔdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ. ⁵ ɛn "nyian bɛ, Zozi Crizi 'e 'yee "yi 'lee 'yee -fɔdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ. -Yɛɛ cɪ 'wɪ zɪɛ -a -nan yɪzan -a, ya'a 'wɪ ve 'wlu 'a dɪ. ɛn -yɛɛ cɪ min nɛn Bali -a

wluan -kanɔn 'va 'e tɛdɛ bɛ -a, ɛn -yɛɛ mingɔnnɛn pɛɛnɔn nɛn 'trɛda bɛ o "paala.

Zozi Crizi -kaa ye "yi. E wɪ "man ɛn minnɔn -a -tɛ, 'nan -e -a nyɛn 'e -kaa 'sʊ 'wɪ 'wɪdɪ 'lɔ. ⁶ E -kaa drɛ Bali -le mingɔnnɛn trɛda 'nɔn 'a. E -kaa drɛ Bali -pannɔn 'a, 'nan -e -kaa 'e "tɪ Bali 'su. 'Tɔ -dan 'e 'kɔn Zozi 'le vɛ -a, ɛn 'plɛblɛ 'e 'kɔn 'yee vɛ -a 'li 'trilii. Amɛn!

⁷ 'Ka drɛ "yi! Zozi Crizi -taa "nyian 'e 'pee. E -taala "lolu -koei "da, ɛn minnɔn pɛɛnɔn -a ye. Minnɔn 'bɔ nɛn o -tin 'wɔ -a 'sɛan da oɔ, "o "ye "nyian. Yi zɪɛ -a da bɛ, 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji minnɔn -wuɔdɪ "siala "klan -dan 'lɔ. 'Wɪ tɪglɪ nɛn, Amɛn!

⁸ Minsan Bali "e 'nan, 'yɛɛ cɪ 'wɪ pɛɛnɔn pou sianan "a, ɛn 'yɛɛ cɪ 'wɪ pɛɛnɔn 'le 'srannan "a. 'E ya -nan tʊ pɛɛnɔn man, 'e ya -nan 'li 'e 'cɛn, ɛn 'e -taa. 'Yɛɛ cɪ 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san Bali -a.

Zozi 'e 'fli kɔɔn Zan lɛ

⁹ 'An 'bɔ Zan nɛn 'ka "bʊ Zozizan 'tʊ -a bɛ, an ya 'an yra yɪnan 'le 'cee 'wɪ 'zʊ. An ya Bali -le mingɔnnɛn trɛdavɛ -a "le 'cee 'wɪ 'zʊ. Zozi "paa 'an 'va, -yee "wɛan nɛn an -pɔan "sɔa 'wɪnun -ji "le 'cee 'wɪ 'zʊ. An -tɔ Bali -le 'wɪ -sru, ɛn an -tɔ 'wɪnun nɛn Zozi -a -ci 'si 'mɛn bɛ -a da, -yee "wɛan nɛn minnɔn 'an 'kun, ɛn o -kʊ 'maan 'yi yei 'trɛ nɛn waa laabo Patmo bɛ -a da. ¹⁰ -Kaa san -le yi da nɛn Bali lei -sɛn 'an da, ɛn an wei -tʊ 'man 'an koda. E wɪ 'plɛblɛ "le 'bei 'le 'wɪ 'zʊ. ¹¹ Wei zɪɛ e 'nan: «'Wɪnun nɛn yia -nan ye bɛ, 'i crɛn -tɛ 'fluba da, -e 'i 'pa 'sia

-leglizi 'səravli 'gʊe -wɛ. Efɛz -leglizi a -tu, ɛn Simiri -leglizi a -tu, ɛn Pergami -leglizi a -tu, ɛn Tiatiire -leglizi a -tu, ɛn Sardo -leglizi a -tu, ɛn Filadɛfi -leglizi a -tu, ɛn Laodize -leglizi a -tu, o lɛ nɛn 'i 'fluba zɛ -a 'pa 'sia.»

12 -A -nan nɛn 'an 'man lila 'nan -e 'an min nɛn e ci 'wɪ tin 'banan 'mɛn bɛ -a yɪ. Zɪ 'an 'man lila bɛ, an -kannen -tɔra "dave 'yɪ 'səravli. O ya 'o drɛdɪ -siga -a. 13 -Kannen -tɔra "dave zɛ o yei "bɛ, an fɛ -tu 'yɪ. E ya "le Blamin -pɪ -le 'wɪ 'zʊ. Sɔ -gblɔ nɛn 'e wɔdɪ "da, ɛn -tɪɛn 'kɔlɛ nɛn 'e drɛdɪ -siga -a bɛ, -a 'bɔ nɛn yaa -tɔ 'e kugu da. 14 -A -wulo "jɛ "a 'fuvu "le 'nanwɛ luw "le 'wɪ 'zʊ. E ya 'fuvu 'yɪyɪ. ɛn -a yɛ "bia "le 'tɛ 'le 'wɪ 'zʊ. 15 ɛn -a cɛin "fli "nɛn 'e 'wlu bɛ, o "bia "le -bulalɛ nɛn waa 'wɔ 'tɛ 'a ɛn e 'man bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. ɛn -a wei -klunman "le 'yɪ -dan 'bɛ ci -sennan -klo -ji. 16 ɛn mɛn cɛn 'səravli "a -a -pɛ "yɪ 'lɔ. Sɛn nɛn -a 'lɛ a "man ɛn -a 'lɛ a -pɛ "fli "da bɛ, e ya -a 'le. ɛn -a yɪa "bia "le yidɛ 'bɛ ci 'binan 'plɛblɛ 'kpa.

17 Zɪ an min zɛ -a 'yɪ bɛ, ɛn an -tria "wlu. An 'sɔra "ji "le min -kadɪ -le 'wɪ 'zʊ. -A -nan nɛn 'e 'pɛ "yɪ 'pla 'an da, ɛn e 'mɛn 'nan: «Te "klan 'e 'i 'tɛ dɪ! Mɛɛn ci 'wɪ pɛɛnɔn pou sianan "a, ɛn mɛɛn ci 'wɪ pɛɛnɔn 'le 'srannan "a. 18 Mɛɛn 'belidɪ -nɔan "min lɛ. An -ka ɛn an fuv, 'bɛ nɛn 'gʊe 'an yɛ a "man 'li 'trilii. 'Plɛblɛ a 'an 'lɔ -e 'an minnun wluan -kanɔn 'va. ɛn 'plɛblɛ a 'an 'lɔ -e 'an minnun 'si -yremo fla.

19 -Yee "wɛan 'wɪnun nɛn yɪa 'yɪ bɛ, 'i cɛn -tɛ. -A -

mɛnɔn a drɛnan 'va, ɛn -a -mɛnɔn -taa "drɛlɛ. 20 I mɛn cɛn 'səravli 'yɪ 'an 'pɛ "yɪ 'lɔ, ɛn i -kannen -tɔra "dave nɛn -siga -a bɛ -a 'yɪ 'səravli. 'Wɪnun zɛ -a -ci nɛn 'gʊ, mɛn cɛn 'səravli "bɛ, -wɛɛ ci Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ, o 'səravli "nɛn 'o yɛ -tɔa -leglizi 'səravli 'bɔ 'va bɛ waa. ɛn -kannen -tɔra "dave 'səravli "bɛ -leglizi 'səravli 'bɔ nɛn.»

2

'Wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ Efɛz 'nɔn 'le vɛ -a bɛ -nyrɛn 'gʊ

1 «'Wɪ 'gʊe 'i cɛn -tɛ -e 'i 'pa 'sia Bali -le 'pasiazan nɛn Efɛz -leglizi -ji bɛ -yrɛ. 'I cɛn -tɛ 'nan:

'An 'pɛ "yɪ 'lɔ nɛn mɛn cɛn 'səravli "ci, ɛn 'mɛn 'ta 'wɔla -kannen -tɔra "dave nɛn -siga -a bɛ -a yei. 'An 'bɔ "e 'nan:

2 'Ka Zozinɔn nɛn Efɛz bɛ, an 'ka drɛ wɪnun -tɔa, ɛn 'ka 'fli nɛn kaa -nɔan 'mɛn 'nyranman -ji 'plɛblɛ bɛ, maan -tɔa. ɛn 'ka yɛ nɛn ka -tɔala 'wɪ da bɛ, maan -tɔa. Maan -tɔa 'nan 'ka 'vale min -wɪdɪnɔn -a ka'a 'sɔala dɪ. Minnun nɛn waa ve 'o 'fli man 'nan Zozi 'le 'pasianɔn nɛn 'waa, te o 'ka 'a dɛ, ka o -nanjɛn ɛn kaa -tɔ 'nan 'wɪnɔn nɛn waa.

3 Maan -tɔa 'nan 'ka yɛ -tɔala 'wɪ da, ɛn 'mɛn "wɛan 'ka yɪa 'yɪ, 'pian 'ka 'pɛ 'ka plɔlɛ dɪ.

4 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn kaa drɛ "yɪ "bɛ, maan -tɔa, 'pian 'wɪ 'tɔa 'an 'ji -e 'an 'pla 'cɛɛ. 'Wɪ zɛ -nyrɛn 'nan, 'an yɪdɪ "yɪ "tɛdɛ nɛn 'ka 'ji bɛ, 'ka 'pɛ plɔ "man. 5 'Cɛɛ 'an yɪdɪ "yɪ

"tɛdɛ te ka drɛ 'an-srunɔn 'a
 'e 'trɛ bɛ, 'ka 'ci "nrɔn "da!
 'Ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man,
 -e 'wɪ "yi "nɛn kaa drɛ 'e tɛdɛ
 bɛ 'ka drɛdɪ 'sia "nyian! -
 Te 'ka'a drɛɛ dɪɛ, an "lo 'ka
 'va -e 'an 'cee -kannɛn -trɔa
 "davɛ 'si 'an man -kɔɔbli.
 6 'Wɪ nɛn kaa dra "nyian "yi
 "bɛ, -nyrɛn 'gʊ, 'wɪnun nɛn
 Nikolai -srɛnɔn -a dra bɛ, -
 a 'wɪ "naan 'ka man "le zɪ -
 a 'wɪ "naan 'an man bɛ -yɛɛ
 'wɪ 'zʊ.

7 Min nɛn 'wɪ man "trɔɛn
 "ci -a -wulo -man bɛ, 'wɪ nɛn
 Bali lei ci -a vɪnan Zozinɔn
 lɛ bɛ -a san 'e man. Min nɛn
 e 'ta wɔla 'wɪnun zɪɛ -a da ɛn
 -a -wulo 'bɔla "va "bɛ, yiba
 "nɛn e 'belidɪ -nɔan "min lɛ
 bɛ, maan 'blɔ -nɔan -a san lɛ
 -e 'e -bli. Yiba zɪɛ e ya 'e 'tɔdɪ
 Bali -le fei.»

*'Wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ Simiri
 'nɔn 'le vɛ -a bɛ -nyrɛn 'gʊ*

8 «'Wɪ 'gʊɛ 'i crɛn -tɛ -e 'i
 'pa 'sia Bali -le 'pasiazan nɛn
 Simiri -leglizi -ji bɛ -yrɛ. 'I
 crɛn -tɛ 'nan:

Mɛɛn ci 'wɪ pɛɛnɔn pou
 sianan "a, ɛn mɛɛn ci 'wɪ
 pɛɛnɔn 'le 'srannan "a. An -
 ka ɛn an fuɔ. 'An 'bɔ "e 'nan:

9 'Ka Zozinɔn nɛn Simiri
 bɛ, 'ka yra nɛn ka ci -a yunan
 bɛ, maan -tɔa. ɛn 'yalɛ nɛn
 e 'ka 'tɛ bɛ, maan -tɔa. 'Pian
 maan -cin -tɔa 'ka 'ji 'nan
 ka ya fɛnɔn 'a. Zuif 'nɔn
 nɛn waa ve 'o 'fli man 'nan
 'o ya Bali -le minnun -a bɛ,
 'wɪnun nɛn waa ve 'ka man
 -wɪdɪ "bɛ, maan -tɔa. 'Pian
 maan -cin -tɔa 'ka 'ji 'nan,
 o 'ka Bali -le minnun -a dɪ.
 O ya Bali 'nanmanzan nɛn
 waa laabo Satan bɛ, -yɛɛ
 minnun -a. 10 Yra yɪdinun

nɛn o -taa "bɔlɛ "nyian 'ka
 man bɛ, te 'ka "klan -wɔ "dɪ!
 Bali 'nanmanzan nɛn waa
 laabo Satan bɛ, yaa dra -e
 'o 'ka 'va min -mienun -fɔ -
 pu 'kuin. Yaa dra zɪɛ 'nan
 -e 'e 'cee yi -tɛradɪ 'an da -
 nanjɛn. ɛn "nyian bɛ min-
 nun 'tɛ "paa 'ka da yi -fu. -
 Te 'ka 'va min -mienun -ka
 'wɪ zɪɛ -a -ji ɔɔ, te 'ka yi -
 tɛradɪ 'an da 'le 'tɔ "fɔ "dɪ!
 -Te kaa drɛ zɪɛ, 'belidɪ nɛn
 ya'a 'nyaan dɪɛ, maan -nɔan
 'cɛɛ 'ka -kopa 'a.

11 Min nɛn 'wɪ man "trɔɛn
 "ci -a -wulo -man bɛ, 'wɪ nɛn
 Bali lei ci -a vɪnan Zozinɔn
 lɛ bɛ -a san 'e man. Min
 nɛn e 'ta 'wɔla 'wɪnun zɪɛ -a
 da ɛn -a -wulo 'bɔla "va "bɛ,
 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, e
 dra -yɛɛ vɛ -a. -Yɛɛ ci 'nan -a
 san 'ka -ka "flizan 'wo dɪ.»

*'Wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ Pergami
 'nɔn 'le vɛ -a bɛ -nyrɛn 'gʊ*

12 «'Wɪ 'gʊɛ 'i crɛn -tɛ -e 'i
 'pa 'sia Bali -le 'pasiazan nɛn
 Pergami -leglizi -ji bɛ -yrɛ. 'I
 crɛn -tɛ 'nan:

Sɛn nɛn -a 'lɛ a "man ɛn -a
 'lɛ a -pɛ "fli "da bɛ, 'an 'lɔ nɛn
 e ci. 'An 'bɔ "e 'nan:

13 'Ka Zozinɔn nɛn
 Pergami bɛ, ka -nyɛanla
 'fla nɛn Bali 'nanmanzan
 Satan mingɔnnɛn -ble "da
 "bɛ -a da. 'Pian 'ka 'pɛ -sru
 'ka tɔalɛ -e 'ka 'si 'an -sru
 "dɪ. Maan -tɔa zɪɛ. Antipa
 nɛn 'an -sruzan 'plɛblɛ 'a bɛ,
 minnun -a -tɛ 'ka 'va nun,
 'pian ka'a yi -tɛradɪ 'an da
 'lɛ 'tɔlɛ dɪ.

14 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ kaa drɛ
 "yi, 'pian 'wɪ 'tʊ a 'an 'ji -e
 'an 'pla 'cɛɛ. 'Wɪ zɪɛ -nyrɛn
 'nan, 'wɪnun nɛn Balam -a

paa minnun ji 'li be, min -mienun a -a dřenan "nyian 'cee -leglizi -ji. -A -cin 'e 'tō 'ka 'ji 'nan, -si nen kō Izraēl 'nōn 'o 'ciila "da -e 'o 'wī 'wliđi "dre be, Balam -a kōōn Balak le, en Balak -a kōōn -wle. -A -nan nen Izraēl 'nōn -yū -pan wī -bliđi 'sia, en o nyinnandi 'sia li 'lee 'kōnnen -a te wa'a 'o cin 'palē dī. ¹⁵ 'Wī 'tōwli zīe, -a 'bō nen Nikolai -srunōn cī -a dřenan, en min -mienun a 'ka 'va te o ya 'wī zīe -a -sru. ¹⁶ 'Ka 'si 'wī 'wliđi zīe -a dredi man! -Te ka'a 'silē -a dredi man dīe, an "lo 'ka 'va -e 'an 'wī "nen -kōōn "minnun nen o cī 'wī zīe -a dřenan be -wle. Sen nen 'an 'le 'gūe, -a 'bō 'a nen maan dra.

¹⁷ Min nen 'wī man "trōen "cī -a -wulo -man be, 'wī nen Bali lei cī -a vīnan Zozinōn le be -a san 'e man. Min nen e 'ta 'wōla 'winun zīe -a da en -a -wulo 'bōla "va "be, -blife nen e ya laji, waa laabo mannen be, maan -nōan -yre. En "nyian be, an -kōle 'fuvu -nōan -yre. -Kōle zīe -a da nen min 'bō 'tō 'tre -kōan 'e 'cren -tedi. 'Tō zīe -a 'bō 'tōwli 'be -tōa, min pee 'ka -a tōa "fo "dī.»

'Wī nen Zozi -a 'vī Tiatire 'nōn 'le ve -a be -nyren 'gū

¹⁸ «'Wī 'gūe 'i cren -te -e 'i 'pa 'sia Bali -le 'pasiazan nen Tiatire -leglizi -ji be -yre. 'I cren -te 'nan:

Mēen cī Bali -pī -a, en 'an yīe 'be "bia "le 'te 'le 'wī 'zū, en 'an 'cein -man 'be "bia "le -siga -le 'wī 'zū. 'An 'bō "e 'nan:

¹⁹ 'Ka Zozinōn nen Tiatire be, an 'ka dre winun -tōa, en

'cee 'an yīđi "yī "be, maan -tōa. En 'cee yī -teradı 'an da be, maan -tōa. En 'cee 'nyranman nen kaa "paa 'men be, maan -tōa. En 'ka yīe nen kaa -tōala 'wī da be, maan -tōa. En maan -tōa "nyian 'nan, 'wī "yinun nen ka cī -a dřenan 'e 'fōla "da 'gūe, -a "kaga "mlian -a tēde ve da.

²⁰ 'Wī pēenōn nen kaa dre "yī "be, maan -tōa, 'pian 'wī 'tū a 'an 'ji -e 'an 'pla 'ceē. 'Wī zīe -nyren 'nan, lumōn nen waa laabo Zezabel be, ka'a -si tōa -yrō "dī. Yaa ve 'e 'fli man 'nan Bali 'lewei vīzan nen 'yaa. 'Pian -yee 'wī "paadı -a -maan minnun nen 'cee -leglizi -ji be, o 'wī 'wliđi "dredi 'sia. O -yū -panwī -bliđi 'sia, en o nyinnandi 'sia li 'lee 'kōnnen -a te wa'a 'o cin 'palē dī. ²¹ An tū -nōn -yre 'nan -e 'e 'si 'wī 'wliđi zīe -a dredi man. 'Pian ya'a 'wle "man -e 'e 'si 'e dre wī -wliđi zīe -a man "fo "dī. ²² -Yee "wēan an 'ta -a nyianla -saa nen min 'e yra ye "da "kaga "be -a da. En "nyian be, an 'wī "nen -kōōnman minnun nen o 'si 'an -sru en o sōōnla -a -sru "be -wle. 'Pian -te o 'si 'o dre wī -wliđinun man be, ma'an dra dī. ²³ An Zezabel -le 'nennun -tēeman. Kōō zī min -tū 'wī dre be, -a "nen "fe nen maan -nōan -a san le. Maan dra zīe -e -leglizi 'nōn pēenōn 'o -tō 'nan, an min cī wī -tōa 'e pēenōn.

²⁴ Maan -tōa 'nan, Zozinōn -mienun a Tiatire be, wa'a -sōōnlea 'wī "paadı -wliđi zīe -a -sru "dī. En wa'a -wēle 'nan Satan -le 'winun

nen minnun -a "siala 'wɪ
-dan a bɛ, 'o -tɔa "di. 'Ka
Zozinɔn zɪɛ, 'ka lɛ nen an cɪ
'wɪ 'gʊɛ -a vɪnan. An 'ka 'an
'tɔdɪ 'ka man -sa -a 'nan 'an
'wɪ 'pee "paa "da 'cɛɛ -e 'ka
drɛ di. ²⁵ 'Pian 'wɪnun nen
kaa -tɔa 'va bɛ, -a da nen 'ka
yɪɛ -trɔa -trilii, -e 'mɛn 'lɔdɪ
'e bɔ.

²⁶ Min nen e 'ta 'wɔla 'an
'ci 'sɔ wɪnun da -trilii en e
'bɔ -a 'le 'srannan "bɛ, -yɛɛ
cɪ min nen -a 'wulo 'bɔla "va
"bɛ, -a. Min zɪɛ an 'trɛda
'lɛglɔn pɛɛnɔn 'pɛba wo -yrɔ,
-yɛɛ "paala.

²⁷ En -bulalɛ "tonyrin -a nen
e -va -ble 'lɛglɔnnun zɪɛ o da.
E o -wiiman "le zɪ -pɔ -wia "bɛ
-yɛɛ 'wɪ 'zʊ.»

²⁸ 'An "tɪ 'bɛ 'plɛblɛ zɪɛ -a -
nɔn 'mɛn, en an min zɪɛ -yɛɛ
-nɔan "nyian. En "nyian bɛ,
an bodrun mlɛn crɛn -nɔan
-yrɛ.

²⁹ Min nen 'wɪ man "trɔɛn
"cɪ -a -wulo -man bɛ, 'wɪ nen
Bali lei cɪ -a vɪnan Zozinɔn
lɛ bɛ, -a san 'e man.»

3

'Wɪ nen Zozi -a 'vɪ Sardo
'nɔn 'le vɛ -a bɛ -nyrɛn 'gʊ

¹ «'Wɪ 'gʊɛ 'i crɛn -tɛ -e 'i
'pa 'sia Bali -le 'pasiazan nen
Sardo -leglizɪ -jɪ bɛ -yrɛ. 'I crɛn
-tɛ 'nan:

'An 'lɔ nen Bali lei 'sɔravli
"cɪ, en 'an 'lɔ nen mlɛn crɛn
'sɔravli "cɪ. 'An 'bɔ "e 'nan:

'Ka Zozinɔn nen Sardo bɛ,
an 'ka drɛ wɪnun -tɔa. 'Ka
'tɔ "we 'nan 'belidɪ a 'ka 'lɔ,
'pian -a tɪglɪ da bɛ ka ya 'ka
'kadɪ. ² 'Ka drɛ "yɪ, "tɔgɔ
ka -kaala 'nan "fo! 'Ka 'wɪ
"wɛnwɛnnɛn -mienun dra
bɛ, e ya 'an 'ci 'sɔ wɪnun yra

man, 'wɪnun zɪɛ -a -sru "nen
'ka 'kɔla, "tɔgɔ 'ka -kaala
'nan "fo! Fɛ nen maan ve
zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, zɪ an 'ka drɛ
wɪnun -nanjɛɛn bɛ, maan
'yɪ 'nan ya'a 'sɔlɛ 'an "tɪ "lɛ
di. ³ Bali -le 'wɪnun nen
kaa 'man bɛ, 'ka 'ci "nrɔn
"da, en 'wɪnun nen waa paa
'ka 'jɪ "da "bɛ, 'ka 'ci "nrɔn
"da! 'Wɪnun zɪɛ -a -cin 'e
'fɔla 'ka 'jɪ -e 'ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ
"drɛdɪ man. -Te ka'a 'wɪ
zɪɛ -a manlɛ "yɪ "dɪ, en ka -
fʊ yɪ -tɛnan bɛ, an bɔa 'ka
man kligli, "le zɪ crɪnzɔn -
taa "min va bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zʊ.
'Ka drɛ "yɪ, kɔɔ tʊ nen an -taa
"man "bɛ ka'a tɔa di.

⁴ Maan -tɔa 'nan, Zozinɔn
-mienun a Sardo bɛ, wa'a 'o
'fli "tri "tɔlɛ Bali 'lɛ di. -Yɛɛ
"wɛan nen Bali -taa sɔ 'fuvu
wɔlɛ o da, -e 'kʊ 'ta wɔla
waa. -A -nɔan da nen -e Bali
'e 'wɪ zɪɛ -a drɛ -wɛlɛ. ⁵ Min
nen e 'ta 'wɔla 'wɪnun zɪɛ -a
da en -a -wulo 'bɔla "va "bɛ,
sɔ 'fuvu zɪɛ -a 'bɔ nen e -taa -
a wɔlɛ. En "nyian bɛ, min zɪɛ
-a 'tɔ nen 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le
min 'beli 'fluba 'jɪ bɛ, ma'an
fuiman "fo "di. 'Pian maan
ve 'an "tɪ 'lee 'yɛɛ 'pasianɔn
nen lajɪ bɛ -wɛlɛ 'nan, 'mɛn
min nen.

⁶ Min nen 'wɪ man "trɔɛn
"cɪ -a -wulo -man bɛ, 'wɪ nen
Bali lei cɪ -a vɪnan Zozinɔn
lɛ bɛ -a san 'e man.»

'Wɪ nen Zozi -a 'vɪ Filadɛfi
'nɔn 'le vɛ -a bɛ -nyrɛn 'gʊ

⁷ «'Wɪ 'gʊɛ 'i crɛn -tɛ -e 'i 'pa
'sia Bali -le 'pasiazan nen Fi-
ladɛfi -leglizɪ -jɪ bɛ -yrɛ. 'I crɛn
-tɛ 'nan:

'An 'bɔ 'gʊɛ, an ya 'saun,
en an ya tɪglɪ. 'An 'lɔ nen

David -le -lagle ci, -a -ci nen 'nan meen Bali -le mingonnen tre "paala. -Te maan 'le 'su be, min pee 'ka 'kolaman -a 'le 'wudi -a di. En -te maan -fo -ji be, min pee 'ka 'kolaman -a 'le 'sudi -a di. 'An 'bo "e 'nan:

⁸ 'Ka Zozinon nen Filadefi be, an 'ka dre winun -toa. Maan -toa 'nan, minnun yie 'ka 'naan 'ka man di, 'pian ka 'ta 'wola 'an wei da, en ka'a 'sile 'an -sru "di. -Yee "wean an -kpein 'le 'su 'cee. -Kpein zie min pee 'ka 'kolaman -a 'le 'wudi -a di. ⁹ 'Wi nen an -taa -a drele be -nyren 'gu. Zuif 'non nen waa ve 'o 'fli man 'nan, 'o ya Bali -le minnun -a, te o 'ka 'a die, 'wlunon nen waa. Koo Bali 'nanmanzan nen Satan -a be, -a -srulon nen waa. Minnun zie an -taa "tole o man -sa -a 'nan 'o "po -soon 'ka 'wlu, -e 'o -to 'nan an 'ka ye "yi. ¹⁰ 'Ka 'pe 'ka plule di, 'winun nen maan 'vi 'cee be ka 'ta 'wola "da. -Yee "wean yra yidi -dan nen e -taa "bole 'tredanon man be, 'an yie -toa 'ka 'va. Yra yidi zie an -taa "a 'treda 'nan -e 'an o dre winun -nanjen.

¹¹ -A -nan 'ka "nyian moan di, te an "ta "lo. 'Winun nen kaa -toa 'va be, 'ka yie -troua "da. 'Ka dre zie -e 'ka -kopa 'e -fo 'ka 'lo, "togo 'e dre min pee -le ve -a. ¹² Min nen e 'ta 'wola 'winun zie -a da en -a -wulo 'bola "va "be, maan dra 'koladren 'a 'an "ti Bali -le 'kuin. 'Kon zie -a -ji nen e -fo 'li "fo. 'An "ti Bali 'to nen maan cren -tea min zie -a man. En 'an "ti Bali -le 'fla 'to nen maan cren -tea "nyian

"man. 'Fla zie Zeruzalem -tre nen e "sia 'an "ti Bali "srone "laji be -nyren. En "nyian be, 'an 'to -tre nen 'an man 'gve, -a 'bo nen maan cren -tea min zie -a man.

¹³ Min nen 'wi man "trone "ci -a -wulo -man be, 'wi nen Bali lei ci -a vnan Zozinon le be -a san 'e man.»

'Wi nen Zozi -a 'vi Laodize 'non 'le ve -a be -nyren 'gu

¹⁴ «'Wi 'gve 'i cren -te -e 'i 'pa 'sia Bali -le 'pasiazan nen Laodize -leglizi -ji be -yre. 'I cren -te 'nan:

Meen ci Amen -a. Meen ci 'wi nen Bali -a dre be, -a -nan yizan tigli 'a, en ma'an 'wi 've 'wlu 'a di. Bali cila 'an 'va en e fe pemon dre. 'An 'bo "e 'nan:

¹⁵ 'Ka Zozinon nen Laodize be, an 'ka dre winun -toa. Maan -toa 'nan, ka 'ka 'men 'wi 'ji 'pleble di, en ka 'ka 'men 'wi 'ji 'ka toadi di. Ka -kon paan 'pe -tu da. ¹⁶ 'Pian ka ya -a yei, -yee "wean an "ta 'ka -pian 'an -sru. ¹⁷ 'Ka 'fli "siala fenon 'a. Kaa ve 'ka 'fli man 'nan, fe a 'ku 'lo, ku 'ka "nyian fe pee -va di. Ka'a -ci toa di, -yee "wean nen ka 'wi zie -a ve. -A tigli da be, -pe nen ka ci -ji be, e ya -wli di "fo. 'Yale 'ka 'te, 'ka yie a 'e 'widi, en ka ya 'ka pludi. ¹⁸ -Yee "wean an 'wi "paala 'cee 'nan, -siga nen o -yee 'kpa -nanjen 'te 'va be, 'ka 'ta -a 'lo 'an 'lo. -Te ka 'wi zie -a dre be, ka -taa "drele fenon tigli 'a. En "nyian be, an 'wi "paala 'cee 'nan, 'ka 'ta so 'fuvu 'lo 'an 'lo, -e 'ka wv 'ka da. -Te ka 'wi zie -a dre be,

'yra -taa 'sile 'ka yie man. En "nyian be, an 'wɪ "paala 'cɛɛ 'nan, 'ka 'ta yie 'yile 'lɔ 'an 'lɔ, -e 'ka -sɛn 'ka yie -goei -e 'ka -kɔla "fɛnan yɪdɪ -a.

19 -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, minnun nɛn an o ye "yi "bɛ, an 'wɪ "paala -wɛ, ɛn an 'wɪ 'tɔdɪ "paaman o ji sɔnba "a. -Yee "wɛan 'ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man -e 'ka 'tɔ 'mɛn 'wɪ 'ji 'plɛblɛ. 20 Maan nɛn, 'an -tɔdɪ 'cɛɛ 'kɔn -yrɛ "nɛn 'gʊ. An ya -a -tɛnan 'ka da. Min nɛn yaan wei 'man ɛn e 'kɔn 'lɛ 'sʊ 'mɛn bɛ, an -wɪlamlan -a san -le 'kuin -e 'kʊ fɛnun -blɪ -a 'e cin va.

21 Zɪ an 'wɪ pɛɛnɔn drɛ, ɛn 'an 'wulo 'bɔla "va "bɛ, -a -nan nɛn 'an "tɪ Bali 'an 'nyran 'e "srɔn 'yee mingɔnnɛn pɛin -da. Min nɛn e 'ta 'wɔla 'wɪnun zɪɛ -a da ɛn -a -wulo 'bɔla "va "bɛ, 'wɪ 'tʊwɪ zɪɛ -a 'bɔ nɛn 'an 'bɔ "nyian "an "dra -a san lɛ. Maan -nyɛanla 'an "srɔn 'mɛn mingɔnnɛn pɛin -da.

22 Min nɛn 'wɪ man "trɔɛn "cɪ -a -wulo -man bɛ, 'wɪ nɛn Bali lei cɪ -a vɪnan Zozinɔn lɛ bɛ -a san 'e man.»

4

Fɛnun pɛɛnɔn nɛn laji bɛ o Bali bɔa

1 Zɪ e cɛɛn 'wɪnun zɪɛ -a tin 'badɪ man 'mɛn bɛ, ɛn an fɛ pee yɪdɪ 'sia "nyian. An -kpɛin "tʊ 'yɪ 'e 'lɛ 'sʊdɪ laji. Wei nɛn maan 'man paan 'e tɛdɛ 'plɛblɛ "le 'bei 'le 'wɪ 'zʊ bɛ, e wɪ "nyian. E 'nan: «'l 'ta 'an 'va lou 'gʊ! 'Wɪnun nɛn o -taa "drɛlɛ "bɛ -sru "bɛ -e 'an -nan -kɔɔn 'yie.» 2 'Nun

tɔɔn Bali lei -sɛn 'an da, ɛn an mingɔnnɛn pɛin -tʊ 'yɪ laji. Bali a 'e -nyrandɪ "da. 3 E "bia -nyrannyran, ɛn -a crɛn 'bɔ a fɛnyian 'e -ciala "da. -Yee mingɔnnɛn pɛin zɪɛ -pɔblɛn a 'e 'sʊdɪ "ta lou te e "bia. -Pɔblɛn zɪɛ -a crɛn a fɛnyian 'e -ciala "da. 4 Mingɔnnɛn pɛin zɪɛ e ya 'e 'si -fɔdɪ mingɔnnɛn pɛin -yɔ -tʊ 'wɛ sinjɛn -a. Mingɔnnɛn pɛinnun zɪɛ min cejenun yra 'o -nyrandɪ "da, te sɔ 'fuvu a o pɛɛnɔn da. -Siga kle "a o pɛɛnɔn 'wulo -man. 5 Mingɔnnɛn pɛin zɪɛ laa 'wlei -wlei -fɔdɪ "sia "va 'zia te e -ko -pɛ pɛɛnɔn da, te laa -paan "we. ɛn -kannɛn -pɔ 'sɔravli "nɛn o "bia 'plɛblɛ 'kpa bɛ, o ya 'o -trɔadɪ -a 'lɛ. Lei 'sɔravli "nɛn Bali lei 'saun 'a bɛ -nyrɛn. 6 Mingɔnnɛn pɛin zɪɛ -a 'lɛ bɛ, jemie a -nan. E ya 'e siadɪ "da.

ɛn pɛin 'bɔ zɪɛ -a "srɔn -e 'e si -fɔ "da "bɛ, fɛnun sinjɛn a 'o -tɔdɪ -nan. O yie a "kaga, ɛn e ya o fɛ pɛɛnɔn 'nan. 7 Fɛnun zɪɛ -a -tʊ a "le -jra -le 'wɪ 'zʊ, ɛn -a -tʊ a "le tri -kɔnnɛn -le 'wɪ 'zʊ, ɛn -a -tʊ yra a "le blamin -le 'wɪ 'zʊ, ɛn -a -tʊ a "le kɔɛbo -le 'wɪ 'zʊ. "Loman zɪɛ e ya 'sʊnan.

8 Fɛnun zɪɛ o -pɛ "jɛ "a 'shɛɛdʊ, 'shɛɛdʊ 'o pɛɛnɔn. Yie "kaga "a o -pɛ "jɛ "ta lou, ɛn -a -mie a o -pɛ "jɛ 'wlu. Wa'a 'flian "dre -fɔdɪ -a dɪ. Bodrun funnin te o "dre -fɔa, waa -fɔa 'nan: «Minsan Bali a 'saun 'saun 'saun.

-Yee cɪ 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san -a.

E ya -nan tʊ pɛɛnɔn man, e ya -nan 'li 'e 'cɛn, ɛn e -taa.»

9 Fɛnun sinjɛn 'bɔ zɪɛ, "dre "nɛn waa -fɔa "bɛ, min nɛn -a yie a "man 'li 'trilii ɛn e ya

'e -nyrandı mingönnen peın -
da be, -a 'tö nen waa dra -dan,
te waa böa, te waa muo -föa.
10 -Te o ya "dre zıe -a -fönan
be, min ceje -yö -tu 'wle sinjen
be, 'o "po -söönman min nen -
a yie a "man 'li 'trilii en e ya
'e -nyrandı mingönnen peın -
da be, -a wlu. O 'wee -siga kle-
nun -seanla -a 'le te waa böa
"drenun -a. Waa -föa 'nan:
11 «'Kü 'san, yie ci 'kue Bali -a.
Yie fe pëenön dre,
en fenun pëenön nen 'trëda
'güe,
'i 'ci 'sö winun da nen i o dre.
-Yee "wean -a -nöan da nen
-e min 'e 'tö -dan 'nön 'yie,
en -a -nöan da nen
-e min 'e 'i bö,
en -a -nöan da nen
-e min 'e vi 'nan 'pleble pëenön
a 'yie ve -a.»

5

*Fenun pëenön nen laji be o
Bali -le 'bla böa*

1 "Be -sru en min nen 'e -
nyrandı mingönnen peın -da
be, an 'fluba 'tu 'yi -a -pe "yi
'lö. 'Fluba zıe e ya 'e plindi,
en 'winun a 'e 'cren -tedi "man
bei, en e ya 'e 'cren -tedi -
ji. En "nyian be, -a -yrınan a
'söravli. 2 -A -nan nen Bali -
le 'pasianön nen laji be, maan
'pleble 'tu 'yi, te e -paanman
wei 'pleble 'ji. Yaa laabv 'nan:
«-Tıe ci "le 'e 'fluba 'güe -a baa-
nun "flu -e 'e 'le 'sü?» 3 Min
'ka yile laji di, en min 'ka yile
'trëda di, en min 'ka yile 'tre
'wlu di. Min -tu 'ka yile -e 'e -
köla 'e 'fluba zıe -a "flu -e 'e yie
'tö -ji di. 4 'Wı zıe, zı maan -nan
'yi be, -a 'wı 'nan 'an man, en
an -wuödi 'sia. Köö min -tu 'ka
yile -e 'e 'fluba zıe -a 'le 'sü, -e

'e yie 'tö -ji di. 5 -A -nan nen
min ceje -tu "e 'men 'nan: «Te
'i 'wuö di! -Jra nen 'e "sia Zuda
-le kunnin -wulo da be, David
kluda min be -a 'bö nen. E fe
pëenön kü, en 'be nen 'güe 'e -
kölaman 'fluba 'labε -a -yrıve
pëenön "cëendi -a -e 'e yie 'tö -
ji.»

6 En an fe -tu 'yi, e ya 'e
'tödi mingönnen peın 'le. Min
cejenun 'lee fenun sinjen be
waa si -fö. Bali -le 'bla nen.
E ya "le fe nen waa -blö cëen
'sraga -a be -yee 'wı 'zö. -
A 'bei a 'söravli, en -a yie a
'söravli. Yie 'söravli zıe Bali
lei 'söravli "nen Bali o 'pa 'sia
'trëda fe pëenön 'nan be, o 'bö
nen. 7 'Bla zıe e pli min nen 'e
-nyrandı mingönnen peın -da
be -a man, en e 'fluba 'si -a -pe
'yi 'lö. 8 Zı e 'fluba 'bö 'si be,
'nun töön en fenun sinjen be
'lee min ceje -yö -tu 'wle sinjen
be, 'o "po söön "wlu. "Dre "fö
"dave nen e ya "le -göedi -le
'wı 'zö be, e ya o pëenön 'lö.
En -siga 'kulenen nen e ya 'e
fadi -laziglö -a be, e ya "nyian
o pëenön 'lö. -Laziglö zıe min-
nun nen o ci Bali -le ve -a be,
-wee Bali trv 'badi nen. 9 -A -
nan nen o "dre "tre -födi 'sia.
Waa -föa 'nan:
«-A -nöan da nen i 'fluba 'sia,
'nan -e 'i -a -yrıvenun "cëen
"man.
Köö yie dre 'sraga böve -a
'leglön -tödv pëenön nen
'trëda 'güe -a -ji minnun man,
'lee minnun nen
o wei -tödv pëenön -föa
'trëda 'güe o man.
'I nyen nen e -sran be,
-a 'bö 'a nen i o ta pan 'wü Bali
le.

10 Yia drɛ zɪɛ
 ɛn o drɛ Bali -le mingɔnnɛn
 trɛda 'nɔn 'a,
 ɛn o drɛ Bali -pannɔn 'a,
 'nan -e 'o -kaa "ti Bali 'su.
 -Wɛɛ -taa "mingɔnnɛn -blɪɛ
 'trɛda fɛ pɛɛnɔn da.»

11 "Bɛ -sru ɛn Bali -le
 'pasianɔn nɛn laji bɛ, an o
 "kaga 'yɪ. O ya "kaga, blamin
 'ka 'kolaman -e 'e o "nrɔn dɪ.
 An o 'yɪ mingɔnnɛn pɛɪn "srɔn,
 o ya fɛnun sinjɛn 'lee min
 cejenun yei. An o wei 'man,
 12 te o "dre -fɔa wei 'plɛblɛ 'ji.
 Waa -fɔa 'nan:
 «Bali -le 'bla nɛn
 waa -blɔ cɛɛn 'sraga bɔvɛ -a
 minnun man bɛ,
 -a -nɔan da nɛn minnun -a ve
 'nan,
 'plɛblɛ a -yrɔ.
 ɛn -a -nɔan da nɛn minnun -a
 ve 'nan,
 "yi pɛɛnɔn 'san nɛn.
 ɛn -a -nɔan da nɛn minnun -a
 ve 'nan,
 'wɪ 'tɔdɪ pɛɛnɔn "sia "va.
 ɛn -a -nɔan da nɛn minnun -a
 ve 'nan,
 -a lɔ nɛn "koe "ci.
 ɛn -a -nɔan da nɛn minnun -a
 ve 'nan,
 'tɔ bɔdɪ a -yee vɛ -a.
 ɛn -a -nɔan da nɛn minnun -a
 ve 'nan,
 'tɔ -dan a -yee vɛ -a.
 ɛn -a -nɔan da nɛn minnun -a
 ve 'nan,
 'tɔ "yi "vidɪ a -yee vɛ -a.»

13 ɛn "nyian fɛnun pɛɛnɔn
 nɛn Bali o drɛ bɛ, an o wei
 'man te o "dre -fɔa. -A -
 mienun a laji, ɛn -a -mienun
 a 'trɛda, ɛn -a -mienun a 'trɛ
 'wlu, ɛn -a -mienun a jemie -
 va. Waa -fɔa 'nan:
 «Min nɛn 'e -nyrandɪ
 mingɔnnɛn pɛɪn -da bɛ,

'lee Bali -le 'bla bɛ,
 -kaa o 'tɔ "yi "vɪ,
 ɛn -kaa o 'tɔ bɔ,
 ɛn -kaa o 'tɔ -dan vɪ,
 ɛn -kaa vɪ o man 'nan
 o ya 'plɛblɛ 'li 'trilii.»

14 -A -nan nɛn fɛnun
 sinjɛn bɛ, o wɪla "man 'nan:
 «Amɛn!» ɛn min cejenun 'o
 "po sɔɔn, te waa bɔa.

6

*Bali -le 'bla 'fluba -yrɪvɛnun
 "cɛɛndɪ 'sia "man*

1 "Bɛ -sru ɛn an Bali -le 'bla
 'yɪ, te e ya 'fluba -yrɪvɛ 'sɔravli
 "bɛ -a tɛdɛ "cɛnnan. Zɪ yaa cɛɛn
 bɛ, -a -nan nɛn fɛnun sinjɛn
 bɛ, -a tɛdɛ paan 'kpa 'plɛblɛ "le
 laa -paan 'bɛ wɪ. Yaa 'vɪ fɛ -
 tɔ lɛ 'nan: «'I 'ta!» 2 'An yɪɛ 'tɔ,
 ɛn an -sɔ 'fuvu 'yɪ 'tanan. Min
 nɛn -sɔ zɪɛ -a da bɛ, "sa "a -yrɔ.
 Fɛ pɛɛnɔn 'klɪzan nɛn ɛn e "ta
 -ko "nyian o 'klɪɛ. Bali -siga
 kle 'wɔ -a -wulo -man.

3 Zɪ Bali -le 'bla 'fluba -
 yrɪvɛ "flizan cɛɛn bɛ, ɛn fɛnun
 sinjɛn bɛ -a "flizan paan. Yaa
 'vɪ fɛ -tɔ lɛ 'nan: «'I 'ta!» 4 ɛn an
 -sɔ pee 'yɪ "nyian -tanan. E ya
 'tɛndɛn "le 'tɛ nyin -le 'wɪ 'zɔ.
 Min nɛn -sɔ zɪɛ -a da bɛ, Bali
 sɛn -plɔun -nɔn -yrɛ, 'nan -e 'e
 'kuli -fɔla 'trɛdanɔn yei. Yaa
 dra zɪɛ 'nan -e 'o cin -tɛɛ.

5 Zɪ Bali -le 'bla 'fluba -yrɪvɛ
 yaagazan cɛɛn bɛ, ɛn fɛnun
 sinjɛn bɛ -a yaagazan paan.
 Yaa 'vɪ fɛ -tɔ lɛ 'nan: «'I 'ta!»
 'An yɪɛ 'tɔ, ɛn an -sɔ tiidii 'yɪ
 'tanan. -Yee tiidii "a "le 'tɛ -
 drɛn 'zɔ. Min nɛn -sɔ zɪɛ -a
 da bɛ, fɛ -kalɪ "vɛ a -yrɔ. 6 ɛn
 an wei -tɔ 'man fɛnun sinjɛn
 bɛ o yei. Yaa 'vɪ 'nan: «'I drɛ
 -e -blɪfɛnun pɛɛnɔn 'flɛ 'e drɛ

'pleble, 'pian 'nyrən 'lee -wen be, te o 'fle 'e 'pa "da "di!»

⁷ Z₁ Bali -le 'bla 'fluba -yrive sinjenzan cēen be, en fenun sinjen be -a -nyranman paan. Yaa 'v₁ fe -tv le 'nan: «'I 'ta!»
⁸ Anyie 'tō, en an -sū 'y₁ 'tanān. -A cren min -tea "klan -a. Min nen -sū zie -a da be, -a 'tō nen -ka. -Yremo fla a -a -sru, te e -taa. Bali 'pleble 'nən -wle 'nan 'o 'tre 'fū 'tū da minnun -tee, kōō e 'tre 'bō cēen 'e cin man sinjen. Waa -mie -teeman sen -a, en waa -mie -teeman dra -tedi -a, en waa -mie -teeman -ce -tv nen e min "saa be -a, en waa -mie -teeman plō winun -a.

⁹ Z₁ Bali -le 'bla 'fluba -yrive 'sooluzan cēen be, en an min leinun 'y₁ Bali -pan "dave wlu. Minnun nen o -tō Bali -le 'w₁ -sru 'kpa tigh minnun yie man, en minnun o tee be, o leinun nen. ¹⁰ Min leinun zie, o -paandi 'sia 'kpa 'pleble. O -paanman 'nan: «'Kū 'san, i ya 'saun, en i ya tigh. Tū "cēn "nen i c₁ -a -pennan, -e 'i 'w₁ "nen -kōōn 'tredanōn le, 'w₁ nen waa dre 'kūe be -a man?» ¹¹ Bali sō 'fuvu 'wū o pēenōn da, en yaa 'v₁ -wle 'nan, 'o man -pen tian "nyian. Kōō o "blu 'lee o "būnun nen o 'nyranman -tōwli zie -a "paa be, minnun -taa "o -teele 'le -wee 'w₁ 'zū. En o pēenōn 'ka tian 'o cin yidi di.

¹² Z₁ Bali -le 'bla 'fluba -yrive 'shēdūzan cēen be, 'an yie 'tō en an 'tre nyōōndi -dan 'y₁. Yide yra dre tiidii "le -ce b₁ sō -le 'w₁ 'zū, en mlēn dre 'tēden "le nyēn -le 'w₁ 'zū. ¹³ -A -nan nen mlēn crennun 'sidi 'sia laji te o -teēmlan "tra. O -sēanla "le 'nan -te fulō 'pleble yiba

nyōōn -a 'blū -sēanla be -yee 'w₁ 'zū. ¹⁴ En labli 'sand₁ 'sia 'sēzēnōn "le 'nan 'fluba nen o c₁ -a 'bunan be -yee 'w₁ 'zū. Pōnnun pēenōn 'lee 'y₁ yei tre pēenōn 'san 'o 'tōnan.

¹⁵ Z₁ 'tre nyōōndi 'sia be, 'treda blamin pēenōn yōō. -Te e ya mingōōnen a oō, en -te e ya minnun tazan a oō, en -te e ya 'sounjanun tazan a oō, en -te e ya fēzan a oō, en -te e ya min 'pleble 'a oō, en -te e ya nōān -a oō, en -te e 'ka nōān -a di oō, o pēenōn yōō 'tredre. O -mie yōō kunun ji, en o -mie yōō -kōle -dandannun yei, en o -mie yōō pōnnun yei. ¹⁶ Waa ve pōnnun 'lee -kōle -dandannun le 'nan: «'Ka 'te 'kū da -e 'kū 'ta 'e 'san, "tōgō min nen 'e -nyrandi mingōōnen pēin -da be 'e 'kū y₁, en "tōgō Bali -le 'bla 'le nyran -blidi 'e bō 'kū man. ¹⁷ Kōō -wee nyran -bli y₁ -dan be, -yēe 'bō. Min -tv 'ka 'kōlaman -e 'e 'tō o 'le di.»

7

Bali 'yee minnun -kōōnen 'pla

¹ "Be -sru en Bali -le 'pasianōn nen laji be, an o sinjen 'y₁. -A -tv a 'e 'tōdi yide wluan "nan 'zia, en -a -tv a 'e 'tōdi yide 'fō -nan "va 'zia, en -a -tv a 'e 'tōdi 'treda "tre 'zia, en -a -tv a 'e 'tōdi 'treda lou 'zia. Waa dre zie 'nan -e fulō 'e v₁le 'e "fēen 'treda di, en -e fulō 'e v₁le 'e "fēen jemie da di, en -e fulō 'e v₁le 'e "fēen yiba "tōwli "man di. ² En Bali -le 'pasianōn nen laji be, maan pee 'y₁ "nyian, te e ya 'sinan yide wluan "nan 'zia. Bali nen -a yie a "man "be, -yee

fē -kōnnēn pla "vε a -yrō. -A
-nan nēn e paan wei 'plēblē
'ji Bali -le 'pasianōn sinjēn bē
-wlē, kōō o lē nēn Bali 'plēblē
'nōn 'nan 'o 'trē 'lee jemie srē.
3 E paan -wlē 'nan: «Te 'ka klē
tian 'trē man dī! En te 'ka klē
tian jemie man dī! En te 'ka
klē tian yibanun man dī! 'Ka
ta -pēn, 'kū 'cēn -kaa "tī Bali
'sunōn -kōnnēn pladī man 'o
yra 'vaa -e 'ka drē.»

4 -A -nan nēn minnun nēn
Bali -le 'pasianōn nēn laji bē, o
o -kōnnēn 'pla Izraēl kunnin -
wulo -tūdv pēēnōn da bē, an o
'nēn 'man. O ya min -kpi yaa
tū 'e 'ta le min -fuba sinjēn 'wlē
sinjēn (144.000).

5 Zuda -le kunnin -wulo da
minnun "nēn "nēn
'gū,

o ya min -kpi fuda 'fili
(12.000),

en Rubēn -le vε nēn 'gū,

o ya min -kpi fuda 'fili
(12.000),

en Gad -le vε nēn 'gū,

o ya min -kpi fuda 'fili
(12.000).

6 En Aser -le vε nēn 'gū,

o ya min -kpi fuda 'fili
(12.000),

en Nefūtali -le vε nēn 'gū,

o ya min -kpi fuda 'fili
(12.000),

en Manase -le vε nēn 'gū,

o ya min -kpi fuda 'fili
(12.000).

7 En Simeōn -le vε nēn 'gū,

o ya min -kpi fuda 'fili
(12.000),

en Levi -le vε nēn 'gū,

o ya min -kpi fuda 'fili
(12.000),

en Izaka -le vε nēn 'gū,

o ya min -kpi fuda 'fili
(12.000).

8 En Zabulōn -le vε nēn 'gū,

o ya min -kpi fuda 'fili
(12.000),

en Zozevū -le vε nēn 'gū,

o ya min -kpi fuda 'fili
(12.000),

en Benzamēn -le vε nēn 'gū,

o ya min -kpi fuda 'fili
(12.000).

'Lēglōn -tūdv pēēnōn 'ji min-
nun "kaga 'o cin 'yī Bali 'lē

9 "Bē -sru en an min "kaga
'kpa 'yī. Blamin 'ka 'kōlaman
o "nrōndī -a "fo "dī. 'Lēglōn
'tūdv pēēnōn nēn 'trēda 'gūε -a
-ji minnun nēn waa. En o wei
-tūdv pēēnōn nēn 'trēda 'gūε -a
-fōa. O ya 'o 'sendī mingōnnēn
pēin 'lee Bali -le 'bla 'lē. Sō
'fuvu nēn o pēēnōn da en lo 'la
a o pēēnōn 'lō. 10 O -paanman
wei 'plēblē 'ji 'nan:

«'Kū "tī Bali nēn

'e -nyrandī 'yee mingōnnēn
pēin -da bē,

'o 'vale 'yee 'bla 'a

-wēε -maan kū 'si 'wī 'ji.»

11 -A -nan nēn Bali -le
'pasianōn pēēnōn nēn laji bē,
'lee min cejenun, 'lee fēnun
sinjēn bē, o mingōnnēn pēin
zīε -a si -fō. O pēēnōn 'ta
'blulēa mingōnnēn pēin zīε -
a 'lē en o Bali 'bō. 12 Waa 'vī
'nan:

«'Wī tūglī nēn.

'Kū "tī Bali bē,

kūi 'tō "yī "vε,

en kūi 'tō -dan vε,

en kūi 'yie 'wī 'tōdī vε,

en kūi muo -fōa,

en kūi 'tō bōa,

en kūa vε 'nan

'plēblē 'lee -kōladī a 'yie vε -a 'lī

'trilīi.

Amen!»

¹³ -A -nan nen min ceje -tu 'wɪ laabu 'an 'lɔ. Yaa laabu 'nan: «Minnun nen sɔ 'fuvu 'ji 'labɛ, -tinun nen waa? En o 'sia nyin zia?»

¹⁴ En maan 'vɪ -yrɛ 'nan: «'An 'san, ma'an 'kɔlaman -e 'an -tɔ dɪ, 'pian 'i 'bɔ yia -tɔa. 'I yra 'si, 'i vɪ 'mɛn!»

En e 'nan 'mɛn 'nan: «Minnun nen o 'sia 'o yra ynan -dan bɛ o nen. Bali -le 'bla nyɛn -wee sɔ ci 'bɔla. ¹⁵ -Yee "wɛan nen o ya 'o 'sɛndɪ Bali -le mingɔnnɛn pɛin 'lɛ, te o Bali "sua bodrun, funnin -yee 'kuin. Bali nen 'e -nyrandɪ pɛin zɪɛ -a da bɛ, 'e yɪɛ -tɔa "o va. ¹⁶ Dra 'ka "nyian o tɛa dɪ, en 'yi dra 'ka "nyian o tɛa dɪ, en yidɛ 'ka "nyian o tɛa dɪ, en 'tɛdɛ 'ka "nyian o tɛa dɪ. ¹⁷ Kɔɔ Bali -le 'bla nen Bali -le mingɔnnɛn pɛin "srɔn "bɛ, e -blɪfɛ -nɔan -wɛ, en e 'yi nen e 'belidɪ -nɔan "min lɛ bɛ, -a -nɔan -wɛ, en Bali o yɪɛ 'yi pɛɛnɔn bɔɔman.»

8

Bali -le 'bla 'fluba -yrɪvɛ 'sɔravlizan cɛɛn

¹ Zɪ Bali -le 'bla 'fluba -yrɪvɛ 'sɔravlizan cɛɛn bɛ, en laji -tɔ flu. E 'mɔn fɔɔnɔn. E bɔa 'lɛri -bu -a.

² "Bɛ -sru ɛn Bali -le 'pasianɔn nen laji bɛ, an o 'sɔravli 'yɪ 'o 'tɔdɪ Bali 'lɛ. Bali 'bei 'sɔravli "nɔn -wɛ.

³ En Bali -le 'pasianɔn nen laji bɛ -a pee -ta -tɔlɛ Bali -pan "davɛ "srɔn. Fɛ -tu a -yrɔ, e ya 'e drɛdɪ -siga -a. Fɛ zɪɛ -a -ji nen o -laziglɔ 'tɛ 'ble Bali lɛ. Bali -laziglɔ "kaga "nɔn -yrɛ, 'nan -e 'e baa Bali -le minnun -le Bali

trɔ 'badɪ -a. -A pɛɛnɔn zɪɛ, yaa 'tɛ blɪ Bali -pan "davɛ nen 'e drɛdɪ -siga -a, ɛn e ya 'e -trɔadɪ Bali -le mingɔnnɛn pɛin 'lɛ bɛ -a da. ⁴ -A -koei wluan -yrɔ, te e -ko Bali va zia 'o 'vale Bali -le minnun -le Bali trɔ 'badɪ -a. ⁵ "Bɛ -sru ɛn Bali -le 'pasiazan zɪɛ e fɛ nen o -laziglɔ 'tɛ 'ble -ji bɛ -a 'si, ɛn e 'tɛ nen Bali -pan "davɛ da bɛ -a -sɛn -ji. -A -nan nen yaa tuv 'trɛda. Zɪ yaa tuv bɛ, ɛn laa -paan 'widɪ 'sia, te laa 'e 'wlei -wlei -fɔa, te 'trɛ 'nyɔnman.

-Te 'bei -tu wubɛ 'wɪ a -a -sru

⁶ Bali -le 'pasianɔn nen 'bei 'sɔravli "a -wɔlɔ "bɛ, 'o 'man wɔv 'nan -e 'o 'fɛn.

⁷ -A tɛdɛ -a fɛɛn, ɛn lalo 'lee 'tɛ nyin -srandɪ 'sia 'trɛda. O ya 'e baadɪ nyɛn -a. -Te o 'trɛ cɛɛn 'e cin man yaaga bɛ, -a 'fɔi 'tu nen yaa 'tɛ blɪ "fo 'o 'vale 'e 'ta yibanun 'lee 'e 'ta lunun pɛɛnɔn 'a.

⁸ -A "flizan -a fɛɛn, ɛn pɔn -dan tu nen e drɛ 'tɛ 'a "fo "bɛ, e -kv -tɛlɛ jemie -va. -Te o jemie cɛɛn 'e cin man yaaga bɛ, -a 'fɔi 'tu nen yaa drɛ nyɛn -a "fo. ⁹ -Winun pɛɛnɔn nen jemie -va bɛ, -te o cɛɛn 'e cin man yaaga bɛ, -a 'pa 'tu nen yaa -nan -nyan "fo. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ drɛ -klɔ -dandannun pɛɛnɔn nen jemie da bɛ -wee vɛ -a "nyian.

¹⁰ -A yaagazan -a fɛɛn, ɛn mlɛn crɛn -dan tu 'si laji 'e -tria te 'e -ble "le 'nan srɔan -le 'wɪ 'zv. 'Yi ba pɛɛnɔn nen 'trɛda bɛ 'lee 'yi ku pɛɛnɔn nen 'trɛda bɛ, -te waa cɛɛn 'e cin man yaaga bɛ, -a 'fɔi 'tu -va nen e -tɛ. ¹¹ Mlɛn crɛn zɪɛ -a 'tɔ nen 'yile nyranryan. Kɔɔ

'yi pɛɛnɔn zɪɛ yaa lila nyran-nyran, ɛn minnun nɛn waa mlin bɛ o kaa.

12 -A sinjɛnzɛn -a fɛɛn, 'nun tɔɔn ɛn yidɛ 'le 'bidɪ -ta "tra. Kɔɔ yidɛ 'le 'bidɪ -le 'plɛblɛ cɛɛn 'e cin man yaaga, ɛn -a 'fɔɪ 'tɔ 'si "va. 'Wɪ 'tɔwli zɪɛ, -yɛɛ drɛ mɛn 'lee mɛn crɛnnun pɛɛnɔn lɛ. Zi 'wɪ zɪɛ e drɛ bɛ, klun -le tiidii 'pa "da ɛn yidɛa drɛ "le klun "ta -tɔala.

13 'An yɪɛ 'tɔ ɛn an kɔɛbo 'yɪ te 'e -cia 'wɪdɪ -a laji 'plɛblɛ. Yaa ve 'nan: «'Trɛdanɔn, 'wɪ "ta bɔa 'ka man! 'Trɛdanɔn, 'wɪ "ta bɔa 'ka man! 'Wɪ "ta bɔa 'ka man, kɔɔ Bali -le 'pasianɔn yaaga "ta -daa 'wee 'beinun 'fɛnɛ.»

9

'Bei 'sooluzan wu ɛn 'wɪ yɪdɪ 'e pou 'sia

1 Bali -le 'pasiazan 'sooluzan 'yee 'bei fɛɛn, ɛn an mɛn crɛn -tɔ 'yɪ 'sinan laji, e -tria. -Klu nɛn -a 'leda "ka "dɪɛ, Bali -a -lagle 'wɛ 'nɔn mɛn crɛn zɪɛ -yrɛ. 2 Yaa 'le 'sɔ, ɛn 'tɛ -goei wluandɪ 'sia -klu zɪɛ -a ji. E ya "le 'nan -yrɛ bli -dan nɛn waa 'tɛ 'wɔ. 'Tɛ -goei zɪɛ e yidɛ drɛ tiidii, ɛn e fulɔ drɛ tiidii. 3 'Flɛvlɛnun bɔɔladɪ 'sia "va, ɛn o fuila "man 'trɛda. Bali 'plɛblɛ 'nɔn -wɛɛ, -wee 'shɛ wɔdɪ "yaaman "le zɪ 'trɛda -sanjɛ 'shɛ "yaaman bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. 4 ɛn yaa 'vɪ -wɛɛ 'nan, te 'o klɛ 'trɛda lu -tɔwli "man dɪ, ɛn te 'o klɛ yiba "tɔwli "man dɪ. 'Pian minnun nɛn o 'ka 'o -kɔnnɛn pladɪ fɛ -tɔ -a 'o yɪa dɪɛ, o man nɛn 'o 'shɛ wɔ. 5 Ya'a -si -nɔnɛ -wɛɛ 'nan 'o minnun

zɪɛ o -tɛɛ "dɪ. 'Pian yaa 'vɪ -wɛɛ 'nan 'o 'wɪ "nɛn -kɔɔn -wɛɛ mɛn 'soolu 'wɪ. -Wee 'shɛ wɔdɪ "yaaman "le 'nan -te -sanjɛ 'shɛ 'wɔ min man e "yaaman bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. 6 Tɔ zɪɛ -a man bɛ, minnun 'bɔ -a -wɛɛman 'nan 'o 'fli -tɛa, 'pian wa'a 'kaa dɪ. O -kadɪ -wɛɛman 'o 'bɔ 'a, 'pian wa'a ye "fo "dɪ.

7 'Flɛvlɛnun zɪɛ 'o "nɛn 'pa "le 'nan -sɔnun nɛn o -sɛn o "ta -ko -kuli man bɛ -wee 'wɪ 'zɔ. Fɛ -tɔ a o -win -ji 'e pladɪ "le -siga kle "le 'wɪ 'zɔ, ɛn o yɪa a "le blamin -le vɛ -zɔ. 8 ɛn o -wulo "jɛ "a "le lumɔn -wulo "jɛ 'zɔ, ɛn o 'shɛ a "le -jɪa 'shɛ 'zɔ. 9 O 'kɔɛ da yɔɔvɛ -kuli -lɔ bɛ, e ya -bulalɛ -a. ɛn o -pɛ "jɛnun 'o 'cin "we 'plɛblɛ "le 'nan odronun nɛn -sɔ -a -klanman bɛ, o "kaga 'bɛ cɪ flɛn 'blinɛn -kɔdɪ -a -kuli man. 10 O wei "a, ɛn -a "nɛn "a 'e bɔdɪ "le -sanjɛ -le vɛ -zɔ. O wei 'bɔ zɪɛ, fɛ -tɔ nɛn e "yaaman bɛ e ya "ji. -Yɛɛ -maan o -taa 'wɪ "nɛn -kɔɔnɛ minnun lɛ mɛn 'soolu 'wɪ. 11 Satan -le 'pasiazan nɛn 'e yɪɛ -tɔa -klu nɛn -a 'leda "ka "dɪɛ -a va bɛ, -yɛɛ cɪ 'flɛvlɛnun zɪɛ o da mingɔnnɛn -a. Satan -le 'pasiazan 'bɔ zɪɛ waa laabo Ebre wei -ji «'Abadɔn», ɛn waa ve Grɛk wei -ji «'Apoliyɔn». 'Tɔ "fli zɪɛ -a -ci nɛn fɛ klu 'sɔzan.

12 'Wɪ yɪdɪ tɛdɛ "sia -nyannan, ɛn 'wɪ yɪdɪ "fli nɛn -a tɛdɛ -sru "bɛ -nyrɛn 'gɔ.

'Bei 'shɛɛdɔzan wu ɛn 'wɪ yɪdɪ 'pa "da

13 Bali -le 'pasiazan 'shɛɛdɔzan "e 'yee 'bei fɛɛn, ɛn an wei -tɔ 'man Bali -pan "dave nɛn o -siga 'yɪ 'wɔ "man "bɛ, -a -gan sinjɛn ji. Bali -pan

"dave zιε, e ya 'e -trɔadɪ Bali 'le. ¹⁴ Wei zιε yaa 'vɪ Bali -le 'pasiazan 'shεεdɔzan nɛn 'bei a -yrɔ "bε -yrε 'nan: «Bali -le 'pasianɔn sinjen nɛn 'o -yrɪdɪ 'yi nɛn waa laabo Efra bε -a "srɔn bε, 'i o "flu.» ¹⁵ -A -nan nɛn e o flu. E o flu 'nan -e 'o 'trɛdanɔn pɛɛnɔn nɛn Bali o cɛɛn 'e cin man yaaga bε, o 'fɔɪ 'tɔ -tɛɛ. Kɔɔ 'wɪ zιε -a man -pɛnnan nɛn o ci 'e 'cɛn, ɛn tɔ 'gɔɛ e 'bɔ o man. Bali -a lɛ 'pla 'e 'cɛn, ɛn yaa mlɛn 'pla 'e 'cɛn, ɛn yaa yi 'pla 'e 'cɛn. ¹⁶ -Wee minnun a -sɔ da. An o "nɛn 'man. O ya min -kpi yaa -tɔdɔ -trilii -mlinyɔn -yaa 'fili (200.000.000).

¹⁷ -A -nan nɛn an -sɔnɔn 'lee 'o 'ta minnun 'bɔ 'yi. Minnun zιε o 'kɔlɛ da yɔɔvɛ -kuli -lɔ bε, -a cɛn -mie a 'tɛndɛn 'le 'tɛ 'le 'wɪ 'zɔ, ɛn -a cɛn -mie a tiidii 'le 'tɛ -goei 'le 'wɪ 'zɔ, ɛn -a cɛn -mie min -tɛa "klan "a. -Sɔnɔn zιε o -wulo a "le -jra -wulo -zɔ, ɛn 'tɛ bɔala o 'le, te 'tɛ -goei bɔala o 'le, te -kɔlɛ 'tɛ bɔala o 'le. ¹⁸ 'Tɛ a -tɔ, ɛn 'tɛ -goei "a -tɔ, ɛn -kɔlɛ 'tɛ a -tɔ, fɛ yaaga zιε, -wɛɛ 'trɛda minnun pɛɛnɔn nɛn Bali o cɛɛn 'e cin man yaaga bε, o 'fɔɪ 'tɔ tɛɛ "fo. ¹⁹ Kɔɔ -sɔnɔn zιε, 'wee 'plɛblɛ a 'o 'le, ɛn e ya o wei 'ji. O wei "a "le -mlɛn -le 'wɪ 'zɔ, -a -wulo a "da. -A 'bɔ 'a nɛn o 'wɪ 'wɪdɪ "dra minnun lɛ.

²⁰ 'Wɪ yɪdɪ -dan zιε, ya'a minnun pɛɛnɔn -tɛɛlɛ dɪ. 'Pian minnun nɛn o yiɛ 'fɔ "man "bε, wa'a 'silɛ 'o drɛ wɪ -wɪdɪnɔn man dɪ, ɛn wa'a 'silɛ -yɔnɔn -pandɪ man dɪ, ɛn wa'a 'silɛ fɛnɔn -pandɪ man dɪ. -Te e ya -siga a oo, ɛn -te e ya -bulalɛ a

oo, ɛn -te e ya -kɔlɛ a oo, ɛn -te e ya yiba "a oo, wa'a 'silɛ -a -tɔ -pandɪ man "fo "dɪ. Fɛnɔn zιε wa'a fɛnɔn ye dɪ, ɛn wa'a 'wɪ maan dɪ, ɛn wa'a 'ta 'wo dɪ. ²¹ Wa'a 'silɛ min -tɛdɪ man dɪ, ɛn wa'a 'silɛ 'bui 'fɔdɪ man dɪ, ɛn wa'a 'silɛ nyinnandɪ lɪ 'lee 'kɔnnɛn -a te wa'a 'o cin 'palɛ dɪɛ -a man dɪ, ɛn wa'a 'silɛ crin wɔdɪ man dɪ.

10

Bali -le 'pasiazan -tɔ 'fluba 'nɔn Zan lɛ 'nan 'e -blɪ

¹ "Bε -sru ɛn Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bε, maan pee nɛn e ya 'plɛblɛ 'kpa bε -a 'yi, te e ya 'sinan laji. "Lolu -koei -a man 'si, ɛn -pɔblɛn a 'e 'sɔdɪ -a -wulo -man. -A yra "bia "le yidɛ 'le 'wɪ 'zɔ, ɛn -a cɛɛnɔn "bia "le 'tɛ nɛn -le 'wɪ 'zɔ. ² 'Fluba "wɛnnɛn 'tɔ a -yrɔ 'e 'lɛ 'sɔdɪ. 'E 'pɛ "yi "cɛɛn -trɔa jemie da, ɛn 'e 'pɛ bɔ cɛɛn -trɔa 'trɛ da. ³ -A -nan nɛn e paan wei 'plɛblɛ 'kpa -ji "le zɪ -jra -paanman bε -yee 'wɪ 'zɔ. Zɪ e cɛɛn -paandɪ man bε, ɛn laa -paan wɪ 'sɔravli. ⁴ 'Wɪ nɛn maan 'man laa -paan zιε -a wlu bε, an "ta -a cɛn -tɛa, ɛn an wei -tɔ man laji. E 'nan 'mɛn 'nan: «'Wɪnɔn nɛn laa -paan 'sɔravli -a 'vɪ 'labɛ te 'yiɛ 'cɛn -tɛ "fo "dɪ.»

⁵ Bali -le 'pasiazan nɛn maan 'yi 'e 'tɔdɪ lou 'trɛ 'lee jemie da zιε, 'e 'pɛ "yi wluan laji. ⁶ ɛn e 'nan: «Bali yiɛ a "man 'li 'trilii, ɛn -yɛɛ labli 'lee 'e 'ci fɛnɔn pɛɛnɔn drɛ, ɛn -yɛɛ 'trɛ 'lee 'e 'ta fɛnɔn pɛɛnɔn drɛ, ɛn -yɛɛ jemie 'lee 'e 'va fɛnɔn pɛɛnɔn drɛ. Bali zιε -a man nɛn 'an 'pɛ wluan 'gɔ, ya'a

"nyian mōan dī, ⁷ -e Bali -le 'pasiazan 'sōravlizan 'e 'yee 'bei 'fēn. -Te yaa fēen bē, 'wī nēn Bali -a yōō minnūn man bē te -a drē tū 'bō. 'Pian 'wī zīe Bali -a 'vī 'e 'lewei vīnōn nēn 'e 'sunōn 'a bē -wlē 'e 'cēn.»

⁸ "Bē -sru ēn wei nēn maan 'man paan laji bē, e 'nan "nyian 'mēn 'nan: «Bali -le 'pasiazan nēn 'e 'tōdī 'trē 'lee jemie da bē, 'i 'kū 'fluba "wēnnēn nēn 'e 'lē 'sūdī -yrō "bē -a 'si.»

⁹ An -kū Bali -le 'pasiazan zīe -a va, ēn maan 'vī -yrē 'nan, 'e 'fluba 'bō 'nōn 'mēn. -A -nan nēn e 'nan 'mēn 'nan: «'I 'fluba 'bō 'si, 'i "sū -e 'i 'mēn! E -kōan 'i 'le 'nōnnōn "le -srō 'nyrōn 'zū, 'pian 'i -pōan 'ka 'taa -a yīe "yi "dī.» ¹⁰ Yaa -nōn 'mēn, ēn maan "sūōdī 'sia, e ya 'an 'le 'nōnnōn "le -srō 'nyrōn 'zū. 'Pian zī maan mēen bē, ēn 'an 'ci plēndī 'sia.

¹¹ "Bē -sru ēn Bali -le 'pasi-azan 'bō "e 'nan 'mēn 'nan: «'Wī nēn e -taa "drēle bē, 'i tin 'ba "nyian Bali 'tō da minnūn nēn 'lēglōn 'tōdū pēēnōn 'ji bē -wlē, ēn 'i tin 'ba minnūn nēn o wei -tōdū pēēnōn -fōa "bē -wlē, ēn 'i tin 'ba mingōnnēnnūn lē.»

11

Bali 'yee 'wī vīnōn 'fli 'pa 'sia

¹ "Bē -sru ēn e -cēan -kō -tū -nōn 'mēn. E ya fē -sunzūn drē vē -a. E n e 'nan 'mēn 'nan: «'I 'kū Bali -pan 'kōn 'sunzūn drē, -e 'i Bali -pan "dave -sunzūn drē! E n "nyian bē, minnūn nēn o Bali trū "baa 'kōn 'bō 'ji bē, 'i o "nrōn! ² 'Pian -klōn nēn e -cia Bali -pan 'kōn 'bō man

bē, 'yīe 'tū 'e "tūn, te 'yīe 'ci -sunzūn drē dī! Kōō minnūn nēn wa'a Bali tōa dīe o fē zīe -a -nan "sia -e 'o srē. Bali -le 'fla 'saun zīe, waa ta srēman mlēn -fuba sinjēn 'wlē 'fili 'wlu.»

³ E n Bali "e 'nan: «An 'mēn 'wī vīnōn "fli "paa -sia, -e 'o 'wī nēn e -taa "drēle bē -a tin 'ba minnūn lē 'an 'tō da. -Cē bū sō 'bē -kōan 'e wōdī o da, ēn waa tin "baa -wlē yī -kpi tū yī -yaa 'fili 'e 'ta le yī -fuba 'shēēdū (1.260) wlu.»

⁴ Min "fli zīe, o ya "le Olivie yiba "fli "le 'wī 'zū, ēn o ya "nyian "le -kannēn -trōa "dave "fli "le 'wī 'zū. Bali nēn e 'trē "paala bē -a 'lē nēn o cī 'o 'tōdī. ⁵ -Te min "ta 'wī 'wldī "dra -wlē "bē, 'tē bōala o 'le -e 'e min zīe -a -nan -nyan. E ya 'wī 'kpa -a, min nēn e ya "vale 'e 'wī 'wldī "dra -wlē "bē, zī e -kaa zīe. ⁶ Tū nēn o "ta 'wī nēn e -taa "drēle bē -a vē minnūn lē Bali 'tō da bē, 'plēlē a -wō -e 'o 'tē 'pa minnūn da. O -kōlaman laa 'cēndī -a, ēn "nyian bē o -kōlaman -e 'o 'yī lila nyēn -a. -Te o ya "va "bē, o 'wī 'wldī 'tō 'tōdū pēēnōn bōa 'trēdanōn man.

⁷ -Te o cēēn 'wī nēn e -taa "drēle bē -a vīdī man minnūn lē bē, -wī -tū bōala -klu nēn -a 'leda "ka "dīe -a jī, -e 'e 'kuli -tō o man. E o "flinōn "kle -e 'e o -tēē. ⁸ O -kadī -fōla 'fla -dan zīe -a -guada. 'Fla 'bō zīe -a da nēn minnūn Minsan pēin yiba "plan da. 'Fla zīe e ya "le 'o laabū Sōdōm, ēn e ya "le 'o laabū "nyian Ezipti. ⁹ Minnūn 'ka 'wīle "man -e 'o min "fli zīe o wō dī. 'Lēglōn pēēnōn 'jī 'nōn 'ta o pa -nanjēnle yī -tōdū yaaga 'e 'ta le 'e -bu. ¹⁰ -Wee -kadī bē, -a 'wī 'trēda 'nōn

περον 'ci nran. O ci "nran
'e 'ciula "da, en waa -ci "yinun
dre 'o cin le. Koo min "fli zie o
'te 'pa 'tredanōn da "kaga.

11 Zi yi yaaga 'e 'ta le 'e -bu
zie e ci bε, lei nen e 'belidi -
nōan "min le bε, Bali -a 'pa -
sia 'yee 'wι vūnōn "fli 'bō le. E
wlala o ji en o wluan lou 'o
'cēin -da. -A -nan nen minnun
nen o ya 'wι zie -a -nan yūan
bε, nyen -dan o cēen. 12 En o
wei 'pleble 'tu 'man laji. Wei
zie yaa 'vι Bali -le 'wι vūnōn
"fli zie -wle 'nan: «'Ka 'ta 'an
'va lou 'gυ!» -A -nan nen o
wluandi 'sia "lolu -koei 'va te
o 'nanmannōn -a -nan ye.

13 Tv 'bō 'lein zie -a wlu bε,
'tre 'nyōandi 'sia 'kpa tūgl. 'Fla
zie -te waa cēen 'e cin man
-fu bε, -a 'fvi 'tv -nan -nyan
"fo. Min -kpi 'sōravli (7.000)
'bε kaa 'wι zie -a -ji. Min -
mienun nen o -fv bε, nyen o
cēen 'wliidi, -a -nan nen o wu
"man "men 'nan Bali nen laji
lou "bε, -yεε ci o da.

14 'Wι yidi "flizan "sia -
nyannan, 'pian 'ka dre "yi -a
yaagazan 'bōla 'kogo.

*'Bei 'sōravlizan wu en 'wι
yidi yaagazan 'e pou 'sia*

15 "Bε -sru en Bali -le 'pasi-
azan 'sōravlizan 'yee 'bei fēen.
-A -nan nen weinun 'widi 'sia
laji 'kpa 'pleble. Waa 'vι 'nan:
«Mingōnnen tre pēenōn nen
'treda bε o dre "men 'kū 'san
Bali -le vε -a,
en o dre -a -pι Zozī Crizī -le vε
-a.

E mingōnnen -ble "da 'li
'trilii.»

16 Min cejenun -yō -tv 'wle
sinjen nen 'o -nyrandi 'wee
mingōnnen pēinnun da Bali

'le bε, o blula 'o 'kōle "nen en o
Bali 'bō. 17 Waa 'vι 'nan:
«'Kū "tι Bali, kūi muo -fōa.

Yie ci 'kū 'san -a,
en 'pleble pēenōn a 'yie vε -a.

I ya -nan 'li 'e 'cēn,
en i ya -nan cēεgυ yi -a.

I 'yie 'pleble -dan ci kōōn,
en 'bε nen 'gυe

i ya mingōnnen -a fε pēenōn
da.

18 'Lēglōn pēenōn 'ji 'nōn 'ka 'i
wei manle "yi "di,

-yee "wēan 'yie nyran -bli tv
'bō o va.

En "nyian bε,
minnun pēenōn nen o kaa bε,
-wee tin 'badī 'bō.

'I 'sunōn nen 'i 'lewei vūnōn 'a
bε,

'lee 'yie minnun bε,
'lee minnun nen o 'yra -tea 'i
man bε,

o -ko 'pa tv 'bō.

-Te e ya 'i -sruzan "wēnēn 'a
ōō,

en -te e ya 'i -sruzan -dan a oō,
o -ko 'pa tv 'bō.

En "nyian bε,
minnun nen o 'treda sre 'trilii
bε,

o -nan -nyan tv 'bō.»

19 -A -nan nen Bali -pan
'kōn nen laji bε, Bali -a 'le

'sū. En an Bali -le 'cezu nen -
yee -pei -tō wūnūn ci -ji bε -a

'yι. En laa 'e 'wlei -wlei -fōdi
'sia, te laa -paan -klunman, te

'tre 'nyōōnman, te lalo -sēanla
'kpa 'pleble.

12

*Lūmōn -tv 'lee -mlēngan -
dan*

1 En 'lēbo "fō wι -dan tv
dre laji. 'Wι zie -nyrēn 'gυ:

Lūmōn -tv nen, yide -a man 'si
'e pēenōn bε, -a cēin "fli "a 'e

'tɔdɪ mlɛn da, ɛn -siga kle "nɛn mlɛn crɛn a "man 'sɔravli "bɛ, e ya 'e wɔdɪ -a -wulo -man. ²Lɪ zɪɛ -a -pɔn a 'e man, ɛn e -fɔ -srunan, -yee "wɛan e -paandɪ 'sia.

³Zɪ e -paandɪ 'sia bɛ, ɛn 'lɛbɔ "fɔ wɪ pee drɛ laji. 'Wɪ zɪɛ -nyrɛn 'gʊ: -Mlɛngan nɛn, e ya -dan, ɛn e ya 'tɛndɛn. -A -wulo a "da 'sɔravli, ɛn -a 'bei a "da "fu, ɛn -siga kle "a 'e wɔdɪ -a -wulo 'sɔravli 'bɔ man. ⁴Mlɛn crɛn pɛɛnɔn nɛn Bali o cɛɛn 'e cin man yaaga bɛ, -mlɛngan zɪɛ -a wei -a 'fɔdɪ 'tɔ wɛɛn 'trɛda. -A -nan nɛn -mlɛngan pli lɪ zɪɛ -a man, 'nan -te e cɛɛn 'nɛn 'yadɪ man bɛ -e 'e 'nɛn 'bɔ 'bli.

⁵Kɔɔ 'nɛn zɪɛ -a 'bɔ nɛn Bali -a 'pla 'nan -yɛɛ -taa "mingɔnnɛn -blɪɛ 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji 'nɔn da "fɔ. Lɪ zɪɛ e 'nɛn 'bɔ 'ya -klɔnmɔn -a, ɛn Bali -kʊ -a 'e "srɔn. 'Wɪ 'kpa nɛn, e ya Bali -le mingɔnnɛn pɛɛnɔn "srɔn, -mlɛngan 'ka -kɔlale -a -blɪdɪ -a dɪ. ⁶-A -nan nɛn lɪ 'bɔ flɔn 'sia, ɛn e -kʊ "bui "da zia. E -kʊ fɛnan nɛn Bali -a man drɛ -a yɔɔnan -a bɛ -a -nan. Fɛ zɪɛ -a -nan nɛn waa 'lɛ 'bʊ 'trilii yi -kpi tɔ yi -yaa 'fiili 'e 'ta le yi -fuba 'shɛɛdʊ (1.260).

Bali -le 'pasianɔn 'kuli -tɔ Satan man ɛn waa klɪ

⁷-Kuli 'sʊ laji. Bali -le 'pasianɔn nɛn waa laabo Mishɛl bɛ, o 'vale 'yee 'pasianɔn 'a, o -kuli -tɔ -mlɛngan man. ɛn -mlɛngan 'lee 'yee 'pasianɔn -a -tan 'o 'vale waa. ⁸'Pian zɪ -mlɛngan -pɛ 'ka 'sɔlɛ -kuli -a dɪɛ, ɛn 'o 'vale 'yee 'pasianɔn 'a o -nyrannan 'ka yɪɛ "nyian laji dɪ. ⁹-A -nan nɛn Bali -le 'pasianɔn o -pin laji, ɛn o 'ta

'tɔ o pɛɛnɔn man 'trɛda. -Mlɛn nɛn e blamin see paa 'li bɛ, -a 'bɔ nɛn. Waa laabo Bali 'nanmanzan, ɛn waa laabo "nyian Satan. -Yɛɛ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ "paa 'trɛda blamin lɔ.

¹⁰"Bɛ -sru ɛn an wei 'pleble 'tɔ 'man laji. Wei zɪɛ yaa 'vɪ 'nan:

«'Bɛ nɛn 'gʊɛ,

tɔ nɛn -kaa "tɪ Bali min "sia 'wɪ 'ji bɛ, e 'bɔ.

E 'yee 'pleble 'ci kɔɔn,

ɛn yaa -ci kɔɔn 'nan

'yɛɛ cɪ mingɔnnɛn -a.

ɛn e 'pleble 'nɔn

'e 'pɪ Zozi Crizi lɛ

'nan 'e mingɔnnɛn -blɪ fɛ pɛɛnɔn da.

'Wɪ 'kpa nɛn 'wɪnɔn zɪɛ -a,

kɔɔ o Satan -pin laji.

Ya'a 'kɔlaman "nyian -tɔdɪ -a Bali 'lɛ,

-e 'e 'wɪ 'tɔ -kaa "bʊɪ

'lee -kaa "blu Zozinɔn man dɪ.

'Wɪ zɪɛ -a 'bɔ nɛn

yaa dra 'e 'cɛn bodrun funnin,

ɛn waa 'le 'tɔ -yrɔ 'sien.

¹¹ɛn "nyian bɛ,

Bali -le 'wɪ nɛn

waa 'vɪ minnɔn lɛ bɛ,

'lee Bali -le 'bla nyɛn nɛn,

e -sran bɛ,

-yee "wɛan -kaa "bʊɪ

'lee -kaa "blu Zozinɔn Satan klɪ.

Wa'a 'klanlɛ -kadɪ lɔ

'wee yi -tɛradɪ Zozi da -ji dɪ.

¹²'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan bɛ,

laji fɛnɔn 'lee 'ka pɛɛnɔn nɛn

ka -nyɛanla 'nan nun bɛ,

'ka 'ci 'e "nran!

'Pian 'trɛ 'lee jemie -le vɛ bɛ,

'wɪ -taa "bɔlɛ "wee "man,

kɔɔ Satan 'e yra 'pa o da.

'Bli a 'e 'fɔdɪ "ji -dan,

kɔɔ yaa -tɔa

'nan 'yee tv 'ka "nyian -fole
"kaga "di.»

¹³ Zi -mlengan -a 'yi 'nan laji
si a 'e 'le wōdi 'e 'lō bē, -a -
nan nen e sōnla līmōn nen e
'nen 'ya -klōnmōn -a bē -a -sru.
¹⁴ 'Pian li zīe, Bali kōēbo -pē
"jē -dandan "fli "nōn -yrē, 'nan
-e 'e 'kū "bui "da, fēnan nen
Bali 'bō -a 'pla -yrē "bē -a -nan.
Fē zīe -a -nan nen waa 'lē 'bū
'trilii lē yaaga 'e 'ta le 'e -bu,
en -mlengan 'ka -kōlale -a man
yidi -a di. ¹⁵ Tv zīe -a man bē -
mlengan 'yi bōladi 'sia 'e 'le te
e "yro, 'nan -e 'yi 'bō 'e -kū li
zīe -a. ¹⁶ 'Pian 'trē 'pa li zīe -a
va. E 'lē 'sū, en 'yi nen e 'bōla
-mlengan 'le bē, e -sēn "ji 'e
pēenōn. ¹⁷ -A -nan nen 'bli 'fō -
mlengan -ji li zīe -a man -wlidi.
-Yee "wēan e -kuli -tō 'sien li zīe
-a kluda 'nōn man. Minnun
nen o 'ta wōla Bali wei da, en
o -tō 'winun nen Zozi 'a -ci 'si -
wle "bē -a da bē, -wēe ci li zīe -a
kluda 'nōn 'a.

Satan -wi -tv 'pa 'sia 'trēda

¹⁸ "Bē -sru en -mlengan 'bō
'kū jemie man.

13

¹ -A -nan nen an -wi -tv 'yi,
te e ya bōlanan jemie -va. -
Wi zīe -a 'bei a -fu, en -a -wulo
a 'sōravli. En -siga kle "a 'e
wōdi -a 'bei pēenōn man. En
"nyian bē 'tōnun nen e ya Bali
sēe wōdi -a bē, e ya 'e 'crēn -
tēdi -a -wulonun 'bō man. ² E
ya "le 'nan kōanēn 'le 'wī 'zū.
-A cēinnun a -dandan, en -
a sōēn a 'e trōdi. En -a 'le
a "le -jra 'le 'zū. -Mlengan
'yee 'plēblē 'nōn -wi zīe -yrē,
en e 'yee mingōnnen pēin 'bōla
-yrē 'nan 'e mingōnnen -bli

"da. ³ -Wī 'bō zīe -a -wulo -
tv tuo 'plēblē, 'pian -a mlōn
"a 'e 'nyandi, -a "pa 'ji "tun
"nen -nan. 'Wī zīe e 'trēdanōn
pēenōn 'lēbo "fō, -yee "wēan o
sōnla -a -sru. ⁴ -A -nan nen
o pēenōn 'o "po sōn -mlengan
zīe -a wlu, en waa 'bō, kōō -yēe
'plēblē 'nōn -wi lē. En o pēenōn
'o "po sōn "nyian -wi 'bō 'wlu,
en waa 'bō -a vidi -a 'nan: «Min
-tv 'ka 'kōlaman -e 'e 'fli -kōōn
-wi 'gūe -a man di. En min -tv
'ka 'kōlaman -a 'klidi -a di.»

⁵ -Si a e 'lē 'sūdi -wi zīe -yrē -
e 'e 'fli 'sia -dandan, en "nyian
-e 'e 'wī Bali man -wlidi. -
Si a 'e 'nōndi -yrē mlēn -fuba
sinjen 'wle "fli (42) 'wlu. ⁶ -Yee
"wēan nen e Bali "sōndi 'sia.
E wū Bali man -wlidi, en e wū
fēnan nen Bali -nyēanla bē -a
man -wlidi, en e wū minnun
nen o -nyēanla laji bē o man
-wlidi. ⁷ En -si a 'e 'lē 'sūdi
"nyian -wi zīe -yrē -e 'e Bali
-le minnun 'klī -kuli -a. En
"nyian -si a 'e 'nōndi -yrē -e 'e
mingōnnen -bli 'lēglōn pēenōn
'jinōn da. ⁸ -Yee "wēan nen
'trēdanōn pēenōn 'o "po sōn
"wlu en waa 'bō. 'Pian Bali -
le minnun 'ka "o "drēlē di. Kōō
Bali o 'tō 'crēn -tē min 'beli
'fluba 'ji 'vaa en Bali 'trē drē.
'Fluba zīe Bali -le 'bla nen waa
'nōn 'sraga -a bē, e ya -yee vē
-a.

⁹ Min nen 'wī man "trōēn
"ci -a -wulo -man bē, -a san 'e
"trōēn "tō 'wī nen an 'ta -a vē
'gūe -yrē! ¹⁰ Min nen Bali -a
'pla 'nan 'e 'pū 'kōn 'bli bē, e -
pū 'kōn 'ble. En min nen Bali
-a 'pla 'nan 'e 'ka -kuli 'tan sēn
"nen "bē, waa -tēa -kuli 'tan
sēn -a. -Yee "wēan nen e ya "le
Bali -le minnun -pōan 'e 'sō. Te
-wee yi -tēradī Bali da 'le 'e 'tō

di!

Satan-wi pee 'pa 'sia 'trɛda

¹¹ "Bɛ -sru ɛn an -wi pee 'yɪ, te e ya bɔlanan 'trɛ 'ji. - Wi zɪɛ -a 'bei a 'fli, ɛn o ya "wɛnwɛnnɔn "le 'bla 'nɛn 'bei 'le 'wɪ 'zʊ. 'Pian -a wei min -tɛa "klan -a "le -mlɛngan wei -le 'wɪ 'zʊ. ¹² -Wi tɛdɛ nɛn -a -wulo -tu tuo 'plɛblɛ, ɛn -a mlɔn 'bɔ 'nyan bɛ, e 'yee 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'nɔn -wi "flizan zɪɛ -yrɛ. -A -nan nɛn e -tɔ 'trɛdanɔn pɛɛnɔn man -sa -a, 'nan 'o "po -sɔɔn -wi tɛdɛ wlu -e 'o bɔ. ¹³ E 'lɛbo "fɔ wɪnɪn -dandan drɛ, e 'tɛ 'si laji minnɪn pɛɛnɔn yɛ man, ɛn yaa -sran 'trɛda. ¹⁴ 'Lɛbo "fɔ wɪnɪn nɛn -wi tɛdɛ -a -si -nɔn -yrɛ 'nan 'e drɛ bɛ, -a 'bɔ 'a nɛn e kɔla 'trɛdanɔn 'ci sɛdɪ -a. Yaa 'vɪ -wle 'nan, -wi nɛn waa tuo sɛn -a ɛn ya'a 'kalɛ dɪɛ, 'o -a min yiba "nyaan. ¹⁵ ɛn -wi tɛdɛ -a -si -nɔn -yrɛ "nyian 'nan, 'e 'belidɪ -nɔn min yiba 'bɔ lɛ. Zɪ yaa drɛ bɛ, ɛn min yiba 'bɔ 'wɪdɪ 'sia. ɛn minnɪn nɛn wa'a 'o "po -sɔɔnlɛa "wlu -e 'o bɔ dɪɛ, min yiba 'bɔ o tɛɛ. ¹⁶ Yaa drɛ ɛn min -tʊdʊ pɛɛnɔn plɔ 'pla 'o 'pɛ "yi "man, -te 'bɛ "cɛɛ dɪɛ waa 'pla 'o nyɛnbɔn da. -E 'e 'sia min -dan man, 'lee min nɛn e 'ka -dan dɪɛ -a man, 'lee fɛzan man, 'lee 'yalɛ -tɛzan man, 'lee min nɛn e ya nɔan -a bɛ -a man, 'lee min nɛn e 'ka nɔan -a dɪɛ -a man, o pɛɛnɔn plɔ zɪɛ -a 'pla 'o man 'tredre.

¹⁷ Min oo min nɛn plɔ zɪɛ e ya "man "bɛ, -a san -kɔlaman fɛnɪn 'lɔdɪ -a, ɛn -a san -kɔlaman fɛnɪn -tandɪ -a. 'Pian min nɛn plɔ 'ka "man "dɪɛ, ya'a 'kɔlaman -e "e "drɛ

di. -Wi 'bɔ 'tɔ nɛn waa 'pla 'o man. -Te 'bɛ "cɛɛ dɪɛ, waa 'tɔ 'bɔ 'fluba 'wle -tʊdʊ -tɛ 'e cin da, ɛn waa crɛn -tɛ 'o man. Kɔɔ -a 'tɔ 'crɛn 'fluba 'wle 'tʊ "we fɛ "nrɔndɪ -a, ɛn -a -tʊ "we fɛ "nrɔndɪ -a.

¹⁸ 'Wɪ 'tɔdɪ -a nɛn min -kɔlaman 'wɪ zɪɛ -a -ci mandɪ -a. -Yee "wɛan min nɛn e 'wɪ -tɔa "bɛ, 'e -wi zɪɛ -a 'tɔ 'crɛn 'fluba 'wle -tʊdʊ -tɛ 'e cin da, -e 'e -tɔ. E -tiala min 'tɔ 'le vɛ -a. ɛn -a "nɛn "nɛn 'gʊ, e ya -yaa 'shɛɛdʊ -fuba 'shɛɛdʊ 'wle 'shɛɛdʊ (666).

14

Minnun nɛn Bali -le 'bla o 'si 'wɪ 'ji bɛ o "dre 'fɔ

¹ "Bɛ -sru ɛn an Bali -le 'bla 'yɪ 'e 'tɔdɪ pɔn nɛn waa laabo Zɪɔn bɛ -a da. Pɔn zɪɛ e ya Zeruzalɛm fla yei. Min -kpi yaa tʊ 'e 'ta le min -fuba sinjɛn 'wle sinjɛn (144.000) a 'o 'tɔdɪ -a "srɔn. Bali -le 'bla 'tɔ 'lee -a "tɪ 'tɔ a 'e 'crɛn -tɛdɪ o pɛɛnɔn nyɛnbɔn da. ² ɛn an wei -tʊ -klundɪ 'man laji. E wu "le 'nan 'yi -dan 'bɛ cɪ 'yrɔnan, ɛn e wu "nyian "le 'nan laa -paan 'bɛ wu 'plɛblɛ. ɛn e wu "nyian 'nɔnnɔn "le 'nan "dre "nɛn min "kaga "cɪ -a -fɔnan -gɔɛdɪ -ji. ³ Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ, o ya 'o 'tɔdɪ Bali -le mingɔnnɛn pɛɪn 'lee min cejenun 'lee fɛnɪn sinjɛn bɛ o 'lɛ, ɛn o "dre zɪɛ -a -fɔa. Min -tʊ 'ka 'kɔlaman -e 'e "dre 'bɔ -tranladɪ. 'Pian min -kpi yaa tʊ 'e 'ta le min -fuba sinjɛn 'wle sinjɛn (144.000) bɛ, -wɛɛ -fɔa "sidɔ. Minnun nɛn Bali o 'si 'wɪ 'ji 'trɛda bɛ, o 'bɔ nɛn. ⁴ 'Wɪ 'kpa, minnun zɪɛ Bali o 'si 'wɪ

'ji 'nan -e 'o 'kɔn Bali -le vɛ -
a, ɛn "nyian -e 'o 'kɔn Bali -le
'bla 'le vɛ -a. Te o ya 'le 'nan
fei fɛ 'wɛ tɛdɛ nɛn waa -nɔn
Bali le bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. Fɛnan
pɛɛnɔn nɛn Bali -le 'bla 'ko bɛ,
te o -ciala -a -sru. Minnun zɪɛ
wa'a lɪmɔn -tɔlɛ dɪ. Wa'a 'o 'fli
"tri "tɔlɛ Bali 'lɛ nyinnandɪ -a
lɪmɔn -sru "dɪ. ⁵ Wa'a 'wlu -
tuwli "sɛnlɛ "fo "dɪ. ɛn 'tɔ 'tu 'ka
'e 'padɪ o man dɪ.

*Bali-le 'pasianɔn yaaga 'wɪ
'pla minnun lɛ*

⁶ "Bɛ -sru ɛn an Bali -le 'pasi-
azan -tu 'yɪ, te e ya 'sɔnan
laji. 'Wɪ 'nɔnnɔn nɛn ya'a 'li
srɛman "fo "dɪɛ, -a vɪdɪ -a nɛn
e ya ciinan 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji
minnun 'lee minnun nɛn o
wei -tʊdʊ pɛɛnɔn -fɔa "bɛ -wɛɛ.
⁷ Yaa 'vɪ wei 'pleblɛ 'ji 'nan:
«'Ka yɪɛ 'e 'nan Bali man, ɛn 'ka
Bali 'bɔ 'tɔ drɛ -dan! Tu nɛn e
'trɛdanɔn 'le tin "baa bɛ e 'bɔ.
Bali nɛn e 'trɛ 'lee la 'lee jemie
'lee 'yɪ pɛɛnɔn drɛ bɛ, 'ka "po
sɔɔn "wlu -e 'ka bɔ.»

⁸ Bali -le 'pasiazan "flizan
sɔɔnla -a tɛdɛ -sru "nyian, te
yaa ve 'nan: «Babilɔn -nan -
nyan. Babilɔn -dan nɛn e -tɔ
'lɛglɔn pɛɛnɔn 'jinɔn man -sa -
a 'nan 'o 'si Bali -sru "bɛ, -a -
nan -nyan.»

⁹ ɛn Bali -le 'pasiazan
yaagazan sɔɔnla -a "flizan
-sru "nyian, te yaa ve wei
'pleblɛ 'ji 'nan: «Min oo min
nɛn 'e "po sɔɔnla -wi nɛn waa
min yiba drɛ bɛ -a wlu ɛn yaa
'bɔ bɛ, Bali 'wɪ "nɛn -kɔɔnman
-a san lɛ. Min nɛn 'e "po sɔɔnla
-a min yiba 'bɔ wlu ɛn yaa
'bɔ bɛ, Bali 'wɪ "nɛn -kɔɔnman
"nyian -a san lɛ. ɛn "nyian bɛ
min nɛn e plɔ 'pla 'e nyɛnɔn

da, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ yaa 'pla 'e
'pɛ -man bɛ, Bali 'wɪ "nɛn -
kɔɔnman -a san lɛ. ¹⁰ Bali
nyran -ble minnun zɪɛ o va
'pleblɛ. O -taa 'o yra yɪɛ -wɪdɪ
'tɛ 'va. -Kɔlɛ nɛn e 'lɛ "sia bɛ e
-kɔɔn "va. Bali -le 'pasianɔn
'saun nɛn laji bɛ 'lee Bali -le
'bla yɪɛ man nɛn 'wɪ zɪɛ e dra.
¹¹ O -taa 'o yra yɪɛ bodrun
funnin 'tɛ zɪɛ -a va, te -a -koei
'ko laji 'li 'trilii. ɛn -wee yra
yɪdɪ 'leda "ka "dɪ.»

¹² "Wɪ zɪɛ -yee "wɛan nɛn e
ya "le Bali -le minnun -pɔan
'e 'sɔ. Te 'o 'ta wɔladɪ Bali -le
-pei da 'le 'tɔ dɪ, ɛn te -wee yɪ
-tɛradɪ Zozi da 'le 'e 'tɔ dɪ!

¹³ "Bɛ -sru ɛn an wei -tu
'man laji. E 'nan 'mɛn 'nan:
«'I 'wɪ 'gʊɛ -a crɛn -tɛ! Minnun
nɛn o -fʊ yɪ -tɛranan Minsan
da ɛn minnun o tɛɛ bɛ, 'bɛ nɛn
'gʊɛ tu nɛn Bali -le -fɛa dra -
wee vɛ -a bɛ 'e 'bɔ.»

ɛn Bali lei 'saun -a 'vɪ "nyian
'nan: «'Wɪ 'kpa, o "flian 'wee
'nyranman 'padɪ -a, kɔɔ 'wɪ
'yɪnɔn nɛn waa drɛ bɛ, -a "nɛn
'bɪdɪ 'bɔ.»

*Bali 'trɛdanɔn 'le tin 'badɪ
pou "siala 'kɔ?*

¹⁴ "Bɛ -sru ɛn an "lolu -koei
'fuvu 'yɪ laji. Fɛ -tu a 'e -
nyrandɪ "lolu -koei zɪɛ -a da, e
ya "le Blamin -pɪ -le 'wɪ 'zʊ. -
Siga kle "a 'e wɔdɪ -a -wulo -
man, ɛn fɛ -tu nɛn o 'saa -tɛa
"a "bɛ e ya -yrɔ. Fɛ zɪɛ -a 'lɛ a
"man 'kpa tɪglɪ. ¹⁵ -A -nan nɛn
Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ -
a -tu 'bɔla Bali -pan 'kɔn 'bɔ 'ji,
ɛn e paan 'kpa 'pleblɛ min nɛn
'e -nyrandɪ "lolu -koei "da bɛ -
yrɛ. Yaa 'vɪ 'nan: «'I 'yɪɛ 'saa
'tɛvɛ 'si -e 'i 'saa 'tɛdɪ 'sia! 'Saa
'tɛ tu 'bɔ, kɔɔ 'saa pɛɛnɔn tran

'treda.»¹⁶ -A -nan nen min nen 'e -nyrandı "lolu -koei "da be, e 'treda 'saa pɛɛnɔn 'tɛ.

¹⁷ "Bɛ -sru ɛn -a pee 'bɔla "nyian Bali -pan 'kɔn 'bɔ nen laji be, -a -ji. 'Saa 'tɛvɛ nen -a 'lɛ a "man 'kpa be -a -tu a "nyian -yee 'lɔ.

¹⁸ ɛn Bali -le 'pasianɔn 'bɔ nen laji be, -a -tu nen -te e 'wɪ 'vɪ 'tɛ lɛ yaa dra be, e 'si Bali -pan "davɛ va zia. E paan 'kpa 'plɛblɛ Bali -le 'pasiazan nen 'saa 'tɛvɛ 'lɛ 'lɛa a -yɾɔ "be -yɾɛ. Yaa 'vɪ 'nan: «'i 'yie 'saa 'tɛvɛ 'si -e 'i rɛzɛn 'blɔ "ɕɛɛndı 'sia! Kɔɔ rɛzɛn yiba pɛɛnɔn nen rɛzɛn fei be o 'blɔ tran.»

¹⁹ -A -nan nen Bali -le 'pasiazan zɪɛ e rɛzɛn yiba pɛɛnɔn 'bɔ 'nan. ɛn yaa -sɛn fɛnan nen o rɛzɛn "blo "be -a -nan. Zɪ Bali -le nyran -blɪdɪ -taa "dreɛ zɪɛ. ²⁰ O -taa "minnun -tɛɛɛ -e 'o o pɔɛ "bɔ. O nyɛn "yɾo "le 'yi ba -le 'wɪ 'zɔ. E -ko -trilii e bɔa kilo -ya yaaga da, ɛn -a klu trɔdɪ bɔa -mɛnliɛ -tu.

15

Bali 'wɪ "nen "nyranman -kɔɔnman 'tredanɔn lɛ 'kɔ?

¹ "Bɛ -sru ɛn an 'lɛbo "fɔ wɪ -dan 'yɪ "nyian laji. An Bali -le 'pasianɔn 'sɔravli 'yɪ. Bali o 'pla 'nan -wɛɛ 'wɪ "nen "nyranman -kɔɔnman 'tredanɔn lɛ. -A -tu 'yee vɛ -kɔɔnman, "be -sru -e -a -tu 'e 'yee vɛ -kɔɔn. Bali -le nyran -blɪdɪ -nyranman 'leda nen zɪɛ.

² ɛn an fɛ -tu nen e ya "le jemie -le 'wɪ 'zɔ be -a 'yɪ "nyian. 'Pian e ya 'e siadı "da, ɛn 'tɛ a "va. ɛn "nyian be, an minnun 'yɪ. Minnun zɪɛ -wɛɛ 'ka 'o "po -sɔɔnlɛa -wi nen waa

min yiba dre be -a wlu dɪ, ɛn -wɛɛ 'ka 'o "po -sɔɔnlɛa -a min yiba 'bɔ 'wlu dɪ, ɛn -wɛɛ 'ka -wi 'bɔ 'tɔ 'crɛn -tɛɛ 'o man dɪ, ɛn -wɛɛ 'ka "nyian -wi 'bɔ 'tɔ 'crɛn 'fluba 'wɛɛ 'tɔdɔ -tɛɛ 'e cin da, -e 'o 'pla 'o man dɪ. O ya 'o 'tɔdɪ jemie 'bɔ da lou. Bali "dre "fɔ "davɛ nen e ya "le -gɔɛdi -le 'wɪ 'zɔ be, -a -nɔn o pɛɛnɔn lɛ. ³ ɛn o "dre "nen Moizi nen Bali 'suzan 'a be yaa 'pa be, -a -fɔdɪ 'sia. "Dre zɪɛ e ya "nyian Bali -le 'bla 'le "dre "a. Waa -fɔa 'nan:

«Bali, yie cɪ 'kɔ 'san -a, ɛn 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san nen 'yia, 'i dre 'wɪnɔn a -dandan, ɛn o ya 'lɛbo "fɔ wɪnɔn -a.

Yie cɪ 'kɔ 'san -a ɛn 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san nen 'yia. -Si tɪglɪ nen yia -kɔɔnman min-

nun lɛ, ɛn -yɛɛ cɪ -a 'kpa -a.

Yie cɪ mingɔnnɛn -a 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji 'nɔn da.

⁴ -Tɪɛ 'ka 'klanman 'i 'lɔ dɪ?

ɛn -tɪɛ 'ka 'i 'tɔ -dan 've dɪ?

-A san "ka "fo "dɪ.

Kɔɔ yie cɪ 'saun 'i -tɔwli.

'Lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji 'nɔn

'o "po -sɔɔnmlan 'i 'wlu -e 'wei bɔ.

Kɔɔ o -taa -a -tɔɛ 'nan 'wɪnɔn nen o cɪ tɪglɪ be, -nyɾɛn yia dra.»

⁵ "Bɛ -sru, ɛn an Bali -pan 'kɔn 'yɪ 'e 'lɛ 'sɔdɪ laji, te -tandan yɾa 'e -trɔadı fɛnan 'saunzaun 'kpa -nan. ⁶ ɛn Bali -le 'pasianɔn nen laji be, an o 'sɔravli 'yɪ bɔlanan -tandan zɪɛ -a -ji. -Wɛɛ "ta -daa 'wɪ "nen "tɔdɔ 'sɔravli -kɔɔnle 'treda 'nɔn lɛ 'gɔ. Sɔ 'fuvu 'yɾɪyɾɪ nen 'e wɔdɪ o da, ɛn -tɪɛn 'kɔɛ nen e ya -siga -a be, -a 'bɔ nen 'e 'tɔdɪ o

kugu da. ⁷ -A -nan nen fenun sinjen nen Bali 'le be, -a -tu -siga 'kulenennun -non Bali -le 'pasianon 'soravli 'bo le. Yaa -non o pëenon le 'soravli. En 'kulenennun zie, Bali nen -a yie a "man 'li 'trilii be, -yee nyran -blidi nen -a pëenon 'ji. ⁸ 'Nun tãon en Bali -le 'pleble 'lee -yee -dan -le "wean be, 'te -goei Bali -pan 'kon 'bo 'ci 'si. -Te Bali -le 'pasianon 'soravli zie wa'a tian 'cenle 'wɪ "nen -kõndi man 'tredanon le die, min -tu 'ka 'kolaman -e 'e -wla Bali -pan 'kon 'bo 'ji di.

16

Bali -le 'pasianon 'soravli
'wɪ "nen kãon 'tredanon le

¹ -A -nan nen an wei 'pleble 'tu 'man. Wei zie e wɪ Bali -pan 'kon 'bo 'ji, en yaa 'vi Bali -le 'pasianon 'soravli 'le 'nan: «'Ka 'ku Bali -le nyran -blidi 'soravli "nen 'kulenennun -ji 'labε -a -sran 'treda.»

² Bali -le 'pasiazan tede -ku en e 'yee 'kulenen 'wun sãon 'treda. -A -nan nen mlõnnun -sen minnun nen -wi 'to 'cɛn plõ a o man en 'o "po -sõonmlan -wi zie -a min yiba 'wlu -e 'o bo be o man. Mlõnnun zie o ya "wɪdi 'kpa en o ya "nyian 'o 'le 'sidi.

³ "Be -sru en -a "flizan 'ku, e 'yee vε -wun sãon jemie -va. Jemie zie e 'nyin 'le 'nan min -kadɪ nyen -le 'wɪ 'zɔ. -A -nan nen fenun pëenon nen "va te o yie a "man "be, o kaa.

⁴ "Be -sru -a yaagazan 'ku, en e 'yee vε -wun sãon 'yi banun 'lee 'yi kunun va. -A -nan nen o pëenon lila nyen -a. ⁵ En Bali -le 'pasiazan nen -te e 'wɪ 'vi 'yi

le yaa dra be, maan wei 'man.

Yaa 'vi 'nan:

«Bali, yie ci Bali -a,
en i ya -nan 'li 'e 'cɛn,
en yie ci 'saun.

'Yie 'wɪ "nen -kõndi minnun
le be,

e ya 'e 'nõan da.

⁶ Kõo o 'yie minnun tεε

en wei 'le 'wei vunon tεε,
-yee "wean o tεε nen yia 'wɔ
be,

yia drε 'e nõan da.»

⁷ En an wei -tu 'man, e 'si Bali -pan "dave va zia. Wei zie e 'nan:

«'Ku "ti Bali,

yie ci 'ku 'san -a,

en yie ci 'pleble pëenon 'san -a,
en 'yie tin -tedɪ min da be,
'wɪ 'kpa, e ya 'e 'nõan da.»

⁸ "Be -sru Bali -le 'pasiazan sinjenzan -ku, en e 'yee 'kulenen -wun sãon yide da. 'Nun tãon Bali 'pleble 'non yide le 'nan -yee 'bidi 'e minnun 'te 'bli. ⁹ -A -nan nen yide 'bidi 'sia 'kpa 'pleble, en e minnun 'te 'blidi 'sia. Bali 'bo nen -yεε ci 'wɪ "nen -kõnnan minnun le 'e 'bo 'a be, waa "srõndi 'sia, 'pian wa'a 'silε 'wɪ 'wɪdi "drɛdi man -e 'o Bali 'to -dan vi di.

¹⁰ "Be -sru Bali -le 'pasiazan 'sooluzan 'ku, en e 'yee 'kulenen 'wun sãon -wi nen waa min yiba drε be -yee mingõnnen pëin -da. 'Nun tãon klun -trõa -wi 'bo 'le mingõnnen treda "fo. En minnun 'o yra yidi 'sia 'wɪdi te o 'shε wõoman 'o nren man.

¹¹ Mlõnnun nen o -sen o man be, 'lee yra nen o ci -a ynan -wɪdi "be -yee "wean o Bali nen laji lou "be -a "srõndi 'sia.

'Pian wa'a 'o 'pɛ 'silɛ 'o drɛ wɪ -wɫidɪnun -sru "dɪ.

¹² "Bɛ -sru ɛn Bali -le 'pasiazan 'shɛɛdɔzan -kɔ, ɛn e 'yee 'kulɛnɛn 'wun sɔɔn 'yi -dan nɛn waa laabo Efra bɛ -a da. 'Nun tɔɔn 'yi zɪɛ 'e bee 'ji, 'nan -e mingɔnnɛnnun nɛn o "sia yidɛ wɫuan "nan 'zia bɛ -wee -si 'e 'lɛ 'sɔ. ¹³ ɛn an fɛ -wɫidɪ yaaga 'yɪ. O ya "le 'nan yolunun -le 'wɪ 'zɔ. -A -tɔ 'bɔla -mlɛngan -dan 'le, ɛn -a -tɔ 'bɔla -wi nɛn waa min yiba drɛ bɛ -a 'le, ɛn -a -tɔ 'bɔla min nɛn e 'wɫu -sɛan tɛ yaa vɛ 'nan 'e ya Bali 'lewei vɪnan bɛ -a 'le. ¹⁴ -Yɔ -wɫidɪnun nɛn o 'lɛbo "fɔ wɪnun dra bɛ o 'bɔ nɛn. O yaaga zɪɛ o -kɔ 'trɛda mingɔnnɛnnun cin yɪɛ 'nan -e 'o 'man wɔɔ -kuli -tandɪ da. -Kuli zɪɛ waa -taan Bali man, yi -dan nɛn 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san Bali -a 'pla bɛ -a da.

¹⁵ 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ nɛn Min -san -a 'vɪ bɛ -a da. Yaa 'vɪ 'nan: «'Mɛn -tadɪ dra kɫigli. E dra "le crinzan -le vɛ 'zɔ, ma'an yi paa dɪ. Min nɛn -a yɪɛ 'fɔ "man ɛn 'e 'man wɔɔ bɛ, Bali -le -fɛa a -a san man. 'Pian min nɛn ya'a 'e 'man wɔɔlɛ dɪɛ, an bɔa "man 'e plɔdɪ, -e 'yra 'e san -tɛ min pɛɛnɔn yɪɛ man.»

¹⁶ -Yɔ -wɫidɪ yaaga zɪɛ o 'trɛda mingɔnnɛnnun cin 'yɪ fɛnan nɛn waa laabo Ebre wei -ji «'Armajɛdɔn» bɛ -a -nan.

¹⁷ "Bɛ -sru ɛn Bali -le 'pasiazan 'sɔravɫizan 'kɔ, ɛn e 'yee 'kulɛnɛn 'wun sɔɔn fɛnan 'wein nɛn labli 'lee 'trɛ yɛi "bɛ -a va. 'Nun tɔɔn an wei 'plɛblɛ 'tɔ 'man Bali -pan 'kuin. Wei zɪɛ e 'si Bali -le mingɔnnɛn pɛin -va zia, ɛn yaa 'vɪ 'nan: «'Bɛ nɛn 'gɔvɛ, e

-nyan "mɛn "fo!» ¹⁸ ɛn laa 'e 'wɫɛi -wɫɛi -fɔdɪ 'sia, ɛn laa -paan -klundɪ 'sia, ɛn 'trɛ 'nyɔɔndɪ 'sia 'kpa 'plɛblɛ. Zi Bali blamin sɔɔnɫa 'li 'trɛda bɛ, -a sɔman 'trɛ 'ka tian 'nyɔɔnɫɛ dɪ. ¹⁹ Babilɔn 'fla -dan bɛ, e cɛɛn 'e cin man yaaga. ɛn 'fla pɛɛnɔn nɛn 'trɛda bɛ, o -nan -nyan. Bali 'yee nyran -blɪdɪ -ci kɔɔn Babilɔn lɛ 'plɛblɛ, kɔɔ 'wɪ 'wɫidɪnun nɛn yaa drɛ bɛ, -a -cin 'ka 'sanɫɛ 'ji "dɪ. ²⁰ 'Yi yɛi 'trɛnun pɛɛnɔn saan, ɛn pɔn -tɔ 'ka "nyian yɪɛ 'trɛda dɪ. ²¹ ɛn lalo 'wɫɛ -dandan -srandɪ 'sia 'trɛda. -A 'wɫɛnun cibɛn a -wɫidɪ. -A -tɔ -kɔlamɛn e bɔa kilo -fuba 'soolu. Lalo nɛn e ci -srannan -wɫidɪ zɪɛ, -yee "wɛan minnun Bali "srɔndɪ 'sia.

17

-Kɔnnɛn pɛɛnɔn -wɛɛzan -le

'wɪ

¹ "Bɛ -sru ɛn Bali -le 'pasianɔn 'sɔravɫi "nɛn 'kulɛnɛnnun a -wɫɔ "bɛ, -a -tɔ -ta 'wɪ tin 'balɛ 'mɛn. E 'nan: «'Wɪ nɛn e -taa "bɔlɛ Babilɔn man bɛ, 'i 'ta -e 'an -kɔɔn 'yɛi! 'Fla zɪɛ e ya 'e 'tɔdɪ 'yi -dandannun "srɔn, ɛn e drɛ -kɔnnɛn pɛɛnɔn -wɛɛzan 'a. ² Mingɔnnɛnnun pɛɛnɔn nɛn 'trɛda bɛ, o -fɔ -a -sru. -Yee -kɔnnɛn -wɛɛdɪ 'bɔ zɪɛ e 'trɛda minnun pɛɛnɔn 'sianan, ɛn 'o 'fli -nɔn -yrɛ.»

³ E drɛ 'mɛn "le 'nan nyrin -tɛnan nɛn an ci. ɛn Bali -le 'pasiazan zɪɛ e -kɔ 'maan "bui "da. An ɫɪmɔn -tɔ 'yɪ fɛ zɪɛ -a -nan. E ya 'e -nyrandɪ -wi 'tɛndɛn 'tɔ da. -Wi zɪɛ -a -wulo a 'sɔravɫi, ɛn -a 'bei a -fu. 'Tɔnun nɛn e ya Bali sɛɛ

wodı -a bε, e ya 'e 'cɾen -tɛdɪ
-wɪ 'bɔ man. ⁴ En sɔ 'tɛnden
nɛn -a 'flɛ a bε -a 'bɔ nɛn lɪ zɪ -
a da. Min -dandannun da sɔ
nɛn. -Siga 'lee fɛnɛn nɛn -a
'flɛ a bε, e lɪ zɪɛ -a man 'si 'e
pɛɛnɔn. En -siga 'kulɛnɛn a -
yrɔ. 'Wɪ 'wɪdɪnɛn nɛn yaa drɛ
-kɔnnɛn -wɛɛdɪ -a bε e ya 'e
fadɪ 'kulɛnɛn zɪɛ -a. ⁵ 'Wɪ 'tɔ
nɛn -a -ci a 'e yɔɔdɪ bε, e ya 'e
'cɾen -tɛdɪ lɪ zɪɛ -a nyɛnbɔn da.
E ya 'e 'cɾen -tɛdɪ 'nan:

Mɛɛn cɪ Babilɔn -dan a.

Mɛɛn cɪ -kɔnnɛn -wɛɛnɔn
pɛɛnɔn "bɔ "a.

En mɛɛn cɪ 'wɪ 'wɪdɪ 'tɔ 'tɔdɔ
pɛɛnɔn "bɔ "a.

⁶ An lɪ zɪɛ -a 'yɪ Bali -le minnɛn
nɛn e o tɛɛ bε e o nyɛn mɪnnan,
'lee Zozi -srɛnɔn nɛn e o tɛɛ bε
o nyɛn mɪnnan. En yaa -tɛdɪ
'sia "le -wɛn -le 'wɪ 'zɔ. 'Wɪ zɪɛ
yaan 'lɛbɔ "fɔ 'e ciɪa "da.

⁷ -A -nan nɛn Bali -le 'pasi-
azan zɪɛ, e 'nan 'mɛn 'nan: «-
Mɛ "le "wɛan 'i 'lɛbɔ "fɔ? Lɪ
nɛn yia 'yɪ 'labɛ, e ya 'wɪ yɔɔdɪ
-tɔ -a, 'pian an -taa -a -ci vɪɛ
'yɪɛ. En -wɪ nɛn -a -wulo a
'sɔravli, ɛn -a 'bei a -fu te lɪ 'bɔ
a 'e -nyrandɪ "da 'labɛ, e ya 'wɪ
yɔɔdɪ -tɔ -a, 'pian an -taa -a -
ci vɪɛ 'yɪɛ. ⁸ -Wɪ nɛn 'i 'sia -a
yanan 'gɔɛ, 'li te e ya, 'pian 'bɛ
nɛn 'gɔɛ e "ka "nyian dɪ. Yɪ -tɔ
bɔa "bɛ, -wɪ zɪɛ e bɔala -kɪlɛ nɛn
-a 'leda "ka "dɪɛ -a jɪ, -e Bali 'e
-nan -nyan "fo. Tɔ zɪɛ -a man
bɛ, minnɛn nɛn Bali 'ka o 'tɔ
'cɾen -tɛɛ 'yɛɛ min 'belɪ 'fluba
'jɪ 'vaa ɛn e 'trɛ drɛ dɪɛ, -wɪ zɪɛ
-a yɪdɪ o 'lɛbɔ -fɔa. Kɔɔ -wɪ zɪɛ,
'li te e ya, 'pian 'bɛ nɛn 'gɔɛ e
"ka "nyian dɪ.

⁹ 'Wɪ 'tɔdɪ -a nɛn min -
kɔlaman 'wɪ zɪɛ -a -ci mandɪ -
a.

-A -wulo 'sɔravli "nɛn yia
'yɪ 'labɛ, pɔn 'sɔravli "nɛn lɪ
'bɔ cɪ 'e -nyrandɪ "da "bɛ -
nyɛn. Pɔnnun zɪɛ o ya "le
mingɔnnɛn 'sɔravli "le 'wɪ 'zɔ.
¹⁰ Mingɔnnɛnnun zɪɛ o 'soolu
yɪɛ 'ka "nyian "man "dɪ. 'Pian
-a -tɔ a mingɔnnɛn -blɪnan
cɛɛgɔ yɪ -a, ɛn -a -tɔ 'ka tian
'talɛ dɪ. -Te e -ta bɛ, ya'a
mingɔnnɛn -ble tɔ "kaga 'wɪ
dɪ. ¹¹ -Wɪ 'bɔ nɛn, e ya 'li, 'pian
'bɛ nɛn 'gɔɛ e "ka "nyian dɪɛ, -
yɛɛ -taa "mingɔnnɛn 'sɔrazan
'a, -e Bali 'e -nan -nyan "fo. -
Wɪ zɪɛ e ya "nyian mingɔnnɛn
'sɔravlinɔn 'bɔ 'va.

¹² 'Bei 'fu nɛn yia 'yɪ bɛ,
mingɔnnɛn -fu nɛn waa. 'Pian
wa'a tian mingɔnnɛn -blɪdɪ
'silɛa dɪ. Bali -taa -a -si -
nɔnɛ -wɪɛ 'nan 'o mingɔnnɛn
-blɪ 'o 'vale -wɪ bɛ waa tɔ
"wɛnnɛn 'a. E bɔa 'lɛrɪ -
tɔ. ¹³ Mingɔnnɛnnun zɪɛ 'wɪ
-tɔwɪlɪ "cin a o pɛɛnɔn 'jɪ. O
'wee -kɔladɪ 'lee 'wee 'pleblɛ
'pa -wɪ zɪɛ -yɛɛ vɛ da. ¹⁴ En o
-kɔ -kɪlɛ -tɔɛ Bali -le 'bla man.
'Pian Bali -le 'bla o kɪlɛ, kɔɔ -
yɛɛ cɪ minsannun da Minsan -
a, ɛn -yɛɛ cɪ mingɔnnɛnnun da
mingɔnnɛn -a. Minnɛn nɛn
Bali -le 'bla o laabɔ ɛn e o
'si "va 'yɛɛ vɛ -a bɛ, -wɛɛ -taa
mingɔnnɛnnun 'kɪlɛ 'o 'vale
Bali -le 'bla 'a.»

¹⁵ 'Bɛ -sru ɛn Bali -le 'pasi-
azan zɪɛ, yaa 'vɪ 'mɛn "nyian
'nan: «lɪ 'yɪ -dandannun 'yɪ,
te -kɔnnɛn pɛɛnɔn -wɛɛzan a
'e -nyrandɪ -a "srɔn. 'Yinun
zɪɛ -wɛɛ cɪ "le 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'jɪ
minnɛn -le 'wɪ 'zɔ, 'lee min-
nɛn o wei -tɔdɔ pɛɛnɔn -
fɔa "bɛ -wee 'wɪ 'zɔ.

¹⁶ En 'bei 'fu nɛn yia 'yɪ bɛ,

'o 'vale -wi -a, o -taa 'nanle
-kōnnen pēenōn -wēezan 'bō
man. O -taa fē pēenōn "koole
"man -e 'o 'tū 'e plōdī. O -
taa lī 'bō 'blīe, -e 'o -nyranman
'tē 'blī. -A fē -tū 'ka 'fo "fo
'dī. ¹⁷ 'Wī pēenōn nēn o -taa -
a drēe bē, Bālī 'bō 'bē 'cīn -tōa
'o jī, 'nan -e 'wī nēn yaa 'plā 'e
'cēn bē 'e 'lē sōō.

¹⁸ 'En līmōn nēn yīa 'yī bē,
Bābīlōn 'flā -dan 'bō nēn. -Yēe
'trēda mīngōnnēnnun pēenōn
'paala.»

18

-Kōnnen pēenōn -wēezan -
nan -nyan wī

¹ "Bē -sru ēn an Bālī -le 'pasi-
azan pee 'yī, te e ya 'sīnan lajī.
E ya 'plēble 'kpa, ēn -yee 'tē
'san 'trēda 'sī "fo. ² E paan 'kpa
'plēble -a vīdī -a 'nan:

«Bābīlōn -nan -nyan.

Bābīlōn 'flā -dan bē,

-a -nan -nyan.

E drē -yū -wīdīnūn flā -a.

-Yū -wīdī 'tō 'tūdū pēenōn -
nyēanla 'nan nūn.

"Lōman 'tō 'tūdū pēenōn nēn o
'ka 'saun Bālī 'lē dī,
ēn mīnnun 'ka o yē "yī "dīe,
o ya -nan nūn.

[-Wī -tūdū pēenōn nēn

o 'ka 'saun Bālī 'lē dī,

ēn mīnnun 'ka o yē "yī "dīe,

o ya -nan nūn.]

³ 'Lēglōn pēenōn 'jī mīnnun

Bābīlōn 'flā 'lē -wēn mīn 'e
'cīla "da.

-Yēe cī 'nan

e o pēenōn wēe 'kōnnen -a.

En "nyian bē

'trēda mīngōnnēnnun -fō -a -
sru,

ēn o 'wī 'wīdī "tōwli zīe -a drē.

En 'flē 'tannōn nēn 'trēda bē,

o drē fēnōn 'a,

Bābīlōn 'flā yīfē a "kaga "lē
"wēan.»

⁴ "Bē -sru ēn an wēi pee
'man lajī. Wēi zīe yaa 'vī 'nan:

«'Mēn mīnnun,

'ka 'sī Bābīlōn 'flā!

'Ka 'sī 'nan nūn,

-e -yee 'wī 'wīdī 'e vīe e baa
'ka man dī,

"tōgō 'wī nēn e -taa "bōle "man
"bē,

e 'bō 'ka man.

⁵ 'Flā zīe -yee 'wī 'wīdī a
"kaga,

e bōa lablī man.

-Yee 'wī 'wīdīnūn 'bō zīe

-a -cīn -trōa Bālī jī.

⁶ 'Wīnūn nēn yaa drē mīnnun
lē bē,

'mēn 'pasianōn "o "dra "nyian
-yee "lē.

Waa 'lējī bōala 'e 'pa -a "flī.

'Kulēnēn nēn e 'wī 'wīdī 'fa 'a

ēn yaa -nōn mīnnun lē bē,

waa faa 'e 'pa -a "flī

-e 'o -nōn -yee "lē.

⁷ 'Flā zīe,

zī 'e 'tō 'wīdī 'yī "yī

ēn e fē yīdī 'yī "yī "bē,

-a da nēn o 'tē "paa "da,

ēn -a da nēn waa ta dra -
trōdrō.

Yaa 'vī 'e 'flī man 'nan,

e ya mīngōnnēn -blīnan,

ēn -kōnnen 'ka 'kalē 'e da dī,

ēn 'e 'ta 'ka 'lī 'dra -trōdrō "fo
"dī.

⁸ 'Wī nēn yaa 'vī zīe -yee "wēan
bē,

'wīnūn nēn o -taa "bōle "man
yī -tōwli "cē 'wlu bē -nyrēn 'gū,

-cē bōdī a -tū,

ēn ta drēdī -trōdrō a -tū,

ēn dra -tēdī a -tū.

En 'tē 'bē -taa -a -nan -nyanlē.

Kōō Mīnsan Bālī nēn e tīn -tē

"da "bē,

e ya 'plēble.»

9 "Trɛda mingənnennun nən
o -fə -a -sru, ɛn -yee 'wɪ 'wɪdɪ
zɪɛ "o drɛ, ɛn "o fɛ yɪdɪ 'yɪ
"yɪ "bɛ, 'wɪ -taa 'nanɛ o man.
Tʊ nən o 'fla zɪɛ -a -yee 'tɛ
'blɪnan bɛ, -a -nan nən 'wɪ
'nandɪ "sɪala o man. 10 'Wɪ nən
e -taa "bɔɛ 'fla zɪɛ -a man bɛ,
e o -tɛa "klan -a, -yee "wɛan
wa'a -kɔlaman -e 'o -pli "man
"kogo dɪ. 'Pian o -fo -kɔɔbli te
o -paanman. Waa ve 'nan:

«Babilɔn 'fla -dan,
'wɪ 'bɔ 'i man,
'wɪ 'bɔ 'i man.
Tʊ "wɛnnɛn "cɛ 'wɪ nən
Bali cɛɛn 'wɪ "nɛn -kɔɔndɪ man
'yɪɛ.»

11 'Wɪ nən e -taa "bɔɛ 'fla
zɪɛ -a man bɛ, -yee "wɛan 'flɛ
'tannɔn 'wʊɔdɪ "sɪala, kɔɔ min
'ka "nyian -wee 'flɛ 'lɔa dɪ. 12 -
Wee 'flɛnʊn 'bɔ nɛn 'gʊ: -sɪga
fɛnʊn 'lee "lala fɛnʊn, 'lee -
kɔɛnʊn nɛn o 'flɛ "mlɪan -sɪga
da bɛ, 'lee mingənnennun
da sɔnʊn, 'lee yɪba "nɛn -a
'flɛ cɪ bɛ, 'lee -fɪ 'shɛ fɛnʊn,
'lee -bulalɛ fɛnʊn, 'lee -kɔɛ
'kpagba, 13 'lee -lazɪglɔ 'tɔ 'tʊdʊ
pɛɛnɔn, 'lee rɛzɛn -wɛn, 'lee
'nyrɔn, 'lee -fari puu, 'lee
fei fɛ 'wɛnʊn, 'lee trinʊn,
'lee 'blanʊn, 'lee -sɔnʊn, 'lee
odronʊn, 'lee nɔannʊn.

14 Yɪba "bɛ 'wɪɛ "trandɪ
pɛɛnɔn nɛn yaa 'yɪ "yɪ "bɛ, -
a -nan -nyan. ɛn -a yɪfɛnʊn
pɛɛnɔn bɛ, o 'san -yrɔ, wa'a
"nyian taa "fo "dɪ.

15 'Flɛ 'tannɔn nɛn o drɛ
fɛnɔn 'a Babilɔn 'fla 'le "wɛan
bɛ, 'wɪ nɛn e -taa "bɔɛ 'fla zɪɛ
-a man bɛ, e o -tɛa "klan -a, -
yee "wɛan wa'a 'kɔlaman -e 'o
-pli "man "kogo dɪ. 'Pian o -fo
-kɔɔbli te o -wua. 16 Waa 've
'nan:

«Babilɔn 'fla -dan,
'wɪ 'bɔ 'i man,
'wɪ 'bɔ 'i man.
'I man a 'e 'padɪ
"nɛn mingənnennun da
sɔnʊn -a
'lee -sɪga fɛnʊn 'lee -kɔɛnʊn
nɛn
o 'flɛ "mlɪan -sɪga da bɛ -a.
17 ɛn tʊ "wɛnnɛn 'wɪ nɛn
Bali -a pɛɛnɔn zɪɛ -a -nan -
nyan.

E bɔa 'lɛrɪ -tʊ.»
'Wɪ nɛn e -taa "bɔɛ 'fla zɪɛ
-a man bɛ, -yee "wɛan -klʊ
-dandan -fɔnɔn 'lee minnʊn
nɛn o "ta 'ta wɔ ɛn o ya -klʊ
'bɔ 'jɪ bɛ, 'lee minnʊn nɛn o
'nyranman "paa -klʊ 'bɔ 'jɪ bɛ,
'lee minnʊn nɛn o 'wee -blɪfɛ
ye 'yɪ yɪɛ da bɛ, o pɛɛnɔn 'fʊ
-kɔɔbli. 18 Zɪ 'fla zɪɛ e ya -
blɪnan, ɛn waa 'tɛ -goei 'yɪ bɛ,
ɛn o pɛɛnɔn -a vɪdɪ 'sɪa 'wɪ
'nanmandɪ -a 'nan: «Babilɔn
'fla -dan, 'i yra "nɛn 'fla 'ka yɪɛ
'trɛda 'li "fo "dɪ.» 19 O 'trɛ 'wɪ 'o
da, te o -wua 'wɪ 'nanmandɪ -
a. Waa ve 'nan:

«Babilɔn 'fla -dan,
'wɪ 'bɔ 'i man,
'wɪ 'bɔ 'i man.
Minnʊn pɛɛnɔn nɛn
'wee -klʊ -dandannʊn a 'yɪ yɪɛ
da bɛ
o drɛ fɛnɔn 'a,
'i yɪfɛ a "kaga "le "wɛan.
Tʊ "wɛnnɛn "cɛ 'wɪ nɛn
Bali cɛɛn 'wɪ "nɛn -kɔɔndɪ man
'yɪɛ.

20 'Pian kaa nɛn ka cɪ lajɪ bɛ,
'lee kaa nɛn
ka cɪ Bali -le minnʊn -a bɛ,
'lee kaa nɛn
ka cɪ Zozi -le 'pasianɔn 'a bɛ,
'lee kaa nɛn
ka cɪ Bali 'lewei vɪnɔn 'a bɛ,
'ka 'cɪ 'e "nran!
Kɔɔ Bali 'wɪ "nɛn kɔɔn Babilɔn
'fla -dan ɛ,

'wɪ nɛn yaa dre 'cɛɛ bɛ -yee
"wɛan.»

21 -A -nan nɛn Bali -le 'pasi-
azan -tʊ nɛn e ya 'plɛblɛ 'kpa
bɛ, e -kɔləbu -dan 'kpa 'sia ɛn
yaa tʊw jemie -va, ɛn yaa 'vɪ
'nan:

«Zɪ Babilɔn 'fla -dan bɛ
o -taa -a tʊvlɛ zɪɛ,
te wa'a "nyian -a ye 'li "fo "dɪ.

22 Wa'a "nyian "dre "fɔ "da
"fɛnʊn -cin 'wɪdɪ maan
-nan 'li "fo "dɪ,

ɛn wa'a "nyian "dre maan

-nan 'li "fo "dɪ.

Wa'a bla bʊnɔn 'ye

'nan 'li "fo "dɪ,

ɛn wa'a "nyian fɛ -sɔndɪ -cin
'wɪdɪ maan

-nan 'li "fo "dɪ.

23 Wa'a "nyian -kannɛn 'san
ye

-nan 'li "fo "dɪ,

ɛn lɪ 'pa "fɛdinʊn 'ka "nyian -
kɔan

-nan 'li "fo "dɪ.

Fɛ -le "wɛan nɛn 'wɪ zɪɛ e 'bɔ 'i
man bɛ,

-nyɛn 'nan:

'Yie 'flɛ 'tannɔn 'tɔ bɛ wɪ 'trɛ
'gʊɛ -a da.

'Yie -dravia wɪnʊn dɾɛdɪ -a
nɛn

i 'trɛda minnʊn pɛɛnɔn see
paa.

24 Babilɔn 'fla -dan,

yɪɛ Bali 'lewei vɪnɔn tɛɛ,

ɛn yɪɛ Bali -le minnʊn tɛɛ.

ɛn "nyian bɛ minnʊn pɛɛnɔn
nɛn

minnʊn o tɛɛ bɛ,

yɪɛ -maan ɛn e dre.

'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan nɛn

Bali 'wɪ "nɛn kɔan 'yɪɛ.»

1 "Bɛ -sru ɛn an wei -tʊ 'man
laji 'plɛblɛ 'kpa. E wɪ "le 'nan
min "kaga 'bɛ cɪ -a vɪnan 'nan:

«-Kaa Bali 'tɔ "yi "vɪ!

-Kaa "tɪ Bali 'bɔ

'bɛ cɪ min 'sizan 'wɪ 'ji -a,

'tɔ -dan a -yee vɛ -a,

ɛn 'plɛblɛ pɛɛnɔn a -yee vɛ -a.

2 -Yee tin -tɛdɪ min da a 'e
'nɔan da,

ɛn e ya 'wɪ tɪglɪ da.

E 'wɪ "nɛn kɔan Babilɔn 'fla -
dan nɛn

e dre -kannɛn pɛɛnɔn -wɛɛzan
'a bɛ -yrɛ.

Lɪmɔn zɪɛ -yɛɛ 'trɛda srɛ 'yee
'wɪnʊn nɛn

yaa dra bɛ -a.

Bali -le 'nyranman 'panɔn nɛn

e o tɛɛ bɛ,

-a 'tɔ 'ji nɛn Bali 'wɪ "nɛn kɔan
-yrɛ.»

3 ɛn waa 'vɪ "nyian 'nan:

«-Kaa Bali 'tɔ "yi "vɪ!

Babilɔn 'fla -dan zɪɛ,

e ya 'tɛ 'blʊan.

-A 'tɛ -koei wuanla 'li 'trɪlii.»

4 -A -nan nɛn min cejenʊn

-yɔ -tʊ 'wlɛ sinjɛn 'lee fɛnʊn

sinjɛn bɛ, o "pɔ sɔan Bali -le

mingɔnɛn pɛɪn 'lɛ, ɛn o Bali

'bɔ. Waa 'vɪ 'nan:

«Amen! -Kaa Bali 'tɔ "yi "vɪ!»

5 ɛn wei -tʊ 'si Bali -le

mingɔnɛn pɛɪn zɪɛ -a va zia.

Wei zɪɛ yaa 'vɪ 'nan:

«'Ka pɛɛnɔn nɛn

ka cɪ Bali -le 'nyranman

'panɔn 'a bɛ,

'lee 'ka pɛɛnɔn nɛn

'ka yɪɛ "naan Bali man bɛ,

-e 'e 'sia 'nɛn "wɛnnɛn man

-e 'e bɔ min ceje da bɛ,

'ka -cee Bali 'tɔ "yi "vɪ!»

6 "Bɛ -sru ɛn an wei -tʊ 'man

"nyian. E wɪ "le 'nan min

"kaga 'bɛ cɪ -a vɪnan, ɛn e wɪ

"nyian "le 'nan 'yi -dan 'bɛ cɪ

19

Ci "nrandɪ -dan dre laji

'yɾɔnan, ɛn e wu "nyian "le
'nan laa paan 'bɛ wu 'plɛblɛ.
Yaa 'vɪ 'nan:

«-Kaa Bali 'tɔ 'yɪ 'vɪ!

Kɔɔ -kaa san Bali nɛn
e ci 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san -a bɛ,
e mingɔnnɛn -blɪdɪ 'sia.

7 -Kaa ci 'e "nran!

-Kaa -paan ci "nran "dre "fɔdɪ
-a!

-Kaa Bali 'tɔ bɔ!

Kɔɔ Bali -le 'bla 'le lɪ 'pa tɔ 'bɔ,
ɛn -a nan 'bɔ 'e man wɔv 'va.

⁸ O sɔ 'fuvu 'yɾɪyɾɪ nɛn

"tri 'ka "ji "dɪɛ -a -nɔn -yɾɛ

'nan -e 'e 'wɔ 'e da.»

Sɔ 'fuvu zɪɛ, -yɛɛ ci 'wɪ tɪɟɪnɪn
nɛn Bali -le minnɪn -a drɛ bɛ,
-a -kɔɔn "manvɛ -a.

⁹ Bali -le 'pasiazan bɛ, e 'nan
'mɛn 'nan: «'I crɛn -tɛ 'nan:
Minnɪn nɛn o o laabo Bali -le
'bla 'le lɪ 'pa "fɛdɪ da bɛ, Bali -le
-fɛa a o man.» ɛn yaa -tɔ "nɛn
"nyian 'nan: «'wɪ zɪɛ e ya 'wɪ
tɪɟɪ 'a, ɛn e 'si Bali 'bɔ 'le.»

¹⁰ 'Nun tɔɔn ɛn an blula
'wlu 'nan -e 'an bɔ. 'Pian e
'nan 'mɛn 'nan: «Te 'i 'wɪ zɪɛ -a
drɛ "fo "dɪ! Bali nɛn 'i bɔ! Kɔɔ
an ya Bali 'suzan 'a "le 'yɪɛ 'wɪ
'zɔ. ɛn an ya Bali 'suzan 'a "le
'i "bɔɪ zozɪnɔn 'le 'wɪ 'zɔ. -Wɛɛ
ci 'o 'tɔdɪ 'wɪnɪn nɛn Zozi 'a -ci
'si -wɛɛ "bɛ -a da.» 'Wɪnɪn nɛn
Zozi 'a -ci 'si minnɪn lɛ bɛ, -yɛɛ
'ta -tɔa "o man ɛn o Bali 'lewei
ve.

*Min -tɔ a 'e -nyrandɪ -sɔ
'fuvu da*

¹¹ "Bɛ -sru ɛn an labli 'yɪ 'e
'lɛ 'sɔdɪ te an -sɔ 'fuvu ye. Min
nɛn -sɔ zɪɛ -a da bɛ waa laabo
yɪɛ -trɔazan 'wɪ da, ɛn waa
laabo "nyian 'wɪ tɪɟɪ drɛzan.
E tin -tɛa "min da 'e 'nɔan da,

ɛn e -kuli -taan 'e 'nɔan da. ¹² -
A yɪɛ "bia "le 'tɛ 'le 'wɪ 'zɔ. -
Siga kle "kaga "a 'e wɔdɪ -a -
wulo -man. 'Tɔ 'tɔ a 'e 'crɛn -
tɛdɪ "man. Min -tɔ 'ka 'tɔ zɪɛ
-a tɔa "fo "dɪ, -te ya 'a 'silɛa -a
'bɔ 'tɔwɪ "a dɪɛ. ¹³ Sɔ nɛn e ya
'e 'fɔdɪ nyɛn -a bɛ, -a 'bɔ nɛn
'e wɔdɪ "da. O min 'bɔ laabo
Bali wei. ¹⁴ -Kuli man 'nɔn
nɛn laji bɛ, o yɾa -a -sru. O ya
-sɔ 'fuvunɪn da o pɛɛnɔn, ɛn
sɔ 'fuvu 'yɾɪyɾɪ nɛn "tri 'ka "ji
"dɪɛ, -a 'bɔ nɛn o da. ¹⁵ Sɛn nɛn
-a 'lɛ a "man "bɛ, e ya -a 'le. -A
'bɔ a nɛn e 'wɪ "nɛn -kɔɔnman
'lɛɟɪn pɛɛnɔn lɛ. ɛn -bulalɛ
"tonyɾɪn -a nɛn e -va -ble o
da. E o pɔlɛ "bɔ "le zɪ minnɪn
rɛzɛn pɔlɛ "bɔ bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ.
Zɪ 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san Bali -le
nyran -blɪdɪ bɔa "o man zɪɛ.
¹⁶ 'Tɔ 'tɔ a 'e 'crɛn -tɛdɪ -yɛɛ sɔ
da -a "pin "man. Waa crɛn -tɛ
'nan:

Mingɔnnɛnnun da
mingɔnnɛn,

ɛn minsannun da Minsan.

¹⁷ "Bɛ -sru ɛn an Bali -le
'pasiazan -tɔ 'yɪ "nyian 'e
'tɔdɪ yɪɛ yɾa. E paan 'kpa
'plɛblɛ "lomannɪn nɛn o -
wɪ -ble bɛ -wɛɛ. Yaa 'vɪ -wɛɛ
'nan: «Bali fɛ -dan tɔɛn, 'ka
'ta 'ka cin yɪ "man! ¹⁸ 'Ka 'ta
mingɔnnɛnnun wi -blɪ! 'Ka
'ta 'sounjanun tanɔn wi -blɪ!
'Ka 'ta 'sounjanun wi -blɪ! 'Ka
'ta -sɔnɪn 'lee minnɪn nɛn o
-sɔnɪn -fɔa "bɛ, o wi -blɪ! 'Ka
'ta minnɪn pɛɛnɔn wi -blɪ! -
Te e ya nɔan -a oɔ, ɛn -te e 'ka
nɔan -a dɪ oɔ, -te e ya min -dan
a oɔ, ɛn -te e 'ka min -dan a dɪ
oɔ, 'ka 'ta o wi -blɪ!»

¹⁹ -A -nan nɛn an -wi
bɛ -a 'yɪ, ɛn an 'trɛda
mingɔnnɛnnun 'yɪ o 'vale

waa. O -ta 'wee 'sounjanun -a, 'nan -e 'o 'kuli -tan min nen e -nyrandi -su 'fuvu da be 'lee 'yee 'sounjanun man. ²⁰ -Wi zIE waa 'kun 'o 'vale min nen e 'wlu -sean te yaa ve 'nan 'e ya Bali 'lewei vnan be waa. 'Wluzan zIE e 'lebo "fo winun dre "le zi -wi 'bo 'a 'vi -yre "be -yee 'wi 'zu. Minnun nen -wi 'bo 'to 'cren plo a o man en 'o "po -səonmlan -wi zIE -a min yiba 'wlu -e 'o bo be, 'wi zIE -a dredi -a nen e o man 'yi. O -wi 'lee 'wluzan zIE o tuv 'te -dan nen -a ta a "le 'yi 'le 'wi 'zu be -a va te o yi e a "man. 'Te zIE e ya -wli di en -kəle nen e 'le "sia be e ya "va. ²¹ Min nen -su da be e o -nyranman tee sen nen -a 'le be -a. En "lomannun -ta 'kanle minnun zIE o wi -a.

20

*Zozi Crizi -mlengan -fo -pu
'kuin le -kpi tv (1.000)*

¹ "Be -sru en an Bali -le 'pasi-azan 'yi te e ya 'sinan laji. -Klu nen -a 'leda "ka "die, -a -lagle 'wle a -yrə, en -bulale baa a -yrə "nyian. ² E -mlengan be -a 'kun, en yaa yri 'nan 'e 'fola baa da le -kpi tv. -Mlen nen e blamin see paa 'li be, -a 'bo nen. Waa laabo Bali 'nanmanzan, en waa laabo "nyian Satan. ³ Yaa tuv -klu nen -a 'leda "ka "die -a ji. Yaa -fo -ji "da, en yaa -kənnen 'pla. Yaa dre zIE 'nan -e -mlengan 'e vle e 'leglon pəenən 'ji minnun see "paa "nyian di. E -fo -nan zIE -trilii -e le -kpi tv (1.000) 'e 'ci. -Te le -kpi tv ci be, -e 'o "flu to "wənen 'wlu.

⁴ "Be -sru en an mingənnen pəinnun 'yi. Minnun nen 'o -nyrandi pəinnun zIE -a da be, Bali 'pleble 'nən -wle 'nan 'o minnun -le tin 'ba. Minnun nen o -to 'winun nen Zozi 'a -ci 'si -wle "be -a da, en o -to Bali -le 'wi -sru "be o 'bo nen. Minnun zIE -wee 'ka 'o "po -səonlea -wi zIE -a wlu -e 'o bo di, en -wee 'ka 'o "po -səonlea -wi zIE -a min yiba 'wlu -e 'o bo di. En "nyian -wee 'ka -wi 'bo 'to 'cren plo 'palea 'o nyrenbən da di, en wa'a 'palea "nyian 'o 'pe -da di. -Wee wluan -kanən 'va, en -wee mingənnen bli 'o 'vale Crizi a le -kpi tv 'bo 'wlu. ⁵ 'Pian min -kadi -mienun be wa'a 'wunlea -kanən 'va di. O -fo zIE -trilii en le -kpi tv be e -nyan.

Zi wluandi -kanən 'va tede dre zIE. ⁶ Minnun nen wluandi -kanən 'va tede zIE e dre 'wee ve -a be, Bali -le -fea a o man. -Wee ci Bali -le minnun -a. Wa'a 'ka "flizan 'wo di. -Wee -kəan Bali 'lee Crizi -pannən 'a, en -wee mingənnen ble 'o 'vale Crizi -a le -kpi -towli 'bo 'wlu.

⁷ Le -kpi tv zIE -te e -nyan be, o "sia Satan man, ⁸ -e 'e 'ku 'treda fe pəenən 'nan. E -ko 'treda 'leglōnnun see "paale 'nan 'o 'te 'e cin da -e 'o 'ku -kuli man. 'Leglōnnun zIE o o laabo Go, en o o laabo "nyian Mago. -A -ji minnun a "kaga "le jemie man nyren -le 'wi 'zu. ⁹ O fuila "man 'treda 'nan -e 'o 'ku minnun nen o ci Bali -le ve -a be o fla si -fo. 'Fla zIE Bali -a ye "yi. -A -nan nen 'te -dan 'si laji en e minnun nen Satan o cin 'yi be o -nan -nyan "fo. ¹⁰ "Be -sru en Bali 'nanmanzan nen e minnun see paa be,

waa tuv 'tε -dan nen -a ta a "le 'yi 'le 'wι 'zυ be -a va. 'Tε zιε e ya -wliδι εν -kαε nen e 'λε "sia be e ya "va. 'Tε zιε -a va nen -wi 'lee min nen e 'wlu -sean te yaa ve 'nan e ya Bali 'lewei vιnan be o o tuv. Fe zιε -a -nan nen o -fo 'o yra yιnan bodrun funnin 'le 'fu 'le man.

Bali yi -tv 'pla 'nan -e 'e 'tredanōn pēēnōn 'le 'wι tin 'ba

11 "Be -sru εν an mingōnnen pein 'fuvu -dan 'yι, te Bali a 'e -nyrandi "da. Εν Bali 'bο 'le be an 'tre 'lee labli 'yι te o -ko 'sandι -a. Wa'a "nyian o yιle 'li "fo "di. 12 'Nun tōn εν minnun nen o -kaa be an o yιδι 'sia. -E 'e 'sia 'nen "wēnēn man, -e 'e bο min ceje da be, an o pēēnōn 'yι 'o 'tōδι lou Bali -le mingōnnen pein 'bο 'le. Εν 'flubanun nen o dre winun a 'e 'cren -tēδι -ji be, Bali -a 'le svv. "Be -sru εν Bali 'fluba pee 'le 'sv, min 'beli 'fluba be -nyren. Minnun zιε o dre winun nen 'e 'cren -tēδι 'fluba 'ji be, -a da nen Bali tin -tε o da. 13 Minnun nen o kaa jemie -va be, jemie o bōla bei. Minnun nen o kaa, εν o ya -ka 'lο be, -ka o bōla 'ji. Εν minnun nen o kaa, o ya -yremo fla be, -yremo fla o bōla 'ji. 'Winun nen o pēēnōn 'tōδv -a dre be, -a da nen Bali tin -tε o da. 14 "Be -sru εν Bali fe 'bο nen waa laabo -ka be 'lee fe nen waa laabo -yremo fla be o tuv 'tε -dan nen -a ta a "le 'yi 'le 'wι 'zυ be -a va. 'Tε zιε -a va nen min -ka "flizan wo. 15 Min oo min nen -a 'tō 'ka yιle 'e 'cren -tēδι Bali -le min 'beli 'fluba zιε -a -ji dιe, 'tε zιε -a va nen waa tuv.

21

Bali 'tre -tre 'lee labli -tre dre

1 "Be -sru εν an 'tre -tre 'lee labli -tre 'yι. 'Tre tēδε 'lee labli tēδε be, "wee "nan -nyan, εν jemie -nan -nyan "nyian. 2 Εν an Bali -le 'fla 'saun 'yι 'sinan Bali "srōn "laji te e -taa. Zeruzalem -tre be -nyren. - A man 'e dredι fenyian "le zι lμōn 'e 'man dra fenyian te e ya 'e bōe -pēnnan 'nan -e 'o cin 'pa be -yee 'wι 'zυ. 3 Εν an wei 'pleble 'tv 'man. Wei zιε e 'si Bali -le mingōnnen pein zιε -a va zia. Yaa 'vι 'nan: «"Ka 'yιō! Fēnan nen Bali -nyēanla be, 'be nen 'gυe e ya minnun yei. E -fo o va, εν o -kōan -yee minnun -a. Bali 'bο -nyēanla o va εν e -kōan -wee Bali -a. 4 Bali 'bο 'be -taa "o yιe 'yι bυυe. -Kadι 'ka "nyian kōan min man dι, εν -ce 'ka "nyian bōa min da dι, εν -wuōδι 'ka "nyian kōan min man dι, εν 'wι 'nanmandι 'ka "nyian kōan min man dι. Kōo 'winun nen e dra 'e tēδε be, 'be yi -ka.»

5 -A -nan nen Bali nen 'e -nyrandi mingōnnen pein -da be, yaa 'vι 'nan: «"Ka 'yιō! An fe pēēnōn dra 'e -tre.» Εν e 'nan 'men 'nan: «'l cren -te! Kōo 'winun pēēnōn zιε e ya "le min 'e yi -tera "da, εν e ya 'wι tιgλι 'a.»

6 Εν e 'nan "nyian 'men 'nan: «An cēēn -a dredι man. Mēēn cι 'wι pēēnōn pou sianan "a, εν mēēn cι 'wι pēēnōn 'le 'srannan "a. Min nen 'yι dra -a -tea "be, an -taa 'yι 'nōnle -yre. Maan -nōan -yre 'yι nen e 'belidi -nōan -yre "be -a ba ji. Maan -nōan -yre 'e "tun,

ma'an fe -tu sia -yrō "fo "di.
 7 Min nen e 'bola -a 'le 'sran-
 nan "bε, -a san ε nen an "yi
 zιε -a dra. Mεεn -kōan -yee
 Bali -a, εn e -kōan 'mεn 'nen 'a.
 8 'Pian minnun nen o klan 'an
 -sru 'ta wōdi lō bε, 'lee minnun
 nen -wee yi -teradi 'an da 'le
 'tō bε, 'lee minnun nen o 'wī
 'wlidi "dredī 'pa 'nyranman -
 a bε, 'lee minnun nen o drε
 min -tεnōn 'a bε, 'lee minnun
 nen o nyinnan lī 'lee 'kōnnεn
 -a te wa'a 'o cin 'palε dιε, 'lee
 minnun nen o 'bui 'fō bε, 'lee
 minnun nen o -yōnun -pan
 bε, 'lee minnun pεεnōn nen o
 'wlu 'sεn bε, 'tε -dan nen -a ta
 a "le 'yi "le 'wī 'zū bε -a va nen
 Bali 'wī "nen -kōōnman -wlε.
 'Tε zιε e ya -wlidi εn -kōlε nen e
 'lε "sia bε e ya "va. -Yεε cī -wee
 -kadi "flizan 'a.»

Zeruzalem -trε -kōan 'kō?

9 "Bε -sru εn Bali -le 'pasi-
 azan -tu -ta 'an 'va. Bali -
 le 'pasianōn 'sōravli "nen 'wī
 "nen -kōōn "vε -nyranman a -
 wlō 'kulenεn 'sōravli "ji bε, o
 vazan -tu nen. εn e 'nan 'mεn
 'nan: «'l -ta -e 'an lūmōn nen e
 -taa "drelε Bali -le 'bla nan -a
 bε, -a -kōōn 'yιε.»

10 E drε 'mεn "le 'nan nyrin
 -tεnan nen an cī. εn Bali -
 le 'pasiazan -kū 'maan pōn
 loulou 'kpa -tu -win -ji. εn e
 Bali -le 'fla 'saun bε -a kōōn
 'mεn. Zeruzalem 'bε cī 'sinan
 Bali 'srōn "laji εn e ya -tanan.
 11 Bali -le 'tε 'san a "da 'e
 'sēndi. 'Fla 'bō "bia "le 'nan
 -kōlε fenyian -tu nen -a 'flε a
 'kpa tiglī bε -yee 'wī 'zū. 12 'Fla
 zιε e ya 'e 'si -fōdī -klōn loulou
 'kpa -a. εn -kpεin "a -klōn

'bō man -fuda 'fili. Bali -
 le 'pasianōn a o -tōōdī -tōdū -
 kpεin "fuda "fli 'bō 'lε "nen 'e
 pεεnōn. Izrael kunnin -wulo
 -fuda "fli "bε, 'o 'tō a 'e 'crεn -
 tēēdī -kpεinnun 'bō man -tōdū
 'e pεεnōn. 13 -Kpεin yaaga a
 yidε wluan "nan 'zia, εn -a
 yaaga a yidε 'fō -nan "va 'zia,
 εn -a yaaga a 'trēda lou 'zia,
 εn -a yaaga a 'trēda "tre 'zia.
 14 'Fla 'bō man -klōn bε e ya
 'e -trōadī -kōlε -tōdū -fuda 'fili
 "da. -Kōlεnun zιε o man bε
 Bali -le 'bla 'le 'pasianōn 'fuda
 'fili 'bō 'tō a 'e 'crεn -tēdī "man
 "tōdū 'e pεεnōn.

15 Bali -le 'pasiazan 'bō nen
 e cī 'wī tin 'banan 'mεn bε, fe
 -sunzun drε vε a -yrō. E ya -
 siga -a. -A 'bō 'a nen e "ta -
 daa 'fla 'bō 'sunzun drεlε, εn -
 a 'bō 'a nen e "ta -daa -klōn 'bō
 'lee -kpεinnun -sunzun drεlε.
 16 'Fla 'bō 'pε sinjen bε, e bōa 'e
 cin man 'sεzε. Zī yaa -sunzun
 drε bε, -a loulou "da 'lee -a -
 pε sinjen 'bō bε e ya stad -kpi
 fuda "fli. (Kilo 2.500) 17 εn e
 'fla 'bō 'sunzun drε 'e loulou
 "da, 'bε a kude -yaa tu -fuba
 sinjen 'wlε sinjen. (-Mεnliε 35)
 18 'Fla 'bō man -klōn bε e ya
 'e dredī -kōlε fenyian -tu nen -
 a 'flε a 'kpa tiglī bε -a. εn 'fla
 'bō bε e ya 'e 'tōdī -siga 'tēndεn
 tiglī 'a. E "bia "le -niannun
 nen e ya "segasega 'kpa bε -
 yee 'wī 'zū. 19 -Kōlε -fuda "fli
 "nen o -klōn 'bō 'pū -fō "da "bε,
 o man a 'e 'padī -kōlε fenyian
 fenyian nen -a 'flε a 'kpa tiglī
 bε -a. -A tēdε a 'e dredī -kōlε
 nen waa laabo Yaspe bε -a,
 εn -a "flizan a 'e dredī -kōlε
 nen waa laabo Safi bε -a, εn -
 a yaagazan a 'e dredī -kōlε nen

waa laabo Kalzedo be -a, en -a sinjenzan a 'e dredi -kole nen waa laabo Emero be -a, ²⁰ en -a 'sooluzan a 'e dredi -kole nen waa laabo Sadoni be -a, en -a 'shaeduzan a 'e dredi -kole nen waa laabo Sadoan be -a, en -a 'soravlizan a 'e dredi -kole nen waa laabo Crizoli be -a, en -a 'sorazan a 'e dredi -kole nen waa laabo Beri be -a, en -a 'sorasienzan a 'e dredi -kole nen waa laabo Topaze be -a, en -a -fuzan a 'e dredi -kole nen waa laabo Crizopla be -a, en -a -fuda -tuzan a 'e dredi -kole nen waa laabo Yasen be -a, en -a -fuda "flizan a 'e dredi -kole nen waa laabo Ameti be -a. ²¹ -Kpein "fuda 'fili 'bo be o ya 'o dredi -kole fenyian -tu nen -a 'fle "mlian -siga da be -a. -Kole -tu "fo "a nen -kpein "tu a 'e dredi. En -si nen 'fla 'bo yei "be, e ya 'e dredi -siga 'tenden tighl 'a. E "bia "le -niannun nen e ya "segasega be -yee 'wi 'zu.

²² Ma'an Bali -pan 'kon yile 'fla 'bo da "fo "di. Koo Minsan Bali nen 'pleble pegenon 'san Bali -a be, -yee ci -nan "le Bali -pan 'kon 'le 'wi 'zu, 'o 'vale 'yee 'bla 'a. ²³ 'Fla 'bo zie e 'ka 'nan yide 'san 'lee mlen -san nen 'o 'ta dre 'wein di. Koo Bali -le 'te 'san 'be ta dra 'wein, en Bali -le 'bla 'be ci -yee -kannen -a. ²⁴ 'Fla 'bo san 'be 'leglon pegenon 'ji minnun man dra 'wein. En 'treda mingonnennun -ko 'o yifenun -a -nan nun. ²⁵ 'Fla 'bo man -kpeinnun be, o -fo 'o 'le "suodi tu pegenon man, koo -pei 'ka 'taan -nan nun di. ²⁶ Minnun -ko fenun fenyian 'lee 'o yifenun pegenon 'a -nan nun. ²⁷ 'Pian fe nen e ya 'e

'tri "todi Bali 'le be, ya'a 'ko 'nan nun "fo "di. En min nen e 'wi 'wliidi "dra be, ya'a 'ko 'nan nun "fo "di. En min nen e 'wlu -sean "be, ya'a 'ko 'nan nun "fo "di. Minnun nen 'o 'to a 'e 'cren -tedi Bali -le min 'beli 'fluba 'ji be -wee -ko -nan nun. Min 'beli 'fluba zie, Bali -le 'bla 'le ve nen.

22

¹ "Be -sru en Bali -le 'pasianon nen laji be -a -tu 'yi nen e 'belidi -noan "min le be -a koon 'men. 'Yi zie e ya 'e ba -a, en e ya 'e siadi "da. E bala mingonnen pein nen e ya Bali -le ve -a en e ya "nyian Bali -le 'bla 'le ve -a be -a wlu. ² En e "yro -si nen 'fla 'bo da be -a yei. Yibanun nen o 'belidi -noan "min le be, o ya 'o 'todi -a 'plo "fli 'bo da. Yibanun zie o baa 'e 'pa -a -fuda "fli 'le man. En mlen -tu -ji be o baa 'e 'pa -a -tu. En o 'la 'be 'belidi -noan 'leglon pegenon 'ji minnun le. ³ Fe -tu 'ka 'koon 'fla zie -a da, te Bali wei a 'e pladi "man "fo "di.

Mingonnen pein nen e ya Bali -le ve -a, en e ya Bali -le 'bla 'le ve -a be, e ya 'e -troadi 'fla 'bo da, te Bali 'sunon Bali baa. ⁴ O Bali ye 'o yie 'a, en -a 'to 'cren -koon 'e 'tedi o nyrenbon da. ⁵ Wa'a weeman 'nan -kannen 'san 'e 'o 'man dre 'wein di. En wa'a weeman "nyian 'nan yide 'san 'e 'o 'man dre 'wein di. Koo klun 'ka 'nan di, Minsan Bali 'be o man dra 'wein 'le "wean. En o mingonnen -ble 'li 'trilii le -fu 'le man.

'Wi tighl, Zozi-taa

⁶ "Be -sru en Bali -le 'pasiazan -a 'vi 'men 'nan: «'Winun

πρενον ζιε e ya 'wɪ tɪgɪ 'a, en e ya "le min 'e yi -tɛra "da. Min-san Bali nen e 'yee lei 'saun 'non 'e 'lewei vɪnon ɛ be, -yee 'yee 'pasiazan 'pa 'sia 'nan -e 'e 'wɪ nen e -taa "dreɛ be -a 'sinan 'pa 'e 'sunon ɛ.»

⁷ En Zozi "e 'nan: «'Ka dre 'yi! 'An 'lɔdɪ 'bɔ 'kogo. 'Winun nen o -taa "dreɛ en o ya 'o 'cɛn -tɛdɪ 'fluba 'gʊe -a -ji be, min oo min nen e -tɔ "da "be, Bali -le -fɛa a -a san man.»

⁸ An 'bɔ Zan, 'winun πρενον ζιε maan 'man 'an "trɔɛn "a, en maan -nan 'yɪ 'an yɪe 'a. Zi Bali -le 'pasiazan cɛn 'winun πρενον ζιε -a -nan -kɔɔndɪ man 'mɛn be, en 'an "pɔ sɔɔn "wɪ 'nan -e 'an bɔ. ⁹ Pian e 'nan 'mɛn 'nan: «Te 'i 'wɪ ζιε -a dre "fo "dɪ! Bali nen 'i bɔ! Kɔɔ an ya Bali 'suzan 'a "le 'yie 'wɪ 'zʊ. En an ya Bali 'suzan 'a "le 'i "bʊɪ Zozinon nen o Bali 'lewei ve be -wee 'wɪ 'zʊ. En an ya Bali 'suzan 'a "le minnun nen o ya 'o 'tɔdɪ 'winun nen 'fluba 'gʊe -a -ji be -a da be -wee 'wɪ 'zʊ.»

¹⁰ En yaa -tɔ "nen "nyian 'nan: «'Winun nen o -taa "dreɛ en o ya 'o 'cɛn -tɛdɪ 'fluba 'gʊe -a -ji be, te 'i 'tʊɪ 'i 'tʊwɪ -le vɛ -a dɪ. Kɔɔ tʊ nen 'winun ζιε o 'ɛ sɔɔman be, e 'bɔ 'kogo. ¹¹ Min nen e 'ka "vale 'e "sia 'wɪ 'wɪdɪ "dɛdɪ man dɛ, -a san 'e 'wɪ 'wɪdɪ "dre. En min nen e ya "vale 'e 'fli "tri -tɔa "be, -a san 'e dre. 'Pian min nen e 'wɪ tɪgɪ dra be, -a san 'e dre tian 'trilii. En min nen e ya Bali -le vɛ -a be, -a san 'e -kɔn Bali -le vɛ -a 'e ciɪa "da.»

¹² En Zozi "e 'nan: «'Ka dre 'yi! 'An 'lɔdɪ 'bɔ 'kogo. 'Ka 'kopa a 'an 'lɔ. Zi min -tʊ dre

wɪ cɪ be, -a da nen maan -ko "paa. ¹³ Mɛn cɪ 'wɪ πρενον pou sianan "a, en mɛn cɪ 'wɪ πρενον 'le 'srannan "a.

¹⁴ Minnun nen o 'wee sɔ -sruman be, Bali -le -fɛa a o man. En -si a 'e 'ɛ 'sʊdɪ -wɛ -e 'o -wɪa Bali -le 'fla, 'dʊ -e yiba "nen e 'belidɪ -nɔan "min ɛ be 'o 'blʊ 'blɪ. ¹⁵ 'Pian minnun nen 'o 'fli -nɔn 'wɪ 'wɪdɪ 'tɔ 'tʊdʊ πρενον ɛ be, 'lee minnun nen o 'bui 'fɔ "be, 'lee minnun nen o nyinnan lɪ 'lee 'kɔnnɛn -a te wa'a 'o cin 'palɛ dɛ, 'lee minnun nen o dre min -tɛnɔn 'a be, 'lee minnun nen o -yʊnʊn -pan be, 'lee minnun πρενον nen o 'wɪ -sɛndɪ 'yɪ "yi "be o -fo bei.

¹⁶ An 'bɔ Zozi, an 'mɛn 'pasi-azan nen laji be -a 'pa 'sia, en 'winun ζιε yaa -ci 'si -leglizinun -le vɛ -a. David klu da min nen 'maan. Mɛn cɛn nen e "bia bodrun be -nyɛn 'maan.»

¹⁷ Bali lei 'saun 'lee lumon nen e -taa "dreɛ Bali -le 'bla nan -a be, waa 'vɪ 'nan: «'I 'ta!»

En min oo min nen e 'wɪ ζιε -a 'man be, "e "vɪ "nyian 'nan: «'I 'ta!»

Min nen 'yi dra -a -tɛa "be, 'e 'ta. En min nen e ya "va "be, 'e 'ta 'yi nen e 'belidɪ -nɔan "min ɛ be -a 'kolu 'e "tun.

¹⁸ 'Winun nen o -taa "dreɛ be e ya 'fluba 'gʊe -a -ji. -Yee "wean min oo min nen e "trɔɛn -tɔa -a ci 'winun ɛ be, 'an 'bɔ Zan, an 'wɪ "paala -a san ɛ 'nan: Te min -tʊ 'e 'wɪ 'pee 'pa -a ci 'winun va "fo "dɪ, "tɔgɔ Bali 'e 'wɪ "nen -kɔɔn -a san ɛ "le zɪ e cɪ 'fluba 'bɔ 'gʊe -a -ji be -yee 'wɪ 'zʊ. ¹⁹ En "nyian be te min -tʊ 'e -a ci 'wɪ -tʊwɪ "cɛ 'si "va "fo "dɪ, "tɔgɔ

Bali 'e 'si -tɔ -yrɔ. -A san 'ka -
 wlamlan Bali -le 'fla 'saun da
 dɪ, ɛn -a san 'ka yiba "nɛn e
 'belidɪ -nɔan "min lɛ bɛ -a 'blɔ
 'ble dɪ.

²⁰ Zozi 'bɔ nɛn yaa 'vɪ 'nan

'wɪ pɛɛnɔn nɛn 'fluba 'gʋɛ -a -
 ji bɛ, e ya 'wɪ 'kpa 'a bɛ, e 'nan:
 «'wɪ tɪglɪ, 'an 'ludɪ 'bɔ 'kogo.»

Amɛn! Minsan Zozi, 'i 'ta!

²¹ Minsan Zozi 'le "yi 'e drɛ
 'ka pɛɛnɔn 'le vɛ -a.